

3
CODICIS
IURIS CANONICI
FONTES

CURA
EM̃ PETRI CARD. GASPARRI
EDITI

VOLUMEN IV

CURIA ROMANA

S. C. S. OFF. – S. C. EP. ET REG.

N. 714-2055



TVPI S POLYGLOTTIS VATICANIS
MCMLI

BIBLIOTHECA
SACRILEGIA SACRILEGIA SACRILEGIA

*Emus Petrus Card. Gasparri sibi reservat ius proprietatis in
haec Collectanea sicut in Codicis Praefationem, Fontium
Annotationes et Indices Analytico-Alphabeticos.*

ELENCHUS OPERUM

AD QUAE PRO REPERIENDIS FONTIBUS IN HOC VOLUMINE RELATIS
VIRI STUDIOSI REMITTUNTUR.

Bullarum, Privilegiorum ac Diplomatum Romanorum Pontificum Amplissima Collectio, opera et studio CAROLI COCQUELINES, Romae (1739-1744). Sumptibus Hieronymi Mainardi. BENEDICTI Papae XIV, *Bullarium*, Romae (1746-1757). Typis S. C. de Propaganda Fide. *Bullarii Romani Continuatio*, Romae (1835-1858). Typographia Rev. Camerae Apostolicae.

Acta GREGORII Papae XVI, Romae (1901-1904). Typographia Polyglotta S. C. de Prop. Fide.

PII IX Pontificis Maximi *Acta*, Pars prima, Romae (1854, sq.). Typographia Bonarum Artium. Typographia Vaticana.

LEONIS XIII Pontificis Maximi *Acta*, Romae (1881-1905). Ex Typographia Vaticana.

PII X Pontificis Maximi *Acta*, Romae (1905-1914). Ex Typographia Vaticana. Ex Typographia Polyglotta Vaticana.

ACTA SANCTAE SEDIS, Romae (1865, sq.).

ACTA APOSTOLICAE SEDIS, Romae (1909, sq.). Typis Polyglottis Vaticanis.

ANALECTA ECCLESIASTICA, Rome (1893, sq.). Tip. Editrice Romana.

A. BIZZARRI, *Collectanea in usum Secretariae S. C. Episcoporum et Regularium*, Romae (1885). Typographia Polyglotta S. C. de Prop. Fide.

Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide, Romae (1893). Ex Typographia Polyglotta S. C. de Prop. Fide.

Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide, Romae (1907). Typographia Polyglotta S. C. de Prop. Fide.

IOANNES DOMINICUS MANSI, *Sacrorum Conciliorum nova et Amplissima Collectio*, Florentiae (1759, sq.). Expensis Antonii Zatta Veneti.

Decreta Authentica Sacrae Congregationis Indulgentiis Sacrisque Reliquiis praeposita, edita iussu et auctoritate SS. D. N. Leonis PP. XIII, Ratisbonae, etc. (1883). Pustet.

Decreta Authentica Congregationis Sacrorum Rituum ex actis eiusdem collecta eiusque auctoritate promulgata, Romae (1898-1912). Typographia Polyglotta S. C. de Prop. Fide. Typis Polyglottis Vaticanis.

H. DENZINGER - C. BANNWART, *Enchiridion Symbolorum Definitionum et Declarationum de rebus fidei et morum*, Friburgi Brisgoviae (1913). B. Herder.

Ius Pontificium de Propaganda Fide, Romae (1888-1897). Typographia Polyglotta.

Nouvelle Revue Théologique, Tournai (1890). H. et L. Castermann.

Thesaurus Resolutionum Sacrae Congregationis Concilii, a. 1718, sq.

Acta S. C. Ep. et Reg. - Acta Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium.

B. - busta.

Fasc. - fascicolo.

Reg. - Regesta Regularium.

Reg. Ep. - Regesta Episcoporum.

Reg. Ep. - Mon. - Regesta Episcoporum et Monialium.

Reg. - Mon. - Regesta Monialium.

Reg. S. C. super Statu Regularium - Regesta Sacrae Congregationis super Statu Regularium.

INDEX FONTIUM QUI IN HOC VOLUMINE REFERUNTUR

III - CURIA ROMANA

1. - S. C. S. Offici.

N.		PAG.
714.	S. C. S. Off., 12 oct. 1600	1
715.	" decr. 6 sept. 1601	1
716.	" declar. 20 iun. 1602	2
717.	" decr. 13 ian. 1611	2
718.	" 8 febr. 1624	3
719.	" decr. 13 mart. 1625	3
720.	" 21 ian. 1627	5
721.	" (Mission. Tuneti), 25 iul. 1630	5
722.	" 8 sept. 1633	6
723.	" 19 apr. 1635	6
724.	" 28 ian. 1637	6
725.	" 3 aug. 1639	7
726.	" (Mission. Archipelagi), 3 aug. 1639	7
727.	" 3 ian. 1640	7
728.	" decr. 24 ian. 1647	8
729.	" 11 aug. 1649	8
730.	" 23 mart. 1656	8
731.	" 27 aug. 1658	13
732.	" decr. 8 iul. 1660	14
733.	" 28 febr. 1663	16
734.	" decr. 24 sept. 1665	16
735.	" decr. 18 mart. 1666	19
736.	" 26 sept. 1668	20
737.	" 28 nov. 1668	21
738.	" 5 dec. 1668	21
739.	" 13 mart. 1669	21
740.	" (Mesopotamiae), 28 aug. 1669	21
741.	" 13 nov. 1669	22
742.	" instr. 21 aug. 1670	22
743.	" 27 maii 1671	25
744.	" 27 maii 1671	25
745.	" 23 iun. 1671	26
746.	" 20 aug. 1671	27
747.	" 3 sept. 1671	28
748.	" 17 sept. 1671	28
749.	" (Albaniae), 19 sept. 1671	28

N.		PAG.
750.	S. C. S. Off., 28 sept. 1672	28
751.	" (Hiberniae), 29 nov. 1672	29
752.	" 20 mart. 1675	29
753.	" 14 oct. 1676	30
754.	" decr. 4 mart. 1679	30
755.	" (Bosniae), 2 dec. 1680	35
756.	" 14 maii 1681	35
757.	" 17 sept. 1681	35
758.	" decr. 18 nov. 1682	36
759.	" 20 mart. 1686	37
760.	" decr. 7 dec. 1690	38
761.	" (Mission. Capuccin.), 23 iul. 1698	40
762.	" 29 iul. 1699	41
763.	" 28 apr. 1700	41
764.	" (Quebec), 25 ian. 1703	41
765.	" (Quebec), 10 maii 1703	42
766.	" (Quebec), 14 iun. 1703	44
767.	" (Quebec), 24 aug. 1703	44
768.	" (Aethiopiae), 14 febr. 1704	45
769.	" (Aethiopiae), 10 apr. 1704	45
770.	" 7 aug. 1704	45
771.	" decr. 20 nov. 1704	46
772.	" (Aethiopiae), 22 iul. 1706	59
773.	" 15 maii 1709	59
774.	" 21 nov. 1709	59
775.	" 13 iun. 1710	60
776.	" 5 mart. 1712	60
777.	" 5 apr. 1713	60
778.	" 22 maii 1713	60
779.	" 25 iun. 1715	61
780.	" 27 iun. 1715	61
781.	" (Graeco-Melchit.), 2 iun. 1718	62
782.	" 5 ian. 1724	62
783.	" (Sutchuen.), 28 sept. 1724	62
784.	" 28 nov. 1725	63
785.	" 29 nov. 1725	63
786.	" 7 iun. 1726	65
787.	" 22 ian. 1727	65
788.	" 29 nov. 1729	65
789.	" litt. 13 mart. 1736	69
790.	" (Tunkin. Orient.), 5 sept. 1736	70
791.	" 5 sept. 1736	70
792.	" litt. 6 apr. 1741	71
793.	" 14 iun. 1741	71
794.	" 12 apr. 1742	71
795.	" decr. 5 aug. 1745	74
796.	" 18 nov. 1745	74
797.	" 9 dec. 1745	75
798.	" (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745	76

N.		PAG.
799.	S. C. S. Off., 14 nov. 1748	79
800.	" 12 dec. 1748	79
801.	" instr. (ad Ep. Scodren.), 11 dec. 1749	80
802.	" 9 iul. 1750	82
803.	" litt. (ad Vic. Ap. Algeriae), 21 ian. 1751	82
804.	" (Mission. Tenos in Peloponneso), 10 maii 1753	83
805.	" (Algeriae), 11 iul. 1754	85
806.	" 26 sept. 1754	85
807.	" (Ind. Orient.), 13 ian. 1757	88
808.	" 30 iun. 1757	89
809.	" (Archiep. Antibaren.), 1 dec. 1757	89
810.	" (Cochinchin.), 1 aug. 1759	90
811.	" instr. (ad Superior. Mission. Peguan.), 11 iun. 1760	91
812.	" instr. (ad Praef. Mission. Tripol.), mense ian. 1763	92
813.	" 22 sept. 1763	94
814.	" decr. 9 febr. 1764	94
815.	" 29 nov. 1764	94
816.	" (Mission. Hu-quang), 30 ian. 1765	94
817.	" (Sutchuen.), 30 ian. 1765	95
818.	" 19 sept. 1765	96
819.	" (Siam), 21 ian. 1767	96
820.	" (Scopiae), 11 aug. 1768	98
821.	" 15 dec. 1768	99
822.	" 12 ian. 1769	99
823.	" instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 13 iul. 1769	101
824.	" (Sutchuen.), 16 nov. 1769	102
825.	" (Chen-si et Chan-si), 23 nov. 1769	103
826.	" (Sutchuen.), 15 dec. 1769	104
827.	" (Mission. Loang et Kacong), 8 mart. 1770	105
828.	" (Smyrnen.), 10 maii 1770	105
829.	" (Vic Ap. Fokien.), 12 iul. 1770	106
830.	" (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770	106
831.	" instr. (ad Ep. Geneven.), 3 sept. 1772	107
832.	" (Tunkin. Orient.), 25 febr. 1773	109
833.	" (Cochinchin.), 12 sept. 1776	110
834.	" (Sutchuen.), 10 apr. 1777	110
835.	" (Sutchuen.), 20 aug. 1778	112
836.	" (Sutchuen.), 20 aug. 1778	113
837.	" (Sutchuen.), 9 iul. 1779	114
838.	" (Sutchuen.), 27 ian. 1780	115
839.	" (Sutchuen.), 15 febr. 1780	116
840.	" (Sutchuen.), 15 febr. 1780	116
841.	" instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 28 aug. 1780	117
842.	" (Algeriae), 14 sept. 1780	118
843.	" instr. (ad Ep. Scepusien.), 16 aug. 1781	120
844.	" instr. (ad Ep. Scepusien.), a. 1782	121
845.	" (Constantinop.), 18 mart. 1782	121
846.	" (Sutchuen.), 15 ian. 1784	122
847.	" instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 18 mart. 1784	123

N.		PAG.
848.	S. C. S. Off., (Sutchuen.), 21 ian. 1802	125
849.	" (Chan-si et Chen-si), 29 ian. 1805	131
850.	" 30 iul. 1806	133
851.	" instr. (ad Ep. Cataren.), 12 mart. 1809	134
852.	" (Saxoniae), 29 ian. 1817	134
853.	" 29 ian. 1817	134
854.	" instr. (ad Praef. Ap. Moldaviae), 20 mart. 1817	134
855.	" instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817	135
856.	" (Kentuky), 13 ian. 1818	139
857.	" instr. (Surinam), mense aug. 1819	140
858.	" (Quebec), 23 febr. 1820	141
859.	" (Quebec), 10 sept. 1820	142
860.	" (Kentuky), 9 maii 1821	143
861.	" (Kentuky), 9 maii 1821	143
862.	" (Kentuky), 9 maii 1821	143
863.	" 1 aug. 1821	144
864.	" 12 dec. 1821	144
865.	" litt. 7 maii 1822	144
866.	" instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824	146
867.	" 23 aug. 1826	152
868.	" 12 maii 1830	152
869.	" 17 nov. 1830	152
870.	" 16 iun. 1831	153
871.	" instr. (ad Custodem Terrae Sanctae), 30 ian. 1833	153
872.	" (Quebec), 17 nov. 1835	156
873.	" 26 nov. 1835	159
874.	" 8 iun. 1836	159
875.	" (Tunkin. Occident.), 19 apr. 1837	160
876.	" 19 apr. 1837	160
877.	" 27 iun. 1838	160
878.	" 6 mart. 1839	161
879.	" (Pondichery), 17 apr. 1839	161
880.	" 27 maii 1840	162
881.	" (Cochinchin.), 23 iun. 1840	162
882.	" (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840	162
883.	" (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840	163
884.	" 2 dec. 1840	164
885.	" instr. (ad Ep. Sanctorien.), 12 maii 1841	164
886.	" 1 sept. 1841	165
887.	" (Angliae), 2 mart. 1842	165
888.	" 29 apr. 1842	166
889.	" litt. 20 maii 1842	166
890.	" 30 iun. 1842	167
891.	" decr. 14 sept. 1842	168
892.	" (Chan-si), 21 sept. 1842	168
893.	" 14 dec. 1842	170
894.	" instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843	170
895.	" (Americae Septentrion.), 6 mart. 1844	173
896.	" (Angliae et Hiberniae), 2 iul. 1845	173

N.		PAG.
897.	S. C. S. Off., 10 iun. 1846	173
898.	" (Marianopol.), 8 iul. 1846	174
899.	" 5 aug. 1846	177
900.	" 24 febr. 1847	177
901.	" (Siam), 17 mart. 1847	179
902.	" (Tche-Kiang et Kiang-si), 21 apr. 1847	180
903.	" (Vic. Ap. Yunnan.), 23 iun. 1847	181
904.	" (Marianopol.), 28 iul. 1847	182
905.	" (Malacen.), 26 iul. 1848	182
906.	" (Siam), 17 sept. 1848	183
907.	" (Oceaniae Occident.), 27 sept. 1848	185
908.	" (Tunkin. Occident.), 14 dec. 1848	185
909.	" (Siam Orient.), 21 febr. 1850	185
910.	" (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850	186
911.	" (Siam), 17 iul. 1850	187
912.	" (Perth.), 18 sept. 1850	187
913.	" (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850	188
914.	" (Tunkin. Occident.), 8 ian. 1851	192
915.	" (Coreae), 12 febr. 1851	193
916.	" (Melanesiae ac Micronesiae), 14 maii 1851	194
917.	" (Cochinchin.), 19 aug. 1851	195
918.	" (Nankin.), 5 mart. 1852	195
919.	" (Hu-nan), 31 mart. 1852	196
920.	" (Coimbatour.), 23 iun. 1852	196
921.	" 16 mart. 1853	197
922.	" 13 apr. 1853	197
923.	" (Sutchuen.), 4 maii 1853	197
924.	" 5 iul. 1853	198
925.	" (Bulgariae), 5 iul. 1853	199
926.	" (Coreae), 5 iul. 1854	199
927.	" (Yunnan), 20 sept. 1854	201
928.	" (Yunnan), 20 sept. 1854	201
929.	" (Tunkin. Occident.), 27 iun. 1855	202
930.	" (Tunkin. Orient.), 4 iul. 1855	203
931.	" (Siam), 4 iul. 1855	203
932.	" (Portus Aloisii), 1 aug. 1855	206
933.	" 5 sept. 1855	212
934.	" (Coreae), 12 sept. 1855	212
935.	" (Tunkin. Occident.), 9 apr. 1856	213
936.	" 18 iun. 1856	213
937.	" litt. encycl. 4 aug. 1856	214
938.	" (Oregon), 6 aug. 1856	215
939.	" (Cochinchin. Orient.), 6 aug. 1856	215
940.	" (Zacynt.), 1 apr. 1857	216
941.	" (Coreae), 22 iul. 1857	216
942.	" (Cambodiae), 22 iul. 1857	216
943.	" (Myssur.), 22 iul. 1857	217
944.	" (Sueciae), 29 iul. 1857	219
945.	" (Tahiti), 19 aug. 1857	219

N.	PAG.
946. S. C. S. Off., instr. a. 1858	220
947. " (Pondichery), 20 iun. 1858	222
948. " (Cambodiae), 3 febr. 1859	223
949. " (Vienn.), 30 mart. 1859	223
950. " litt. (ad Ep. Harlemen.), 6 apr. 1859	224
951. " (Tchely Orient.), 13 apr. 1859	225
952. " instr. 22 iun. 1859	225
953. " 20 iul. 1859	226
954. " 11 aug. 1859	229
955. " (Cincinnati), 13 sept. 1859	229
956. " (Hong-Kong), 14 mart. 1860	230
957. " instr. (ad Vic. Ap. Gallas) 28 mart. 1860	230
958. " 18 apr. 1860	233
959. " (Hong-Kong), 7 maii 1860	234
960. " (Coreae), 20 iun. 1860	234
961. " (Coreae), 26 iun. 1860	234
962. " (Briocen.), 18 iul. 1860	235
963. " instr. (ad Vic. Ap. Tche-Kiang), 1 aug. 1860	235
964. " 22 aug. 1860	238
965. " (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861	238
966. " 19 iun. 1861	239
967. " (Marysville), 21 aug. 1861	239
968. " (Myssur.), 28 aug. 1861	240
969. " 12 febr. 1862	241
970. " 17 sept. 1862	241
971. " litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 26 nov. 1862	242
972. " instr. (ad Vic. Ap. Hun-nan), a. 1863	244
973. " (Helvetiae), 21 ian. 1863	247
974. " 18 mart. 1863	247
975. " (Hierosolymae), 13 ian. 1864	248
976. " (ad Ep. Osnabrugem.), 17 febr. 1864	248
977. " (Sanctorien.), 22 iun. 1864	249
978. " (Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864	250
979. " litt. encycl. (ad Ep. Angliae), 16 sept. 1864	252
980. " 1 febr. 1865	254
981. " 1 febr. 1865	255
982. " (Nankin.), 22 mart. 1865	256
983. " 31 maii 1865	256
984. " (Pondichery), 28 iun. 1865	259
985. " 12 iul. 1865	260
986. " decr. 13 iul. 1865	261
987. " 6 sept. 1865	261
988. " litt. 8 nov. 1865	262
989. " (Southwark), 22 nov. 1865	266
990. " instr. 20 febr. 1866	267
991. " 28 febr. 1866	272
992. " instr. 21 mart. 1866	272
993. " (Constantinop.), 16 maii 1866	276
994. " instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866	277

N.	PAG.
995. S. C. S. Off., decr. 27 iun. 1866	298
996. " (Natal), 11 iul. 1866	298
997. " (Tchely Meridio-Occident.), 21 nov. 1866	301
998. " (Leodien.), 30 ian. 1867	301
999. " 13 febr. 1867	302
1000. " ep. 15 febr. 1867	302
1001. " litt. encycl. (ad Ep. Angliae et Statuum Foeder. Americae Septentrion.), 7 iun. 1867	303
1002. " instr. a. 1868	306
1003. " (Iaponiae), 11 mart. 1868	309
1004. " (Iaponiae), 11 mart. 1868	310
1005. " (Iaponiae), 11 mart. 1868	311
1006. " (Iaponiae), 11 mart. 1868	312
1007. " (Iaponiae), 9 sept. 1868	312
1008. " instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 13 ian. 1869	313
1009. " decr. 17 mart. 1869	314
1010. " litt. 18 maii 1869	314
1011. " instr. (ad Administr. Ap. Perthen.), 15 sept. 1869	315
1012. " decr. 12 ian. 1870	316
1013. " instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871	317
1014. " instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871	319
1015. " (Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871	321
1016. " litt. 10 febr. 1871	322
1017. " 4 apr. 1871	322
1018. " (Marianopol. et Marquette), 2 aug. 1871	322
1019. " (Siam), 22 nov. 1871	323
1020. " 17 ian. 1872	325
1021. " litt. 16 mart. 1872	326
1022. " (Aretin.), 17 apr. 1872	326
1023. " 4 dec. 1872	327
1024. " instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.), 18 dec. 1872	327
1025. " (Constantinop.), 2 apr. 1873	336
1026. " (S. Bonifacii), 23 apr. 1873	337
1027. " litt. 26 nov. 1873	338
1028. " (Columbi), 14 ian. 1874	339
1029. " 17 mart. 1874	339
1030. " instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen. Orient.), 3 iun. 1874	340
1031. " litt. 4 iul. 1874	341
1032. " (Firman.), 8 iul. 1874	341
1033. " 25 nov. 1874	342
1034. " (Vallisprat.), 2 dec. 1874	343
1035. " 2 dec. 1874	343
1036. " instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874	343
1037. " 13 ian. 1875	354
1038. " 20 ian. 1875	355
1039. " litt. (S. Germani), 17 febr. 1875	355
1040. " (Cochinchin. Orient.), 17 febr. 1875	355
1041. " 7 apr. 1875	357
1042. " (S. Ludovici), 15 iun. 1875	358

N.	PAG.
1043. S. C. S. Off., 15 iun. 1875	358
1044. " 7 iul. 1875	358
1045. " instr. 16 sept. 1875	359
1046. " instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.), 24 nov. 1875	362
1047. " 28 iun. 1876	365
1048. " (Novae Aureliae), 2 aug. 1876	365
1049. " (Tulancingo), 9 aug. 1876	366
1050. " instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877	366
1051. " 2 maii 1877	374
1052. " litt. 23 aug. 1877	374
1053. " instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877	375
1054. " 19 sept. 1877	376
1055. " 15 maii 1878	377
1056. " instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878	377
1057. " (Coreae), 11 sept. 1878	379
1058. " 20 nov. 1878	380
1059. " (Tunkin. Central.), 29 mart. 1879	380
1060. " 2 apr. 1879	381
1061. " (Nottingham.), 2 apr. 1879	382
1062. " 7 maii 1879	382
1063. " litt. (ad Archiep. Parisien.), 19 maii 1879	382
1064. " (ad Ep. Aurelianen.), 6 iun. 1879	383
1065. " (Iaponiae), 14 iul. 1880	383
1066. " (Bengal.), 21 iul. 1880	384
1067. " (Tchely Septentrion. etc.), 25 aug. 1880	385
1068. " (Ratisbonen.), 22 dec. 1880	385
1069. " (Vic. Ap. Iamaicae), 12 ian. 1881	387
1070. " 9 iul. 1881	388
1071. " 31 aug. 1881	388
1072. " 11 ian. 1882	389
1073. " litt. 8 mart. 1882	389
1074. " instr. (ad Archiep. Scopien.), 15 nov. 1882	390
1075. " (Mongoliae), 29 nov. 1882	391
1076. " instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883	395
1077. " 17 ian. 1883	411
1078. " (Bombay), 21 febr. 1883	411
1079. " (Bombay), 21 febr. 1883	412
1080. " (S. Hyacinthi), 7 mart. 1883	412
1081. " litt. 17 mart. 1883	412
1082. " 20 iun. 1883	413
1083. " (Savannah), 1 aug. 1883	413
1084. " (Petrocoricen.), 5 dec. 1883	413
1085. " instr. 10 maii 1884	415
1086. " (Pictavien.), 31 maii 1884	415
1087. " litt. 16 iun. 1884	419
1088. " (Portland), 18 iun. 1884	420
1089. " 2 iul. 1884	420
1090. " (Ierosolym.), 14 ian. 1885	421
1091. " 15 apr. 1885	421
	422

N.	PAG.
1092. S. C. S. Off., litt. encycl. 25 iun. 1885	422
1093. " 25 iun. 1885	423
1094. " (Rosen.), 16 iul. 1885	424
1095. " 26 aug. 1885	424
1096. " (Kiang-si), 9 sept. 1885	425
1097. " 10 dec. 1885	427
1098. " 20 ian. 1886	427
1099. " litt. encycl. 23 ian. 1886	427
1100. " instr. 19 maii 1886	428
1101. " decr. 27 maii 1886	429
1102. " 23 iun. 1886	429
1103. " 15 dec. 1886	430
1104. " (Carcassonae), 4 maii 1887	431
1105. " decr. 14 dec. 1887, prop. Antonii Rosmini Serbati, damn.	431
1106. " (Victoriae Nyanzae), 22 dec. 1887	431
1107. " 4 ian. 1888	433
1108. " (Vizagapatam), 11 ian. 1888	433
1109. " litt. encycl. 20 febr. 1888	434
1110. " 22 febr. 1888	435
1111. " decr. 7 mart. 1888, prop. Antonii Rosmini Serbati, damn.	435
1112. " instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888	440
1113. " litt. encycl. 1 mart. 1889	444
1114. " (Ep. Wayne-Castren.), 20 mart. 1889	444
1115. " (Victoriae Nyanzae), 3 apr. 1889	445
1116. " 1 maii 1889	446
1117. " (Bucarest), 8 maii 1889	446
1118. " decr. 5 iun. 1889	447
1119. " (ad Vic. Ap. Malacen.), 5 iun. 1889	447
1120. " 28 aug. 1889	448
1121. " 23 apr. 1890	448
1122. " (Chan-si), 7 maii 1890	449
1123. " instr. 20 iul. 1890	450
1124. " (Quebec), 23 iul. 1890	452
1125. " (Massiliae), 30 iul. 1890	452
1126. " (Chan-tong Merid.), 30 iul. 1890	453
1127. " instr. (Myssur.), 6 aug. 1890	453
1128. " instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890	454
1129. " 4 dec. 1890	456
1130. " (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891	457
1131. " 6 mart. 1891	458
1132. " (Leopolien.), 18 mart. 1891	459
1133. " 15 apr. 1891	459
1134. " (Pekin.), 29 apr. 1891	460
1135. " 8 maii 1891	461
1136. " decr. 30 maii 1891	463
1137. " 17 iun. 1891	464
1138. " (Tchely Meridio-Orient.), 25 iun. 1891	465
1139. " 1 iul. 1891	466
1140. " (Victoriae Nyanzae), 8 iul. 1891	466

N.	PAG.
1141. S. C. S. Off., 29 iul. 1891	467
1142. " litt. 7 aug. 1891	467
1143. " litt. 19 aug. 1891	468
1144. " 19 aug. 1891	469
1145. " instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891	469
1146. " (Mission. Abissin.), 26 aug. 1891	469
1147. " 13 ian. 1892	470
1148. " (Victoriae Nyanzae), 27 ian. 1892	471
1149. " (Pondichier.), 3 febr. 1892	472
1150. " 10 febr. 1892	473
1151. " 30 mart. 1892	473
1152. " (Mission. Trichinopol.), 2 apr. 1892	474
1153. " 4 maii 1892	475
1154. " 11 maii 1892	476
1155. " (Siouxormen.), 18 maii 1892	476
1156. " 18 maii 1892	477
1157. " 30 iun. 1892	478
1158. " 27 iul. 1892	478
1159. " decr. 24 aug. 1892	479
1160. " (Angliae), 7 sept. 1892	479
1161. " (Algeriae), 1 dec. 1892	480
1162. " 19 apr. 1893	480
1163. " 3 maii 1893	481
1164. " (Mission. Novi Mexici), 22 iun. 1893	481
1165. " 5 iul. 1893	481
1166. " 2 aug. 1893	482
1167. " (Norvegiae), 9 aug. 1893	482
1168. " 14 febr. 1894	483
1169. " 26 apr. 1894	483
1170. " (Kishnagur), 18 iul. 1894	484
1171. " instr. 20 aug. 1894	484
1172. " decr. 5 dec. 1894	485
1173. " 24 iul. 1895	486
1174. " (Westmonasterien.), 31 iul. 1895	486
1175. " (Cenomanen.), 11 mart. 1896	487
1176. " 18 mart. 1896	487
1177. " 18 mart. 1896	488
1178. " 22 apr. 1896	488
1179. " 13 maii 1896	489
1180. " (Albanen. in America), 10 iun. 1896	489
1181. " 6 iul. 1896	490
1182. " (Brasiliae), 5 aug. 1896	490
1183. " (Tarraconen.), 5 aug. 1896	491
1184. " 10 sept. 1896	491
1185. " (Niger), 17 febr. 1897	492
1186. " 25 maii 1897	492
1187. " 16 iun. 1897	493
1188. " 16 iun. 1897	493
1189. " 3 aug. 1897	494

N.	PAG.
1190. S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897	495
1191. " 18 aug. 1897	496
1192. " 7 sept. 1897	497
1193. " 24 nov. 1897	497
1194. " 9 dec. 1897	498
1195. " 26 ian. 1898	498
1196. " 3 febr. 1898	499
1197. " 30 mart. 1898	499
1198. " decr. 20 apr. 1898	500
1199. " 4 maii 1898	501
1200. " 6 iul. 1898	501
1201. " 6 iul. 1898	502
1202. " 6 iul. 1898	503
1203. " 20 iul. 1898	503
1204. " 3 aug. 1898	504
1205. " (Niger), 17 aug. 1898	505
1206. " 7 sept. 1898	506
1207. " 9 nov. 1898	506
1208. " 9 nov. 1898	507
1209. " 9 nov. 1898	508
1210. " 30 nov. 1898	509
1211. " 14 dec. 1898	509
1212. " decr. 14 dec. 1898	510
1213. " 11 ian. 1899	510
1214. " 11 ian. 1899	510
1215. " 11 ian. 1899	511
1216. " 22 febr. 1899	511
1217. " 8 mart. 1899	512
1218. " 23 mart. 1899	512
1219. " 12 apr. 1899	513
1220. " 19 apr. 1899	513
1221. " 21 apr. 1899	514
1222. " 26 apr. 1899	515
1223. " 3 maii 1899	515
1224. " 7 iun. 1899	516
1225. " 5 iul. 1899	516
1226. " 19 iul. 1899	517
1227. " 26 iul. 1899	518
1228. " 6 sept. 1899	518
1229. " 6 sept. 1899	518
1230. " 29 nov. 1899	520
1231. " 13 dec. 1899	520
1232. " 20 dec. 1899	521
1233. " 20 dec. 1899	521
1234. " 17 ian. 1900	521
1235. " 17 ian. 1900	522
1236. " 8 mart. 1900	522
1237. " 28 mart. 1900	523
1238. " decr. 9 apr. 1900	524

N.	PAG.
1239. S. C. S. Off., litt. (ad Ep. Tergestini.), 8 iun. 1900	524
1240. " 28 iun. 1900	525
1241. " 4 iul. 1900	525
1242. " instr. 1 aug. 1900	526
1243. " 8 aug. 1900	526
1244. " 22 aug. 1900	527
1245. " instr. (ad Ep. Iassien.), 22 aug. 1900	527
1246. " 5 sept. 1900	528
1247. " 5 sept. 1900	528
1248. " 28 nov. 1900	529
1249. " 19 dec. 1900	530
1250. " instr. (ad Ep. Albaniae), 15 febr. 1901	530
1251. " 27 mart. 1901	532
1252. " 1 maii 1901	533
1253. " 8 maii 1901	533
1254. " decr. 15 maii 1901	534
1255. " 22 maii 1901	534
1256. " 21 aug. 1901	535
1257. " litt. encycl. 30 aug. 1901	536
1258. " 13 dec. 1901	536
1259. " (Vic. Ap. Hong-Kong), 7 maii 1902	537
1260. " (Chen-si Merid.), 27 aug. 1902	537
1261. " 3 dec. 1902	537
1262. " 10 dec. 1902	538
1263. " 4 mart. 1903	539
1264. " (Africae), 18 mart. 1903	539
1265. " 24 mart. 1903	540
1266. " (Colonien.), 23 iun. 1903	540
1267. " 8 iul. 1903	541
1268. " 15 iul. 1903	541
1269. " litt. (ad Archiep. S. Iacobi de Chile), 3 aug. 1903	542
1270. " 2 mart. 1904	542
1271. " 14 apr. 1904	542
1272. " 1 iun. 1904	542
1273. " ep. 11 aug. 1904	543
1274. " 1 sept. 1904	543
1275. " decr. 23 aug. 1905	544
1276. " 24 ian. 1906	544
1277. " 25 apr. 1906	544
1278. " 22 aug. 1906	545
1279. " 5 dec. 1906	545
1280. " litt. 11 dec. 1906	547
1281. " 13 dec. 1906	547
1282. " 8 maii 1907	548
1283. " decr. <i>Lamentabili</i> , 4 iul. 1907	548
1284. " decr. 1 aug. 1907	548
1285. " 26 nov. 1908	553
1286. " (Sect. de Indulg.), 14 ian. 1909	553
1287. " (Sect. de Indulg.), decr. 1 apr. 1909	554

N.	PAG.
1288. S. C. S. Off., 6 sept. 1909	555
1289. " (Sect. de Indulg.), decr. 15 dec. 1910	555
1290. " (Sect. de Indulg.), 26 ian. 1911	556
1291. " (Sect. de Indulg.), decr. 13 iun. 1912	556
1292. " decr. 21 iun. 1912	557
1293. " decr. 21 iun. 1912	558
1294. " (Sect. de Indulg.), decr. 20 febr. 1913	558
1295. " (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914	559
1296. " (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914	560
1297. " (Sect. de Indulg.), decr. 28 maii 1914	560
1298. " (Sect. de Indulg.), decr. seu declar. 25 iun. 1914	561
1299. " declar. 19 febr. 1916	561
1300. " decr. 8 apr. 1916	562
1301. " decr. 22 iun. 1916	562
1302. " instr. 13 iul. 1916	562
1303. " (Sect. de Indulg.), decr. 14 dec. 1916	565
1304. " 9 mart. 1917	565
1305. " 27 apr. 1917	566

2. - S. C. Episcoporum et Regularium.

1306. S. C. Ep. et Reg., <i>Perusina</i> , 10 apr. 1573	567
1307. " 25 iul. 1573	567
1308. " <i>Ravennaten.</i> , 5 aug. 1573	567
1309. " <i>Ravennaten.</i> , 5 oct. 1573	568
1310. " <i>Assisinaten.</i> , 7 oct. 1573	568
1311. " <i>Nucerina</i> , 3 apr. 1574	569
1312. " <i>Parmen.</i> , 18 iun. 1574	569
1313. " <i>Spoletana</i> , 17 iul. 1574	570
1314. " <i>Arianen.</i> , 29 oct. 1574	570
1315. " <i>Amerina</i> , 8 nov. 1574	571
1316. " <i>Squillacen.</i> , 2 mart. 1575	571
1317. " <i>Maceraten.</i> , 7 oct. 1575	572
1318. " <i>Camerinen.</i> , 14 oct. 1575	572
1319. " <i>ad Card. S. Praxedis</i> , 18 nov. 1575	572
1320. " <i>Camerinen.</i> , 2 dec. 1575	573
1321. " <i>Amerina</i> , 25 ian. 1576	573
1322. " <i>Senen.</i> , 20 mart. 1576	573
1323. " <i>Senen.</i> , 8 maii 1576	574
1324. " <i>Placentina</i> , 25 maii 1576	575
1325. " <i>Regien.</i> , 30 maii 1576	575
1326. " <i>Callien.</i> , 12 ian. 1577	576
1327. " <i>Civitatis Pennen.</i> , 8 febr. 1577	576
1328. " <i>Papien.</i> , 9 febr. 1577	577
1329. " <i>Narnien.</i> , 21 apr. 1577	577
1330. " <i>Montis Cassini</i> , 21 oct. 1577	577
1331. " <i>Reatina</i> , 6 nov. 1577	578
1332. " <i>Perusina</i> , 11 ian. 1578	578
1333. " <i>Regien.</i> , <i>Veronen.</i> , <i>Mantuana</i> , <i>Brixien.</i> et <i>Senogallien.</i> , 15 febr. 1578	579

N.		PAG.
1334.	S. C. Ep. et Reg., <i>Fulginaten.</i> , 6 iun. 1578	579
1335.	" <i>Vercellen.</i> , 21 iul. 1578	580
1336.	" <i>Aquilana</i> , 4 aug. 1578	580
1337.	" <i>Oxomen.</i> , 4 aug. 1578	581
1338.	" <i>Senogallien.</i> , 19 aug. 1578	581
1339.	" <i>Vercellen.</i> , 2 oct. 1578	581
1340.	" <i>Suessana</i> , 15 oct. 1578	582
1341.	" <i>Ariminen.</i> , 20 oct. 1578	582
1342.	" <i>Assisien.</i> , 3 nov. 1578	582
1343.	" <i>Fanen.</i> , 3 nov. 1578	583
1344.	" <i>Spoletana</i> , 11 nov. 1578	583
1345.	" <i>Comen.</i> , 2 dec. 1578	583
1346.	" <i>Theanen.</i> , 2 dec. 1578	584
1347.	" <i>Neritonen.</i> , 22 dec. 1578	584
1348.	" <i>Ariminen.</i> , 7 ian. 1579	585
1349.	" <i>Cassanen.</i> , 20 ian. 1579	585
1350.	" <i>Cusentina</i> , 20 ian. 1579	586
1351.	" <i>Lucana</i> , 10 febr. 1579	586
1352.	" <i>Pistorien.</i> , 3 mart. 1579	587
1353.	" <i>Maceraten.</i> , 7 mart. 1579	587
1354.	" <i>Ariminen.</i> , 11 mart. 1579	587
1355.	" <i>Ferrarien.</i> , 11 mart. 1579	588
1356.	" <i>Clusina</i> , 11 apr. 1579	588
1357.	" <i>Papien.</i> , 28 apr. 1579	589
1358.	" <i>Nullius Mercatelli</i> , 24 iun. 1579	589
1359.	" <i>Lucana</i> , 1 iul. 1579	589
1360.	" <i>Miletan.</i> , 4 aug. 1579	590
1361.	" <i>Fundana</i> , 11 aug. 1579	590
1362.	" <i>Cremonen.</i> , 3 nov. 1579	590
1363.	" <i>Nepesina</i> , 10 nov. 1579	591
1364.	" <i>Ariminen.</i> , 1 dec. 1579	591
1365.	" <i>Pacten.</i> , 22 dec. 1579	591
1366.	" <i>Asculana</i> , 1 mart. 1580	592
1367.	" <i>Rossanen.</i> , 15 mart. 1580	593
1368.	" <i>Caputaquen.</i> , 27 mart. 1580	593
1369.	" <i>Soanen.</i> - <i>Pitilianen.</i> , 8 apr. 1580	594
1370.	" <i>Novarien.</i> , 10 maii 1580	594
1371.	" <i>Salernitana</i> , 7 iun. 1580	594
1372.	" <i>Novarien.</i> , 26 iul. 1580	595
1373.	" <i>Hydruntina</i> , 22 nov. 1580	595
1374.	" <i>Senogallien.</i> , 22 nov. 1580	595
1375.	" <i>Thelesina</i> , 29 nov. 1580	596
1376.	" <i>Cremonen.</i> , 20 dec. 1580	596
1377.	" <i>Isermen.</i> , 29 dec. 1580	597
1378.	" <i>Card. S. Praxedis</i> , 3 ian. 1581	597
1379.	" <i>Uxentina</i> , 24 ian. 1581	598
1380.	" <i>Papien.</i> , 31 ian. 1581	598
1381.	" <i>Casertana</i> , 9 febr. 1581	599
1382.	" <i>Caietana</i> , 14 febr. 1581	599

N.		PAG.
1383.	S. C. Ep. et Reg., <i>Spoletana</i> , 14 febr. 1581	599
1384.	" <i>Pennen.</i> , 23 maii 1581	599
1385.	" <i>Canterinen.</i> , 13 iun. 1581	600
1386.	" <i>Spoletana</i> , 18 iul. 1581	600
1387.	" <i>S. Angeli</i> , 2 aug. 1581	600
1388.	" <i>Regien.</i> , 22 aug. 1581	601
1389.	" <i>Florentina</i> , 24 oct. 1581	601
1390.	" <i>Alexanen.</i> , 8 nov. 1581	601
1391.	" <i>Salernitana</i> , 8 nov. 1581	602
1392.	" <i>Assisien.</i> , 14 nov. 1581	603
1393.	" 13 mart. 1582	603
1394.	" <i>Ordinis Praedicatorum</i> , 24 apr. 1582	603
1395.	" <i>Gravinen.</i> , 8 maii 1582	604
1396.	" <i>S. Angeli Bisacien.</i> , 12 iun. 1582	604
1397.	" <i>Caputaquen.</i> , 26 iun. 1582	604
1398.	" <i>Papien.</i> , 14 aug. 1582	605
1399.	" <i>Aquen.</i> , 3 nov. 1582	605
1400.	" <i>Arianen.</i> , 17 maii 1583	605
1401.	" <i>Cassanen.</i> , 24 maii 1583	606
1402.	" <i>Panormitana</i> , 8 ian. 1585	606
1403.	" <i>Amalphitana</i> , 6 aug. 1585	607
1404.	" <i>Mutinen.</i> , 4 febr. 1586	607
1405.	" <i>Ragusina</i> , 25 mart. 1586	609
1406.	" <i>Caputaquen.</i> , 29 apr. 1586	610
1407.	" <i>Larinen.</i> , 30 maii 1586	611
1408.	" <i>Derthonen.</i> , 9 sept. 1586	611
1409.	" <i>Caputaquen.</i> , 14 oct. 1586	612
1410.	" <i>Pistorien.</i> , a. 1587	612
1411.	" <i>Hieracen.</i> , 28 apr. 1587	612
1412.	" <i>Ventimilien.</i> , 9 iun. 1587	613
1413.	" <i>Ostumen.</i> , 28 iul. 1587	613
1414.	" <i>Mutinen.</i> , 9 sept. 1587	613
1415.	" <i>Caietana</i> , 20 oct. 1587	614
1416.	" <i>Tarentina</i> , 30 dec. 1587	614
1417.	" <i>Tiburtina</i> , 9 apr. 1588	614
1418.	" <i>Lauden.</i> , 19 iul. 1588	615
1419.	" <i>Iuvenacen.</i> , 8 nov. 1588	615
1420.	" <i>Caietana</i> , 20 dec. 1588	616
1421.	" <i>Ordinis S. Dominici</i> , a. 1589	616
1422.	" <i>Aquilana</i> , 21 mart. 1589	616
1423.	" <i>Interammen.</i> , 21 mart. 1589	617
1424.	" <i>Lucana</i> , 29 mart. 1589	617
1425.	" <i>Iamuen.</i> , 23 maii 1589	617
1426.	" <i>Castellaneten.</i> , 13 iun. 1589	618
1427.	" <i>Caven.</i> , 28 aug. 1589	619
1428.	" <i>Yucatanen.</i> , 26 sept. 1589	619
1429.	" <i>Derthonen.</i> , 18 dec. 1589	619
1430.	" <i>Salernitana</i> , 30 ian. 1590	620
1431.	" <i>Fanen.</i> , 6 febr. 1590	620

N.		PAG.
1432.	S. C. Ep. et Reg., <i>Feltren.</i> , 6 febr. 1590	620
1433.	" <i>Caesenaten.</i> , 15 maii 1590	621
1434.	" <i>Castellaneten.</i> , 15 maii 1590	622
1435.	" <i>Montis Pelusii</i> , 15 maii 1590	622
1436.	" <i>Lycien.</i> , 17 nov. 1590	623
1437.	" <i>Aversana</i> , 22 ian. 1591	623
1438.	" <i>Hispaniarum</i> , 22 ian. 1591	624
1439.	" <i>Theanen.</i> , 5 febr. 1591	625
1440.	" <i>Comen.</i> , 4 mart. 1591	625
1441.	" <i>Aliphana</i> , 12 mart. 1591	626
1442.	" <i>Faventina</i> , 25 mart. 1591	626
1443.	" <i>Marsorum</i> , 25 mart. 1591	627
1444.	" <i>Ariminen.</i> , 14 maii 1591	627
1445.	" <i>Mantuana</i> , 9 iun. 1591	628
1446.	" <i>Feretrana</i> , 9 iul. 1591	628
1447.	" <i>Agrigentina</i> , 24 sept. 1591	628
1448.	" <i>Nolana</i> , 30 sept. 1591	629
1449.	" <i>Pistorien.</i> , 21 nov. 1591	629
1450.	" <i>Bisimianen.</i> , 25 febr. 1592	629
1451.	" <i>Calven.</i> , 25 febr. 1592	630
1452.	" <i>Avenionen.</i> , 10 mart. 1592	630
1453.	" <i>Mazarien.</i> , 10 mart. 1592	630
1454.	" <i>Tricaricen.</i> , 7 apr. 1592	631
1455.	" <i>Vicentina</i> , 19 maii 1592	631
1456.	" <i>Sipontina</i> , 26 maii 1592	632
1457.	" <i>Trevici</i> , 2 iun. 1592	632
1458.	" <i>Fulginaten.</i> , 9 iun. 1592	633
1459.	" <i>Lucana</i> , 16 iun. 1592	633
1460.	" <i>Turritana</i> , 17 aug. 1592	634
1461.	" <i>Clusina</i> , 31 aug. 1592	634
1462.	" <i>Tranen.</i> , 31 aug. 1592	635
1463.	" <i>Pistorien.</i> , 14 sept. 1592	635
1464.	" <i>Vicentina</i> , 22 sept. 1592	635
1465.	" <i>Sulmonen.</i> , 12 oct. 1592	636
1466.	" <i>Eugubina</i> , 26 oct. 1592	636
1467.	" <i>Casalen.</i> , 9 nov. 1592	637
1468.	" <i>Senogallien.</i> , 9 nov. 1592	637
1469.	" <i>Tolosana</i> , 9 nov. 1592	638
1470.	" <i>Tranen.</i> , 22 dec. 1592	638
1471.	" <i>Mediolanen.</i> , 4 ian. 1593	638
1472.	" <i>Aretina</i> , 21 ian. 1593	639
1473.	" <i>Castellaneten.</i> , 3 febr. 1593	639
1474.	" <i>Fundana</i> , 15 febr. 1593	640
1475.	" <i>S. Marci</i> , 15 febr. 1593	640
1476.	" <i>Veronen.</i> , 15 febr. 1593	641
1477.	" <i>Maceraten.</i> , 9 mart. 1593	641
1478.	" <i>Spalaten.</i> , 9 mart. 1593	641
1479.	" <i>Comen.</i> , 16 mart. 1593	642
1480.	" <i>Alberna</i> , 5 apr. 1593	643

N.		PAG.
1481.	S. C. Ep. et Reg., <i>Arianen.</i> , 5 apr. 1593	643
1482.	" <i>Pisauren.</i> , 3 maii 1593	643
1483.	" <i>Comen.</i> , 2 iun. 1593	644
1484.	" <i>Tarentina</i> , 8 iun. 1593	644
1485.	" <i>Ferrarien.</i> , 6 iul. 1593	644
1486.	" <i>Terracinen.</i> , 26 iul. 1593	645
1487.	" <i>Aliphana</i> , 9 aug. 1593	645
1488.	" <i>Marianen.</i> , 9 aug. 1593	645
1489.	" <i>Lisbonen.</i> , 23 aug. 1593	646
1490.	" <i>Miletan.</i> , 23 aug. 1593	646
1491.	" <i>Florentina</i> , 6 sept. 1593	647
1492.	" <i>Fulginaten.</i> , 6 sept. 1593	647
1493.	" <i>Pharen.</i> , 13 sept. 1593	647
1494.	" <i>Cameracen.</i> , 20 sept. 1593	648
1495.	" <i>Ferrarien.</i> , 13 oct. 1593	648
1496.	" <i>Comen.</i> , 27 oct. 1593	649
1497.	" <i>Collen.</i> , 3 nov. 1593	649
1498.	" <i>Caputaquen.</i> , 17 nov. 1593	649
1499.	" <i>Squillacen.</i> , 3 ian. 1594	650
1500.	" <i>Bononien.</i> , 10 ian. 1594	650
1501.	" <i>Castellaneten.</i> , 10 ian. 1594	651
1502.	" <i>Urbinate.</i> , 2 mart. 1594	651
1503.	" <i>Aquilana</i> , 15 mart. 1594	651
1504.	" <i>Pientina</i> , 15 mart. 1594	652
1505.	" <i>Venetiarum</i> , 15 mart. 1594	652
1506.	" <i>Patacina</i> , 21 mart. 1594	653
1507.	" <i>Turritana</i> , 21 mart. 1594	653
1508.	" <i>Vestana</i> , 25 maii 1594	654
1509.	" <i>Ferrarien.</i> , 13 iun. 1594	654
1510.	" <i>Ragusina</i> , 22 iun. 1594	654
1511.	" <i>Lisbonen.</i> , 4 iul. 1594	655
1512.	" <i>Aversana</i> , 11 iul. 1594	655
1513.	" <i>Bracharen.</i> , 26 iul. 1594	656
1514.	" <i>Bracharen.</i> , 2 aug. 1594	656
1515.	" <i>Collen.</i> , 2 aug. 1594	657
1516.	" <i>Nucerina Paganorum</i> , 9 aug. 1594	657
1517.	" <i>Conchen.</i> , 16 aug. 1594	658
1518.	" <i>Neocastren.</i> , 16 aug. 1594	658
1519.	" <i>Compsana</i> , 30 aug. 1594	659
1520.	" <i>Carmelitarum Hispaniae</i> , 20 sept. 1594	659
1521.	" <i>Perusina</i> , 20 sept. 1594	660
1522.	" <i>Camerinen.</i> , 26 oct. 1594	661
1523.	" <i>Veronen.</i> , 8 nov. 1594	661
1524.	" <i>Casertana</i> , 6 dec. 1594	661
1525.	" <i>Taurinen.</i> , 20 dec. 1594	662
1526.	" <i>Rapollen.</i> , 20 dec. 1594	662
1527.	" <i>Tarentina</i> , 2 ian. 1595	663
1528.	" <i>Capuana</i> , 2 ian. 1595	663
1529.	" <i>Capuana</i> , 9 ian. 1595	663

N.		PAG.
1530.	S. C. Ep. et Reg., <i>Mediolanen.</i> , 24 ian. 1595	664
1531.	" <i>Faventina</i> , 24 ian. 1595	664
1532.	" <i>Feltren.</i> , 15 febr. 1595	665
1533.	" <i>Caven.</i> , 22 febr. 1595	665
1534.	" <i>Messanen.</i> , 1 mart. 1595	666
1535.	" <i>Taurinen.</i> , 1 mart. 1595	667
1536.	" <i>Baren.</i> , 15 mart. 1595	667
1537.	" <i>Acheruntina</i> , 26 apr. 1595	668
1538.	" <i>Miletan.</i> , 8 maii 1595	668
1539.	" <i>Sulmonen.</i> , 23 maii 1595	668
1540.	" <i>Ferrarien.</i> , 14 iun. 1595	669
1541.	" <i>Caputaquen.</i> , 14 iun. 1595	669
1542.	" <i>Aretina</i> , 7 aug. 1595	669
1543.	" <i>Policastren.</i> - <i>Salernitana</i> , 7 aug. 1595	670
1544.	" <i>Tirasonen.</i> , 6 nov. 1595	671
1545.	" <i>S. Ioannis Evang. Lusitaniae</i> , 29 nov. 1595	671
1546.	" <i>Eugubina</i> , 16 ian. 1596	673
1547.	" <i>Lisbonen.</i> , 22 ian. 1596	673
1548.	" <i>Comen.</i> , 31 ian. 1596	674
1549.	" <i>Lauden.</i> , 6 mart. 1596	674
1550.	" <i>Toletana</i> , 22 apr. 1596	674
1551.	" <i>Eugubina</i> , 15 maii 1596	675
1552.	" 21 maii 1596	675
1553.	" <i>Comen.</i> , 25 iun. 1596	675
1554.	" <i>Ferrarien.</i> , 2 iul. 1596	676
1555.	" <i>Ianuen.</i> , 22 iul. 1596	676
1556.	" <i>Tropien.</i> , 22 iul. 1596	676
1557.	" <i>Cassanen.</i> , 6 aug. 1596	677
1558.	" <i>Melphien.</i> , 20 aug. 1596	677
1559.	" <i>Aretina</i> , 4 sept. 1596	678
1560.	" <i>Nolana</i> , 5 nov. 1596	678
1561.	" <i>Bononien.</i> , 5 nov. 1596	678
1562.	" <i>Castellaneten.</i> , 15 nov. 1596	679
1563.	" <i>Cremonen.</i> , 3 febr. 1597	679
1564.	" <i>Ianuen. et Parmen.</i> , 12 febr. 1597	679
1565.	" <i>Lucana</i> , 12 febr. 1597	680
1566.	" <i>Sarzanen.</i> , 3 iun. 1597	680
1567.	" <i>Lauretana</i> , 18 iun. 1597	680
1568.	" <i>Brixien.</i> , 18 iun. 1597	681
1569.	" <i>Granaten.</i> , 25 iul. 1597	681
1570.	" <i>Eugubina</i> , 11 aug. 1597	681
1571.	" <i>Camerinen.</i> , 24 nov. 1597	682
1572.	" <i>Palavina</i> , 27 maii 1598	682
1573.	" <i>Derthonen.</i> , 7 sept. 1598	682
1574.	" <i>Derthonen.</i> , 7 sept. 1598	683
1575.	" <i>Bonomien.</i> , 3 febr. 1599	683
1576.	" <i>Lancianen.</i> , 24 mart. 1599	684
1577.	" <i>Camerinen.</i> , 28 apr. 1599	684
1578.	" <i>Tirasonen.</i> , 11 maii 1599	684

N.		PAG.
1579.	S. C. Ep. et Reg., <i>Ianuen.</i> , 25 maii 1599	685
1580.	" <i>Messanen.</i> , 17 nov. 1599	685
1581.	" <i>Ianuen.</i> , 1 dec. 1599	685
1582.	" <i>Ferrarien.</i> , 2 maii 1600	686
1583.	" <i>Bisinianen.</i> , 16 maii 1600	686
1584.	" <i>Sarzanen.</i> , 10 iul. 1600	686
1585.	" <i>Cusentina</i> , 24 iul. 1600	687
1586.	" <i>decr.</i> 16 oct. 1600	687
1587.	" <i>Ceriniolen.</i> , 30 oct. 1600	689
1588.	" <i>Oritana</i> , 21 nov. 1600	689
1589.	" <i>Ostien.</i> , 21 nov. 1600	690
1590.	" <i>Abellinen.</i> , 29 nov. 1600	690
1591.	" <i>Brundusina</i> , 29 nov. 1600	691
1592.	" <i>Oritana</i> , 29 nov. 1600	691
1593.	" <i>Abellinen.</i> , 5 dec. 1600	691
1594.	" <i>Messanen.</i> , 5 dec. 1600	691
1595.	" <i>Panormitana</i> , 12 dec. 1600	692
1596.	" 9 ian. 1601	692
1597.	" <i>Bovinen.</i> , 9 ian. 1601	693
1598.	" <i>Ordinis B. M. V. de Mercede</i> , 9 ian. 1601	693
1599.	" <i>Oriolen.</i> , 9 ian. 1601	694
1600.	" <i>Urbevetana</i> , 29 ian. 1601	694
1601.	" <i>Acheruntina</i> , 5 febr. 1601	695
1602.	" <i>Viglevanen.</i> , 12 mart. 1601	695
1603.	" <i>Lauden.</i> , 20 mart. 1601	695
1604.	" <i>Reatina</i> , 19 iun. 1601	696
1605.	" <i>Salernitana</i> , 16 iul. 1601	696
1606.	" <i>Alerien.</i> , 6 aug. 1601	697
1607.	" <i>Lauden.</i> , 20 aug. 1601	697
1608.	" <i>Neritonen.</i> , 20 aug. 1601	698
1609.	" <i>Syracusana</i> , 20 aug. 1601	698
1610.	" <i>Balneoregien.</i> , 17 sep. 1601	698
1611.	" <i>Alben.</i> , 15 oct. 1601	699
1612.	" <i>Camplen.</i> , 20 nov. 1601	699
1613.	" <i>Castellaneten.</i> , 20 aug. 1602	700
1614.	" <i>Neapolitana</i> , 26 nov. 1602	702
1615.	" <i>litt.</i> 26 nov. 1602	702
1616.	" 26 nov. 1602	704
1617.	" <i>Anagnina</i> , 28 ian. 1603	706
1618.	" <i>Novarien.</i> , 4 mart. 1603	706
1619.	" <i>Arianen.</i> , 13 maii 1603	706
1620.	" <i>Sutrina</i> , 10 iun. 1603	707
1621.	" <i>Acheruntina</i> , 23 iul. 1603	707
1622.	" <i>Neapolitana</i> , 1 sept. 1603	707
1623.	" <i>Castellaneten.</i> , 14 nov. 1603	708
1624.	" <i>Reatina</i> , 21 nov. 1603	708
1625.	" <i>Bobien.</i> , 28 nov. 1603	708
1626.	" <i>Nepesina</i> , 15 dec. 1603	709
1627.	" <i>decr. gen.</i> 12 ian. 1604	709

N.	PAG.
1628. S. C. Ep. et Reg., <i>Neapolitana</i> , 12 ian. 1604	710
1629. " <i>Novarien.</i> , 12 ian. 1604	710
1630. " <i>Ordinis B. M. V. de Mercede</i> , 10 febr. 1604	711
1631. " <i>Clodien.</i> , 12 iul. 1604	711
1632. " <i>Acheruntina</i> , 10 ian. 1605	711
1633. " <i>Lycien.</i> , 22 ian. 1605	712
1634. " <i>Capuccinorum</i> , 18 apr. 1605	712
1635. " <i>Tirasonen.</i> , a. 1606	713
1636. " <i>Salernitana</i> , 28 ian. 1606	713
1637. " <i>Messanen.</i> , 1 mart. 1606	714
1638. " <i>Novarien.</i> , 15 mart. 1606	714
1639. " <i>Collen.</i> , 8 apr. 1606	714
1640. " <i>Arben.</i> , 3 iun. 1606	715
1641. " <i>Panormitana</i> , 28 nov. 1606	715
1642. " <i>Bobien.</i> , 12 mart. 1607	715
1643. " <i>Carmelitarum</i> , 9 ian. 1608	716
1644. " <i>Viterbien.</i> , 30 ian. 1608	716
1645. " <i>Messanen.</i> , 4 iul. 1609	716
1646. " <i>Ordinis SS. Trinitatis</i> , 13 ian., 1610	717
1647. " <i>Aquen.</i> , 3 febr. 1610	717
1648. " <i>Conventualium Nucerinorum</i> , 21 ian. 1611	717
1649. " <i>Ariminen.</i> , 13 maii 1611	718
1650. " <i>Mutinen.</i> , 12 aug. 1611	718
1651. " <i>Placentina</i> , 3 oct. 1611	718
1652. " <i>Caputaquen.</i> , 4 nov. 1611	719
1653. " <i>Polimianen.</i> , 25 nov. 1611	719
1654. " <i>Nullius</i> , 10 febr. 1612	720
1655. " <i>Ordinis Olivetani</i> , 6 mart. 1613	720
1656. " <i>Lamacen.</i> , 17 apr. 1613	721
1657. " <i>Imolen.</i> , 18 iun. 1613	721
1658. " <i>Lycien.</i> , 13 aug. 1613	722
1659. " <i>Nullius Piscien.</i> , 20 dec. 1613	722
1660. " <i>Papien.</i> , 21 febr. 1614	723
1661. " <i>Aretina</i> , 8 aug. 1614	724
1662. " <i>Parmen.</i> , 8 aug. 1614	724
1663. " <i>Theatina</i> , 16 ian. 1615	724
1664. " <i>Vicentina</i> , 10 apr. 1615	724
1665. " <i>De Guamanga</i> , 23 maii 1615	724
1666. " <i>Portugallien.</i> , 6 iun. 1615	725
1667. " <i>decr.</i> 20 nov. 1615	725
1668. " <i>Arboren.</i> , 20 nov. 1615	726
1669. " <i>Nepesina</i> , 11 dec. 1615	727
1670. " <i>Theatina</i> , 11 dec. 1615	727
1671. " <i>Messanen.</i> , 11 ian. 1616	728
1672. " <i>Cavallicen.</i> , 29 ian. 1616	728
1673. " <i>Cracovien.</i> , 23 apr. 1616	729
1674. " <i>Theramen.</i> , 29 apr. 1616	729
1675. " <i>Neapolitana</i> , 10 iun. 1616	730
1676. " <i>Reatina</i> , 10 iun. 1616	730

N.	PAG.
1677. S. C. Ep. et Reg., <i>Minimorum</i> , 12 aug. 1616	731
1678. " <i>Gravinen.</i> , 26 aug. 1616	731
1679. " <i>Cassanen.</i> , 15 nov. 1616	732
1680. " <i>Chien.</i> , 6 dec. 1616	732
1681. " <i>decr.</i> 20 dec. 1616	732
1682. " <i>Nucerina et Tadinen.</i> , a. 1617	733
1683. " <i>Panormitana</i> , a. 1617	733
1684. " <i>decr.</i> 7 ian. 1617	733
1685. " <i>Messanen.</i> , 10 ian. 1617	734
1686. " <i>Sulmonen.</i> , 14 mart. 1617	735
1687. " <i>Assisien.</i> , 4 apr. 1617	735
1688. " <i>Cracovien.</i> , 18 apr. 1617	735
1689. " <i>Lycien.</i> , 18 apr. 1617	736
1690. " 9 iun. 1617	736
1691. " <i>Salernitana</i> , 21 iul. 1617	736
1692. " <i>Bovinen.</i> , 11 aug. 1617	736
1693. " <i>Nullius Altamurae</i> , 18 nov. 1617	737
1694. " <i>Mediolanen.</i> , 15 dec. 1617	737
1695. " <i>Hispalen.</i> , 25 dec. 1617	738
1696. " <i>Gebennen.</i> , 19 ian. 1618	738
1697. " <i>Mutinen.</i> , 20 mart. 1618	738
1698. " <i>Chien.</i> , 4 maii 1618	739
1699. " <i>Naxien.</i> , 8 iun. 1618	739
1700. " <i>Ianuen.</i> , 14 dec. 1618	739
1701. " <i>Mediolanen.</i> , 9 mart. 1619	739
1702. " <i>Minorum Observantium</i> , 26 apr. 1619	740
1703. " <i>Observantium</i> , 5 iul. 1619	740
1704. " <i>Nicoteren.</i> , 7 sept. 1619	740
1705. " <i>Panormitana</i> , 11 oct. 1619	741
1706. " <i>Bonomien.</i> , 29 nov. 1619	741
1707. " <i>Isclana</i> , 6 dec. 1619	742
1708. " <i>Minorum Provinciae Baeticae</i> , 14 febr. 1620	742
1709. " <i>Cathacen.</i> , 20 iul. 1621	742
1710. " <i>Tornacen.</i> , 19 oct. 1621	743
1711. " <i>Papien.</i> , 15 febr. 1622	743
1712. " <i>Balneoregien.</i> , 6 apr. 1622	743
1713. " <i>Mediolanen.</i> , 18 maii 1622	744
1714. " <i>Aquilana</i> , 19 iul. 1622	744
1715. " 17 aug. 1622	745
1716. " <i>Asturicen.</i> , 13 ian. 1623	746
1717. " <i>Hydruntina</i> , 19 maii 1623	746
1718. " <i>Potentina</i> , 7 maii 1624	747
1719. " <i>Spoletana</i> , 26 nov. 1624	747
1720. " 14 dec. 1624	747
1721. " <i>S. Severini</i> , 12 febr. 1625	748
1722. " <i>Vercellen.</i> , 5 apr. 1625	748
1723. " 18 nov. 1625	748
1724. " <i>Florentina</i> , 30 maii 1626	749
1725. " <i>Caietana</i> , 5 febr. 1627	749

N.	PAG.
1726. S. C. Ep. et Reg., <i>Aversana</i> , 30 apr. 1627	750
1727. " <i>Sarrinaten.</i> , 29 maii 1627	750
1728. " <i>Leodien.</i> , 18 iun. 1627	750
1729. " <i>Clericorum Regularium</i> , 2 iul. 1627	751
1730. " <i>Monopolitana</i> , 16 oct. 1627	751
1731. " <i>Fulginaten.</i> , 26 maii 1628	751
1732. " <i>Aquilana</i> , 22 sept. 1628	752
1733. " <i>Augustana</i> , 22 sept. 1628	752
1734. " <i>Lycien.</i> , 22 sept. 1628	753
1735. " <i>Lycien.</i> , 22 dec. 1628	753
1736. " <i>Nullius</i> , 22 dec. 1628	753
1737. " <i>Nucerina</i> , 4 maii 1629	754
1738. " <i>Lycien.</i> , 22 iun. 1629	754
1739. " <i>Neapolitana</i> , 16 nov. 1629	754
1740. " 30 nov. 1629	756
1741. " <i>Perusina</i> , 14 febr. 1631	756
1742. " <i>Clericorum Regularium</i> , 16 iul. 1632	756
1743. " <i>Mechlinien.</i> , 10 mart. 1634	757
1744. " <i>Tropien.</i> , 19 maii 1634	758
1745. " <i>Cisterci.</i> , 2 mart. 1635	758
1746. " <i>Lycien.</i> , 11 maii 1635	758
1747. " <i>Conventualium</i> , 1 iun. 1635	759
1748. " <i>Cisterciensium</i> , 1 iun. 1635	759
1749. " <i>Gandaven.</i> , 13 iun. 1636	760
1750. " <i>Caietana</i> , 22 aug. 1636	760
1751. " <i>Bituntina</i> , 3 iul. 1637	760
1752. " <i>Aliphana</i> , 31 iul. 1637	761
1753. " <i>Senogallien.</i> , 15 ian. 1638	762
1754. " <i>Minorum Observantium</i> , 11 iun. 1638	762
1755. " <i>Observantium Anconitanorum</i> , 4 oct. 1638	762
1756. " <i>Casalen.</i> , 3 dec. 1638	763
1757. " <i>S. Severini</i> , 25 nov. 1639	763
1758. " <i>Ragusina</i> , 16 dec. 1639	763
1759. " <i>Cassanen.</i> , 25 maii 1640	764
1760. " <i>Iuvenacen.</i> , 7 sept. 1640	764
1761. " <i>Squillacen.</i> , 21 sept. 1640	764
1762. " <i>Sutrina</i> , 16 nov. 1640	764
1763. " <i>Baren.</i> , 18 ian. 1641	765
1764. " <i>Potentina</i> , 30 aug. 1641	765
1765. " 13 sept. 1641	766
1766. " <i>Naulen.</i> , 27 sept. 1641	766
1767. " <i>Nanneten.</i> , 18 iul. 1642	767
1768. " <i>Carmelitarum</i> , 1 iul. 1644	767
1769. " <i>Panormitana</i> , 25 nov. 1644	768
1770. " <i>Salutiarum</i> , 23 dec. 1644	768
1771. " <i>Caloritana</i> , 27 ian. 1645	768
1772. " <i>Senen.</i> , 17 febr. 1645	769
1773. " <i>Derthonen.</i> , 28 apr. 1645	770
1774. " <i>Pisauren.</i> , 22 sept. 1645	770

N.	PAG.
1775. S. C. Ep. et Reg., <i>Poloniae</i> , 10 nov. 1645	771
1776. " <i>Feretrana</i> , 1 dec. 1645	772
1777. " <i>Monopolitana</i> , 26 ian. 1646	772
1778. " <i>Poloniae</i> , 20 apr. 1646	772
1779. " <i>Capuccinorum</i> , 5 oct. 1646	773
1780. " <i>Conventualim</i> , 5 oct. 1646	774
1781. " <i>Neapolitana</i> , 7 dec. 1646	774
1782. " <i>Acernen.</i> , 22 febr. 1647	775
1783. " <i>Mechlinien.</i> , 15 iun. 1647	776
1784. " <i>Neapolitana</i> , 19 iul. 1647	777
1785. " <i>Acernen.</i> , 13 sept. 1647	777
1786. " <i>Augustinianorum</i> , 29 ian. 1649	777
1787. " <i>Eugubina</i> , 14 maii 1649	778
1788. " <i>Perusina</i> , 23 iul. 1649	778
1789. " <i>Pisauren.</i> , 19 nov. 1649	778
1790. " <i>Capuccinorum</i> , 10 mart. 1650	779
1791. " 27 iul. 1655	779
1792. " 31 aug. 1657	782
1793. " 29 nov. 1657	782
1794. " <i>Iadren.</i> , 17 sept. 1660	783
1795. " <i>Placentina</i> , 16 dec. 1661	783
1796. " <i>Placentina</i> , 23 mart. 1662	784
1797. " <i>Aquilana</i> , 7 iul. 1662	784
1798. " <i>Ianuen.</i> , 22 nov. 1662	785
1799. " 24 nov. 1662	785
1800. " <i>Elnen.</i> , 11 maii 1663	785
1801. " <i>Derthonen.</i> , 12 nov. 1666	786
1802. " <i>Veliternen.</i> , 22 aug. 1670	786
1803. " declar. 11 sept. 1670	786
1804. " decr. 8 oct. 1670	787
1805. " <i>Sarnen.</i> , 24 apr. 1671	788
1806. " <i>Fulginaten.</i> , 19 iun. 1671	788
1807. " declai. 19 nov. 1671	789
1808. " <i>Minorum Observantium</i> , 27 nov. 1671	790
1809. " <i>Zagabrien.</i> , 14 dec. 1674	790
1810. " <i>Tropien.</i> , 6 mart. 1681	793
1811. " decr. 15 ian. 1682	793
1812. " encycl. (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682	793
1813. " <i>Minorum Capuccinorum</i> , 20 iun. 1686	794
1814. " <i>Capuana</i> , 30 aug. 1686	794
1815. " <i>Ordinis Carmelitarum</i> , 19 sept. 1686	794
1816. " <i>Senen.</i> , 23 iul. 1694	796
1817. " encycl. 16 mart. 1697	796
1818. " <i>Lusitana</i> , 11 apr. 1698	797
1819. " <i>Parmen.</i> , 11 aug. 1702	797
1820. " <i>Hipporegien.</i> , 25 maii 1703	798
1821. " <i>Vallisoletana</i> , 4 apr. 1704	798
1822. " <i>Vallisoletana</i> , 12 mart. 1705	799
1823. " <i>Squillacen.</i> , 5 febr. 1706	800

N.		PAG.
1824.	S. C. Ep. et Reg., 4 iun. 1707	800
1825.	" Castellana, 22 iun. 1708	800
1826.	" litt. circulares 28 iul. 1708	801
1827.	" Minorum Observantium Reformatum, 5 sept. 1710	803
1828.	" Montis Politiani, mense mart. 1711	804
1829.	" Placentina, 24 nov. 1713	805
1830.	" Tranen., 26 ian. 1714	805
1831.	" 9 maii 1715	806
1832.	" Castri Maris, 8 maii 1716	807
1833.	" Alben., 30 apr. 1717	808
1834.	" Faventina, 18 iun. 1717	808
1835.	" 8 febr. 1718	809
1836.	" Alben., 2 sept. 1718	810
1837.	" Avenionen., 20 sept. 1720	810
1838.	" Oritana, 28 nov. 1721	811
1839.	" Monopolitana, 16 apr. 1723	811
1840.	" Ordinis Minorum Observantium, 15 maii 1723	813
1841.	" Nucarina Paganorum, 7 iul. 1724	814
1842.	" Nucarina Paganorum, 28 sept. 1725	815
1843.	" Anglonen., 22 aug. 1727	815
1844.	" Luceorien., 29 apr. 1729	815
1845.	" Pientina, 5 aug. 1729	816
1846.	" Ordinis Carmelitarum, 16 dec. 1729	817
1847.	" Ordinis Eremitarum Camaldulensium, 13 iul. 1730	817
1848.	" Ordinis Augustin. Excalceatorum, 12 ian. 1731	818
1849.	" Sulmonen., 8 iun. 1731	819
1850.	" Castren., 18 iul. 1732	810
1851.	" Ordinis Capuccinorum, 19 sept. 1732	820
1852.	" Minorum Observantium, 28 nov. 1732	820
1853.	" Montis Pelusii, 23 sept. 1735	822
1854.	" Algaren., 20 iul. 1736	822
1855.	" Conventualium, 20 mart. 1739	823
1856.	" Tranen., 29 apr. 1740	824
1857.	" Amalphantana, 15 iul. 1740	824
1858.	" Camerinen., 9 dec. 1740	825
1859.	" Ferrarien., 10 maii 1743	825
1860.	" Vulturarien., 13 mart. 1744	826
1861.	" Nicoteren., 30 sept. 1746	828
1862.	" Augustana, mense iul. 1748	828
1863.	" Almerien., 6 sept. 1748	828
1864.	" Aprutina, 24 ian. 1749	829
1865.	" Montis Pelusii, 28 febr. 1749	830
1866.	" Venafrana, 18 iul. 1749	830
1867.	" Limana, 19 ian. 1751	831
1868.	" ep. encycl. 9 febr. 1751	832
1869.	" 8 nov. 1752	833
1870.	" Turritana, 9 febr. 1753	835
1871.	" Fabrianen., 14 dec. 1753	836
1872.	" Limana seu Congregationis Oratorii S. Philippi Neri, 9 ian. 1758	837

N.		PAG.
1873.	S. C. Ep. et Reg., Ordinis S. Augustini, 11 aug. 1758	837
1874.	" Comen., 1 dec. 1758	838
1875.	" Pientina, 8 aug. 1760	838
1876.	" Brictinorien., 30 maii 1766	840
1877.	" Mindonien., 7 apr. 1769	840
1878.	" Nullius Nonantulae, 18 ian. 1779	840
1879.	" Nucarina, 23 ian. 1784	841
1880.	" Firmana, 18 iun. 1784	842
1881.	" Caesenaten., mense maio 1788	843
1882.	" Pontis Curvi, 14 iun. 1788	843
1883.	" Aquinaten. et Pontis Curvi, 3 sept. 1788	844
1884.	" Carmelitarum, 11 dec. 1789	844
1885.	" Aesina, 5 febr. 1791	845
1886.	" Cisterciensium Montis Soractis, 17 aug. 1792	846
1887.	" Congregationis Olivetanæ, 12 iul. 1793	847
1888.	" Aquaeependen., 2 sept. 1793	847
1889.	" Fulginaten., mense mart. 1796	848
1890.	" Eugubina, 1 mart. 1805	848
1891.	" S. Miniati, 19 iun. 1806	851
1892.	" Nucarina Paganorum, mense mart. 1809	852
1893.	" decr. 22 aug. 1814	852
1894.	" ep. 20 sept. 1815	855
1895.	" Gandaven., 24 sept. 1816	856
1896.	" Calaguritana, 20 nov. 1818	858
1897.	" Amerina, 12 febr. 1819	858
1898.	" Assisien., 4 oct. 1823	859
1899.	" Messanen., 15 dec. 1826	859
1900.	" 26 iun. 1829	860
1901.	" Forolivien., 7 maii 1830	861
1902.	" Camerinen., 15 iun. 1830	862
1903.	" Tiburtina, 20 iun. 1831	863
1904.	" Ventimilien., 18 iul. 1834	863
1905.	" decr. 18 mart. 1835	864
1906.	" ep. 18 nov. 1835	865
1907.	" ep. 11 dec. 1835	866
1908.	" decr. 18 dec. 1835	867
1909.	" decr. 11 mart. 1836	868
1910.	" decr. 6 iun. 1836	869
1911.	" Panormitana seu Romana, 23 sept. 1836	871
1912.	" Romana, a. 1837	872
1913.	" Ariminen., 3 mart. 1837	872
1914.	" Pinerolien., 28 iul. 1837	873
1915.	" Ordinis Minorum, 30 mart. 1838	876
1916.	" Bononien., 21 sept. 1838	877
1917.	" Aquinaten. et Pontis Curvi, 28 sept. 1838	878
1918.	" Neapolitana, 6 dec. 1838	879
1919.	" Novarien., 20 dec. 1838	880
1920.	" Taurinen., 15 mart. 1839	881
1921.	" Nicien., 8 apr. 1839	882

N.		PAG.
1922.	S. C. Ep. et Reg., <i>Pinerolien.</i> , 3 maii 1839	885
1923.	" <i>Parisien.</i> , 1 aug. 1839	887
1924.	" <i>Faventina</i> , 30 aug. 1839	887
1925.	" <i>Baiocen.</i> , 1 oct. 1839	888
1926.	" <i>Romana</i> , 12 mart. 1840	889
1927.	" <i>Troiana</i> , 28 aug. 1840	889
1928.	" <i>Viennen. et S. Hippolyti</i> , 20 sept. 1840	891
1929.	" <i>Romana</i> , 26 mart. 1841	893
1930.	" <i>Ripana</i> , 14 maii 1841	895
1931.	" <i>Firmana</i> , 16 iul. 1841	897
1932.	" <i>Viennen.</i> , 10 dec. 1841	901
1933.	" <i>Camerinen.</i> , 10 dec. 1841	902
1934.	" <i>Lucana</i> , 11 febr. 1842	902
1935.	" <i>Camerinen.</i> , 18 febr. 1842	904
1936.	" litt. circulares 2 oct. 1842	905
1937.	" <i>Arimineq.</i> , 18 aug. 1843	907
1938.	" <i>Cenomanen.</i> , 19 apr. 1844	908
1939.	" <i>Veronen.</i> , 20 dec. 1844	910
1940.	" <i>Nepesina</i> , 14 febr. 1845	912
1941.	" <i>Florentina</i> , 14 et 21 febr. 1845	914
1942.	" decr. 15 iul. 1845	916
1943.	" <i>Albanen.</i> , 30 ian. 1846	917
1944.	" <i>Spoletana</i> , 6 mart. 1846	918
1945.	" <i>Aesina</i> , 29 maii 1846	919
1946.	" <i>Nolana</i> , 13 iun. 1846	920
1947.	" <i>Conversanen.</i> , 19 sept. 1846	922
1948.	" <i>Sarsinaten.</i> , 19 dec. 1846	923
1949.	" <i>Spoletana</i> , 19 dec. 1846	924
1950.	" <i>Tridentina</i> , 29 ian. 1847	925
1951.	" <i>Venetiarum</i> , 3 dec. 1847	926
1952.	" <i>Amalphitana</i> , 7 apr. 1848	927
1953.	" <i>Spoletana</i> , 9 iun. 1848	928
1954.	" <i>Parmen.</i> , 21 iul. 1848	929
1955.	" <i>Aesina</i> , 31 maii 1850	932
1956.	" <i>Senogallien.</i> , 30 aug. 1850	935
1957.	" <i>Romana</i> , 29 nov. 1850	938
1958.	" <i>Spoletana</i> , 29 nov. 1850	939
1959.	" decr. 22 apr. 1851	941
1960.	" <i>Sorana</i> , 20 iun. 1851	941
1961.	" encycl. 1 aug. 1851	944
1962.	" <i>Pisauren.</i> , 6 febr. 1852	946
1963.	" <i>Gravinen. et Montis Pelusii</i> , 30 iul. 1852	947
1964.	" 27 aug. 1852	949
1965.	" <i>Conchen.</i> , 3 sept. 1852	950
1966.	" <i>Veliternen. et Albanen.</i> , 11 mart. 1853	951
1967.	" <i>De Serena</i> , 27 iun. 1853	951
1968.	" <i>Faventina</i> , 12 aug. 1853	952
1969.	" <i>Herbipolen.</i> , 9 iun. 1854	954
1970.	" <i>Urbevetana</i> , 1 sept. 1854	954

N.		PAG.
1971.	S. C. Ep. et Reg., <i>Neapolitana</i> , 9 mart. 1855	955
1972.	" <i>Nullius Montis Virginis</i> , 30 mart. 1855	956
1973.	" <i>Ferrarien.</i> , 27 apr. 1855	957
1974.	" <i>Montisvidei</i> , 22 febr. 1856	957
1975.	" <i>Tranen.</i> , 30 maii 1856	958
1976.	" decr. 19 mart. 1857	960
1977.	" <i>Tranen.</i> , 17 sept. 1858	961
1978.	" <i>Tarvisina</i> , 8 apr. 1859	962
1979.	" <i>Aurelianen.</i> , 20 dec. 1859	964
1980.	" <i>Eugubina</i> , 2 mart. 1860	965
1981.	" <i>Anagnina</i> , 13 sept. 1861	966
1982.	" <i>Trappensium</i> , 20 dec. 1861	967
1983.	" <i>Burdigalen.</i> , 11 apr. 1862	967
1984.	" decr. 3 maii 1862	968
1985.	" 4 iul. 1862	969
1986.	" <i>Lincien.</i> , 19 sept. 1862	969
1987.	" <i>Rhedonen.</i> , 27 febr. 1863	971
1988.	" <i>Pisauren. seu Minorum Conventualium</i> , 26 febr. 1864	972
1989.	" <i>Ordinis Eremitarum S. Augustini seu Bononien.</i> , 4 mart. 1864	974
1990.	" <i>Alexien.</i> , 6 maii 1864	976
1991.	" <i>Tarvisina</i> , 6 maii 1864	983
1992.	" <i>Piscien. seu Ordinis Eremitarum S. Augustini</i> , 3 iun. 1864	983
1993.	" <i>Congregationis Presbyterorum Saecularium</i> , 16 sept. 1864	985
1994.	" <i>Romana</i> , 16 sept. 1864	990
1995.	" litt. 30 sept. 1864	994
1996.	" <i>Ordinis Praedicatorum</i> , 2 mart. 1866	995
1997.	" <i>Ordinis Hierosolymitani</i> , 27 apr. 1866	998
1998.	" <i>Rhemen.</i> , 3 iul. 1868	1000
1999.	" <i>Romana seu Minorum Observantium</i> , 2 sept. 1870	1009
2000.	" <i>Atrebaten.</i> , 22 apr. 1872	1011
2001.	" litt. 14 maii 1872	1013
2002.	" <i>Anagnina</i> , 6 febr. 1874	1013
2003.	" 20 iul. 1875	1020
2004.	" <i>Spalaten.</i> , 14 mart. 1879	1021
2005.	" instr. 11 iun. 1880	1022
2006.	" <i>Caven. et Sarnen.</i> , 17 sept. 1880	1026
2007.	" <i>Romana seu Venetiartum</i> , 24 mart. 1882	1026
2008.	" litt. 30 dec. 1882	1030
2009.	" <i>Bambergen.</i> , 17 aug. 1883	1031
2010.	" <i>Hispaniarum</i> , 16 iul. 1884	1034
2011.	" 16 sept. 1885	1035
2012.	" <i>Asculana-Picena seu Firmana</i> , 27 iul. 1888	1035
2013.	" litt. 4 aug. 1888	1036
2014.	" <i>Asculana-Picena seu Firmana</i> , 15 mart. 1889	1036
2015.	" <i>Regien.</i> , 15 mart. 1889	1044
2016.	" <i>Apamien.</i> , 14 apr. 1890	1050
2017.	" decr. <i>Quemadmodum</i> , 17 dec. 1890	1050
2018.	" <i>Malacitana</i> , 14 aug. 1891	1052
2019.	" 1 febr. 1892	1053

N.	PAG.
2020. S. C. Ep. et Reg., decr. <i>Auctis admodum</i> , 4 nov. 1892	1054
2021. " instr. 27 nov. 1892	1056
2022. " decr. 16 sept. 1893	1058
2023. " instr. 29 nov. 1893	1060
2024. " instr. 31 iul. 1894	1061
2025. " <i>Canarien.</i> , 9 apr. 1895	1067
2026. " <i>Abulen.</i> , 20 nov. 1895	1067
2027. " <i>Romana</i> , 13 mart. 1896	1068
2028. " <i>S. Deodati</i> , 13 mart. 1896	1070
2029. " decr. <i>Singulari</i> , 27 mart. 1896	1071
2030. " instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896	1073
2031. " instr. 21 iul. 1896	1078
2032. " <i>Zamoren.</i> , 15 ian. 1897	1082
2033. " <i>Romana</i> , 4 mart. 1898	1083
2034. " <i>Lublinen.</i> , 8 mart. 1898	1083
2035. " <i>Aquen. et Lucionen.</i> , 11 mart. 1898	1084
2036. " 31 ian. 1899	1087
2037. " 21 febr. 1899	1087
2038. " 6 apr. 1900	1087
2039. " decr. <i>Perpensis</i> , 3 maii 1902	1088
2040. " <i>Bononiæn.</i> , 28 iul. 1902	1090
2041. " 21 nov. 1902	1092
2042. " <i>Meliten.</i> , 12 dec. 1902	1092
2043. " 15 ian. 1903	1092
2044. " <i>Bellovacen.</i> , 21 apr. 1903	1093
2045. " 25 aug. 1903	1094
2046. " <i>Ordinis Carmelitarum Excalceatorum</i> , 26 mart. 1904	1094
2047. " <i>Sancti Hippolyti</i> , 11 maii 1904	1095
2048. " <i>Ordinis S. Benedicti</i> , 13 maii 1904	1096
2049. " 5 aug. 1904	1098
2050. " 2 iun. 1905	1098
2051. " 18 aug. 1905	1099
2052. " decr. 16 iul. 1906	1099
2053. " <i>Mazarien. et Civitatis Plebis</i> , 7 dec. 1906	1106
2054. " <i>Romana</i> , 18 ian. 1907	1111
2055. " <i>Pinerolien.</i> , 19 apr. 1907	1115

III. - CURIA ROMANA

1. - S. C. S. OFFICII.

714.

S. C. S. Off., 12 oct. 1600.

An filii mulierum christianarum et patris turcae... sint baptizandi, instante patre vel matre, cum pater progressu aetatis illos instruat in secta mahumetana, et filii timeant profiteri se esse christianos.

R. Baptizentur. - Moneatur Episcopus, ut diligenter curam educationis habeat, et exprimat, si certum sit quod omnes efficiantur turcae, apostatent a fide et labantur in mahumetanismum: si non adsit certitudo apostasiae, baptizentur; si adest certitudo, iterum proponatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 6, nota 1. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 247].

715.

S. C. S. Off., decr. 6 sept. 1601.

Sanctissimus Dominus noster Clemens Papa VIII, quoniam multi hoc tempore, privati etiam homines praetextu alendae devotionis, novas quotidie Litanias evulgant, ut iam prope innumerabiles formae Litaniarum circumferantur, et in nonnullis ineptae sententiae, in aliis (quod gravius est) periculosae, et errorem sapientes inveniantur, pro solitudine sua pastorali providere volens, ut animarum devotio, Deique, ac Sanctorum invocatio, sine ullius detrimenti spiritualis periculo foveatur:

§ 1. Praecipit, et mandat, ut retentis antiquissimis, et communibus Litanis, quae in Breviariis, Missalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur, necnon Litanis de B. Virgine, quae in Sacra Aede Lauretanea decantari solent, quicumque alias Litanias edere, vel iam editis in Ecclesiis, sive Oratoriis, sive Processionibus, uti voluerint, eas ad Congregationem Sacrorum Rituum recognoscendas, et si opus fuerit, corrigendas mittere teneantur, neque sine licentia et approbatione praedictae Congregationis, eas in publicum edere aut publice recitare praesumant, sub poenis (ultra peccatum) arbitrio Ordinarii, et Inquisitoris severe infligendis.

§ 2. Praesens Decretum factum fuit in generali Congregatione Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in Monte

Quirinali, coram praedicto Sanctissimo Domino Nostro, ac Illustrissimis et Reverendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus, adversus haereticam pravitatem generalibus Inquisitoribus.

[Bull. Rom., tom. 5, III, p. 129].

716.

S. C. S. Off., declar. 20 iun. 1602.

Sanctissimus D. N. D. Clemens Papa VIII etc. Auditis votis Patrum Theologorum, et re cum Illustriss. et Reverendiss. Dominis Cardin. contra haereticam pravitatem generalibus Inquisitoribus, mature ac diligenter considerata:

§ 1. Hanc propositionem, scilicet licere per literas, seu internuntium Confessario absenti, peccata sacramentaliter, confiteri et ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam et scandalosam damnavit ac prohibuit.

§ 2. Praecepitque ne deinceps ista propositio publicis, privatisve lectionibus, concionibus et congressibus doceatur, neve unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputative tractaverit (nisi forsitan impugnando) vel ad praxim directe seu indirecte deduxerit, praeter excommunicationem latae sententiae, quam ipso facto incurrat, et a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, etiam S. R. E. Maiori Poenitentiario, nisi a pro tempore existenti Romano Pontifice absolvi, aliis etiam poenis arbitrio infligendis, subiaceat.

In Generali Congregatione Sanctae Romanae Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostol. in Monte Quirinali.

[Bull. Rom., tom. 5, II, p. 460].

717

S. C. S. Off., decr. 13 ian. 1611.

Sanctissimus (Paulus V), in Congregatione Generali coram se habita, praevio maturo examine et censura propositionis sequentis, quod nempe *Sacramentum Extremae Unctionis oleo episcopali benedictione non consecrato ministrari valide possit*, auditis DD. Cardinalium suffragiis, declaravit dictam propositionem esse temerariam et errori proximam.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 528, nota 2. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 574].

718.

S. C. S. Off., 8 febr. 1624.

Filii infantes mulieris, quae fuit apostata a fide, et illos genuit cum patre turca, post absolutionem matris, si ipsa instat, baptizentur.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 9. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 247].

719.

S. C. S. Off., decr. 13 mart. 1625.

Sanctissimus D. N. (Urbanus VIII) sollicitè animadvertens abusus, qui irrepserunt, et quotidie irrepere non cessant in colendis quibusdam cum Sanctitatis, aut Martyrii fama, vel opinione defunctis, qui, etsi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore insigniti sint ab Apostolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratoriis, atque Ecclesiis, aliisque locis publicis, ac etiam privatis, cum laureolis aut radiis, seu splendoribus proponuntur, miracula, et revelationes aliaque beneficia a Deo per eorum intercessionem accepta, in libris rerum ab ipsis gestarum enarrantur, et ad illorum sepulchra tabellae, imagines, et res aliae ad beneficia accepta testificanda, et lampades, et alia lumina apponuntur.

§ 1. Volensque proinde huiusmodi abusibus, pro debito officii pastoralis, occurrere, re etiam cum Illustriss. et Reverendiss. DD. Cardinalibus contra haereticam pravitatem in universa Republica Christiana generalibus Inquisitoribus communicata, et mature considerata, ac discussa, declaravit, statuit, et decrevit, ne quorumvis hominum, cum sanctitatis, seu martyrii fama (quantumque illa sit) defunctorum Imagines, aliaque praedicta, et quodcumque aliud, venerationem, et cultum praeseferens, et indicans, in Oratoriis, aut locis publicis, seu privatis, vel Ecclesiis tam saecularibus, quam regularibus cuiuscumque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, et si quae appositae sunt, amoveantur, prout eas statim amoveri mandavit.

§ 2. Ac pariter imprimi de caetero inhibuit libros eorundem hominum, qui Sanctitatis, sive Martyrii fama, vel opinione, ut praefertur, celebres e vita migraverint, gesta, miracula, vel revelationes, seu quaecumque beneficia tanquam eorum intercessionibus a Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in iis recognoscendis Theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhibeat, et ne deinceps fraus, aut error, aut aliquid novum, ac inordinatum in re tam gravi committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet. Revelationes vero, et miracula, aliaque beneficia supradicta, quae

¹ Cf. N. 714.

in libris horum hominum vitam, et gesta continentibus, hactenus sine recognitione, atque approbatione huiusmodi impressa sunt, nullo modo approbata censi vult, mandatque Sua Sanctitas.

§ 3. Ad horum hominum sepulchra, vetuit etiam, ac inhibuit, Tabellas, atque imagines, ex cera aut argento, seu ex alia quacumque materia, tam pictas, quam fictas, atque exsculptas appendi, aut affigi, et lampades, sive alia quaecumque lumina accendi sine recognitione ab Ordinario omnino, prout supra, facienda, Sedique Apostolicae referenda, ac probanda.

§ 4. Declarans, quod per suprascripta, praeiudicare in aliquo non vult neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesiae consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicae, vel Ordinarii, coluntur.

§ 5. Ut autem praemissa diligentius observentur, universis, ac singulis, tam Ordinariis, quam haereticae pravitate Inquisitoribus districte praecipit, ut in sua quisque Dioecesi, vel Provincia sedulo pervigilent, ne sine approbationibus praedictis, Imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, revelationes, ac beneficia praedicta publicentur, aliave contra superius disposita fiant.

§ 6. Transgressores vero, si Regulares fuerint, privationis suorum officiorum, ac vocis activae, et passivae, necnon et suspensionis a divinis: si vero Clerici saeculares, privationis pariter suorum officiorum, suspensionis a divinis, et ab administratione Sacramentorum, executioneque suorum ordinum respective, aliisque arbitrio praedictorum Ordinariorum, seu Inquisitorum pro modo culpaef infligendis poenis plectendo.

§ 7. Qui autem libros impresserint, aut Imagines pinxerint, sculpsierint, seu quoquomodo effinxerint, vel formaverint, caeterique Artifices circa praemissa qualitercumque delinquentes praedicta omnia amittant, et insuper pecuniariis aliisque etiam corporalibus poenis, iuxta criminis gravitatem, eorundem Ordinariorum, seu Inquisitorum arbitrio afficiantur.

§ 8. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

§ 9. Et ne praemissorum ignorantia possit ab aliquo praetendi, voluit, ut Decretum huiusmodi, seu illius exemplum ad valvas Basilicae Principis Apostolorum Urbis, ac in acie Campi Florae affixum omnes perinde arctet, atque afficiat, ac si unicuique personaliter intimatum fuisset.

§ 10. Quodque praesentium transumptis, etiam impressis, manu Notarii publici subscriptis, ac sigillo alicuius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides habeatur, quae praesentibus adhibetur, si forent exhibitae, vel ostensae.

Sequitur declaratio praeinsertae prohibitionis.

Postmodum vero idem Sanctissimus D. N. a quibusdam revocari in dubium accepit, an Tabellas, et Imagines, quas in posterum offerri contigerit, recipere, et antea oblatas conservare liceret, Sanctitas Sua, quae tantummodo voluit occurrendo abusibus qui irrepere videbantur, certiorum parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum sanctimoniam divinae clementiae pla-

cuerit admirandis operibus illustrare; re prius cum Illustriss. et Reverendiss. DD. Cardinalibus contra haeticam pravitate generalibus Inquisitoribus communicata, praesenti Decreto declaravit, quod sicut nunquam prohibuit, nec suae intentionis fuit prohibere oblationem, receptionemque Tabellarum, et Imaginum huiusmodi, ita, ut nulli deinceps haesitationi locus relinqueretur, statuit in praesentiarum, et decernit, ut quoties ad aliquam Ecclesiam, aut Oratorium, locumve alium publicum saecularem, seu regularem Tabellas, Imagines, aliudve simile quisquam detulerit, ac intercessione hominum inter Sanctos, vel Beatos non adscriptorum, quamvis cum martyrii, vel sanctitatis fama demortuorum, optata se impetravisse dixerit, liceat Ecclesiasticis personis, Ecclesiarum, locorumve praedictorum curae Praepositis, Tabellas, et Imagines sive pictas, sive ex quavis materia fictas, atque alia quaecumque collatae gratiae fidem facientia simul cum deferentis, aliorumque, qui conscii fuerint, attestationibus accipere, atque approbantibus Ordinariis ad quos referre statim omnia teneantur, in secreto aliquo, seorsum ab Ecclesia, loco custodire, ibidemque iam amota collocare, et asservare, ut si quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, seu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiusmodi sanctitatis qualescumque probationes, Apostolicae Sedis iudicio tunc examinandae, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Bull. Rom., tom. 5, V, p. 318, 319].

720.

S. C. S. Off., 21 ian. 1627.

S. C. declaravit:

Omnes, quibus absolvendi ab haeresi facultas concessa est, posse absolvere relapsos, qui non fuerint iudicialiter de haeresi vel relapsu accusati. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 31].

721.

S. C. S. Off. (Mission. Tuneti), 25 iul. 1630.

Quomodo se gerere debeat confessarius erga apostatas poenitentes in articulo mortis constitutos, cum ab illis secreto arcessitur ut secreto absolvat. Ratio difficultatis est quia in illo articulo solent ab infideli familia vel sacerdotibus falsis induci ad actus falsae religionis, nec possunt abnuere sine periculo mortis.

R. SS^{us} censuit confessarium debere absolvere apostatam poenitentem in articulo mortis constitutum, abiurata prius apostasia in foro conscientiae; et si per aliquod temporis spatium supervixerit, et si poterit, abiuret in balneo coram fidelibus; quod si non poterit, relinquat chirographum suae abiurationis, saltem signo crucis subscriptum; quod si neque

hoc possit, committat confessario ut suam abiurationem fidelibus manifestet. Non tamen teneri apostatam poenitentem tunc in periculo vitae constitutum, etiam suadentibus turcis, cum periculo vitae, fidem catholicam, quam tunc abiurata infidelitate amplexus est, confiteri, sed eorum suasiones eludere vel non respondendo, vel aequivocis verbis utendo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 57. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 641, 642].

722.

S. C. S. Off., 8 sept. 1633.

Relata forma Baptismi armenorum schismaticorum, quae in eorum Ritualibus habetur ut infra, videlicet: *Baptizat nunc manus mea in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*; vel: *Baptizet nunc manus mea in nomine Patris, baptizet nunc manus mea in nomine Filii, baptizet nunc manus mea in nomine Spiritus Sancti*; S. C. declaravit dictam formam Baptismi esse veram ac legitimam.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 74].

723.

S. C. S. Off., 19 apr. 1635.

Nuncii Ap. apud Helvetios lectis litteris datis Lucernae 30 Ianuarii, quibus instat dispensari cum Ginacio rheto duce militum haeretico converso ad fidem catholicam, ut cibus a Romana Ecclesia vetitis quotidie indifferenter vesci possit, ne propaletur talis rhetis haereticis, SS^{mus} noluit concedere, cum sit actus protestativus religionis, sed mandavit ei rescribi ut curet eundem Ginacium bene instrui in rebus fidei catholicae ab aliqua persona pia, quae illi suadeat ut se quamprimum liberet ab occasione perversionis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 83].

724.

S. C. S. Off., 28 ian. 1637.

Circa dubia:

1. De filiis mahumetanorum qui baptizantur ab eorum ancillis christianis dum infirmi sunt.

2. De filiis apostatarum a fide qui petunt eorum filios baptizari.

R. Ad 1. Baptismum posse conferri infantibus in articulo mortis moraliter certo constitutis, si tamen id fiat sine scandalo.

Ad 2. Baptismum posse conferri dummodo adsit spes iusta et rationalis separationis dictorum infantum a parentibus, ac transmissionis ad catholicos, et christianae educationis, de qua baptizaturus diligenter inquirat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 90. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 247].

725.

S. C. S. Off., 3 aug. 1639.

Se possono (i missionari dell'Arcipelago greco) assolvere quelli di rito latino che sono passati al rito greco, e vivono in quello mangiando carne il sabato, e facendo tutti gli altri esercizi come gli altri greci. E *quid dicendum* di quelli di loro che, per essere accasati con altri di rito greco, o per altra cagione, hanno difficoltà di ritornare al rito latino?

R. Quoad primum, posse absolvi si non intendant perseverare sine dispensatione. Quoad secundum, petendam dispensationem; interim abstinendum nisi iusta causa excuset.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 96].

726.

S. C. S. Off. (Mission. Archipelagi), 3 aug. 1639.

1. Se i sacerdoti greci, massime cattolici, godano i privilegi che si godono dai latini e particolarmente del canone *Si quis suadente* etc.

2. Se i latini che li percuotono, o li tirano al foro laicale turchese si abbiano a schivare come scomunicati.

3. Come si abbiano (i missionari) a governare con i preti greci che sono incorsi in irregolarità *ex delicto, et maxime ex homicidio voluntario*, e con quelli che hanno procurato l'aborto *ad evitandam infamiam*.

R. Ad 1. Quoad privilegium Canonis, affirmative. Idem de similibus, sed posse excusari ex aliquo capite v. g. ignorantiae.

Ad 2. Quoad primum: affirmative, loquendo de iis qui sunt notorii percussori vel denunciati. Idem de aliis, si citra rationabilem causam id faciant et sint denunciati.

Ad 3. Cum iis qui irregulares sunt agendum ut cum latinis irregularibus, videlicet dispensando, si adsit facultas et causa, vel remittendo ad habentem facultatem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 97. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 516].

727.

S. C. S. Off., 3 ian. 1640.

Litteris Inquisitoris Meliten. rescribatur: Missionarios deputatos a S. C. de Prop. Fide non habere facultatem absolvendi apostatas a fide christiana nisi in foro conscientiae, et absolutos a missionariis debere comparere sponte in Tribunale S. Off. vel Ordinarii, et denuo abiurare apostasiam et recipere fidem absolutionis, si velint esse tuti in foro exteriori; alias si denunciabuntur in S. Officio, Inquisitores vel Ordinarii locorum possunt in eos animadvertere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 98].

728.

S. C. S. Off., decr. 24 ian. 1647.

Sanctissimus (Innocentius X).. propositionem hanc: «S. Petrus et S. Paulus sunt *duo Ecclesiae principes*, qui unicum efficiunt», vel: «sunt duo Ecclesiae catholicae coryphaei ac supremi duces summa inter se unitate coniuncti», vel: «sunt geminus universalis Ecclesiae vertex, qui in unum divinissime coaluerunt», vel: «sunt duo Ecclesiae summi pastores ac praesides, qui unicum caput constituunt», ita explicatam, ut ponat omnimodam *aequalitatem inter S. Petrum et S. Paulum* sine subordinatione et subiectione S. Pauli ad S. Petrum in potestate suprema et regimine universalis Ecclesiae, *haereticam* censuit et declaravit.

[Denzinger-Bannwart, Enchiridion, n. 1091].

729.

S. C. S. Off., 11 aug. 1649.

Emi PP. mandarunt intimari Superioribus Religionum quod mandent suis subditis monasteriorum et conventuum Superioribus ne admittant ad celebrandum in eorum ecclesiis, eorum vel alterius Religionis ceteros, vagos, seu peregrinos, nisi examinatis diligenter litteris obedientiae seu assignationis eorum Superiorum, et testimonialibus promotionis ad sacerdotium; quo vero ad sacerdotes saeculares, nisi visis litteris testimonialibus subscriptis a Vicario generali, seu foraneo Episcopi loci.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 118. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 701].

730.

S. C. S. Off., 23 mart. 1656.

Ab aliquibus in regno Sinarum missionariis proposita fuerunt, anno 1645, Sacrae Congregationi de Propaganda Fide infrascripta et alia quamplurima quesita,¹ quae Sacrae Congregationi Supremae et Universalis Inquisitionis de mandato Sanctissimi transmissa, singula fuerunt a theologis qualificatoribus qualificata et unicuique suum responsum adaptatum in hunc qui sequitur modum:

Et primo. Utrum christiani chinenses sint obligati ad observantiam Iuris positivi, quantum ad ieiunia, confiteri semel in anno, et communicare, festa servare eo modo, quo obligantur Indi in nova Hispania et in Insulis Philippinarum, iuxta dispositionem Papae Pauli III pro Indis occidentalibus et meridionalibus.

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 114.

Censuerunt, ius positivum ecclesiasticum de ieiuniis absolute obligare chinenses christianos et a missionariis hoc esse illis enunciandum. Attenta vero regionum et personarum qualitate, locum esse (si Sanctissimo placuerit) dispensationi, quae fuit alias a fel. rec. Paulo III Indis concessa; quae obtenta satagant missionarii Sanctae Matris Ecclesiae pietatem illis patefacere quibus ea, quae in universum indixit, magna ex parte benigne remittit et indulget.

Censuerunt etiam praefatos chinenses obligari ad sacramentalem confessionem semel in anno et missionarios huiusmodi obligationem debere eis notificare.

Idem prorsus censuerunt quoad sacram communionem semel in anno sumendam. Quo vero ad executionem tempore statuto, hoc est, in Paschate, id esse intelligendum, nisi legitimum adsit impedimentum, aut grave periculum immineat. Curandum tamen ut infra duos, vel tres menses, ante vel post Paschati proximos, quatenus sine discrimine fieri possit, sin minus alio quovis tempore infra decursum unius anni a Paschate inchoandi omnino communicent.

Demum censuerunt chinenses ad fidem conversos teneri omnino festa servare, missionarios etiam teneri hoc eis notificare: locum tamen esse (si Sanctissimus annuat) limitandi eis numerum dierum festorum iuxta formam privilegii a Paulo III Indis concessi.

Secundo. Utrum in praedicto Regno ministri evangelici pro nunc saltem in Sacramento Baptismi possint ab imponendo mulieribus Oleum Sanctum catechumenorum, sputum in auribus et sal in ore. Insuper et non administrare eisdem mulieribus Sacramentum Extremae Unionis. Et ratio dubitandi est, quia chinenses magno zelo ducuntur erga uxores, filias et alias mulieres, et scandalum sument ex huiusmodi actionibus.

Censuerunt et sacramentalia in Baptismo mulierum esse adhibenda, et Extremam Unionem esse mulieribus conferendam; nec sufficere motivum in dubitatione expressum, ut missionarii (quantum in se est) ab his abstineant. Curandum ergo ut tam salubres ritus et caeremoniae introducuntur et observentur, ac missionarii tali circumspectione illa administrent, hominesque talibus instruant documentis, ut ab omni suspitione inhonestatis liberentur.

Octavo. In praedicto Regno habent chinenses quemdam magistrum in philosophia morali litterarum, qui olim discessit a vita, vocatum *Kùm fù ciù*, qui ob doctrinam, regulas et documenta, adeo in toto regno acceptus est, ut tam reges, quam omnes alii cuiuscumque conditionis et gradus sint, sibi proponunt imitandum et sequendum, saltem quoad speculativum et tamquam sanctum venerantur et laudant, in omnique civitate et villa, praefato magistro templa sunt erecta: Gubernatores vero bis in anno tenentur in eius templo solemne sacrificium offerre, sacerdotis ipsimet gerentes officium; et sine solemnitate, in anni decursu, bis in mense, concurruntque cum illo aliqui ex litteratis pro administratione eorum, quae in tali sacrificio offerunt, quae quidem sunt, sus unus integer mortuus, capra una integra, candelae, vinum, flores, odores etc. Item omnes litterati, quando accipiunt

gradum, debent ingredi templum istius magistri et facere genuflexiones et offerre ante eius altare ex candelis et odoribus. Totus iste cultus, sacrificium et reverentia secundum omnium illarum gentium formalem intentionem, dirigitur in gratiarum actionem pro bonae ipsius relictis doctrinae documentis, atque ut ab eo impetrent ex ipsius meritis, optimi ingenii, felicitatem sapientiae et intellectus.

Quaeritur, utrum gubernatores, qui christiani sunt, vel fuerint et litterati, vocati et coacti possint ingredi praefatum templum, facere tale sacrificium, vel assistere huiusmodi sacrificio, vel facere genuflexiones ante altare illud, vel accipere aliquid de idolothytis et oblationibus illis, maxime, quia putant illi infideles, quod quicumque manducaverit ex talibus idolothytis, habebit progressum magnum in suis litteris et gradibus et si portantes crucem in manibus, possint licite hoc facere, eo modo, quo dubitationi superiori dictum est, quia si hoc illis prohibetur, erit tumultus in populo, ministri Evangelii in exilium mittentur et conversio animarum impediatur et extinguetur.

Censuerunt, non licere, nec posse aliquo praetextu contento in dubio christianis permitti.

Nono. Inviolabilis observantiae mos est apud chinenses tamquam doctrina a supradicto magistro *Kim fū ciū* tradita, quod in omnibus Chinae populis, templa constructa habeant, avis, et progenitoribus suis defunctis dicata et in unoquoque eorum, omnes qui eiusmodi familiae sunt, bis in anno congregantur ut praefatis suis progenitoribus solemniter sacrificia faciant magno caeremoniarum apparatu et in altari multis candelis, floribus et odoribus adornato, imaginem, sive effigiem parentis, vel avi defuncti collocant, in quo sacrificio invenitur et qui facit sacerdotis officium et ministri illius, offeruntque carnes, vinum, candelas, odoramenta, capita caprarum, etc. Hoc autem sacrificium ex communi illarum gentium intentione, dirigitur, ut praefatis eorum progenitoribus gratias reddant, honorem et reverentiam exhibeant ob beneficia ab eis accepta et ob illa, quae ab eis accipere sperant: unde ante altare prostrati deprecationes multas faciunt, postulantes sanitatem, longam vitam, abundantiam fructuum, filiorum multiplicationem, prosperitatem magnam et ut ab omnibus adversitatibus liberentur: quod quidem sacrificium in domibus suis et in sepulchris mortuorum etiam fit, minore tamen solemnitate. Quaeritur, utrum christiani fide et exterius tantum, ut supra dictum est, possint assistere huiusmodi sacrificio, vel exercere aliquod ministerium in illo cum infidelibus commixti, sive in templo, sive in domo, vel sepulchro, publice, vel privatim, vel quonam modo hoc poterit permitti christianis illis, ne si omnino prohibeantur hoc facere, fidem perdant, vel ut melius dicam, avertant se ab actionibus exterioribus christianorum.

Censuerunt, christianis chinensibus nullatenus licere, fide vel exterius assistere sacrificiis, in honorem progenitorum, neque eorum deprecationibus, aut quibuscumque ritibus superstitiosis gentilium erga ipsos; multo minus licere circa praefata ministerium aliquod exercere.

Coeterum cum missionarii Societatis Iesu in praedicto regno tunc tem-

poris auditi non fuerint, anno elapso 1655 eidem Sacrae Congregationi de Propaganda Fide praedicta quatuor quaesita proposuere, cum facti diversitate, quae unicuique quaesito est apposita etc. Re ad eandem Sacram Congregationem Supremae et Universalis Inquisitionis, iubente Sanctissimo Domino nostro, remissa, eadem Sacra Congregatio, auditis Qualificatorum votis, in sequentem sententiam respondit.

Primo quaeritur: Utrum missionarii novis christianis, quamprimum baptizantur, debeant intimare ius positivum tamquam obligatorium sub peccato mortali, quantum ad ieiunia, festa servare, et confiteri semel in anno, ac communicare.

Dubitandi ratio circa ieiunium est, quia sinenses inde ab infantia ter comedere consueverunt, ad quod levitas cibi cogit. Praefecti vero ieiunii tribunalia adire deberent, quae frequentant ab octava hora matutina ad secundam post meridianam, quod illis esset omnino impossibile.

Circa festa, Confessionem et Communionem dubitandi ratio est, quia maxima christianorum pars laborare debet, ut victum lucratur et saepe coguntur christiani ab infidelibus praefectis, festis diebus subire varios labores. Ipsi praefecti christiani tribunalia frequentare debent etiam diebus, qui apud nos festi sunt, sub poena privationis officii.

Missionarii sunt pauci numero, Regnum est vastissimum; ideo quamplures christiani Missam audire diebus festis, confiteri semel in anno et communicare non possunt.

Sacra Congregatio iuxta ea, quae superius proposita sunt, censuit: Ius positivum ecclesiasticum quoad ieiunia, observationem festorum, sacramentalem confessionem et Communionem semel in anno esse a missionariis sinensibus christianis notificandum ut obligatorium sub peccato mortali; posse tamen simul explicare causas, propter quas excusantur fideles ab observatione praeceptorum. Si Sanctissimo placuerit, posse concedi missionariis facultatem dispensandi in casibus particularibus tantum, eorum arbitrio.

Secundo quaeritur: Utrum omnia sacramentalia in Baptismate foeminarum adularum adhibenda sint. Quaeritur iterum: utrum sufficiat foeminis, petentibus tantum, Extremae Unctionis Sacramentum conferre.

Quaeritur iterum: Num etiam petentibus negandum cum incommoda et pericula christianitatis totius prudenter futura praevidentur.

Ratio dubitandi est, incredibilis apud Sinas foeminarum modestia, zelus et laudabilis earum ab omni virorum, non solum congressu, sed et aspectu fuga; qua in re, nisi magna adhibeatur a missionariis cautela, scandalum ingens Sinis datur, totaque christianitas evidentissimo periculo posset exponi.

Sacra Congregatio, iuxta ea quae superius proposita sunt, censuit: Ex gravi necessitate proportionata posse omitti quaedam sacramentalia in Baptismate foeminarum, ac etiam posse omitti ipsum Sacramentum Extremae Unctionis.

Tertio quaeritur: Num accipiendorum graduum caeremoniam, quae fit in aula Confucii, christiani litterati licite agere valeant. Nam nullus intervenit sacrificulus, vel ex idololatræ secta ministellus, nihil omnino fit

ab idololatriis institutum, sed soli studiosi et philosophi conveniunt, Confucium tamquam magistrum suum agnoscentes, civilibus, ac politicis ritibus ex sua prima institutione ad merum cultum civilem institutis.

Omnes enim graduandi simul aulam Confucii ingrediuntur, in qua eos expectant cancellarii, doctores et examinatores, ibi simul omnes ante nomen philosophi, nihil omnino offerendo, illas faciunt caeremonias et inclinationes more sinico, quas omnes discipuli faciunt suis magistris vivis, atque ita cognito philosopho Confucio pro magistro, gradus accipiunt a cancellariis, ac discedunt. Praeterea aula illa Confucii gymnasium est et non templum proprie dictum, nam clausa omnibus est praeterquam studiosis.

Sacra Congregatio iuxta ea, quae superius proposita sunt, censuit permittendas sinensibus christianis praenominatas caeremonias, quia videtur cultus esse mere civilis et politicus.

Quarto quaeritur: Num caeremoniae, quae sunt ex philosophorum placitis circa defunctos, christianis permitti possint prohibendo quidquid superstitiosum accessit.

Quaeritur iterum, num christiani simul cum infidelibus consanguineis easdem licitas caeremonias facere possint.

Quaeritur iterum, num adesse possint christiani, praecipue facta fidei protestatione, quando infideles etiam superstitiosa peragunt, non cooperando, aut auctorizando, sed quia valde notaretur si consanguinei tunc abessent, et essent inimicitiae causa ac odii. Sinenses nullam divinitatem animabus defunctorum concedunt, nihil ab illis sperant, aut petunt.

Triplex est modus, quibus defunctos suos honorant: Primus est, cum aliquis moritur, sive christianus sit, sive gentilis, pro inviolabili more habetur in domo defuncti quoddam altare praeparare, in eodemque imaginem defuncti, seu tabellam collocare, in qua eius nomen scriptum est, cum ornatu odorum, florum et candelarum, retroque cadaver pheretico inclusum ponere. Omnes autem qui ad condolendum domos illas ingrediuntur coram praeparata tabula et defuncti imagine ter vel quater genuflectunt, humi sese prosternentes capitibus usque ad terram demissis, aliquas secum candelas asportantes et odoramenta, ut in praeparato illo altari, seu potius tabula coram defuncti imagine consumerentur et comburantur.

Secundus modus est, qui fit bis in anno, in avorum et primogenitorum suorum aulis, ita sinenses vocant, et non templa, hoc enim *Tsutang* sonat, quae vere familiarum memoriae, vel monumenta sunt, has soli habent magnates, aut ditiores consanguinitates, in eis nullus sepelitur mortuus, sed in montibus. Sola ergo intus nobilioris proavi imago, deinde supra gradus alios aliis altiores dispositae sunt tabellae ad palmi altitudinem, in quibus omnium in illa familia defunctorum nomina, qualitas, dignitas, sexus, ac aetas inscripta sunt, diesque mortis etiam infantium et puellarum. In hac ergo aula bis in anno consanguinei omnes conveniunt, ex quibus ditiores offerunt carnes, vinum, candelas, odoramenta. Pauperiores autem, qui has aulas habere non possunt, defunctorum suorum tabellas domi servant, vel in loco particulari, vel etiam supra altare, ubi sanctorum imagines, qui ob loci, ac domus parvitatem alium locum non habent, quas tamen nec

venerantur, nec illis offerunt quidquam, sed ex defectu alterius loci ibi sunt: caeremoniae enim illae supradictae a sinensibus non fiunt, nisi in aula defunctorum, quam si non habent, etiam caeremonias omittunt.

Tertius modus est, qui fit ad mortuorum sepulchra, quae omnia in montibus sunt extra moenia iuxta Regni leges. Ad haec filii, aut affines accedunt, semel saltem in anno circa initium Maii, herbas ac gramina circa sepulturas nata eradicant, purgant; plorant, deinde eiulantur, genuflexiones, ut in primo modo dictum est, faciunt, cibos coctos, vinumque disponunt. Mox finitis lacrymis edunt, ac bibunt.

Sacra Congregatio iuxta ea, quae superius proposita sunt, censuit, posse tolerari sinenses conversos adhibere dictas caeremonias erga suos defunctos etiam cum gentilibus, sublati tamen superstitiosis. Posse etiam assistere tantum cum gentilibus, quando agunt superstitiosa, praesertim facta fidei protestatione et cessante periculo subversionis, et quando aliter odia et inimicitia vitari non possint.

Facta relatione suprascriptorum quaesitorum, una cum responsis et resolutionibus Sacrae Congregationis, Sanctiss. D. N. Alexander Papa VII praefata responsa, et resolutiones approbavit.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 126].

731.

S. C. S. Off., 27 aug. 1658.

Cum in praedictarum (Belgii) Provinciarum aliquibus politica iubeant statuta, ut catholici omnes qui matrimonia inire volunt, in templis haereticis coram praedicante et populo calvinistis contrahant sub hac formula sponsorum reciproca: *accipio N. N. in coniugem meam coram hac sancta communitate*, quaeritur: 1. An id possit permitti. — 2. An possint a parrocho catholico coniungi in matrimonium immediate postquam contraxerint coram praedicante et populo calvinistis cum illa verborum formula *coram hac sancta communitate* antequam de tali synagoga haeretica pro sancta agnita poeniteant.

R. Ad 1. Negative. — Ad 2. Qui contraxerunt coram tali communitate pro sancta cognita, ac denuo petunt coniungi coram parrocho catholico, posse et debere coniungi antequam poeniteant. Ex charitate tamen esse monendos ut interius poeniteant, et, si fieri potest, prius confiteantur, et imponatur illis aliqua suavis poenitentia salutaris. Qui vero prius contraxerunt coram parrocho catholico, monendos esse ne compareant ad contrahendum coram praedicante et populo haeretico cum illa formula *coram hac sancta communitate*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 134. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 511].

¹ Cf. N. 741, 771.

732.

S. C. S. Off., decr. 8 iul. 1660.

Licet alias per Constitutionem felic. recordationis Pauli V emanatam sub die 1 Septembris 1606, quae incipit, *Romanus Pontifex*,¹ fuerit districte prohibitum Superioribus Regularium, ne quovis titulo, vel praetextu praevencionis, aut consuetudinis, et praescriptionis, etiam immemorabilis, aut alio in causis ad Sanctum Officium spectantibus se quoquo modo intromittere, aut immiscere, denunciations recipere, testes examinare, processus conficere, causas cognoscere, aut terminare audeant; imo ex eiusdem Constitutionis dispositione eisdem fuerit graviter iniunctum, ut suos subditos, ac Religiosos, quos haeresis labe infectos, vel de haeresi suspectos noverint, absque alia consultatione cum propriis suae Religionis Superioribus, vel alia quavis persona facienda, sine mora Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis vicinioribus denuncient.

§ 1. Nihilominus animadvertens Sanctissimus D. N. Alexander VII ab aliquibus Regularibus in dubium revocari praedictam denunciandi obligationem, adeo ut nedum suos subditos non denuncient, verum etiam fideles ad ipsos pro consilio recurrentes, an debeant Sancto Officio denunciare, quae audierunt, aut viderunt ad ipsum Sanctum Officium spectantia, ad id faciendum, ut deberent, non obligent, imo aliquando eosdem perperam instruant, non teneri, nec sub obligatione Constitutionum Apostolicarum comprehendere; et hanc opinionem erroneis aliquot Doctorum sententiis confirmare tentantes, eosdem in maximum fidei discrimen ab onere denunciandi retrahere conentur.

§ 2. Volens proinde Sanctitas Sua abusus huiusmodi ex sui pastoralis officii debito coercere, post maturam facti discussionem, auditis votis Eminentissimorum, et Reverendissimorum Dominorum Cardinalium adversus haereticam pravitatem generalium Inquisitorum, innovat Constitutionem praedictam a fel. record. Paulo V emanatam, et quatenus opus sit, eam declarans, hoc praesenti Decreto districte praecipit, et mandat omnibus, et singulis Regularium Generalibus, Provincialibus, Abbatibus, Prioribus, Guardianis, Rectoribus, Praepositis, aliisque eiusmodi quocumque nomine nuncupatis Superioribus cuiuscumque Ordinis, et Instituti, sive Mendicantium, sive non Mendicantium, necnon Congregationis, et Societatis Clericorum Regularium quorumcumque, etiam Societatis Iesu, aliorumque quomodocumque exemptorum, vel non exemptorum, etiamsi essent specialiter, et nominatim exprimendi, ut omnino dictae Constitutioni in omnibus pareant, et omnes et quoscumque Religiosos, tam sibi ipsis subditos, quam non subditos, cuiuscumque dignitatis, gradus, et conditionis existant, haereticos, vel de haeresi quomodocumque etiam leviter suspectos, deferant, et iudicialiter denuncient Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis, et nullatenus

¹ Cf. N. 194.

in causis ad Sanctum Officium spectantibus audeant se intromittere, neque suos subditos ad Sanctum Officium recurrentes, vel recurrere, aut accedere volentes, molestare, vexare, vel alio quovis modo, sive directe, sive indirecte avertere, retrahere, dissuadere; imo praedictos suos subditos monere debeant, ut ipsi quoque eidem decreto omnino pareant, et alios Christi fideles etiam Confratres suos ad parendum pariter hortentur, et suadeant, reiectis penitus huiusmodi opinionibus, atque interpretationibus, quas Sanctitas Sua cum voto dictorum Eminentissimorum DD. Cardinalium, tanquam perniciosas, temerarias, et non consistentes, et a mente Sanctitatis Suae prorsus alienas reprobavit, et reprobavit.

§ 3. Et quia quandoque etiam eorum subditi deficiunt in eo, quod ipsis implendum incumbit cum Religiosis eiusdem, alteriusve Ordinis, aliisque quibuscumque personis de fide suspectis, caeterisque petentibus consilium in materiis ad Sanctum Officium spectantibus, ita ut nedum ipsimet denunciations differant, vel ab illis prorsus abstineant; verum etiam multoties ab eisdem alios a se consilium petentes retrahant malis artibus, vel mendicatis Doctorum opinionibus, vel sub fraternae correctionis factae, vel faciendae, aliove praetextu.

§ 4. Propterea idem Sanctissimus declaravit praefatos subditos absque ulla participatione, etiamsi nulla sit petita venia a Superioribus, etiamsi nulla fraterna correctio, vel alia monitio praemissa fuerit, omnino teneri, et obligatos esse accedere ad denunciandum Ordinariis, vel Inquisitoribus locorum quoscumque etiam Confratres, ac Superiores etiam primarios suos eiusdem Ordinis, et Religionis, quos noverint esse de fide quomodolibet etiam leviter suspectos. Ac propterea eosdem debere omnes, et quoscumque etiam alios a se consilium, ut supra, petentes monere, et obligare ad denunciandum, nec posse illos a denunciando sub dictae fraternae correctionis, vel alio quovis praetextu retrahere, aut retardare, et praefatos omnes, tam Superiores, quam subditos contrafacientes Sanctitas Sua voluit, et declaravit subiacere omnibus censuris in dicta Constitutione Pauli V expressis, necnon privationis quarumcumque Dignitatum, seu Praelaturarum, seu officiorum suorum Ordinum, ac vocis activae, et passivae, perpetuaeque inhabilitatis ad easdem ipso facto, et absque alia declaratione incurrendis, aliisque Sanctitatis Suae, ac Successorum arbitrio infligendis poenis, quarum relaxationem, suspensionem, absolutionem, vel dispensationem Sanctitas Sua sibi ipsi, et Successoribus suis Romanis Pontificibus tantum expresse reservavit.

§ 5. Et ne praemissorum praetendi possit ignorantia, idem Sanctissimus mandavit sub eisdem poenis, ipso pariter facto incurrendis, ut supra reservatis, ut Superiores omnes praefati in quocumque loco, Conventu, vel Collegio sui Ordinis Decretum hoc semel saltem singulis annis Kalendis Martii in publica mensa, vel alias in Capitulo ad hoc specialiter convocato, legi curent una cum aliis Decretis, et Constitutionibus Apost. ad Sanctum Officium Inquisitionis adversus haereticam pravitatem pertinentibus, quotannis legi solitis, iuxta Decretum felic. record. Urbani VIII. Et insuper iidem Superiores teneantur curare, et efficere, ut huius Decreti exempla aliquo in loco apud eos publico affigantur, et affixa conserventur, ita ut ab eisdem

subditis Religiosis omnibus videri, ac legi commode queant. Deque huiusmodi lectione, et commonitione publico documento ab iisdem Superioribus Conventus, vel domus subscripto, unaque ab aliis duobus Religiosis eiusdem Domus, vel Conventus statim certiore facere Congregationem Sanctissimae Inquisitionis in Urbe, vel locorum Inquisitores, ubi sunt. Statuitque praeterea Decretum hoc, seu illius exemplum ad valvas Basilicae Principis Apostolorum de Urbe, et in acie Campi Florae affixum, omnes ubique existentes arctare et afficere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum.

[Bull. Rom., tom. 6, V, p. 80-82].

733.

S. C. S. Off., 28 febr. 1663.

An in locis ubi non adest ecclesia parochialis neque fons baptismalis, conferri possit Baptisma cum omnibus solemnitatibus et caeremoniis Ecclesiae consuetis.

R. Posse, imo teneri uti illis caeremoniis quibus possint uti.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 151].

734.

S. C. S. Off., decr. 24 sept. 1665.

In Congregatione generali Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctiss. D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VII, ac Eminentissimis, et Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana adversus haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

§ 1. Sanctissimus D. N. audivit non sine magno animi sui moerore, complures opiniones Christianae Disciplinae relaxativas, et Animarum perniciem inferentes, partim antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire, et summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excreverunt, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omnino ab Evangelica simplicitate, Sanctorumque Patrum doctrina; et quem si pro recta regula fideles in praxi sequerentur, ingens eruptura esset Christianae vitae corruptela. Quare, ne ullo unquam tempore viam salutis, quam suprema veritas Deus, cuius verba in aeternum perperverti contingeret, idem Sanctissimus D. N. ut oves sibi creditas ab eius sollicitudine in rectam semitam revocaret, earumdem opinionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, et deinde Eminentissimis, et Reve-

rendissimis DD. Cardinalibus contra haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus serio commisit. Qui tantum negotium strenue aggressi, eique sedulo incumbentes, et mature discussis usque ad hanc diem infrascriptis propositionibus, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suae singillatim exposuerunt.

Propositio prima. Homo nullo unquam vitae suae tempore tenetur elicere actum fidei, spei, et charitatis ex vi praeceptorum divinatorum ad eas virtutes pertinentium.

2. Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3. Sententia asserens, Bullam Coenae solum prohibere absolutionem haeresis, et aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1626, 18 iulii in Consistorio Sacrae Congregationis Eminentiss. Cardinalium visa, et tolerata est.

4. Praelati Regulares possunt in foro conscientiae absolvere quoscumque saeculares ab haeresi occulta, et ab ex communicatione propter eam incursa.

5. Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse haereticum, non teneris denunciare, si probare non possis.

6. Confessarius, qui in sacramentali Confessione tribuit Poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in Confessione; ac proinde non est denunciandus.

7. Modus evadendi obligationem denunciandae sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollicitante, hic potest ipsum absolvere absque onere denunciandi.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.¹

9. Post Decretum Urbani potest Sacerdos, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra iustitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre. Neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam iuramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11. Peccata in Confessione ommissa, seu oblita ob instans periculum vitae, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

12. Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

13. Satisfacit praecepto annuae Confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo praesentato, sed ab eo iniuste reprobato.

14. Qui facit Confessionem voluntarie nullam, satisfacit praecepto Ecclesiae.

¹ S. C. C., 21 iun. 1625. - Cf. Bull. Rom., tom. 5, V, p. 335-338.

15. Poenitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius poenitentiam adimpleat.

16. Qui Beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.

17. Est licitum Religioso, vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi non suppetit, uti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipsi Religioso, vel eius Religioni publice, et coram gravissimis Viris praedicta impingere, nisi occidatur.

18. Licet interficere falsum Accusatorem, falsos Testes, ac etiam Iudicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

19. Non peccat Maritus occidens propria auctoritate Uxorem in adulterio deprehensam.

20. Restitutio a Pio V imposita Beneficiatis non recitantibus,¹ non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Iudicis, eo quod sit poena.

21. Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio literarum vacet, satisfacit suae obligationi, si Officium per alium recitet.

22. Non est contra iustitiam Beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Ecclesiastica pecunia interveniente, non exigit illam pro collatione Beneficii, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur.

23. Frangens ieiunium Ecclesiae, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta quia non vult se subiicere praecepto.

24. Mollities, sodomia, et bestialitas sunt peccata eiusdem speciei infimae, ideoque sufficit dicere in Confessione, se procurasse pollutionem.

25. Qui habuit copulam cum soluta, satisfacit Confessionis praecepto, dicens: Commisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26. Quando litigantes habent pro se opiniones aequae probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem unius prae alio.

27. Si liber sit alicuius iunioris, et moderni, debet opinio censi probabilis, dum non constet, reiectam esse a Sede Apostolica tanquam improbabilem.

28. Populus non peccat, etiamsi absque ulla causa non recipiat legem a Principe promulgatam.

§ 2. Quibus peractis, dum similium Propositionum examini cura, et studium impenditur, interea idem Sanctissimus re mature considerata statuit, et decrevit, praedictas Propositiones, et unamquamque ipsarum, ut minimum tanquam scandalosas, esse damnandas, et prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit,

¹ Cf. N. 140.

defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

§ 3. Insuper districte in virtute sanctae obedientiae, sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christi fidelibus cuiuscumque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, et specialissima nota dignis, ne praedictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

[Bull. Rom., tom. 6, VI, p. 84-86].

735.

S. C. S. Off., decr. 18 mart. 1666.

In Congregatione generali Sanctae Romanae, et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Montis Quirinalis coram Sanctiss. D. N. D. Alexandro Divina Providentia Papa VII, ac Eminentissimis, et Reverendissimis DD. S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana adversus haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

§ 1. Sanctissimus Dominus Noster post latum Decretum die 24 Septembris proxime elapsi,¹ quo vigintiocto Propositiones damnatae fuerunt, examinatis sedulo, et accurate usque ad hac diem infrascriptis aliis quadragessimis quintum numerum implentibus, per plures in Sacra Theologia Magistros, ac per Eminentissimos, et Reverendissimos DD. Cardinales adversus haereticam pravitatem Generales Inquisitores, eorum suffragia singillatim super unaquaque ipsarum audivit.

Propositio 29. In die ieiunii, qui saepius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit ieiunium.

30. Omnes officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione ieiunii; nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum ieiunio.

31. Excusantur absolute a praecepto ieiunii omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, et etiamsi iter unius diei conficiant.

32. Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, et lacticia in Quadragesima obliget.

33. Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascumque eleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit.

34. In die Palmarum recitans officium Paschale, satisfacit praecepto.

35. Unico officio potest quis satisfacere duplici praecepto pro die praesenti, et crastino.

¹ Cf. N. 734.

36. Regulares possunt in foro conscientiae uti privilegiis suis, quae sunt expresse revocata per Concilium Tridentinum.

37. Indulgentiae concessae Regularibus, et revocatae a Paulo V,¹ hodie sunt revalidatae.

38. Mandatum Tridentini² factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non praeceptum.

39. Illa particula *quamprimum*, intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

40. Est probabilis opinio, quae dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, et sensibilem, quae ex osculo oritur, secluso periculo consensus ulterioris, et pollutionis.

41. Non est obligandus concubiniarius ad eiiciendam concubinam, si haec nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij, vulgo *regalo*, dum deficiente illo, nimis aegre ageret vitam, et aliae epulae taedio magno concubinarij afficerent, et alia famula nimis difficile inveniretur.

42. Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

43. Annuum legatum pro Anima relictum, non durat plus quam per decem annos.

44. Quoad forum conscientiae, reo correcto, eiusque contumacia cessante, cessant censurae.

45. Libri prohibiti donec expurgentur, possunt retineri, usquedum adhibita diligentia corrigantur.

§ 2. Quibus mature pensatis, idem Sanctissimus statuit, ac decrevit, praedictas Propositiones, et unamquamque ipsarum, ut minimum, tanquam scandalosas esse damnandas, et prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet: ita ut quicumque illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

§ 3. Insuper districte in virtute sanctae obedientiae, et sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christi fidelibus cuiuscumque conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, et specialissima nota dignis, ne praedictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

[Bull. Rom. tom. 6, VI, p. 110].

736.

S. C. S. Off., 26 sept. 1668.

An catholicis (in Hollandia) liceat proles suas haeretico baptizandas offerre, ne cogantur muleta 25 florenorum solvere.

R. Non licere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 169].

¹ Const. *Romanus Pontifex*, 23 maii 1606. — Bull. Rom., tom. 5, III, p. 207-209.

² Sess. XIII, de Eucharistia, c. 7.

737.

S. C. S. Off., 28 nov. 1668.

An alumni collegiorum pontificiorum qui vel ab haeresi sunt conversi, vel sunt haeticorum filii, et ideo irregulares, qua irregularitate (quod apparet) non sublata, ad Ordines etiam sacros promoti fuerunt et promoventur, num rite et canonice promoti fuerint et promoveantur; an vero indigerint et indigeant dispensatione ab irregularitate iam dicta.

R. Alumnos praedictos indiguisse et in posterum indigere dispensatione quoad praedictam irregularitatem. Petentibus vero relaxandam dispensationem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 170. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 578].

738.

S. C. S. Off., 5 dec. 1668.

Episcopus Tribuniensis mandet catholicis sibi subiectis ne accedant ad Missas et alia officia divina in ecclesiis schismaticorum eosdemque moneat, in casu carentiae Missae catholicorum non teneri praeceptum Missam audiendi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 171. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 449].

739.

S. C. S. Off., 13 mart. 1669.

1. An Episcopus ritus graeci consecratus ab Episcopo schismatico et haeretico simul, sit valide consecratus.

2. An ab uno tantum Episcopo consecratus sit valide consecratus.

3. An in utroque casu denuo consecrari debeat sine conditione, vel debeat sub conditione consecrari.

R. Ad 1. Esse valide sed illicite consecratum, et ideo indigere relaxatione quoad suspensionem, et dispensatione quoad irregularitatem.

Ad 2. et 3. Non esse iterum sub conditione consecrandum, sed sequendum praescriptum Brevis sa: me: Pii IV dat. 11 Augusti 1562.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 177. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 580].

740.

S. C. S. Off. (Mesopotamiae), 28 aug. 1669.

1. Se possa permettersi o tollerarsi ai sacerdoti nestoriani che si fanno cattolici di confessare coll'autorità del loro Ordinario i loro nazionali ed in specie quelli che sono eretici o scismatici, ponendo in considerazione

¹ Cf. N. 103.

che, quando facessero il contrario, oltre che verrebbero a manifestarsi per cattolici, sarebbero sottoposti ad avanie, e perderebbero tutte le contribuzioni che sono il loro sostentamento.

2. Se possa permettersi ai diaconi di proferire ad alta voce nell'Ufficio divino in chiesa i nomi di Dioscoro, Nestorio, Barsuma ed altri eresiarchi con intenzione d'invocare i santi del medesimo nome, o pronunciandoli come nomi indifferenti, detestandoli però nell'interno assicurando non esser possibile che facciano di vantaggio. In caso che si rispondesse per la negativa, assolutamente ne seguirebbero degl'inconvenienti.

R. Negative, facto verbo cum SSmo. Et Sanctitas Sua approbavit. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 185].

741.

S. C. S. Off., 13 nov. 1669.

An in suo robore permaneat praeceptum et mandatum ... de observantia responsorum et resolutionum factarum, die 12 Septembris 1645, in S. C. de Prop. F. et a. s. m. Innocentio X approbatarum, et an iuxta exposita in iisdem dubiis, ab omnibus et singulis missionariis cuiuscumque Ordinis, Religionis et Instituti, etiam Soc. Iesu, in Regnis Sinarum aut Chinae pro tempore existentibus, seu extituri, in praxi diligenter observanda sint donec Sanctitas Sua, vel S. Sedes Apostolica aliud ordinauerit; non obstante alio decreto a S. C. emanato sub die 23 martii 1656, super aliquibus quaesitis propositis a PP. Societatis Iesu apud Sinas missionariis diversimode et cum aliis circumstantiis conceptis.

R. Decretum S. C. de Prop. F. datum sub die 12 Septembris 1645¹ secundum tunc exposita in dubiis, esse in suo robore, neque per decretum S. C. S. Off. latum sub die 23 Martii 1656² fuisse circumscriptum, sed omnino, secundum quaesita, circumstantias et omnia in dictis dubiis expressa, esse servandum ut iacet; quaemadmodum servandum declaravit decretum S. C. S. Officii latum, ut supra, die 23 Martii 1656 iuxta quaesita, circumstantias et omnia in eis expressa.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 189].

742.

S. C. S. Off., instr. 21 aug. 1670.

Cum alias per S. C. S. Off. iteratis Instructionibus ab eadem emanatis de anno 1658 et 1665 locorumque Ordinariis transmissis, provisum fuerit ut praescriptis interrogatoriis faciendis testibus, qui ad probandum statum liberum contrahentium matrimonium inducuntur, omnis prorsus secludatur

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 114.

² Cf. N. 730.

aditus iis, qui adhuc vivente altero coniuge, aut alias impediti, ad secunda illicita vota transire satagebant; videns nihilominus SSms D. N. quamplures locorum Ordinarios, vel eorum vicarios et deputatos ad excipiendas testium depositiones, necnon parochos et notarios in casibus expressis, aut omittere, aut non observare earumdem Instructionum tenorem, et, licet aliquando plene observent, non tamen interrogare testes super aliis impedimentis dirimentibus: ideo volens Sanctitas Sua praedictis malis occurrere, re mature considerata cum Emis et Rms DD. Cardinalibus Generalibus Inquisitoribus, praesenti decreto perpetuis futuris temporibus duraturo iterum iniungit omnibus vicariis seu deputatis pro examinandis testibus ad probandum statum liberum contrahentium matrimonium, necnon parochis, notariis et quibuscumque aliis respective, sub poenis etiam gravibus corporalibus arbitrio S. C., ut Instructionem infrascriptam ad unguem observent.

INSTRUCTIO. 1. Imprimis testis moneatur de gravitate iuramenti, in hoc praesertim negotio pertimescendi, in quo divina simul et humana maiestas laeditur ob rei de qua tractatur importantiam et gravitatem, et quod imminet poena triremium et fustigationis deponenti falsum.

2. Interrogetur de nomine, cognomine, patria, aetate, exercitio et habitatione.

3. An sit civis vel exterus, et, quatenus sit exterus, a quanto tempore est in loco in quo testis ipse deponit.

4. An ad examen accesserit sponte, vel requisitus: si dixerit accessisse sponte, a nemine requisitum, dimittatur, quia praesumitur mendax: si vero dixerit accessisse requisitum, interrogetur a quo vel a quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus et quoties fuerit requisitus, et an sciat adesse aliquod impedimentum inter contrahere volentes.

5. Interrogetur, an sibi pro hoc testimonio ferendo fuerit aliquid datum, promissum, remissum vel ablatum a contrahere volentibus, vel ab alio ipsorum nomine.

6. Interrogetur, an cognoscat ipsos contrahere volentes, et a quanto tempore, in quo loco, qua occasione, et cuius qualitatis vel conditionis existant. Si responderit negative, testis dimittatur; si vero affirmative:

7. Interrogetur, an contrahere volentes sint cives vel exteri. Si responderit esse exteros, supersedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras Ordinarii ipsorum contrahere volentium doceatur de eorum libero statu, de eo tempore quo permanserunt in sua civitate vel dioecesi. Ad probandum vero eorumdem contrahere volentium statum liberum pro reliquo temporis spatio, scilicet usque ad tempus quo volunt contrahere, admittantur testes idonei qui legitime et concludenter deponant statum liberum contrahere volentium, et reddant sufficientem rationem causae eorum scientiae, absque eo quod teneantur deferre attestaciones Ordinariorum locorum in quibus contrahere volentes moram traxerunt. Si vero responderit contrahere volentes esse cives:

8. Interrogetur sub qua parochia hactenus contrahere volentes habitant, vel habitent de praesenti. Item an ipse testis sciat aliquem ex praedictis contrahere volentibus quandoque habuisse uxorem vel maritum, aut

professum fuisse in aliqua Religione approbata, vel suscepisse aliquem ex Ordinibus sacris, Subdiaconatum scilicet, Diaconatum vel Presbyteratum vel habere aliud impedimentum, ex quo non possit contrahi matrimonium. Si vero testis responderit non habuisse uxorem vel maritum, neque aliud impedimentum ut supra:

9. Interrogetur de causa scientiae, et an sit possibile quod aliquis ex illis habuerit uxorem vel maritum vel aliud impedimentum etc., et quod ipse testis nesciat. Si responderit affirmative, supersedeatur, nisi ex aliis testibus probetur concludenter non habuisse uxorem vel maritum, neque ullum aliud impedimentum etc. Si vero responderit negative:

10. Interrogetur de causa scientiae, ex qua deinde iudex colligere poterit an testi sit danda fides. Si responderit contrahere volentes habuisse uxorem vel maritum, sed esse mortuos:

11. Interrogetur de loco et tempore quo sunt mortui, et quomodo ipse testis sciat fuisse coniuges, et nunc esse mortuos. Et si respondeat mortuos fuisse in aliquo hospitali, vel vidisse sepeliri in certa ecclesia, vel occasione militiae sepultos fuisse a militibus, non detur licentia contrahendi nisi prius recepto testimonio autentico a rectore hospitalis in quo praedicti decesserunt, vel a rectore ecclesiae in qua humata fuerunt eorum cadavera, vel, si fieri potest, a duce illius cohortis in qua descriptus erat miles. Si tamen huiusmodi testimonia haberi non possunt, Sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quae de iure communi possunt admitti, dummodo sint legitimae et sufficientes.

12. Interrogetur, an post mortem dicti coniugis defuncti, aliquis ex praedictis contrahere volentibus transierit ad secunda vota. Si responderit negative:

13. Interrogetur, an esse possit quod aliquis ex illis transierit ad secunda vota absque eo quod ipse testis sciat. Si responderit affirmative, supersedeatur in licentia donec producantur testes, per quos negativa coarctetur concludenter. Si vero negative:

14. Interrogetur de causa scientiae, qua perpensa, iudex poterit iudicare, an sit concedenda licentia vel non. Si contrahentes sunt vagi non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fides Ordinariorum suorum se esse liberos; et in aliis servata forma Concilii Tridentini in cap. *Multi*, Sess. 24.¹

Fides, aliaque documenta quae producuntur de partibus, non admittantur nisi sint munita sigillo et legalitate Episcopi Ordinarii, et recognita saltem per testes qui habeant notam manum et sigillum, et attente consideretur quod fides seu testimonia bene et concludenter identificent personas de quibus agitur.

Pro testibus in hac materia recipiantur magis consanguinei quam extranei, quia praesumuntur melius informati, et cives magis quam exteri; nec admittantur vagi et milites, nisi data causa et maturo consilio: et notarius exacte describat personam testis, quem si cognoscit, utatur clausula *mihi bene*

¹ De ref. matrim., c. 7.

cognitus; sin minus examen non recipiat, nisi, una cum persona testis, aliqua alia compareat cognita notario, et qui attestetur de nomine et cognomine ipsius testis, necnon de idoneitate eiusdem ad testimonium ferendum. Et huiusmodi examinibus debet interesse in Urbe, ultra notarium, officialis specialiter deputandus ab E^mo Vicario; si extra Urbem, vel Vicarius Episcopi vel aliqua alia persona insignis et idonea ab Episcopo specialiter deputanda: alias puniatur notarius arbitrio Sacrae Congregationis, et Ordinarius non permittat fieri publicationes.

Ordinarii praecipiant omnibus et singulis parochis in eorum dioecesibus existentibus ut pro matrimoniis cum exteris contrahendis non faciant publicationes in eorum ecclesiis nisi certiorato Ordinario, a quo, vel eius Generali Vicario prius teneantur authenticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerunt examinati testes in eorum tribunali, qui probant statum liberum contrahere volentium etc. Contravenientes autem severe punientur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 192. – Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. VI, p. 442-446].

743.

S. C. S. Off., 27 maii 1671.

Ministri haeretici, prolem fasciis suis involutam baptizaturi, aquam a suggestu ita communiter effundunt, ut fascias, raro autem ullum infantis membrum contingat: quo casu Baptismus est nullus. Quaeritur proinde, an non monendi sint catholici ministri ut sub conditione semper rebaptizent ab haeticis baptizatos.

R. Si sit certum quod quis sic fuerit baptizatus ut aqua nullo modo partem corporis principalem, sed vestes tantum tetigerit, is est absolute baptizandus; si vero sit dubium probabile quod tetigerit, est sub conditione iterum baptizandus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 194. – Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 256].

744.

S. C. S. Off., 27 maii 1671.

1. In dioecesi Sylvaeducensi plerique rustici et mecanici tenuioris fortunae (sunt), et tamen ad gravium onerum solutionem compelluntur. Hinc ut media acquirant oneribus istis et victui opportuna, multa millia utriusque sexus quotannis in Hollandiam, Angliam aliaque loca proficiscuntur, et operam suam locant talibus etiam dominis et heris qui diebus ieiunii Veneris et Sabbati solummodo vetitos cibos apponi sinunt, iisque operarii catholici in defectu aliorum vescuntur. Quaeritur an licite.

2. Qui officio aliquo funguntur saepe nequeunt sua stipendia obtinere nisi probent a se subinde frequentatas conciones haeticas; et ideo iis aliquando intersunt sine scandalo, ut aiunt, cum satis superque constet tam

orthodoxis quam heterodoxis se esse catholicos, et solummodo pro forma sese in concionibus ostendant; ac insuper sine erroris aut haeresis periculo, cum non attendant ad verba concionantis, vel aures gossypio obturent. Quaeritur an tales dum ad Sacram. Poenitentiae accedunt, et conciones evitare non proponunt, sacramentaliter valeant absolvi.

R. Ad 1. Si domini seu heri cibos illos parant servis catholicis eosque adigunt ad illos comedendos in contemptum catholicismi, neque cum protestatione est licitum de illis comedere. Si vero non in contemptum catholicismi, sed ratione oeconomiae domini id faciant, et alii cibi non suppetant, in ea necessitate possunt servi de vetitis cum protestatione comedere; et hoc dummodo non invenient alios dominos qui sinant illos servare Ecclesiae praecepta.

Ad 2. Non licere, neque testimonium frequentationis concionum haereticum exhibere, neque ritus illos observare: et nisi ab iis abstineant, non sunt dispositi ad Sacram. Poenitentiae.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 195].

745.

S. C. S. Off., 23 iun. 1671.

Vicarius Apostolicus Transylvaniae scribit quod cum multi coniugati fuerint in captivitatem ab hostibus abducti, coniuges qui remanserunt, non habentes a captivis responsum, transierunt ad secundas nuptias, quae de causa haec contigerunt:

1. Quod fuit iudicatum a clero permitti debere, ut tales, si nullum responsum habuerunt de vita aut morte coniugum captivorum, transeant ad secundas nuptias, potius quam per ministros haereticos copulentur, ac pervertantur, quod plerique facere tentarunt. At cum hac conditione clerus id permisit, ut si isti secundo copulati aliquid resciant de priorum coniugum vita, recedant a secundis coniugibus sub poena ducentorum florenorum.

2. Significat (Vic. Ap.) quod ex his nullis matrimoniis multa separavit, et refert numerum eorum et loca in quibus acciderunt separationes, et quod aliquos ex his coniugibus ad virgas damnavit, et quod 389 sunt sic invalide coniugati; 45 separati; qui ad priscos coniuges redierunt, novem: ad virgas et catastas damnati quatuordecim.

3. Dicit quod uno redeunte a captivitate, et repente uxorem, secundus vir noluit restituere, paratus potius calvinista effici quam mulierem illam dimittere, in quo casu ipse Vicarius cum clero videntes quod praefatus delinquens cum adhaerentibus, si cogantur uxores illas dimittere, introducent haeresim, quae numquam in eam regionem penetravit, iudicarunt potius patiendum illum dominum cum muliere illa perire, quam tot millia animarum naufragari, et idem pariter faciendum cum aliis sic male copulatis, qui separati, postea ad praefatum coniugium redierunt; ipse tamen apud clerum protestatus est se nolle aliter sentire, nisi ut Ecclesia Romana, et Pontifices decreverunt.

4. Quod circa matrimonia isti alii casus occurrunt: Quidam qui per annos plures cum suis coniugibus habitarunt, postea separati, ad secundas nuptias transierunt eo praetextu quod numquam ex amore cohabitassent cum primis; quidam habitaverant per annos 27 alii per 20 alii per 16 cum magno Regni scandalo.

5. Consilium petit de hoc casu. In praedictis casibus, et difficultatibus eorum, qui nec de morte, nec de vita possunt quidquam certi de suis coniugibus audire, nec est modus quaerendi inter barbaros, nec volunt vidui vivere, et est periculum ne transeant ad haereticos, quid facto opus sit, consilium Sacrae Congregationis expetit Vicarius Apostolicus.

R. Ad 1. Non potuit clerus decretum illud positivae permissionis talium coniugiorum efficere, cum et ipse et clerus hoc facto ad polygamiae et adulterii peccatum concurrant, et quoniam iniquum est, S. Cong. illud abolevit et pro abolito habere decrevit, et hoc populis omnibus significari mandat, et monendos esse sic invalide copulatos esse in statu peccati, eisque cohabitationem omnimode prohibendam.

Ad 2. Laudandus est Vicarius Apostolicus de zelo, diligentia, pietate ac iustitia.

Ad 3. Licet clerus ad evitandum maius malum iudicaverit connivendum, non puniendo transgressores, debuit tamen omnino abstinere ab iniquo illo decreto quod S. Congr. abolevit; ideo Vicarius Ap. curet, ut supra, per parochos moneri populum quod eiusmodi copulati sunt in statu peccati mortalis, et copulatis prohibeat cohabitationem, et nisi timeat probabiliter malum perversionis populi, deveniat etiam ad punitionem.

Ad 4. Sicuti in 3; si timetur probabiliter perversio populi, et haeresis introductio, abstinere possunt a punitione, non vero a prohibitione cohabitationis.

Ad 5. Non potest dari aliud responsum, nisi ut servetur id quod praescribitur in Cap. *In praesentia, De sponsalibus, et matrim.* atque in Capite 2, *De secundis nuptiis*, cum non sit in mundo potestas dispensandi super polygamia et adulterio.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 196].

746.

S. C. S. Off., 20 aug. 1671.

Se, assente il parroco, possono i monaci scismatici battezzare i figli de' cattolici.

R. Non permittat (Episcopus) schismaticis administrare Sacram. Baptismatis nisi in casu necessitatis, et deficiente quacumque alia persona catholica.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 198].

747.

S. C. S. Off., 3 sept. 1671.

S. C. declaravit: Iuste per Episcopum Beryti (Vicarium Ap. Concinae) damnatam fuisse propositionem: «Omnes religiosos et sanctimoniales posse sine causa, sine Superiorum suorum aut Ordinariorum licentia esse in Confirmatione patrinos».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 199].

748.

S. C. S. Off., 17 sept. 1671.

1. Si può dare il Battesimo ai figliuoli dei turchi allorchè il padre rinnegato e la madre cristiana domandano il Battesimo per il loro figliuolo, ma si dubita che il padre non voglia educarlo nella religione turca?

2. Si può dare il Battesimo ai figliuoli di padre turco e di madre cristiana, qualora questa voglia che il suo figlio sia battezzato, benchè non vi consenta il genitore?

R. Ad 1. In casu proposito debere baptizari.

Ad 2. Posse.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 200].

749.

S. C. S. Off. (Albaniae), 19 sept. 1671.

1. Coniuges christiani cum infidelibus coniuncti, et cum iisdem permanere volentes, non sunt admittendi ad Sacramenta si matrimonium contractum sit in statu impedimenti disparitatis cultus, et lex huiusmodi impedimentum inducens non fuit invincibiliter ignorata. Si vero agatur de matrimonio contracto ante conversionem alterius coniugis, possunt absolvi, nec cogendus est christianus deserere infidelem, nisi adsit periculum perversionis.

2. Coniuges catholici possunt permanere cum infideli apostata, vel se ab ipso separare, prout periculum perversionis et contumelia Creatoris, iudicio prudentis confessarii, exegerint; et his possunt Sacramenta administrari.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 202].

750.

S. C. S. Off., 28 sept. 1672.

Missionarii in foro conscientiae tantum possunt iuxta suas facultates, et in locis suarum Missionum absolvere haereticos. In foro vero exteriori post instructionem debent conversos pro absolutione remittere ad Episcopos locorum, vel ad Inquisitores et eorumdem vicarios.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 204].

751.

S. C. S. Off. (Hiberniae), 29 nov. 1672.

1. An liceat parochus in istis haereticorum partibus infantem coniugum, quorum alter fidem catholicam profitetur, baptizare de consensu alterutrius, etiamsi sciat alterum coniugem, videlicet haereticum, postea curaturum ut infans baptizetur a ministro haeretico.

2. Uxor catholica privatim curat baptizari infantem per parochum suum, qui infans postea in templo baptizatur per ministrum haereticum, parentibus in id consentientibus ad evitandam gravem mulctam pecuniariam; forsitan enim unica vice auferetur tota parva substantia quam habent. Peccantne et quo peccato parentes sic assentientes?

3. Catholici qui matrimonio iuncti sunt coram parochus ac testibus catholicis, in pluribus locis (ita invaluit consuetudo) solent coram ministro haeretico seu protestante rursus coniungi ad evitanda gravia damna, neque potest consuetudo haec a clero corrigi. Peccantne, et quo peccato catholici sic denuo coniuncti coram ministro haeretico, et quomodo se gerere debeat erga illos Ordinarius loci?

R. Ad 1. Licere, sed coniux catholicus tenetur coniugem haereticum monere, filium iam esse legitime baptizatum.

Ad 2. Non licere, et peccare mortaliter parentes consentientes, ideoque monendos.

Ad 3. Quatenus minister assistat matrimoniis catholicorum uti minister politicus, non peccare contrahentes; si vero assistat uti minister addictus sacris, non licere, et tunc contrahentes peccare mortaliter et esse monendos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 205].

752.

S. C. S. Off., 20 mart. 1675.

Il Prefetto delle Missioni de'Cappuccini in Mesopotamia espone: 1. Che uno dei coniugati, v. g. il marito, apostatando dalla nostra s. fede, ed abbracciando la setta di Maometto, la moglie continua ad abitare con esso, e ne nascono dei figli i quali per forza dicono essere maomettani; ciò dice (il d. Prefetto) parergli ingiuria al Creatore e disonore della fede, mentre la moglie ancor cristiana non dubita di accostarsi al Sacramento dell'Eucaristia; tanto più che non viene ciò proibito dai sacerdoti orientali, e trovandosi poi in punto di morte, domandano tali donne cristiane l'assoluzione ai missionari.

2. Che una moglie non consentendo di abitare col marito apostata, si marita con un altro cristiano.

R. Ad 1. Non esse admittendas ad absolutionem nisi in articulo mortis cum vera poenitentia.

Ad 2. Non esse licita nec valida huiusmodi matrimonia, et sic contrahentes non esse capaces Sacramentorum nisi poenitentes dimittant, etiamsi convaluerint, secundam praetensam uxorem, et nisi in articulo mortis cum vera poenitentia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 208].

753.

S. C. S. Off., 14 oct. 1676.

1. Ad debeant (in Bosnia) schismatici haeretici qui catholicorum sunt hostes infensissimi ratione alicuius particularis amicitiae et familiaritatis permitti ut patrini fiant catholicis, in Sacramento Baptismi et Confirmationis, et catholici vicissim illis.

2. Quaedam feminae (fidem catholicam interne ac secreto profitentes) proles quas ex marito turca generant, praecipue eas quas singulari amore prosequuntur, clam ad baptismum deferunt, quod nedum contra intentionem mariti faciunt, sed si is hoc resciret, ecclesiam ob id everteret, et christianos ac Religiosos in innumera suorum bonorum discrimina et in eiusdem suae vitae periculum impelleret. Praeterquam quod ipsaemet proles, postquam creverint, turcice vivent, et vix christiane, etiam secreto, uti mater, quamvis illis ab ea revelaretur quod fuerint baptizatae. An igitur ad matris intentionem et preces, quae reprobari non possunt sine eius, et adstantium gravi scandalo, sint hae suae proles baptizandae, committendo earum vitae et mortis eventum divinae providentiae.

R. Ad 1. Non posse.

Ad 2. Remittendum conscientiae Episcopi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 211].

754.

S. C. S. Off., decr. 4 mart. 1679.

Sanctissimus Dominus Noster Innocentius PP. XI praedictus, ovium sibi a Deo creditarum salutem sedulo incumbens, et salubre opus in segregandis noxiis doctrinarum pascuis ab innoxiiis a felic. record. Alexandro VII Praedecessore suo inchoatum¹ prosequi volens, plurimas propositiones partim ex diversis, vel Libris, vel thesibus, seu scriptis excerptas, et partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, et deinde EE. et RR. DD. Cardinalibus contra haeticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus subiecit. Quibus propositionibus sedulo, et accurate saepius discussis eorumdem EE. Cardinalium, et Theologorum votis per Sanctitatem Suam auditis, idem SS. D. N. re postea mature considerata, statuit, et declaravit pro nunc sequentes propositiones et unamquamque ipsarum, sicut iacent, ut minimum tamquam scandalosas, et in praxi perniciosas, esse damandas, et prohibendas, sicut

¹ Cf. N. 734, 735.

eas damnat et prohibet. Non intendens tamen Sanctitas Sua per hoc Decretum alias propositiones in ipso non expressas, et Sanctitati Suae quomodolibet, et ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.

Primo. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

Secundo. Probabiliter existimo, Iudicem posse iudicare iuxta opinionem etiam minus probabilem.

Tertio. Generatim dum probabilitate, sive intrinseca, sive extrinseca quantumvis tenui, modo a probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.

Quarto. Ab infidelitate excusabitur Infidelis non credens ductus opinionem minus probabili.

Quinto. An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

Sexto. Probabile est, ne singulis quidem rigore quinquenniis per se obligare praeceptum charitatis erga Deum.

Septimo. Tunc solum obligat, quando tenemur iustificari, et non habemus aliam viam, qua iustificari possumus.

Octavo. Comedere, bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obsit valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui.

Nono. Opus Coniugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa ac defectu veniali.

Decimo. Non tenemur proximum diligere actu interno formali.

Undecimo. Praecepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.

Duodecimo. Vix in Saecularibus invenies etiam in Regibus superfluum statui. Et ita vix aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

Decimo tertio. Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tristari, et de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, et desiderare; non quidem ex displicentia personae, sed ob aliquod temporale emolumentum.

Decimo quarto. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem, ut malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis haereditas.

Decimo quinto. Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis a se in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex haereditate consecutas.

Decimo sexto. Fides non censetur cadere sub praeceptum speciale, et secundum se.

Decimo septimo. Satis est actum fidei semel in vita elicere.

Decimo octavo. Si a potestate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, ut Deo, et fidei gloriosum consulo, tacere, ut peccaminosum per se non damno.

Decimo nono. Voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

Vigesimo. Hinc potest quis prudenter repudiare assensum, quem habebat supernaturalem.

Vigesimo primo. Assensus fidei supernaturalis, et utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; immo cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.

Vigesimo secundo. Nonnisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medii non autem explicita Remuneratoris.

Vigesimo tertio. Fides late dicta ex testimonio Creaturarum, similive motivo ad iustificationem sufficit.

Vigesimo quarto. Vocare Deum in Testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem.

Vigesimo quinto. Cum causa licitum est iurare sine animo iurandi, sive res sit levis, sive gravis.

Vigesimo sexto. Si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio fine iuret, se non fecisse aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis additum verum, revera non mentitur, nec est periurus.

Vigesimo septimo. Causa iusta utendi his amphibologiis est, quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censeatur tunc expediens, et studiosa.

Vigesimo octavo. Qui mediante commendatione, vel munere ad Magistratum, vel Officium publicum promotus est, poterit cum restrictione mentali praestare iuramentum, quod de mandato Regis a similibus solet exigi, non habito respectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

Vigesimo nono. Urgens metus gravis est causa iusta Sacramentorum administrationem simulandi.

Trigesimo. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter haec ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum, si quis impingat alapam, vel fuste percutiat, et post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

Trigesimo primo. Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

Trigesimo secundo. Non solum licitum est defendere defensione occisiva, quae actu possidemus, sed etiam ad quae ius inchoatum habemus, et quae nos possessuros speramus.

Trigesimo tertio. Licitum est tam haeredi, quam Legatario contra iniuste impendentem, ne vel haereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter

defendere, sicut, et ius habenti in Cathedram, vel Praebendam contra eorum possessionem iniuste impendentem.

Trigesimo quarto. Licet procurare abortum ante animationem foetus, ne Puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

Trigesimo quinto. Videtur probabile omnem foetum, quandiu in utero est, carere anima rationali, et tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi.

Trigesimo sexto. Permissum est furari, non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

Trigesimo septimo. Famuli, et Famulae domesticae possunt occulte heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam maiorem iudicant salario, quod recipiunt.

Trigesimo octavo. Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere, quod ablatum est per pauca furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

Trigesimo nono. Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem istius damni illati.

Quadragesimo. Contractus Mohatra licitus est, etiam respectu eiusdem Personae, et cum contractu retrovenditionis praevis inuito, cum intentione lucri.

Quadragesimo primo. Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda et nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam praesentem, quam futuram, potest Creditor aliquid ultra sortem a Mutuatario exigere, et eo titulo ab usura excusari.

Quadragesimo secundo. Usura non est dum ultra sortem aliquid exigatur tamquam ex benevolentia, et gratitudine debitum, sed solum, si exigatur tamquam ex iustitia debitum.

Quadragesimo tertio. Quid ni nonnisi veniale sit detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?

Quadragesimo quarto. Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam iustitiam, et honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in Theologia.

Quadragesimo quinto. Dare temporale pro spirituali non est simonia quando temporale non datur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut e contra.

Quadragesimo sexto. Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale immo etiamsi sit finis ipsius rei spiritualis, sic ut illud pluris aestimetur, quam res spiritualis.

Quadragesimo septimo. Cum dixit Concilium Tridentinum¹ eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores, et Ecclesiae magis utiles, ipsi iudicaverint ad Ecclesias promovent, Concilium, vel primo videtur per hos digniores non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum sumpto comparativo pro positivo, vel secundo locutione

¹ Sess. XXIV, de ref., c. 18.

minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loquitur tertio quando sit concursus.

Quadragesimo octavo. Tam clarum videtur, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, et solum esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi dissonum videatur.

Quadragesimo nono. Mollities iure naturae prohibita non est. Unde si Deus eam non interdixisset saepe esset bona, et aliquando obligatoria sub mortali.

Quinquagesimo. Copula cum coniugata, consentiente Marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

Quinquagesimo primo. Famulus, qui submissis humeris scienter adiuvat heremum suum ascendere per fenestras ad stuprandam Virginem et multoties eidem subservit deferendo scalam, aperiendo ianuam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne a Domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.

Quinquagesimo secundo. Praeceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

Quinquagesimo tertio. Satisfacit praecepto Ecclesiae de audiendo Sacro qui duas eius partes, immo quatuor simul a diversis Celebrantibus audit.

Quinquagesimo quarto. Qui non potest recitare Matutinum, et Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia maior pars trahit ad se minorem.

Quinquagesimo quinto. Praecepto Communionis annuae satisfacit per sacrilegam Domini manducationem.

Quinquagesimo sexto. Frequens confessio, et Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota praedestinationis.

Quinquagesimo septimo. Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.

Quinquagesimo octavo. Non tenemur Confessario interroganti fateri peccati alicuius consuetudinem.

Quinquagesimo nono. Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos ratione magni concursus Poenitentium, qualis v. g. potest contingere in die magnae alicuius festivitatis, aut Indulgentiae.

Sexagesimo. Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturae, aut Ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio: dummodo ore proferat, se dolere, et proponere emendationem.

Sexagesimo primo. Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, et non vult omittere, quinimmo directe, ex proposito quaerit, aut ei se ingerit.

Sexagesimo secundo. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, aut honesta non fugiendi occurrit.

Sexagesimo tertio. Licitum est quaerere directe occasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

Sexagesimo quarto. Absolutionis capax est homo quantumvis laboret ignorantia mysteriorum Fidei, et etiamsi per negligentiam, etiam culpabilem

nesciat *Mysterium Sanctissimae Trinitatis, et Incarnationis Domini Nostri Iesu Christi.*

Sexagesimo quinto. Sufficit illa mysteria semel credidisse.

Quicumque autem cuiusvis conditionis, status, et dignitatis illas, vel illarum aliquam coniunctim, vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputative, publice, aut privatim tractaverit, vel praedicaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem latae sententiae, a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi pro tempore existente Romano Pontifice absolvi. Insuper districte in virtute sanctae Obedientiae, et sub interminatione divini Iudicii prohibet omnibus Christifidelibus cuiuscumque conditionis, dignitatis, et status, etiam speciali, et specialissima nota dignis, ne praedictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant. Tandem ut ab iniuriosis contentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque in posterum se absterneant, et ut paci, et charitati consulatur; idem Sanctissimus in virtute Sanctae Obedientiae eis praecipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in Thesibus, Disputationibus, ac Praedicationibus caveant ab omni censura, et nota, necnon a quibuscumque conviciis contra eas propositiones, quae adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede recognita super iisdem propositionibus iudicium proferatur.

[Bull. Rom., tom. 8, p. 80-82].

755.

S. C. S. Off. (Bosniae), 2 dec. 1680.

An sit validum matrimonium contractum inter catholicum et schismaticum haereticum cum intentione foedandi vel solvendi matrimonium.

R. Si ista sint deducta in pactum, seu cum ista conditione sint contracta, matrimonia sunt nulla; sin aliter, sunt valida

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 221].

756.

S. C. S. Off., 14 maii 1681.

An ex ardesia seu *lavagna*, ut dicitur, fieri possint altaria portatilia, ut in iis celebretur.

R. Posse fieri.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 224].

757.

S. C. S. Off., 17 sept. 1681.

Saepe accidit in Regno Scotiae ut daemon aut obsideat aut possideat nonnullos haereticos eosque vexet molestiisque variis affligat. Hi plerumque ad sacerdotes catholicos aut amandantur ab haereticis ipsis, aut sponte

accedunt. Sacerdotes porro antequam super eos exorcismos solitos Ecclesiae recitent, eos in fide instruunt, et in gremium Ecclesiae rite admittunt; tum exorcismos ad eos liberandum adhibent; et dignatur saepe divina bonitas eos a daemonibus liberare, ita ut non sentiant posthac praefatas molestias. Nonnunquam tamen non liberantur, etiam adhibitis et recitatis exorcismis post instructionem in fide et receptionem in numerum fidelium ritis factam. Quod cum evenit, solent sacerdotes missionarii supplere caeremonias solitas fieri in Ecclesia tum cum confertur Sacramentum Baptismi, sed non baptizare, nam haereticorum baptismum validum agnoscunt, nec aliud supplet quam solitos tali occasione Ecclesiae catholicae ritus et caeremonias. Quibus suppletis, saepe dicti obsessi et possessi a molestiis et vexationibus dictis liberantur et remanent immunes, et magna quiete reliquum vitae degere solent, magno cum haereticorum stupore, et plurimum etiam conversione ad fidem, et catholicorum solatio et gloria. — Quando vero neque exorcismis, neque suppletionem caeremoniarum Baptismatis liberantur a dictis daemonibus molestiis, dubitare incipiunt sacerdotes an taliter molestati fuerint valide baptizati, et pro quantulocumque indicio quod habeant sacerdotes dictae invaliditatis praefatae collationis Baptismi, sub conditione conferunt dictum Sacramentum vexatis ut supra a daemone, adhibentque eodem tempore omnes caeremonias solitas Ecclesiae tali occasione consuetas usurpari. Neque hucusque est ullum exemplum taliter baptizatos amplius vexari ullo pacto a daemone. Quaeritur:

1. An dicti sacerdotes et missionarii possint et debeant continuare praedictas praxes in talibus saltem occasionibus.

2. Generaliter an dicti sacerdotes possint supplere defectum caeremoniarum Baptismi toties quoties haeretici ad fidem convertuntur; quas caeremonias haeretici nunquam adhibent inter baptizandum.

3. An saltem dicti sacerdotes supplere possint dictas baptismi caeremonias quoties dicti haeretici post suam ad fidem conversionem illas suppleri postulant, etiamsi ceteroqui non vexentur aut molestentur ullo pacto a daemone.

R. Ad 1. Missionarios et sacerdotes posse adhibere praefatas praxes circa obsessos, excepta illa praxi iterandi Baptismum sub conditione quantulocumque indicio quod possessi non fuerint valide baptizati.

Ad 2. et 3. Posse supplere defectum caeremoniarum Baptismi in utroque casu.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 225].

758.

S. C. S. Off., decr. 18 nov. 1682.

De propositione: « Scientia ex confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione et gravamine poenitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cuius comparatione prius merito contemnatur », addita deinde explicatione sive limitatione, quod sit intelli-

genda de usu scientiae ex confessione acquisitae cum gravamine poenitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu, quo multo maius gravamen eiusdem poenitentis ex non usu sequeretur.

Statutum est: « Dictam propositionem, quatenus admittit usum dictae scientiae cum gravamine poenitentis, omnino prohibendam esse, etiam cum dicta explicatione sive limitatione ».

[Denzinger-Bannwart, Enchiridion, n. 1220].

759.

S. C. S. Off., 20 mart. 1686.

Propositiones:

1. Licitum est nigros aliosque sylvestres nemini infensos vi aut dolo captivare.

2. Licet nigros aliosque sylvestres, nemini infensos, vi aut dolo captivos emere, vendere, et de illis alios contractus facere.

3. Cum nigri aliique sylvestres, iniuste captivati, sunt permixti aliis iuste vendibilibus, licet omnes emere, sive, ut dicunt, bonos et malos.

4. Emptores nigrorum aliorumve sylvestrium non tenentur inquirere de titulo eorum servitutis, sintne iuste vel iniuste mancipia, licet sciant plurimos eorum esse iniuste captivatos.

5. Possessores nigrorum aliorumve sylvestrium nemini infensorum, vi aut dolo captorum, ad eos manumittendos non tenentur.

6. Captores nigrorum et aliorum sylvestrium, nemini infensorum, vi aut dolo captorum, emptores, possessores, non tenentur ad eorum damna compensanda.

7. Licet possessoribus nigrorum aliorumque mancipiorum ex privata auctoritate manifesto mortis periculo exponere, vulnerare, cremare, occidere.

8. Licet nigros aliosque infideles, doctrinae fidei capaces, absque instructione mysteriorum fidei ad salutem necessaria baptizare, item eosdem baptizatos absque ea relinquere.

9. Domini nigrorum et aliorum mancipiorum non tenentur impedire ne vivant in concubinato.

10. Licitum est captivos post Baptismum in servitute retinere, sint vel non sint iuste mancipia.

11. Licitum est ab haeticis emere nigros mediate vel immediate, et post emptionem seu donationem, aut quemlibet alium contractum ipsorum, mancipia remanere, et similiter vendere illis.

R. Ad 1, 2, et 3. Non licere.

Ad 4, 5 et 6. Tenentur.

Ad 7. Non licere.

Ad 8. Non licere, praeterquam in articulo mortis.

Ad 9. Teneri.

Ad 10. Negative, si iniuste.

Ad 11. Negative, existente mala fide.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 230. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 453].

760.

S. C. S. Off., decr. 7 dec. 1690.

Sanctissimus D. N. Alexander Divina Providentia PP. VIII praedictus: pro Pastoralis cura ovium a Christo Domino sibi commissa de earum salute sollicitus, ut inoffenso gradu per rectas semitas possint incedere, et pascua nimium perniciose in pravis doctrinis exhibita vitare, unius supra triginta Propositionum examen pluribus in Sacra Theologia Magistris, et deinde Emis, ac Rm̄is Dominis Cardinalibus contra haeticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus commisit, qui tantum negocium diligenter aggressi, eique sedulo, ac pluries incumbentes, super unaquaque ipsarum sua suffragia Sanctitati Suae singillatim detulerunt.

Propositiones autem sunt infrascriptae videlicet:

1. In statu naturae lapsae ad peccatum formale et demeritum sufficit illa libertas, qua voluntarium ac liberum fuit in causa sua, peccato originali et voluntate Adami peccantis.
2. Tametsi detur ignorantia invincibilis iuris naturae, haec in statu naturae lapsae operantem ex ipsa non excusat a peccato formali.
3. Non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.
4. Dedit semetipsum (Christus) pro nobis oblationem Deo, non pro solis electis, sed pro omnibus et solis fidelibus.
5. Pagani, Judaei, haeretici alique huius generis nullum omnino accipiunt a Iesu Christo influxum: adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam et inermem sine omni gratia sufficienti.
6. Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciose est, sic, ut proinde merito possimus petere: *A gratia sufficienti libera nos, Domine.*
7. Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio vel mundi: si Dei, Charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.
8. Necesse est, infidelem in omni opere peccare.
9. Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob eius turpitudinem et disconvenientiam cum natura rationali, sine ullo ad Deum offensum respectu.
10. Intentio, qua quis detestatur malum et prosequitur bonum, mere, ut coelestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.
11. Omne, quod non est ex fide christiana supernaturali, quae per dilectionem operatur, peccatum est.
12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides: et etiamsi videantur credere, non est fides divina, sed humana.
13. Quisquis etiam aeternae mercedis intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur.
14. Timor gehennae non est supernaturalis.
15. Attritio, quae gehennae et poenarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis.

16. Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni, induxit non politia aut institutio Ecclesiae, sed ipsa Christi lex et praescriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.

17. Per illam praxim mox absolvendi, ordo poenitentiae est inversus.

18. Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Poenitentiae, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.

19. Homo debet agere tota vita poenitentiam pro peccato originali.

20. Confessiones apud religiosos factae pleraeque vel sacrilegae sunt, vel invalidae.

21. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus, qui eleemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi et incongrua poenitentia seu satisfactione, ob quaestum seu lucrum subsidii temporalis.

22. Sacrilegi sunt iudicandi, qui ius ad Communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint.

23. Similiter arcendi sunt a Sacra Communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus et omnis mixtionis expers.

24. Oblatio in templo, quae fiebat a beata Virgine Maria in die Purificationis suae per duos pullos columbarum, unum in holocaustum et alterum pro peccatis, sufficienter testatur, quod indiguerit purificatione, et quod filius, (qui offerebatur), etiam macula matris maculatus esset, secundum verba legis.

25. Dei Patris sedentis simulacrum nefas est christiano in templo collocare.

26. Laus, quae defertur Mariae, ut Mariae, vana est.

27. Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: *In nomine Patris* etc., praetermissis illis: *Ego te baptizo.*

28. Valet Baptismus collatus a ministro, qui omnem ritum externum formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: *Non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

29. Futilis, et toties convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei quaestionibus decernendis infallibilitate.

30. Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere et docere, non respiciendo ad ullam Pontificis bullam.

31. Bulla Urbani VIII, *In eminenti*,¹ est subreptitia.

Quibus mature consideratis idem Sanctissimus statuit, et decrevit 31 Propositiones tamquam temerarias, scandalosas, male sonantes, iniurias, haeresi proximas, haeresim sapientes, erroneas, schismaticas, et haeticas respective, esse damnandas, et prohibendas, sicut eas damnat, et prohibet, ita ut quicumque illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice, aut privatim tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non

¹ Cf. N. 221.

possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper districte in virtute sanctae obedientiae, et sub interminatione Divini Iudicii prohibet omnibus Christifidelibus, cuiuscumque conditionis, dignitatis, et status, etiam speciali, et specialissima nota dignis, ne praedictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Non intendit tamen Sanctitas Sua per hoc decretum alias Propositiones in maiori numero ultra supradictas 31 iam exhibitas, et in hoc decreto non expressas approbare.

[Bull. Rom., tom. 9, p. 96, 97].

761.

S. C. S. Off. (Mission. Capuccin.), 23 iul. 1698.

1. An matrimonium inter apostatas a fide, et antea rite baptizatos, post apostasiam, publice more gentilium vel mahumetanorum initum, sit vere matrimonium et sacramentum.

2. An post matrimonium sic initum, si tales duo coniuges iterum ad fidem convertantur et disiungi postulent, possint cum alio vel alia nubere, maxime si contendat quod hoc matrimonium fuerit nullum.

3. An post supradictum matrimonium, si repudium ante conversionem fecerint, et alteruter coniugum secundum matrim., sicut in usu est, cum alio item baptizato vel baptizata inierit, et si ambo in secundo matrimonio revertantur ad fidem, altero in infidelitate permanente: an, inquam, primum vel secundum matrimonium valeat, et separari debeant qui convertuntur.

4. An, supposito quod matrimonium, ut supra, post apostasiam initum sit, si tamen coniugum alter convertatur, possimus cum illo dispensare, sicut possumus cum infidelibus conversis.

5. An si duo coniuges non baptizati convertantur, et simul habitare renuant, possit cum illis dispensari ut simul nubant.

R. Ad 1. Si adsit pactum dissolubilitatis, non esse matrimonium neque sacramentum; si vero non adsit, esse matrimonium et sacramentum.

Ad 2. Hoc pendet a resolutione et distinctione primi dubii, scilicet negative, si in contractu matrimonii pactum dissolubilitatis non fuerit.

Ad 3. Ut ad proximum, nempe si est validum primum matrimonium iuxta distinctionem praedictam, separandum esse secundum matrimonium.

Ad 4. Negative, supposita validitate primi matrimonii iuxta distinctionem ut supra.

Ad 5. Si dicti *simul nubant* intelligitur quod possint ambo novum matrimonium inire cum aliis, respondendum *negative*, supposita validitate, ut supra. Si vero intelligitur quod possint continuare in matrimonio, *affirmative* etiam sine novo consensu, neque indigere dispensatione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 243].

762.

S. C. S. Off., 29 iul. 1699.

Vir primae nobilitatis in Anglia ab infantia educatus in haeresi calviniana, agnito nuper errore, catholicam fidem amplecti decrevit. Gravissimis vero de causis etiam religionem et statum in isto Regno vere et summo-pere concernentibus vellet conversionem suam manere secretam. In his autem circumstantiis versatur: numerosam habet familiam, totam haeticam; ministrum quoque haeticum, de more magnatum istius gentis, domi alit, et, cum sit viduus, liberos habet sub haeticis tutoribus constitutos. Igitur ne prodatur eius conversio, quousque saltem occasio affulgeat secure disponendi res suas, quaeritur:

1. An familia sua haetica conveniente ad preces domesticas haeticas, quas praelegit dictus minister, possit nobilis ille herus in eundem locum convenire, legendo privatim preces catholicas.

2. An possit tuta conscientia liberos suos relinquere sub tutoribus haeticis, dum eos retrahendo proderet fidem suam.

R. Ad 1. et 2. Non posse.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 246. – Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 642].

763.

S. C. S. Off., 28 apr. 1700.

1. Se per le parole *simulantes confessiones audire* (in Bulla contra sollicitantes)¹ si ricerchi copulativamente la sollecitazione e la confessione vera o simulata a segno che, non concorrendovi queste due circostanze, non vi sia l'obbligo di denunziare.

2. Se quando il confessionario dei monasteri serve anche di collocutorio al confessore, in caso che seguano ivi sollecitazioni, vi sia obbligo di denunziare.

R. Ad 1. Sufficere concursus alterutrius.

Ad 2. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 248. – Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 449, 450].

764.

S. C. S. Off. (Quebec), 25 ian. 1703.

1. Quid faciendum incumbat missionario qui imprudenter et inconsiderate baptizasset omnes Missionis suae infantes, quorum patres et matres adhuc infideles essent.

¹ Gregorius XV, const. *Universi*, 30 aug. 1622, § 4. – Cf. N. 201.

2. Quaeritur utrum antequam adulto conferatur Baptisma, minister teneatur ei explicare omnia fidei nostrae mysteria, praesertim si est moribundus, quia hoc perturbaret mentem illius. An non sufficeret si moribundus promitteret fore, ut ubi e morbo convalescet, instruendum se curet, ut in praxim redigat quod ei praescriptum fuerit.

R. Ad 1. Teneri per se vel per alios, quantum fieri potest, instruere filios infidelium imprudenter et inconsiderate baptizatos, cum ad usum rationis pervenerint, monitis etiam ceteris missionariis, imo et Episcopo, quatenus opus fuerit.

Ad 2. Non sufficere promissionem, sed missionarium teneri adulto etiam moribundo, qui incapax omnino non sit, explicare mysteria fidei quae sunt necessaria necessitate medii, ut sunt praecipue mysteria Trinitatis et Incarnationis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 254].

765.

S. C. S. Off. (Quebec), 10 maii 1703.

1. Quaeritur an missionarius possit conferre Baptisma, aliaque Sacramenta infirmo barbaro cui explicata sunt religionis mysteria, quique pollicitus est observaturum se mandata; missionarius autem certus est quod non promiserit ea servaturum nisi hoc tantum motivo, scilicet, quod nolit ei contradicere. Multae ipsi supersunt rationes dubitandi, num moribundus sit bene instructus, quia missionarius, linguae barbarae rudis fere atque imperitus, non potuit nisi obiter explicare mysteria sublimia excedentia captum barbarorum, et quamvis moribundus affirmet se omnia capere, exteriora tamen et exiguitas devotionis persuadent id moribundum dicere ex complacentia, ita ut si alius ad eum accederet qui diceret, quod omnia quae dicta sunt ei nihil sint nisi merae fabulae, *etiam, sunt fabulae*, responderet barbarus complacendi gratia. Hoc autem oriri potest ex duobus principiis: Primum quia non capit, quae ei dicuntur; ex. gr. animi levitate, ita ut eo ipso momento, quo dicit: *credo et faciam*, credat revera, et exequi velit, sed minima ratione contraria sententiam mutabit; quod tamen constat quod barbarus nollet uri in inferno, et sic affirmatio eius possit esse vera et ex intimo cordis, difficultas est, utrum credat esse unum Deum et utrum credat esse infernum, an vero audiat quae dicta sunt ei tamquam historiam sibi narratam, quae vera et falsa esse potest.

2. An possit baptizari adultus rudis et stupidus, ut contingit in barbaro, si ei detur sola Dei cognitio, et aliquorum eius attributorum praesertim iustitiae remunerativae et vindicativae, iuxta hunc Apostoli locum *accedentem ad Deum oportet credere quia est et remunerator sit*, ex quo infertur adultum barbarum in certo casu urgentis necessitatis posse baptizari quamvis non credat explicite in Iesum Christum.

3. Utrum missionarius teneatur barbaris adultis baptizatis aut baptizandis omnia praecepta legis positivae divinae intimare, praesertim ea omnia

quibus sese submittere difficultatem haberent, ut eiusmodi barbari securitate conscientiae fruantur, licet ea praecepta non observent quae ignorant, eo nitentes iuris axiomate: *Lex non obligat nisi fuerit promulgata*.

4. An sit necessarium ut adulto baptizando explicetur Eucharistiae mysterium.

5. Utrum missionarius ita teneatur baptizandum adultum ad contritionis vel attritionis actum impellere, ut omisso contritionis vel attritionis actu, iure illum baptizare non possit, etiamsi missionarius instrueret eum tam ad eliciendum actum amoris Dei, quam actum resolutionis seu propositi non reiterare peccata commissa. Multo facilius est missionario, qui discit linguam barbarorum, instruere barbaros ut duos postremos actus eliciant quam primos; difficilius enim est facere illos exprimere motivum doloris de peccatis commissis, quia Deo displicent infinite, et quia infinite bonus est, et quia peccatum meretur infernum.

6. Utrum baptizari possit barbarus adultus morti proximus, qui plures secum habens mulieres, pollicetur se nonnisi unam servaturum, si pristinae sanitati restituatur, sed qui dimittere non vult alias; an teneatur missionarius compellere, et insistere ut barbarus dicat quam ex omnibus foeminam electurus sit in coniugem, vel utrum sufficiat barbarum promittere se nonnisi unam habiturum.

7. An possit baptizari barbarus adultus, qui permittit, imo qui desiderat ut medici et parentes adhibeant certas caeremonias superstitiosas ad sanitatem procurandam quae ad minimum vanae sunt et inutiles, sed adhuc ignoratur utrum absolute sint contra religionem catholicam; quaeritur autem utrum missionarius illum baptizare possit, antequam certo sciat quid significant tales caeremoniae et cui dirigantur.

8. Utrum conferendum sit Viaticum aut Extrema Unctio moribundis adultis, quos aliquando Baptismi capaces credimus, non autem Communionis aliorumque Sacramentorum.

R. Ad 1. Non licere, si missionarius sit moraliter certus, prout in dubio asseritur, barbarum infirmum non sufficienter iuxta proprii captus mensuram intellexisse mysteria religionis christianae sibi explicata, aut ea sufficienter non credere, et ex solo motivo non contradicendi promittere se servaturum mandata eiusdem religionis.

Si vero missionarius prudenter credat infirmum barbarum, quando dicit: *credo et faciam*, revera tunc sufficienter credere serioque promittere se servaturum, ut supra, debere baptizari.

Si autem de praedictis missionarius dubitet, et tempus non suppetat illum melius instruendi, imminetque periculum mortis, debere itidem baptizari sub conditione.

Ad 2. Missionarium non posse baptizare non credentem explicite in Dominum Iesum Christum, sed teneri illum instruere de omnibus iis quae sunt necessaria necessitate medii iuxta captum baptizandi.

Ad 3. Teneri omnia praecepta legis positivae divinae intimare.

Ad 4. Quoad adultum extra mortis periculum, per se loquendo, teneri, nisi tale in contrarium urgeat motivum ut expediens prudenti missionario

iudicetur dilatio post baptismum. Quoad moribundum, pariter teneri, nisi vel tempus non suppetat, vel tanta praevideatur in eo animi perturbatio, ut a susceptione Baptismi distrahere valeat.

Ad 5. Teneri missionarium inducere baptizandum adultum ad elicendum actum contritionis vel attritionis.

Ad 6. Non licere, si ex illis mulieribus una sit uxor legitima et ceterae concubinae, nisi prius eiectis concubinis; si vero habuerit omnes tamquam legitimas uxores, pariter non licere, nisi eiectis omnibus praeter primam, si cum ea valide contraxit, et velit secum cohabitare absque Creatoris iniuria. Si tandem vel omnes simul et unico actu acceperit in uxores vel omnes habeat ut concubinas, non licere, nisi eiectis omnibus ante susceptionem Baptismi.

Ad 7. Stante certitudine quod caeremoniae illae ad minimum sint vanae et inutiles, et sub dubio an sint contra religionem catholicam, non licere.

Ad 8. Non esse administrandum Viaticum neophyto moribundo, nisi saltem discernat cibum spiritualem a corporali, cognoscendo et credendo in Sacra hostia praesentiam Christi Domini. Non esse pariter conferendum Sacramentum Extremae Unctionis neophyto moribundo, quem missionarius capacem Baptismi credidit, nisi saltem idem habeat aliquam intentionem recipiendi Sacram Unctionem in beneficium animae, pro mortis tempore, ordinatam.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 256].

766.

S. C. S. Off. (Quebec), 14 iun. 1703.

Utrum barbaris danda sit dispensatio generalis a proclamationibus matrimonii.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 257].

767.

S. C. S. Off. (Quebec), 24 aug. 1703.

Quaeritur utrum baptizare liceat infidelium seu barbarorum liberos qui rationis usum nondum attigerunt, praesertim parvulos alkonkinorum aliorumque barbarorum qui, licet baptizati, nullum fere nostrae religionis actum exercent, sed per nemora vagantur, superstitiones pristinas sequuntur, quorumque liberi, cum adoleverint, imitatores fiunt.

R. Non licere si sint filii infidelium et in potestate eorum relinquendi, secluso tamen mortis imminenti periculo; licere vero si sint filii barbarorum baptizatorum. Curandum tamen per missionarios ac per ipsosmet parentes ut, cum ad annos discretionis pervenerint, a se vel ab aliis instruantur, praesertim si in illis regionibus non praevideatur in promptu suo tempore

adfuturos ministros evangelicos qui in hoc parentum commode supplere possint defectum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 259. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 250].

768.

S. C. S. Off. (Aethiopiae), 14 febr. 1704.

Se il missionario, non avendo commodità dei nuovi oli santi, possa usare li vecchi e per quanto tempo.

R. Factis debitis diligentis, si nova olea non suppetant, posse missionarium ex privilegio Clementis VIII uti veteribus oleis per quatuor annos et ultra.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 263. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 137].

769.

S. C. S. Off. (Aethiopiae), 10 apr. 1704.

Se almeno nelle feste principali dell'anno possano i convertiti, per evitare le persecuzioni alle quali soccomberebbe, come altre volte, la religione cattolica, comparire nelle chiese degli scismatici, e trattenersi poco tempo, quando specialmente gli scismatici celebrano, e recitano i divini offici, senza veruna cooperazione e consenso al rito eretico ma solamente baciare la porta della chiesa, fare tre adorazioni alla SS. Trinità, venerare le sacre immagini, e recitare privatamente qualche salmo, *Pater*, *Ave* o altre simili orazioni.

R. SS^{ms} decrevit: Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 264].

770.

S. C. S. Off., 7 aug. 1704.

1. An decretum quo prohibetur catholicis schismaticorum Missis et eorum orationibus interesse,¹ intelligatur etiam pro locis in quibus non reperiuntur sacerdotes catholici, et de orationibus in quibus nihil contra fidem et ritum catholicum habetur.

2. An sacerdos armenus schismaticus factus catholicus aliquo modo possit in celebratione Missae dispensari ab aqua in calicem publice effundenda, dummodo in sacristia eam secreto infundat.

R. Ad 1. SS^{ms} censuit: Affirmative.

Ad 2. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 267].

¹ Cf. N. 738.

771.

S. C. S. Off., decr. 20 nov. 1704.

Controversiis in Imperio Sinico subortis inter Missionarios Apostolicos, iisque ad Sanctam Sedem delatis sub Innocentio Decimo, Alexandro Septimo, et Clemente Nono, num quaedam, quae a Sinis Gentilibus peraguntur, praesertim erga Confucium antiquum Philosophum et Progenitores defunctos permitti possint iis, qui ad Christianam Fidem conversi fuerint; propterea, quod alii ex Missionariis affirmarent actiones illas superstitiosas, vel idololatricas esse, alii e contra civiles tantum, et politicas.

Die 12 Septembris 1645 quaesita quaedam in Sacra Congregatione de Propaganda Fide proposita, examinata, et resoluta fuerunt, approbante sa. me. Innocentio X.¹

Alia quoque in Sac. Congregatione Sancti Officii pariter discussa, et resoluta die 23 Martii 1656 sa. me. Alexander VII approbavit.² Et deinde die 13 Novembris 1669 sa. me. Clemens IX utraque vim habere pro diversa facti, et circumstantiarum expositione declaravit.³

At vero, cum eiusmodi controversiae Missionariorum non adhuc quiescerent, D. Carolus Maigrot Vicarius Apostolicus Fokiensis, nunc Episcopus Cononensis, in toto suo Vicariatu quaedam observanda praecepit, donec aliter ab Apostolica Sede decretum fuerit, Edicto promulgato die 26 Martii 1693, et in septem articulos distributo.

Tenor Edicti est, qui sequitur:

Carolus Maigrot Sacerdos, Vicarius Apostolicus Fokiensis, Sacrae Facultatis Parisiensis Doctor, Sociusque Sorbonicus omnibus Vicariatus nostri Con-sacerdotibus salutem in eo, qui est omnium vera salus. Ex quo in Sinarum Imperium, Deo favente, appulimus, Nobis semper haec Vicariorum Apostolicorum sollicitudinis praecipua pars visa est, ut diversis quaestionibus, de quibus inter Missionarios iamdiu controvertitur, finem, si fieri posset, afferrent: sin minus, regulam Missionariis traderent, quae donec Apostolica Sedes controversiam diiudicaret, aequali ab omnibus usu, et ratione servaretur. Neque enim, quod saepius gementes conspeximus, sine magno Ecclesiarum istarum detrimento accidit, ut Evangelii Ministri in rebus, quae ad Dei cultum, et Idololatriae extirpationem attinent, inter se non consentiant; ut quod alii sine Idololatriae labe fieri posse non putent, hoc alii Christianos facere permittant, aut etiam ad faciendum adhortentur, utque illi ipsi, qui certos usus superstitiosos esse arbitrantur, eosdem pro bono pacis interdum tolerant. E qua mali tolerantia malum radices agere, atque in dies incrementum accipere, diuturna experientia cognovimus.

Et quidem plerique Vicariatus nostri Missionarii hanc in quaestionibus tanti momenti non sententiarum modo discrepantiam, sed praxis, et usus dissimilitudi-

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 114.

² Cf. N. 730.

³ Cf. N. 741.

nem tolli magnopere cupientes nostram pro eo, quo indigni fungimur, Vicarii Apostolici munere sententiam sciscitati sunt: ac ne continuis conscientiae scrupulis, et angoribus premerentur, aliquid saltem per interim a nobis decerni saepius instarunt. Rerum autem gravitas fecit, ut non ita cito responderimus, atque illi exoptabant. Etsi enim iam a multo tempore bo: mem: Episcopi Helio-politani, olim Vicarii Apostolici Fokiensis, et Sinarum Missionum generalis Administratoris iussu, cum suas nobis vices demandaret, his rebus incumberemus, nova tamen, et acrior diligentia, postquam ad Apostolicum Vicariatuum a S. Sede electi fuimus, adhibenda esse visa est. Qua in re, id vere affirmare possumus, nihil a nobis sponte praetermissum fuisse, ut sive ex Sinicis fontibus, sive ex Commentariis hoc in genere Europaeo idiomate conscriptis, quoscumque habere potuerimus, sive ex eruditorum Virorum consortio, veritatem indagaremus. Et quod omnium maxime necessarium est, Deum iugi Sacrificio, et assiduis precibus obsecravimus, ut tenebras nostras illuminaret, semitas suas, quodque placitum et acceptum est in oculis suis, edoceret.

Cum itaque Decretis, et Constitutionibus Apostolicis sancitum sit ad Apostolicos Vicarios spectare ut iis, quae ad Cultum Divinum, et bonos mores pertinent, intra suorum Vicariatuum fines provideant, ut hac in parte Officio nostro faciamus satis, omnibus, et singulis Vicariatus nostri Missionariis observanda praecipimus, quae sequuntur, donec aliter ab Apostolica Sede decretum fuerit.

Quarto. Missionarii nullatenus, nullaue de causa Christianis permittant solemnibus, quae semel, et iterum singulis annis Confucio, et Progenitoribus offerri solent, Sacrificiis, seu oblationibus praeesse, ministrare, aut interesse; quas oblationes superstitione imbutas esse declaramus.

Quinto. Missionarios, qui in locis, ubi Evangelio operam navant, Tabellarum in Defunctorum honorem privatis in domibus erectarum usum abolere studuerunt, magnopere laudamus, atque, ut eo, quo coeperunt, pede in posterum pergant, adhortamur. Ubi vero hunc usum tollere difficilius erit, ad hoc saltem res temperamentum revocetur, ut sublati literis Xin Chu, Xin Goei, Ling Goei, solummodo defuncti nomen Tabellae inscribatur, aut ad summum litera Goei superaddatur: ac ne huiusmodi Tabella, quam in praedicta forma, donec Apostolica Sedes de re ipsa iudicaverit, non omnino reprobamus, superstitione accipiat, in loco, ubi Tabellae privatis in domibus erigi solent, scripta maioribus characteribus declaratio apponatur, in qua, et quae sit Christianorum de defunctis fides, et qualis filiorum, ac nepotum in Progenitores pietas esse debeat, enuntietur. Cuius declarationis formam ad huius Mandati calcem tradidimus, neque tamen prohibemus aliam eiusdem sensus apponi, si modo prius a nobis approbata fuerit.

Sunt et aliae quaestiones, quas hac vice nondum attigimus, quia cum memoratis capitibus, quae praecipua sunt, et e quibus alia magna ex parte dependent, provisum fuerit, facilius erit, quid in caeteris tenendum sit, praescribere, et in usum inducere.

Si quis autem Missionarius, quod absit, nulla habita huius declarationis, et Mandati ratione, intra duos menses, memoratas Tabellas, et versus ab Ecclesiis suis, aut domibus non auferat, aut intra praefatum tempus manum operi non

adhibeat, ut quas praescribimus regulas, in usum, et morem inducat, concessas ei a nobis, et a quocumque alio Vicario et Provicario Apostolico facultates per praesentes revocamus, ac pro tempore praefato revocatas esse declaramus.

Neque tamen hac praesenti declaratione, et Mandato eos culpae intendimus, qui aliter antea censuerunt, aliamque praxim secuti sunt ab ea, quam in posterum sequendam esse statuimus. Mirum enim videri non debet, si in rebus huiusmodi Missionarii omnes unius, eiusdemque sententiae non fuerint, et eam unusquisque praxim amplexus sit, quae sibi in Domino magis veritati consona videbatur. Nunc vero in hoc omnes studia nostra conferamus, ut idem sapiamus, ut unanimes uno ore exhibeamus istam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, sed ut sit Sancta, et immaculata, ac Deus pacis, et dilectionis erit nobiscum.

Porro petente eodem D. Maigrot sui Mandati confirmationem, sa. mem. Innocentius XII rem ad Sacram Congregationem Sancti Officii diligentissime discutiendam remisit, deputatis ad id quatuor Theologis Qualificationibus, videlicet Patre D. Ioanne Maria Gabriellio Abbate Generali Reformatum Sancti Bernardi, nunc S. R. E. Cardinale, Patre Nicolao Serrano Priore Generali Fratrum Eremitarum Sancti Augustini, Patre Philippo a Sancto Nicolao Exgenerali Carmelitarum Discalceatorum, et Patre Carolo Francisco Varesio olim Commissario Generali Ordinis Fratrum Minorum de Observantia Reformatum.

Utque opportuna Quaesita proponerentur, et de facti circumstantiis probe constaret, Sanctitas Sua iussit adesse Patrem Ioannem Franciscum a Leonissa Ordinis Minorum de Observantia Reformatum Episcopum Beritensem, et Vicarium Apostolicum *Hu Quang*, qui post longam plurium annorum in Imperio Sinico moram, huc redux advenit, rerum, quae in illis Regionibus peraguntur, oculatae fidei testis, Sinorumque Rituum apprime instructus.

Igitur solerti cura, et omnibus serio, exacteque perpensis, et addita facti circumstantiarum plena enarratione, infrascripta efformata fuerunt quaesita super unoquoque ex septem articulis Edicti D. Maigrot Vicarii Apostolici Fokiensis, videlicet: *Quaesita*.

Super quarto articulo.

Primo. Quaeritur, an superstitione imbuta sint solemnia, quae semel, et iterum singulis annis Confucio, et Progenitoribus offerri solent sacrificia, seu oblationes, ita ut iis praeesse, ministrare, aut interesse Christianis nullatenus, nullaue de causa permitti possit.

Ratio dubitandi est, respectu Confucii, quia Secta Literaria, quae prius obtinet in illo Imperio, Confucium non solum uti Magistrum, verum etiam uti Sanctum colere videtur.

Videri possunt: *Semedo, Relazione della Gran Monarchia della China, par. 1, cap. 10, pag. 63.*

Kircher, China Illustrata, par. 3, cap. 1, fol. 132, et pag. 137, col. 1.

De Marin., Hist. de fel. succ., lib. 1, c. 8, pag. 104, qui tamen loquitur de Tunchinensibus.

Rhodes, in Catechis., pag. 113. et in Relatione Historica de Tunchino, pag. 60.

Bartol., la Cina, lib. 1, pag. 74, vers. 12.

Praeterea in quadam oblatione facienda Confucio, quae describitur in Libro, seu Rituali Sinico, *Ta Ming Hoey Tien*, nonnullae orationes, seu offertoria praescripta sunt, in quibus Confucii virtus Coelo, Terraeque aequiparatur. Doctrina antiquis, modernisque praefertur: imo, ex quo homines esse coeperunt, nemo illum aequasse dicitur, et quod eius Spiritus praeteritos Xing, seu Sanctos excellit. Quod autem haec dictio *Xing* Sanctitatem potius, quam Sapientiam, vel Sapientiam simul, et Sanctitatem significet, infertur ex hoc, quod inter illos, qui Confucium praecesserunt, et Xing superius appellantur, comprehenduntur saltem nonnulli, de quibus expressis verbis in classicis Sinarum libris dicitur, quod post mortem in Coelum evolarunt, et in Coelis potestatem habent favendi hominibus, eosque etiam Sinenses antiquitus, ut Sanctos venerati sunt, et hactenus celebrant, ut tales. Insuper alibi in libris Sinicis haec habentur. *Xing Jin Chy Chy Ye: ju Iao, Xun, Ven Vang, Cheu Kung, Kung chu: id est Sanctorum Virorum summas: ut verbi gratia, Antiquissimi Imperatores Iao, et Xun, Rex Ven Vang, Princeps Cheu Kung, et Kung chu, seu Confucius.* Quod vero hoc etiam in loco dictio *Xing*, Sanctitatem potius, quam Sapientiam significet, inferri videtur ex eo, quod omnes ante Confucium hoc nomine apud Sinas in suprema Sanctorum serie ab antiquis temporibus referantur, et ut tales ab iisdem Sinensibus semper habiti fuerint, ut constat ex libris eorum classicis; licet apud Sinenses atheos praefata dictio *Xing* in allatis textibus perfectissimum, et sapientissimum Virum, vel summum perfectionis gradum, ad quem homines Coelo, seu Natura favente pertingere possunt, significare videatur.

Ipsae Confucius in singulis Civitatibus Aedes habet ei dedicatas, quae Gymnasia non sunt, nec Aulae tantum esse videntur, sed potius Capellae, eo quod Sinice vocentur *Miao*, quo vocabulo Idolorum Tempia designantur, et a nonnullis Authoribus Aedes praedictae Tempia, seu Fana dicantur. Videri possunt:

Trigantius, et Riccius, de Christian. expeditione, lib. 1, pag. 118.

Semedo, par. prima, cap. 10, pag. 63.

Kircher, China Illustrata, par. 3, cap. 1, pag. 132, col. 1.

In quibus Aedibus extat effigies Confucii, vel saltem Tabella cum hac inscriptione «*Sedes Spiritus Sanctissimi, vel Sapientissimi Protomagistri Confucii*», quae verbis Sinicis est huiusmodi: *Chi Xing Sien Su Kung chu Xin Goey*, ut testatur Pater a Leonissa, qui asserit dictionem Sinicam *Xing* non significare tantummodo Sanctum, sed aliquando etiam Sapientem. Alii praefatam inscriptionem, sic latine vertunt *Sanctissimi, et Super-Excellentissimi*.

Mandarini, seu Gubernatores, ac Magistratus Urbium una cum Literatorum Praefectis, necnon Graduatis, seu Doctoribus Literatis bis in anno, nempe circa Aequinoctium Veris, et Autumni ibidem solemnem oblationem, seu sacrificium peragunt, in quo a Ministro, et Assistentibus cum variis genu-

flexionibus, et inclinationibus, dirigente Caeremoniarum Magistro, ante Tabellam Confucii supra mensam, seu Altare expositam, candelis accensis, cum odorum suffitu, immolati, seu immolandi animalis sanguis, ac pili offeruntur, ac deinde terrae infodiuntur, itemque panni serici, qui postea extra Templum, seu Aedem in proximo atrio, accenso igne, comburuntur. Item vinum libatur, occisorum animalium, suis videlicet, caprae, seu cervi, et similibus carnes immolantur, quae inter Assistentes, et alios, peracta oblatione, seu sacrificio distribuuntur, et ab omnibus magni fiunt, et comeduntur. Ante omnia autem iam a principio Confucii Spiritus invitatur, ut adsit, immolatisque fruatur, veniensque ad oblationem certis caeremoniis recipitur, eique, quidquid in sacrificio geritur, tanquam praesenti, in Tabella significatur. Ministris nonnullorum ante sacrificium dierum ieiunia, et a thoro coniugali abstinencia, publico ritu praescripta sunt. Hostias immolandas, fuso in earum auriculis probandi causa liquore quodam, seu vino calido, seligunt. Oblatio incipit post primum, aut secundum galli cantum, et summo mane terminatur. Spiritum Confucii, finita oblatione, abeuntem grato animo, ac certis verborum formulis prosequuntur, et adstantibus omnibus, antequam dimittantur, ob sacrificium bene peractum, felicitates plurimae promittuntur, prout in Rituali Ta Ming Hoei Tien, tomo, seu tractatu 91 in descriptione oblationis faciendae Confucio apud Patrem a Leonissa. Videri possunt respective

Bartol., China, par. 3, lib. 1, pag. 71.

Kircher, in China Illustrata, par. 3, cap. 10, p. 132.

Le Tellier, tom. 2, pag. 274, § Vous direz.

Lopez, c. 5, de Confucio, n. 60, circa med. pag. 64.

Praeter praedictas binas solemnes oblationes, aliae minus solemnes eodem in loco, seu quidam alii ritus, et caeremoniae in eiusdem Confucii honorem statutis temporibus peraguntur, tum a Magistratibus, seu Gubernatoribus Urbium, tum a reliquis Literatis, de quibus etsi speciatim a Vicario Apostolico Maigrot mentio facta non fuerit, nihilominus quia in quaesitis Patris Martinii Societatis Iesu aliqua saltem exposita fuerunt, hic aliud quaesitum ad rem clarius elucidandam instituitur.

Secundo. Igitur quaeritur, an caeremoniae, ritus, et oblationes minus solemnes, quae fiunt in honorem eiusdem Confucii, a Christianis licite exerceri, et peragi possint in loco praefato.

Ratio dubitandi, praeter dicta in praecedenti ratione ad primum, est, quia bis singulis mensibus in novilunio scilicet, et plenilunio cuiuscumque Urbis Mandarinus, seu primarius Magistratus, alique Officiales, et Literati summo mane Aedem, seu Templum Confucii magna cum pompa adeunt, et ante eius Effigiem, seu Tabellam accensis cereis, cum thuris, atque odorum suffitu, repetitis vicibus genuflectunt, toto corpore prostrati, ac terram fronte percutientes. Item quandoque praesertim in novilunio ab aliquibus vinum, et olera quaedam, ac fructus offerri solent. Mandarinus, seu Gubernator Urbium, ac Magistratus, antequam dignitatem adeant, seu statim post aditam dignitatem, seu dignitatis possessionem, ad Templum, seu Aedem Confucii pergunt, ibique ante eius Effigiem, seu Tabellam, eadem peragunt,

quae fieri ab eis in novilunio, ac plenilunio modo dictum est; non tamen vinum, olera, nec fructus offerunt. Videri possunt:

Bartol., China, par. 3, lib. 1, pag. 71.

Kircher, in China Illustrata, par. 3, cap. 10, pag. 132.

Le Tellier, tom. 2, pag. 274, § Vous direz.

Lopez, c. 5, de Confucio, n. 60, circa med. pag. 64.

Praeterea Literati, postquam in amplissimo Gymnasio, seu Palatio, ubi per aliquos dies probantur, gradus literarios adepti sunt, statim ad Aedem, seu Templum Confucii se conferunt, ibique coram praedicta Tabella cereis accensis, cum thuris, atque odorum suffitu, iteratis vicibus genuflectunt toto corpore ad terram prostrati, prout in aliis proxime relatis ritibus, seu oblationibus minus solemnibus. Hae vero in honorem Confucii oblationes tum solemniore, tum minus solemnes, seu ritus praefati ita Sinensium Imperatorum Legibus, publicoque Regni usu stabiliti sunt, ut non liceat eos omittere, saltem absque gravi periculo respective amissionis Mandarinatus, graduum, aut dignitatum. Videri possunt:

Lopez, in Prol. dicti tractatus, § Dubia quoque circa finem.

Pater a Leonissa, in suis respons. ad quaesita.

Respectu vero Progenitorum, ratio dubitandi circa solemnes oblationes, quae in primo quaesito proponuntur est, quia Sinae defunctos Parentes, seu Progenitores, saltem usque ad quartum gradum, publico, ac singulari cultu prosequuntur, Aedes eis dedicant quae potius Capellae, et Tempia, quam simplices Aulae videntur esse, tum ex his, quae in eis geruntur, tum ex nomine Miao, quo Imperialium, aliorumque Imperii Procerum, Progenitorum defunctorum Aedes ex antiquissima institutione vocantur; quo pariter nomine etiam Idolorum Tempia communiter designantur, ut supra dictum est, et animalium quoque sanguine ex antiquissimo ritu in Rituali Ly Ki praescripto, uti etiam oblationum, seu sacrificiorum vasa, quae nulli usui extra Tempia praedicta applicari licet, dedicari solent. Vestes vero, quibus Proceres, ac praesertim Imperatores uti solebant, aut solent in praefatis oblationibus, speciali ritu in eodem Ly Ki praescripto fieri debent, ac consumptae, obsoletaeque cremari, ne prophanis usibus inserviant.

Caeterorum autem Progenitorum defunctorum Aedes, licet non Miao, sed Chu Tang appellentur, in re id ipsum significare, et ad eosdem cultus erga defunctorum praefatorum Spiritus exhibendo destinari videntur, quia tam in Aedibus Chung Miao dictis, quam in Chu Tang nuncupatis, Imagines, seu Statuae Primariorum Progenitorum reperiuntur, aut saltem, et communiter ubique Tabellae Progenitorum asservantur supra mensam, vel altare cum hac inscriptione: *Sedes Spiritus N. defuncti Progenitoris.*

Quae quidem Tabellae saltem his temporibus, ideo fieri videntur, ut non tantummodo loco Spirituum, seu Defunctorum adhibeantur, sed etiam, ut iidem Spiritus, seu Defunctorum Animae quodammodo in eis resideant, quia eo tempore, quo Defuncti Progenitores sepeliuntur, quo etiam earundem Tabellarum incipit usus, in ipsomet sepulturae loco, ut ex Rituali Sinico Kia Ly nuncupato constat, ad dictas Tabellas, flexis genibus, et expressis verbis, Spiritus, seu Animae praefatae invitantur, ut in illis resideant, et

domum revertantur, quo facto eadem Tabellae solemniter domum deferuntur, ac statuto tempore in Aedibus praefatis, etiam solemniter collocantur. Dicitur etiam in dicto Rituali, quod quando in praefatis Tabellis aliquae literae mutandae, vel addendae sunt (quod quidem fit, quando in Aedes praefatas novae Tabellae introducuntur, et antiquae, seu priores ad gradum superiorem transeunt iuxta ordinem consanguinitatis, vel quando ab Imperatore nova dignitas, seu dignitatis titulus aliquibus Progenitoribus Defunctis iuxta Regni morem confertur, qui Tabellis inscribendus est), aqua madefiant, ut abradi possint, et abasis, lotisque, lotionis aqua in Aedis, seu Templi parietem proiciatur, quae caeremonia summam Sinensium reverentiam erga easdem Tabellas indicare videtur. Item in eodem Rituali dicitur, quod transacto quarto consanguinitatis gradu, quando scilicet in Aedibus, seu Templis praefatis dictas Tabellas asservari amplius non licet, huiusmodi Tabellae terrae infodi debent respective, vel in propriis sepulchris eorundem Progenitorum, vel in parte anteriori Aedis, seu prope ianuam antiquitus autem ab Aedibus Chung Miao nuncupatis ad alias Aedes transferri solebant, ibique asservari, et recondi, et in Rituali Kia Ly dicitur, quod Imperator, et Imperii Proceres id faciunt. Ad easdem Tabellas, vel ad loca, et sedilia, seu mensas, in quibus dictae Tabellae e suis tabernaculis cum speciali reverentia extractae, expositae iam sunt, si adhiberi debeant, eorundem Progenitorum Spiritus, seu Animae, praesertim solemnium oblationum tempore, invitantur, ut descendant, et in eis maneant, quod quidem fit, vel expressis verbis, ut constat ex formula descripta in Rituali Kia Ly, ubi de oblationibus faciendis primis familiarum Progenitoribus Xy chu, et Sien chu nuncupatis, qui iam quartum gradum ascendentiae praecesserunt, fit sermo, quae formula in medio Aedis, seu Templi ante vas ibidem cum carbonibus accensis positum, flexis genibus a Primario oblationis Ministro recitari debet, eaque recitata, super eisdem carbonibus cum speciali caeremonia animalis, seu Victimae pinguedo ponitur, seu effunditur, ut vapor ascendant, vel saltem, et semper cum caeremonia effundendi vinum super palearum manipulis, quae Kiang Xin, idest descensus Spirituum in eodem Rituali appellatur, quaeque pariter cum solemnitate, et reverentia magna ordinarie fieri debet in medio Templi, seu Aedis ante mensam, seu Altare, ubi odores cremantur, quae Hiang Cho, idest odorum mensa vocatur, ibique postea fit alia similis caeremonia, effundendi vinum quae vocatur Chy, idest oblatio, quae loco Spirituum fit (fierique dicitur antiquis Vini Institutoribus, seu Inventoribus). Itemque Progenitores, seu Progenitorum Spiritus invitantur, ut oblati fruantur, seu frui velint, ut in eodem Rituali praescribitur, de eodem descensu, seu adventu spirituum, etiam Primogenitorum defunctorum, et de fruitione, seu acceptatione oblatores pluries fit mentio in libris antiquis, et aliis Ritualibus Sinicis; unde multi Sinenses eosdem Progenitorum spiritus caeremoniis supradictis invitos venire, et frui putant, aut credunt. Non pauci tamen ad imaginariam, vel dubiam potius, quam realem Spirituum praesentiam, adventum, et fruitionem haec omnia, ut etiam ex Libris Ritualibus Sinicis colligitur, reducere videntur. Confucius vero in lun Yu ait: chi ju chay: chi Xin ju Xin chay, idest offerendum, seu sacrificandum

est, veluti adessent, (scilicet illis, quibus offertur:) offerendum, seu sacrificandum est Spiritibus, veluti Spiritus adessent, seu existerent. Statutis autem anni temporibus in eisdem locis, seu Templis praefatorum Progenitorum defunctorum Spiritibus solemnes oblationes, seu sacrificia offeruntur, ad quae tantummodo cuiusque familiae Viri, ac Mulieres respective conveniunt, ac earundem familiarum Primogeniti ex lege debent primaria officia in dictis oblationibus exercere, qui etiam propriis manibus animalia offerenda occidunt in locis, ac cum caeremoniis in Ritualibus pro personarum qualitate respective praescriptis, omniaque peraguntur eodem fere ritu, mutatis mutandis, qui supra in oblationibus solemnibus Confucio exhibitus descriptus est. In Templis, seu Aedibus Chu Tang nuncupatis iuxta Rituaie Kia Ly serica non offeruntur, nec in eodem fit mentio illius Papyraceae monetae, quae nunc temporis in omnibus oblationibus, quae Progenitoribus Defunctis a Gentilibus fieri solent, crematur, eo quod haec caeremonia non sit propria Sectae Literariae, neque in fine oblationis illa verborum formula praescribitur, qua in superioribus oblationibus abeuntes Spiritus prosequuntur, sed tantum ad id quaedam inclinationes, et prostrationes faciendae referuntur, quibus peractis Tabellae, si adhibitae, et expositae fuerint, in locum suum reportantur, et in Tabernaculis reponuntur, necnon Progenitorum nomine, seu de mandato eorundem, ut in Rituali Kia Ly dicitur, a Magistro Caeremoniarum Ministris Primariis, et implicite adstantibus omnibus plurimae felicitates promittuntur, et antequam fiant nonnullae ex praedictis solemnibus oblationibus, sortibus cum speciali caeremonia ante ianuam Aedis, seu Templi, Chu Tang eligitur dies, et de felici electione monentur pariter speciali ritu in eadem Aede, seu Templo Progenitores Defuncti, seu eorundem Spiritus, ut videre est in dicto Rituali, in quo etiam dicitur, quod omnes oblationes Chi consistunt tantummodo, seu principaliter in totali sodalitate, et perfectione amoris, et reverentiae, et ideo pauperes iuxta paupertatem suam, infirmi iuxta vires suas, in illis faciendis se gerant, qui vero divitiis, et viribus abundant, iuxta praescriptos ritus eas peragant.

Preces vero, licet ex antiquissimo ritu in Libro, seu Rituali Ly Ki tantummodo certis temporibus, seu pro publicis Imperii necessitatibus in Templis Progenitorum Defunctorum Chung Miao nuncupatis peragendae praescribantur, et non pro privatis necessitatibus, seu indigentis, vel ad privatas felicitates postulandas; cum e contra hoc ipsum ex eodem antiquissimo ritu in oblationibus etiam solemnibus ordinarie offerendis interdictum videatur; nihilominus etiam ad privatas felicitates ab eisdem Progenitoribus Defunctis petendas, deprecationes, praesertim nunc temporis a Sinensibus quandoque fieri referuntur, et probantur ex alio Rituali Sinico in quatuor Tomos diviso, et Kia Ly pariter dicto, quo Gentiles passim utuntur in Sinis, licet huiusmodi deprecationes, non fuerint auctoritate publica, sed potius tacita permissione in eodem Rituali, et alibi a privatis Doctoribus insertae. Communiter autem eo magis felices, ac fortunatos se fore putant, aut sperant, quo maiori pietate, ac diligentia solitis officiis erga praefatos Defunctos functi fuerint. Ex Classico Rituali etiam habetur, quod in alendis ani-

malibus ad usum sacrificiorum tum Xang Ti, tum Spiritibus omnibus etiam Progenitorum in Templis, et locis eisdem respective dicatis offerendorum, destinatis Imperii Urbium Praefectis de mandato Regio iniunctum sit, ut omnem curam adhibeant, Populisque id ipsum suadeant, eo quod ad felicitates pro eisdem Populis petendas in dictis oblationibus offerri debeant. Item ex Classicis Ritualibus plura referuntur, unde deduci videtur, Sinenses non tantum a Xang Ti, aliisque Spiritibus, Montium scilicet, Fluminum etc., verum etiam a Spiritibus Defunctorum felicitates plurimas concedi ob praefatas oblationes bene peractas docuisse, credidisse ab antiquo tempore, aut saltem finxisse.

Qui vero atheisticam doctrinam profitentur, et sequuntur, licet eorundem Spirituum existentiam negent, tamen quadam motione sympathica per dispositionem Ministris ad sacrificandum, vel offerendum praescriptam, Coeli aerem tenuissimum, in quem Defunctorum Spiritus resolvi asserunt, concitari, ac moveri, quodammodo attrahi ad oblationem insinuant, unde beneficos influxus erga offerentes, adstantesque promanare docent. Quod inferitur etiam ex iis, quae habentur in *Extractis* ex libro, cui titulus: *Confucius Sinarum Philosophus, et per Patres Societatis iterum impressis, ac in parvo libello Sac. Congregationi oblatis*. Tandem praefati athei, prout antiqui omnes sub nomine Quey Xin Spiritus omnes etiam Defunctorum, dum generice eos designare, vel nominare volunt, comprehendunt, et de praefatis Quey Xin generice multa praeclara referunt, sicque populis erga illos timorem pariter, et honorem suadent.

Maffeus, hist. Indic., pag. 100.

Semed., par. 1, cap. 118, pag. 101, ubi tamen negat esse proprie Sacrificia.

Alexand. de Rhodes, lib. 1, cap. 27, pag. 88, 89, qui loquitur de Tunchino.

De Marin., lib. 1, cap. 14, fol. 155, qui pariter loquitur de Tunchino.

Praeter praedictas solemnes oblationes, quae fiunt in honorem Defunctorum Progenitorum, aliae etiam minus solemnes oblationes, necnon alii ritus, ac caeremoniae eisdem in Aedibus, seu Templis diversis anni temporibus, praesertim prima die anni Sinici, in Solstitiis, ac singulis mensibus, in novilunio scilicet, et plenilunio, in honorem eorundem Defunctorum fieri solent. De quibus licet Vicarius Apostolicus Maigrot specificam mentionem non fecerit, expedire videtur, ob rationem supra allatam, ubi de oblationibus minus solemnibus Confucio fieri solitis agitur, ut etiam speciale quaesitum hic instituat, unde

Tertio. Quaeritur an Christianis liceat in praefatis Aedibus, seu Templis supradictas oblationes minus solemnes offerre, in eis ministrare, seu quomolibet inservire, necnon alios ritus, et caeremonias peragere.

Ratio dubitandi, praeter ea, quae dicta sunt in superiori ratione ad Quaesitum respectu praefatorum Defunctorum, est, quia supradictis temporibus uniuscuiusque familiae personae utriusque sexus, ad quas iuxta praescriptum in Ritualibus Sinicis, ac praecipue in Rituali Kia Ly, ex officio spectat, summo mane debitis, ac speciosis vestibus indutae, Aedes Progenitoribus dicatas, ac pridie pro more ornatas respective adeunt, in eis coram Tabellis eorundem Progenitorum post ablutionem manuum, cum variis inclinationibus,

bus, et genuflexionibus, e Tabernaculis per Ministros designatos extractis, et super mensam, seu Altare collocatis, cereis accensis, odores, ac thura cremantur, vinum libatur, et super palarum manipulum effunditur (quae caeremonia indicat descensum Spirituum), fructus varii, ac potio Cha dicta offertur, seu apponitur coram qualibet ex eisdem Tabellis, ac tandem cum aliis genuflexionibus, et inclinationibus, Spiritibus abeuntibus quodammodo vale dicitur.

In plenilunio vero iuxta ea, quae habentur in Rituali Kia Ly, caeremonia extrahendi Tabellas e Tabernaculis non fit, vinum non apponitur, sed fructus, et potio Cha, caetera, ut in novilunio, peraguntur.

Insuper diebus quasi singulis, et in certis casibus coram Tabellis praefatis ab his, ad quos spectat, inclinationes, et prostrationes variae fiunt, odoresque quandoque cremantur cereis accensis.

Tandem, qui sunt tenuioris fortunae, ut non habeant Aedes, seu Tempia Progenitoribus defunctis dicata, in domibus privatis coram Tabellis eorundem in supradictis anni temporibus respective accensis candelis cum thuris, seu odorum suffitu, seu apponunt carnes, vinum, potionem Cha, fructus, et alia huiusmodi genuflexionibus, seu inclinationibus etiam adhibitis, minori tamen cum solemnitate. Sinae enim domi communiter habent locum aliquem, tanquam lararium, ubi dictas Tabellas cum solita inscriptione asservant, easque singulis diebus saepe salutant, ac certis temporibus, ut dictum est, coram eisdem ritus, ac caeremonias praefatas peragunt.

Item Sinenses fere omnes sepulchra eorundem Progenitorum, quae in montibus, seu locis praecaltis extra moenia sunt, semel in anno adeunt, ibi oblationem faciunt apponendo scilicet carnes, vinum, fructus, potionem Cha, et alia huiusmodi cum solitis genuflexionibus, et inclinationibus: aliquando autem solemnius haec omnia peragunt iuxta ritus, ac vires; adhibita etiam caeremonia effundendi vinum, quae, ut supra, Kiang Xin vocatur, herbas etiam, et gramina circa sepulturas nata eradicant, purgant, plorant, mox finitis lacrymis, oblatis vescuntur.

Alias insuper oblationes tum solemnes tum minus solemnes Sinenses facere solent mortuis Progenitoribus, praesertim a die obitus, usquequo sepulturae tradantur, quae excepta circumstantia Templi, seu Aedis, necnon vestium speciosarum, quia lugubribus vestimentis eo tempore utuntur, in caeteris cum supradictis respective concordant. Et ideo

Quarto. Quaeritur, an Christianis liceat praefatas oblationes, ritus, ac caeremonias coram supradictis Progenitorum Tabellis in privatis domibus, vel etiam in eorundem Progenitorum sepulchris, aut antequam Defuncti praedicti sepulturae tradantur, in eorum honorem fieri consuetos, una cum Gentilibus, vel seorsim peragere, eisque ministrare, aut interesse.

Quinto. Quaeritur, an Christianis liceat praefatas omnes oblationes, tum solemniore, tum minus solemnes, necnon alios ritus, ac caeremonias, tam in Aedibus, seu Templis Defunctorum, quam domi, et in sepulchris, prout supra relatae sunt, peragere, aut eis simul cum Gentilibus interesse, vel in eis ministrare, saltem praemissa publica, vel secreta protestatione eos non religioso, sed civili tantum, ac publico cultu erga Defunctos

Progenitores haec omnia praestare, nec ab eis quidquam petere, aut sperare.

Sexto. Quaeritur, an liceat, seu permitti possit Christianis easdem omnes oblationes respective in locis supradictis, vel saltem domi, ac Defunctorum sepulchris seorsim, vel etiam cum Gentilibus offerre, aliosque ritus, ac caeremonias peragere, sublatis omnino superstitionis, vel superstitionis speciem praesferentibus, hoc est ea tantummodo offerendo, quae iuxta Regni morem vivis offerri solent, et cum caeremoniis, ac ritibus erga vivos fieri, vel adhiberi solitis. Et an hoc saltem liceat praemissa, seu adhibita supradicta protestatione.

Ratio est, quia nisi haec saltem Sinensibus Christianis permittantur, valde timendum est, ne qui Christiani iam sunt, Christianam Religionem penitus abiiciant, et qui nondum illam susceperunt, in posterum nullatenus amplectentur. Imo in Christianos, tanquam in patriorum rituum erga defunctos Progenitores desertores ac destructores insurgant, eosque ac Missionarios omnes minis, ac persecutionibus exagitent, et a Regno penitus excludant.

Ita quoad factum pertinet, testatur Pater Ioannes Franciscus de Nicolais a Leonissa Vicarius Apostolicus *Hu Quang* Episcopus Beritensis, apud quem sunt Ritualia, aut Textus allegati, eaque exhibuit, et interpretatus est.

Super quinto Articulo.

Quaeritur primo, an Christianis permitti possit dictas Tabellas Progenitorum in privatis domibus retinere cum Inscriptione Xin Chu, Xin Goei, Ling Goei, idest: *Thronus, seu sedes Spiritus, seu Animae N. defuncti.*

Et quatenus negative.

Secundo. Quaeritur, an saltem abrasa ea Inscriptione, solummodo defuncti nomine inscripto, aut ad summum superaddita litera Goei, Sedes, seu Thronus.

Et quatenus negative.

Tertio. Quaeritur, an saltem cum declaratione, qua declaretur, quae sit Christianorum de defunctis fides, et qualis filiorum, ac nepotum in Progenitores pietas esse debeat.

Hinc quaeritur quid decernendum sit circa tertium Articulum supra omisum, tenoris sequentis

Quaesita super capitibus inter huiusce Missionis Operarios controversis, Summo Pontifici Alexandro VII proposita, multis in rebus non esse veridica declaramus: ac proinde Missionarios, responsis ab Apostolica Sede, recte quidem, et sapienter, at iuxta circumstantias in dubiis expressas datis, inniti non posse, ad usitatum apud Sinas Confucii, et Progenitorum cultum permittendum.

Responsa.

Quae ad Quaesita superius relata, praevis diuturno, maturo, ac diligentissimo examine, de mandato san. mem. Innocentii XII prius inchoato, ac deinde iussu Sanctissimi D. N. D. Clementis PP. XI per plures annos

continuato a Sacra Congregatione Eminentissimorum ac Reverendissimorum DD. S. R. Ecclesiae Cardinalium in tota Republica Christiana adversus haereticam pravitatem Generalium Inquisitorum a Sede Apostolica specialiter deputatorum, auditis partibus, necnon Theologorum, et Qualificatorum ad id deputatorum votis, data fuerunt, ac postmodum ab eodem Sanctissimo Dom. Nostro approbata, et confirmata.

Super quarto Articulo.

Ad sex Quaesita huius articuli Sacra Congregatio respondit: Christianis nullatenus, nullaue de causa esse permittendum praeesse, ministrare, aut interesse solemnibus sacrificiis, seu oblationibus, quae in utroque Aequinoctio cuiusque anni Confucio, et Progenitoribus defunctis fieri solent, tamquam superstitione imbutis.

Similiter nec esse permittendum in Aedibus Confucii, quae eo appellari dicuntur vocabulo, quo apud Sinas Idolorum templum designari dicitur, exerceri, ac peragi a Christianis caeremonias, ritus, et oblationes, quae in honorem eiusdem Confucii fieri dicuntur tum singulis mensibus in novilunio, et plenilunio a Mandarinis, seu Primariis Magistratibus, aliisque Officialibus, et Literatis, tum ab iisdem Mandarinis, seu Gubernatoribus, ac Magistratibus, antequam dignitatem adeant, seu saltem post eiusdem possessionem adeptam: tum denique a Literatis, qui postquam ad gradus sunt admisi, e vestigio ad Templum, seu Aedem Confucii se conferunt.

Item non esse permittendum Christianis in Templis, seu Aedibus Progenitoribus dicatis oblationes minus solemnes eisdem facere, nec in illis ministrare, aut quomodolibet inservire vel alios ritus, et caeremonias peragere.

Demum, nec esse permittendum Christianis praefatas oblationes, ritus, ac caeremonias, prout in Quaesitis relatae sunt, coram Progenitorum Tabellis, in privatis domibus, nec in eorumdem Progenitorum sepulchris, aut antequam Defuncti sepulturae tradantur, in eorum honorem fieri consuetas, una cum Gentilibus, vel seorsim peragere, eisque ministrare, aut interesse; imo praedicta omnia, tanquam a superstitione inseparabilia, iuxta ea, quae in Quaesitis proposita sunt, ne quidem esse permittenda Christianis, praemissa publica, vel secreta protestatione, se non religioso, sed civili, ac politico tantum cultu erga Defunctos illa praestare, nec ab eis quidquam petere, aut sperare.

Caeterum per Responsa huiusmodi non censendam esse damnatam praesentiam illam, seu assistentiam mere materialem, quam cum Gentilibus superstitionis peragentibus, citra ullam sive expressam, sive tacitam gestorum approbationem, ac quovis ministerio penitus secluso, eisdem superstitionis actibus quandoque praestari contingat a Christianis, cum aliter odia, et inimicitiae vitari non possunt, facta tamen Fidei protestatione, et cessante periculo subversionis.

Similiter nec per eadem Responsa vetari, quo minus erga Defunctos peragi possint alia, si quae sint iuxta earum gentium mores, quae vere

superstitiosa non sint, nec superstitionis speciem praeseferant, sed intra limites civilium, ac politicorum rituum contineantur. Porro quoniam haec sint, et quibus adhibitis cautelis tolerari valeant, tum Domini Patriarchae Antiocheni Commissarii, et Visitoris Generalis in Imperio Sinarum, tum Episcoporum, ac Vicariorum Apostolicorum illarum partium iudicio relinquendum esse; qui tamen interea omni, quo poterunt, studio, ac diligentia curare debent, ut Gentium caeremoniis penitus sublatis, illi sensim a Christianis, et pro Christianis hac in re usu recipiantur ritus, quos Catholica Ecclesia pro Defunctis pie praescripsit.

Super quinto Articulo.

Ad tria Quaesita huius Articuli Sac. Congregatio respondit: Christianis non posse permitti Tabellas Progenitorum, iuxta Sinensium morem, in privatis domibus retinere, cum inscriptione, qua Thronus, seu Sedes Spiritus, vel Animae N. defuncti, adeoque qua Spiritum, seu Animam illius defuncti ibidem aliquando sisti, vel residere significetur; imo nec cum alia, qua Sedes, seu Thronus, adeoque idem ac priori, licet magis contracta, inscriptione designari videatur.

Quo vero ad Tabellas solo Defuncti nomine inscriptas, tolerari posse illarum usum secluso scandalo, hoc est, dummodo qui Christiani non sunt, arbitrari non possint Tabellas huiusmodi a Christianis retineri ea mente, qua ipsi illas retinent, et adiecta insuper declaratione ad latus ipsarum Tabellarum apponenda, et qua quae sit Christianorum de defunctis fides, et qualis filiorum, ac nepotum in Progenitores pietas esse debeat, enunciatur.

Ad Quaesitum tertii Articuli huc remissum, Sac. Congregatio satius duxit nihil respondere; ne alias Apostolica Sedes ab eo, quem in eiusmodi controversiis Sinicis hactenus tenuit, antiquo more recedere cogatur; quoniam nimirum ad ea quae sibi pro tempore tametsi diversimode exposita fuerunt, responsa quidem veritatis semper dare, nunquam vero super expositorum huiusmodi veritate, seu falsitate pronunciare consuevit.

Decretum SS. D. N. Clementis XI quo confirmantur relata Responsa, post diligens examen editum.

In Congregatione Generali Sanctae Rom., et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctiss. Dom. N. D. Clemente divina Providentia Papa XI, ac Eminentissimis, et Reverendissimis DD. S. R. Eccl. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra haereticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctitas Sua, postquam in pluribus Congregationibus coram se habitis, ab ipso Pontificatus sui primordio, super praemissis Quaesitis, seu Dubiis Theologorum, et Qualificatorum ad id a sa. mem. Innocentio XII deputatorum sententias exceperat; postquam itidem pluries de iis egerat cum DD. Episcopis Beritensi, et Rosaliensi Vicariis Apostolicis in Regno Sinarum, Romae nunc commorantibus; ac postquam demum quicquid in eiusmodi

controversiis Patres Franciscus Noel, et Gaspar Castner Societatis Iesu Procuratores, et Missionarii Apostolici eiusdem Regni deducere potuerunt, seu voluerunt, audiverat: Responsa supradicta, quae in aliis praecedentibus Congregationibus similiter coram Sanctitate Sua habitis diu, multumque discussa, ac mature examinata fuerant, confirmavit, et approbavit, illaque D. Carolo Thomae de Tournon Patriarchae Antiocheno Commissario, et Visitori Apostolico in praefato Sinarum, et aliis Indiarum Orientalium Regnis transmitti mandavit, una cum congrua, et opportuna Instructione desuper facienda, ad hoc, ut tam ipse, quam reliqui Archiepiscopi, Episcopi seu alii, qui in illis partibus, Visitoris, Delegati, seu Vicarii Apostolici munus exercent, vel in posterum exercebunt, Responsa huiusmodi ab omnibus, et singulis nunc, et pro tempore ibidem existentibus Missionariis cuiuscumque Ordinis, Religionis, et Instituti, etiam Soc. Iesu, necnon ab universis Christifidelibus earundem partium sub poenis canonicis, qua decet, obedientia observari curent, et faciant; suspensa tamen interea, iustis, et rationalibus ex causis animum Sanctitatis Suae moventibus, eorumdem Responsorum publicatione, seu quavis evulgatione tam in Urbe, quam in aliis Europae partibus. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

[Bull. Rom., tom. 10, p. 129-138].

772.

S. C. S. Off. (Aethiopiae), 22 iul. 1706.

Utrum liceat celebrare cum vino facto ex uvis passis.

R. Licere, dummodo liquor ex colore et gustu dignoscatur esse vere vinum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 270. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 441].

773.

S. C. S. Off., 15 maii 1709.

S. C. respondit:

Non licere catholicis communicare cum haereticis et schismaticis, et eorum confessiones audire, nec coram illis emittere, nec iis sacram Eucharistiam conferre.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 276].

774.

S. C. S. Off., 21 nov. 1709.

Bisognando qualche ministro per servizio delle chiese degli armeni cattolici, tanto in Aspaan quanto in Giulfa, per non esservi vescovi armeni cattolici, si mandano ad ordinare ed a prender gli ordini sacri da qualcuno dei vescovi scismatici ed eretici.

R. Nullo modo licere; et ordinati ab huiusmodi Episcopis sunt irregulares, ac suspensi ab exercitio Ordinum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol I, n. 278].

775.

S. C. S. Off., 13 iun. 1710.

Le Costituzioni pontificie emanate *contra sollicitantes* comprendono tutte le nazioni, ed in conseguenza così obbligano i greci come gli armeni.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 279].

776.

S. C. S. Off., 5 mart. 1712.

An Episcopus in Hibernia, cogente temporum necessitate, possit omnes sacros Ordines conferre die Dominica, et duobus festis duplicibus in eadem vel sequenti hebdomada occurrentibus, cum collatio Ordinum sacrorum tali modo facta possit fieri sine periculo, ac maiori cum securitate.

R. Affirmative in tribus festis de praecepto non continuis sed interpolatis, iuxta formam Constitutionis s. m. Innocentii XII.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 280].

777.

S. C. S. Off., 5 apr. 1713.

In casibus propositis (nempe de baptismo foetus abortivi) si suppetat rationabile fundamentum dubitandi an foetus ille sit animatus anima rationali, tunc potest et debet baptizari sub conditione; si vero non suppetat rationabile fundamentum, nullatenus potest baptizari. Ad videndum autem an sit rationabile fundamentum talis dubii, consulendi sunt medici et theologi in facti contingentia, sive in casibus particularibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 282].

778.

S. C. S. Off., 22 maii 1713.

Se i missionari viaggiando possano conferire il santo Battesimo agli adulti, se si presentano per domandarlo, senza precedente istruzione, se non quanto in quell'angustia di tempo si può loro suggerire, dei misteri di nostra fede, e dell'essenza di quel Sacramento, essendovi persone che si obblighino di pienamente istruirli secondo la loro capacità.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 283].

¹ Cf. N. 258.

779.

S. C. S. Off., 25 iun. 1715.

Episcopus Constantien. obtinuit ab hac Sacra Congr. S. O. facultatem absolvendi haereticos poenitentes, id est:

1. Recipiendi haereticos illosque absolvendi dummodo sincere coram notario et testibus abiuraverint, et iuramentum praestiterint a similibus in posterum abstinere: et haec facultas in solidum conceditur Episcopo et eius Vicario in spiritualibus generali: et quidem absolvendi in utroque foro.

2. Pariter in utroque foro absolvendi legentes libros prohibitos haereticorum.

3. Dispensandi super irregularitate cum haereticis poenitentibus in utroque foro.

4. Ut, cum singulares casus occurrerint, vel expedire videbitur, possit Episcopus 18 sacerdotes subdelegare, qui haereticos, abiuratis prius verbo in ipso Sacramento Poenitentiae haeresibus, praestitoque iuramento in illas amplius non incidendi, in foro dumtaxat conscientiae, citra ullam habilitatem et dispensationem, valeant absolvere.

5. Deputandi alios 18 sacerdotes, qui valeant absolvere poenitentes (in foro dumtaxat conscientiae) ab omnibus casibus reservatis etiam in bulla Coenae, de praeterito et usque in diem datae praesentium tantum incursis.

Ultimo, quod talis facultas valeat ad quinquennium, ab infra data proxime futurum.

Circa talem facultatem proponit Episcopus quaedam quaesita, et petit:

1. An haeretici poenitentes de necessitate coram notario et testibus abiurare debeant.

2. Utrum ubi impune grassatur haeresis, non sufficiat eos abiurare coram Poenitentiario in foro interiori.

3. An iurare debeant de necessitate, quod a similibus abstinere velint.

4. Utrum propter periculum periurii non expediat remittere tale iuramentum.

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Non sufficere, si velint absolvi in foro externo: sufficere autem, si tamen in foro interno absolvant, dummodo Poenitentiarius sit delegatus ab Episcopo iuxta formulam facultatis.

Ad 3. Affirmative.

Ad 4. Non expedire, nec licere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 287].

780.

S. C. S. Off., 27 iun. 1715.

An plena fides sit adhibenda Carolo Wipperman de Rostock in ducatu Mecklenburg praedicanti, et lectori theologiae lutheranae quietisticae, superintendenti, et doctori primario sectae lutheranorum quietistarum, S. Fidei

Catholicae reconciliato in S. O. Parmae, et circa nonnullos errores detectos in eius Baptismo: an ipsi credendum sit circa ea quae enarrat. Et quatenus affirmative: tum ut ipsius saluti, tum etiam ut caeterorum illius sectae seu religionis, praesertim si fuerint ignorantes, saluti pariter consulatur, quaeritur: an dictus Wipperman sit rebaptizandus; et quatenus affirmative: an absolute vel sub conditione; et quatenus affirmative: an teneatur confiteri omnia peccata praeteritae vitae; et quatenus affirmative: an confessio praeposenda sit vel postponenda Baptismo conferendo sub conditione.

R. Carolum Ferdinandum esse rebaptizandum sub conditione, et collato Baptismo, eius praeteritae vitae peccata confiteatur, et ab iis sub conditione absolvatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 286. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. IV, p. 322].

781.

S. C. S. Off. (Graeco-Melchit.), 2 iun. 1718.

S. C. resp.:

Non esse admittendos bigamos ad sacros Ordines, praeterquam in casu dispensationis concessae a S. Sede Apostolica, seu ab eius delegatis ad id specialem facultatem habentibus

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 293].

782.

S. C. S. Off., 5 ian. 1724.

Si testimonium (de Baptismo collato) sit ab homine incerto, in re adeo gravi, ignoto testimonio deferri non potest: quare tunc rebaptizandus est infans sub conditione, etiamsi schedulam de suscepto Baptismate a collo suspensam ferat, ut pro expositis utitur in locis quibusdam.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 299].

783.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 28 sept. 1724.

1. An (Vic. Ap.) debeat desistere ab usu et institutione quatuor graduum catechumenatus qui recensentur a Cardd. Bellarmino et Bona antiquitus in primitiva Ecclesia usitati, antequam adultos baptizet.

2. Quatenus negative, num exorcismi et caeremoniae praescriptae in Baptismo adultorum in fine quando baptizandus est catechumenus debeant repeti, vel sufficiat eas semel et divisim administrare sine alia repetitione.

R. Sanctitas Sua decrevit quod praevia necessaria sufficienti instructione catechumenorum pro tempore necessario et opportuno iuxta qualitatem et capacitatem personarum, omnes caeremoniae et exorcismi iuxta ordinem praescriptum a Rituali Romano serventur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 301].

784.

S. C. S. Off., 28 nov. 1725.

Relato folio a S. C. de Prop. Fide ad S. Off. remisso, continente ordinationes factas a defuncto R. P. D. Episcopo Larandensi, Vicario Ap. Missionis Occidentalis in regno Tunkinensi, tenoris sequentis, videlicet:

1. Quicumque..

6. Si Minister petat ab alio Ministro, ut ipsum adjuvet in administratione Sacramentorum, tunc facultatem tali Ministro concedimus, ut illum adjuvet, et e converso.

7. Si aliquis Minister huius Vicariatus ad alium Vicariatum se conferat ad confitendum sua peccata, et Minister alterius Vicariatus cum ipso confiteri voluerit, talem Ministrum absolvere non poterit, et idem e converso.

8. Denique mandamus omnibus Ministris huius Vicariatus, ut quoties Confessiones mulierum audiunt, habeant cratem ex cannis indicis bene contiguas compactam: si autem illas sine crate audierint, mulier poenitens absoluta non manet, et confessarius sacrilegium committit, quia in tali casu tali confessario facultatem absolvendi non damus. Excipitur tamen casus in quo mulier infirma sit ».

EE. PP.... decreverunt: Abolendam reservationem sub numeris 1,... et 7... Quoad 6 casum, seu ordinationem sub dicto numero positam, approbandum. Quoad decretum positum sub numero 8, reformandum, et prohibendum tantum sacerdotibus, ne confessiones sacramentales feminarum audiant sine crate spissa, ubi commode fieri potest, deletis omnibus poenis et signanter nullitatis Confessionis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide (1893), n. 986].

785.

S. C. S. Off., 29 nov. 1725.

Relato folio a S. Congr. de Prop. Fide remisso, in quo continentur infrascriptae ordinationes factae a defuncto R. P. D. Episcopo Laranden., Vicario Apostolico in Regno Tunkini, tenoris sequentis, videlicet: *Ordinationes tempore persecutionis:*

1. Omnes ministri huius Vicariatus poterunt absolvere illos christianos qui chirographum abiurandi fidem non fecerunt, neque aliquid ad religionem pertinens gentilibus tradiderunt, nec imaginem percusserunt, nec idola adoraverunt, neque legem Dei negaverunt.

2. Omnes illi qui tale chirographum fecerunt hoc modo, scilicet: *Omnes nos usque modo legem servavimus et cultum Deo coeli tribuimus; nunc autem videmus edictum regium quo lex lusitanorum prohibetur; illi obedientiam praestamus, dicentes quod nos legem lusitanorum non observamus, vel nos quid sit lex lusitanorum nescimus.* Hoc modo chirographum conficientes, si alias res

ad religionem pertinentes mandarinis non tradiderint, nec imaginem conculcaverint, vel reverentiam idolis non fecerint, tales ad Confessionem admitti poterunt.

3. Omnes illi qui chirographum fecerunt fidem abnegando, vel illud fecerunt, nullam mentionem facientes de cultu ab ipsis vero Deo praestito, sed absolute legem lusitanorum se habere negaverunt, et simul illi qui res, licet minimas, ad religionem pertinentes tradiderunt, vel imaginem conculcaverunt, vel reverentiam idolis praestiterunt, tales ad Confessionem nondum admitti debent; debent tamen a ministris admoneri ut totis viribus procurent lacrymis et suspiriis ad suorum peccatorum magnum dolorem et contritionem se excitare; quo supposito, ipsis de remedio providebitur, et interim moneant tales peccatores ut interim haec observent:

I. Per trium mensium spatium, quatuor diebus ieiunent in quolibet mense. Si autem sint officiales, qui gravi labore occupantur, ita ut ieiunare non possint, in tali casu illis concedatur ut ad satietatem manducent, sed orizam tantum cum sale adhibito.

II. Tribuant aliquam eleemosynam pecuniariam, quae servetur, distribuenda postea pauperibus temporibus calamitatis.

III. Insuper intra spatium sex mensium, tales peccatores debent singulis diebus recitare quinquies *Pater* et *Ave*, quolibet illo tunc debent se in terram prosternere, illamque osculari, enixe Deum deprecantes ut ipsis peccata sua condonare dignetur.

IV. Quando fideles in ecclesia congregantur, tales poenitentes debent adesse, et prostrati ante altare, toto corde totisque viribus Deum exorare ut sibi peccata condonare dignetur, in veritate promittentes se non peccaturos de caetero.

Haec omnia supradicta promittentes ad Confessionem denique admitti poterunt, quinque tamen vel sex mensibus ad minus transactis. Haec omnia supradicta intelligantur in foro exteriori, quibus non obstantibus in foro interiori confessarii aliam salutarem poenitentiam ipsis imponant. Si forte intra tempus praefatae poenitentiae, aliquis praedictorum infirmetur et confiteri velit, debet illi imponi poenitentia pecuniaria iuxta suum posse, et coram christianis verbalem sui peccati detestationem faciat; quibus peractis, ad Confessionem admittatur. Si autem convaluerit, ad omnes illas poenitentias adimplendas cogatur.

R. SS^{mus} D. N. auditis votis EE. et RR. S. R. E. CC., decrevit quod neophyti tunkinenses pro publica apostasia teneantur tantum semel abiurare coram christifidelibus, et abiuratione peracta, admittantur ad confessiones sacramentales, iniunctis poenitentiis salutaribus arbitrio confessarii, et servetur Decretum ab hac S. C. editum die 18 Iulii 1630, tenoris sequentis: *S. C. censuit apostatas a fide redeuntes ad poenitentiam, non teneri ad abiurandam apostasiam publice coram infidelibus, sed sufficere ut eam abiurent in balneo coram fidelibus, abstinendo ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus sit protestativus falsae religionis; si vero sit aequioriretur suspicio, teneri aufugere quamprimum potuerint.*

INSTRUCTIO. — Essendo state esaminate le ordinazioni del defunto Monsignore Vescovo Laradense Vic. Ap. della parte occidentale del regno di Tunkino fatte per osservarsi nel tempo delle persecuzioni, si è stimato espediente ordinare che si osservi l'accluso decreto conforme ad altro decreto sino dall'anno 1630 emanato. Si avverte però che dovranno eseguire detto decreto, ed abiurare l'apostasia non solo quelli che faranno quanto si contiene sotto il num. 3. di dette ordinazioni, ma ancora quelli che faranno il chirografo nella forma descritta sotto il n. 2, mentre vengono a negare anche questi di continuare nella professione della fede cattolica, dicendo: *Omnes nos usque modo legem servavimus, et cultum Deo coeli tribuimus; nunc autem videmus edictum regium quo lex lusitanorum prohibetur; illi obedientiam praestamus dicentes quod legem lusitanorum non observamus*; perchè in quelle parti per *legem lusitanorum* s'intende *legem christianam*, ed il senso chiaro che protestano di recedere dalla legge che *usque modo servavimus*, e dal culto che *Deo coeli tribuimus*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 304].

786.

S. C. S. Off., 7 iun. 1726.

Se sia lecito ai sacerdoti latini di celebrare secondo il loro rito, ma senza l'altare portatile di pietra, nelle chiese ed altari dei greci uniti, che sono di tela consagrada dal Vescovo greco con unzioni e con reliquie, mentre dai greci si celebra liberamente nelle chiese ed altari di pietra dei latini.

R. Non licere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 306].

787.

S. C. S. Off., 22 ian. 1727.

S. C. resp.: Mulieres sollicitatas non teneri ad denunciationem, si ministri Inquisitionis et Vicarii Episcopi in longinquis regionibus degentes, sine gravi incommodo adiri nequeunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 308].

788.

S. C. S. Off., 29 nov. 1729.

Dalle relazioni de' Vescovi, e de' missionarî capitate dall'Albania si ha che alcuni di quei cristiani affine di sottrarsi da molte angarie, e specialmente da pagare il tributo ai turchi, fra i quali essi cristiani vivono, al qual pagamento sono obbligati tutti coloro, che essendo d'altra religione si trovano fra i turchi, hanno per costume d'imporsi un nome turco, come *Asan*, *Vuan*, ecc. Ond'è che coprendo con tal nome la religione cristiana, che

essi professano, evitano per lo più le angarie, ed il pagamento del tributo. Presupposto tal fatto, si domanda dai Vescovi, e dai missionari dell'Albania se possa permettersi ai cattolici l'uso del nome turco per lo fine suddetto, o se debbano negarsi, ovvero concedersi i Sacramenti a coloro che ciò praticassero.

La Sacra Congregazione è stata sempre, è presentemente, e sarà in avvenire costantissima non solamente a non permettere mai ai cattolici azione alcuna, ovvero uso di qualunque segno (consista questo in fatti, o in parole) che sia protestativo del maomettismo, o d'altra falsa religione, ma anche in proibir loro assolutamente quei segni, ovvero usi, che si dicono equivoci, sempre che vi sia alcuna delle seguenti circostanze: 1. che valendosi di tali segni, o usi equivoci, si costituisca la persona cattolica in pericolo prossimo di negare la vera fede benchè solo esternamente; 2. quando dal valersi di tali segni, o usi equivoci ne siegue grave scandalo del prossimo; 3. quando chi pratica tali segni, o usi equivoci, lo fa con animo e con positiva intenzione di persuadere ai circostanti, ch'egli sia veramente turco, o d'altra falsa religione; 4. finalmente in quei rincontri, nei quali obbliga il precetto affermativo di confessare la vera fede. In tutte e quattro queste circostanze, siccome comunemente i dottori insegnano, ed ha più volte la S. C. deciso, non è lecito in modo alcuno di valersi di segni ed usi equivoci; onde il valersene in qualunque di queste quattro circostanze sarebbe gravissimo peccato, quantunque si conservasse nel cuore la vera credenza.

Presupposta questa vera dottrina, ne siegue, che per lo più non sarà lecito a cristiani cattolici il servirsi del nome turco per lo fine sopradetto; poichè par cosa difficile il praticarlo senza mettersi in pericolo di negar la fede, e senza scandalo de' fedeli, e senza aver positiva intenzione di imprimere la falsa opinione di esser turco, ed in circostanze, in cui non corre l'obbligo di confessare la fede. Sicchè quando i Vescovi e missionari, ben esaminate le circostanze de' fatti particolari, conoscano che effettivamente non possono schivarsi da quei cristiani, che s'impongono il nome turco per lo fine mentovato, tutti e quattro li suddetti incontri, non debbono in modo alcuno permetter loro tal pratica, e son tenuti per conseguenza di negar ad essi i Sacramenti, tuttavolta che i medesimi a qualunque costo anche della vita lasciarla non vogliono.

Ma perchè poi, assolutamente parlando, potrebbero le suddette quattro circostanze in riguardo d'alcuni tutte cessare, ed il valersi del nome turco non paia per se stesso segno protestativo del maomettismo, ma sì bene segno equivoco, poichè i nomi propri di sua natura sono bensì ordinati a significare gl'individui, ed a distinguere una persona dall'altra, come si costuma, ed è necessarissimo in tutte le nazioni per la società e per lo commercio civile, ma non sono propriamente ordinati a distinguere le sette, e però il valersi dei nomi turchi è lo stesso come vestire alla turchesca, usar navigando bandiere turchesche, e simili; perciò a fine di sapere come i Vescovi, ed i missionari debbano in tal congiuntura condursi, quattro casi fa di mestieri distinguere nella presente materia.

Il primo è di quei cristiani, che hanno già usato il nome turco, e se ne sono altre volte valuti nelle fiere, e quando sono stati richiesti del tributo per pagarlo; ed in questo caso può domandarsi se, quando non vi concorra niuna delle quattro circostanze, possano i detti cristiani continuare tal pratica, non solo per esimersi dal tributo, ma per sottrarsi da gravissimi mali, a cui certamente soggiacerebbero, se manifestassero ai turchi il passato inganno.

A questo primo caso si risponde, che potranno i Vescovi, e missionari tollerare in tali cristiani la continuazione, di che si tratta, senza escluderli dai Sacramenti, poichè supponendosi gravissimo il male, a cui soggiacerebbero manifestandosi cristiani quali sono, rendesi loro lecito per questa cagione il segno equivoco di nome turco. E benchè i turchi prendano tal nome per segno protestativo della loro setta, quando i cristiani non abbiano tal positiva intenzione d'ingannare i turchi, ma solo di nascondere la religione cristiana, l'inganno è dei turchi che se lo prendono per essere poco avveduti, siccome accade quando da cristiani si alzano bandiere turchesche solo a fine di sottrarsi da pericoli, i quali temono. Devono bensì dai Vescovi e dai missionari essere avvertiti tali cristiani di non praticare altri segni equivoci assolutamente non necessari a sottrarsi dai mentovati gravi pericoli, come è particolarmente il mangiar carne coi turchi nei giorni proibiti dalla S. Chiesa, poichè, anche presupposto che l'astinenza dalla carne in essi giorni non debba usarsi per precetto divino, il quale obblighi a professare con siffatta astinenza la fede cattolica, il solo precetto ecclesiastico circa tal materia nè tampoco può trasgredirsi per il solo motivo di scansare il pagamento del tributo. E perciocchè il contenersi nei suddetti limiti riuscirà difficile nella pratica, dovranno i medesimi Vescovi, e missionari, ed altri sagri ministri esortar caldamente simili cristiani ad andarsene in luoghi ove non siano astretti da tal necessità, per essere cosa molto facile ad incorrersi, in progresso di tempo, in alcuna delle quattro notate circostanze.

Il secondo caso, che può accadere è, quando vi siano dei cristiani, i quali non abbiano ancora assunto il nome turco, ma vivono con animo di assumerlo per sottrarsi dal pagamento del tributo, e si domanda se possa loro ciò permettersi.

Ed a questo secondo caso si risponde assolutamente, che non possa permettersi; non ostante che possa tollerarsi, colle condizioni prescritte, il continuar l'uso del nome turchesco in coloro che già l'assunsero, poichè a quelli, che già l'assunsero, sovrasterebbero mali gravissimi dai turchi, quando dalla deposizione del nome turchesco scorgessero essi turchi il passato inganno; il che può rendere scusabile il ritenerlo. Ma per assumerlo non resta altro motivo, che il voler esimersi dal tributo, e questo non è bastante a rendere scusabile l'assunzione di simili nomi, quando infatti sono nell'Albania moltissimi cristiani anche poveri, i quali anche senza quest'uso di nomi turchi vivono tra i turchi medesimi, e soggiacciono di buon grado al pagamento del tributo. Onde i Vescovi, i parrochi, ed i missionari, i confessori ed altri, a cui spetti, dovranno nelle prediche, nelle conferenze e nei catechismi insegnare, e persuadere ai popoli non esser

lecito in alcun modo d'imporsi tali nomi in avvenire, ed essere obbligati ad astenersene onninamente.

Il terzo caso può essere di quei cristiani, i quali avendo apostatato dalla fede cattolica, ed abbracciato il maomettismo, sono poi pentiti ritornati alla fede cattolica, e si domanda se questi possano continuare a valersi del nome turco, che assunsero apostatando, per esimersi non solo dal pagamento del tributo, ma da altri gravissimi mali, a cui scoperti soggiacerebbero.

E a questo terzo caso si risponde, che avendo tali cristiani con atti veramente protestativi della setta maomettana dato fondamento ai turchi di credere con prudenza, che essi veramente siano della setta di Maometto, continuando a viver tra turchi co' nomi medesimi, che assunsero apostatando, può dirsi che il nome turco, benchè di sua natura equivoco, dagli atti protestativi precedenti resti quasi che affatto determinato a significare, che duri ancora la professione del maomettismo; quindi è che tali cristiani se non hanno coraggio di manifestare a' turchi la loro conversione, sono tenuti certamente di allontanarsi dal vivere tra i turchi con portarsi ad altri paesi, ove sotto nome cristiano possano sicuramente vivere. Nè basta che la loro conversione sia nota ai soli fedeli, ma di più è necessario, che almeno in progresso di tempo sia notificata o da essi, o da altri ai turchi medesimi, siccome determinò questa S. Congregazione ai 18 Luglio 1630, presso l'Albizzi, I. Parte, Cap. 8, n. 29.¹ Sicchè a' cristiani di questo terzo caso non può permettersi, se non per qualche tempo, che nelle occasioni si valgano del nome turco; siccome non può loro permettersi, se non parimente per qualche tempo, che non manifestino a' turchi il ritorno che hanno fatto alla religione cattolica.

Il quarto caso, che può accadere in tal materia si è di coloro, che essendo stati per lo passato sempre turchi, e professori della setta di Maometto, essa di poi abiurata, si sono fatti cristiani cattolici, e si domanda se tali cristiani che irremissibilmente sarebbero fatti morire, se si scoprissero, possono continuare a valersi del nome turco che avevano, per esentarsi, non che dal tributo, ma dalla morte.

A questo quarto caso si risponde che simili cristiani siano di tutti gli altri più tollerabili ritenendo il nome turchesco nel tempo che trattano e vivono coi turchi. Imperocchè tal ritenzione di nome, il quale, come s'è detto, è meramente equivoco, ma non già di sua natura protestativo, non è che una mera industria, con cui nascondono ai turchi la conversione loro al cattolicismo, nè essi, come gli apostati, hanno dato, con alcun atto volontario, fondamento a' turchi di poter giudicare prudentemente che tuttavia siano turchi. E però se questa, e somiglianti industrie furono anche praticate dai primi cristiani convertiti dal gentilesimo per sottrarsi dalle persecuzioni dei tiranni, senza che fossero in esso loro dagli antichi Padri condannate, nè tampoco saranno esse condannevoli nei cristiani, di cui si tratta, che le usano per evitare la morte. Vero è sì bene, che non riconoscendosi da' sacri Pastori in questa sorte di cristiani coraggio bastevole a tollerare il

¹ Cf. N. 785.

martirio in caso che fossero scoperti, dovrebbero altresì caldamente esortarli a fuggire il commercio de' turchi, con andarsene ne' luoghi dei cristiani.

Sicchè a ridurre le risposte di sopra date in compendio, si dice che il chiamarsi col nome turchesco non è mai lecito ai cristiani quando ciò da loro si prattichi con intenzione positiva di persuadere ai turchi, che essi eziandio siano turchi, poichè l'intenzione di dare a credere il falso, e non già di nascondere solamente il vero, sarebbe in questa materia un voler simulare falsa setta, il che è sempre grave peccato. Non è parimente lecito quando che ne riceve il prossimo grave scandalo, come sarebbe, quando i fedeli ne prendessero occasione o di mancare, o di vacillare nella credenza, essendo comune sentimento de' dottori che in congiuntura di grave scandalo si pecchi gravemente con dissimulare la vera religione. Inoltre non è lecito in circostanze, in cui corra l'obbligo di professare esternamente la nostra fede, intorno al qual obbligo si suppone essere bene istruiti i Vescovi, ed i missionari dell'Albania. Di più non è lecito (com'è chiaro) e si pecca gravemente in valersi del nome turchesco, quando vi sia pericolo di negare, benchè solo esternamente, la fede. E finalmente de' quattro casi addotti non è tollerabile una tal prattica di valersi del nome turchesco, che in tre, cioè in quei cristiani, che già si trovano indotti nell'uso di essersene valuti, e temono prudentemente di mali assai gravi scoprendosi; in coloro, che da cristiani fattisi turchi, e da turchi cristiani, possono per qualche tempo in tal maniera tenersi nascosti; ed in coloro per ultimo, che da turchi fatti cristiani sono moralmente certi di perder la vita quando che i turchi ciò risapessero.

Resta pertanto che i Vescovi, i missionari ed i confessori dell'Albania, i quali soli possono ben sapere le circostanze de' fatti particolari circa la presente materia, in conformità di esse circostanze, e di ciò che di sopra si è detto, ad altri vietino costantemente l'uso introdotto dei nomi turcheschi, escludendoli dai sacramenti quando non vogliano obbedire; in altri direttamente lo tollerino, ammettendoli ai sacramenti, e tutti esortino con vero zelo a trovar modo di evitare la necessità di valersi del nome turchesco, ed avvertano a procedere in ciò senza impegno di partito, senza pregiudizi di proprio sentimento, e senza spirito di contenzione, riflettendo che non meno il soverchio rigore, che la troppa indulgenza, sarebbero in tal materia di notabilissimo pregiudizio alle povere anime.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 313].

789.

S. C. S. Off., litt. 13 mart. 1736.

Doversi rispondere per istruzione di Monsignor Arcivescovo di Corfù che in virtù delle parole (*Form. II, n. 6*) *dispensandi in 3º et in 4º consanguinitatis et affinitatis gradu simplici et mixto tantum, et in 2º, 3º et 4º mixtis,*

*non tamen in 2º solo, quoad futura matrimonia*¹ può esso dispensare con tutti i suoi diocesani. Quanto poi all'altra parte del detto n. 6 contenuta in quelle parole *quo vero ad praeterita* (matrimonia) *etiam in 2º solo, dummodo nullo modo attingat primum gradum*, può il suddetto Monsig. Arcivescovo dispensare solamente con quelli che dall'eresia o infedeltà si convertono alla fede cattolica, avvertendo inoltre il soprannominato Mons. Arcivescovo che in pratica lo scisma è congiunto all'eresia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 317].

790.

S. C. S. Off. (Tunkin. Orient.), 5 sept. 1736.

1. Utrum per haec verba *gravibus tamen de causis* (in concessione facultatis dispensandi in impedimento disparitatis cultus) intelligi possit, tamquam causa gravis et sufficiens, salus animae illorum qui in tali matrimonio iamdiu contracto absque contumelia Creatoris vixerunt, praesertim si filios genuerint, vel iisdem difficillimum sit ab infideli coniuge separari.

2. Cum sub die 29 novembris 1725 decretum fuerit a S. Congr. S. Officii² quod *neophyti tunkinenses pro publica apostasia teneantur tantum semel abiurare coram christifidelibus, et, abiuratione peracta, admittantur ad confessiones sacramentales, iniunctis poenitentibus salutaribus arbitrio confessarii*; modo quaeritur utrum per illa verba *ad confessiones sacramentales* intelligatur confessio prout est pars Sacramenti tantum, vel intelligatur integrum Sacramentum complectens etiam absolutionem.

R. Ad 1. Causam expositam in quaesito esse gravem et sufficientem ad impertiendam dispensationem de qua agitur.

Ad 2. Per illa verba *admissiones*, intelligendum esse de confessionibus sacramentalibus complectentibus absolutionem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 319].

791.

S. C. S. Off., 5 sept. 1736.

Mos est in Regno Tunkini ut ad aedificationem templi idolorum aliaque superstitiosa concurrere debeat tota communitas, sicut etiam ad alia opera publica, pecuniam vel alia contribuendo; quod si quis recuset, inevitabiliter et violenter de bonis eius communitas multo plus accipiet quam sit summa illi praefixa, vel ei mulctam multo graviores imponet, vel etiam

¹ Art. 6. Form. I et II ita se habet: « Dispensandi in 3º et 4º consanguinitatis et affinitatis simplici et mixto tantum, et in 2º, 3º et 4º mixtis, non tamen in 2º solo quoad futura matrimonia; quod vero ad praeterita etiam in 2º solo, dummodo nullo modo attingat primum gradum, cum iis qui ab haeresi vel infidelitate convertuntur ad fidem catholicam, et in praedictis casibus prolem declarandi legitimam ».

² Cf. N. 785.

accusabit apud magistratus cum periculo quoad christifideles abnegandae fidei, carceris, aliorumque pergraviorum damnorum. Quaeritur:

1. An id sit licitum.

2. An saltem id sit licitum praemissa protestatione qua fidelis declaret se contribuere tantummodo ad evitandum grave damnum imminens etc.

3. An licitum sit fidelibus quando coguntur ligna caedere in sylvis, aut etiam ea ad locum templi aedificationi destinatum deferre, ea peragere.

4. An sit licitum fidelibus, quando coguntur cibos coquere, aut orizam contribuere pro substantatione opificum, ea peragere.

R. Ad 1, 2, 3, 4. Non licere, sive praemissa sive non praemissa protestatione.

Item mos est ut aliquoties in anno comestibilia sacrificentur, seu offerantur idolis, et tota communitas congregetur ad comedendum; coguntur autem aliquando christiani pecuniam contribuere pro emptione victimae, aliquando vero talium eduliorum partem praeparare, eamque ad locum sacrificii, ubi etiam ordinarie epulantur, deferre; hinc queritur:

1. An licitum sit praedicta peragere, praemissa protestatione quod solummodo intendant fideles concurrere ad convivium laetitiamque communem, vel reddere vicem iis, quorum impensis antea epulati sunt.

2. An licitum sit praedicta peragere in casibus in quibus talia edulia offeruntur, sed non ibidem in communi comeduntur, praemissa protestatione quod talem pecuniam contribuant, vel talia edulia illuc deferant tantummodo ad evitandum grave damnum inevitabiliter imminens, vel consimili alia protestatione emissa.

Ad 1. Non licere, sive praemissa protestatione, sive non praemissa.

Ad 2. Ut ad proximum (i. e. proxime anteced.).

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 320. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 194, 195].

792.

S. C. S. Off., litt. 6 apr. 1741.

Intorno al dubbio esposto dal missionario cappuccino nella diocesi di Trebigne, rimesso dalla S. C. di Prop. Fide a questa del S. Officio, se sia conferito lecitamente il battesimo coll'uso dell'acqua benedetta, questa Suprema Inquisizione è stata di sentimento che sia conferito validamente, ma che in deficienza del Fonte dell'acqua preparata al battesimo, debba far uso dell'acqua naturale.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 325].

793.

S. C. S. Off., 14 iun. 1741.

Dal P. Remigio da Trento Min. Rif. missionario nell'Egitto e Presidente nell'Ospizio di Achmim sono stati proposti alcuni dubbj attinenti al rito dei copti, quali lo tengono in molta agitazione.

Venendo praticato il dare la Comunione del Sangue ai bambini nati di fresco di otto giorni in circa, pare al detto Religioso un tal uso assai disconvenevole, non solo perchè i detti fanciulli sono esposti alla facilità del vomito, ma perchè, ciò seguendo, e cadendo il vomito sopra le vesti di chi sostiene il bambino, le medesime si lavano poi senza verun riguardo come gli altri panni usuali, gettandosi l'acqua in luoghi immondi. Oltre di che avendo esso ed altri missionari del suo Ordine conferito in Achmim il Battesimo senza la detta Comunione, e senza che dai parenti del bambino, o da altri fosse loro fatta istanza di comunicarli come sopra, crede che un tal uso potrebbe togliersi, a tenore della dottrina di diversi autori i quali, approvando per una parte la detta Comunione, vi aggiungono la clausola *nisi aliter cum prudentia introduci possit latinus usus*.

R. Emi DD. decreverunt quod nihil innovetur, iuxta Instructionem Rmi P. Commissarii.

INSTRUCTIO. — Rappresenta il P. Remigio esser uso e pratica dei copti in Egitto di dare la Comunione del Sangue ai bambini nati di fresco di otto giorni in circa, il che dà causa al seguente inconveniente, poichè essendo questi bambini esposti alle facilità del vomito, non di rado succede che, cadendo il vomito sopra le vesti dei padrini, che li sostengono, si lavano poi queste cogli altri panni usuali, gettandosi l'acqua in luoghi immondi, laddove non usandosi tal cerimonia dai missionari latini, non ne risulta alcuna irriverenza al Sacramento, e niuno di quel paese si lagna, e nemmeno fa istanza che sia a' loro bambini amministrato il Sacramento suddetto, come viene usato dai copti: dal che può presumersi che facilmente potrebbe la S. C. togliere quest'uso ed ordinare che s'introducesse l'uso latino, cioè che anche i copti lasciassero di dare la Comunione del Sangue prezioso alli bambini dopo celebrato il Battesimo.

Sopra la rappresentanza di tale inconveniente, deve esser ben noto al P. Remigio ricorrente che tale cerimonia di comunicare i bambini dopo il Battesimo, e nella stessa funzione del Battesimo, è antichissima nella chiesa greca, ed è registrata nel Rituale chiamato *Euchologium* di cui ancora si serve la Chiesa dei copti, come membro della Chiesa greca, tanto che deve dirsi rito, e non semplice uso di quella Chiesa.

È notissimo che la S. Sede in varie occorrenze si è dichiarata di permettere, ed approvare tutti i riti e consuetudini della Chiesa greca *quae animae periculum non parerent, nec honestati Ecclesiae derogarent*; anzi ha sempre voluto che se ne mantenesse l'osservanza col comandare ed imporre a tutti i greci orientali ed occidentali di osservarne l'uso e la pratica come si può vedere nell'Epistola prima di Papa Leone IX *ad Michaellem Patriarcham Constantinopolitanum, et Leonem Archidiaconum*;¹ e così successivamente da Alessandro IV, da Innocenzo IV, e da tutti i successori Sommi Pontefici, inerendo al Canone del Concilio generale Lateranense (al Can. 4 riferito in cap. *Licet, De Baptismo*) adunato da Innocenzo III, de' quali tutti si possono vedere li scritti e costituzioni stampate da Leone Allazio nel

¹ In terra pax hominibus, 2 sept. 1053, c. 29. — Cf. Mansi, tom. 19, col. 651, 652.

suo opuscolo *De interstitiis, et aetate Ordinandorum*, dove se ne vede la raccolta più piena ed esatta. Anzi Innocenzo IV nella sua Costituzione *Sub catholicae* trasmessa al Legato di Cipro per dar rimedio ad alcuni abusi, non volle però derogare ai riti e consuetudini della Chiesa greca, benchè, massime nell'occasione del Battesimo dei bambini, occorresse qualche disordine, onde rescrisse nel 2. e 3. articolo come segue: *Quod mos ungendi per totum baptizandum corpus, si tolli absque scandalo non possit, toleretur. Non refert sive in aqua frigida, sive calida baptizent*.¹

Anche Clemente VIII fece rispondere all'Arcivescovo di Monreale in Sicilia, per gl'Italo-greci di quel Regno, colle seguenti parole riportate dal Card. Albizi, fol. 310, in risposta al sesto quesito: « *Ad sextum*. È bene istruire i greci che farebbero meglio se non dessero la S. Comunione ai fanciulli che non hanno l'uso di ragione: ma se non si acquietano, si può tollerare il rito loro, massime che il S. Concilio di Trento nel Cap. IV e nel Can. IV della Sess. XXI non riprova l'uso degli antichi, ma insegna non esser necessario ». Da tutto ciò può comprendere il P. Remigio da Trento non essere intenzione della S. Sede di togliere, o molestare i greci nei loro riti, ma solo istruirli, quando occorre, perchè siano esercitati colla dovuta decenza e riverenza, e con quelle cautele che sono proprie per prevenire qualunque inconveniente o disordine; e ciò massime in Egitto dove la maggior parte de'copti sono scismatici, e che malamente intenderebbero ogni innovazione che si facesse contro il loro rito antico; onde solo dovrà il P. Remigio opportunamente esortare i copti cattolici perchè usino le dovute cautele nella Comunione del Sangue ai bambini, e nella lavanda dei panni per la dovuta riverenza al Sacramento.

Inoltre il P. Remigio rappresenta essere rito dei greci e dei copti conferire il Battesimo con immergere tre volte i bambini totalmente nell'acqua fredda. Da ciò ne segue che le madri per non esporre i propri parti al pericolo di morte, come alle volte è accaduto, differiscono due o tre mesi a farli battezzare, con pericolo di farli morire senza il Battesimo, e benchè si trovi scritto nei libri copti, che in caso di pericolo il sacerdote debba prendere tre volte l'acqua colle mani e porla sopra il capo del battezzando, con tutto ciò il detto P. Remigio asserisce non essere in uso tal rimedio, onde dimanda *quid agendum*.

Sopra tal richiesta deve esser noto al P. Remigio, che anche questo rito è antichissimo nella chiesa greca, e trovasi descritto nel rituale greco *Euchologion*, che la S. Sede non ha voluto sino ad ora mutilare.

Ed il rito di dare il Battesimo *per immersionem* non solo è rito antico della Chiesa Greca, come dimostra il Card. Cozza nelle sue vindicie delle opere di S. Dionigio Areopagita, ma ancora è uso e consuetudine di alcune chiese latine occidentali.

Che poi nell'Egitto di clima così caldo possa l'acqua portar pericolo di morte alli bambini, può essere che venga dalle indisposizioni dei medesimi più che dal freddo dell'acqua, potendo ciò accadere anche nel bagno del-

¹ Cf. N. 34.

l'acqua tiepida: nondimeno dovendosi anche rimediare al disordine che si procrastina dalle madri il Battesimo ai bambini col pericolo che questi muoiano senza Battesimo, dovrà il P. Remigio, senza pretendere di atterrare il rito dei copti, per le ragioni di sopra dette, esortare i ministri del Battesimo a servirsi della cautela posta nei loro libri stessi, cioè di dare il Battesimo o coll'uso dell'acqua tiepida, o per *trinam aspersionem* almeno nel caso, che siano portati li bambini d'infermiccia complessione, e nello stesso tempo dovrà predicare, ed esortare le madri a non differire il Battesimo de'loro bambini, dimostrandogli la crudeltà verso dei medesimi, se per timore della morte temporale espongono i loro parti a maggior pericolo di perdere in eterno l'anima.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 326].

794.

S. C. S. Off., 12 apr. 1742.

Praefectus S. Dominici (*S. Domingo*) supplicat pro declaratione an posito quod attentis rationibus etc. iudicetur dispensandum (in ieiuniis et abstinentiis) cum aliis fidelibus, ipse et sui commissionarii ea dispensatione uti possint, quia etsi corporaliter minus fatigent, non firmiori quam ceteri utuntur valetudine.

R. Negative, et orator recurrat ad sui Ordinis superiores.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 337].

795.

S. C. S. Off., decr. 5 aug. 1745.

In Generali Congregatione Sanctae Romanae, et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram Sanctissimo Domino Nostro Domino Benedicto Divina Providentia Papa XIV, et Eminentiss., ac Reverendiss. DD. S. R. E. Cardinalibus adversus haereticam pravitatem Inquisitoribus Generalibus a Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus Dominus Noster sollicitè animadvertens, quam grave sit delictum illorum perditorum hominum, qui Sacrosancto Missae Sacrificio, ac salutaris Poenitentiae Sacramento, ad Animarum reparationem a Christo Domino institutis, in illarum perniciem, et damnationem abutuntur, decrevit, quod in posterum Sacerdotes tam Saeculares, quam Regulares cuiuscunque Ordinis, Instituti, Congregationis, et Societatis etiam de necessitate exprimendae, vel in actu Sacramentalis Confessionis, sive illius occasione, aut praetextu, ad turpia sollicitantes, vel Sacrificio Missae abutentes ad sor-san. mem. Sixti V¹ et Gregorii XV² contra eosdem inflictas, perpetuam

¹ Cf. N. 157.

² Cf. N. 201.

etiam inhabilitationem incurrant ad praefati Sacrificii celebrationem; quodque eiusmodi Decretum significetur singulis cuiuscunque Ordinis Superioribus, ac Praepositis, ad hoc ut de illo, sicuti et de praedictis, aliisque Summorum Pontificum Constitutionibus, iuxta praescriptum in generali Decreto Supremae Inquisitionis diei 15 Decembris 1633, semel saltem in Anno, Feria sexta post Octavam Assumptionis B. Mariae Virginis in publica Mensa, vel in Capitulo ad hoc specialiter convocato, ac insuper in quocunque Generali, vel Provinciali Capitulo, vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari Congressu suos Subditos, ac Religiosos commonendos curent, eiusdemque commonitionis coram Suprema Congregatione iuratum Testimonium exhibeant.

[Bened. XIV Bull., tom. 2, p. XLVI].

796.

S. C. S. Off., 18 nov. 1745.

1. An proles ex matre christiana et patre gentili et viceversa, matre vel patre gentili invito aut inscio, licite a missionario baptizari possint. Contingit enim plerumque quod similes proles baptizatae adolescentiores factae patrem aut matrem infidelem sequantur, et superstitiosa ac idololatrica quaecumque more gentilium exercendo, nec audire volunt pia monita partis fidelis, patris scilicet aut matris, etsi saepius iterata.

2. An, patre vel matre gentili in baptismum consentiente, proles a patre vel matre christiana natae licite baptizari valeant. Accidit enim frequentissime quod tempore baptismi pater vel mater gentilis consentiat, et postea videndo proles adolescere, eas ad superstitiosa agenda inducat ac ita, universaliter loquendo, ex centum similibus prolibus adolescentioribus factis, si pater aut mater infidelis remaneat, vix decem religionem sanctam sequantur.

R. Ad 1. Prolem ex matre christiana et patre gentili et viceversa, patre vel matre gentili invito aut inscio, regulariter loquendo licite baptizari posse iuxta responsum Gregorii XI in cap. *Ex litteris, De conversione infidelium* et communem doctorum sententiam, sed cum plerumque, uti exponitur, contingat proles, uti supra, baptizatas patrem aut matrem infidelem sequi, servandam esse constitutionem SS^{mi} D. N. quae incipit *Inter omnigenas*, editam die 2 Februarii anno 1744 pro clero et populo regni Serviae, in qua haec habentur: ¹ « Istarum vero filios quos parochis baptizandos exhibent ubi eorum vitae periculum imminere videatur, sacro lavacro abluere praedicti parochi minime dubitent, admonitis matribus ut, si convaluerint, ipsos in christiana religione educare sedulo curent. De iis vero qui validam ac vivacem corporis constitutionem praeseferunt et nullo superstitioso fine sed unico salutis obtinendae voto ab baptismum a supradictis matribus offerantur, quoniam impossibile est singulas rerum circumstantias expendere

¹ Cf. N. 339.

quae suadere possunt vel eos in evangelico legis et fidei cultu perseveraturos, vel christiana educatione ab huiusmodi matribus fraudatos mahumetani patris impietatem secuturos esse, perpensis etiam infantilis aetatis periculis ob quae tertiam plerumque hominum partem ante completum decennium extinguere ferunt, nihil expresse iubendum censemus, Ecclesiaeque ministros dumtaxat hortamur, ut invocato cum gemitibus lumine Spiritus Sancti iuxta illius ductum et prudentiae suae dictamina se gerant. Quod si eos ad baptismum admitti posse crediderint, ne omittant matribus inculcare districtam obligationem qua tenentur huiusmodi Ecclesiae filios si ad rationis usum pervenerint, notam facere veritatem Dei, eosdemque in disciplina et correctione Domini educare ».

Ad 2. Licite baptizari posse prolem a patre vel matre christiana natam, si pater vel mater gentiles in baptismum consentiant. Sed quia, uti in casu exponitur, frequenter contingit quod gentilis qui consensit in baptismum, prolem deinde inducat ad superstitiosa, servandam esse et prae oculis habendam Constitutionem, de qua in responsione ad primum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 353. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 251, 252].

797.

S. C. S. Off., 9 dec. 1745.

An liceat catholicis una cum missionariis associare cadavera haereticorum quae ad ipsorum templa deferuntur, et eorum funeri interesse cum candelis accensis.

R. Non licere, id enim esset se commiscere ritibus haereticorum.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 354].

798.

S. C. S. Off. (Mission. Aegypti), 9 dec. 1745.

An liceat catholicis haereticos advocare ut patrini sint in baptismo quod filii eorumdem catholicorum suscipere debent; et an catholici ab haereticis invitati possint esse patrini in baptismo quod ipsorum filiis confertur.

R. *Sanctitas Sua* (Bened. XIV) iussit responderi sequenti Instructione:
« Officium parochi est, antequam ad Baptismum conferendum accedat diligenter ab iis, ad quos spectat, sciscitari quem vel quos elegerint, ut baptizatum de Sacro Fonte suscipiant; debet enim eorum nomina in libro describere, et insimul animadvertere, ut unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una baptizatum de baptismo suscipiant: uti conceptis verbis statutum fuit a Concilio Tridentino, Sess. 24, de Reformatione Matrimonii, Cap. 2.

« Ex vetustissima Ecclesiae consuetudine ad sacram et salutarem ablationem celebrandam patrini adhibentur, qui etiam sponsores, susceptores,

« seu fideiussores a scriptoribus rerum divinarum vocantur, iuxta adnotata in Cathéchismo Concilii Tridentini ad Tit. de Baptismi Sacramento, paragr. 25; et si fides praestanda est scriptori satis erudito, Ioseph videlicet Vicecomiti in suo tractatu, de Baptismi ritibus et caeremoniis, Lib. 1, Cap. 30, mos hic adhibendi patrinos in Baptismo initium habuit a temporibus Apostolorum, et eorum munus est spirituales filios perpetuo commendatos habere; atque in iis, quae ad christianae vitae institutionem spectant, curare diligenter ut illi tales se in omni vita praebeant, quales eos futuros esse patrini ipsi solemni caeremonia sponponderunt.

« Spiritualis quoque regeneratio, quae fit per Baptismum, quodammodo similis est generationi carnali, et quemadmodum in generatione carnali parvulus nuper natus indiget nutrice, et paedagogo, ita quoque in regeneratione spirituali oportet, ut aliquis sit, qui fungatur vice nutricis, et paedagogi, filium suum spiritualem instruendo in iis, quae pertinent ad Fidem, et vitam christianam, iuxta claram D. Thomae doctrinam 3. part., quaest. 67, Art. 7.

« Ex quibus omnibus nemo est qui non videat, haereticum non posse fungi officio patrini in Baptismo, quod confertur filio catholicorum; et quando solus haereticus esset, qui id praestare posset, conferendum potius esse Baptisma sine patrino, cum patrinus non sit de necessitate Sacramenti, uti prosequitur D. Thomas loco citato in responsione ad 2. Et quis enim sibi umquam suadere poterit, haereticum velle puerum instruere in Fide catholica cui ipse adversatur?

« Communis haec est scribentium opinio: sic enim docent Thomas a Iesu, De Conversione Gentium, lib. 8, paragr. 4, in fine pag. 557; Verricell., De Apostolicis Missionibus, tit. 6, de Baptismo, quaest. 125, n. 1 et seq.; Castro Palao, Operum Moralium, Tom. 4, Tract. 19, Disput. unic., punct. 11, num. 7 et seq.; Azorius, Instit. Moral., Tom. 1, lib. 8, Cap. 11, quaest. 9; Diana in Editione coordinata, Tom. 1, Resolut. 94, n. 3.

« Et inter eos, qui sacris Urbis Congregationibus interfuerunt, et iuxta opiniones in eis retentas scripserunt, recenseri possunt hoc ipsum assesserentes Cardinalis De Lugo, De virtute Fidei, disput. 14, sect. 5, num. 162; Cardinalis Albitius, De Inconstantia in Fide, Cap. 18, n. 25 et seq.

« Additur quod si, iuxta antiquam Ecclesiae disciplinam, publici poenitentes ab officio patrinatorum excluderentur, multo magis exclusi ab eo munere dici debent haeretici, veluti bene ponderant Martène, De antiquis Ecclesiae ritibus, Part. 1, lib. 1, Art. 16, num. 13 in fine; Vicecomes, in cit. opere, De Ritibus Baptismi, lib. 1, Cap. 33; qua de causa statutum legimus in Concilio Rhemensi habito anno 1583, et relato a Natale Alexandro in Theologia Dogmatica, et Morali, tom. 1, lib. 2, de Sacramento Baptismi, Cap. 6, regul. 6, ut sacerdos baptizans clara voce roget patrimum et matrinam numquid velint vivere ac mori in Ecclesia Catholica Apostolica Romana, et abnuentes, ab officio suscipiendi repellat.

« Et licet a Laymanno dicatur, patrinos amplius non curare de praedicta susceptorum institutione, unusquisque tamen facili negotio percipere poterit, aliud esse quod patrini non curent, aliud quod non teneantur

« curare. Tenentur etiam hodie ad id praestandum, si carnales parentes
« id facere negligant, uti docet D. Thomas loco citato, Art. 8, in corpore,
« ubi postquam inquit unumquemque obligari ad faciendum id quod facere
« promisit, ad rem ita subdit: *ubi nutriuntur*, loquitur de pueris baptizatis
« inter catholicos christianos, *satis possunt ab hac cura excusari*, loquitur
« de patrinis, *praesumendo quod a suis parentibus diligenter instruantur*. Si
« tamen quocumque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum suum mo-
« dum saluti spiritualium filiorum curam impendere; quod ipsum docetur a
« Sylvio in notis ad hunc D. Thomae articulum, § *Coeterum* etc.

« Et qui secus agit, se peccati reum fateri debebit: unde in formula
« confessionis apud Martène, *De Antiquis Ecclesiae ritibus*, lib. 1, punct. 2,
« ordine 3, ita legitur: *Filiolos meos, et filiolas, quos in Baptismo Christi*
« *suscepi, et omnes mihi subiectos, fidem Sanctae Trinitatis non docui, nec ora-*
« *tionem Dominicam, nec Symbolum, nec bona opera, sicut Deus praecepit, et*
« *sicut Deo pro ipsis sponendi, meque facturum esse promisi.*

« Supramemoratus Verricellus in suo Tractatu, *De Apostolicis Missioni-*
« *bus*, tit. 6, de *Baptismo*, quaest. 125, num. 4 et 5 probat, solam indigna-
« tionem, quantumvis gravem, haereticorum, nullatenus sufficere, ut haere-
« tici possint esse patrini in Baptismate, de quo nunc agitur, sed oportere
« ut propriae vitae periculum, aut aliud grave malum occurrat imminens
« ob haeretici patrini repulsam, ut parochus eum admittens a culpa excu-
« setur: laudatque Patres missionarios Ordinis Minorum, qui ut occurrant
« malo, cui fideles Albanenses sunt expositi, quando repellunt turcas ab
« officio patrini, sic rem componunt, curando videlicet, ut infans baptizan-
« dus super humerum collocetur, vel ab aliquo christiano manibus sustinea-
« tur, ne turca videlicet eum tangat; et quamvis putet se fungi munere patrini,
« revera tamen dicto munere non fungatur; sed Albana Synodus habita
« anno 1703, part. 2, cap. 2, ita sanxit: *Detestabilem quoque consuetudinem*
« *infideles sive schismaticos admittendi ad patrini munus obeundum, Episcopi*
« *severioribus poenis vindicabunt.*

« Ex quibus omnibus inferre licet, non posse infideles, haereticos, aut
« schismaticos esse patrones in Baptismate, quod confertur filiis catholico-
« rum: quod ipsum statutum legimus in Rituali Romano ad Tit. *De Patrinis*,
« ubi haec habentur: *sciant praeterea parochi ad hoc munus non esse admitten-*
« *dos infideles, aut haereticos.*¹

« Quid autem dicendum erit de catholicis, an videlicet esse possint patrini
« in Baptismate, quod confertur filiis haereticorum? Catholicus quippe spon-
« sionem faciens pro baptizati educatione in fide catholica laudabiliter spon-
« det. Nonnulli putant posse catholicum esse patrinum, si Baptismus ritu
« catholico conferatur. Ita scribunt Azorius, *Instit. Moral.*, tom. 1, lib. 8,
« cap. 11, quaest. 9; Diana in editione coordinata, tom. 1, resolut. 98, de
« *Baptismo*, num. 4; at tutius est, quod catholici abstineant, vel quia apud
« haereticos et schismaticos Baptisma confertur ritu haeretico, aut schisma-
« tico, veluti ad rem ponderat Cardinalis De Lugo, *De virtute Fidei*, disput. 14.

¹ Tit. II, c. 1, de sacramento baptismi rite administrando, n. 25.

« sect. 5, num. 162; aut quia catholicus fungens munere patrini in Baptismo
« haereticorum, licet interius spondeat de facienda instructione in Fide Ca-
« tholica, exterius tamen spondere videtur de instructione facienda in hae-
« resi, cum interrogatus censeatur respondere iuxta voluntatem et inten-
« tionem ministri haeretici interrogantis; quod utique absonum est, et a
« dogmate catholico alienum, quemadmodum bene argumentatur Castro
« Palao, tom. 4, tract. 19, disput. unica, punct. 1, num. 9 ».
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 355].

799.

S. C. S. Off., 14 nov. 1748.

Utrum catholicus coram proprio catholico parochi cum haeretica con-
trahens licite possit, urgentibus haereticis, matrimonium hoc ratificare coram
ministro haeretico, si nulla hinc ritus haeretici professio habeatur aut colli-
gatur, et quidquid minister haeticus in casu peragit, civilis dumtaxat et
politica gratulatio sit ac censeatur.

R. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 367].

800.

S. C. S. Off., 12 dec. 1748.

1. Cum in facultate dicatur *prolem susceptam legitimam declarandi*,¹ an
dispensator Episcopus vel Vicarius generalis in dispensatione sua addere
possit et declarare legitimam prolem susceptam et suscipiendam.

2. An matrimonium contractum praevia dispensatione super gradu
remotiori, proximiori reticito, sit validum, non obtentis prius litteris decla-
ratoriis iuxta Constit. S. Pii V.²

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Sanctitas Sua docuit huiusmodi matrimonia esse quidem valida
sed illicita, dummodo dispensationes non attingant primum gradum, adeo-
que donec litterae declaratoriae, seu ut vocant *perinde valere* expediantur,
coniuges separari debere. Et ita in posterum rescribi mandavit, non obstante
contrario decreto huius S. Congregationis emanato sub die 13 Nov. 1732.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 368].

¹ In Formula III facultatum sub n. 3 conceditur facultas: « Dispensandi in 3
et 4 simplici, et mixto tantum, nedum cum pauperibus sed etiam cum divitibus in
contrahendis et in contractis; cum haereticis vero conversis etiam in 2 simplici, et
mixto, dummodo nullo modo attingat primum gradum, et in his casibus prolem
susceptam declarandi legitimam ».

² Cf. N. 114.

801.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scodren.), 11 dec. 1749.

In Congr. Gen. S. R. et Univ. Inquisitionis habita in Palatio Ap. montis Quirinalis coram SS. D. N. Benedicto div. prov. PP. XIV... relata epistola R. P. D. Petri Campsi Episcopi Scutarenensis in Albania, data ad S. C. de Prop. Fide, et ab eadem ad S. C. S. Officii remissa tenoris sequentis, videlicet: «È stato uso antico in questi paesi che gl'infedeli abbiano o siano ricorsi nelle loro infermità ai sacerdoti cattolici, i quali sopra d'essi infedeli si sono serviti di leggere alcuni salmi posti nel Rituale Romano ove dice *de visitatione et cura infirmorum*.¹ Si recita pertanto in primo luogo il salmo 90: *Qui habitat in adiutorio Altissimi* etc. finito il quale si leggono gli Evangelii: *Cum introisset Iesus Capharnaum* etc. Così gli altri salmi ed Evangelii ivi descritti. Ai cristiani però si leggono interamente con tutte le orazioni proprie ancora secondo la regola esposta nella rubrica della sopraddetta visita e cura degl'infermi, il che si tralascia ai turchi. A tutti però si usa recitare ancora il responsorio di S. Antonio con la sua orazione. Intendiamo con ciò supplicare sua Divina Maestà, acciò siano illuminati ad abbracciare la vera e santa fede di Gesù Cristo nostro Signore. Si recita alla fine questa orazione esposta nel medesimo Rituale: *Super aegros manus imponent et bene habebunt* etc. Poscia l'inizio di S. Giovanni: *In principio erat Verbum* etc.»

I Brevetti poi che si scrivono a portarsi seco sono: «*Potentia Dei Patris* ☩, «*Sapientia Dei Filii* ☩, «*Virtus Dei Spiritus Sancti* ☩, «*intercedente beata Virgine Maria, liberet te ab omni febre tertiana, quartana, continua, maligna.* Amen.

«*Ecce Crucem Domini nostri Iesu Christi, fugite partes adversae, vicit leo de tribu Iuda, radix David, Alleluia.*

«*Super aegros manus imponent, et bene habebunt; Iesus Mariae Filius, mundi salus, et dominus, meritis et intercessione sanctorum Apostolorum suorum Petri et Pauli et omnium sanctorum, sit tibi propitius et clemens. Amen.*

«Moltissimi si cristiani come turchi, con arte magica dai maligni inviodiosi vengono spessissime volte ad esser legati, i maritati, a non poter fare l'uso loro. In tali bisogni pure ricorrono a tali brevetti; onde in simili occasioni si scrive il brevetto seguente: *Potentia Dei Patris* ☩, «*Sapientia Dei Filii* ☩, «*Virtus Dei Spiritus Sancti* ☩, «*intercedente beata Virgine Maria, liberet te ab omni vinculo maleficiorum. Amen.* — *Ecce Crucem Domini nostri Iesu Christi, fugite partes adversae, vicit leo de tribu Iuda, radix David, Alleluia.*

«Per i dolori del capo, il seguente: *Per spineam coronam I. C. D. N. liberet te Potentia Dei Patris, Sapientia etc.* come sopra, a dolore capitis. Amen.

«Questo uso è introdotto antichissimamente onde non si può da ciò esimere veruno. Intanto l'Eminenze Vostre, non approvando il sopraccen-

¹ Tit. V, c. 4.

«nato, supplico caldamente ad assegnare altre orazioni per poterci servire intorno ai cristiani, e intorno agl'infedeli; altrimenti rigettando questi, seguirebbero molti guai, come l'EE. VV. possono immaginarsi».

SS^{mo} D. N. Papa praedictus, auditis votis subscriptorum E^morum decrevit, transmittendam esse dicto R. P. D. Episcopo Scutaren. sequentem instructionem, nempe:

Quando i missionarii, o altri sacerdoti sono chiamati a benedire gli ammalati infedeli, o vengono cercati acciò loro concedano gl'indicati brevetti da portar seco, dovranno primieramente avvertir quelli che benedicono, o ai quali danno detti brevetti, che con ciò non può loro promettersi infallibilmente la salute, o l'effetto desiderato, e specialmente dovranno ciò avvertire alle persone legate per l'uso del matrimonio, ma che pregheranno, o pregano il Signore acciò le voglia consolare. Inoltre dovranno avvertirle, che non pongano fiducia in alcuna cosa vana, come sarebbe, nel numero delle parole, se siano o non siano scritte in carta vergine, nel portarli alla tale ora, nel legarli con tali e tanti fili, nella tale o tale figura o piegatura, nel portarli in tale o tale maniera, e simili vanità, che non sono di alcun valore.

Dovranno di più avere intenzione, che nei detti brevetti non siano mescolati, colle parole sagre e segno di croce, altri segni o caratteri vani, incogniti, e superstiziosi, e che gl'infedeli di essi non si abusino, nè vi sia pericolo alcuno di disprezzo, o superstizione, che gli infedeli fossero per farne.

Finalmente per li supposti legati, o impediti all'uso del matrimonio potranno servirsi dell'infrascritta benedizione:

☩. *Adiutorium nostrum in nomine Domini.* ☩. *Qui fecit coelum et terram.* — ☩. *Domine vobiscum.* ☩. *Et cum spiritu tuo.* — Oremus: *Domine Iesu Christe, Dei et beatae Mariae Virginis filius, qui in paradiso terrestri matrimonium instituísti in officium, conservationem, et multiplicationem humanae naturae, et ipsum matrimonium mirabiliter honorasti in adventu tuo, et primordiis miraculorum tuorum: Tu per merita et preces beatissimae Virginis Mariae matris tuae, beatorum Apostolorum tuorum Petri et Pauli, vel sanctorum tuorum N. N. et omnium Sanctorum et Sanctarum tuarum, digneris hos quos matrimonialiter coniunxisti, benedicere ☩ et plene liberare ab omni ligatura, fascinatione, et maleficiis sanatae, et dare eis foecunditatem, et gratiam, ut libere possint uti matrimonio suo ad generandas, concipiendas, portandas, pariendas ac nutriendas proles Deo et hominibus gratas. In nomine Patris ☩ et Filii ☩ et Spiritus Sancti ☩ Amen.* — Psalmus: *Domine, quid multiplicati sunt.* — *Qui habitat in adiutorio Altissimi.* — *Beati omnes qui timent Dominum.* — *Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.* — *Pater noster etc. Et ne nos etc. Sed libera etc.* — ☩. *Mitte eis Domine auxilium de Sancto.* ☩. *Et de Sion tuere eos.* — ☩. *Nihil proficiat inimicus in eis.* ☩. *Et filius iniquitatis non apponat nocere eis.* — ☩. *Esto eis, Domine, turris fortitudinis.* ☩. *A facie inimici.* — ☩. *Domine exaudi orationem meam.* ☩. *Et clamor meus ad te veniat.* — ☩. *Domine vobiscum.* ☩. *Et cum spiritu tuo.* — Oremus: *Domine Iesu Christe Fili Dei vivi, qui uterum beatissimae Mariae semper Virginis mirabiliter foecundasti, ut de Spiritu Sancto conciperet, portaret,*

pareret et nutriet: te Deum et hominem Salvatorem humani generis, invocamus per clementiam tuam, ut his N. N. sublato omni daemonis impedimento, et maleficio, liberum coniugii usum donare digneris, ut generare, concipere, portare, parere et nutrire, tibi valeant prolem in vitam aeternam. Amen

Psalmus: *Beatus vir, qui non abiit etc.* usque ad quartum versiculum inclusive; *Gloria Patri, et Filio etc.*

Deinde sacerdos imponens manus super capita, primo viri, postea mulieris, dicat:

In nomine Patris ☩ et Filii ☩ et Spiritus Sancti ☩ Amen. — Ite in pace, et Dominus sit vobiscum. Amen.

Le seguenti orazioni potranno dirsi anche sopra gli ammalati:

Omnipotens sempiterne Deus, qui non mortem peccatorum, sed vitam semper inquis, suscipe propitiis orationem nostram, et libera istos a mahumetana pravitate, et aggrega Ecclesiae tuae sanctae ad laudem et gloriam nominis tui.

Omnipotens sempiterne Deus, moestorum consolatio, perveniant ad te preces de quacumque tribulatione clamantium, ut omnes sibi in necessitatibus suis misericordiam tuam gaudeant adfuisse. Per Dominum etc.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 374].

802.

S. C. S. Off., 9 iul. 1750.

Relata instantia R. P. D. Pauli Campsi Episcopi Scutarensis in Albania supplicantis pro permissione admittendi ad sacramenta plures mulieres in matrimonio coniunctas cum mahumetanis, sicuti quoque eorum consanguineos et fautores talium matrimoniorum; relato voto Rm̃i P. Comm̃arii huius S. O. in scriptis exarato, SSm̃us auditis votis Eñorum PP., decrevit iuxta votum praedicti P. Commissarii, nempe, quoad fautores et consanguineos habere locum resolutionem captam simili casu ab hac S. Congr̃e die 18 Nov. 1745, videlicet: « Graviter esse reprehendendos christianos, qui « citra ullam dispensationem filias suas collocant in matrimonium cum « gentilibus; nihil esse omittendum ut gravitatem criminis percipiant; impositas pro crimine poenitentias debere esse graves et non leves; nec eorum « poenitentiae aut resipiscentiae statim esse fidendum ita ut ad sacramenta « admittantur. Esse tamen ad sacramenta admittendos, postquam praemissis « praemittendis iam supra expositis, satis clare apparent doloris, poenitentiae et resipiscentiae signa ». Respectu vero ad mulieres non habere locum permissionem a praefato Episcopo petitam.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 377].

803.

S. C. S. Off., litt. (ad Vic. Ap. Algeriae), 21 ian. 1751.

Essendosi esaminato nella S. C. del S. Offizio fra gli altri dubbj anche quello che concerne l'invito, ed accompagnamento scambievolmente, che fanno i cattolici ed eretici, nel portare i loro defunti alla sepoltura, e fattasi matura

riflessione su quanto V. S. ha rappresentato relativamente ai quesiti fattile, cioè che l'accompagnamento del cadavere si fa solamente sino al cimitero; che ivi giunti si allontanano gli eretici dai cattolici, o li cattolici dagli eretici, nel mentre che gli uni o gli altri celebrano secondo il loro rito l'esequie e le preci; che questo è un uso da lungo tempo introdotto, il quale sarebbe molto difficile anzi impossibile a togliersi senza grave danno dei cattolici; e finalmente che il tutto si riduce a cosa civile e politica; questi Eñi Sig. Card. coll'approvazione di N. Signore hanno creduto che possa permettersi la detta pratica, e che, restando le cose in quello stato che ha esposto, Ella possa astenersi dall'inquietare i suoi cattolici, se la continuano, riconoscendosi non eccedere lo stato presente la civiltà, nè portar seco veruna comunicazione in divinis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 379].

804.

S. C. S. Off. (Mission. Tenos in Peloponneso), 10 maii 1753.

1. An liceat catholicis latinis concedere vel permittere ut in eorum ecclesiis Missam celebrent presbyteri graeci ritus schismatici et haeretici, atque hos admittere in funeribus catholicorum defunctorum.

2. An liceat catholicis graeci ritus non habentibus catholicam ecclesiam eiusdem ritus communicare in divinis cum graecis schismaticis et haeticis.

3. An liceat confessariis vel sacerdotibus latinis administrare Sacramentum Poenitentiae graecis catholicis communicantibus in divinis cum graecis schismaticis.

R. Ad 1. Ad primam partem dubii: Non licere: maxime cum Patriarchae Constantinopolitani commemorationem faciant, et festum celebrent infamis Palamas. Id enim perinde est ac consentire eorum haeticis ritibus, et communicare cum eis in eorum sacris, schismatico et haetico furfure pollutis; aut saltem occasionem praebere catholicis, ad latinas intervenientibus ecclesias, communicandi cum haeticis in divinis rebus, aut ad minus scandalum concipiendi. Quo vero ad secundam partem eiusdem dubii, quatenus schismatici comitantes funera catholicorum *meram praesentiam materialem* exhibeant, causa honoris civilis erga defunctos, non se immiscentes precibus ac ritibus catholicis, quibus mos est funera efferre, et defunctos ad sepulchrum deducere: tolerari posse; quatenus vero in illa functione *proprios ritus adhibeant*, vel nostris se immisceant: non licere, nec esse permittendum.

Ad 2. Non licere, quia in casu proposito confugere possunt ad ecclesiam catholicam latinorum, et in defectu sacerdotis catholici ritus graeci, a sacerdotibus latinis Sacramenta suscipere.

Ad 3. Non licere extra casum extremae necessitatis.

Pro maiori vero instructione eiusdem missionarii, aliorumque missionariorum transcribi mandavit (S. C.) id quod SSm̃us ad materiam docuit

in eius Tractatu de Synodo Dioecessana, lib. 5, ¹ cap. 5, ibi: « Et nihilominus
« ea est misera nostrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in
« quibus haereses aut dominantur, aut grassantur impune, duram catholici
« subeant necessitatem cum haereticis conversandi et familiariter agendi. »
« Verum quamvis iuxta praesentem disciplinam inductam a Martino V in
« celebri Extravagant. *Ad evitanda*, ² de qua nonnulla inferius, liceat catho-
« licis cum haereticis, modo non sint expresse et nominatim denunciati,
« libere conversari, et cum iisdem communicare in rebus mere profanis et
« civilibus; non idcirco tamen arbitrari debent catholici, fas quoque sibi
« esse cum iisdem haereticis consortium habere etiam in rebus sacris et
« divinis. Siquidem Paulus V post maturam rei discussionem, neutiquam
« licere definivit catholicis Regni Angliae haereticorum templa adire ritibus-
« que interesse, quos inibi exercent, uti legere est in duobus decretis ab
« eodem Pontifice editis, uno scilicet anni 1606, altero anni 1607, quae refe-
« runtur a Cardinali Lauraea in 3 *Sententiar.*, part. 2, tom. 3, disput. 11,
« artic. 9, § 4, num. 292. Haud equidem ignoramus, non deesse theologos
« ab omni culpa absolventes catholicos, qui cum haereticis et schismaticis
« nominatim non denunciatis, communicant in divinis, atque etiam Sacra-
« menta ab iisdem recipiunt, dummodo hae simul concurrant rerum circum-
« stantiae: primo scilicet, ut ad praedictam communicationem catholicos
« adigat gravissima et urgentissima causa; secundo, ut haeretici aut schisma-
« tici, a quibus Sacramenta exposcunt, sint valide ordinati, et sacra admi-
« nistrent ritu catholico absque ulla admixtione ritus damnati; tertio, ut
« communicatio cum iisdem in divinis non sit externa protestatio falsi dog-
« matis, qualis erat ingressus in protestantium ecclesias, cum catholicis
« Angliae illud inhibuit Paulus V, ideo quippe regis edicta omnes adire
« iusserant haereticorum templa, ut tali pacto se cum protestantibus sentire
« in divinis nulli scandalum ingerat. Verum in primis praedicta theologo-
« rum sententia suos habet adversarios, neque ab omnibus admittitur tam-
« quam in praxi segura: deinde, ea etiam admissa, cum omnes enumeratae
« circumstantiae simul et coniunctim adesse debeant, ut catholicorum cum
« heterodoxis in rebus sacris societas omni vacet culpa, quemadmodum
« docent Silvius in part. 3 *Sancti Thomae*, tom. 4, quaest. 24, art. 6, quaest. 3,
« concl. 3, Cardinalis De Lugo, *De Fide*, disput. 22, sect. 1, num. 11, Tho-
« mas a Iesu, *Tractatus de omnium gentium salute procuranda*, lib. 8, part. 2,
« § 4, vers.: Sed maior est difficultas (pag. 556), Cardinalis Albitius, *De*

¹ Lib. 6 in altera editione, in qua nonnulla ipse Pontifex auctor variavit.

² Quae immediate sequuntur nonnihil immutata in praedicta nova editione prostant:
ibi: « Quamvis autem per Canonem Concilii Constantiensis a Martino V approbatum, qui
« incipit *Ad evitanda*, quique in suo semper vigore permansit, non obstantibus contrariis
« subsequentibus constitutionibus Conciliorum Basiliensis et Lateranensis, nonnihil rela-
« xata fuerit disciplina in eo quod pertinet ad conversandum, atque etiam in divinis commu-
« nicandum cum haereticis, qui tolerantur et expresse denunciati non sunt tamquam vitandi,
« ut fuisse Cabassut. in *Theoria et Praxi Iuris Canon.*, lib. 5, c. 11, n. 3 et seq., non idcirco
« tamen arbitrari debent catholici etc. »

³ Cf. N. 45.

« inconstantia in Fide, cap. 18, num. 30, et seqq., Cardinalis Gottus in 2. 2.
« *Sancti Thomae*, quaest. 4, dub. 6, § 3, num. 2, et quaest. 3, *De infidelibus*
« *comparate ad fideles*, dub. 3, § 2; idcirco fere impossibile est usuvenire,
« ut a flagitio excusari valeant catholici sese in rebus sacris cum haereticis
« et schismaticis admiscentes. Quamobrem Sacrae Urbis Congregationes,
« Sancti Officii videlicet et de Propaganda Fide, illicitam semper reputarunt
« communionem, de qua est sermo, doctamque concinnarunt Instructionem,
« Nobis in minoribus tunc degentibus, qualemcumque nostram operam
« navantibus, ad missionarios, cum opus fuerit, transmittendam, ubi ratio-
« nes expenduntur, propter quas, vix unquam accidere potest, ut in praxi
« sit innoxia catholicorum cum haereticis communicatio in divinis ».
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 389. — Cf. etiam Acta S. Se-
dis, vol. XXVII, p. 452-454].

805.

S. C. S. Off. (Algeriae), 11 iul. 1754.

1. Utrum grassante peste SS^mum Eucharistiae Sacramentum admini-
strari possit lue infectis non immediate manuum porrectione, sed oblonga
aliqua virga in cuius extremitate adsit lunecula aurata ex argento quae, post
infusam in os infirmi particulam, igne purificetur.

2. Utrum infirmis peste detentis administrari possit Extrema Unctio
media aliqua virga, in cuius extremitate adsit modicum bombicis.

3. Utrum hoc Sacramentum, peste grassante, licite et absque scrupulo
omitti valeat.

4. Utrum, in hypothesi quod non possit omitti, administrari valeat per
unicam unctionem; an vero de necessitate perficiendae sint singulae illae
unctiones quae in Rituali Romano praescribuntur.

R. Sua Santità si degnò ordinare che in risposta si raccomandasse alla
vigilanza e zelo del Vic. Ap. il procurare con tutto lo studio l'amministra-
zione della SS. Eucaristia, e della Estrema Unzione, anche in tempo di
peste, perchè quei miseri appestati nelle estreme loro angustie non restino
privi di sì grande aiuto e conforto per la salute delle loro anime, e che
circa il modo di amministrarli potranno i missionari regolarsi nelle maniere
ed usi altre volte praticatisi nelle occasioni di peste, in quei paesi tanto
frequente, purchè si faccia con la dovuta decenza, e si cerchi scansare ogni
inconveniente che potesse in qualsivoglia modo esporre alla irriverenza
un'azione sì sacrosanta.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 370, nota 1].

806.

S. C. S. Off., 26 sept. 1754.

1. Henricus Maria de Fleury Archiepiscopus Turonensis in Gallia
nullam dispensationem circa impedimenta matrimonium dirimentia conce-
dere potest, nisi ex speciali Sedis Apostolicae indulto, quo ipsi potestas

data est dispensandi cum pauperibus tantum; quaerit an cum iis solis pauperibus dispensare valeat, qui adeo miserales existunt, ut labore manuum, et industria tantum vivant.

2. Ex hypothese, quod cum iis dumtaxat pauperibus dispensare possit, quaeritur an dispensationes huiusmodi ipsis concedere queat pro causis dumtaxat infamantibus, seu inhonestis, etiamsi alii plures Episcopi iisdem circumstantiis easdem dispensationes pro causa qualibet honesta largiantur. Ratio dubitandi, quod Summus ipse Pontifex, a quo specialem hanc facultatem obtinent, nonnisi pro causa inhonesta cum talibus pauperibus ordinario saltem dispensat.

3. Si praefatus Archiepiscopus dispensare valeat pro causa etiam honesta, potestne dispensare pro iis dumtaxat causis honestis pro quibus ipsa dispensat Apostolica Sedes, an pro aliis quoque similibus? Sic exempli causa Summus Pontifex super impedimento consanguinitatis, seu affinitatis, dispensat cum puella quae alii viro propter angustiam loci, vel ob defectum dotis nubere non posset; possetne etiam dictus Archiepiscopus super eodem affinitatis, aut cognationis, sive carnalis sive spiritualis impedimento dispensare cum puella, quae alii viro nonnisi difficulter nubere queat sive ob causas memoratas, sive quia gibbosa est, clauda, vel alias deformis, sive etiam quia aliquis ex ipsis consanguineis in 1, 2 et 3 aut 4 gradu publica infamia per sententiam iudicis notatus fuisset, aut capitali poena damnatus?

4. Debetne Archiepiscopus ab iis quibuscum dispensat pro causa sive turpi, sive honesta exigere non solum easdem causas, sed easdem etiam circumstantias, aut conditiones, quas in similibus dispensationum largitione Summus Pontifex exigere solet.

5. Pontificio indulto quod dictus Archiepiscopus obtinuit, datur ipsi facultas dispensandi in 3 et 4 consanguinitatis vel affinitatis gradu simplici et mixto; potestne vi huius facultatis dispensare in secundo gradu ad tertium.

R. Placuit SSmo Dño N., auditis Consultorum et Cardinalium suffragiis, ad quintum dubium rescribere: *Negative*; ad quatuor vero priora iubere ut significaretur quomodo Sedes ipsa Apostolica se gerere soleat in dispensando cum pauperibus circa impedimenta matrimonium dirimentia. Tuum enim erit, ut ipse SSmus D. N. addidit, his iisdem uti regulis, quum delegatus a delegantis moribus et consuetudine, vel tantisper recedere, nec possit, nec debeat. Deinde subiunxit: — Sedi Apostolicae ab antiquissimo tempore in simplici consanguinitatis, vel affinitatis gradum, nisi vera concurrat paupertas, et aliqua ex causis inferius recensendis.

Vere autem pauperes non utique alii existimantur, quam qui adeo miserales sunt, ut labore manuum, et industria tantum vivant; quo fit ut dispensatio in forma pauperum non aliter a Sede Apostolica concedatur quam si de paupertate dispensandorum constet ex proprii Episcopi attestatione, et ea quidem quae exarata est iuxta Decretum Urbani VIII, quod nimirum oratores ita pauperes et miserales existant, ut ex suis laboribus et industria tantum vivant.

Quia tamen illi etiam ita pauperes merito dici possunt, qui aliqua possident bona, hinc non denegatur a S. Sede dispensatio in forma pauperum, etiamsi oratores bona in capitali possideant valoris scutorum 300 monetae romanae, si ipsi citra montes degunt; vel, si ultra montes, valoris ducatorum auri de Camera 300 summam attingentium scutorum 525 dictae monetae. Quod si bona habent ad quantitatem usque scutorum, vel respective ducatorum mille auri de Camera, dispensatio nihilominus in forma pauperum conceditur, soluta tamen eleemosyna, quae vulgo dicitur *componenda*, scutorum quatuor pro quolibet centenario; quam SSmus memorat et vult vel erogandam esse in subsidium pauperum, vel ipsis dispensandis eleemosynae titulo remittendam, si nihilominus eorum conditione inspecta pauperes esse videantur. Amplius vero possidentibus dispensatio in forma pauperum non conceditur, sed sub altera forma *Ex honestis* quae tamen in facultatibus concessis minime comprehenditur.

Ad causas vero quod pertinet, ob quas huiusmodi dispensatio in forma pauperum a Sede Apostolica conceditur hae sunt quae sequuntur:

1. Scilicet *ob copulam* sequutam inter matrimonium contrahere volentes.

2. *Ob infamiam*, videlicet quia vir et mulier insimul conversati sunt, carnali tamen copula inter eos minime subsequuta; et nihilominus orta est suspicio, licet falsa, quod se carnaliter cognoverint.

3. *Pro muliere viginti quatuor annorum* et ultra, quae hactenus virum paris conditionis cui nubere posset non invenit.

4. *Ob angustiam loci, seu locorum*, quia nempe vir et mulier in loco, in quo orti sunt seu in locis, in quibus ipsi orti sunt, etiam de uno ad alium se transferendo, propter illorum angustiam, virum sibi non consanguineum vel affinem paris conditionis cui nubere possit invenire (mulier) nequeat.

5. *Pro indotata*: ex quo mulier indotata existat, nec habeat rationem unde dotari possit, et vir illam sic indotatam in uxorem ducere, ac usque ad quantitatem secundum dictae mulieris qualitatem competenter ex integro dotare intendat; apponitur tamen decreto: *Et postquam dicta mulier competenter ex integro dotata fuit, ut praefertur*.

6. *Ob inimicitias*: explicatur haec causa sequentibus verbis: quod cum inter viri et mulieris parentes, consanguineos, vel affines, graves inimicitiae ortae iam sint, et ad praesens vigeant, aliunde tamen quam ex causa matrimonii inter ipsos contrahendi provenientes, et ante illius tractatum exortae; et certum sit, quod si vir et mulier praefati invicem matrimonialiter copularentur, inimicitiae huiusmodi omnino componerentur; pro illis igitur componendis ac pro bono pacis cupiunt invicem matrimonialiter copulari.

7. *Pro confirmatione pacis*: Causa haec ita explicatur: quod cum inter virum, et mulierem, nec non eorum parentes, consanguineos vel affines, graves inimicitiae vigerint, aliunde tamen quam ex causa matrimonii inter virum et mulierem praefatos contrahendi provenientes et ante illius tractatum exortae, et licet pax de recenti inita fuerit, nihilominus pro illius confirmatione cupiunt matrimonialiter copulari.

8. *Ob lites*: quia nempe cum inter virum et mulierem, seu eorum parentes graves lites super rebus magni momenti ortae iam sint, et ad praesens vigeant, aliunde tamen quam ex causa matrimonii inter ipsos contrahendi provenientes, ante illius tractatum exortae, et certum sit quod si vir et mulier praefati invicem copularentur, lites huiusmodi omnino componerentur; pro illis igitur componendis, ac pro bono pacis cupiunt etc. Hac tamen expressa conditione (dispensatio conceditur): *et facta prius litium huiusmodi hinc inde cessione, seu illarum compositione.*

9. *Ob haeresim*: Quod ipsi qui orthodoxae fidei cultores vere existunt, et sub obedientia S. R. E. vivunt, et vivere et mori intendunt, et in illis partibus, in quibus multi adsunt haeretici, non possint singulorum animos explorare, et qui catholicam religionem vere profitentur internoscere; ac propterea ne contingat eos cum haeticis matrimonium contrahere, cupiunt etc., addita tamen calusula: *Et dummodo vir et mulier praefati orthodoxae fidei cultores vere existant, et sub obedientia S. R. E. vivant, vivereque et mori intendant.*

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 393. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 388-390].

807.

S. C. S. Off. (Ind. Orient.), 13 ian. 1757.

Iuxta Bullam Gregorii XIII, quae incipit: *Populis ac nationibus*, dat. die 25 ianuarii 1585¹ potest dispensari in matrimonio ante Baptismum contracto, dummodo constet coniugem absentem *moneri legitime non posse*. Quomodo intelligenda sunt haec ultima verba? An de impossibilitate mere physica, an vero simul de morali?

Occurrit casus in quo plena erat facultas monendi maritum gentilem, cuius uxor indecore aufugerat in aliam regionem, sed non poterat moneri absque gravissimo periculo istius, quae contractis in alia regione secundis nuptiis illegitimis, volebat ad Baptismum venire cum secundo marito a quo nolebat separari. Primus maritus alteri pariter nupserat, sed ultione stimulante, primam uxorem investigasset, forte ad illam occidendam, si loci in quo latebat minima oborta esset suspicio.

Inde aliud oritur dubium, scilicet: Cum maritus gentilis post fugam uxoris aliam duxit, et illum primam coniugem iterum non recepturum manifestum sit tum ex lege gentilitia tum ex voluntate mariti bene per spectata, an nihilominus monendus sit. Saepe religionis interest ut non moneatur. Huc usque tamen usum monendi missionarii sequuti sunt.

R. Quoad casum in concreto, *Dilata*; et pro nunc rescribendum per organum S. Congregationis de Prop. Fide:

1. Quod mulier separetur a secundo viro omnino et cum effectum.
2. Quod ambo de more instruantur, notificando praecipue mulieri, suscepto Baptismo, non dispensari ab obligatione quam habet redeundi ad primum virum.

¹ Cf. N. 155. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VIII.

3. Quod quatenus post debitam instructionem constet utrosque moveri ad recipiendum Baptismum ex vero religionis motivo, et non intuitu obtinendi facultatem contrahendi inter ipsos matrimonium, admittantur ad Baptismum.

4. Quo illis tradito, significetur primo viro quod eius mulier amplexa est fidem catholicam, et Baptismum suscepit, quodque ex corde dolens de fuga et defectione sua, parata est ad illum redire, eique debita obsequia matrimonialia praestare; id vero fiat per medium tertiae et probae personae; cum opportuna circumspectione, ne vir veniat in notitiam loci ubi mulier iam baptizata reperitur, quatenus ista grave aliquod sibi malum ab illo vereatur.

5. Eodem autem tempore interrogetur primus vir utrum velit etiam ipse fidem catholicam amplecti, vel saltem sine contumelia Creatoris cum praefata muliere vitam traducere. Quod si annuat, caveatur ne id subdole et vocetenus tantum affirmet, animum de cetero in illam infensum adhuc retinens. Si vero aperte renuat, interrogetur qua de causa, nempe utrum religionis odio, vel ob iniuriam adulterii ab ea sibi illatam, aut ob has binas rationes simul coniunctas, et de omnibus resultantibus (missionarius) certiorret, et deinde providebitur.

6. Interea vero sciat mulier quod tenetur innupta manere, et vitam coelibem ducere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 400].

808.

S. C. S. Off., 30 iun. 1757.

Utrum in Regno Tunkinensi permitti possint reverentiae coram solo feretro et genuflexiones coram defuncto, cum conditione tamen quod exclusa sit quaecumque res quae redolet superstitionem, id est, quando non est ciborum oblatio, nec tabella adhuc correcta ante vel coram tumulo; necnon utrum concedi possint accensiones candelarum et thuris coram feretro et tumulo, exclusa pariter omni re superstitionem redolente?

R. Bene provisum per decretum factum a S. C. de Prop. Fide sub anno 1753,¹ ideoque ritus, de quibus agitur in proposito dubio, non licere, et missionarii eidem decreto omnino pareant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 406].

809.

S. C. S. Off. (Archiep. Antibaren.), 1 dec. 1757.

An toleranda sit praxis quam habent parochi catholici castri Lastruae S. Missae sacrificium celebrandi in ecclesiis catholicis, a graecis schismaticis usurpatis atque ab iisdem officiatis, seu etiam in illis quae pure ad ipsos schismaticos pertinent.

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 386.

R. Haberi pro regula universe accepta et servata, non licere catholicis communicare in divinis cum haereticis et schismaticis; verum in quibusdam casibus particularibus regula haec aliquas patitur exceptiones, nempe si in eadem ecclesia habeantur cappellae et altaria separata, quorum aliqua tantum catholicis, alia schismaticis inserviant; si eiusdem ecclesiae partes sint separatae, et in una celebrent solum catholici, in altera tantum schismatici: tum promiscuus ecclesiae usus tolerari poterit. Quatenus vero haec deficiant, R. P. D. Archiepiscopus mandare poterit suae dioecesis parochis ut altaribus portatilibus utantur iuxta facultates illis in Formula impertitis, quasque Sanctitas Sua rursus dare et renovare intendit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 408. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 454].

810.

S. C. S. Off. (Cochinchin.), 1 aug. 1759.

Saepe contingit ut ex duobus infidelibus, alter convertatur ad fidem, alter converti quidem tunc nolit, consentiat tamen cohabitare cum fidele sine contumelia Creatoris, et quin eum pertrahat ad mortale peccatum, imo promittat se quoque fidem postea amplexaturum, quod ob aliquam specialem rationem aliquandiu differre necessarium ducit. Quare fidelis infidelem non dimittit, sed cohabitare pergunt ut coniuges, idque ad longum tempus et aliquos etiam annos: at postea infidelis, mutata voluntate, non solum converti non vult, sed tentat fidelem pertrahere ad idolorum cultum, vel discedit, nec iam consentit habitare cum illo, imo ad alias nuptias ipse transit. Quaeritur:

1. An in hoc casu possit etiam fidelis derelictus discedere, et ad alias nuptias transire, habeatque hic locum privilegium ab Apostolo promulgatum: *Si infidelis discedit, discedat*.

2. An id solum habeat locum quando infidelis discedit odio fidei, an etiam quando discedit propter discordias, vel aliam causam a fide diversam.

3. An etiam possit fidelis transire ad alias nuptias quando infidelis quacumque de causa ab eo discessit, nec sciri potest vivat adhuc necne.

4. An fidelis, qui ex dispensatione valide contraxit matrimonium cum infidele, transire possit ad alias nuptias, si infidelis discedat, vel cohabitare nolit, vel eum pertrahat ad mortale peccatum.

5. An aliquo, et quanto tempore possit fidelis post conversionem cohabitare cum infidele, quin privetur potestate transeundi ad alias nuptias.

R. Ad 1. In casu de quo agitur, affirmative.

Ad 2. Cum militet ex parte coniugis conversi favor fidei, eo potest uti ac rationabile motivum alteri coniugi discedendi, ita tamen ut tunc solum intelligatur solutum iugum vinculi matrimonialis cum infidele, quando coniux conversus (renuente altero post interpellationem converti) transit ad alia vota cum fidele.

Ad 3. Praemittendam esse interpellationem qua intimetur coniugi infidele an velit converti, a qua interpellatione Apostolica Sedes iustis de causis dispensat.

Ad 4. Si fidelis, praevia dispensatione, contraxit matrimonium cum infidele, censetur illud contraxisse cum explicita conditione, dummodo nimirum infidelis secum cohabitare velit absque contumelia Creatoris: quare, si infidelis non servat supradictam conditionem, adhibenda sunt iuris remedia ad hoc ut eam servet: alias separari debent quoad torum et cohabitationem, non tamen quoad vinculum; quocirca in casu de quo agitur, coniuge infidele superstite, non potest fidelis ad alia vota transire.

Ad 5. Conversus ad fidem in ipso conversionis momento non intelligitur solutus a vinculo matrimonii cum infidele adhuc superstite contracti, sed tunc acquirit tantummodo ius transeundi ad alias nuptias, cum coniuge tamen fidele, idque si coniux infidelis renuat post interpellationem converti. Caeterum tunc solum coniugii vinculum dissolvitur, quando coniux conversus transit cum effectu ad alias nuptias. Si autem coniux conversus ante susceptionem Baptismi habeat plures uxores, et prima recusat amplecti fidem: tunc legitime potest quamlibet ex illis retinere dummodo fidelis fiat, sed in hoc casu contrahentes mutuum consensum coram parcho et testibus renovare debent.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 421. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 65, 66].

811.

S. C. S. Off., instr. (ad Superior. Mission. Peguan.), 11 iun. 1760.

La facoltà che si chiede di dispensare i gentili convertiti, che vogliono contrarre matrimonio, dall'interpellazione del coniuge infedele, si concede a V. P. come capo e superiore di cotesta Missione, con che Ella non debba servirsi di essa che rarissime volte, ed in caso di urgente necessità, potendo peraltro ella comunicare la medesima facoltà ad altri suoi correligiosi colla medesima condizione, cioè nel caso di urgente necessità, e ciò a tenore del Breve pontificio nel quale non si concede la facoltà di dispensare dalla interpellazione del coniuge infedele se non con la seguente clausola che trovasi inserita nel Breve di Gregorio XIII in data dei 25 gennaio 1585¹ e confermata da altri Pontefici per le parti dell'Indie e degl'infedeli, cioè: « Quoniam saepe contingit etc. ».² Questo Breve pontificio Le serve di norma nel presente caso, e benchè nel foglio delle facoltà che si concedono dalla S. Sede per mezzo di questa Suprema Inquisizione alli Vescovi, Vicari e missionari apostolici *in partibus infidelium* leggasi la seguente: « Dispensandi cum gentilibus, et infidelibus plures habentibus uxores, ut post conversionem et baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti », contuttociò s'incarica la

¹ Cf. N. 155. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VIII.

² Cf. N. 807, 810.

coscienza di V. P. e de'suoi correligiosi che non debbano servirsi di simili facoltà, se non a norma e tenore del suddetto Breve gregoriano e della risoluzione di questa Suprema Inquisizione, che annessa se le trasmette insieme con la presente istruzione, cioè che non si dispensi dall'interpellazione del coniuge infedele, se non quando la parte infedele sia assente, ed o non si sappia ove essa si trovi, o per la lontananza si renda troppo difficile la interpellazione, ed anche per urgenti motivi, ed in caso di necessità, e rare volte. Osservi però diligentemente e con tutta la possibile cautela il Padre Superiore della Missione, che in ognuno di questi casi nei quali crederà necessario di dispensare dall'interpellazione, non basterà che egli ne sia internamente persuaso, ma dovrà fare un processetto sommario da cui per ogni futuro tempo apparisca questa necessità, o perchè l'interpellato non risponde, o perchè non si sa ove egli sia, o perchè ha dato prove col fatto del suo aperto dissenso; e sarà bene in tal caso, che per non mancare di cautela, si facciano anche le citazioni *ad valvas et per edictum* coll'assegnazione di congruo tempo *ad comparandum et declarandum* etc. Questo previo processetto sommario nasce dalla lettera e dallo spirito del Breve gregoriano indicato nelle seguenti parole: « *dummodo constet etiam summarie et extraiudicialiter, coniugem absentem legitime moneri non posse, aut monitum, intra tempus in eadem monitione praefixum, suam voluntatem non significasse* ». Nostro Signore felicemente regnante espressamente inculca, e vuole questa prova sommaria da farsi dal P. Superiore della Missione o da altri a cui delegherà le facoltà etc.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 430].

812.

S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Tripol.), mense ian. 1763.

Sebbene possa tollerarsi, che i protestanti intervengano di spontanea loro volontà alle sacre funzioni, che fanno i cattolici nella propria chiesa, ed anche nella solenne amministrazione, che ivi si fa, del Sacramento del Battesimo, non devono però i medesimi cattolici invitare gli eretici ad intervenire, cooperando coll'invito alla comunicazione *in divinis*, a cui si oppongono lo spirito e le leggi della Chiesa in tutte le occasioni pubblicate e fatte note al gregge cattolico, ed a quelli cui ne è commessa la cura. Ha recato pertanto amarezza il leggere nella di Lei relazione: « Già tre volte fino al presente si sono fatte queste funzioni (cioè del Battesimo) alla presenza di più sigg. Consoli sì cattolici, che protestanti, i quali vengono alla nostra chiesa, quando dai nostri cattolici siano invitati a simili funzioni ». In quanto poi al conferirsi il Battesimo nel rito latino con tutte le solennità prescritte dal Rituale Romano nelle private case de' Consoli nazionali, si è creduto che, generalmente parlando, non sia questa una lecita costumanza, comechè opposta alla disciplina della Chiesa, innovata letteralmente nella *Clementina Unica, de Baptismo*, quale vuole si amministri questo Sacramento nella chiesa, esentandone i soli figli dei re e dei grandi principi.

Nondimeno quando sulla faccia del luogo si conosca dai missionari che i genitori non si possano indurre a portare i loro figliuoli al sacro Fonte, e vi sia pericolo moralmente certo di qualche maggiore inconveniente, o di morte della creatura; in tal caso, e non altrimenti, prevalendo la necessità alla disciplina, potranno i missionari, facendo uso di un prudente arbitrio, conferire il Battesimo ai ragazzi nati da genitori cattolici, nelle case dei Consoli parimenti cattolici, mentre questa limitazione coerente alla necessità, viene ammessa dalla *Clementina* con quelle parole: *aut talis necessitas emerit, propter quam nequeat ad ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi*.

Il punto d'ogni altro più sostanziale, ricavato dalla di Lei relazione, consiste in vedere se si debba dai missionari amministrare il Battesimo *ritu catholico* ai figli dei protestanti, i quali, se sopravvivono, rimangono sotto l'educazione dei genitori eretici, come denotano le parole della di Lei relazione: *Credo aver ben fatto, ancorchè sopravvivano quelle creature, benchè educate poi etc.* In che non può la S. Congregazione non disapprovare la di Lei condotta, mentre oltre il non potersi tollerare, che un missionario apostolico vada a celebrare solennemente il Battesimo in casa di un eretico, quando anche si trattasse di Battesimo privato, ove non si tema che la creatura pericoli, milita sempre la regola contraria alla collazione del Battesimo in veduta di una quasi morale certezza, che i figliuoli seguano gli errori de' loro parenti, a cagione della educazione, o della cura, che sono per ricevere dai medesimi, potendosi, e dovendosi ragionevolmente, e con sodo fondamento temere che adulti, profanino il sacramento, e che cadano con abominevole apostasia da quella fede che nel Battesimo hanno professato, essendo tanto il padre, quanto la madre eretici, e cooperando ambedue all'educazione. Tutto ciò premesso, è inutile esaminare se nel Battesimo di un figlio di protestante possa un eretico far da padrino unitamente con un cattolico. Ma siccome può accadere che nel Battesimo di un figliuolo nato da genitori cattolici intervenga qualche eretico in qualità di padrino unitamente con un cattolico: anche in tal caso non dovrà Ella permetterlo, non solo perchè la pluralità de' padrini è vietata espressamente dal Tridentino,¹ ma perchè dal Rituale² e dal Catechismo Romano è espressamente interdetto un tale officio agli eretici per la ragione che i padrini « *spirituales filios suos quos de Baptismi fonte susceperunt opportune docere tenentur* ». Essi oltre questa obbligazione, fanno anche la figura di offerenti e di fideiussori promettendo che il rigenerato osserverà nella età adulta quella fede che ha professato. Questi fini della Chiesa non solo non si adempiono dall'eretico, ma egli stesso viene tacitamente ad irridere colle sue risposte vari di quelli articoli, che come eretico non ammette, benchè per parte sua gli ammetta il padrino cattolico. Il missionario pertanto quando non possa schivare l'intervento dell'eretico; dovrà prima dichiarare con esplicita designazione che il cattolico fa unicamente l'ufficio di padrino, onde l'altro venga ad esser presente *tamquam testis non tamquam patrinus*; e procurerà

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 2.

² Tit. II, c. 1, de sacramento baptismi rite administrando, n. 25.

che nei registri dei battezzati si noti in coerenza la sola persona del padrino cattolico. Che se poi tant'oltre giungesse l'eretico che volesse espressamente esercitare quest'ufficio, dovrà allora astenersi dall'amministrazione del Sacramento, senza mettersi in pena della profanazione, che potrebbe commettersi, amministrandosi da un sacerdote scismatico o da un protestante, perchè a questo non vi coopera il ministro cattolico, laddove ammettendosi per padrino un eretico non si evita la profanazione del Sacramento, e si viene a concorrere ed a cooperare all'altrui peccato, il che non è mai permesso. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 447].

813.

S. C. S. Off., 22 sept. 1763.

An graeci schismatici adire possint catholicorum ecclesias, ibique materialiter tantum assistere eorum sacris et divinis.

R. Accessum graecorum non unitorum ad ecclesias catholicorum posse permitti, dummodo iis non administrentur Sacramenta, nec quoquo modo communicent in divinis, nec ad huiusmodi adventum fuerint invitati.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 450. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 455].

814.

S. C. S. Off., decr. 9 febr. 1764.

[Tenor decreti refertur in Pii VI const. *Alias emanavit*, 15 maii 1775, § 2, 3. — Cf. N. 469].

815.

S. C. S. Off., 29 nov. 1764.

An presbyteri catholici licite extra mortis periculum baptizare possint acatholicorum filios a patrinis catholicis oblatos, quibus tamen nulla affluat spes illos de catholica religione imbuendi.

R. Negative; sed minister catholicus, caute se geret in danda repulsa, ne patrini aut parentes pueri oblatis scandalum patiantur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 457].

816.

S. C. S. Off. (Mission. Hu-quang), 30 ian. 1765.

Necessarium videtur, ut christiani earum Missionum dispensentur a carnium abstinencia pro die ultima exeuntis anni sinici atque etiam pro duabus primis novi anni subsequentis, posito quod huiusmodi dies incidant in Quadragesimam, vel sextam feriam, vel sabbatum; pro qua dispensatione

obtinenda has afferunt rationes, nempe, quod praedictae dies solemniores sunt apud Sinas, quod iis recurrentibus non magis facile est abstinere a carnibus quam apud nos feria III ante diem Cinerum, et quod si christiani soli, tanto infidelium numero immixti, ab esu carnium abstineant, magnum sibi odium ac molestiam sint comparaturi.

R. Negative, et detur decretum anni 1760.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide (1893), n. 2056. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 321].

817.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 30 ian. 1765.

Dignentur (EE. VV.) nobis permittere ut in collatione Baptismi possimus uti aqua benedicta quidem iuxta ritum in Rituali Romano mandatum, sed tamen absque sacris oleis intra mixtis. Contingit enim saepe ut non tantum deferri nequeat aquae copia sufficiens numero baptizandorum, sed quoque desint sacra olea quibus adhibitis possit aqua nova benedici.

R. Negative, excepto casu necessitatis; et missionarii se gerant iuxta Instructionem S. Caroli Borromaei (in parte 2 quinti Synodi dioeceseani), id est: « Quod si intra annum prae temporis diuturnitate aliaque causa illam aquam corrumpi contigerit, in sacrarium prope Fontem parochus proiciet, statimque Fontem purgabit; et vero, si in urbe est, ad Metropolitani, si in dioecesi, ad plebanam ecclesiam veniet, unde proprio vasculo nitido aquam baptismalem accipiat, in parochialemque ecclesiam secreto ferat, ubi quamprimum in Fontem effundat, baptismalique aquae allatae tantum etiam aquae purae, nitidae et recentis addet, quantum satis erit. Hoc ipsum quoque praestabit si etiam aqua baptismalis per annum aliquo modo defecerit ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 459. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 242].

¹ S. C. S. Off., 28 febr. 1760. — In Regno Tunkini antiqua ab omni retro memoria traditio est, privilegium his neophytis ab Apostolica Sede pro tribus primis anni novi diebus, in quamcumque diem, sive abstinenciae, sive ieiunii inciderint, fuisse concessum ut carnibus vesci possent, ne caderent in offensam eorum quos his diebus, reverentiae aut urbanitatis gratia, visitare tenentur, si oblatis cibis uti recusarent. Huius quidem concessionis nullum nunc in hac Missione transumptum reperitur, sed immemorialis possessio tituli sufficientis locum tenere videtur.... Humillime recurrimus ad S. C. supplicantes edoceri an revera extet supradictum privilegium hisce neophytis pro tribus primis anni novi diebus a S. Sede concessum; casu vero quo non extet, enixissime supplicamus pro impetratione talis privilegii, ad vitandum periculum violandi praecepti ecclesiastici, cui ineluctabiliter exponuntur christiani in toto hoc Regno, exceptis forte aliquot pagis qui, Deo miserante, toti fidem christianam sunt amplexati.

R. Privilegium (de quo quaeritur) non extare, nec esse generaliter concedendum; sed quoad abstinencia a carnibus, servandum esse decretum an. 1663 oratoribus prout iacet transmittendum (Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 155); quo vero ad ieiunium citra abstinencia a carnibus, teneri neophytos, si primi dies anni annamitici incidant in feriam sextam, vel aliam diem qua nullo privilegio apostolico a ieiunii lege eximuntur. (Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 425).

818.

S. C. S. Off., 19 sept. 1765.

Emi resp.: Non esse prohibendos sacerdotes catholicos ne baptizent privatim infantes natos a parentibus catholicis, tametsi certo praevideant eosdem infantes fore iterum per ministros schismaticos sacrilege baptizandos; quantum tamen christiana prudentia permittere potest, monendos et instruendos eosdem infantum parentes de illicita eorum cooperatione ad iterationem praedictam baptismi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 460].

819.

S. C. S. Off. (Siam), 21 ian. 1767

1. Circa baptismum infantum, quem pro filiis suis aliquando petunt haeretici, iam definitum est eos non esse domi baptizandos sine necessitate: haec adhuc difficultas remanet, an sola voluntas parentum pro necessitate haberi debeat: sunt etenim hac haeresi imbuti, Baptisma non esse simpliciter necessarium ad salutem animae, maluntque filios suos exponere periculo moriendi sine Baptismo, quam consentire ut deferantur in templum catholicorum. Quaeritur a Religiosis lusitanis, an praeter mortis periculum non possit accipi pro vera necessitate obstinata parentum haeticorum voluntas non permittendi ut filii sui in ecclesiam deferantur.

2. Solent confratres Rosarii in campo lusitanorum dare pecuniam Confraternitatis mutuo, retento pignore superabundanti, et ex ea pecunia lucrum quindecim pro centum accipere quotannis. Volui (ego Vic. Ap.) hunc abusum impedire, (at) nondum potui quia dominicanus praetendit hanc pecuniam non oppignorari nisi christianis, qui omnes sponte solvunt usuram ad sustinenda Confraternitatis opera.

R. In Congr. Generali Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico Quirinali coram SSmo Domino Nostro Clemente PP. XIII, et coram Emis et Rmis Dñis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra haeticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus a S. Sede Apostolica specialiter deputatis, relatis dubiis a Vicario Apostolico Siami propositis Sacrae Congregationi de Propaganda Fide, et ab eadem ad S. Officium remissis, SSmus Dñus Noster Clemens PP. XIII, auditis EE. DD. Cardinalium Generalium Inquisitorum suffragiis, decrevit quod detur super utroque dubio Instructio hic adnexa, ab eadem Sanctitate Sua benigne probata.

INSTRUCTIO. — Dubium de administratione Baptismi parvulis recens natis ex haeticis progenitoribus falso niti principio scilicet quod eos domi tantum baptizare non liceat extra mortis periculum, bene vero in ecclesia, si ad eam pro Baptismi susceptione deferantur. Quoniam vero ex hac falsa

persuasione periculum imminet graviter delinquendi nedum adversus ecclesiasticam, sed etiam divinam legem, qua subiectum praescribitur, cui non licet administrare Baptismum; idcirco praesentem Instructionem exarari iussit (SSmus) praefato R. P. D. Vicario Apostolico transmittendam, quatenus, eadem missionariis isthic degentibus communicata, singuli veram causam addiscant, propter quam pluries ab Apostolica Sede definitum est, non licere filiis ex haeticis parentibus natis Baptismi sacramentum extra periculum mortis, administrare atque in posterum caveant a sollicitandis parentibus haeticis ut filios suos ad ecclesiam baptismo initiandos deferant.

Prohibet quidem Ecclesia, *Clementina unica, de Baptismo*, ne, articulo necessitatis excepto, *propter quam nequeat ad ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi*, domi baptizentur infantes nisi sint magnorum principum filii; verum hac lege, qua locus indicitur administrandi Baptismum, nihil statuitur de filiis ex haeticis parentibus natis, quod aliunde constat neque domi, neque in ecclesia, si bene valeant, posse a catholicis baptizari, scilicet, cum a divino ac naturali praecepto interdictum sit *sancta dare canibus et proicere margaritas ante porcos*, atque inter catholicae religionis mysteria maxime sancta sint ac utilia Sacramenta, per quae merita passionis D. N. Iesu Christi communicantur, et omnis vera iustitia in nobis vel incipit, vel coepta augetur, vel amissa reparatur, non licet ista dare canibus, idest profanis, qui cum primum per aetatem poterunt, ea contempturi sint suoque vitio corrupturi. Atqui nemo non videt filios ex haeticis parentibus genitos, qui suorum genitorum curae ac educationi permittendi sunt, cum primum ad discretionis aetatem pervenerint, in quo suorum actuum compotes esse possint, paternis erroribus fore imbuendos; et fidem catholicam, quam per sponsores in Baptismo profiteri debent, sacrilege eiuratos ad maiorem sui condemnationem, et catholicae Ecclesiae in qua regenerati sunt graviolem contemptum. Hac itaque de causa non licet eos in infanti aetate extra mortis periculum baptizare, et ministri catholici contra fidelis dispensatoris officium peccant, qui eosdem ad suscipiendum Baptismum admittunt. Nullatenus ergo moveantur missionarii ad procurandum praedictis filiis Baptisma, quamvis futurum sit, ut hoc Sacramento perpetuo careant errore parentum, quo illud minime necessarium arbitrantur ad aeternam salutem consequendam. Equidem nec illis prodesse potest Baptismus, apostatis a catholica fide, usu rationis accepto, mox futuris, nec sanctitas Sacramenti patitur, ut cum manifesto profanationis periculo eisdem conferatur. Instante vero mortis periculo, aut quolibet valetudinis vitio infecti praedicti parvuli, quo prudenter decessuri credantur antequam annos discretionis attingant, non modo licet, sed sollicitè curare debent missionarii, ut sacramento Baptismi tempestive regenerentur, non solum in ecclesia sed etiam domi, si parentes obfirmata voluntate nolint eos ad ecclesiam deferri; tunc enim cessat proximum perversionis periculum, atque aeternae salutis infantis necessario remedio, citra culpam, imo etiam cum merito ministri, prospicitur. Quotiescumque tamen in domibus haeticorum Baptismum eorum infantibus, ut supra periclitantibus, administrare contingat,

solemnitates omittant, quae ad Sacramenti substantiam non pertinent; nam ecclesiastica regula cautum est ne coram haereticis in eorum domibus adhibeantur.

Ad alterum dubium quod spectat de mutuo sub certa usura dato a Confratribus SS^{mi} Rosarii: Sacra Congreg. moleste accepit esse isthic aliquem ex religiosis missionariis, qui hanc opinionem foveat, licere scilicet Confraternitati praedictae mutuam dare pecuniam pacto lucro 15 pro quolibet centenario in annos singulos, donec integra restitutio fiat sortis principalis, ex ea ratione quod pecunia non oppignoratur nisi solis christianis qui usuram sponte solvunt ad sustentanda onera Confraternitatis. Quantum enim infirma sit haec ratio et inepta ad purgandum ab usurae labe lucrum, quod exigitur, nemo non sentit qui de usurae vitio aliquid cognovit: equidem quod pecunia solis christianis oppignoretur, usurae culpam non tollit, sed aggravat, cum adversus domesticos fidei exerceatur, ad quos maxime, Apostolo docente, tenemur operari bonum. Quod vero isti usuram sponte solvant, temere, ac verius, falso asseritur, quoties in ipsa stipulatione mutui pactum intercedat de lucro solvendo, vel scripto vel oretenus conventum. Denique non excusat quod lucrum perceptum ad sustentanda Confraternitatis onera impendatur: sicut enim non licet furari ad erogandam eleemosynam, ita neque usuras exercere ad Confraternitatis onera sustentanda. Neglecta proinde ratione quam dominicanus adduxit, S. Congregatio mandat Praefecto Missionum, ut diligenter inquirat utrum in stipulatione contractus mutui a Confraternitate praedicta huc usque adhibita, pactum vel conventio, scripto aut oretenus a mutuuario facta intercesserit de quolibet lucro propter mutuum pendendo; vel etiamsi nihil in stipulatione conventum fuerit, vigeat tamen consuetudo aliquam usuram solvendi propter mutuum, quae obligationem importet; in his omnibus casibus, si nullus alius titulus concurrat mutuo extrinsecus, ex quo iusta ac legitima causa consurgat aliquid supra sortem exigendi, omnino prohibeat, ac usurarium esse declaret lucrum inde perceptum, adeoque etiam restitutioni obnoxium.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 465].

820.

S. C. S. Off. (Scopiae), 11 aug. 1768.

Se sia lecito dare e portare ai turchi le reliquie de'Santi.

R. Respondendum iuxta Instruct. 11 decembris 1749.¹ In hac autem exponitur licitum esse presbyteris catholicis adire domos turcarum, ibique benedicere infirmos et orare super eos pro sanitate corporis et pro illuminatione mentis. Non autem esse licitum relinquere in eorum manibus, ut dicitur, *brevia* italice (*brevetti*) quando adest periculum ut irreverenter tractentur et eiiciantur; secus vero si missionarii credant non adesse contem-

¹ Cf. N. 801.

ptum, et reverenter uti eisdem. Advertantur tamen missionarii ne in huiusmodi brevibus contineantur reliquiae sanctorum, res intinctae sacro chrismate, et multo minus si contineant vel immixta sint verba, signa crucis vel characteres quae inducere possint infideles ad actus superstitiosos. Insuper: *che le orazioni, benedizioni od altre divozioni, che si daranno dai preti cattolici ai turchi, si diano sempre gratis senza il minimo emolumento.*

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 468. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 66].

821.

S. C. S. Off., 15 dec. 1768.

Cum christiani (in Sinis), numero pauci, non possint quin saepe utantur gentilium consortio, reperiunt se quotidie ad mensas eorum, et convivia; quia autem pagani habent pro more, ut cibos non solum directe ad cultum idolorum, sed et ad comestionem ordinariam familiae praeparatos idolis offerant, apponantque indifferenter super mensam: christiani qui ibi sedent timidi indifferenter quoque comedunt, quia esset sibi rubor, et gentilibus iniuria si cibis apposis uti recusarent. Quaeritur ergo:

1. An possint isti christiani de istis comedere quando non est datum scandalum.

2. An possint et christianae uxores gentilium quae, nisi comedant, maledictis, iniuriis, et interdum ictibus impetuntur.

3. An possint et ipsaemet uxores, partu aliisque infirmitatibus praepeditae, in quo casu necessarius est usus carni, nihil enim aliud offertur quam carnes idolis oblatae.

4. An possint operarii christiani, qui ut familiam suam sustentare valeant, tenentur saepe pro gentilibus laborare, eisque nonnisi semel intra hebdomadam offeruntur carnes, aut alii cibi, sed idolis oblati. Si autem isti omnes denominati prae debilitate, et timiditate prohibitioni cibis istis utendi non obediant, debentne a Sacramentis arceri?

R. Relato praemisso dubio ex Sinarum Imperio Sacrae Congr. de Propaganda Fide proposito et ab eadem ad S. Off. pro resolutione remisso SS^{mus} D. N. auditis E^morum DD. Cardd. Gen. Inq. suffragiis decernit licitum esse comedere epulas indifferenter appositas, quamvis idolis oblatae, dummodo non in templo neque in loco idolis sacro, et dummodo omnis absit species cultus aut venerationis idolis, ac superstitionis, nullumque adsit periculum scandalizandi fideles vel infideles.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 470. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 195, 196].

822.

S. C. S. Off., 12 ian. 1769.

SS^{mus} (Clemens XIII) decrevit transmittendam esse Vicario Ap. Sutchuensi postulanti sequentem Instructionem: — Ut dubiis quae a Sinensi provincia Sutchuensi transmissa fuerunt ad S. C. de Prop. F. clara ac distin-

cta dari possit responsio, necessarium duxit S. C. S. Off., ad quam remissa fuerunt, postulata circa facultatem dispensandi super impedimento disparitatis cultus ad nonnulla capita redigere.

I. Circa loca in quibus eadem dispensandi facultate uti debet, non dubium est quod in locis, ubi sunt plures infideles quam christiani, iure optimo dispensatio concedi possit; animadvertendum tamen est quod, cum missionarius habeat etiam facultatem dispensandi super impedimentis consanguinitatis et affinitatis, faciliorem se praebere debeat in huiusmodi dispensationibus concedendis, si hac ratione matrimonia inter catholicos iungi possunt, potius quam in dandis dispensationibus super disparitate cultus, ad effectum ut catholici cum infidelibus matrimonia contrahant.

II. Si matrimonia iam inita fuerint inter catholicos et infideles sine praevia dispensatione impedimenti disparitatis cultus, tunc missionarius sequenti modo se gerat; curet nempe:

1. Ut eae dispensationes non nisi vere catholicis indulgeantur, et ubi coniux in infidelitate remanens baptizari renuit.

2. Ut tunc solum concedantur, cum ex separatione gravia praevidentur incommoda secutura.

3. Et eadem dispensationes gratis omnino et absque ulla prorsus mercede impertiantur.

4. Ut in concessione, coniugi catholico commendetur atque iniungatur catholica quoque prolis educatio, et quod curare debeat, modo quo fieri poterit, coniugis infidelis conversionem.

5. Ut easdem dispensationes impetrantes instruantur super necessaria renovatione consensus, quae ad persecutiones et ad scandala declinanda, sat erit ut inter solos coniuges privatim habeatur, patefacta tamen, quoad fieri poterit, etiam parti infideli prioris matrimonii nullitate.

6. Ut hac eadem sibi indulta facultate missionario extra suae Missionis fines uti minime liceat.

III. Si vero matrimonia contrahenda sint, distinguendum est, num dispensationem praefati impedimenti petant qui iam adulti sunt, et in hoc casu missionarius sese conformet omnino iuxta tenorem facultatum sibi concessarum et iuxta Instructionem Sacrae Congregationis de Propaganda Fide. Si vero dispensationem petant parentes pro filiis vel filiabus impu- omnino missionarius a concedenda dispensatione; sed tunc solum illam largiatur, cum ambo sponsi ad annos pubertatis pervenerint, et mutuum consensum praestiterint, servatis semper conditionibus in praefata instructione contentis.

Quo vero ad aliud dubium (Vicarii Apost. Sutchuen.) circa parentes christianos qui citra ullam dispensationem filias suas collocant in matrimonium cum gentilibus, (SSm^{us}) decrevit ut servetur decretum S. Congr. datum die 18 Nov. 1745, quod hisce terminis concipitur: *Graviter esse reprehendendos...*¹ Missionarius instruat ut, adimpletis exacte omnibus

¹ Cf. N. 802.

quae in eodem decreto praescribuntur, poenitentes ad sacramenta admittere non differat, praesertim si praevideat dilationem futuram cum periculo pereundi absque sacramentis.

Quoad particularem casum puellae viginti annorum (pagano olim a parentibus desponsatae) quae petit Baptismum: si puella adhuc baptizari cupiat, si probe fuerit edocta de mysteriis christianae fidei, si parata a pactis sponsalibus cum gentili resilire, quatenus dispensationem super disparitate cultus obtinere nequeat, baptizari poterit a missionario. Dispensationem autem super disparitate cultus pro contrahendo matrimonio cum gentili cui fuit desponsata, tunc largietur missionarius cum illae condiciones concurrent quas exigit Instructio S. Congregationis de Propaganda Fide ad Vicarium Apost. Sutchuensem (seu Fokien.).¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 472].

823.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen.), 13 iul. 1769.

Essendo stati riferiti avanti la Santità di N. S... i dubbi da V. S. proposti alla S. C. di Prop. Fede sull'osservanza delle feste,² la Santità Sua ha risoluto che fra i cattolici della Provincia di Sutchuen dee aver luogo l'Indulto di Paolo III dato per le Indie Occidentali l'anno 1537, giacchè ne fu fatta l'estensione anche alla Cina con decreto della medesima S. C. di Prop. dei 20 Marzo 1685.³

Commiserando inoltre la Santità di Nostro Signore le circostanze, e la situazione di queste cristiane popolazioni, la povertà della maggior parte delle medesime, pur degni quei fedeli riconoscendo di tutta la più pietosa paterna sua benevolenza, come germi novelli della cattolica Chiesa, bisognosi ancora di esser nutriti di latte alla sue mammelle, e finalmente avendo anche riguardo alla consuetudine introdotta, concede la facoltà, per dodici anni, a V. S. come Vicario Apostolico di codesta provincia di Sutchuen,

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 435.

² Vicarius Apost. Sutchuensis Sacrae Congreg. de Propaganda Fide haec exposuerat: « Inter decem Dei praecepta adverti esse tertium ad quod observandum minus proclives sunt sinenses debiles in fide. Statim ac perveni in Su-Tchuen nihil certe omisi quo sinenses christiani huic mandato obtemperarent; at comparata magis ac magis experientia, probe novi quod ut intentum haberem, hoc opus et labor esset. Praeterea advertens ubique plures debitis onustos, pluresque multo pauperes quam divites intra multitudinem gentium conversantes gemensque amare quod in tanta messe tam pauci adessent operarii qui christifideles in occupationibus spiritalibus diebus Dominicis et festis retinerent, iudicavi ob eiusmodi rationes consultius tolerare ut ordinariis praedictis diebus isti christiani rudes et pauperes in maiori parte vacarent laboribus servilibus a meridie usque ad noctem, eoque ad observantiam diei nonnisi a mane ad meridiem usque, eos dumtaxat adstringere: exceptis tamen diebus Natalis Domini, Resurrectionis, Pentecostes, et Assumptionis B. M. V. quorum festorum observantia totius diei ita praescripta est ut denegentur quidem sacramenta refragantibus. Hanc agendi rationem fideliter expono ut, si quis error irreperit, emendationi promptae, si mandetur, cito consulam ».

³ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 229.

e suoi successori, comunicabile a tutti i missionari del suo distretto, di dispensare tutti i cristiani a loro subordinati, a potere applicarsi in opere servili anche nei giorni di Domenica, e nelle altre feste di tutto l'anno, quando l'agricoltura, o la mercatura così esigessero, secondo l'arbitrio e coscienza de' medesimi missionari, che ne rimane incaricata: ben inteso però che debbano osservarsi le condizioni dallo stesso missionario postulante proposte, cioè la mattina delle Domeniche ed altre feste debba esser esente dall'opere servili; e che soltanto dal mezzogiorno fino alla notte possano i cristiani incombere alle medesime. Che nelle quattro solennità di Natale, Pasqua, Pentecoste, e dell'Assunzione della SS. Vergine non possa aver luogo veruna dispensa pel lavoro, neppure nelle ore dopo il mezzogiorno. Finalmente che si esortino i fedeli a compensar questa condiscendenza della Chiesa che mostrasi verso di coloro così pietosa ed indulgente, con qualche pia meditazione, od orazione, o altro spirituale esercizio in quei giorni in cui saranno dispensati.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 473].

824.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 16 nov. 1769.

Expertus fui (ego missionarius N.) pluries difficultatem quam christiani superandam habeant, ne scilicet conferant ullatenus superstitionis. Modo enim prodit diploma praetoris quo mandatur ut quisque de plebe conferat aliquid argenti, vel ad construendum aut reficiendum templum, vel ad sacrificia idolis facienda. Quisque autem refragans, alligatus percutietur, et, si sit christianus, post ictus ad apostasiam compelletur. Modo septem vel octo superstitionibus a communitate praepositi veniunt exactum paululum argenti a christianis, qui, si recusent, vestibis exuuntur, aut res vi rapiuntur, aut ictibus impetuntur.

Quoad praetoris exactionem, quidam Ill^lmus Episcopus et Vicarius Apostolicus Provinciae Fokien. in Sinis, consultus olim, respondit christianos posse conferre non quidem ratione superstitionis, sed potius ratione iuris quod habet praetor exigendi tributa.

Quod autem spectat exactores a communitate constitutos, probe novi missionarios antiquos permisisse christianis conferre modicam summam, ea tamen conditione, ut non inscriberentur nomina eorum in catalogo conferentium et fieret insuper protestatio a christianis, se nimirum non conferre pro superstitionis, sed potius se conferre quasi munus exactoribus, ut pos-

¹ Inter facultates extraordinarias quae modo concedi solent Vicariis App. Sinarum et Regnorum adiacentium, quaeque recensentur in Formula b, est sequens: «*Dispensandi cum catholicis pauperibus qui opera sua valde indigent, ut serviliter laborare valeant diebus Dominicis et festis, post tamen S. Missae auditionem, si possit audiri; si vero non possit, recitationis precibus suppletivis; exceptis diebus Paschae, Pentecostes, Nativitatis D. Iesu, Assumptionis B. M. V. Cum iis vero qui opera sua non indigent, dispensandi ut serviliter laborare possint post meridiem iisdem diebus, exceptis quatuor solennitatibus supradictis.*»

sint inter se convivari, ut tandem hoc modo christiani debiles se possint a vexationibus et molestiis redimere...

Non obstantibus tamen eiusmodi decisionibus, fateor me semper anxiam habuisse conscientiam; ideo ut securius agere valeam, tutius censui consulendum circa eiusmodi casus etc.

R. In proposito casu non licere. Scribendum esse missionario postulanti, quod secundum ea quae in casu proponuntur, tam praetor in edicto, quam superstitionis a communitate praepositi, pecuniam a christianis exigunt, vel ad construendum aut reficiendum templum, vel ad sacrificia idolis facienda, et christiani praeterea sciunt quidquid ab eis solvitur in eam causam esse erogandum. Itaque minime laudandum illum Vicarium Apostolicum provinciae Fokien. qui olim respondit christianos posse conferre, non quidem ratione superstitionis, sed potius ratione iuris quod habet praetor exigendi tributa; neque antiquorum missionariorum sententiam sectandam, qui permittebant christianis conferre modicam summam, ea tamen conditione ut non inscriberentur nomina eorum in catalogo conferentium, et fieret insuper protestatio a christianis se nimirum non conferre pro superstitionis, sed potius conferre quasi munus exactoribus, ut possint inter se convivari. In utroque enim casu, quidquid solvitur, pro superstitionis solvitur; haec causa proponitur in praetoris diplomate; ad eundem finem, suique etiam ratione muneris exigunt imperatam pecuniam viri illi qui a communitate sunt praepositi superstitionis. Qualiscumque igitur esset solventis animus, quaecumque etiam oris protestatio, si quis praetori, si viris illis pecuniam penderet, iam facto demonstraret se aliquo modo superstitionis cooperari, quod christianis nefas est et summum scelus, nec etiam pro vitae incolumitate perpetrandum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 474. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 196, 197].

825.

S. C. S. Off. (Chen-si et Chan-si), 23 nov. 1769.

1. An sub nomine legitimi impedimenti, per quod dispensatur coniux fidelis ab interpellatione coniugis infidelis, veniat sola praesumptio impudentiae viri, qui, sicut prima vice uxorem vendidit, timendum videtur ne, eadem recuperata, secundo etiam vendere audeat.

2. An veniat sola praesumptio quod pars infidelis nolit redire, quia scilicet in praecedenti cohabitatione, vel ob diversitatem temperamentorum, vel aliis ex causis, ambo inter se discrepabant, continuisque agitabantur dissensionibus.

3. An veniat sola praesumptio quod maritus infidelis, ex eo quia iam transiit ad alias nuptias, nolit reicere secundam uxorem ut primae rursus adhaereat; vel, si forte velit rursus suscipere primam, nolit tamen reicere secundam sed ambas simul retinere.

4. An veniat solus timor christianorum ne scilicet pars infidelis, ob interpellationem illi factam intelligens tali in loco haberi christianos, possit exinde christianae religioni molestiam afferre.

R. Ad 1. 2. et 3. Negative.

Ad 4. In huiusmodi casu consulatur Sedes Apostolica.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 475].

826.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 15 dec. 1769.

Pagani, 1 et 15 die mensis cuiusque, in fine et initio anni sinici, in anniversariis defunctorum, aliquando semel aut ter in anno, offerunt, directe vel indirecte, sacrificia aut idolis aut defunctis: mulieres autem christianae uxores eorum, quorum officium est culinae gerendae, iubentur ut cibos ad hoc necessarios praepararent. Ista vero mulieres metu ictuum, maledictorum et iniuriarum obediunt... In responsione S. C. ad Vicarium Ap. Provinciae Chen-si consulentem, legi tolerari posse in istis mulierculis praeparare cibos ad comestionem familiae destinatos, cum protestatione se agere pro comestione familiae, non autem pro idolo: S. autem C. nihil decrevit circa cibos qui primario et directe ad idolum diriguntur. Occurrit mihi (Vic. Apost.) aliquando talis mulier confitenda; a me vero prius interrogata circa dictos modo cibos, respondit se non posse quin indifferenter praepararet, cum esset domi sola et unica mulier cuius maritus gentilis esset superstitiosus valde et iracundus. Advertens igitur ego huius mulieris debilitatem, absque Confessione cito remisi illam flentem amare eo quod in tanta ex utraque parte pressura esset constituta. Quaeritur ergo an istae mulieres, tantis oppressae angustis, possent se salvare a superstitione quocumque modo in praeparandis cibis indifferenter, si faciant protestationem se non intendere pro idolis laborare, debeantque absolute sacramentis privari in casu quo praepararent cibos quos non possunt praeparare.

R. In proposito casu non licere christianis mulieribus, ad vitandam iram superstitiosi atque iracundi mariti, praeparare carnes quas sciant esse idolis progenitorumque spiritibus offerendas. Moneantur autem Vicarii Ap. et missionarii, quibus ab Apostolica Sede conceditur facultas dispensandi in matrimoniis super disparitate cultus, ipsis non licere ea uti quando periculum adsit perversionis coniugis fidelis. Quapropter caveant ut omnino et adamussim servant conditiones in formula indulti ipsis praescriptas, necnon declarationes et decreta hac de re a S. C. S. Officii alias edita, atque Episcopis et Vicariis Apostolicis in Regno Sinarum a S. C. de Prop. Fide superioribus annis transmissa. Cum vero, inter eas conditiones, ea praesertim servanda sit, quod omne absit periculum perversionis coniugis fidelis, quemadmodum in proposito casu, vir infidelis fidelem uxorem cogit ad praeparandos idolis cibos, iam illam ad peccatum mortale patrandum induxerit. Itaque, antequam matrimonium contrahatur, si huiusmodi casus praevideri poterit vel ob nimiam superstitionem aut iram viri infidelis, dispensationes in hoc casu non sunt elargiendae.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 476. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 197, 198].

827.

S. C. S. Off. (Mission. Loang et Kacong), 8 mart. 1770.

1. Se in qualunque Regno, o la Religione vi si eserciti liberamente, o no, si possano battezzare gli adulti, che essendo in pericolo di morte non hanno tempo di essere istruiti, sebbene ne abbiano buona volontà, e possano solamente rispondere con un sì ad ognuno degli articoli di Fede, che vien loro proposto da credere come assolutamente necessario per esser battezzati, ovvero possono soltanto fare de' segni i quali indicano che credono quanto loro si dice, e che oltre la Fede hanno un gran dolore di aver offeso Iddio e un gran desiderio del Battesimo.

2. Se si può amministrare il Battesimo ai vecchi, che non sono moribondi, nè malati, quando lo desiderano, sebbene non possono ritenere a memoria le cose necessarie a sapersi, ma che per altro dopo averle intese assicurano che le credono, e le confessano come quelli che inutilmente si sforzano di loro farle imparare.

3. Se i mentecatti di nascita, o divenuti tali avanti l'uso di ragione possano essere battezzati, sebbene materialmente essi vadano ora alle chiese dei cattolici, ora ai tempî ed idoli e facciano esteriormente tutte le ceremonie dell'idolatria come fanno quelle della Religione Cristiana.

R. SS^{ms} auditis etc. decrevit: Affirmative in omnibus, et praeterea iussit ut quoad primum et secundum dubium moneantur missionarii ut caveant ne baptismus ab infirmis petatur potius ex superstitiosa concepta spe obtinendi per salutare lavacrum salutem corporis, quam spiritualem animae regenerationem. Pariter animadvertant, quod si adulti, de quibus quaeritur, a mortali infirmitate post susceptum Baptismum convalescant, tenentur missionarii pro virili parte in Fidei rudimentis imperitos instruere, et si senes tardiores memoria fuerint, iteratis instructionibus eorum succurrant imbecillitati. Quoad 3. dubium addidit, a missionariis curandum esse quantum fieri poterit, ne dementes de quibus in eodem dubio, ingrediantur templa idolorum, et ab idololatrarum caeremoniis se abstineant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 477. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 254, 255].

828

S. C. S. Off. (Smyrnen.). 10 maii. 1770.

An liceat catholicis, baptismis protestantium et eorum concionibus interesse, nec non matrimoniis et baptismis graecorum, in quibus per se, vel per alios aliquando etiam officio patrini funguntur.

R. Catholicis regulariter non licere haereticorum aut schismaticorum concionibus, baptismis et matrimoniis interesse. Absolute autem non licere nec per se nec per alios, fungi officio patrini in baptismis qui haereticorum filiis ab haereticis ministrantur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 478. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 455].

829.

S. C. S. Off. (Vic. Ap. Fokien.), 12 iul. 1770.

Cum sequenti anno secunda dies lunae primae sinensis incidat in diem Cinerum, ortum est dubium inter istos Patres missionarios, et ab ipsis interrogatus sum: An sinenses illo die teneantur ieiunare et a carnibus abstinere? Cum autem videam in calendario perpetuo, facto et characteribus sinensibus impressioni mandato a missionariis antiquis, hanc notam: *Quod si prima luna sinensis inciderit intra Quadragesimam, non obligantur sinenses a carnibus abstinere, nec ieiunare ultima die ultimae lunae, et duobus primis diebus primae lunae*, infero hanc consuetudinem esse in hoc Imperio approbatam et publicatam a missionariis antiquis; quod quidem kalendarium multi sinenses prae manibus habent, ut sciant qualibet die de quo Sancto celebrat s. Mater Ecclesia. Non ausus sum contra hanc consuetudinem respondere. Pro sequentibus annis supplico ut S. C. dignetur respondere, an reprobanda et eradicanda sit talis consuetudo vel toleranda; et si reprobanda est, dignetur ad nos mittere reprobationis decretum.

R. Dentur decreta alias edita, et scribatur Vicariis Apostolicis utriusque Tunkini, necnon Vicario Apostolico Fokiensi, ut incumbant executioni eorumdem decretorum, et certiore reddant S. C. an in eadem executione procuranda proficiant. Curent praeterea ut a calendario deleatur nota quae in eo legitur, videlicet primis tribus diebus novi anni dispensatos esse christifideles ab abstinencia a carnibus, si iidem dies in Quadragesimam incidunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 479. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 321].

830.

S. C. S. Off. (Mission. Loang et Kacong), 8 nov. 1770.

1. Se nel caso che i re e i popoli siano contrari alla propagazione del Vangelo, possa amministrarsi il Battesimo ai fanciulli moribondi con strofinare la loro fronte dalla parte davanti solamente o qualche altra parte considerabile, con una sponga imbevuta d'acqua, senza versarne sopra, per timore che i genitori i quali hanno fatta opposizione, e osservano da vicino i missionari, se ne accorgano.

2. Se in quei regni nei quali i genitori si oppongono al Battesimo dei loro figliuoli per l'opinione in cui sono talvolta gl'idolatri che il Battesimo li faccia morire, possano battezzarsi in pericolo di morte col servirsi d'acqua in cui si saranno poste delle quintessenze, o degli odori forti, oppure alcune droghe, come il zafferano, o polvere di qualche altra specie per indurre cambiamento nel color naturale senza alterarne la sostanza, e con farne uso come se fosse un rimedio, o sia a guisa di docciatura, con versare l'acqua sopra una parte o sopra la testa, o sia in maniera di bagno, o sia per lavare o pulire il fanciullo, ovvero per rinfrescargli gli occhi, o nettargli

le piaghe, o ancora con dargliela a bere, oppure in qualche altra maniera a guisa di rimedio, come se ciò fosse effettivamente, ma sopra tutto principalmente per battezzarlo, pronunziando sotto voce la forma del sacramento.

R. Considerati dalla S. C. del S. Offizio i proposti dubbi, la medesima è stata di sentimento di dover primieramente inculcare ai missionari il grave obbligo, che hanno di uniformarsi al Rituale Romano eziandio nella privata collazione del Battesimo, e di non recedere da esso per quanto possono.

Nel caso peraltro di estrema e vera necessità, in cui è imminente la morte del fanciullo, nè ai missionari può darsi altra e più commoda occasione di visitarlo, e i genitori sono al Battesimo avversi, come si espone nei dubbi, possono, anzi debbono in tal caso i missionari servirsi di materia prossima e remota, quantunque dubbia, dovendo prevalere al pericolo della invalidità del sacramento il soccorso, quantunque incerto, alla spirituale generazione del fanciullo. Quindi è, che, toltone il modo di dare il Battesimo per modo di bevanda, che pare si accenni nel secondo dubbio, il quale è certamente illecito ed invalido sarebbe il Battesimo così conferito; e tolto ancora l'uso di acque odorifere o essenze in cui la sostanza dell'acqua sarebbe alterata, tutti gli altri modi espressi nei diversi dubbi possono e debbono essere adoperati nel caso dell'allegata estrema necessità, e non altrimenti; su di che s'incarica la coscienza dei battezzanti; avvertendoli ancora, che in questi casi procurino sempre che qualche porzione di acqua scorra sul capo, se è possibile, e non potendosi in verun modo sul capo, scorra almeno su qualche principale parte del corpo del fanciullo. — Inoltre avvertano che in caso che questi fanciulli così battezzati, con dubbio della validità del sacramento, riacquistassero la sanità, cerchino ogni miglior modo i missionari di battezzarli di nuovo *sub conditione*, e d'istruirli.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 480. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 242-245].

831.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Geneven.), 3 sept. 1772.

Secondando V. S. l'antica lodevol disciplina di ricorrere alla Sede Apostolica per essere istruita da essa che è la maestra di tutte le chiese in quelle più ardue e difficili cose che appartengono al suo pastorale ufficio, domandò fin dall'anno scorso la risoluzione di alcuni casi che sogliono con frequenza accadere nella sua diocesi ad effetto di potere in quelle circostanze rettamente regolarsi coll'autorevole decisione della S. Sede. Fu pertanto dalla Santità di N. S. meritamente lodato lo zelo di V. S., ed il filiale rispetto col quale Ella dimostrava la sua dipendenza dal capo visibile della Chiesa, ed essendosi però stimato doveroso il prendere in considerazione le sue richieste, furono dati ad esaminarsi i suoi dubbj a teologi di profonda dottrina ad effetto di passar poi col loro consiglio a pronunziare la suprema decisione. La difficoltà della materia sopra cui si è dovuto fare un accurato e maturo esame, ha fatto sì che prima d'ora non Le sia stata data alcuna

risposta. Ma essendosi finalmente ben ponderati i medesimi dubbi, ha la Santità Sua deliberato di rispondere sopra di essi come qui appresso Le verrà significato.

Intorno al 1° e 2° dubbio che riguarda i matrimoni clandestini, i quali si contraggono contro la legge del Concilio di Trento,¹ è da osservarsi dove i contraenti hanno fissato il lor domicilio o quasi domicilio in paesi nei quali è stata promulgata la legge tridentina, siansi pure eglino cattolici o eretici, sono tenuti a contrarre il matrimonio con quelle condizioni che dalla medesima legge son prescritte, altrimenti contraggono invalidamente, e invalidamente ancora contraggono, se in fraude della legge, senza mutare l'antico domicilio, si portano appostatamente in paesi dove non è stata la stessa legge promulgata, per solo fine di celebrarvi clandestinamente il matrimonio. Quindi a questi due dubbj debbesi rispondere che i matrimoni sono invalidi perchè, secondo ciò che si propone, i contraenti hanno il domicilio o quasi domicilio nella diocesi di Ginevra, ove la legge del Concilio è pubblicata, e senza trasferirlo nel paese degli Svizzeri ove il Concilio non è pubblicato, colà si portano all'unico effetto di contrarvi il matrimonio.

Sul 3° dubbio (*circa matrimonia a vagis contracta*) non ha presa N. S. alcuna risoluzione. È così difficile di ben stabilire la natura e la qualità dei vaghi, ed è così incerto il fissare le circostanze nelle quali debbano i vaghi considerarsi per soggetti alle leggi di quei paesi ove vanno vagando, e dove talvolta contraggono matrimonio, che molto più facile e sicuro riesce il decidere ciascun caso particolare, che pronunziarne in astratto un generale giudizio. Quindi la Santità Sua Le insinua che quando in pratica accaderà in codesta sua diocesi alcun caso di matrimonio clandestinamente contratto da vagabondi, Ella accuratamente si informi di tutte le circostanze del caso stesso, della qualità del vagabondo, dei luoghi e del tempo in cui ha vagato, e della disposizione del di lui animo per contrarre il domicilio, e facendone un'esatta relazione, la trasmetta a questa S. C., e non si mancherà di darle allora in ciascun caso definitiva risposta.

Intorno al 4° e 5° dubbio, deve V. S. aver sempre avanti gli occhi che, secondo la legge evangelica, il Concilio di Trento² stabilì per cosa certa l'indissolubilità e perpetuo vincolo del matrimonio, una volta validamente contratto, di modo che vivendo il primo legittimo coniuge non possa mai sciogliersi il legame matrimoniale da qualsivoglia autorità, e molto meno dall'autorità illegittima di un eretico magistrato. Quando dunque il matrimonio fin da principio, o tra eretici dall'una e l'altra parte, o tra un cattolico ed una eretica, o tra un eretico ed una cattolica sia stato valido, non si potrà mai in qualunque caso, anche della conversione del coniuge eretico alla religione cattolica, contrarre dai coniugi validamente altro matrimonio con altra persona fintanto ch'è sopravviverà il primo coniuge; nè mai potrà loro giovare la dichiarazione del magistrato eretico che illegittimamente

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.
² Sess. XXIV, de matrimonio.

sciolga il primo valido matrimonio, e permetta alla parte eretica di passare ad altre nozze. Sicchè dunque, supponendosi nell'esposizione del 4° e 5° dubbio che i matrimoni contratti o in Losanna oppure in Ginevra, e nel paese degli Svizzeri siano stati validi, ne viene in conseguenza che sono stati nulli tutti quegli altri che sono stati contratti dopo lo scioglimento dei primi fatto dall'illegittima potestà del magistrato protestante.

Finalmente intorno al 6° dubbio che riguarda gli sponsali *de futuro*, il Concilio Trid. non ha prescritto alcuna forma con cui si debbano contrarre, e pertanto il lodevole stabilimento del rituale di Ginevra, e la consuetudine ad esso corrispondente di contrarre gli sponsali in chiesa avanti il parroco e i testimoni, può certamente far sì che i sudditi ne siano tenuti all'osservanza, ma se si trascura, non rimangono perciò gli sponsali invalidi, e resta anche fermo conseguentemente l'impedimento della pubblica onestà che essi producono, come può vedersi nel lib. 12, cap. 5, *De Syn. dioec.* dell'insigne Benedetto XIV.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 492].

832.

S. C. S. Off. (Tunkin. Orient.), 25 febr. 1773.

1. An liceat christianis Tunkini prosternere se ad imaginem Crucifixi ad latus feretri, vel supra feretrum, vel in manibus defuncti collocatam, exclusa omni re superstitionem redolente?

2. An liceat, addita protestatione publica ab omnibus adstantibus intellecta, qua declaratur nec defunctum, nec feretrum, sed crucem coli, Christoque pro defuncti anima hoc obsequium exhiberi?

3. An christiani possint salutare missionarium vel sedentem in suppedaneo feretri, vel ad latus illius, vel etiam feretrum circumeuntem, thus eidem incendendo. Mos in hac Missione est christianis et missionariis, defunctorum preces eo in loco dicere in quo est feretrum; cum vero interdum ibi etiam primum aliquid superstitiosi fuit, edixi ego (Vic. Ap.) ut, quoties deinceps hoc fieret, non domi, se in ecclesia preces dumtaxat funderentur. Hanc ob agendi rationem nimiae severitatis insimularunt me quamplures; nihilominus ab ea sententia recedere aequum non habui, ne inter actus christianos et superstitiosos aliqua videatur connexio.

R. Sacra Congregatio generalis s. Officii habita coram Clemente XIV, decrevit respondendum esse ad omnia dubia: *Non licere*, et addidit: *transmittatur Vicario Apostolico et omnibus Praefectis eiusdem Regni instructio anni 1753.*¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 494. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 325].

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 386.

833.

S. C. S. Off. (Cochinchin.), 12 sept. 1776.

Ab aevo cambodienses christiani in sui famulatum emunt laossenses aliosque ex populis confinibus, idque agunt etiamsi dubium fundatum sit, immo etiamsi aliquando certo sciant, quod illa mancipia fuerint in patria sua furto ablata.

R. *Instructio Pii PP. VI*: In primis distinguendum est, num captivi laossenses qui a plagiariis veneunt, sublatis fuerint *legitimo eorum domino*, vel potius liberi ac proprii iuris in plagiatorum iniustam servitutem devenierint. In primo casu non licet eos emere; etsi enim iniuste a plagiariis detineantur, nefas tamen est alienas res furto ablatas emere invito domino. In secundo casu iterum pariter distinguendum est, num laossenses se christianis venum ire detrectent, vel consentiant: si detrectant, emi nequaquam possunt, ipsi enim captivi domini sunt propriae libertatis, quamvis iniuste iis per furtum a plagiariis ereptae. Si vero postquam plene edocti fuerint iure sibi libertatem competere, a qua nonnisi aliorum iniuria exciderunt, ultro et sponte sua, et ex libera et propria voluntate, tamquam rerum suarum domini, se exhibeant christianis *ut ab eis recipiantur et detineantur in servitute* eo prudenti consilio ut a graviore et dura plagiatorum servitute soluti, a qua ipsis datum non fuerit alio modo se emancipare, mitiorem apud emptores christianos servitutem sortiantur, penes quos etiam facile sibi persuadere poterunt, venire posse in agnitionem veri Dei cultus, eumque inaestimabili animarum suarum compendio profiteri; in his sane circumstantiis permitti poterit christianis, habito etiam respectu ad favorem fidei, ut possint eiusmodi captivos iusto pretio sibi comparare, et *in propriam servitutem redigere et retinere*, dummodo eo animo sint, ut eos tractent secundum praecepta caritatis christianae, et curent etiam rudimentis fidei illos imbuere, adeo ut, si fieri poterit, in libertatem filiorum Dei, quae in sola Catholica Ecclesia est, nulla tamen coactione facta, sed tantummodo opportunis suasionibus et hortationibus, libere et feliciter traducantur per eorum conversionem ad veram fidem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 515. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 454].

834.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 10 apr. 1777.

1. Num liceat prostrationes sinicas, vulgo *Koteou*, tanquam purae civilis observantiae signa erga progenitores defunctos aliquo in casu, gravium nempe inimicitiarum, vel persecutionis, permittere, non obstante prohibitione Sedis Apostolicae.

2. Cum difficile admodum sit christianos avertere a prostrationum praxi, an probandum sit missionariorum quorundam consilium, ut ante omnes

orationes et caeremonias defunctus sepeliatur, nec nisi illo terrae demandato, fiant preces cum luminaribus et aliis caeremoniis, quae nullam cum gentilibus uniformitatem habent, aut superstitionis speciem habere videntur.

3. An opportunum sit prohibere usum thuris et cereorum in exequiis defunctorum, preces quoque flexis genibus ad mortuorum sepulchra; ex iis quippe ritibus uniformitatem habentibus cum caeremoniis gentilium, et christiani parum tuti in fide facile revocantur ad pristinos errores, et infideles scandalizantur, putantes, christianos eundem, quem ipsi, cultum defunctis praebere.

R. Ad 1. Mirata est plurimum Sanctitas Sua, post editas a Romanis Pontificibus praedecessoribus suis Clemente XI et Benedicto XIV novissimas Constitutiones¹ postque Instructionem anno 1753 ab hac Sac. C. de Prop. F. Orientali primum Tunkinensi Vicario Apostolico datam,² ad alias deinde Missiones extensam, qua cultus civilis defunctorum, quos intra limites contineatur, exprimitur, sinicas rursus prostrationes obtendi tamquam civilem et politicum dumtaxat cultum prae se ferentes, cum ex praefatis Constitutionibus, praedictaque Instructione, liquido constet prostrationes hasce a superstitione liberari nullatenus posse, quamlibet etiam gerant mentem, vel protestationem edant earum actores, aut a re quavis alia superstitionem olente easdem separent; sunt enim de se illicitae et superstitiosae, neque ideo malae quia prohibitae, sed prohibitae quia malae. Confidit nihilominus Sanctitas Sua nullam in posterum super his prostrationibus motum iri quaestionem, et, intrinseca earum pravitate inspecta, cunctes in Sinarum Imperio, aliisque finitimis Regnis et Provinciis, evangelicos operarios non modo in eundem sensum, pro suo religionis studio ac puritate, suaeque huic Sanctae Sedi debita reverentia, uniformiter consensuros, sed omnem praeterea operam duros, ut opinio mere civilis obsequii in hac caeremonia quomodolibet implenda a suis quoque neophytis penitus eliminetur, eiusque praxis omnino arceatur, qualiscumque fuerit casus.

Ad 2. Improbavit Sanctitas Sua huiusmodi consilium; et sacras caeremonias ac ritus, quibus catholica Mater Ecclesia saluberrime utitur in filiorum suorum exequiis, sedulo servari praecipiens, mandavit consueta suffragia et Missam, praesente quantum fieri potest corpore defuncti, celebrari, antequam sepulturae tradatur. Quod si casus aliquando occurrat ut, retento super humum cadavere, certo praevideat missionarius futurum prostrationum periculum, nec illud valeat possibili quovis conatu praecavere, tum dumtaxat ante omnes orationes et quascumque caeremonias defunctum sepeliri benigne indulget Sanctitas Sua. Potius est enim ut laudabilis aliqua consuetudo quandoque immutetur vel nonnullo spirituali bono privetur defunctus, quam certus relinquatur idololatriae locus. Caeterum videant attente missionarii ne casum huiusmodi passim confingant, neve tunc urgere sibi arbitrentur, cum efficacibus monitis ac persuasionibus

¹ Cf. N. 275, 329.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 386.

superstitionis posset periculum amoveri: super quo missionariorum, et eorum qui praesunt graviter oneratur conscientia. Eisdem praeterea cavere iubet Sanctitas Sua ne, revera instante necessitate, ullum corpus humani permittant, nisi post debitum temporis intervallum quo nulla de morte supersit dubitatio.

Ad 3. Antiquissimi ac piissimi moris ecclesiastici cum sit, cereos accensos in exequiis et funeribus defunctorum deferre, eosque feretrum iuxta corpusve defuncti circumponere, ac thus adhibere suis loco ac tempore, praecepit Sanctitas Sua ritum hunc omnimodis retinere. Nec facile pertimescendum fidelium vel infidelium scandalum, cum caeremoniae a caeremoniis differant, et aliter accendi lumina incensumque aduri a gentilibus quisque noverit, aliter cereos ac thus adhiberi ab Ecclesia Catholica: nec rei eiusdem usus, si modus diversus est, sufficiat inferendae institutioni eidem. Missionariorum praeterea est insipientes ac debiles, cum fert opus, instruere, et rituum diversitatem, diversumque Ecclesiae sensum suos praesertim neophytos edocere; casus propterea iustae timendae offensionis difficillimus est, quo caeteroquin occurrente, et insuperabili viso (nec enim praevideri omnia possunt quae a temporis locique circumstantia, vel personarum pendunt) tunc solummodo permittit Sanctitas Sua a praedictis ritibus abstinere. Verum, ut superius dictum est ad 2, caveant omnino missionarii, ne casum effingant aut amplient, inconsiderata praesumptione, cuius districtam rationem Deo suisque Praelatis sint reddituri. Genuflexiones autem fidelium quod spectat, cum orant ad mortuorum sepulcra, siquidem nulla ecclesiastica lege praescriptae inveniuntur, has voluit Sanctitas Sua posse a Missionum Praefectis, aliisque Ordinariis, ac debere interdici, quoties affinitatem habeant cum gentilium prostrationibus, vel aliam quamlibet mali occasionem vel speciem prae se ferant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 521. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 325-327].

835.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 20 aug. 1778.

Quaedam sunt territoria olim a christianis Ecclesiae ex voto vel absque voto tradita: urgentibus gravibus causis, licetne Vicariis App. huiusmodi territoria vendere aut dimittere, absque eo quod rei fiant criminis propter alienationem bonorum suae ecclesiae? Quandoque enim fit ut apostatae haec territoria sibi vindicent, nullusque datur recursus ad auctoritatem civilem; vel etiam posterius eorum qui tradiderunt haec bona, pauperes facti, illa postulant et exigunt; vel pars territorii praedictis vicina gentilibus venditur, ita ut periculosa sit in locis mansio.

R. SS^{mus} concedit ad decennium Vicario Apost. Sutchuensi facultatem vendendi ac alienandi bona ecclesiarum suae iurisdictionis, in casu quo vel grave periculum religioni imminet nisi vendantur, vel moraliter praevideri possit quod bona praedicta ab apostatis, aut a successoribus donatorum, aut a vicinis paganis auferantur et diripiantur, sublata omni

spe, ut in facto exponitur, illa servandi per recursum ad potestatem saecularem; cum consilio tamen missionariorum, eorum videlicet qui commode in consilium adhiberi possint, et cum onere adiuncto pretium ex huiusmodi venditionibus retractum in Ecclesiae utilitatem impendendi, vel emendo alia bona, vel aliter erogando, prout magis expedire visum fuerit onerata super his Vicarii Ap. conscientia, additaque praeterea obligatione certiore faciendi Sacram Congreg. de Prop. Fide de omni quacumque peracta alienatione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 529].

836.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 20 aug. 1778.

Est mos apud gentiles cum magna veneratione domi servare tabellam progenitorum, in qua scilicet legitur: *Sedes animae talis...* Coram ista tabella duplici vice in anno offerunt vinum, carnem, thymiamata. Porro saepissime evenit ut dicatae tabellae reponantur in loco honorabili domus unius de familia, qui nomine familiae totius tenetur illas conservare; secus enim accusatur a parentibus coram Praefectis de impietate erga progenitores, atque graves propter hoc poenas patitur. Nunc quando gentiles, qui tabulas praedictas domi servant, ad fidem convertuntur, quomodo cum ipsis circa hanc causam agendum est?

1. Possuntne licite illas e domo tollere et tradere parentibus paganis ad quos pertinent?

2. Si non liceat tradere, saltem possuntne monere parentes ut illas tollant e domo sua?

3. Si non liceat monere, possuntne abscondere, et deinceps tradere Praefectis, aut parentibus, si ab ipsis ad id cogantur? Profecto si cogantur illas comburere sicuti propria sua idola, tremore imminentis sibi poenae, et adhuc in fide debiles, paucissimi erunt, si tamen unicus sit, qui mandatis obtemperent.

4. Pariter proselyti, qui apud se habent idola aliorum paganorum, quae per modum depositi acceperunt, ad quid tenentur?

5. Denique christiani qui emunt territoria supra quae idola sunt, aut parva idolorum oratoria, possuntne monere gentiles, quorum prius erat territorium, e territorio tollere; ipsisque recusantibus, tenenturne confringere illa et destruere?

R. Ad 1, 2 et 3. Ut his dubiis opportuna atque apta detur responsio, distinguendum est num supersticiosae tabellae, de quibus agitur, speciali dominio spectent ad gentilem conversum, vel potius ad alios de familia in solidum, quemadmodum erui videtur ex ipsa facti expositione, ubi narratur nomine totius familiae eas conservari in aliquo loco honorabili domus unius de familia. Si primum, tum certe conversi ad fidem, neque eas domi servare neque aliis paganis de familia tradere possunt, sed imo contere, igni tradere atque disperdere debent; atque ita a missionariis docendum atque

iniungendum est. Si vero praefatae tabellae ad alterius dominium et proprietatem pertineant, tunc ad 1, 2 et 3 dubium responsum est, teneri quidem christianos nuper a gentilitate conversos easdem superstitiosas progenitorum tabellas a propria domo tollere, sed licite posse eas tradere aliis de familia ad quos pertinent, vel illos monere ut illas tollant ac sibi sumant. Quemadmodum enim nefas esset ut christianus huiusmodi tabellas, si sui iuris ac potestatis essent, sibi retineret, aut aliis traderet colendas ac venerandas, quod vel occultationem verae susceptae fidei redoleret, vel participationem superstitiosi cultus; ita e converso, si tabellae ad alios pertineant, recens christianus eas a sua domo removens ac domino reddens, tum novam a se susceptam fidem testatur, abdicans ac reiiciens superstitiosum illarum cultum, tum iustitiae praecepto satisfacit quod iubet ut quod nostrum non est domino restituatur.

Ad 4. Pari iure idola, quae proselytus iure depositi servat, suis dominis sunt restituenda.

Ad 5. Cum territoria venduntur, videtur quod cum fundi dominio in emptorem transferatur etiam ius et proprietas idolorum aut oratoriorum idolis dedicatum, quae in fundo sita sunt. Si res ita se habet, tenetur christianus idola tollere ac oratoria destruere, vel in aliam formam ac usum ita redigere, ut nulla amplius species appareat oratorii idolis consecrati, et omnis superstitiosi cultus removeatur occasio. Monere autem gentiles ut ipsi idola tollant ac oratoria destruant, nec barbarum excitandarum periculo vacat, nec iustum est ut, quae idola per se potest christianus evertere, permittat paganis alio transferre ac profano cultu adorare. Si vero idola ac oratoria huiusmodi, quamvis in privatorum territorii constituta, publici iuris ac sub principis potestate sunt, tunc non licet christianis ea tollere ac destruere; et potius absterneant ab iis territoriis emendis in quibus profana haec simulacra ac oratoria reperiuntur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 530. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 444, 445].

837.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 9 iul. 1779.

Christiani sunt qui, metu paganorum, praesertim moribundos infantes baptizant, tergendō manu, aqua naturali intincta, frontem infantis; vel digito, aut panno similiter madefacto eum in frontem signant, simulque verba formae proferunt, absque eo quod aqua fluat aut decurrat. Baptismus huiusmodi estne validus?

R. Se gerat (Vic. Ap.) iuxta regulas et consentaneae ad Instructionem de an. 1770 (8 Nov.) transmissam Missionariis Africae.¹
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 536. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 245].

¹ Cf. N. 830.

838.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 27 ian. 1780.

1. Iuxta Indultum a S. Sede concessum, missionarii omnes habent per communicationem facultatem elargiendi Indulgentiam plenariam in articulo mortis constitutis. Verum cum raro inveniant fideles praecise in articulo mortis constitutos, inde fit ut alii dictam Indulgentiam elargiantur ubi tantum est mortis periculum, licet proxime admodum non videatur imminere; alii vero iuxta rigorem verborum non applicant nisi quo tempore agonia videtur proxima; et tunc, quando non observant tam proximum mortis periculum, sive ope medalliorum quibus, auctoritate S. Sedis, huiusmodi Indulgentiae adnexae sunt, quaeque fidelibus dant, sive invocatione SS. Nominis Iesu, prout concessum est a pluribus Summis Pontificibus, monent fideles ut conditiones apponant quibus tantum beneficium consequi mereantur. Si S. C. determinare censeat cui pacto potius adhaerendum, omnes quotquot sumus praesto erimus S. Sedis iudicio.

2. Saepe in hac provincia gentiles exigunt contributiones pro superstitiosis; plerumque christiani recusant: tunc gentiles ab ipsorum domibus vi auferunt, quasi in compensationem, plura utensilia quorum pretium longe superat valorem rei quam pro superstitiosis postulaverant. Ad vitandum istud damnum possuntne christiani haec utensilia ab ipsis redimere data pecunia, quae postulatur? Atque, si possint, tenenturne expectare, ut gentiles auferant dicta utensilia, quando praesertim sciunt ad hoc venisse, vel ut postulata recipiant, vel ut in compensationem depraedentur?

R. Ad 1. Ad id quod inter missionarios controvertitur de tempore imperiendae Indulgentiae plenariae constitutis in mortis articulo, S. C. censuit eam temporis circumstantiam satis esse ut rite conferatur, quae sufficit Extremae ipsi Unctioni conferendae, cum nempe infirmus vi morbi cernitur ad interitum vergere. Neque proximius agoni tempus expectandum esse, quo aegrotus vix sui compos, ad eos plane animi motus edendos impar est, quos Ritale Romanum efflagitat¹ ut tanti beneficii, sicut Extremae Unctionis, fructus uberius percipiatur. Quamobrem e missionariorum debito fore, post adhibitam infirmo sacramentalem Unctionem, eundem excitare ad ea animo concipienda quae in eodem Rituali libro leguntur, mox vero tam insigni beneficio plenariae remissionis eundem communire; idque tunc potissimum praestare cum se haud reversuros praevident.

Ad 2. Neutrum licere: non utensilibus praecavere, antequam diripiantur; non ea redimere postquam direpta sunt, illa, quae petebatur, pecunia contributa. Certum est enim contributionem huiusmodi externam saltem praesefere consensionem cum superstitiosa gentilium voluntate, cui adhaerere ne cum vitae quidem discrimine licet.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 540].

¹ Tit. V, c. 6, Ritus benedictionis apostolicae in articulo mortis.

839.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 15 febr. 1780.

Ubi de baptizandis parvulis Rituale Romanum hoc praescribit scilicet: *Si mater praegnans mortua fuerit, foetus quamprimum caute extrahatur*,¹ huc usque inter christianos casus occurrit, sed regula praescripta nunquam observata est, neque unquam promulgata. Rationes sunt: summa repugnantia quam sinenses habent ad eiusmodi sectionem, absoluta apud ipsos artis anatomicae imperitia, gravissimum periculum atroces calumnias contra religionem excitandi, gravesque persecutiones sustinendi cum discrimine salutis et vitae saltem pro iis qui sectionem tentare auderent, si factum ad notitiam gentilium perveniret, quod admodum facile est. Causae praedictae possuntne silentium excusare?

R. Etsi caute prudenterque agendum sit, ne, cum paucos quaerimus, multos amittamus, agendum esse tamen, et sectionis a Rituali praescriptae notitia ingerenda, ne oblivisci videamur eos, quos abundantiori caritate manifestum est indigere. Erit proinde e missionariorum debito, paulatim et opportune commonere sutchuenses de miserrima parvulorum perditione in uteris matrum decedentium, quibus opitulari nihilominus, quoad humanae possunt vires, postulat christiana charitas, postulat ecclesiastica sollicitudo. Neque improbum videri debere sutchuensibus, aut ullis fidelibus, secare matrem mortuam, cum et Dominicum latus dissectum sit pro nostra redemptione. Illud potius rationi absonum atque ab omni pietate remotum pro inani quadam integritate pudoreque se vando defunctae genitrici, viventem natum aeternae morti addicere. Certe non modestia, non virtus, unde tantum profluit malum. Haec autem foetus extractio de praegnantis defunctaeque alvo matris, quamvis patefacienda, ut dicimus, ac persuadenda sit, expresse tamen cavet, prohibetque Sanctitas Sua, ne missionarii in casibus particularibus se ingerant in demandanda sectione, multoque minus in ea peragenda. Sat proinde missionariis fuerit illius notitiam edidisse, curasseque ut eius perficiendae rationem perdiscant, qui chirurgicis intendunt, laici homines, tum vero, cum casus tulerit, eiusdem praxim ipsorum oneri ac muneri reliquisse.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 541].

840.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 15 febr. 1780.

Raro dispensatur mulier fidelis ad effectum nubendi cum viro gentili; sed difficultas longe minor est christianum fidelem dispensandi, ut matrimonium cum infideli muliere contrahat. Atque eo processum est ut aliqui inter nos non dubitent anticipativam et communem dispensationem ad hunc

¹ Tit. II, c. 1, de sacramento baptismi rite administrando, n. 17.

effectum dare. Ratio ipsis est, quia probabile non videtur Sanctam Sedem exigere ut decem, et aliquando amplius, dierum iter suscipiant, ut, occurrente casu, dispensationem postulent. Praeterea observarunt quod ex centum mulieribus paganis quae viris fidelibus nubunt, nonaginta sint quae fiunt christianae; unde generaliter et anticipative, habita ratione numeri christianorum loci alicuius determinati, horum determinatum numerum, non nominatis personis, a disparitatis cultus impedimento dispensant. Num excedant isti missionarii in praedictae facultatis usu, non audeo determinare.

R. Excessisse missionarios et excedere in concedendis dispensationibus anticipativis et communibus absque nominatione personae, eisdemque iniungendum ut deinceps se abstineant ab hisce dispensationibus concedendis, sub nullitatis poena; alienum quippe a more ac mente huius Sanctae Sedis prorsus est cuiuspiam facultates delegare velle, quae executioni mandentur, non prius visa diligenter causa, nec positus per eundem executorem in tuto conditionibus quae apponuntur. Erit proinde e munere ipsius Vicarii Ap. facultatem, quae sibi adesse ac perdurare supponitur, dispensandi super disparitate cultus, iis tantum prudentibus ac piis in sua Missione laborantibus sacerdotibus subdelegare, qui neminem fidelium permittant matrimonium contrahere cum infideli, ni viderint antea graves illas causas concurrere in singulis plane casibus expetendas, quas accurate inspicere iubet Apostolica Sedes, atque illud maxime caverint quod pars infidelis, nisi spem suae conversionis praebuerit, saltem sine contumelia Creatoris et christiani nominis iniuria sit cum parte fidei cohabitatura, nec ullatenus impeditura educationem proliis utriusque sexus in sancta religione. Ne vero super indebitis hucusque concessis dispensationibus angatur Vicarius Ap., clementissime indulget Sanctitas Sua ne turbarentur qui contraxere, sanatis in radice, ut dicitur, ipsorum matrimoniis, atque a novi consensus obligatione absolutis coniugibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 542].

841.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 28 aug. 1780.

Postulasti a Sacra Congr. de Propaganda Fide, num Tibi liceret Sacramentum Confirmationis, num aliis sacerdotibus alia Sacramenta administrare cuidam huius urbis adolescenti catholico, qui quamvis catholice vivat, sacris tamen lutheranorum functionibus, festis ad minus diebus, interesse cogitur a patre haeretico, nolente sui nominis iacturam facere, quam pertimescit, apud conlutheranos suos, nisi filium ad suae sectae imitationem perstringat. Esse autem id omne ab huiusce S. Sedis Apostolicae regulis alienum prorsus, atque adversum, etiamsi adolescens obtestetur, malo se prorsus invitoque animo praedictis functionibus exhibere, atque ad ea unice avertenda, quae domi gravissima oriantur incommoda, cum suae praeterea de hac re exheredationis et electionis periculo: et quamvis adolescens, adiens haereticorum sacra, non se immisceat illorum precibus, non coenam

sumat, non aliud quidquam operetur: sed immobilis vere sicut lapis materialem solummodo praesentiam impendat, et denique licet iuvenis polliceatur, cum primo a patria potestate fuerit liber, eiusve actuali imperio, nusquam se haereticorum sacra haec aditurum: dignoscere poteris ex ea potissimum instructione quam typis edidit Sacra Congregatio de Prop. Fide super communicatione in divinis,¹ exque decreto diei 19 februarii 1774² ibique laudatis Benedicti XIV Constitutionibus,³ quae tibi praesidio quoque erunt in consimilibus aliis casibus expediendis: interim adnotando, praeter periculum propriae perversionis, praeter scandalum quod fidelibus aequae ac infidelibus praesenti in casu ingeneratur, simulationem quoque aliquam externam saltem falsae religionis adesse, quae cum puritate fidei catholicae componi nullatenus potest.

Sed cum haec a nobis Tibi rescribenda veritas commendat doctrinae, illud etiam fervor charitatis a Te suggerit, esse procurandum ut periclitantem, et in tentatione positum adolescentulum, eiusdemque optimam matrem, flebiles forte refoveas, pusillanimes confortes: patris sponsique comminationibus perterritos, proposito eis futurae retributionis gaudio, ad praesens sustinendum certamen enixe adhorteris: doceas insuper nisi qui utrumque oderit, cum sibi in scandalum factus est, non posse Christi esse discipulum, eosdemque demum tuis monitis instruas, ut (illum), ne se ab iis tamquam despectum erubescat, coeteris quibuscumque obedientiae, atque venerationis significationibus obsequentissime prosequantur. Nisi haec vero iuverint, superest, ut pro eo, quo fungeris, Apostolici Vicarii ministerio, eorum incolumitati omnimodis satagas providere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 546].

842.

S. C. S. Off. (Algeriae), 14 sept. 1780.

Le azioni seguenti relative specialmente alle moschee destinate alle istruzioni o preghiere pubbliche, ovvero ai *marabuti*, luoghi ove si conservano i corpi dei pretesi santi maomettani, non sono riguardate dall'infedeli come un abbandono del cristianesimo, nè come una finzione del maomettismo, ma unicamente come un effetto della schiavitù che sottomette quegli sventurati all'assoluta volontà dei padroni sotto pena delle bastonate, della grande catena, della carretta, e talora della morte.

1. Spesse volte nella costruzione delle moschee, o dei marabuti, si chiamano gli schiavi cristiani per servire da manovali, e anche da muratori per lavorare insieme coi mori.

2. Altre volte viene ordinato a qualcuno dei medesimi schiavi di riattare o rilevare le mura di tali edificii, o di aprire delle nuove finestre.

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 311.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 501.

³ Cf. N. 339, 431.

3. In certe feste alcuni sono mandati ad imbiancare con calcina i detti edificii specialmente nella parte interna.

4. Nelle principali solennità lavano le porte delle prime moschee con le iscrizioni che sono al di sopra della facciata.

5. Talvolta è accaduto, benchè rarissimamente, che qualche schiavo fosse incaricato di accendere la lucerna di un marabuto.

6. Nelle disgrazie pubbliche dai cristiani si preparano le aste delle bandiere che gl'infedeli pongono sopra le moschee, o li marabuti, per annunziar le ore della preghiera, ed altri cristiani salgono a piantarle e a fermarle con corde, e poi un maomettano attacca il panno della bandiera.

7. Alcune volte s'inviano schiavi per dare calcina ai cimiteri degl'infedeli.

8. Altri sono deputati per intagliare sopra i cannoni la figura della luna, o iscrizioni in lingua turca significanti che quei cannoni furono fabbricati sotto il governo di tale Bey di cui Dio conservi l'anima.

9. È accaduto ancora che qualche cristiano abbia dovuto scolpire in pietra la detta figura della luna crescente, da riporsi sopra edificii profani.

10. Quando li schiavi coloriscono l'esteriore dei bastimenti corsari, tengono ordine di colorire anche la luna che vi è rappresentata, e se nol facessero, vi sarebbero costretti.

11. Gli schiavi del Bey, e dei grandi del governo, alcune fiate gettano acqua sopra le mani e piedi dei loro padroni allorchè questi si preparano per le abluzioni o purificazioni legali, e dopo le medesime purificazioni o abluzioni gli stessi schiavi presentano un tovaglino ai padroni loro per limpiare il luogo umido.

12. Frequentissimamente gli schiavi si valgono dell'asilo dei marabuti, entrandovi a fine di evitare la morte giustamente o ingiustamente imminente; di obbligare un padrone crudele a migliori trattamenti; di impedire vive persecuzioni contro la carità, e di sottrarsi generalmente a qualsivoglia pericolo urgente.

R. Quoad priora quatuor dubia, christianos captivos relinquendos esse in bona fide, dummodo actiones in illis contentae fiant sine contemptu religionis, et sine intentione cooperandi superstitioni.

Ad 5. Non licere.

Ad 6. et 7. Licere.

Ad 8. Licere dummodo enunciata verba non intelligantur a christianis pravo sensu.

Ad 9. et 10. Licere.

Ad 11. et 12. Christianos captivos esse relinquendos in bona fide, ut ad quatuor priora dubia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 547].

843.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scepusien.), 16 aug. 1781.

Non passim et pro cuiusque Episcopi merito facultates ab Apostolica Sede conceduntur, sed iuxta antiquam praestitutam praxim, prout regionum distantia ab Urbe, et dioecesium utilitas postulat, cuiuslibet regni aut provinciae Episcopis distribuuntur, ita ut minores iis, qui intra Europam, ampliores autem iis, qui in aliis mundi partibus commorantur, largiri consueverit. Ratio etiam habetur eorum, qui sub potestate vivunt Principum infidelium, eorumve qui in felici catholicorum Principum ditione degunt. Animarum salus, observantia canonum, custodia disciplinae, ac demum sobria quaedam legum retinendarum severitas moderatrix est omnium facultatum, quas Apostolica Sedes Episcopis indulget pro dispensationibus elargiendis. Si ab isto more, ac usu iamdiu recepto ac probato paullulum recedatur, iam vides perturbari omnia, atque misceri, atque invidiam inter eiusdem provinciae Episcopos creari, si unus prae altero amplioribus facultatibus augeatur. At vero universis illas indulgere, cum omnis dispensandi facultas, nihil aliud sit, quam iuris relaxatio, verendum maxime, ne iuris ac legum rigor, salubrisque severitas obsolescat atque labefactetur.

Modo de sepultura, et funeribus haereticorum paucioribus agendum est; quamcumque enim in divinis communicationem cum haereticis sive vivis, sive defunctis, catholico viro esse prohibitam, tam notum est ac pervulgatum, ut nihil magis. Sed ad rem pressius, et primo quoad sepulturam: Cap. *Sacris, De sepulturis*: « Sacris est canonibus institutum ut quibus non communicavimus vivos non communicemus defunctis: et ut careant ecclesiastica sepultura qui prius erant ab ecclesiastica unitate praecisi ». Et *De haereticis* in 6, Cap. *Quicumque*: « Quicumque ecclesiasticae sepulturae haeticos tradere scienter praesumpserint, absolutionis beneficium non mereantur nisi propriis manibus publice extument, et proiciant eiusmodi corpora damnatorum ». In Rituali autem Romano Pauli V, *De exequiis*, Tit. 6, cap. 2, negatur ecclesiastica sepultura paganis, iudaeis, et omnibus infidelibus, haereticis, et eorum fautoribus; quin et Martinus V, cuius Constitutionem *Ad evitanda*¹ nonnulli in favorem haereticorum nimium extendunt, in altera posteriori *Inter cunctas*² sic decernit: « Si tales haeretici publici et manifesti, licet nondum per Ecclesiam declarati, in hoc tamen gravi crimine decesserint, ecclesiastica careant sepultura ».

Neque ut hoc ecclesiasticae sepulturae beneficio haeretici quidam fruuntur, quidquam illis suffragari poterit, vel quod (ut inquis) non per ianuas, sed per ecclesiae cryptas eorum corpora inferantur, vel quod eo iure iamdiu illorum familiae potiantur, vel demum quod ecclesiae tectum, ac fabricam servare promittunt. Vides enim fucum fieri Ecclesiae legibus, si haeretici communi sepultura cum catholicis socientur, quamquam diverso utan-

¹ Cf. N. 45.

² Cf. N. 43.

tur ad sepulchrum ingressu. Ius autem familiarum quale esse poterit, si qui a fide desciverunt, omni etiam iuxta sacros canones, iure ac privilegio, quod Ecclesiae beneficio consequuti sunt, privatos ac spoliatos esse oporteat? Tandem nec sumptus pro restaurandis ecclesiis ab haereticis promissi movere Te debent, ut pecunia existimes eosdem communi posse cum catholicis sociari tumulo. At valde timendum refert, ne quod ab Episcopo haereticis denegatur, id a saeculari potestate impetraverint. Catholicorum Principum pietas haud ita futurum esse suadet; attamen quidquid absque tuo consensu ac nutu factum fuerit, si quidem absque turbam et discordiarum periculo prohibere nequeas, moerens ac tacitus patienter feres, ita tamen ut sis de christiana aequanimitate ac tolerantia laudandus, nunquam vero de consensu et approbatione culpandus.

Quamquam non tam de ecclesiis modo quam de coemeteriis quaeris, quae haereticis ac catholicis communia sunt; quod cum omnino sine offensione tolli non possit, « Episcopus, inquis, disposuit, ut occasione sepulturarum, secundum recentiora regia toto Regno decreta, extra urbes, oppida, pagos ab ecclesiae areis transferendarum, nova constituenda coemeteria, remotis arbitris, in proportionata sui parte pro catholicis humanis benedicantur; in reliqua vero intra eandem coemeterii cincturam parte corpora acatholicorum turbulentur ». Optime quidem haec a Te disposita ac constituta sunt pro ea, qua Episcopus in hac temporum iniuria uti patientia ac tolerantia debet. Videat tamen Amplitudo Tua, ut, quantum sublatis contentionum ac dissidiorum periculis fieri poterit, in humanis catholicorum corporibus tam quoad locum, quam quoad alias Ecclesiae caeremonias, omnia ad normam sacrorum Canonum, quos optime calles, conformentur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 549].

844.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Scepusien.), a. 1782.

Egregie actum est quod parochis ruthenis omnino prohibueris ne, si quandoque contingat latinorum infantes ab ipsis baptizari, Sacramentum quoque Confirmationis graecorum more post Baptismum administrent. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 552].

845.

S. C. S. Off. (Constantinop.), 18 mart. 1782.

Utrum sacerdotes ad titulum *missionis* ordinati, possint conferre pecunias in societatem negotiationis, et ita accipere partem lucris ex negotiatione procedentem vel determinatam, vel eventualem. Ratio dubitandi est quia, cum beneficio vel patrimonio careant, non sunt sufficienter provisi pro sua sustentatione; vel pro casibus infirmitatis, pestis, incendii, senectutis, in quibus eleemosynis Missarum non multum vel nihil sibi providere possunt.

R. SS^{ms} iussit per *Instructionem* responderi.

INSTRUCTIO. — Tota quaestio in eo versatur: an sacerdotibus ad titulum *missionis* ordinatis, qui patrimonio ac beneficio carent, atque Missarum elemosynis parum aut nihil comparare sibi possunt, permitti queat ut licita atque honesta aliqua negotiatione suae consulant sustentationi. Distinguere autem oportet, utrum sacerdotes isti ea nunc inopia premantur, cui ne consulatur, cum sui characteris dedecore victum sibi mendicare cogantur, an potius, providentes futuris casibus infirmitatis, senectutis, atque etiam pestis, incendiorum, ac terrraemotus, quibus urbs ista frequenter obnoxia est, lucrum aliquod sibi ex negotiatione comparare velint, ut opportuna hac cautione futuram egestatem devitent. Quoad sacerdotes praesenti inopia laborantes, in promptu est Decretum S. C. de Prop. Fide, die 23 novembris anno 1665;¹ quoad alios vero, futuris sed tamen probabilibus, suis necessitatibus providere cupientes, prostat etiam Epistola Encyclica s. m. Clementis XIII, diei 17 septembris anni 1759, quae incipit: *Cum primum*,² in qua, et praesertim in §§ *Si autem Ecclesiasticorum quispiam* etc. *Deinde pro eo* etc. *Caeterum facultates* etc., quidquid ad rem opportunum est, sanctissime decernitur. Ex his autem Apostolicae Sedis sanctionibus, si regulas atque instituta, atque etiam indulgentiam in iis expressam, Vicarius Apostolicus Constantinopolitanus exacte ac diligenter exequatur, facile ipsi erit omne dubium dissolvere, et pauperum sacerdotum indigentis, vel statim consulere, vel in posterum occurrere. Nam si urgeat praesens inopia, ex laudato Decreto anni 1665, poterit tolerare negotiationem aliquam a sacerdotibus fieri, iis tamen sub conditionibus quae in eodem Decreto adiiciuntur; si vero futuris necessitatibus dumtaxat est providendum, ea facultate utatur quam Clemens PP. XIII Episcopis extra Italiam concessit, et dispensationem sacerdotibus indulgeat, ut sua industria possint sibi subsidia quaerere ad vitandam egestatem, iuxta tamen eas condiciones et regulas quas idem Pontifex in ea Epistola praescripsit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 553. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 699, 700].

846.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 15 ian. 1784.

Quando fideles baptizati matrimonium inire volunt, et missionarius praesens est. tunc coram ipso contrahunt, et benedictionem solemnem recipiunt. Si vero longe absens sit, vel non detur loci aut temporis opportunitas, cum Concilium Tridentinum³ his in partibus publicatum non fuerit, indifferenter omnibus permittitur, modo alias non sit impedimentum, coram christianis praesentibus inter se contrahere. Missionario autem reduce, nec renovatur

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 163.

² Cf. N. 452.

³ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

consensus, saltem sub conditione, nec ordinarie ipsis impertitur benedictio.

R. Non esse inquietandos fideles qui, missionario longe absente, matrimonia ineunt in Sinis coram christianis tantum, cum neque Tridentini lex publicata ibidem fuerit; hinc vera esse matrimonia, ideoque indissolubilia, quae in locis Sinarum contrahuntur solo contrahentium mutuo consensu, ab anno usque 1665 declaratum est; et, etiamsi promulgata ea lex foret, valere tamen matrimonia in praesentia duorum testium tantum, quoties in loco ubi matrimonium contrahitur, vel in vicino, ad quem sine periculo accedi possit, parochus vel alius sacerdos saecularis vel regularis non existat ab Episcopo deputatus, haec pariter Apostolica Sedes pluries interrogata respondit. Caeterum, ne Sacramenti dignitas vilescat, voluit Sanctitas Sua adhortandos fideles ut missionario reduci sese sistant, ab eoque benedictionem petant, praevia tamen facta declaratione a missionario benedictionem huiusmodi ad validitatem matrimonii nequaquam pertinere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 566].

847.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Constantinop.), 18 mart. 1784.

R. P. D. Ioseph Antonius Frachia Archiepiscopus Theodosiopolitanus et Vicarius Apostolicus Constantinopolitanus multas exposuit S. Congregationi de Propaganda Fide corruptelas circa contractus quosdam in eadem Constantinopolitana urbe celebratos, quos ab usurae labe excusari posse minime arbitratur. Cum itaque eiusdem Vicarii expositio a S. Congregatione de Propaganda Fide ad alteram S. Officii transmissa fuerit, ut melius atque sincerius quaestionibus a Vicario praedicto propositis satisfaceret, sequentia dubia excerpta sunt.

1. Utrum propter deficientiam publicorum Montium, vel propter difficultatem creandi census, aliosque licitos contractus ineundi, aut etiam ad removendum detrimentum artificibus et mercatoribus obventurum, liceat cuique dare pecuniam suam mutuo cum actuario cuilibet, etiamsi nullus adsit damni emergentis et lucri cessantis titulus.

2. Utrum propter idem motivum absque iusto titulo liceat praedictum mutuum saltem viduis, pupillis, patribus-familias, aliisque personis, quae mutuo dant pecunias, non ad augendas proprias substantias, sed ad consulendum suis egestatibus, ad providendum familiae indigentis propter varios eventus occurrentibus; quoniam si a mutuo abstinerent, vel familiae desunt honesta, aut necessaria, vel coguntur capitale consumere, et ad egestatem reduci.

3. An capsae nationum, vel communitatis mercatorum possint in urbe Constantinopolitana considerari pro Montibus publicis, ita ut licite illis mutuo pecuniae dari possint, cum pacto actuarii septem vel octo pro centum, ut fert consuetudo, et quamvis deficiat titulus lucri cessantis, aut damni emergentis?

4. Cum Constantinopoli non infrequentes sint casus incendiorum, pestis, calumniarum, vulgo *avanie*, quae aliquando a mutuatariis patiuntur cum gravi eorum damno, quaeritur: Utrum propter periculum, cui in praedictis casibus sors mutuorum exponitur, licitum sit propter pecuniam mutuo datam aliquid ultra sortem exigere?

5. Utrum actuarium ex mutuo, propter exposita pericula a mutuante pactum, exigi licite possit, quando mutuarius, in assecurationem sortis mutui, pignus aequivalens vel excedens mutuanti tradit. Ratio dubitandi est, quia non restituente mutuatio sortem mutui tempore praefinito, pignus vendi non potest a mutuante, ut suam ex ipso pecuniam recuperet. Ideoque vel mutuans expectare debet restitutionem sortis, quando mutuatio placuerit, vel cum gravibus expensis debet mutuans ante tribunalia regionis cogere mutuarium ad pignus vendendum, ut sibi sors mutui restituatur. Aliquando etiam accidit, raro tamen, quod pignus a mutuante ad securitatem sortis acceptum penitus amittatur, quia tertia persona ante tribunalia constare facit, quod pignus a mutuante detentum non erat mutuarii, sed suum, illudque sibi per iudicem vindicet.

6. Utrum licitum sit absque titulo damni emergentis, et lucris cessantis mutuum dare cum actuario quatuor vel quinque pro centum Communitatibus Religiosorum, quae, exceptis periculis pestis, terraemotus, et aliqua ex parte incendiorum, ab aliis periculis sunt fere immunes, et sors mutui securior apparet apud easdem Communitates, quam penes alios incolas eiusdem civitatis.

7. Utrum Communitati Religiosae, quae mutuum accipit cum actuario quatuor vel quinque pro centum, liceat easdem pecunias mutuo acceptas alicui alteri personae mutuare cum actuario decem pro centum.

8. Utrum sacerdotes *ad titulum missionis* ordinati possint conferre pecunias in societatem negotiationis, et ita accipere partem lucris ex negotiatione procedentem, vel determinatam vel eventualem. Ratio dubitandi est, quia cum beneficio, vel patrimonio careant, non sunt sufficienter provisum pro sua sustentatione, vel pro casibus infirmitatis, pestis, incendii, senectutis, in quibus eleemosynis Missarum non multum vel nihil sibi providere possunt.

Itaque cum haec omnia suprascripta dubia praeviis theologorum consultationibus in Congregationibus Supremae Generalis Inquisitionis habitis coram SSmo diebus 4, 11 et 18 Martii diligentissime perpensa, atque examinata fuerint: Sanctitas Sua, auditis Eorum DD. Cardinalium suffragiis, decrevit respondendum:

Quoad 1 et 2 dubium, nemini, nec etiam viduis, pupillis, et patribus familias ad consulendum indigentis ob defectum publicorum montium, aut attenta difficultate creandi census, aliosve licitos contractus ineundi, aut intuitu detrimenti obventuri artificibus et mercatoribus, licere, nisi aliunde adsit iustus titulus damni emergentis, et lucris cessantis, mutuo dare pecuniam adiecto pacto aliquid ultra sortem recipiendi.

Ad 3. Quamvis secundum ea, quae proponebantur, vel minus videbatur, quam quod capsae nationum vel communitatis mercatorum reputari pos-

sent pro montibus publicis ita ut pro pecunia in illis mutuo collocata absque iusto titulo damni emergentis, vel lucris cessantis, aliquid ultra sortem recipi posset; attamen nihil hac de re sancire voluit Sanctitas Sua, sed prius a Vicario Apostolico exquiri iussit: 1. An aliquo, et quo potissimum contractus titulo pecunia iisdem capsae nationum aut communitatis mercatorum mutuo tradatur. — 2. An illae habeant certos redditus, quos in huiusmodi contractibus vendant in commodum eorum, qui pecuniam mutuarunt. — 3. An aliqua publica auctoritate hae capsae nationum seu communitatum mercatorum constitutae sint. Cum his postulatis a Vicario Ap. dilucide satisfactum fuerit, tunc dabitur proposito dubio aptior, et certa resolutio.

Ad 4, 5 et 6 dubium, quamvis distincte proponebantur, una tamen omnibus danda est responsio, quae ut magis pateat, sequenti instructione comprehenditur: «Atque illud in primis est exploratum etc.» (*V. Instruct. S. C. de Prop. Fide an. 1873. De lucro ex mutuo, n. 11*).¹

Ex his autem unusquisque videt, quanto minus liceat a Communitatibus Regularium aliquid recipere ultra sortem absque iusto titulo damni emergentis et lucris cessantis, ob solum periculum obventurum ex publicis infortuniis, pestis, incendiorum, et terraemotus, cum iuxta facti speciem in dubio 6 propositam, immunes illae plerumque sint ab aliis supra recensitis periculis, et tutius apud ipsas, quam apud alios istius urbis incolas pecunia mutuo collocetur.

Ad 7. Non licere Communitatibus Regularium pecuniam receptam cum onere persolvendi quatuor aut quinque in singula centena, maiori conventa usura, aliis dare.

Ad 8. Huic etiam dubio iussit Sanctitas Sua per *Instructionem* respondere. (*Omittitur Instructio, quia refertur supra, in N. 845*).

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 568. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 704-707].

848.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 21 ian. 1802.

Antiqua consuetudo hic est fere in omnibus huius Imperii provinciis, apud christianos etiam recepta, assistendi nimirum convivii gentiliū quae fiunt occasione celebrationis memoriae eorundem defunctorum. Convivia autem huiusmodi vel fiunt die sepulturae defuncti, vel adhuc non raro pluribus mensibus, atque etiam annis, post sepulturam, prout superstitiosa temporum inspectio diem aptum ad sacrificia determinavit; die assignato vel alicubi pridie illius diei quo dicta convivia fiunt, qui curant funus, porcum et capram coram tabella animae defuncti offerunt, postea transferunt ad culinam ut ibi coquantur, indeque tractentur hospites: porro saepe fit, ut caro sic oblata prae numero invitatorum non sufficiat, tuncque addunt alias carnes non oblatas, quas simul cum sacrificatis coquunt, et permixtim ac indifferenter mensis apponunt in loco prorsus indifferenti.

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1393.

Iam a quindecim annis inter missionarios huius Vicariatus agitata fuit praesens quaestio occasione Decreti huius S. Congregationis pro Tunkino dati 14 ianuarii 1753, cuius tunc indirectam notitiam habuimus, per quod illius partis christianis prohibetur assistere conviviis quibus gentiles honorant memorias suorum defunctorum; quamvis autem, re inter nos discussa, casus prout hic observatur dissimilis apparuit, nihilominus ad maiorem cautelam Ill^mus Agathopolitanus scripsit ad duos Vicarios Ap., nimirum Fokiensem et Chansinensem, necnon ad Episcopum Nankinensem, eos rogans ut de praxi suarum Missionum circa propositum casum vellent ipsum edocere. Respondit primus (R. P. Calvo, tunc Provicarius pro Ill^mo Sinopolitano e vivis iam tum excessu) praxim Vicariatus esse prohibere christianis ne huiusmodi conviviis assisterent, ea de causa quod decretum S. C. de Prop. F. existebat id aperte prohibens; et citabat praefatum decretum pro tunkinensibus datum; alii duo Praesules unanimiter responderunt assistentiam hanc esse prorsus licitam, nec ullum circa hoc posse dubium moveri. Unde videns Ill^mus Agathopolitanus missionarios huius partis circa hoc perfecte concordantes, simul et auctoritate fretus duorum memoratorum Praesulum, qui eandem sententiam tenebant, prudens non iudicavit antiquam huius Vicariatus consuetudinem mutare propter decretum quod nunquam ad Missiones sinicas fuerat extensum, cuiusque obiectum videbatur prorsus dissimile ab eo de quo agebatur in Sinis; unde statuit non esse inquietandos christianos.

Rationes autem discriminis, quas tunc animadvertimus, quaeque etiam pro nunc eadem apparent, sunt: 1. Quod in Tunkino, iuxta expositionem dicti Decreti, convivia huiusmodi immediate fiebant post oblationes et sacrificia, ita ut quasi unam eandemque actionem cum dictis oblationibus seu sacrificiis constituerent, quorum ideo videbantur veluti totidem communionem seu participationem; in Sinis vero convivia huiusmodi longe diu post sacrificia fiunt, ita ut saepissime oblationes spatio 4, 5, atque etiam aliquando 6 horarum a se invicem dividantur, imo, ut superius notavi, non raro plus quam dimidia parte integrae diei separentur, quando nimirum pridie conviviorum gentiles sacrificia sua defunctis offerunt.

2. Discrimen in eo pariter est, quod in Tunkino convivia huiusmodi necessario referantur ad oblationes superstitiosas; in Sinis vero, in dictis oblationibus separabilia sunt, ut saepe eveniat quod gentiles, praesertim divites, qui in his circumstantiis ingentem convivarum turbam invitant, prius cibos non oblatos invitatis ministrent, et nonnisi hospitum improvisos numero victi, aliis deficientibus cibis, tandem iisdem apponunt sacrificatos; mos est enim inter eos carnes oblatas sibi reservare ut, absolutis omnino caeremoniis, altera die inde intimos amicos, eosque qui tum in sacrificiis, rum in conviviis curandis, laboriose ministrarunt, lautius tractent; unde consequens videtur quod si minus divites dictas carnes oblatas non sibi reservent, sed invitatis apponant, id non fiat praecise ratione sacrificii, sed potius ad parcendum expensis.

3. In Tunkino convivia in memoria defunctorum a gentilibus celebrata, propter eorumdem solemnitatem et affinitatem quam habent cum sacrificiis,

videntur quasi pars caeremoniae quam in cultum defunctorum peragunt; apud Sinas vero, in schedula invitationis, quam scribunt quando de parentandis defunctis agitur, ne minima quidem mentio est dictorum conviviorum, dum tamen ubi de matrimoniis celebrandis, aliisque civilibus causis, eorumdem expressam mentionem faciant: ibidem igitur unice assignant diem et horam quibus sacrificia defuncto debent offerri, simul diem et horam quibus denuo defunctus debet in fortunato loco, ut scribunt, terrae mandari, rogantes consanguineos, affines et amicos, ut dignentur praesentia sua honorare invitantes, et mos invaluit ut sic epulis invitatos honorarent.

4. Ratio propter quam S. haec Congregatio tunkinensibus prohibuit ne dictis conviviis assisterent, est, ne ex christianorum praesentia, infideles confirmantur in suis erroribus et in observantia superstitiosorum rituum erga defunctos: porro cum christiani tunc, contra infidelium morem, neque sacrificiis assistant, neque iisdem ullo modo ministrent, neque tabellam animae saluent, neque feretrum, neque candelas et papyros ad comburendum offerant, neque illud omne, praeter denaria cum inscriptione valde diversa ab ea qua gentiles utuntur (nam isti ordinarie involucrum denaria continens inscribunt *munus ad sacrificia*, illudque deponunt prope aut coram tabella animae quam prius prostrati saluant; christiani vero inscribunt *munus ad condolendum*, et, quaesita aut expectata opportuna occasione, illud in alio loco tradunt simpliciter in manibus eorum qui specialiter curant funus, et hoc faciunt partim ad restituendum id quod a defuncti familia in simili occasione prius receperunt, partim ad iuvandas expensas et convivii, quod quidem aliqui, in inscriptione sui muneris, minus urbaniter iuxta morem sinicum significant): cumque praeterea gentiles id generis convivia tanquam sacra nullo modo habeant, nec comedendo distinguant oblata a non oblati, sed praecipue, si non unice, de bene epulando cogitent, probabile non est, his in locis, quod assistentia christianorum dictis conviviis infideles confirmare valeat in suis erroribus, praesertim cum in iis circumstantiis christiani non raro dicteria et obiurgationes eorumdem infidelium contra se provocent, eo quod iisdem in supra memoratis superstitionibus nolint communicare.

Propter modo expositas rationes, usque huc censuimus christianos, non esse inquietandos quanquam plurimum iisdem consulamus abstinere quantum poterunt ab iisdem conviviis, ne forte ab infidelibus coacti, prout aliquando factum est, saluent tabellam animae vel feretrum aut aliis superstitionibus occurrant. Nunc autem quaestio haec rursus in controversiam vocatur. Sunt qui censent absolute prohibendum esse christianis dictis conviviis assistere, et id de facto in suo districtu prohibuerunt, non alia ratione nisi quia timuerunt ne huiusmodi convivia totidem fuerint sacrificiorum participationes; alii distinguunt, censentque quod si agatur de conviviis quae fiunt die sepulturae, licet eodem pariter die offerantur sacrificia, et de sacrificatis ibidem comedatur, tunc non prohibendum sit christianis iisdem assistere et denariorum munus ad condolendum offerre, ut supra, utpote quod convivium tunc non videatur paratum nisi in gratia-

rum actionem erga eos qui funeribus assistunt, et munus oblatum obiectum habeat pium, neque expensas pro funeribus, quas sic iuvant. Si vero agatur de diebus in quibus unice fiunt sacrificia, censent absolute prohibendum esse christianis ne invitati tunc ad dicta convivia se conferant, aut munus offerant supradictum, quanquam iidem facile concedant, caeremonia omnino absoluta, licere post aliquot dies denaria offerre in compensationem denariorum quae forsitan a defuncti familia in iisdem circumstantiis pro exequiis propriorum defunctorum receperunt; ratio autem ipsis est quod, cum in schedula invitationis nulla tunc alia causa assignetur praeter sacrificia, gentiles censeantur tunc christianos unice ad sacrificia invitare; porro indecens videtur ut christiani ad sacrificia invitati eadem die ad sacrificii locum se conferant; quod autem hac die christiani non debeant praedictum munus denariorum offerre, id probant eo quod munus istud non aliam probabilem causam habere videatur praeter contributionem ad sacrificia, siquidem in invitationis scripto unice de sacrificiis fit mentio.

Non diffiteor ergo quod satis inclinatum me sentiam in ultimam hanc sententiam abire; verum cum hic agatur de graviter ligandis christianorum conscientia contra antiquam huius Missionis praxim, quae non minima auctoritate fundatur, nam praeter plurimos Praesules qui eam sapienter tamdiu gubernarunt, duo Episcopi superius appellati huius distinctionis notitiam etiam habuerunt, censueruntque eam parvipendendam: cumque rationes, quae hic opponuntur, non ita validae sint ut probabile dubium in contrarium excludant: nam quamvis unica causa, quae in schedula invitationis scripta tunc expresse proponitur, sit causa sacrificiorum, tamen iuxta morem sinicum publice receptum, qui eam recipiunt, de facto censentur hoc modo ad convivium simul invitati; cum igitur convivia huiusmodi honesta sint, et a sacrificiis independentia, ut ipsi fatentur, siquidem permittunt christianis iisdem assistere, ubi gentilium funera concurrunt cum die ad sacrificia destinato, quamvis convivae de sacrificatis ibidem eodemque modo epulentur, restaret ut, si christiani omnino se abstinerent ab assistendo huiusmodi sacrificiis, et conviviis tantum assisterent, cum aliunde munus denariorum, quod tunc offerunt, obiectum habeat longe distinctum a sacrificiis, nimirum parentum defuncti aliqualis consolatio, adiumentum pro expensis convivii, atque etiam pannorum seu vestimentorum luctus quae hac occasione large distribuuntur, restaret, inquam, quod christiani non essent saltem tam cito inquietandi, praecipue, si graves haberent cavere, unde satius iudicavi causam relinquere in statu quo a bo. me. Illmo Francisco Episcopo Agathopolitano decisa fuit, et declaravi non esse inquit modum aliter definiat; igitur humiliter supplico ut, si abusus fuerit in hac huic eradicatione pro viribus enitatur.

R. Respondendum esse iuxta adnexam Instructionem.

INSTRUCTIO. — Dubium S. C. de Prop. Fide aliquot abhinc annis a D. V. Illmo propositum, et nondum ob superiorum temporum vices reso-

lutum, utrum scilicet, post eiusdem decretum diei 14 ianuarii 1753¹ pro Tunkino latum, retineri in isto Vicariatu aut tolerari adhuc possit consuetudo a christianis recepta, *assistendi conviviis gentilium quae fiunt occasione celebrationis memoriae defunctorum*, cum nuper ad S. C. S. Off. transmissum fuerit, haec in primis id perpendendum sibi esse statuit: An et quatenus consuetudo sinensium, de qua agitur, differret a consuetudine tunkinensium, quae tamquam superstitiosa iam fuit merito reprobata atque prohibita. Ex hac quippe comparatione deliberationis summa penderet; absurdum enim fuisset, in re tanti momenti, id declarari sinensibus christianis licere quod non licere tunkinensibus declaratum fuit. Nam, cum in omnibus rebus optandum est, aut exigendum potius, ut christiani idipsum discant omnes, sintque perfecti in eodem sensu et in eadem sententia, tum praesertim in iis quae ad ius naturale ac divinum pertinent, in quo nimirum sicut nulla auctoritas est quae dispenset, nulla conniventia quae excuset, ita nulla consuetudo, quamvis inveterata, quae deroget atque praescribat. Agitur autem hic, non de instituto, aut ritu aliquo ecclesiastico, sed de primo Decalogi praecepto quo omnis, non exhibitio solum, sed etiam participatio superstitiosi ac profani cultus interdicatur. Iam vero diligenter inter se invicem comparatis utroque casu, tum qui olim pro tunkinensibus propositus fuit, tum qui modo pro sinensibus proponitur, S. C. nullum inter utrumque casum deprehendit alicuius momenti discrimen: eadem quippe et numero et re circumstantiae concurrunt utrobique; aequae convivia gentilium sinensium atque tunkinensium fiunt occasione memoriae defunctorum celebrandae, aut potius religiose colendae; fiunt post sacrificia et oblationes coram tabella; fiunt ex cibis oblatis. Quod si sinenses, ab obeundis sacrificiis, atque oblationibus ipsis, aliisque caeremoniis alias a Sancta Sede vetitis, se abstinent, abstinebant se pariter tunkinenses: quid ergo unum uni tam par est, tam simile, quam hae duae sunt inter se consuetudines?

Quas vero discriminis rationes studiose colligit D. V. eae visae sunt partim prodesse parum sinensium causae, partim verius obesse. Parum prodest horarum aliquot spatium, quod sacrificia inter et convivia interponi a tunkinensibus etiam necessario debet; neque enim ad haec ab illis separanda interponitur, sed ad immolatas porci et caprae carnes coquendas; ea igitur functio superstitiosa et prorsus idololatrica, si minus physice, at moraliter certe continuatur, non interruptitur; maxime cum vel ipsa ciborum praeparatio apud gentiles omnes pars caeremoniae funebris, atque adeo religiosae, habita semper sit, et haberi pariter apud sinenses videatur, qui propterea iisdem coquis utuntur, qui sunt funerum curatores atque oblationum ministri. Parum prodest mos divitum aliquot sibi suisque intimioribus amicis ac funeris curatoribus oblatos cibos servandi: qui mos, utpote privatus et arbitrarius, neque constans, neque universalis, nihil profecto probat contra primariam huiusmodi conviviorum institutionem, contraque dispositionem publicam quae in externis religionis actibus est potissimum attendenda. Parum prodest denique quod a sinensibus permixtum

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 386.

apponantur cibi immolati cum indifferentibus: quippe permixtio haec, et est ipsamet superstitiosa, cum ex instituto religioso fiat, et est cum caeteris gentilibus tum tunkinensibus communis; reprehensi enim christiani tunkinenses fuerunt, non quod unice sed quod etiam oblatos cibos in his conviviis manducarent.

Utraque vero illa formula, tum qua christiani sinenses ad funebria infidelium convivia vocantur, tum qua seu ad condolendum, seu ad convivii expensas iuvandas, symbolum conferunt, tantum abest ut superstitionis labem detergant, ut augeant potius. Fieretne a gentilibus in schedula invitationis unius sacrificii et non convivii mentio, si unum separarent ab altero, nisi hoc illo, tamquam partem toto contineri censerent? Christiani igitur qui huiusmodi invitationi obsequuntur, nonne ad convivia accedere videntur, tamquam ad sacrificii partem et una sacrificii causa? Dum vero hi pecuniam tradunt ad condolendum, nonne se declarant illius esse velle luctus participes, quem esse superstitiosum norunt? Dum tradunt ad iuvandas expensas et convivii, nonne et sacrificii expensas scientes iuvant? Quibus enim tradunt? Nempe sacrificii ministris. Cur tradunt? Ad emendas carnes, quae, antequam apponantur mensae, defuncti animae coram tabella offeruntur? Quid tandem de ratione dicendum est qua gentiles sinenses diem convivii huiusmodi celebrandi constituunt? Non scilicet commodo, non arbitrio, non respectu aliquo civili et politico, sed ut superstitiosa temporum inspectio diem aptum ad sacrificia determinavit. Res ipsa loquitur per se.

Itaque, si monente summo hac in re auctore Tertulliano, omnes afflatus idololatriae vice pestis devitandi sunt, non in directis modo atque intrinsicis actibus cultus idololatriae, sed in universa serie humanae superstitionis, sive diis, sive defunctis mancipatae, ut ad eosdem spiritus immundos pertinentes: quomodo non erunt christianis devitanda huiusmodi convivia defunctis gentiliū mancipata, quae non uno vel altero, sed tot afflatibus superstitionis quot fere sunt eorum circumstantiae inficiuntur? Eadem est atque una conviviorum causa ac sacrificiorum; idem atque unus finis, nempe cultus erga defunctos, quos sinenses, perinde ac divos manes romani veteres, venerantur, quosque nisi conviviis delectari et rite coli arbitrarentur, non antea animalia eis sisterent atque offerrent, quam eorum carnes apponant mensis; eadem est atque una occasio, eadem atque una invitationis formula, iidem sunt ministri, iidem dies eademque vanissima observantia constituti. Quomodo igitur non ad eosdem spiritus immundos pertinere convivia dicenda sunt, ad quos sacrificia pertinent, et iis poterunt christiani interesse et accumbere, quin violent Baptismi fidem in quo satanae abrenuntiaverunt et omnibus operibus eius?

Est quidem generatim et speculative indifferens ad convivia ire infidelium, idque propterea Corinthiis minime Apostolus prohibuit, neque Sacra Congregatio prohibet sinensibus, si qua alia occasione mere civili et politica vocentur, et velint ire, tuncque *omne quod sibi apponitur manducant, nihil interrogantes propter conscientiam*; sed convivia occasione celebrationis memoriae defunctorum gentiliū isthic celebrari solita, si speciatim et practice spectentur, tres illas simul omnes circumstantias adnexas habere

deprehenduntur, quarum vel una illicitam cum infidelibus communicationem efficeret. Hac enim occasione, cum convivia pars sint superstitiosae functionis, eis nequeunt assistere quin primo superstitionis participes fiant tum de aliis causis quae superius memoratae sunt, tum illa imprimis quam affert Doctor gentium: *Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?* Quin secundo edendis cibis, quos, quamvis nemo indicet, iam sciunt et scire debent ex instituto oblatos fuisse, occasionem scandali infidelibus facile praebeant se in nefariam opinionem confirmandi, talibus mensis defunctorum manes et delectari et placari, et honorari oportere, quo in casu idem Apostolus vetuit Corinthiis immolatum manducare, *propter conscientiam, non propriam, sed alterius*; quin demum christiani ipsimet sibi subversionis periculum creent, et iam non alterius solum, sed etiam propriam conscientiam laedant, cum scilicet non raro dicteria et obiurgationes infidelium contra se provocent, eo quod aliis superstitionibus (iam ab Apostolica Sede toties damnatis) nolint communicare; et cum aliquando reipsa fiat ut periculo, in quod se coniecerunt, succumbant, lapsu sane luctuosissimo.

His omnibus maturo examine perpensis, atque SSmo D. N. expositis in generali Congregatione habita feria V, die 20 ianuarii, an. 1802, doluit vehementer Sua Sanctitas, pro ferventi suo christianae fidei et animarum salutis studio, hac superstitionis labe dilectae istius Ecclesiae faciem deturpari; cupiensque eam coelesti Sponso, cuius Sua Sanctitas ipsa vices gerit in terris, exhibere non habentem maculam aut aliquid huiusmodi, iussit decretum anni 1753 pro Tunkino latum, ad Sinas extendi, deque ea re ad D. V. Instructionem mitti. Quod dum facit Sacra Congregatio, iussui Sanctitatis Suae obtemperans, facile sibi persuadet, freta et tua et aliorum Antistitum ac missionariorum perspecta pietate et prudentia, omnes et singulos, se confortantes in Domino et in potentia virtutis eius, controversiis omnibus et dissidiis sublati, in id unum consilia ac studia collaturos, ut laudatum decretum, cuius proinde exemplar transmittitur, primo quoque tempore executioni mandetur et inviolate servetur in posterum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 663].

849.

S. C. S. Off. (Chan-si et Chen-si), 29 ian. 1805.

Audito Dei verbo a quodam gentili qui, post venditam legitimam uxorem, alteram duxit, nunc cum sua ficta uxore petit Baptisma. Missionarius eum docuit necessario esse faciendam venditae uxori interpellationem; qua facta, legitima uxor respondit quod vehementissime peroptat redire ad suum primum coniugem; ipsa namque, cognita religionis christianae veritate, Christo nomen dare intendit, eo vel maxime quia christiana fieri prohibita fuit a suo emptore, qui eam in uxorem duxit, et ex quo procreati sunt varii filii, qui neque permittit ei observare legem Dei, nec in ea educare filios; et, quod peius est, illicitum illegitimumque contractum matrimoniale scindere recusat, eoque renuente, nec a iudice cogi potest, proin-

deque nullus est modus, absque dictae mulieris emptoris consensu, ut ad legitimum consortium a quo fuit vendita, redire queat.

1. Quaeritur num venditor uxoris baptizari possit, ita ut cum sua uxore post Baptisma matrimonium revalidari possit, ut habetur in folio I. facultatum, n. 11, cui repugnat illa clausula: *nisi prima voluerit converti*.

2. Item quaeritur utrum baptizari possit uxor vendita quae nullo modo discedere potest e domo sui emptoris, si ab eodem obtineat separationem tori, et post clanculum observet legem Dei, licet in ea educare nequeat proprios filios.

Difficultas maxima circa primum quaesitum est, quia venditor, nisi recuperare potest legitimam uxorem, non vult dimittere aliam.

Circa secundum quaesitum, obtenta tori separatione, annon infidelis poterit mutare consilium? Posito etiam quod non mutet consilium, quomodo reparari poterit scandalum? Credentne infideles aequae ac christiani, quod inter huiusmodi fictitios coniuges adsit praedicta tori separatio?

R. Ad 1. Iuxta ea quae proponuntur, negative quoad revalidationem matrimonii, et item quoad Baptisma, nisi ab adulterino concubitu desistat: monendus interim erit de obligatione, quam habet, redimendi, si possit, et cum primum poterit, venditam uxorem.

Ad 2. Praehabita separatione tori ab illegitimo coniuge, affirmative; dummodo se abstineat etiam ab omni actu idololatriae et christianae fidei quomodolibet adverso. Quod si videat in praxi id praestare non posse, et proximum adsit periculum relapsus vel scandalum, moneatur de obligatione, quam habet, confugiendi ad alias regiones cum primum poterit, et redeundi ad suum legitimum coniugem, iuxta adnexam Instructionem.

INSTRUCTIO. — Merito dubitantes an non timendum sit ne mulier vendita, quamdiu versabitur in potestate emptoris qui ea hactenus abusus est, in proposito non perseveret abstinendi cum a carnali commercio tum ab omni opere vel sermone idololatriam exprimente, vel quolibet modo christianae fidei opposito, ac proinde ad statum infidelitatis relabatur: Eñi DD. A. Tuae commendant ut antequam venditae huic mulieri petum ab ea baptismum conferat, omnem suum zelum adhibeat ad tentanda media opportuna, per quae prout ferre poterunt locorum circumstantiae, mulier illa redimi queat, sive legitimum ipsius consortium, qui et ipse christianam cupit amplecti religionem, exhortando ad id praestandum, sive alio quovis modo, sive venditae mulieri insinuando, ut omnes inquirat vias tentandi fugam a domo emptoris quodcumque poterit. Si autem neque his neque aliis quibusdam modis e manibus emptoris liberari queat ista mulier, tuum erit examinare utrum firma persistat in proposito fidem christianam amplectendi et baptismum suscipiendi; atque in primis an prompta sit ad reiternale commercium, et ad renunciandum cuilibet actui vel idololatriae, vel quavis alia ratione christianae religioni contrario; si stantibus iisdem locis circumstantiis, A. Tua spem ac securitatem moraliter certam habere queat praefatam mulierem in tali esse proposito atque in eo perseveraturam esse, (quod quidem sapientiae ac prudentiae tuae discernendum relin-

quitur) tunc optatum ei baptismum conferre poteris, cui certe vis inerit ad firmandum roborandumque sincerum ipsius atque efficax propositum. Deficiente autem praedicta spe ac securitate moraliter certa, tum A. T. cum eodem suo notissimo zelo in ea muliere fovere nitatur iam conceptum desiderium christianae fidei amplectendae, ac proinde baptismi suscipiendi, ubi primum, mutatis specialibus in quibus versatur circumstantiis, id exequi poterit sine contumelia Creatoris et reatu peccati; quo nimirum, in casu saltem gravis infirmitatis, aut mortis periculo, privata non maneat medio ad aeternam salutem tam necessario.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 680. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 66-68].

850.

S. C. S. Off., 30 iul. 1806.

Propositis duabus quaestionibus ex relatione status ecclesiae R. P. D. Episcopi Murani excerptis et a S. C. Concilii transmissis, videlicet: 1º Quid agendum cum haereticis occultis qui resipiscunt, nec Romam adire patiuntur adigi. 2º Quid cum ruthenis vel albanensibus militibus qui sacris se immiscent catholicis, quosque non reputatum est adhuc interrogare de fide ad scandala vitanda, Eñi Dñi decreverunt respondendum: Quoad haereticos occultos poenitentes qui Romam adire recusant pro absolutione, si petant absolvi in foro poenitentiali, adeundam esse Sacram Poenitentiarum.¹ Si vero sponte compareant in foro externo, audiendos esse iudicialiter ab Episcopo, vel ab officiali ab eodem delegando, et praevia secreta abiuratione et poenitentiis salutaribus, absolvendos esse ab excommunicatione propter haeresim incursum, eaque absolutio pro utroque foro valebit.² Quo vero ad ruthenos et albanenses milites qui se immiscent catholicis, habendos esse uti catholicos, nisi aliunde constet, vel rationabile dubium adsit quod haeresi vel schismati adhaereant; quo in casu tolerari quidem potest si catholicas ecclesias ingrediantur et sacris ministeriis assistant, cum non sint uti haeretici vel schismatici publice et notorie excommunicati ad formam decretalis Martini V, *Ad evitanda*;³ verumtamen admittendos non esse ad Sacramentorum participationem nisi postquam vel sufficientia signa dederint se a catholica fide et unitate non defecisse, vel, emissa congrua abiuratione haeresis, et relicto schismate, iterum ad Ecclesiae gremium et unitatem redierint.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 688].

¹ Ex Decr. 24 Ianuarii 1662, apud Albitium, *De inconst. in Fide*, lib. I, cap. 23-33.

² Albit., loc. cit.

³ Cf. N. 45.

851.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Cataren.), 12 mart. 1809.

Per quanto sia vero che convenga (generalmente parlando) di sostenere con costanza i nostri altari, e i diritti che abbiamo nelle chiese dei greci, ciò per altro, com'Ella stessa colla sua saviezza potrà conoscere, soggiace a molte eccezioni, specialmente ove si tratta d'introdurre, o mantenere senza urgentissima causa una mescolanza di altari o di riti per se stessa indecente, nociva spesse volte alla purità di nostra s. religione, poco conveniente alla santità dei divini misteri, e perciò appena talvolta tollerata dalla S. Sede rispetto a qualche luogo donde non abbia potuto estirparsi senza eccitare turbolenze dannosissime, e senza pregiudizio gravissimo dei fedeli, e coll'avvertenza inoltre che non concorresse nel caso alcun pericolo di scandalo o altra circostanza viziosa, essendo sempre prevalsa la massima (ed è quella che dovrà sempre prevalere presso di Lei) che a preferenza d'ogni diritto deve onninamente procurarsi di mantenere la purità di nostra santa fede, l'osservanza delle regole canoniche, l'edificazione dei popoli, e la salute eterna delle anime.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 697].

852.

S. C. S. Off. (Saxoniae), 29 ian. 1817.

An licitum sit catholico petere vel accipere benedictionem nuptialem a ministro acatholico, licet pars acatholica illud exigat.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 717. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 455].

853.

S. C. S. Off., 29 ian. 1817.

1. An licitum sit legere vel retinere libros contra religionem, v. g. *le dictionnaire encyclopédique*, licet bona intentione legantur.

2. An laico tales libros legenti vel possidenti possit dari absolutio.

R. Negative quoad utramque partem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 718].

854.

S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Ap. Moldaviae), 20 mart. 1817.

Non può mettersi in dubbio che i matrimoni contratti avanti il parroco cattolico, fra veri o finti cattolici, purchè battezzati, siano validi e perciò indissolubili, quando non vi concorra alcun altro canonico impedimento

dirimente. Imperocchè la simulazione di religione è bensì illecita e criminosa al cospetto di Dio, ma non involve nullità in ordine al matrimonio, nè l'apostasia dalla fede discioglie il vincolo matrimoniale già da prima validamente e legittimamente contratto, checchè in contrario pensino nei loro vaneggiamenti gli scismatici eterodossi. Quindi è che un cattolico congiunto nel modo suddetto in matrimonio, o con chi ha simulato religione, o con chi dipoi l'abbandona e abbraccia lo scisma o l'eresia, non può in alcun modo, durante la vita di costui, passare ad altre nozze ancorchè venga da lui abbandonato, o attenti egli altro coniugio, e perciò dovrà essere efficacemente esortato ed ammonito a sopportare con virtuosa pazienza l'infelicitissimo suo stato, e a non demeritare la divina grazia e la partecipazione de' santi Sacramenti con abbandonarsi vanamente, vivente il coniuge, ad altro sacrilego adulterino congiungimento.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 721].

855.

S. C. S. Off., instr. (ad Praef. Mission. Martinicae etc.), 6 iul. 1817.

In medium afferemus (circa clandestinitatis impedimentum) concordem theologorum, canonistarumque opinionem, multiplices S. C. Concilii resolutiones, recentem denique Pii f. r. Papae VI decisionem, in eius epistola in forma Brevis, Episcopo Lucionensi in Galliis directa die 28 maii 1793 quae incipit *Perlatæ sunt*, § 3,¹ in quibus ponitur legem tridentinam, quoad suum effectum, suspensam remanere etiam quoad illa loca, in quibus fuit publicata, atque in observantia servata, quoties aut non amplius observari potest, aut non potest observari quia pericula et obstacula insuperabilia, aut superatu difficilia offendantur: idque accidit quando aut parochi desunt, aut facilis ad eosdem, et tutus non patet accessus.

Hisce tamen in casibus coniugatorum dispositio se praesentandi, cum primum licuerit, proprio parochi, seu vices eius obtinenti, ut nuptialem benedictionem consequantur, laudari meretur, non quidem ea de causa, quod haec pro validitate ipsorum matrimonii, iam valide in eius absentia contracti, necessaria sit, sed potius, ut gratias et peculiaria auxilia sacro huic ritui adnexa, consequantur, atque, statim ac valent, eoque modo quo valent, satisfaciant Ecclesiae praecepto, implorandi a proprio sacerdote earum nuptiarum benedictionem quae sine ipso iam antea initae valide fuerunt.

Neque supervacaneum erit hic memorare etiam ante Tridentini irrita matrimonia clandestina reddentis Decretum, matrimoniorum sine parochi et testibus celebrationem illicitam atque peccato obnoxiam fuisse. Id enim perspicue non solum ex ipso Tridentini Decreto (*de reform. Matrim.*, Sess. XXIV) colligitur, verum etiam a quamplurimis piorum Patrum Eccle-

¹ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 9, p. 314-316.

siaeque Doctorum testimoniis, a quibusdam Conciliorum generalium, provincialiumque sanctionibus, atque ab illis praesertim Conciliorum Lateranensium III et IV,¹ nec non Londinensis, et Toletani;² a responsis Nicolai I ad consulta Bulgarorum³ etc. Quamobrem illis in locis, ad quae Tridentini lex haud extenditur, seu quia minime publicata fuerit, aut in desuetudinem abierit, vel quod observatu impossibilis aut difficilis fuerit, matrimonium quidem, non servata conciliari forma, irritum et nullum non est, illicitum tamen atque culpabile erit ob actuale Ecclesiae legis (quando haec facile servari potest) violationem, aut ob actualem ad eam violandam comparationem, respectu ad eos, qui ipsius observandae, ubi opportunitas aderit, animum minime habent.

Hinc factum est, ut S. haec Congregatio in Instructione quam anno 1784⁴ ad Vicarium Apostolicum Sutchuensem transmisit, dum consensus renovationem ante proprium sacerdotem haud necessarium esse declaravit, quoties matrimonium extra eius praesentiam valide contractum fuisset, simul tamen adiecerit « voluisse Sanctitatem Suam adhortandos esse fideles « ut missionario reduci se sistant, ab eoque benedictionem petant, praevia « tamen declaratione a missionario facienda, benedictionem huiusmodi ad « matrimonii validitatem neutiquam pertinere ».

Non itaque fundamento caret opinio P. Francisci a Brenno,⁵ qui eos haud absolutionis capaces esse propugnat qui nuptias coram parcho, ad accipiendam ab ipso nuptialem benedictionem, inire recusant, licet sine illo, illiusque benedictione valide contrahere valeant, adeoque tali pacto se prave ad recipiendam sacramentalem absolutionem dispositos ostendunt ob eam, quam gerunt, minime obtemperandi Ecclesiae voluntati, et quidem, ut ille ait, *in re gravissima*; unde concludit: « Nolentes autem Ecclesiae « obtemperare, nedum sacramentali absolutione incapaces sunt, utpote prava « affecti voluntate, verum etiam, ut ethnici et publicani ab Ecclesia meretur omnino repelli, iuxta Christi Domini oraculum, Matth. 18 ». Atque de his satis.

Catholica nunc super divortio, super legis illud inducentis auctore, ac super iudicibus illud exequentibus, vel exequi facientibus, principia constituere necesse est.

Divortium omne, dissolutionem coniugalis vinculi legitime contracti et confirmati, inter christianos adhuc viventes, importans, aliud non est quam ingens attentatio, sin contra ius naturale (de quo scholastici inter se disputant), ast profecto contra ius divinum positivum scriptum, sicuti perspicue S. Tridentinum Concilium ostendit, (sess. 24, *Doctr. de Sacr. Matr.*) atque fuse evincit Benedictus XIV, *de Synodo Dioec., lib. XIII, cap. 22, § 3, et seqq.* Quapropter legum latio omnis, talem confirmans, ac dirigens attentionem, irrita et nulla suapte natura est, violentia potius quam lex est

¹ C. 3, X, *de clandestina desponsatione*, IV, 3.

² Apud Drouen, *De re sacramentaria*.

³ C. 3, C. XXX, q. 5.

⁴ Cf. N. 846.

⁵ Manual. Miss., lib. 13, cap. V, quaest. 10, § 4.

(D. Th. 1-2^{ae}, quaest. 46, a. 4), immo corruptio legis est, cum supra rem divina institutione mere sacram, adeoque superiorem, uti talem, et ab omni terrena potestate evadentem versetur: quae insuper manifesto divinae opponitur legi, cui omnis humana potestas flecti, atque cedere debet; quo fit, ut non minus legislator, a quo huiusmodi corruptio procedit, quam iudex, qui eidem famulatur, eamque ad peculiare casus applicat, atque eius promovet executionem, rei auctoritatis praeter fas usurpatae primo existant; quod idem est ac mortaliter peccare, priorem quidem *usurpatione potestatis*, alterum vero *usurpatione iudicii*; (Leonard. Lessius, *de Iust. et Iur.* Duben, Lib. 2, Cap. 29, p. 288). Uterque pariter gravissimi scandali noxam incurrit, dum pharisaeorum exemplo, atque « in re maioris longe momenti, « irritum faciunt praeceptum Dei, ut traditionem eorum servent » (Marc. VII, 9; Matth. XV, 3). Immo id etiam sibi sumunt, ut divino effato: *Quod Deus coniunxit homo non separet*, contrarium substituant statutum: « Quos homo separavit, neque Deus, neque Ecclesia reconiungat » uti ab articulo 295 codicis superius citati habetur. Uterque denique exitiosorum omnium consectorum particeps reperitur, quae ab huiusmodi nefaria legum latione necessario fluunt.

Iam vero dum criminationes istas omnes a se remove contendunt abusu tritissimae distinctionis contractus matrimonii, et sacramenti Matrimonii, perinde ac si valor, consistentia, et duratio illius, e contra ac istius, saeculari potestati per modum regulae, atque pleno iure subdatur, augent profecto, non auferunt culpam, dum haeresim in subsidium impietatis advocant. Dogma fidei est, in Tridentino Concilio contra lutheranos definitum, Matrimonium vere et proprie unum esse e septem legis evangelicae sacramentis a D. N. Iesu Christo institutum: « Si quis (Sess. XXIV, Can. I) dixerit Matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem « legis Evangelicae sacramentis a Christo Domino institutum, anathema sit ». Haeresis igitur est, sacramentum Matrimonii a matrimonii contractu *per modum regulae*, et absolute seiungere, perinde ac si contractus essentiam atque substantiam Sacramenti minime divinae institutionis vi ingrediatur, neque aliud Matrimonii sacramentum esse reperiat, nisi qualitas contractui supernatans, aut corona pictam tabulam, cui extranea est, circum ornans. Quapropter D. Thomas pluribus in locis, modo se digno, catholicam doctrinam hac de re declarans concludit: « Matrimonium igitur « secundum quod consistit in coniunctione maris et foeminae, intendentium « prolem ad Dei cultum procreare et educare, est Ecclesiae sacramentum » (Lib. IV *contra gent.*, c. 78). Alibi autem affirmat, quod ex coniunctione maris et foeminae, explicito ipsorum mediante consensu « efficitur vinculum, « seu nexus quidam qui est sacramentum Matrimonii » (*In 4 Sent.*, dist. 28, a. 3, ad 2). Matrimonium igitur ideo sacramentum est, quia contractus et ad substantiam pertinet, et definitionem ingreditur sacramenti: atque hoc dogma catholicum est. Quamvis autem quispiam ponere velit, aliquod inter fideles matrimonium sacramentum non esse posse, semper tamen erit de fide, minime inter fideles Matrimonii sacramentum reperiri, quod super contractu essentialiter haud aedificetur; nempe in lege evangelica matrimo-

nii contractum esse posse, quod non sit sacramentum; Matrimonii tamen sacramentum esse non posse, in quo contractus ipse non sit sacramentum. Atque hoc dogma est, in citato Tridentini contentum canone: « Si quis dixerit Matrimonium non esse vere et proprie unum ex septem legis evangelicae sacramentis etc ». Haeresis igitur, ut iterum dicam, est, asserere in lege evangelica contractum matrimonii regulariter et essentialiter e matrimonii sacramento secerni, et sacramentum non aliud esse, nisi contractus ornatum, qui ad valorem ipsius atque consistentiam indifferens sit seu extraneus.

Fidei pariter dogma est aequae in Tridentino Concilio definitum Ecclesiam, ultra consanguinitatis et affinitatis gradus in Levitico expressos, valuisse alios gradus matrimonium contrahendum impediens, et contractum dirimentes constituere; alia impedimenta matrimonium dirimentia constituere valuisse, in iisque constituendis non erravisse; causas denique matrimoniales ad iudices ecclesiasticos spectare: « Si quis dixerit, ait S. Concilium (sess. XXIV, Can. III, IV, et XII) eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur posse impedire matrimonium contrahendum, et dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis eorum dispensare, nec constituere ut plures impediunt, et dirimant, anathema sit. — Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse, anathema sit. — Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos, anathema sit ».

In hisce porro tribus Canonibus, qui dogmatici sunt, cognoscitur in Ecclesia vera et propria super matrimonii contractu potestas. Constituentium enim impedimentorum dirimentium, eorumque dispensandorum potestas potestatem suapte natura importat sive auferendi, sive impartendi matrimoniali contractui vim, atque valorem; item contrahentes sive habiles, sive inhabiles ad illud valide ineundum reddendi. Iurisdictio autem in causis matrimonialibus facultatem importat de contractu ipso iudicandi, de ipsius nempe valore, consistentia, duratione; cum causae et sententiae matrimoniales in hisce potissimum versentur. De fide igitur est, Ecclesiam divinam institutione super fidelium matrimoniali contractu veram et propriam potestatem habere, non vero tantummodo super sacramento, seu super sola sacra caeremonia, qua contractui benedicit, eundemque sanctificat, uti neoterici quidam contendunt, qui propterea in novam haeresim incidunt.

Addemus postremo, ex huiusmodi quorundam modernorum legumlatorum systemate semel admissio, atque ex constituto, tamquam aequo ac legitimo, duplici contractus et sacramenti Matrimonii respectu, ut prior systemate id consequi, ut evangelicae legis matrimonium, gratia a Iesu Christo per suam passionem acquisita sanctificatum, perfectum, atque ad magni sacramenti Ecclesiae dignitatem evectum, eodem simul tempore, divina dispositione, contradictoriis legum lationibus obliiceretur, atque perpetuo inter duas diversas potestates bello conflictaretur, dum id altera tueretur, quod ab altera irritum redditur; illa contemptui habet ac punit id

cui ista benedicit, atque sanctificationem adhibet; illa civiles concedit effectus ei, quem ista ad civiles atque spirituales effectus inhabilem reddit; quae hinc inde iure meritoque fierent atque congruenter nativis, divinis, humanisque iuribus, quibus praescribi nequit; quae quidem omnia simul sumpta immane haeresum blasphemiarumque cumulum conficiunt.

Quaeris quomodo tam pro externo, quam pro interno te gerere debeas etiam respectu ad iudices officialesque civiles, qui suismet sententiis, seu declarationibus matrimonia legitime contracta dissolvunt. — Haec una praesentibus in circumstantiis, quousque vi coactiva destituaris, quoad forum externum, tibi regula praescribetur, ut prudentia atque zelo utaris pro opportunitate, atque, nisi maiorum malorum pericula praevideri debeant, ut arguas, obsecres, increpes in omni patientia et doctrina. Quoad forum vero internum hosce iudices, eorumque complices ab incursis censuris absolvere poteris, ubi ad tuos pedes se sistant in poenitentiae tribunali, atque admissarum culparum, et scandalorum, quibus offendiculo fuerunt, vere compunctionem cordis praeseferant. Nisi autem prius serio promittant se officia huiusmodi dimissuros, quae impiae legumlationi innituntur, iuxta quam *iuste atque recte iudicare* haud possibile est, eos omnino absolutionis indignos debebis iudicare.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 725].

856.

S. C. S. Off. (Kentuky), 13 ian. 1818.

1. An liceat interesse haereticorum funeralibus et sepulturae.

2. An liceat Catholicis adire templa haereticorum.

R. Ad 1. Licere quotiescumque agatur de assistentia materiali praestita civilis officii causa a qua eximi nequeant catholici sine gravi damno vel periculo, dummodo nullo modo communicent in eorum ritibus et sacris caeremoniis quibuscumque.

Ne autem in praxi temere permittatur periculosa consuetudo adsistendi haereticorum funeralibus et sepulturae, inspiciat Episcopus serioque perpendat num facile ea tolli possit quin exinde oriantur odia et inimicitiae haereticos inter et catholicos, unde aliquod grave damnum catholicis sit peritimescendum. Quod si pacifice ea tolli nequeat, sedulo instruendi sunt catholici quibus conditionibus, quibuscumque in circumstantiis permittatur. Nimirum permittitur ut dictum est: 1. sola praesentia materialis praestita civilis officii causa: ea igitur conditione ut catholici nullum se actum religionis ac religiosi cultus et ritus praestare intendant. — Permittitur 2. in casu quo ab ea eximi nequeant sine gravi damno vel periculo; quae circumstantia non adest ubi quis nullum sibi damnum vel periculum alias imminere sciens, proprio lubitu et electione interesset, nullo adstrictus civilis officii debito. — 3. Permittitur denique ea conditione ut nullo modo communicent in sacris cum haereticis; igitur nec simul orare, neque se in eorum ritibus immiscere debent, nec luminaria deferre, neque pro defuncti anima suffragia persolvere.

Ad 2. Licere, si adeant merae curiositatis causa, absque ulla communicatione in sacris, in qua talis aditus communiter habeatur pro actu protestativo falsae religionis; quandoquidem sicuti profana aedificia, sic et templa haereticorum adire, est actus per se indifferens; qui non nisi a pravo fine, vel ex circumstantiis efficitur malus. Malus nimirum efficitur: — 1. Si quis ea adeat animo adstipendi sacris haereticorum functionibus; — 2. Vel etiam absque tali animo, si ingressus ipse in haereticorum ecclesias aliquam inferat vel inferre videatur cum eisdem haereticis in divinis communicationem, hinc et scandali occasionem praebeat; — 3. Aut si talis aditus inditus sit ab haeretico gubernio, tamquam protestatio eiusdem fidei ac religionis catholicos inter et acatholicos; — 4. Vel utrumque communiter habeatur veluti tessera unius eiusdemque communionis catholicorum et acatholicorum. — In his igitur casibus numquam licet catholicis adire haereticorum templa, quia numquam licet haereticorum sacris participare, nec propriam simulare fidem. Ubi vero haec omnia absint, et sola curiositate templa videndi moveantur, inculcate ea adire possunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 727. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 455, 456].

857.

S. C. S. Off., instr. (Surinam), mense aug. 1819.

Unam ex facultatibus sibi a S. Sede concessis, aiebat Praefectus, esse facultatem dispensandi super impedimento disparitatis cultus in matrimoniis contractis. Stante hac restrictione facultatis ad matrimonia contracta, dubitabat: — 1. An ea uti posset quando inter baptizatos et infideles matrimonia ita erant contracta ut mulieres contraherent quidem *pro semper*, non autem viri; sed postmodum vellent isti cum illis perpetuo contrahere. — 2. An quando neophytus mulierem infidelem quam, iam baptizatus, ideoque nulliter duxerat, deseruerit, et alteri infideli nupserit, renuente prima converti, altera vero etiam baptismum suscipiente, possit dispensare ut cum hac secunda permaneat.

Matrimonia ex expositione casuum recensita, quamvis *de iure* non sint matrimonia legitima, *de facto* tamen matrimonia contracta dicuntur, ad quae extenditur concessa facultas dispensandi. Hinc S. Congregatio respondit propositis dubiis: *Affirmative*. — Quoniam vero probe novit, dispensationem sine legitimis causis dilatare non dispensationem esse, sed dissipatorem, et citra culpam sine causa dispensare non posse cognoscit, vult ut dispensaturus consideret utrum ex matrimonio de quo agitur sperari probabiliter possit religionis bonum, christiana educatio sobolis nasciturae, et partis infidelis conversio; an potius probabiliter timendum de subversione in Fide partis fidelis, de prava prolis educatione, et de iniuria in Creatorem, ut inde licite concessa dispensandi facultate uti possit.

Exponebat etiam esse in illis partibus plures baptizatas mulieres quae sunt servae et mancipia hebraeorum. Has plerumque in talibus circumstantiis esse aiebat, ut nequeant se subducere e dominorum potestate: subde-

bat inde, dominos velle eas in uxores ducere, et ad intentum ipsis clam perpetuam fidem in coniugio se servaturos promittere.

Hac narratione praemissa, sciscitabatur utrum in his casibus super impedimento disparitatis cultus possit dispensare.

Ex simplici casus expositione apparet matrimonia, de quibus loquitur, non esse ullo modo contracta sed contrahenda: quare ad dispensandum in ipsis super disparitate cultus supra recensita facultas non extenditur. Nec ob impossibilitatem se subducendi e potestate dominorum, in qua sunt servae, nec ob firmas promissiones dominorum de nunquam servis deserendis putare debet facultatem sibi factam dispensandi in matrimoniis contractis extendi posse et ad ea de quibus loquitur: nam nec impossibilitas, in qua sunt servae, nec promissiones quas faciunt domini, potestatem concessam ampliant, et ultra statutos limites extendunt. In hisce itaque et consimilibus casibus necessaria est facultas dispensandi etiam in matrimoniis contrahendis a S. Sede impetranda.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 736].

858.

S. C. S. Off. (Quebec), 23 febr. 1820.

1. Ad Missam solemnem ecclesiarum dioecesis Quebecensis cantatur pro rege Angliae *Domine salvum fac regem*, et tum in ecclesiarum parochialium pronao (gallice *le prône*) tum in benedictionibus SSmi Sacramenti, ubi pro Papa et pro Episcopo, pro rege nominaliter oratur. Quaeritur an talis consuetudo arguenda sit communicationis vetitae cum haereticis.

2. Cum protestantes officarii dominantur omnibus tribunalibus, curiis, doganis, publicisque gubernii tum civilibus tum militaribus officiis (gallice *les bureaux*) modusque iurandi apud eos sit tactus et osculum Bibliorum; ubique biblia haeretica praebentur tangenda et osculanda, solique clero concessum est ut iuret admovendo manum ad pectus. Hoc posito, quaeritur an fideles inquietandi sint de modo qui invaluit tangendi et osculandi huiusmodi biblia.

3. Deficiente catholico viro ad pulsandum organum in ecclesia quadam catholica, potestne temporarie ad istam functionem admitti musicus acatholicus?

R. Ad 1. In casu et circumstantiis de quibus agitur, esse locum dissimulationi et tolerantiae.

Ad 2. In casu et circumstantiis expositis respondendum esse negative, nempe non esse inquietandos.

Ad 3. Remoto scandalo, vel scandali periculo, affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 739].

859.

S. C. S. Off. (Quebec), 10 sept. 1820.

Expediutne ut missionariis quintae partis dioeceseos Quebecensis, illius scilicet extremae quae irrigatur per amnes ad Sinum Hudsonium et Iacobinianum currentes, concedatur facultas accipiendi mutuum consensum sive haereticorum inter se, sive eorumdem cum catholicis matrimonium contrahentium.

R. In casu proposito praesentiam missionarii non requiri pro validitate matrimoniorum, adeoque non esse locum concessioni facultatum; atque respondendum esse per Instructionem. *En Instructio:*

Praemittere opus est de regionibus agi, in quibus parochi, seu missionarii praesentia ad valorem matrimonialis contractus, haud est necessaria, ubi nempe tridentinum decretum¹ non viget; praxim autem, quae asseritur, in Statuum Unitorum Americae dioecesebus invaluisse, ut sacerdos catholicus matrimoniis catholicorum cum haereticis publice nuptialem benedictionem impertiatur, nulli S. Sedis conniventiae inniti. Haec enim ab huiusmodi nuptiis se abhorreere perpetuo professi est. Quod si aliquando easdem iniri permittit, cum nempe graves intercedunt causae, atque perversionis periculum remotum iri in coniuge catholico prudenter pervidetur, universaeque prolis educationi catholicae cautum fuit: numquam tamen sinit, eas aut in ecclesia, aut sacerdotis benedictione sacrove ullo ritu celebrari.

Ast, omni omisso sacro ritu indulgeri ne decet, ut catholici missionarii nuptiali contractui tam haereticorum inter se, quam inter alteram partem catholicam, alteram vero haereticam, adsint, et mutuum eorum consensum recipiant? Observant autem in illis amplissimis terrarum tractibus paucas reperiri protestantium familias, easque cultus sui religiosi ministro carentes, quae tali obsequio ad catholicam fidem brevi adducendae sperentur, quae e contra ex huius denegatione timeri debeat ne haereticum ministrum sibi constituent. Ast haec, aliaque huiusmodi momenta, quae etiam urgentiora videntur, alias variis temporibus, a variisque regionibus proposita fuere, quibus tamen Sancta Apostolica Sedes permoveri non potuit, ut tali adstantiae assentiretur. Neque pro adverso exemplo afferri valeret, ipsam Sanctam Sedem cum ob graves causas, debitisque cautelis matrimonium parti catholicae cum acatholica ex dispensatione inire sinit in locis, ubi Tridentinum viget Decretum, expresse simul concedere ut parochus cum duobus testibus eius adsit celebrationi. Nam omnes tunc circumstantiae id in obsequium Tridentini decreti, matrimonium sine parochi praesentia celebratum irritantis, peragi demonstrant; ecclesiasticae auctoritatis venia intergerere, aut particeps falsi ipsorum cultus fieri, aut illi aliquam afferre adprobationem, aut religioso indifferentismo aliqua ratione accedere apparet. Quae tamen omnia in casu proposito, aliisque huiusmodi non satis removeri

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

manifestum est, eo vel magis quod haeretici non quemcumque testem, sed religionis ministrum, ante quem nuptialis contractus fiat, requirere, in propriis ipsorum moribus atque institutis habere soleant. Quae profecto ab Apostolica Sede dissimulari religionis iactura non sinit; ut proinde huiusmodi petitionibus suum denegare debeat assensum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 749].

860.

S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821.

Qui consuetudinarii sunt, recidivi, salutis incurii, Sacramenta per annos relinquentes etc. morbo correpti sacerdotem advocant, datis signis quibusdam infirmis quidem et valde suspectis; quae Sacramenta ipsis ministrar absolute debent, supposito mortis periculo? quae negari? Quid si talis infirmus necdum primam Communionem fecerit?

R. Consulat (missionarius) probatos auctores. Meminerit tamen in mortis articulo quemlibet fidelium, qui signa dat resipiscentiae, a quolibet sacerdote absolvi de quibusvis peccatis et censuris posse, et neminem tunc repelli a participatione Sacramentorum, nempe Extremae Unctionis, si aegrotent, et SSmi Viatici, nisi quoad Viaticum obiciatur consuetudo, qua iis qui extremo supplicio mox punientur denegatur, de qua quidem consuetudine nihil hic pronunciat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 757. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 442].

861.

S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821.

Passim ad Matrimonium se afferunt, qui nedum communicant; licetne hoc sacramentum dare antequam communicent? Communiter accedit quod, post contractum matrimonium, ad vomitum redeant cunctaque negligant.

R. Animarum pastores totis viribus in id incumbere debent ut nupturi rite in catholicae doctrinae rudimentis sint instructi, peccata sacramentaliter confiteri, sacraeque mensae accedere consueverint, atque curare ut matrimonii celebrationi Sacram Communionem, purificatis animis perceptam, adiungant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 758. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 511, 512].

862.

S. C. S. Off. (Kentuky), 9 maii 1821.

1. Estne usura omni iuri, etiam naturae, contraria?
2. Quomodo se geret confessarius qui.... usuras (quasdam) putans prohibitas, mandatum acciperet ab Episcopo nullam in publico mentionem faciendi eius materiae?

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Quoad doctrinam Ecclesiae quod ex mutuo vi mutui non potest percipi usura aliqua illam silentio praeteriri non posse. Quoad decisionem casuum particularium in quibus vel ex alio titulo diverso a mutuo, vel vi contractus alterius indolis proventus legitime percipi asseritur, parere Episcopo posse et debere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 759. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 129].

863.

S. C. S. Off., 1 aug. 1821.

Quo ritu assistet sacerdos matrimoniis in quibus pars una est acatholica? Licetne proferre formam, dicere preces, benedicere annulum sponsae haereticae? — R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 762].

864.

S. C. S. Off., 12 dec. 1821.

SSm̃us benigne concessit Patriarchae Ciliciae facultatem dispensandi armenos catholicos Diarbekirii commorantes, ut, deficientibus omnino sacerdotibus armeno-catholicis in azymo communicantibus pro adimplendo paschali praecepto, et pro Viatico sumendo, recipere possint S. Synaxim in fermentato a sacerdotibus catholico-chaldaeis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 502, nota 1].

865.

S. C. S. Off., litt. 7 maii 1822.

Dubia quae S. Congñi de Prop. Fide proponuntur a F. Maurilio M. Stabellini: « Inter facultates a SS. D. N. Papa Vicariis App. in locis Missionum concessas, hae duae leguntur sub num. 15 et 16, videlicet: N. 15: *Absolvendi ab haeresi, et apostasia a fide, et a schismate quoscunque etiam ecclesiasticos tam saeculares quam regulares, non tamen eos qui ex locis fuerint ubi Sanctum Officium exercetur, nisi in locis Missionum in quibus impune grassantur haereses, deliquerint; nec illos qui iudicialiter abiuraverint, nisi isti nati sint ubi impune grassantur haereses, et post iudicalem abiurationem illuc reversi, in haeresim fuerint relapsi; et hos in foro conscientiae tantum.* — N. autem 16: *Absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicae reservatis, etiam in Bulla Coenae Domini contentis.* Quaeritur 1. Utrum harum facultatum vigore, ab haeresi externa occulta, Vicariis Apostolicis quoscunque delinquentes eorum iurisdictioni subiectos, etiam ecclesiasticos tam saeculares quam regulares, absolvere fas sit. Ratio dubitandi quoad primam

« facultatem sub num. 15 est quia ibi fit sermo de S. Officio, et de iudiciali abiuratione, quod certe nisi in haeresi externa publica locum non habet, et insuper in hac facultate exceptio datur locorum in quibus haeresis crimen fuerit commissum, cuius exceptionis quoad haeresim externam occultam nulla videtur rationabilis causa, nisi forte circa eos delinquentes qui ad loca Vicariis Apostolicis subiecta, ad absolutionem obtinendam in fraudem reservationis, transirent. Neque dicendum videtur: cui maius concessum est et minus esse concessum; nam si in ceteris hoc admitti posse censetur, certe non in casu nostro. Quamvis enim, uti Benedictus XIV aperte docet in sua *Dioecessana Synodo*, tam Episcopus quam Inquisitor haereticum ad forum iudiciale deductum, sive sponte suum delictum ad idem forum deferentem, pro utroque foro absolvere valeat, non autem hoc valeat circa haereticum occultum, quem neque Episcopus neque Inquisitor potest absolvere a vinculo excommunicationis qua coram Deo et in foro conscientiae est innodatus. — Ratio dubitandi quoad alteram facultatem signatam sub N. 16, nempe: *Absolvendi ab omnibus casibus Sedi Apostolicae reservatis etiam in Bulla Coenae Dni contentis*, est quia ex communi scientia, concessa facultate absolvendi a casibus Bullae Coenae, non intelligitur concessa facultas absolvendi ab haeresi, nisi de ea specialis mentio fiat, quia haeresis habet strictissimam et specialissimam reservationem. — Quaeritur 2. Si per neutram hanc facultatem valeant Vicarii App. ab haeresi externa occulta absolvere, possuntne ab hoc occulto crimine quoscunque, etiam ecclesiasticos tam saeculares quam regulares, absolvere ex alio capite, ob enormem nempe locorum distantiam, quae merito inter impedimenta admitti potest Sedem Apostolicam adeundi? Sic autem absoluti tenentur item data occasione se praesentare coram habente facultatem directam ab hoc occulto crimine absolvendi? — Ratio dubitandi quoad primam partem huius quaesiti est quia huiusmodi facultas Episcopis tantum ordinariis videtur competere ex vi sui muneris pastoralis. Vicarii autem Apostolici sunt tantum delegati; delegatus autem limites transgredi non potest suae delegationis. Et Sacra Congregatio de Prop. Fide die 22 martii anni 1664 declaravit Vicarios App. non posse omnia facere quae faciunt Episcopi in suis dioecesibus. — Ratio dubitandi quoad secundam partem, quia enormis locorum distantia videtur enumerari posse inter impedimenta Sedem Apostolicam adeundi ».

R. Responsum ad quesita atque difficultates Fr. Maurilii Mariae Stabellini continetur in ipso § 15 facultatum, ubi in fine habetur: *et hos in foro conscientiae tantum.* Circa quam clausulam die 26 Septembris 1696 fuit dictum a S. C. ea verba: *et hos in foro conscientiae* comprehendere omnes in prima facultatis parte nominatos. Manifestum ergo est in ista facultate sermonem non esse de absolutione in foro fori seu in foro iudiciali, sed de absolutione in foro conscientiae, adeoque harum facultatum vigorem exerceri praecise et taxative super haeresi externa occulta seu non deducta ad forum externum iudiciale. E contra Episcopi et Inquisitores non possunt absolvere haereticum nisi iudicialiter in ipsorum foro exteriori comparentem, et ibi suum crimen confitentem. Absolutus autem sic in foro

exteriori potest deinde absolvi a quolibet confessario in foro conscientiae absolutione sacramentali. Absolutio data vigore facultatum de quibus loquimur *pro foro conscientiae tantum* immunes non reddit sic absolutos a poenis fori exterioris. Quapropter (sic decretum die 3 ianuarii 1640)¹ si velint esse tuti in foro exteriori, debent sponte comparere in tribunali S. Officii vel Ordinarii, et denuo abiurare; alias, si denunciabuntur, Inquisitores, vel Ordinarii in eos animadvertere possunt. Item 15 maii 1669. Serio tamen monendi sunt apostatae reconciliati *in foro conscientiae tantum* quod si redierint ad loca ubi exercetur S. Officium, remanent obnoxii poenis contra apostatas a foro externo comminatas.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 771].

866.

S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Quebecen.), 16 sept. 1824.

Dubia proposita: 1. Vir et mulier infideles plures annos vixere simul tamquam coniuges. Contendit mulier se a viro acceptam fuisse in uxorem cum promissione perpetuae cohabitationis. In huiusmodi porro promissione (accedente copula) consistit totum matrimonium inter istos infideles iuxta morem regionis. At vir negat quod talem promissionem unquam emisit, seseque liberum existimans, eandem dimisit cum filiis ex mutua eorum cohabitatione procreatis. Dimissa mulier christianam religionem amplectitur, licetque cum priore viro remanere possit absque perversionis periculo, si ille de suis promissis admonitus eisdem stare vellet, quaeritur an, eo renuente, ipsa matrimonium cum viro christiano inire possit. Et quatenus affirmative, an prior quoque vir, si postea ad fidem convertitur, possit etiam aliam christianam uxorem ducere.

2. Paulus viduus christianus Balbinam infidelem duxit in uxorem, quae in numero christianorum cooptari cupit, ut cum ipso matrimonium christiano more contrahat. Interim Demetrius Pauli filius ex priore uxore proveniens declarat se rem habuisse cum Balbina. Quaeritur an ex huiusmodi copula cum muliere infideli resultet impedimentum affinitatis in primo gradu.

3. Mulier quaedam infidelis coniugem aequè infidelem duxerat, quem sine causa reliquit adhaesitque viro christiano, quem ipsa facta christiana in coniugem accipere vult. Quaeritur an cum eo iungi possit, spreto primo coniuge infideli, qui ad alias terras transivit nec verisimiliter in patriam reversurus est.

4. Vir fidelis in matrimonium duxit mulierem infidelem cuius consanguineam in secundo gradu infidelem quoque antea cognoverat. Quaeritur an postquam uxor eius christianam fidem amplexa fuerit, indigeat dispensatione super secundo affinitatis gradu ut cum ipso sacramentaliter contrahere possit.

5. Mulier infidelis viro haeretico nupta ad Baptismum admitti postulat.

¹ Cf. N. 727.

Non obstat maritus quominus illum recipiat, et catholicam religionem profiteatur, at ipso catholicum fieri nolente. Quaeritur quomodo se gerere debeat missionarius catholicus. An baptizando mulierem, permittere ut cum viro isto haeretico coram ministro acatholico matrimonium contrahat? An ei denegando baptismum, ansam dare ut illum ab haeretico ministro recipiat? An ipsam baptizare et matrimonio iungere cum viro haeretico, quod evidenter implicat communicationem in divinis?

6. In facultatibus extraordinariis, quas Summus Pontifex concedere solet missionariis vel Episcopis in longinqua agentibus, dicitur *Dispensandi quoad matrimonia praeterita etiam in secundo solo (gradu affinitatis et consanguinitatis), dummodo nullo modo attingat primum gradum, cum iis qui ab haeresi vel infidelitate convertuntur ad fidem catholicam*. De quo quaeritur, an per matrimonium *praeteritum* (Form. I, n. 6) intelligenda sit coniunctio quae obtinuisset inter virum catholicum et mulierem haeticam, vel inter virum fidelem et mulierem infidelem, vel viceversa, ita ut praedicta facultate uti liceat quando alterutra tantum pars contrahens ab haeresi vel infidelitate redit ad fidem catholicam.

R. Ad 1. Nihil propositi dubii species praesefere dignoscitur quod ex traditis quod ex traditis a Benedicto XIV (De Syn. Dioec., l. 13, c. 21) facilis non sit solutionis. Duo enim ibi Pontifex ponit principia: 1. Matrimonia infidelium dissolvi posse si coniugum alter ad catholicam convertatur fidem, remanente altero in infidelitate ac renuente cum coniuge converso cohabitare; vel si voluerit, non tamen absque contumelia Creatoris; ideoque partem conversam posse inter catholicos ad alia vota transire. 2. Constare tamen debere de infidelis coniugis renuentia, non ex sola praesumptione, sed per iudicalem eiusdem interpellationem, nisi interveniat Apostolica dispensatio.

Iam vero quoad primam dubii partem: Renuit, ut exponitur, vir infidelis stare promissis de perpetua cum praefata muliere cohabitatione, imo negat se huiusmodi emisisse promissam, ac proinde se verum iuxta morem regionis contraxisse cum ea matrimonium; negat igitur se illam habuisse, et habere velle in uxorem. Quod, ut quisque videt, plus est quam simpliciter declarare « se cum ipsa cohabitare nolle »: sufficeret autem haec declaratio: eo ergo magis sufficere dicendae sunt recensitae casus circumstantiae ad hoc ut liberum sit conversae mulieri aliud matrimonium inire. Neque obstat quod mulier remanere posset cum infideli coniuge absque perversionis periculo, si ipse admonitus de promissis cum ea cohabitare vellet: nam et admonitus iam supponitur, et renuere asseritur.

Animadvertendum tamen est haud satis esse extraiudicalem notitiam renuentiae viri infidelis ante mulieris conversionem, praesertim si nullo comprobetur authentico aut publico documento. Non enim tuto in tam gravi negotio adhiberetur fides unius dimissae uxoris assertionibus. Oportet igitur iudicialiter virum interpellare, antequam facultas fiat mulieri novum ineundi matrimonium, nisi concurrant circumstantiae ab eodem Benedicto XIV indicatae, ob quas utendum sit Apostolica dispensatione, ut fusius dicetur ad dubium tertium.

Quo vero ad secundam partem dubii: Disputant equidem inter se theologi et canonistae, quaestionemque se intactam relinquere declarat laudatus Pontifex in sua Constitutione *Apostolici ministerii* (super abusu libelli repudiij conversorum a iudaismo ad fidem catholicam):¹ an scilicet qui ex coniugibus in infidelitate perseverat, in poenam suae perfidiae illigatus remaneat, vel ubi coniux conversus ad alias iam transit nuptias, liber et infidelis censendus sit. Ast longe dispar est praesens casus et extra quaestionem; non enim hic agitur de libertate viri in infidelitate adhuc perseverantis sed de eius libertate postquam catholicam et ipse amplexatus est fidem, ac mulier aliud iam iniit matrimonium. Quo in casu quod favore fidei concessum est mulieri, fidei quoque favore concedendum est viro, ne alioquin ansa ei praebeatur catholicam aversandi religionem, aliisque infidelibus coniugibus in infidelitate permanendi. Praecisa itaque quaestione de ligamine poenali, quae in praesentiarum locum non habet, res est ex communis iuris principii deducenda. Principium autem iuris communis est: soluta a vinculo coniugali muliere, solutum remanere et virum. Quippe vinculum est inter duo, seu duorum in unum, idcirco libertas unius libertatem infert alterius. Nec refert inquirere an vir revera emisit, vel non, assertam promissionem, scilicet an verum constiterit ipsum inter et dictam mulierem matrimonium. Quandoquidem non matrimonii dubietas in causa est eius solutionis, sed renuentia cohabitandi, quin imo solutio verum matrimonium supponit.

Ad 2. Duo sunt distinguenda: 1^o Vel Paulus duxit in uxorem Balbinam infidelem praevia dispensatione Apostolica super cultus disparitate, vel absque Apostolica dispensatione. 2^o Vel Demetrius rem habuit cum Balbina antequam Paulus eam sibi acciperet in uxorem, vel post. Si praevia Apostolica dispensatione Paulus Balbinam duxit, etiamsi praecessisset Demetrii copula cum eadem Balbina, iam pro valido habendum est matrimonium; quippe impedimentum affinitatis, praesertim ex copula illicita, ut in casu, cum non habeatur ut iuris divini, aut naturalis, sed tantum ecclesiastici, infideles ex mente Ecclesiae non afficit, quia Ecclesiae non subditos: et Ecclesia dispensando cum parte catholica super disparitate cultus ut cum infideli contrahat, dispensare intelligitur ab iis etiam impedimentis a quibus exempta est pars infidelis, ut inde huius exemptio, propter contractus individuitatem, communicata remaneat et alteri. Fit inde consequens huiusmodi matrimonium iterari non posse post Balbinae conversionem ad fidem; semel enim validum, semper in sua perseverat validitate, neque infirmaretur per subsequentem copulam quam Demetrius cum Balbina habuisset, quia non inde solveretur vinculum coniugale quod est indissolubile. In hoc ergo primo casu animadvertant missionarii ne huiusmodi coniuges christiano more contrahere postulant admittant ad novam consensus praestationem, imo eos admoneant de validitate praecedentis matrimonii, ut sciant per sacras nuptialis benedictionis caeremonias non novum se iniire matrimonium, sed tantummodo quod iam inierunt, firmumque consistit, sanctificari.

¹ Cf. N. 381.

Contrarium autem dicendum est in secundo casu, nempe si Paulus contraxit cum Balbina absque Apostolica dispensatione super disparitate cultus; tunc enim nullum et irritum fuit matrimonium, ac si contractum non fuisset, et ipsa Balbina post baptismum impedimento ligaretur affinitatis. Nec refert quod Balbina, cum carnaliter cognita fuit a Demetrio, adhuc in infidelitate versaretur, atque idcirco ecclesiastico non subiiceretur impedimento; distingui namque debet affinitas, in se ac physice spectata, ab impedimento affinitatis. Porro affinitas etiam ab infidelibus contrahitur, quia etiam inter infideles verum est quod vir et mulier per carnalem copulam una caro efficiuntur. Itaque ut habetur in Cap. *Fraternitatis* 35, quaest. 10: « si una caro fuerint, quomodo poterit aliquis eorum propinquus uni pertinere, nisi pertineat alteri? » Igitur quia Paulus pater pertinet ad Demetrium filium, pertinere dicendus est et ad Balbinam, ac Balbina quia una caro effecta est cum Demetrio, pertinere Paulo. Id tantum est discriminis, quod affinitas ecclesiasticum non parit infidelibus impedimentum; fidelibus autem parit. Quapropter cum per baptismum non tollatur a Balbina eius iam physice contracta cum Paulo affinitas, haec ipsa affinitas radicaliter in ea inhaerens, quae eidem infideli impedimento non erat ad contrahendum, impedimentum evadit post baptismum quo subdita fit Ecclesiae, eiusque proinde legibus subiecta; impedimentum autem utique in primo gradu, et quidem in linea recta, quia in tali se gradu et linea Paulus pater et Demetrius filius, et affinitatis gradus a gradibus desumuntur consanguinitatis.

Ad 3. Duo in hoc dubio asseruntur unde eius auctor videtur rationem sumere dubitandi: nempe viri per mulierem facta derelictio, et eiusdem viri in alias terras transmigratio, in patriam verisimiliter non reversuri. Sed exploratum est horum neutrum valere ad hoc ut mulier facta christiana possit absque dispensatione Apostolica alteri nubere, *spreto*, idest non interpellato altero coniuge. Et sane: Non valet primum quia cum matrimonium infidelium, cui nullum obstat impedimentum iuris divini aut naturalis, validum sit et indissolubile, nedum arbitraria alterutrius derelictione non solvitur, sed neque mutuo amborum coniugum consensu nec voluntate dirimi potest. Subsistit igitur coniugale vinculum, nec potest solvi omissa viri interpellatione. Neque valet secundum, ut hinc dici queat, cessare in casu obligationem interpellationis faciendae: missionarios enim latere non debet Benedictum XIV (*de Syn. Dioec.*, lib. 6, cap. 4; et lib. 13, cap. 27) 1. non satis tutam in praxi appellare opinionem illam, quae ponit iudicalem interpellationem licite omitti posse quoties aut fieri reipsa nequit, aut, si fieret, nullius utilitatis fore reputatur; 2. ipsumque in ea esse sententiam, quam et fuisse memorat sententiam S. C. Concilii in quadam *Florentina* (17 Ianuarii 1722),¹ nimirum: etiam in casu quod coniux infidelis in longinquas abierit regiones, aut ita latitet ut interpellari nequeat, adhuc opus esse dispensatione Summi Pontificis, cuius est declarare in quibusnam circumstantiis desinat obligare praeceptum divinum quo praedicta interpellatio videtur iniuncta. Iudicio autem remittitur Episcoporum in illis Missionibus

¹ Cf. Thesaurus Resol. S. C. C., tom. 2, p. 116-118.

versantium, quibus facta sit facultas huiusmodi concedendae dispensationis, decernere in casibus particularibus, an concurrant urgentes eae circumstantiae ob quas dispensandum sit ab interpellationis obligatione.

Ad 4. Ex his quae dicta sunt in responsione ad 2 dubium, patet responsio ad 4. In utroque enim agitur de impedimento affinitatis ex copula illicita, nisi quod ibi sermo erat de affinitate quodammodo passiva Pauli fidelis, quam nempe contraxerat cum Balbina non ex proprio sed ex facto alterius, scilicet Demetrii, hic autem de affinitate agitur activa, cuius videlicet auctor est ipse vir catholicus qui contrahere vult mulierem cuius consanguineam in secundo gradu carnaliter cognovit. Eo ergo magis resultare dicendum est ex parte viri impedimentum, et quidem in secundo, quia consanguinitas et affinitas pari procedunt et computantur gradu, eodemque similiter detineri etiam mulierem, quum catholicam amplexata fuerit fidem. Itaque si matrimonium a viro fideli cum infideli contractum Apostolica praecesserit dispensatio super cultus disparitate, pro valido habendum est, ideoque non iterandum, post mulieris baptismum, novi consensus praestatione; si vero absque huiusmodi dispensatione initum fuerit, quia nullum tunc fuisset et irritum, praexistentis affinitatis impedimentum afficeret, post baptismi susceptionem, etiam mulierem, ut ipsa quoque indigeret dispensatione ad valide et sacramentaliter contrahendum.

Ad 5. Missionarius in proposito casu edocere debet mulierem de nullitate prioris matrimonii in infidelitate initi cum viro haeretico, qui utpote per Baptismum Ecclesiae legibus subiectus, impedimento detinebatur disparitatis cultus, et si recte dispositam reperit, eam potest ad baptismum admittere, cum qua etiam ab habente facultatem dispensari potest, ad hoc ut, post baptismum, cum eodem haeretico viro, si nihil aliud obstat, licite nubere valeat. Nam quoad matrimonii validitatem, valide iam illud contraheret in provinciis Quebecensi et Canadensi ob extensionem Benedictinae declarationis (4 Novembris 1741)¹ factam a Clemente XIII. Nihil autem impedire dignoscitur quominus praefatae mulieri baptismum licite conferri queat, cum, ut exponitur, catholicam ipsa profiteri velit, ipsomet viro id ei annuente, religionem. Sicuti nec urgens deesset causa cum ea dispensandi, ut viro haeretico nubat, quotiescumque foret ex denegata dispensatione prudenter pertimescendum ne ea vel a suscipiendo baptismo averteretur, vel illud reciperet a ministro acatholico, coram quo et matrimonium pariter iniret; quod nullo pacto permitti debet. Vetitum autem non esset catholico parochi huiusmodi assistere matrimonio. Vi enim concessionis dispensationis Apostolicae licitum illud evaderet, ideoque et licita parochi praesentia. Verum, ut monet Benedictus XIV (*De Syn. Dioec.*, lib. 6, cap. 5, § 4), iis in locis atque regionibus ubi huiusmodi matrimonia (catholicorum scilicet cum haeticis) aliquando contrahi permittuntur, expedit omnino ut Episcopus ad tuendum Ecclesiae decorem, ritus in eorundem connubiorum celebratione servandos opportune prudenterque praescribat. Atque in primis prae oculis habeat Episcopus, ac, prout fieri potest, servari curet

¹ Cf. Bened. XIV Bull., tom. 1, p. 87-89.

praxim S. Sedis, regulasque ab ea praescribi solitas cum ob graves causas in huiusmodi matrimoniis dispensat, nimirum: ut matrimonium coram parochi et testibus celebretur extra ecclesiam, et ommissa nuptiali benedictione, omnique ritu sacro; ut pars catholica gravissime moneatur de obligatione quam habet, quaeque nunquam ei cessat, curandi conversionem coniugis et educationem proles utriusque sexus in catholica religione; ac demum ut catholica proles educatio etiam in pactum iuramento firmatum deducatur.

Ad 6. Manifestum est per matrimonia praeterita, in quibus uti possunt Episcopi vel missionarii facultate sibi ab Apostolica Sede delegata dispensandi ut in dubio, intelligi non coniunctiones quascumque etiam fornicarias, sed eas tantummodo, quae, iuxta mores regionum vel infidelium vel haeticorum, formam habent et figuram matrimonii, habenturque pro legitimis matrimoniis, quae tamen irrita sunt ob ecclesiasticum impedimentum secundi gradus affinitatis et consanguinitatis.

Intelliguntur itaque matrimonia hoc obstante impedimento nulliter contracta ab iis qui legibus subduntur Ecclesiae. Huiusmodi porro sunt matrimonia: 1. fidelium cum infidelibus inita absque Apostolica dispensatione super cultus disparitate; 2. catholicorum cum haeticis; 3. denique haeticorum pariter cum infidelibus, vel etiam inter se, quippe et ipsi Ecclesiae legibus tenentur. Non intelligenda veniunt matrimonia inter utramque partem infidelem. Qui enim Ecclesiae legibus non ligati, ut infideles, valide iam contraxerunt, opus non habent, neque postquam ad fidem conversi fuerint, dispensatione ut in contracto matrimonio remanere possint, quia quod validum initio fuit, revalidatione non indiget.

Primum autem, et secundum dumtaxat casum ponit auctor dubii, tertium nec attingit; atque in illis duobus casibus, quia una pars iam catholicam profitemur religionem, ac idcirco, per alterius conversionem, ambo coniuges iam sunt catholici, cum his dispensare licite posse non ambigit, sed tantum quaerit an ad huiusmodi solummodo casus extendatur dispensandi facultas. Hinc patet quod ad quaestionis elucidationem, etiam de tertio casu habenda est ratio, quaerendo nimirum an ad hunc quoque casum facultas extendatur, ita ut ea uti liceat, tam si una tantum, quam si utraque pars convertatur ad fidem.

Respondetur autem, extendi. Et re quidem vera, si convertitur vel infidelis vel haeretica, remanente altera in sua haeresi, habetur casus dubii praecedentis scilicet matrimonii mixti catholicos inter et haeticos. Sicuti igitur S. Sedes interdum dispensat etiam in huiusmodi matrimoniis ab impedimento affinitatis et consanguinitatis, sic et illi dispensare possunt, quibus concessa est facultas dispensandi cum iis qui ab haeresi vel infidelitate convertuntur ad fidem catholicam. Quod si convertitur pars haeretica, perseverante altera in infidelitate, iam est casus matrimonii catholicorum cum infidelibus, ac tunc quae graves adessent causae dispensandi super disparitate cultus, eadem et gravia evaderent motiva dispensandi quoque super affinitatis impedimento; si vero convertitur uterque coniux, iam nec locus remanet dubitandi de facultatis extensione, ad effectum ut cum iis licite dispensari possit.

Atque haec quidem sunt quae pro Episcoporum et missionariorum instructione super propositis dubiis respondere praecipit Summus Pontifex. Ea igitur veluti certam regulam et normam in expositis, aliisque similibus casibus prae oculis iisdem Episcopi et missionarii teneant, ac pro opportunitate servari curent.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 784].

867.

S. C. S. Off., 23 aug. 1826.

1. Utrum pueri expositi in xenodochiis, qui baptizantur sub conditione, debeant inde Confirmationem recipere.

2. Utrum persona adulta et confirmata, si de collatione Baptismi inde oritur rationabile dubium, ex quo sub conditione postea baptizatur, debeat iterum confirmari.

3. Quomodo se gerere debeat in hoc secundo casu circa confessionem praemittendam Eucharistiae.

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Si agatur de peccatis mortalibus rite antea in confessione sacramentali absolutis, ex baptismo noviter sub conditione collato non importari ullum sacramentalis confessionis opus ante sacrae Communionis susceptionem; secus praemitti debere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 790].

868.

S. C. S. Off., 12 maii 1830.

S. C. resp.: Non licere absque principalium fidei mysteriorum cognitione, et absque aliis necessariis dispositionibus nigros ceterosque infideles rationis usus capaces baptizare.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 813].

869.

S. C. S. Off., 17 nov. 1830.

An degentes in iis protestantium locis, ubi baptisma dubium est, tamquam infideles habendi sint, ita ut inter catholicos et eos disparitatis cultus impedimentum dirimens adesse censeatur.

R. 1. Quoad haereticos quorum sectae ritualia praescribunt collationem Baptismi absque necessario usu materiae et formae essentialis, debet examinari casus particularis. — 2. Quoad alios qui iuxta eorum rituale baptizant valide, validum censendum est Baptisma. Quod si dubium persistat,

etiam in primo casu, censendum est validum Baptisma in ordine ad validitatem matrimonii. — 3. Si autem certo cognoscatur nullum baptisma ex consuetudine actuali illius sectae, nullum est matrimonium.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 821. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 258].

870.

S. C. S. Off., 16 iun. 1831.

An Episcopus cophtus catholicus consecrare possit ss. lapides et ecclesias latinorum. 2. An latini uti valeant ss. oleis benedictis ab Episcopo ritus cophti catholici.

R. Non expedire.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 822].

871.

S. C. S. Off., instr. (ad Custodem Terrae Sanctae), 30 ian. 1833.

Propositum fuit dubium a P. Tua ad S. C. de Prop. Fide transmissum ex parte alicuius ex istis missionariis apostolicis pro persona catholica quae de validitate suscepti olim baptismatis valde dubitat, quia praesumit debitam in ministro intentionem dum illam baptizabat, defuisse: huius autem praesumptionis fundamentum, ut exponitur, totum consistit in confessione seu declaratione cuiusdam Episcopi olim schismatici, postea, Dei succurrente gratia, ad veritatem catholicam conversi, qui nimirum declaravit, se, dum in schismate versaretur, vesano in religionem catholicam odio, nunquam habuisse intentionem vere baptizandi, quando catholicorum filios baptizabat. Et quamvis persona de qua in casu non ab Episcopo qui talem declarationem emisit baptizata fuerit, tamen cum putet, eadem ratione ceteros pariter ministros haereticos, et schismaticos egisse, vel in posterum acturos: hinc baptismatis a se suscepti validitatem in dubium revocat. Diligenti igitur discussione super huiusmodi dubio praemissa, S. Congreg. Paternitati Tuae peculiari hac instructione respondendum decrevit, ut nimirum, quid de casu praesenti ipsa sentiat, quidque de aliis similibus sentiendum sit, probe intelligas.

Porro ad validitatem baptismi praeter materiam et formam a Christo Domino praescriptam, debitam insuper in ministro intentionem requiri certissimum est. Ad valorem tamen Sacramenti necessariam non esse eam intentionem quam vocant expressam seu determinatam, sed sufficere intentionem tantum genericam nimirum *faciendi quod facit Ecclesia seu faciendi quod Christus instituit vel quod christiani faciunt*, theologi passim docent. Ad valorem Sacramenti, ait P. Antoine, *de Sacr. in gen., Cap. II*, non requiritur expressa, et distincta intentio faciendi Sacramentum, sed sufficit confusa et implicita, qua quis intendat facere id quod facit Ecclesia Christi, aut quod Christus instituit, aut quod vidit per parochum fieri,

« aut quod christiani faciunt. Constat ex praxi Ecclesiae, quae non rebaptizat eos qui baptizati sunt ab imperitis et rudibus, aut paganis, cum debita materia et forma, licet illi non noverint distincte quid sit Baptismus, aut Sacramentum. Praeterea tunc est intentio faciendi quod facit Ecclesia, quam solam requirunt Concilium Florentinum¹ et Tridentinum². » His permota rationibus, haeticorum baptisma validum esse, minimeque repetendum Ecclesia declaravit. « Caveat Episcopus, ita gravissime docet Benedictus XIV, in suo percelebri opere *de Synodo, lib. VII, Cap. VI*, ne incertam et dubiam pronunciet Baptismi validitatem hoc tantum nomine quod haeticus minister a quo fuit collatus, cum non credat per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino est institutum: siquidem cum in Galliis disputatum olim fuerit an ob praedictam rationem rebaptizandi essent baptizati a calvinistis, S. Pius V, ad quem controversia delata est, minime rebaptizandos definivit, Sacramenti enim validitatem non afficit privatus ministri error, cui praevallet generalis eiusdem ministri intentio faciendi quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia. Quemadmodum testantur acta Conc. Ebroicensis an. 1576, ubi haec ad rem adnotantur: *Ante decisionem Apostolicae Sedis Romanae, licuit fortasse cuique in suo sensu abundare. Verum, quoniam post habitam de hac facultate disputationem, felix recordationis Pius V definivit verum esse Baptisma, quo uterentur calvinistae adhibentes formam et materiam institutam a Christo cum intentione generali faciendi quod Christus instituit, licet errarent in particulari interpretatione et singulari intentione, ut alii fere omnes haeretici erraverunt vel circa intelligentiam formae Baptismatis, vel circa aliquem effectum. Ob id baptizatos ab ipsis calvinistis non iterum tingendos sub conditione*. » Quamvis enim per notissimam illam explicitam conditionem *si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es ego te baptizo* quae Alexandri III decreto,³ in renovando baptismo de cuius validitate dubitatur, omnino adhibenda est, periculum removeatur rebaptizandi eos, qui iam baptizati fuerint: tamen ad huiusmodi remedium minime recurrendum est, nisi rationes vere probabiles et prudentes adsint de praecedentis baptismatis validitate dubitandi. Non ideo (prosequitur iam laudatus Pontifex) quod per praefatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi eum qui iam semel fuerit legitime baptizatus, est illa passim et temere adhibenda, sed tunc solum ea uti licebit, cum prudens et probabilis subest dubitatio, an quis fuerit rite baptizatus, nec diligenti praemissa indagatione, potuit rei veritas innotescere, quemadmodum scite perpendit Sotus in 4, dist. 3, quaest. unica, art. 9, § Circa hanc igitur solutionem, ubi a sacrilegio non excusat, neque ab irregularitate absolvit sacerdotem sub conditione rebaptizantem quem scit domi baptizatum, et nihil est quod collatum ei baptisma rationabiliter

¹ Cf. N. 52, 54.

² Sess. VII, de baptismo, can. 4.

³ C. 2, X, de baptismo et eius effectu, III, 42.

suspectum reddat. Quare minime sectanda sunt exempla quae congesserunt Gobat, tom. 1, tract. 2, sect. 3, et Marin., Theol., tom. 3, tract. 19, disput. 1, sect. 8, n. 140, ubi plures sub conditione baptizatos narrant, qui ob merum scrupulum non tam dubitabant, quam imprudenter suspicabantur se non esse rite baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem ob consequutos, seu potius apprehensos effectus quietis conscientiarum, iidem auctores videntur approbare; sed potius aures praebendae sunt. Estio in 4, dist. 2, § 15, haec ad rem adnotanti: *Sciendum est non quamcumque levem in contrarium suspicionem, vel scrupulum debere sufficere ad hoc, ut sub conditione quis hoc pacto baptizetur, sed requiri dubitationem probabilem... Ea autem probabilis dubitatio est, quae, facta etiam diligenti indagine, discuti non potest, ita ut nec moralis certitudo facti haberi possit. Immo verius obtemperandum est Catechismo Romano, part. 2, de Sacram. Bapt., N. 57, ubi de forma conditionata ait: Ea Baptismi forma ex Alexandri Papae auctoritate illis tantum permittitur, de quibus re diligenter perquisita, dubium relinquitur an baptismum rite susceperint. Aliiter vero nunquam fas est, etiam cum adiunctione, Baptismum alicui iterum administrare*.

Hae autem cautela ac diligentiae omnes in ferendo iudicio de baptismo iam collato, de cuius validitate dubitatur, ut adhibeantur, tum Sacramenti eiusdem dignitas et sanctitas, tum fidelium utilitas, et animarum quies, atque tranquillitas cui in primis consulendum est, omnino suadent. Quandoquidem si nimia, seu imprudenti quadam facilitate, dubia quae circa huius Sacramenti validitatem in dies nascuntur excipiantur, homines timidi et scrupulosi de suscepti baptismi valore semper dubitabunt, seque iterum baptizari requirent. Horum exemplum alii atque alii imitabuntur, ideoque multa eaque gravia in religionem orirentur incommoda et scandala, quae omnino evitari debent.

Quare cum dubium ad P. T. expositum super invaliditate baptismatis de quo quaeritur non ex probabilibus rationibus, quae propositum casum speciatim afficiant, sed ex generica tantum ac levissima praesumptione ortum videatur, ideoque nec prudens sit neque satis fundatum, Sacra haec Congregatio respondendum censuit, uti respondet: — Iuxta exposita non esse locum renovationi baptismi, ideoque poenitens de quo in casu acquiescat.

Quod si ex diligentiori investigatione, ad tramites doctrinae hactenus expositae instituenda sive in praesenti casu, sive in aliis, aliquid novi emergerit, quod novo maturiorique examine dignum videatur, iterum ad hanc S. Apostolicam Sedem recurrendum erit, et novae omnes circumstantiae in casu concurrentes distincte exponendae, et tunc S. C. decernet necessitati opitulari, et conscientiarum quieti provideri.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 830].

872.

S. C. S. Off. (Quebec), 17 nov. 1835.

1. Quaeritur sitne validum matrimonium a duobus catholicis natu minoribus secundum formas ab Ecclesia praescriptas contractum, sed tamen invitis parentibus.

2. Quaeritur utrum matrimonium partis catholicae et partis protestantis, utriusque natu minoris, invitis parentibus unius ex partibus contractum coram magistratu vel ministro protestante et duobus testibus, validum censi debeat necne.

3. Estne validum matrimonium a duobus protestantibus absque ullo teste contractum?

4. Matrimonium partis catholicae et partis haereticae contractum inter utramque partem nullo adstante teste validumne censi debet?

5. Matrimonium duorum catholicorum inter se solos contractum absque ullo teste, vel coram duobus testibus in loco ubi non possunt recurrere ad ministerium alicuius sacerdotis approbati estne validum?

6. Cum pars una catholica et pars altera haeretica desponsantur coram magistratu, et uno tantum teste, vel coram ministro protestanti, et uno itidem teste, potestne magistratus vel minister ut alter testis censi? Et matrimonium istud estne validum?

7. Matrimonium duorum catholicorum inter se, adstantibus duobus testibus contractum coram parochio invito et reluctantante estne validum?

8. Cum catholicus se simulat protestantem aut apostatam, eo consilio ut matrimonium ineat cum muliere catholica coram ministro protestante et duobus testibus, eiusmodi matrimonium estne validum?

9. Duo catholici dioecesis Quebecensis nonnihil impediendi obesse animadvertentes ne matrimonium contrahant, in fraudem legis ad illud ineundum coram magistratu pergunt ad Foederatae Americae Septentrionalis ditiones quibus in regionibus facta numquam est tridentini decreti *Tametsi*¹ promulgatio. Ratumne habendum est matrimonium huiusmodi?

R. Ad 1. Affirmative; nec enim dissensus parentum aut aetas minor inter impedimenta matrimonium dirimentia ullo possunt modo nostris hisce temporibus recenseri. Leges caesareas et iussa Principum huic adversa sententiae non moramur; illa namque aut de civilibus tantum effectibus sunt intelligenda, sicut de edicto Henrici III Regis Christianissimi a Ludovico XIII confirmato sentiunt praestantes viri Loretus in parisiensi senatu Consiliarius, Hubertus Episcopus Vabriensis, Cabassutius, Gerbasius, Natalis Alexander alique; aut, quum id statuatur quod limites praetergreditur saecularis potestatis, sunt omnino reiicienda. Circa ea quae ad rationem pertinent Sacramentorum non Principibus saecularibus, sed soli Ecclesiae plena est definiendi potestas. Ea vero non solum in cap. *Licet* et in cap. *Tua*, *De sponsa duorum* eiusmodi matrimonia rata habuit et declaravit, verum et

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

Tridenti in Spiritu Sancto legitime congregata¹ eos anathemate percussit qui falso affirmant matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta irrita esse, et parentes ea rata vel irrita facere posse. Nullus igitur dubio reliquus locus est super validitate praedicti matrimonii.

Ad 2. Affirmative pro Canadae regionibus ad quas extensa est Benedictina Declaratio.² Iam enim supra monuimus neque aetatem minorem, neque parentum dissensum dirimere matrimonium, quod nec de catholicis solum, sed de ipsis etiam protestantibus volumus intellectum, cum haeretici quoque sacris Ecclesiae legibus teneantur, nec, in iis praesertim quae attinent ad Sacramenta, saeculares leges Ecclesiae sanctionibus ullo possint esse detrimento. Deficientia tandem parochi in casu expresso nonnisi clandestinitatem parit, quae in illis locis in quibus vim habet Benedictina declaratio haud irritat matrimonia haereticorum. Cum vero ut idem fert Benedictus XIV in Opere de Syn. Dioec., in matrimoniis mixtis pars libera et immunis a lege, eandem immunitatem cum altera parte communicare censeatur, sequitur profecto clandestinitatem non obstat mixtis matrimoniis in Canadae regionibus contractis.

Ad 3. Est validum pro Canadae regionibus: inibi enim viget Benedictina Declaratio, quae valida declarat ea matrimonia quae clandestine ab haereticis contrahuntur.

Ad 4. Validum pro Canadae regionibus ob saepius laudatam Benedictinam Declarationem ad ea loca extensam. Hoc patet ex dictis in solutione ad dubium 2. Praestat vero hic pro maiori claritate verba referre eiusdem Benedicti XIV (Lib. 6, Cap. 6, de Syn. Dioec.) sic exarata: «Cum coniugum alter cum ratione loci in quo habitat, tum ratione societatis in qua vivit, exemptus sit a Tridentinae Synodi lege, exemptio, qua ipse fruatur, alteri parti communicata remanet propter individuitatem contractus, vi cuius exemptio, quae uni ex partibus competit, ad alteram secundum etiam civiles leges extenditur eidemque communicatur». Quae verba, ut videre est, tam sunt clara et aperta ut nullum relinquant dubitationi locum super validitate istiusmodi matrimonii.

Ad 5. Primum matrimonium est validum pro iis dioecesis Quebecensis incolis qui missionariis tantum utuntur, Sacra enim Congr. de Prop. Fide anno 1820 decrevit: «Pro incolis dioecesis Quebecensis, qui missionariis tantum et donec utuntur, non esse locum Decreto Concilii Tridentini *Tametsi*, nullo habito respectu maioris vel minoris distantiae; et missionarii curent referre matrimonia celebrata in eorum regestu, Ordinario respectivo tradendo;» quibus ex verbis patet incolas praedictos matrimonia inire posse, nec parochi nec testibus ullis (praesentibus), quum utraque obligatio ex eodem perveniat Tridentino Decreto *Tametsi*, cui locum non esse declaravit praeaudata Congregatio. Secus vero de iis incolis affirmandum est, qui in locis habitant ubi sunt paroeciae constitutae; illi enim nullo modo a lege Tridentini Decreti immunes haberi possunt; ut proinde

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

² Bened. XIV Bull., tom. 1, p. 87-89.

ipsorum matrimonia irrita fiant si nullo teste praesente contrahantur. Secundum matrimonium, de quo in dubio fit mentio, validum quoque habendum est: Sacra enim Congregatio Concilii die 30 Martii anno 1669 declaravit, quod sicubi catholicus parochus aliusve sacerdos *vel omnino non adsit, vel illius adeundi libera potestas non sit*, matrimonia etiam nullo adstante sacerdote contracta valida censeantur, dummodo coram duobus testibus contrahantur. Pius etiam VI huic inhaerens declarationi rata habuit matrimonia in Galliis tempore revolutionis contracta, cum ecclesiae legitimis pastoribus destituebantur.

Ad 6. Matrimonium est validum pro partibus Canadae ob declarationem inibi extensam. Repetendum hic est quod iam satis superque monuimus, matrimonia huiusmodi valida semper esse, etiam si nullo adstante teste contrahantur. Superfluum itaque videtur percontari utrum magistratus aut minister haereticus velut alter testis possit existimari. Cur tanta de altero teste sollicitudo, cum in casu de quo agitur, ex collato indulto, nullius testis praesentia ad matrimonii validitatem exigatur?

Leges autem saeculares, si quae in Canadae regione vigent, matrimonia clandestina rescindentes, coram Ecclesia vi nulla pollere, meritoque explodendas esse iam monuimus in responsione ad dubium 1. Diligenter itaque commonendi sunt qui in Canadae regionibus matrimonia praedicta sic contrahunt, se in foro conscientiae saecularibus illis legibus non teneri, ideoque coram Deo coniunctos esse, ut nulla possint hominum potestate divelli.

Ad 7. Validum. Sic decrevit S. Congregatio Concilii anno 1581 respondens 3 quaesito Episcopi Gienn. sic expresso: « Si invitus et compulsus per vim adsit sacerdos dum contrahitur matrimonium, utrum tale matrimonium subsistat? » Responsum fuit: « subsistere ».

Ad 8. Negative: cum enim alter coniugum haeresim simulat aut apostasiam, non ideo catholicam fidem ex animo deserit. Quocirca cum ambo coniuges sint reapse catholici, clandestinitatis impedimento tenentur. Quod si coniugum alter non haec simularet solum, sed vere animo a catholica fide deficeret, ad haereticam transiens pravitatem, tunc profecto mixtum exurgeret matrimonium, quod ratum habendum esse ex superius dictis manifeste apparet.

Ad 9. Ratum, si coniuges transferant etiam domicilium: irritum, si primum domicilium retineant. Labet hic resolutiones a S. C. Concilii tribus dubiis datas afferre, ex quibus patet apertissime quatenus sit Ecclesiae mens circa hunc similesve casus. Quaesitum itaque fuit: « 1. An incola tam masculi quam foeminae loci, in quo Concilium Tridentinum in puncto matrimonii est promulgatum, transeuntes per locum in quo dictum Concilium non est promulgatum, retinentes idem domicilium, valide possent in isto loco matrimonium sine parcho et testibus contrahere. — 2. Quid si eo praedicti incolae tam masculi quam foeminae solo animo sine parcho et testibus contrahendi se transferant, habitationem non mutant? — 3. Quid si transferant habitationem illo solo animo, ut absque parcho et testibus contrahant? » — S. Congregatio respondit ad 1 et 2: non

esse legitimum matrimonium inter se sic transferentes et transeuntes cum fraude; ad 3: si domicilium vere transferatur, matrimonium esse validum. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 842. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 379-382].

873.

S. C. S. Off., 26 nov. 1835.

Se nei matrimoni misti il sacerdote debba anche astenersi dal pronunciare le parole: *Ego vos coniungo in matrimonium*.

R. Parochus assistens matrimonio mixtae religionis se absteat. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 843. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 382].

874.

S. C. S. Off., 8 iun. 1836.

In S. C. Generali Universalis Inquisitionis actum est de quaestione ab R. P. D. Archiepiscopo Quebecensi proposita, quae his verbis continebatur: « Ex illis difficultatibus quae in America obstant conversioni barbarorum, inter quos viget polygamia, ea prae caeteris, ut longa experientia constat, praecipue valet, scilicet quod usque nunc, iuxta XI ex XXIX articulis, quibus constat Indultum extraordinarium Episcopis communicatum, infideles plures habentes uxores tenentur, post conversionem et Baptismum primam retinere, si ipsa voluerit converti. Iam vero gravibus missionariorum rationibus permotus, et ut istorum infidelium saluti efficacius consulatur, enixe desidero novam erogari concessionem, cuius tenore eisdem infidelibus plures uxores habentibus, et converti desiderantibus, permittatur ut quam ex illis maluerint (quae ordinarie inter alias iunior est) eligant, ad illam, etiam converti volentem, in matrimonium iuxta regulas Ecclesiae ducendam, sine obligatione primae eligendae. Haec autem desiderata concessio refertur ad decretum S. Pii V, 2 Augusti 1571 datum quo declaratur: *Indi... in futurum baptizandi cum uxore quae cum ipsis fuerit baptizata remanere valeant, tanquam cum uxore legitima, aliis dimissis*.¹ In hoc enim Decreto nulla fit mentio de prima in legitimam uxorem suscipienda, sed tantum de ea quae cum illis fuerit baptizata. At in casu submisso nulla nascitur difficultas Baptismi suscipiendi a parte illius uxoris, qualiscumque sit, quam infideles prae caeteris eligunt ».

Rebus omnibus circa controversiam hanc mature perpensis, EE. ac RR. DD. Cardinales Supremi Inquisitores distinguendum esse censuerunt utrum matrimonium haberi possit ut validum necne. In primo quidem casu, videlicet quando agitur de vero matrimonio inito, dubium esse non posse S. Cong. existimavit, infideles plures uxores habentes, post conversionem suam debere primam uxorem retinere, si et ipsa Baptismum susci-

¹ Cf. N. 138. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VII.

piat, vel saltem habitare cum illo assentiatur absque iniuria Creatoris. In altero vero casu, scilicet quando non subsistit validitas nec primi nec subsequentium matrimoniorum, ita ut serio dubitari possit matrimonia huiusmodi ad insta. belluarum censenda esse, posse infidelem qui ad fidem convertitur eligere quamcumque velit ex suis mulieribus, dummodo et ea ad christianam religionem convertatur, ac renovetur consensus: vel etiam posse quamcumque aliam eligere mulierem eadem servata conditione.

Gregorius XVI suffragia EE. S. R. E. Cardinalium Universalium Inquisitorum probavit, renovato tamen consensu, si matrimonium in prima hypothesis contrahitur cum secundo vel tertio etc. coniuge, proptereaque primus in infidelitate permanens erit; et addita facultate dispensandi ab interpellatione coniugis primi, quoties aut fieri reipsa nequeat, aut, si fieret, nullius utilitatis fore reputetur, iuxta ea quae a s. m. Benedicto XIV (lib. 13, *De Synod.*, cap. 21) traduntur, ubi agatur de matrimonio valido.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 848].

875.

S. C. S. Off. (Tunkin. Occident.), 19 apr. 1837.

Matrimonium ratum non consummatum paganorum producitne honestatem publicam, vel censetur impedimentum dirimens post eorum conversionem? Verbi gr. Titius paganus duxit Maeviam paganam sed non consummavit; post mortem Maeviae Titius fit christianus: potestne ducere Bertham sororem vel consobrinam Maeviae e pagana factam christianam? Idemque estne de sponsalibus paganorum ac de matrimonio rato?

R. Impedimentum non subsistere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 857].

876.

S. C. S. Off., 19 apr. 1837.

Utrum possit aut debeat celebrari Missa, ac percipi eleemosyna pro graeco schismatico, qui enixe oret atque instet ut Missa applicetur pro ipso sive in ecclesia adstante, sive extra ecclesiam manente.

R. Iuxta exposita non licere, nisi constet expresse eleemosynam a schismatico praebere ad impetrandam conversionem ad veram fidem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 858. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 444].

877.

S. C. S. Off., 27 iun. 1838.

Poenae ecclesiasticae a plurimis Romanis Pontificibus in eos statutae sunt, qui societati, quam « Liberorum Muratorum » dicunt, nomen dedissent, atque iuramentum de arcano servando in eorum conventiculis emi-

sissent. Dubium exoritur, utrum ii quos licet emissi iuramenti poeniteat, communicando tamen cum caeteris eidem sectae adhaerentibus, vel eorum conventicula adeundo, vel *alio quolibet modo* veros eiusmodi societatis cultores se palam exhibere perseverent, ad Poenitentiae aut Eucharistiae Sacramenti participationem legitime per confessarium possint admitti. Sacerdotes inveniuntur nonnulli qui huiusmodi homines reapse admittunt. Ut igitur certa confessariis norma praebeatur, quaeritur, utrum *in quacumque orbis regione* hominibus *liberorum muratorum* societati aggregatis, qui iuramenti de secreto servando vinculis invicem consociati, in unum corpus coalescunt, iuramenti exigendi more apud eandem sectam adhuc vigente, *sacramentalem absolutionem* licite aut valide confessarius impertiatur, priusquam ipsi *absolute et positive* praedictam damnatam societatem *in perpetuum* relinquunt. Quaeritur quomodo se gerere debeat confessarius. Huic petitioni Sacra C. S. Officii sub die 5 Iulii 1837 respondit: « *Iuxta exposita non licere* ».

Cum autem ortum sit dubium, utrum verba illa *non licere* includant, in casu exposito, etiam *invaliditatem absolutionis*, exoratur S. C. ut dignetur id declarare.

R. Affirmative iuxta Constitutiones Apostolicas.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 868].

878.

S. C. S. Off., 6 mart. 1839.

Se debba farsi la denunzia (di sollecitazione) ancorchè il sollecitante sia defunto.

R. Negative, dummodo sollicitatio cum certa ac formali haeresi non coniungatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 882].

879.

S. C. S. Off. (Pondichery), 17 apr. 1839.

Cum in his calidis regionibus aqua baptismatis facile corrumpatur, quaeritur: 1. Utrum valide baptizetur cum aqua quae, etsi suam liquiditatem omnino servet, magnum tamen et valde iniucundum foetorem exhalat. — 2. Utrum posita validitate baptismi cum tali aqua, et altera bona, sacro Chrismate foecundata, non habeatur, melius sit uti ista aqua putida, quam aqua pura et naturali, Chrismate non foecundata.

R. Baptismos collatos cum aqua corrupta fuisse validos, quamvis illicitos extra casum necessitatis; et in casu necessitatis praefendam aquam naturalem; sed providendum renovatione aquae Fontis Baptismatis iuxta Rituale Romanum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 885].

880.

S. C. S. Off., 27 maii 1840.

In Congregatione Generali Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis habita in Conventu Sanctae Mariae supra Minervam coram Eminentissimis et Reverendissimis Dominis Cardinalibus Inquisitoribus Generalibus, propositis precibus Dominicanorum Bononiae, quibus exponebant eius Religiosum N. N., dum Ordinationem Presbyteri recipiebat, a R. P. D. Episcopo monitum fuisse ipsum perturbavisse formam adnexam postremae manuum impositioni, dicendo: *Quorum remiseris peccata retenta sunt, et quorum retinueris remissa sunt*: propositis item Actis Curiae Episcopalis ad stabiliendam veritatem expositorum una cum voto unius ex Dominis Consultoribus, quod distributum fuerat per manus; propositis item Dominorum Consultorum suffragiis, Eminentissimi et Reverendissimi Domini dixerunt: Sub conditione in privato Oratorio, quovis anni tempore, suppleatur a quovis Episcopo induto de more tertia manuum impositio, et forma respectiva: *Accipe Spiritum Sanctum*, non tamen repetendo Caeremonias accidentales antea adhibitas. Quibus eadem die ac Feria in solita Audientia relatis per Reverendissimum Patrem Commissarium Sancti Officii, Sanctissimus Dominus Noster Gregorius Papa XVI resolutionem Eminentissimorum approbavit.

[S. R. C. Decr. Authent., n. 2836].

881.

S. C. S. Off. (Cochinchin.), 23 iun. 1840.

Quaedam mulier quatuor genuit liberos quos et ipsa baptizavit dicens in lingua vernacula: *Ego volo ministrare tibi Sacramentum Baptismi peccatorum in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.* Quaero ergo an Baptismus sic collatus valeat, vel an debeat sub conditione reiterari tanquam dubius, vel tandem an sit nullus, ideoque absolute denuo conferendus?

R. Baptismus fuisse invalidum, ideoque absolute esse baptizandum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 901. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 246].

882.

S. C. S. Off. (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840.

Pater vel mater infidelis postulat Baptismum pro suis infantibus, illo vel illa vel utroque in infidelitate permanente: tutum erit illum conferre cum periculum sit filios in infidelitate educandos futuros esse, licet detur promissio filios, cum adolescent, de suscepto Baptismo certiores faciendi, eisdemque permittendi se christianos profiteri?

R. Utrouque parente in infidelitate permanente, non licere (secluso tamen mortis periculo) quando sint filii in eorum potestate relinquendi, etiamsi detur promissio filios, cum adoleverint, de suscepto baptismo certiores faciendi eisque permittendi exercitium religionis christianae. Quando vero eorum unus sit infidelis et alter christianus, et ambo concordēs postulant baptismum pro filiis, licere in casu quo vitae periculum imminere videatur. Monendum tamen parentem christianum ut filium vel filios in religione christiana educare sedulo curet, si convaluerint. Vicarius Apostolicus prae oculis habeat Instructionem Clementis IX quae incipit *Apostolico Spiritu*, eamque missionariis proponat. Et duo decreta Supremae S. Congregationis adnectuntur nempe: «(Die 7 Maii 1675) Quo vero ad Baptismum, licere, si infans sit in articulo mortis moraliter constitutus, vel infans non remaneat in potestate infidelium». «(Anno 1703):¹ non licere si sint filii infidelium et in potestate eorum relinquendi, secluso tamen mortis imminenti periculo; licere vero si sint filii barbarorum baptizatorum. Curandum tamen per missionarios ac per ipsosmet eorum parentes ut, cum ad annos discretionis pervenerint, a se vel ab aliis instruantur, praesertim in illis regionibus, si non praevideatur in promptu adfuturos ministros evangelicos qui in hoc parentum commode supplere possint defectum».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 902].

883.

S. C. S. Off. (Promont. Bonae Spei), 22 iul. 1840.

Definitum est in Congregatione Generali S. Off. die 20 Maii 1754 invalidum esse matrimonium coram ministro calvinista initum eo quod soleat uti formula perpetuitati matrimonii contraria; quaeritur:

1. Quid sentiendum de matrimonio catholicorum sic celebrato, si, non obstante formula ista, intendant bona fide contrahere in sensu Ecclesiae?
2. Quid de matrimonio mixto cum pars catholica intendit ut supra contrahere in sensu Ecclesiae?

R. Ad 1. In casu, prout exponitur, Affirmative, seu matrimonium inter duos catholicos qui in sensu Ecclesiae contrahunt, interveniente declaratione contrahentium, esse validum et indissolubile.

Ad 2. Matrimonium mixtum esse nullum, scilicet parte acatholica expresse declarante se contrahere matrimonium de praesenti iuxta formulam perpetuitati matrimonii contrariam. Quod si pars catholica expresse declarat se intendere contrahere in sensu Ecclesiae, et pars haeretica ei assentiatur, adhuc validum haberi debet.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 903].

¹ Cf. N. 767.

884.

S. C. S. Off., 2 dec. 1840.

An liceat celebrare parentalia et ecclesiasticam sepulturam concedere his qui ante exitum receperunt Sacramenta, attamen sectae massonicae nomen dederunt, et in feretro tenent sectae eiusdem emblemata.

R. Affirmative, servata forma Innocenti III Cap. *A nobis, De sent. excom.*, ablatis insigniis sectae ab Ecclesia damnatae, et dummodo appositio emblematum demandata non fuerit a defuncto post receptionem Sacramentorum, vel ab eodem fuerit revocata; et amoveantur statim cognita eorum appositione, et omnino ante associationem cadaveris. Moneantur confessarii loci de obligatione exigendi retractationem ante sacramentalem absolutionem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 915. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 641].

885.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Sanctorien.), 12 maii 1841.

1. Non sarà lecito a verun Vescovo cattolico sebbene invitato dal governo greco scismatico, nelle feste di detta corte, di unirsi al governatore, per intervenire alla chiesa greca scismatica a cantare la *doxologia* quasi che come superiore dei cattolici vi prendesse parte al pari delle altre autorità civili ed ecclesiastiche scismatiche.

2. I cattolici, i quali, come impiegati civili del governo, sono invitati ed obbligati dal governo greco d'intervenire alle funzioni, che per feste di corte si fanno nelle chiese greche scismatiche, non celebrandosi la Messa, non si avranno ad inquietare, se per tali loro personali circostanze, intervengano alla *doxologia* purchè non prendano parte nella medesima, *et meram praesentiam materialem exhibeant causa honoris civilis*.

3. I Vescovi cattolici invitati dal governatore locale per le feste di corte a solennizzarle nelle loro chiese, si limitino al solo canto dell'*inno ambrosiano*, e alla *benedizione del Sacramento*, dopo la quale siavi la solita trina acclamazione «Viva il Re». Può qui aversi in memoria l'avviso dato già in altra istruzione in occasione di pubbliche preghiere ordinate da un Principe acattolico, che cioè l'indirizzassero non pel solo bene temporale del sovrano e del governo, ma bensì per la vera felicità, che è il prezioso dono della fede, e l'essere nel seno della vera Chiesa.

4. Essi Vescovi in tali circostanze mai facciano pontificale, o facciano da altri cantare Messa, onde così evitare che, intervenendovi il governatore scismatico coi suoi ufficiali, si dia loro *l'incenso e la pace, non essendo ciò lecito per verun pretesto*.

5. Si ometta perciò l'invito del governatore scismatico alla Messa solenne nelle feste del S. Protettore, affinchè non siavi occasione di devenire a questi atti, che non possono permettersi.

6. A questa istruzione attengasi ogni volta che si volesse dal governo per istraordinarie circostanze qualche ecclesiastica funzione.

7. Si procuri di evitare il reciproco intervento dei cattolici alle chiese scismatiche, e degli scismatici alle cattoliche, potendo piuttosto ciascuno nelle rispettive chiese eseguirle secondo la propria professione.

8. Col mezzo dei confessori, e con quelle cautele che suggeriranno le circostanze locali e personali, colla maggior riserva i Vescovi istruiranno nei casi occorrenti quei cattolici, che si trovino nelle occasioni considerate in questa istruzione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 921].

886.

S. C. S. Off., 1 sept. 1841.

S. C. resp.: 1. Licitè matrimonium contractum coram parcho benedici ab alio sacerdote de consensu parochi vel Ordinarii. — 2. Quoad Missam celebrandam *de sponsis* vel *de sancto* standum decreto S. R. C. die 3 Martii 1818.¹ — 3. Sacerdotem non teneri Missam applicare pro sponsis nisi ab iisdem elemosynam accipiat. — 4. In eadem Missa posse sacerdotem plures sponso benedicere. — 5. Ab eodem sacerdote celebrante aspergendos esse aqua benedicta sponso ante altare genuflexos, non autem ab alio sacerdote. — 6. Non licere sponso benedicere in Missa defunctorum, sed potius transferendam esse benedictionem ad aliam diem. — 7. Quando plures simul copulantur, accepto primum singulorum consensu, et rite celebratis singulis matrimoniis, dictaque pro singulis a parcho forma *Ego vos coniungo in matrimonium*, etc., nihil obstat quominus benedictiones annulorum et reliquae benedictiones fiant in communi per verba generalia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 938. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 635].

887.

S. C. S. Off. (Angliae), 2 mart. 1842.

Titius, dum Episcopus confert ei Ordinem Subdiaconatus, interna mentis intentione renuit, nec vult vere acceptare Ordinem illum, nec contrahere obligationem perpetuae castitatis; deinde eodem prorsus modo ordinatur diaconus; denique Ordinem Presbyteratus accipit cum debita interna intentione, eumque Ordinem vere et sincere acceptat. *Quid agendum?*

R. Ad Eñum Maiorem Poenitentiarium, ut Titium promotum ad Presbyteratum per saltum dispenset a suspensione et irregularitate, et mandet ut omissos Ordines Subdiaconatus et Diaconatus secrete recipiat a quocumque catholico Antistite extra tempora, non servatis interstitiis, et absque dimissoriis proprii Episcopi, in quibuscumque diebus festis, etiam

¹ Cf. S. R. C. Decr. Authent., n. 2582.

continuis, et postea possit rite Missam in posterum celebrare, aliaque sacerdotalia munia valide et licite exercere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 946].

888.

S. C. S. Off., 29 apr. 1842.

1. Utrum possessio publica nominis christiani, publica opinio qua quis creditur christianus sive quia ortum habuit ex parentibus christianis, sive quia constanter christianae alicui comunioni fuit annumeratus, christianumque se profitetur, sufficiat ad validitatem matrimonii in casu, in quo dictus homo revera non fuisset, aut invalide fuisset baptizatus, et matrimonium iniisset cum baptizata, non petita dispensatione disparitatis cultus: Si praedictum matrimonium declaretur invalidum propter disparitatem cultus.

2. Utrum intendat Sancta Sedes dispensare etiam super impedimento disparitatis cultus quando dispensat partem catholicam ad contrahendum cum parte acatholica. Si intendat S. Sedes talem dispensationem concedere, quae validitati matrimonii sufficiat, quando dispensat super mixtae religionis impedimento, ita ut valeat matrimonium partis catholicae cum parte haeretica aut schismatica, etiamsi haec forte non fuerit, aut rite non fuerit baptizata.

3. Utrum Ordinarius dispensando virtute Indulti Apostolici super impedimento mixtae religionis, talem dispensationem concedat quae sufficiat ad validitatem matrimonii, etiamsi forte non fuerit, aut rite non fuerit baptizata pars acatholica.

R. A. 1. Iuxta exposita, Negative.

Ad 2. Negative; Sedes enim Apostolica super impedimento disparitatis cultus non nisi expresse, et gravissima de causa dispensat. In reliquis detur decretum feriae IV, 17 Nov. 1830 super precibus R. P. D. Episcopi Anicini.¹

Ad 3. Provisum in secundo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 948].

889.

S. C. S. Off., litt. 20 maii 1842.

Il P. Provinciale dell'Ordine Agostiniano d'Irlanda ha inoltrato un'istanza.... per essere accertato dell'esistenza del decreto della S. C. del S. O. sull'obbligo di denunziare i sollecitanti riportato nella Nota alla Bolla di Benedetto XIV, *Sacramentum Poenitentiae*² nella Teologia Morale del P. An-

¹ Cf. N. 869.

² Cf. N. 309. - Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. V.

toine. Questa Suprema ha risposto: « essere genuino il Decreto ». *Praedicta Nota est quae sequitur*: « Qui in partibus schismaticorum, haeticorum et mahumetanorum degunt, licet subiecti sunt Constitutionibus contra sollicitantes, tamen in iis locorum circumstantiis, in quibus nulla spes adsit punitionis denunciati, atque mulieres sine periculo et infamia denunciare nequeunt, denunciatos vero facile poenam declinare posse credatur, recurrendo ad episcopos schismaticos, vel ad laicos iudices infideles, ex decreto S. C. S. Officii die 21 Februarii 1630, attentis supradictis causis, absolvendi sunt, et liberandi ab huiusmodi onere denunciandi; moneri tamen debent, ut cessantibus narratis periculis et impedimentis, teneantur denunciare ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 949].

890.

S. C. S. Off., 30 iun. 1842.

1. Utrum matrimonia mixta, si vir est acatholicus, benedici licite possint a parrocho, etiamsi coniuges promittant se educaturos proles in religione catholica, cum haec promissio irrita declaretur a lege civili, et pueri instituendi debeant tradi ministellis protestantibus.

2. Quibusnam censuris ecclesiasticis pars catholica subiicienda sit, si ipsius culpa promissio parrocho facta de liberis catholice educandis non adimpleatur?

3. Quidnam Episcopis et parochis faciendum, si forte pars catholica ante annum 14 aetatis liberorum moriatur, et proinde promissis suis stare non potuit?

4. Quid de matrimonio iudicandum, quod sponsi mixtae religionis, quod parochus catholicus propter defectum cautionis opportuna de catholica educatione prolis illud benedicere (aut litteras dimissoriales dare) recusavit, coram ministello protestantico contraxerunt? Numquid mulier haec, ubi Concil. Trident.¹ est acceptum, concubina erit habenda? Et si ita, quibus sub conditionibus Ecclesiae poterit conciliari, eiusque matrimonium reconvolidari?

5. Quid accurate et strictissime sumpta significat cautio opportuna?

R. Ad 1. Negative.

Ad 2. Prudentiae Episcopi id esse commissum qui habita ratione adiutorum omnium poterit urgere executionem meliori modo quo expedire ei videatur.

Ad 3. Episcopis et parochis huiusmodi filios remanere commendatos, qui satagere debent pro viribus, ut catholica doctrina imbuantur.

Ad 4. Quoad utramque partem recurrit in casibus particularibus.

Ad 5. Talem promissionem, quae in pactum deducta praebeat morale fundamentum de veritate executionis, ita ut prudenter eiusmodi executio expectari possit. — SS^{ms} approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 951].

¹ Sess. XXIV. de ref. matrim., c. 1.

891.

S. C. S. Off., decr. 14 sept. 1842.

An in casu necessitatis parochus ad validitatem sacramenti Extremae Unctionis uti possit oleo a se benedicto.

R. Negative, ad formam decreti Fer. V, coram SSmo die 13 Ian. 1611.¹ [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 956. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. I, p. 41].

892.

S. C. S. Off. (Chan-si), 21 sept. 1842.

I. Qui (in Chan-si) quando si comprano muli, cavalli, maiali ecc. bisogna che il compratore paghi un certo dazio secondo è stato il prezzo p. e. il tre per cento: io (Vic. Ap.) sempre obbligai in coscienza i defraudatori di tali dazi. Adesso avendo esaminato questa cosa più sottilmente ho trovato che tutti i cristiani quando comprano da cristiani detti animali non pagano il dazio, e che tanto i cristiani, quanto i gentili, se possono sfuggire i gabellieri, partono anche dalle fiere senza aver pagato tal dazio. La ragione, mi dicono i cristiani, è che noi siamo obbligati al tributo, cioè fondiario, ed ai vettigali quando paghiamo le gabelle; questi dazi non appartengono al Governo, ma sono imbrogli de' ministri subalterni, i quali vendono, o affittano un tale ufficio di gabelliere degli animali, sicchè cooperiamo negativamente al danno del gabelliere, a procurare il cui lucro non siamo obbligati, ma non defraudiamo il governo. Avverto che chi paga quel dazio è libero da vessazioni, poichè trovandosi il legittimo padrone dell'animale, il compratore non è tenuto a restituirlo, se non dopo che avrà ricevuto il suo denaro dal venditore, e cotesto dovrà pagare le spese della causa nel tribunale; se poi non si è pagato tal dazio, il legittimo padrone ha l'azione direttamente contro il compratore. Pagandosi tal dazio si riceve una carta d'assicurazione, e segnasi in un libro il nome del compratore, del venditore, il giorno. I cristiani dunque dicono: quando compriamo da cristiani non vi è alcun timore di accusa, o vessazione, e se vi fosse qualche vessazione, non diremmo d'averlo comprato, ma d'averlo avuto in prestito dal tale, il quale ha la carta d'assicurazione: e se comprando da gentili e non pagando il dazio, lo venisse a scoprire il gabelliere, siamo pronti non solo a pagare tal dazio, ma anche la pena che c'imporrà. Aggiungono finalmente che per giudice, questo le ha rimandate libere temendo che se le condannasse per non aver pagato il dazio, e fosse portato l'appello al tribunale superiore, egli il giudice sarebbe o ripreso, o punito. Posto ciò, domando umilmente alla S. C. se debbano obbligarsi in coscienza tali defraudatori alla restitui-

¹ Cf. N. 717.

zione, ed a chi debba farsi, non essendo conveniente, che si presentino a' gabellieri gentili per restituire. Un sacerdote indigeno mi ha proposto lo stesso caso; gli ho risposto, che tacesse fino alla risposta di cotesta S. Congr.

II. 1. Un cristiano se avvertitamente rovinasse le mura, o le porte, o altri utensili di un pagode, e fosse ritenuto dai gentili, deve o può restituire il prezzo del danno almeno sotto altro titolo?

2. Se non fosse stato scoperto, ed in confessione se ne accusasse?

3. Se ubbriaco, o inavvertitamente avesse cagionato danno, come si dee regolare essendo ritenuto, e come essendo occulto, e come se non usò tutta la diligenza, o non previde?

4. Se un cristiano avesse rubato le offerte agli idoli o le rendite d'un pagode sia obbligato alla restituzione, ed a chi, e come? Se non si ricordasse del luogo, o non conoscesse gli offerenti, o collocato in gran distanza, come dovrebbe regolarsi?

5. Come debba risolvere un sacerdote il caso d'un gentile, che desidera battezzarsi, e narra aver commessi tali danni, o ingiustizie, o pure si accusa di tali cose nella confessione dopo il battesimo credendosi obbligato a restituire?

III. Come debba regolarsi un missionario trovando nelle Chiese, e nelle case le immagini del Salvatore colla barba alla cinese, e colle scarpe? Finora nessuno ha detto ai cristiani ciò esser proibito dalla Chiesa, ossia da Urb. VIII.¹

R. Ad I. Christianos fraudantes vectigalia emptoribus animalium Chan-si in regno Sinensi imposita non obligari in conscientia ad restitutionem, dummodo, iuxta exposita, saltem prudenter constiterit illa non esse a legitima auctoritate praecepta. Monendos tamen ut solvant quoties non valeant in illo infidelium Regno absque periculo iacturae nostrae sanctae religionis se eximere, dummodo se absterneant a mendacio.

Ad II. Quoad 1. partem: Teneri ad restitutionem titulo iustitiae.

Quoad 2. partem: Teneri ad restitutionem secreto faciendam.

Quoad 3. partem: Consulat probatos auctores.

Quoad 4. partem: Teneri ad restitutionem faciendam vel sacerdotibus, vel iis ad quos pertinere noverint, vel etiam teneri vergere in pauperum beneficium, aliosque pios usus, si suis dominis directe restituere moraliter impossibile redderetur; et detur decretum diei 16 Februarii 1795.²

Quoad 5. partem: Teneri si possit, et cognoscat personas, et detur Bulla Pauli III.³

Ad III. Missionarii eo meliori modo, quo possint, curent, ut imagines, de quibus agitur, conformentur illis quas ubique terrarum adhibet Ecclesia catholica.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 957].

¹ Cf. N. 223.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 621.

³ Cf. N. 81.

893.

S. C. S. Off., 14 dec. 1842.

Cum quaeretur de modo subveniendi conscientiae plurimorum artificum, structorum, famulorum etc. qui artis suae vel indigentiae causa vivunt inter reformatos, et malos catholicos in Anglia vel Hollandia, vel alibi, et continuo exponuntur periculo violandi legem abstinence, Eñi DD. dixerunt: Si operam locant catholicis, serventur leges ecclesiasticae; si operam locant dominis acatholicis, detur decretum diei 27 Maii 1671.¹ [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 960].

894.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae), 6 apr. 1843.

Iam a die 28 Maii 1835 V. Amplitudo ad S. C. de Prop. Fide recurrat, exponens difficultates circa valorem matrimoniorum in illis Oceaniae locis initorum; atque iterum die 20 Iunii anni 1840 eidem S. C. alia dubia circa idem obiectum proposuerat, quod videlicet, legibus loci non solum non obstantibus sed faventibus, ibidem permittantur iniri alia matrimonia post triennium absentiae alterius partis, et quaerebat quid in hisce casibus esset agendum:

1. Si uterque sit infidelis, et alteruter aut uterque voluerit converti?
2. Si uterque sit baptizatus, et alteruter, aut uterque voluerit converti?
3. Si utriusque, aut alterius baptismus sit dubius?

S. C. de Prop. Fide supradicta dubia ad S. Officium transmisit, ubi diligentissime discussa fuerunt tum illa dubia, tum cetera omnia quae hactenus ex Oceania circa hanc materiam ad S. Sedem missa fuerant, et quidem in consessu Eñorum Inq. Generalium fer. II, die 21 Novembris 1842, et 1 Decembris eiusdem anni, coram SSñno autem fer. V, die 6 Aprilis 1843. SSñus vero D. N. D. Gregorius Papa XVI, re coram se diligenter discussa, ad 1, nempe: Cum agatur de matrimoniis in infidelitate contractis et uterque coniugum, vel unus ex ipsis converti voluerit, an possint alias nuptias inire relicto priore coniuge, rescribi mandavit: « Cum in casu posito, attentis etiam particularibus circumstantiis, non una interveniat ratio iuste dubitandi de valore huiusmodi matrimoniorum, provisum per communicationem iam factam a S. Congregatione de Propaganda Fide Vice-Praefecto Oceaniae Meridionalis Decreti Sanctitatis Suae sub feria IV, 8 Iunii 1836, una cum instructione adnexa Eminentissimorum Inquisitorum Generalium, ideo Vicario Apostolico recurrenti utraque transmittatur ». Sacra autem Congregatio, ut supremis mandatis Suae Sanctitatis obtemperet, utrumque respective, Decretum et Instructionem Eminentissimorum ad Vicarium Apostolicum transmittit.²

¹ Cf. N. 744.² Cf. N. 874.

Duo alia dubia versantur circa baptizatos, sive eorum baptismus sit validus, sive de eius valore iuste dubitaretur, et circa hos S. Sanctitas iussit imprimis Vicario Apostolico communicari Instructionem Eñorum datam fer. IV, 17 Nov. 1830, prout S. C. de facto transmittit.¹ Advertendum est tamen, quamvis baptismus in casibus in decreto expressis, validus censendus sit in ordine ad matrimonium, tamen partem conversam, de cuius baptismi valore prudenter dubitaretur, rebaptizandam fore sub conditione quia Baptismus est Sacramentum necessitatis. Atque sic confidit S. C. satisfactum fore plerisque difficultatibus, quae ex baptismo oriri poterunt. Sed quoad matrimonia post baptismum contracta, praecipua attentio Vicarii Apostolici in ipsum valorem matrimonii dirigenda est. Certum est matrimonium contractum cum conditione ipsius substantiae, et nominatim ipsius indissolubilitati repugnante, nullum esse, ut habetur ex Can. *Si conditiones, De conditionibus appositis*. Iam vero non paucae formulae a protestantibus adhibitae illa conditione irritante contaminatae sunt in quibus expressis verbis inhaeret haec conditio: *contraho tecum donec in fidelitate permanseris*; immo etiam voluntas aliquando satis aperte factis exprimitur, vel verbis simul et factis, dum verba, vel facta interpretantur ipse usus et consuetudo illorum locorum, ita ut abfuisse intelligatur consensus in contractum perpetuum et indissolubilem.

Tametsi autem dubitandum non sit, quin validum matrimonium contrahi possit cum errore mere concomitante circa eius indissolubilitatem, quia tunc praevalet generalis voluntas contrahendi matrimonium iuxta institutionem Christi, et generalis illa voluntas privatum errorem quodammodo absorbet, attamen ubi adhibetur formula cum explicita vel implicita illa conditione, iam fieri nequit, ut particularis error absorptus maneat a generali voluntate contrahendi iuxta institutionem Christi. Inter formulas conditione irritante vitiatas, non postremum locum tenet ea quae *transylvanica* dicitur, quaque calvinistae in Transylvania et in pluribus aliis locis utuntur. Substantia huius formulae (tametsi quoad accidentalalia nonnihil variare possit) in eo consistit: Minister protestans ad contracturos dicit: *Audite S. Evangelium*; deinde praelegit eis Matth. 19, v. 9. *Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem etc.* quo textu ipsi abutuntur ad stabiliendos suos errores, et contracturi, qui eisdem erroribus participant, admonentur de restringendo consensu. Post consensum utrimque editum, perdurante eodem ritu, ab ipsis iuramentum exigitur, in quo sibi mutuo promittunt fidelitatem quoadusque altera pars in honestate perstiterit. Pariter vitiat esset formula si minister pro textu Matth. 19., adhiberet alium, v. gr. Matth. 5, 32. *Ego autem dico vobis quia omnis, qui dimiserit uxorem suam etc.* vel Hebr. 13, 4, *honorabile connubium etc.* quibus pariter illi abutuntur ad eundem finem, maxime si tunc, prout apud illos fieri solet, minister instructionem vel sermonem ad contracturos habeat de mutuis coniugum officiis, inter quae illud etiam numerant de unione servanda donec altera pars in adulterium labatur; ac denique solum iuramen-

¹ Cf. N. 869.

tum, ut supra emissum in ipso ritu contractus sufficit ad matrimonium irritandum.

Circa alias formulas ita pariter statuendum, si vel implicate, vel explicitè conditionem contineant matrimonii substantiae repugnantem. Praeterea cum vel ex precibus, vel ex adhortatione, quae aliquando praemittitur, aliquando postponitur formulae, vel ex mutuis promissionibus contrahentium aliquod vitium irritans emergere possit, etiam ad caeremonias huiusmodi attendendum est: nam plerumque et formula iuramenti, et promissiones mutuae aequivalent apud ipsos pactioni huiusmodi, quod scilicet violatio illorum inducat respective cessationem et iurium et obligationum inter coniuges, proindeque rescissionem matrimonialis vinculi. Ex hisce omnibus, et etiam ex adiunctis loci circumstantiis, ab eo qui in iis praesens sit facile dignosci poterit quanam sit prava coniugum intentio.

Quia vero contingere posset, ut duo baptizati (de his enim nunc agitur) contraherent coram ministro protestantico, vel coram Principe, declarando se contrahere iuxta leges, vel consuetudinem regionis, ubi etiam levibus ex causis dissolvi solent, talia matrimonia irrita essent.

In omnibus igitur supra expositis casibus possunt talia matrimonia a Vicario Apostolico irrita declarari, ac facultas tribui parti (vel partibus) conversae ad alias nuptias, nullo alio interveniente canonico impedimento, convolandi. Hic vero nonnulla pro diversitate casuum, et circumstantiarum sunt diligenter adnotanda ut omnia inserviant ad maiorem catholicae religionis profectum:

1. Si ambo venirent ad catholicam fidem, et vellent secum uniti remanere, in casu nullitatis eorumdem matrimonii, renovent consensum. Quia vero evenire potest in hoc et sequentibus casibus, ut interveniat aliquod aliud canonicum impedimentum, SS^{mus} D. N. Vicario Apostolico concedit ad decennium facultatem dispensandi in omnibus impedimentis iuris mere ecclesiastici, exceptis his in quibus ipse Pontifex dispensare non solet etiam in terris infidelium, et tunc recurratur in casibus particularibus; porro hanc facultatem Vicarius Apostolicus possit subdelegare missionariis sui districtus, vel in eo cum eius facultate commorantibus.

2. Si una tantum pars vellet fieri catholica, altera vero renueret, vellet tamen in matrimonio manere, Vicarius Apostolicus possit dispensare in matrimoniis mixtis, cum solitis conditionibus ab Ecclesia requisitis, nisi aliter prudentia requirat, transmissio Brevi Apostolico Pii VIII (25 Martii 1830)¹ cum instructione Emi Albani,² ad Vicarium Apostolicum prout S. Congregatio ad eundem transmittit, ut iudicium ferre possit quid, et quousque prudentia permittat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 965. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 705-708].

¹ Cf. N. 482.

² Secret. Status, instr. 27 mart. 1830. — Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 473, nota 1.

895.

S. C. S. Off. (Americae Septentrion.), 6 mart. 1844.

1. Se sia lecito ai sacerdoti cattolici assistere come magistrati civili ai matrimoni degli eretici.

2. Se sia lecito battezzare i bambini degli eretici esibiti al battesimo dai genitori, parenti, ed amici benchè non vi sia probabilità nella parte de' genitori, che saranno istruiti nella religione cattolica?

R. Ad 1. Detur decretum Fer. IV, 20 Decembris 1837 nempe: « Si agatur de matrimonio inter duas partes haereticas, respondendum ad mentem: *Che sebbene non si condanni tale intervento, in modo che non possa mai esser lecito, pure comunemente si deve dissuadere.* Si altera pars sit catholica; obtenta dispensatione ab impedimento mixtae religionis, et servatis solitis cautelis et conditionibus, licere ».¹

Ad 2. Dentur decreta 24 Aug. 1826, et 19 Septembris 1827, nempe: « Illam praxim (baptizandi etc.) non esse approbandam, prout ex epistola ad Archiepiscopum Pisanum; ab hac regula in praxi discedi non debere, scilicet infantes haereticorum a parentibus oblatos non esse baptizandos, nisi probabilis affulgeat spes catholicae eorum educationis ». SS^{mus} approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 986].

896.

S. C. S. Off. (Angliae et Hiberniae), 2 iul. 1845.

Episcopi privatim per se vel per alios sibi bene visos nomine S. Sedis confessariis praecipiant ut serio moneant suos poenitentes, ne societati *liberiorum muratorum* aliisque huius generis clandestinis aggregationibus nomen dare, vel earum conventicula adire aut fovere praesumant; ac pertinacibus sacramentalem absolutionem negent, cum facultate absolvendi vere resipiscentes ab excommunicatione incursa.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 998].

897.

S. C. S. Off., 10 iun. 1846.

1. Un prêtre peut-il en sûreté de conscience faire imprimer et vendre des livres de piété, e. g. *Manuales libellos sodalitatis*, ou bien les faire venir d'ailleurs, et les vendre avec un bénéfice qui l'indemnise de ses peines et des risques qu'il court?

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 864.

2. Dans le cas où la réponse serait négative, on demande si ce prêtre pourrait vendre ces objets pour se procurer les moyens de faire certaines bonnes œuvres, v. g. payer pour l'éducation de quelques jeunes gens pauvres.

R. Si agatur de libris quorum sacerdos qui typis mandare optat est auctor, licere. Si autem agatur de libris ab alio compositis vel alias editis, generatim loquendo non licere, sed in casibus particularibus rem conferat cum suo Ordinario, eiusque stet iudicio.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide (1893), n. 229].

898.

S. C. S. Off. (Marianopol.), 8 iul. 1846.

1. Se un curato, che riceve dalla S. Sede un indulto di pubblica Indulgenza per la sua parrocchia, possa pubblicare l'Indulgenza, senza che il Vescovo diocesano abbia visato l'indulto, e ne permetta la pubblicazione.

2. Se un sacerdote in buona coscienza possa fare stampare, e vendere libri devoti ritraendone un vantaggio per compensarsi delle spese non solo, ma anche delle fatiche sue, e del rischio cui si espone di soffrirne danno.

3. Se il medesimo sacerdote dagli utili di quel negozio abbia intenzione di servirsene a vantaggio de' poveri giovanetti, possa ciò fare.

4. Se un prete, o una comunità religiosa non ha facilmente i mezzi di mettere a frutto il danaro, possa impiegarlo ne' Banchi (si suppone pubblici) o darli in mano a persone particolari col frutto tassato dalla legge.

5. Se sia lecito d'impiegare il danaro a un interesse maggiore di quello fissato dalla legge, per es. a 25 ovvero anche a 50 per 100?

6. Se in coscienza si possa obbligare il mutuatario a dare un premio per es. di 25 per 100, richiedendo l'obbligo in iscritto dell'interesse legale sulla somma imprestata e del premio.

7. Pietro domanda a Paolo 50 scudi in prestito: si ricusa Paolo, ma dice a Pietro: vendimi il tuo cavallo, che io te lo pago 50 scudi; e Pietro acconsente alla vendita. Poco dopo Paolo conoscendo, che Pietro ha bisogno del cavallo, gli fa offerta di rivenderlo a lui per cento scudi, a condizione però di pagarli dopo un anno con l'interesse legale, e Pietro vi acconsente, e ne sottoscrive l'obbligazione. Si domanda se Paolo in tale transazione abbia aggravato la sua coscienza.

8. Se i confessori in Canada possano ragionevolmente negare l'assoluzione ad un uomo, che prende in prestito dalle Banche il danaro a 6 per 100, da restituirsi fra lo spazio di tre mesi; indi lo impiega con altre persone a lungo credito per esempio di uno, o due anni, imprestando 50 scudi per una scritta obbligatoria di cento, sulla quale esige l'interesse legale del 6 per 100.

9. Se sia lecito comprare un credito scritto e sicuro pagabile fra un dato tempo, per esempio di un anno, dando la metà del credito ad uno che si trova in bisogno di danaro contante.

10. a) Un sacerdote presta una somma di danaro ad un mercadante da mettere in commercio, a condizione di aver parte nel profitto senza frammischiarli nel negozio, e che il suo danaro gli venga restituito al tempo fissato. Si domanda se ciò sia lecito.

b) Se sia lecito adoperare mezzi per non pagare i diritti di dogana imposti dal governo sulle merci portate da altri Stati.

11. Essendo entrate le dette mercatanzie nello Stato, se sia lecito comprarle.

12. Nel caso che si rispondesse affermativamente al n. 10 b), si domanda se sarebbe un giusto motivo di modificare la risposta, pensando allo scandalo che ne prenderebbe il governo protestante a carico della Chiesa cattolica.

13. Se per l'adempimento del divino precetto di santificare la Domenica basti ascoltare la Messa, ed anche la sola Messa bassa.

14. Si domanda infine se un sacerdote il quale applica la Messa per una persona vivente celebrando ad un altare privilegiato, possa applicare l'Indulgenza dell'altare ad un'anima del purgatorio.

R. Ad 1. Negative.

Ad 2. Si agatur de libris, quorum sacerdos qui typis mandare optat, est auctor, licere; si autem agatur de libris ab alio compositis, vel alias editis, generatim loquendo non licere, sed in casibus particularibus rem conferat cum suo Ordinario, eiusque stet iudicio.

Ad 3. Stet iudicio Ordinarii.

Ad 4. et 5. Dentur decreta una cum responso S. Congr. de Prop. Fide: *«Decretum Feriae IV, 31 Aug. 1831: — Propositis dubiis sequentibus Capituli Collegiatae Lucani: Se la necessaria onesta sustentazione sia un sufficiente titolo di dare il danaro ad interesse, e se questo titolo supposto ammissibile si possa estendere anche alle chiese, monasteri ed altri luoghi pii; Emi DD. dixerunt: Non esse inquietandos et acquiescant, dummodo parati sint stare mandatis S. Sedis. — Responsum S. Congregationis de Prop. Fide ad Vicarium Apostolicum Mogol anno 1828 super dubio respiciente i rinvestimenti fatti ai mercanti del danaro appartenente ai legati pii. — Eadem S. C. respondendum decrevit Vicario Apostolico cum instructione ut sequitur: In quanto poi a ciò che si dice del danaro di questi legati pii che per maggior comodo suol darsi ad interesse ai mercanti, ad evitare qualunque pericolo di usura, dee V. S. procurare, per quanto può, di fare osservare gli ordini più volte dati da questa S. C. i quali portano che il danaro dei legati pii non si dia ad interesse a persone particolari, nè s'impieghi in commerci eventuali, ma che se ne comprino beni stabili, o che sopra beni stabili si metta a frutto formandone cioè regolari e legittimi censu. Che se nonostante le sue premure vedrà che il danaro già dato ad interesse ai mercanti si continuerà a lasciare nelle loro mani, o ben anche se ne dà loro del nuovo, formando altri simili contratti, non deve Ella mettersi in pena neppure per questo, nè deve inquietare chi diede o ricevè il danaro in tal modo, poichè prescindendo anche dai titoli di lucro cessante o di danno emergente, è chiaro da quanto Ella espone*

« che questo denaro dato così e senza cauzione ai mercanti corre un gran rischio di perdersi. In fatti Ella aggiunge che una grande quantità di simili fondi (in denaro) si è perduta appunto per essersi dati nelle mani dei mercanti, quali alla fine hanno fallito. Ora è sentimento d'innumerabili teologi, come attesta il B. De Liguori, lib. 3, § 761, che quando la sorte corre un vero e straordinario pericolo, si può a titolo di esso esigere un corrispondente e proporzionato interesse. Per di lei chiaro lume le riportiamo qui un decreto di questa medesima S. C. di Propaganda, che ad istanza dei missionari Regolari della Cina fu pubblicato nel 1645 con approvazione della s. m. d'Innocenzo X e con ordine del medesimo che fosse da tutti quei missionari osservato. Il dubbio è riferito in questi termini: *In Sinarum regno lege stabilitum est ut in mutuo triginta pro centum accipiatursiue respectu lucris cessantis et damni emergentis. Quaeritur utrum christianis licitum sit pro pecuniarum mutuo, licet non interveniat lucrum cessans et damnum emergens, praedictam triginta pro centum quantitatem lege taxatam accipere. Et causa dubitationis est quia in recuperanda pecunia est aliquod periculum quod qui accipit mutuum fugiat, vel quod tardet in solvendo (cum detrimento scilicet mutuantis) vel quod necesse sit coram iudice repetere, vel propter alia huiusmodi.* — Resp. Censuit S. C. ratione mutui immediate et praecise nihil ultra sortem principalem esse accipiendum. Si vero aliquid recipiant ratione periculi probabiliter imminuentis, prout in casu, non esse inquietandos, dummodo habeatur ratio probabilitatis periculi, et qualitatis eiusdem, ac servata proportionem inter periculum et id quod accipitur.¹

Ad 6. Quoad praemium, generaliter loquendo non licere. Quoad interesse legale, provisum in quinto per decreta.

Ad 7. Affirmative.

Ad 8. Affirmative iuxta exposita.

Ad 9. Negative.

Ad 10. a) Non licere, et consulat Constitutionem Benedicti XIV latam die 25 Februarii 1741.²

Ad 10. b) Consulat probatos auctores.

Ad 11. 12. 13. Consulat probatos auctores.

Ad 14. Negative, et dentur decreta, seu 1. Constitutiones Apostolicae Summorum Pontificum Alexandri VII,³ Clementis IX,⁴ et praesertim Innocentii XI, qui suorum praedecessorum doctrinam confirmans, declaravit in Brevi sub die 4 Maii 1688⁵ promulgato: *Quandocumque sacerdos aliquis Missam pro anima, quae Deo in charitate coniuncta ab hac vita migraverit, ad praedictum altare (privilegiatum) celebraverit, anima ipsa de thesauro Ecclesiae per modum suffragii Indulgentiam impetrabit.* — 2. Propositio damnata ab Alexandro VII: *Duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem Missa*

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 114.

² Cf. N. 306.

³ *Credita Nobis*, 12 ian. 1667. — Cf. Bull. Rom., tom. 6, VI, p. 141, 142.

⁴ *Cum felicis*, 23 sept. 1669. — Cf. Bull. Rom., tom. 6, VI, p. 358, 359.

⁵ Cf. Bull. Rom., tom. 8, p. 518, 519.

*licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam, fructum ipsimet celebranti correspondentem.*¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1008].

899.

S. C. S. Off., 5 aug. 1846.

Proposito dubio quaenam sint societates damnatae in pontificiis constitutionibus, responsum fuit: Societates occultae, de quibus in pontificiis constitutionibus sermo est, eae omnes intelliguntur quae adversus Ecclesiam vel gubernium sibi aliquid proponunt, exigant vel non exigant a suis asseclis iuramentum de secreto servando. Et ad mentem: Mens est quod Episcopi communicent tantum confessariis huiusmodi responsum, et caveant ab eius publicatione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1320].

900.

S. C. S. Off., 24 febr. 1847.

1. Nel quarto ultimo paragrafo del suddetto Decreto (21 Augusti 1670)² si dice: « Fides aliaque documenta, quae producuntur de partibus, non admittantur nisi sint munita sigillo ac legalitate Episcopi Ordinarii, et recognita saltem per testes, qui habeant notam manum et sigillum ». Se non sono esse fedi documenti muniti del sigillo dell'Ordinario, ma del sigillo e firma del solo parroco, e tal firma e tal sigillo, sia di parroco della diocesi, sia di parroco estraneo, è ben conosciuta da uno o più ufficiali della Curia, come dal cancelliere o sostituto, possono ammettersi? Ed in caso negativo, a conoscersi se il sigillo o firma sia del parroco scrivente, basta la testimonianza del padre o madre dello sposo o sposa, o di altri della di lui o di lei famiglia?

2. Nel terzo ultimo § del Decreto si prescrive: « Pro testibus in hac materia recipiantur magis consanguinei quam exteri, quia praesumuntur melius informati ». Sotto la parole *consanguinei* possono intendersi i propri genitori, abbenchè si scorgano talvolta interessati al disbrigo del matrimonio, per cui si esibiscono essi stessi, o si fanno indicare dagli sposi medesimi ad attestare sulla loro libertà di stato? E se in mancanza dei genitori facessero le loro parti o fratelli, o zii, potranno questi nella conoscenza o supposto di tale interessamento sentirsi in qualità di testimoni?

3. Nel predetto § verso la metà si aggiunge: « Et notarius exacte describat personam testis, quem si cognoscat, utatur clausula: *mihi bene cognitus*; sin minus, examen non recipiat, nisi cum persona testis aliqua alia

¹ Cf. N. 734.

² Cf. N. 742.

« compareat cognita notario, et duae attestentur de nomine et cognomine ipsius testis ». Avvenendo che in una diocesi siano diversi e lontani paesi, e siavi l'uso che gli sposi mandino o portino seco loro due testimoni per lo più incogniti al cancelliere, ed anche incogniti spessissime volte nella città di vescovile residenza, non ritrovandosi persona che li conosca, a scanso di gravi incomodi per le popolazioni per la perdita del tempo e del danaro, che vi spendono inutilmente, se dovessero rimandarsi indietro, ed a scanso anche di forti lagnanze che ne nascerebbero, possono prendersi le loro testimonianze sul legale assioma che *Nemo praesumitur malus nisi probetur*.

4. Succedendo anche bene spesso il caso che in seguito del fatto stato libero, per qualche contraria circostanza datasi agli sposi, non ha più luogo per allora il matrimonio: passato uno due o tre mesi senza effetto, dovranno essi tornare a fare lo stato libero per detti uno due o tre mesi, trattandosi specialmente di basso ceto e di persone non cognite alla Curia per essere di diversi paesi?

5. Essendo in molte diocesi invalso l'uso che nell'esame degli stati liberi si ricevano le deposizioni dei soli uomini, e dicendosi nel sullodato Decreto *testes* senza eccepirne le donne, possono sentirsi anche le donne?

6. Non rare volte suol pure avvenire che un uomo o donna si trovi domiciliata in altro paese da quello d'origine perfino a dieci e più anni, tuttochè partita dalla sua patria, o altra città o paese, già adulta. Basterà che provi la libertà di detti dieci e più anni passati nel paese del suo ultimo domicilio, o converrà pure (null'ostante un sì lungo tempo di assenza dalla sua patria, o suo primo paese) avere anche le fedeli di stato libero di questa o questo per maritarsi?

7. Finalmente nel penultimo § del suddetto Decreto si prescrive: « Et huiusmodi examinibus debet interesse.... extra Urbem vel Vicarius Episcopi, vel aliqua alia persona insignis et idonea ab Episcopo specialiter deputanda ». Per le parole *persona insignis et idonea* possono intendersi i Vicarii Foranei coi loro cancellieri, benchè questi non abbiano la facoltà di rogare, accordata solo al cancelliere vescovile? Ed in caso negativo può attendersi la consuetudine in contrario?

R. Ad 1. Quoad primam partem, Affirmative; quo tamen in casu apponatur legalitas a Curia Episcopali. Quoad secundam partem: Provisum in prima.

Ad 2. Affirmative.

Ad 3. Servetur Instructio.

Ad 4. Generatim affirmative; in casibus vero particularibus, prudenti arbitrio Episcopi.

Ad 5. Affirmative.

Ad 6. Quoad primam partem, Negative. Quoad secundam partem, Affirmative.

Ad 7. Quoad primam partem, Affirmative; Vicarii tamen Foranei transmittant acta ad Curiam Episcopalem, cuius est expedire fidem status liberi. Quoad secundam partem, Provisum in prima.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1011. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXII, p. 631-635].

901.

S. C. S. Off. (Siam), 17 mart. 1847.

Est apud siamenses consuetudo radendi pueros et puellas a tenerima aetate, conservando cirrum in vertice capitis; quando vero pervenerunt ad octo annos et supra (aliquando differunt usque ad sexdecim annos), tunc parentes vocant bonzios ad orandum et aspergendum aquam superstitiosam super puerum vel puellam; postea radunt cirrum, vacantque conviviis et comoediis, parentesque colligunt pecuniam a suis notis et amicis. Omnes siamenses quos consului mihi dixerunt aspersionem hanc eo fine fieri ne puer vel puella insaniat, et ut a morbis aut daemonibus praeservetur. Talis consuetudo nullo modo per falsam eorum religionem praescripta videtur, et a multis non observatur; videtur ergo esse caeremonia civilis, cui admisceri quasdam superstitiones apud paganos necesse est. Sed nunc quaeritur:

1. Quando bonzii iam abierunt venitque tempus vacandi conviviis, christiani (praesertim si a magnatibus invitantur) possuntne participare istis conviviis? Usque modo non prohibuimus quando sine comoediis lusi- busque inhonestis fiunt.

2. Apud quosdam christianos, et praecipue neophytos, observatur etiam consuetudo radendi pueros et puellas, servando ipsis cirrum in vertice, quem suo tempore radunt, sed modo sequenti: Mane cum comitatu adducunt ad ecclesiam puerum vel puellam, pro quo vel pro qua parentes petierunt Missam; qua finita, sacerdos benedicit ipsi secundum formulam Ritualis Romani, et postquam ad domum reduces fuerint, dignior inter notos et amicos cirrum sine ulla caeremonia radit; deinde parato vacante convivio, parentesque colligunt pecuniam quam ipsi conviviis in simili circumstantia expenderant. Vicarii Ap. praedecessores mei illud permiserunt, sed cum quadam repugnantia, et quia inter confratres sunt quidam qui illam caeremoniam reprobare videntur propter quamdam similitudinem cum illa quam exercent pagani, ideo consulendum esse duximus, et si, ut puto, tolerari possit tuta conscientia, illam christianis permissam esse declarabimus.

R. Ad 1. Detur decretum Congr. Particul. de Prop. Fide mensis Martii 1817, hoc est: *Non licere adesse tonsioni capillorum; et quoad eleemosynam et mensam, non licere, si haec habeantur ut partes religiosae caeremoniae; si autem habeantur pro laetitia familiae, licere.*¹

Ad 2. Monendos ut se abstineant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1013. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 198, 199].

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 720.

est legitimus maritus et etiam paganus, adhuc vivit. Unde humiliter quaero:

1. Utrum illa mulier, si esset in bona fide circa nullitatem posterioris sui matrimonii, posset in eo tolerari, et post sufficientem instructionem baptizari.

2. An satius esset ei differre Baptismum, quia tandem posterior eius vir convertetur, vel saltem consentiet ab ea separari? Sed etiam in hoc ultimo casu, quid et quomodo agendum si illa mulier graviter aegrotaret? Ante separationem essetne baptizanda?

R. Ad 1. Mulier certior facta de nullitate secundi matrimonii, separata a secundo viro et sufficienter instructa, baptizetur; deinde interpelletur primus vir utrum velit converti, vel cohabitare cum muliere absque iniuria Creatoris; quatenus in infidelitate remanens, vel nolit absolute cohabitare, vel etiam nolit cohabitare absque contumelia Creatoris, mulier nubere possit alteri viro catholico.

Ad 2. Provisum in primo. Quod si mulier graviter aegrotaret, si ipsa, quantum est in se serio promittat simul ac convalescit separari, baptizetur. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2269].

904.

S. C. S. Off. (Marianopol.), 28 iul. 1847.

L'art du magnétisme s'exerce dans le dit diocèse. Est-il criminel quand on prétend savoir ce qui se passe dans les lieux fort éloignés, ou ce qui est tout à fait intérieur et caché dans le cœur? Quand on s'en sert pour découvrir des voleurs ou malfaiteurs? Quand on en fait usage pour assoupir les personnes à qui il faut faire l'amputation de quelques membres, afin de les rendre insensibles à la douleur?

R. Pro nunc detur Decretum fer. III loco IV, 23 Iunii 1840 prout sequitur: « Remoto omni errore, sortilegio, explicita aut implicita daemonis invocatione, usus magnetismi, nempe merus actus adhibendi media physica aliunde licita, non est moraliter vetitus, dummodo non tendat ad finem illicitum aut quomodolibet pravum. Applicatio autem principiorum et mediorum pure physicorum ad res et effectus vere supernaturales, ut physice explicentur, non est nisi deceptio omnino illicita et haeretica. » [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1018].

905.

S. C. S. Off. (Malacen.), 26 iul. 1848.

Inter varios libros qui birmano vel cariano sermone passim in his regionibus disseminantur ab anabaptistis, cum quibusdam plus minusve erroneis, reperiuntur Novi Testamenti translationes, quarum quidam loci adulterati, quidam vero, licet orthodoxi, non ad normam vulgatae editionis translati

sunt; alii tandem propter defectum verborum, aut accurati sermonis ignorantiam, ambiguitatem praeseferunt, vel saltem non adaequate ad genuinum sensum translati sunt. Hi libri et translationes difficile possent auferri a neophytorum praesertim anabaptistarum conversorum manibus, quatenus illorum lectioni sint assueti, et missionarii catholici meliores (libros) legendos illis praebere nondum valeant. Unde quaeritur:

1. An libri de quibus agitur possint relinqui in manibus conversorum, sub praetextu quod errores in illis inserti non intelligantur, vel saltem non credantur.

2. An possint absolvi missionarii, qui, sub iisdem praetextibus vel aliis huiusmodi, nollent auferre supradictos libros e manibus christianorum.

3. Utrum saltem, postquam errores reperti, correcti vel suppressi fuerint, possint supradicti libri relinqui fidelibus usquedum habeantur libri accurate scripti vel translati.

R. Ad singula dubia, negative. Curandum omnino ab operariis evangelicis ut libri, de quibus agitur, flammis comburantur, et omnem dent operam perficiendae catholicae emendataeque versionis biblicae, typis dein edendae, praevio S. Congregationis de Prop. Fide examine et approbatione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1030. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 701, 702].

906.

S. C. S. Off. (Siam), 17 sept. 1848.

1. Circa profectionem exercitus est consuetudo quod magi regis, ex superstitione supputatione, definiant diem, horam et momentum profectionis; tunc dux iubet explodere tormenta ad dandum signum. Possuntne christiani milites in tali casu explodere tormenta ad iussum regis vel ducis? Usque modo christiani milites exploderunt tormenta, et timenda sunt gravia incommoda si renuant obtemperare.

2. Elephas albus pluris aestimatur in Siam utpote animal curiosum, pulchrum, et boni ominis pro felicitate Regni. Porro, quando adducunt eum in ratibus ad regiam civitatem, magnates aliquando assumunt christianos, ut adiuvent ad trahendam ratem in qua insidet animal, quod cum comitatu plurimo et signis laetitiae excipiunt in civitate. Licetne christianis trahere ratem elephantis albi? Ratio dubitandi videtur esse quod siamenses aliquam superstitionem opinionem habeant circa elephantes albos.

3. In media civitate est platea vacua, in qua, quoties comburendum est cadaver regis vel principis, aedificant magnum mausoleum sub quo fit cadaveris combustio. Circa mausoleum construunt septum intra quod versantur talapuini ad funera invitati. Praeterea disponunt tentoria extra septum pro rege et magnatibus, faciuntque stratum in tota platea, partim ex tabulis, partim ex arundinibus. Nunc quaeritur: — a) Christiani possuntne, si ad id iubentur, adiuvere in construendo mausoleo, exceptis quibusdam figuris et emblematis superstitionis? — b) Possuntne caedere, vel adducere aut trahere ad terram ligna aut tabulas ad confectionem dicti mausolei

destinatas? — *c*) Possuntne texere stratum ex arundinibus, sive intra, sive extra septa? — *d*) Possuntne tenere arundines in suis domibus, ea tradere ducibus paganis, qui exigunt opus huiusmodi pro dicto mausoleo? Istud mausoleum videtur esse quasi tentorium momentaneum, siquidem statim post combustionem penitus destruitur.

4. In funeribus principum, omnes eorum clientes adiuvant, sive opera sua, sive pecunia, pannis albis, aut comestibilibus. Ista comestibilia non sunt oblata idolis, sed communia, et cedunt partim talapuinis, partim magnatibus, qui assistunt funeribus, et partim operariis et servis principum. Nunc quaeritur: — *a*) An christiani clientes principum possint occasione funerum deferre ad palatium regis vel principis domini sui quaedam munuscula comestibilia, ipsa die funerum, saltem praevia protestatione ut saepe fit, quod ipsa munuscula offeruntur ipsi principi, non autem pro talapuinis neque ad suffragium defuncti? — *b*) Possuntne offerre ista munuscula saltem aliquot dies ante funera? Si vero nihil offerunt, valde timendum est ne incurrant odium aut vindictam domini sui.

5. In Siam pueri et puellae servant cirrum supra verticem capitis ad aetatem circiter duodecim annorum; tunc abradunt cirrum, adhibendo quasdam caeremonias superstitiosas. Censent enim quod, si non radunt cirrum, pueri variis calamitatibus erunt obnoxii. Aliquando rex filium aut filiam ad unum sacellum, ad id constructum in palatio, tribus vicibus mittit magno cum apparatu, ad recipiendum orationes et aquam lustralem talapuinorum antequam abradat cirrum: ad processionem assumunt pueros variarum nationum indutos vestibus gentis suae. In decursu processionis brahamani procedunt spargentes ex utraque parte orizam superstitiosam. Porro, si rex iubeat ut assumant pueros christianos ad istam processionem, possuntne christiani tradere pueros suos, supposito quod isti pueri nullam peragant superstitionem sed solum comitentur principem honoris gratia? — Iste casus raro accidit; dicunt iam bis ac ter accidisse, inscio vel consentiente Vicario Ap. non esse certum. Sed certum est quod si in futurum acciderit, satellites per vim cogent pueros ad comitandum principem. Ideo enixe rogo E. V. ut sententiam vestram circa istum et alia puncta ad me quam primum transmittere dignemini.

R. Ad 1. Nisi publica opinione explosio tormentorum bellicorum habeatur tamquam actus superstitiosus, non esse inquietandos. Et detur decretum anni 1817 S. Congr. de Prop. Fide.¹

Ad 2. Non esse inquietandos nisi publica opinione habeatur uti actus superstitiosus. Et detur decretum uti supra.

Ad 3. Detur Instructio S. C. de Prop. Fide diei 2 iulii 1827 super dubiis propositis a Vic. Ap. Siamensi.²

Ad 4. Iuxta exposita tolerari posse, remoto scandalo, et detur decretum 1645 S. Congregationis de Prop. Fide.³

¹ Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 720.

² Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 795.

³ Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 114.

Ad 5. Detur decretum an. 1817¹ et Instructio S. C. de Prop. Fide, ut supra, anni 1827.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1031].

907.

S. C. S. Off. (Oceaniae Occident.), 27 sept. 1848.

Utrum pars fidelis matrimonii initi aut confirmati coram proprio missionario, promissione de cohabitatione pacifica a parte non baptizata prius data, possit disiungi non solum quoad habitationem sed etiam quoad torum et quoad vinculum a parte infideli, quae deinceps non vult amplius pacifice cohabitare propter partis fidelis religionem.

Quaeritur utrum haec pars fidelis possit valide et licite convolare ad alias nuptias.

R. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1032].

908.

S. C. S. Off. (Tunkin. Occident.), 14 dec. 1848.

1. An (in casu matrimonii in infidelitate contracti, et conversionis unius coniugis) si non daretur talis dispensatio (disparitatis cultus), pars conversa non posset nec licite nec valide remanere cum sua comparte infideli, sine contumelia Creatoris cohabitare consentiente?

2. Quid si pars infidelis, equidem sine contumelia Creatoris cohabitare consentiret, sed recusaret sinere ut proles nata vel nascitura in religione institueretur?

R. Ad 1. Quando pars infidelis consentit habitare cum fidei absque contumelia Creatoris matrimonium consistere iuxta D. Paulum, atque ad huiusmodi effectum nullam in casu necessariam esse dispensationem.

Ad 2. Posse in casu partem fidelem transire ad alias nuptias cum alia parte catholica; recusatio enim educationis prolis in religione catholica aequivalet contumeliae Creatoris. R. P. D. autem Vicarius Ap. efficaciter insinuet parti fidei ut curet, eo meliori modo quo potest, pertrahere prolem, si quam habuit, ad catholicam religionem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1036].

909.

S. C. S. Off. (Siam Orient.), 21 febr. 1850.

Iam a pluribus annis rex Siam, praeter animalia quae sunt in horto regio, alit varia animalia, elephantem, equos, boves, oves et capras, anseres, porcos, anates, gallinas, etc., vel in stabulis, vel in septis intra hortos;

¹ Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 720.

aluntur expensis regiis, et per servos numerosos. Quoties moritur aliquod animal, illud statim deferre debent ad *Rong viset* (culinas regias), ubi coquitur et partim comeditur a famulis, operariis et ancillis palatii, partim mittitur ad *Rong than* (domum eleemosynae) pro alendis pauperibus. Quidam etiam dicunt optimam partem offerri talapuinis. Porro, si rex exigat a ducibus christianis quaedam animalia ad alendum in septis vel stabulis suis, protestando quod non intendit *Kum*, id est superstitionem, neque laxabit illa intra fines fanorum, sed mandabit alere illa ob solum beneplacitum suum, duces christiani possuntne, tuta conscientia, illa animalia, regi offerre? — Ratio dubitandi est quia, ex una parte, quamvis rex utatur quidem his animalibus ad alendos servos et ancillas, operarios et pauperes, supponitur tamen in animo regis quaedam intentio superstitiosa, v. g., sustentando vitam animalium, intendit suam propriam vitam conservare. Sed, ex alia parte quando rex non solum non manifestat intentionem superstitionis, sed coram tota aula sua saepe saepius protestatur quod ob merum beneplacitum, et non ob ullam causam superstitionis, intendat alere animalia, videtur loquela regiae fidem adhibendam esse, quia vox regis ubique ut sacra et veridica habetur. Alioquin omnes qui verbo regio non credent (secundum ingenium huius nationis) ut rebelles reputabuntur, et maximis poenis cum tota sua cognatione affligentur.

R. Christiani catholici de quibus agitur, si vera sunt exposita, praemittant protestationem se dare animalia, de quibus agitur in quaesito, taxative in merum tributum. Sciat Vicarius Ap. eosdem christianos non esse ob id inquietandos. Monendus autem per S. C. de Prop. F. Vicarius Ap. praefatus, simplices sacerdotes, in vera Christi Ecclesia, in rebus ad fidem moresve spectantibus, non habere suffragium decisivum, sed solummodo consultivum. Atque hinc acriter moneantur etiam praedicti siamenses missionarii ut in posterum abstineant se a similibus, nimirum ne audeant ferre suffragium decisivum in rebus fidei et morum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1041. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 199. 200].

910.

S. C. S. Off. (Cochinchin. Occident.), 12 iun. 1850.

1. Quidam ad fidem nuper conversi interpellant coniugem infidelem an velit converti vel saltem habitare pacifice. Respondet illa se quidem velle, sed detineri a secundo marito, vel a creditore qui illam abire non sinunt. Quaeritur utrum in hoc casu coniux conversus possit ad alias transire nuptias.

2. Ex S. Sedis indulto nobis dispensare licet cum gentilibus plures uxores habentibus, ut, post conversionem et baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit convertatur. Quaeritur ergo utrum locus esse possit dispensationi, quatenus illa retineat quem maluerit ex istis, modo fidelis fiat, si primus noluerit converti. Et utrum post baptismum partis infidelis requiratur consensus

renovatio explicita, vel an sufficiat implicita, scilicet per copulam subsequentem cum affectu maritali.

R. Ad 1. Affirmative: nempe conversum de quo agitur, si non est legitime ab Apostolica Sede dispensatus, teneri ex divino praecepto ad faciendam in praesenti casu una vice interpellationem alteri coniugi; posse autem eam facere pluries ex mera charitate. Expleta autem a converso hac divinitus iniuncta conditione, si pagana uxor ad ipsum non redierit intra iustum aliquod et rationabile temporis spatium, posse praefatum conversum, licite et valide alias inire nuptias cum muliere tamen christiana, dummodo vir non sit causa impedimenti quo mulier detineatur.

Ad 2. Locum esse dispensationi tam pro hominibus quam pro feminis. Post baptismum vero partis infidelis necessariam esse consensus renovationem explicitam, neque implicitam sufficere per copulam subsequentem cum affectu maritali.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1044].

911.

S. C. S. Off. (Siam), 17 iul. 1850.

Brutus conversus ad fidem Christi duas acceperat uxores quarum prima ab ipso remissa nupsit cum alio viro; qui Brutus iam baptizatus interpellavit primam uxorem ut converteretur, aut saltem rediret cum ipso; sed illa renuit cum eo habitare, seu redire ad Brutum, tum convertere se ad fidem; secunda vero consentit habitare sine contumelia Creatoris cum Bruto, sed non vult converti. Humillime petitur utrum Bruto iam baptizato concedi possit dispensatio disparitatis cultus ut nubat cum secunda illa muliere pagana, vivente, ut semper supponitur, prima et legitima uxore quam olim in paganismo ipse acceperat. Saepius quidem adsunt rationes gravissimae. Secunda uxor, quae melius dicitur concubina, dedit viro liberos, et separatio ut plurimum difficillima.

R. Posito quod interpellata prima uxor renuat vel converti, vel cohabitare sine contumelia Creatoris, si conversus gravibus de causis mulierem catholicam ducere nequeat, supplicandum Sanctissimo pro facultate dispensandi ad decennium ab impedimento disparitatis cultus, remittenda prudenti arbitrio et conscientiae R. P. D. Vicarii Ap. Siamensis qui, tam in casu Bruti quam in aliis similibus casibus, prius easdem graves causas recognoscere debeat. — SS^{mus} annuit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1045].

912.

S. C. S. Off. (Perth.), 18 sept. 1850.

1. Se gli adulti selvaggi, i quali dopo essere sufficientemente istruiti nella cattolica fede domandano essere rigenerati nel sacro lavacro, ma incontrano invincibile difficoltà nell'abbandonare la loro maniera di vivere sel-

vatica, debbono per questa sola ragione essere dal sacro fonte allontanati.

2. Se un adulto selvaggio *in articulo mortis* per la brevità del tempo, per mancanza di idee e per ignoranza della lingua, non solo non può essere istruito nelle cose necessarie *necessitate medii* ma neppur formare un atto di contrizione o d'attrizione dei personali peccati possa essere battezzato.

R. Ad 1. Si verba illa « la loro maniera di vivere selvatica » indicant tantum usus indifferentes qui nec religioni nec morali opponuntur, baptizari debere; aliter differatur baptismus donec amoveantur obstacula.

Ad 2. Si antea dederit signa velle baptizari, vel in praesenti statu nutu aut alio modo eandem dispositionem ostenderit, baptizari posse sub conditione, quatenus tamen missionarius, cunctis rerum adiunctis inspectis ita prudenter iudicaverit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1050].

913.

S. C. S. Off. (Vic. Ap. Sandwic.), 11 dec. 1850.

1. Nous avons baptisé quelques sourd-muets, aux quels nous voyons faire quelques signes de religion, sans être bien certains, qu'ils sachent les principaux mystères de la foi.

2. Nous avons également baptisé des vieillards en danger de mort, et souvent sans connaissance, lorsque nous avons cru, que ce n'était pas sans raison que la divine providence nous conduisait auprès d'eux; et que d'ailleurs nous avions la certitude qu'ils avaient renoncé à l'idolâtrie, et qu'ils n'étaient point ennemis de la vérité, quoique par ignorance ils ne l'eussent point embrassée d'une manière bien explicite.

3. Nous baptisons des hommes qui ont des femmes calvinistes, et vice-versa, lorsque nous croyons qu'il n'y a point de danger de perversion.

4. Nous baptisons les enfants des personnes non baptisées lorsqu'elles mêmes désirent d'être baptisées plus tard: ce qui arrive presque toujours.

5. Nous ne sommes pas si faciles à l'égard des enfants bien portants, qui appartiennent à des parents membres de l'église calviniste. Nous ne les baptisons pas. Nous l'avions fait quelque fois, et nous nous en sommes repentis.

6. Nos chrétiens en baptisent souvent en danger de mort, soit publiquement, soit en cachette, et nous connaissons un grand nombre des calvinistes, dont les enfants ont eu le bonheur d'être marqués ainsi du sceau des élus, et de mourir avec la robe de l'innocence. Puissent-ils obtenir pour leurs parents les faveurs de la miséricorde divine.

7. Lisant dans la rubrique qui précède la manière de suppléer les cérémonies du Baptême: « Si vero ob multitudinem baptizatorum, ut in India et novo orbe, quandoque contigit, in singulorum baptismo praescripti ritus adhiberi non possunt, tunc vel pluribus simul adhibeantur, vel, si urget necessitas, omittantur »; nous avons cru pouvoir adopter la conduite

qui suit:.... 1. Pour le cierge qui n'est pas toujours de cire et qui n'est pas non plus toujours allumé, nous disons au pluriel: *Accipite lampadem* etc.

8. Avant de commencer la cérémonie du Baptême nous faisons mettre les catéchumènes à la porte de l'église sur deux rangs, les hommes à droite, les femmes à gauche. Dans certaines localités, soit à cause des hérétiques, soit à cause de la pluie, ou de toute autre raison, nous faisons dans l'église même les cérémonies que d'après les rubriques nous devrions faire dehors.

9. Quand nous n'avons que quelques personnes à baptiser, nous suivons le Rituel aussi exactement que nous est possible.

10. Comme nous n'avons point des Fonts, et qu'il ne nous est pas possible de conserver partout de l'eau baptismale, nous en avons fait toutes les fois que nous en avons eu besoin, et nous la faisons encore. L'année 1842 et 1843 nos missionnaires de la grande île, croyant de manquer de saintes huiles, se sont contentés quelques fois de baptiser avec de l'eau bénite.

11. Nous baptisons sous condition exprimée ou purement intentionnelle tous ceux qui se disent avoir été baptisés par les calvinistes.

12. Nous confirmons les enfants sans attendre qu'ils aient atteint l'âge de la raison.

13. Jusqu'à présent nous n'avons point donné des parrains, ou si quelquefois nous en avons donné, nous n'avons point observé la rubrique: *Adulti vero seu alii maiores ponant pedem suum super pedem dexterum patris sui*.

14. Nous ne faisons point usage de bandelette. Il serait très difficile, pour ne pas dire impossible, de s'en procurer. Nous contentons d'essuyer le front avec un linge ou avec du coton.

15. Nous avons soin que les adultes se confessent avant de recevoir cet auguste Sacrement.

16. Nous (ob poenitentium multitudinem) omettons quelques fois *Miserere* etc. *Dñus noster* etc. *Passio Dñi* etc.

17. Nous donnons l'Extrême Onction à tous les malades que nous croyons en danger, et nous suivons le Rituel.

18. Nous ne craignons point de donner ce Sacrement en présence des hérétiques. C'est une occasion pour nous de leur montrer le chapitre V de Saint Jacques, v. 14.

19. Nous n'avons quelques fois, en donnant ce Sacrement, ni surplis, ni étole.

20. D'après la loi du pays nous pouvons marier et nous marions en effet des catholiques avec des catholiques, des catholiques avec des hérétiques, des catholiques avec des infidèles, des hérétiques avec des hérétiques, des hérétiques avec des infidèles, des infidèles avec des infidèles.

21. Pour les catholiques avec des catholiques nous suivons exactement le Rituel, et nous avons toujours soin de les confesser auparavant.

22. Pour les catholiques avec des hérétiques ou des infidèles nous confessons auparavant, pour plus grande sûreté, la partie catholique et nous nous contentons de demander ensuite le consentement des deux parties.

23. Pour les autres nous ne demandons que le consentement.

24. Nul doute que nous puissions, en vertu de nos pouvoirs, marier des catholiques avec des catholiques, des catholiques avec des hérétiques ou des infidèles: mais pouvons-nous, en sûreté de conscience, comme simples officiers civils, recevoir le consentement d'un hérétique avec un hérétique, d'un hérétique avec un infidèle, d'un infidèle avec un infidèle qui ne prétendent se marier que d'après les sens et les termes de la loi civile qui admet le divorce?

25. Lorsque les deux parties que nous avons mariées ne sont pas toutes deux catholiques, pouvons-nous remarier celle qui obtient un billet de divorce?

26. Si (ce qu'à Dieu ne plaise) deux catholiques allaient se faire marier par les ministres calvinistes avec l'intention de ne se marier que d'après les sens et les termes de la loi civile, qui admet le divorce, pourrions-nous remarier la partie qui obtiendrait du gouvernement la permission de se marier à un autre?

27. Notre conduite, dans ce cas, est de marier indistinctement, et même de remarier tous ceux, qui obtiennent du gouvernement la permission de se marier. Nous ne sommes inexorables qu'envers les catholiques, que nous aurions validement mariés, et qui voudraient en vertu de la loi du divorce se marier de nouveau.

28. Aux Messes qui ne sont pas chantées nos chrétiens recitent tous ensemble les prières que nous avons traduites, et qu'on sait par cœur dans toutes les peuplades.

R. Ad 1. Surdos mutos qui dant aliqua religionis signa posse licite baptizari. Curent autem missionarii eo meliori modo quo possunt, ut eos postea mysteria saltem principalia edoceant sanctae nostrae Fidei atque excitent ad Deum adamandum.

Ad 2. Senes de quibus agitur posse licite baptizari, constituto prius quod sint constituti in proximo et moraliter certo articulo mortis, et quod antecederet abrenuntiaverint idololatriae.

Ad 3. Omnes de quibus hic agitur licite baptizari, dummodo revera constet, ut dicitur, de nullo perversionis periculo.

Ad 4. Infantes, de quibus agitur, posse licite baptizari, dummodo missionarius fundatum motivum habeat credendi fore ut eorum parentes baptismum vel ipsimet petant. Sin minus, habeat prae oculis missionarius non exponere sacramentum periculo profanationis. Et communicentur decreta quae sequuntur: *Decreta super dubiis sequentibus*: « An licitum sit conferre baptismum pueris a parentibus infidelibus oblatis, cum periculum sit filios « in infidelitate educandos fore ». R. (anno 1703): « Non licere si sint filii « infidelium » etc. ¹

Ad 5. Bene se gerere.

Ad 6. Infantes de quibus agitur posse licite baptizari, dummodo revera constet de proximo et moraliter certo eorum mortis periculo.

Ad 7. Stent Rituali Romano. Quoad pluralitatem, affirmative; quoad cereos, sint accensi, et curent, si fieri potest, ut sint ex cera.

¹ Cf. N. 767, 882.

Ad 8. Gravibus de causis posse fieri caeremonias, de quibus agitur, intra ecclesiam, sed Vicarius Ap. diligenter advertat ne inter causas graves facile adnumeret contemptum haereticorum.

Ad 9. Commendari praxim de qua agitur; hinc regula generalis esto: semper inhaerendum caeremoniis in Rituali contentis; quod si impediante causa gravi non possunt omnes, adhibeantur saltem illae quae possunt in casu adhiberi.

Ad 10. Si adsit gravis necessitas, et si nequeat conservari aqua baptismalis, et si olei sancti defectus habeatur, posse conferri Baptisma licite etiam cum sola aqua benedicta. Caveant tamen missionarii ne id peragant nisi existente vera et gravi causa dignoscenda, ut par omnino est, ab Ordinario loci.

Ad 11. Missionarii, qui ita se gerunt, non esse inquietandos, sed exprimant formam conditionatam.

Ad 12. Neminem confirmandum nisi saltem septimum attigerit suae aetatis annum; neque ab hac latinae Ecclesiae praxi recedendum nisi ob causas omnino graves, ex. gr. si infantes periculose decumbant, aut, ob distantiam locorum, amissa praesente occasione, aliam vix essent habituri.

Ad 13. Dandos in Confirmatione patrilos et observandas Romani Pontificalis rubricas quae neque variandae neque omittendae sunt, nisi ob causam gravem; et *ad mentem*: Mens est ut loco pedis ponant patrini manum dexteram super dextrum humerum confirmandi.

Ad 14. Si, ut dicitur, vittae comparari difficillime possunt, tolerandam praxim de qua hic agitur.

Ad 15. Hanc praxim esse apprimere conformem praxi imperatae § 4 Romani Pontificalis *De Confirmatione*, ideoque laudandam.

Ad 16. Bene se gerere, et *ad mentem*: Mens est ut si, urgente casu, missionarius brevior formulam adhibere velit, dicat: *Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis, in nomine etc.*

Ad 17. Bene se gerere.

Ad 18. Tolerandam hanc praxim, dummodo contemptui haereticorum ritus nostri non exponantur.

Ad 19. Curent habere, et induant utramque in collatione huius sacramenti.

Ad 20. Providebitur in sequentibus.

Ad 21. Bene et rite se gerere.

Ad 22. Rationem sive modum ibi descriptum coniungendi contrahentes, de quibus agitur, minime vetari, dummodo detur consensus extra ecclesiam, sine ulla omnino benedictione, quemadmodum recte de more iubet Benedictus PP. XIV, *De synod. dioec.*, lib. 5, c. 5, § 5, et serventur conditiones de quibus infra.

Ad 23. Providebitur in sequentibus.

Ad 24. Quoad quaesiti partem primam, viderit S. C. de Prop. utrum Orator cum suis missionariis fruatur revera facultate dispensandi super mixtae religionis impedimentis et disparitatis cultus. In mentem tamen eiusdem Vicarii Apostolici hic opportune revocetur, matrimonia huius

generis semper esse detestanda, nunquam a sacerdote catholico benedicenda, et contrahenda extra fores ecclesiae, praemissis prius tribus solitis conditionibus, quae sunt nimirum educatio totius proles in catholica veritate, liberum exercitium religionis catholicae, et studium catholicae partis pertrahendi scilicet alteram ad verae fidei professionem.

Quoad secundam quaesiti partem, missionariis, de quibus agitur, sub quocumque respectu consideratis, vetitum esse recipere consensum tam haereticorum cum haereticis, quam infidelium cum infidelibus inter se contrahentium. Quod si Vicarius Apostolicus praevideat superventura damna gravissima catholicae religioni ex recusata hac missionariorum assistentia, sciat ipse missionarios, in tali hypothesis, non esse pro interim ob id inquietandos. Sed ipse quam citissime deferat omnia ad hanc S. Sedem, enunciando eidem diligenter et accurate quae et quanta forent damna quae in casu imminerent; referendo insuper exactissime omnes locorum, temporum, personarumve circumstantias; referendo tandem utrum nostri catholici, sive alii quicumque scandalum patiantur ob memoratam sacerdotum catholicorum adsistentiam, ut S. Sedes matura deliberatione definire valeat utrum illius regionis missionariis possit licite permitti ut intersint praefatis conubiis tamquam officiales, ut aiunt, civiles, sive tamquam testes qualificati et auctorizabiles, sola nimirum exhibita praesentia materiali et passiva, sine ullo approbationis signo, et sine ulla benedictione.

Ad 25 et 26. Non licere, nisi constet primum matrimonium fuisse nullum sive ob legem divortii in pactum deductam, sive ob aliquod aliud dirimens canonicum impedimentum.

Ad 27. Praxim de qua agitur omnino esse vetandam, praesertim si agatur de mixtis matrimoniis fidelium cum haereticis et infidelibus. Quoad assistentiam vero quam missionarii nostri praestant haereticis, inter se contrahentibus, et infidelibus, missionarios praedictos non posse licite iisdem assistere, prout responsum fuit supra ad partem secundam quaesiti quinti.¹

Ad 28. Praxim, de qua agitur, laudandam verbis amplissimis.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1054].

914.

S. C. S. Off. (Tunkin. Occident.), 8 ian. 1851.

Sunt christianitates, quae iam a mandarinis coactae sunt fanum publicum idolis erigere, et in posterum certe aliae ad hoc cogentur. Porro, stante crudelissimo tyranno qui hoc miserrimum Regnum gubernat, difficillime erit haec fana publica destruere ob mandarinorum et paganorum rabiem, qui civili potestate freti eadem destrui non patientur, vel destructa reaedificari urgebunt; sed facilius erit christianis intra pagum suum sese a superstitionibus faciendis abstinere. Quaeritur:

¹ In hac redactione: ad 24.

1. An, attentis supramemoratis, christianitates quae fana huiusmodi erexerunt, censi vere possint a superstitionibus immunes, modo nullos superstitionis actus in istis fanis peragant?

2. Vel, ut illae christianitates a superstitionibus vere liberae sint, estne absolute necessarium ut illa fana destruant, quaecumque sint vexationes et mala quae exinde illis accidere poterunt? Et in quantum affirmative:

3. Totā christianitas debetne censi superstitionibus implicata, quamdiu fanum ab eadem erectum adhuc stabit, vel tantum istius christianitatis primores?

R. Ad 1. Non licere christianis templa idolis fabricare aut eorum fabricae cooperari, et detur decretum pro Iaponia, die 7 Decembris 1626,¹ videlicet: *Non possunt iaponii fideles, ut periculum mortis vel exilii evitent, altaria vel idolis fabricare aut eorum fabricae cooperari.*

Ad 2. Negative, et detur decretum *Sutchuen*, feriae V, 20 Augusti 1778,² nempe: *Christiani qui emunt territoria, supra quae idola sunt aut parva idolorum oratoria, possuntne monere gentiles, quorum prius erat territorium, e territorio tollere, ipsisque recusantibus, tenenturne confringere illa et destruere? — Cum territoria venduntur, videtur quod cum fundi dominio in emptorem transferatur etiam ius ac proprietates idolorum aut oratoriorum idolis dedicatarum, quae in fundo sita sunt. Si res ita se habet, tenetur christianus idola tollere ac oratoria destruere, vel in aliam formam ac usum ita redigere, ut nulla amplius species appareat oratorii idolis consecrati, et omnis superstitiosi cultus removeatur occasio. Monere autem gentiles ut ipsi idola tollant ac oratoria destruant, nec barbarum excitandarum periculo vacat, nec iustum est ut, quae idola per se potest christianus evertere, permittat paganis alio transferre ac profano cultu adorare. Si vero idola ac oratoria huiusmodi, quamvis in privatorum territoriis constituta, publici iuris ac sub principis potestate sunt, tunc non licet christianis ea tollere ac destruere; et potius abstineant ab iis territoriis emendis in quibus profana haec simulacra ac oratoria reperiuntur.*

Ad 3. Provisum in secundo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1055. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 200, 201].

915.

S. C. S. Off. (Coreae), 12 febr. 1851.

1. Tuguria coreanorum sunt parva valde, et tam parum alta ut homo in iis vix stare possit: usque modo saepissime non potui administrare sacramenta cum baculo et mitra. Hoc licitum sit mihi in posterum absque scrupulo.

2. Aliquando patresfamilias pagani veniunt ad nos baptismum petentes et adhuc mortuorum tabellam domi retinentes. Equidem illi non curant de tabella, sed filii. Iuxta morem Regni quando quis habet filium satis grandae-

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 30.

² Cf. N. 836.

vum, pater illi tradit omnia vasa et administrationem familiae, et non amplius de eis curam gerit. Illi patresfamilias possuntne admitti ad baptismum, absque eo quod auferant tabellam de domo? Et, si auferre vellent, non possunt, quia filius domi magister illos impediret.

3. Licitum sit mihi in posterum absque scrupulo dare baptismum adultis, utendo, propter defectum temporis et nimiam defatigationem, caeremoniis pro pueris assignatis, sive sint pauci sive multi.

4. Inter alumnos qui modo edocentur, unus est triginta sex annos natus, matrimonio coniunctus, sed a multis annis una cum uxore in continentia vivens, uterque cum voto simplici castitatis; liberos non habet. Cum lacrymis a me petiit ut se daret Missioni: illum incunctanter admisi. Rogo ut, postquam sufficienter edoctus fuerit, licitum sit, vivente uxore, et, cum nulum sit in Corea monasterium, in saeculo remanente cum simplici voto castitatis, virum ad presbyteratum promovere. Homo ille est probatus in fide, et, si fieret sacerdos, maximae utilitatis esset.

5. Inter fideles sunt qui, tempore famis vel persecutionis separati ab uxoribus, illas amiserunt, et post plurium annorum perquisitionem minime invenerunt, nec ullam quidem notitiam utrum eae vivant an mortuae sint habere quiverunt: possuntne alias uxores accipere?

6. Impossibile est habere in Corea viaticum nostrum totum in solidum: liceat illud mutare in merces, sive lucrum sit, sive iactura.

R. Ad 1. Adstante causa, posse privatim confirmare absque mitra et baculo pastoralis, adhibita stola.

Ad 2. Si petunt baptismum priusquam tradiderint filiis vasa omnia et administrationem familiae, non posse baptizari nisi destruxerint tabellas quarum habent dominium; si vero petunt baptismum postquam tradiderint filiis vasa omnia et administrationem familiae, posse baptizari, quia iam tradiderunt tabellas aliis de familia ad quos pertinent in solidum.

Ad 3. Stet Rituali Romano.

Ad 4. Non expedire.

Ad 5. Non posse ad alias nuptias transire, et detur Instructio anni 1792 de Prop. Fide, nempe: *Te non latere arbitror*.¹

Ad 6. Detur Decretum 13 augusti 1834 S. C. de Prop. Fide.²

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1057].

916.

S. C. S. Off. (Melanesiae ac Micronesiae), 14 maii 1851.

Utrum suspicio vaga erga indigenas, qui multis ordinarie inficiuntur superstitionibus, (eos) mortem infantium in extremo agone baptizatorum ipsi baptismo tributuros esse, si specialem videant aquam adhiberi, sufficiat, donec indoles indigenarum melius agnoscatur, ad adhibendam aquam non consecratam.

¹ Cf. Collectanea S. C. de Propaganda Fide, vol. I, n. 606.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 836.

R. Posse ut in casu.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1060. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 245].

917.

S. C. S. Off. (Cochinchin.), 19 aug. 1851.

Iuxta ius canonicum, in Ordinatione presbyteri et diaconi, impositio manuum fieri debet *tactu corporali*; quod si omissum fuisset, caute supplendum esset quod per errorem omissum esset; sed dubitatur: 1. Utrum si facta fuerit impositio manuum sine *tactu corporali*, suppleri debeat impositio manuum *tactu corporali*.

2. In quantum affirmative, an rumor publicus, et mala fama quae inde eveniret Ordinanti, praesertim in his regionibus, esset ratio sufficiens ad abstinendum ab huiusmodi impositione manuum iterata cum *tactu corporali*?

3. Si suppleri debeat tactus corporalis, an iteranda sint verba quae simul ab Episcopo proferuntur cum impositione manuum, praesertim in Ordinatione diaconi, in qua verba *Accipe Spiritum Sanctum*, etc., videntur multis esse forma Sacramenti?

4. Utrum possit suppleri tactus ille corporalis privatim, quando huiusmodi Ordines non conferuntur?

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Affirmative.

Ad 4. Affirmative, et secreto in actione Missae, atque etiam extra tempora generalis Ordinationis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1066. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 579, 580].

918.

S. C. S. Off. (Nankin.), 5 mart. 1852.

Petrus christianus, obtenta prius legitima dispensatione, matrimonium invit cum muliere pagana, quae post tres menses habitationis et tori unionis aufugit ad alium maritum paganum, quocum nunc pacifice vivit, absque ulla spe conversionis, ne redeundi quidem ad virum fidelem. Quaeritur an revera Petrus teneatur in nupte vivere, vel potius praevia interpellatione ad alias nuptias transire possit.

R. Non posse Petrum transire ad alias nuptias.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1070].

919.

S. C. S. Off. (Hu-nan), 31 mart. 1852.

1. An liceat comitari processionem draconis, explodere tormenta eo transeunte, dare candelas pro draconis laterna, vinum et pecuniam pro hac superstitione.

2. An liceat christianis conducere domum cum obligatione deferendi vel per se vel per alium laternam in processione cum dracone.

3. An liceat saltem aliquid contribuere cum protestatione dicendo: *hoc est non pro dracone sed pro te qui colligis contributiones*.

4. An occasione defuncti liceat, dum occiditur sus ut paretur convivium, facere explosiones.

5. An liceat filiis et nepotibus comitando cadaver patris et matris telae albae longum frustum deferre ad ostendendum esse posteros qui possint vocare bonzios ad rumpendum infernum.

R. Ad 1. et 2. Non licere.

Ad 3. Non licere, et detur decretum fer. V, 16 Nov. 1769, ut sequitur: *Decretum*: «Quaeritur an sit licitum contribuere candelas pro draconis laterna, vinum et pecuniam, et explodere tormenta pro hac superstitione. — Respondetur: In proposito casu non licere».

Ad 4. Negative.

Ad 5. Non licere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1074. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 318].

920.

S. C. S. Off. (Coimbatour.), 23 iun. 1852.

In hac regione difficillimum est conficere panes eucharisticos farinae proprie dictae; unde consuetudo orta est (exceptis forsitan locis in quibus facile haberi potest farina ex Europa) panem conficiendi ex granis contritis et per aliquas horas in aqua infusis, non tamen usque ad corruptionem. Quae grana manibus comprimunt, et ex materia alba adveniente, panes conficiunt ferro calido, modo in Europa consueto. Aliquod habeo scrupulum de tali confectione. Nam 1. si panem conficientes maximam attentionem non adhibeant, triticum relinquere possunt in aqua usque ad corruptionem, saltem inceptam. 2. Tota substantia tritici non mihi videtur in tali pane contineri. 3. Talis materia mihi videtur appropinquare amidum, ex quo practice panis eucharisticus confici non debet. Aliunde de farina ex Europa adveniente valde dubitandum est utrum pura sit vel non, cum omnibus notum sit mercatores mixturas innumerabiles facere. Unde humiliter quaero:

1. Utrum licita sit supradicta confectio panis pro Missa.

2. Si non liceat, quid debeam facere, praesertim cum illa consuetudo vigeat in diversis partibus Indiae.

R. Affirmative; curet tamen, si fieri possit, Vic. Ap. ut frumentum ex quo panis eucharisticus conficitur, non contundatur solummodo, sed apto instrumento in farinam redigatur, quae deinde cribro exacte purgetur, et panis ex eadem conficiatur, modo in Europa usitato. — SS^{mus} D. N. Pius d. p. PP. IX resolutionem E^morum approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1076. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 441].

921.

S. C. S. Off., 16 mart. 1853.

Missionarii satagent omni meliori et prudentiori modo quo possunt ut catholici sonatores vel cantores ad festa vel solemnitates paganorum ab ecclesia expellantur. Quatenus reapse impossibile evadat physice vel moraliter eos amovere, tunc eosdem catholicos sonatores vel cantores opportunis monitionibus, obsecrationibus vel obiurgationibus ab huiusmodi daemoniorum cultu deterreant, etiam denegatione ad tempus Sacramentorum, et ita eos ad bonam frugem revocare (studeant).

[Collectanea S. C. de Prop. Fide (1893), n. 1750].

922.

S. C. S. Off., 13 apr. 1853.

È in uso in Mossul che ogni famiglia abbia il privato sepolcro, camera sotterranea che serve a quell'effetto. Da più anni la nazione giacobita si è divisa, avendone una parte considerevole abbracciato la fede cattolica; contuttociò perseverano i membri della stessa famiglia eretici e non eretici ad esser sepolti nello stesso sepolcro. Deesi togliere un tale abuso?

R. Affirmative, et detur Decretum feriae V, 16 Augusti 1781 — *quod est*: «SS^{mus} auditis E^morum votis mandavit respondi per instructionem qua insinuetur Episcopo Scephusiensi quod pro sua prudentia et zelo curet «ut cuncta fiant ad normam sacrorum canonum; quatenus vero absque scandalo id obtineri non possit, tolerari posse quae Episcopus exponit in sua relatione».¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1089].

923.

S. C. S. Off. (Sutchuen.), 4 maii 1853.

En Chine et en d'autres royaumes où les pauvres sont très-nombreux, les deux tiers presque des enfants, plus de la moitié certainement, meurent avant d'avoir commis un péché mortel. Les pauvres petits mal logés, mal

¹ Cf. N. 843.

nourris, mal vêtus, exposés à toutes les influences d'une température très-malsaine, sont attaqués, durant sept ou huit ans, par de nombreuses maladies qui les font mourir en nombre prodigieux. Ce sont surtout ces millions de pauvres infidèles qui présentent à nos baptiseurs une si grande quantité d'enfants malades sans danger prochain de mort pour qu'ils les guérissent. Tous les enfants malades qui seraient baptisés par millions chaque année, et qui mourraient en si grand nombre avant d'avoir commis un péché grave, seraient sauvés; ceux qui échapperaient à la mort, en plus petit nombre, devenus grands, profaneraient leur baptême. Je demande la permission, si elle est conforme à l'enseignement du Saint-Siège, de faire baptiser ces enfants malades sans danger prochain de mort, qu'on présente en si grand nombre à nos baptiseurs pour les guérir.

R. Non licere, si filii in potestate infidelium sint relinquendi, secluso mortis periculo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1090].

924.

S. C. S. Off., 5 iul. 1853.

1. Se qualcuno degli scismatici ritornasse all'unità della Chiesa, e non avendo con chi potere esercitarsi nel rito greco, abbracciasse il rito latino (s'intende essendo semplice laico e non sacerdote), può il Vescovo di rito latino confermarlo *sub conditione*?

2. Se i figli dei cattolici siano battezzati dagli scismatici¹ può il Vescovo loro latino riconfermarli *sub conditione*?

R. Ad 1. et 2. Non expedire quod confirmati a sacerdotibus schismaticis denuo liniantur post reditum ad unitatem; et ad mentem. — La mente è che nei casi particolari s'informi il Vescovo del luogo preciso ove i convertiti furono cresimati. Che se fosse in Bulgaria od in Cipro, in Italia o nell'isole adiacenti, o presso i maroniti libanesi, o in altro luogo ove espressamente sia revocata tal facoltà, debba riconfermarli *absolute*. Se in Valachia e Moldavia, nell'Asia o in altri luoghi in cui non fu espressamente revocata, *acquiescat*. Che se si dubitasse del luogo, del modo, o di altra ragionevole circostanza, *recurrat in casibus particularibus*, et consulat Benedictum XIV, *De Syn. Dioec., lib. 7, c. 7 et seqq.* Sedulo autem curet idem Episcopus Vicarius Apostolicus admonere catholicos sibi subditos licitum ipsis non esse extra casum extremae necessitatis petere pro filiis suis Baptismum a schismaticis vel haereticis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1095].

¹ Notum est graecos Confirmationem una cum Baptismo conferre.

925.

S. C. S. Off. (Bulgariae), 5 iul. 1853.

1. Se si converte un unitario alla religione cattolica, deve ribattezzarsi almeno *sub conditione*?

2. Se si convertono i luterani e calvinisti, si debbono ribattezzare *sub conditione*?

3. Se si converte un unitario alla religione cattolica, è tenuto a ritenere la moglie della sua setta, se essa non vuole abbracciare il cattolicesimo?

R. Ad 1. Quando unitarii ad fidem catholicam convertuntur, in primis Episcopus diligenter investiget an eorum ministri in collatione baptismi cum necessaria intentione materiam tum remotam tum proximam, et formam iuxta divinam institutionem adhibeant, et si, facta inquisitione, error substantialis certe inveniatur, absolute sunt baptizandi; si autem remaneat prudens dubium circa validitatem, secreto et sub conditione baptizentur.

Ad 2. Dum lutherani et calvinistae ad Ecclesiae sinum redire petunt, Episcopus diligenter inquirat an in locis in quibus baptizati fuerunt a ministris haereticis, in collatione huius sacramenti omnia essentialia circa validitatem rite fuerint servata, et si facta inquisitione meliori modo quo potuit, adhuc prudens dubium de validitate baptismi perseveret, secreto et sub conditione sunt baptizandi.

Ad 3. Si omnibus perspectis, dubium persistat de valore baptismatis, validum censendum esse in ordine ad validitatem matrimonii, ideoque unitarium ad catholicam religionem conversum non posse dimittere uxorem suae sectae. Si autem certe dignoscatur invalidum esse eorum baptismum ex consuetudine actuali eiusdem sectae, matrimonium inter eos non esse ratum, et ut infideles esse habendos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1096].

926.

S. C. S. Off. (Coreae), 5 iul. 1854.

1. Sunt in carcere aliquot fideles, et apud viros paganos aliquae mulieres christianae, qui exire non possunt ad Eucharistiam suscipiendam: expedire ut illis deferatur secreto, sive in carcerem, sive ad domum gentilium, modo magnum absit periculum?

2. Illi qui occasione data remote contribuunt superstitioni, v. g. qui foro emunt cibos ad sacrificium ordinatos, qui submittunt igni aliquot ligna ad eos coquendos, qui tradunt vel commodant vas, mattam sternunt ad genuflectendum, et alia huiusmodi faciunt, suntne arcendi a sacramentis usquedum corrigantur, ideoque eorum actio estne peccatum mortale?

R. Ad 1. Affirmative, dummodo tamen aliunde sint rite dispositi, ac ieiuni (excepta gravi infirmitate), et remoto quovis sive irreverentiae sive

contemptus periculo; idque fiat eo meliori quo fieri poterit modo, ipsius Vicarii Ap. prudentia determinando.

Ad 2. Detur Instructio Sacrae C. de Prop. Fide diei 5 Aprilis 1785.¹ Consulat Synodum Sutchuensem in Cap. X, § 30.² Dentur responsa S. Officii sub fer. IV, 5 Septembris 1736.³
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1099].

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 576.

² Haec ibi: «Serio moneantur fideles, atque instruantur de gravitate peccati, quod committunt ii, qui contribuunt, aut concurrunt, ad superstitiones. Modis omnibus a tanto delicto deterreantur, quod fidei labem, religioni dedecus, fidelibusque maximum inferat scandalum. Et quoniam in plurimis locis frequentissima est occasio sic contribuendi, nec desunt, qui vexationibus, et exactionibus debilitati, vel timore, aut humana consideratione ducti cadunt, ideo in omni patientia, et doctrina missionarii frequenter tum per se, tum per catechistas edoceant, et adhortentur fideles, ut huiusmodi tentationibus fortiter, et constanter, postposito omni humano timore, resistent, id persuasi, quod Dominus non patietur ipsos tentari supra id, quod possunt.

«Ne autem in tam gravi materia sibi variis praetextibus illudant fideles, sciant nullo modo, nullaue causa licitum esse sive ad praecavendam direptionem bonorum, aut aliud grave damnum, sive ad ea redimenda, postquam direpta sunt, sive ad vitandas persecutiones, sive etiam ad servandam vitam, vel minimum pro superstitionis contribuere sive pecuniae, sive orizae, sive alterius cuiuscumque rei, nec mutuo aliquid dare, nec operam, vel officium impendere, a quocumque etiam praefecto publico postuletur, vel exigatur, sive apponatur conditio, ut non inscribantur eorum nomina in catalogo conferentium, sive fiat protestatio se nimirum non conferre pro superstitionis, sed potius ad redimendum se ab iniusta vexatione, se conferre quasi munus exactoribus, ut possint inter se convivere, aut alia quaevis declaratio.

«Hinc non licet contribuere pro comoediis, aliisque spectaculis, et ludis, quae fiunt, ut solet, in honorem idolorum, aut in alium finem supersticiosum, vel ante templa idolorum, vel progenitoribus defunctis dicata, vel contra bonos mores, nec quidem iis omnibus interesse licet. Non licet contribuere pro aedificatione, reparatione, conservatione, et ornatu cuiuscumque templi idolorum ne quidem Confucii et avorum, nec pro emptione uniuscuiusque rei etiam eduliorum illuc deferendorum, nec pro sustentatione eorum, qui in his omnibus operam, et laborem impendunt. Nec licet contribuere pro sacrificiis, aut aliis ritibus, seu caeremoniis, quae intra domos privatas, vel ad sepulchra fiunt coram defunctorum tabella, aut feretro etc. Si mos tamen alicubi invaluerit, quod nos latet, imponendi quasdam contributiones, sed simul etiam ad populi laetitiam, aut aliud quid indifferens referantur, ac destinentur, tunc, urgente gravissima causa, liceret fidelibus contribuere pecunias, dummodo per huiusmodi contributionem non intendat ad actus superstitionis concurrere, praesertim praemissa, si commode fieri potest, protestatione, quod imposita tributa praestant in ordine tantum ad populi laetitiam, et ad actus indifferentes, vel saltem cultui religionis christianae non repugnantes.

«Item nemini ex fidelibus licet, sive in novi aut plenilunio, sive in anniversariis, aut aliis diebus cultui defunctorum, vel idolorum consecratis, etiam praemissa quavis protestatione, cibos emere, vel coquere, mensas aptare, vel edulia quovis modo praeparare, vel dividere, vel apponere, quae fiunt pro idolis, progenitorumque spiritibus specialiter praeparanda, et eis offerenda. Si vero extraordinaria huiusmodi convivia pro laetitia familiarum, pro hospitibus aliisque occasionibus minime superstitionis primario fiant, quamvis non ignoretur aliquam eorum partem idolis offerendam fore, si dapes non distinguantur, ut aliquae fiant pro oblatione superstitionis, aliaeque pro cibo convivarum, sed destinatio pendeat ex arbitrio patrisfamilias, si nulla dapes sit specialiter directa, et praeparata pro modo ministerio sunt addicti, cibos coquere, et praeparare licet, praemissa, si commode fieri potest, protestatione, se agere pro comestione familiae, non pro superstitionis; at istis quidem nunquam licere potest disponere menas ad locum oblationis, cibos dividere, nec apponere, nec quovis alio modo superstitionis cooperari.

³ Cf. N. 791.

927.

S. C. S. Off. (Yunnan), 20 sept. 1854.

1. Novi Dei cultores, qui pie vivunt, et iam doctrinam ad Baptismum absolute necessariam callent, debentne statim baptizari, etiamsi nondum Sacra Eucharistia refici possint? In istis enim infidelium regionibus utilitas maioris doctrinae non videtur praevalere necessitati et etiam Baptismi utilitati, propter periculum ne praedicti catechumeni sine Baptismo moriantur, vel ab imperito christiano forsitan baptizentur. Post baptismum suum doctrinam de aliis sacramentis addiscere poterunt. Aliunde multi sunt ita tardi ingenii, ut statim non possint integram sacramentorum callere doctrinam.

2. Qui fumigant opium et illud statim derelinquere non possunt, propter fumigandi consuetudinem, quin subeant grave periculum mortis, vel saltem morbi gravissimi, modo tamen sese pro viribus emendare conentur, si aliunde dispositi, possuntne ad Baptismum admitti?

R. Ad 1. Novos Dei cultores qui pie vivunt, et iam sunt bene instituti, et necessitas postulabit, posse baptizari, etiamsi S. Eucharistia nondum refici possint. Et Vicarius Ap. consulat Rituale Rom., tit. *De Baptismo adultorum*, et Synodum Sutchuens., cap. 2 § 3.

Ad 2. Dummodo pro viribus, ante Baptismi susceptionem, id impleant quod a se iure exigitur, et eorum constantia probata extitit, ac etiam vita, possunt admitti ad Baptismum, si aliunde sint dispositi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1103].

928.

S. C. S. Off. (Yunnan), 20 sept. 1854.

In istis missionibus saepe evenit ut minor fratris sui maioris defuncti uxorem ducat, et postea convertatur. Difficillime separari possunt propter prolem iam susceptam vel periculum ne avertantur a fide. Ipsorum matrimonium invalidum esse videtur utpote omnino a lege civili prohibitum, etiam sub poena mortis. Verum post baptismum ad convalidandum eorum matrimonium satisne est ut tantummodo suum renouent consensum?

R. Praevia dispensatione ab impedimentis disparitatis cultus et primi affinitatis gradus per facultates quibus missionarii gaudent, consensum esse renovandum. Quod si superventura mala deprehendantur, relinquendos in bona fide.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1104. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 586].

929.

S. C. S. Off. (Tunkin. Occident.), 27 iun. 1855.

1. Possuntne fideles contribuere cum pago vel cum parentela ad emendum bubalum, vel bovem, aut porcum, qui dividendus est inter omnes habitatores pagi, aut inter parentes? Ex sua carniū parte, christiani prae-
parabunt suas mensas quae nulla superstitionis labe inficiuntur, et infideles ex sua parte conficiunt suas idolo aut progenitoribus offerendas. Si christiani non contribuant, exponentur rixis, iurgiis et inimiciis personarum quandoque litibus et apostasiae.

2. Possuntne absolvi illi quorum nomina inscribuntur in catalogo pagi vel in catalogo sui magistri, et non possunt illa delere? Iuxta hos catalogos infideles pagi vel condiscipuli cogent illos ad sacrificia superstitionis; illi tamen promittunt se nihil facturos esse, sed propter pusillanimitatem valde timendum est ne violent suam promissionem. S. C. iam resolvit hoc dubium in responsis ad Episcopum Wratislaviensem, sed hoc responsum non habemus.

3. Iuxta consuetudinem Regni, domus primogeniti cuiusque familiae est locus in quo tota familia congregatur, offert progenitoribus et manducat immolata: uxor, filiae, domesticique debent verrere sordes, sternere mattas, parare locum ad immolandum. Quando primogeniti convertuntur ad Deum, familia non vult illis parcere haec opera; saltem exigit locum ad immolandum; si recusent, parentes non raro intentant lites pro fide periculosas et dispendiosas: christiani possuntne se habere modo passivo erga haec omnia, et relinquere illos facere haec superstitionis in domo sua?

4. Cum infideles congregantur in suis aedibus vel ad dividenda inter se onera pagi, vel ad sacrificia, peragenda, vel ad festa in honorem idoli celebranda, qui prope transeunt, debent descendere de palanchino, aut inclinare pileum in signum reverentiae: fideles, ne afficiantur duris aut iniuriis ictibus, possuntne descendere de sella gestatoria, aut pileum inclinare cum protestatione ista: *Saluto primores tantum, non revereor idolum?*

5. Infideles in honorem idoli sui prohibent nomen eius pronuntiarī in toto pago, et indicant alterum verbum ad significandam rem quam exprimit nomen hoc. Christiani possuntne se abstinere a pronuntiatione nominis idoli, non reverentia, sed tantum metu paganorum, qui afficerent illos virgis et poenis infamantibus? Ratio dubitandi est ne videantur honorare idolum.

R. Ad 1. Iuxta exposita, dummodo christiani non intendant ad actus superstitionis, nec sic in publica existimatione habeantur, non esse inquietandos. Nihilominus S. C. censuit pro varietate rerum et circumstantiarum dandam esse resolutionem feriae IV, 5 Septembris 1736, nempe: *Mos est in Regno Tunkini...*¹

¹ Cf. N. 791.

Ad 2. Detur Decretum sub die 21 Aprilis 1847, nempe: *Sinenses etsi innumeros...*¹

Ad 3. Simplicem tantum patientiam, citra ullam sive expressam sive tacitam approbationem aut quovis ministerio penitus excluso eisdem superstitionis actibus (si quandoque contingat a christianis), posse permitti, cum aliter odia, inimicitiae vitari non possunt, facta tamen fidei protestatione, ac cessante periculo subversionis.

Ad 4. Non licere.

Ad 5. Non esse inquietandos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1112].

930.

S. C. S. Off. (Tunkin. Orient.), 4 iul. 1855.

Si quando evenerit ut polygamus ad fidem conversus, facta iuxta Apostolicas sanctiones interpellatione, sub spe conversionis coniugaliter habitaverit cum prima uxore (quippe quae sola fuit et est legitima eius uxor), quae interim conversionem ac baptismi susceptionem diutius differt, fas erit Episcopo, rei veritate bene perpensa, declarare integrum esse coniugi fidei ac baptizato ad alia vota, cum persona tamen fidei, convolare, sive cum secunda, si ad fidem convertatur, sive cum quacumque alia persona fidei.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1113].

931.

S. C. S. Off. (Siam), 4 iul. 1855.

I. Cum sinenses interdum emigrantes discedant, et in regno Siamensi permanenter maneat, hinc fit ut per distantiam locorum interpellatio ad coniugem infidelem pervenire nequeat, vel est multum difficilis. Quaeritur: An possit dispensari ab interpellatione coniugis, attentis facultatibus Synodi Sutchuensis, cap. IX, § 8, quae id permittit pro difficultate exquirendi partem interpellandam, vel quia in tanta est distantia ut interpellatio ad illam pervenire nequeat, vel saltem res est multum difficilis. Quod deducitur ex Brevi Gregorii XIII, die 25 Ianuarii 1585.²

II. Leges in illis regionibus admittunt divortium et sinenses successive plures recipiunt uxores, et, relicta prima, habent aliquando filios a secunda muliere.

Quaeritur: 1. Si prima recusat redire cum viro, facta interpellatione, neophytus potestne, praevia dispensatione disparitatis cultus, contrahere cum secunda infideli, quae tantum vult cohabitare, a qua habuit filios?

¹ Cf. N. 902.

² Cf. N. 155. - Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VIII.

Quaeritur 2. Si secunda mulier infidelis det spem futurae conversionis, licet filios non habeat, potestne similiter neophytus coniungi cum illa, praevia dispensatione ut supra?

Quaer. 3. In casu quod secunda mulier converti velit, satis erit tantum interpellari prima an converti velit, omissa alia interrogatione an consentiat habitare pacifice?

III. Evenit aliquando quod prima mulier vendita maneat in servitute, ipsa vero ad obtinendam libertatem consentit tantum habitare pacifice.

Quaeritur: 1. An primus vir eiusdem teneatur (eam) redimere a servitute, licet non ab ipso vendita fuerit, sed a parentibus vel a secundo viro, qui postea eam repudiavit?

Quaer. 2. Si neophytus habeat secundam uxorem in infidelitate, a qua filios habuit, et haec consentit converti ad fidem, vel cohabitare in pace, potestne illam retinere, renovato consensu, et data dispensatione, si necessaria?

Quaer. 3. In casu quod prima mulier, ut a servitute liberetur, simul se velle converti ad fidem, postea converti recuset et cohabitare pacifice, potestne coniux denuo vendere infidelibus ad recuperandam pecuniam, et cum altera in matrimonio coniungi?

IV. Si neophytus in infidelitate plures uxores habuit successive, quas repudiavit, illa autem, quam in actu conversionis retinet, consentit converti ad fidem, neophytus potestne coniungi cum ipsa, quin prima interpelletur iuxta decretum latum a Pio V pro Indis sub die 2 Augusti 1571?¹

V. Si vir infidelis habens uxorem mulierem christianam, retineat concubinas, potestne dici hoc esse iniuriam Creatoris, ita ut in hoc casu mulier christiana possit uti privilegio in favorem fidei ad contrahendas alteras nuptias?

VI. Titius, relicta prima uxore infideli, transit ad alias regiones, ubi edoctus et baptizatus, cum Anna christiana nupsit coram parcho sine interpellatione, celato primo matrimonio; postea ad meliora reversus culpam confitetur, et petit dispensationem ab interpellatione primae uxoris ut renovet consensum cum Anna: potestne dispensari, si adsint conditiones ad dispensandum necessariae? Titius bona fide contraxit matrimonium cum Anna et ignorabat illud esse impedimentum.

R. Respondendum esse per S. Congregat. de Prop. Fide R. P. D. Vic. Ap. Siamensi iuxta adnexam instructionem.

INSTRUCTIO. Propositis dubiis et quaesitis Episcopi Mallensis, Vic. Ap. Siamensis, feria 4, die 4 Iulii 1855, S. C. S. Officii respondendum censuit sequenti Instructione, cum fere omnia quaesita, utpote respicientia interpellationem coniugis infidelis, faciliorem solutionem admittant si attendatur verbis et praescriptionibus Synodi Sutchuensis, quae, approbante S. Sede, extensa fuit etiam ad regna Sinis adiacentia, inter quae comprehenditur etiam regnum Siamense; siquidem in cap. IX, § 8 eiusdem Synodi perspicue declaratur quando ab interpellatione dispensari possit, et quibus modis

¹ Cf. N. 138. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VII.

ad normam Brevis Gregorii XIII sit procedendum, et insuper praescribitur de quibus facienda sit: ibidemque reperitur quando et quomodo, prima legitima uxore renuente vel converti ad fidem, vel saltem cohabitare sine contumelia Creatoris, possit fidelis secundam ducere. At, si etiam secunda renuat converti, declarans tantum habitare pacifice, minime licitum est viro fideli. Si vero agatur de particulari casu, et gravia subsequantur mala, certior faciendus est Romanus Pontifex, ad quem recurrendum semper est in casibus extraordinariis, cum adnotatione omnium circumstantiarum. Interim standum erit praescriptionibus Synodi Sutchuensis et facultatibus a S. C. de Prop. Fide eidem Vic. Ap. impertitis. Cumque, ex eis quae habet Vic. Ap. in tertia secundi dubii quaestione, videatur inniti Apostolicis facultatibus dispensandi cum infidelibus plures uxores habentibus, ut post baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima legitima uxor voluerit converti, atque in hoc casu sufficere, ut interpelletur num velit converti, S. Congr., antequam propositae quaestioni quidquam respondeat, eidem Vic. Ap. scribendum censuit, ut afferat rationem dubitandi circa usum earumdem facultatum. Si vero agatur de legitima uxore in captivitate detenta, etsi repudiata ab altero viro, instruendus erit neophytus, ac monendus, ut debitam interpellationem non omitat, a qua tantum dispensetur si adsint supradictae iustae causae, servatis semper servandis. Aliunde, respondente captiva muliere (supponitur legitima) se velle aut converti aut cohabitare sine contumelia Creatoris, eam a quocumque venditam redimere non negligat, si ei suppetunt media. Nunquam vero coniugi converso licebit eam vendere, etsi mendax in suis pollicitationibus reperta fuerit. Verumtamen, si pars infidelis, etiam post longam cohabitationem cum viro converso, nedum converti recuset, sed insuper tentet fidelem pertrahere ad peccatum, vel a viro iniuste divertat, aut alias ineat nuptias, poterit conversus uti privilegio in favorem fidei concesso, ac matrimonium cum alia muliere fideli licite et valide contrahere.

Praeterea vetitum omnino est christianam nubere pagano; quod si, praevia dispensatione disparitatis cultus a S. Sede obtenta, quandoque eiusmodi matrimonium fieri contingat, notum est illud indissolubile futurum quoad vinculum, et solum aliquando quoad torum posse dissolvi, si motiva canonica adsint a iudice ecclesiastico agnoscenda. Nunquam proinde, vivente viro illo infideli, licet concubinario, poterit christiana mulier secundas inire nuptias. Si vero agatur de uxore pagana alicuius pagani concubinarium, quae convertitur, tunc facta interpellatione (ut supra), si renuat converti aut cohabitare absque iniuria Creatoris, ac proinde desinere a concubinato (qui sine iniuria Creatoris certe haberi nequit), poterit uti privilegio in favorem fidei concesso.

Generatim, si coniugis conversio praecesserit matrimonium cum infideli, praevia dispensatione Apostolica initum, nullo modo illo frui potest privilegio in favorem fidei concesso; si vero matrimonium praecesserit conversionem, tunc pars conversa poterit uti eo privilegio, servatis servandis, prout dictum est.

Animadvertendum est etiam, quoad impedimenta dirimentia, ignoran-

tiam invincibilem aut bonam fidem haud sufficere ut valide contrahatur matrimonium. Etsi quandoque (quod tamen raro credendum est in praxi) illa ignorantia et bona fides excusare valeat a peccato, tamen nunquam efficere potest matrimonium validum quod obice dirimente fuerit initum. Hinc si quis transeat ad alias regiones, et ibi edoctus et baptizatus uxorem duxerit christianam, ommissa debita interpellatione primae legitimae uxoris, eam facere tenetur, nisi adsint illae causae dispensandi prout in Synodo Sutchuensi cautum legitur.

Itaque ad enodationem propositorum casuum attente et fideliter perpendenda est laudata Synodus, expendendae sunt facultates Apostolicae, et consulendi probati auctores. Quod si nihilominus difficultates ac dubia suboriantur, tunc recurat ad S. Sedem, enucleatis omnibus circumstantiis, prout dictum est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1114. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 70-73].

932.

S. C. S. Off. (Portus Aloisii), 1 aug. 1855.

Nous sommes dans ce moment en lutte avec les francs-maçons.... Voici les instructions que j'ai données à mes ecclésiastiques: je les soumets respectueusement à V. E. et je désire qu'Elle puisse les approuver. J'ai ordonné ce qui suit:

1. Que toute personne qui aurait été assistée d'un prêtre, ou qui aurait demandé l'assistance d'un prêtre à l'heure de la mort, reçoive la sépulture ecclésiastique. Voilà la première règle: et je crois qu'il est impossible dans ce pays-ci d'agir autrement. Le fait d'avoir cherché à se réconcilier à l'Eglise, même à l'heure de la mort, doit être regardé comme une réparation suffisante pour autoriser la sépulture ecclésiastique, et je n'oserais pas faire autrement. J'espère donc que V. E. approuvera cette première règle.

2. Que si le corps d'un maçon défunt était porté à la loge massonique, on ne le reçoive pas à l'église, mais au contraire, qu'on doive lui refuser rigoureusement toute prière et cérémonie ecclésiastique.

3. Que pour admettre à la sainte Communion un franc-maçon le clergé doive exiger rigoureusement qu'il abandonne à jamais la société maçonnique, ce que le maçon peut faire sans bruit en cessant de fréquenter leurs loges et de les aider à se maintenir.

4. Que quant au sacrement de mariage, le clergé doive agir avec les maçons, qui ne veulent pas abandonner leur fraternité criminelle, comme il agit avec les protestants dans le cas de mariages mixtes.

Je ne vois pas la possibilité de faire autrement, et j'espère que V. E. approuvera toutes ces instructions que j'ai données à mon clergé. V. E. sait qu'il existe dans ce diocèse des lois qui rendent le mariage valide aux gens de l'état, et, si nous mettons trop d'entraves au mariage ecclésiastique, les époux se contenteront du mariage civil tout seul, et vivront ainsi dans le concubinage. Mais voici une question bien sérieuse que je soumets

au Saint Siège, le priant humblement de m'accorder une réponse pour la direction de ma conscience. Il s'agit toujours de francs-maçons. Les Bulles de SS. PP. qui excommunient les francs-maçons n'ont jamais été promulguées ici d'une manière solennelle pas plus qu'en Angleterre; mais comme règle générale, mon clergé a exigé, quand un maçon se présentait au tribunal de la Pénitence (chose excessivement rare), qu'il abandonnât la franc-maçonnerie. Cependant un de mes prêtres affirme qu'en France les confesseurs admettent à la sainte Table les francs-maçons sans leur demander ce qu'ils sont, pourvu qu'ils soient de la bonne foi: et ce prêtre a agi ainsi à Maurice dans quelques cas. Maintenant le Saint Siège a répondu le 5 juillet 1837, et le 27 Juin 1838 aux Vicaires Apostoliques d'Angleterre,¹ que l'absolution donnée aux maçons dans quelque partie du monde que ce soit, est illicite et invalide. Un de nos maçons de Maurice qui faisait la Communion pascale depuis quelques années, et qui était, je le suppose, dans l'ignorance et la bonne foi, ayant appris que les maçons sont excommuniés, et qu'il devait les quitter, s'il voulait recevoir la S. Eucharistie, a préféré la maçonnerie à la religion, et cette année il n'a pas fait la Communion pascale. L'absolution donnée à celui-ci lorsque il ignorait le mal de la maçonnerie, est-elle valide ou invalide? Il y a quelques autres personnes, mais pas beaucoup, qui se trouvent dans la même position. Je supplie V. E. de vouloir bien me donner une décision, et une solution de ce cas.

R. Eminentissimi DD. mandarunt respondi per S. C. de Propaganda Fide iuxta adnexam Instructionem, et dentur decreta:

*Feria IV, 2 Dec. 1840.*² — «Ad dubium: An liceat celebrare parentalia et ecclesiasticam sepulturam concedere iis qui ante exitum receperunt sacramenta, attamen sectae massonicae nomen dederunt, et in feretro retinent sectae eiusdem emblemata: Emi decreverunt respondendum: Affirmative, servata forma decreti Innocentii III, Cap. *A nobis*, de sent. excom., et dummodo appositio emblematum demandata non fuerit a defuncto post receptionem Sacramentorum, vel ab eodem fuerit revocata, et amoveantur statim cognita eorum appositione, et omnino ante associationem cadaveris. Moneantur confessarii loci de obligatione exigendi retractionem ante sacramentalem absolutionem».

Feria V, die 5 Iulii 1837. — Proposito dubio: «Utrum in quacumque orbis regione hominibus liberorum muratorum societati aggregatis, licet emissi iuramenti eos poeniteat, sacramentalem absolutionem licite aut valide confessarius impertiatur, priusquam ipsi absolute et positive praedictam damnatam societatem in perpetuum relinquunt»; Sacra Congregatio S. Officii respondit: *Iuxta exposita non licere*. Cum autem natum sit dubium: «Utrum verba illa non licere includant in casu exposito etiam invaliditatem absolutionis»; *Feria IV, 27 Iunii 1838* Emi DD. dixerunt respondendum esse: *Affirmative iuxta Constitutiones Apostolicas.*³

¹ Cf. N. 877.

² Cf. N. 884.

³ Cf. N. 877.

Quoad dubium de validitate absolutionis impertitae sectario addicto societati massonicae ignoranti pravitatem huius sectae, *Feria IV, 2 Iulii 1845* E.mi decreverunt: « Vicarii Apostolici privatim vel per se vel per alios sibi « benevisos, nomine S. Sedis etc. »¹ INSTRUCTIO — *Illm^e ac Rm^e Domine* — Ex epistola quam superiori anno ad S. C. de Prop. Fide misisti satis clare liquet quo studio ac pastoralis zelo flagras tam in procuranda gregis Tibi commissi salute, tam in tuenda SS. Canonum observantia ac integritate. Principio siquidem spirituali tuae dioecesis incremento merito laetaris; quae de re haec suprema Congregatio plurimum in Domino gratulatur; deinde de temporum difficultate graviter conquereris, deque hominibus qui clandestinis societatibus ab Apostolica Sede toties damnatis tenaciter addicti perturbationes et scandala ciere, atque salutes Ecclesiae leges infringere moluntur. At cum ea sit militantis Ecclesiae perpetua vicissitudo ut veluti Petri navicula nunc tranquillitate fruatur, nunc urgentibus fluctibus veluti iactata periclitetur, praeclara passim occasio suppetit his qui praesunt Christi ovibus proferendi pastorem zelum quo et ea possint amplecti quae licere et expedire prudentia dictaverit, et in dubiis rebusque arduis auxilium valeant efflagitare ab Apostolica Sede quae poscentibus praebet veritatem. Optimo itaque consilio dubia isthic nuper exorta tum de ecclesiastica sepultura sive danda vel deneganda iis qui proscriptis societatibus sunt addicti, tum praesertim de sacramentorum participatione, ad hanc S. C. delata sunt. Quamvis autem ex responsionibus eiusdem S. C. alias datis, atque ex Apostolicis Constitutionibus super hac re sapientissime editis late pateat qua ratione enunciata dubia enucleari possint, lubet nihilominus aliqua directe adiungere tum pro maiori eorumdem enodatione, tum insuper ut ceteri, qui in excolendo dominico agro tecum adlaborant, normam habeant quam inoffenso prorsus pede sequi possint et debeant.

Norunt profecto omnes gravissima damna quae ex clandestinis societatibus nedum temporali rei publicae tranquillitati, verum etiam spirituali animarum saluti a multis retro annis inferuntur. « Inde enim (ut loquitur « Leo XII) »² existunt acerbissimae calamitates, quibus Ecclesia fere ubique « vexatur, et quas sine dolore, imo sine moerore commemorare non possumus. Impugnantur impudentissime sanctissima eius dogmata et praecipua, eius dignitas extenuatur, et pax illa et felicitas, qua suo quodam iure « frui deberet, non perturbatur modo, sed omnino evertitur ». Quamobrem, ut probe nosti, Apostolica Sedes qua Encyclicis doctrina ac pastoralis unctione refertis, qua exhortationibus, nunquam destitit ab huiusmodi societatibus Christi oves avertere, atque sectas extremum exitium Ecclesiae minitantes, suprema sua auctoritate damnare, inflictis insuper gravissimis poenis, ac in primis maiori excommunicatione reservata, ipso facto absque alia declaratione incurrenda, a qua³ nemo per quemquam nisi per Romanum Pon-

¹ Cf. N. 896.

² Bulla *Quo graviora* (13 Martii 1825). — Cf. N. 481.

³ Ita Clemens XII, Bulla *In eminenti* (Cf. N. 299); Benedictus XIV, *Providas* (Cf. N. 412); Pius VII, *Ecclesiam* (Cf. N. 479); Leo XII, *Quo graviora* (Cf. N. 481); Pius IX, *Encycl.*, *Qui pluribus* (Cf. N. 504).

tificem praeterquam in articulo mortis constitutus, absolutionis beneficium valeat obtinere.

Quae cum ita sint, nemini dubium esse potest quin transgressores in hanc gravissimam poenam inciderint. Qui enim post habitam harum constitutionum notitiam, vel proscriptis societatibus nomen dare praesumunt, vel ab iis omnino recedere detrectant, hi profecto in re gravissima Ecclesiam non audiunt, eiusque auctoritatem contemnunt; merito igitur plectuntur, cum, supremi Pastoris Christi iudicio, tamquam ethnici censi debeant. Praeclare S. Cyprianus gravissimam hanc poenam spiritualem gladium appellat,¹ quo superbi et contumaces necantur. Quo etiam fit ut nedum bonorum spiritualium communione, sed, si contumaces ac obstinati decesserint, etiam ecclesiastica sepultura priventur.

Verum cum Christi Ecclesia divini fundatoris spiritu instructa nihil magis exoptet quam ut devii, deposita contumacia, tandem aliquando ad ipsius sinum redeant, ideo, quemadmodum etiam in articulo mortis possunt per contritionem in Dei gratiam redire, ac internam cum membris mystici corporis Christi communicationem adipisci, ita, si clara dederint resipiscentiae signa (quae passim a doctoribus enumerantur),² possunt etiam post mortem ab ecclesiastica censura absolvi, ac subinde (si casus excipiantur a iure praescripti)³ etiam ecclesiastica sepultura donari. Id luculenter declarat Innocentius III, cap. *A Nobis est saepe quaesitum*, de sent. excom., ubi statuit insuper quo ritu sint absolventi qui obtenta, prout creditur, gratia apud Deum per contritionem, per externa resipiscentiae signa excommunicationis vinculo exsolvuntur. Haec autem locum etiam sibi vindicant, si quando defuncti corpus in aulam massonum (vulgo *Loggia*, *Loge*) delatum fuerit. Etenim, si extrema defuncti voluntate id accidit, procul dubio ecclesiastica sepultura carere debet, cum, ut praefertur, obduratus obierit. Si vero perversa aliorum opera contra defuncti votum, quippe qui cum veris resipiscentiae signis decessit, neque absolutionis beneficio privari debet, nec ecclesiastica sepultura, prout ex doctrina nuper exposita, et ex decreto⁴ huius S. C. clarissime eruitur.

Quamvis vero ex his quae hactenus dicta sunt ultro profluat solutio ad ea quae sacramentorum participationem respiciunt, atque in primis num *liberi muratores* ceterique huius generis sectarii ad absolutionem in sacramento Poenitentiae, atque ad S. Synaxim admitti possint, nihilominus utilitatis expers non erit aliqua pressius adiungere. Ut autem silentio praetereantur ea quae a sacris canonibus generali regula praescribuntur, Romani Pontifices qui Christi vices gerunt in terris, in memoratis constitutionibus, quarum iam notitia ubilibet propagata est, conceptis verbis docent, et crebro declarant eos beneficium absolutionis a lata censura obtinere haud posse, nisi vel in articulo mortis, vel ex Apostolicae Sedis benignitate; atque in utroque casu cautum est, ne confessarius absolutionem conferat, nisi prius

¹ S. Cyprianus, Epist. 62.

² Fagnanus, tit. 28, *De Sepultura*, n. 12, 13. Ferraris, *Vo Excom.*

³ Cap. *Ad audientiam*, tit. *De torneamentis*. Bened. XIV, *De Syn.*, lib. 13, c. 18, n. 10.

⁴ Decretum fer. IV, 2 Decembris 1840. — Cf. N. 884.

retractationem emiserint, ac certa dederint resipiscentiae signa.¹ Accedit gravissima ratio ex iuramento a massonibus praestito deprompta, quod nedum ecclesiastica lege, sed divina prorsus ac naturali damnatur: « Quid enim? inquit Leo XII,² nonne nefas est iusiurandum, quod in iustitia pronuntiandum est, veluti vinculum habere quo quis se ad iniustitiam caedem obliget, et ad eorum contemnendam auctoritatem, qui, cum vel Ecclesiam, vel legitimam civilem societatem moderentur, ius habent ea cognoscendi, quibus illarum salus continetur? Nonne iniquissimum et indignissimum est, Deum ipsum veluti scelerum testem et fideiussorem appellare? Rectissime Patres Concilii Lateran. III inquit Can. 3: *Non enim dicenda sunt iuramenta, sed potius periuria, quae contra utilitatem ecclesiasticam et Sanctorum Patrum veniunt instituta*. Et intoleranda est eorum ex his hominibus impudentia sive amentia, qui cum non modo in corde suo, sed etiam palam dicant *Non est Deus*, audeant tamen iusiurandum exigere ab iis omnibus quos suas in sectas deligunt ».

Quamobrem ubi primum confessariis Hiberniae et Angliae ex Apostolica indulgentia per Episcopos facta fuit potestas absolvendi poenitentes qui damnatis societatibus adhaeserant, haec tria sapienter praescripta fuere: 1. Ut confessarii serio monerent suos poenitentes ne clandestinis aggregationibus nomen dare, earum conventicula adire aut favere praesumerent; — 2. Ut pertinacibus sacramentalem absolutionem denegarent; — 3. Ut vere resipiscentes ab incursa excommunicatione absolverent. Atque in hoc tantum casu tributa fuit opportuna potestas,³ quemadmodum confessariis tuae diocesis non aliter ab Apostolica Sede tribuitur. Quae cum ita sint, facile quisque intelliget neminem ex massonibus absolutionem, de qua agitur, posse consequi nisi deposita contumacia, atque clandestinis societatibus omnino relictis; neminem insuper ex confessariis posse nisi vere resipiscentes absolvere, idque vel in articulo mortis, vel extra ex Apostolicae Sedis benignitate ac indulgentia.

Neque hic immorandum super dubio, si forte, nimirum, possit aliquis tali bona fide ac ignorantia laborare, ut quamvis proscriptis societatibus adscriptus, tamen a lata censura reservata immunis ac proinde valide absolutus censi valeat, tametsi nullam retractationem emiserit, utpote qui, bona fide relictus, ne cogitaverit quidem de periculis erroribusque quibus scaudent clandestinae societates. Vix enim generalis regula super hac re tradi potest; peculiares enim facti circumstantias oportet sedulo perpendere, atque pro earum varietate ab auctoribus probatae doctrinae iudicandi normam sumere, dummodo tamen prae oculis habeantur ea quae, tanta sententiarum gravitate, in Constitutionibus Apostolicis decernuntur. Id insuper accidere deinceps non poterit, cum confessarii Apostolicae Sedis praeepto teneantur serio monere poenitentes ne clandestinis aggregationibus nomen dare vel favere praesumant, atque debeant ante absolutionem exigere retractationem, prout in decretis, quae tibi transmittuntur, apertissime tra-

¹ Constit. Apost. et decreta.

² *Quo graviora*. — Cf. N. 481.

³ Decretum an. 1840. — Cf. N. 884.

ditur. Quod si, nisi resipiscant, indigni prorsus censi debeant qui absolvantur in sacramento Poenitentiae, potiori iure ab Eucharistica Mensa sunt arcendi: qua enim ratione ad Sacramentum unionis et pacis admitti poterunt hi qui nunc clanculo, nunc scriptis et aperta vi, Christo eiusque Ecclesiae bellum indicere, eiusque dogmata et tranquillitatem evertere funditus moliantur? Pro externa vero agendi ratione, haec locum habent, dum agitur de his qui notorie damnatis societatibus sunt adscripti: occulti enim, ut probe nosti, si publice Eucharistiam peterent, non essent arcendi, cum et ipse Christus Pastorum Princeps Sacramentum sui corporis in suprema coena proditori haud negaverit. Quod attinet denique ad matrimonium, in quo una contrahentium pars clandestinis aggregationibus adhaeret, cum usque adhuc Apostolica Sedes nullum generale decretum super hac re tulerit, oportet ut pastores caute ac prudenter se gerant, et debent potius in casibus particularibus ea statuere quae magis expedire in Domino iudicaverint, quam generali regula aliquid decernere. Certe boni pastoris partes erunt, quantum sine clamoribus ac scandalis fieri poterit, huiusmodi connubia impedire.¹ Confessarii praesertim in sacramento Poenitentiae qua instructione ac consiliis, qua adhortatione, debent poenitentes graviter admonere ne tali periculi se ac futuram sobolem temere exponant, cum nil boni faustique expectari possit ab eo qui Dei eiusque Ecclesiae leges tam inique contemnit. Quoniam vero, ut exponis, denegata facultate contrahendi huiusmodi matrimonia, nonnulli passione forsitan abrepti, parochi ac testium praesentiam negligerent, initoque tantum contractu civili, vitam in concubinato degerent (quod ubi viget decretum *Tametsi* Concilii Trid.² verissimum est), ideo urgente necessitate, pro casibus, ut dictum est, particularibus poteris ea decernere quae magis in Domino expedire iudicaveris. Oportet denique ut nunquam ab oculis excidant Apostolicae Sedis sapientissima instituta, quae prout cunctis Ecclesiae Pastoribus est regula veritatis, cunctis identidem praeclara praebeant pastoralis mansuetudinis ac prudentiae exempla. Et ne remota proferantur, praestat animum adiacere ad ea quae superioribus annis super hac re gesta fuere: idque eo vel magis quoniam dubia, de quibus hactenus actum est, eadem ferme sunt ac illa pro quibus in Anglia, Hibernia, et alibi acriter disceptabatur, quaeque tandem ad hanc supremam Congregationem fuerunt deducta. Post sedulam itaque investigationem, resolutiones seu decreta prodire, tum ad enucleanda dubia tum ad sedandas animorum perturbationes aptissima. Transmissis vero huiusmodi decretis, iniunctum fuit Episcopis ac Vicariis Apostolicis ut privatim, nomine S. Sedis, eorundem executionem confessariis praeciperent; quandoque insuper, ne perturbationes in Ecclesiae perniciem suscitarentur, adiecta fuit clausula ut a publicatione omnino abstinerent. Quapropter, ea qua

¹ Praestat au dire verba Leonis XII, Bulla *Quo graviora* (Cf. N. 481); sic porro Pontifex Episcopos catholicos alloquitur: « Cognoscant (fideles) per vos sectariorum dolos, et quanta diligentia eos, eorumque consuetudinem cavere debeant. Horreant vobis auctoribus et magistris pravam eorum doctrinam, qui sanctissima religionis nostrae mysteria, et purissima Christi praecepta irrident, omnemque legitimam potestatem impugnant ».

² Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

polles pastorali prudentia, privatim nomine S. Sedis confessariis tuae diocesis praecipies ut sedulo obtemperent, ac omnino adhaereant his quae in memoratis decretis, tum in hac epistola continentur, quin tamen publicentur. Plurimum haec suprema Congregatio in Domino confidit ut tali prudenti oeconomia, ac insigni tua, Ill^me et R^me Domine, mansuetudine devicti, etiam devii, relictisque damnatis aggregationibus, valeant tandem aliquando Ecclesiae ac Pastorum vocem submisce ac salubriter audire.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1116. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 576-582].

933.

S. C. S. Off., 5 sept. 1855.

Cum in Thibetensis Imperii quibusdam provinciis frequens sit simultanea polyandria, enixe Ap. Sedem rogat (Praefectus Ap.) ut illi indulgeat communicabilem missionariis facultatem dispensandi cum muliere religionem christianam profitenti, ut cum viro, qui vult fidem profiteri, nubere possit.

R. SS^{mus}, audita relatione suprascriptae instantiae una cum EE, ac RR, DD. Cardd. Generalium Inquisitorum suffragiis, interpellato viro legitimo (si quis adsit) an velit converti, quatenus renuat, benigne annuit pro gratia extensionis facultatis in polygamia etiam quoad polyandriam, nempe mulier baptizata ducere valeat alium virum benevisum post susceptum baptismum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1117].

934.

S. C. S. Off. (Coreae), 12 sept. 1855.

1. Sequens casus hic occurrit: mulier pagana viro pagano nupta, propter morum dissensionem ab illo discessit, alterique nupsit (quod in ista regione frequens est inter paganos); primus quoque maritus aliam uxorem sibi copulavit. Nunc dicta mulier, audita religione christiana, Baptismum enixe petit, sed nec potest ad primum maritum redire, qui nec vult illam, neque iuxta regionis morem recipere posset; nec facile potest secundum maritum relinquere a quo plures filios generavit. Humillime postulat dicta mulier, quae via salutis ipsi maneat, vel quo pacto in articulo mortis baptizari posset.

2. Mancipia apud infideles non proprie dictum matrimonium contrahunt, sed herus, servam nubilem habens, volentem virum advocat, qui maritaliter cum serva vivit, nullo feminae interrogato consensu; filii qui nascuntur ad herum pertinent; masculus vero advocatus nullo ligamine detinetur, et ad libitum discedit, ita ut femina pluribus successive eodem

modo iungatur. Porro huiusmodi fornicarias coniunctiones nullam veri matrimonii rationem habere sine tergiversatione pronuntiavi, et, iuxta decisionem hanc, aliqua iam matrimonia ad fidem conversorum rite fuerunt contracta. Nunc vero, propter aliquorum dubium, humiliter rogo ut peremptorium responsum detur, et quae contracta fuerunt matrimonia, si quod supersit dubium, quod mihi non videtur, in radice sanentur.

R. Ad 1. Iuxta exposita mulierem esse baptizandam, et praevia interpellatione primi viri, prout de iure, si renuat, data dispensatione disparitatis cultus, matrimonio copuletur secundo viro pagano, servatis servandis, praesertim circa educationem filiorum.

Ad 2. Iuxta exposita, dummodo in singulis matrimoniis praecedentibus baptismum non interfuerit reciprocos matrimonialis consensus, acquiescat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1118].

935

S. C. S. Off. (Tunkin. Occident.), 9 apr. 1856.

Plurimi christiani superstitionibus implicati satis facile enixis suis precibus apud paganos a superstitionibus agendis se servant immunes, sed difficillime a pecunia secundum ratam suam partem solvenda pro superstitionibus agendis sese liberare possunt. Omne quod a paganis obtinere possunt est ut non illis tradant suae pecuniae contributionem, nisi elapso aliquo tempore post actas omnes superstitiones. Sic agendo illi miserrimi christiani multum laetantur quod eorum pecunia ad superstitiones agendas non assumpta fuit, nonnisque ad usus indifferentes expendenda est, et sic a superstitionis peccato omnino mundos esse se putant. Num horum christianorum talis agendi ratio tolerari potest? Num in eorum bona fide relinquendi sunt, et ad sacramenta admitti possunt? Ut ita fieri possit multum optamus; secus enim multi aliunde satis boni christiani a sacramentis arcendi, in peccato relinquendi et aeternae damnationi exponendi erunt.

R. Si tributum, de quo agitur, constet recipi et persolvi a christianis non pro superstitionibus, sed uti impendendum in alios usus indifferentes, christianos ipsos ita persolventes, emissa etiam protestatione se nolle contribuere pro superstitionibus, non esse inquietandos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1120].

936.

S. C. S. Off., 18 iun 1856.

Cum matrimonium infidelium cui nullum obstat impedimentum iuris divini, aut naturalis, sit validum, ideo quotiescumque moraliter constet fuisse valide initum, nulla adest necessitas renovandi consensum (in casu conversionis unius coniugis), neque coniux ad fidem conversus cogendus

est ut infidelem coniugem pacifice ac sine contumelia Creatoris cohabitare volentem deserat, nisi revera adsit perversionis periculum sive respective coniugis fidelis, sive prolis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1124].

937.

S. C. S. Off., litt. encycl. 4 aug. 1856.

In Congregatione Generali S. R. et Universalis Inquisitionis habita in Conventu S. M. supra Minervam (fer. IV, 30 Iulii 1856) Eñi ac Rñi DD. Cardinales in tota republica christiana adversus haereticam pravitatem Generales Inquisitores, mature perpensis iis quae circa *magnetismi* experimenta a viris fide dignis undequaque relata sunt, decreverunt edi praesentes literas encyclicas ad omnes Episcopos ad magnetismi abusus compescendos.

Etenim compertum est, novum quoddam superstitionis genus invehi ex phaenomenis magneticis, quibus haud scientiis physicis enucleandis, ut par esset, sed decipiendis ac seducendis hominibus student neoterici plures, rati posse occulta, remota, ac futura detegi magnetismi arte, vel praestigio, praesertim ope muliercularum, quae unice a magnetizatoris nutu pendent. Nonnullae iam hac de re a S. Sede datae sunt responsiones ad peculiare casus, quibus reprobantur tanquam illicita illa experimenta, quae ad finem non naturalem, non honestum, non debitis mediis adhibitis assequendum, ordinantur; unde in similibus casibus decretum est Feria IV, 21 Aprilis 1841: *Usum magnetismi, prout exponitur, non licere*. Similiter quosdam libros eiusmodi errores pervicaciter disseminantes prohibendos censuit S. Congregatio. Verum quia praeter particulares casus de usu magnetismi generatim agendum erat, hinc per modum regulae sic statutum fuit Feria IV, 28 Iulii 1847: *Remoto omni errore etc.*¹ Quamquam generali hoc decreto satis explicetur licitudo, aut illicitudo in usu, aut abusu magnetismi, tamen adeo crevit hominum malitia, ut neglecto licito studio scientiae, potius curiosa sectantes magna cum animarum iactura ipsiusque civilis societatis detrimento, ariolandi divinandive principium quoddam se nactos gloriantur. Hinc *somnambulismi*, et *clarae intuitionis*, uti vocant, praestigiis mulierculae illae gesticulationibus non semper verecundis abreptae, se invisibilia quaeque conspiciere effutunt, ac de ipsa religione sermones instituere, animas mortuorum evocare, responsa accipere, ignota ac longinqua detegere, aliaque id genus superstitiosa exercere ausu temerario praesumunt, magnum quacumque demum utantur arte, vel illusionem, cum ordinentur media physica ad effectus non naturales, reperitur deceptio omnino illicita, et scandalum contra honestatem morum. Igitur ad tantum nefas, et religioni, et civili societati infestissimum efficaciter cohibendum, excitari quam maxime debet pastoralis sollicitudo, vigilantia ac zelus Episcoporum omnium. Qua-

¹ Cf. N. 904.

propter quantum, divina adiutrice gratia, poterunt locorum Ordinarii, qua paternae charitatis monitis, qua severis obiurgationibus, qua demum iuris remediis adhibitis, prout attentis locorum, personarum, temporumque adiunctis, expedire in Domino iudicaverint, omnem impendant operam ad huiusmodi magnetismi abusus reprimendos et avellendos, ut dominicus grex defendatur ab inimico homine, depositum fidei sartum tectumque custodiat, et fideles sibi crediti a morum corruptione praeserventur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1128. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. I, p. 177-179].

938.

S. C. S. Off. (Oregon), 6 aug. 1856.

1. Se un libraio cattolico possa vendere con sicura coscienza in un paese protestante i libri eterodossi, come p. e. la bibbia anglicana, i libri immorali, come *l'ebreo errante* ecc.

2. Se debbano considerarsi come validi i matrimonî dei protestanti, contratti sotto una legge la quale permette il divorzio, essendo disposte le parti a giovare, qualora in seguito non si trovino scambievolmente soddisfatte.

R. Ad 1. Scribatur a S. Congregatione de Prop. Fide ad mentem. — La mente è che la Propaganda faccia conoscere a Mr. Vescovo di Oregon con quale delicatezza la S. Sede si diporta nel concedere una qualche licenza nel vendere i libri proibiti, escludendo sempre quelli che sono di sua natura immorali, e che trattano *ex proposito contra religionem*; che non ostante, attese le peculiari circostanze del luogo e del tempo a cui accenna, rimette alla sua coscienza e prudenza il concedere all'oratore libraio quelle facoltà che crederà strettamente indispensabili.

Ad 2. Consulat Benedictum XIV, *De Synodo Dioecesis*, lib. XIII, Cap. 22. Quod si dubium oriatur, recurat in casibus particularibus, expositis omnibus facti circumstantiis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1129].

939.

S. C. S. Off. (Cochinchin. Orient.), 6 aug. 1856.

Aliquoties evenit ut occurramus gentilibus qui volunt converti ad fidem, sed quia, dimissa prima uxore, secundum matrimonium contraxerunt cum alia, tenentur interpellare primam illam uxorem quae non raro peroptat redire cum illis, et ex toto corde consentit ad fidem amplectendam ut in gratiam recipiatur a marito. Gentiles autem nolunt illas recipere, nec consentiunt secundam uxorem dimittere, quae aliunde est etiam parata ad fidem amplectendam. Unde fit ut aliquoties numerosae familiae remaneant in infidelitate. Habeo quidem ex concessione Apostolica facultatem dispen-

sandi super interpellatione; sed haec facultas non se extendit ad casum supramemoratum. Si igitur E. V. iudicat hoc expedire, suppliciter ab eo peto ut dignetur mihi impetrare a SS.mo D. N. facultatem dispensandi ab interpellatione etiam in casu supramemorato, quando scilicet una pars nullo modo adduci potest ut cum altera redeat.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1130].

940.

S. C. S. Off. (Zacynt.), 1 apr. 1857.

Se sia permesso ai cattolici emettere il giuramento nelle mani del prete greco (scismatico) per obbligo imposto dal governo, qualora si presti in maniera che il solo giudice lo imponga, ed il prete greco senza stola e senza cande accese dinanzi al Crocifisso, e senza minimamente dettarlo, se ne stia silenzioso; nè esigasi che la sola e pura sua presenza, mentre il testimonio lo pronunzia da sè ponendo la mano sul Vangelo.

R. Quatenus minister schismaticus assistat iuramento catholicorum praesentia mere passiva et politica, sine stola aliisque signis ministerii, seu tamquam non addictus sacris, sic iurantes non peccare; secus non licere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1133].

941.

S. C. S. Off. (Coreae), 22 iul. 1857.

Mulier pagana, a viro suo pagano expulsa, alteri viro gentili, qui suam uxorem etiam repudiaverat, ante quadraginta annos se coniunxit, a quo plures habuit filios. Dicta autem illa mulier, cum de sancta Religione audivit, a tribus annis Baptismum cum lacrymis expostulat. Vir paganus cui se adiunxit, nec illam dimittere, nec priorem uxorem revocare consentit: maritus legitimus iam mortuus est. S. V. rogo ut, quomodo mulieris illius saluti providendum sit, mihi indicare dignetur.

R. Iuxta exposita mulierem esse liberam, et, prudenter separata a viro concubinario, nihil obstat quominus baptizetur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1143. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 708].

942.

S. C. S. Off. (Cambodiae), 22 iul. 1857.

Est alia caeremonia quae haud minus superstitionem redolet quam praecedens. Adveniente tempore messis, rex accersit praefectos suos qui cum suis subditis in regiam conveniunt, ubi ordinatur processio circum moenia

urbis, cum intentione obtinendi abundantiam frugum. Diversae tribus quibus constat populus Regni Cambodiae huic processioni assistere debent, cambodienses scilicet, christiani, qui ob religionem quam profitentur vocantur europaei, malaccenses et sinenses. Sic ordinatur processio dicta: Quinque cumuli frugum recens demissarum in effigiem monticulorum extra moenia civitatis extruuntur. Tunc fit processio, quae urbem ter circum, transiens coram rege qui sedet in tentorio iuxta viam adornato. Christiani suum locum habent in hac processione *He meac* nuncupata, et armis instructi suum ducem sequuntur. Cum vero processio pervenit ad quandam portam civitatis, quidam bonzii, in strato elevato stantes, aqua lustrali transeuntes aspergunt. Sed christiani eos inclamant dicentes: Sinite ab ista aqua; nos sumus christiani eamque in horrorem habemus. Post tertium circuitum comburuntur frugum cumuli, et tunc unusquisque domum suam revertitur. Quidquid hucusque dixerimus vel fecerimus, nunquam potuimus avertere imbelles neophytos nostros ab ista processione; adeo regiam iram formidant. — Quaeritur ergo utrum, facta protestatione ut supra, vel aliter, licite possint milites christiani dictae processioni interesse, praesertim cum sit locus timendi ne rex graviter in absentes animadvertat.

R. Ad primum dubium super explosione tormenti vulgo *mortari*,¹ EE. PP. decreverunt: Iuxta ea quae proponuntur, non licere; et detur R. P. D. Vicario Ap. instructio P. Consultoris Nerini sub fer. IV, 13 Nov. 1777 a suprema S. C. communicata Sacrae Congr. de Prop. F.: *Secundum quod scribis est huius modi: duas isthic bellicorum tormentorum explosiones fieri.*²

Ad secundum dubium: An christiani assistere possint processioni quae fit, prout exponitur, ad obtinendam abundantiam messis, EE. rescripserunt: Non licere, et R. P. D. Vic. Ap. consulat Bullam Bened. XIV, *Omnium sollicitudinum*.³

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1144].

943.

S. C. S. Off. (Myssur.), 22 iul. 1857.

Sciendum est in Indiis, in quibus sive civiles sive religiosae celebrandae sunt solemnitates, in facie domorum quaedam construi umbracula (tamulice *pandel*). Matrimoniale *pandel* dextrae manus Indi duodecim habere debet columnas, sinistrae manus Indi undecim tantum habere potest; pulcherrimum et maxime necessarium pro coetu parentum amicorumque congregato. Quot caeremonias observant gentiles, quot deos deasque invocant, quibus columnas dedicant diis, narrare prolixius foret. Multa nostri christiani dereliquerunt; attamen in tali *pandel* unam columnam fere sicut gen-

¹ Cf. N. 948.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 526.

³ Cf. N. 348.

tiles erigunt et habent. Et quia essentialis et praecipua inter tamulenses habeatur, illam abolere timui; attamen propter rationes subsequentes illam tolerare reformido:

1. Materia designata totius columnae; siquidem vel *bambou*, vel alia specialis arbor requiritur, dum e contra materia aliarum columnarum est indifferens.

2. Dies plantationis est peculiaris; siquidem ab erectione illius usque ad caeremoniam matrimonii essentialem, impar dierum numerus semper esse debet (3 vel 5), dum pro erectione *pandel* parvi refert quot et qui numerantur dies.

3. Momentum erectionis ominosum est; siquidem gentiles et christiani multi astrologos et brahmanos consulunt, dum pro aliis columnis nullum inquirunt momentum.

4. Nomen illius columnae; nam astrologi coniunctione vel disiunctione planetarum et siderum observata, momentum propitium *monhourtam* declarant, tunc nomen *monhourtocombou* id est columna propitia dicitur, sed nullum nomen sic attribuitur aliis columnis.

5. Locus erectionis determinatur; siquidem versus ecclesiam stare debet... sponsus et sponsa semper in faciem illius sedere et indesinenter in faciem illius remanere debent.

6. Caeremoniae et preces in plantatione usitatae. Gentiles suas habent, sed christiani catechistam adducunt recitantem litanias, et *Salve Regina* cantant. Multi novem granorum seminant species, lacte et aqua irrigant ut germinent intra matrimonii dies, in signum abundantiae, quidam dicunt, sed in honorem novem planetarum vel constellationum frequentissime talis operatur seminatio; certe, si talis columna esset indifferens, tales non adhiberentur preces.

7. Ornamenta quibus illam ornant; nam illam pannis rubris et fulvis cooperiunt, sandalico liniunt pulvere, pretiosos lapides, variaque monilia appendunt, floribus circumcingunt. Arboris *mouguo* dictae foliis illam coronant. Tandem christiani vel depingunt imaginem crucis vel crucem appendunt huic columnae. Sed, quos adorant vel quibus in honorem quorundam deorum utuntur, ramos aut arbores semper eodem modo gentiles ornare sciendum est.

8. Processiones vel circuitus cum inclinationibus venerationis tali columnae faciunt. Quando sponsi primo sub dicto *pandel* intrant, ambo columnam circumeunt, et inclinatione capitis illam venerantur; in pluribus aliis circumstantiis talem faciunt processionem: christiani dicunt tales inclinationes crucem respicere; sed quis credit inter gentiles, quando crux non est patens et apparens?

9. In multis locis... huic columnae alligant ramum arboris cuiusdam. Sed in tali caeremonia cuiuscumque arboris ramus sacer semper habetur... Tamulenses, saltem quos cognosco, talem videntur alligare ramum (sicut canarenses), *moungo* arboris folia tantum in extremitate alligant.

His consideratis, tali columnae quamdam significationem, vel gentilem, vel superstitiosam, Indos attribuere evidenter apparet...

R. Non licere, et prudentiori modo curandum per R. P. D. Vic. Ap. Maissurii ut huiusmodi abusus aboleatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1145].

944.

S. C. S. Off. (Sueciae), 29 iul. 1857.

Potestne (diebus ieiunii) ratione quacumque v. g. studiorum, hora prandii et collationis interverti ut, more gallico, collatio sumatur hora undecima, prandium vero hora quinta post meridiem?

R. Inverti posse rationabili de causa; et consulat probatos auctores. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1146].

945.

S. C. S. Off. (Tahiti), 19 aug. 1857.

Mulier tahitiana matrimonium init secundum legem suae regionis quae admittit divortium. Mulier illa intendit se uti velle divortii a lege permissi facultate, si circumstantiae id ipsi suadeant. Revera repudiato primo illo viro voluntarie, sive coacta, mulier ad secundas, et quoque tertias nuptias transit coram publico officiali ac ministro... Hodierna die vult ipsa mulier catholicam fidem amplecti; impossibile ipsi est ad primum virum reverti, qui pari exemplo ad alias item transiit nuptias, qui non vult catholicam fidem sequi, quique mulierem, cui postremo nupsit, nullimode relinquere vult. Ex altera vero parte sperare haud fas est, mulierem, de qua supra, in continentia vivere paratam fore. Casus expositus ita ordinarius est in quibusdam locis, quemadmodum alter de coniugibus quorum nuptiae ad obitum usque perdurent. His positus, quaeritur:

1. Quid sentiendum de huiusmodi coniugiis initis cum intentione non expressa pro libitu divortii?

2. Possuntne huiusmodi coniuges in bona fide relinqui, moniti tamen quod si catholici evadant nequeunt uti lege divortii, prout antea fecerint?

3. Ad augendam eandem bonam fidem, potestne ab eis peti renovatio consensus, cum fidem catholicam amplectuntur, et eorum coniugium benedictione nuptiali ditari?

4. Quae tenenda est praxis ac ratio agendi ad tramites misericordiae, ut saluti animarum illorum prospiciatur?

5. Extraneus catholicus non vult vivere nisi in concubinato cum muliere tahitiana protestante, sed spe movetur temporalis utilitatis, quae ipsi proveniet contractum iniens coram officiali civili, et ministro, ac propterea ad eiusmodi contractum ineundum procedit, quemadmodum in casu praecedenti sermo fit. Omnes exteri norunt huiusmodi contrahentium intentiones, ac notum palamque est extraneum virum, de quo supra, tandem relictum

rum mulierem cui nupsit, et quam uti concubinam tenet, ut vel in sua patria, vel etiam in regione Tahiti serio ad alias nuptias duraturas transeat.

R. Ad 1. Quoties in foro externo rite constet coniuges animo ac voluntate solvendi vinculum contraxisse, aut cum expressa repudii conditione in pactum deducta, matrimonium est nullum. Si vero expressa illa conditio, de matrimonio pro aliquo casu dissolvendo, apposita minime fuerit, et aliunde nullum praecesserit impedimentum, standum pro valore contractus: exceptio enim intentionis in foro externo non admittitur nisi probetur, et probari nequit nisi per externam declarationem. Consulatur insuper Benedictum XIV, *De Synodo, lib. 13, cap. 22, n. 7*.

Ad 2. Negative, adhuc vivente priori coniuge, nisi de nullitate matrimonii antea contracti rite constet.

Ad 3. Provisum in secundo.

Ad 4. Consulatur probatos auctores, qui data opera de apostolicis missionibus, ac de procuranda infidelium et haeticorum salute scripserunt.

Ad 5. Matrimonium esse nullum, si constet in foro externo huiusmodi coniuges contraxisse fecte; vel nonnisi dissolubiliter etc. prout in primo. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1147].

946.

S. C. S. Off., instr. a. 1858.

(*Pro conficiendo processu super viri impotentia, et non secuta matrimonii consummatione, accedente Pontificis dispensatione ab accurata observantia praescriptionum Bullae Benedicti XIV, « Dei Miseratione »*).¹

Iudex ad hoc deputatus prae oculis habeat quod examina, quaecunque illa erunt, fieri debent sub iuramenti fide; et cancellarius curiae episcopalis, vel altera persona deleganda, interrogationes, responsa, et quaelibet acta scripto tradet, facta prius adnotatione mensis, diei, anni, loci, et personae iudicis coram quo conficiuntur acta, nec non cuiuslibet testis examinandi.

Testes singillatim audiantur, et in fine examinis se subscribant proprio nomine, vel cum signo crucis quatenus sint illiterati.

Primus ille coniux audiatur qui actor est in causa. Interrogationes Iudicis arbitrio, prudentiae, et sagacitati relinquuntur: attamen pro eius commoditate sequentes traduntur, quibus alterae addantur prout melius in Domino iudicaverit ad factorum veritatem magis magisque eruendam, nimirum: — A quanto tempore sese cognoverint sponsi ante matrimonium; an parentum consensu, sponte, et mutua voluntate illud inierint; an in sequenti nocte in eadem domo, eodemque cubiculo, et toro cubaverint, officiisque coniugalibus ultro libenterque operam dederint; an matrimonium consummaverint; an ipse examinatus cognoscat, vel suspicetur causas propter quas consummare nequiverint, licet iteratis vicibus etiam in sequentibus nocti-

¹ Cf. N. 318.

bus ausi fuerint; an id contigerit ob nimiam angustiam cunei mulieris, vel ob immodicam sui penis crassitudinem, aut propter debilitatem, ita ut nulla, vel parvi momenti fuerit erectio; an, quae, et quanto tempore adhibita fuerint medicamenta, et quinam fuerint effectus; quamdiu simul vixerint et condormierint; quis primus alterum coniugem deseruit, et an etiam aliae causae accesserint; an et quibus parentibus, amicis, vel vicinis secreto manifestaverint quod matrimonium non fuerit consummatum, eosque singillatim nominet. Haec vel similia etiam ab altero coniuge requirantur, ut an inter se apprime convenient dignoscatur.

Deinde testes qui ab ipsis coniugibus fuerint recensiti, seorsim examini subiiciantur. Prius vero eorumdem parentes audiantur, uti praesumptive magis informati; postea vero famuli, et viciniore. Si quis illorum obierit, vel longinquas regiones petierit, in actis innuendum erit. Interrogationes autem sequentes proponuntur, sed immutandae pro rerum adiunctis. — An cognoscat coniuges de quibus sermo; an sciat utrum libenter mutuoque affectu sese copulaverint, condormierint, et matrimonium consummaverint; an sit instructus quibus de causis consummare nequiverint, et an, et quid ad illas amovendas experti fuerint; utrum et quae conquestio inter ipsos extiterit; quaenam sit fama tam apud se, quam apud alios de hac praetensa non consummatione.

Singulorum testium absoluto examine, duo saltem ex celebrioribus civitatis physici medicinam et chirurgiam callentes seligantur, corpus viri inspecturi super eius potentia ad coeundum cum muliere, maxime virgine, nec ille physicus praetereundus qui forsitan antea fuerit adhibitus ad viri incommoda medenda. Animadvertendum autem, ut mediis utantur licitis et honestis, et perscrutandum praecipue utrum illius virilia sint iuxta naturae leges accurate conformata: nimirum an penis naturalem habeat dimensionem, promptamque erectionem ad coeundum necessario duraturam; an aliquo morbo fuerit affectus, a quanto tempore, et cuiusnam characteris; an fibrae compactae et consistentes, seu potius flaccidae lassaeque sint; an testes sani, naturalisque magnitudinis, et utrum aliquo vitio laboraverint, vel adhuc laborent; quo in casu morbi characterem, et causas investigabunt; an vetus, vel recens, naturalis, vel acquisitus, et an curabilis, nec absque salutis periculo. — Quibus omnibus diligenter inspectis, singula sub iuramento scripto tradent, et quid ipsi sentiant de viri impotentia, an acquisita, vel ingenta; absoluta, vel relativa tantum, ingenue fateantur nullaque relictis ambigendi ratione.

Corpus insuper mulieris, sed maxime illius genitalia membra a duabus saltem obstetricibus in arte et praxi peritioribus ac bonis moribus imbutis inspiciantur, adhibito prius mulieris balneo, si necessario praemittendum physici et ipsae iudicaverint. Accurate observabunt signa integritatem mulieris constituentia, nimirum conformationem partium, iuncturam, duritiem, rugositatem, et colorem; an hymen sit integrum, vel confractum in totum vel in parte; hoc in casu an et qua naturali causa, seu potius e congressu extranei corporis contigerit; an myrtiformes carunculae inveniantur, earumque magnitudinem, numerum, et conformationem, aliaque signa ab arte

tradita integritatem aut corruptionem mulieris constituentia sedulo inspiciant. Deinde unaquaeque seorsim singula, quae repererint, sub sacramento iudici, et a cancellario scripto fideliter tradenda, distincte exponat, et quod ipsae sentiant de illius integritate declarent. Earumdem depositiones praedictis physicis examinandae tradantur, ut decernant num mulier adhuc integra habenda sit, atque matrimonium non consummatum iudicandum. Verum si aliquod dubium adhuc explicandum supersit, opportunis ab ipsis physicis concinnatis interrogationibus, iterum obstetrices examinentur, et si nihilominus anceps peritorum iudicium permanserit, corpus mulieris ab ipsis inspicatur, adstante vero matrona antiquae virtutis, nullique exceptioni obnoxia, et ab Ordinario designanda. Expleta inspectione, iudicium dabunt physici singulasque proferent rationes quibus ipsorum sententia innititur.

Praetereunda tamen non erit investigatio super qualitate testium audito eorumdem parochi vel alia proba et apprime instructa persona, utrum ipsi sint bonis moribus imbuti, ac plenam merantur fidem illorum depositiones.

Omnibus superius recensitis diligenter ab Ordinario collectis, illa ad S. Congregationem mittere festinabit, decretorio eius iudicio subiicienda. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1153].

947.

S. C. S. Off. (Pondichery), 20 iun. 1858.

Unus gentilis non coniugatus, propter annonae deficientiam suum pagum relinquens, alterius provinciae pagum circiter 30 leucis distantem petiit, inibique iuxta morem suae tribus cum puella gentili undecim aut duodecim annos nata matrimonium contraxit. At, licet dicta puella apud maritum maneret, priusquam illa fuerit iuxta regionis existimationem nubilis, supradictus gentilis, propter causam nobis ignotam, suam uxorem coram magnatibus tribus dimisit, suum natalem pagum repetiit, et post reditum suum in pago vicino, commercium vitae habens cum christianis, Baptismum recepit, de matrimonio supra relato nihil dicens. Anno post Baptismi receptionem secundo, ille cum puella christiana matrimonium contraxit, sed nihil dixit de matrimonio in gentilitate contracto, neque interpellationem fecit. Iamiam tres liberos nunc habet ex muliere christiana. Anno autem praeterito puella, quam ipse in matrimonium duxit quando erat gentilis, Baptismum recepit et nunc cum christiano vult nubere. Sed missionarius, in investigatione quam ante matrimonium fecit, primum coniugium in gentilitate ab ea, ut supra, contractum fuisse detegit, et ex eis quae sive ex investigatione memorata dicta fuerunt, sive ex inquisitione facta apud neophyti parentes, ad nostram notitiam pervenit agendi ratio illius supra memorata; nihil vero ei diximus de validitate aut invaliditate secundi matrimonii, ut illius bona fides non tollatur. Interea permissio nubendi puellae recentior baptizatae denegata fuit usquedum responsum habeamus. Cum res ita sint, quaero: 1. Quid sentiendum est de matrimonio dicti hominis cum puella

christiana absque interpellatione et dispensatione contracto, et quid nunc agendum? — 2. Quid faciendum ut puella recenter baptizata licite et valide cum homine christiano alio contrahere possit?

R. Ex deductis subsistere primum matrimonium; ideoque R. P. D. Vicarius Ap. orator curet, prudentiori modo quo fieri potest, partes ad se vocare ad deducenda sua iura et, si nihil in contrarium repererit, redire obliget ad primum coniugium. — Insuper idem Vicarius Ap. suos missionarios hortetur ut opportune instruuntur sive catechumeni, sive neophyti, de obligatione quam habent interpellandi coniugem in infidelitate relictum, antequam ad alia vota transeant, neque ad illa ineunda admittantur nisi propriam libertatem prius comprobaverint.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1162. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 709].

948.

S. C. S. Off. (Cambodiae), 3 febr. 1859.

In Cambodia officium est christianorum tormenta bellica explodere, sive in bello, sive in caeremoniis civilibus, et arma deferre in aliis solemnitatibus a rege assignatis. Porro in regia quotannis fit caeremonia superstitiosa quam vocant *Penharac*, id est expulsio diaboli, et christiani iubentur ad statutas horas per totam noctem tormenta bellica explodere ad expellendum diabolum. In hac circumstantia quidam infideles vestibus ridiculis induti, et indumentis subsistentes ipsos diabolos repraesentant, et ad fragorem tormentorum pavorem fingentes huc illuc discurrunt et tremebundi aufugiunt. Porro, anno praecedenti, christiani accersiti a rege ut praedicto officio fungerentur, a missionario aversi sunt ne huius caeremoniae participes fierent; quo audito, rex inflammatus adstantibus dixit: Ergo nunc sunt duo reges in Cambodia, missionarius et ego? Istis verbis timore perculsi, dicti fideles ad regiam se contulerunt ad tormenta explodenda ne verberibus caederentur. — Queritur utrum in tali casu christiani possint dicto regis obtemperare, et tormenta explodere, saltem praemissa protestatione quod talem caeremoniam habeant ut vanam, ridiculam et omnino inefficacem ad depellendum diabolum.

R. Ut in N. 942: Ad primum dubium.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, n. 1170].

949.

S. C. S. Off. (Vienn.), 30 mart. 1859.

Utrum acatholici ratione vinculi consanguinitatis, seu matrimonii, inferri licite possint in sepulchro gentilitio familiarum catholicarum.

R. Curent Episcopi totis viribus ut cuncta fiant ad normam sacrorum

canonum; quatenus vero absque scandalo et periculo id obtineri non possit, tolerari posse.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1173].

950.

S. C. S. Off., litt. (ad Ep. Harlemen.), 6 apr. 1859.

Primum dubium circa matrimonia mixtaolvebatur, nimirum an intelligantur Declarationis Benedicti XIV pro Hollandia² comprehendendi possint sub nomine *haeretici* quinque sequentes classes: 1. Illi qui catholice baptizati a pueritia nondum septennali, in haeresi educantur, et haeresim profitentur; — 2. Qui non tam in haeresi, quam ab haereticis educantur, nulla scilicet, vel vix nulla haereticae doctrinae instructione accepta, et cultu non frequentato, licet aliquoties participato; — 3. Qui adhuc pueri in manus haeticorum incidentes, haereticae sectae adiunguntur; — 4. Apostatae ab Ecclesia catholica ad haeticam sectam transeuntes; — 5. Qui nati et baptizati ab haereticis, adoleverunt quin ullam solemnem haereseos professionem emisissent, ac veluti nullius religionis. — Igitur quid sentiendum sciscitatur Episcopus de istorum matrimoniis cum parte catholica initis. Addit vero illic praxim vigere partem catholicam non inquietandi. — S. Congregatio respondit: ad effectum matrimonii supranominatos comprehendendi in laudata Benedicti XIV Declaratione, adeoque acquiescere debet, uti iam se fecisse affirmat ipsemet Episcopus.

Secundum dubium de haeticorum baptismo dicitur: 1. An baptizati ab haereticis promiscue sint sub conditione baptizandi; — 2. An saltem illi quos non constat in particulari valide baptizatos fuisse. — Ad utrumque ac alia similia fit satis per resolutionem S. Congregationis Concilii, cui obsequendum esse probat Bened. XIV (*De Synod., lib. VI, c. 6, n. 7*): — *Die 29 Martii 1683. An et in quibus casibus baptizati ab haereticis debeant sub conditione rebaptizari si ad fidem catholicam convertuntur.* Respondit: non esse rebaptizandos nisi adsit dubium invaliditatis baptismi. Itaque luculenter patet non praeceptum, nec temere baptismum iterandum esse, sed in singulis casibus diligenter instituto examine a testibus fide dignis si reperiatur fuerit eo loci valide baptizari consuevisse, acquiescendum erit; si vero adhuc probabile dubitandi motivum supererit, tunc conversus rebaptizabitur sub conditione. Ast huius negotii iudicium cuinam committendum? Ad hoc quod tertio loco proponebatur dicendum est: posse Episcopum, regulariter loquendo, in casibus ubi non urgeat necessitas, et alias iure non

¹ Eadem S. C. S. Officii die 4 Ianuarii 1888 declaravit non nisi iuxta huiusmodi resolutionem esse intelligendum decretum 389 Concilii II Plenarii Baltimorensis ita se habens: « Ex mente Sedis Apostolicae toleratur ut in sepulchris gentilitiis, quae privata et particulari pro catholicis laicorum familiis aedificantur, cognatorum et affinium etiam acatholicorum corpora tumulentur »; adeo ut tolerantia de qua agitur sit tolerantia mere passiva ad praecavenda maiora mala.

² Cf. Bened. XIV Bull., tom. 1, p. 87-89.

definitis, sibi reservare tale iudicium; quin imo quandoque, ob graviores difficultates, ad S. Sedem tum in quaestionibus de Baptismo, cum in quolibet alio catholicae doctrinae themate recurrendum esse iura ipsa decernunt.

Tertium quaesitum de baptismo infantum dicitur, domi ab obstetricibus aliisque conlato. Quoad hoc plura verba congerere supervacaneum foret, cum a Summo Pont. Bened. XIV copiosam solidamque pro more eruditionem regulamque practicam expositam reperire poterit A. Tua *De Synod., lib. VII, cap. 6 et Instit. 8 ac 84*.

Demum ex pastoralis sollicitudine A. T. inquit: « Utrum concedi possit benedictio nuptialis privatim extra Missam, et praesertim annuli, quando post contractum matrimonium pars acatholica ad fidem convertitur, et utrique contrahentium gratissimum foret benedictionem accipere ». S. C. respondit: « Facta declaratione super validitate matrimonii, iuxta decretum superius allatum,¹ remittitur arbitrio Episcopi, et, si fieri potest, benedictio illa detur in Missa ». Ex quibus probe colligitur hanc benedictionem unice in favorem fidei pietatisque impertiendam esse, minime ex necessitate aut ex praecepto. Immo declaratio de validitate matrimonii praemittitur ne scandali, aut dissidii, aut dubii exoriatur occasio. Quapropter prudentiae Episcopi committitur ut, pensatis rerum adiunctis, hac facultate utatur, prout magis ad bonum gregis christiani ordinari in Domino iudicaverit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1174].

951.

S. C. S. Off. (Tchely Orient.), 13 apr. 1859.

S. C. resp.: Interpellationem faciendam esse post baptismum; et in casibus difficilioribus recurrat (Vic. Ap.) ad S. Sedem cum omnibus facti circumstantiis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1175].

952.

S. C. S. Off., instr. 22 iun. 1859.

Communicatio cum haereticis esse potest vel in reproba doctrina vel in ritibus aliisque signis falsae sectae protestativis cum scandalo fidelium, quibus ideo ab Ecclesia communio interdicitur cum illis, ne fides aut amitti aut periclitari intelligatur. Unde S. Ioannes Evangelista sic severe prae-

¹ Id est decretum 4 Maii 1809 quo statutum est: « Iansenistas non esse inquietandos obventu matrimonii bona fide contracti, non servata forma Concilii Tridentini; et pastores catholicos monendos ut abstineant a movenda disputatione super validitate vel nullitate matrimoniorum de quibus agitur ».

cipit: *Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave dixeritis ei, qui enim dicit illi ave communicat operibus eius malignis* (Ioan. 2, 10). Evidentissime ex his verbis prohibitum iri infer-tur quidquid huiusmodi *ave* exprimit, prout sunt actiones liturgicae quae ad ecclesiasticam unitatem significandam institutae fuere. Quapropter a PP. Concilii Carthaginensis sancitum legimus *cum haereticis nec orandum nec psallendum*, prout refert Benedictus XIV (de Synod., c. V, lib. VI). Illicitum est ergo in sacris functionibus haereticos in chorum invitare, alter-nis psallere, dare iis pacem, sacros cineres, candelas et palmas benedictas, aliaque id genus externi cultus, quae interioris vinculi ac consensionis indi-cia iure meritoque existimantur, tam in sensu activo, nimirum similia eis dando, quam passivo, ab iis in eorum sacris accipiendo. Idem enim in utra-que hypothesi esset ac *ave* illis dicere, eorumque operibus malignis commu-nicare. Sed quaedam (nunc) proponuntur quae ex se, prout ieiune ac nude exhibentur, communicationem in sacris haud praesferre videntur. Nam quae circa patrilos in matrimoniis, et circa iurantes in ecclesiis nostris obliuuntur, nullam declarant cooperationem prohibitam quoad catholicos. Patrini siquidem dicuntur ii qui solummodo desponsati lateri adstant, nihil agentes aut dicentes quod vetitae participationis signum referre iudicetur, et ita, si in ista materiali praesentia nullum pertimescendum sit scandalum, non erit cur anceps fluctuet missionarii animus. Multo minus angi debet si, nemine catholicorum invitante aut cooperante, haeretici templa nostra cuilibet patentia ingrediantur sua iuramenta pronunciaturi. Quid ad nos si tota actio haeticorum sit fidelium cooperationi remota?

Quoad funera demum iam feria V, die vigesima Maii 1755 responsum fuisse noverint missionarii, tolerandos esse haereticos vel schismaticos, qua-tenus meram praesentiam materialem exhibeant, causa honoris civilis erga defunctos, non se immiscentes precibus ac ritibus catholicis. In hoc enim nulla est proprie dicta participatio in sacris ex parte catholicorum, qua ex-clusa, in reliquis sese gerant ad tramitem Constitutionis Martini V, *Ad evitanda*.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1176. — Cf. etiam Acta S. Se-dis, vol. XXVII, p. 447, 448].

953.

S. C. S. Off., 20 iul. 1859.

Proposito dubio R. P. D. Episcopi Philadelpiae circa professionem fidei ac absolutionem haeticorum dum convertuntur, feria IV, die 20 Iu-lii 1859, Emi DD. decreverunt dandam esse instructionem prout sequitur:

In conversione haeticorum inquirendum est 1. de validitate Baptismi in haeresi suscepti. Instituto igitur diligenti examine, si compertum fuerit aut nullum aut nulliter collatum fuisse, baptizandi erunt absolute. Si autem investigatione peracta adhuc probabile dubium de Baptismi validitate super-

¹ Cf. N. 45.

sit, tunc sub conditione iteratur. Demum si constiterit validum fuisse, reci-piendi erunt tantummodo ad abiurationem seu professionem fidei. Triplex igitur in conciliandis haeticis distinguitur procedendi methodus:

1. Si Baptismus absolute conferatur, nulla requiritur abiuratio nec absolutio eo quod omnia abluit Sacramentum regenerationis.

2. Si Baptismus sit sub conditione iterandus, hoc ordine proceden-dum erit:

a) Abiuratio seu fidei professio.

b) Baptismus conditionatus.

c) Confessio sacramentalis cum absolutione conditionata.

3. Quando denique validum iudicatum fuerit baptisma, sola recipitur abiuratio seu fidei professio, quam absolutio a censuris sequitur.

(Notandum vero abiurationem seu professionem fidei aliam esse ab ea quae habetur in Bulla Pii IV.¹ Nam a Suprema S. C. S. Officii praescri-pta fuit illa, quae adnectitur, pro conversione haeticorum). Si tamen non-nunquam eiusmodi neo-conversus valde desideret ut ritus in eius baptismo olim omissi, hac occasione suppleantur, sacerdos huic pio eius voto morem gerere utique liberum habet. Debet tamen in tali casu adhibere ordinem baptismi adultorum, et mutare mutanda ob baptismum iam valide suscep-tum.

Sacerdos superpelliceo et stola violacei coloris indutus sedet in cornu Epistolae, si SS. Sacramentum asservetur in tabernaculo, sin minus in medio altaris, et coram illo genuflectit neo-conversus, qui codicem Evan-gelii dextra manu tangens, emittit professionem fidei, prout inferius habetur: vel, si nesciat legere, sacerdos praelegit eidem tarde professionem, ut conversus eandem intelligere, et cum sacerdote distinctis verbis pronun-tiare possit.

Professione di fede

Io N. N. avendo avanti gli occhi miei i sacrosanti Evangelii che tocco colle proprie mani, e sapendo che niuno può salvarsi fuori di quella fede, che tiene, crede, predica, ed insegna la S. Cattolica ed Apostolica Romana Chiesa, contro la quale mi dolgo di aver gravemente errato, perchè, nato fuori di essa Chiesa, ho avute e credute dottrine contrarie all'insegnamento della medesima.

Ora illuminato dalla divina grazia professo di credere che la S. Chiesa Cattolica Apostolica Romana è l'unica e vera Chiesa stabilita da Gesù Cristo su questa terra, a cui di tutto cuore mi sottometto. Credo tutti gli articoli che essa mi propone a credere; riprovo e condanno tutto ciò che essa riprova e condanna, e sono pronto ad osservare tutto ciò che essa mi comanda, e specialmente professo di credere:

Un solo Iddio in tre divine persone distinte, ed uguali, cioè Padre, Figliuolo, e Spirito Santo.

La dottrina cattolica sull'Incarnazione, Passione, Morte, e Risurrezione

¹ Cf. N. 108.

di Nostro Signor Gesù Cristo, e la unione ipostatica delle due nature, divina ed umana; la divina maternità di Maria Santissima unita alla di Lei integerrima verginità ed immacolata Concezione.

La presenza vera, reale, e sostanziale del corpo insieme coll'anima e divinità di Nostro Signore Gesù Cristo nel Santissimo Sacramento dell'Eucaristia.

I sette Sacramenti istituiti da Gesù Cristo per la salute dell'uman genere, cioè Battesimo, Cresima, Eucaristia, Penitenza, Estrema Unzione, Ordine, e Matrimonio.

Il Purgatorio, la risurrezione de'morti, la vita eterna.

Il Primato non solo di onore, ma anche di giurisdizione del Romano Pontefice, successore di S. Pietro Principe degli Apostoli, e Vicario di Gesù Cristo infallibile.

Il culto de' Santi, e delle loro immagini.

L'autorità delle apostoliche, ed ecclesiastiche tradizioni, e delle Sacre Scritture, da non doversi interpretare, ed intendere, se non nel senso, che ha tenuto, e tiene la S. Madre Chiesa Cattolica.

Ed ogni altra cosa che dai SS. Canoni, e dai Concilii Ecumenici, specialmente dal sacrosanto Concilio Tridentino (*nunc additur etiam*; e dal Concilio Vaticano) è stata definita e dichiarata.

Quindi con cuor sincero, e fede non finta detesto, ed abiuro ogni errore, eresia, e setta contraria alla detta S. Cattolica ed Apostolica Romana Chiesa. Così Dio mi aiuti, e questi suoi santi Evangelii che tocco colle proprie mani.

Postea neo-converso genuflexo manente, sacerdos sedens dicit psalmum Miserere, sive psalmum De profundis cum Gloria Patri in fine. Quo finito, sacerdos stans dicit:

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster *secreto*;

Y. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos a malo.

Y. Salvum fac servum tuum (*vel ancillam tuam*).

R. Deus meus sperantem in te.

Y. Domine, exaudi orationem meam.

R. Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

OREMUS

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) quem (quam) excommunicationis catena constringit, miseratio tuae pietatis elementiter absolvat. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. R. Amen.

Deinde sacerdos sedet, et ad profitentem genuflexum versus, eum ab haerese absolvit dicens:

Auctoritate Apostolica, qua fungor in hac parte, absolvo a te vinculo

excommunicationis quam ¹ incurristi, et restituo te sacrosanctis Ecclesiae sacramentis, communioni et unitati fidelium in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. R. Amen.

Denique abiuranti aliquam poenitentiam salutarem iniungat, e. g. aliquas preces, visitare ecclesiam, aut similia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1178].

954.

S. C. S. Off., 11 aug. 1859.

An praetermitti possit interpellatio facienda coniugi infideli quando adest certitudo quod infidelis nec converti, nec cohabitare velit pacifice cum coniuge ad fidem converso.

R. Quoties coniugem infidelem nec Christi fidem amplecti, nec sine contumelia Creatoris cum coniuge converso velle cohabitare certo constet, Episcopi tamquam Apostolicae Sedis delegati, et Vicarii Apostolici, dispensare poterunt super interpellatione, dummodo urgeat necessitas, nec tempus suppetat recurrendi ad S. Sedem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1180].

955.

S. C. S. Off. (Cincinnati), 13 sept. 1859.

1. In quali casi possa dirsi che i penitenti siano in pericolo od in articolo di morte, sicchè possano essere assoluti sopra ogni censura e peccato da qualunque sacerdote.

2. Se i Vescovi in virtù del Capo *Liceat*² possano assolvere dai casi occulti riservati alla S. Sede dopo il Concilio di Trento, e nominatamente un confessore che abbia attentato di assolvere il complice nel peccato turpe.

3. Se possa ciascun confessore assolvere il sacerdote che abbia sollecitato nell'atto o luogo della sacramental confessione.

4. Quando debba reputarsi reo di peccato turpe un confessore, sicchè se abbia assoluto il complice, sia incorso nelle pene e censure inflitte dalle Costituzioni di Benedetto XIV che cominciano l'una *Sacramentum Poenitentiae*,³ e l'altra *Apostolici muneris*.⁴

R. Ad 1. A probatis auctoribus iudicandi normam sumat (Archiepiscopus) quibus in casibus revera dici possint poenitentes versari in articulo vel periculo mortis, adeo ut quilibet sacerdos a quibusvis peccatis et cen-

¹ In dubio gravi aut levi utrum poenitens in excommunicationem incurrerit per haeresim professam, sacerdos hic inserat vocabulum *forsan*.

² Conc. Trident., sess. XXIV, de ref., c. 6.

³ Cf. N. 309. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. V.

⁴ Cf. N. 355.

suris eos absolvere valeat, et sub quibus cautionibus, si agatur praesertim de censuris summo Pontifici reservatis, et consulat decretal. Clementis III relat. in Cap. 15 *Cum desideres*, et C. 26 *Quod de his*, de sententia Excommunicat.

Ad 2. Non posse, iuxta resolutiones S. Congregationis Concilii Tridentini decretis interpretandis praepositae, quae mense Ianuario anni 1589 Archiepiscopo Mediolanensi ita respondit: *Reservationes casuum de novis post Concilium non comprehenduntur in Cap. VI, Sess. 24, De reform., et praesertim super clausura monialium*; et quae item 2 Martii 1595 Episcopo Nucerino respondit: *Nosse debet Episcopus facultatem absolvendi sibi tributam decreto c. VI, sess. 24 non extendi ad casus qui novis Summorum Pontificum Constitutionibus post Concilium Tridentinum fuerint Apostolicae Sedi reservati*.

Ad 3. Cum sollicitatio dummodo fuerit simplex, nullo iure S. Sedi reservetur, nihil obstat quominus sacerdos sollicitans, aliunde rite dispositus, a quovis confessario absolvi possit.

Ad 4. Ad dignoscendum quando confessarius censi debeat reus peccati turpis externi et in genere suo gravis, ita ut si attentaverit complicitatem absolvere, poenis et censuris per Constitutiones Benedicti XIV inflictis innodatus censi debeat, consulat probatos auctores et praesertim S. Alphonsum de Ligorio.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1181].

956.

S. C. S. Off. (Hong-Kong), 14 mart. 1860.

Per mezzo della S. C. di Propaganda si risponda al Prefetto Apostolico, che in quanto ai matrimoni dei massoni si regoli come nel caso di pubblici peccatori.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide (1893), n. 1526].

957.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Gallas), 28 mart. 1860.

1. Cum dubia exposita praesertim circa polygamiam simultaneam voluntur, et circa dispositiones ad susceptionem Baptismi, praemittenda erit doctrina Ecclesiae, ex qua, veluti corollaria, quaesita ipsa solutum iri (A. T.) facillime deducet. — Certissimum est polygamiam simultaneam iure evangelico esse omnino illicitam, unde postquam Iesus Christus (Matth. 19) matrimonium ad pristinam reduxit sanctitatem, unitatem et indissolubilitatem, addita pro baptizatis Sacramenti dignitate, nec fidelibus, nec iudeis, nec ulli mortalium licuit plures sibi copulare uxores. Consequenter divinitus sic restituta monogamia, non nisi unam uni legitimo validoque coniugio devinciri posse inconcussum fidei dogma habetur.

2. Quoad populos vero ubi illa vetita uxorum pluralitas reperitur, diligentissime inquirendum erit an in tanta morum corruptione quidpiam matrimonialis foederis teneant. Inveniuntur siquidem adeo perdit, apud quos nulla coniux propria est, sed ut cuique libitum fuerit, pecudum more lasciviunt, ut refert S. Hieronymus (advers. Iovinian., lib. 2, n. 7), qua in hypothese perperam de iure matrimonii institueretur quaestio, sed in conversione huiusmodi ad fidem polygami, aut eiusdem mulierum, conceditur missionariis ut in particularibus casibus pro sua prudentia et zelo id sequantur quod pro bono religionis ac partis conversae favore magis consentaneum esse iudicaverint, utpote qui vel quae nullo vero proprioque vinculo maritali vincuntur.

3. Sed etsi in particulari operabili, ob malam consuetudinem ita foedari contingat humanum genus, tamen, ut ait S. Thomas (1. 2., q. 94, a. 4), quantum ad prima principia lex naturae immutabilis homines ad bonum speciei et societatis matrimonii officio consequendum, docet et ordinat (S. Thom. *contra gent.*, l. 4, c. 78); quod ex Apostolo (ad Rom. 2, 14) colligitur: *cum enim gentes quae legem non habent, naturaliter ea quae legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis*, ideoque bonum naturae cum non totaliter extinguatur (S. Th. 1. 2., q. 85, a. 1) apud gentes utut feroces et corruptas, aliquid circa connubia iuris constitutum invenitur, quo fit ut veri matrimonii ratio decernatur.

4. Et ita iudicandum esse quoad Gallas plurimis indiciis demonstrat epistola A. Tuae; descripta enim miserrima ac lugenda illarum mulierum conditione, scribis tot sibi posse quemquam copulare, quot alendis potis erit: agnoscunt ergo obligationem alendae uxoris. Traduntur filiae a parentibus quandoque insciae vel renuentes: ergo ibi auctoritas paterna filiorumque subiectio exprimitur. Affirmas haud dubitari posse de earundem amore ad unitatem maritalem, quo certe praetensam renuentiam deposuisse feruntur. Sed insuper sacrum et solemne est apud Gallas hereditare uxorem defuncti fratris, quae idcirco ita erit fratris quod non alterius. Et quare non dicitur ius hereditandi uxores fratris, qui utique polygamus fuit, sed in singulari tantum uxorem? Quod si uxores hereditet, erit eadem ratio quae de pluribus iam dicta est. Ex hoc coniicitur non solum esse apud Gallas verum matrimonium, sed praeterea innuitur esse unam inter illas mulieres polygami quae proprie uxor dicitur. Quod si constiterit apud illos populos verum contrahi matrimonium, investigandum sedulo erit quatenam habeatur tamquam vera uxor, utrum quae prima fuerit desponsata, an alia quae praestet ceteris aliqua dignitate.

5. Regulariter sacri canones primam non in ordine ad baptismum, sed ad tempus desponsationis legitimam denunciant (nullo interveniente naturali impedimento) eo quod in primis nuptiis liber supponitur vir. Quod verum est si idem nuptiarum modus, consensus, caedemque caeremoniae servantur in omnibus. Prima itaque tempore declarata pro legitima uxore, ceterae uti concubinae iudicabuntur. Si vero esset inter illas differens desponsandi genus, ordo, praestantia, superioritas, ita ut prima dicatur non

temporis prioritate, sed quae speciali connubii excellentia ac gentis existimatione aliis praecelleret, tunc A. Tua mores nuptiales ac consuetudines nationis profundius scrutando referet, adnotatis accuratissime rerum adiunctis quo definiri posset quid iuris statuendum fuerit praesertim in particularibus casibus.

6. Hisce igitur ecclesiasticae scientiae praemissis theoriis, ad applicationem descendamus per quaedam corollaria ultro fluentia. Sequitur enim in polygamia tam infidelis quam haeretici regulariter primam habendam esse pro legitima, nisi ob aliquod dirimens impedimentum vitentur nuptiae. Quoad infideles pensitanda sunt impedimenta legis naturae: pro haeretico vero etiam impedimenta Ecclesiae catholicae cui subiicitur. Consideranda est etiam et forma nubendi, an in pactum redigatur matrimonii solubilitas, aliudve essentiae matrimonii contrarium. Demum si convertitur polygamus haeticus, remanere debet cum legitima uxore, dimissis reliquis, nulla facta interpellatione eo quod paulino privilegio uti nequit. Supponuntur etiam mulieres haeticae, alioquin adesset impedimentum disparitatis cultus irritans matrimonium. In eo tantum casu posset ex concubinis haeticis unam eligere, si nec cum priori nec cum alia legitimo vinculo uniretur, renovato consensu: curandum tamen esset ut et ipsa catholica fiat, nisi videatur concedenda dispensatio ab impedimento mixtae religionis, quae iustis de causis tribuitur. Sed in casu quod omnes verae concubinae probarentur, melius eligenda sibi esset aliqua catholica. Hoc committitur zelo et prudentiae missionarii.

7. Infidelis vero si frui velit dicto privilegio post baptismum, si unam tantum eamque legitimam habuerit uxorem, eam interpellare tenetur: 1. An velit converti; — 2. an saltem cohabitare pacifice absque iniuria Creatoris. Utrique aut alteri assentientem accipiet prout iura statuunt. Idipsum dicendum de muliere quae converti vellet; et in hoc ad paria iudicantur coniuges infideles.

8. Sed pro polygamis infidelibus specialis concessio facta fuit in favorem fidei, nimirum quod illa interpellatio fieri debet quoad primam partem, scilicet *an velit converti* tantum. Renuente prima uxore, poterit quamlibet ex aliis eligere, dummodo et illa fidelis fiat, renovato consensu. Hisce enim verbis exprimitur praefata facultas missionariis elargita: « *dispensandi cum gentilibus et infidelibus plures uxores habentibus ut post conversionem et baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti* ». Itaque huic priori uxori tribuitur plenius ius nuptiale, quae idcirco, si convertatur, remanere poterit in legitimo coniugio dummodo absque iniuria Creatoris: at si velit frui paulino indulto, interpellationem faciet prout supra notatur, nec ab hac regula possunt missionarii pro lubito deflectere, sed si quid notatu in contrarium dignum repererint, S. Congregationi fidelissime referent.

9. Ex his patet etiam responsio ad ea quae de iure hereditandi viduam fratris exponuntur. Siquidem si haec primo loco desponsata fuit in infidelitate, certissime pro legitima habebitur: si de concubinis fuerit, idem dicendum quod de illis: poterit enim si prima noluerit converti eam accipere,

si fidelis fiat renovato consensu, data illi post baptismum dispensatione super impedimento ab Ecclesia inducto quae equidem dispensatio iustis de causis concedi debet.

10. Explicatis iis quae matrimoniale vinculum respiciunt, ad dispositiones pro rite suscipiendo Baptismate gradum facimus.

Cum Apostolis ita Evangelium praedicandum erit (*Act., cap. 2, v. 57*): *Poenitentiam agite, et baptizetur unusquisque vestrum*. Pro adultis itaque (baptizandis) necessaria est poenitentia non quidem sacramentaliter sumpta sed virtualiter, quatenus a statu peccati omnino recedere debeat suscepturus Baptismum, ut gratiam consequatur. Si enim baptizari vellet quis cum voluntate persistendi in peccato, non est ei sacramentum Baptismi conferendum, ut docet S. Thomas (3 p., q. 68, a. 4), primo quidem quia per Baptismum homines Christo incorporantur, secundum illud (*Galat. 3*): « *quicumque in Christo baptizati estis Christum induistis* ». Quamdiu autem aliquis habet voluntatem peccandi, non potest esse Christo coniunctus, secundum illud (2 *Cor. 6*): « *quae participatio iustitiae cum iniquitate?* ». Unde Augustinus dicit (*Lib. de poenit.*) quod nullus suae voluntatis arbitri constitutus potest novam vitam inchoare nisi eum vitae veteris poeniteat. Ergo sive polygamus, sive concubinae omnino a statu fornicationis recedere debent, si velint digne disponi ad baptismum, et quoad hoc fides catholica flecti nescia nemini blanditur; nec umquam lucem cum tenebris, Christumque cum belial coniungi sinet.

Haec itaque aliaeque similia doctrinae catholicae dogmata missionarios docere studebit A. Tua, ne circa necessaria ad salutem quidpiam erroris in missionibus subrepat, quandoquidem non a prudentia carnis, sed a zelo secundum scientiam Dei cui omniaabilia sunt, apostolatus fructus uberrimi oriantur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1188].

958.

S. C. S. Off., 18 apr. 1860.

Litaniae omnes praeter antiquissimas et communes, quae in Breviariis, Missalibus, Pontificalibus, et Ritualibus continentur, et praeter Litanias de B. M. V. quae in S. Aede Lauretana decantari solent, non edantur sine revisione et approbatione Ordinarii, nec publice in ecclesiis, publicis oratoriis et processionibus recitentur absque licentia et approbatione S. Rituum Congregationis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1191. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 67].

959.

S. C. S. Off. (Hong-Kong), 7 maii 1860.

Se contratto un matrimonio misto alla presenza del ministro cattolico secondo le regole della Chiesa, e considerato valido dalla legge civile, sia lecito alla parte cattolica di presentarsi dipoi coll'altra parte al ministro protestante.

R. Negative, et detur rescriptum S. O. diei 29 Novembris 1672¹ et Praefectus Apostolicus consulat Benedictum XIV, *De Syn. dioec.*, lib. VI, c. 7. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1192].

960.

S. C. S. Off. (Coreae), 20 iun. 1860.

1. Se la facoltà di celebrare due Messe nello stesso giorno possa usarsi nello stesso luogo od in luoghi quasi continui fra di loro.

2. Se il desiderio dei neofiti di ricevere due o tre volte all'anno la Santissima Comunione sia una causa urgentissima per usare della predetta facoltà.

R. Ad 1. Missam ab eodem sacerdote, facultatem S. Sedis habente bis in die celebrandi, gravissima causa urgente, in eodem vel in diverso loco et in quacumque distantia celebrari posse, dummodo eiusdem celebrationis non protrahatur ultra horam post meridiem.

Ad 2. Desiderium neophytorum bis aut ter in anno SS^mam Communionem sumere volentium per se non esse urgentissimam causam in casu de quo agitur; sed pensatis omnibus locorum et personarum circumstantiis, relinquendum arbitrio R. P. D. Vicarii Apostolici.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1194].

961.

S. C. S. Off. (Coreae), 26 iun. 1860.

1. Quaeritur utrum coniugibus qui, postquam in infidelitate nupserunt, ad fidem convertuntur, supplendae sint caeremoniae matrimonii.

2. Quid insuper agendum si, alterutro in paganismo perseverante, exstulent ambo coniuges ut suppleantur praedictae caeremoniae?

R. Ad 1. Coniuges infideles, si fideles facti sint, optime facere si Ecclesiae benedictiones recipiant; adstringi tamen ad id non debere.

Ad 2. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1195].

¹ Cf. N. 751.

962.

S. C. S. Off. (Briocen.), 18 iul. 1860.

1. Utrum habeat Episcopus in sua dioecesi, extra Italiam, facultatem sive per se, sive per delegatum specialem, absolvendi ab excommunicatione occulta quam confessarius contraxit absolvendo, extra articulum mortis, complicem in crimine turpi.

2. Utrum saltem habeat praefatam facultatem in casu quo, propter imminens periculum scandali, aut alterius gravis mali, recursus ad S. Sedem fieri nequit opportuno tempore.

3. Utrum in iisdem circumstantiis habeat facultatem absolvendi presbyterum qui non esset suae dioecesis.

4. Utrum absolvendo a praefata excommunicatione propter urgentem causam, debeat imponere poenitenti onus recurrendi, cessante impedimento, ad S. Sedem, sub poena reincidentiae.

5. Utrum praefatam facultatem valeat ad tempus praefixum, vel ad praefixum casuum numerum, an tantum pro casu exposito delegare.

R. Ad 1. Negative, et dentur decreta Sacrae Congregationis Concilii Tridentini Decret. Interpr., quorum unum sub anno 1589, videlicet: *Reservationes casuum de novo post Concilium non comprehenduntur in Cap. 6, Sess. 24, de Reform., et praesertim super clausura monialium*. Et alterum sub anno 1595, nempe: *Nosse debet Episcopus facultatem absolvendi sibi tributam decreto C. 6, Sess. 24, non extendi ad casus qui novis Summorum Pontificum constitutionibus post Concilium Tridentinum fuerint Sedi Apostolicae reservati*.

Ad 2, 3, 4. et 5. Consulat Decretales Clementis III relat. c. 15 *Cum desideres*, et cap. 26 *Quod de his*, de sent. excom., et probatos auctores, inter quos S. Alphonsus de Liguori, L. 7, c. 1, dub. 5, *De censuris*, a n. 84 ad 92.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1197].

963.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Tche-Kiang), 1 aug. 1860.

In foliis ab A. Tua ad S. C. de Propaganda Fide transmissis exponebatur quemdam missionarium saepius appellari ad conferendum baptismum adultis moribundis, qui licet profiteantur propositum sibi baptismum se libenter recepturos, se vere renuntiare diabolo, credere in Deum, et antea vitae poenitere, attamen ex circumstantiis maximum relinquunt dubium circa sinceritatem huiusmodi dispositionum: supradictum vero missionarium consulere volentem ex una parte reverentiae Sacramenti, et ex altera parte salutis aeternae infirmi iam iam morituri, conferre baptismum sub hac conditione « si tu es vere dispositus » expresse intendens se non baptizare, sepositis bonis dispositionibus. Hinc quaerebatur: 1. Utrum talis modus conferendi baptismum licitus sit vel non.

Exponebatur praeterea nonnullos ex illis infirmis, recepto sub huiusmodi conditione baptismo, postea supervivere, imo et aliquoties e sua infirmitate penitus convalescere, et posse rectius disponi, et quaerebatur: 2. Utrum ipsi superviventes, et rectius dispositi debeant indiscriminatim omnes rursus baptizari saltem sub hac conditione « si non fuisti baptizatus ».

S. Congregatio Supremae et Universalis Inquisitionis, cuius iudicio haec dubia delata fuerunt, maturo super iisdem adhibito examine, sub feria IV 1 Augusti 1860 respondendum mandavit praesenti instructione.

Explorata res est tres in adulto requiri dispositiones ad Baptismum rite suscipiendum: fidem nempe, poenitentiam et intentionem illum percipiendi. Fides profecto necessaria est qua adultus debet esse sufficienter instructus, iuxta propriae intelligentiae mensuram, de mysteriis christianae religionis, et ea firmiter credere; et necessaria item est poenitentia qua debet peccata sua dolere, et actum elicere vel contritionis, vel attritionis; ac tertio necessario requiritur intentio seu voluntas suscipiendi hoc sacramentum, eaque deficiente, non imprimitur in adulto baptismatis character. At enim vero fides et poenitentia in adulto requiruntur, ut licite sacramentum suscipiat, et fructum sacramenti consequatur: intentio vero necessaria est ad illud valide consequendum, adeo ut qui baptizatur adultus sine fide ac poenitentia, illicite quidem at valide baptizatur; et contra qui baptizatur absque voluntate sacramentum suscipiendi, nec licite nec valide baptizatur. Hisce praemissis facile erit dignoscere missionarium in proposito casu non bene se gessisse, quando Baptismum administrans adulto moribundo, eodem calculo habuit dispositiones requisitas ad baptismum licite administrandum et eas quae ad illum valide percipiendum necessario requiruntur. In dubio enim utrum adultus morti proximus sufficienter instructus sit de fidei mysteriis, et ea sufficienter crediderit, atque in dubio utrum ipsum antea vitae sincere poeniteat, quum mortis necessitas urgeat, sacramentum absolute administrare ei debet absque ulla conditione. In dubio vero utrum ipse vere intendat baptismum suscipere, si praevio diligenti examine de hac intentione adhuc dubitetur, baptismus conferri debet sub conditione dummodo sit capax baptismi. Ne tamen norma quaedam desit huiusmodi missionario, hic adnexum A. Tuae transmittitur decretum eiusdem Congregationis Supremae et Universalis Inquisitionis latum feria V coram SSmo die 24 Augusti 1703 super quaestione ab Episcopo Quebec. proposita. ¹ Praeterea nec bene se gessit missionarius quando baptismum conferens sub conditione intendit se non baptizare sepositis bonis dispositionibus in suscipiente baptismum: nam in casu missionarius debet tantum intendere se baptizare quatenus suscipiens sit capax baptismi, idest illum sincere percipere velit. ²

¹ Cf. N. 767.

² Mens fuit E. morum PP. in praedicta Feria IV, 1 Aug. 1860 ut in transmittenda hac instructione ad Vic. Ap. Sacra Congr. de Prop. Fide eum moneret etiam: « Che nell'esaminarsi coloro che furono battezzati prossimi a morte, sotto condizione che non sarebbero battezzati se non avessero nè l'intenzione, nè la fede, nè il pentimento dei peccati, debba investigarsi se in quell'atto avevano tutte siffatte disposizioni; ed in caso negativo, questi debbono battezzarsi di nuovo; ed in caso di dubbio, sub conditione ».

Tandem quoad secundum dubium animadvertendum est baptismum ne sub conditione quidem passim ac temere esse iterandum, et tunc solum conditione uti licere cum prudens et probans subest dubitatio an quis fuerit valide baptizatus, quemadmodum traditur in Catechismo Romano, P. 2, *De Sacramento Baptismi*, n. 57.

Ceterum si praedicta dubietatibus missionariorum diluendis non sufficiant, eas A. Tua S. Congregationi exponere curabit ut omnibus perpensis circumstantiis removeantur.

Dubia proposita ab Episcopo Quebec tenoris videlicet. — « Queritur an missionarius possit conferre baptismum aliaque sacramenta infirmo barbaro, cui explicata sunt religionis mysteria, quique pollicitus est se observaturum (mandata) hoc tantum motivo scilicet quod nolit ei contradicere.

Multae ipsi supersunt rationes dubitandi num moribundus sit bene instructus, quia missionarius linguae barbarae rudis fere atque imperitus, non potuit nisi obiter explicare mysteria sublimia excedentia captum barbarorum, et quando moribundus affirmet se omnia capere, exteriora tamen, et exiguitas devotionis persuadent id moribundum dicere ex complacentia, ita ut si alius ad eum accederet qui diceret quod omnia quae dicta sunt ei nihil sint nisi merae fabulae, *etiam, sunt fabulae* responderet barbarus complacendi gratia. Hoc autem oriri potest ex duobus principiis: primum quia non capit quae ei dicuntur; secundum ex animi levitate, ita ut eo ipso momento quo dicit *credo et faciam* credat revera et exequi velit, sed minima ratione contraria sententiam mutabit. Quod tamen constat quod barbarus nollet uri in inferno, et sic affirmatio eius possit esse vera et ex intimo cordis, *hinc*:

Feria V, die 25 Ianuarii 1703 in generali conventu habito coram SSmo proposita supradicta quaestione, et auditis suffragiis Eminentissimorum et Rmorum Cardinalium Inquisitorum generalium, SSms rescribi mandavit: Non licere, si missionarius sit moraliter certus, prout in dubio asseritur, barbarum infirmum non sufficienter iuxta proprii captus mensuram intellexisse mysteria christianae religionis, aut ea sufficienter non credere, et ex solo motivo non contradicendi promittere se servaturum mandata eius religionis.

Si vero missionarius prudenter credat infirmum barbarum, quando dicit *credo et faciam* revera tunc sufficienter credere serioque promittere se servaturum, ut supra, debere baptizari. Si autem de praedictis missionarius dubitet, et tempus non suppetat illum melius instruendi, imminetque periculum mortis, debere itidem baptizari sub conditione. ¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1198. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 473-476].

¹ Cf. N. 765.

964.

S. C. S. Off., 22 aug. 1860.

S. C. resp. Matrimonium firmum ac validum consistere quoties nuptus, vel caeremoniae coram testibus praestitae, iuxta communem regionis existimationem, mutuum sponsorum de praesenti consensum sufficienter expriment; et aliunde (si sermo sit de locis in quibus tridentina lex¹ publicata est) missionarius commode haberi nequeat. Quod si contrahentes, vel eorum alter, in caeremoniis patrio more habitis, intentionem seu voluntatem contrahendi de praesenti vere non habuerint, matrimonium esse nullum. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1201].

965.

S. C. S. Off. (Tchely Meridio-Oriental.), 10 apr. 1861.

An adultis infirmis, quando ad capellam publicam nunquam posse deferri praevideatur, sollemnis Baptismus conferri possit et debeat: aut, quando a christianis baptizati sunt, an iisdem baptismi caeremoniae possint et debeant suppleri domi. Duplex plerumque occurrit casus: 1. Sunt quidam adulti qui in morbo periculoso baptizari petunt: verum isti, vetulae plerumque atque plebei adeo rudes sunt, et aliquando senio morboque confecti, ut nihil addiscere, nihil memoria retinere queant. Se credere, se velle ascendere caelum, se timere infernum profitentur. Si mors imminere videatur, missionarius eos domi baptizat sine solemnitate; nec alia sacramenta eis conferre audet ratione huiusmodi ignorantiae, ob ipsorum sacramentorum venerationem, et ad vitandam quamdam christianorum admirationem. — 2. Sunt vero alii adulti bene edocti et dispositi qui periculose decumbentes, vel absente sacerdote, a christianis iam baptizati sunt, vel a sacerdote praesente baptizari, aut sibi baptismi caeremonias suppleri, aliaque sacramenta administrari petunt, quique, propter infirmitatem et periculum, ante mortem nunquam deferri posse ad templum probabilissime praevidentur. Quaeritur:

1. An in primo casu bene se gerat missionarius.
 2. An, iuxta exposita in secundo casu, huiusmodi adultis infirmis domi sollemnis Baptismus dari, aut caeremoniae suppleri possint et debeant.
 3. An extra casum urgentissimae necessitatis alia sacramenta, etiam Poenitentiae, nondum domi vel in templo suppletis Baptismi caeremoniis, administrare liceat.
 4. An in Baptismo sollemni domi collato, vel in eius supplendis caeremoniis, servandi sint omnes ritus, qui in Rituali Romano praescribuntur.
- R. Ad 1. Adultos qui in morbo periculoso baptizari petunt, quique christianae religionis mysteriis iuxta proprii captus mensuram intellectis

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

credunt, et actum contritionis vel attritionis eliciunt, serioque promittunt se servaturos mandata eiusdem religionis, baptizari debere. Et pariter licere conferre baptismum adultis in mortis periculo constitutis qui peccata sua dolentes, et baptismum suscipere cupientes, nequeunt temporis defectu in fidei mysteriis instrui, dummodo iisdem fidei mysteriis vel simplici oris affirmatione, vel nutibus saltem, ostendant se consensum praebere. In baptismo autem domi conferendo ob imminens mortis periculum, omissis caeremoniis quae baptismum praecedunt, iuxta rubricam Ritualis,¹ illae poterunt adhiberi quae baptismum subsequuntur. Praeterea hisce neophytis moribundis non esse administrandum Viaticum nisi saltem discernant cibum spirituales a corporali, cognoscendo et credendo in Sacra Hostia praesentiam Christi Domini. Nec conferendum Sacramentum Confirmationis, nec Extremae Unctionis illis neophytis moribundis, quos missionarius capaces Baptismi credidit, nisi saltem habeant aliquam intentionem percipiendi Confirmationem ad robur animae suae adiiciendum, et recipiendi S. Unctionem in beneficium animae pro mortis tempore ordinatam. Curandum tamen ut, si huiusmodi adulti convalescerint, opportunis instructionibus circa fidei mysteria, et naturam atque effectus sacramentorum diligenter edoceantur, et omnia in baptismi susceptione suppleantur.

Ad 2. et 3. Affirmative.

Ad 4. Posse et teneri uti illis caeremoniis quibus possunt uti. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1213].

966.

S. C. S. Off., 19 iun. 1861.

SSm̃us D. N. Pius PP. IX de consilio Em̃orum ac Rm̃orum Patrum Generalium Inquisitorum dignatus est declarare Episcopos qui facultatibus gaudent Formulae VI, atque ideo facultate dispensandi in 3 et 4 simplici et mixto tantum in contrahendis, posse dispensare in 3 et 3, in 4 et 4, nec non in 3 mixto cum 4, sive gradus ab uno, sive a duplici stipite proveniant. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1218].

967.

S. C. S. Off. (Marysville), 21 aug. 1861.

1. Anne licitum est matrimoniis eorum assistere qui non solum sint e secta protestantium, sed etiam e societate *muratorum liberorum*, si huiusmodi ducere velint catholicos?
2. Si petentes matrimonium fuerint equidem catholici, sed obliti omnino expertes religionis per varios annos, tandem socios se iunxerint *liberis mura-* toribus; si huiusmodi velint matrimonium contrahere cum catholicis quin

¹ Tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum*, n. 28.

«rationabilis aliqua extet causa, poenitentes qui hoc more utuntur, non esse inquietandos».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1230].

971.

S. C. S. Off., litt. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 26 nov. 1862.

Quid intelligendum sit, sciscitaris, per verba quibus in laudata instructione (15 Nov. 1858)¹ innititur, et quasi ligatur facultas seu tolerantia benedicendi mixta matrimonia, scilicet ad vitanda graviora mala et damna. — Procul dubio graviora inde oriuntur mala et damna — 1. quotiescumque ob denegatam matrimoniis mixtis benedictionem facile excitarentur haereticorum querimoniae et odia adversus fideles, legesque ecclesiasticas; — 2. quotiescumque denegata a parochio catholico benedictione, sponsi ante vel post eorum illo celebratum matrimonium ministellum adeant vel etiam in haereticorum templum conveniant ad sacrilegam benedictionem obtinendam, parochio catholico omnino posthabito; — 3. quotiescumque insuper timendum esset quod recusata ab ipsis expetita benedictione, aut non servarentur necessariae cautiones de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, et de universa prole in catholica religione educanda, aut, quod detestabilius foret, ne pars catholica ad haereticorum castra in sui et futurae prolis aeternam perniciem transiret. Evidenter, Ill^{me} ac R^{me} Praesul, haec et similia sunt gravia illa damna ac mala ad quae vitanda Summus Pontifex indulgere seu tolerari posse declaravit ut in matrimoniis mixtis nuptialis impertiretur benedictio. Per haec igitur facilis Vicariis Apostolicis omnibus, ac recta sese offert instructionis interpretatio et praxis. — Unde etiam ex dictis patet responsio ad secundum. Statim enim ad supradicta attendendo anxietates et dubia evanescent circa non rectam ac inde discrepantem instructionis interpretationem, et ad praticos casus seu eventus applicationem. Quandocumque autem ob notabilem locorum distantiam Praesules per se causarum et circumstantiarum gravitatem et veritatem cognoscere nequeant circa mixta matrimonia sacerdotali benedictione honestanda, poterunt per missionarios sibi subditos haec eadem implere, qui tamen sint circa praedictas causas et instructionem optime edocti, prudentia et zelo secundum scientiam praediti. Quae tertio loco te anxium reddebant circa silentium ac secretum in laudata instructione quoad posse inculcatum, non ita presse intelligenda videntur, ut nemini innotescat haec S. Sedis indulgentia, seu potius tolerantia in benedicendis mixtis nuptiis. Etenim scias oportet quod Sanctitas Sua monitos esse voluit Praesules ut non passim et absque delectu matrimoniis mixtis benedictio impertiatur, nec per publicas instructiones, veluti etiam per modum regulae, tali utantur facultate, sed prudenter admodum et caute, ut oblivioni non tradantur saluberrimae Ecclesiae conditiones, quae semper implicite talibus

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1169.

dispensationibus adiunctae intelliguntur. Sane non aliam esse Summi Pontificis mentem Ampl. Tuae ceterisque Apostolicis Vicariis perspectum erit, si attendas ad ea, quae in Apostolicis Litteris in forma Brevis Episcopo Trevirensi die 3 Octobris 1853 hac super re datis habentur. Summus Pontifex Pius IX postquam Trevirensi Ordinario indulgit ut, concurrentibus causis iam supra commemoratis, matrimoniis mixtis impertiri posset benedictio, hunc in modum prosequitur: «Quae sane conditiones (extra ecclesiam et absque parochi benedictione) eo potissimum spectant, ut in animis catholicorum nunquam obliteretur memoria canonum, qui haec detestantur connubia, et constantissimi illius studii, quo S. Mater Ecclesia suos filios avertere consuevit, ab iisdem nuptiis in eorum futurae prolis perniciem contrahendis».

Ex dictis igitur Tibi ceterisque Vicariis Apostolicis certa proponitur norma ad recte interpretanda et ad praxim reducenda ea quae de benedictione mixtis nuptiis danda traduntur in instructione Card. Antonelli.

Ad quaestiones tandem quas veluti consectorias, solvendas etiam proposuit A. Tua, ita S. Congregatio respondendum censuit. Improbendam minime esse missionariorum praxim, qua ad detegendam haereticorum fraudem, qui relicta propria uxore cum catholica muliere copulari praesumerent, inter alias investigationes, banna illorum publicantur, nulla tamen facta mentione religionis illorum, qui nuptias sint contracturi.

Quoad dubium autem: — Num sacramenta dari possint catholicae parti mente paratae ad ineundum coram ministro protestante sive ante sive post catholicum matrimonium? Attendendum erit, an sponsi adeant ministrum protestantem ut legi tantum civili satisfaciant, an vero ut in sacris communicent. Si hoc secundum, cum minister heterodoxus adstat ut addictus sacris, et pars catholica in sua prava intentione persistat, non potest admitti ad sacramentorum participationem usque dum a pravo resiliendo proposito vere respiscat. Qua de re opportunum erit consulere Benedictum XIV, de Synod. Dioec., Lib. VI, cap. VII, § 2. — Postremo sciscitabatur: An admittenda sit pars catholica, quae matrimonium cum haeretico, et coram ministello contraxit (valide tamen vigore extensionis Benedictinae pro Hollandia) ad renovationem mutui consensus coram parochio seu missionario catholico, qui possit etiam recitare formulam «ego vos coniungo», insuper an ad eandem consensus renovationem admitti possint coniuges ab haeresi conversi, qui id instanter petunt? — In locis in quibus matrimonia haereticorum inter se, sive inter unam partem catholicam, aliamque heterodoxam contracta, etiam non servata Tridentini forma,¹ sunt valida (dummodo aliud non obstiterit canonicum impedimentum), nequeunt coniuges admitti ad matrimonium (iam per se indissolubile) quasi denuo contrahendum per verba mutuum de praesenti consensum exprimentia, nec formula «ego vos coniungo in matrimonium» a sacerdote recitanda erit. Attamen si agatur de matrimoniis mixtis coram haeretico ministro iam contractis, quatenus cautiones a iure necessariae praestitae fuerint, et pars catholica facti poe-

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

nitens benedictionem petat, poterit ei, praevia absolutione a censuris, impositisque salutaribus poenitentiis, benedictio impertiri, exclusa tamen semper Missae celebratione. Pariter etiam coniugibus ab haeresi conversis dummodo petant, impertienda erit nuptialis benedictio in Missa. Parochus vero quovis in casu coniuges condocet faciat eiusmodi benedictionem ad ritum unice, non ad validitatem pertinere coniugii.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1232].

972.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Hun-nan), a. 1863.

Delatae sunt ad S. C. quaestiones quae primum a R. D. Francisco Dien missionario, deinde ab A. Tua propositae sunt circa difficultates in quibus versantur fideles in Hunnanensi provincia. Narrabas enim paganos regionis illius actos in rabiem ob libertatem christianae religioni decretam ex publica conventione inter Gallorum ac Sinarum imperatores inita, eo procurrisse insaniae ut venerandae Crucis signum pedibus ultro citroque euntium calcandum in publicis viis, in pontibus, in portarum urbium limine insculperint, aut quomodocumque descripserint, idque tanta alicubi frequentia et continuitate ut abstinere ab ea iniuria (modo prosequi iter firmum sit) ne volentes quidem possint. Quod quidem ad christianos praesertim in angustias coniiciendos factum fuisse scribis, ut nimirum vel tota urbe carentibus domos pereundum, vel, cruce calcata, indicium, ut illi arbitrantur, eiuratae religionis dare cogantur: qua de re addis, quosdam tibi videri ex paganis primis diebus in excubiis fuisse ut christianorum agendi rationem taciti explorarent. Quibus expositis postulasti an liceat christianis super eiusmodi cruces incedere, non quidem contemptus, sed necessitatis causa, idque eo etiam in casu in quo adstant exploratores qui taciti christianos observant: quodque inde consequitur, an qui ita se gesserunt recte egerint; sin vero male, an relinquendi sint in bona fide, an monendi, an etiam ut apostatae habendi. Quibus quaestionibus alias addidit missionarius Tien, nimirum utrum, in incedendo aliquam diligentiam, eamque mediocremne an summam adhibere debeant christiani ne super cruces vestigium ponant: an imo iis liceat etiam voluntarie eas calcare, non quidem ad religionis, sed ad eorum contemptum qui absque ulla auctoritate eas descripserunt. Itaque si christiani a nemine moneantur de aliquo Crucis signo quod ante pedes forte habeant, S. C. praestare censuit ut libere incedant nihil exanimantes. Quando enim ea constant quae ab A. Tua exposita sunt, duoque illa praesertim sunt evidentia et publice nota, necessitas ita agendi ad negotia propria gerenda vitamque ipsam sustentandam, et intima christianorum voluntas in sua religione retinenda, et in iis omnibus quae contraria eidem sunt excludendis, facile quisque intelligit neque ex fine, neque ex obiecto, neque ex circumstantiis (quae tria sunt elementa quibus actionis moralitas constituitur) eiusmodi agendi rationem posse redargui. Finis enim qui non ad

religionis contemptum, sed ad consulendum necessitatibus propriis dirigitur manifeste honestus est; eiusmodi autem fine proposito, actum quoque materiale incedendi super cruces (quo in actu actionis obiectum situm heic est) si in se consideratur, nihilque pravitatis a circumstantiis accipiat, culpa omni vacare non est dubitandum. Cum enim incedere ac vestigia ponere sit actus natura sua indifferens, necessario sequitur quod, si finis inhonestus excluditur, honestus autem rationique conformis proponitur, ipse quoque actus et honestus et rationi conformis sit habendus. Itaque nosti non modo inter scrupulos recenseri si quis religioni sibi vertat quod paleas in crucis formam connexas inter ambulandum calcavit, verum etiam passim libereque in templis super lapides sepulchrorum fideles incedere, ubi SS^mum Iesu nomen eiusque monogramma, et cruces saepissime insculptae sunt. Restat igitur ut a circumstantiis nihil accedat pravitatis, ex quibus una in casu proposito occurrit quae speciem aliquam difficultatis portendere videtur, quod in praedictis crucibus describendis laqueum christianis iniicere pagani sibi proposuerunt, ut nimirum, si necessitate coacti eas calcaverint, eiurasse religionem videantur: cui alteram addit A. Tua, qua nonnihil videtur commoveri, quod scilicet primis diebus etiam in excubiis pagani fuisse visi sunt, ut christianorum agendi rationem observarent: quam tamen circumstantiam nihil momenti afferre facile perspicies. Cum enim dicas eisdem omnino tacitos, nihilque prorsus audentes adstitisse, plane intelligis perinde eos esse habendos, ac qui fortuito christianos transeuntes viderent. Quapropter unum quaerendum heic est tum quoad eos, tum quoad alios qui fortuito adsint, tum etiam quoad ceteros qui absentes factum cognoscunt, utrum quod malo illo animo cruces pagani insculperint, scandalum apud illos merito oriatur si christiani super eas incedant, quasi nimirum eiuratae religionis indicium edidisse videantur. Cum in omnium oculos duo illa quae diximus insiliant publiceque nota sint, christianorum scilicet voluntas quae religioni suae palam firmiterque adhaeret, parique ratione ab iis quae contraria sunt abhorret, et vera ratio quae eosdem adigit ad urbis vias frequentandas, quae est necessitas sua negotia gerendi suaeque vitae sustentandae, illud sane consequitur quod si quis malitia sua voluntarie obcaecatus haec nolit videre, quod omnes vident, ut apostasiam per calumniam christianis attribuat, is profecto non pusillorum scandalum patitur, neque ex infirmitate natum, sed pharisaeorum et ex malitia productum. Pharisaeorum autem scandalum nosti esse spernendum, ac proinde vides neque ex fine, neque ex actionis obiecto, neque ex circumstantiis redargui posse christianos quod nihil examinantes libere per urbem incedant. Id tamen S. C. in eo tantum casu retinendum esse censuit cum nemo christianos admonet de cruce aliqua quam iuxta pedes habeant. Si enim ab aliquo ii moneantur, eadem S. C. respondit diligenter eos curare debere, ne Crucem pedibus premant, quandoquidem, si moniti eandem libere calcarent, cum tamen vitare id possent, merito pusillis atque infirmis viderentur religionis sanctitatem violasse. Quapropter non potuerunt E^mi Patres non mirari de dubio illo quod subiectum fuit, utrum nimirum christifideles possint etiam voluntarie cruces calcare ad contemptum illorum qui fecerunt, sine contem-

ptu autem religionis. Quis enim non videat contemptum Crucis a contemptu eorum qui eas descripserunt eo in casu separari non posse? eaque excusatio si admittatur, non absimili defensione eum quoque posse uti qui veram Crucem sub pedes proiciat, aiens se non Christi neque istius Crucis contemptu, sed iudaeorum, qui eam Christo statuerunt, id fecisse? Quod si etiam huiusmodi abstractio fieri posset, manifestum tamen est pusillorum saltem ratione qui scandalum inde caperent, eadem uti non licere. Ut enim in simili casu animadvertit Chrysostomus (Hom. XXV, n. 2, in I Cor.) de iis nimirum agens qui existimabant fas esse christianis de immolatiis, etiamsi moniti essent, absque ulla necessitate edere, dummodo iure libertatis suae se id facere profiterentur, non autem ut idololatriae consentirent, eiusmodi remedio pusillorum vulnus minime sanatur, quia nimirum cum videant vitari illud potuisse suspicionemque omnem violatae religionis e ratione removeri, neque tamen id esse factum, nunquam ait S. Doctor sibi sinunt persuaderi malum animum in ea re abfuisse, etiamsi millies id repetatur: infirmi enim sunt. Quapropter cum Germaniae Apostolus S. Bonifacius a Gregorio II postulasset «utrum de immolatiis, si a fidelibus superductum fuerit vivificae crucis signum, edi liceret an non?» S. Gregorius (ep. XIII § 6) rescripsit: «Illud (de hac re) sufficit respondere quod B. Paulus Apostolus dicit: si quis dixerit quia hoc immolatiis est, nolite edere propter eum qui indicavit, et propter conscientiam». Pari igitur ratione si christiani ab aliquo moneantur se crucem ante pedes habere, curare omnino debent, ne illam conculcent. Quod si ita praeclusum sit iter ut nonnisi per descriptas cruces transire liceat, eo in casu cum sit manifestum non ex aliqua irreverentia, sed ex mera necessitate per illas incedi, fieri quidem id posse S. C. respondit, sed ad omnem scandali rationem amovendam, duplicem conditionem servari oportere. Prima est ut coram monente et audientibus expresse christiani profiteantur voluntatem inferendi Cruci iniuriam omnino a se abesse; altera est ut in actu ipso transeundi modum teneant, quantum fieri potest, decentem, ut aliquod reverentiae signum ex eo ipso appareat. Haec enim si fiant cum de necessitate ita agendi, et de voluntate a violanda religione aliena aperte constet, si quis scandalum id sumere velit, is pharisaeorum mores plane sequeretur, adeoque despicienda eius calumnia esset, praesertim cum, si hisce paganorum iniuriis plus aequo terreri christiani se sinant, ansa illis praeberetur ad difficiliorem in dies faciendam christianae religionis conditionem, eamque facile hisce artibus extinguendam. Summa igitur responsi quod postulationibus tuis S. C. dandum censuit eiusmodi est: 1. Si a nemine christiani moneantur de aliquo Crucis signo quod ante pedes forte habeant, oportere eos libere incedere nihil examinantes iuxta monitum S. Pauli (I Cor. X, 22, 27). 2. Si moneantur, curandum ab iis esse ne vestigia supra Crucem inferant. 3. Si moniti adesse Crucem, adeo praeclusum iter reperiunt ut nonnisi per eam transire liceat, ita eos transire debere, ut primum expresse profiteantur nullam sibi esse mentem Crucis violandae, deinde, in actu ipso transeundi, modum quantum fieri potest decentem servant, ut indicium aliquod reverentiae ex eo ipso appareat. Quae quidem abunde vides suffi-

cere ut certa norma christianis praescribatur, qua simul possint, et necessitatibus suis consulere, et religionis sanctitatem inviolatam tenere.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1235].

973.

S. C. S. Off. (Helvetiae), 21 ian. 1863.

1. Nei luoghi ov'è il costume di contrarre il matrimonio innanzi al ministro eretico, i parrochi istruiscano i cattolici sul grave peccato che commettono nel seguire questo costume, e sulle gravi pene ecclesiastiche che sono perciò comminate, e le infliggano pure all'occorrenza i Vescovi, ove credano che ciò sia espedito; e che nel darsi le dispense si ponga l'espressa condizione che nè prima nè dopo il matrimonio i contraenti vadano avanti al ministro eretico.

2. Che per contrapporre un argine all'indifferentismo derivante dai matrimoni misti, i Vescovi insistano acciocchè i parrochi non tralascino mai d'invigilare sulla educazione dei figli nati da tali matrimoni, specialmente quando siano nati da una donna eretica.

3. Che i parrochi tutte le volte che muore la parte cattolica, invigilino attentamente perchè i figli non siano pervertiti.

4. Che nei luoghi ove esiste la legge che i figli debbano seguire la religione del padre, nel caso che questi sia eretico, non si accordi mai la dispensa, se non consta moralmente almeno che la parte cattolica sinceramente voglia, ed efficacemente possa adempire le obbligazioni e cauzioni. Intanto Mons. Incaricato suggerisca in qual modo potrebbe ottenersi anche in via di diplomatica l'abrogazione di questa legge.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1236].

974. I

S. C. S. Off., 18 mart. 1863.

Esaminato se la pena d'inabilitazione alla celebrazione della S. Messa prescritta contro i rei di sollecitazione del Decr. di Bened. XIV sotto i 5 Agosto 1745¹ sia *laetæ sententiae*, o soltanto *ferendae*: inerendo alle precedenti risoluzioni di questa S. C. Suprema, ed a dichiarazioni della S. Penitenzieria, gli E. m. Inquisitori Generali ritennero che la pena suddetta è soltanto *ferendae sententiae*. Fattasi di ciò relazione al S. P. dall'Assessore del S. Off., S. Santità si degnò confermare questa dichiarazione, ed ordinare che essa sia notificata alla S. C. di Propaganda, e quindi la comunicata ai Vicari Apostolici e Superiori delle Missioni, avvertendoli ad osservarla in pratica, non ostante qualunque altra risposta contraria che sia stata data in proposito.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1237. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 450, 451].

¹ Cf. N. 795.

975.

S. C. S. Off. (Hierosolymae), 13 ian. 1864.

An sit probandus usus inductus in aliqua hospitali domo absolvendi sacramentaliter sub conditione moribundos haereticos et schismaticos, idque iuxta naturam conditionatae absolutionis, et ob praesumptam bonam fidem multorum qui in haeresi vel schismate educati fuere, nulloque praevio actu quo possint, saltem implicite, reconciliati catholicae Ecclesiae iudicari silentio super hoc servato vel ob impossibilitatem, vel ne turbetur moribundi conscientia.

R. Usus de quo quaeritur, prout exponitur, esse improbandum; et ad mentem: La mente è di accennare a Mons. Patriarca di Gerusalemme che, qualora il moribondo eretico o scismatico avesse dato un qualche segno su cui fondare un ragionevole dubbio che quegli aderisca alla santa Chiesa cattolica, in tal caso i preti di quella delegazione dovranno seguire le norme dettate da accreditati autori.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1246].

976.

S. C. S. Off. (ad Ep. Osnabrugem.), 17 febr. 1864.

Non latet, quibusdam in locis haereticum ministrum agere personam magistratus mere civilis, coram quo se sistere solent coniuges, aut etiam debent, ob finem politicum, nempe ut habeantur civiliter honesti coniuges, prolesque censeatur legitima. Tunc vero urgentibus haereticis, aut lege civili imperante, non improbat quod pars catholica una cum haeretica se sistant, ante vel post contractum ad formam Tridentini¹ matrimonium, etiam coram ministro haeresi addicto ad actum civilem dumtaxat implendum. Etenim ad dubium olim sic expressum: « Utrum catholicus coram proprio catholico parochi cum haeretica contrahens, licite possit, urgentibus haereticis, matrimonium hoc ratificare coram ministro haeretico, si nulla hinc ritus haeretici professio habeatur, aut colligatur, et, quidquid minister haereticus in casu peragit, civilis dumtaxat et politica gratulatio sit et censeatur »; per S. Congregationem responsum fuit: *Affirmative*.

Verum enim vero quotiescumque minister haereticus censeatur veluti sacris addictus, et quasi parochi munere fungens, non licet catholicae parti una cum haeretica matrimonialem consensum coram tali ministello praestare, eo quia adhiberetur ad quandam religiosam caeremoniam complendam, et pars catholica ritui haeretico se consociaret; unde oriretur quaedam implicita haeresi adhaesio, ac proinde illicita omnino haberetur cum haereticis in divinis communicatio. Ea propter etsi perniciose haec consuetudo in-

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

leverit ita ut a clero de facili corrigi non possit, nihilo tamen secius, omni adhibito studio ac zelo evellenda erit. Et sane Benedictus XIV aperte docet non licere contrahentibus se sistere coram ministro haeretico, quatenus assistat ut minister addictus sacris, et contrahentes peccare mortaliter et esse monendos. Opportune itaque ab Te instructi et commoniti parochi ac missionarii, edoceant fideles, qua publicis in ecclesiis catechesibus, qua privatis instructionibus, circa constantem Ecclesiae doctrinam et praxim, ita ut a mixtis contrahendis nuptiis, quoad fieri possit, salubriter avertantur; sin autem, abhorreant prorsus a celebrando matrimonio coram haeretico ministro sacris addicto, id quod omnimode illicitum et sacrilegum est. Ita responsum fuit Ordinario Treviren. sub fer. IV, die 21 Aprilis 1847.

Sciant insuper parochi, si interrogentur a contrahentibus, vel si certe noverint eos adituros ministrum haereticum sacris addictum ad consensum matrimonialem praestandum, se silere non posse; sed monere eosdem debere sponso de gravissimo peccato quod patrant, et de censuris in quas incurrunt.

Verumtamen ad gravia praecavenda mala, si in aliquo peculiari casu parochus non fuerit interpellatus a sponso, an liceat nec ne adire ministrum haereticum, et nulla fiat ab iisdem sponso explicita declaratio de adeundo ministrum haereticum, praevideat tamen eos forsitan adituros ad matrimonialem renovandum consensum, ac insuper ex adiunctis in casu concurrentibus praevideat monitionem certo non fore profuturam, immo nocituram, indeque peccatum materiale in formalem culpam vertendum, tunc sileat, remoto tamen scandalo, et dummodo aliae ab Ecclesia requisitae conditiones, atque cautiones rite positae sint, praesertim de libero religionis exercitio parti catholicae concedendo, nec non de universa prole in religione catholica educanda. Quod si tandem consensus coram parochi velit renovari, postquam praestitus iam fuerit coram ministro haeretico, idque publice notum sit, vel ab ipsis sponso parochi notificetur: parochus huic matrimonio non intererit, nisi servatis, uti supponitur, ceteroquin servandis, pars catholica facti poenitens, praeviis salutaribus poenitentiis, absolutionem a contractis censuris rite prius obtinuerit.

Sacra igitur Congregatio plurimum in Domino confidit Te, praemissis prudenter ac firmiter inhaerentem, effecturum, ut inviolabilis doctrinae sartum tectum servetur depositum, catholicorum mores fidei respondeant, damna apprehensa arceantur, et fideles doctrina atque exemplo roborati incedant per semitas iustitiae.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1247. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVI, p. 207, 208].

977.

S. C. S. Off. (Sanctorien.), 22 iun. 1864.

Se possa tollerarsi che il Vescovo ed il clero cattolico accompagnino sotto il baldacchino il re acattolico della Grecia fino alla chiesa, come sogliono praticare i greci scismatici; e ciò affine di evitare gravi inconvenienti a danno dei cattolici.

R. Si notifici al Vescovo la risposta data dalla S. C. degli Affari Ecclesiastici Straordinarii nella sessione dei 27 Luglio 1815 al seguente quesito di Mons. Vescovo di Tournay nel Belgio: «*Con quali formalità il principe eterodosso si debba ricevere, se voglia assistere alle cerimonie religiose*». Fu risposto secondo l'Istruzione data dal S. O. il dì 10 Maggio 1753: ¹ *Quatenus meram praesentiam materiale exhibeat causa honoris civilis, nec se immisceat precibus ac ritibus catholicis, tolerari posse: quatenus vero in religionis functionibus proprios ritus adhibeat vel nostris se immisceat, nec licere nec esse permittendum.*

Inoltre si richiami alla memoria di Mons. Vescovo di Santorino l'Istruzione data dal S. O. al predecessore di lui nella fer. IV, 25 Ag. 1841 e trasmessagli col mezzo della S. C. di Propaganda, dove specialmente sotto i nn. 3 e 4 si contengono alcune prescrizioni che fanno a proposito della presente domanda. ²

Finalmente si faccia conoscere a quel Vescovo che la cerimonia di cui egli parla nel suo quesito si potrà tollerare quando una vera necessità lo richiegga, e purchè il Vescovo ed il clero non usino la cotta, nè altro abito sacro, e purchè si adoperi un baldacchino di forma diversa da quella solita ad adoperarsi nelle sacre funzioni, e sia portato da secolari.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1256].

978.

S. C. S. Off. (Smyrnen.), 30 iun., 7 iul. 1864.

1. Si può permettere a cattolici di accompagnare i funerali degli eretici sino alla porta della chiesa?
2. Si possono gli eretici far cantare nelle nostre chiese ed assistere all'altare per servire la Messa?
3. Un cattolico può permettere ad un eretico o scismatico di contrarre matrimonio nella propria casa (facendo per lo più i greci i matrimoni in casa ove si reca il loro prete)?
4. È proibito ad un eterodosso di far da patrino ad un fanciullo cattolico. Si può permettere ad un cattolico di tenere al sacro Fonte un figliuolo scismatico eretico, amministrandosi il sacramento, s'intende già, da un ministro eretico?
5. È permesso a cattolici di mettersi in ginocchio, o almeno dare alcun segno di venerazione al SS. Sacramento recato dagli scismatici?
6. In pericolo di morte, mancando un sacerdote cattolico, si può cercare l'assoluzione da un sacerdote scismatico?
7. I greci sogliono nei loro funerali dispensare a vicini ed amici del grano e del pane detto *coliva*; e chi lo riceve debbe rispondere, intendendo

¹ Cf. N. 804.

² Cf. N. 885. (Dies 25 Aug. est dies qua huiusmodi Instructio a Sanctitate Sua est approbata).

del defunto: *il Signore lo perdoni*; è permesso ai cattolici di riceverlo? (I *coliva* prima che sian distribuiti vengono posti sui sepolcri dei defunti eretici, e qualche volta si offrono in onore di un santo).

8. Si può concorrere con denaro alla fabbrica di chiese eretiche? Si fa una questua all'uopo: si può permettere che i cattolici contribuiscano allorchè sono ricercati?

9. Gli operai cattolici, lavorando nella fabbrica di chiese eretiche, possono rimettere qualche loro giornata a beneficio delle medesime?

10. È poi permesso di lavorare per tali edificii sacri?

R. Ad 1. Dummodo catholici comitantes funera haereticorum aut schismaticorum usque ad ianuam coemeterii, meram praesentiam materiale exhibeant, civilis honoris causa erga defunctos, nec se immisceant ritibus haereticorum, nec luminaria deferant, nec pro defuncti anima suffragia persolvant, tolerari posse.

Ad 2. Ad utramque partem: Negative.

Ad 3. Iuxta exposita non esse permittendum. ¹

Ad 4. Negative in omnibus, et detur decretum latum sub fer. V, die 10 Maii 1770, quod est huiusmodi: ² — Proposito dubio a Vic. Apostolico Smyrneni: *An liceat catholicis interesse baptismis graecorum, in quibus per se vel per alios aliquando etiam officio patrini funguntur*; SS^{ms} auditis Em^{orum} suffragiis decrevit: *Catholicis absolute non licere vel per se vel per alios fungi officio patrini in baptismis qui haereticorum filiis ab haereticis ministrantur.*

Ad 5. Detur decretum latum die 15 Aprilis 1672 sequentis tenoris: — Proposito dubio Nuncii Apostolici apud Venetos: *An Eucharistiae Sacramentum delatum ad infirmum a presbytero graeco schismatico adorari debeat a viro catholicis*; responsum fuit: — *Scribatur quod occasione qua non possit evitare delationem Sacramenti, illud adoret, sed non prosequatur deferentem, nec ingrediatur ecclesiam graecorum.*

Ad 6. Licere, dummodo tamen et aliis fidelibus non praebetur scandalum, nec sit alius sacerdos catholicus, nec sit periculum ut fidelis ab haeretico pervertatur, et tandem probabiliter credatur sacerdotem haereticum administratum hoc sacramentum secundum ritus Ecclesiae.

Ad 7. Prout exponitur, non licere.

Ad 8. Non licere.

Ad 9. Non licere.

Ad 10. Detur Instructio iam data sub feria IV, die 14 Ianuarii 1818 Vicario Apostolico Kentuchiensi, cui postulanti: *An permissum sit haereticorum ecclesias seu synagogas aedificare*; responsum fuit: *Non esse inquietandos dummodo non adsit scandalum nec sit in contemptum religionis. Curet autem Episcopus ut artifices per missionarios et confessarios opportune instruantur, quando a propria praestanda opera in ecclesiis haereticorum seu synagogis aedificandis se abstinere debeant. Tenentur scilicet ab opere se abstinere: 1. Ubi*

¹ Relatum fuerat nullam adesse in casu necessitatem; sponso schismatico habere paratam propriam domum; posse alio modo demonstrari benevolentiam erga ipsos; adesse scandalum catholicorum, et periculum adstantiae actui religioso acatholicorum.

² Cf. N. 828.

huiusmodi opus communiter habeatur pro signo protestativo falsae religionis; 2. vel aliquid in ipso contineatur quod per se directe ac unice exprimat reprobationem catholici cultus, et approbationem damnati cultus haereticorum; 3. aut constet artifices catholicos ad opus adigi vel vocari ab haereticis in contemptum catholicae religionis. — Ceterum quamvis extra hos casus relinquendi sint in bona fide, semper tamen monendi sunt ne haereticorum cultui cooperari intendant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1257].

979.

S. C. S. Off., litt. encycl. (ad Ep. Angliae), 16 sept. 1864.

Apostolicae Sedi nuntiatum est, catholicos nonnullos et ecclesiasticos quoque viros societati *ad procurandam*, ut aiunt, *christianitatis unitatem* Londini anno 1857 erectae nomen dedisse, et iam plures evulgatos esse ephemeridum articulos, qui catholicorum huic societati plaudentium nomine inscribuntur, vel ab ecclesiasticis viris eandem societatem commendantibus exarati perhibentur. Et sane quatenus sit huius societatis indoles vel quo ea spectet, nedum ex articulis ephemeridis cui titulus *The union review*, sed ex ipso folio quo socii invitantur et adscribuntur facile intelligitur. A protestantibus quippe efformata et directa, eo excitata est spiritu, quem expresse profitetur, tres videlicet christianas communionem romano-catholicam, graeco-schismaticam et anglicam, quamvis invicem separatas ac divisas, aequo tamen iure catholicum nomen sibi vindicare. Aditus igitur in illam patet omnibus ubique locorum degentibus tum catholicis, tum graeco-schismaticis, tum anglicanis, ea tamen lege ut nemini liceat de variis doctrinae capitibus, in quibus dissentiant, quaestionem movere, et singulis fas sit propriae religiosae confessionis placita tranquillo animo sectari. Sociis vero omnibus preces ipsa recitandas, et sacerdotibus sacrificia celebranda indicit iuxta suam intentionem; ut nempe tres memoratae christianae communionem, utpote quae, prout supponitur, Ecclesiam catholicam omnes simul iam constituunt, ad unum corpus efformandum tandem aliquando coeant.

Suprema S. O. Congregatio, ad cuius examen hoc negotium de more delatum est, re mature perpensa, necessarium iudicavit sedulam ponendam esse operam, ut edoceantur fideles ne haereticorum ductu hanc cum iisdem haereticis et schismaticis societatem ineant. Non dubitant profecto Epi Patres Cardinales praepositi Sacrae Inquisitioni, quin istius regionis Episcopi pro ea, qua eminent charitate et doctrina, omnem iam adhibeant diligentiam ad vitia demonstranda, quibus ista societas scatet, et ad propulsanda quae secum affert pericula: nihilominus muneri suo deesse viderentur, si pastorem eorumdem Episcoporum zelum in re adeo gravi vehementius non inflammarent: eo enim periculosior est haec novitas, quo ad speciem pia, et de christianae societatis unitate admodum sollicita videtur.

Fundamentum cui ipsa innititur huiusmodi est, quod divinam Ecclesiae constitutionem susque deque vertit. Tota enim in eo est ut supponat veram Iesu Christi Ecclesiam constare partim ex Romana Ecclesia per universum orbem diffusa et propagata, partim vero ex schismate photiano, et ex anglicana haeresi quibus aequae ac Ecclesiae Romanae unus sit Dominus, una fides et unum baptisma. Ad removendas vero dissensiones, quibus hae tres christianae communionem cum gravi scandalo, et cum veritatis et caritatis dispendio divexantur, preces et sacrificia indicit, ut a Deo gratia unitatis impetretur. Nihil certe viro catholico potius esse debet, quam ut inter christianos schismata et dissensiones a radice evellantur, et christiani omnes sint *solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis* (Ephes. 4). Quapropter Ecclesia Catholica preces Deo O. M. fundit, et christifideles ad orandum excitat, ut ad veram fidem convertantur, et in gratiam cum Sancta Romana Ecclesia, extra quam non est salus, eiuratis erroribus, restituantur quicumque omnes ab eadem Ecclesia recesserunt: immo ut omnes ad agnitionem veritatis, Deo bene iuvante, perveniant. At quod christifideles et ecclesiastici viri, haereticorum ductu, et quod peius est, iuxta intentionem haeresi quam maxime pollutam et infectam, pro christiana unitate orent, tolerari nullo modo potest. Vera Iesu Christi Ecclesia quadruplici nota, quam in symbolo credendam asserimus, auctoritate divina constituitur et dignoscitur: et quaelibet ex hisce notis ita cum aliis cohaeret, ut ab iis nequeat seiungi; hinc fit, ut quae vere est et dicitur catholica, unitatis simul, sanctitatis et apostolicae successionis praerogativa debeat effulgere. Ecclesia igitur catholica una est unitate conspicua perfectaue orbis terrae et omnium gentium, ea profecto unitate, cuius principium radix et origo indefectibilis est beati Petri Apostolorum Principis, eiusque in Cathedra Romana successorum suprema auctoritas et potior principalitas. Nec alia est Ecclesia catholica nisi quae super unum Petrum aedificata in unum connexum corpus atque compactum unitate fidei et caritatis assurgit: quod beatus Cyprianus in ep. 45 sincere professus est, dum Cornelium Papam in hunc modum alloquebatur: *ut Te collegae nostri et communionem tuam, idest catholicae Ecclesiae unitatem pariter et caritatem probarent firmiter ac tenerent*. Et id ipsum quoque Hormisdas Pontifex ab Episcopis acacianum schisma eiurantibus assertum voluit in formula totius christianae antiquitatis suffragio comprobata, ubi *sequestrati a communione Ecclesiae catholicae* ii dicuntur, qui sunt non consentientes *in omnibus Sedi Apostolicae*. Et tantum abest quin communionem a Romana Sede separatae iure suo catholicae nominari et haberi possint, ut potius ex hac ipsa separatione et discordia dignoscatur quae nam societates et quinam christiani nec veram fidem teneant nec veram Christi doctrinam; quemadmodum iam inde a secundo Ecclesiae saeculo luculentissime demonstrabat S. Irenaeus, lib. 3 contra haeres., cap. 3. Caveant igitur summo studio christifideles ne hisce societatibus coniungantur, quibus salva fidei integritate nequeunt adhaerere; et audiant Sanctum Augustinum docentem, nec veritatem nec pietatem esse posse ubi christiana unitas et Sancti Spiritus charitas deest.

Praeterea inde quoque a Londinensi Societate fideles abhorreere summo-

pere debent, quod conspirantes in eam et *indifferentismo* favent et scandalum ingerunt. Societas illa, vel saltem eiusdem conditores et rectores profitentur photianismum et anglicanismum duas esse eiusdem verae christianae religionis formas, in quibus aequae ac in Ecclesia catholica Deo placere datum sit: et dissensionibus utique christianas huiusmodi communionem invicem urgeri, sed citra fidei violationem, propterea quia una eademque manet earumdem fides. Haec tamen est summa pestilentissimae indifferentiae in negotio religionis, quae hac potissimum aetate in maximam serpentium animarum perniciem. Quare non est cur demonstretur catholicos huic societati adhaerentes spiritualis ruinae catholicis iuxta atque acatholicis occasionem praebere, praesertim quum ex vana expectatione ut tres memoratae communionem integrae et in sua quaeque persuasionem persistentes simul in unum coeant, societas illa, acatholicorum conversiones ad fidem averteretur, et per ephemerides a se evulgatas impedire conetur.

Maxima igitur sollicitudine curandum est, ne catholici vel specie pietatis, vel mala sententia decepti, societati, de qua hic habitus est sermo, aliisque similibus adscribantur, vel quoquomodo faveant, et ne fallaci novae christianae unitatis desiderio abrepti, ab ea desciscant unitate perfecta, quae mirabili munere gratiae Dei in Petri soliditate consistit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1262. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. II, p. 657-660].

980.

S. C. S. Off., 1 febr. 1865.

1. Se il Vescovo sia obbligato di accertare la libertà degli sposi, che contraggono matrimonio nella sua diocesi, prima delle pubblicazioni, col processo dei testimoni, ancorchè essi abbiano sempre avuto domicilio nella diocesi stessa.

2. Qual maggiore ampiezza di significato si possa dare alla denominazione di vaghi, e se sia lecito al Vescovo ammettere al giuramento, in luogo delle testimonianze delle curie e del processo sui testimoni per matrimoni da celebrarsi nella propria diocesi, quelle persone che non essendo veramente vaghi, furono contuttociò in parecchi luoghi diversi, e dichiarano di non poter somministrare testimoni alle curie per le fedi di stato libero; ed in generale se si possano trattare come i vaghi in quanto non se ne possono ottenere le richieste testimoniali di libertà, ammettendoli al giuramento in riguardo a quei luoghi dai quali non si possono le testimoniali ottenere.

3. Se la testimoniale dello stato libero deve sempre esser fatta, oltrechè sull'esame de' testimoni, anche sulle pubblicazioni?

4. Se la parte dell'istruzione (Instruct. 21 Augusti 1670) ¹ *Si contrahentes sint vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, nisi doceant per fidem Ordinariorum suorum esse liberos etc.* rimanga senza vigore per la facoltà che la S. Sede concede per ammettere al giuramento suppletorio i vaghi

¹ Cf. N. 742.

ed i militi, e se per gli uni e per gli altri tuttavia oltre il giuramento suppletorio si esigano le pubblicazioni nei luoghi, in cui vagarono od esercitarono la milizia.

5. Se, quando mancano i testimoni, o essendo quelli difettosi nella conoscenza delle persone, cosicchè non valgano a rispondere alle interrogazioni prescritte dal sopracitato decreto, ed in particolare a quelle che sono espresse sotto i nn. 9 e 13, come accade ordinariamente, possa il Vescovo permettere il matrimonio contentandosi delle pubblicazioni in quei luoghi, nei quali si possono far eseguire, ed in mancanza anche di queste o totali o parziali, se possa ammettersi al giuramento ed assumer questo come prova totale di libertà, o come parziale per riguardo ai paesi, in cui non si possono fare le pubblicazioni nè il processo dei testimoni?

R. Ad 1. Generatim loquendo, affirmative.

Ad 2. Affirmative, durante indulto admittendi ad iuramentum suppletorium, et servatis omnibus clausulis in eodem indulto contentis, et dummodo mora in unoquoque vagationis loco non excederit annum.

Ad 3. Regulariter loquendo affirmative, quando mora contrahentium non fuit continua per plures annos in loco in quo contrahitur matrimonium.

Ad 4. Indultum admittendi ad iuramentum suppletorium locum dumtaxat habere quando libertas status aliter legitime probari non potest.

Ad 5. Urgendam observantiam Instructionis s. m. Clementis X sub feria V, 21 Augusti 1670 cum adnexis declarationibus datis feria IV, 24 Februarii 1847, ¹ et instandum ut parochi diligenter inquirant a contrahentibus testes fide dignos in respectivis locis examinandos. Si tamen id difficulter admodum fieri possit, admitti poterunt in curia loci ubi contrahitur matrimonium testes fide digni, qui status libertatem tempore vagationis concludenter probent: et, si Ordinario opportunum videatur, admitti etiam potest sponsus ad iuramentum suppletorium, constituto tamen ipsum esse fide dignum. In casibus vero particularibus et difficilioribus R. P. D. Episcopus recurat ad Sacram Congregationem. Quod si matrimonium adeo urgeat, ut tempus recurrendi non adsit, Episcopus curet concludentes probationes super status libertate, prout expediens iudicaverit, aliter colligere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1267].

981.

S. C. S. Off., 1 febr. 1865.

Utrum Ordinarii dioecesium qui non sunt Episcopi, uti Vicarii capitulares, Administratores Apostolici Ecclesiarum cathedralium, et etiam Vicarii generales, nec non utrum Praefecti missionum possint resipiscentem haereticum, aut coram se comparentem, aut ad forum externum quoquo-

¹ Cf. N. 900.

modo deductum, aequae ac Episcopi, Ecclesiae reconciliare, et pro utroque foro absolvere a censura, in quam propter haeresim incidit.

R. Quoad Vicarios capitulares, Affirmative quoad subditos, etiam cum potestate delegandi; quod vero attinet ad exemptos, regulariter indigere facultate Sedis Apostolicae. — Quoad Administratores Apostolicos Ecclesiarum cathedralium, Affirmative, etiam cum potestate subdelegandi. — Quoad Vicarios generales, Non posse vi muneris sui; posse tamen delegatione proprii Ordinarii. — Quoad Praefectos, Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1268].

982.

S. C. S. Off. (Nankin.), 22 mart. 1865.

1. Titio capto a rebellibus, eoque frustra per duos aut tres annos desiderato, Martha eius uxor sine assistentia proprii sacerdotis, quae ad valorem ibi necessaria non est, et contra monitum missionariorum, contraxit cum Marco. Marcus autem graviter reprehensus a missionariis, vult quidem dimittere Martham, sed petit ad alias transire nuptias. Quid agendum?

2. Caecilia, marito a rebellibus capto, nec post tres annos amplius comparente, eum habuit pro mortuo, et, absente proprio sacerdote, nupsit Petro rei conscio, sed similiter de morte prioris viri persuaso. Missionarius, cum impossibile sit scire vel inquirere utrum Paulus vir prior vivat, censet eos non esse inquietandos, et relinquendos esse in matrimonio donec non habeatur certus nuntius de vita Pauli. An bene?

R. Ad 1. Separandos esse coniuges, et virum non posse secundas inire nuptias, usque dum moraliter sit certum, quo tempore ipse matrimonium iniit cum muliere de qua agitur, primum virum eiusdem mulieris non obiisse.

Ad 2. Relinquendos esse in bona fide.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1272].

983.

S. C. S. Off., 31 maii 1865.¹

Quaestio a te proposita circa obligationem dominorum christianorum permittendi vel impediendi servorum infidelium coniugia, qui, ante captivitatem, mulierum contuberniis usi fuisse comperiuntur, delata est ad Eños Supremos Inquisitores feria IV, die 31 Maii labentis anni, prout apertius a te eodem hoc anno ineunte iuxta mandatum eorumdem Eñorum Cardd., literis datis die 7 Ianuarii, expressa fuerat his, qui heic adscribuntur, distinctis casibus. — Primus casus est cuiusdam servi qui a domino christiano uxorem

¹ Haec instructio data fuit Superiori Missionis Dahomey in Africa.

rem petit, quique interrogatus num unquam fuerit matrimonio vinculatus, respondit: *se quidem cum mulieribus uxorie vixisse, sed ignorare quid sit vinculum matrimoniale; in suis regionibus viros cum mulieribus habitare quae pro libito dimittuntur, vel quae sponte discedunt, ut cum aliis viris habitent, quin praecedentia vincula obstent; talem esse regionis consuetudinem.* Dominus autem certiores notitias habere volens, nihil praeter supradicta dignoscere potest. — Secundus casus est cuiusdam servi qui a domino suo uxorem petit, quique interrogatus respondet: *se iuxta morem suae gentis ante servitutem mulieres habuisse; inter eas unam ceteris praelatam fuisse, sed eam non esse quam in uxorum numero priorem tempore habuit: quam autem priorem tempore uxorem habuit, cum ea non ita esse vinculatum ut, quando libuerit, dimittere non possit; ea enim conditione assumuntur mulieres; talem in suis regionibus morem vigere.* — Tertius casus est servi cuiusdam qui a domino suo uxorem petit, quique interrogatus circa priora vincula matrimonialia respondet: *se quidem ante servitutem uxorem legitimam habuisse, sed quid de illa evenit impossibile esse certo scire: eam vel cum fugientibus in excidio patriae evasisse, forsitan in aliis regionibus venundatam, vel in Americam translatam, vel in maritimo itinere, ut saepe fit, obiisse: certo autem de ea nullum unquam nuntium habiturum. Se autem enixe posulare ut alia sibi detur uxor, tamquam per divortium a prima disiuncto.* — Quartus casus est servi cuiusdam iam matrimonio ante servitutem vinculati, sed, servitute superveniente, ita ab uxore prima disiuncti, ut nulla unquam spes affulgeat suam uxorem possidendi. Enixe autem postulare ut alia detur uxor, vel tamquam a prima divortio facto, vel quia, ut asserit, a Deo, gentilibus saltem, in gravioribus casibus plures uxores etiam simultanee possidere permissum est; sibi autem a fortiori permittendum, qui, priore amissa, aliam in eius loco habere postulat. — Quintus casus est servi cuiusdam uxorem petentis, quique interrogatus circa mores suae gentis, respondet: *in suis regionibus mulierem adhuc puellam viro a parentibus desponderi; in parentum potestate usque ad pubertatem custodiri: tum sponso traditur; sed hoc non impedit quominus vir plures hoc modo receptas uxores habeat; in moribus autem esse, si viro libuerit, quod mulier dimitti possit; si autem ipsa sponte discedere velit, consentiente viro, ad altum transit; vel etiam viro invito, coram arbitris re pertraciata, et impensis pro tali muliere habenda a viro exactis, restitutis, ad alias nuptias convolat; et hoc iure factum indicatur, tamquam de quocumque contractu. Se hoc modo mulieres possedissee, a quibus nunc servitute divisus, aliam dari quaerit.* — Sextus casus est mulieris cuiusdam in servitutem redactae quae viro in matrimonium iungi vult: dicit se iam pridem ante servitutem cum viro fuisse, sed ignorare num fuerit legitima uxor; cum pluribus enim, asserit, aliis uxoribus in eadem domo sub uno viro vixisse, nec bene scire si tamquam uxor, vel ut concubina haberetur. Enixe autem postulare ut viro tradatur in matrimonium. — Septimus casus est mulieris gentilis quae a legitimo viro ita fuit servitute distracta, ut nunquam spes affulgeat cum illo posse coniungi. Dominus autem volens eam in matrimonio cum alio coniungi, quaerit num id liceat tamquam divortio a primo viro facto ita, ut in quarto casu. Quibus casibus rite matureque perpensis, ita de illis Eñi Patres iudi-

candum censuerunt. Quum in primo, secundo, quinto et sexto casu serio dubitari possit connubia de quibus ibidem agitur non vera fuisse matrimonia, sed iuxta exposita, et, nisi meliores notitiae haberi possint, contubernia tantummodo ex libidine cum mulieribus inita, abhorre ab aequitate existimarunt, infelices illos paganos ad perpetuum coelibatum adigere, eoque privari concupiscentiae remedio quod iure naturali iisdem datum est, praesertim cum agatur de matrimoniis infidelium quae, cum non sint sacramenta, non eodem profecto gaudent favore quo christiana gaudere constat. Itaque in praedictis casibus, *primo* scilicet, *secundo*, *quinto* et *sexto* Eñi PP. responderunt, dominos christianos permissivo modo se habere oportere, ideoque non debere mancipia sua impedire quominus matrimonio se iungant; hoc tamen circa secundum et circa sextum adiecto modo. Circa secundum, cum ibidem duo haec simul narrata sint: 1. omnes mulieres ea conditione viris adiungi ut, quandocumque libuerit, dimitti possint; 2. inter illas unam prae ceteris anteferri consuevisse: decreverunt Eñi PP. praedictum responsum eatenus locum habere, quatenus omnino constet eam quoque, quae ceteris praeferitur, eadem conditione fuisse in contubernium admissam. Quod vero attinet ad sextum, licet dubium contra matrimonii veritatem satis fundatum videatur, quod mulier, de qua ibidem agitur, nescire se profitetur matrimoniine an concubinatus nomine a suo viro suscepta fuerit, quod quidem cum essentia veri matrimonii certum ac reciprocum consensum exigentis haud facile componi potest, nihilominus cum absque ulla difficultate res possit melius declarari, si duo haec a muliere requirantur: 1. utrum eo tempore, quo ad suum virum accessit, alias repererit mulieres eidem ante se maritali more coniunctas; 2. utrum vir ille soleret pro suo libitu susceptas mulieres dimittere, et alias assumere: has quoque interrogationes non inopportune pro maiori diligentia fieri posse Eñi PP. iudicarunt. Utrumque enim praedicto dubio gravissimum pondus adiciet, et concubinatum potius quam verum matrimonium initum fuisse magis magisque suadebit.

At vero *tertiū* et *quarti* et *septimi* casus diversam omnino esse rationem Eñi PP. censuerunt. Nam *tertius uxorem legitimam, cum captivus ductus est, habuisse* fatetur, itemque mulier de qua sermo est in septimo casu *legitimum virum habuisse* narrat; atque is de quo in quarto agitur, *matrimonio se fuisse vinculatum* asserit: quae quidem omnia verum proprieque dictum matrimonium clare exprimunt; quo fit ut novum matrimonium adulterinum esset concubinatus; neque enim dubitare fas est polygamiam simultaneam, atque ipsum adeo divortium, non modo christianis, verum etiam infidelibus divino iure prohiberi, expresse id docente Innocentio III in cap. *Gaudemus, De divortis*. Quod autem ab eo, de quo agitur in tertio casu, additur sibi iam impossibile esse certo scire an uxor sua superstes mortuane sit, id ei ad novum matrimonium minime prodesse iudicarunt. Cum enim vinculi matrimonialis obligatio certa in eo sit, eiusdem autem per mortem solutio nullo pacto sit probata, quandoquidem simplex ignorantia non magis mortem quam vitam suadet, quae imo in dubio praesumenda prae morte est, hinc sequitur impedimenti vim adhuc integram manere, iuxta expres-

sam doctrinam capitis *In praesentia, De sponsalibus* in infidelium aequae ac christianorum matrimoniis, retinendam, quippe quae in qualitate utrisque communi, quae est indissolubilitas, fundatur. Quapropter non minus in hoc tertio quam in quarto et septimo casu Eñi PP. responderunt, dominos christianos teneri huiusmodi servos a novo matrimonio prohibere, nisi forte ex pluribus saltem coniecturis (quae sin minus singulae, at certe simul coniunctae certitudinem moralem pariant) demonstrari possit legitimum eorum coniugem mortem vere obiisse.

Ceterum latere te non potest certissimam eandemque facillimam viam eiusmodi nodos recidendi eam esse, si infideles, de quibus agitur, ad christianam fidem convertantur. Hoc enim si fiat, et ipsi privilegio Paulino cum alia catholica muliere nubendi, et tu dispensatione uti poteris ab interpellatione primae coniugis, quoties aut fieri reipsa illa nequeat, aut si fieret, nullius utilitatis fore summarie saltem atque extrajudicialiter certo constet. Denique ne illud quidem S. C. praetermittendum esse voluit, nimirum ut, occasione data, dominos christianos memineris admonere ne in hisce servorum matrimoniis ineundis aliquam vim adhibeant, vel coniugem iisdem invisum obtrudant. Matrimonia enim libera esse debent, et coactiones quae in iis forte adhibeantur, difficiles solent exitus frequenter habere. In casibus autem difficilioribus recurras, expositis omnibus adiunctis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 722, nota 1].

984.

S. C. S. Off. (Pondichery), 28 iun. 1865.

Quaedam mulier ex protestantium secta declarat se undecim annos natam matrimonio iunctam fuisse cum quodam viro eiusdem communione, atque cum illo per aliquot annos habitasse, deinde ab eodem derelictam fuisse. Lege anglica in Indiis statutum est absentiam per septem annos fugitivi coniugis aequivalere morali certitudini de eius morte, si ipse, post eiusmodi spatium per publicas ephemerides invitatus, haud se manifestet. Cum id in casu evenisset, dicta mulier voluit cuidam catholico nubere. At cum catholicus presbyter eorum coniugium benedicere renuisset, eo quod de prioris viri morte minime constaret, illi coram ministro acatholico matrimonium contraxerunt: quod matrimonium, iuxta S. Sedis indultum pro Indiis esset validum, si nullum aliud obstaret impedimentum. Hinc quaeritur:

1. Utrum provisiones legis civilis de absentibus coniugibus, locum certitudinis morales de eorum morte tenere possint, ac consequenter utrum derelicti coniuges, perfectis et impletis istis provisionibus, aliud matrimonium legitime contrahere valeant.

2. In praesenti saltem casu, cum illae duae personae, civili lege nixae, aliqua cum bona fide contraxerunt, ac prius mulieris matrimonium defectu aetatis fortasse invalidum fuerit, possuntne ad sacramenta admitti?

R. 1. Iuxta expositum, Negative, et expendendos esse casus particulares ab ipso Vic. Ap. iuxta Instructionem quae eidem communicetur.¹

2. Quoad defectum aetatis, praevia advertentia quod admodum difficulter ex hoc capite iuxta exposita probari posset nullitas matrimonii in casu, nihilominus, si Vicario Ap. ita videbitur, fiant acta opportuna ad probandum:

1. Mulierem primum matrimonium contraxisse ante completum annum aetatis suae duodecimum. 2. Eo tempore malitiam non supplevisse aetatem. 3. Nec post adeptam pubertatem habuisse copulam cum viro.

Quoad praetensam mortem primi viri, fiant acta opportuna iuxta Instructionem superius memoratam. Sponsos tamen non posse admitti ad Sacramentorum participationem, nisi praevia eorumdem separatione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1273].

985.

S. C. S. Off., 12 iul. 1865.

Utrum liceat sacerdotibus Missam celebrare pro turcarum aliorumque infidelium intentione, et ab iis eleemosynam pro Missae applicatione accipere.

R. Affirmative, dummodo non adsit scandalum, ac nihil in Missa specialiter addatur, et, quoad intentionem, constet nihil mali, aut erroris aut superstitionis in infidelibus eleemosynam offerentibus subesse.

INSTRUCTIO — Può dirsi col Bellarmino (*De Missa, lib. VI, Cap. VI*): *certum est, etiam ex natura rei*, si nulla sit prohibitio Ecclesiae, *licere offerre pro eiusmodi hominibus (qui extra Ecclesiam sunt)*. Ora questa proibizione esiste *pro excommunicatis, et consequenter pro haereticis qui sunt omnes excommunicati*, ma non per gl'infedeli e conseguentemente può per essi offerirsi il s. Sacrificio della Messa, *nam haec traditio, imo et Apostolica constitutio est...., neque extat, quod sciam, ulla Ecclesiae manifesta prohibitio*; e sebbene a questi infedeli come osserva il Tamburino (*Method. celebr. Miss., lib. 2, Cap. 2, § 2*) « non prosit Missa quoad meritum, siquidem infidelis qui « propter privationem gratiae est Dei inimicus, non est in statu meriti; « neque prosit quoad satisfactionem, quia satisfacere poenae quis non potest, « dum est in peccato mortali, neque poena ulla remittitur ei, cui actu debetur poena aeterna: prodest tamen quoad impetrationem... quatenus ei « impetrari possunt mediante Sacrificio aliqua bona temporalia, immo et « spiritualia, ut sunt aliquae bonae inspirationes, et auxilia »; nè perciò fassi ingiuria all'offerente la elemosina, poichè si presume *velle interpretative quod rationabiliter potest*. Vuolsi peraltro qui cautamente avvertire che, siccome sogliono talora questi infedeli richiedere speciali preghiere da inserirsi nella sacra liturgia, o vengono mossi a ciò da false idee o da superstizione: ove

¹ Haec Instructio, quae incipiebat *Ingentes bellorum clades*, subrogata fuit ampliori Instr. S. C. S. Off., a. 1868 (Cf. N. 1002).

certamente constasse, o si avesse, dallo assieme delle circostanze, fondato dubbio *aliquid mali, aut erroris, aut superstitionis subesse*, ovvero si esigesse apertamente *ut aliquid in Missa addatur* contro le canoniche prescrizioni, non si potrebbe offerire la Messa per tali richiedenti, nè accettarne la elemosina, perchè si farebbe cosa illecita, e si terrebbe mano a simili pregiudizi ed errori, ed in questo senso appunto si trovano date più volte dal S. Offizio risposte negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1274].

986.

S. C. S. Off., decr. 13 iul. 1865.¹

Plura ad Sanctam Sedem delata sunt circa Societatem quae appellatur Fratrum Fenorum, aut Fenianorum, eaque Supremae Congregationi Universalis Inquisitionis submissa fuere, ut quid de illis sentiendum foret decerneretur. Porro Sanctissimus Dñus Noster Pius PP. IX, audito Eñorum Inquisitorum suffragio, Amplitudini Tuae notificandum mandavit Decretum Fer. IV, 5 Augusti 1846² quod sic se habet: *Societates occultae de quibus in Pontificiis Constitutionibus sermo est, eae omnes intelliguntur quae adversus Ecclesiam vel Gubernium sibi aliquid proponunt, exigant vel non exigant a suis asseclis iuramentum de secreto servando*. Voluit praeterea Sanctitas Sua, ut Tibi subiungeretur, recurrendum esse ad Sanctam Sedem, et quidem omnibus adamussim expositis rerum adiunctis, si quae forte difficultates in applicatione praedicti Decreti inveniantur.

Quoniam vero recenter assertum est in quibusdam foliis periodicis, ac signanter in *The Connaught Patriot*, declarationem prodiisse a Sede Apostolica, iuxta quam *Feniani inquietandi non essent*, idcirco Suprema Congregatio S. Officii Amplitudini Tuae significandum decrevit praedictam assertionem omnino falsam fuisse.

[Acta S. Sedis, vol. I, p. 290. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 33, nota 2].

987.

S. C. S. Off., 6 sept. 1865.

S. C. declaravit: Sacerdotes confessarios orientales in excipiendis sacramentalibus confessionibus fidelium latini ritus uti debere forma et lingua proprii adprobati ritus, nisi aliter ab Apostolica Sede indultum vel decretum fuerit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1275].

¹ Archiepiscopis Baltimorensi, Cincinnatiensi, ac Neo-Eboracensi, nec non Episcopis Albanensi, Bostoniensi, Brooklynensi, Buffalensi, Burlingtonensi, Hortfordiensi, Newaracensi ac Portlandensi.

² Cf. N. 899.

988.

S. C. S. Off., litt. 8 nov. 1865.¹

Quod vos litteris datis, corde sincero et voce non ficta hoc tantum optare profiteamini, ut secundum Domini Iesu Christi verba, unum ovile fiat, et unus pastor, id spem affert huic Sacrae Congregationi iucundissimam, vos tandem divina eiusdem Iesu Christi gratia ad veram unitatem esse perventuros. Cavendum tamen vobis est, ne ipsam quaerentes deflectatis a via. Id porro Sacra Congregatio vobis contigisse vehementer dolet existimantibus, ad veram Iesu Christi Ecclesiam pertinere, tamquam partes, christianos illos coetus, qui *sacerdotii et catholici nominis hereditatem* habere se iactant, licet sint ab Apostolica Petri Sede divisi ac separati. Qua opinione nihil est, quod magis a genuina catholicae Ecclesiae notione abhorreat. Catholica enim Ecclesia, ut in meis ad Episcopos Angliae litteris monetur, ea est quae super unum Petrum aedificata, in unum connexum corpus atque compactum unitate fidei et caritatis assurgit.² Equidem hanc fidei et caritatis seu communionis unitatem ex irreformabili Christi institutione, non modo praecipuam esse ac fundamentalem verae Ecclesiae proprietatem, sed certissimam quoque semperque visibilem notam, qua ipsa Ecclesia ab omnibus sectis tuto ac facile distinguatur, evidentissime vobis, si rem sedulo inspicere pacatoque animo considerare volueritis, demonstrabunt tum Sacrarum Scripturarum diserta testimonia insignesque metaphorae, parabolae et imagines, quibus delineatur ac veluti repraesentatur Ecclesia, tum praeclarissima sanctorum Patrum antiquissimarumque synodorum documenta, tum constans agendi ratio, quam Ecclesia a suis usque primordiis sequi consuevit adversus cuiusque generis haereticos et schismaticos, tametsi ex iis complures sacerdotes et catholici nominis hereditatem sibi arrogarent. Quemadmodum igitur Ecclesia Christi propter summam, quam per omnes gentes et in omne tempus diffusa firmissime retinet, fidei communionisque unitatem catholica est et dicitur, ita propter unitatem eandem sancta et apostolica praedicatur; et quemadmodum absque tali unitate desineret et iure et facto esse catholica, ita sanctitatis etiam et apostolicae successionis insignibus continuo privaretur.

At Christi Ecclesia suam unitatem nunquam amisit, nunquam ne brevissimo quidem temporis intervallo amittet; quippe quae perenniter, iuxta divina oracula, duratura sit. Quomodo vero Ecclesia perenniter duratura credatur, si in essentialem eius statum aetas aetati succedens non secus atque fit in mundanarum rerum mutabilitate, novam induceret speciem et formam, et ipsa adeo Ecclesia ab illa fidei et communionis unitate desciscere aliquando posset, qua et a Iesu Christo fundata est, et ab Apostolis deinde propagata? Ideo enim, ait s. Ambrosius, regnum Ecclesiae manebit in aeternum, quia individua fides, corpus est unum.³ Quod si Ecclesia

¹ Ad quosdam Puseistas Anglicos.

² S. Ambrosius, De offic. ministr., lib. III, cap. 3, num. 19.

³ In Luc., lib. VII, n. 91.

Christi indefectibilis prorsus est, sponte sequitur, eam infallibilem quoque dici et credi debere in evangelica doctrina tradenda; quam infallibilitatis praerogativam Christum Dominum Ecclesiae suae, cuius ipse est caput, sponsus et lapis angularis, mirabili munere contulisse, inconcussum est catholicae fidei dogma. Et profecto quis sanus sibi persuadeat, errorem subesse posse publico ac solemnī Ecclesiae magisterio, quod Christus eo consilio instituit, ut iam non simus parvuli fluctuantes et circumferamur omni vento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris;¹ quod sui praesentia nunquam deserendum, atque a Spiritu Sancto de omni veritate edocendum pollicitus est; a quo voluit universas gentes ad obedientiam fidei vocari, et rerum credendarum agendarumque doctrinam ita accipere, ut qui Apostolis legitimisque eorum successoribus praedicantibus non credidisset, condemnaretur; cui munus auctoritatemque attribuit sanorum verborum formae praescribendae, in qua omnes docibiles Dei convenirent? Hinc Paulus Ecclesiam appellat columnam et firmamentum veritatis.² Sed quo pacto Ecclesia esset firmamentum veritatis, nisi tuto ab ea veritas peteretur? Sanctissimi quoque Patres una voce loquuntur ac praedicant, in unitate Ecclesiae unitatem fidei ac doctrinae Christi sic definitam esse, ut una disiungi ab alia non valeat; quo spectat aurea illa s. Cypriani sententia, Ecclesiam esse unitatis ac veritatis domicilium.³ Neque catholica Ecclesia dubitavit unquam de hac praerogativa sibi promissa, et per iugem Christi praesentiam Sanctique Spiritus afflatum communicata, quoties subortas fidei controversias dirimere, sacrarum Scripturarum sensum interpretari, erroresque commisso revelationis deposito adversos profigare aggressa est; suas enim dogmaticas definitiones edidit semper ac proposuit tamquam certam et immutabilem fidei regulam: quibus, ut fidei regulae, intimum quisque assensum sine ulla dubitatione, suspicione, haesitatione praestare deberet; qui vero iisdem definitionibus contumaciter obsisterent, hoc ipso circa fidem saluti consequendae necessariam naufragavisse, nec amplius ad Christi ovile pertinere censerentur. Atque haec magis magisque absurditatem produnt illius commentī de catholica Ecclesia ex tribus communionibus coalescente, cuius commentī fautores infallibilitatem Ecclesiae necessario inficiari coguntur.

Iam non minus certum atque exploratum est, Christum Iesum, ut fidei communionisque unitas in Ecclesia gigneretur ac perpetuo servaretur, utque capite constituto schismatis tolleretur occasio,⁴ beatissimum Petrum praeter ceteris Apostolis, tamquam illorum principem et eiusdem unitatis centrum et vinculum conspicuum, singulari providentia elegisse; super quem Ecclesiam suam aedificavit, et cui totius gregis pascendi, fratres confirmandi, totoque orbe ligandi ac solvendi summam curam auctoritatemque contulit in successores omni aevo prorogandam. Catholicum dogma hoc est quod

¹ Ephes., IV, 14.

² I Timoth., III, 15.

³ Epist. VIII ad Corn., ap. Coustant, num. 1.

⁴ S. Hieronym., lib. I, adv. Iovin., n. 26.

ore Christi acceptum, perenni Patrum praedicatione traditum ac defensum Ecclesia universa omni aetate sanctissime retinuit, saepiusque adversus novatorum errores Summorum Pontificum Conciliorumque decretis confirmavit. Quare catholica Ecclesia illa solum semper credita est, quae fide et communionem cum Sede Romanorum Pontificum Petri successorum cohaeret, quam propterea Sedem s. Cyprianus nuncupat catholicae Ecclesiae radicem et matricem;¹ quam unam Patres et Concilia per antonomasticam appellationem *Apostolicae Sedis* nomine designant, e qua sacerdotalis unitas exorta est² et in omnes venerandae communionis iura dimanant;³ in qua Petrus iugiter vivit et praesidet et praestat quaerentibus fidei veritatem.⁴ Certe s. Augustinus, ut schismatis convictos Donatistas ad radicem et vitem, unde discesserant, revocaret, argumento utitur ab antiquioribus Patribus frequentato: « Venite, fratres, si vultis ut inseramini in vite. Dolor est, cum vos videmus praecisos ita iacere. Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, et in ordine illo patrum, quis cui successit, videte. Ipsa est petra, quam non vincunt superbae inferorum portae ».⁵ Quo uno satis ostendit, in catholica Ecclesia eum non esse qui non inhaereat illi petrae, in qua fundamentum positum est unitatis catholicae. Neque aliter sensit s. Hieronymus, cui profanus erat quisquis non Cathedrae Petri et Pontifici in ea sedenti communionem consociaretur: « Nullum primum (sic ille ad Damasum) nisi Christum sequens, Beatitudini tuae, idest cathedrae Petri communionem consociatior; super illam petram aedificatam esse Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio. Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, antichristi est ».⁶ Neque aliter s. Optatus Milevitanus, qui singularem illam cathedram celebrat, omnibus notam, Romae constitutam, in qua unitas ab omnibus ita servari debet ut schismaticus et haereticus sit qui contra illam singularem cathedram alium collocet.⁷ Et merito quidem; in Romanorum enim Pontificum ordinatione et successione, uti denunciat aperte omnibus s. Irenaeus, ea quae est ab Apostolis in Ecclesia traditio et veritatis praeconatio pervenit usque ad nos; et est plenissima haec ostensio, unam et eandem vivificatricem fidem esse quae in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata et tradita in veritate.⁸

Itaque si proprium est ac perpetuum verae Christi Ecclesiae insigne, ut summa fidei caritatisque socialis unitate contineatur, efflorescat ac veluti civitas supra montem posita omnibus hominibus omni tempore patefiat; et si, alia ex parte eiusdem unitatis originem, centrum ac vinculum Christus esse voluit Apostolicam Petri Sedem, consequens fit, coetus prorsus omnes

¹ Epist. IV, ad Cornelium, ap. Coustant, num. 3.

² S. Cypr., epist. XII, ad Corn., ap. Coustant, num. 14.

³ Epist. Concilii Aquileiensis ad Gratianum Imp. an. 381, inter epistolas s. Ambrosii.

⁴ S. Petrus Chrysol., epist. ad Eutych., Act. III, Concilii Ephes., ap. Harduin. I, 147⁸.

⁵ Psalm. in part. Donati.

⁶ Epist. 14, al. 57, ad Damas., n. 2.

⁷ De Schism. Donatist., lib. II, n. 2.

⁸ Lib. III, contra haeres., cap. 3, n. 3, ex vet. interpr.

ab externa visibilique communione et obedientia Romani Pontificis separatos, esse non posse Ecclesiam Christi, neque ad Ecclesiam Christi quomolibet pertinere, ad illam scilicet Ecclesiam, quae in symbolo post Trinitatis commendationem credenda proponitur Ecclesia sancta, Ecclesia una, Ecclesia vera, Ecclesia catholica;¹ quae catholica nominatur non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimicis,² sicque ipsum catholicae nomen sola obtinuit, ut cum omnes haeretici se catholicos dici velint, quaerenti tamen peregrino alicui, ubi ad catholicam conveniatur, nullus haereticorum vel basilicam suam vel domum audeat ostendere;³ per quam Christus veluti per corpus sibi penitissime coniunctum beneficia redemptionis impertit, et a qua quisque fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere quod a Christi unitate disiunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum:⁴ eiusmodi proinde coetibus catholicum nomen tum iure minime competere, tum facto attribui nullatenus posse citra manifestam haeresim. Inde autem perspicietis, honorabiles ac dilectissimi Domini, quare sacra haec Congregatio tanta sollicitudine caveat, ne Christifideles societati a vobis recens institutae ad promovendam, ut dicitis, christianitatis unitatem cooptari paterentur aut quoquomodo faverent. Perspicietis etiam in irritum necessario cadere quamcumque conciliandae concordiae molitionem, nisi ad ea principia exigatur, quibus Ecclesia et ab initio est a Christo stabilita et deinceps omni consequenti aetate per Apostolos eorumque successores una eademque in universum orbem propagata; quaeque in celeberrima Hormisdæ formula, quam certum est a tota catholica Ecclesia comprobata esse, dilucide exponuntur. Perspicietis denique, oecumenicam illam, quam memoratis, *intercommunionem* ante schisma photianum, ideo viguisse quia orientales ecclesiae nondum a debito Apostolicae Cathedrae obsequio desciverant; neque ad optatissimam hanc intercommunionem restaurandam satis esse, simultates et odia in Romanam Ecclesiam deponere, sed omnino, ex praecepto et instituto Christi, oportere Romanae Ecclesiae fidem ac communionem amplecti; quandoquidem, ut ait venerabilis Beda, splendidissimum vestrae gentis ornamentum: « Quicumque ab unitate fidei vel societate illius (beati Petri) quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec ianuam possint regni caelestis ingredi ».⁵

Atque utinam, honorabiles et dilectissimi domini, quoniam *Ecclesia catholica una esse nec scindi nec dividi posse monstrata est*,⁶ non amplius dubitetis, vos eiusdem Ecclesiae condere gremio quae usque ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede per successiones episcoporum, frustra haereticis circumlatrantibus, culmen auctoritatis obtinuit.⁷ Utinam quod in

¹ S. Aug., de Symb. ad catech., cap. VI.

² S. Aug., de vera Relig., cap. VII.

³ S. Aug., contr. epist. fundam., cap. IV, n. 5.

⁴ S. Aug., ep. 141, al. 152, n. 5.

⁵ Hom. in natali ss. Petri et Pauli.

⁶ S. Cypr., ep. VIII, ad Corn., apud Coustant, num. 2.

⁷ S. Aug., de util. credendi, c. XVII, n. 35.

vobis per inditam benevolentiam erga hanc Ecclesiam Spiritus Sanctus coepit, complere et perficere sine mora dignetur. Id vobis una cum hac Sacra Congregatione toto ominatur animo, et a Deo misericordiarum et luminum Patre enixe adprecatur Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa IX, ut vos tandem omnes ab exheredata praecisione fugientes in hereditatem Christi, in veram catholicam Ecclesiam, ad quam certe spectarunt maiores vestri ante lugendam saeculi sextidecimi separationem, accipere feliciter mereamini radicem caritatis in vinculo pacis et in societate unitatis.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1276. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. II, p. 662-668].

989.

S. C. S. Off. (Southwark), 22 nov. 1865.

1. In Form. II (facultatum) edicitur ut Episcopus, qui his a Pontifice facultatibus donatus est, *nullo modo iis uti possit extra fines suae dioecesis*; sed idem alias facultates solet a Sancta Sede obtinere quibus haec non apponitur limitatio, v. g., ut possit in matrimoniis mixtis contrahendis dispensare. Mihi videtur, quoties alicuius rei facultatem Romanus Pontifex rogatus cuilibet facit, haec limitatio implicite apponi, ita ut duobus Southwarcensis dioecesis subditis, qui forte Plymuthi commorantur, ut ibi mixtum matrimonium inire queant concedere per dispensationem non possim. Quaesio Te, S. Pater, ut edisseras utrum haec sententia vera sit: id est, quoties Indultum ea verba *nullo modo uti* etc., minime praefert, haec semper in eadem subaudienda esse.

2. Cum, in dispensando super matrimoniis mixtis, Ecclesia catholica viro aut mulieri cum anglicana muliere aut viro (in quo directe cadere Ecclesiae beneficia non debent) inire nuptias permittere soleat, a quonam Episcopo concedi dispensatio potest, cum catholicus vel catholica venit ad matrimonium extra suam dioecesim ineundum?

R. Ad 1. Clausulam *nullo modo uti possit extra fines suae dioecesis* ita intelligi debere ut facultates sub ipsa comprehensae exerceri tantummodo possint cum propriis subditis in dioecesi existentibus actu quo conceditur gratia. Eandem tamen clausulam non subintelligi in facultatibus quae Episcopis ab Apostolica Sede conceduntur, nisi fuerit expressa, vel aliter constet de mente Summi Pontificis, vel nisi subiecta materia eam requirat. Facultatem vero dispensandi super impedimento mixtae Religionis concedi cum clausula *dispensare valeat intra fines suae dioecesis*; eam proinde exerceri non posse nisi cum subditis actu existentibus intra fines propriae dioecesis, servatis caeteroquin iis quae traduntur in responsione ad 2.

Ad 2. Catholicos viros vel mulieres dispensari posse, iustis accedentibus causis, super impedimento mixtae religionis ab Episcopo hanc facultatem habente, cuius sunt subditi ob domicilium vel quasi-domicilium in eius dioecesi acquisitum, dummodo in eadem dioecesi actu existant quando

¹ S. Aug., ep. 61, al. 223, n. 2; ep. 69, al. 238, num. 1.

dispensationem recipiunt; dispensationem vero ita obtentam executioni tradi posse ubicumque mixta connubia contrahi permittuntur, nisi aliquid aliud obstet, iudicio Ordinarii loci in quo contrahitur matrimonium: secus, pro dispensatione ad Apostolicam Sedem recurrendum esse.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1277. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. II, p. 670, 671].

990.

S. C. S. Off., instr. 20 febr. 1866.

Quae supremus Pontifex gl. mem. Bened. XIV in Constitutione die 1 Iunii anno 1741 edita cuius initium est: *Sacramentum Poenitentiae*,¹ confirmavit ac decrevit, ea ad haec quatuor maxime capita reducuntur. In primis, quemadmodum iam antea sancitum fuerat, praesertim a Gregorio XV Constitutione quae, sub die 30 Augusti anno 1622 data, incipit: *Universi*,² omnes locorum Ordinarii aequae ac Inquisitores deputantur iudices ad inquirendum et procedendum et condignis poenis animadvertendum contra sollicitantes ad turpia in Confessione, quamvis ab ordinaria iurisdictione quomodolibet exemptos. Itidem omnes sacerdotes ad audiendas sacras confessiones constituti, sicut antea quoque praescriptum erat, obligantur monere suos poenitentes, ut sollicitantes huiusmodi, quamprimum poterunt, Inquisitoribus aut locorum Ordinariis deferant; eosdemque poenitentes non absolvere, qui huic adimplendo muneri parere recusent. Praeterea tertio loco Apostolicae Sedi reservatur, excepto mortis articulo, eorum casus qui innoxios sacerdotes apud ecclesiasticos iudices falso sollicitationis insimulant, vel scelestae procurant ut id ab aliis fiat. Quarto denique sacerdoti cuilibet omnis facultas et iurisdictio ad sacramentales confessiones personae complicitis in peccato turpi contra sextum decalogi praeceptum commisso excipiendas adimitur, nisi extrema prorsus urgeat necessitas, nimirum si in ipsius mortis articulo alter sacerdos desit, qui confessarii munere fungatur, vel sine gravi aliqua exortura infamia vel scandalo vocari aut accedere nequeat.³ Et Apostolicae Sedi reservatur eorum confessoriorum casus, qui complices in peccato turpi absolvere ausi fuerint.

Nullum sane dubium est, quin hae praescriptiones, prohibitiones, reservationes omnes et singulae in cunctas nationes universim vires suas extendant, et ubique terrarum *inconcusse ac inviolabiliter* observandae sint. Quod quidem vel legenti Gregorii XV et Benedicti XIV Constitutiones evidenter patet; et id ipsum consequentium Pontificum suffragio, prout se dedit occasio, ad hanc usque diem confirmatum est. Et re quidem vera Vicario Apostolico Cocincinae sciscitanti: 1. *An Constitutio Bened. XIV adversus sollicitantes obliget etiam missionarios franciscanos, qui ministerium*

¹ Cf. N. 309. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. V.

² Cf. N. 201.

³ Const. eiusdem S. P. Bened. XIV, *Apostolici muneris*, die 8 Februarii 1745. — Cf. N. 355.

exercent in Cocincina. 2. An eadem Constitutio restringi possit ac moderari in aliquo casu ob magnam confessariorum penuriam in eodem regno Cocincinae; iussu Pii VI anno 1775 opportuna instructione responsum fuit: Ad 1. affirmative. Ad 2. negative.¹ Et proxime SS^{ms} D. N. Pius Papa IX decreto huius supremæ Inquisitionis sub feria IV, die 27 iunii anno 1866¹ edixit, in facultatibus quibus Episcopi aliique locorum Ordinarii ex concessione Apostolica pollent absolvendi ab omnibus casibus Apostolicæ Sedi reservatis excipiendos semper in posterum et exceptos habendos esse casus reservados in bulla Benedicti XIV, quæ incipit: «Sacramentum Poenitentiae». Hoc decretum vero omnibus ubique terrarum Ordinariis prædicta absolvendi facultate donatis absque ulla exceptione significandum mandavit.

Quamobrem omnibus locorum Ordinariis enitendum summopere est, ne eorum vigor, quæ in prædicta Constitutione salubriter providentur, paulatim uspiam elangueat. At Em̃i PP. Cardinales supremi Inquisitores nuper cognoverunt, eandem Constitutionem non ubique, sicuti par esset, executioni tradi, atque in aliquibus locis nonnullos tum in denunciationis onere adimplendo, tum in iudicio contra sollicitantes instituendo, irrepsisse abusum, qui sine iustitiæ ac providæ severitatis discrimine tolerari minime possent. Itaque neque inopportunum, neque ipsis locorum Ordinariis ingratum fore iudicant, si quæ contra eosdem abusum ab hac suprema Congregatione ad tramites sacrorum canonum decreta fuerunt, in unum collecta prae oculis habeantur. Ad quem effectum præsentem instructionem edi mandarunt.

1. Personæ sive mares sive feminae, quaecumque illae sint, ad turpia sollicitatae in Confessione vel occasione aut praetextu Confessionis, quemadmodum enucleate in memorata Constitutione præcipitur, rem ad Sanctam Sedem vel ad loci Ordinarium deferre debent.

2. Denunciare oportet quemcumque sacerdotem etiam iurisdictione carentem, sollicitantem in confessione, vel etiam poenitentis sollicitationi consentientem, quamvis statim dissentientem de turpi materia loqui, illius complementum ad aliud tempus differentem, et non præbentem absolutionem poenitenti.²

3. Huiusmodi denunciations a nemine absque culpa letali omitti possunt. Quæ de re poenitentes debent admoneri, neque ab iis admonendis instruendisque eorum bona fides excusat.

4. Sacerdotes ad sacras audiendas confessiones constituti, qui de hac obligatione poenitentes suos non admonent, debent puniri.³

5. Poenitentes admoniti, et omnino renuentes nequeunt absolvi; qui vero ob iustam causam denunciationem differre debent, eamque quo citius poterunt faciendam spondent serioque promittunt, possunt absolvi.

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 509.

² Cf. N. 995.

³ Ex declar. diei 11 Februar. 1661 confirmata in Const. *Sacramentum Poenitentiae*.

⁴ Ex declar. sub diebus 20 Martii 1624 et 1 Octobris 1626 penes Albit., *De incestu* in fide, cap. 35, n. 17.

6. Denunciations anonymæ contra sollicitantes ad turpia nullam vim habent: denunciations enim fieri debent in iudicio, nempe coram Episcopo eiusve delegato cum interventu ecclesiastici viri, qui notarii partes teneat, et cum iuramento, et cum expressione et subscriptione sui nominis; nec sufficit si fiat per apochas vel per litteras sine nomine et cognomine auctoris.¹ Ceterum prohibetur, ne in recipiendis denunciationibus præter iudicem et notarium, virum utrumque ecclesiasticum, speciali et scripto exarata Episcopi deputatione munitum, testes intersint. Cavendum quoque ne ex denunciantibus quaeratur, num sollicitationi consenserint: et convenientissimum foret, si de huiusmodi consensu, quantumvis sponte manifestato, nihil notetur in tabulis.²

7. Denunciationis onus est personale et ab ipsa persona sollicitata adimplendum. Verum si gravissimis difficultatibus impediatur, quominus hoc perficere ipsa possit, tunc vel per se, vel per epistolam, vel per aliam personam sibi benevisam suum adeat Ordinarium, vel sanctam Sedem per sacram Poenitentiarium, vel etiam per hanc supremam Inquisitionem, expositis omnibus circumstantiis, et deinde se gerat iuxta instructionem quam erit acceptura. Si vero necessitas urgeat, se gerat iuxta consilia et monita sui confessarii. Ast si nullo impedimento detenta denunciationem omnino renuat, in hoc casu aliisque supra memoratis, laudandus est confessarius, qui operam suam poenitenti non denegaverit, et vel Ordinarium vel Sanctam Sedem pro opportunis providentiis consuluerit, suppresso tamen poenitentis nomine. Formulas autem hisce in casibus adhibendas tradunt probati auctores, quos inter Pignatelli, consult. 104, Carena, Albitius, etc.

8. Non infrequenter occurrit casus, ut confessarius aliusve ecclesiasticus vir ab Episcopis (quorum utique hæc potestas est) deputetur ad denunciations recipiendas in re ad sollicitationis crimen spectante absque interventu notarii. Huic instructioni folium adiicitur circa modum, quo hisce in casibus confici denuntiatio debet.³ Qui enim ad hoc gravissimum munus viri maxime idonei destinantur, de actu denunciationis iudiciaria ratione assumendo instrui debent, ac moneri, ut statim a recepta denunciatione eam continuo ad ipsum Episcopum, a quo fuerunt deputati, caute transmittant, neque confecti actus exemplum vel vestigium aliquod sibi retineant. Atque in hunc fere modum haud difficulter denunciandi munus adimpletur. Profecto a locorum Ordinariis efficiendum est, ne ad loca suæ iurisdictioni subiecta applicare oporteat quod pro Missionibus Pernambuci in America die 22 Ianuarii an. 1627 declaratum fuit: *Mulieres videlicet sollicitatas non teneri ad denunciationem si ministri Inquisitionis et vicarii Episcopi, in longinquis regionibus degentes, sine gravi incommodo adiri nequeant.*

9. Si in denunciationibus, quod non raro contingit, aliae indicantur personæ forte pariter sollicitatae, vel quæ de hoc crimine testimonium ferre aliqua ratione possint, hæc quoque omnes et seorsim iudiciaria forma supe-

¹ Albit., loc. cit., n. 21.

² Ex declar. Urbani VIII sub fer. V, die 17 Aprilis 1624.

³ Cf. Acta S. Sedis, vol. III, p. 505, 506. — Cf. tamen etiam N. 1123.

rius enunciata examinandae sunt: et primo per *generalia*, deinde per *gradus*, quoad ita res ferat, ad *particularia* deveniendo, interrogari debent, utrum et quomodo revera fuerint ipsae sollicitatae, vel alias personas fuisse sollicitatas viderint vel audierint.

10. Accepta denunciatione, non illico proceditur, sed a superiore ecclesiastico inquiri sedulo debet, utrum persona denunciatus sit fide digna. Sollicitationis crimen ut plurimum secreto perpetratur; hinc privilegium est, ut in causis quae contra hoc crimen instituuntur, ad plenam probationem faciendam attestations etiam singulares admittantur. At in memoratis summorum Pontificum Constitutionibus praescribitur, ne cum testibus singularibus procedatur, nisi praesumptiones, indicia et alia adminicula concurrant. Pondus igitur cuiusque denunciationis, qualitates et circumstantiae serio accurateque perpendendae sunt, et, antequam contra denunciatum procedatur, perspectum exploratumque iudici esse debet, quod mulieres vel viri denuntiantes sint boni nominis, neque ad accusandum vel inimicitia vel alio humano affectu adducantur. Oportet enim, ut testes huiusmodi singulares ab omnibus privatis affectionibus sint immunes, ut ipsis integra fides haberi possit.¹

11. Ea est huius supremae Inquisitionis consuetudo, ut post unam alteramve denunciationem rescribatur, quod denunciatus *observetur*, ita videlicet super delato crimine suspectus habeatur, ut quum primum per novas denunciations res explorata erit, in iudicium vocandus sit. Ut plurimum nonnisi a tertia denuntiatione procedi solet. Ad formale examen vocantur parochi, vel probatae fidei spectataeque virtutis viri praesertim ecclesiastici, qui cum iuramento de veritate dicenda et de secreto servando super qualitatibus denunciantium et denunciati, et super mutuis eorum odiis et inimiciis examinentur. Hisce peractis diligentis reus in iudicium adducitur, et coram iudice cum interventu ecclesiastici viri, qui notarii partes agat, super singulis cuiusque denunciationis et examinis adiunctis, iuramento dicendae veritatis obstrictus respondere debet. Cavetur solertissime, ne denunciantium nomina reo manifestentur et ne sacramentale sigillum quomodo violetur.

12. Quando perspecta evaserit patrati criminis veritas, reo ad defensionem, prout iura exposcunt, admissio, deveniendum erit ad illi interdicendum in perpetuum, ne confessiones excipiat, subtrahendo omnes et quascumque facultates ad id muneris eidem etiam per quodcumque privilegium vel ab ipsa Sancta Sede impertitas. Huiusmodi sententiam Episcopus ipse, et non alius ab eo delegatus, proferat: et pro modo culpae, atque omnibus attentis circumstantiis caeteras quoque poenas reo irroget quae in supradictis pontificiis Constitutionibus decernuntur. Praeterea si reus in iudicio crimen confessus fuerit, congruam debet emitte abiurationem, ut se ita purget ab ea, quam incurrit, haeresis suspitione: et hac quoque poena in ipsa sententia mulctetur. Notandum est, poenas huiusmodi omnes, et ipsam

¹ Ex Instruct. iussu Pii VI anno 1775 ad Vicar. Ap. Cocincinae data. — Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 509.

inhabilitatem ad sacrosanctum Missae sacrificium celebrandum in decreto Benedicti XIV die 5 augusti an. 1745 praescriptam,¹ esse tantum *ferendae sententiae*. Abstinendum tamen erit ab infligenda degradatione et traditione brachio saeculari. Id nimirum a Gregorio XV statutum fuit;² ceterum *ad terrorem* potius impositum haberi debet quam ut executioni mandetur.³

13. Qui nullis omnino super hoc crimine praeventi denunciationibus, conscientia victi, Ordinario loci eiusve delegato se sistunt, patrata a se sollicitationis flagitia sponte confitentur, et veniam petunt, dimitti debent cum congrua abiuratione et poenitentiis dumtaxat salutaribus, adiuncto consilio vel praecepto, ut ab excipiendis personarum sollicitatarum sacris confessionibus se absteineant: nec coeteris poenis antea dictis, accedentibus licet postmodum denunciationibus, afficiantur. Qui vero iudiciaria forma iam praeventi, sed nondum citati, sua sponte se sistunt; et ii pariter, quos veritatem non integram sed diminutam in spontanea apparitione confessos esse Ordinarius loci ex acceptis postea denunciationibus deprehenderit, beneficio impunitatis non gaudent, verumtamen pro ipsius Ordinarii prudentia mitius puniantur.

14. Quod in hisce causis vel ex commissione Apostolica, vel ex iure Episcoporum proprio, tractandis maiorem in modum curari et observari debet illud est, ut eadem causae, utpote ad fidem attinentes, secretissime peragantur, et postquam fuerint definitae et executioni iam traditae, perpetuo silentio omnino premantur. Omnes curiae ecclesiasticae administri, et quicumque alii ad has pertractandas, vel patroni ad defendendas causas assumuntur, iusiurandum de secreto servando debent emitte, et ipsi Episcopi alique locorum Ordinarii ad servandum secretum obstringuntur, prout in iure cautum est cap. *Statuta fin.*, de haeret. in 6, et in Clementina *Multorum*, § *Porro*, de haereticis. Qui vero denunciationis oneri satisfaciunt, quippe in hisce causis examini subiiciuntur, iuramentum ab initio de veritate dicenda, et, actu expleto, de secreto servando, tactis sacrosanctis Dei Evangeliiis, etiamsi sint sacerdotes, praestare tenentur. Haec si caute sancteque teneantur, nullum invidiae infamiaeque vel aliud quodvis periculum timeri potest, quod vel testes a dicenda veritate, vel competentes iudices ab investigando et condignis poenis animadvertendo sollicitationis crimine contineat.

15. Indultum fuit a Pio VI in instructione, de qua antea dictum est, anno 1775 ad Vicarium Apostolicum Cocincinae data, ut cum difficillimum sit in illis tam dissitis ac disparatis regionibus ea omnia adamussim servare, quae in hisce causis servanda sunt; et cum si aliqua ex his omittantur, iustitia non patiatur, ut poenae infligantur adversus reos, de quorum crimine iudiciaria ratione adhuc sufficienter non constat, tunc consultius fortasse esset si extra iudicii ordinem procedatur ad occurrendum tanto malo mediis et modis magis facilibus et expeditis, quos in casibus particularibus

¹ Cf. N. 795.

² Cf. N. 201.

³ Albit., op. cit., cap. 15, n. 13, et Benedict. XIV in privata epistola die 11 Novembris anno 1743 data ad Emmanuelem de Azevedo S. I. presbyterum.

Vicarii Apostolici prudentia cum animarum zelo coniuncta suggeret. Iam vero quisque videt hanc indulgentiam pro locis adeo dissitis, ac disparatis factam, neque omnibus esse communem, neque absque Apostolicae Sedis auctoritate iure posse ubivis induci.

16. Ceterum si locorum Ordinarii in conficiendis processibus, vel etiam, confecto processu, in proferenda sententia contra sollicitantes ad turpia in confessione gravioribus involvantur difficultatibus, rem, transmissis actis, deferre poterunt ad hanc supremam Congregationem, quae peculiare instructiones singulis casibus accommodatas, ut saepe fit, tradet, ac definitivam sententiam, si expediens fuerit, ipsa proferet.

Haec sunt quae ad praedictam pontificiam Constitutionem caute recteque exequendam conducunt, quaeque, utpote ubique locorum observata facilia, sacra haec Congregatio supremae et universalis Inquisitionis pastoralis Ordinarii zelo ac sollicitudini vehementer commendat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1282. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. III, p. 499-505].

991.

S. C. S. Off., 28 febr. 1866.

Postulante Vicario Capitulari Senogallien. instructionem circa modum, quo suppleri possint probationes status liberi pro iis, qui in carcere detenti sunt; EE. PP. dixerunt respondendum Vicario Capituli Senogallien., ut ad supplendas probationes status liberi eorum, qui detenti fuerunt in carceribus, admitti possint documenta directoris carcerum, vel parochi in cuius parocchia situs est carcer, vel etiam capellani carceris; et quatenus id obtineri nequeat, et contrahens matrimonium mereatur fidem, admitti ipse possit ad iuramentum suppletorium, et quod hoc iuramentum exigi omnino debet quoties habeantur probationes dumtaxat suppletivae. — Et SS^{mi}us E^morum PP. suffragium confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1283].

992.

S. C. S. Off., instr. 21 mart. 1866.

Iampridem ad Sacram hanc Congregationem quaestio de scholis mixtis, quae per totam fere Helvetiam perniciem rei catholicae minitantur, delata est, tribus propositis dubiis, quorum duo omnibus communia haberi possunt: — 1. An sacerdoti liceat scholarum, de quibus agitur, alumnis catholice fidei christianae documenta speciatim tradere, aut pro eis Capellani (aumônier) quovis munere fungi.

2. An parentibus liceat suos huiusmodi scholis instituendos committere.

Tertium ad Iurae incolas Bernensi Reipublicae addictos pertinet, nimirum:

3. An catholicis Iurassensibus liceat nuntium remittere iuri suo pactis publicis innixo, vi cuius nefas est quemquam in publicis eorum scholis docendi munus obire qui religionem catholicam non profiteatur.

Quemadmodum in re gravissima oportuit, tum diligentem circa rei veritatem ac statum ab Episcopis notitiam conquiri, tum mature agitari conferrique consilia, Sacra Congregatio curavit. Quibus rebus praemissis de eadem denique dirimenda egit feria IV, die 17 Ianuarii huius anni.

Porro praecipuum et capitale dubium quod secundo loco proponebatur visum est: « An liceat parentibus liberos suos huiusmodi scholis instituendos committere », quo in excutiendo vehementer E^mos PP. commoverunt tum intrinsecum rei periculum, tum ea quae ad eos ab ipsis Episcopis relata sunt. Itaque omni ope curandum esse censuerunt, ut omnibus patribusfamilias persuadeatur se nihil peius de prole sua, de patria, de re catholica universa mereri posse, quam ut natos suos in extremam hanc aleam immittant. Cum enim puerilis aetas, pro sua ipsa ingenuitate ac simplicitate, vafrosum hominum seductionibus, nisi diligenter custodiatur, tota pateat, tum vero maxime si iis implicetur rerum adiunctis in quibus eam versari in eiusmodi scholis necesse est. Auctoritas quippe praeceptorum, quae maxime in adolescentium animis valet, ad ea omnia approbanda, quae in iis vident, ex iisve audiunt, naturali quadam vi eos rapit; quo fit ut illorum erga religionem indifferentia, errores ipsi haereticae, catholicaeque religionis contemptus, venenato quodam alitu, tenella pectora inficiat, extinctoque calore omni pietatis, penitus corrumpat. Cui pesti haud minus lethifera accedit haeticorum condiscipulorum contagio, quorum corrupti mores, indita ex sectario dogmate indocilitas, quaeque pueriles animos vehementissime movet, in catholicam fidem atque Ecclesiae praecepta mordax dicacitas, si quid incorruptum, aut firmum in ipsis manserit, labefactent ac perdant necesse est. Quae sane per se gravissima graviorem etiam in molem assurgere E^mi Patres perspiciebant, ea considerantes quae ab Episcopis aperiiebantur, eo consilio eiusmodi scholas institutas esse ut catholica religio ex istis regionibus extirpetur; eo enim praefixo scopo, nihil industriae, nihil fraudum, nihil adversarum virium praetermissum iri ad contraditam ipsis iuventutem pervertendam nemo non videt.

Neque vero illud quispiam sibi persuadeat immunes ab hac perniciem scholas illas fore quae materiam a religione discretam atque profanam habent. Etenim praeterquam quod eadem in illis ab haeticorum, sive praeceptorum, sive discipulorum, vitae ratione ac familiaritate scandala impendent, novus profecto in humanis rebus sit oportet qui non sentiat etiam in eiusmodi scholis aditum haeticis magistris unde quaque aperiri, ut puerilem simplicitatem opportune et importune, data et non data occasione circumveniat, et in laqueos inducat, cuius quo magis inopinatae atque occultae sunt artes, eo magis sunt ad perdendum efficaces. Itaque non tantum quae sacris, sed etiam quae profanis disciplinis, non tantum quae metaphysicae aut ethicae, sed etiam quae mathesi aut physicae, aut historiae, aut

humanis litteris, aut linguis, aut artibus quibusvis tradendis institutae sunt periculi atque exitii plenas eiusmodi scholas esse nulla ratione est dubitandum.

Quae sane cum ita se habere apprime nossent E^mi Patres, non illud tamen eos praeteribat, peculiaria quaedam rerum adiuncta id efficere posse, ut easdem adire aliquando cogat necessitas; ubi scilicet ea tyrannide opprimantur catholici, ut ad scholas proprias, id est catholicas, adeundas, nullam illis aut pateat via, aut suppetat facultas, ideoque in ea sint optione, ut vel necessaria domui suae studiorum subsidia deserant, publicumque ipsum regimen heterodoxis totum relinquunt, aut scholas mixtas utut invittissimi subeant. At vero licet id Patribus persuaserit non posse absoluto atque indefinito iudicio aditum ad scholas mixtas omnino improbari, remque potius singulorum Episcoporum prudenti arbitrio religiosaeque conscientiae esse relinquendam, nihilominus ne in re gravissima quisque sessione proxima peccandi quae necessaria sit, omnes monent theologi: primo, ut videant Episcopi, ne fucata aut proprie talis non sit ea quae obicitur necessitas; secundo, ut ab iis ad quorum officium id spectat, remedia omnia studiose adhibeantur, quae ad avertendum perversionis periculum efficacia sint. Et ad primum quod attinet, animadverterunt frustra quempiam necessitatem causari, si ad alias scholas, quae sint mere catholicae, licet in extraneis regionibus sitae, possit liberos suos sine notabili damno mittere. Ad alterum vero quod pertinet, moneri voluerunt plurimum ad hanc rem conferre, planeque esse necessariam unanimem sinceramque concordiam sive laicorum cum clero, sive minoris cleri cum Episcopis, sive omnium inter se, ut dum Episcopi; sive coniuncti de opportunis adhibendis remediis in Synodis provincialibus agunt, sive singuli gregem suum qua voce, qua litteris pastoralibus instruunt et confirmant, a supremis vero reipublicae moderatoribus sive per se, sive gravibus interpositis viris, ut meliorem in dies rerum ordinem et conditiones aequiores impetrent, constanter studioseque curant, dum clerus minor, ac praesertim parochi in catechesibus ac praecipue in his exponendis veritatibus sive fidei sive morum, quae magis ab incredulis atque heterodoxis impetuntur, diligentem operam ponunt, expositamque tot periculis iuventutem magis magisque, qua frequenti Sacramento firmiter tenendam excitant, in omnibus vero iustum ac vehemens desiderium ut eiusmodi religionis ac pietatis offendicula, cuiusmodi certe scholae mixtae sunt, removeantur, prudenter quidem sed assidue alunt, dum singuli genitores, quive eorum loco sunt, liberis suis sollicite invigilant, ac vel ipsi per se, vel si minus idonei ipsi sint, per alios de lectionibus auditis eos interrogant, libros iisdem traditos recognoscunt, et, si quid noxium in illis deprehenderint, antidota praebent, a familiaritate vero et consortio haereticorum discipulorum omnino arcent et prohibent, omnium simul ac ratione coniunctae et consociatae vires facilius efficaciusque adolescentium salutem tueantur omnemque pestem ab eorum animis avertant. Itaque ad dictum dubium: *An liceat parentibus liberos suos huiusmodi scholis instituen-*

dos committere, responderunt: « Generatim loquendo non licere, sed in casibus particularibus iudicio et conscientiae Ordinarii id esse relinquendum, cuius tamen erit officii diligenter curare ut non modo a se et a parochis, verum etiam a singulis genitoribus opportuna remedia adhibeantur, quibus periculum perversionis ab alumnis removeatur, simulque eniti apud magistratus ac praesides ne vis inferatur conscientiae catholicorum, adhibendo libros qui religioni catholicae sint infensi, ac denique assidue et instanter monere et hortari omnes, atque eos praesertim, quibus facultas est ut liberos suos in alias regiones mittant ubi catholice eductentur ».

Ex hisce autem quae de hoc dubio considerata sunt facile ad alterum patuit responsio quod primo loco hisce verbis proponebatur: « *An sacerdoti liceat scholarum, de quibus agitur, alumnis catholicis sive intra earum septa, sive alio, ut in ecclesiam, ad id convocatis fidei christianae documenta speciatim tradere, aut pro eis capellani (aumônier) quovis munere fungi* ». Ex quo enim constat gravissima ac plane extrema iuventuti catholicae in eiusmodi scholis versanti instare pericula, neque profecto cuiquam dubitare licet in extremo gregis periculo teneri vi muneris proprii Episcopos in subsidium accurrere, et sacerdotes ab eo evocatos, ac praesertim parochos, omni studio opem suam conferre, cui tandem veniat in mentem infelices illos adolescentulos in mortis faucibus haerentes negligi ac deserere posse? Qui sane, si culpa propria eo devenissent, eripiendi tamen essent; nunc autem cum non sua sed aliorum culpa eo fuerint perducti, quanto magis aequum est ut sacerdotali cura suscipiantur? Neque vero quidquam movit E^mos PP. aut obiecta desperatio fructus, aut concepta spes ex desertione eorum qui eas scholas adeunt ceteros ab iis deterrendi, aut formidata scandali species, ne si populus videat docendi munus in eisdem scholis a sacerdotibus suscipi, eas ab Ecclesia approbari, liciteque ac libere adiri posse existimet. Cum enim agatur de obligatione quae officio sacerdotali inest, palam est non in ea exequenda scandalum timendum esse, quod sane pharisaicum foret, sed potius in eadem negligenda, neque bonum quodvis (pro quo obtinendo facienda mala non sunt) ex eius violatione esse quaerendum, neque denique ob desperationem fructus, quem divinae bonitati committere decet, deserere illum debere. Quicumque enim speculatores domui Israel dati sunt, retinere non sine metu in auribus debent quae Dominus per Ezechielem monuit, nimirum: Si loquuti ipsi non fuerint, ut se custodiat impius a via sua, fore ut impius in iniquitate sua moriatur: at simul sanguis eius de manu eorum requiratur; quod si, curantibus illis impii salutem, nullus ex eorum labore fructus succedat, impium quidem in iniquitate sua periturum, sed illos animam suam omnino liberasse. Itaque praedicto dubio: *An liceat sacerdoti in praedictis scholis fidei christianae documenta tradere aut capellani munere fungi*: respondendum censuerunt: « Affirmative, et ad mentem: mens est ut non modo fidei christianae tradendae, verum etiam aliarum disciplinarum scholis quotquot fieri potest praefici sacerdotes, aut honestos perspectaque religionis laicos curandum sit; quo vero omnis cesset scandali formido, monendum esse populum id fieri ut mala quae ex huiusmodi scholis diminant, quantum fieri potest avertantur; idque proinde nemini excusationi

«esse debere, quominus liberos suos mittant ad scholas mere catholice, in quibus eorum fides ac mores nullo modo periclitentur».

Restat tertium dubium quod pertinet ad incolas Montis Iuræ Bernensium reipublicae addictos quodque ita propositum fuit: *Etiam si illae (scholae mixtae) utcumque possint tolerari, an catholicis iurassensibus liceat nuntium remittere iuri suo pactis publicis innixo, vi cuius nefas est quemquam in publicis eorum scholis docendi munus obire, qui religionem catholicam non profiteatur.* Cui dubio absque ulla haesitatione Emissi Patres respondendum esse censuerunt: «Negative, sive agatur de expressa, sive etiam de tacita cessione ex silentio, ac tolerantia culpabili». — Itaque licet cavendum sit, ne quid imprudenter agatur quo ad graviora mala inferenda adversariorum excitetur ferocitas, nihil tamen de industria deque constantia remittendum est, quo minus media omnia legitima, quae in catholicorum potestate sint, adhibeantur, ad praedictum ius una cum foederis sanctitate et catholicae religionis indemnitate recuperandum. Qua in re cum de zelo sive Antistitis, cuius iurisdictioni regio illa subiecta est, sive utriusque ordinis, clericalis scilicet et laicalis, Emissi Patres minime dubitent, quippe qui praeclara de eodem monumenta habent, tum illud commendare non desinunt ut mutua concordia quam maxime retineatur, quae nisi vigeat, nihil unquam succedere feliciter poterit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1286. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 132-137].

993.

S. C. S. Off. (Constantinop.), 16 maii 1866.

Se sia lecito di dare sepoltura ecclesiastica, e celebrare solenni esequie e Messa pei suicidî.

R. Moneantur parochi et missionarii ut in singulis casibus, quibus praesens dubium refertur, recurrant, quoad fieri potest, ad Ordinarium. Regula (autem) est, non licere dare ecclesiasticam sepulturam seipsos occidentibus ob desperationem vel iracundiam (non tamen si ex insania id accidat) nisi ante mortem signa dederint poenitentiae. Propterea quando certo constat de iracundia vel desperatione, negari debet ecclesiastica sepultura, et vitari debent pompae et solemnitates exequiarum. Quando autem certo constet de insania, detur ecclesiastica sepultura cum solemnitatibus exequiarum. Quando tandem dubium superest utrum mortem quis sibi dederit ob desperationem vel ob insaniam, dari potest ecclesiastica sepultura, vitatis tamen pompis et solemnitatibus exequiarum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1290. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 641].

994.

S. C. S. Off., instr. (pro Vic. Ap. ad Gallas), 20 iun. 1866.

Delata sunt ad hanc S. C. Supremae Inquisitionis plurima dubia quae proposuit R. P. D. Guillelmus Massaia Vicarius Apostolicus apud Gallas in Africa, quaeque in octo diversas classes distingui commode possunt. Prima classis respicit polygamiam simultaneam tam ex parte viri, quam ex parte uxorum; altera modum quo filiaefamilias nuptui traduntur; tertia baptismum eorum qui perversionis periculo praevidentur obnoxii; quarta emptionem, venditionem, fugam, coercionem, matrimonia servorum; quinta inimicitias, communis vindictae nomine, inter Gallarum independentium tribus exerceri solitas; sexta rationem agendi missionariorum cum hominibus e casta *mangiò* sive *vojto*; septima ritus complures de superstitione suspectos, qui vigent in regione Gallarum; octava tandem nonnulla decreta ab ipso Vic. Ap. lata, quae nunc S. Sedis iudicio subiiciuntur. Quibus omnibus dubiis mature perpensis, Emissi Inquisitores Generales per sequentem instructionem respondendum esse censuerunt.

1. *Prima dubiorum classis.* — «1. Utrum viro polygamo se ad fidem convertere volenti concedi possit libera electio inter plures uxores quas habet, quasque omnes iisdem solemnitatibus duxit: an vero obligationem habeat retinendi primam plerumque aetate proveciorem, minusque ab eo dilectam.

«2. Quatenus vir polygamus obligetur ad retinendam primam uxorem, reliquis aliis dimissis, nec tamen huic obligationi satisfacere velit, an hac una de causa negandus ei sit absolute baptismus, quem ipse sincere desiderat, etiam eo casu quo ex eius conversione sperari probabiliter posset multorum aliorum conversio.

«3. An saltem locum habere queat antiqua ecclesiastica disciplina admitendi hos polygamos in numerum catechumenorum, ut tempus habeant ad considerandum, et expectentur in articulo mortis quando omnes cessabunt difficultates.

«4. Utrum quaecumque ex uxoribus polygami in sua infidelitate obstinati, quae baptizari desideret, frui valeat privilegio quod Apostolus Paulus concedit mulieri fidei manendi cum viro infideli pacificae cohabitationi consentiente; an vero eiusmodi privilegium pertineat dumtaxat ad primam omnium uxorum cum caeterarum exclusione.

«5. Quatenus impossibilis sit pacifica cohabitatio cum marito in sua infidelitate obstinato, an missionarius debeat exigere separationem, etiamsi adsit periculum mortis, et mulier nondum fuerit baptizata.

«6. Quatenus privilegium Pauli Apostoli ad primam uxorem tantummodo spectet cum exclusione reliquarum posteriorum, utrum si qua ex his uxoribus posterioribus cupiat fieri christiana, possit baptizari remanens passiva in sua uxoris vel potius veri mancipii conditione, et praeseferens dispositionem cedendi dumtaxat violentiae, sed nunquam quaerendi debi-

«tum coniugale; an exigi omnino debeat separatio etiam cum probabili «mortis periculo».

Porro in hisce omnibus nullum vero dubio locum dari Eñis PP. visum est. Exploratissimum principium est, matrimonium infidelitatis tempore a viro cum femina celebratum, vivente alia cum qua anteriori se coniugio obstrinxerat, nullum et irritum esse tum lege divina tum naturali. Hinc ubi constet virum infidelem voluisse verum matrimonium, non simplex contubernium inire cum prima, quam accepit, muliere, nec ullum huic matrimonio obstitisse iuris naturalis impedimentum, prima illa mulier habenda est pro iusta ac legitima uxore; omnes autem aliae quibus, illa non adhuc morte sublata, vir postea nupserit, pro adulteris et concubinis. Debet igitur polygamus uxorem tempore priorem, quae sola iusta ac legitima uxor est, retinere; ceterasque tamquam adulteras et concubinas dimittere. Atque haec obligatio a lege divina et naturali dimanans, nedum per polygami conversionem relaxetur, magis e contrario magisque urget; ita ut nullo modo liceat baptizare polygamum qui ad praedictam obligationem implendam minime promptum ac paratum se exhibeat. Uno tantum casu cessat haec obligatio, et liberum fit polygamo ad christianam religionem converso vinculum coniugale dissolvere prioris soliusque legitimae uxoris, et alias contrahere nuptias cum femina christiana quam ipse maluerit, quando nimirum locus esse potest privilegio in favorem fidei a Christo Domino concesso et a Paulo Apostolo promulgato. Ea vero est privilegii Paulini vis ut matrimonium ab infidelibus in statu infidelitatis initum et consummatum solvatur cum, altero coniugum ad fidem converso, alter neque converti vult, neque sine contumelia Creatoris cohabitare consentit. Patet proinde 1. hoc privilegium competere dumtaxat vero legitimoque marito erga veram legitimamque uxorem, et viceversa; patet 2. non posse coniugem conversum hoc privilegio frui nisi post susceptum baptismum, et post interpellationem alteri coniugi rite factam de evangelica veritate amplectenda, et pacifica cohabitatione permittenda; patet 3. nullum huic privilegio esse posse locum, si ambo simul legitimi coniuges ad fidem convertentur. Quod autem pertinet ad interpellationem, duo praeterea adnotanda sunt: primum, polygamis infidelibus christianam religionem amplectentibus simul cum una ex concubinis suis concedi ab Apostolica Sede ut tantummodo circa conversionis propositum interpellare teneantur; alterum, cum infidelibus quibuscumque ad fidem conversis posse ex eiusdem Apostolicae Sedis auctoritate dispensari ut interpellationem utramque omittant, quoties haec aut fieri reipsa nequeat, aut, si fieret, nullius utilitatis fore reputetur, iuxta quae a s. Bened. XIV, lib. 13, cap. 21, de Synodo dioecesa traduntur.

Ex doctrinis hactenus declaratis aperte fluit responsio ad proposita dubia. Etenim in primo dubio plures illae mulieres, quas habet polygamus, uxoris nomine omnes indicantur omnesque ductae fuisse dicuntur iisdem solemnitatibus. Cum igitur regulariter loquendo prima tantum ex eis sit iusta et legitima uxor, hanc polygamus post conversionem suam retinere certissime debet, si et ipsa converti velit, vel saltem pacifice cohabitare. Quod si nolit converti, tunc sane poterit vir uti privilegio paulino, et eligere inter

alias quam maluerit, dummodo et ipsa fidelis fiat, et renovetur consensus per verba de praesenti. Sed in hypothesisi secundo dubio expressa, quod nimirum vir debeat retinere priorem uxorem, et tamen id exequi obstinate recuset, omnino arcendus est a baptismo, quem perperam sincero animo desiderare asseritur, quandoquidem voluntas persistendi in peccato conciliari nequeat cum sincero conversionis et baptismi desiderio. Absurdum autem est quaerere an saltem ob speratam multorum aliorum conversionem baptizari possit, monente per Apostolum Paulum Spiritu Sancto non esse facienda mala ut eveniant bona. Propterea nec in catechumenorum numerum (quod tertio dubio postulatur) pertinax huiusmodi polygamus recipiendus est; id enim et christiano nomini, baptizatis atque catechumenis olim communi, dedecusa spergeret, et refragaretur sanctissimae disciplinae Ecclesiae, quae abusum differendi baptismatis usque ad exitum vitae gravissime semper improbavit et detestata est. Non tamen missionarii desistere debent a miseris hisce hominibus in omni patientia et doctrina instruendis, et maiori qua poterunt, efficacia ad perfectam conversionem excitandis: neque vetitum est quominus iidem possint in articulo mortis baptizari, si vere dispositi fuerint. Quartum dubium oritur ex falsa privilegii paulini interpretatione, quod profecto non servandi, sed contra dissolvendi vinculi coniugalis facultatem impertit, nec cuicumque ex polygami uxoris competit, sed uni dumtaxat legitimae, quae prima esse solet. Reliquae autem utpote in turpi concubinato versantes, debent omnino, etiam cum periculo mortis adulterinum commercium abrumpere. Quoad quintum dubium examinari accurate debent casus particulares, et investigari dispositiones animi mulieris baptismum petentis, et si qua gravis occurrat difficultas ad S. Sedem recurrendum erit. Neque ad baptismum concubinae regulariter admittendae sunt, quemadmodum petitur in sexto dubio, nisi prius sese reipsa a polygamo separaverint; quod plenius et enucleatius in instructione diei 28 Martii anni 1860 declaratur.¹

II. Secunda dubiorum classis. — «Filiaefamilias in regione tam Galliarum quam Sidamarum traduntur in matrimonium inconsultae, saepe etiam invitae, aliquando iussu principis sine ullo ipsorum parentum consensu, plerumque nulla habita ratione diversae religionis, quam vir et mulier profitentur. Quaeritur proinde:

«7. An filiaefamilias sic data in matrimonium debet esse disposita potius ad moriendum quam ad consentiendum, etiamsi solum passive, ut tradatur marito musulmano, aut idololatrae, aut polygamo.

«8. Quatenus tradita sit per vim marito adhuc libero, quem tamen absolute ipsa non amat et non vult, utrum missionarius possit eam exhortari ut faciat de necessitate virtutem, suumque praestet assensum ad legitimum et convalidandum matrimonium vi contractum; an satius sit eandem relinquere in statu concubinatus passivi, expectando possibilem eius libertatem futuram.

«9. Utrum dum infelix haec puella in statu passivo continuae violentiae

¹ Cf. N. 957.

« detinetur, possint ei administrari sacramenta, an debeant negari sicut illis
« qui versantur in occasione peccati ».

Certum est unumquemque hominem sic animo comparatum esse debere, ut potius eligat mori, quam vel uno peccato foedari. Certum quoque est gravissimum committi peccatum si matrimonium contrahatur scienter cum impedimento aliquo dirimente. Certum tandem est matrimonio inter puellam christianam et virum musulmanum aut idololatram aut polygamum ob stare impedimentum dirimens ligaminis, vel disparitatis cultus, vel utrumque simul. Quapropter ambigi nullatenus potest, quin filiafamilias, de qua sermo fit in dubio 7, quaeque supponitur christiana, debeat esse disposita potius ad moriendum quam ad consentiendum quomodocumque ut tradatur in matrimonium viro musulmano, aut idololatrae, aut polygamo. Poterunt tamen missionarii providere per legitimam dispensationem, iuxta facultates, si quas habent, dummodo concurrant debitae condiciones.

Sed praecipue assiduam atque indefessam curam impendant, ut iniquissimam consuetudinem, qua filiaefamilias christiana, non inconsultae modo et invitae, verum etiam polygamis et infidelibus viris nubere coguntur, e radicibus evellant, docendo, admonendo, et a sacramentorum etiam participatione repellendo christianos illos parentes qui divinam, naturalem et ecclesiasticam legem tam enormiter tamque ingenti filiarum suarum iniuria ac discrimine proculcare nequaquam horrescunt. In casu autem, qui octavo et nono dubio exponitur, potest certe femina suaderi ut consensum suum adiungat, ubi nihil desideretur aliud ad matrimonium convalidandum, sed cogi nequaquam potest, quia matrimonium iure naturali liberum esse debet. At si consensum praestare detrectet, Vicarius Apostolicus et missionarii se gerant iuxta regulas apud probatos auctores traditas.

III. *Tertia dubiorum classis.* — « 10. Utrum propter periculum ne filia
« tradatur in matrimonium viro musulmano, vel ethnico, vel simplici poly-
« gamo christiano, possit sine imprudentiae nota administrari baptismus
« puellis sive infantibus sive adultis, quando ceteroquin necessarias habeant
« dispositiones ad eum suscipiendum, antequam determinetur vir, cui tra-
« dentur in matrimonium; an expectandum sit donec stabilitum fuerit matri-
« monium.

« 11. An propter periculum ne servi heris musulmanis vel ethnicis cum
« fidei discrimine vendantur, possit illis conferri baptismus in infantia aut
« etiam in aetate adulta, quamdiu eiusmodi periculum perseverat, eorumque
« dominus non iurat contrarium ».

Ad 10. dubium quod attinet distinguendum est inter puellas infantes et puellas adultas. Illae, ubi nihil aliud obstat praeter futurarum nuptiarum periculum, admitti tutissime possunt ac debent ad baptismum, non enim aequum est ut pro incerto multumque adhuc remoto eventu a certo consequendae baptismatis gratiae beneficio repellantur. Puellae vero adultae, vel nondum nobiles sunt, vel iam quidem nobiles sed nondum in matrimonium promissae, vel iam desponsatae viris infidelibus aut polygamis. In primo et in altero casu non est cur denegetur aut differatur baptismus, modo puellae supradictae necessarias habeant dispositiones; quandoquidem

periculum ineundi irritas cum infidelibus nuptias, in iisque postea violenter permanendi, certo proximeque non imminet, et potest aliunde pluribus modis amoveri. At in tertio casu nullatenus expedit eas ante matrimonium baptizare, tum propter difficultatem non minimam legitimae dispensationis obtinendae, tum ob gravissimum periculum ne transeant ad nuptias, etiam non dato dispensationi loco, quae certe indulgeri nequit super impedimentis iuris naturalis. Satius igitur erit baptismum differre, quam proximae profanationi exponere. Si qua autem ob peculiare circumstantias gravesque causas baptizanda iudicetur, omnino requiritur talis eius animi dispositio, ut, si dispensari nequeat, potius mori velit, quam sacrilegium irritumque matrimonium contrahere.¹

Undecimum dubium maiorem continet difficultatem circa infantes, quam circa adultos. Nam praevisum perversionis periculum eatenus baptismus ne conferatur impedit, quatenus per opportunas instructiones removeri nullo modo potest. Quo constituto principio, sequitur servos utriusque sexus adultos, qui rite dispositi sunt, et christiana instructione praemuniri queunt, baptizandos esse, etiamsi eorum dominus promittere neget se nunquam id commissurum ut eos infidelibus divendat. De servis adhuc infantibus considerare oportet num ipsi obnoxii sint periculo transeundi in potestatem infidelium post adeptam adolescentiam, vel ante superatam infantiae aetatem. In priori hypothese, quoties nihil aliud eorum baptismo obstat praeter supradictum periculum, et spes aliqua effulgeat christianae eorum educationis, sacro lavacro licite abluuntur; quod item licite eis administratur in posteriori hypothese, si vel a parentibus christianis offerantur, vel mori proximi reperiantur. Ceteris vero in casibus consulant missionarii, et fideliter observent sapientissimas praeceptiones quas s. m. Benedictus XIV tradit super hoc argumento in sua ad Archiepiscopum Tarsensem epistola quae hic adiungitur.²

IV. *Quarta dubiorum classis, de servorum emptione et venditione.* — « Ser-
« vitutis proprie dictae conditio apud Gallas et Sidamas tam stricte cohae-
« ret cum sociali eorum statu, ut impossibile fere sit domum inter eos
« sine mancipiis figere et retinere. Illic enim reperire non est servos condu-
« cticios, et quilibet paterfamilias omnia prorsus sibi suaeque domui com-
« parare debet, sive quae e terra gignuntur, sive quae hominum industria
« fiunt. Praeterea mancipia habentur veluti principalis commercii materia,
« immo valent quadamtenus pro numerata pecunia, eademque saepe ad
« solutionem debiti vel principis iussu, vel legum ipsarum praescripto cre-
« ditores acceptare tenentur. Quae cum ita se habeant, quaeritur:

« 12. An liceat christianis apud Gallas et Sidamas mancipia emere, et
« in debiti solutionem, aut in donum recipere, quotiescumque id agant
« propter domus vel familiae suae necessitates, sine animo eadem mancipia
« revendendi.

« 13. An familia aliqua christiana non lucri faciendi consilio, sed tan-

¹ Synodus Sutchuensis, Cap. II, de Baptismi Sacramento, n. 7.

² Cf. N. 377.

« tum ob gravem victus comparandi, vel debitorum solvendorum necessi-
 « tatem, possit licite aut tradere in pretium, aut vendere servum quem pos-
 « sidet.

« 14. An liceat admittere ad sacramentorum participationem christianum
 « quemdam negotiatorem, qui a servis quaestus causa emendis et vendendis
 « abhorreere quidem solet, sed ne detrimentum rei familiaris patiat, ser-
 « vos aliquos revendere vult, quos olim nobilium emptorum praepotentia
 « recipere coactus est pro mercium suarum pretio.

« 15. An christiani, ipsique adeo missionarii licite possint interesse tam-
 « quam testes, vel sequestres, vel alio nomine contractibus, iudiciis, aut
 « aliis id genus publicis actibus, qui secundum gentium illarum leges fiunt
 « circa servos ».

Etsi Romani Pontifices nihil intentatum reliquerint quo servitutem ubi-
 que gentium abolerent, iisdemque praecipue acceptum referri debeat quod
 iam a pluribus saeculis nulli apud plurimas christianorum gentes servi
 habeantur; tamen servitus ipsa per se et absolute considerata iuri naturali
 et divino minime repugnat, pluresque adesse possunt iusti servitutis tituli
 quos videre est apud probatos theologos sacrorumque canonum interpretes.
 Dominium enim illud, quod domino in servum competit non aliud esse
 intelligitur quam ius perpetuum de servi operis in proprium commodum
 disponendi, quas quidem homini ab homine praestari fas est. Inde autem
 consequitur iuri naturali et divino non repugnare quod servus vendatur,
 ematur, commutetur, donetur, modo in hac venditione, emptione, commu-
 tatione, donatione, debitae conditiones accurate servantur quas itidem pro-
 obati auctores late persequuntur et explicant. Quas inter conditiones illa
 praecipuum sibi vindicat locum, ut emptor diligenter examinet, num servus
 qui venum exponitur iuste an iniuste libertate sua privatus fuerit, et ven-
 ditor nihil committat, quo servi ad alium possessorem transferendi vita,
 honestas, aut catholica fides in discrimen adducatur. Christiani igitur, de
 quibus in dubio primo sermo fit, licite possunt servos emere atque in debiti
 solutionem, vel in donum recipere, quoties moraliter certi sint servos illos
 neque legitimo eorum domino sublato, neque iniuste in servitutem fuisse
 abstractos. Si enim servi qui ad emendum offeruntur, legitimo eorum domino
 ablati fuerunt, non licet eos emere, quia nefas est alienas res furto ablatas
 emere invito domino. Si autem iniuste in servitutem redacti fuerunt, distin-
 guendum est num se christianis venum ire aut donari detrectent, vel con-
 domini sunt propriae libertatis, quamvis iniuste iis ereptae. Si vero post-
 aliorum iniuria exciderunt, ultro et sponte sua, et ex libera et propria
 voluntate tamquam rerum suarum domini se exhibeant christianis ut ab
 eis recipiantur et detineantur in servitutem, eo prudenti consilio ut a dura
 servitute praesenti, a qua ipsis datum non fuerit alio modo se emancipare,
 mitiorem apud dominos christianos servitutem sortiantur, penes quos etiam
 facile sibi persuadere poterunt, venire posse in cognitionem veri Dei cul-
 tus eumque inestimabili animarum suarum compendio profiteri, in his

sane circumstantiis permitti poterit christianis, habito etiam respectu ad
 favorem fidei, ut possint eiusmodi captivos iusto pretio aut alio iusto titulo
 acquirere, et in propriam servitutem redigere et retinere, dummodo eo
 animo sint ut eos tractent secundum praecepta charitatis christianae, et curent
 etiam rudimentis fidei illos imbuere, adeo ut, si fieri poterit, in libertatem
 filiorum Dei, quae in sola catholica ecclesia est, nulla tamen coactione facta,
 sed tantummodo opportunis suasionibus et hortationibus, libere et feliciter
 traducantur per eorum conversionem ad veram fidem. Et hac de re prae
 oculis habeatur instructio s. m. Pii VI (12 Sept. 1776),¹ quae adnectitur.

Quemadmodum vero servi licite emi, ita licite quoque vendi possunt,
 sed necessarium omnino est ut qui vendit legitimus sit servi possessor,
 nihilque in venditione committat quo servi alienandi vitae, honestati, aut
 catholicae fidei noceatur. Quare illicitum est servum vendere, aut quomo-
 documque in proprietatem cedere alicui domino, qui certo aut probabili
 iudicio praevideatur servum eundem inhumaniter habiturus, vel ad pec-
 catum pertracturus vel eodem abusurus ad iniquissimum illud commercium
 exercendum, quod Apostolicis Romanorum Pontificum, ac praesertim s. m.
 Gregorii XVI constitutionibus reprobatur districteque prohibetur.² Illicitum
 pariter est servum alienare, nulla prorsus habita ratione iurium et officio-
 rum matrimonialium ipsius servi. Multo magis illicitum est servum chris-
 tianum vendere domino infideli, aut etiam, ubi perversionis periculum
 prudenter timendum sit, domino haeretico vel schismatico. Haec si Vica-
 rius Ap. probe teneat, aperte videbit, quid respondendum sit ad 13, 14
 et 15 dubium. Nihil enim impedit quominus familia christiana, de qua
 agitur in dubio 13, servos suos vendere tuta conscientia queat, si ipsos
 legitime possideat, et cautiones supra descriptas in venditione observet. Sic
 etiam negotiator in dubio 14 memoratus poterit ad sacramenta admitti, si
 constet, servos, qui ei pro mercium pretio obtigerunt, neque per furtum
 legitimo eorum domino subductos, neque iniuste in captivitatem redactos
 fuisse, ac praeterea spondeat, se eos honestis conditionibus ita venditurum
 esse, ut nihil ex eiusmodi venditione laedantur vel periclitentur iura et
 officia, quae illis tamquam hominibus, et, si christianam fidem amplexi
 fuerint, tamquam fidelibus competunt. Tandem de dubio 15 statuendum
 est christianos ipsos, etiam missionarios, interesse posse ut testes et seque-
 stres aliove nomine per sacros canones non prohibito, contractibus, iudi-
 ciis, aliisque id genus publicis actibus servorum causa fieri solitis, qui ta-
 men et in se liciti sint, et nulla prava circumstantia vitientur.

V. Sequitur *quarta dubiorum classis, de servis fugitivis*. — « Mancipium
 « iuxta leges Galliarum et Sidamarum in rerum utilium numero censetur, de
 « quibus verum propriumque dominium habetur, et fiunt contractus, quae-
 « que deperditae conquiruntur, raptae aut usurpatae apud iudices repetun-
 « tur. Hinc quaeritur:

« 16. An liceat christianis ipsisque missionariis servos suos fugitivos

¹ Cf. N. 833.

² Cf. N. 494.

«persequi, atque ad redeundum cogere, vel saltem permittere ut eosdem
«persequantur, et vi etiam adhibita reducant publicus magistratus aut amici.
«17. An servi ius habeant ad fugam, et an debeant resarcire damna ex
«eorum fuga domino illata.

«18. An ad damnorum restitutionem teneantur servi illi qui in herili
«domo nati sunt vel educati, quique fugam arripuerunt antequam suis
«laboribus vel alia ratione compensaverint domino expensas in eorum in-
«fantia factas.

«19. An fructus omnes ex servorum laboribus et industria provenien-
«tes ita ad dominum pertineant, ut tamquam fures existimari debeant servi
«qui invito domino illos sibi attribuunt, de iisque pro libito disponunt.

Quemadmodum adnotatum est in responsione ad postulata proxime
superiora, sunt iusti aliqui tituli seu causae, ex quibus potest servus liber-
tate sua legitime privari, legitimeque a domino retineri. Porro cum mani-
feste repugnet, hinc quidem ius domino competere possidendi ac retinendi
servum, inde autem ius servo inesse ne a domino possideatur ac retineatur,
nemo non videt christianos et missionarios de quibus agitur in dubio 16,
posse tuta conscientia servos suos fugitivos persequi, et ad redeundum
cogere, siquidem eos iuste in servitutem redactos iusto ex titulo possideant.

Non ita expedita est ad 17 et 18 dubium responsio. Regulariter fugere
iure suo possunt servi qui iniuste fuerint in servitutem redacti; non possunt
servi qui iustam subeant servitutem, nisi forte a domino sollicitentur ad
aliquod peccatum, vel inhumaniter tractentur. Ex hac distinctione pendet
solutio alterius quaestionis, an scilicet servi fugitivi teneantur resarcire
damna ex fuga sua domino illata. Cum enim ad inducendam restituendi
damni obligationem tria haec simul et coniunctim requirantur, culpa theo-
logica, damnum secutum, et causa efficax, patet profecto ad reficienda damna
ex fuga sua domino illata, tenere servos illos quorum fuga fuit illicita, non
teneri servos illos quorum fuga omni caruit culpa; sed de licetate fugae,
deque obligatione resarciendi damna ex fuga illata consulat Vic. Ap. proba-
tos auctores et cum illis distinguat varios casus, variosque servitutis titulos.

Latissime similiter patet dubium 19 ac proinde, uti conceptum est,
nonnisi generalem responsionem admittit, pluribus tamen exceptionibus
obnoxiam, quas Vicarius Ap. ex probatis auctoribus discere curabit. Itaque
regulariter quando servitus iusta est, servusque iuste et legitime a domino
possidetur, atque ex aequitatis praescripto sustentatur, omnia lucra et emo-
lumenta ex servi ipsius laboribus et industria provenientia domino acqui-
runtur, ideoque furti reus est servus qui eadem lucra et emolumenta sibi
attribuit, de iisque in scio et rationabiliter invito domino disponit.

VI. Sequitur *quarta dubiorum classis, de servorum coercitione*. — «Lege
«Gallarum statutum est ut quidquid committit servus fugitivus vel expul-
«sus, domino suo imputetur, qui proinde nulla alia ratione potest se ab
«improbo perniciosoque mancipio expedire, quam vel illud adoptando qua-
«damtenus in filium, assignata eidem ex herilibus bonis congrua dotatione,
«vel per venditionem aut donationem transferendo in alterius dominium, vel
«tandem morti tradendo; quippe dominus apud Gallas independentes poti-

«tur iure vitae et necis in proprios servos. Hinc relative ad dominos chri-
«stianos quaeritur:

«20. An domini christiani, ipsique adeo missionarii, possint, herili iure
«utentes, mancipium improbum, sibi perniciosum ad mortem propria
«auctoritate damnare. Ratio dubitandi est quia ex una parte non potest
«dominus tale mancipium simpliciter expellere, vel per adoptionem in
«filium emancipare, ex alia vero parte quaecumque servorum venditio aut
«donatio dominis christianis prohibetur.

«21. Quatenus dominus christianus mediis destituatur ad improbum,
«noxiumque servum coercendum necessariis, an saltem possit illum dona-
«tionis titulo transferre in alium dominum, licet cum periculo ne ab eodem
«postea divendatur ».

Duo haec dubia 20 et 21 inde nascuntur quod Vicarius Apostolicus
existimet venditionem mancipii esse quocumque casu illicitam. Sed ex iis
quae superius explicata sunt comperiet idem Vic. Ap. non esse inquietan-
dos dominos christianos, qui servos suos, iustae servituti addictos, vendi-
tione, donatione aut permutatione distrahere volunt dummodo praescriptae
conditiones serventur, eaque praesertim, ut mancipium, si baptizatum sit, non
tradatur hero infideli. Possunt igitur domini christiani hoc pacto sese liberare
ab improbo perniciosoque mancipio quin illud capitali poena afficiant, quod
nefas omnino est dominis christianis. Quod autem pertinet ad missionarios,
mirum profecto est hoc in mentem venire potuisse, ut poena mortis in
servos utut criminosos decerni ab iisdem queat, adversus notissimos cano-
nes, qui etiam irregularitate mulctant quicumque ex clericis iudicio sangui-
nis sese immiscuerint.

VII. Sequitur *quarta dubiorum classis, de servorum coniugiis*. — «Manci-
«pia penes Gallas concubinis utuntur, rarissime uxoribus certa aliqua solem-
«nitate nuptis, unde veri nominis matrimonium arguatur; quia cum in tota
«sua existentia domino subiiciantur, possintque adeo quolibet die divendi,
«nullum inter ea perpetuum matrimonialis societatis vinculum supponitur
«esse. Idcirco postulat:

«22. Utrum dominus christianus tolerare possit ut duo servi adhuc
«infideles, qui, cum primum eius sub potestatem venerunt, iam in
«eiusmodi concubinato vivebant, pergant ita vivere; an vero illos se-
«parare teneatur, donec fiant christiani, et legitimo matrimonio coniun-
«gantur.

«23. An dominus christianus qui plures possidet servos sic viventes in
«vero concubinato, etsi matrimonii appellatione honestato, quique ad regu-
«lam exigere desiderat eiusmodi matrimonia, simul ac praedicti servi sese
«dispositos exhibeant ad baptismum recipiendum, et matrimonium legitime
«ineundum, possit in nova, quam meditatur, matrimonii christiani ordina-
«tione illos ex utroque sexu seligere qui plus christiani spiritus demon-
«strent, maioremque spem faciant unitatis atque indissolubilitatis custodien-
«dae, nulla habita ratione priorum vinculorum matrimonii, sive (ut magis
«nuncupare placeat) concubinatus, dummodo tamen novi contrahentes
«mutua afficiantur sympathia; an possit proinde tuta conscientia eosdem vi

« separare a suis concubinis, nisi forte concubinarij ipsi malint secum in-
« cem contrahere matrimonium christianum.

« 24. An saltem violenta concubinariorum separatio locum habere queat,
« quando alter ex ipsis, sive masculus sive foemina probe dispositus est ad
« fidem amplectendam, et matrimonium christiane celebrandum. Hoc du-
« bium idcirco movetur quia violenta illa separatio posset excitare admi-
« rationem, et querimonias apud homines parum instructos, perinde ac si
« quaedam fieret iniuria parti renitenti, quae christianam religionem ample-
« cti detrectat.

« 25. Matrimonium sive servorum sive liberorum, iuxta Gallarum morem,
« dissolubile est saltem ex parte viri. Si igitur convertantur duo coniuges
« sive servi, sive liberi, qui eiusmodi matrimonium in infidelitate contraxe-
« runt, debentne ante baptismum edoceri de indissolubilitate matrimonii
« statimque christiano matrimonio iterum coniungi ipso baptismatis die;
« an vero possunt etiam post baptismum relinqui in suo statu saltem per
« aliquod tempus, donec pares effecti fuerint intelligendo, sicut oportet,
« evangelico praecepto super indissolubilitate matrimonii? »

Arbitratur Vic. Ap. omnes generatim coniunctiones servorum infidelium
apud Gallas non veri propriique nominis matrimonia, sed meros esse con-
cubinatus. Persuasionem hanc ex triplici potissimum ratione hausisse vide-
tur, quia nimirum eiusmodi coniunctiones, quamquam patrio more permis-
sae, nulla adhibita *solemnitate* ineuntur; deinde quia cum servi toto vitae
suae tempore sint in domini potestate, haud *supponuntur* esse inter eos
perpetua matrimonialis societatis vincula; tandem quia matrimonium ser-
vorum omniumque universim Gallarum patrio item more *dissolubile* est,
saltem ex parte viri. Sed ipse facile perspiciet quam infirmae sint hae ratio-
nes: solemnitates enim per se, maxime apud barbaros et infideles, ad essen-
tiam non pertinent matrimonii, quod, una naturali lege inspecta, etiam sine
illis consistere potest. Neque hypothesibus et praesumptionibus, sed certis
evidentibusque probationum momentis inniti debet iudicium, quo nullum
fuisse pronuncietur matrimonium, cuius validitati minime obstat ipsum
divortium quoad vinculum lege vel moribus permissum, nisi in pactum con-
ditionemque expresse deducatur. Caveat igitur Vic. Ap. ne vera matrimonia
pro contuberniis imprudenter traducat, praesertim cum eadem servorum
infidelium coniunctiones, quas ipse concubinarias existimat, vulgo matrimo-
nii nomine honestentur, et violenta partium separatio, eodem Vicario Ap.
Meminerit, matrimonium verum inter infideles existere, nec proinde requiri
ut infideles christiana religione initientur, quo verum legitimumque matri-
monium contrahere valeant. Meminerit etiam admonere dominos christia-
nos, ne in servorum matrimoniis ineundis aliquam vim adhibeant, vel
et coactiones quae in iis forte adhibeantur, difficiles solent exitus frequenter
habere. Nunc ut dubiis 22, 23 et 24 satisfiat, nefas profecto est domino
christiano tolerare servorum suorum, licet infidelium, concubinatus; ete-
nim concubinatus lege naturali prohibetur, qua non tantum fideles, verum

etiam infideles obstringuntur, et cuius observantiam dominus, utpote dome-
sticae societatis ordinator, a suis subditis exigere tenetur. Sed primum
diligentissime investigare debet num illicito revera contubernio, an legitimo
coniugio servi utantur. Quod si de illicito contubernio constiterit, neque
fieri possit legitimum matrimonium inter concubenarios ipsos (quod quidem
semper optandum est, maxime si prolem ex fornicario commercio susce-
ptam haberent), tunc demum eosdem, vi etiam adhibita, separet, non im-
pediendo tamen quominus se cum aliis legitimo matrimonio coniungant,
etiamsi christianam fidem profiteri detrectent, nullasque ad eam amplecten-
dam dispositiones praesferant. Ceterum quam viam rationemque dominos
christianos sequi oporteat in permittendis vel inhibendis servorum infide-
lium coniugiis, comperiet Vic. Ap. ex alia instructione quae huic adnexa
ad eum transmittitur.¹

Reliquum est dubium 25 quo supponitur matrimonia Gallarum, utpote
secundum patrias leges dissolubilia saltem ex parte viri, minime valere, ac
proinde esse renovanda si coniuges convertantur; tum *postulatur* an liceat
hos coniuges etiam post baptismum relinquere, saltem per aliquod tempo-
ris spatium, in suo errore circa dissolubilitatem matrimonii. De supposi-
tione sive hypothesi supra dictum est, pravam contrahentium opinionem,
licet patriis legibus sive moribus confirmatam, quod nimirum matrimonii
vinculum dissolvi possit, nequaquam per se officere matrimonii validitati,
nisi haec opinio deducatur in pactum tamquam conditio in actu ineundi
matrimonii; tunc enim matrimonium nullum irritumque evadit, uti sem-
per accidit cum matrimonio est appositae conditio substantiae ipsius repu-
gnans. Quod vero ad postulatum attinet, non tantum nefas est coniuges
in illo errore post eorum baptismum relinquere, sed ne ad baptismum qui-
dem admitti debent, nisi antea probe instruantur de matrimonii indissolubi-
litate, et parati sint divinum hoc praeceptum observare.

VIII. *Quinta dubiorum classis.* — « Mos est apud Gallas independentes,
« ut si quis occidatur, aut gravi vulnere laedatur, ab eo ipso temporis mo-
« mento omnes et singuli eius propinqui et contribules teneantur mortale
« odium iurare adversus omnes et singulos interfectoris propinquos et con-
« tribules, eosque ad internecionem persequi, nemoque se possit hac obli-
« gatione eximere quin iura socialia in propria tribu amittat, ab eaque tam-
« quam hostis expellatur. Hoc autem ulciscendi sanguinis ius et officium
« tamdiu durat, donec certa pecuniae summa, arbitrorum iudicio definienda,
« luatur homicidium, et sic tribus, ad quam pertinebat interfectus, satisfa-
« ctionem recipiat. Quae satisfactio frustra speraretur, sublata eiusmodi
« obligatione suscipiendi praedictam inimicitiam sive vindictam, quoniam
« apud Gallas independentes omnino desiderantur publici magistratus qui
« criminibus puniendis iuribusque tutandis invigilent. Quocirca postu-
« latur:

« 26. An inimicitiae praedicto modo exercitae haberi possint veluti iu-
« stum bellum unius tribus adversus alteram.

¹ Cf. N. 983.

« 27. An possit admitti ad sacramenta qui ex una parte protestatur se
 « nullum prorsus odium vel simultatem animo fovere adversus homines
 « inimicae tribus, quin imo paratum se esse cupidumque exhibendi eis con-
 « sueta amicitiae signa, statim ac iuri suo fuerit satisfactum: ex altera vero
 « parte promittit se nunquam quaesiturum occasionem rixandi cum hosti-
 « bus, sed eorum occursum declinaturum, ne in discrimen coniiciatur, aut
 « acceptandae pugnae, aut, si recuset, incurrendi in suorum offensionem ».

Ex tribus quae ad iustitiam belli requiruntur conditionibus, legitima
 nimirum auctoritate, iusta causa, et convenienti modo, manifestum est ter-
 tiam omnino desiderari in facti specie quam dubium 26 attingit. Modus
 enim conveniens id maxime postulat ut bellum non ulciscendi crudelitate,
 neque nocendi cupiditate geratur, sed recta intentione obtinendi debitam
 satisfactionem, utque innocentibus quantum fieri potest nequaquam noceat-
 tur. At Gallae simul ac aliquis ex eorum familia vel tribu fuerit interfe-
 ctus, mortale iurant odium adversus omnes et singulos interfectoris agnatos,
 eosdemque sine delectu, si obvios habeant, aggrediuntur, feriunt, trucidant,
 id unum spectantes ut barbaro ritu sanguinem sanguine expient, donec
 consueta inter eos satisfactio praestetur. Neque vindictam sumunt publicae
 auctoritatis ductu, cuius tantum est denunciare ac dirigere bellum, sed
 privati in privatos ferarum more insurgunt; neque in antecessum examinant,
 utrum casu, vel licitae defensionis necessitate, nec culpabiliter admissum
 fuerit homicidium; neque priusquam ruant ad arma, vias omnes sive per se,
 sive per communes amicos pertentant, quibus debitam sibi satisfactionem
 pacifice valeant obtinere, sed ut refert in alia epistola idem Vic. Ap. ab eo
 ipso temporis momento quo homicidium aliquod aut lethalis vulneratio acci-
 dit, cuncti interfectoris interfectique agnati ita statim se separant, ut non
 modo quodcumque locutionis vitaeque commercium secum invicem abrum-
 pere, verum etiam, si fiant obvii, ad internecionem usque configere tenean-
 tur. Quae omnia quantum a convenienti belli gerendi modo, imo ab ipsa
 veri belli notione abhorreant nemo profecto non intelligit. Curet igitur
 Vicarius Ap., curent missionarii omnes in regionibus illis commorantes, ut
 tam barbaram et perniciosam consuetudinem ex qua incredibiles hominum
 strages ac bonorum devastationes oriuntur, de medio radicitus tollant. Sed
 interea admittine poterit ad sacramentorum participationem qui ita animo sit
 comparatus, ut in dubio 27 exponitur? Responsio pendet a notissimis theo-
 logiae moralis principiis circa dilectionem inimicorum, restitutionem ex
 necessaria. Quibus principiis minime refragatur regula illa quam Vic. Ap.
 tradidisse se narrat missionariis sibi subditis, ut nimirum sacramenta ei
 non denegentur qui protestatur se nullum odium personale in animo habere,
 et nihil aliud velle per externam inimicitiam nisi quod de iure sibi compe-
 tit iuxta patrias leges, simulque promittit se omni pacto effecturum ut a
 cuiusque ex inimicis absteineat. Hanc igitur regulam sequi poterunt
 missionarii quoad eos qui pertinent ad familiam vel tribum interfecti. At
 si agatur de iis qui sunt a familia vel tribu iniusti interfectoris, requiritur
 praeterea ut quantum in ipsis est, prompti ac parati sint debitam satisfa-

ctionem praestare, atque subire potius suae ipsius tribus offensionem, quam
 aggredi et laedere quempiam ex adversa tribu si forte obvium habeant,
 excepto iure propriae defensionis cum moderamine inculpatae tutelae.

IX. *Sexta dubiorum classis.* — « Sunt in oppido Kafa quidam abiectissi-
 « simae sortis seu *castae* homines vulgo *mangiò*, in Abyssinia *vojto* nun-
 « cupati. Hi censentur non tantum ipsi esse immundi, verum etiam im-
 « munditiam communicare personis quibuscum agunt, et rebus quas forte
 « contrectant. Nondum coeptum est eosdem de christiana religione instruere,
 « quia si missionarius cum iis conversaretur, evaderet et ipse immundus,
 « ipsumque nemo amplius alloqueretur; praeter quamquod si vel semel
 « aliquis *mangiò* ecclesiam intraret, haec illico pro immunda haberetur.
 « Quapropter postulatur:

« 28. An memoratae difficultates praebeant sufficiens motivum, ne mis-
 « sionarius hanc *castam* instruere quaerat.

« 29. An eo casu quo aliquis huius *castae* homo instructionem sponte
 « sua petat a missionario, is possit tali se ministerio denegare.

« 30. Quaedam huius *castae* familia est sub dominio Missionis, eidem-
 « que inservit. Peccaretne missionarius si ob praedictas difficultates omitteret
 « illam familiam instruere? »

Catholica Ecclesia in mysteriorum Dei dispensatione non modo nihil
 unquam discrevit inter divites et pauperes, inter nobiles et abiectos, verum
 etiam quadam veluti peculiari charitate ac materna sollicitudine pauperes et
 abiectos semper complexa est, qui, sicut luculenta experientia testatur,
 facilius ad fidem accedere solent prae mundi nobilibus et divitibus. Imi-
 tatur enim Ecclesia Iesum Christum D. N. apud quem nulla est persona-
 rum acceptio, quique se ad evangelizandum pauperibus missum esse dice-
 bat, et cum publicanis et peccatoribus manducabat, licet iniquissimum inde
 scandalum sumerent pharisaei. Quod igitur spectat ad tria postulata 28, 29
 et 30 nullatenus ambigendum est quin missionarii pro suo munere debeant
 hominum quoque *mangiò* nuncupatorum instructioni et conversioni soler-
 tissime, quantum poterunt, adlaborare, multoque magis si ipsi *mangiò*
 divina gratia permoti instrui petant, vel iustam subeuntes missionariorum
 servitutem, eorumdem domestici effecti fuerint. Neque tantum propter
 adductas rationes illicitum est ab instruendis *mangiò* prorsus abstinere, sed
 etiam ne missionarii auctoritate sua confirmare videantur superstitiosam
 consuetudinem a iudaicis traditionibus probabiliter profectam, refugiendi
 nimirum contactum hominum *mangiò* imo cum eos tangentibus nullam
 habendi communicationem; quam quidem consuetudinem christianae chari-
 tati perinde ac rectae rationi tantopere adversantem missionarii penitus
 extirpare omni diligentia studeant. Interea tamen, ut aeternae saluti *mangiò*
 quam citissime provideatur, censuerunt Emi PP. unum e missionariis depu-
 tandum esse absque mora ad spiritualem eorum curam. Christiani vero
 qui illam consuetudinem servant admitti poterunt ad Sacramenta, dummodo
 id unice faciant ne a commercio aliorum civium segregentur, non autem
 sponte sua, atque ex erronea opinione quod homines *mangiò* sint immundi
 labemque et immunditiam vel solo tactu affricent personis quibuscum agunt

aut conversantur, rebus quas adhibent, et ipsis ecclesiis in quas ingrediantur. Haec enim opinio nullatenus toleranda est in viro catholico, postquam Deus Beato Petro ostendit neminem communem aut immundum dicere hominem (Act. X, 28).

X. *Septima dubiorum classis, de circumcisione.* — « Viget apud Gallas usus circumcisionis, quae infantibus adhiberi solet priusquam deferantur ad Baptismum. Hunc ritum pertinacissime Gallae observant velut unum e primis fidei christianae signaculis; pollutam existimant ecclesiam quam forte incircumcisi aliquis fuerit ingressus; christianos europaeos, eo quod circumcisi non sint, despicatui habent, neque ullo pacto filios suos baptizari sinunt nisi antea circumcidantur, adeo ut gravis olim in quodam Gallarum oppido exarserit seditio quia missionarius iusserat sibi ad baptizandum deferri pueros etiam incircumcisos. Presbyteri indigenae etiam catholici usum circumcisionis tolerant, innixi, ut ipsi dictitant, antiquis decisionibus Sanctae Sedis quae circumcisionem ab Abissinis frequentatam minime reprobavit, utpote civilem regionis illius praxim. Vicarius Ap. opinatur (licet id certo affirmare non audeat) circumcisionem etiam penes Gallas habendam esse potius pro ritu mere civili, quam pro ritu sacro et religioso, maxime quia in privatis domibus fit, neque per manus ecclesiastici ministri; tamen cum videat ex illa pusillorum scandalum oriri, quaerit:

« 31. An tolerari possit usus circumcisionis vigens apud christianos Gallas ».

Monendus in primis est Vic. Ap. falsum esse quod presbyteri indigenae asserunt circumcisionem in Abissinia fuisse antiquitus ab Ap. Sede permissam aut toleratam veluti civilem quamdam gentis illius praxim. Catholico enim Abissinorum Patriarchae Alfonso Mendez, qui iam inde ab ineunte saeculo decimo septimo postulaverat, an tolerari posset in Abissinis circumcisio, S. C. de Prop. Fide, approbante Pontifice, respondit die 28 Augusti anno 1637 non esse quocumque praetextu tolerandam circumcisionem; Pastores debere corrigere subditos quantum possunt, contumacesque arcendos esse a Communione.¹ Cumque anno 1839 idem postulatum instaurasset quidam Abissinae missionarius, Emi Inquisitores Generales die 17 Iunii eiusdem anni ita censuerunt: « Detur decretum die 28 Augusti anni 1637; tamen missionarii id praestent adhibita omni christiana prudentia ». Tantum igitur abest ut Apostolica Sedes circumcisionem in Abissinis permiserit unquam aut toleraverit, quin potius eandem expresse improbavit districteque inhibuit. Et iure quidem atque merito; nam licet Abissini modo hanc, modo illam adhibendae circumcisionis causam praetexerent, constabat tamen tum ex laudati Patriarchae accuratissima relatione tum ex indubiis aliis argumentis circumcisionem ab Abissinis servari tamquam ritum sacrum ac religiosum. Porro ea quae nunc de populis Gallis exponit Vic. Ap. luculenter ostendunt atque persuadent hos quoque populos circumcisione uti ex aliqua sive explicita, sive saltem implicita cultus inten-

¹ Cf. Ius Pontif. de Prop. Fide, pars II, p. 79.

tionem. Quid enim aliud significant pertinacissima observantia circumcisionis tamquam unius e principalibus fidei christianae tesseris, contemptus europaeorum incircumcisorum, opinio tandem quod ecclesia per solum incircumcisi ingressum polluat, et quod Baptismus administrari nequaquam debeat nisi circumcisio praecesserit? Nec sane contrarium evincit quod circumcisio adhibeatur in privatis domibus, nullo interveniente Ecclesiae ministro; nam et apud hebraeos circumcisio a quocumque fiebat etiam in privatis domibus. Quare Emi PP. communicari mandarunt Apostolico Gallarum Vicario decretum die 28 Augusti an. 1637, adiecta monitione ut missionarii id praestent adhibita omni christiana prudentia. Quamvis autem iuxta hoc decretum contumaces arcendi sint a Communione, caveant tamen missionarii ne denegent baptismum infantibus circumcisis, quippe qui non sua, sed parentum culpa iniuriam istam patiuntur. Praeterea quoniam Vic. Ap. meminit in suis litteris de quibusdam aliis vanis observantiis quae apud eosdem Gallas sunt in usu, et iudaismum redolent, qualis est observantia sabbati et distinctio inter munda et immunda animalia, idcirco iusserunt Emi PP. ut Vic. Ap. et reliqui missionarii omnem operam ponant ad vanas eiusmodi observantias prudenter eradicandas, nam sacrosancta Romana Ecclesia, ut in Oecumenico Concilio Florentino ab Eugenio IV declaratum est, omnes, post promulgatum Evangelium, circumcisionis, et sabbati, reliquorumque legalium observatores alienos a Christi fide denunciat, et salutis aeternae minime posse esse participes, nisi aliquando ab iis erroribus resipiscant.¹

XI. *Sequitur septima dubiorum classis, de religiosis Kafinorum ritibus.* — « Incolae regionis Kafae, licet christiano nomine gloriantur, et servant ecclesiastica ieiunia, amentque a presbyteris obviam factis benedicta aqua aspergi, longissime tamen absunt a professione christiana, et plerumque ne sunt quidem baptizati. Colunt praesertim SS. Georgium, Michaellem, et Gabrielem, eisque vota etiam nuncupare solent. Qui votum alicui ex his sanctis per annum voverunt, festo eiusdem die ad ecclesiam pergentes offerunt presbytero candelam, thus et vaccam vel ovem. Presbyter haec omnia nomine Sancti acceptat, candelas quidem accendendo super altari, et thus adolendo, vaccam autem, vel ovem manu tangendo. Deinde vaccae, vel oves sic oblatae trahuntur ad locum ecclesiae proximum, ibique in honorem Sancti coram populi multitudine immolantur. Immolari autem debent per manus diaconorum qui caelibes sint. Adeps animalium immolatorum totus plerumque ad quandam holocausti speciem comburitur. Carnes convivio apponuntur, cui accumbunt offerentes, curatores fabricae ecclesiae et presbyteri. Tantam vero virtutem et efficaciam huic candelae, thuris et animalium oblationi attribuunt, ut sese hac una oblatione iustificari et sanctificari firmissime persuasum habeant, quidquid contra declamet catholicus missionarius. Quando eorum aliquis moritur, propinqui, die ut plurimum duodecimo ab obitu, presbyterum adeunt eique candelam et cervisiam offerunt, rogantes ut exequias defuncto persolvat. Cui postula-

¹ Cf. N. 54.

« tioni antequam presbyter consentiat, quoddam a propinquis tributum
 « pro sui muneris functione paciscitur cautionemque exigit. Tum candelam
 « accendit, certas aliquas preces e libro recitat, cervisiam bibit. Simili modo
 « instaurantur exequiae die vigesimo, trigesimo ac quadragesimo. Quo po-
 « stremo die habetur solemne convivium funebre quod appellant *tezar*.
 « Presbyter nimirum accedit ad domum defuncti, factisque super ipso se-
 « pulchro exequiis, benedicit convivio, solidam diem laetissime cum defun-
 « cti propinquis transigit, suiue laboris satis amplam mercedem, aliquam
 « nempe vaccas, quodam veluti decimarum iure reportat. Convivium *tezar*
 « tam abissinis, quam kafinis summopere cordi est. Kafini illud habent pro
 « eximio religionis officio, in eoque magnam collocant fiduciam; abissini, si
 « convivium hoc omitterent, arbitrarentur se in paradysum ingredi non
 « posse. Neque pretereundum est kafinos addictissimos esse magicae super-
 « stitioni. Et sane magi apud eos opibus et potentia plurimum valent, con-
 « lescentes in quoddam veluti sodalitium cui rex ipse praeest. Spiritum vero
 « magiae quo se magi pervasos existimant, appellant *deocce*, quod vocabu-
 « lum e lusitano idiomate derivatum esse videtur. Porro tanta est kafinorum
 « observantia erga spiritum magiae *deocce* ut ipsi christiani obtestari et iurare
 « teneantur per eundem *deocce* idque non tantum vi consuetudinis, sed qua-
 « dam etiam necessitate legali. Quibus praemissis, quaeritur:

« 32. An presbyter catholicus ex quodam tolerantiae spiritu, ut sibi
 « catholicaeque missioni plebem conciliet, licite possit accedere tanquam
 « presbyter catholicus omnibus notus, ad ecclesias illas quo supradicti obla-
 « tores conveniunt, atque acceptare candelas et adolere incensum siueque
 « cooperari religiosae functioni hominum nonnisi solo nomine christianorum,
 « qui in hac etiam functione peragenda multas praeseferunt superstitiones
 « traditionalibus suis ideis commixtas.

« 33. An presbyter catholicus possit acceptare animalia sacrificiis desti-
 « nata, protestando contra haec eadem sacrificia, atque ea tantum de causi
 « ministerium suum non recusando ut arrepta peculiaris conventus occa-
 « sione praedicare queat adversus hasce superstitiones.

« 34. An presbyter catholicus possit memoratos christianos lustrali aqua
 « aspergere, iuxta antiquam eorum consuetudinem, illosque praesertim, qui
 « vel catholicum ministrum reiciunt, vel de baptismo aut alia re nihil cu-
 « rant. Idque postulatur propter periculum confirmandi eos in suis vanis
 « spebus.

« 35. An presbyter catholicus possit persolvere usitatas exequias pro
 « hominibus minime baptizatis soloque nomine christianis; quae exequiae
 « consistunt in accendenda candela et recitandis quibusdam arbitrariis pre-
 « cibus; idque ut presbyter occasione popularis conventus praedicare valeat.

« 36. Quatenus presbyter catholicus nequeat licite tales exequias persol-
 « vere, an saltem recipere possit stipendium pro iisdem exequiis reddi soli-
 « tum, omittendo quaecumque functionem religiosam. Ratio dubitandi est,
 « quia si presbyter stipendium eiusmodi acciperet, etiam cum protestatione
 « se illud decimarum dumtaxat nomine accipere, semper tamen verum ades-
 « set periculum, ne exequiae tamquam persolutae existimarentur.

« 37. An christiani Kafam incolentes licite iurare possint per nomen
 « *deocce* ».

R. Ad 32. Difficultas quae Vicarium Apostolicum movit ad proponen-
 dum dubium 32 duplici ex capite orta esse videtur, tum ex communica-
 tione in sacris cum hominibus minime baptizatis soloque nomine christianis,
 tum multo magis ex pluribus superstitionibus quas homines iidem secun-
 dum maiorum suorum traditionem functioni supra descriptae intermiscent.
 Haec enim sunt ipsissima Vicarii Apostolici verba: « Se il prete cattolico...
 « possa ricevere le candele, bruciare l'incenso come funzione religiosa fatta
 « da gente che non è cristiana se non di nome, tanto più che anche in que-
 « sto non mancano di avere molte superstizioni miste nelle loro idee tradi-
 « zionali ». Verum cum eiusmodi superstitiones locum quidem habere dicantur,
 sed minime explicentur, idcirco Eñi Patres dilata praesentis dubii
 resolutione iusserunt, ut laudatus Vicarius Apostolicus clare distincteque
 referat, in quo consistant multae illae superstitiones candelarum, thurisque
 oblationem comitantes, et quae sint ideae traditionales, unde multae illae
 superstitiones emanant.

Ad 33. Quoad functionem in dubio 33 memoratam, qua scilicet anima-
 lia quaedam in honorem SS. Georgii, Michaelis aut Gabrielis offeruntur,
 Sancti nomine a presbyteris acceptantur, et postea a diacono caelibe prope
 ecclesiam immolantur, ea certe, prout exponitur, non licet, neque ullo pacto
 in christifidelibus toleranda est, nisi removeantur omnia superstitionosa vel
 superstitionis speciem praeseferentia, potissimum vero quaecumque sacri-
 ficii intentio, mactatio per diaconum caelibem, et adipis combustio ad in-
 star holocausti. Quod enim animalium mactatio nulli alii demandetur quam
 diacono eidemque caelibì, et quod totus adeps holocausti instar combura-
 tur, id manifestam continet superstitionem; ad quam proinde quomodocum-
 que concurrere nefas est presbytero catholico. Atqui concurreret si animalia
 sacrificiis destinata acceptaret. Neque eum excusat aut protestatio adver-
 sus impia animalium oblatores sacrificia, aut quaesita opportunitas prae-
 dicandi in has superstitiones. Nam et talis protestatio nihil prodest utpote
 contraria facto, quum presbyter sponte sua, nulla cogente necessitate, coo-
 peretur; et absurdissimum est communicare quempiam posse in ritu su-
 perstitioso, ut nanciscatur occasionem improbandi ritum eundem coram
 populi multitudine; siquidem, monente S. Augustino, ea quae constant
 esse peccata nullo bonae causae obtentu, nullo quasi bono fine, nulla velut
 bona intentione facienda sunt (*Lib. contr. mendac., Cap. VII*).

Ad 34. Negative pariter respondendum est ad dubium 34, si aspersio
 vel petatur cum intentione superstitionosa, vel afferat periculum confirmandi
 aut fovendi vanam perniciosamque fiduciam ex eadem aspersione concep-
 tam. At si constet illam intentionem et hoc periculum prorsus abesse, neque
 scandalum timeatur, nihil vetat quominus lustrari possint aqua benedicta
 homines solo licet nomine christiani; quandoquidem ipsae irrationales et
 inanimatae creaturae simili modo lustrantur.

Ad 35. Sed responsionem absolute negativum efflagitat dubium 35.
 Cum enim agatur de hominibus solo nomine christianis, qui ab hac vita

sine baptismo decesserunt, omnino non licet ecclesiasticas quascunque exequias pro iisdem celebrare; quod vel ex ipso Rituali Romano aperte colligitur. Et sane exequiarum ceremoniae et ritus adhibentur tamquam vera religionis mysteria, christianae pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia. His igitur ceremoniis et ritibus, veluti candelarum incensione, et precum recitatione, honestare funus hominum absque baptismo, ideoque extra catholicam Ecclesiam mortuorum, perinde est ac ipso facto profiteri quod homines isti possint esse in loco salutis. Alio insuper et capite improbantur eiusmodi exequiae a presbytero catholico celebratae, quia nimirum important communicationem in divinis cum infidelibus vel haereticis manifestis. Cum vero convivium, quod nuncupant *tezkar*, habetur tamquam pars exequiarum ipsarum, sequitur nequaquam licere interesse, multoque minus benedicere eidem convivio, si celebretur pro defuncto notorie haeretico, vel non baptizato, vel alias indigno ecclesiasticis exequiis.

Ad 36. Quod si illicitum est sacras exequias hominum extra catholicam Ecclesiam demortuorum celebrare, illicitum quoque est praestationem illam quocumque nomine exigere vel recipere, de qua instituitur dubium 36. Profecto vetat naturalis ipsa iustitia, ne presbyter catholicus stipendium exigit, vel tamquam sibi debitum recipiat pro religiosa functione, cui se denegavit, quamque proinde minime exequutus est. Sed praeterea graviter peccaret ratione scandali cum, recipiendo stipendium, censeatur ex vulgi opinione persolvisse exequias, tametsi eas revera non persolverit.

Ad 37. Non minus illicitum est christianis obtestari et iurare per nomen *deocce*, de quo iuramento dubium 37 movetur. Quodcumque enim sit etymon vocabuli *deocce*, certum atque exploratum est vocabulum hoc in comuni loquendi usu significare spiritum magiae, nempe diabolum mendacii patrem. Unde consequens fit illos qui per nomen *deocce* iurant, cultum latrae diaboli adhibere. Nam ut ait Angelicus Doctor, cultus latrae adhibetur ei cuius testimonium iurando invocatur. Et ideo praecipitur Exodi 23: « Per nomen externorum deorum non iurabitis ». Intentio autem qua christiani hoc vocabulum ad Deum verum forte referrent, eos a peccato nullatenus eximere potest. In primis enim indecens prorsus est eo nomine Deum verum nuncupare, quo ab impiissimis magis spiritus magiae seu diabolus adoratur. Deinde cum iusiurandum praestetur respectu habito ad intentionem exigentis, christiani per nomen *deocce* iurantes censebuntur, publica hominum opinione, illum ipsum magiae spiritum invocare, et sic actum ponent falsae religionis protestativum, et magos etiam atque etiam in sua superstitione confirmabunt. Quaecumque igitur sit interna christianorum intentio, nefas prorsus est illos per nomen *deocce* iurare.

XII. Sequitur septima dubiorum classis, de esu animalium a musulmanis vel ethnicis occisorum deque caeremonia *butta*. — « In Abissinia musulmani animalia pro hominum victu caedunt, quamdam suae superstitionis formulam pronunciando, christiani vero caedunt dicentes: in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Hinc si quis christianus comederet carnes a musulmanis mactatas, persuasum ipse haberet se eiusmodi facto abnegasse

christianam fidem, et pro apostata reputaretur apud omnes tam christianos quam musulmanos. Item si quis musulmanus carnes ederet a christianis mactatas, sua et aliorum sive musulmanorum sive christianorum opinione existimaretur transisse a musulmana superstitione ad religionem christianam. Persuasio haec communis est omnibus catholicis etiam in regione Gallarum, ubi christiani omnino abstinent ab edendis carnibus animalium quae occiderint musulmani vel ethnici Gallae. Verum ethnici vero Gallae indifferenter comedunt carnes tam a christianis, quam a musulmanis mactatas. Eadem consuetudo viget in regione Sidamarum: christiani enim carnes a musulmanis et ab ethnicis Sidamis mactatas nequaquam comedunt licet ethnici Sidamae recusent quidem vesci carnibus musulmanorum, sed absque ulla difficultate comedant carnes a christianis mactatas. Praemissa huius consuetudinis notitia, dicendum nunc est de ritibus sive caeremoniis quas adhibent Gallae, quoties extraneum quempiam civitate sua donare volunt cum iure acquirendi fundorum dominium, et publicum magistratum obtinendi. Tres sunt eiusmodi caeremoniae. Prima dicitur *sabba*, et consistit in mactatione caprae certo die facienda; qui mactant debent se invicem visitare, et comedere ex caprae ipsius carnibus, quae comestione censentur profiteri quadamtenus fidem Gallarum, penes quos edere carnes ab aliquo alio mactatas tantumdem valet ac religiosam eiusdem fidem profiteri. Aliae superstitiones, saltem alicuius momenti, in praedicta mactatione locum habere non videntur. Succedit altera caeremonia *daggagd* nuncupata, certoque item die peragenda; qui nimirum mactant *sabba* mactare debent et *daggagd*, quo nomine compellant vaccam cornibus reducis sive deorsum inflexis, et sic certum aliquem honoris gradum in populo consequuntur. Tertia caeremonia est *butta* quem qui mactant inter nobiles Gallas cooptantur, et potiuntur iure percipiendi vectigalia ab alienigenis, stipulandi contractus, fungendi iudicis officio in sua tribu, politicosque conventus adeundi. Itaque postulat:

38. An liceat christianis comedere ex carnibus animalium a musulmanis et ab ethnicis occisorum.

39. An caeremoniae *sabba*, *daggagd* et *butta* permitti possint christianis saltem si ipsi polliceantur, nullis se superstitionibus usuros, veluti invocatione diaboli atque id genus aliis; an vero prohibendae sint, propterea quod importent quamdam professionis fidei speciem et obligationem videnti illis carnibus.

R. De cibis Christus D. N. universaliter pronunciat, dicens: « Nihil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coinquinare » (Marci VII, 15, 19); subiuncta hac certissima ratione, quia non intrat in cor eius, id est, animum ac voluntatem eius afficere non potest. Hinc idolothytorum esum, extra certos casus, licitum christianis esse luculentissime docet Paulus Apostolus qui cap. octavo et decimo primae ad Corinthios epistolae rem istam per se ac simpliciter facit adiaphoram, nec aliter prohibet quam ratione scandali, vel sacrilegae communionis in sacris idololatricis. Qua posita doctrina facilis est dubii 38 resolutio. Nam quoad carnes a musulmanis mactatas, earum esus, referente Vicario Apostolico, habetur tamquam signum

musulmanae superstitionis protestativum, nedum apud musulmanos ipsos, sed etiam apud christianos. Ergo ratione scandali haud licet christianis eas comedere, maxime quia musulmani et solertissime cavent ab edendis christianorum carnibus ne christianae religioni hoc ipso participare appareant, et nihil intentatum relinquunt, quo christianos pertrahant ad carnes musulmanorum edendas in fidei contemptum; nunquam enim licet facere aliquid quod legitimam inducat suspicionem profitendi falsam religionem. Equidem in simili casu Sanctus Nicolaus I Romanus Pontifex nequitiam licere definivit Bulgaris christianis comedere carnes animalium a paganis occisorum, ne videlicet, iniquis, fidelis cum infideli saltem in modico communicasse videatur: *quae pars fidelis cum infideli?* (II Cor., VI); et rursus propter conscientiam, non fidelis utique, sed infidelis, gloriantis scilicet se quod sibi a christiano fuerit communicatum, ac per hoc autumantis, eo quod non fuerit a fidei spretus, quod vanitas erroris sui a christiano extiterit approbata. Cum vero ethnici Gallae et Sidamae carnes animalium a christianis occisorum indifferenter manducant, quin manducationem eiusmodi reputare videantur protestativum fidei signum, poterunt etiam christiani edere carnes ab ethnicis Gallis et Sidamis in usum vitae mactatas, dummodo certo constet nullum adesse periculum scandalizandi christianos vel ethnicos ipsos.

Resolutionem dubii 39 Eñi Patres distulerunt, eo quod multa alia scitu necessaria sint ad illarum caeremoniarum naturam prudenti iudicio definiendam. Itaque iusserunt ut Vicarius Apostolicus accuratius transmittat informationes, potissimum vero ut clare distincteque referat, an animalium mactatio penes Gallas retineatur pro ritu religioso, an fiat in loco sacro, an cum explicita, vel implicita Numinis invocatione, cur certorum quorundam animalium et non aliorum, certisque item diebus et non aliis facienda praescribatur; quid significet illa professionis fidei species in animalium occisione consistens; quae qualesque sint superstitiones illae exigui momenti de quibus Vicarius Apostolicus parum curare videtur, iniquis: «Altre superstizioni nello ammazzare pare che non ci sieno gran cosa»; quomodo autem Gallae dicantur habere esum carniū veluti signum protestativum religionis eiusdem quam lanio colit, cum Vicarius Apostolicus in expositione dubii proxime superioris narraverit Gallas indifferenter comedere carnes quascumque sive a christianis sive a musulmanis mactatas.

XIII. *Octava dubiorum classis.* — «Refert Vicarius Apostolicus se die 11 Martii anno 1861 decretum provisorio modo tulisse ut nimirum omnes ex Abissinia provenientes, qui se dicunt christianos, non exclusis sacerdotibus etiam catholico ritu ordinatis, sed non baptizatis sub conditione, re-baptizandi sub conditione sint. Huius decreti varias adducit causas, quae exprimuntur partim in ipso decreti prologo, partim in supplici libello quod sacerdos quidam abissinus Michael Haylu petiit a Vicario Apostolico iterum sub conditione baptizari, confirmari, et Sacris Ordinibus initiari. Quem, sicut et alium sacerdotem de valore sui baptismatis in Abissinia suscepti pariter ambigentem, voti compotem effecit Vicarius Apostolicus. Quoad laicos autem, qui baptizati fuerunt in Abissinia a presbyteris schi-

smaticis, vult quidem Vicarius Apostolicus eos indiscriminatim omnes sub conditione baptizari, sed nondum iussit ut iisdem sub conditione administraretur etiam Confirmatio utpote sacramentum non absolute necessarium. Quapropter quaerit:

40. An non tantum sacerdotibus, verum etiam laicis ex Abissinia in regionem Gallarum provenientibus, et illic apud schismaticos baptizatis debeat iterum sub conditione praeter Baptismum administrari quoque Confirmatio.

Decretum de rebaptizandis sub conditione omnibus indiscriminatim, qui fuere apud schismaticos in Abissinia baptizati, Eñi Patres minime probaverunt. Nemo enim ignorat validum esse baptismum ab haeretico vel schismatico ministro collatum, si nihil eorum, quae ab Ecclesia Romana praescribuntur circa materiam, formam atque intentionem fuerit omissum, nec baptismum huiusmodi posse, licet sub conditione, absque gravi piaculo et irregularitatis poena renovari, nisi eo tantum eventu, quo dubium adsit probabile invaliditatis baptismi. Non igitur quaecumque levis in contrarium suspicio vel scrupulus sufficit ad hoc ut sub conditione quis iterum baptizetur, sed omnino requiritur probabilis dubitatio, quae, facta etiam diligenti indagine, discuti nullo modo possit. Iamvero rationes quibus permotum se esse dicit Vicarius Apostolicus, ad ferendum decretum de conditionata baptismi iteratione, non sunt profecto eiusmodi ut parere queant probabilem dubitationem de validitate omnium universim baptismorum qui in Abissinia a presbyteris schismaticis administrantur, praesertim cum libri rituales abissinorum, quod ad Baptismum attinet, reprehensione careant, et nonnulli fide digni missionarii ad hanc S. C. retulerint, se Baptismo a schismaticis abissinis collato non semel interfuisse, nullosque in eo deprehendisse substantiales defectus, tametsi haudquaquam negarent, in aliquibus fortasse abissinis provinciis locum habere posse talem baptizandi praxim, quae merito ac rationabiliter incertam reddat collati Baptismi validitatem. Revocato igitur suo decreto, stet (Vicarius Ap.) instructioni ab hac Suprema Congregatione ad Apostolicum Abissinae Vicarium datae die 2 Maii an. 1858: qua ex instructione videbit attendendos esse casus particulares, et si quando baptismum conditionata forma repeti oporteat ob prudens dubium de prioris baptismi validitate, iterandam pariter esse sub conditione Confirmationem tam clericis quam laicis; licet enim hoc sacramentum non sit absolute necessarium necessitate medii, tamen, ut docet Sanctus Thomas, omnino periculosum esset, si ab hac vita sine Confirmatione migrare contingeret, non quia damnaretur, nisi forte propter contemptum, sed quia detrimentum perfectionis pateretur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1293].

995.

S. C. S. Off., decr. 27 iun. 1866.

SSm̃us D. N. Pius Papa IX, in solita audientia R. P. D. Adessorum S. O. impertita, auditis suffragiis Eñorum PP. Cardinalium Inquisitorum generalium, attentis rerum et temporum circumstantiis, decrevit, in facultatibus quibus Episcopi alique locorum Ordinarii ex concessione Apostolica pollent absolvendi ab omnibus casibus Sanctae Sedi reservatis, excipiendos semper in posterum et exceptos habendos esse casus reservatos in Bulla Bened. XIV, quae incipit *Sacramentum Poenitentiae*. Et Sacrae Congregationi de Propaganda Fide iniunctum voluit, ut in expediendis facultatibus formularum, post verba *absolvendi ab omnibus casibus Apostolicae Sedi reservatis etiam in bulla Coenae*,¹ addatur *exceptis casibus reservatis in Bulla Bened. XIV, quae incipit « Sacramentum Poenitentiae »*.²

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1294. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. II, p. 673].

996.

S. C. S. Off. (Natal), 11 iul. 1866.

1. Quaeritur utrum dispensatio a vinculo matrimonii quae dari solet ab Ecclesia (positis ponendis) post baptismum unius partis, possit applicari in casu in quo, post baptismum susceptum unius, duae partes non cessarunt habere connexionem, et consummarunt matrimonium sicuti ante baptismum.
2. Matrimonium valide contractum ante baptismum inter duos infideles potestne dissolvi quando, post baptismum unius, pars infidelis promittit quidem se non inquietare mulierem baptizatam in professione christianitatis, sed ille recusat dimittere alias uxores illegitimas, vel non vult promittere se servaturum leges Evangelii circa monogamiam?
3. In casu praecedenti, si matrimonium dissolvi potest, mulier baptizata teneturne recurrere ad dispensationem pro dissolutione matrimonii?
4. Mulier baptizata potestne recurrere ad dispensationem quando praenoscit quod, facta dissolutione matrimonii, educatio proles susceptae penitus erit in potestate viri eius infidelis?
5. Si dispensatio dari non potest, mulier legitima quae fit christiana post conversionem, potestne cohabitare cum marito infideli qui simul in eodem domo retinet uxores alias illegitimas?
6. Puella christiana (obtentata dispensatione disparitatis cultus) potestne legitime contrahere matrimonium cum infideli qui non promittit se a polygamia abstinere in futurum?

¹ In dictis facultatum formulis pro Bulla *Coenae* ponitur nunc Bulla *Apostolicae Sedis moderationi*, diei 12 Octobris 1869. — Cf. N. 552.

² Cf. N. 309. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. V.

7. Bertha adhuc infidelis contrahit matrimonium cum infideli statim ac pervenit ad annos pubertatis, et post duos annos relinquit virum suum, nulla suscepta prole, et ambo currunt ad alias nuptias, imo vir accipit plurimas uxores et fit polygamus. Sed nunc mulier aetate propecta, audito missionario, vult baptizari; potestne illa mulier dispensari a vinculo matrimonii contracti cum primo marito, non postulato consensu eius, et sic remanere cum secundo marito cum quo illa suscepit prolem?

8. Apud quosdam infideles detestabilis viget consuetudo iuxta quam vir post commissum adulterium cum uxore alterius, administrat remedium uxori adulterae, cuius effectus erit inferre mortem super legitimum maritum eo ipso quod postea habiturus sit connexionem cum uxore sua. Unde postulatur utrum vir legitimus qui nolit cohabitare cum uxore sua post adulterium commissum, si convertitur ad fidem, poterit dispensari a vinculo matrimonii sui contracti in infidelitate, et ducere alteram uxorem, etiamsi infidelis uxor adultera vellet et ipsa baptizari?

R. Eñi ac Rñi PP. ad singula postulata responderunt iuxta sequentem modum, hisce tamen praenotatis: *Primo*: Suprascripta postulata intelligi de privilegio a Christo Domino in favorem fidei concesso, et per Apostolum Paulum, I ad Corinth., VII, 12 seqq., promulgato. *Secundo*: Hoc privilegium divinum in eo consistere, quod stante matrimonio legitime in infidelitate contracto et consummato, si coniugum alter christianam fidem amplectitur, renuente altero, in sua infidelitate obdurato, cohabitare quidem volente sed non sine contumelia Creatoris, hoc est non sine periculo subversionis coniugis fidelis, vel non sine execratione SSm̃i Nominis Christi, et christianae religionis despicientia: tunc integrum fit coniugi converso transire ad alia vota, postquam infidelis interpellatus, aut absolute recusaverit cum eo cohabitare, aut animum sibi esse ostenderit cum illo quidem cohabitandi, sed non sine Creatoris contumelia. *Tertio*: Iuxta idem divinum privilegium coniugem conversum ad fidem, in ipso conversionis puncto non intelligi solum a vinculo matrimonii cum infideli adhuc superstite contracti, sed tunc, si coniux infidelis renuat, acquirere ius transeundi ad alias nuptias cum tamen coniuge fidei. Ceterum tunc solum coniugii vinculum dissolvi quando coniux conversus transit cum effectu ad alias nuptias. Hinc:

Ad 1. Si quando evenerit ut, stante duorum infidelium matrimonio, alter coniugum ad fidem conversus baptismum susceperit, atque cum infideli coniuge pacifice, et sine contumelia Creatoris cohabitaverit, si postmodum infidelis (quin tamen pars fidelis rationabile motivum dederit discedendi) nedum converti recusaverit, sed insuper fracta fide de pacifica cohabitatione, aut odio religionis discesserit, aut sine contumelia Creatoris cohabitare noluerit, vel fidelem ad peccatum mortale, aut ad infidelitatem trahere tentaverit, integrum erit coniugi fidei ad alia vota transire.

Ad 2. Si agatur de uxore pagana alicuius pagani concubinari, quae convertitur, tunc facta interpellatione, si renuat converti aut cohabitare absque iniuria Creatoris, ac proinde desinere a concubinato, (qui sine iniuria Creatoris certe haberi nequit) poterit uti privilegio in favorem fidei concesso.

Ad 3. Quando coniux infidelis interpellatus, aut absolute recusaverit cum coniuge ad fidem converso cohabitare, aut animum sibi ostenderit cum illo quidem cohabitandi, sed non sine Creatoris contumelia, vel absque eo quod se a concubinato abstinere perpetuo velit, tunc coniux conversus, praehabito superioris ecclesiastici iudicio, separari debet ab infideli, et poterit, si velit, uti privilegio seu divina dispensatione in favorem fidei concessa, et sic ad alia vota transire cum persona fidei.

Ad 4. Si coniugi converso impossibile prorsus sit filios e potestate alterius coniugis in infidelitate obdurati subducere: nec fas sit, praemissa iuridica et formali interpellatione, cum eo cohabitare, vel quia ille non vult, vel non sine contumelia Creatoris vult cohabitare, praehabito iudicio superioris ecclesiastici, integrum erit ad alia vota transire; firma tamen manente obligatione, qua semper tenetur curare, si quo modo poterit, catholicam filiorum educationem.

Ad 5. Provisum in praecedentibus.

Ad 6. Negative; et in similibus casibus missionarii qui ex concessione Apostolica pollent facultate dispensandi super disparitate cultus caveant ne dispensationem concedant, nisi remoto polygamiae periculo.

Ad 7. Quum agatur, uti supponitur, de matrimonio legitimo in infidelitate contracto, mulier separetur a secundo viro omnino et cum effectu; et si ob gravissimas causas, et realem impotentiam separari nequeat quoad habitationem, separetur saltem quoad torum, et consuetudinem, nullum amplius habens cum eodem viro tractum, aut carnale commercium. Deinde de more instruat, ei praecipue notificando quod suscepto baptismo non dispensatur ab obligatione quam habet redeundi ad primum maritum; et quatenus post debitam instructionem constet eam moveri ad accipiendum baptismum ex vero religionis motivo, admittatur statim ad baptismum, eoque collato, interpelletur omnino primus vir, et interrogetur utrum converti velit, aut sine contumelia Creatoris cum ea vitam traducturus sit; et, si id renuat, qua de causa in illam adverso animo sit; et de omnibus resultantibus R. P. D. Vicarius Apostolicus S. Congregationem certiore faciat.

Quod si vero, summarie saltem et extraiudicialiter, constet coniugem in infidelitate relictum adeo esse absentem, ut moneri legitime non possit, aut monitum infra tempus in monitione praefixum suam voluntatem non significasse; vel si adiri quidem possit coniux infidelis, sed de comparte iam facta christiana interpellari nequeat sine evidenti gravis damni ei vel christianis inferendi periculo, et quin huiusmodi damna cum necessaria circumspectione et cautela removeri possint, haec omnia Apostolicae Sedi renunciabit Vicarius Apostolicus, expressis nominibus, et expositis gravissimis causis pro obtinenda dispensatione super impedimento dirimente disparitatis cultus, si praetensus secundus vir adhuc in infidelitate persistat, et narratis omnibus rerum, personarum et facti adiunctis, ut in re tam gravis momenti procedi tuto possit.

Ad 8. Matrimonium etiam in infidelitate contractum natura sua est indissolubile, et tum solum quoad vinculum dissolvi potest, virtute privilegii in favorem fidei a Christo Domino concessi, et per Apostolum Paulum

promulgati, quando coniugum alter christianam fidem amplectitur, et alter nedum a fide amplectenda omnino renuit, sed nec vult pacifice cum coniuge converso cohabitare absque iniuria Creatoris; ideoque non esse locum dissolutioni quoad vinculum matrimonii legitime contracti in infidelitate, quando ambo coniuges baptismum susceperunt, vel suscipere intendunt. — SS^{mus} confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1295. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 184-187].

997.

S. C. S. Off. (Tchely Meridio-Occident.), 21 nov. 1866.]

Casus: 1. Una neofita abbandonata dal marito, son già 14 anni, la quale non ha guari è passata in altro matrimonio con un cristiano da cui molto difficilmente potrebbe separarsi.

2. Una donna cristiana, il cui marito fu rubato dai ribelli, e non potendolo ritrovare, cerca di contrarre matrimonio con altra persona.

R. Casus expositos et his similes accurate examinandos esse iuxta Instructionem S. Congr. quae transmittatur, ¹ et iuxta ea quae habentur expresse tradita a iure canonico cap. *Dominus, De secundis nuptiis*, quaeque traduntur a probatis auctoribus super subsistentia matrimonii initi nondum sufficienter probato obitu coniugis absentis. Ea vero quae deducuntur in utroque casu, non sufficere ad novas permittendas nuptias: et faciendas ultiores investigationes iuxta praedictam Instructionem. Et relate ad primum casum, quum neophyta et secundus vir eius sint ambo in mala fide, separandos esse, et monendum etiam virum non posse ad alias transire nuptias, nisi constituto virum absentem adhuc vixisse quando secundum matrimonium tentatum fuit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1299].

998.

S. C. S. Off. (Leodien.), 30 ian. 1867.

1. Quid agendum quando vir baptizatus, sed apostasiam a fide verbis et corde profitens, asserensque nominatim se non credere sacramentis Ecclesiae, petit matrimonium coram eiusdem Ecclesiae facie, unice ut desiderio sponsae satisfaciatur?

2. Quid si idem vir petit sectae condemnatae *muratorum* vel simili addictus, qui licet fidem non omnino amiserit, sectae tamen debite renunciare recusat?

3. Quid si idem postulat vir, qui fidem non abiecit, sed eam profiteri, officiaque christiana adimplere abnuit?

¹ Est Instructio *Ingentes bellorum clades* quae subrogata fuit ampliori Instructione anno 1868. — Cf. N. 1002.

R. Ad 1. Quoties agatur de matrimonio inter unam partem catholicam et alteram quae a fide ita defecit, ut alicui falsae religioni vel sectae sese adscriperit, requirendam esse consuetam et necessariam dispensationem cum solitis ac notis praescriptionibus et clausulis. Quod si agatur de matrimonio inter unam partem catholicam et alteram quae fidem abiecit, at nullo modo potest huiusmodi matrimonium impedire (ad quod totis viribus incumbere tenetur), et prudenter timet ne ex denegata matrimonio assistentia grave scandalum, vel damnum oriatur, rem deferendam esse ad R. P. D. Episcopum qui, sicut ei opportuna nunc facultas tribuitur, inspectis omnibus casus adiunctis, permittere poterit ut parochus matrimonio passive intersit tamquam testis *autorizabilis*, dummodo cautum omnino sit catholicae educationi universae proles, aliisque similibus conditionibus.

Ad 2. Dandum esse decretum diei 28 Iunii 1865, quod est huiusmodi: « quoad matrimonia in quibus una contrahentium pars clandestinis aggregationibus per pontificias Constitutiones damnatis adhaeret, dummodo absit scandalum, Ordinarius, habita circumstantiarum ratione pro casibus particularibus, ea decernat quae magis expedire iudicaverit ».

Ad 3. Consulat probatos auctores, et praesertim Benedictum XIV, *De Syn. dioeces.*, lib. 8, cap. 14, n. 5.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1300].

999.

S. C. S. Off., 13 febr. 1867.

Ad dubium propositum a Praefecto Apostolico Nossi-bè, de pueris qui in potestate parentum infidelium relinquendi erant, sed fundata suberat spes fore ut in religione catholica institui possent, respondit (S. Congregatio): « Remittendum prudenti arbitrio et conscientiae missionariorum (audito, si fieri possit, Praefecto Apostolico), qui in expositis circumstantiis baptizare possint pueros a parentibus non baptizatis oblatos, dummodo in singulis casibus non praevideatur ullum adesse grave perversionis periculum, et dummodo non constet parentes ob superstitionem filios offerre baptizandos ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1302].

1000.

S. C. S. Off., ep. 15 febr. 1867.¹

Ex tuis litteris die 23 Novembris anno proxime elapso ad me datis, Eminentissimi Patres Cardinales una mecum Sacrae Inquisitioni praepositi aegre admodum intellexerunt, graves in ista dioecesi obortas esse et adhuc

¹ Episcopo Administratori Apostolico Dioecesis Quebecensis.

commoveri dissensiones inter viros potissimum ecclesiasticos, propterea quia in tradendis humanioribus litteris tum in Seminario dioecetano, tum in aliis puerorum iuvenumque collegiis vigilantiae atque auctoritati tuae commissis libri ab ethnicis auctoribus conscripti, licet emendati, praeleguntur. Non est profecto, cur qui huiusmodi libros a litterarum studiis amandandos existimant, hac in re vehementer sollicitos anxiosque se praebeant. Explorata enim res est et antiqua constantique consuetudine comprobata, adolescentes etiam clericos germanam dicendi sribendique elegantiam et eloquentiam sive ex sapientissimis Sanctorum Patrum operibus, sive ex clarissimis ethnicis scriptoribus ab omni labe purgatis absque ullo periculo addiscere optimo iure posse. Id ab Ecclesia non toleratur modo, sed omnino permittitur, et a SSmo Domino Nostro Pio Papa IX perspicue declaratum fuit in epistola encyclica ad Galliarum Episcopos die 21 Martii 1853 missa.¹ Quum igitur antiqui libri ab ethnicis graece aut latine conscripti, qui in seminario et collegiis istis adhibentur, non ii nimirum sint, qui res lascivas seu obscenas tractant, narrant, aut docent, imo ab omni labe sint iam diligentissime expurgati, sicuti insigni testimonio tuo ultro fateris, idcirco nihil est quod in usu huiusmodi librorum iure possit reprehendi. Verumtamen illud maxime dolendum est, quod hanc ob causam, disturbata isthic cleri concordia, non parum commoti sint animi: quia si semper, nunc certe viri catholici praesertim ecclesiastici non in agitando fovendisque importunis controversiis, sed in catholica tuenda veritate et in Sanctae Ecclesiae iuribus, quae adeo divexatur, propugnandis omnem operam et industriam debent impendere. Quare Te maximopere Sacra haec Congregatio in Domino cohortatur, ut non minori contentione quam pastoralis caritate ecclesiasticos istos viros concordissimis animis idipsum dicere omnes et in eodem sensu atque in eadem sententia perfectos esse moneas; atque efficias, ut ab omni quaestionum vanitate abhorrentes, sedulo naviterque Dei et proximorum negotium agant. Non dubitatur, quin pro spectata tua prudentia a procurando hoc salutari officio unquam desinas: et interim fausta cuncta ac felicia Tibi precor a Deo. — C. Card. Patrizi.

[Acta S. Sedis, vol. II, p. 673, 674. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1303].

1001.

S. C. S. Off., litt. encycl. (ad Ep. Angliae et Statuum Foeder. Americae Septentrion.), 7 iun. 1867.

Saepe ad hanc Sedem Apostolicam delatae sunt controversiae de illorum matrimoniis, qui cum pertineant ad loca in quibus publicatum est decretum Concilii Tridentini de clandestinitate,² ad locum se conferunt in quo illud publicatum non est, ut liberius ibi possint maritali foedere coniungi citra illas difficultates quibus in patria praepediuntur. Inde et gravissimae

¹ Cf. Acta Pii IX, vol. I, p. 439-448.

² Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

de validitate quaestiones, et gravissima simul incommoda oriri solent, quae non modo incertum tenent sacrorum Antistitum animum in iudicando, verum etiam pastorem eorumdem zelum vehementer commovent. Ad haec incommoda removenda SS^{mus} Dominus Noster Pius Papa IX prociens, hanc rem examinandam discutiendamque commisit Supremae Congregationi S. Officii, et interim hanc ad te dare epistolam mandavit ut significare velis quod de eadem re sentis et experientia cognitum habes.

Certum quidem est, perrara ea fore matrimonia, de quibus hic agitur, si canonicae praescriptiones de quasi domicilio ab iis qui e loco profecti, ubi lex tridentina de clandestinitate viget, ad eum pergunt ubi non viget, diligenter accurateque servari contingeret. Perspectum enim tibi exploratumque est quod a S. Congregatione Concilii iampridem definitum et Summi Pontificis Urbani VIII auctoritate confirmatum est in Brevi quod incipit *Exponi nobis*, et rogatu Archiepiscopi Coloniensis editum fuit die 14 Augusti an. 1627.¹ Iuxta ea quae in hoc decreto sancuntur, qui domicilium habent et retinent in loco ubi tridentina lex viget, nequeunt valide matrimonium inire in loco ubi non viget, nisi ibi nedum habitationem sed etiam vere domicilium fixerint, quo fraudem, si quae intercesserit, purgare omnino debeant. Ad constituendum vero quasi domicilium, quod in hisce casibus necessario adipiscendum est, duo haec simul requiruntur, habitatio nempe in eo loco ubi matrimonium contrahitur, atque animus ibidem permanendi per maiorem anni partem. Quapropter si legitime constet, vel ambos vel alterutrum ex sponsis animum habere permanendi per maiorem anni partem, ex eo primum die quo duo haec simul concurrunt, nimirum et huiusmodi animus, et actualis habitatio, iudicandum est quasi domicilium acquisitum fuisse, et matrimonium quod proinde contrahatur, esse validum. Verumtamen si de praedicto animo non constet, ad indicia recurrendum est quae praesto sint, quaeque moralem certitudinem pariant. In re autem occulta et interna difficile est huiusmodi indicia habere quae iudicem securum faciant: inde est quod adhiberi maxime debet regula Summi Pontificis Benedicto XIV confirmata,² ut inspiciatur utrum ante matrimonium spatio saltem unius mensis vel ambo vel alteruter in matrimonii loco habitaverint. Quod si factum fuisse deprehendatur, censendum est ex praesumptione iuris intentionem permanendi per maiorem anni partem extitisse, et quasi domicilium fuisse acquisitum, proindeque matrimonium esse validum. At si praesumptio haec iuris, quae ex menstrua habitatione oritur, contrariis elidatur probationibus, quibus certo ac liquido constet praedictum animum nullo pacto extitisse, tunc profecto contrarium proferri debere iudicium manifestum est, quia praesumptio cedere debet veritati. Praeterea manifestum quoque est, actuale habitationem ineptam esse ad quasi domicilium pariendum, si quis in ea regione more vagi ac

¹ Cf. Bull. Rom., tom. 6, I, p. 79, 80.

² Litteris die 19 Martii 1758 ad Archiep. Goanum datis, quae incipiunt: *Paucis abhinc hebdomadis*. — Cf. N. 447.

itinerantis commoretur, non autem vere proprieque habitantis, quemadmodum scilicet ceteri solent qui in eodem loco verum proprieque dictum domicilium habent.

Huiusmodi canonicae praescriptiones, praesertim in quantum exigunt ut habeatur animus permanendi maiore anni parte, eludi solent in matrimoniis, quorum incommodis occurrendum nunc est, minimeque servantur. Opportune hisce malis remedium afferretur, si eadem canonicae praescriptiones, salva matrimoniorum libertate, efficaciori, et quantum humana patiuntur, haud facile eludenda sanctione communirentur. Ad hunc effectum Sanctitas Sua suffragio adhaerens E^morum Patrum Cardinalium una mecum Inquisitorum Generalium a te peculiari modo exquirendum mandavit, utrum expediat declarare, Ecclesiam praesumere, neutrum ex illis qui e loco discedunt ubi tridentina lex viget, habuisse voluntatem permanendi ad maiorem anni partem, ideoque nec quasi domicilium acquisisse in loco ubi ea lex non viget; et quam voluntatem forte iactant esse simulatam, et matrimonium quod contraxerint esse invalidum; nisi ipsi vel alteruter eorum, Ordinario loci ubi matrimonium contrahitur, vel eius delegato se stiterint, et comprobata sicuti par est sui status libertate, animum ibidem commorandi ad maiorem anni partem concludenter demonstraverint; ut si quis ex. gr. concludenter probet se ad sex menses vel domum conduxisse vel operam suam apud aliquem locasse, in eaque re nullam esse fraudem duo probi homines, sive viri illi sint sive foeminae, testentur; vel si sola etiam huiusmodi testium fides adducatur, qui scilicet curiae episcopali, vel eius delegato probe cogniti sint; quique profiteantur, scientiae causam afferentes, sibi notum esse, eum, de quo agitur, vere sincereque fixum habere, sex saltem mensibus in eodem loco commorari, vel denique alia hisce similia afferantur, quae pro concludenti probatione in iudiciis admitti solent.

Quod si gravibus forte rationibus id futurum observatu difficile, vel utcumque minus opportunum tibi persuadeas, tunc considerandum quoque proponitur, utrum expediat, ut locis ubi contrahi solent matrimonia, quae tot tantaque pariunt incommoda, et nominatim in Anglia rite publicetur decretum Concilii Tridentini *Tametsi* 1, sess. 24, de reform. matr., ita tamen ut obliget catholicos dumtaxat inter se contrahentes, quemadmodum servatur in iis locis ad quae ab Apostolica Sede extensa fuit declaratio edita anno 1741 a Summo Pontifice Benedicto XIV pro Hollandia.¹

Fac igitur, ut adhibita quoque, si lubet, praestantium virorum opera, hac in re sane gravissima studiose indaganda sedulo verseris, et sententiam deinde tuam scripto tradas mihi que communices. Nec te pigeat simul enucleate rationum momenta exponere quibus ad ea quae hic tibi proponuntur sive admittenda sive excludenda fueris adductus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1305].

¹ Cf. Bened. XIV Bull., tom. 1, p. 87-89.

1002.

S. C. S. Off., instr. a. 1868.

Matrimonii vinculo duos tantummodo, Christo ita docente, copulari et coniungi posse; alterutro vero coniuge vita functo, secundas, imo et ultiores nuptias licitas esse, dogmatica Ecclesiae catholicae doctrina est.

Verum ad secundas et ultiores nuptias quod attinet, cum de re agatur quae difficultatibus ac fraudibus haud raro est obnoxia, hinc Sancta Sede sedulo curavit, modo constitutionibus generalibus, saepius autem responsis in casibus particularibus datis, ut libertas novas nuptias ineundi ita cuique salva esset, ut praedicta matrimonii unitas in discrimen non adduceretur.

Inde constituta sacrorum Canonum quibus, ut quis possit licite ad alia vota transire, exigitur quod de morte coniugis certo constet, uti cap. *Domini*, *De secundis nuptiis*, vel quod de ipsa morte recipiatur *certum nuncium*, uti cap. *In praesentia*, *De sponsalibus et matrimoniis*. Inde etiam ea quae explanatius traduntur in Instructione « *Cum alias* », 21 Augusti 1670,¹ a Clemente X sancita, et in Bullario Romano inserta super examine testium pro matrimoniis contrahendis in Curia Eñi Vicarii Urbis et caeterorum Ordinariorum. Maxime vero quae propius ad rem facientia ibi habentur nn. 12 et 13.

Et haec quidem abunde sufficerent si in eiusmodi causis peragendis omnimoda et absoluta certitudo de alterius coniugis obitu haberi semper posset; sed cum id non sinant casuum propemodum infinitae vices (quod sapienter animadversum est in laudata Instructione his verbis: *Si tamen huiusmodi testimonia haberi non possunt, Sacra Congregatio non intendit excludere alias probationes, quae de iure communi possunt admitti, dummodo legitimae sint et sufficientes*) sequitur, quod stantibus licet principiis generalibus praestitutis, haud raro casus eveniunt, in quibus ecclesiasticorum praesidum iudicia haerere solent in vera iustaque probatione dignoscenda ac statuenda, imo pro summa illa facilitate quae aetate nostra facta est, remotissimas quasque regiones adeundi, ita ut in omnes fere orbis partes homines divergentur, eiusmodi casuum multitudo adeo succrevit, ut frequentissimi hac de re ad Supremam hanc Congr. habeantur recursus non sine porro partium incommodo, quibus inter informationes atque instructiones, quas praere nata, ut aiunt, peti mittique necesse est, plurimum defluit temporis quum possint ad optata vota convolare.

Quapropter Sacra eadem Congr. huiusmodi necessitatibus occurrere percipiens, simulque perpendens in dissitis praesertim Missionum locis ecclesiasticos praesides opportunis destitui subsidiis, quibus ex gravibus difficultatibus extricare se valeant, e re esse censuit, uberiores edere Instructionem in qua, iis, quae iam tradita sunt, nullo pacto abrogatis, regulas indigentur, quas in eiusmodi casibus haec ipsa S. Congr. sequi solet, ut

¹ Cf. N. 742.

illarum ope, vel absque necessitate recursus ad Sanctam Sedem, possint iudicia ferri: vel certe, si recurrendum sit, status quaestionis ita dilucide exponatur, ut impediri longiori mora sententia non debeat. Itaque:

1. Cum de coniugis morte quaestio instituitur, notandum primo loco quod argumentum a sola ipsius absentia quantacumque (licet a legibus civilibus fere ubique admittatur) a sacris canonibus minime sufficiens ad iustam probationem habetur. Unde sa. me. Pius VI ad Archiep. Pragensem die 11 Iulii 1789 rescripsit solam coniugis absentiam atque omnimodum eiusdem silentium *satis argumentum non esse ad mortem comprobendam*, ne tum quidem cum edicto regio coniux absens evocatus (idemque porro dicendum est, si per publicas ephemerides id factum sit) nullum suimet indicium dederit. *Quod enim non comparuerit*, idem ait Pontifex, *non magis mors in causa esse potuit, quam eius contumacia*.

2. Hinc ad praescriptum eorundem sacrorum Canonum, documentum authenticum obitus diligenti studio exquiri omnino debet; exaratum scilicet ex registis paroeciae, vel xenodochii, vel militiae, vel etiam, si haberi nequeat ab auctoritate ecclesiastica, a gubernio civili loci in quo, ut supponitur, persona obierit.

3. Porro quandoque hoc documentum haberi nequit; quo casu testium depositionibus supplendum erit. Testes vero duo saltem esse debent, iurati, fide digni, et qui de facto proprio deponant, defunctum cognoverint, ac sint inter se concordēs quoad locum, et causam obitus aliasque substantiales circumstantias. Qui insuper, si defuncti propinqui sint, aut socii itineris, industriae, vel etiam militiae, eo magis plurimi faciendum erit illorum testimonium.

4. Interdum unus tantum testis examinandus reperitur, et licet ab omni iure testimonium unius ad plene probandum non admittatur, attamen ne coniux alias nuptias inire peroptans vitam coelibem agere cogatur, etiam unius testimonium absolute non respuit Suprema Cong. in dirimendis huiusmodi casibus, dummodo ille testis, recensitis conditionibus sit praedictus, nulli exceptioni obnoxius, ac praeterea eius depositio aliis gravibusque adminiculis fulciatur; sique alia extrinseca adminicula colligi omnino nequeant, hoc tamen certum sit, nihil in eius testimonio reperiri quod non sit congruum atque omnino verisimile.

5. Contigit etiam ut testes omnimoda fide digni testificentur se tempore non suspecto mortem coniugis ex aliorum attestatione audivisse, isti autem vel quia absentes, vel quia obierint vel aliam ob quamcumque rationabilem causam examinari nequeunt; tunc dicta ex alieno ore, quatenus omnibus aliis in casu concurrentibus circumstantiis, aut saltem urgentibus respondeant, satis esse censentur pro sequutae mortis prudenti iudicio.

6. Verum, haud semel experientia compertum habetur, quod nec unus quidem reperiatur testis qualis supra adstruitur. Hoc in casu probatio obitus ex coniecturis, praesumptionibus, indicis et adiunctis quibuscumque, sedula certe et admodum cauta investigatione curanda erit, ita nimirum ut pluribus hinc inde collectis, eorumque natura perpensa, prout scilicet urgentiora vel leviora sunt, seu propiore vel remotiore nexu cum veritate mortis

coniunguntur, inde prudentis viri iudicium ad eandem mortem affirmandam probabilitate maxima, seu morali certitudine promoveri possit. Quod simul coniunctis iusta probatio, id prudenti relinquendum est iudicis arbitrio; heic tamen non abs re erit plures indicare fontes ex quibus illae sive urgentiores, sive etiam leviores colligi et haberi possint.

7. Itaque in primis illae praesumptiones investigandae erunt quae personam ipsius asserti defuncti respiciunt, quaeque profecto facile haberi poterunt a coniunctis, amicis, vicinis, et quoquo modo notis utriusque coniugis. In quorum examine requiratur *ex gr.*: — An ille, de cuius obitu est sermo, bonis moribus imbutus esset, pie religioseque viveret, uxoremque diligeret; nullam sese occultandi causam haberet; utrum bona stabilia possideret, vel alia a suis propinquis aut aliunde sperare posset. — An discesserit, annuentibus uxore et coniunctis; quae tunc eius aetas, et valetudo esset. — An aliquando et quo loco scripserit, et num suam voluntatem quamprimum redeundi aperuerit, aliaque huius generis indicia colligantur.

Alia ex rerum adiunctis pro varia absentiae causa colligi indicia sic poterunt: — *Si ob militiam abierit*, a duce militum requiratur quid de eo sciat: utrum alicui pugnae interfuerit; utrum ab hostibus fuerit captus; num castra deseruerit, aut destinationes periculosas habuerit etc. — *Si negotiationis causa iter suscepit*, inquiratur, utrum tempore itineris gravia pericula fuerint ipsi superanda; num solus profectus fuerit, vel pluribus comitatus; utrum in regionem ad quam se contulit supervenerint seditiones, bella, fames et pestilentiae etc. — *Si maritimum iter fuerit aggressus*, sedula investigatio fiat a quo portu discesserit; quinam fuerint itineris socii; quo se contulerit; quod nomen navis quam conscendit; quis eiusdem navis gubernator; an naufragium fecerit; an societas, quae navis cautionem forsitan dedit, pretium eius solverit; aliaque circumstantiae, si quae sint, diligenter perpendantur.

8. Fama quoque aliis adiuta adminiculis argumentum de obitu constituit, hisce tamen conditionibus, nimirum: quod a duobus saltem testibus fide dignis et iuratis comprobetur, qui deponant de rationabili causa ipsius famae: an eam acceperint a maiori et saniori parte populi, et an ipsi de eadem fama recte sentiant; nec sit dubium illam fuisse concitatam ab illis in quorum commodum inquiritur.

9. Tandem, si opus fuerit, praetereunda non erit investigatio per publicas ephemerides, datis directori omnibus necessariis personae indicibus, nisi ob speciales circumstantias saniori ac prudentiori consilio aliter censeatur.

10. Haec omnia pro opportunitate casuum Sacra haec Congr. diligenter expendere solet; cumque de re gravissima agatur, cunctis aequa lance libris, atque insuper auditis plurium theologorum et iurisprudentum suffragiis, denique suum iudicium pronunciat an de tali obitu satis constet, et nihil obstet quominus petenti transitus ad alias nuptias concedi possit.

11. Ex his omnibus ecclesiastici praesides certam desumere possunt normam quam in huiusmodi iudiciis sequantur. Quod si non obstantibus regulis hucusque notatis, res adhuc incerta et implexa illis videatur, ad

S. Sedem recurrere debebunt, actis omnibus cum ipso recursu transmissis, aut saltem diligenter expositis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1321. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. VI, p. 436-441].

1003.

S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868.

Inter traditiones quarum pretiosum depositum Iaponensis Imperii fideles, urgente et durante persecutione, fideliter ac firmiter servaverunt, praecipua fuit traditio de natura et necessitate Baptismi, necnon de eiusdem usu. In quocumque vico erat Baptizator cuius ministerium erat ad exclusionem aliorum fidelium, Baptismum recenter natis conferre; dum alius pariter ad illud ministerium designatus preces praesertim Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam et Symbolum Apostolorum recitabat. Quisque baptizator discipulum educabat, cui simul et ministerium et modum baptizandi in hereditatem trans mittebat. Currentibus vero annis, saeviente semper persecutione, traditionis monumentis pereuntibus, multae in doctrinam Baptismi irrepere truncationes quae tamen circa formam Baptismi fere exclusive versantur; nihilominus Baptismum vel invalidum vel dubium reddiderunt. De his quae certe Baptismum invalidum faciunt hic non agitur, sed tantum de his quae dubium de valore Baptismi parere videntur.

1. In aliquibus locis sequenti formula utebantur: *Togo te paterizo in nomine Pater et Hirio et Spirito Santo.*

2. In aliis: *Togo te baotizo mono in nomine baotizmo et Hirio et Spirito Santo* (Vox iaponica *mono* individuum significat).

3. In aliis: *Togo te pax mono* (individuum) vel *bazmono in nomine Pater et Hirio et Spirito Santo.*

4. In aliis: *Togo te baotinxo mono midz in nomine Pater et Hirio et Spirito Santo.* (Vox iaponica *midz* aquam designat).

5. In aliis: *Togo te baotizo mono in nomine Pater et Christito naron* (filii qui Christus est) *Hirio et Seu Santo. Amen.*

6. In aliis: *Ego te Pater in nomine Pater et Hirio et Spirito Sancto. Amen.*

7. In aliis: *Togo te baotizo mono in nomidz Pater et Hirio et Spirito Sancto. Amen.*

8. In aliis: *Togo te Pater in nomine Pater et Hirio et Ibiriseu San.*

9. In aliis baptizator prima vice dicebat: *Ego te tali nomine appello* (quod in idiomate iaponico exprimebatur) *baotin nomine Pater et Hirio et Sora Sepirito Santo*, quo dicto, immediate baptizati caput digito in aquam misso signo crucis signabat; secunda vice, eandem ac supra formulam repetebat; tandem tertia vice, eadem formula ac supra recitata, immediate post, baptizati caput vera effusione aquae abluebat.

Eorum qui cum formis praecitatis, saltem dubiis, baptizati erant, missionarii Baptismum sub conditione reiterare non dubitant.

10. Quando recenter, mirabili misericordia Dei, pretiosa Ecclesiae Iaponensis reperta fuere vestigia, missionarii baptizatores veram Baptismi for-

mam docere curaverunt, sed vel ex oblivione, vel ex difficultate bene pronuntiandi nonnulli baptizatores hanc veram formam truncaverunt modo sequenti: *Ego te baptizo in nomine Patris et Filii (vel Filii) et Spiritus Sancti. Amen.* De ista truncatione missionarii dubii sunt.

11. *Hi baptizant in nomine Patris et Filii et Spiritus Tchandji Dei Mariae.*

Cum de valore Baptismi dubiorum solutio maximi momenti sit, ut de statu dubie baptizatorum, et de innumeris difficultatibus, praesertim circa matrimonium versantibus cognoscatur, et bene iudicetur, ideo quaeritur:

Utrum et quatenus formae praecitatae Baptismum vere invalidum fecerint vel non? Et ideo utrum missionarii Baptismum cum talibus formis collatum, sub conditione, vel non, in posterum reiterare teneantur?

Notandum est quod iaponensibus ordinarie valde difficilis est plurimarum latini idiomatis vocum, *v. gr. f, tri, pti, spi*, etc. pronuntiatio. Unde pro *Filius* dicunt *Hirius*, pro *Patris* dicunt *Pateris*, pro *baptizo* dicunt *baotizo*, pro *Spiritus* dicunt *Sepiritus*.

R. Formae quae referuntur secundo, quinto, sexto et octavo loco invalidum reddunt Baptisma; quod ideo erit absolute iterandum. Reliquae vero formae, saltem practice, dubiae sunt, et Baptisma hisce collatum, est sub conditione iterandum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1323].

1004.

S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868.

Christiani iaponenses, de impedimentis matrimonium dirimentibus ab Ecclesia institutis omnino inscii, saepe matrimonia his impedimentis vitata bona fide contraxerunt, nihil de consanguinitate vel affinitate vel aliis impedimentis attendentes. Hic non agitur de impedimentis ad ius divinum pertinentibus, sed tantum de ecclesiasticis; unde quaeritur:

1. Utrum in Iaponensi Imperio, perdurante saeculari persecutione, necnon Pastorum et doctrinae privatione perseverante, impedimenta ab Ecclesia instituta totam matrimonia dirimendi vim obtinuerint. Inde, utrum omnia matrimonia cum talibus impedimentis dirimentibus contracta invalida sint. Ratio dubii in eo est quod, cum ignorantia de matrimonii natura et impedimentis omnino universalis et invincibilis esset, forsitan praesumitur Ecclesia de talibus impedimentis dispensasse, necnon suas leges circa matrimonium in hoc casu totam vim obtinere noluisse.

2. In casu affirmativo suppliciter ac humillime imploro ut SS^{mus} dispensationem a radice, qua omnia matrimonia nulla ob impedimenta iure Ecclesiae dirimentia revalidentur, benigne concedere dignetur.

R. Ad 1. Providebitur in sequenti.

Ad 2. Quoad eos qui sunt in bona fide, R. P. D. Vicarius Ap. sileat omnino. Quoad eos qui in bona fide non sunt, curet ut consensus renovetur, dispensationem concedendo iuxta facultates iam ipsi factas a S. C. de

Prop. Fide. Quod si consensus renovari non possit, vel obstinate nolit, dummodo certo constet de eius morali perseverantia, supplicandum SS^{mo} pro gratia qua idem D. Vicarius Apostolicus possit in radice sanare, inspectis circumstantiis cuiusque casus particularis, matrimonia iam contracta usque ad receptionem praesentis concessionis. In casibus vero difficilioribus, recurrat, expositis omnibus cuiusque casus adiunctis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1326].

1005.

S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868.

Mos divortii in Imperio Iaponensi ita universalis praevaluit ut sub levissimo praetextu coniux socium deserat, et ad novas nuptias convolet. Hanc luctuosam consuetudinem non effugerunt christiani inter quos casus divortii frequentissimi reperiuntur. Ignorantia legum sanctissimarum de matrimonio adeo vigeat, ut bona fide nullius mali sed tantum minus perfecti divortium suspicari viderentur. Inter christianos, vel sub tali nomine designatos, alii invalidum, alii dubium, alii tandem validum susceperunt baptismum. His positis, quaeritur:

1. *Quoad invalide baptizatos*: Utrum coniux qui divortium tentavit et perfecit, antequam ad sacramenta admittatur, secundum ac illegitimum coniugem dimittere, et ad primum ac legitimum coniugem redire teneatur. Ratio dubii praesertim in eo videtur esse quod: 1. Uterque coniux, scilicet dimittens et dimissus, ad suscipiendum baptismum disponuntur. 2. Coniux qui divortium tentavit, de dispositione, in qua inest coniux dimissus baptismum suscipiendi, non dubitat. Unde videtur quod illi qui divortium fecit, tempore susceptionis baptismi, dispensatio divina in favorem fidei de qua loquitur Apostolus (I Corinth. VII) non potest applicari: quae si ita sunt, nempe si non est locus applicandi dispensationem divinam in favorem fidei concessam, interpellatione ad primum coniugem facta, vel ex dispensatione omissa per gravissima inconvenientia quae ex tot ac tantis in familiarum mutationibus oriri videntur, unicum medium vitandi forsitan remanet, scilicet, ita si Sanctitati Suae placet, utendi hac facultate a S. Alphonso indicata et agnita (*Theol. moral., De matrim.*, n. 256), in *Syn. Dioec. Benedicti XIV* tamen controversa (lib. 13, c. 21, nn. 4, 5; et lib. 6, c. 4, n. 5), matrimonium primum et verum, necnon ante baptismum consummatum, dissolvendi, et secundum matrimonium antea invalidum validandi.

Quod si res opportuna et possibilis a S. S. benevisa est, S. S. suppliciter ac humillime rogo et obtestor ut pretiosae, necnon persecutionibus, martyrum numero et fortitudine, tandem mira conservatione illustratae Iaponensis Ecclesiae saluti misericorditer consulens, facultate praedicta matrimonia ante Baptismum consummata solvendi uti, ac secundam et illegitimam unionem validare dignetur.

2. *Quoad valide baptizatos*: Utrum horum valide baptizatorum, et generatim omnium etiam gentilium matrimonium, iuxta divortii morem

in Imperio universalem, contractum, validum sit et ideo indissolubile. Ratio dubii sistit in universalitate huius luctuosi moris, in ignorantia in qua fideles de indissolubilitate matrimonii versabantur, vi cuius matrimonium ineundi ut fit in patria, id est modo dissolubili contrahendi intentionem saltem praesumptam habuisse videntur.

R. Ad dubium primum, prout proponitur, Affirmative; et ad dispensationem prout petitur, non concedi.

Ad dubium secundum, matrimonia inita cum solo contrahentium errore quod matrimonii consummati vinculum in casu adulterii vel ob alias causas dissolvi possit, valida sunt. Si vero sub hac expressa conditione inita sint, uti invalida habenda sunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1327].

1006.

S. C. S. Off. (Iaponiae), 11 mart. 1868.

In casu obitus, a magistratibus civilibus delegati ut de morte iudicent, domum defuncti veniunt; quo facto, sacerdotem idolorum mittunt ut superstitiones consuetas perficiat. Christiani vero, metu persecutionis, non audentes vi vel denegatione formali domus ostium sacerdoti idolorum pracludere, sese tamen ut patientes habent; peractis vero superstitionis, profectoque idolorum sacerdote, christiani omnia superstitionum vestigia igne destruere festinant. Unde quaeritur: Utrum haec tolerantia sit professio externa superstitionis vel non, et ideo an toleranda sit vel non?

R. Dummodo revera passive se habeant, nullo modo ritui supersticioso cooperando, neque, si fieri potest, interessendo, tolerari posse prout in casu exponitur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1328. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 327, 328].

1007.

S. C. S. Off. (Iaponiae), 9 sept. 1868.

1. Utrum, in casu dubii de valore baptismi, qui ita baptismum dubium acceperunt, in iudicando de aliis difficultatibus, v. g. circa matrimonium, iaponenses ut christiani, vel adhuc ut infideles considerandi sint.

2. Utrum si dubium de valore baptismi remaneat, et S. Congregationi solvere dubium non visum sit opportunum, de his qui sic dubie baptizati sunt, in rebus quae ad matrimonium spectant, ac si vere et valide baptizati fuissent iudicandum sit, vel non.

R. Ad 1. Generatim loquendo, ut christiani habendi sunt ii de quibus dubitatur an valide baptizati fuerint.

Ad 2. Censendum est validum baptisma in ordine ad validitatem matrimonii.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1334. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 574, 575; itemque vol. XXV, p. 260].

1008.

S. C. S. Off., instr. (ad Deleg. Ap. Aegypti), 13 ian. 1869.

Sacrosancta Tridentina Synodus, Sess. 24, Cap. 7, de Ref. matrim., statuit haud facile ad matrimonium ineundum admittendas esse personas, quae vagas incertasque sedes habuerunt, nisi prius diligens praecesserit inquisitio super earundem libertate status. Saepe hac de re interrogata Supremae Inquisitionis Congregatio, vel generales, vel particulares tradidit regulas pro casuum opportunitate, accurate tamen, et practice evolvendas, et applicandas prudenti Ordinariorum iudicio.

Aliquando contingit ut haec investigatio fiat super libertate status personae, quae vidua putatur, sed de illius compartis obitu legitimae non habentur probationes. Hoc in casu nuper aliam edidit Sacra Congr. instructionem typis editam, cuius exemplar adiunctum accipiet Delegatus Ap. Aegypti et Arabiae¹.

Aliquando autem investigatio est instituenda super libertate status personae quae prima vice matrimonium inire cupit, sed diu et fere toto suae vitae cursu in dissitas, variasque abiit regiones: hoc in casu, inhaerendo regulis traditis in Instructione de anno 1670,² ab Ordinariis locorum in quorum civitate, vel dioecesi permanserit persona ipsa, documentum eius libertatis requirendum foret. Verum cum hoc difficile sit, et plerumque vel etiam impossibile ob locorum distantiam, vel ob populorum imperitiam, sicuti in missionum locis ut plurimum contingit, supplendum erit depositionibus iuratis testium qui sint idonei, et concludenter deponant de libertate personae matrimonium contrahere cupientis, vel quia aliquando fuerint socii itineris, vel negotiationis, vel frequens epistolare commercium cum eadem absente habuerint, et praesertim si sanguine sint iuncti: hoc enim in casu vehemens oritur praesumptio quod testes ipsi, licet absentes fuerint, sint nihilominus de illius libertate instructi.

Praeterea S. Congr. non respuit etiam depositiones iuratas testium qui de relato alterius personae deponunt, dummodo aliquo modo constet de illius idoneitate, probitate et scientiae causa.

Hisce quoque deficientibus probationum argumentis, praetereunda non est investigatio super vitae ratione personae nubere volentis, habita in patria non solum antequam discederet sed etiam post eius reditum; nam si laude digna probetur, tunc fidentius ad iuramentum suppletorium admitti poterit

¹ Cf. N. 1002.

² Cf. N. 742.

pro eius libertate status comprobanda, monita tamen prius de actus emittendi sanctitate deque poenis in periuros a ss. canonibus comminatis.

Porro animadvertat Delegatus Apostolicus orator hoc probationis remedium adhibendum esse in defectu omnium aliarum probationum, sicut ipsa verborum significatio satis superque innuit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1342].

1009.

S. C. S. Off., decr. 17 mart. 1869.

Quum identidem inter theologos fuerit disceptatum super facultate, qua ab Ordinariis locorum donari solent sacerdotes iter maritimum arripientes, excipiendi nimirum fidelium eiusdem itineris comitum Confessiones, nec una eademque ea super re fuerit doctorum, vel etiam Sacrarum Urbis Congregationum sententia, nuper vero pro parte Rm̃i Episcopi Nannetensis eadem quaestio proposita fuerit Supremae S. O. Congregationis iudicio, sub dubii formula: *An sacerdotes iter transmarinum suscepturi, facultate ab Ordinario loci, unde naves solvunt, donari possent ad excipiendas fidelium confessiones tempore navigationis*; Em̃i PP. Cardinales in universa christiana republica Inquisitores Generales, ut in re satis gravi, quae animarum bonum respicit, omnis in posterum dubitandi ratio, ac anxietatibus occasio removeatur, articulo formiter discusso, Feria IV, die 17 Martii 1869 decreverunt: *Posse sacerdotes iter arripientes, ab Ordinariis locorum, unde naves solvunt, adprobare, ita ut, itinere perdurante, fidelium secum navigantium Confessiones valide ac licite excipere valeant, usquedum perveniant ad locum, ubi alius superior ecclesiasticus iurisdictione pollens constitutus sit. Cavendum tamen ab ipsis Ordinariis ne eiusmodi facultatem tribuant sacerdotibus, qui idonei non fuerint recogniti ad tramites Conc. Trid., Sess. 23, de Ref., cap. 15.* Quam resolutionem, referente R. P. D. Adessore S. O. in ordinaria audientia eiusdem feriae ac diei, SS. D. N. Pius d. p. Papa IX plene adprobare ac confirmare dignatus est. Atque ita Rm̃o Episcopo Nannetensi aliisque Ordinariis petentibus iidem Em̃i PP. respondendum esse mandarunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1343. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 449].

1010.

S. C. S. Off., litt. 18 maii 1869.

Ritiensi per massima incontestabile che l'uso di più facoltà non può cumularsi sullo stesso caso, per la regola generale che vieta in materia di dispense l'accumulamento, e perchè le dette facoltà sono di stretto diritto, come le dispense stesse, e quindi debbono strettamente interpretarsi, nè estendersi al di là di quello che suonano, cioè della espressa volontà del concedente. Laonde non facendosi nelle varie facoltà di dispensa pei vari

gradi parola alcuna che accenni a cumulativa, ne deriva che chi è di quelle munito non può farne uso simultaneamente nello stesso caso.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1344].

1011.

S. C. S. Off., instr. (ad Administr. Ap. Perthen.), 15 sept. 1869.

Supremae S. O. Congregationis examini subiecta sunt dubia, anno superiori ab A. T. Em̃o S. Congregationis Prop. Fidei Praefecto transmissa, relate ad Sacramenti Baptismatis administrationem: quorum primo quaerebatur, num in casu necessitatis, nimirum deficientibus omnino extraneis patrinis, liceat parentibus propriam sobolem in solemnī baptismo materialiter tenere, seu potius, eo in casu, solemnī privatus Baptismus sit subrogandus.

Porro quaestionis ratio postulat, ut praenotetur discrimen solemnī a privato Baptismate: ex eo enim facile inferri poterit, an solus patrini defectus postulet quod solemnī privatus subrogetur. Privatus igitur Baptismus, ut probe noscis, ille dicitur, in quo nulla alia caeremonia a Rituali praescripta adhibetur nisi ablutio baptizandi, verbis formae prolatis, iis videlicet quae Baptismo iure divino necessaria sunt. Solemnī vero censetur quando ii quoque adhibentur ritus ac caeremoniae, quas Rituale Romanum memorat acceptas et approbatas ab apostolica et antiquissima traditione fuisse, et ad eius solemnitatem pertinere. Iam vero relate ad usum rituum istorum Rituale ipsum admonet eos haud licere omittere, nisi causa necessitatis;¹ quod quidem eadem S. C. oraculo suo confirmavit. Cum enim quaesitum fuerit anno 1663: *An in locis ubi non adest ecclesia parochialis, neque fons baptismalis, conferri possit baptisma cum omnibus solemnitatibus et caeremoniis Ecclesiae consuetis*, decreto feriae IV, 28 Febr. praedicti anni praescriptum fuit *quod possint, immo teneantur uti illis caeremoniis, quibus possint uti*.² Quare liquet illico privatum solemnī Baptismo substituendum non esse, eo quod aliqua fieri nequeat caeremonia, nam, hac omissa, caeterae adimplendae sunt.

Hisce positis, quamvis vix concipi posset, quomodo desertis in locis, in quibus nullus alius occurrit praeter baptizandorum parentes, caeremoniae in Baptismo adhiberi queant; tamen admissio quod earum aliquae servari possint, defectus patrini non efficiet, ut caeteri ritus omitti debeant vel possint, et sic Baptismus fiat privatus; sed missionarii tenentur illis uti, quibus possunt. Immo Sacer Ordo censet hoc in casu praesentiam extranei patrini per baptizandorum parentes quodammodo suppleri. Quandoquidem nil impedit quominus ipsi patrinorum vices gerant, suos infantes materialiter tenendo, et pro iis baptizanti respondendo, citra tamen veri ac proprie sumpti patrīnatus praerogativam, videlicet citra necessitatem

¹ Tit. II, c. 1, de sacramento baptismi rite administrando, n. 2.

² Cf. N. 733.

obeundi onera, quae eiusmodi munus secumfert, contrahendi impedimentum cognationis spiritualis, usum matrimonii prohibens. Ita fiet, ut in solemnitate Baptismi omnes quadam ratione servantur ritus, et parentum materiali praesentia formalis patrinorum suppleatur. Caeterum per hoc intelliges minime quempiam eximi ab onere curandi pro posse, ut in solemniori Baptismo unus saltem patrinus proprie dictus adhibeatur. Patrinorum siquidem praesentia in Baptismate ex vetustissima traditione semper tamquam praecipua caeremonia in Ecclesia Christi habita est, ut spiritualis generationis significatio per patrilos servaretur, et ipsorum sponsione in tuto religiosa pueri educatio poneretur.

Quaerebat praeterea A. Tua, utrum aliquibus in casibus, parentes licite possint tamquam patrinum designare personam aliquam absentem, quamvis illius assensus habeatur post collatum Baptismum. Indubium profecto est, posse per interpositam personam, seu per procuratorem, patrinum munus obiri; verumtamen hoc in casu iura exigunt, ut persona absens acceptet tempore habili munus patrinum, ac mandatum edat favore eius, qui debet eum in tali caeremonia repraesentare. Ratio est, quia patrinus formalem habere debet voluntatem acceptandi et exercendi pro viribus onera patrinatui inhaerentia. Quapropter probe intelliges ratione a Te proposita patrilos designare haud posse.

Tandem Sacer Ordo una tecum est in improbanda parentum incuria, qui munus patrinum non selectis idoneis personis, sed cuicumque qui eis cum Baptismus conferri debet, occurrit, committunt, licet pro certo habeant ipsum suum filium spirituale non amplius esse revisurum. Quare Tibi summopere commendat, ut etiam in hac re Ritualis Romani praescriptum¹ fideliter servetur, quod obtinebitur si parentes de officii gravitate moniti inducantur ad idoneos patrilos, cum commode possint, eligendos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1347].

1012.

S. C. S. Off., decr. 12 ian. 1870.

Cum dubitatum fuerit a nonnullis an societas *Fenianorum* comprehensa censeatur inter societates damnatas in Pontificiis Constitutionibus, SS^{mus} Dominus Noster Pius divina Providentia PP. IX, exquisito prius suffragio Eminentissimorum PP. Cardinalium contra haeticam pravitatem in universa christiana republica Inquisitorum generalium, ne fidelium praesertim simplicium corda cum evidenti animae discrimine pervertantur, inhaerens decretis alias a Sacra Congregatione Universalis Inquisitionis in similibus editis, praesertim decreto Fer. IV, die 5 Iulii 1865, ² decrevit ac declara-

¹ Tit. II, c. 1, de sacramento baptismi rite administrando, n. 22-26.

² Ex decr. 5 Iulii 1865. « Contra fraternitatem seu societatem *feniarum* seu *fenianorum*, deque societate alia sub nomine *S. Patritii* Emi dd.: *Detur* Episcopis Americae Septentrionalis decretum diei 5 Augusti 1846 ». — Cf. N. 899, 986.

vit societatem americanam seu hibernicam *Fenianorum* appellatam comprehendendi inter societates vetitas ac damnatas in Constitutionibus Summorum Pontificum, et praesertim in nuperrima eiusdem Sanctitatis Suae edita quarto Idus Octobris 1869 incipente *Apostolicae Sedis*¹ qua, sub n. 4, excommunicationi latae sententiae Romano Pontifici reservatae obnoxii declarantur « nomen dantes sectae massonicae, aut carbonariae, aut aliis eiusdem generis sectis, quae contra Ecclesiam, vel legitimas potestates seu palam seu clandestine machinantur; necnon iisdem sectis favorem qualemcumque praestantes; earumve occultos coriphaeos ac duces non denunciantes, donec non denunciaverint ». Atque ita Episcopis quibuscumque petentibus respondere mandavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1350. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. V, p. 389].

1013.

S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Corcyren.), 3 ian. 1871.

1. In collatione Sacramentorum Baptismi et Confirmationis haeretici vel schismatici neque per se, neque per catholicum procuratorem, neque soli, neque una cum catholicis, patrinum munere fungi licite possunt: neque catholicis eodem munere fungi licet in iisdem sacramentis acatholico ritu administratis: ita enim constanter tenuit haec Apostolica Sedes. Quapropter tuum erit, opere potissimum parochorum adlaborare, ut abusus hac super re isthic vigentes diligenter aequae ac prudenter, sensim sine sensu, ut iam speras, emendentur.

2. Si quando necessitas cogat catholicos ad acatholicorum funera comitanda, sedulo advertendum est id solum licere, quotiescumque agatur de praesentia materiali praestanda civilis officii causa, a qua eximi nequeant catholici sine gravi damno vel periculo; et dummodo nullo modo communicent in eorum ritibus ac sacris caeremoniis quibuscumque. Hisce itaque adhibitis conditionibus, consuetudo adstandi acatholicorum funeribus et sepulturis, si quando nec facile tolli posset, quin exinde oriantur odia et inimicitiae catholicos inter et acatholicos, tolerari potest.

3. Neminem latet quantopere sancta Mater Ecclesia semper abhorruerit a mixtis nuptiis inter unam partem catholicam et alteram vel haeticam vel schismaticam: quod ex fere omnibus Apostolicae Sedis documentis ad hanc rem spectantibus manifestissime patet. Nihilominus iustis quandoque et gravibus de causis huiusmodi matrimonia licita fieri possunt. Ad quem effectum tria potissimum requiruntur: et *primo* quidem ut dispensatio impetretur ab Apostolica Sede, ad quam unice spectat facultas dispensandi super mixtae religionis impedimento: *secundo* ut mixta coniugia extra Ecclesiam et absque parochi benedictione ulloque alio ecclesiastico ritu celebrari debeant: et *tertio* ut in tuto positae omnino sint conditiones, quae in iisdem connubiis iure naturali ac divino requiruntur, nempe ut exclu-

¹ Cf. N. 552.

sum sit a parte fidei quodlibet perversionis periculum, et universa prole utriusque sexus in sancta religione educetur, et suscipiatur a parte catholica onus curandi ut alteram acatholicam partem ad veram fidem unitatemque catholicam perducatur.

4. Quamobrem etsi iamdiu, uti affirmas, opinio isthic inoleverit, licet posse mixtas iniri nuptias absque Sanctae Sedis dispensatione, haec tamen opinio, qualibet non obstante consuetudine, tolerari nequit: ita eadem expresse docet s. m. Benedictus XIV, de Syn. Dioec., lib. 9, c. 2. Interim ad omnem removendam difficultatem, quae in aliquibus casibus forte obici posset, SS^mus Dominus Noster Pius PP. IX Ampl. Tuae facit facultatem dispensandi super hoc impedimento pro triginta casibus urgentibus ad normam rescripti, quod heic adiectum reperies. Caeterum nihil est omittendum, ut in aliis casibus, quocumque remoto perturbationis et spiritualis detrimenti periculo, Apostolica Sedes pro dispensatione adeatur.

5. Ex tua relatione deprehenditur morem quoque in ista Archidioecesi invaluisse, quo mixta connubia aequae ac catholica in Ecclesia benedicuntur. Quid hac super re Apostolica Sedes indulserit, notum tibi profecto erit ex instructione ad omnes locorum Ordinarios iussu Sanctitatis Suae ab E^mo Cardinali Iacobo Antonelli die 15 Novembris anno 1858 transmissa. Mos enim iste, exclusa semper Missae celebratione, ibi solum tolerari potest, ubi revera invaluit, et ubi de medio tolli haud potest, quin graviora exinde oriantur damna ac mala. Non dubitatur ergo quin pro Tua spectata prudentia omnia ad tramites huius instructionis componas.

6. Conditiones omnino necessariae, quae ideo in promiscuis nuptiis requiruntur, quia in naturali ac divino iure fundantur, huiusmodi sunt, quae remitti seu dispensari nunquam possunt. Iure igitur meritoque factum est, ut mixtae nuptiae in ista dioecesi nunquam sint permissae, uti refert, quin hisce conditionibus cautum prorsus fuerit. Iamvero si qua mulier catholica viro schismatico nubere, aut vir catholicus mulierem schismaticam ducere, haud praemissis hisce conditionibus obstinate velit, omni aptiori atque opportuniori, quo poterit, modo ab sacrilego huiusmodi proposito per parochum catholicum deterreri debet, atque instrui de aeternae salutis discrimine, cui se suamque prolem committeret. Neque ab huiusmodi faciendis admonitionibus et instructionibus propterea se excusare posset parochus, quia pars catholica in bona fide versatur, et quia cavendum est ne peccatum materiale fiat formale. In gravissimo enim scelere permittendi educationem proles in schismate, bona fides in parte catholica esse non potest. Neque sine scandalo populus fidelis conspiceret eos ad sacramentorum participationem admitti, qui tam immane facinus patrare praesumunt.

7. Parochus igitur nihil intentatum relinquat quominus catholici viri ac mulieres a mixtis ineundis nuptiis se abstineant, vel saltem ipsas nunquam contrahant, nisi impetrata Apostolica dispensatione, et praemissis necessariis cautionibus. Eos vero qui secus fecerint, in omni patientia et doctrina, quoties opportuna sese offert occasio, et praesertim in administrando sacra-

¹ Cf. Acta Pii IX, vol. III, p. 28-33.

mento Poenitentiae, admoneat et instruat tum de peccato commisso, tum vero etiam de districta, qua tenentur, obligatione universam prolem, quoad poterunt, catholice instituendi, quin contrariis promissionibus, utpote iniustis, quantumvis iureiurando firmatis, obligentur. Quod si docibiles facti, et vere poenitentes revertantur ad cor, admitti utique poterunt ad sacramentorum participationem, dummodo nullum validitati matrimonii obstet canonicum impedimentum dirimens: impositis quidem poenitentiis salutaribus, et sanctissima addita lege, ut quantum in ipsis est, conditionibus in iure naturali ac divino fundatis satisfaciant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1362].

1014.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871.

1. Anxium te exhibebas circa magistratus catholicos et gubernii servos qui immunitatem asyli ecclesiastici violant, veritus nimirum ne omnes excommunicationi subiaceant, quae in Constitut. *Apostolicae Sedis*, 12 Oct. 1869¹ est quinta inter excommunicationes latae sententiae Romano Pontifici reservatas, eaque est tenoris sequentis: *Immunitatem asyli ecclesiastici violare iubentes aut ausu temerario violantes*. Qua te anxietate ut eximerent E^mi PP., audito etiam SS^mi oraculo, monitum te voluerunt in ea formula verba *ausu temerario* utrumque membrum complecti. Ex quo intelliges eum tantum excommunicationem incurrere qui ab aliis minime coactus, prudens ac sciens, immunitatem asyli ecclesiastici aut violare iubet, aut exequendo violat; quem porro utpote omnis excusationis expertem excommunicationi subiacere mirum esse non debet. — Deinde similem aperiebas sollicitudinem quoad eosdem magistratus et gubernii servos trahentes clericos ad suum tribunal propter violationem legis civilis, sive alio modo, quos omnes timebas excommunicatione esse irretitos, quae in dicta Constitut. *Apostolicae Sedis* est septima inter excommunicationes latae sententiae Romano Pontifici speciali modo reservatas. Sed in ea formula attendere debes verbum *cogentes* quod sane indicat excommunicationem eos non attingere qui subordinati sint, etiamsi iudices fuerint, sed in eos tantum esse latam qui a nemine coacti vel talia agunt, vel alios ad agendum cogunt, quos etiam indulgentiam nullam mereri facile perspicis.

2. Quaerebas insuper an ii qui praedictas (Constitutionis *Apostolicae Sedis*) censuras incurrerunt admonendi sint; quod porro minime constabat utrum de interno an de externo foro quaereres. Sed si de interno res est, licet theologi doceant aliquando (hoc est debitis factis exceptionibus, de quibus iidem agunt) dissimulari cum poenitente posse cum duo haec simul concurrunt, bona fides et indubia praevisio nullum ex admonitione fructum perceptum iri; hic tamen... sive ob personarum qualitatem quae excommunicationi subiiciuntur, sive ob qualitatem Constitutionis eandem censuram

¹ Cf. N. 552.

inferentis, quae recentissima est ac plane notoria, difficile dari potest bona fides quae admonitionem omitti posse suadeat. Quod si de externo fore sermo sit, distinguendum erit inter pastorem admonitionem, ac iudicalem sententiam qua reum, de quo agitur, excommunicationem incurritur declaratur. Sententiam hanc declaratoriam utrum ferri expediat definitur generatim non potest, sed facti personarumque circumstantiis sedulo expensis dignosci debet. Ad pastorem vero admonitionem quod attinet, quid theologo doceant probe nosti, qui, si deficiente probabili spe emendationis ac fructus, prudentique metu gravioris cuiuspiam mali concurrente, differri admonendi officium, quod ex proprio munere pastorem urget, posse consentiunt, nihilominus monent, si scandalum a pastore silentio oriatur, intermittere illud non licere. Quod denique addebas *utrum habeas facultatem absolendi a praedictis excommunicationibus*, censuerunt Emi PP. id a Te quaeri ob clausulas derogatorias, quae in Constitut. *Apostolicae Sedis*, leguntur, nam ceteroqui quid facultatum tibi datum sit, nosse ipse debes. Itaque decreverunt ut declaratio circa praedictas clausulas de mandato Sanctitatis Suae ab hac Suprema Congregatione edita Tibi communicetur, scilicet: « SS^{mus} per dictam Constitutionem haudquaquam in animo habuit quidquam innovare quoad facultates cuiuscumque generis ante eiusdem promulgationem a S. Sede elargitas, sive eae sint quinquennales sic dictae, sive extraordinariae, sive occasione praesentis Iubilaei editae, quas omnes mandat ac declarat in suo pleno robore manere debere, durante tempore in respectivis concessionibus aut indultis praefinito ».

3. Non satis te intelligere indicas, cur in Constit. *Apostolicae Sedis* sub num. 4 excommunicationum latae sententiae, quae Pontifici Romano reservantur, ea quoque censeatur, quae est contra non denunciante occultos coriphaeos ac duces sectae *massonicae*, aut *carbonariae*, aliorumque eiusdem generis sectarum, quae contra Ecclesiam, vel legitimas potestates, seu palam, seu clandestine machinantur: eaque dubii ratio a Te proponitur, quod nomina praesidentium, et membra cuiusque *logiae* publice typis dantur. Sed ne in re tam gravi, quaeque tanti interest incolumitatis Ecclesiae, salutis animarum, publicaeque tranquillitatis, quempiam indormire sinas, persuadere Tibi debes non sine gravissimis causis, Romanum Pontificem a sua specula, ex qua totam Ecclesiam, omnesque simul circumstantias circumspicit, excommunicationem illam iam pridem latam multo mitioribus terminis cohibitam retinuisse. Quamquam haud difficile cuique erit aliquam per se causam videre iniunctae denunciationis, licet, ut ais, praesidentium ac membrorum nomina, saltem in secta *massonica* et *carbonaria*, publice typis dentur. Ceteris enim praetermissis, quis sane dicere aut nosse valeat, utrum qui in publicis ephemeridis appareant, specie tantum ac nomine tenus coriphaei ac duces sint, veri autem machinationum artifices directoresque delitescant? Aut quis etiam divinet, utrum perpetuo et constanter ducum nomina esse ut coriphaei saltem qui occulti sint denuncientur. At quaeris cui et a quibus fieri denunciations in Missionibus debeant. Obscurum esse minime potest a quibus faciendae sint; generale quippe est praeceptum, omnibus

fidelibus iniunctum. Cui vero sint faciendae manifestum quoque est, ei nimirum, qui pro pastoralis officio vigilare et cavere debet ne oves sibi concredita in lupos incurrant, neve peste inficiantur, cuiusmodi est quicumque episcopale vel quasi episcopale munus in Missionibus gerit, Vicarius videlicet vel Praefectus Ap., vel ab eis ad hunc effectum deputatus. Narras (insuper) in tuo Vicariatu Te iussisse scripta, diplomata admissionis in sectas, aliaque earum instrumenta, cum ad sacerdotem deferuntur, comburi, quandoquidem ea servari periculosum valde esse ais. In hac re S. Congregatio deferendum prudentiae tuae satis cognitae ac perspectae existimavit; nihilominus si quando scripta occurrant, quae cognoscere Ecclesiae reipublicae haud leviter intersit, quantum fieri poterit curandum erit ut tuto prudentique modo ad eos, ad quos spectat, mittantur, iuxta dispositionem s. m. Pii VII in Constitutione *Ecclesiam*, 13 Septembris 1821 § *Postremo*.¹

4. Quaeris de nonnullis sectis quae massonicae societatis praeseferunt ac *logias* instar illius habent, inter quas memoras societatem, (S. Congregationi satis cognitam) *Old Fellows*. De his eadem Congr. respondit: Iuxta exposita societates de quibus quaeritur in proposito dubio, esse illicitas.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1364. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. VI, p. 433-436].

1015.

S. C. S. Off. (Vic. Ap. Myssurien.), 1 febr. 1871.

1. Utrum gentiles mulieres nuptae, vel viduae, vel notorie corruptae, quae ex gentilitate conversae christianum recipiunt matrimonium, possint recipere benedictionem nuptialem intra Missam.

2. An sponsi christiani qui pridie in pomeridiana matrimonium in Ecclesia receperunt, et crastina sequenti die ad Missam ambo veniunt, benedictionem intra Missam recipere possint, illis non interrogatis de continentia in nocte servata.

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Affirmative; neque ullo modo faciendam esse interrogationem de qua in dubio mentio fit: et ad mentem. Mens est quod in illis matrimonio iungendis admonitio praetermittenda non sit, Sacrosanctum Concilium Tridentinum hortari (Sess. XXIV, cap. I, *De Reform. Matrim.*) ut coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo accipiendam in eadem domo non cohabitent.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2274. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 636].

¹ Cf. N. 479.

1016.

S. C. S. Off., litt. 10 febr. 1871.

Nella redazione dell'art. 5 delle scomuniche *latae sententiae Romano Pontifici reservatae* con la Costituzione Apostolica *Apostolicae Sedis del* 12 Ottobre 1869¹ essendo occorso un equivoco col proporre ed applicare le parole *ausu temerario* ai soli violanti l'immunità, laddove secondo la mente pontificia dovea quella qualifica investire anche la prima categoria dei violanti, cioè *violare iubentes*; dietro proposta della Suprema il S. Padre nell'Ud. di Feria IV, 15 Giugno dello scorso anno si degnò ordinare che quell'articolo fosse restituito al suo genuino senso e valore, cosicchè debba in seguito leggersi: *Immunitatem asyli ecclesiastici ausu temerario violare iubentes, aut violantes*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1366. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 457, 458].

1017.

S. C. S. Off., 4 apr. 1871.

Se dopo la pubblicazione della Costituzione *Apostolicae Sedis moderationi*² le parole *ab omnibus casibus etiam in Bulla Coenae reservatis* contenute in una delle Formole delle facoltà a stampa della S. C. di Propaganda, comprendano ancora i casi *speciali modo* riservati alla S. Sede.

R. Attento quod censurae speciali modo reservatae Romano Pontifici, eadem sint quae continebantur in Bulla Coenae, Affirmative. Et formula facultatis ita reformetur: *Absolvendi ab omnibus censuris, etiam speciali modo in Bulla Apostolicae Sedis moderationi die 12 Octobris 1869 Romano Pontifici reservatis, excepta absolutione complicitis in peccato turpi*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1368].

1018.

S. C. S. Off. (Marianopol. et Marquette), 2 aug. 1871.

Mons. Vescovo implora un provvedimento sul modo di condursi coi suoi diocesani riguardo all'osservanza delle feste per essere essi quasi tutti lavoratori di metalli, e costretti dai loro padroni a lavorare anche nelle feste di precetto.

R. Episcopus rem agat cum proprietariis officinarum ut indulgeant operariis saltem alternative Sacrum audire diebus festis. Curet autem ipse Episcopus ut Sacrum celebretur ante horam septimam.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1372].

¹ Cf. N. 552.

² Cf. N. 552.

1019.

S. C. S. Off. (Siam), 22 nov. 1871.

Titius paganus primam duxit uxorem Lolam paganam; post aliquot annos ista Lola discessit e domo mariti cum Bruto pagano et cum illo vixit. Titius aliam duxit uxorem Fotillam etiam paganam, et cum illa pacifice vixit per multos annos et ab illa habuit liberos. Nunc vero Titius et Fotilla venerunt ad amplectendam fidem christianam. Attamen Lola, prima uxor Titii nunc est in servitute, vendita a secundo marito Bruto. Titius interrogavit illam an vellet redire cum ipso et converti. Ipsa Lola respondit se libenter redituram et etiam fidem amplecturam, modo primus maritus liberet eam servitute a secundo marito. Nunc vero difficultates sunt: 1. Titius est omnino pauper et non potest liberare illam a servitute. 2. Insuper Lola non potest redire ad Titium, quia secundus maritus non vult dimittere illam. Lola per tres annos pacifice habitavit cum Bruto, non reclamante primo marito: inde ex lege civili facta est uxor legitima Bruti et Titius iam non habet ius ad illam. 3. Ipse Titius non vult dimittere Fotillam quia fidelitatem servavit, et quia, baptizata cum liberis hac secunda uxore, et cum illo renovato consensu, iam cum illo vixit. — Potestne sic remanere coniunctus?

R. Ad propositum casum matrimonialem responsum est ut sequitur:

Iuxta exposita, in casu de quo agitur, quatenus prima uxor adhuc in infidelitate permaneat, permitti posse Titio ut legitimo matrimonio cum secunda muliere coniungatur.

Quaesitum primum. — An potestate a S. Pio V universe concessa per Breve quod incipit: *Romani Pontificis*¹ uti possint missionarii in tota sua latitudine.

Responsum. — Breve s.m. Pii V spectare ad casum in quo prima uxor legitima nota non sit simulque sit difficillimum eam reperire; in eius vero usu servandam esse regulam ab eiusdem successore Gregorio XIII praescriptam,² hoc est ut, antequam neophytus cum alia muliere quae simul cum eo baptizata est matrimonio iungatur, per summarium et extraiudiciale processum constare debeat difficillimum reapse esse primam uxorem reperire.

Quaesitum secundum. — An liceat dare dispensationem disparitatis cultus quando data fuit antea dispensatio de interpellatione, vel quando interpellatio facta fuit in vanum.

Responsum. — Negative, et detur decretum feriae IV, 29 Augusti 1866,³ tenoris sequentis: *In casibus de quibus agitur R. P. D. Vicarius Apostolicus, adeoque missionarii ab eo deputati non possunt dispensare super disparitate*

¹ Cf. N. 138. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VII.

² Cf. N. 155. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. VIII.

³ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1297.

cultus vi facultatis III Formulae b. Et quoad matrimonia, si quae contracta iam sint cum huiusmodi dispensatione, sileant, et coniuges relinquantur in bona fide. Quoad futurum vero ipse Vicarius Apostolicus recurrit in casibus particularibus, expositis omnibus cuiusque casus adiunctis.

Idem responsum datum fuit sequentibus dubiis signatis sub litteris B. C. D. nempe:

B. — Uxor quaedam in adulterio deprehensa, a marito fuit in servitio vendita ipsi complici viro. Per decursum temporis ista femina in mortis articulo baptizata ad sanitatem rediit. Interpellatus primus maritus venditor an velit christianus fieri vel saltem cohabitare sine contumelia Creatoris, respondit: Negative et amplius. Vir complex autem, quamvis nolit converti, consentit tamen cohabitare pacifice. An, hoc casu, per dispensationem disparitatis cultus permitti possit isti feminae ut remaneat cum viro complice, novo consensu dato?

C. — Sinensis quidam divortio cum legitima seu legali, a pluribus annis facto, alteram duxit uxorem cum qua nunc vivit, quaeque ei quatuor filios edidit. Nunc vero Christo nomen dare vellet iste sinensis; sed ponit conditionem ut cum ista secunda uxore remanere possit quae consentit ad cohabitationem pacificam, quamvis pro nunc nolit converti. Prima autem uxor nec vult converti, nec pacifice cohabitare. Quaero igitur an sit licitum dispensationem disparitatis cultus dare in isto casu, et in casibus similibus, qui saepe eveniunt.

D. — Idem casus, sed magis intricatus. Maritus quidam vendidit suam uxorem habitam, more Regni, ut legitimam, et abiit. Post plures annos autem contigit ut ista mulier fuerit baptizata in articulo mortis. Praesumitur quod si venditor interPELLARETUR, libentissime redimeret suam uxorem, et cum ea redempta pacifice habitaret. Sed hic nodus difficultatis: Emptor, vir dives et potens in Regno, non permetteret unquam ut ista mulier e domo sua egrediatur quia ei iam dedit plures filios, et cum primo marito redeat. Quid iuris? An possit dari isti mulieri tum dispensatio de interpellatione primo marito facienda, tum de disparitate cultus ut remaneat cum secundo nolente quidem converti, sed consentiente pacifice cohabitare? Supponitur fugam, in casu, esse impossibilem isti mulieri.

Ad reliqua dubia relata a Vicario Apostolico sub numero 1 usque ad 6 nempe:

1. Maritus quidam pro nunc habitat cum secunda uxore libera; prima vero uxor a pluribus annis in servitute languet. Vir autem inopia laborans maxima, redimere istam nequit, quae sub hac conditione redemptionis si interPELLARETUR, in convertendo se ad Christum consensura esse praesumitur.

2. Uxor quaedam coniugem habet in servitute venditum et omni vitiorum genere disperditum. Mulier ad fidem conversa et baptizata petit ut dispensetur de interpellatione facienda isti suo coniugi qui, si interPELLARETUR, per amorem libertatis recuperandae, se velle christianum fieri respondurus praesumitur.

3. Maritus quidam duas habet uxores: prima, more Regni, reputata ut legitima, turpi morbo laborans, si interPELLARETUR, responderet se christianam

fieri velle; secunda autem toto corde nomen Christo dare consentit: illam vero servare vellet maritus, relicta prima.

4. Siamensis quidam duas habet uxores; prima sterilitate laborat, secunda viro iam dedit plures filios. Prima, quamvis non de officio quaesita, dicit se velle converti; maritus vero petens Baptismum vult secundam servare uxorem, dispensatione data de interpellatione de officio facienda primae uxori.

5. Alter etiam habet duas uxores: prima aleae et vino dedita vult converti, quamvis non sit spes ut a vitiis abstineat. Petit iste homo Baptismum recepturus ut sibi licentia fiat remanendi cum secunda uxore quae cum eo Baptismum recipiet. Supponitur, sicut in casu praecedenti, quod interpellatio non fuit facta de officio primae uxori.

6. Siamensis uxorem habet vino et aleae deditam et per plures vices in adulterio deprehensam. Recipit Baptismum iste homo, et remanet cum ista vitiosa uxore adhuc pagana. An ista vitia reputanda sint contumelia Creatoris, ita ut possit concedi illi viro facultas novum ineundi matrimonium.

Quaero igitur an in his et similibus casibus adsit illud grave damnum de quo mentio fit in facultatibus pro dispensatione de interpellatione facienda, et an dari possit dispensatio.

Responsum fuit: Recurrat in casibus particularibus.

Ad postremum dubium expositum ut sequitur: Saepe evenit ut siamenses et sinenses in regno Siami degentes, occasione data, ducant uxorem, nulla caeremonia de more patrio habita, ita ut, pro primo tempore, ista connubia habeantur ut concubinaria. Sed, rebus prosperis, istiusmodi coniuges fideliter cohabitant, ac post quatuor annos secundum leges Regni reputantur ut coniuges legitimi. Quaeritur igitur utrum ista connubia habenda sint, post tempus legale, ut legitima, adeo ut, si alter coniugum convertatur, et velit novum inire matrimonium cum femina christiana, debeat primum suum coniugem interpellare. — R. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1377].

1020.

S. C. S. Off., 17 ian. 1872.

I. Utrum vigore clausulae «*exclusa tamen semper Missae celebratione*» quae apponitur in rescriptis de matrimoniis mixtis prohibeatur tantum Missa *pro sponsis* cum orationibus et benedictionibus uti in Missali Romano, an quaelibet Missa etiam privata quae celebretur coram sponsis et comitibus, post matrimonium, licet sponsis non detur distincta sedes.

II. Quoad clausulam appositam in indultis dispensationum ab impedimento mixtae religionis concessis Episcopis «*dummodo sponsi neque ante neque post matrimonium initum coram parochio catholico, ministrum adeant acatholicum*», quaeritur:

1. Utrum Episcopus antequam concedat dispensationem inquirere de-

beat dispositiones sponsorum, eosque monere de prohibitione adeundi parochum acatholicum; vel potius possit abstinere a quacumque inquisitione.

2. Episcopus, cum sciat vel probabiliter putet sponso intentionem habere adeundi ministrum acatholicum, teneatur exigere retractationem huius pravi propositi sub poena negandi dispensationem.

R. Ad I. Affirmative respondendum esse ad utramque partem quando Missa celebretur cum omnibus expositis circumstantiis, ita ut ea habeatur tamquam complementum caeremoniae matrimonii.

Ad II. Quoad clausulam *dummodo etc.*: Ad 1. generatim loquendo monitionem esse faciendam, et detur Instructio anni 1864 pro R. P. D. Episcopo Osnabrugensi. ¹ Ad 2. Provisum in 1.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1379].

1021.

S. C. S. Off., litt. 16 mart. 1872.

Nella feria IV, 6 corrente è stato preso ad esame il dubbio elevato da Monsig. Patriarca di Gurusalemme ² intorno al valore delle Cresime che dai preti scismatici si conferiscono ai neo-convertiti dallo scisma alla religione cattolica simultaneamente al Battesimo che reiterano sacrilegamente, cioè, se la Cresima amministrata nelle condizioni espresse dal prelodato Monsignor Patriarca debba considerarsi, come valida, oppure se il fanciullo debba o possa almeno essere nuovamente confermato *sub conditione*. Questi E^mi Inquisitori Generali dopo matura considerazione hanno giudicato di rispondere: *Iuxta exposita non expedire ut confirmati de quibus in casu iterum ab Episcopo inungantur, nisi ad Tonsuram et Ordines promovendi sint, vel ipsi vel eorum parentes id petant: quo in casu Confirmationis sacramentum secreto conferatur et sub conditione.*

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1381].

1022.

S. C. S. Off. (Aretin.), 17 apr. 1872.

Saepe accidit in Chrismate infantum, praesertim in multitudine eorum ut furtim aliquis immisceatur qui tamen praesens non fuit in prima manuum extensione Episcopi. An dicti infantes relinquendi sint confirmati absque prima manuum extensione.

¹ Cf. N. 976.

² Patriarcha Ierosolym. in suis litteris retulerat de filiis graecorum a schismate conversorum, qui latinum ritum sequebantur, quibus, cum a missionariis baptizati fuissent, iterum a presbyteris schismaticis Baptismus conferebatur una cum Confirmatione.

R. Affirmative. Curandum tamen ut omnes confirmandi adsint etiam primae manuum impositioni.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1383].

1023.

S. C. S. Off., 4 dec. 1872.

Cum Supremae S. Inquisitionis Congregationi dubium fuerit expositum an post Constitutionem *Apostolicae Sedis* editam a SS^{mo} D. N. Pio div. prov. PP. IX, quarto idus Octobris 1869 ¹ adhuc vigeant censurae *latae sententiae* contra ecclesiasticos et missionarios mercaturae in Indiis Orientalibus operam dantes, in Constitutionibus Urbani VIII, *Ex debito*, die 22 Februarii 1633, ² et Clem. IX, *Sollicitudo*, die 17 Iunii 1669 ³ editis comminatae, EE. PP. Inquisitores generales in Congregatione habita Fer. IV, 4 Decembris 1872 cum considerassent reservationem aut exceptionem factam ad paragraphum *Quae vero censurae* praedictae Constitutionis posse quaestionibus ansam praebere, censuerunt supplicandum eidem SS^{mo} Domino Nostro ut declarare dignaretur Constitutiones Summorum Pontificum Urbani VIII et Clementis IX superius memoratas adhuc vigere, et declarationem notificandam esse a S. C. de Prop. Fide per litteras circulares. Porro Sanctitas Sua eidem sententiae in omnibus adnuendum censuit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1398. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. VII, p. 342, 343].

1024.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Oceaniae Central.),
18 dec. 1872.

Dubia, quae A. Tua detulit ad hanc S. C. in quatuor classes distributa, proposita sunt die 8 Maii labentis anni 1872 iisque E^mi Patres ita respondendum censuerunt:

Quod attinet ad primam classem, quae est *de matrimoniis inter infideles*, primum animadverterunt ex verbis relationis tuae apparere, non bene fuisse intellectam instructionem ad Archiep. Quebecen. diei 8 Iunii 1836, ⁴ quae pro norma ad istam quoque missionem Oceaniae centralis iampridem missa fuit. Videntur enim missionarii ita illam intellexisse, ut tamquam ex regula generali, et nulla in casibus particularibus inquisitione praemissa, matrimonia infidelium istius regionis haberi debeant veluti mera contubernia, vel saltem valde dubia, adeoque in conversione alterutrius coniugis ad catho-

¹ Cf. N. 552.

² Cf. N. 211.

³ Cf. N. 243.

⁴ Cf. N. 874.

licam religionem matrimonium semper esse renovandum, data facultate *parti conversae* (ut habetur praedicta instructione) *eligendi quaecumque vel ex mulieribus iam sibi coniunctis, vel etiam matrimonium ineundi cum qualibet catholica muliere*. Unde ipse animadvertis, id commodum accidere, si sit vir, qui ad fidem prius convertatur; sed valde incommodum esse, si prior convertatur mulier, cuius scilicet magnopere interest manere cum viro, cum quo copulata est. Non hic tamen est germanus sensus instructionis datae Archiep. Quebecensi. Nulla regula generalis ibi statuitur circa validitatem eiusmodi matrimoniorum, quae *a priori*, ut aiunt, teneri possit absque ulla necessitate faciendi debitas inquisitiones in casibus particularibus; imo, quando aliud non obstat, iuxta ea, quae mox dicentur in responsis ad dubia proposita, aperte ibidem innuitur, faciendam esse in singulis casibus diligentem ac seriam inquisitionem per ea verba *«quando agitur de matrimonio, de quibus serio dubitari potest etc.»*. Cum enim dictum est *«quando agitur»* aperte indicatum est, habendam esse particularem rationem in singulis casibus particularibus; et cum dictum est *«serio dubitari potest»* perspicue declaratum est, non quamlibet formidinem, nec quaelibet dubia esse admittenda, sed ea tantum, quae *seria* sint, hoc est vere prudentia: quae si talia non fuerint, de validitate matrimonii ambigendum non erit. Insuper Eñi Patres animadverterunt, missionarios quoad matrimonia infidelium istius regionis videri in hanc etiam opinionem devenisse, *in dubio standum esse pro invaliditate matrimonii*, idque adeo, ut pars quae petit baptismum, repelli debeat a baptismo, nisi aut se separet ab altera parte, aut matrimonium cum eadem renovet, etiamsi ea, quae baptismum petit, sit in bona fide, neque per eam stet, quominus matrimonium renovari nequeat: quae sane probari haud facile possunt. Nosti enim in matrimoniis contrarium vigere principium, hoc est: *in dubio standum esse pro validitate matrimonii*. Licet autem ab hoc principio aliquando recedere aequum sit, quando nimirum (ut plerumque contingit in matrimoniis infidelium) quaestio agitur de facto, utrum scilicet matrimonium fuerit unquam contractum, necne; nihilominus hoc etiam in casu non est continuo properandum ad principium contrarium. In primis enim videndum est, utrum matrimonium, de cuius existentia missionarius dubitat, possessionem pro se obtendere merito possit. Hoc enim si contingat, perperam a missionario iudicaretur standum ei esse pro invaliditate, cum iura possessionis servanda sint, donec de contrario perspicue constet. Id autem Eñi PP. eo magis adimadverti voluerunt, quod ex iis, quae narras, apparet, eiusmodi casus esse valde frequentes. Ais enim id saepe evenire, quod mulier, quae baptismum petit *in bona fide sit*, adeoque censeat, se veram ac legitimam uxorem esse, itemque ceteros ex eius cum viro suo coniunctione *nullum scandalum pati*, adeoque ipsos etiam censere, eam in iusto esse coniugio, virum autem infidelem, etsi nihil aperte dicat, nihilominus neque mulieris, neque populi opinioni contradicere, cumque ipsa agere tamquam cum vera uxore: quae porro eiusmodi sunt, ut eorum coniunctioni matrimonii nomen et possessionem vindicare videantur. In hoc igitur statu regulare principium, quod *in dubio standum est pro matrimonio*,

reviviscat necesse est; adeoque etsi indoles barbarorum ad concubinatum magis, quam ad matrimonium proclivium, formidinem, ac dubium de contrario non immerito ingerat, non debet tamen missionarius ita durus, atque imo iniustus esse, ut si circumstantiae matrimonium renovari, omnique ex parte certum fieri non sinant, neque stet per mulierem, quae baptismum petit, ut illud non renovetur, eam a baptismo removeat, atque ab omni aditu salutis reiiciat: sed ita se gerere debet, quemadmodum iuxta sanae doctrinae regulas in ipsis matrimoniis christianorum fieri solet. Novit scilicet A. Tua, quod, si dubium aliquod deprehendatur in alicuius matrimonio circa validitatem, atque ille in bona fide sit, et communi iudicio verus coniux existimetur, non possit autem idem moneri absque gravi aliquo periculo, communis doctrina est, silendum esse illumque in bona fide relinquendum, neque proinde a sacramentis esse removendum. Multo igitur minus in paribus circumstantiis removenda erit a baptismo mulier, quae illud postulat, cum multo maior sit baptismatis necessitas, quam ceterorum sacramentorum, sed in sua bona fide relinquenda erit, donec opportuna oriatur occasio, sive ex cessatione periculorum, quae timebantur, sive ex conversione ipsius viri ad catholicam religionem, matrimonium illud per renovationem omnino certum faciendi. Denique hoc etiam ab Eñis PP. animadversum est, missionarios ita in praeconcepta opinione defixos videri, quod maritales omnes coniunctiones infidelium istarum partium meri concubinatus dicendae sint, ut sollicitudinem omnem gerentes de modo, quo ea mulier, quae baptismum petit, in vitae consuetudinem a viro recepta est, nullam curam videantur habere inquirendi, utrum eius vir cum alia muliere adhuc vivente iustas nuptias ante illam inierit. Itaque de hac etiam re monendos illos voluerunt, in hisce casibus prudentem primum, ac sedulam, quantum fieri potest, inquisitionem, necessario praemittendam esse, utrum vir infidelis ante nuptias cum muliere, quae baptismum petit, vero proprieque dicto matrimonio cum alia, quae adhuc vivat, coniunctus fuerit. Quod si ita esse constiterit, praedicta mulier non erit ad baptismum admittenda, nisi relicto viri infidelis contubernio. Si vero id plane non constiterit, inspecta praesertim eiusdem bona fide, iisque omnibus, quae hactenus dicta sunt, in possessione sui matrimonii, prout exigent circumstantiae casus, relinquenda erit. Quibus praemissis, en ipsa responsa supremae huius Congregationis ad dubia, quae in hac prima classe proposuisti.

Dicebas, *saepe evenire, ut vir, qui plures aut successive, aut simultanee habuit uxores, unam tandem iuniorem et nobilioris familiae assumat. Spes fundata habetur, quod ipse illam perpetuo servabit; quamvis tamen non se existimet districtiori vinculo cum illa ligari, quam cum ceteris, quas ipse iam dimisit, aut quae eum dereliquerunt. Saepe tunc evenit, ut mulier illa, quae unica remanet, convertatur, et postulet baptizari. Ipsa equidem ab illo viro etiam infideli remanente recedere non vellet, et pro sua parte promittit, se nunquam ab illo viro discessuram fore. Mulier est in bona fide, et credit nihil obstare, quin ipsa baptizetur. Vir baptismo mulieris consentit, et imo saepe illum gratum habet. Sperat vero missionarius, illum virum ab ea uxore ad conversionem sinceram, et baptismi receptionem adducendum fore. Difficile est*

tamen eum adducere, ut coram missionario, aut coram testibus consensum exprimat in unionem perpetuam; periculumque adest, ne, recusato ab illo consensu, non amplius remaneat illius uxor in bona fide; et ex altera parte mulier non consentiet ab illo viro separari, ut ipsa baptizari possit, aut, si consentiat, in proximo periculo perversionis erit propter iuniorem aetatem, et ceteras circumstantias. Denique nullum scandalum orietur, si ambae partes in bona fide relinquuntur, et baptizetur pars conversa.

Super quo themate sex dubia proponebas, quorum primum hoc fuit: « Utrum mulier praedicta baptizari possit, postquam ipsa renovaverit suum consensum in unionem perpetuam, sed sine renovatione eiusdem consensu ex parte viri, et sic in bona fide cum illo cohabitare post baptismum, etsi aliquod dubium extet circa validitatem matrimonii ».

S. Congregatio respondit: « Ad primum: quatenus nullum ex viri indole immineat periculum, missionarius in casu proposito insinuet mulieri, caute tamen, ne eius bona fides quidquam detrimenti patiatur, ut, opportunitate capta aliquis momenti effusoris benevolentiae, excitet virum ad ei declarandum, si fieri potest, praesentibus propinquis, sive domesticis, sin minus inter se, eum habere ipsam uti veram uxorem; quod cum fecerit, et ipsa continuo idem profiteatur erga eum, se scilicet habere eum tamquam verum maritum. Quod si missionarius videat, non sine aliquo discrimine haec fieri posse, tum, attentis expositis, ac praesertim bona fide mulieris, et absentia cuiuslibet scandali, sileat, eamque in bona fide relinquat, et ad baptismum admittat, eique iniungat, ut curet pro viribus conversionem viri: quod si Dei gratia adiuvante evenerit, tum libere poterunt, nisi aliud obstat, occasione benedictionis nuptialis, ad renovandum consensum adduci ».

Secundum dubium ab A. Tua propositum fuit: « Si necessario exigi deberet renovatio consensus ex parte viri, utrum sufficiat, ut ille consensus ab ambo coniunctis renovetur, hancque renovationem missionario testetur pars conversa, quae postea baptizaretur ». S. C. respondit: « Ad secundum, Provisum in primo ».

Tertium dubium hoc fuit: « Utrum sufficiat, ut renovatio consensus mutui locum habeat ante baptismum partis conversae, sive coram testibus, sive coram parentibus ». S. C. respondit: « Affirmative iuxta modum expositum in responsione primo dubio data ».

Quartum dubium hoc fuit: « Si renovatione consensus non certioratum fuerit matrimonium, illudque remanserit dubium post baptismum partis conversae; et pars infidelis post quandam cohabitationem discesserit; ipsa autem postea convertatur, et postulet baptizari, quin tamen consentiat ad partem fidelem a se derelictam redire, haec vero nondum usa fuerit suo privilegio alteri nubendi, utrum propter dubium de priori matrimonio concedi possit, ut baptizetur pars infidelis, et novum matrimonium ineat ». S. C. respondit: « Ad quartum: diligenter examinandum esse virum, utrum primam mulierem, quae iam baptizata est, et cum qua etiam post baptismum eius cohabitavit, acceperit tamquam uxorem; et quatenus dicat, se accepisse eam tamquam concubinam, interrogandum esse de probationibus huius assertionis; tum opponendas ei esse omnes coniecturas, quae contrarium suadent, sive quod mulieris nobilitas non sinit concubina-

tum praesumere; sive quod, dimissis ceteris, eam solam retinuerit; sive quod post eius baptismum consenserit pacifice cum ea cohabitare, cum tamen ignorare non potuerit, concubinatum in christiana religione non tolerari; sive quod firmatae eius opinioni, qua semper se habuit tamquam uxorem, nunquam contradixerit; sive quod apud familiares et vicinos uxor legitima semper habita fuerit: tum examinandam esse ipsam mulierem, nec non vicinos et familiares circa probationes, quibus opinio eorum innititur, quod ipsa vera uxor fuerit; et eas quoque viro asserenti, se tamquam concubinam eam habuisse, opponendas esse. Quod si ipse hisce omnibus argumentis plane satisfecerit, ita ut omnino constet, eam quoque, non secus ac alias mulieres, quas, ea retenta, dimisit, fuisse apud eum in concubinae statu et qualitate, tum concedi ei posse, ut baptizetur, et novum matrimonium ineat. At si argumenta eidem opposita aliquatenus quidem ipse enervaverit, sed non omnino sustulerit, ita ut in statu dubii res adhuc permaneat, tum res tota ad Ap. Sedem deferatur, et una cum ceteris omnibus circumstantiis, et fideli et distincta relatione de iis, quae in ea controversia acta sunt, exponatur quae sit de eo casu fama loci ».

Quintum dubium hoc fuit: « In hypothese matrimonii dubii inter infideles, si ambo conversi fuerint, missionarius vero non cogitans de dubio circa validitatem matrimonii impertitus fuerit benedictionem nuptialem duobus coniunctis post utriusque partis baptismum, ipse autem neglexerit procurare renovationem mutui consensus in unionem perpetuam; deinde vero cohabitaverint ambo coniuges in bona fide: utrum in eo casu existat vinculum matrimonii certum, sive quia partes non cogitantes de dubio persuasionem habent suam unionem ab Ecclesia ratam habitam fuisse, sive propter cohabitationem cum illa persuasionem habitam ». S. C. respondit: « Ad quintum: Iuxta exposita regulariter tenendum esse, matrimonium factum esse certum ».

Sextum dubium hoc fuit: « In eadem hypothese matrimonii dubii inter infideles, mulier primum baptizata fuit sed absque renovatione consensus ex parte viri. Quodam elapso tempore, vir in gravem morbum incidit, et in gravi periculo mortis baptizatus fuit a missionario, vel a catechista laico, qui renovationem consensus circa matrimonium procurare neglexit. Vir autem non est mortuus, et postquam ad perfectam sanitatem reductus fuit, ipse recusavit suum consensum in matrimonium renovare, et tamen cohabitare perrexit cum muliere, quae est remansa (sic!) in sua bona fide. Postea vir ille discessit. Utrum pronuntiari possit, nullum fuisse matrimonium ». S. C. respondit: « Ad sextum, Negative; sed facienda esse acta opportuna, prout dictum est in quarto; iisque peractis, deferenda res erit ad Sedem Ap. cum fideli ac plena relatione singularum circumstantiarum, necnon actorum, quae facta sunt; et in specie exponendum erit, quae sit ac fuerit fama publica circa eiusmodi coniunctionem, sive matrimonium ».

Post haec A. Tua proposuit aliam seriem dubiorum circa matrimonium inter haereticos dubie baptizatos, quibus dubiis eadem A. Tua haec praemonenda esse censuit: « Quoad matrimonia inter baptizatos, aut dubie baptizatos, qualia fiunt apud haereticos in quibusdam Oceaniae insulis, et qualia fuerunt exposita a R. P. D. Vic. Ap. Oceaniae Centralis anno 1857, responsum est (anno sequenti 1858), illa matrimonia a Vic. Ap. irrita declarari posse,

et facultatem tribui parti (vel partibus) conversae ad alias nuptias, nullo alio interveniente canonico impedimento, convolandi. Adnotatum vero fuit: 1. Si ambo venerint ad catholicam fidem, et velint uniti remanere, renovent consensum, sed in unionem perpetuam; 2. Si una tantum pars vellet fieri catholica altera vero in haeresi remaneret, vellet tamen in matrimonio manere, Vic. Ap. possit dispensare in matrimoniis mixtis cum solitis conditionibus requisitis, nisi aliter prudentia requirat. Hoc vero praemonitum Emi PP. attente considerantes animadverterunt, non fuisse bene intellectum praedictum responsum datum R. P. D. Vicario Ap. Oceaniae Centralis. Porro ille retulerat, methodistas sive concionibus, sive etiam praxi docere barbaros iuxta suae sectae placita, matrimonium solvi posse sive ex causa adulterii, sive aliis de causis: item dubiam aliquando esse validitatem baptismi, qui ab iis confertur. Quibus positis, quaesivit, utrum in regionibus, in quibus methodistae praedicaverant, haberi possent tamquam invalida 1. matrimonia barbarorum, qui dubie baptizati fuissent, ob ipsum dubium baptismi; 2. ceterorum quoque matrimonia, sive dubie, sive valide baptizati fuerint, ob errorem a methodistis praedicatum circa matrimonii indissolubilitatem. Quoad haec dubia hoc primum ais, S. Congregationem respondisse, matrimonia illa omnia a Vic. Ap. irrita declarari posse. At hoc a germano sensu responsi longissime abest. Nam quod attinet ad matrimonia, de quibus Vic. Ap. dubitabat ob dubium ipsum baptismi, S. C. ad eum transmitti iussit decretum *Feriae IV, 17 Nov. 1830*,¹ quod scilicet docet, baptismum dubium in ordine ad matrimonium habendum esse tamquam validum: ex quo apparet respondisse barbarorum matrimonia ratione baptismi dubii nullo pacto habenda esse irrita, sed imo valida. Quod vero pertinet ad matrimonia, de quorum validitate Vic. Ap. anxium se exhibebat ob praedicationem methodistarum contrariam matrimonii indissolubilitati, decrevit, ut instructio transmitteretur, quam anno 1843 Vicario Ap. Oceaniae orientalis dederat.² Iam vero in ea instructione primum diserte proponitur regula generalis, quod *validum matrimonium contrahi potest cum errore mere concomitante circa eius indissolubilitatem, quia tunc praevallet generalis voluntas contrahendi matrimonium iuxta institutionem Christi*; tum additur, quod, *ubi adhibetur formula cum implicita, vel explicita illa conditione* (ut matrimonium, quod actu contrahitur, solvi possit ex causa adulterii, vel aliis de causis), *iam fieri nequit, ut particularis error absorptus maneat a generali voluntate contrahendi iuxta institutionem Christi*. Ex quo apparet, hoc traditum esse: errorem menti inhaerentem, qui tamen non sit deductus in pactum sive conditionem, validitati matrimonii non officere, eoque tantum in casu invalidum reddere, cum, consideratis formulis, quae in actu contractus adhibitae sunt, merito dici possit fuisse in pactum deductum. Ut autem in re tam gravi facilius via praeberetur missionariis ad recte iudicandum, nonnullae formulae adductae fuerunt in exemplum, quae eiusmodi pactum sive conditionem continent, quaeque a methodistis adhiberi solent: ac tum denique

¹ Cf. N. 869.

² Cf. N. 894.

adiecta sunt verba illa, quae ab A. Tua citantur, nimirum: *In omnibus igitur supra expositis casibus possent talia matrimonia irrita declarari, ac facultas tribui parti (vel partibus) conversae ad alias nuptias, nullo alio interveniente canonico impedimento, convolandi*: ita ut manifestum sit, non de omnibus matrimoniis, quae in illis regionibus fiunt ab haereticis, haec dicta esse, sed tantum de matrimoniis, quae contracta fuerint sub illis formulis, vel fortasse aliis eiusdem valoris, in quibus scilicet deducta fuerit in pactum, sive conditionem, matrimonii dissolubilitas. Hinc Emi PP. animadverterunt alium errorem, qui videtur irrepsisse inter missionarios in interpretatione praedictae instructionis. Scribis enim indistincte de quibuslibet, qui ad catholicam fidem veniant, in illa instructione adnotatum fuisse, adduci debere ad renovandum consensum; sique una tantum pars velit fieri catholica, atque altera in haeresi remaneat, Vicarium Ap. posse dispensare super matrimonio mixto cum solitis conditionibus ab Ecclesia requisitis, nisi aliter prudentia requirat. Atqui haec ibidem non sunt adnotata de quibuslibet, qui ex haeresi ad fidem catholicam convertantur, sed tantum de illis qui matrimonium inierint sub illis formulis, quae ibi adnotantur, vel fortasse sub aliis eiusdem valoris, quae facultatem dissolvendi matrimonii sive ex causa adulterii, sive aliis de causis, in pactum adduxisse merito videantur; adeoque matrimonium vel certe nullum, vel merito dubium effecerint. Itaque adnotationes illae appositae sunt immediate post formulas recitatas, et cum iis colligatae sunt per adverbium *hic*, id est *in hoc loco, in his casibus*. In ceteris enim matrimoniis, in quibus error de matrimonii dissolubilitate nullo modo fuit in pactum deductus, cum iuxta regulam in eadem illa instructione traditam omnino valida haberi debeant, consequens est, ut neque renovatio consensus, neque dispensatio super matrimonio mixto locum iam habeat, sed tantum agi debeat cum ea parte, quae remanet in haeresi, ut consuetae conditiones adimplere polliceatur, quas Ecclesia in matrimoniis mixtis requirit, interposita, si fieri potest, iuramenti fide; ea vero pars quae ad catholicam religionem venit, monenda sit, ut earundem adimplementum, quantum in se est, omni studio curet; idque se perfecturam, necnon conversionem coniugis sui curaturam iureiurando promittat. Hisce animadversis, ad dubia, quae in hac altera classe A. Tua proposuit, ita respondendum censuerunt:

Ad dubium primum, quod huius tenoris est: « In casu, quo ambo coniuges runt dubie tantum baptizati, et dubium est vinculum matrimonii, si una pars convertatur, utrum sufficiat, ut renovatio consensus in unionem perpetuam a duobus coniunctis praestaretur, antequam iterum baptizetur pars conversa ». S. Congregatio respondit: *« Negative, hoc est non debere praemitti renovationem consensus matrimonialis collationi baptismi sub conditione: et ad mentem. Mens est, quod in casu proposito, cum nullum adsit periculum in examinandis rite partibus tum circa baptismum, quod adulta aetate suscepisse supponuntur, tum circa matrimonium, quod redintegrare dicuntur esse parati, cumque eiusmodi dubia diluere facillimum sit, quippe quae versantur in facto proprio earundem partium, missionarii non negligant examen partium rite ac diligenter peragere, et nonnisi eo praemisso, et quatenus dubium permaneat, ad collatio-*

nem baptismi sub conditione, et ad recipiendam matrimonialis consensus renovationem procedant ».

Ad dubium secundum, quod fuit ita propositum: « Si facta fuerit renovatio consensus mutui, antequam baptizaretur pars conversa, pars vero non conversa discesserit post quoddam tempus cohabitationis, aut nolit amplius cohabitare, nisi cum iniuria Creatoris, utrum pars conversa propter gravissimum dubium de baptismo in haeresi recepto equiparari possit parti ab infidelitate conversae, et propter Paulinum privilegium ad alias nuptias transire ». S. C. respondit: « Negative ».

Ad tertium dubium, huius tenoris: « Utrum baptismus dubius censendus sit validus in ordine ad matrimonium etiam in eo sensu, quod invalidum sit matrimonium inter haereticum dubie baptizatum, et infidelem propter impedimentum disparitatis cultus ». S. C. respondit: « Affirmative ».

Hisce dubiis A. Tua alia adiecit circa applicationem dispensationum matrimonii, quorum primum hoc fuit: « Quidam neophytus ex infideli insula oriundus revertens in suam patriam, ubi forsam viam fidei praeparabit, postulat, utrum ipse possit matrimonium inire in illa insula valde distante, ubi nullus est missionarius, nullusque recursus ad missionarium erit possibilis per unum, vel duos, vel tres annos. Neophytus continere non posset, praesertim inter dissolutos mores paganorum, et longe a sacramentis. Ibi vero nulla invenitur puella baptizata, aut, si qua sit, haec illi forsam non convenit. Quaeritur, utrum valide, utrum licite in eo casu particulari, et pro uno, aut altero tantum dari possit illi neophyto dispensatio anticipatim super impedimento disparitatis cultus absque nominatione personae, quae est ipsi unienda, quae quidem nondum est determinata. Si negative, utrum pronuntiari possit impedimentum disparitatis cultus, quod est ecclesiasticum, in eo casu non existere? » S. C. respondit: « Ad primum: Quoad primam partem, Negative, et ad mentem. Mens est, ut consulatur SSmo, ut provideat per opportunas facultates Vicario Ap. concedendas pro duobus vel tribus casibus dispensandi neophytum sive per se, sive per suum adiutorem anticipatim absque nominatione personae super impedimento cognationis spiritualis, quatenus mulier convertatur, et deficiente alia persona catholica, ab ipso baptizata fuerit; quatenus vero converti renuat, ab impedimento disparitatis cultus, sub hisce tamen in hoc altero casu conditionibus eidem neophyto imponendis, ut omni studio curet conversionem mulieris a se electae, et interim promissionem iurata ab ea exigat, se curaturam, ut proles educetur in religione catholica, neque ullum unquam illaturam esse impedimentum sive sibi, hoc est ipsi neophyto, sive proli in religionis christianae exercitio. Quoad alteram partem, Provisum in prima ». Praedictas vero facultates Sanctitas Sua benigne impertiri dignata est pro tribus casibus.

Alterum dubium hoc fuit: « Quidam missionarius concessit dispensationem super impedimento quin cogitaverit de absolutione a censuris faciendam: censura autem innodatus erat coniungendus. Utrum valida sit illa dispensatio, si confessarius ipse illam concesserit. Utrum valida etiam sit, si dispensaverit alius sacerdos, qui non cognovit censuram ». S. C. respondit: « Ad secundum: Quoad confessarium, qui dispensaverit in actu confessionis post impertitam absolutionem, affirmative; Quoad sacerdotem, qui dispensaverit extra confessionem, Negative ».

Denique A. Tua quartam adiecit classem dubiorum circa baptismum, quae haec fuere: « In quibusdam locis nonnulli (haeretici) baptizant cum materia et forma debitis, simultanee applicatis, sed expresse monent baptizandos, ne credant baptismum habere ullum effectum in animam; dicunt enim ipsum esse signum mere externum aggregationis illorum sectae. Itaque illi saepe catholicos in derisum vertunt circa eorum fidem de effectibus baptismi, quam vocant quidem superstitiosam. Quaeritur: 1. Utrum baptismus ab illis haereticis administratus sit dubius propter defectum intentionis faciendi quod voluit Christus, si expresse declaratum fuerit a ministro, antequam baptizet, baptismum nullum habere effectum in animam. — 2. Utrum dubius sit baptismus sic collatus, si praedicta declaratio non expresse facta fuerit immediate, antequam baptismus conferretur, sed illa saepe pronuntiata fuerit a ministro, et illa doctrina aperte praedicetur in illa secta ». Porro haec dubia iampridem agitata fuisse, ac pro validitate baptismi fuisse responsum, videre potes apud Benedictum XIV, *De Syn. Dioec.*, Lib. VII, Cap. VI, num. 9, ubi haec habentur: « Caveat Episcopus, ne incertam et dubiam pronunciet baptismi validitatem hoc tantum nomine, quod haereticus minister, a quo fuit collatus, cum non credat per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino fuerit constitutum: siquidem cum in Gallia disputatum olim fuerit, an ob praedictam rationem rebaptizandi essent baptizati a calvinistis, S. Pius V, ad quem controversia delata est, minime rebaptizandos definivit ». Cuius rei ratio perspicue traditur a Card. Bellarmino, *De Sacram. in genere*, Lib. I, Cap. XXVII, num. 13, ubi, exposito errore Tilmanni, et Chemnitii asserentium Concilium Tridentinum in canone XI, sess. VII, *De Sacramentis in genere*, definivisse, non esse ratum sacramentum, nisi minister intendat non solum actum, sed etiam finem sacramenti, id est intendat illud, propter quod sacramentum est institutum, haec subdit: « Sed hoc nunc mendacium est. Concilium enim in toto canone XI non nominat finem sacramenti, neque dicit oportere ministrum intendere quod Ecclesia intendit, sed quod Ecclesia facit. Porro, quod Ecclesia facit, non finem, sed actionem significat. Denique ex praxi id constat; nam neque vetus Ecclesia rebaptizabat baptizatos parvulos a pelagianis, nec nos rebaptizamus baptizatos a zwinglianis, et calvinistis; et tamen scimus, omnes istos baptizare sine intentione veri finis, qui est tollere peccatum originale ». Ex quo est, quod Innocentius IV, in Cap. II, *De Bapt.*, num. 9, ait, validum esse baptisma collatum a saraceno, de quo notum est, non credere per immersionem aliquid fieri, nisi madefactionem, dummodo intenderit facere, quod ceteri baptizantes faciunt. Itaque ad praefata dubia S. C. respondit: « Ad primum, Negative: quia, non obstante errore quoad effectus baptismi, non excluditur intentio faciendi quod facit Ecclesia. — Ad secundum, Provisum in primo ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1392].

1025.

S. C. S. Off. (Constantinop.), 2 apr. 1873.¹

1. Gli acattolici sono da reputarsi testimoni idonei, e possono essere ammessi a deporre sullo stato libero di quelli che vogliono contrarre matrimonio, specialmente quando non si trovano cattolici? E *quatenus affirmative* potrebbe con costoro prescindere dal giuramento?

2. La quinta interrogazione da farsi al testimone è *an sibi pro hoc testimonio ferendo fuerit aliquid datum, promissum etc.* Questa interrogazione si potrebbe omettere quando il testimone è persona distinta o pel suo carattere, come i sacerdoti, o per la carica che sostiene, come p. e. gl'interpreti delle legazioni ed altri impiegati?

3. Nella settima interrogazione si dice *si responderit* (il testimone) *esse extraneos* (i contraenti) *supersedeatur in licentia contrahendi donec per litteras Ordinarii ipsorum contrahere volentium doceatur de eorum statu libero.* L'esperienza ci ha dimostrato che è impossibile avere detti certificati dai Vescovi che trovansi nell'impero russo, e più particolarmente da quelli della Polonia.

È ugualmente noto che gli scismatici orientali non rilasciano mai attestati di stato libero in favore di quelle persone, le quali appartenendo alla loro comunione vogliono nientedimeno unirsi in matrimonio con un cattolico innanzi alla Chiesa cattolica. Come deve diportarsi la Cancelleria del Vicariato Apostolico sì nel primo caso che nel secondo?

4. Si domanda di più qual caso si deve fare dei certificati di stato libero rilasciati dall'autorità civile.

Che se in generale i certificati dell'autorità civile si devono respingere, si potrebbe fare una eccezione pei protestanti, pei quali la rispettiva Cancelleria è la sola competente autorità in simili casi?

5. Per ultimo persone degnissime di fede anche ecclesiastiche assicurano che in Francia è moralmente impossibile che un matrimonio si celebri in Chiesa, se prima non abbia avuto luogo il matrimonio civile innanzi al *maire* del luogo. Pei francesi adunque basterebbe l'attestato del *maire*, oppure si richiederebbe ugualmente quello dell'autorità ecclesiastica?

6. Proposto al S. Off. il dubbio: *An requiratur dicta attestatio (Ordinarii loci) pro illis exteris qui unicam vel plures duxerunt; et e contra si mortuae fuerint in loco ubi iterum matrimonium contrahere desiderant, ac amplius post mortem a dicto loco non discesserunt.* La S. C. rispose: *Requiritur pariter.* Si domanda se ciò debba intendersi del solo caso che si dubitasse se la morta o il morto fosse legittimo coniuge del superstite, ovvero anche quando consti tale legittimità.

R. Ad 1. Quoad primam dubii partem, quatenus constet acatholicos testes, de quibus in singulis casibus agitur, esse fide dignos, nihil ob stare

¹ Haec dubia respiciunt praescriptiones S. C. S. Officii in instr. 21 Aug. 1870. - Cf. N. 742.

quominus eorum testimonium recipiatur. — Ad secundam partem, generatim loquendo non expedire.

Ad 2. Generatim loquendo, negative, et ad mentem. Mens est quod si attenta conspicua qualitate et honestate testis prudenter timeatur ne ipse ex huiusmodi interrogatione offensionem accipiat, posse idem interrogatorium omitti.

Ad 3. et 4. cumulative: Curandum est ut habeantur documenta prout de iure, et quatenus ea obtineri nequeant, supplendum eo meliori modo quo fieri potest, habita ratione instructionis anni 1869¹ R. P. D. Vicario Apostolico transmittendae. Ceterum generatim vitanda esse matrimonia exterorum qui sint destituti requisitis documentis. In iis vero casibus urgentioribus, in quibus vetari sine periculo haud possit, quin matrimonium ineant, qui ab eius adeptione repulsi turpissimis vitiis non sine publica offensione sordescere, et quod ipsis imminet aeternae salutis amittendae, periculum in dies augere pergerent, dummodo constet de domicilio alterutrius sponsi, et factis interrogatoriis iuxta formulam (de qua in expositis dubiis), supplicandum SSmo pro gratia remittenda prudenti arbitrio et conscientiae eiusdem R. P. D. Vicarii Apostolici ut praefati sponsi admitti possint ad iuramentum suppletorium, idque ad quinquennium, durantibus circumstantiis.

Ad 5. Ad 1. partem, negative; ad 2. partem, affirmative.

Ad 6. Affirmative.

Factaque de praemissis fideli relatione Sanctissimo D. N. in ordinaria audientia eiusdem diei ac feriae ab Assessore S. Off., Sanctitas Sua resolutiones supra relatas approbare, ac facultatem, de qua in resp. ad 3 et 4 dubium, impertiri dignata est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1399].

1026.

S. C. S. Off. (S. Bonifacii), 23 apr. 1873.

Come regolarsi qualora un ascritto alla setta dei franco-massoni ricusi di ripudiarla, e si unisca in matrimonio con una cattolica? Può benedirsi un tal matrimonio?

R. Si dia il decreto emanato già per consimile caso il 28 Giugno 1865, che è del tenore seguente: « Quoad matrimonia in quibus una contrahentium pars clandestinis aggregationibus per pontificias Constitutiones damnatis adhaeret, dummodo absit scandalum, Ordinarius, habita circumstantiarum ratione pro casibus particularibus, ea decernat quae magis expedire iudicaverit, excluso tamen omni ecclesiastico ritu ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1401].

¹ Cf. N. 1008.

1027.

S. C. S. Off., litt. 26 nov. 1873.

Nel prendersi ad esame dagli E^mi Inquisitori Generali il quesito di Monsig. Vescovo (di Burlington) sulle Cresime,¹ hanno dovuto convincersi che le difficoltà elevate dal proponente riflettono tutte al caso pratico, cioè all'imbarazzo derivante da mancanza di assistenti a poter conoscere con certezza quale dei due patrini designati contragga la cognazione spirituale col cresimando. E quantunque rilevassero che Monsig. Vescovo stesso o con un metodo o con l'altro pratico avrebbe potuto provvedere all'inconveniente, pur tuttavia non hanno i prelati E^mi incontrato difficoltà da suggerire al medesimo il seguente partito, cioè quello di disporre in chiesa i cresimandi per sessione, attribuendo a ciascuna uno dei due patrini come per maschi, così per le femmine. Ogni sessione si schierebbe in chiesa a seconda della capienza in due ali *hinc inde* con un numero determinato di cresimandi, puta di 50, 60 ed anche più; e prima dell'azione sacramentale il Vescovo o da sè o per mezzo di qualche sacerdote assistente dovrebbe rendere avvertiti gli astanti che per quella sessione il patrino dei cresimandi è Tizio, la matrina è Caia, i quali esclusivamente debbono toccare la spalla del cresimando. Per la seconda sessione da disporsi collo stesso metodo dovrebbe annunziarsi che il patrino è Caio, la matrina Sempronia, e così alternativamente per le altre sessioni quante ne occorrono ad esaurire il numero dei cresimandi. A questa operazione basterebbe l'assistenza di un solo individuo che in difetto di ecclesiastici, potrebbe essere anche un laico probo, il quale, a seconda che ritira il biglietto del parroco dal genitore del cresimando, dovrebbe solamente notare in ciascuno di essi il nome del patrino designato in ciascuna sessione. O questo, od altro metodo valevole a stabilire un ordine potrà senza meno provvedere al temuto inconveniente.

Quello però su cui vuole il S. Consesso che sia richiamata l'attenzione di Monsig. Vescovo, si è che l'uso dei due patrini per tutti i cresimandi di cui si fa parola nel Concilio di Baltimora non potrebbe adottarsi in prassi come regola generale, ma solamente può tollerarsi nei casi di precisa necessità giudicata tale dal prudente arbitrio del Vescovo, come apparisce dallo stesso Concilio, e più chiaramente dalla rubrica del Pontificale Romano e dai decreti della S. Sede emanati in proposito. Cosicchè dovrà esser egli avvertito che potendosi avere comodamente un patrino per ciascuno o per

¹ En quaesitum: « Quomodo se gerere debent duo saltem patrini qui pro pueris, et « duae saltem matrinae quae pro puellis sunt adhibendae in administratione sacramenti « Confirmationis, tempore quo Episcopus confirmandorum frontem inungit? (Conc. Baltim. « n. 253). Difficultas in eo est quod propter magnum confirmandorum numerum, et absentiam clericorum, vel aliarum personarum qui Pastorem possunt adiuvare, impossibile sit « res ita ordinare, ut unus e patrini tales designatos pueros tangat, et alter alios designatos; unde cognosci non poterit qui sint qui intra se cognationem spirituales contraxerunt ».

ogni due cresimandi, non dovrà permettere che due soli patrini facciano le veci per tutti.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1408].

1028

S. C. S. Off. (Columbi), 14 ian. 1874.

1. An invitari possint haeretici, schismatici nec non infideles ad nuptias inter catholicos, vel mixtas quae licite contrahuntur.

2. Possuntne catholici interesse quovis modo nuptiis haeticorum, schismaticorum, et infidelium; vel etiam iis nuptiis quae illicite contrahuntur, valide aut invalide, ab uno ex istis cum parte catholica.

3. Quibus cautelis et conditionibus tolerari potest quod catholici adsint heterodoxorum funeribus?

4. An haeretici, schismatici et infideles invitari admittique possint ad catholicorum funera.

R. Ad 1. Tolerari posse, accedente rationabili causa, et dummodo nulla interveniat communicatio in sacris, et scandalum non sit pertimescendum.

Ad 2. De regula, Negative. Tolerari tamen posse ut catholici huiusmodi nuptiis civilis officii causa tantum adsint, semoto scandalo, et quovis perversionis periculo, et ecclesiasticae auctoritatis contemptu.

Ad 3. Dandum responsum sicut responsum fuit ad 1. dubium Vicarii Ap. Kentuchiensi sub fer. IV, die 13 Ian. 1818,¹ additis tamen post verbum *quibuscumque* eiusdem responsi quae sequuntur: *et non agatur de exequiis mere civilibus a quibus ad incredulitatis ostentationem, et in religionis contemptum, quilibet sacer ritus et minister consulto excluditur.*

Ad 4. Satis provisum per responsum redditum fer. V, 10 Maii 1753.² Vicario Ap. per epistolam significetur: 1. Improbandos esse et, uti par est, prudenter adhibitis etiam ecclesiasticis censuris, reprehendendos esse fautores et promotores mixtarum nuptiarum, quae spretis, vel insuper habitis cautionibus, absque Apostolica dispensatione contrahuntur. — 2. Urgendum ne haeretici, aut infideles, in cadaverum fidelium humatione, cum catholicis et praesertim clericis quoquo modo se immisceant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1410].

1029.

S. C. S. Off., 17 mart. 1874.

In seguito di una comunicazione fatta dall'E^mo Penitenziere Maggiore per ordine del S. Padre di doversi prendere nuovamente ad esame da questa Suprema l'articolo, se cioè nei rescritti per dispensa dall'impedimento

¹ Cf. N. 856.

² Cf. N. 804.

di mista religione dovesse omettersi o conservarsi nella formola l'assoluzione dalle censure quando trattasi di matrimonio contratto già innanzi al ministro eretico o scismatico *uti sacris addicto*, gli E^mi PP. nel Dicembre del decorso anno risolvettero che fino a tanto che non sia l'articolo risoluto, abbia a conservarsi nella formola l'assoluzione della censura; con che rimane paralizzata fino a nuove disposizioni la risoluzione presa in precedenza.¹

Inquanto poi alla riserva della detta censura essa è attribuita in fatto alla S. Sede, osservandosi che, anche quando si danno le facoltà abituali ai Vescovi di dispensare nei matrimoni misti, si pone sempre la clausula *praevia semper absolutione a censuris, et impositis poenitentis salutaribus, si matrimonium contractum fuerit coram ministro haeretico*, il che importa delegazione ad assolvere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1412].

1030.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Sutchuen. Orient.),
3 iun. 1874.

Difficultatibus atque angustiis in quibus saepius A. T. versari exponit, tunc cum urgentibus gravissimis adiunctis compellitur infidelem coniugem interpellare priusquam altera pars iam catechumena Baptismo sanctificetur, ab E^mis PP. Inquisitoribus Generalibus mature perpensis, per praesentes Litteras iidem EE. PP. mandarunt tibi responderi: Regulariter servandas esse instructiones hac super re alias latas, praesertim resolutionem ab hac Suprema S. C. feria IV, 13 Aprilis 1859 editam, scilicet: *Interpellationem faciendam esse post baptismum*.²

Attamen E^mi Cardinales, serio animadversis, quae ab A. T. locorum, temporis ac personarum adiunctis enarrantur, scilicet quod ad catechumenorum ad fidem conversionem aliorumque spiritualem obtinendam salutem, nullum aliud suppetat medium, neque alia pateat via, quam exequendo interpellationem, vel etiam ab ea dispensando, antequam catechumenus cum effectu baptizetur: saluti eorum qui in tam gravi versantur discrimine prospicere cupientes, censuerunt tibi impertiendam esse facultatem quae, iisdem positus in adiunctis atque angustiis, interpellationem exequi permit- tas ante Baptismum: adeo ut, suscepto Baptismate, et infideli in suo discessu perseverante, pars fidelis licite ac valide ad alia vota transire possit. Itemque PP. EE. indulgendum esse censuerunt, ut A. T., iisdem urgentibus causis, dispensare valeat ab interpellatione ante catechumenorum baptismum, tunc cum pars infidelis absens ignoratur omnino ubi degat, vel ob magnam

¹ In fer. III, loco IV, 4 Apr. 1871 ad dub. « Se sia regolare la prassi tenuta sin qui nei rescritti di dispensa nei casi in cui siasi contratto il matrimonio avanti il magistrato civile o il ministro protestante, di assolvere le parti contraenti dalle censure incorse » S. C. S. Officii responsum fuerat: *Omittendam esse absolutionem a censuris*.
² Cf. N. 951.

distantiam nimis incerta ac nimis difficilis evaderet interpellatio. Unde in tali necessitatis casu, ac rarissime, exarato prius processu summario, quo pro omni futuro tempore appareat illa necessitas, concessa dispensatio ab eo qui tali pollet facultate, atque baptizato catechumeno, permittas ut etiam is transire valeat ad alias nuptias cum persona tamen catholica.

Igitur, relatis omnibus supramemoratis SS. D. N. Pio PP. IX, eadem Sanctitas Sua quoad matrimonia hucusque inita, in quibus ante baptismum facta fuit interpellatio, vel ab ea dispensatum absque praevia et expressa S. Sedis facultate, benigne declarare dignata est quod coniuges de quibus agitur non sunt inquietandi. Quoad futurum vero, Sanctitas Sua pariter clementer annuit pro gratia, qua interpellatio fieri valeat ante baptismum, vel ab eadem interpellatione, in gravissimis expositis adiunctis, dispensari pro quindecim casibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1415].

1031.

S. C. S. Off., litt. 4 iul. 1874.

Il dubbio proposto da Mons. Vescovo di Nesqually: *Se, cioè, come nei matrimoni misti così nei matrimoni tra cattolici ed infedeli siano permessi i banni o proclamazioni* è stato risoluto da questi E^mi Inquisitori Generali nella Fer. IV, 1. corr. col seg. decreto: *Posse fieri proclamationes in matrimoniis de quibus agitur, quatenus Apostolica dispensatione contrahantur; suppressa tamen mentione religionis contrahentium*. È mente però dei prelodati E^mi che questa risposta venga accompagnata a Mons. Vescovo con una lettera nella quale gli si dica che potendosi dalla Curia, o da chi per essa, accertare la libertà dello stato dei contraenti, osservando le norme prescritte dalla s. m. di Clemente X colla Istruzione dei 21 Agosto 1670,¹ sarebbe più espediente, almeno in alcuni casi e circostanze, dispensare dai detti banni per evitare il pericolo di ammirazione e scandalo, il che però vuolsi rimesso al di lui prudente arbitrio.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1417].

1032.

S. C. S. Off. (Firman.), 8 iul. 1874.

1. Qua parte Tridentinae censurae a Piana Constitutione (*Apostolicae Sedis*)² confirmatae adhuc vigeant; quod idem est ac quaerere an peccans in materia quam et Constitutio *Apostolicae Sedis*, et Concilium Trid. attingunt, in duplicem incidat excommunicationem, alteram Romano Pontifici

¹ Cf. N. 742.

² Cf. N. 552.

specialiter reservatam vi supradictae Constitutionis, alteram simpliciter reservatam vi Concilii Tridentini, et proinde an honorum ecclesiasticorum usurpatores duplici innodentur excommunicatione.

2. An qui emunt ecclesiastica bona usurpata ab usurpatoribus incidunt in excommunicationem speciali modo reservatam in Art. XI Constitutionis Pianaë.

3. An saltem incurrant excommunicationem simpliciter Romano Pontifici reservatam a Concilio Trid., Sess. XXII, *de Reform.*, cap. XI.

R. Ad 1. Negative, sed subiici censuræ speciali modo reservatæ Romano Pontifici in Const. *Apostolicæ Sedis*, Art. 11.

Ad 2. Detur ea pars instructionis datæ R. P. D. Episcopo Augustano explicativa (23 Apr. 1873) prout reperitur in § *La S. Penitenzieria* etc.¹

Ad 3. Provisum in præcedenti.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1420. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. IX, p. 330, 331].

1033.

S. C. S. Off., 25 nov. 1874.

1. An loca in quibus excipi solent confessiones monialium habenda sint ut loca destinata ad audiendas confessiones, vel ut vera confessionalia.

2. An idem dicendum sit de locis constructis ad formam eorum in quibus excipi solent confessiones monialium claustralium, in quibus excipiuntur confessiones mulierum degentium in locis quæ vulgo dicuntur *conservatorii, ritiri*.

3. Quatenus habenda sint ut vera confessionalia, utrum talia censenda sint solum quoad moniales, et alias degentes in prædictis locis, an etiam quoad alias mulieres extraneas.

R. Ad tria dubia prout exponuntur: Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1424. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 708].

¹ Episcopus Augustanus quaesiverat: « An excommunicationem incurrant qui sine debita licentia acquirunt bona ecclesiastica a primis emptoribus qui illa acceperunt a gubernio, sive obtinuerint licentiam a S. Sede, sive non ». S. C. S. Officii respondit *Affirmative*. In citata instructione hæc habentur: « La S. Penitenzieria... farà rilevare che la prima parte del quesito, in quanto cioè all'incorrersi la scomunica riservata alla S. Sede da coloro i quali senza la debita licenza acquistano per contratto i beni ecclesiastici dai primi compratori che li comprarono dal governo usurpatore, non poteva essere risolta in senso diverso. Imperocchè prescindendo dall'indagare se in qualche modo il caso di che trattasi cada sotto la censura num. XI di quelle speciali modo riservate al Romano Pontefice dalla Costituzione *Apostolicæ Sedis moderationi*, non può però cader dubbio che esso sia compreso nella chiara disposizione del Cap. XI, Sess. 22, *de Ref.* del Concilio di Trento, e per conseguenza venga colpito dalla censura in detto luogo inflitta, la quale è in pieno vigore in forza della stessa menzionata Costituzione che col § *Praeter hos* vuole conservate tutte le scomuniche imposte dallo stesso Concilio, e sono egualmente al Romano Pontefice riservate ».

1034.

S. C. S. Off. (Vallisprat.), 2 dec. 1874.

Se per ragione di scandalo o di ammirazione si possa giammai celebrare la seconda Messa dopo la prima quando già è stato infranto il digiuno.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1425].

1035.

S. C. S. Off., 2 dec. 1874.

An catechumeni confiteri possint sacramentaliter antequam baptizentur sive absolute sive conditionaliter.

R. Quoad confessionem ante baptismum absolute conferendum, *negative*; quod si nihilominus catechumenus velit sese confiteri, instruat id nullatenus haberi posse sub ratione sacramenti, cum nequeat absolutio impertiri, nec teneri missionarium ad secretum servandum. Si vero agatur de iis qui debent baptizari sub conditione, tunc poterunt ad maiorem functionis ecclesiasticæ facilitatem prius audiri sacramentaliter quoad eorum culparum accusationem; deinde post collationem baptismi sub conditione confessarius, iterum reassumptis per summa capita cum poenitente iis de quibus iam accusationem fecerit, absolvat sacramentaliter pariter sub conditione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1426. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 454].

1036.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. S. Alberti), 9 dec. 1874.

Delata sunt ad hanc S. C. dubia de re matrimoniali ab A. T. proposita, quibus mature perpensis Emi PP. Cardd. Inq. Generales per sequentem Instructionem respondendum esse censuerunt:

Dicebas: « Barbari infideles, quibus Evangelium prædicamus, nullum ineunt matrimonium; copulantur, ita dixerim, ad experimentum, et hoc experimentum est quodammodo perpetuum, neuter enim solutorum huiusmodi coniugum habet se alteri obligatum. Vir nullo adhibito ritu femina suscipit, verius emit, dato enim dono patri, vel, si hic desit, primo genito aut proprietario puellæ, hæc, velit nolit, evadit concubina, mancipium novi sui domini. Si ipsa est morosa, pigra, infirma valetudine, societas durat solum tamdiu donec vir melius nanciscatur. Si vero se prodit laboriosam et amabilem, specimen protrahitur: at duobus vel tribus annis transactis in sterilitate, vel reiicietur, vel torum cum alia communem

« habebit. Cohabitationis perpetuitas non efficitur prope certa nisi a septimo vel octavo anno convictus, susceptis pluribus filiis. Nihilominus eorum contractum alium non esse ab herili, satis apparet ex responsione mihi dato a catechumeno, quem de muliere permutata reprehenderam. *Quare interdixisti mihi ea quae facis tu ipse? Servum quem habebas superiori mense hodie non habes: cum tibi non satisfaceret, eum missum fecisti: non est igitur cur mihi vitio vertas eandem agendi rationem.* Ergo indubia res est apud istos barbaros non inveniri matrimonium, saltem contractum matrimonii vel naturalem. Nihilo tamen minus occurrunt coniuges qui vitae consuetudinem retinent ab annis iuvenilibus, et quoad vixerint in ea manebunt, quippe inter se amentur, filios habeant, et ex separatione gravia caperent incommoda. Sed dicam iterum, neuter praedictorum coniugum se habet matrimonio iunctum eo sensu quo a nobis haec vox accipitur.

1. Hoc praemonitum Emissi Patres considerantes, tum alia quae leguntur in dubiis proxime insequentibus, nonnulla in antecessum animadvertenda esse censuerunt; ac primum, cum apud istas gentes eiusmodi sint matrimonii idea et status quales A. T. describit, puellae quandoque etiam invitae nuptui tradantur, polygamia vigeat, ac potissimum tanta sit facilitas dirumpendi connubia, nullo negotio intelligitur certo certius perplures isthic esse coniunctiones contubernales, vel peius, adulterinas, et proinde graves subesse causas cur non omnes indiscriminatim coniugati, qui sacramenta petunt, voti compotes fiant. Hinc Emissi PP. tantam miserati animarum perniciem, et in primis gementes huiusmodi turpitudine ac libidine commaculati, perinde ac infideles, animas quoque sacro Baptismate ablutas, etsi probe cognitum habeant missionariorum zelum, facere tamen non possunt, quin eos magis magisque excitent ad inculcandam in multa sollicitudine matrimonii sanctitatem, praecipue vero naturale et divinum praecceptum *« Quod Deus coniunxit homo non separet »* (Matth. XIV, 6).

2. Ceterum haud certum compertumque est apud istas gentes nullum constare matrimonium secundum ius naturae, omnes et singulas indiscriminatim coniunctiones esse concubinatus, immo quamlibet ut confusam nuptiarum notionem earumque discriminis a concubinato a barbarorum mentibus penitus excidisse. Re quidem vera iudicium quo alienae genti legitimus torus denegetur, proferri nequit, nisi praehabita diligenti morum investigatione, et innitatur oportet gravibus argumentis in facto positis; secus attendenda est praesumptio iuris; illis enim deficientibus, pro perditio quovis populo clamat natura, quae in omnium cordibus primas exculpit nuptiales tabulas: ait enim Apostolus: *« Cum gentes quae legem non habent, naturaliter ea quae legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis »* (Rom. II, 14). Quid, quod apud ipsas nationes quae ad extremam corruptionem adductae connubii iura penitus oblitterarunt, semper reperire licet aliquot in quibus non est adeo obscuratum lumen intellectus neque usque adeo diminuta naturalis inclinatio ad virtutem?

3. Praeterea si collectim sumantur ea quae ex parte data opera attulisti, et ex parte tetigisti obiter, satis abundeque patet aliquam matrimonii

notitiam eos habere, nam quadantenus norunt coniugii naturam, causas, legesque. Et de natura, omnia quae de eorum coniunctione habet relatio, quamdam praesefereunt maris et foeminae maritalem coniunctionem vitae consuetudinem retinentem. Sic cum dicas a barbaris coniugium eodem plane loco haberi ac contractum herilem, hoc ipso aperte profiteris ex eorum mente nuptiis vim inesse cuiusdam contractus naturalis, easque naturalem quamdam praeseferre obligationem et vinculum; pactio enim inter dominum et servum pertinet ad naturam.

4. De causis vero, prout docet Catechismus Rom. « prima (matrimonii) ratio est, haec ipsa diversi sexus naturae instinctu expetita societas, mutui auxilii spe conciliata, ut alter alterius ope adiutus vitae incommoda facilius ferre, et senectutis imbecillitatem sustentare queat » (P. II, c. VIII, n. 13). Atqui, ut nihil dicamus de adiutorio mulieris quod ab istis adulteratum versum est in servitutem, licet miserrima sit foeminarum conditio, attamen relatio pluries testatur uxori a marito alimenta praeberi; narrat mulierem sterilem non semper missam fieri; a polygamo sustentari quoque uxorem vel concubinam aetate propectam et infirma valetudine, ac idcirco plerumque a toro reiectam; exponit viri et foeminae mutuum amorem, et hunc dicit separationem difficilem efficere, et indicium esse societatis perpetuae. Ex quibus proclive est intelligere, eos agnoscere obligationem alendae uxoris, neque omnino oblivioni tradidisse naturae dictatum, *nemo unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit et fovet eam* (Ephes. V, 29).

5. Quoad alteram causam, neminem latet prolem alterum esse matrimonii finem, et e contrario in contubernio de filiis procreandis plerumque nullatenus cogitari, atque eo unice spectari, ut vacetur libidini. « Bonum proles est principalis matrimonii finis » ait S. Thomas (*in IV Sent.*, d. 23, q. 1, a. 1, ad 7); inde Angelicus idem Doctor colligit discrimen inter concubinatum et matrimonium: « Quia res a fine plerumque nominantur tamquam ab optimo, sicut coniunctio matrimonii a proles bono nomen accepit, quod per matrimonium principaliter quaeritur, ita concubinae nomen illam coniunctionem exprimit, qua solus concubinatus propter seipsum quaeritur » (*ibid.* a. 3, quaestione 1, c.). Age nunc, quis inficias ibit istos barbaros in nuptiali foedere intendere quoque prolem? Dicebas enim mulierem sterilem altero vel tertio anno a nuptiis initis vel reiici, vel pati debere tori sociam; liberis susceptis, vix ullum superesse dubium de convictus perpetuitate; filios in causa esse cur separatio evadat difficilior, et de proles alendae studio eiusque educatione plus semel mentionem iniicis. Verbo, uti sterilitas est una de causis repudii vel polygamiae, ita proles fovet coniugii unitatem eiusque indissolubilem nodum; ex quo barbarorum coniugii potest notitia de matrimonio.

6. Pro qua facit etiam quod non sint ex toto ignari legum ad quas maritale foedus est iungendum, earumque quibus reguntur societates coniugalis et paterna. Sane ex his quae dubium quartum et quintum late dissolverunt de impedimenti colligere est barbaros esse alienos a nuptiis coniungendis fratres inter ac sorores, nedum in linea recta cognationis. Quod uxor tamquam viri ancilla habeatur, ostendit esse quidem exaggeratum

praveque detortum, non tamen ignotum naturae dictatum a Petro Paulo, quae saepius confirmatum *mulieres subditas esse viris suis. Mulier domus curam habet*. Traduntur filiae a parentibus quandoque renuentes; ergo ibi auctoritas paterna exprimitur. Et hoc ius patrium aliquatenus perseverat etiam postquam filia viro tradita fuerit: mulieri enim integrum est a viro discedere, si pater vel fratres partes eius tutantur. Brevis vir et foemina sistunt tamquam pater materque familias. Ad haec saepe commemorantur propinqui, eorum convictus vel societas, nec non relationes: quod novo indicio est notionis familiae; immo si pater desit, puellam nuptui collocat maior natu, qua in re vestigium apparet iuris primogeniti, quo huic paterna auctoritas quodam modo transmittitur, et prospicitur familiae conservationi et unitati: familiae vero notionem constare posse sine aliqua notione matrimonii, ne in cogitationem quidem cadere potest.

7. Neque in contrarium facit quod barbari in suscipiendo coniugio nullantur caeremonia, et vir emat mulierem: nam solemnitates per se, maxime apud barbaros et infideles, ad essentiam non pertineant matrimonii, quod una naturali lege inspecta, etiam sine illis consistere potest: et apud hebraeos quoque « nuptiae fiebant coemptione » (*A Lapide, in Exod. C. IV, n. 25*). Quod vero puella in matrimonium detur quamvis invita, efficit quidem ut, cum contingit huiusmodi casus, nuptiae sint irritae quoad deest consensus, sed argumento non est omnes contrahentes esse contubernales. Concludendum ergo immerito supponi, barbaros istos quamlibet exuisse ideam contractus naturalis matrimonii, et idcirco omnes indiscriminatim eorum coniunctiones nullam praesferre iusti foederis speciem.

8. Missionarii praeterea in ea esse videntur sententia, barbarorum coniunctiones etiam si speciem quamdam gererent iusti matrimonii, omnes tamen esse irritas ob errorem de coniugii dissolubilitate, et longe lateque diffusam consuetudinem huic errori consentaneam, seu, quod eodem redit, nuptiales omnes pactiones esse vitiatas intentione contraria substantiae matrimonii. Verum A. T. optime novit, hunc errorem menti inhaerentem, et non deductum in pactum, matrimonio non officere, ut saepe saepius disertis conceptisque verbis declaravit haec S. C., et nominatim dubio proposito ab Episcopo Bosnensi: « An sit validum matrimonium contractum inter catholicum et schismaticum haereticum cum conditione foedandi, vel solvendi matrimonium » die 2 Octobris anni 1860 respondit: « Si ista sint deducta in pactum, seu cum ista intentione *sint contracta*, matrimonia sunt nulla: sin aliter, sunt valida » (*Apud Bened. XIV, de Syn. dioec. lib. 13, c. 22, n. 8*).

9. Quod autem matrimonia hac conditione vitentur deducitur in universum ex formula qua ad nuptias consentitur, vel ex adiunctis proximis vel ex adiunctis remotis. Sed de formula et de adiunctis proximis supervacaneum esset hoc loco disserere; ex illa enim emptione qua apud istam gentem tota concluditur nuptialis foederis ratio, nil coniici potest in neutram partem: proinde restat ut ratio tantum habeatur de adiunctis remotis. Haec interdum huiusmodi sunt ut de matrimonii nullitate vix dubitare sinant: puta si constans vigeret et generalis consuetudo permutandi vel prostituendi

uxorem, certa redeunte falsorum numinum solemnitate, gravissima subesset causa, quare supponi posset barbaros generatim in matrimonio copulando pacisci saltem tacite conditionem aliquam eius bonis repugnantem. Sed ea quae in relatione afferuntur, sive singillatim considerentur, sive collectim, tanti momenti non sunt, ut contuberniis accenseantur omnes indistincte barbarorum coniunctiones.

10. Et re quidem vera quod pars infidelis recuset renovare consensum, seu consentire ad nuptias perpetuas, hoc est concubinitus indicium, sed non probatio; non enim agitur de matrimonio coniungendo sed de coniuncto: ac si secus esset, contubernales essent existimandae omnes infidelium et haereticorum coniunctiones, qui cum matrimonium dissolvi posse persuasum habeant, *libertatem et ipsi retinere volunt ad alia vota transeundi*, nec aliter sunt animo comparati ac barbari istius regionis. Neque consuetudo nuncium remittendi uxori quovis pene ex praetextu, aliamque suscipiendi, ex sese convincit omnia foedera infici pacto contra vinculum; quamvis eadem esset nuptiarum conditio apud Romanos aetate S. Pauli, Apostolus tamen supponit iusta et legitima matrimonia inter infideles copulari (I. Corinth. VII). Illud sane primo aspectu gravius, quod ait A. T. barbaros se coniungere, ita dixerim, ad experimentum: nimirum si compertum exploratumque esset hoc errore illos teneri, prima nuptiarum tempora esse veram propriique nominis probationem, causa esset diligenter examinanda, quippe simul spectatis aliis quoque adiunctis, satis firmam suspicionem daret cuiusdam conditionis indissolubilitati repugnantis, sed, aliis omissis, cum propositio illa semel iterumque moderetur temperamento, *ita dixerim*, abunde hoc ostendit rem non adeo liquere ut dari possit sententia decretoria.

11. Omnibus igitur perpensis, palam est praestitui non posse generalem regulam, ex qua, nulla in casibus particularibus inquisitione praemissa, matrimonia infidelium istius regionis, et eorum catholicorum qui in eadem ignorantia versantur, haberi debeant veluti mera contubernia, sed in singulis casibus instituendum est examen circumstantiarum, et modi quo coniugium *primitus* fuerit initum, tum eius diuturnitatis aliorumque adiunctorum quae accesserint.

12. Itaque si ex praehabita inquisitione constat de concubinato, neminem latet ex catholica morum regula concubinas ad baptismum non esse admittendas nisi prius sese reipsa a polygamo vel contubernale separaverint. Si vero difficilior aliquis casus occurrat, consulendi sunt probati auctores. Quod si nihil apparet contra matrimonium, et aliud non obstat, profecto Baptismus est conferendus ei qui ad christianam religionem vult venire. Cum vero causa in incerto relinquitur, et neque separationi sit locus, neque ex malitia partis infidelis consensus renovationi, item qui petit Baptismum est baptizandus, idque duplici ex ratione:

13. « In re dubia in favorem fidei pronunciandum esse constans regula est » ait Benedictus XIV; ¹ iam vero clarius est quam ut dici oporteat, in

¹ Litt. ad R. P. D. Guglielmi, Congregationis S. O. Assessorem, die 15 dec. 1751, § 27. - Cf. N. 418.

his adiunctis favorem fidei postulare ut stetur pro matrimonii validitate. Novit A. T. hanc S. Congregationem huic principio innixam declarasse, casu quo polygamus infidelis a christiana religione amplexenda detineatur, eo quod una ex parte haec unam tantum concedat uxorem, ex alia vero parte ille vel retinere velit iustae uxoris loco aliquam ex pellicibus quae non est prima uxor, vel aliam ducere (quae tamen et ipsa Religionem amplectatur); si de valore matrimonii prudenter dubitetur, posse missionarium hanc ei potestatem facere. Iam vero in pari dubio parique fidei favore, contra ius fasque omne infideles a baptismo repellentur cum agitur de matrimonio servando.

14. Huc accedit altera regula iampridem exposita in instructione die 18 Decembris anni 1872,¹ ad R. P. D. Vicarium Ap. Oceaniae Centralis data in haec verba: «In dubio standum esse pro validitate matrimonii. Licet autem ab hoc principio aliquando recedere aequum sit, quando nimirum (ut plerumque contingit in matrimoniis infidelium) quaestio agitur de facto, utrum scilicet matrimonium fuerit unquam contractum, nec ne; nihilominus hoc etiam in casu non est continuo properandum ad principium contrarium. In primis enim videndum est, utrum matrimonium de cuius existentia missionarius dubitat, possessionem pro se obtinere merito possit. Hoc enim si contingat, perperam a missionario iudicetur standum ei esse pro invaliditate, cum iura possessionis servanda sint, donec de contrario perspicue constet.

15. «In hoc igitur statu (pergit laudata instructio) regulare principium, quod in dubio standum est pro matrimonio, reviviscat necesse est: adeoque etsi indoles barbarorum ad concubinatum magis quam ad matrimonium proclivium, formidinem ac dubium de contrario non immerito ingerat, non debet tamen missionarius ita durus atque imo iniustus esse, ut, si circumstantiae matrimonium renovari omnique ex parte certum fieri non sinant, neque stet per mulierem, quae baptismum petit, ut illud non renovetur, eam a baptismo removeat, atque ab omni aditu salutis reiiciat: sed ita se gerere debet, quemadmodum iuxta sanae doctrinae regulas in ipsis matrimoniis christianorum fieri solet. Novit scilicet A. T. quod si dubium aliquod deprehendatur in alicuius matrimonio circa validitatem, atque ille in bona fide sit, et communi iudicio verus coniux existimetur, non possit autem idem moneri absque gravi aliquo periculo, communis doctrina est, silendum esse, illumque in bona fide relinquendum, neque proinde a sacramentis esse removendum. Multo igitur minus in paribus circumstantiis removenda erit a baptismo mulier, quae illud postulat, cum multo maior sit baptismatis necessitas, quam ceterorum sacramentorum, sed in sua bona fide relinquenda erit, donec opportuna oriatur occasio, sive ex cessatione periculorum quae timebantur, sive ex conversione ipsius viri ad catholicam religionem, matrimonium illud per renovationem omnino certum faciendi».

16. Ut autem animarum zelus sit secundum scientiam (Rom. X, 2),

¹ Cf. N. 1024.

Emi PP. non absolute dixerunt in his et id genus casibus baptizandum esse, sed non semel addidere *si nihil obstat*, quo temperamento illud in primis cautum voluere, quod notatum invenitur in praedicta instructione, et etiam rei praesenti *adamussim* convenit. Denique hoc etiam ab Emis Patribus animadversum est, missionarios ita in praeconcepta opinione defixos videri quod maritales omnes coniunctiones infidelium istarum partium meri concubinatus dicendae sint, ut sollicitudinem omnem gerentes de modo, quo ea mulier quae baptismum petit, in vitae consuetudinem a viro recepta est, nullam curam videantur habere inquirendi, utrum eius vir cum alia muliere adhuc vivente iustas nuptias ante illam inierit. Itaque de hac etiam re monendos illos voluerunt, in hisce casibus prudentem primum ac sedulam, quantum fieri potest, inquisitionem necessario praemittendam esse utrum vir infidelis ante nuptias cum muliere quae baptismum petiit, vero proprieque dicto matrimonio cum alia quae adhuc vivat coniunctus fuerit. Quod si ita esse constiterit, praedicta mulier non erit ad baptismum admitenda, nisi relicto viri infidelis contubernio. Si vero id plane non constiterit, inspecta praesertim eiusdem bona fide, iisque omnibus quae hactenus dicta sunt, in possessione sui matrimonii, prout exigent circumstantiae casus, relinquenda erit. Opus autem non est monere A. T. quae hoc et superiori loco de muliere dicta sunt, accommodanda esse etiam viris, prout ferunt casus.

17. Generalibus hisce regulis specialis consideratio est addenda quoad casus quosdam ab A. T. obiter commemoratos, quos, utpote non modo graves, sed singularem praeseferentes conditionem, piaculum esset tacitos praeterire. Ait A. T. a septimo vel octavo anno convictus, pluribus liberis susceptis, cohabitationis perpetuitatem effici posse certam. Coniuges occurrere, vitae consuetudinem retinentes ab aetate juvenili, et qui, quoad vixerint, in ea manebunt, quippe inter se amentur, filios habeant, et ex separatione gravia caperent incommoda; scilicet huc spectabant Emi Patres declarando, examen instituendum esse non solum circumstantiarum, et modi quo coniugium primitus fuerit initum, sed etiam eius diuturnitatis, aliorumque adiunctorum, quae accesserint, videlicet proles, mutui amoris perseverantiae et incrementi, et huiusmodi; cum enim ea adsunt quae, sive singillatim spectata sive collectim, certum vel prope certum faciunt, qui una vivunt simul permansuros ad obitum usque, esto alia ex parte evidentissimum esset coniugium fuisse primitus ab eis susceptum speciminis ergo, ad verum propriique nominis experimentum, et idcirco fuisse merum contubernium, tenendum est tamen uti certum, vel ad minus ut prudenter dubium, progressu temporis transiisse in matrimonium legitimum.

18. Et sane, cum experimenti ratio tota et unice in eo consistat, ut contrahentes videant utrum suscepta vitae consuetudine contenti sint, eo ipso quod de huius perpetuitate vix ullum supersit dubium, coniici potest, contubernales novum absolutumque deinceps praestitisse consensum, et matrimonium evasisse ratum. Neque est (obiiciendum) tale experimentum esse quodammodo perpetuum, neuter enim solutorum huiusmodi coniugum habet se alteri obligatum; etiam cum pene nullum superest dubium

« de connubii stabilitate, coniuges tamen se non censeant matrimonio iunctos eo sensu, quo a nobis haec vox accipitur »; hoc enim, cum totum pertineat ad errorem speculativum, matrimonium, ut iam dictum est, nullatenus vitare potest. His praemissis, en responsa huius S. Congregationis ad dubia quae proposuisti:

Dubium primum: « Occurrit, exempli causa, infidelis cum infideli tempore plus minusve diuturno una vivens, qui vult Christo nomen dare; alter licet tum ei tum filiis facultatem faciat suscipiendi baptismatis, et vivendi christiano more, attamen non modo eum imitari recusat, sed renuit etiam ad nuptias consentire, volens positive libertatem retinere migrandi ad alia vota. Ille qui vult religionem amplecti, praeterquam quod ad separationem adduci nequeat, praesertim si habet filios, etiamsi id vellet, si agitur de uxore, generatim opere implere hoc omnino non posset; nam primum relicto viro non haberet unde viveret: ad haec, etiamsi vitae necessaria ei non deessent, a viro discedere non posset, nisi ab ea starent (sic) pater vel fratres. Infelix mulier, quoad religionem non suscipit, adeo est res viri, ut, citra domini consensum, ei sit moraliter impossibile grave quidpiam statuere; semper dicit: *Ille vult vel ille non vult*. Quaero igitur, utrum hoc casu sit generatim repellendus a baptismo coniux, seu rectius contubernalis, qui vult religionem amplecti, et iam vitam ducit ex lege christiana, praeter matrimonii iusta foedera, quae inire paratus esset, si alter assentiret ». Paucis: quaeritur utrum coniux tempore plus minusve diuturno iunctus matrimonio id genus quod supra explicatum est, sit generatim repellendus a baptismo, si neque separatio obtineri queat, neque ex malitia alterius partis consensus renovatio.

S. C. respondit: Negative, sed in singulis casibus res est expendenda ad normam praescriptam, et ad eandem est agendum, speciatim vero, cum, causa mature perpensa, occurrentibus utrimque rationibus aequaliter vel fere aequaliter probabilibus, valor coniunctionis praesentis dubius existit, quatenus nullum immineat periculum ex indole partis quae in infidelitate manet, missionarius in casu proposito insinuet parti quae suscipit christianam sacram, caute tamen, ne eius bona fides quidquam detrimenti patiatur, ut, opportunitate capta alicuius momenti effusioris benevolentiae, excitet infidelem ad ei declarandum, si fieri potest, praesentibus propinquis, sive domesticis, sin minus inter se, eum habere ipsam uti veram uxorem, vel, prout fert casus, verum maritum; quod cum fecerit, et ipse continuo idem profiteatur erga alterum, se scilicet habere eum tamquam verum maritum, vel veram uxorem. Quod si missionarius videat, non sine aliquo discrimine haec fieri posse, tum, attentis expositis, et dummodo ille qui religionem amplectitur sit in bona fide, et absit quodlibet scandalum, sileat, eum in bona fide relinquat, admittat ad baptismum, eique iniungat ut curet pro viribus conversionem coniugis: quod si Dei gratia adiuvante evenierit, tum libere poterunt, nisi aliud obstat, occasione benedictionis nuptialis ad renovandum consensum adduci.

Secundum dubium ab Ampl. Tua propositum hoc fuit: « Interdum reperiuntur coniuges, qui licet eorum alter, vel etiam uterque sit baptizatus,

« contraxere perinde ac eorum parentes, videlicet una vivunt sine legitimo toro, quippe procul a missionario, vel educati fuerint in infidelitate, vel saltem christianis praeceptis non eruditi; missionarius tamen nequit eos adducere ad iustam nuptiarum coniunctionem neque ad separationem, quae ob rationes nuper allatas, mulieri est impossibilis. Iamvero mulier vivit ad legem christianam, liberos educat christiane, quoad potest femina barbara; confitetur quoties incidit in missionarium, a quo tamen absolvi nequit, habetur enim tamquam concubina. Ipsa lubentissime quidem iustum coniugium susciperet, sed socius recusat firmiter; ipsa promittit se a viro non discessuram, ut alteri nubat, et pro viribus conabitur suum statum componere ad regulam christianam; in summa, hoc perficere nequit. Est ne indefinite repellenda a sacramentis? occurritne modus eam iuvandi? Quaeritur ergo, utrum mulier baptizata quae christianae legis omnino ignara nupsit, perinde ac infideles, viro infideli, vel baptizato, sit a sacramentis arcenda, cum locus non est neque separationi, neque, ex viri malitia, renovationi consensus.

Hoc quaesitum dividetur in duas partes, nam est plane diversa ratio nuptiarum baptizati cum infideli, ac baptizatorum inter se: et cum responsum dandum secundae partis sit admodum expeditum, e re est priori loco illud ponere.

Igitur quod ad baptizatam coniunctam viro etiam baptizato S. C. respondit: Provisum in instructione et in responsione ad dubium primum. Immo diligenter animadvertendum, in expendendo utrum huius generis nuptiae sint invalidae, longe maiori ac in matrimoniis infidelium opus esse cautione et circumspectione ob sacramenti sanctitatem; ex qua gravissimum accedit pondus regulae: *in dubio standum pro matrimonio*. Videndum vero utrum obstat canonicum aliquod impedimentum.

Quod attinet ad mulierem coniunctam viro infideli S. Congregatio respondit: matrimonium esse nullum ob impedimentum disparitatis cultus; neque mulieri suffragari ignorantiam invincibilem, in qua versabatur, ut pluries professus est haec S. C.; et nominatim die 31 Maii anni 1703 irrita declaravit matrimonia a catholicis cum infidelibus inita in terra et more barbarorum, etsi lex vel consuetudo Ecclesiae inducens impedimentum disparitatis cultus in illa regione sit invincibiliter ignota. Et generatim de omnibus impedimentis itre ecclesiastico inductis (ait) in Instructione ad Vicarium Apostolicum Siamensem data anno 1855: « Animadvertendum est etiam quoad impedimenta dirimentia, ignorantiam invincibilem, aut bonam fidem non sufficere ut valide contrahatur matrimonium. Etsi quandoque illa ignorantia et bona fides excusare valeat a peccato, tamen nunquam efficere potest matrimonium validum quod obice dirimente fuerit irritum. Nihilominus inquirendum esse, prout ait Benedictus XIV, utrum coniunctio saltem extrinsecam speciem habeat iusti matrimonii, et copula non fuerit manifeste fornicaria seu, utrum matrimonium fuerit de facto contractum, et intercesserit affectus maritalis una cum consensu naturali ».¹

¹ De Syn. dioec., Lib. XIII, Cap. XX, n. 8, Quaest. Can., Qu. CLXXIV. — Cf. etiam N. 931.

Iam vero si ex hac investigatione emerit extrinseca species iusti matrimonii, cum consensus commode renovari potest, R. P. D. Episcopus dispensationem concedat ab impedimento disparitatis cultus iuxta facultatem et factam a S. Congregatione de Propaganda Fide. Quod si consensus renovari non possit, vel obstinate nolit, dummodo constet de eiusdem consensus morali perseverantia, attentis expositis, Sanctitas Sua tribuit R. P. D. Episcopo facultatem, missionariis quoque sibi subiectis subdelegandam, quae possit in radice sanare, inspectis circumstantiis cuiusque casus particularis, matrimonia iam contracta usque ad receptionem praesentis concessionis in singulis casibus vero difficilioribus recurratur, expositis omnibus adiunctis. His peractis possunt tuto sacramenta administrari parti fidei. — Pergit quaerere A. T. in eodem secundo dubio: « Si respondeatur mulierem haberi posse uti legitimo matrimonio iunctam eo quod polliceatur vivente viro nemini se nupturam, si deinceps dimittatur a viro qui noluit renovare consensum, et hic aliam sibi adiungat uxorem, illa estne censenda, vel saltem censeri potest soluta a lege viri? »

S. haec Congregatio nihil generatim respondit de huiusmodi feminarum conditione, videlicet, non dixit utrum coniunctio illius quae contraxit cum baptizato sit reapse iustum matrimonium, nec non; et utrum coniunctio illius quae copulata est viro infideli habeat nec ne extrinsecam matrimonii speciem, sed plus semel monuit hoc a missionariis in singulis casibus expendendum esse iuxta regulas superius datas. Illud quidem non praetereundum promissionem mulieris alteri non nubendi vivente viro, satis argumenti non esse, unde mulier existimetur, ut supponis, uxor legitima; sed esse tantum conditionem ut, reliquis omnibus concurrentibus, particeps fiat sacramentorum. Quibus praemissis, si mulier tradita viro baptizato, postquam ad normam huius instructionis sacramenta suscepit, a viro dimittatur, hoc vivente ire nequit in aliud matrimonium; neque haec lex ei durior videri poterit, cum ad sacramenta admissa fuerit hac conditione. Quod si aliquod suboriatur dubium de prioris matrimonii valore, neque eiusmodi dubium, adhibitis necessariis et opportunis diligentibus, tolli possit, tunc res tota ad Ap. Sedem deferatur, et una cum ceteris omnibus circumstantiis, et fidei et distincta relatione de iis quae in ea controversia acta sunt, exponatur quae sit de eo casu fama loci.

Eadem agendi ratio adhibenda est cum muliere nupta viro infideli quae donata fuerit gratia dispensationis vel sanationis in radice; neque ei ullatenus suffragatur privilegium Paulinum, quo parti fidei ab infideli dimissae potestas sit migrandi ad alia vota; hoc enim valet dumtaxat in matrimoniis initis inter duos infideles, quorum alter Christo se adiungit post matrimonium. Rem ita se habere iam edocuit haec S. C.: die enim 14 Iunii anni 1708 dubio: « Nonnunquam feminae christianae ex dispensatione nuptias contrahunt cum viris infidelibus a quibus postea abiiciuntur, et prorsus deseruntur; hae vero feminae sic a viris reiectae, quod continere se nequeant, sponte nubunt, vel aliquando contra propriam voluntatem a parentibus cum altero infideli, qui baptismum suscipere paratus est, vel cum christiano nuptui collocantur. Quaeritur num istud secundum matrimonium legitimum sit vel validum? » respondit: Negative.

Ad tertium dubium huius tenoris: « Si ex pluribus polygami mulieribus una est aetate protracta et infirmiae valetudinis, et nequeat ab eo discedere quem habet tamquam dominum quin ex huius parte ei imminet periculum, potestne haec ad baptismum admitti, et deinceps ad alia sacramenta? Mulier id genus est plerumque exclusa a societate tori ».

S. Congregatio respondit: Mulierem quam constat esse vere concubinam, quamvis aetate protractam, et infirmiae valetudinis, atque propterea reiectam a toro, ad baptismum admitti non posse nisi tres simul concurrant insequentibus conditiones: Primo quod mulier apud polygamum manere compellatur aliquo imminente et una gravissimo damno vel periculo, puta vitae vel huiusmodi. Secundo praeter propositum non peccandi, serio promittat discedere primum ac tale periculum cessaverit, et interim orationi instare aliisque piis operibus, nihil omnino efficere quod excitet viri amorem, et quoad fieri potest, vitare eius aspectum, colloquium et potissimum solius ad solum congressiones: verbo nihil omittere quod peccandi periculum magis magisque arcere valeat. Tertio absit omnino scandalum. Ceterum in praxi peccandi periculum, et periculum damni temporalis sunt perpendenda et sedulo inter se conferenda, et, si illud est remotissimum, vel ex toto cessaverit (puta si mulier sit anus aetate morboque confecta) non adeo rigida ratio est habenda de altero, dummodo aliud non obstat; at e contrario, si peccandi periculum non sit adeo remotum, multo gravior esse debet cohabitandi causa.

In dubiis quarto et quinto plura exponuntur quorum summa huc redit. Ex multis variisque causis saepe saepius contingit nullatenus deprehendi posse utrum qui contrahere volunt sint coniuncti tertio vel quarto propinquitatis gradu; unde A. T. facultatem postulat dispensandi ab impedimento cuius existentia est certa, gradus tamen ignotus. Item interdum evenit ut neque cognosci possit utrum obstat impedimentum propinquitatis et cuiusmodi illud sit: hinc quaeris quid agendum sit cum hac de re occurrit dubium grave quod tolli nequeat.

Ad quae dubia S. C. respondit: Sive impedimentum sit certum, et dubitetur tantum de gradu cognationis, sive dubium versetur circa ipsam impedimenti existentiam, facta diligenti inquisitione, quatenus constet non agi de gradibus iure naturae prohibitis, vel de gradibus in quibus Ap. Sedes dispensare non solet (videlicet, praeter totam lineam rectam cognationis, de primo gradu cognationis lineae transversae, ac primo affinitatis gradu lineae rectae ortae ex copula licita, vel ex copula illicita publica, vel illicita occulta habita antequam nasceretur proles quae vult contrahere), in talibus adiunctis Sanctitas Sua ampliore tibi impertitur facultatem dispensandi, ad quinquennium duraturam. Notandum tamen, in secundo casu, hoc est cum ambigitur de ipsamet impedimenti existentia, dispensationem esse adhibendam tantum ad cautelam.

Dubium sextum est huius tenoris: « Advena qui velit in matrimonium ducere mulierem indigenam, asseverat suum statum liberum, et si ei respondeamus nuptias esse differendas quoad exhibeat documenta, ille matrimonium init coram ministro protestante. Itaque si non constat rem

« aliter se habere ac ille dicit, potestne ei fides adiungi, et procedi ad benedictionem nuptialem? »

S. C. respondit: Curanda est pro viribus observantia decreti Clementis X. Cum alias, die 21 Augusti anni 1670,¹ et generatim vitanda sunt matrimonia exterorum qui sint destituti requisitis documentis. Quatenus vero haec haberi nequeant, supplendum eo meliori modo quo fieri potest, habita ratione instructionis an. 1868² transmissae; et si testes vel testis catholicus desit, aut non sit idoneus, nihil obstat quominus in matrimoniis catholicorum recipiatur testimonium etiam acatholicorum, quatenus constet acatholicos testes, de quibus in singulis casibus agitur, esse fide dignos, ut haec S. C. declaravit die 2 Aprilis anni 1873.³ In iis vero casibus urgentioribus in quibus periculum adest ne qui ab Ecclesia sunt repulsi matrimonium ineant coram ministro acatholico, dummodo constet de domicilio utriusque sponsi, et factis interrogatoriis iuxta formulam transmissam, SS^{ms} facultatem A. Tuae impertitur subdelegandam quoque missionariis Tibi subiectis, qua iidem sponsi admitti possint ad iuramentum suppletorium. Idque ad quinquennium durantibus circumstantiis.

Dubium septimum hoc fuit: « In dioecesi S. Alberti extant pauperes quidam catholici permixti cum protestantibus et infidelibus. Hi confitentur quoties incidunt in missionarium, quod evenit semel in anno, vel in biennio. Magis ex ignorantia quam ex malitia sunt infelicitate nimis faciles ad matrimonia mixta, nec intelligunt quare haec nobis sint adeo invisa. Cum sint admodum morosi, arbitrantur nos eos despectui habere eo quod in talibus nuptiis nulla utamur caeremonia; et ministri protestantes inde occasionem captant eos ad haeresim adducendi. Peto igitur ut nobis facultas fiat adhibendi in hisce matrimoniis, cum impediri nequeunt, aliquem ritum, saltem ut sacerdos adsit cum superpelliceo ».

S. Congregatio respondit: Provisum Instructione *Etsi SS^{ms}*, die 15 Novembris an. 1858 transmissa.⁴ Cum tamen in rerum adiunctis a R. P. D. Episcopo expositis, periculum est ne catholici illi rudes ex hac S. Sedis tolerantia magis magisque in errore firmentur non esse cur Ecclesia tantum abhorreat a matrimoniis mixtis, Episcopus pro sua prudentia decernat, num satis sit sacerdotem uti tantum superpelliceo, omissis precibus et reliquis ritibus. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1427].

1037.

S. C. S. Off., 13 ian. 1875.

Mandavit Sanctitas Sua (Pius IX) monendos esse scriptores qui ingenia sua acuunt super argumentis quae novitatem sapiunt, ac, sub pietatis specie, insuetos cultus titulos etiam per ephemerides promovere student.

¹ Cf. N. 742.

² Cf. N. 1002.

³ Cf. N. 1025.

⁴ Cf. Acta Pii IX, vol. III, p. 28-33.

ut ab eorum proposito desistant, ac perpendant periculum quod subest pertrahendi fideles in errorem etiam circa fidei dogmata, et ansam praebendi religionis osoribus ad detrahendum puritati doctrinae catholicae, ac verae pietati.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1430. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. VIII, p. 269, 270].

1038.

S. C. S. Off., 20 ian. 1875.

Episcopus N. subdiacono diaconatus Ordinem conferre volens, in illius ordinatione peragenda manum utique dexteram, et ad minimam quidem distantiam, super caput eius suspendit, quin tamen praedictum illius caput corporaliter attingeret.

1. An ad reparandum praedictae ordinationis defectum, ordinatio tota diaconatus in illo sacerdote iterari debeat.

2. An haec ordinationis iteratio sub conditione fieri possit a quocumque catholico Episcopo secreto, quocumque anni tempore, etiam in sacello privato.

R. Ad utrumque: Affirmative, facto verbo cum SS^{mo}.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1431. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 562, 563].

1039.

S. C. S. Off., litt. (S. Germani), 17 febr. 1875.

La condizione del giuramento (da prestarsi nei matrimoni misti dalla parte eterodossa nel premettere le solite cauzioni) è una prescrizione veramente ecclesiastica dalla quale può talvolta prescindere se le circostanze lo consentano. Chè per farsi luogo alla dispensa nei matrimoni misti è essenziale solamente la promessa delle solite cauzioni, la quale dev'essere così seria, che il Vescovo riesca a formarsi la certezza morale che sarà dal coniuge eterodosso osservata ed adempiuta fedelmente; e dove egli o per le qualità del soggetto, o per altre circostanze non potesse acquistare simile certezza, può a buon diritto domandare che la promessa sia munita di giuramento.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1433].

1040.

S. C. S. Off. (Cochinchin. Orient.), 17 febr. 1875.

I. Cum paganis, tum christianis, in hac Missione Cocincinae Orientalis, mos est parentum sepulcra expurgare atque reficere, praesertim mense duodecimo cuiuslibet anni: nonnulli tamen mense undecimo vel etiam primo

anni sequentis id peragunt. Cum enim, hoc tempore, autumnalis inundatio iam finem habuerit, populusque magis opere vacet, nulla certe alia anni tempestas tam opportuna ad id faciendum apparet.

II. Nulla autem, nec a rege, nec a provinciarum praefectis, nec a maioribus pagi, fuit praefixa dies, quae a solis familiis, prout cuilibet placuerit, constituitur.

III. Nunc praeterea religionem christianam sat bene noscunt pagani, qui christianos omnem superstitionem in sepulcrorum expurgatione amovere aperte conspiciunt, ita ut ullum nequeant, a christianorum agendi ratione, scandalum accipere, nec de facto accipiunt; imo amorem cum veneratione in parentes quorum reficiunt sepulcra ostendere eos videntes, iam non sunt tam sanctae religioni infensi.

IV. Ipsimet christiani omnino in bona fide semper fuerunt et sunt. Nemo quippe est qui putet, hac in re, ob modum vel ob tempus quo sepulcra reficiuntur, aliquid esse prohibitum, et ne unus quidem mihi (Vicario Ap.) notus est qui ex se in hac occasione superstitiosum actum faciat; preces, e contra, pro parentibus defunctis recitant, Missae celebrationes petunt, et post familiae convivium, quisque domum suam in pace repetit.

V. Qui vero simul cum gentilibus, quia sunt cognati, affines, vel eorum domestici, mortuorum sepulcra expurgant, actum aliquem superstitiosum nullo modo facere coguntur. Si quis vero talem actum admisit (quod ignoro, sed identidem evenire praesumendum est), hoc tantum propter respectum humanum, debilem fidem, aut aliam causam huiusmodi, non autem propter ullam paganorum coactionem.

VI. Quapropter omnes ad unum antecessores mei morem supra expositum, quoad personas, modum et tempus, unanimiter tolerarunt. Timebant utique ne, ipsis prohibentibus, christiani haud pauci non obediens (res enim alte in moribus fixa est) graviter formaliterque peccarent, et malum augeretur nedum minueretur.

VII. Venerabilis etiam praedecessor meus, Episcopus Metellopolitanus, decretum noverat datum Missioni Chen-si in Sinis die 9 Iulii 1792;¹ quod decretum docet: *Permitti posse christianos mortuorum sepulcra expurgare, ipsorum figuram cubicam reficere, dummodo id non peragatur simul cum gentilibus, neque eodem die, sed die et anni tempore penitus diversis.* Attamen praedictus Vicarius Ap. prohibere sepulcrorum expurgationem, quoad personas, modum et tempus, se debere non arbitrabatur. Forte existimabat hoc decretum pro Sinis datum, ubi mortuorum sepulcra aliis forsitan modis, caeremoniis ac circumstantiis expurgantur, non obligare in suo Vicariatu, aut etiam timebat ne maius pro animabus detrimentum a decreti publicatione oriretur, quod certe valde timendum est.

VIII. His fideliter expositis, suppliciter quaero:

1. An tacendo tolerare possim morem christianorum, qui, a paganis penitus seiuncti, parentum sepulcra expurgant et reficiunt mensibus supra enumeratis, si timeatur ne, ex prohibitione magnum patiantur detrimentum,

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 608.

dummodo nullum exinde oriatur pro paganis scandalum, nullumque actum superstitiosum admittant christiani.

2. An eos qui bona fide et ob rationes cognationis, domesticitatis etc. supra expositas, una cum gentilibus sepulcra expurgant, quin ullius superstitionis participant, tacendo, etiam in sua bona fide relinquere possim; praesertim si vere sit timendum ne multi rite moniti nullo modo obtemperant, aut imperfecte tantum obediant, et exinde maius detrimentum subeant.

3. An, si quando inveniantur qui ex imbecillitate fidei et indolis, aut etiam ex impietate, cum gentilibus superstitiones peragunt in sepulcris expurgandis, prudens sit ac sufficiat eos dure increpare de peccato commissio, graviter etiam punire, atque illis absolutionem sacramentalem denegare donec corrigantur et resipiscant, sed non publicato decreto supra citato.

R. Ad 1. Iuxta exposita, affirmative.

Ad 2. Etsi agitur de re valde periculosa, infirmis praesertim in fide, attamen, quia uti asseritur, christiani in expurgandis sepulcris una cum infidelibus nullo modo se immiscent superstitiosis eorum ritibus, nec illis quoquomodo cooperantur, nec operi expurgationis ulla praestituta est dies: insuper, *dummodo nec eiusdem operis modus, sive forma, ulla regantur lege vel consuetudine* (nisi forsitan ex causa mere civili vel physica), cum, positus his conditionibus, opus de se licitum sit, et grave periculum immineat si prohibeatur, hoc est, vel inobedientiae ex parte christianorum, vel persecutionis ex parte infidelium: tolerari posse ut christiani una cum gentilibus, ratione cognationis et domesticitatis, aut ex alia iusta causa, sepulcra expurgent; adhibitis necessariis et opportunis praecautioibus, inter quas praecipuae videntur: 1. Instructiones et monitiones, quae quam proxime praecedant tempus expurgationis sepulcrorum; 2. Si caveatur ne iterum se exponant periculo qui iam ceciderunt; 3. Si prohibeatur omnibus christianis indiscriminatum, dum possibile sit, ne assistant etiam praesentia mere materiali superstitionis ritibus infidelium etc.

Ad 3. Quoad primam partem: Prudenti iudicio Vicarii Ap. — Quoad secundam partem, id est de non publicando decreto: Provisum in responsione ad secundum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1434. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 445-447]

1041.

S. C. S. Off., 7 apr. 1875.

1. An liceat Missam offerre pro illis qui in manifesta haeresi moriuntur, praesertim quando huiusmodi applicatio nota esset.

2. An liceat etiam in casu, quo huiusmodi applicatio Missae tantum sacerdoti, et illi qui dat eleemosynam nota esset.

R. Ad 1. et 2. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1440. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 445].

1042.

S. C. S. Off. (S. Ludovici), 15 iun. 1875.

An dispensatio super impedimentis matrimonialibus ab Ordinario iuxta consuetas facultates Apostolicas concessa, quamvis graviter illicita, tamen valida sit quando data sit informis propterea quod tenor facultatis a S. Sede delegatae, vel tempus *ad quod*, expressa non sint, vel quia telegraphice paucis verbis vel oretenus tantum concessa sit. Dubium hoc oritur ex omissione clausulae *alias nullae sint* in facultatibus ordinariis Americae nunc concessis, quae clausula olim in huiusmodi facultatibus expresse apposita fuerat.

R. Affirmative, dummodo reapse mulier rapta non fuerit, vel, si rapta, in potestate raptoris non existat. Clausulas vero servandas adamussim esse quantum tamen rerum, temporum, locorumque adiuncta ferre possunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1444. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 517].

1043.

S. C. S. Off., 15 iun. 1875.

1. An in multiplici consanguinitate, seu cum consanguineis qui ex multiplici stipite invicem coniuncti sunt, Ordinarius dispensare possit iuxta facultates a S. Sede impetratas tenoris sequentis: *Dispensandi in 3. et 4. consanguinitatis et affinitatis gradu simplici et mixto tantum, et in 2. 3. et 4. mixtis, non tamen in 2. solo quoad futura matrimonia*; atque *Dispensandi in utroque foro pro catholicis eius iurisdictioni subiectis in matrimoniis sive contractis, sive contrahendis super impedimento 2. gradus consanguinitatis vel affinitatis in linea transversali aequali pro centum casibus*.

2. An in multiplici affinitate dispensare possit.

R. Ad 1. et 2. Affirmative, scilicet Episcopos qui facultate gaudent quinquennali dispensandi in 3. et 4. consanguinitatis et affinitatis gradu simplici et mixto tantum, et in 2. 3. et 4. mixtis, non tamen in 2. solo quoad futura matrimonia, posse dispensare in 3. et 3. in 4. et 4. in 3. mixto cum 4; nec non in 3. et 4. cum 2. mixtis, sive gradus oriatur ex uno sive ex multiplici stipite. — SS^{ms}us adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1445. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 703, 704].

1044.

S. C. S. Off., 7 iul. 1875.

Humillime rogat Praepositus generalis Societatis Iesu S. Supremam Congr. S. Officii, ut declarare dignetur utrum tolerari possit explicatio Transubstantiationis in Ss. Eucharistiae Sacramento, quae sequentibus propositionibus comprehenditur:

I. Sicut formalis ratio hypostaseos est *per se esse* seu per se subsistere, ita formalis ratio *substantiae* est *in se esse* et actualiter non sustentari in alio tanquam primo subiecto; probe enim ista duo discernenda sunt: *esse per se* (quae est formalis ratio hypostaseos) et *esse in se* (quae est formalis ratio substantiae).

II. Quare sicut natura humana in Christo non est hypostasis, quia non *per se* subsistit, sed est assumpta ab hypostasi superiori divina, ita *substantia* finita, ex. gr. substantia panis, desinit esse *substantia*, eo solum et absque alia sui mutatione, quod in alio supernaturaliter sustentatur, ita ut iam non *in se* sit, sed in alio ut in primo subiecto.

III. Hinc transubstantiatio, seu conversio totius *substantiae* panis in substantiam corporis Christi Domini nostri explicari potest hac ratione, quod Corpus Christi, dum fit substantialiter praesens in Eucharistia, sustentat *naturam panis*, quae hoc ipso et absque alia sui mutatione desinit esse *substantia*, quia iam non est *in se*, sed in alio sustentante; adeoque manet quidem *natura panis*, sed in ea cessat formalis ratio *substantiae*; et ideo non duae sunt substantiae, sed una sola, nempe corporis Christi.

IV. Igitur in Eucharistia manent materia et forma elementorum panis; verum iam in alio supernaturaliter existentes rationem substantiae non habent, sed habent rationem *supernaturalis accidentis*, non quasi ad modum naturalium accidentium afficerent corpus Christi, sed eo dumtaxat quod a corpore Christi modo, quod dictum est, sustentantur.

Feria IV, die 7 iulii 1875. In Congregatione generali S. Romanae et universalis Inquisitionis habita coram Eminentissimis ac Reverendissimis DD. S. Romanae Ecclesiae Cardinalibus contra haereticam pravitatem Inquisitionibus generalibus, lectis ac ponderatis suprascriptis propositionibus, iidem Eminentissimi Domini dixerunt: *Doctrinam transubstantiationis, prout hic exponitur, tolerari non posse*.

[Acta S. Sedis, vol. XI, p. 615, 616].

1045.

S. C. S. Off., instr. 16 sept. 1875.

Suprema, cui a S. Officio nomen est, Congregatio, de mandato sibi a SS^{mo} Patre funestae Legis de militari delectu ab Italico Dominatu nuper promulgatae examine quatenus ea Clericos attingit, sacris ordinibus initandos, postquam ad hanc rem sedulo animum intenderet in comitiis Feria v, loc. IV, die IX Septembris hoc anno MDCCCLXXV habitis, eo consilio percita ut, quoad eius fieri possit contra innumeras, quae oggeruntur, difficultates, eorum Clericorum promotionem, qui omnibus per sacros canones praescriptis conditionibus rite praediti sunt, facilem reddat, et ii arceantur, qui, postquam stipendia fecerint, certam cautionem haud exhibent se in bonos utilesque Presbyteros evasuros; opportunum iudicavit R^{ms}is Dioecesium Italicarum Episcopis regulas quasdam, praeceptiones et documenta

praebere, quae variis possibilibus eventis applicari possunt; quaeque omnes consequentibus articulis comprehenduntur.

1. Quoad illos ecclesiasticos alumnos, qui ad primam categoriam, per summum infortunium, pertinent, nec sperare possunt fore, ut a militia subeunda quandoque eximantur, nec, deficiente pecunia, per annum voluntariae militiae nomen dare, eorumdem ad sacros ordines promotio omnino differatur oportet, quousque tribus aut quinque annis stipendia milites conscripti fecerint, praeviis quidem divinae vocationis indubiis argumentis.

2. Neutiquam expedire videtur peculiaribus in casibus invocare, gratiae loco, anni xxvi dilationem ad subeundam sive voluntariam unius anni, sive coactam trium annorum militiam eorum exemplo quos legis articuli VI, VIII, IX memorant; eo quidem consilio ut studia compleantur, et sacri recipiantur Ordines: quia, etsi huiusmodi petitiones fortasse exciperentur, funesta tamen atque irreparabilia exinde incommoda cum Ecclesiae, tum vero etiam Alumnis ipsis consequi possent, si forte contingeret, eos, quo tempore stipendia faciunt, divinam, ut aiunt, vocationem amittere atque in nequitiam erroremve abduci.

3. Utilius videtur militiam uno anno sponte subeundam assentiri. Ad quem scopum Rm̃i Episcopi piam sive inter Clericos, sive inter Laicos catholicos societatem, cui iidem Episcopi praeerunt, suis in Dioecesium instituendam promovendamque curabunt; cuius largitionibus statutum a Principe pretium vel ex integro, vel ex parte pro varia Alumnorum conditione, solvi possit, atque iisdem voluntariae militiae tempore opitulari.

4. Hoc beneficium nihilominus in illos tantummodo Alumnos conferri deberet, qui cum ob bonam ipsorum indolem, tum vero etiam ob morigeras anteactae vitae rationes spem firmissimam praebent, toto voluntariae militiae tempore in sancto proposito perstituros, atque ideo ecclesiasticae vitae curriculum deinceps prosequuturos: ne cuius forte desidia foveatur, ac frustra pro quopiam prodigetur piorum liberalitas, qui a triennali militia abhorrens, elapso voluntariae militiae anno, ab ecclesiasticae vitae proposito, divinae vocationis defectum praetexens, abscederet.

5. Alumni, qui ob quaslibet corporis pravitates a militia subeunda excluduntur, ad sacros Ordines promoveri poterunt, etiam intra biennium, quo alteri militaris delectus consilio obnoxii sunt; dummodo eiusmodi sit eorum pravitas, ut dubitari nullo modo possit, praecedens exclusionis iudicium fore revocandum.

6. Firma tamen atque immota manent, quae per sacros Canones sancita sunt, quoad illos qui corporis pravitatibus laborant irregularitatem, quam vocant, inducentibus; pro quibus Romani Pontificis singulis in casibus dispensatio imploranda est.

7. Ampliores profecto cautiones quoad eos iuvenes clericos adhibendae sunt, qui stipendia tribus aut quinque annis coacti milites fecerunt, ac dein ecclesiasticum habitum vitamque iterum suscepturi se sistunt. Criterium in iisdem admittendis haec esse poterunt. — a) Divina ad ecclesiasticum statum vocatio, iam satis ante comprobata. — b) Commendabilis vitae ratio toto militiae tempore constanter servata. — c) Firmum animi propositum,

statim ac domum reversi fuerint, ecclesiasticum habitum vitamque iterum suscipiendi.

8. At vero ut moralis certitudo habeatur de bonis animi dispositionibus, quas iuniores Clerici inter arma, et contuberniorum pericula servarint, Rm̃i Episcopi sollertissimam navabunt operam, iis omnibus adminiculis utentes quae haud paucas occurrentes difficultates, sin minus superare, minuire saltem valeant: quorum aliqua heic subiecta suggeruntur.

a) — Iis iuvenibus, qui cum firmo animi proposito discedunt in sancta vocatione constanter persistendi, praeter salutaria monita, ut spiritum, Religionis officia quoad fieri poterit, frequentando, librosque ecclesiasticos, praesertim vero Kempisianum, De imitatione Christi, perlegendo, excolant atque conservent, obligatio imponenda esset, si opus sit, etiam scripto tradita, proprium Episcopum certiore continenter faciendi de locis ubi identidem cum militiae sociis diutius constituri sint, ut eosdem localis Episcopi vigilantiae, charitati ac prudentiae commendare, atque ab ipso opportunas de illis cognitiones accipere possit, adscito adiutore ibi aliquo probo viro ecclesiastico, vel etiam laico, ex iis praesertim, qui Societati a contribuenda pecunia pro solutione vectigalis voluntariis militibus impositi, de quo supra in Art. 3., nomen dederint. Haec tutelae species necessaria, nedum valde utilis, reputatur; nec Rm̃is Episcopis adeo grave videatur huiusmodi officium sibi mutuo exhibere.

b) — Si de quorum moribus satis aequae relationes habitae fuerint, domum reversi in Clericorum numerum denuo admitti poterunt, at vero non ita facile ad sacros Ordines; prius enim haud dubia divinae vocationis argumenta exigenda forent imposita iisdem Clericis mora unius alteriusve anni in aliquo ecclesiastico Collegio, aut in ipso Seminario, disiunctim tamen ab Alumnis; et ubi huiusmodi loca desint, eos regimini ac sollerti vigilantiae alicuius probi, docti et prudentis Presbyteri subicere praestat; ut in ipsis iuvenibus spiritus ecclesiasticus reviviscat, vitiaque corrigantur, quae quantumlibet cauti fuerint, summopere difficile est, eos in militiae exercitio nequaquam contraxisse.

c) — Denique maior aut minor sacrorum Ministrorum in unaquaque Dioecesi necessitas criterium esse deberet in eorumdem ad sacros ordines promotione facilius vel difficilius perficienda, ne quando uncti Domini, ingruente bello, ad militiam plus minusve diutinam, pro variis categoriis in quibus conscripti sunt, cum iis, quae exinde consequi solent, affatim funestis incommodis, denuo subeundam cogantur.

9. Easdem ob causas haud leviores exiguntur cautiones in Beneficiis, seu canonicatibus cathedralium, conferendis, theologali praesertim, poenitentiario et parochiali: quorum postremi in eos tantummodo conferri deberent, extremae casu necessitatis excepto, qui militari delectui iam amplius obnoxii non sunt, utpote qui tricesimum nonum aetatis suae annum sunt transgressi: quod quidem tamquam axioma firmissimum profecto esset in praxi adoptandum.

10. Ad hoc consilium actu facilius reddendum, laude dignum esset atque utile, per Rm̃os Episcopos ecclesiasticas, ut aiunt, vocationes in adul-

tis iuvenibus ab omni prorsus militiae iterum quandoque subeundae periculo exemptis, sedulo promoveri, sive illos in Seminariis, seiunctim quidem ab alumnis, ad sacrum ministerium educando, sive alio quovis modo, quem ad felicem exitum obtinendum opportunum iudicabunt.

11. Si quando vero Parochias ceteraque ecclesiastica Beneficia iis sacerdotibus, qui etsi iuxta categorias ad quas pertinent, militiae cursum iam expleverint, civili tamen lege ad arma iterum capessenda, urgente bello, obligentur, conferenda, forte necessitas cogeret, prudenti Rmorum Episcoporum consilio committitur specialibus, in iisdem conferendis, cautionibus uti, virum in Beneficii possessionem immissum hisce in casibus amovibilem declarando; aut saltem illum prudenter adigendo ut conditioni adstipuletur, portionem reddituum atque proventuum Beneficii parochialis, iuxta prudens proprii Episcopi arbitrium, ei qui ipsius absentis vices interim gesturus sit, sponte relinquendi.

12. Eadem conditio in poenitentiarii et theologalis Canonatus collatione exigenda foret.

13. Cum pro varia mensium ratione, aut aliis de causis, ad S. Sedem collatio spectat opportunum itidem erit, per Rmōs Episcopos in commendatiis literis, quae dantur, conditionis, in qua versantur ii, qui ad Beneficium assequendum concurrunt, expressis verbis mentionem fieri, videlicet utrum legi militiae quandoque subeundae sint, nec ne adhuc obnoxii.

14. Eadem vigilantiae rationes, in Art. 8 sub Lit. a adnotatae, quoad illos ecclesiasticos viros adhibendae essent, de quibus in Art. 11 sermo est, quoties hi imminente bello militare (debeant); utque fuerint a militia domum reversi, per statos dies piis Religionis officiis, quibus ecclesiasticus spiritus iterum excitetur, antequam sacrum Ministerium denuo exercendum suscipiant, operam daturi secedant oportet.

15. Iis in casibus qui hactenus commemorati sunt, Rmī Episcopi Parochos, ceterosque Beneficia ecclesiastica habentes ab assidue, ad quam officii sui ratione cogerentur, praesentiae lege eximere poterunt: itemque Clericos et Sacerdotes ab irregularitate, in quam toto militiae tempore fortasse incidere potuerint, absolvere.

16. Si qui vero casus cum extraordinariis nec opinatis adiunctis contigerint, prudentiae erit Rmorum Episcoporum ad S. Sedem pro opportunis praeceptionibus accipiendis confugere.

[Acta S. Sedis, vol. XXIII, p. 44-48].

1046.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Stat. Foeder. Americae Septentrion.),
24 nov. 1875.

Pluries S. Congregatio de Propaganda Fide certior facta est in Foederatis Statibus Americae Septentrionalis catholicae iuventuti e scholis publicis, quas illic vocant, gravissima damna imminere. Tristis hic nuntius effecit, ut praedicta S. Congregatio amplissimis istius ditionis Episcopis non-

nullas quaestiones proponendas censuerit, quae partim ad causas, cur fideles sinant liberos suos scholas acatholicas frequentare, partim ad media quibus facilius iuvenes a scholis huiusmodi arceri possint, spectabant. Porro responsiones a laudatis Episcopis exaratae ad S. Congregationem Universalis Inquisitionis pro natura argumenti delatae sunt, et negotio diligenter explorato fer. IV, die 30 Iunii 1875, per Instructionem sequentem absolvendum ab Emis Patribus iudicatum est, quam exinde SSmūs D. N. fer. IV, die 24 Novembris praedicti anni adprobare, ac confirmare dignatus est.

Porro in deliberationem cadere imprimis debebat ipsa iuventutis instituendae ratio scholis huiusmodi propria atque peculiaris. Ea vero S. Congregationi visa est etiam ex se periculi plena, ac perquam adversa rei catholicae. Alumen enim talium scholarum, cum propria earumdem ratio omnem excludat doctrinam religionis, neque rudimenta fidei addiscent, neque Ecclesiae instruentur praeceptis, atque adeo carebunt cognitione homini quam maxime necessaria, sine qua christiane non vivitur. Enim vero in eiusmodi scholis iuvenes educantur iam inde a prima pueritia, ac propemodum a teneris unguiculis: qua aetate, ut constat, virtutis aut vitii semina tenaciter haerent. Aetas igitur tam flexibilis, si absque religione adolescat, sane ingens malum est. Porro autem in praedictis scholis utpote seiunctis ab Ecclesiae auctoritate, indiscriminatim ex omni secta magistri adhibentur, et ceteroquin ne perniciem afferant iuventuti nulla lege cautum est, ita ut liberum sit errores et vitiorum semina teneris mentibus infundere. Certa item corruptela ex hoc impendit quod in iisdem scholis, aut saltem in pluribus earum, utriusque sexus adolescentes et audiendis lectionibus in idem conclave congregantur, et sedere in eodem scamno masculi iuxta feminas iubentur. Quae omnia efficiunt, ut iuventus misere exponatur damno circa fidem, ac mores periclitentur. Hoc autem periculum perversionis nisi e proximo remotum fiat, tales scholae tuta conscientia frequentari nequeunt. Id vel ipsa clamat lex naturalis et divina. Id porro claris verbis Summus Pontifex edixit, Friburgensi quondam Archiepiscopo die 14 Iulii 1864 ita scribens: «Certe quidem ubi in quibusque locis regionibusque perniciosissimum huiusmodi vel susciperetur, vel ad exitum perduceretur consilium expellendi a scholis Ecclesiae auctoritatem, et iuventus misere exponeretur damno circa fidem, tunc Ecclesia non solum deberet intentissimo studio omnia conari, nullisque curis unquam parcere, ut eadem iuventus necessariam christianam institutionem et educationem habeat, verum etiam cogere- tur omnes fideles monere, eisque declarare eiusmodi scholas Ecclesiae catholicae adversas haud posse in conscientia frequentari». Et haec quidem, utpote fundata iure naturali ac divino, generale quoddam enuntiant principium, vimque universalem habent, et ad eas omnes pertinent regiones, ubi perniciosissima huiusmodi iuventutis instituendae ratio infeliciter invec- ta fuerit.

Oportet igitur, ut Sacrorum Antistites, quacumque possint ope atque opera, commissum sibi gregem arceant ab omni contagione scholarum publicarum. Est autem ad hoc omnium consensu nil tam necessarium, quam ut catholici ubique locorum proprias sibi scholas habeant, easque publicis

scholis haud inferiores. Scholis ergo catholicis sive condendis, ubi defuerint, sive amplificandis, et perfectius instruendis parandisque, ut institutione ac disciplina scholas publicas adaequant, omni cura prospiciendum est. Ac tam sancto quidem exequendo consilio tamque necessario, haud inutiliter adhibebuntur, si Episcopis ita visum fuerit, e Congregationibus religiosis sodales sive viri sive mulieres, sumptusque tanto operi necessarii, ut eo libentius atque abundantius suppeditentur a fidelibus, opportune oblata occasione, sive pastoralibus litteris, sive concionibus, sive privatis colloquiis serio necesse est ut ipsi commoneant, sese officio suo graviter defuturos, nisi omni qua possunt cura, impensaque, scholis catholicis providerint. De quo potissimum monendi erunt quotquot inter catholicos ceteris praestant divitiis ac auctoritate apud populum: quique comitiis ferendis legibus sunt adscripti. Et vero in istis regionibus, nulla obstat lex civilis, quominus catholici, ut ipsis visum fuerit, propriis scholis prolem suam ad omnem scientiam et pietatem erudiant. Est ergo in potestate positum ipsius populi catholici ut feliciter avertatur clades, quam scholarum illic publicarum institutum rei catholicae minuitur. Religio autem ac pietas ne e scholis vestris expellantur, id omnes tandem persuadeant sibi plurimum interesse non singulorum tantum civium ac familiarum, verum etiam ipsius florentissimae Americanae nationis, quae tantam de se spem Ecclesiae dedit.

Ceterum S. Congregatio non ignorat talia interdum rerum esse adiuncta, ut parentes catholici prolem suam scholis publicis committere in conscientia possint. Id autem non poterunt, nisi ad sic agendum sufficientem causam habeant, ac talis causa sufficiens in casu aliquo particulari utrum adsit nec ne, id conscientiae ac iudicio Ordinariorum relinquendum erit; et tunc ea plerumque aderit, quando vel nulla praesto est schola catholica, vel quae suppetit parum est idonea erudiendis convenienter conditioni suae congruenterque adolescentibus. Tunc autem ut scholae publicae in conscientia adiri possint, periculum perversionis, cum propria ipsarum ratione plus minusve nunquam non coniunctum, opportunis remediis cautionibusque fieri debet ex proximo remotum. Est ergo imprimis videndum, utrumne in schola, de qua adeunda quaeritur, perversionis periculum sit eiusmodi quod fieri remotum plane nequeat: velut quoties ibi aut docentur quaedam, aut aguntur, catholicae doctrinae bonisve moribus contraria, quaeque citra animae detrimentum neque audiri possunt, nedum peragi. Enim vero tale periculum, ut per se patet, omnino vitandum est cum quocumque damno temporalis etiam vitae. Debet porro iuventus, ut committi scholis publicis in conscientia possit, necessariam christianam institutionem et educationem, saltem extra scholae tempus, rite ac diligenter accipere. Quare parochi ac missionarii, memores eorum quae providentissime hac de re Concilium Baltimorense constituit, catechesibus diligenter dent operam, iisque explicandis praecipue incumbant veritatibus fidei ac morum, quae magis ab incredulis et heterodoxis impetuntur; totque periculis expositam iuventutem impensa cura, qua frequenti Sacramentorum usu, qua pietate in B. Virginem studeant communire, et ad religionem firmiter tenendam etiam atque etiam excitare. Ipsi vero parentes, quive eorum loco sunt, liberis suis sol-

licite invigilent, ac vel ipsi per se, vel, si minus idonei ipsi sint, per alios, de lectionibus auditis eos interrogent, libros iisdem traditos recognoscant, et si quid noxium ibi deprehenderint, antidota praebeant, eosque a familiaritate et consortio discipulorum, a quibus fidei vel morum periculum imminere possit, seu quorum corrupti mores fuerint, omnino arceant atque prohibeant. Hanc autem necessariam christianam institutionem et educationem liberis suis impertire quotquot parentes negligunt; aut qui frequentare eos sinunt tales scholas in quibus animarum ruina evitari non potest; aut tandem qui, licet schola catholica in eodem loco idonea adsit, apteque instructa, et parata, seu quamvis facultatem habeant in alia regione prolem catholice educandi, nihilominus committunt eam scholis publicis, sine sufficienti causa, ac sine necessariis cautionibus, quibus periculum perversionis e proximo remotum fiat: eos, si contumaces fuerint, absolvi non posse in Sacramento Poenitentiae ex doctrina morali catholica manifestum est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1449].

1047.

S. C. S. Off., 28 iun. 1876.

Se la scomunica maggiore *latae sententiae* inflitta da varii Pontefici, ed in ultimo da Pio VI colla Constituz. *Inter caetera* del 31 Luglio 1778¹ sia ancora in vigore contro coloro che occupano e ritengono i beni ed elemosine di Terra Santa.

R. Constitutiones Summorum Pontificum contra occupantes et detinentes eleemosynas et bona ad loca Terrae Sanctae spectantia omnino vigere, non tamen censuras *latae sententiae*, nisi eas quae comprehenduntur in Cap. XI, Sess. 22, *de Reform.* Concilii Tridentini, ideoque formulas a Commissariis distribui solitas esse reformandas.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1457].

1048.

S. C. S. Off. (Novae Aureliae), 2 aug. 1876.

1. Se il Vescovo possa dispensare dai voti semplici nelle Congregazioni non clausurate, che, quantunque non approvate dalla S. Sede, hanno però superiora generale e case in diverse diocesi.

2. Se il Vescovo possa dispensare dai voti semplici emessi nelle Congregazioni che ebbero origine nella propria diocesi, nè hanno case fuori di essa, tuttochè abbiano superiora generale.

R. Quoad vota non reservata paupertatis et obedientiae, posse Episcopum in utroque casu dispensare, dummodo ius ex contractu oneroso acquisitum tertii, ipso rationabiliter invito, non laedatur. Quoad votum non reser-

¹ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 6, p. 23-27.

vatum castitatis, ex potestate ordinaria Episcopi, negative, nisi constet votum non fuisse perpetuum et absolutum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1461].

1049.

S. C. S. Off. (Tulancingo), 9 aug. 1876.

1. Excommunicati tolerati, si ante mortem dant poenitentiae signa, sepeliuntur in loco sacro; sed si ob improvisam et repentinam mortem nulla poenitentiae signa dare potuerunt, licitum erit eos in loco sacro sepe-
lire? — 2. Licitum erit eis suffragia communia concedere, ut sunt exequiae solemnes? — 3. Ista exequiae possunt habere locum corpore praesente ipsius excommunicati quin dare potuisset poenitentiae signa?

R. Dentur responsa S. Poenitentiariae de annis 1860 et 1862 quae sic se habent: «1. Se venisse a morire alcuno degli incorsi notoriamente nelle «censure, e secondo i ss. canonici e le regole assegnate in proposito dai dot-
tori, dovesse assolutamente privarsi della sepoltura ecclesiastica, e d'al-
tronde con gravi minacce si chiedessero pertinacemente le esequie e la
stessa sepoltura ecclesiastica come dovrà in tale circostanza regolarsi il
parroco? — Die 10 Dec. 1860. R. Curandum ut cuncta ad normam
ss. canonum fiant; quatenus vero absque turbarum et scandali periculo
id obtineri nequeat, parochus neque per se neque per alios sacerdotes ad
exequias et ad sepulturam ullo modo concurrat. — 2. Se possa nelle
attuali circostanze pericolose concedersi la sepoltura ecclesiastica a qualche
scomunicato tollerato, il quale colpito da morte improvvisa non abbia
dato segni di vera resipiscenza. — Die 20 Maii 1862. R. Ut diiudicetur
an quis excommunicatus toleratus ecclesiastica sepultura sit privandus,
inquirendum est an simul sit publicus peccator, habitis prae oculis regu-
lis quae circa publicos peccatores a probatis auctoribus traduntur».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1462].

1050.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Nesquallien.), 24 ian. 1877.

Litteris ad S. C. de Prop. Fide missis, Ampl. Tua a S. Sede Ap. postu-
laverat instrui circa modum, quo se gerere deberent missionarii, munus apo-
stolicum exercentes in montanis regionibus istius tuae dioecesis, cum illis
qui, antequam catholicam Ecclesiam ingredi peterent, a ministellis sectae
methodistarum baptizati, aut etiam matrimonio copulati fuerunt. Expone-
bat plures et non parvi momenti rationes adesse serio dubitandi tam de
validitate sacramenti Baptismi a talibus ministris collati, quam de validitate
matrimonii coram iisdem contracti, easque praefatae S. C. de Prop. Fide
exhibebat. Porro ipsa S. C. epistolam Ampl. Tuae ad S. Congr. S. O. remi-

sit, a qua post accuratam et diligentem discussionem dispositum fuit, ut
peculiari hac instructione Ampl. Tuae responderetur, per quam reassum-
ptis omnibus ad rem facientibus, et iam ab eadem S. C. in casibus simili-
bus decretis sub oculis tuis poneretur huius Ap. S. Sedis doctrina, quae
certam et tutam normam tibi exhibere debebit.

Itaque circa Baptismum a ministris sectae methodistarum administratum
refers, tot et tales esse horum haereticorum errores circa necessitatem vir-
tutem et efficaciam eiusmodi sacramenti, ut pro certo retineri debeat eos
illum habere tamquam ritum mere indifferentem, quem ideo in praeteritis
temporibus penitus omittere consueverunt, et in posterioribus reassumpse-
runt sola prava voluntate homines infideles, vel etiam fideles fallendi, iis-
dem scilicet ostendendi falsam eorum religionem a nostra unice vera non
differre. His addit, non paucos neque omnino accidentales abusus ab iis-
dem committi in praedicti sacramenti administratione, inter quos praeser-
tim indicat et usum cuiusdam formae, in qua persona Spiritus Sancti aut
omnino reticetur, aut vocibus et nominibus exprimitur prorsus ineptis ad
eam indicandam, aut non exprimitur nisi post aliud vocabulum intrusum
inter secundam et hanc tertiam SSmae Trinitatis personas: necnon negli-
gentiam ab iisdem servari solitam in modo quo aqua tingunt baptizandos,
et quo coniungere solent materiam cum forma. Ob has rationes anceps hae-
res utrum baptismus a talibus ministris, et tali modo administratum, habere
debeas uti prorsus invalidum, vel saltem ea ratione dubium ut veluti prin-
cipium in praxi semper servandum retinere possis, illud esse iterum confe-
rendum. Porro quamvis haec gravissima sint, et generatim vehementem
suspicionem ingerant de baptismi invaliditate, tamen in singulis casibus
faciendas esse accuratas investigationes facile quisque intelligit, et quatenus
ex iis certo constiterit de nullitate ob substantialem defectum, baptismus
erit conferendus absolute: quatenus adhuc dubium prudens supersit, bap-
tismus iterum conferendus secreto et sub conditione iuxta doctrinam et
praxim constanter ab Ecclesia servatam.

Etenim novit A. Tua dogma fidei esse Baptismum a quocumque sive
schismatico, sive haeretico, sive etiam infideli administratum validum esse
habendum, dummodo in eiusdem administratione singula concurrerint,
quibus sacramentum perficitur, scilicet debita materia, praescripta forma,
et persona ministri cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Hinc con-
sequitur errores peculiare, quos ministrantes sive privatim, sive etiam
publice profitentur nihil officere posse validitati baptismi, vel cuiuscumque
sacramenti, quia ut loquitur S. Augustinus, sacramenta ubique integra sunt,
etiamsi prave intelligantur, et discordiose tractentur (*S. August., de Bapt.,*
lib. 3, Cap. 15, N. 20). Imo, quod praesertim in casu de quo agitur notan-
dum est, peculiare errores ministrantium, per se et propria ratione, neque
excludunt illam intentionem, quam minister sacramentorum debet habere,
faciendi nempe quod facit Ecclesia. Etenim, ut sapientissime observat Car-
dinalis Bellarminus: «Concilium Tridentinum in Canone XI¹ non nominat

¹ Sess. VII, de baptismo.

« finem sacramenti, neque dicit, oportere ministrum intendere, quod Ecclesia intendit, sed quod Ecclesia facit. Porro quod Ecclesia facit, non finem, sed actionem significat. Denique ex praxi id constat. Nam neque vetus Ecclesia rebaptizabat baptizatos parvulos a pelagianis, nec nos rebaptizamus baptizatos a zuinglianis et calvinistis; et tamen scimus omnes istos baptizare sine intentione veri finis qui est tollere originale peccatum. Unde Benedictus XIV haec ad rem facientia verba gravissima habet: « Caveat Episcopus ne incertam et dubiam pronunciet baptismi validitatem hoc tantum nomine, quod haereticus minister, a quo fuit collatus, cum non credat per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino fuerit constitutum: siquidem cum in Gallis disputatum olim fuerit, an ob praedictam rationem rebaptizandi essent baptizati a calvinistis, S. Pius V, ad quem controversia delata est, minime rebaptizandos definivit; sacramenti enim validitati non officit praeciendi quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia » (*De Synod. Dioec., Lib. 7, C. 6, N. 9*). Huic doctrinae adhaerens S. C. iam in feria IV, die 18 Dec. 1872 Vicario Apostolico Oceaniae Centralis,¹ qui sequentia dubia proposuerat, videlicet: 1. *Utrum baptismus ab illis haereticis (methodistis) administratus sit dubius propter defectum intentionis faciendi quod voluit Christus, si expresse declaratum fuit a ministro, antequam baptizet, baptismum nullum habere effectum in animam.* — 2. *Utrum dubius sit baptismus sic collatus si praedicta declaratio non expresse facta fuerit immediate antequam baptismus conferretur, sed illa saepe pronuntiata fuerit a ministro et illa doctrina aperte praedicetur in illa secta;* respondit: Ad primum, Negative: quia non obstante errore quoad effectus baptismi, non excluditur intentio faciendi quod facit Ecclesia. Ad secundum: Provisum in primo.

Videt igitur A. Tua quomodo in Ecclesia semper traditum invenitur, errores quos haeretici sive privatim, sive etiam publice profitentur, non esse impossibiles cum illa intentione, quam sacramentorum ministri de necessitate eorumdem sacramentorum tenentur habere, faciendi nempe quod facit Ecclesia, vel faciendi quod Christus voluit ut fieret; et eosdem errores per se non posse inducere generalem praesumptionem contra validitatem sacramentorum in genere, et Baptismi in specie ita ut ea ipsa sola statui possit practicum principium omnibus casibus applicandum, vi cuius quasi a priori, ut aiunt, baptismus sit iterum conferendus.

Neque aliter Ampl. Tua iudicare debet ex consideratione abusu, quos haeretici isti admittere solent, ut asseris, in baptismi administratione. Siquidem quidquid sit de abusus a te enumeratis sive quoad formam corruptam quam usurpare audent, sive quoad modum quo baptismi ritum complere solent, tamen ut in facto dici possit baptismum administratum ab istis haereticis nullum, aut saltem dubium habendum esse, oportet prius cognoscere an patrati fuerint praedicti abusus sacramentum irritantes; novit

¹ Cf. N. 1024.

siquidem abusus non esse praesumendos sed probandos. Qua super re A. Tua ante oculos habeat regulam generalem iam saepe traditam ab hac S. C., et praesertim in fer. IV, die 10 Martii 1824, quam in pluribus aliis casibus similibus confirmavit, quaeque est tenoris sequentis: « Quoad venientes a sectis, ex. gr. quakerorum, quas notum est vel baptismum minime ministrare, vel invalide conferre, ipsos, dum in sinu Ecclesiae recipiuntur, solemniter baptizandos esse. Quoad vero illas, ut sunt anglicani, apud quas non solum pueri baptizantur, verum etiam ex eorum libris ritualibus constat baptismum rite conferri, non oportere baptizari, sed recipi abiuratione errorum, et absolutione a censuris. Spectandos tamen esse casus particulares de quibus agitur. Nam fieri potest, ut causa abusu, qui asseruntur in sacramenti Baptismi administratione introducti, vel ob aliquam circumstantiam, grave suboriatur dubium de aliquo defectu nullitatem baptismi inducente, tunc baptismum secreto, sub conditione *si non sit persona baptizata*, conferendum esse ». Ex hac regula probe intelliges quod si in hac materia possibilis foret quaedam generalis praesumptio in principium practicum convertenda, haec non quidem ex defectibus et abusus ministrorum differentium sectarum esset derivanda, sed praesertim ex indole, natura et consuetudine actuali earundem sectarum. Quare cum in casu, de quo agitur, sermo sit de secta methodistarum, in qua baptismum confertur, et de ministris huius sectae, qui de facto baptismum solent administrare, duo tantum in quaestionem cadere possunt, videlicet: 1. Utrum ritus administrandi sacramentum Baptismi, ab ista secta in istis regionibus retentus, aliquid contineat quod illius nullitatem inducere valeat; 2. Utrum talis sectae ministri de facto sese conformant praescriptionibus in propria eorum secta sancitis. Porro quoad primam quaestionem facile erit cognoscere quid haec secta circa administrationem sacramenti Baptismi sanciverit, ex inspectione librorum ritualium quibus in istis regionibus tales haeretici utuntur; quoad secundam vero necessariae erunt accuratae et prudentes investigationes in singulis casibus, per quas tam de facto, seu de collato baptismum, quam de modo administrationis cognitio obtineatur, iuxta quam iudicium de singulis casibus erit pronunciandum. Quod si praedictis investigationibus abhibitis, certo cognoscatur baptismum collatum non fuisse aut rite non fuisse administratum, tum quidem absolute, hoc est absque ulla conditione, valide eos baptizare poteris et debetis qui se praesentaverint ut in sinum Ecclesiae recipiantur; si vero ex iisdem investigationibus nihil certi deducatur, et adhuc prudens dubium supersit, tunc secreto et sub conditione eos baptizare debetis. Ut autem etiam in hoc postremo casu caute et prudenter procedatur, prae oculis habenda erunt quae ad rem tradidit Benedictus XIV, videlicet: « Tunc solum ea (forma conditionata) uti licebit, cum prudens et probabilis subest dubitatio, an quis fuerit rite baptizatus, nec, diligenti praetermissa indagatione, potuit rei veritas innotescere, quemadmodum scite perpendit Sotus in L. 4, dist. 3, quaest. unic., art. 9, § Circa hanc igitur solutionem, ubi a sacrilegio non excusat, neque ab irregularitate absolvit sacerdotem, rebaptizantem, quem scit domi baptizatum, et nihil est quod collatum ei baptismum rationabiliter

« suspectum reddat.... Aures praebendae sunt Estio in 4, dist. 2, § 15 haec
 « ad rem adnotanti: Sciendum est non quamcumque levem in contrarium
 « suspicionem, vel scrupulum debere sufficere ad hoc, ut sub conditione
 « quis hoc pacto baptizetur: sed requiri dubitationem probabilem... Ea autem
 « probabilis dubitatio est, quae, facta etiam diligenti indagine, discuti non
 « potest, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat. Immo verius obtem-
 « perandum est Catechismo Romano, Part. 2, De Sacr. Bapt., n. 51 ubi
 « de forma conditionata ait: *ea baptismi forma ex Alexandri Papae auctori-
 « tate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquisita, dubium
 « relinquitur, an baptismum rite susceperint: aliter vero nunquam fas est, etiam
 « cum adiunctione, baptismum alicui iterum administrare* ». — Quoad matrimo-
 « nia eorum coram ministris eiusdem sectae methodistarum contracta, refert
 « eosdem ministros matrimonium tamquam sacramentum minime habere,
 « neque recognoscere matrimonialis vinculi perpetuitatem et indissolubilita-
 « tem, et hanc doctrinam eos publice praedicare: unde fit, ut, tam ipsi mini-
 « stri, quam qui ad eosdem accedunt, contractum matrimoniale habeant uti
 « negotium nullius momenti, circa quod proinde negligentissime se gerunt,
 « nullam investigationem praemittunt circa statum personarum, quas ipsi
 « coniungunt: et saepe etiam personas alias vinculo ligatas cum aliis personis
 « copulant. Ex tali agendi ratione, addis, inter neophytos istius tuae dioece-
 « sis ortam esse communem persuasionem, matrimonia apud tales ministros
 « contracta non esse perpetua, et indissolubilia: imo quibusdam missionariis
 « persuasum esse dicis plures non alia de causa praedictis ministris sese prae-
 « sentare ad matrimonium contrahendum, nisi quia credunt tali modo evi-
 « tare posse perpetuitatem vinculi quod contrahunt. Ex his infer valde dubi-
 « tandum esse de istorum matrimoniorum validitate, et adeo examini Sacrae
 « Congregationis proponis: Utrum in dubio quocumque matrimonia ab illis
 « haereticis celebrata nullius roboris practice possint haberi.

Ut itaque A. Tua in re tam gravi tuto procedere possit, ante omnia
 « necessarium est, ut sub oculis habeas sequentia generalia principia, a qui-
 « bus normam certam pro casibus particularibus facile poteris derivare. Et
 « 1. pro certo retinendum est inter haereticos vera et valida matrimonia sub-
 « sistere posse, dummodo nullum dirimens impedimentum interponatur. Ete-
 « nim Benedictus XIV in Fer. V, die 13 Aprilis 1752 aperte hoc docuit sequen-
 « tibus verbis: « Non est amplius hodie in discrimen revocanda validitas
 « « matrimoniorum inter haereticos, quia iuxta communem theologorum sen-
 « « tentiam matrimonia haereticorum post baptismum, in quo uterque coniux
 « « veluti in radice christianitatis copulantur; et hinc est quod haereticus ca-
 « « tholicam religionem amplectens, prima uxore vivente, nequit alteram
 « « ducere ». Idipsum confirmavit Pius VII in celeberrimo suo Brevi ad Ar-
 « chiepiscopum Moguntinum, quod incipit *Etsi Fraternitatis Tuae*,¹ sive
 « quando iussit, ut causae matrimoniales ad haereticos pertinentes iudicari de-
 « berent iuxta canonicas sanctiones, sive quando docuit vinculum matrimo-
 « niale etiam inter haereticos perpetuum et indissolubile omnino esse.

¹ Cf. N. 477.

2. Ex hoc immediate et necessario consequitur haereticorum matrimo-
 « niis applicabile esse principium, quod etiam infidelium matrimoniis apta-
 « tur, scilicet: In dubio standum esse pro validitate matrimonii, praesertim
 « quando constat matrimonium fuisse contractum. Imo etiam si hoc non
 « constaret, sed matrimonium possessionem pro se ostendere posset, quod
 « verificatur quando coniuncti bona fide putant se in vero et legitimo coniugio
 « vivere, et ceteri nullum ex illa coniunctione scandalum patiuntur, quia arbi-
 « trantur eam esse legitimam: etiam in hoc casu praedictum principium vale-
 « ret, et ab eodem recedere non liceret. Hoc S. Congregatio saepe docuit,
 « et inculcavit, praecipue vero in Instructione ad Vicarium Apostolicum Ocea-
 « niae Centralis missa ex decreto Feriae IV, 18 Decembris 1872.¹

3. Quamvis autem certum sit ex Canone *Si conditiones, De Condition.*
 « conditionem contrariam perpetuitati, et indissolubilitati coniugalis vinculi
 « ipsum matrimonium omnino nullum atque irritum reddere: tamen ad hoc
 « oportet ut talis conditio aliquo modo a contrahentibus in pactum fuerit
 « deducta. Etenim Benedictus XIV ita ad rem docuit: « Credendum est eos
 « « (haereticos) generali voluntate contrahere voluisse matrimonium validum,
 « « iuxta Christi legem, ideoque etiam adulterii causa non dissolvendum.
 « « Privatus enim error nec anteponi, nec praeiudicium afferre potest gene-
 « « rali, quam diximus, voluntati, ex qua contracti matrimonii validitas, et
 « « perpetuitas pendet ». (*De Synod. Dioec.*, l. 13, c. 22, n. 3). Hoc idem
 « tradit Pius VII in supracitato Brevi ad Archiepiscopum Moguntinum: nam
 « agens de causis, ob quas etiam haereticorum matrimonia nulla et invalida
 « possunt declarari, post impedimentorum dirimentium mentionem subdit:
 « « vel ob conditiones, quae inter dirimentia impedimenta recenseri adhuc
 « « possunt, quaeque in pactum a coniugibus deductae ipsius matrimonii
 « « substantiae opponuntur, quemdammodum eas in calvinistarum praesertim
 « « matrimoniis interponi solere plurimi affirmant ». Hanc doctrinam semper
 « et constanter sequuta est S. Congregatio, quoties examinare debuit utrum
 « valida habenda essent matrimonia contracta vel ab haereticis inter se, vel
 « etiam inter unam partem haereticam, et alteram catholicam, prout videri
 « potest apud Benedictum XIV, qui pluries huiusmodi resolutiones refert
 « (*De Synod. Dioec.*, l. 13, c. 22, n. 8), nec non in Instructione pro Vicario
 « Apostolico Oceaniae Orientalis,² in qua haec leguntur: « Tametsi autem
 « « dubitandum non sit quin validum matrimonium contrahi possit cum errore
 « « mere concomitante circa eius indissolubilitatem, quia tunc praevalet gene-
 « « ralis voluntas contrahendi matrimonium iuxta institutionem Christi, et
 « « generalis illa voluntas privatum errorem quodammodo absorbet: attamen
 « « ubi adhibetur formula cum explicita, vel implicita illa conditione, iam
 « « fieri nequit ut particularis error absorptus maneat a generali voluntate
 « « contrahendi iuxta institutionem Christi ».

Ex nunc relatis principiis A. Tua facile intelliget admitti nullimode
 « posse ut ex praesumptionibus, quantumvis gravissimis, quis sibi valeat

¹ Cf. N. 1024.

² Cf. N. 894.

efformare practica quaedam generalia criteria, quorum ope in quocumque dubio de validitate matrimoniorum coram haereticis istis ministellis contractorum, pro eorundem nullitate et invaliditate sit iudicandum: sed iuxta mentem et praxim huius S. Sedis Apostolicae oportere serio et prudenter examinare et perpendere singulos casus occurrentes, et nonnisi iuxta legitimas deductiones ex tali examine resultantes iudicari debere. Et quoniam, prout refert, dubia circa validitatem talium matrimoniorum triplici ex capite oriuntur, videlicet:

1. Ex eo quod haereticorum istorum ministri nullimode inquirere soleant circa existentiam impedimentorum inter personas coram ipsis contrahere volentes;

2. Ex eo quod uti dubius habetur baptismus a talibus ministris administratus, unde dubium exurgit utrum valida possint esse matrimonia inter catholicum et haeticum;

3. Denique ex eo, quod praesumptio habeatur contrahentes coram talibus ministris non intendere consensum praestare in vinculum perpetuum et indissolubile; ideo manifestum est iuxta casuum diversitatem inquisitiones praescriptas vel circa singula recensita capita esse faciendas, vel circa illud praesertim, unde peculiaris exurgit ratio dubitandi.

Primum itaque, iuxta regulas A. Tuae notas inquirendum erit de statu, et conditione personarum, quae in haeresi vel coram haereticis contrahentium, ad dignoscendum, utrum aliquod extiterit inter eas dirimens impedimentum quod earum matrimonium nullum et invalidum redderet. Praesertim inquirendum erit, utrum qui coram ministro haeretico matrimonium contraxerunt, ligati fuerint alio vinculo in infidelitate contracto. Porro pro hoc examine, et pro iudicio in hoc casu proferendo, A. Tua prae oculis habere debet resolutiones, et instructiones, ab hac S. Congregatione iam editas, praesertim illas datas Vicario Apostolico Oceaniae Meridionalis anno 1836,¹ et Vicario Apostolico Oceaniae Centralis anno 1872 quas insimul accipiet.²

Quoad alterum vero caput, unde dubia etiam exoriuntur, attendenda erit resolutio huius S. C. edita in feria IV, die 17 Novembris 1830,³ quae sic se habet: «Proposito dubio: An calvinistae et lutherani in illis partibus (Galliarum) degentes quorum baptismus dubium et suspectum est, infideles habendi sint, ita ut inter eos et catholicos disparitatis cultus impedimentum dirimens adesse censeatur? Respondit: Quoad haereticos, quorum sectae ritualia praescribunt collationem baptismi absque necessario usu materiae et formae essentialis, debet examinari casus particularis. Quoad alios, qui iuxta eorum ritualia baptizant valide, validum censendum est baptismus; quod si dubium persistat etiam in primo casu, censendum est validum baptismum in ordine ad validitatem matrimonii. Si autem certo cognoscatur nullum baptismum ex consuetudine acutalis illius sectae, nullum

¹ Cf. N. 874. 891.

² Cf. N. 1024.

³ Cf. N. 869.

«est matrimonium». Primum itaque inquirendum erit de collato baptismo et de ipsius validitate; et si ex hac inquisitione nihil certi deduci possit, et dubium prudens, prout supra dictum est, perseveraverit, tamquam validum in ordine ad matrimonium haberi debet, seu matrimonium cum tali dubio contractum uti validum retinendum erit atque legitimum.

Quoad ultimum denique dubitandi caput, omni diligentia et solertia investigandum erit, utrum conditio contraria perpetuitati et indissolubilitati vinculi coniugalis aliqua ratione, directe vel indirecte, explicite vel implicite, in pactum fuerit a contrahentibus deducta, seu utrum matrimonium fuerit contractum cum prava voluntate non consentiendi in vinculum perpetuum. Ad hoc cognoscendum non solum consideranda erunt verba, quibus consensus fuit expressus, sed etiam ponderanda erunt facta, quae ipsam consensus expressionem, vel modum eiusdem expressionis respicere possunt: quae, si talia fuerint ut usus et consuetudo istorum locorum ea interpretentur tamquam praedictae conditionis irritantis inductiva, pronum erit inferre abfuisse consensum in contractum perpetuum et omnino indissolubilem. Similiter considerandae, et etiam examinandae erunt formulae, quibus in istis regionibus uti solent haeretici dum ritum nuptialem exercent. Etenim illae haereticorum formulae in quibus inserta inveniuntur ea SS. Scripturarum testimonia, quibus iidem haeretici abutuntur ad proprium errorem tuendum et propugnandum de dissolubilitate vinculi coniugalis: qualia sunt illud, quod habetur apud S. Matthaeum 19, 9: «Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem etc.»; illud aliud apud eundem Evangelistam 5, 32: «Ego autem dico vobis, quia omnis qui dimiserit uxorem suam etc.» interdum merito censentur conditionem irritantem continere. Quod magis etiam manifestum apparebit si in praedictis formulis, post expressum consensum, sed eodem ritu perdurante, a contrahentibus exigatur iuramentum de fidelitate servanda cum conditione quoad usque altera pars in fidelitate persistit; quia habita ratione erroris quem profitentur haeretici, nomine fidelitatis non potest venire nisi permanentia in vinculo contracto. Praeterea cum ex precibus, vel ex adhortatione, quae aliquando praemittitur, aliquando postponitur formulae, vel ex mutuis promissionibus contrahentium, aliquod vitium irritans emergere possit, etiam ad caeremonias huiusmodi erit attendendum; nam plerumque formula iuramenti, et mutuae promissiones aequivalere possunt pacto, quod scilicet earundem violatio inducat cessationem iurium et obligationum inter coniuges, et consequenter rescissionem vinculi matrimonialis. Neque praetermittenda erit accurata consideratio morum et consuetudinum in istis regionibus vigentium inter haereticos quoad eorum matrimonia.

Quamvis enim factum inter istos haereticos commune, ut asseris, de rescissione matrimoniorum propter adulterium, vel ob alias causas etiam levioris momenti, non impediatur quominus matrimonium legitimo modo contrahatur in actu celebrationis, vel voluntas adfuerit consentiendi in vinculum perpetuum et indissolubile: tamen fieri potest ut talis adsit communis et fere universalis persuasio, vi cuius retineatur matrimonialem contractum nonnisi temporaneum et conditionatum esse, neque aliter, nisi sub

hac ratione contrahatur: unde fit ut accurata consideratio morum et consuetudinum regionis multam afferre posset lucem ad veram voluntatem contrahentium cognoscendam. Ex hisce omnibus, et etiam ex adiunctis circumstantiis sive loci sive personarum, non omnino difficile erit, praesertim ab iis qui praesentes sunt, dignoscere quanam fuerit contrahentium intentio, quando matrimonialem contractum concluderunt, et consensum praestiterunt. Fiant ergo in singulis casibus accuratae investigationes: utrum praesertim aliqua conditio contra matrimonii substantiam fuerit expresse in pactum inter contrahentes deducta: vel saltem emergant indicia, argumenta et praesumptiones, habito quoque respectu moribus regionis, et coram ministro protestante contrahant ea praecipue voluntate, ut dissoluto iuxta protestantium praxim matrimonio, ad alia vota transeant. Ex quibus omnibus deprehendatur certam contrahentium voluntatem eam esse, ut nonnisi conditionate matrimonium contrahere intendant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1465].

1051.

S. C. S. Off., 2 maii 1877.

1. Quis sit parochus proprius contrahentium matrimonium, cuius praesentia ad evitandum impedimentum clandestinitatis necessario requiritur.
2. Quomodo intelligenda verba Formulae VI: *nec illis* (facultatibus in Formula contentis) *uti ullo modo possit* (Episcopus) *extra fines suae dioecesis*.
R. Ad 1. Parochum proprium habendum esse parochum domicilii vel quasi domicilii contrahentium. Ad dignoscendum vero quasi domicilium attendendam esse regulam traditam in Instructione Fer. IV, diei 7 Iunii 1867.¹
Ad 2. Verba relatae Formulae ita esse intelligenda, ut Episcopus uti possit facultatibus erga suos subditos qui actu, quo dispensandi sunt, in propria dioecesi commorantur, quamvis ipse Episcopus extra suam dioecesim degat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1469].

1052.

S. C. S. Off., litt. 23 aug. 1877.

Dubium: Utrum in contractis matrimoniis (cum haereticis) pastores animarum partem poenitentem, dummodo seclusum sit scandalum, tuta conscientia ad receptionem sacramentorum admittere valeant.

R. Quoad matrimonia valida, ad sacramenta percipienda posse admitti sine praevia renovatione consensus, sed ab iisdem percipiendis arcendos, donec vera dederint resipiscentiae signa, et promiserint se curaturos totis viribus tam conversionem partis haereticae, quam educationem in religione

¹ Cf. N. 1001.

catholica prolis universae natae et forsitan nasciturae, et tandem donec obtinuerint absolutionem a censuris incursis una cum poenitentiis salutaribus, casu quo contraxerint coram ministro haeretico.

Quoad vero matrimonia invalida, cum sit nullum eorum matrimonium rito clandestinitatis, non esse admittendos ad receptionem sacramentorum nisi prius promiserint post impetratam dispensationem super impedimento mixtae religionis, se fideliter exequuturos eas omnes conditiones, quae exiguntur in praefata dispensatione, et dein nisi consensum renovaverint coram catholico parochi et duobus testibus, et tandem nisi obtinuerint prius absolutionem a censuris incursis una cum poenitentiis salutaribus, casu quo matrimonium attentaverint coram ministro acatholico.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1478. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 382, 383].

1053.

S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Portus Principis), 5 sept. 1877.

Cum ante omnia super baptismo petiisses « ut in baptismo parvulorum fieri valeant interrogationes in numero plurali, ut in baptismo adultorum, idque propter multitudinem baptizandorum sacerdotumque paucitatem »: censuerunt (Emi PP.) has rationes tanti non esse ut, ad exiguum temporis compendium obtinendum recedatur a praescriptione Ritualis Romani.¹ Quam, licet optime noveris, non abs re integram retulisse erit: « Si vero fuerint plures baptizandi, sive masculi sive feminae, in catechismo masculi statuuntur ad dexteram, feminae vero ad sinistram, et omnia pariter dicantur, ut supra, in proprio genere, et in numero plurali. Verum prima nominis interrogatio, exsufflatio, crucis impressio seu signatio, tunc aurium et narium cum saliva, abrenunciationis interrogatio, unctio olei catechumenorum, interrogatio de fide seu symbolo, et ipse baptismus, unctio chrismatis, candidae vestis impositio, atque accensae candelae traditio, singulariter singulis, et primum masculis, deinde feminis fieri debent ».

Ad alterum vero quod petebas « ut baptizari valeant ritu parvulorum infantes qui nondum quintum aetatis annum excesserint, quorum baptisma ob negligentiam parentum dilatum fuit »: (Emi PP.) cum praemisissent huiusmodi negligentiam in tanto salutis aeternae discrimine minime esse tolerandam, omnes ad unum censuerunt nihil ob stare quominus id fiat, idque non tantum ob rationes a te allatas, quod nempe ii parvuli rudiores sint, sacerdotes autem pauci, sed quia pueri quinquennes sunt omnino infantibus seu parvulis accensendi, ex quo tempus infantiae, ab utroque iure, primo humanae vitae septennio definitur. Idque etiam, quod ad baptismum attinet, huiusce S. Congregationis documentis roboratur.

¹ Tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum*, n. 27.

Item quaesiveras « an sacerdos qui domi in casu necessitatis baptismum conferre debeat, illud administrare queat cum omnibus ritibus et caeremoniis praescriptis, quando praevideat vel infantem certo esse moriturum, vel parentes infantem ad ecclesiam non esse delaturos ad supplendas caeremonias ritusque omissos ». Quod desuper iidem Emi Dñi casum a casu discernentes dixerunt primo ignotum minime tibi esse posse statutum Ritualis Romani in haec verba: ¹ « Si infans vel adultus graviter laboret, ut periculum immineat ne pereat antequam baptismus perficiatur, sacerdos, ommissis quae baptismum praecedunt, eum baptizet, ter vel etiam semel infundens aquam super caput eius in modum crucis dicens: *Ego te baptizo etc.* Si non habeatur aqua baptismalis, et periculum impendat, sacerdos utatur aqua simplici ». Necessitati scilicet in re tanti momenti omnino parendum. Cum vero extra mortis periculum, una vel alia de causa debeat domi baptisma conferri, tunc fiet locus tutissimae theologorum doctrinae quae tradit quod sacerdotes in casu possint, imo teneantur uti illis caeremoniis quibus possunt uti. Imo et habetur hac super re Instructio iussu Pii Papae VI tradita missionariis Loangi in Africa, ² in qua Instrukione haec habentur, quae proxime quaestionem a te positam attingunt: « Si praevideatur quod neque decursu temporis infantes ad ecclesiam pro supplendis caeremoniis deferantur, tunc satius erit ut in ipsis privatis domibus ritus et caeremoniae consuetae per Rituale praescriptae in actu collationis baptismi adhibeantur, aqua, si fieri poterit, per vos benedicta, quod facile praestare poteritis. Potius est enim ut laudabilis consuetudo, quae tantum concernit maiorem erga hoc sacramentum decentiam et reverentiam, celebrationis baptismi in ecclesia omittatur, quam ut priventur parvuli baptismi non exiguis spiritualibus bonis, quae ex adhibitis super eos sacris caeremoniis in eorum animabus ex Ecclesiae institutis multiplices derivantur ».

De Confirmationis autem sacramento id unum petiisti « ut in tribus dioecesebus tuae curae commissis administrari illud valeat sine patrinis propter difficultatem inveniendi confirmatos patrilos, angustiamque ecclesiarum ». Verum Emi Dñi ea mens stetit huiusmodi rationes non adeo valere ut generalem de patrino adhibendo legem vincere possint, quam legem, excepto casu gravis et urgentis necessitatis, egregius Ecclesiae Doctor S. Alphonsus simpliciter tradit obligare, et quidem sub gravi, excepto casu quo patrinus haberi non posset.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1480].

1054.

S. C. S. Off., 19 sept. 1877.

Saepe accidit ut graviter aegrotante aliquo excommunicato, vel publico et notorio peccatore, eius consanguinei vel familiares parochum advocarent, qui tamen aegrotum vel iam mortuum, vel sensibus destitutum, adeo-

¹ Tit. II, c. 2, *Ordo baptismi parvulorum*, n. 28.

² S. C. de Prop. Fide, instr. 30 aug. 1775. — Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 510.

que ad retractationem emittendam omnino inhabilem invenerit. Rogati consanguinei et familiares respondent, aegrotum sacerdotis operam desiderasse, aut resipiscentiae signa dedisse osculando Crucifixi imaginem, vel alios pietatis actus edendo; ac propterea cadaver religiosa pompa ad Ecclesiam deferri debere. Quaeritur itaque quomodo parochus hisce in casibus sese gerere debeat.

R. In casu exposito dari posse sepulturam ecclesiasticam, vitatis tamen ecclesiasticis pompis et solemnitatibus exequiarum. Quod si in aliquo casu circumstantiae extraordinariae concurrant, parochus consulat Ordinarium, et stet eius mandatis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1483].

1055.

S. C. S. Off., 15 maii 1878.

Proposito casu cuiusdam sacerdotis qui vocatus ad assistendum infirmum destitutum sensibus, deficiente oleo sancto, commune oleum benedixit ut inungeret infirmum eique conferret illud tantum sacramentum cuius capax erat, et quaesito: 1. An talis praxis probanda sit; 2. Vel saltem tolerari possit; Emi PP. responderunt: Ad utrumque, Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1494].

1056.

S. C. S. Off., instr. (ad Ordinarios Imperii Brasil.), 2 iul. 1878.

Pestis massonismi, qui in istis regionibus tanta religioni detrimenta infert, eo fortius reprimetur quo religiosius a clero isto servata fuerit regula catholicae doctrinae circa modum agendi cum massonibus, praesertim quod ad sacramenta attinet, ceteraque bona spiritualia a quorum communione illi prorsus sunt arcendi, donec impiae sectae nuncium remiserint. Cum autem S. Sedes certior facta fuerit multum discrepare hac in re praxim istorum parochorum, Sacrae Congregationi, approbante SSmo D. N. visum est sequentia in memoriam revocare, quae ab omnibus accurate servanda erunt.

Itaque loquendum primum de sacramento Matrimonii. Nullo modo tolerari potest quod illic in quibusdam dioecesebus, sicut refertur, usuvenit, ut matrimonia, quae a massonibus contrahuntur, cum omni solemnitate ritus catholici celebrentur. Potius si quis matrimonio coniungi postulat, qui nescitur sectae massonicae adscriptus esse, parochus totis viribus ad id incumbere tenetur ut illi sectae renuntiet; quod si renuerit, sedulo curandum est ut sponsa ac parentes eius, opportunis exhortationibus a tali coniugio deterreantur.

Quando vero parochus nullo modo potest huiusmodi matrimonium impedire, et prudenter timet, ne ex denegata matrimonio adsistentia grave scan-

dalum vel damnum oriatur, res deferenda est ad Ordinarium, qui, sicut ei opportuna nunc facultas tribuitur, inspectis omnibus casus adiunctis, permittere poterit, ut parochus matrimonio passive intersit, idest absque benedictione, alioque ritu ecclesiastico, tamquam testis autorizabilis, dummodo cautum omnino sit catholicae educationi universae prolis, aliisque similibus conditionibus. Haec vero facultas, quatenus iudicio Ordinarii necessitas postulaverit, parochis secreto delegari poterit. Quoties autem agitur de matrimonio inter unam partem catholicam et alteram, quae a fide ita deficit ut alicui falsae religioni, vel sectae haereticae sese adscripserit, requirenda est consueta et necessaria dispensatio cum solitis ac notis praescriptionibus et clausulis.

Praeterea Ordinarii, nomine S. Sedis, confessariis praecipiant, ut serio moneant suos poenitentes ne societati *francs maçons* aliisque huius generis clandestinis aggregationibus nomen dare, vel earum conventicula adire aut fovere praesumant, ac pertinacibus sacramentalem absolutionem negent. Ut autem vere resipiscentes absolvi queant ab excommunicatione incursa, Sanctitas Sua necessarias et opportunas facultates Ordinariis concedit ad decennium. Ceterum confessarii sciant hominibus liberorum muratorum societati aggregatis, licet emissi iuramenti poeniteant, sacramentalem absolutionem non esse impertiendam, priusquam ipsi absolute et positive praedictam damnatam societatem in perpetuum relinquunt, vel saltem serio promittant se id quantocius effecturos.

Insuper omnino prohibendum est, ne massones notorii officium patrini in sacramento Baptismi, vel Confirmationis suscipiant. Illi enim, quatenus adhaereant sectae ab Ecclesia damnatae, minime idonei sunt procurandae, si opus fuerit, educationi christianae spiritualium filiorum.

Reliquum est, ut quoad sepulturam massonum et exequias reddendas statuta Ecclesiae accurate serventur. Videlicet ecclesiastica sepultura massonibus notoriis concedi non potest, nisi debita retractatione emissa, per absolutionem Deo et Ecclesiae fuerint reconciliati. Si quando vero morte praeventi retractationem rite emittere non potuerint, dederint nihilominus ante mortem signa poenitentiae et devotionis, tunc poterit concedi sepultura ecclesiastica, vitatis tamen ecclesiasticis pompis et solemnitatibus exequiarum. Praeterea ecclesiastica sepultura carere debet qui adhuc post receptionem sacramentorum, ipse postulaverit sepeliri adhibitis signis sectae massonicae, nisi hanc voluntatem postea iterum retractaverit. Si vero perversa aliorum opera contra defuncti voluntatem emblemata sectae massonicae feretro apposita fuerint, cognita eorum appositione, statim amoveantur, et omnino ante associationem cadaveris. Ex iis quidem patet omnino non licere quod illic, prout relatum est, in quibusdam locis fieri solet, ut cum conventu et in praesentia cleri cadavera more massonum sepulcro inferantur.

Quoad eos casus in quibus sepultura ecclesiastica deneganda est, si ex ea re graves turbae pertimescendae sint, Ordinarii quo tutius in negotio tanti momenti procedant, pro norma habere debent responsum S. Poenitentiariae, videlicet, quoties cum gravibus minis exequiae ac sepultura ecclesiastica requirentur pro defuncto, qui, cum fuerit excommunicatus notorius,

iusdem plane privandus est secundum sacros canones et regulas DD., S. Poenitentiariae 10 Decembris 1860 hunc modum tenendum esse praescripsit:¹ Curandum ut cuncta ad normam ss. canonum fiant: quatenus vero absque turbarum et scandali periculo id obtinere nequeat, parochus neque per se, neque per alios sacerdotes ad exequias et ad sepulturam ullo modo concurrat.

Postremo cum societas massonica certo certius accensenda sit societati- bus per Apostolicas Constitutiones condemnatis, nullo pacto permitti potest ut massones in forma officiali, idest a secta deputati, S. Sacrificio Missae aliisque officiis ecclesiasticis interveniant. Interdicendum quoque est ne clerici iussioni seu desiderio massonum pareat pro celebrandis Missis seu officiis ecclesiasticis, uti a massonibus iussis seu postulatis, seu uti talibus in invitationibus ac in publicis ephemeridibus enunciatis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1495. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 699-701].

1057.

S. C. S. Off. (Coreae), 11 sept. 1878.

A novem iam annis Coreana Missio immani persecutione premitur, nec ullum habet sacerdotem qui christianos instruere ipsisque sacramenta ministrare valeat. Iam plura christianorum millia ferro persecutoris sublata sunt, aliique dispersi et errantes vix locum invenire possunt ubi sine mortis periculo habitare possint. Exinde factum est ut plures ex illis matrimonia cum paganis contrahere coacti fuerint, et quidem sine dispensatione disparitatis cultus, cum nullus esset missionarius qui talem dispensationem concederet. Item quandoque accidit ut, in usu privilegii fidei, coniux infidelis conversus et baptizatus interpellationem omiserit ad coniugem in infidelitate remanentem, licet in pluribus casibus haec interpellatio esset vel forsitan necessaria vel saltem dubiae obligationis. Denique notandum est quod, donec durabit persecutionis rabies, nequaquam fieri poterit huiusmodi interpellatio ad priorem coniugem infidelem quin gravioris persecutionis et forsitan mortis periculo grex fidelium exponatur. Ut igitur praedictis incommodis tum pro praeterito, tum pro futuro provideatur, praelaudatus orator humillime supplicat pro duplici gratia quae sequitur:

1. Pro praeterito, ut Sanctitas Vestra sanare *in radice* dignetur matrimonia iam contracta in Coreae, quae nulla vel dubia evaserunt, propter omissionem interpellationis, vel propter cultus disparitatem, aut aliud impedimentum iuris mere ecclesiastici.

2. Pro futuro, et donec durabit persecutio (dignetur S. V.) facultatem concedere dispensandi ab interpellatione coniugum in infidelitate relictorum, non solum pro casibus ordinariis, sed etiam extraordinariis, nempe quando adiri quidem potest coniux infidelis, sed de comparte iam facta christiana

¹ Cf. N. 1049.

interpellari nequit sine evidenti gravis damni ei vel christianis inferendi periculo.

R. Ad 1. Quoad matrimonia nulliter contracta vel ob impedimentum disparitatis cultus, vel ob aliud impedimentum iuris mere ecclesiastici, supplicandum SSmo pro gratia sanationis *in radice*. Quo vero ad matrimonia contracta quin solito modo interpellatio coniugis infidelis praecesserit, vel ab ea dispensatio fuerit obtenta, Vicarius Apostolicus ex facultate, quae benigne ei conceditur, dispenset ab interpellatione facienda et omnino procuret consensum renovandum: in quibus autem casibus hanc renovationem pro nunc fieri non posse iudicat, sileat, si putati coniuges sint in bona fide.

Ad 2. Supplicandum SSmo iuxta preces, nempe ut durante persecutione, Vicarius Ap. in expositis circumstantiis nomine S. Sedis dispensare valeat super interpellatione, onerata eius conscientia. — SSmus D. N. Leo d. p. Papa XIII benigne annuit pro gratia iuxta Eminentissimorum et Rmorum suffragia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1499].

1058.

S. C. S. Off., 20 nov. 1878.

Utrum conferri debeat Baptismus sub conditione haereticis qui ad catholicam fidem convertuntur e quocumque loco proveniant et ad quamcumque sectam pertineant.

R. Negative: sed in conversione haereticorum, a quocumque loco vel a quacumque secta venerint, inquirendum est de validitate baptismi in haeresi suscepti. Instituto igitur in singulis casibus examine, si compertum fuerit, aut nullum, aut nulliter collatum fuisse, baptizandi erunt absolute. Si autem pro temporum et locorum ratione, investigatione peracta, nihil sive pro validitate, sive pro invaliditate detegatur, aut adhuc probabile dubium de baptismi validitate supersit, tunc sub conditione secreto baptizentur. Demum si constiterit validum fuisse, recipiendi erunt tantummodo ad abiurationem et professionem fidei.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1504. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XI, p. 614, 615].

1059.

S. C. S. Off. (Tunkin. Central.), 29 mart. 1879.

Quum multi pagi christianorum infidelibus commixti habeant iamdiu inter se quamdam conventionem pro baiulando feretrum defunctorum, licet ipsi christiani iam habeant facultatem a S. Sede, die 13 Ianuarii 1794 concessam, servatis conditionibus in dicto decreto expressis, saepissime accidunt, ut ipsi infideles quamdam domunculam papyraceam superstitionis suppellectilibus domi refertam, cum escis, et odoramentis, super ipsum feretrum, a

christianis usque ad locum sepulturae portandum, deponant. Verum quum in praefato decreto nihil mentionis fiat de ipsa domuncula, quam *Utro-que* vocant, neque de escis, et odoramentis, hinc est dubium: Utrum christiani possint omnia ipsa portare simul cum feretro, cadavere incluso, dummodo ipsi neophyti non faciant superstitiones, et statim ac ad locum sepulturae pervenerint, infidelibus relictis, ad sua revertantur.

R. Vicarius Ap. et missionarii procurent totis viribus, sed caute et prudenter, ne peiora eveniant, conventionis, quae refertur, abrogationem, et ut fideles, propter superstitionis periculum, a memoratis funeribus gentilium omnino abstineant, prout in aliis Vicariatibus zelo missionariorum iam observatur. Interim tamen, iuxta ea quae a Vic. Ap. hactenus sunt exposita, si revera fidelibus, hoc ministerio recusato, gravia damna immincant, eaque alio opere, vel etiam solutione alicuius mulctae, christianorum conditioni proportionatae, vitari nequeant, tolerari posse ut christiani iidem simul cum feretro, cadavere incluso, portent domunculam papyraceam suppellectili domestica refertam, cum escis et odoramentis, quam infideles super feretrum deponunt; dummodo tamen nullum vel idolum, vel aliud iusmodi, quod per se sit obiectum cultus superstitionis feretro impositum aveniatur, et dummodo nullo modo ipsi christiani superstitionis caeremoniis ac ritibus gentilium participant, et citra ullam sive expressam sive tacitam eorumdem approbationem, ac quovis ministerio circa eosdem superstitionis actus excluso ita ut, delato feretro ad locum sepulturae, illi recedant: atque etiam remoto scandalo, et facta protestatione se non intendere ad superstitionem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1514].

1060.

S. C. S. Off., 2 apr. 1879.

Il Vicario Apostolico Patriarcale (di Costantinopoli) espone che una famiglia cattolica latina trovandosi anni addietro in una città della Turchia ove non era alcun prete cattolico, fece battezzare un suo nato da un sacerdote greco scismatico, il quale secondo la pratica della chiesa orientale battezzò il bambino e lo cresimò. Ora trovandosi questa famiglia in Costantinopoli domanda che lo stesso sia cresimato.

Si desidera conoscere la norma che deve seguirsi non solo nel caso esposto, ma negli altri simili che potrebbero occorrere.

R. Iuxta exposita non expedire ut confirmati, de quibus in casu, iterum a R. P. D. Episcopo inungantur, nisi adsit inter eos qui ad Tonsuram et Ordines promovendus sit, aut ipsi vel eorum parentes id petant; quo in casu Confirmationis sacramentum secreto et sub conditione esse conferendum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1515].

1061.

S. C. S. Off. (Nottingham.), 2 apr. 1879.

1. An liceat sub conditione baptizare publice et cum suis caeremoniis parvulos rationis expertes, qui in protestantismo dubie et sine caeremoniis iam baptizati, sub conditione baptizari debent.

2. An, si liceat, oporteat etiam sub praecepto huiusmodi parvulis sacras caeremonias adhibere in baptismo conditionato.

3. Quatenus affirmative, quid faciendum de permultis huiusmodi qui fere passim iam per multos annos in pueritia sub conditione sine caeremoniis iam baptizati sunt?

R. Ad 1. Baptismus sub conditione parvulis, de quibus in casu administrandum est secreto, et cum caeremoniis in Rituali Romano praescriptis.

Ad 2. Provisum in 1.

Ad 3. Dissimulandum; quod si quis petat, remittitur prudenti arbitrio R. P. D. Ordinarii.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide vol. II, n. 1516].

1062.

S. C. S. Off., 7 maii 1879.

Utrum in Missae Sacrificio possit adhiberi vinum confectum ex uvis passis (vulgo *zibibo*).

R. Detur decretum *Fer. V, 22 Iulii 1706*,¹ nempe: « Licere, dummodo liquor extrahendus a *zibibo* vel uvis passis, ex colore, odore et « gusto dignoscatur esse verum vinum ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1518].

1063.

S. C. S. Off., litt. (ad Archiep. Parisien.), 19 maii 1879.

A Sacra Rituum Congregatione remissum est Supremae huic Congregationi dubium expositum ab Eñ. Tua, utrum scilicet baptizari possint, servato ordine Baptismi parvulorum, ii pueri neophyti qui scholis catholicis admissi baptizantur ante primam Communionem.

Porro Eñi Patres Inquisitores generales, mature perpenso proposito dubio, respondendum esse duxerunt (*Fer. IV, 14 Maii*): *Affirmative*; responsiones autem praescriptae dentur a pueris baptizandis insimul cum eorum patrinis. Haec autem Eñorum Patrum responsio a SS. D. N. rata ac confirmata est.

¹ Cf. N. 772.

Attamen mens est eiusdem S. Ordinis, ut Eñ. Tua qua pollet apostolica charitate, parochorum zelum excitet, qui curent ut ii pueri catholicorum scholis recepti opportuno tempore ad baptismum accedant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1520].

1064.

S. C. S. Off. (ad Ep. Aurelianen.), 6 iun. 1879.

Postulavit Vicarius tuus generalis quomodo exequutioni committenda sit clausula adiecta indulto quo facultates Ordinariis conceduntur dispensandi in mixtis nuptiis, quae sic se habet: *dummodo cautum sit omnino conditionibus ab Ecclesia praescriptis*; dubiumque proposuit an haec clausula obligationem contrahentibus imponat promissiones, quas emittere debent, subscribendi, et coram testibus iuramento firmandi: vel potius ad hoc sola parochi attestatio sufficiat. Porro Eñi PP. Inquisitores Generales in Congregatione *fer. IV, diei 28 Aprilis* elapsi mensis Maii huic petitioni respondendum censuerunt: « *Affirmative* ad primam partem; *negative* ad secundam » nempe contrahentes curiam episcopalem adire debere ut coram officiali iuratum subscribant promissionem de praefatis conditionibus ab Ecclesia praescriptis pro sua quisque parte omnino servandis. Si vero curiam adire absolute nequeant, licentia Ordinarii seu officialis prius obtenta, coram parochi supradictam promissionem subscribant; ita tamen ut non antea dispensatio concedatur quam documentum promissionum seu cautionum a parochi assumptum ad curiam episcopalem perventum fuerit. Ceterum praeprius cavendum ne cum iis dispensetur qui moralem non praebent certitudinem se datas promissiones fideliter esse observaturos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1521].

1065.

S. C. S. Off. (Iaponiae), 14 iul. 1880.

1. Matrimonium dubie baptizati cum non baptizata estne validum?

2. Matrimonium duorum dubie baptizatorum estne validum etiamsi sint consanguinei, affines etc.

R. Ad 1. Matrimonium esse habendum uti invalidum ob impedimentum cultus disparitatis.

Ad 2. Matrimonium habendum esse ut invalidum ob impedimentum consanguinitatis vel affinitatis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1536].

1066.

S. C. S. Off. (Bengal.), 21 iul. 1880.

1. An tuto admitti possit ad fidei catholicae professionem puella decem annorum in monasterio degens, eiusdem patre haeretico invito.
2. An tuto admitti possint ad fidei catholicae professionem puellae in monasterio degentes, quarum parentes haeretici consentientes sint, imo spondeant se easdem in matrimonium duros catholicis viris, quamvis quoad se ipsos declarent haereticos se esse, et tales permanere velle.
3. An tuto admitti possint ad fidei catholicae professionem puellae (ut in praecedenti), quamvis ipsi (parentes) catholici non sint, sed indifferentes, hoc est increduli.

4. An sine mora admittendae sint ad fidei catholicae professionem et sacramentorum susceptionem puellae in praesenti bene dispositae; vel earum admissio differenda erit usque ad matrimonium cum catholico viro, propter timorem perversionis.

5. Si differenda: an admittendae sint in monasterio ut edoceantur catholicam fidem, vel expectandum usque ad tempus matrimonii cum catholico viro.

R. Ad 1. Curet prius Vicarius Ap. totis viribus consensum patris puellae obtinere: si consensus non obtineatur, perpendat serio incommoda quae ex talis puellae admissione in Ecclesiam provenire praevideantur tum quoad periculum proximum perversionis eiusdem puellae, tum quoad grave damnum scholae ac missionis catholicae; et quatenus nulla, aut spernenda incommoda praevideantur, eandem admittat sine mora: quatenus vero gravia praevideantur incommoda futura, eiusdem admissionem ad formalem et publicam professionem fidei catholicae differat, nisi periculum mortis imminet; et interim curet eam hortari ut in bono proposito perseveret, atque Deum precetur ut obstacula omnia auferre dignetur; simulque curet ut ipsa in monasterio manere pergat, et tali modo suam educationem catholicam compleat et perficiat.

Ad 2. et 3. Affirmative; et curent ut parentes stent promissis. Et quoad 1, 2, et 3, cum mente; mens est ut fiant opportuna inquisitiones super valore baptismatis puellarum: et quatenus his peractis, probabile dubium supersit de validitate huiusmodi baptismatis, puellae baptizentur sub conditione.

Ad 4. Negative, nisi fundata affulgeat spes catholicae earum educationis.

Ad 5. Provisum per responsionem ad 1, 2, et 3; et si ultiores difficultates exurgant, R. P. D. Vicarius Apostolicus recurat in singulis casibus. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1537. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 193].

1067.

S. C. S. Off. (Tchely Septentrion. etc.), 25 aug. 1880.

1. Cum in his regionibus (TCHELY SEPTENTR. OCCIDENT. ORIENT., MANDCHURIAE, MONGOLIAE) sacerdotes delegati ad conferendum sacramentum Confirmationis, ordinarie non nisi privatim infantibus et adultis moribundis hoc sacramentum conferant coram paucis et eisdem personis iam antea monitis, vel optime scientibus ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum, et hinc praedicta admonitio in casu videatur suo fine praecipuo carere, cum ab altera parte satis molesta sit; petitur ut obligatio admonendi singulis vicibus imponatur solummodo quando sacerdos solemniter confert hoc sacramentum (quod est et erit omnino rarum); pro privata autem administratione sufficiat christianos aliquoties in commune debite instruere de ordinario et extraordinario Confirmationis ministro, legendo v. g. testimonium scriptum delegationis una vice quolibet anno in singulis christianitatibus.

2. Utrum adhuc sustineatur consuetudo qua aliqui missionarii in Sinis caput pileo cooperiunt dum Missae celebrant Sacrificium.

R. Ad 1. Iuxta petita.

Ad 2. Ad mentem: Mens est ut respondeatur Vicariis Apostolicis quod quibus in locis consuetudo de qua agitur abrogata fuerit, non sit iterum instauranda; ubi vero adhuc viget, curent Vicarii Apostolici ut illa sensim aboleatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1539].

1068.

S. C. S. Off. (Ratisbonen.), 22 dec. 1880.

I. — Per Const. *Apostolicae Sedis*¹ excommunicationi latae sententiae, Episcopis sive Ordinariis reservatae, subiungere declarantur « Clerici in sacris constituti vel regulares aut moniales, post votum solemne castitatis, matrimonium contrahere praesumentes ». Quam censuram aliqui extendi etiam ad eos clericos defendunt qui *civile*, quod vocant, matrimonium contrahere attemptant in locis ubi decretum *Tametsi* Concilii Trid., *Sess. 24, cap. 1, de Reform. matrim.* promulgatum et in usu est. Haec vero sententia ab illis reiicitur. Quaeritur ergo utri sententiae sit adhaerendum.

II. — Excommunicationi nemini reservatae subiacent ex Const. *Apostolicae Sedis*, ii « qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt, aut imprimi faciunt ». Sed dum aliqui restringendam illam esse adstruunt ad libros Sacrarum Scripturarum, nec non eorumdem adnotationes vel commentarios, alii e contra affirmant libros quoscunque de

¹ Cf. N. 552.

rebus in genere ad religionem pertinentibus tractantes, ea censura comprehendendi. Quaeritur utri sententiae sit adhaerendum.

III. Moniales e clausura exeuntes extra casus et formam a S. Pio PP. V. in Constitut. *Decori*¹ praescriptam, excommunicationi latae sententiae Romano Pontifici reservatae subiiciuntur. Sed in hac dioecesi, ut etiam in pluribus aliis, omnino ab immemorabili conceditur iisdem egressus ex causis gravibus, ab Episcopo recognitis et probatis, iuxta Concilium Trid.¹ et nulla ratione habita Constitutionis Pianae. Quaeritur ergo utrum particularis ea et immemorabilis consuetudo per dictam novam Constitutionem abrogata censi debeat, an continuari possit.

IV. In eadem Const. excommunicatione Romano Pontifici reservata plectuntur « immunitatem asyli ecclesiastici ausu temerario violare iubentes aut violantes ». Hisce vero in regionibus lex asyli ecclesiastici, secundum omnem suam rationem a longissimo tempore in desuetudinem abiit, ita ut vix quisquam, nisi casu ad petendum eius patrocinium animum intendat. Nihilominus movetur quaestio, utrum, abrogata contraria consuetudine, lex asyli denuo statuta, in his quoque regionibus, sit saltem quoad substantiam servanda necnon.

V. Tandem excommunicationi subiacere declarantur alienantes et recipere praesumentes bona ecclesiastica absque beneplacito Apostolico ad formam Extravagantis *Ambitosae, de rebus ecclesiasticis non alienandis*. Ex infaustis vero casibus quibus ab initio huius saeculi bona ecclesiastica affligebantur, aliasque ob causas, subortae sunt vel praetenduntur consuetudines sacro iuri contrariae quae nonnumquam privilegiis sat vetustis firmari videntur. Circa haec igitur sequentia dubia proferri liceat:

1. An ipsa lex beneplaciti Apostolici, per memoratam Constitutionem, licet haec ad limitandas censuras latae sententiae potissimum spectavit, quasi de novo promulgata sit, ut sua vi generaliter omnes liget, atque etiam ligaret si Constitutio illa *Ambitosae* (quam ceteroquin ratam firmamque declarat) vel alia similis non praecessisset.

2. An vi clausulae declaratoriae, vi novae Constitutionis appositae, revocari censi debeant privilegia antiqua ab ipsa Apostolica Sede rite obtenta, alienandi, scilicet, absque beneplacito Apostolico.

3. An derogatio haec extendi etiam debeat ad consuetudines particulares legi de beneplacito Apostolico latae contrarias quamvis immemorabiles.

4. Utrum cadat lex foundationis alicuius loci pii vel instituti ecclesiastici, in quantum circa bona legata beneplacitum Apostolicum una cum consensu Episcopi seu Ordinarii excludit, vel permittit eorum bonorum alienationem absque tali consensu et beneplacito (ita quod Monacelli, in suo formulario, ex Cap. *Tua Nos deduxit*); an vero ista lex foundationis stare possit, saltem respectu Institutorum quae sub immediata regum protectione sunt (Trid., Sess. 22, cap. 8, *de Reform.*) regio titulo insignita, libertate legali vel facultate a regibus fundatoribus donata fuerit, faciendi de suis bonis

¹ Cf. N. 133.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 5.

quidquid sibi pro suis et Instituti totius necessitatibus decreto communi libuerit.

R. Ad I. Clericos in sacris constitutos, vel regulares aut moniales post emissum solenne castitatis votum, praesumentes contrahere matrimonium sic dictum *civile* in locis ubi lex Tridentina de clandestinitate viget, incurere excommunicationem latae sententiae Episcopis seu Ordinariis reservatam.

Ad II. Censuram nemini reservatam inflictam iis qui libros de rebus sacris tractantes sine Ordinarii approbatione imprimunt aut imprimi faciunt, restringendam esse ad libros Sacrarum Scripturarum, nec non ad eorundem adnotationes et commentarios, minime vero extendendam ad libros quoscumque de rebus sacris in genere, id est ad religionem pertinentibus tractantes.

Ad III. Affirmative ad primam partem; Negative ad secundam: nempe quoad egressum monialium a clausura servandam esse Constitutionem S. Pii V, *Decori*, contraria consuetudine non obstante.

Ad IV. Affirmative, et detur particula Instructionis fer. IV, 1 Febr. 1871.¹

Ad V. Ad 1. Affirmative. — Ad 2. Quatenus privilegia de quibus agitur generalia sint, Affirmative; quatenus sint specialia et personalia, Negative. — Ad 3. Affirmative. — Ad 4. Per recentem Constitutionem nihil immutatum esse quoad foundationes locorum piorum aliarumque ecclesiasticarum institutionum, de quibus proinde iudicandum esse prout iudicabatur ante promulgationem huius Constitutionis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1544. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XV, p. 536-539].

1069.

S. C. S. Off. (Vic. Ap. Jamaicae), 12 ian. 1881.

La nuova proposta di legge sopra i matrimoni per la Giamaica non ha per anche forza di legge; quando l'avrà, le leggi della Chiesa ne saranno affette in certi punti. (È da notare che il decreto tridentino rispetto ai matrimoni clandestini² non è stato promulgato nella Giamaica). *Quaeritur*:

1. Dobbiamo noi osservare la clausola 4 (di detta legge) che proibisce i matrimoni celebrati altrimenti che sotto questa nuova legge?

2. La clausola 18 richiede al matrimonio delle persone sotto i ventun anni il consenso dei genitori, o dei legittimi tutori. Che deve fare il sacerdote dove giudichi che tal consenso sia negato irragionevolmente?

3. Secondo la clausola 17 (della nuova legge proposta) si richiede che il ministro religioso deputato ufficiale in ordine ai matrimoni faccia la pubblicazione in tre volte ossia Domeniche successive durante gli uffici del mattino e della sera. Ora fuori di Kingston vi è appena nell'isola una cappella in cui si celebrino gli uffici domenicali più di una volta al mese. Pos-

¹ Cf. N. 1014.

² Sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 1.

sono i fedeli fuori di Kingston procurarsi un attestato delle pubblicazioni dell'ufficiale civile? E può il sacerdote valersi di tale attestato in luogo delle pubblicazioni fatte in chiesa?

4. Possono i missionari dimandare di essere deputati dal Governo ufficiali in ordine ai matrimoni?

R. Ad 1. Curandum a missionariis ut matrimonium contracturi observent praescriptiones etiam civiles, quae ad ordinem moralem, quoad effectus civiles matrimonii, conservandum conducant. Quod si contingat ut missionariorum monita nihil proficiant, vel specialis occurrat difficultas, res est ad Vic. Ap. deferenda, cuius erit iudicare utrum huiusmodi sit casus ut matrimonium permitti debeat, non obstantibus civilibus praescriptionibus.

Ad 2. Provisum in praecedenti.

Ad 3. Nihil obstat quominus fideles postulent testimonium ab officiali civili; sed huiusmodi testimonium per se non sufficere ut ad matrimonii celebrationem fideles admittantur a missionariis qui quoad publicationes se gerant iuxta leges Ecclesiae.

Ad 4. Tolerari posse pro matrimoniis catholicorum inter se, et pro mixtis iuxta Dei et Ecclesiae leges ineundis, remoto tamen quovis scandali periculo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1545].

1070.

S. C. S. Off., 9 iul. 1881.

Gli E^mi Inquisitori Generali nella Congr. di fer. V, loco IV, 7. corr. si sono occupati di un esposto di Mons. Vicario Gen. della diocesi di Orleans con cui richiamava l'attenzione della S. Sede sulla quasi generale falsificazione ed adulterazione che suole farsi dell'olio di oliva; ed essendo noto che ciò accade pure del vino, e fin anche del pane azimo, in modo da compromettere la validità di quei sacramenti che richieggono tali generi per materia; hanno disposto che da cotesta S. Congr. (di Propag.) nelle risposte che si danno ai Vescovi sulle relazioni dello stato delle chiese, capta opportunitate, s'insinuino loro che adoperino le maggiori possibili cautele nell'acquisto dei medesimi generi per l'uso dei Sacramenti.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1556. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 571].

1071.

S. C. S. Off., 31 aug. 1881.

In Congregatione Generali S. R. et Universalis Inquisitionis habitis coram E^mis ac R^mis DD. S. R. E. Cardinalibus in rebus fidei Inquisitoribus Generalibus, praehabito voto DD. Consultorum iidem E^mi ac R^mi DD.

decreverunt: — Benedictionem nuptialem quam exhibet Missale Romanum in Missa pro sponso et sponsa semper impertiendam esse in matrimoniis catholicorum, infra tamen Missae celebrationem iuxta rubricas, et extra tempus feriatum, omnibus illis coniugibus, qui eam in contrahendo matrimonio quacumque ex causa non obtinuerint; etiamsi petant post quam diu iam in matrimonio vixerint, dummodo mulier, si vidua, benedictionem ipsam in aliis nuptiis non acceperit. Insuper hortandos esse eosdem coniuges catholicos, qui benedictionem sui matrimonii non obtinuerunt, ut eam primo quoque tempore petant. Significandum vero illis, maxime si neophyti sint, vel ante conversionem ab haeresi valide contraxerint, benedictionem ipsam ad ritum et solemnitatem, non vero ad substantiam et validitatem pertinere coniugii. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1557. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XIV, p. 513].

1072.

S. C. S. Off., 11 ian. 1882.

Se sia valido il battesimo amministrato dagli eretici colla seguente forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, Ego te baptizo in nomine Filii, Ego te baptizo in nomine Spiritus Sancti.*

R. Baptismus exposita forma collatum esse validum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1561].

1073.

S. C. S. Off., litt. 8 mart. 1882.

Gli E^mi e R^mi Cardinali Inquisitori Generali nella Congregazione tenuta nella Feria IV, 8 Marzo del corr. ann. esaminarono e discussero il caso gravissimo proposto a cotesta S. C. da Monsig. Laurano Rettore del piccolo Seminario Greco-Rumeno di G. V., e dietro matura discussione emisero la seguente risoluzione, che nella Udienza della stessa feria e giorno fu approvata e confermata da Sua Santità.

« Quanto al piccolo Seminario decisero: *Pro nunc... tolerari posse*, che si ricevano eterodossi, purchè in numero discreto, ed osservate *mutatis mutandis* le regole date per Leopoli nella fer. VI loco IV, 11 Giugno 1866¹ facendo di più notare 1. le regole dell'Albizi² circa l'abiura, secondo le

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1292.

² La regola proposta dall'Albizi nell'opera, *De inconstantia in Fide, Part. I, Cap. XIV*, n. 58, p. 77, è la seguente:

« Prius cognoscitur an sufficienter sint instructi, sin minus mittuntur ad aliquem vicarium doctum ut instruantur. Demum instructi, si minores sint quatuordecim annorum, et postea professione fidei facta, reconcilientur Ecclesiae: ut fuit observatum de anno 1613

« quali si debba esigere dai giovani avanti l'età di 14 anni la sola professione della fede cattolica, prima di ammetterli ai ss. sacramenti; da quelli poi che hanno passato l'età di 14 anni, la formale abiura della setta alla quale appartennero; — 2. che occorre apprestare un antidoto alla istruzione scismatica e protestante, dando agli alunni una speciale istruzione contro quella ricevuta, e ciò senza che di questa nuova pratica si faccia strepito o rumore all'esterno ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide. vol. II, n. 1566].

1074.

S. C. S. Off., instr. (ad Archiep. Scopien.), 15 nov. 1882.

A S. Congregatione de Propaganda Fide litterae Ampl. Tuae sub die 21 Ianuarii labentis anni datae ad Supremam hanc Congregationem discutiendae remissae fuerunt. Enunciatis itaque litteris exponebas, Praesul amplissime, istis in regionibus, tot inter catholicorum fidelium millia, versari adhuc permultos quos pudet publice haberi, et sese veluti catholicae religionis assecclas manifestari. Nihilo tamen secius istiusmodi christiani ecclesiastica ieiunia, pietatis officia, preces, diesque festos observare curant, licet mao-meticae superstitionis fana ad christianae religionis nomen occultandum ingredi aliquoties non erubescant. Mulieres vero pietatis ac christianae religionis opera manifeste profitentur, atque ad sacramenta ut admittantur precibus gemendo instantissime petunt. Quare istorum occultorum fidelium matrimoniis sacerdotes adsistere nequeunt, eorumque natis Baptismi sacramentum tantum administratur. Cum autem plurimi ex occultis christianis frequenter a Te enixe exquisiverint qua via, quove modo valeant absque periculo et libere christianam religionem publice asserere, eiusdemque tot frui beneficiis, praesertim vero cum eorum mulieribus lubenti animo quascumque religionis observantias atque pietatis officia praestare sinant: edoceri exoptas a Sacra hac Congregatione num: 1. Matrimonia talium occultorum christianorum censenda sint veluti mixta connubia inter unam partem catholicam, heterodoxamque alteram; ac proinde num tales uxores, quae publice christianam religionem profitentur, admitti possint ad sacramenta Confirmationis, Poenitentiae et Eucharistiae. — 2. Num viri qui

« sub die 20 Iunii cum puero haeretico anglo annor. decem, et fuit scriptum Nuncio Coloniae die 20 Augusti 1614 quod ita observaret.

« Si vero sint maiores annor. quatuordecim, sed minores vigintiquinque admittuntur ad reconciliationem cum abiuratione de formali, sed cum clausula *citra poenam relapsus* etc.

« Advertendum tamen est, clausulam apponi solummodo in abiuratione facta a minoribus sponte comparentibus, non autem in minoribus denunciatis et praeventis, etc.

« ... Nihilominus quoad abiurationem nulla est differentia inter maiorem et minorem vigintiquinque annorum, sed utrisque aequaliter imponitur, cum non agatur de poena corporali, sed de expurgatione delicti quoad suspicionem haeresis, cuius purgatio omnibus communis est ».

christiani occulti vocantur, qui abstinere a quavis superstitionis mahumeticae simulatione, imo catholicis vacant pietatis operibus, et quorum uxores manifesta catholicae religionis professione gloriantur, possint ne coniungi in matrimonio iuxta ritum S. R. E. indeque admitti ad sacramentorum participationem. — Eñi PP. Cardd. Inquisitores Gen. omnibus ab Ampli-tud. Tua, ut supra, expositis mature perpensis, in Congregatione Gen. Fer. IV, die 15 Novembris 1882 Tibi respondendum censuerunt hisce literis.

In primis matrimonia occultorum christianorum, iuxta exposita, non fore censenda uti mixta, sed potius nulla, utpote clandestinitatis vitio irrita. Eiusmodi autem praetensi coniuges admittendos esse ad contrahendum iuxta ritum S. M. Ecclesiae, hac tamen lege, ut renovetur matrimonialis consensus coram parochio et testibus, omissis solemnitatibus. Insuper vir, christianus occultus, sub sanctitate iuramenti praestare tenetur necessarias cautiones de universa prole educanda in exclusiva et publica professione catholicae religionis. Vir autem, dum se ipsum sinit mahumetanum reputari, non admittatur ad sacramentorum participationem. Tandem si vir catholicus occultus renuat omnino matrimonialem renovare consensum, et cautiones superius recensitas praestare, tunc recurrendum erit ad S. Sedem, expositis omnibus adiunctis in casu concurrentibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1579].

1075.

S. C. S. Off. (Mongoliae), 29 nov. 1882.

Missionarii nostri in nova praesertim Missione in regionibus Ortons et adiacentibus locis ab aliquibus annis feliciter incoepa, multas et graves experiuntur difficultates quoad matrimonia a neophytis in infidelitate contracta, et nova post conversionem ineunda.

Praecipuae rationes harum difficultatum ex eo proveniunt quod isti populi vitam nomadem agentes, nullam stabilem teneant habitationem. Dein apud istos infideles consuetudo habet, quod etiam ob leves rationes, et quasi ad libitum, a matrimonio resilire liceat. Ex quo non raro evenit, mulieres a primo marito dimissas, aut ab eo fugientes, iam cum secundo, tertio aut quarto viro, primo adhuc probabiliter vivente, cohabitare, quando ad fidem converti desiderant; et sic pari in casu saepissime versantur viri sese convertentes ad fidem. Ob istam nimiam matrimonii dissolvendi facilitatem missionarii dubitarunt de validitate praedictorum matrimoniorum, utpote contra indissolubilitatem et firmitatem coniugalis vinculi contractorum; ex hoc tamen ut certo principio procedere non audemus. Quamvis missionariis nostris in his Missionibus, ducentis et amplius leucis a nobis distantibus, facultatem nobis a S. Sede pro casibus ordinariis delegabilem factam communicaverimus, propter speciales rerum circumstantias super memoratas, ista facultas eos ab anxietatibus et difficultatibus vix liberare

valet. Etenim haec exigit, ut ante dispensationem in interpellatione omnia adhibeantur media et diligentiae ut pars in infidelitate relicta reperiatur et interpellari possit. Quomodo in his regionibus desertis, ubi nulla sunt domicilia inscripta, nuntia et ephemerides publicae ignorantur, ista investigatio cum aliquo successu fundato adhiberi potest? eo magis quod missionarius non per se ipsum sed per homines, quibus vix satis fidei in re tanti momenti adhiberi potest, dictam inquisitionem et interpellationem peragere teneatur. Quare omnino optandum foret, tam pro tranquillitate missionariorum quam pro validitate matrimonii post conversionem contrahendi, ut concederetur facultas dispensandi in interpellatione non tantum in casibus ordinariis sed etiam in casibus extraordinariis pro quibus Vicarius Apostolicus ipse pro viginti tantum casibus facultate nunc gaudet. Quare suppliciter rogamus Sanctam Sedem ut nobis hanc ultimam facultatem dispensandi scilicet in casibus extraordinariis indeterminato numero delegabilem concedere dignetur. Ut facilius missionarii nostri intelligant quandonam ad dispensationem in interpellatione recurrere valeant, sequentes quaestiones subiicimus:

1. Qualis distantia in praedictis regionibus ubi viae sunt tam difficiles et periculosae incolarumque loca tam incerta, censetur sufficiens ut interpellatio habeatur impossibilis, cum pro ipsa facienda missionarius expensas etiam cum dubio effectu suppeditare teneatur? An, verbi gratia, iter septem vel octo dierum in aditu et reditu censeatur sufficiens ratio ut interpellatio iudicetur impossibilis?

2. Quid censendum de responso affirmativo partis infidelis, scilicet se velle pacifice cohabitare sine contumelia Creatoris, si fundate timetur, ne sic respondeat, ut uxorem conversam aliis vendat aut tradat?

3. Quid censendum de responso partis infidelis interrogatae utrum velit converti, et respondet: «habeo aliquam intentionem, sed hic et nunc non possum me determinare, postea videbo etc.»? An in casu pars conversa tenetur expectare suae partis infidelis futuram resolutionem cum proprio periculo?

4. Quid censendum de responso negativo a parte infideli obtento, scilicet non velle converti aut pacifice cohabitare cum sua parte conversa, si istud responsum non quidem cordate sed quasi oblique obtentum fuerit? Verbi gratia si ille qui ad interpellationem missus fuit, infideli dicat: «scisne? ista uxor a te antea dimissa, aut fugiens, nunc intravit in istam novam religionem europaeorum, et quaerit alium virum; an, si ad te rediret, adhuc reciperes pro uxore tua, et cum ea pacifice cohabitares, et quam nunc habes uxorem dimitteres?» Pars infidelis tali modo interrogata sapientissime respondet negative, sed missionarius de eo non raro angitur.

5. Ex concessione S. Sedis datur missionariis facultas dispensandi, ut si quis infidelis plures uxores habeat, cum una quam ex illis elegerit, post conversionem manere possit, si prima converti noluerit, et selecta fidelis fiat. Quaeritur si iste infidelis qui bona fide non habitat cum prima sed cum una ex secundariis, ab ea separandus sit ante baptismum, et admonendus de necessitate interpellandae primae uxoris; vel utrum haec admonitio et

separatio differri possint usque post baptismum? Ratio dilationis admonitionis esset quia in tali casu si statim imponeretur obligatio separationis, pariter spes conversionis evanesceret; quod si in bona fide relinqui possent, forsitan utraque anima salvari posset.

6. An ille infidelis censendus est plures uxores habere, qui non collective cum pluribus habitat, sed prima dimissa, secunda vendita, cum tertia iunctus est? Item an infidelis qui suam uxorem in infidelitate dimiserit, et nunc vult converti, sed durante catechumenatu assumit aliam uxorem, praedicta electione uxorum frui licite possit; seu potius talis catechumenus omnino monendus est, ut secundam dimittat, et si renuat, e numero catechumenorum utpote indispositus removendus est?

Has preces Eñi ac Rñi Patres in rebus Fidei Inquisitores Generales serio et mature expendentes Feria IV, die 29 Novembris 1882 censuerunt supplicandum SSmo ut facultas dispensandi ab interpellatione in casibus extraordinariis favore Ampl. Tuae extendatur ad quinquaginta casus. Peculiariter vero animadverti a Te volunt iidem Eñi Patres difficultatem illam et anxietatem qua missionarii premuntur quando agitur de usu facultatis dispensandi ab interpellatione, quaeque Tibi causa fuit cur ampliorem pro casibus extraordinariis facultatem peteres, vel penitus tollendam, vel magna saltem ex parte imminuendam esse, si attente inspiciatur qui ordinarius quive extraordinarius casus sit habendus; primus quidem, ut ex verbis ipsis indulti patet, tunc evenit quando scilicet adhibitis antea omnibus diligentis, etiam per publicas ephemerides, ad reperiendum locum ubi coniux infidelis habitat, iisque in irritum cecissis, constet saltem summarie et extraiudicialiter coniugem absentem moneri legitime non posse, aut monitum infra tempus in monitione praefixum, suam voluntatem non significasse; alter quando adiri quidem potest coniux infidelis, sed de comparte facta christiana interpellari nequit sine evidenti gravi damni ei vel christianis inferendi periculo. Iam vero ex iis quae narras, facile conicitur casus qui isthic eveniunt inter ordinarios ut plurimum recensendos esse; ac proinde non esse huiusmodi, qui adeo graves difficultates facessant.

Verum sive agatur de ordinariis sive de extraordinariis casibus, investigationes et diligentiae antequam ab interpellatione dispensetur semper erunt adhibendae, in primis quidem ut saltem summarie et extraiudicialiter constet, coniugem absentem moneri legitime non posse aut monitum infra tempus in monitione praefixum suam voluntatem non significasse; in alteris, ut constet de evidenti periculo gravi damni, quod ex interpellatione vel in compartem christianam vel in alios christifideles obventurum esset. Sed neque ex huiusmodi investigationibus difficultates admodum graves oriri posse videntur, cum, omnia plenaria ac iudiciali forma, summaria et extraiudicialis adhibenda permittatur.

Insuper alio etiam ex capite huiusmodi difficultates imminui poterunt. Nam cum incolentibus regiones Ortons aliasque adjacentes mos sit, ab initio matrimoniis ob leves rationes et quasi pro habitu resilire, merito a missionariis dubitatur, utrum ea inter mera contubernia seu concubinatus adnumeranda sint.

Id ut dignoscatur, sedulo investigandum erit iuxta doctrinam traditam, a Benedicto XIV, de Synod. Dioeces., lib. XIII, cap. 22, utrum iisdem coniunctionibus adiecta sit aliqua conditio matrimonii substantiae, et praesertim perpetuitati seu indissolubilitati contraria.

Si adhibitis huiusmodi investigationibus certo constiterit de tali conditione, matrimonia erunt omnino nulla, et difficultates interpellationis faciendae evanescent, quia pars ad fidem conversa, nulla tunc compartis interpellandae lege tenebitur: imo si ambo in maritali coniunctione permanere velint, novum consensum mutuo edere debebunt. At si, peractis diligentibus investigationibus, adhuc serio et prudenter dubitetur, utrum huiusmodi connubia inter contubernia seu veros concubitus sint recensenda tunc etiam difficultatibus levandis magno Tibi adiumento erit decretum, quod, Archiepiscopo Quebecensi postulante, Suprema haec S. Rom. et Univers. Inquisitionis Congregatio die 8 Iulii (Iunii) 1836 tulit,¹ cuius exemplar una cum hisce litteris ad Te mittitur.

Ad dubia vero ab Ampl. Tua proposita Eñi Patres ita respondendum mandarunt:

Ad 1. Iuxta statuta Synodi Sutchuensis, Cap. IX, n. VIII, illam longitudinem sufficere, quae perpensis omnibus locorum et rerum adiunctis magnam affert difficultatem.

Ad 2. Si ante interpellationem faciendam satis constet de voluntate hominis vendendi aut aliis tradendi suam uxorem, Vicarius Apostolicus, vi suarum facultatum pro casibus extraordinariis datis, dispenset ab interpellationibus. Si vero post interpellationem factam responsio affirmativa habita fuerit, et per processum extraiudicalem constet certis argumentis de mala viri dispositione vendendi aut aliis tradendi mulierem, Vicarius Apostolicus affirmativam responsionem pro negativa retinere poterit, et permittere transitum mulieris conversae ad alias nuptias, facto de hac resolutione verbo cum SSmo. In casibus particularibus, in quibus haec certa argumenta desint, recurat ad S. Sedem.

Ad 3. Stet praescriptioni Synodi Limanae Tertiae, Act. 2, Cap. 10 a Sixto V adprobatae, quae ita statuit: « Si infidelis spem suae conversionis maturam ostendat, christianus nullo modo ad alias nuptias transeat, quemadmodum est sacris canonibus definitum; sed coniugis lucrum in Christo expectet. Si vero differat conversionem suam, neque tamen iam baptizato coniugi perniciosus existat, eum a fide avertendo, aut ad mortale peccatum pertrahendo (etenim id cum fit, sacri canones eos necessario separandos volunt, et christiano novi coniugii ineundi potestatem tribuunt), tunc et expectandum adhuc esse per semestre tempus, et assidue de sua interim conversione admonendum. Sed quoniam tum periculum recens conversi cavendum est, ne si diu permanserit in toro infidelis, fidem Christi fortassis amittat, dum vult servare homini: tum vero libertati illius consulendum est, ne caelebs vivere cogatur qui forsitan uritur, idcirco decernimus ut, transacto sex mensium spatio, res ad Episcopum deferatur, qui bene perspe-

¹ Cf. N. 874.

cta causa, fidei declaret, copiam esse aliud matrimonium ineundi propter fidei aut caritatis scandalum, quod patiat. Quod si nullum esse periculum in cohabitatione viderit, iubeat expectare infidelem, vel etiam consulat cohabitare, si prodesse intelligit iuxta Pauli Apostoli consilium. Neque enim potest omnibus conversis eandem regulam praefigi, cum occurrant profecto variae circumstantiae neque sit omnium infidelium eadem ratio.

Ad 4. Quoad praeteritum acquiescat, facto verbo cum SSmo: sed in posterum interpellationes esse omnino faciendas iuxta formas ab Ecclesia praescriptas.

Ad 5. Affirmative ad 1. partem; Negative ad 2.

Ad 6. Catechumenum esse omnino separandum a muliere de qua in dubio: si nolit separari, non posse admitti ad Baptismum; peracta separatione, necessaria instructione, et post baptismum, positus ponendis, liberum esse hanc mulierem ducere.

In Audientia porro diei 6 Decembris 1882 Sanctissimus D. N. Leo div. prov. PP. XIII resolutiones Eminentissimorum Patrum ratas habuit et confirmavit, et extraordinarias facultates inibi expressas Amplit. Tuae benigne concessit, servatis servandis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1581].

1076.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Rituum Orient.), a. 1883.

Quemadmodum matrimonii foedus tamquam officium naturae proli educandae, aliisque maximi momenti bonis consequendis perpetuam et individuum vitae consuetudinem inter coniuges exigit, et eo sanctius tamquam Ecclesiae sacramentum indissolubile sit oportet, aiente Domino: *quod Deus coniunxit, homo non separet*; ita non minus quando cum aliquo ex impedimentis, quae dirimentia nuncupantur, initum, atque idcirco verum matrimonium non fuerit, a legitima Ecclesiae potestate, ad quam causae matrimoniales unice spectant, irritum ac nullum ut iudicetur seu declaretur, ipsa sacramenti dignitas, ratio iustitiae, et animarum salus postulat.

1. Verum quanto studio quantaque solertia opus sit, ut in singulis casibus alicuius impedimenti dirimentis existentia solide comprobetur, experientia quotidiana testatur. Nam et nonnulla impedimenta sunt ipsa per sese probatu difficillima, et saepe contingit ut facta, ex quibus probationes erui debent, ita sint implexa, iisque circumstantiis involuta, ut difficillime eadem explicari, et de iisdem iudicium proferri queat. Hinc est, quod Sancta Sedes pro ea sollicitudine, qua tanti sacramenti dignitati, administrationi iustitiae, et animarum saluti cautum semper voluit, numquam omisit, editis opportune sive Constitutionibus Apostolicis, sive Instructionibus, regulas praescribere, quarum ope in casibus etiam difficilioribus veritas tuto detegi, et iudicium recte ferri possit.

2. Experientia tamen compertum est, Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos diversorum rituum orientalium ob speciales condiciones, in quibus

eorum dioeceses versantur, non semper posse iisdem Apostolicis Constitutionibus atque Instructionibus quoad omnia sese conformare, nec proinde semper consequi plenam illam processuum et iudiciorum legalitatem, quae tantopere desideranda esset in huiusmodi causis definiendis.

Quare ut, quantum fieri potest, ss. canonum praescriptiones in re tanti momenti religiose serventur, et simul consulatur specialibus conditionibus, in quibus versantur tribunalia ecclesiastica penes orientales, Summus Pontifex specialem Instructionem pro praedictis tribunalibus iussit exarari, quae ab iis omnibus, ad quos spectat, accurate executioni mandetur.

PARS I. — Tit. I. *De accusatione matrimonii.*

3. Ut in tribunali ecclesiastico causa aliqua matrimonialis tractanda suscipiatur, necesse est ut contra matrimonium regularis et iuridica accusatio praecesserit; quae nunquam erit admittenda, nisi proficiscatur a persona vel personis, quae communi iure habiles ad accusandum habeantur. Etenim in quibusdam impedimentis ipsi coniuges tantum uti accusatores admittuntur; in aliis, qui sunt iisdem sanguine propinqui, vel etiam quilibet de populo; ac tandem ex officio etiam inquisitio fieri potest, et quandoque debet, quando praesertim contra alicuius matrimonii validitatem simplex denuntiatio facta fuerit, aut fama fundamentum veritatis praesefrens de alicuius impedimenti existentia divulgata sit.

4. Ista accusatio coram legitimo Ordinario ecclesiastico fieri debet, et quidem in scripto: si oretenus facta fuerit, iudicialis reddenda erit iuxta regulas communi iure traditas, scilicet efficiendo ut accusator eam repetat coram tribunali, et a cancellario in actis redigatur.

5. In ea, praeter accuratam facti expositionem, enarranda erunt omnia adiuncta necessaria, et omnia indicia concurrentia; indicandi et nominandi testes de re instructi, ut hoc modo fundamenta accusationis cognoscantur, et via tribunali sternatur veritati detegendae.

Tit. II. *De tribunali constituendo.*

6. Accusatione sic recepta, munus moderatoris actorum Episcopus vel ipse sibi assumet, vel suum Vicarium generalem aut alium probum et expertum virum e clero ad illud delegabit. Similiter alium virum designabit, qui cancellarii officio fungens quidquid ad causam pertinet in acta referat, ac nominatim interrogationes examinandis faciendas, eorumque responsiones scripto consignet.

7. Praeterea ipse Ordinarius omnino tenetur deputare alium virum ecclesiasticum iuris scientia et vitae probitate praeditum, qui matrimonii defensor existat. Eum vero suspendere vel remove, si iusta causa adfuerit, et alium substituere iis qualitatibus ornatum Ordinario semper fas erit.

8. Praedictae deputationes et delegationes in scriptis ab Ordinario fiant, et earum authentica documenta, vel saltem mentio in actis prostent.

9. Moderatoris actorum erit tribunal convocare, partes et testes citare ut in iudicium compareant; terminos dilationis concedere, quoties rationa-

biliter ab iis qui ius habent petantur; edere decreta et ordinationes pro regulari et recta actorum compilatione. Quae omnia scripto erunt exaranda et in actis ipsis recensenda.

10. Defensor matrimonii antequam munus sibi commissum suscipiat, coram actorum moderatore iuramentum praestabit, tactis sanctis Evangeliiis, de munere suo diligenter et incorrupte adimplendo, spondens se omnia voce et scripto deducturum quae ad validitatem matrimonii sustinendam conferre iudicaverit. Hic matrimonii defensor a moderatore actorum citandus erit ad quaelibet acta, ne vitio nullitatis concidant; eidem semper et quandocumque acta processus, etsi nondum publicati, erunt communicanda, semper et quandocumque eius scripta recipienda, atque novi termini, eo flagitante, prorogandi, ut ea scripta perficiat atque exhibeat.

11. Quod si ob peculiares circumstantias matrimonii defensor singulis actis interesse nequiverit, absoluto processu eadem ipsi tradantur, ut eas exarare queat animadversiones quas tuendae matrimonii validitati necessarias iudicaverit; si alia acta suggesserit, haec conficienda omnino erunt; si ex iam confectis deprehenderit alias adesse personas testimonio ferendo idoneas et opportunas nondum examinatas, has examini subiiciendas proponet.

Tit. III. *De methodo sequenda in actis conficiendis.*

12. Constituto tribunali, haec actorum conficiendorum ratio tenenda erit: Ab omnibus et singulis testimonium dicturis moderator actorum ante omnia iuramentum exiget de veritate dicenda, et si ita res postulet, etiam de secreto servando, praemissa congrua monitione de iuramenti sanctitate, praesertim si examinandi rudes sint et ignari. Iuramentum praestandum erit tactis sanctis Evangeliiis, et in singulis examinibus eodem modo repetendum.

13. Qui examini subiiciendi sunt, seorsum semper audiantur. Porro cancellarius adnotabit diem, mensem, et annum cuiuslibet examinis, nec non singulorum nomen, cognomen, aetatem, conditionem, statum, et patriam, et etiam quod iuramentum revera praestiterint.

14. Post quodlibet examen, etiamsi eadem persona pluries illi subiicienda sit, cancellarius clara et intelligibili voce coram eadem legat interrogationes et responsiones, facta eidem facultate variandi aut declarandi quidquid ei visum fuerit: deinde ipse examinatus subscribat, et si fuerit illiteratus, faciet hoc signum Crucis; ac denique moderator actorum et defensor validitatis matrimonii apponent suam subscriptionem, et cancellarius de actu rogabit.

15. Si aliquando contingat examinandos apud exteras et forsan longinquas regiones versari, nec tribunali se sistere posse, a moderatore actorum accurata factorum et circumstantiarum, quarum cognitio et confirmatio requiritur, expositio erit facienda, quae concinnatis opportunis interrogationibus, de sententia quoque defensoris matrimonii, et indicatis examinandorum nominibus, ad Ordinarium loci, in quo commorantur, mittatur, et ille sive per se, sive per suum vicarium generalem, sive per alium virum pro-

bum et expertum e clero eligendum, eos examini subiiciat iuxta datas interrogationes, requisito prius iuramento de veritate dicenda, et caeteris servatis quae supra praescripta sunt.

Si vero contigerit aliquem examini subiiciendum e vita migrasse, mortis documentum inter acta recenseatur.

16. Quoad singulos in iudicium vocatos vel vocandos actorum moderator inquirere debet probitatem et credibilitatem, et ad hoc curabit ut ab eorum parochis, sin minus a personis fide dignis, litterae testimoniales exhibeantur, quae etiam in actis erunt referendae.

17. Inter examinandos primo loco venit ille qui accusationem contra matrimonium movit. Ab isto exquirendum erit, ut clare distincteque exponat accusationis titulum, facta omnia fideliter et religiose enarret, eorumque probationes afferat; circumstantias omnes et indicia exponat quae vel ex propria scientia cognoverit, vel ex aliorum relatione didicerit; et denique nominet testes quos de re instructos sciverit, vel saltem reputaverit.

18. Secundo loco veniunt coniuges ipsi, qui semper, et seorsum audiri debent, ut unusquisque sua iura tueri, et rationes, deductiones, ac facta allata aut reiicere, aut explicare queat. Quaelibet pars examini subiecta poterit vel illico post examen, vel etiam deinceps, antequam processus claudatur, proponere, si velit, articulos, super quibus alter coniux sit examinandus; et quatenus etiam ab hoc articuli proponantur, erit iterum citandus coniux qui primus fuerat examinatus, ut super articulis ab altero propositis audiat. Iuxta casuum diversitatem a coniugibus inquirendum erit ut, si qua documenta habeant ad suum matrimonium, vel ad coniugalem vitae consuetudinem spectantia, ea exhibeant, in acta recensenda. Quae documenta cuiuscumque generis sint, et a quocumque exhibeantur, semper erunt recipienda; et cancellarius adnotare debet diem, mensem, et annum, nec non nomen illius a quo exhibita fuerunt.

19. Si ambo coniuges concordantes in depositionibus fuerint, moderator actorum et defensor matrimonii sedulo inspiciant utrum inter eosdem conclusio intercesserit. Hoc in casu singula argumenta contra eorum depositiones ex processu resultantia distincte iisdem obiciantur, ut fraude, si qua fuerit, detecta, veritas, quoad fieri possit, dilucide appareat.

20. Post coniuges citandi erunt testes inducti, servata eorum examinandorum ratione superius descripta, et exquisitis ab iisdem iis notitiis, de quibus instructi existimantur. Interrogationes singulis faciendae, prout accusationis titulus, aut allata factorum et circumstantiarum congeries, vel ipsa testium indoles atque capacitas requirere videatur, sagacitati atque prudentiae moderatoris actorum et defensoris vinculi relinquuntur, qui illas concinnare, augere aut imminuere poterunt, dummodo tamen semper ea omnia inquirentur quae ad rectum proferendum iudicium aut necessaria aut opportuna censeantur.

21. Quae in actis continentur, nemini, ne ipsis quidem coniugibus eorumque defensoribus, erunt communicanda ante processus publicationem, uno excepto matrimonii defensore, cui liberum erit semper et quandocumque acta inspicere et examinare.

22. Quatenus vero actorum moderatori aut defensori matrimonii nulla alia probatio requirenda videatur, finis imponatur probationum collectioni, et processus publicetur, edito hac super re decreto ab ipso moderatore, a defensore matrimonii, et a cancellario subscribendo.

23. Publicato processu, locus fiet defensionibus quas partes ad sua iura tuenda voluerint allegare, facta iisdem facultate adhibendi eos defensores quos maluerint; imo praemonendae erunt de hoc iure, ut lata sententia, iniustae contra eam incusationi aut reclamationi aditus praecludatur. Allegationes autem si ab iisdem oblatae fuerint, comunicandae erunt defensori vinculi matrimonialis, ut eas expendere, et, quatenus matrimonii validitatem impugnent, refutare valeat.

Tit. IV. De sententiae prolatione et publicatione.

24. Omnibus ut supra peractis, ad sententiam pronunciandam veniendum erit. Quod ut ab Ordinario seu eius delegato rite fiat, in primis a defensore matrimonii exquiri debet declaratio, sibi nihil amplius deducendum aut inquirendum superesse; deinde integra causa duobus aut tribus viris peritis, si haberi possint, examinanda subiiciatur, et nonnisi audito eorum voto sententia proferatur.

Haec in scriptis erit exaranda, in eaque rationum momenta, quibus innititur, ex processu deprompta exponantur, succincte quidem, sed ita tamen, ne quidpiam essenziale omittatur. Sententia subscriptione iudicis et secretarii, nec non sigillo curiae episcopalis munita partibus erit notificanda per curiae apparitorem, relicto iisdem illius exemplari, de quo in scripto fides erit facienda.

25. Iudex, si pro validitate matrimonii sententiam dixerit, et nemo ex coniugibus contra eam appellaverit, neque defensor matrimonii appellabit, et causa finita censeatur. E contra si matrimonium nullum fuisse decreverit, quamvis coniuges iudicio Praelati acquieverint, defensor matrimonii appellationem facere debet, et novam sententiam ab alio tribunali postulare; quam appellationem primus iudex impedire nulla unquam ratione poterit. Interim nullatenus permittetur partibus novas nuptias inire. Quamvis appellationi interponendae nulli fatales dies vinculi defensori statuti sint, curandum tamen ut quantocius id fiat. Quod si defensor ipse hoc munus neglexerit, compelli ad id poterit vel a suo Episcopo, vel etiam ab illo, apud quem de iure appellatio esset facienda.

26. Inspecta speciali conditione dioecesium orientalium, ordo appellationis erit prout sequitur. Si prima sententia a curia episcopali lata fuerit, appellatio fiet ad curiam patriarchalem; si vero a curia patriarchali ea prodierit, appellabitur ad S. Sedem. Item ad eandem S. Sedem appellatio erit semper facienda, quoties primae duae sententiae inter se conformes non fuerint, nisi partibus placuerit causam ad ipsam S. Sedem ab initio et immediate deferre.

Tit. V. De secunda instantia.

27. Facta appellatione, Episcopus seu Ordinarius qui primam sententiam protulit, eam remittere debet una cum integro processu, caeterisque omnibus ad causam iterum iudicandam pertinentibus, ad tribunal ad quod appellatum est.

28. Hoc autem omnia a primo tribunali peracta diligenter examinabit, atque ea omnia peraget quae necessaria videbuntur, ut defectus suppleantur, dubia elucidentur, et errores corrigantur. Hunc in finem praesente semper vinculi defensore in curia constituto vel specialiter delegato, coniuges examinet, investigationes instituet circa documenta priori tribunali exhibita, testes, a quibus novae informationes hauriri possint, iterum audiet. Immo poterit etiam praescribere, ut novus processus ex integro conficiatur.

Verum quatenus validae desint rationes novum processum exigendi, consultius erit, praesertim si personarum et locorum circumstantiae id suaserint, ut processu iam expleto utatur, indictis tamen ulterioribus investigationibus quas necessarias iudicaverit.

Quod si novum processum faciendum esse censuerit, methodus supra descripta servanda erit. Si vero aliqua tantum nova acta adiungenda, vel novi aliquid investigandum censuerit, semper tamen defensor matrimonii adesse debet, vel saltem nova haec eidem communicanda erunt, ut promunere suo ea expendere, et quatenus opus esse duxerit, proprias animadversiones illis apponere valeat.

29. Expleto examine primi processus, et imposito fine novis investigationibus, iudex appellationis debet exquirere a defensore matrimonii, utrum aliquid adhuc habeat deducendum aut inquirendum; et quatenus se nil amplius habere dixerit, auditis prius, modo quo supra declaratum est, aliquibus viris in scientia iuris peritis, sententiam pronuntiabit, omnia servando quae pro tribunali primae instantiae praescripta fuerunt.

30. Quando utraque sententia conformis pro validitate coniugii pronuntiata sit, sciat tamen pars impugnans matrimonium, sibi adhuc omnino patere appellationem ad Apostolicam Sedem. Si porro in secunda aequae ac in prima sententia nullum ac irritum matrimonium iudicatum fuerit, et ab ea pars vel defensor pro sua conscientia non crediderit appellandum, in potestate et arbitrio coniugum sit novas nuptias contrahere, dummodo alicui eorum ob aliquod impedimentum vel legitimam causam id vetitum non sit. Potestas tamen post alteram sententiam conformem, ut supra, coniugibus facta intelligatur, salvo semper et firmo remanente iure seu privilegio caussarum matrimonialium, quae ob cuiuscumque temporis lapsum numquam transeunt in rem iudicatam; sed si nova res, quae non deducta vel ignorata fuerit, detegatur, resumí possunt et rursus in iudicalem controversiam revocari. Quod si a secunda sententia super nullitate vel altera pars appellaverit, vel defensor matrimonii ei salva conscientia acquiescendum non putet, quia sibi vel manifeste iniusta vel aliunde invalida videatur, re tota ad S. Sedem delata, interim firma remaneat utrique coniugi prohibitio ad alias transeundi nuptias.

PARS II. — Tit. VI. De regulis servandis in tractandis causis matrimonialibus in specie.

Praeter hactenus recensitas regulas in omnibus causis matrimonialibus generatim servandas ut iuridica illis stet validitas, quaedam etiam speciales prae oculis habendae sunt iuxta peculiarem impedimentorum naturam et indolem quae iudicio occasionem praebuerunt. Quare de his singulis, saltem quae frequentius occurrere solent, aliqua speciatim animadvertenda sunt.

Art. 1. De impedimentis cognationis carnalis, vel spiritualis, et affinitatis.

31. Si matrimonium impugnetur ob assertum impedimentum cognationis carnalis aut spiritualis, vel affinitatis, facile erit eiusdem existentiam detegere ope authenticorum documentorum. Etenim cognatio carnalis, et etiam affinitas, quae ex praecedenti matrimonio processerit, dignoscuntur ex arbore genealogica utriusque familiae, conficienda ex regestis matrimoniorum, et ex libris etiam baptizatorum, in quibus notata esse debent nomina non modo coniugum, et eorum qui baptizati sunt, sed horum etiam parentum. Similiter ex libris baptizatorum et confirmatorum aperte eruitur cognatio spiritualis, quia in illis una cum eorum qui baptizati vel confirmati fuerunt, nomina quoque recensita esse debent sive patrinorum sive matrinarum. Talia documenta in forma authentica ex dictis libris erunt haurienda opera parochorum vel curiae, una cum testimonio de eorum identitate cum respectivis particulis in libris extantibus; imo si a parocho testimonium datum fuerit, opus erit ut eiusdem parochi obsignatio a curia Episcopali authentica declaretur.

32. Quod si aliquod oriatur dubium circa documenta praedicta vel circa eorum veritatem, in iudicium vocandi erunt et iuridice examinandi consanguinei, affines, propinqui, quibus origo eorum de quibus agitur nota sit aut nota esse possit, ut ex horum depositionibus gradus consanguinitatis vel affinitatis clarius valeat determinari. Non levi fundamento huic rei esse potest etiam publica fama, de qua ratio erit habenda; eius tamen sedulo consideranda erit origo et rationes quibus innititur. Caeterum iudex semper prae oculis habeat, his quaestionibus dirimendis praecipuum fundamentum praebere documenta authentica, et numquam licere contra eadem iudicare, nisi ex certis et evidentibus argumentis constiterit ipsa vitiosa aut falsa esse. Ac proinde locorum Ordinarii sedulo curabunt ut libri baptizatorum, confirmatorum, et matrimonio copulatorum, nec non defunctorum a parochis diligentissime exarentur et accurate custodiantur.

Art. 2. De impedimento publicae honestatis.

33. Quoties aliquod matrimonium impugnetur ob impedimentum, quod publicae honestatis nominatur, in primis accurate statuendum erit, utrum illud originem duxerit ex matrimonio simpliciter rato, an ex sponsalibus. In priori casu ad impedimentum adstruendum proferantur documenta

matrimonii praecedentis celebrationem comprobantia, quae documenta facile suppeditabunt vel libri matrimoniorum a paroco servandi, si matrimonium coram Ecclesia fuerit celebratum, vel regesta existentia penes ministros haereticos, si apud eos matrimonium contractum affirmetur. Quamvis documenta vel a sola civili potestate, vel ab haereticis manantia, vim habere possint aliquando ad factum de matrimonio celebrato extraiudicialiter confirmandum, tamen iudex catholicus, qui de existentia impedimenti sententiam laturus erit, curabit ut in iudicium compareant partes, testes qui matrimonii celebrationi interfuerunt, propinqui eorum qui contraxerunt, nec non omnes quos sciverit de re instructos, ut omnia possint cognosci quae ad factum rite iudicandum conducere poterunt.

34. Quod si praedictum impedimentum ortum asseratur ex sponsalibus cum persona alteri parti consanguinea in gradu impedimentum constituyente contractis, ad iudicium proferendum duo erunt inquirenda, videlicet utrum revera asserta sponsalia locum habuerint, et utrum valida in sensu canonico haberi possint. Primum deducendum erit ex partium confessione, dummodo haec exceptiones minime patiantur, ex documentis si habeantur, ex testimonio fidem merentium depositionibus, nec non ex indiciis quae iudex peritus et expertus deducere poterit ex circumstantiis quae facta exposita aut praecesserunt aut subsequutae sunt. Ad secundum probandum, utrum videlicet asserta sponsalia valida fuerint in sensu canonico, plura erunt sedulo perpendenda. Ante omnia iudex prae oculis habeat, quod ex usu et consuetudine fere in singulis locis speciales aliquae formae pro solempni sponsalium celebratione inductae reperiuntur, quae communiter et regulariter ab omnibus servari solent. Itaque inquirendum erit, utrum istae formae fuerint, nec ne, servatae; si primum, praesumptio pro sponsalium valore aderit, contra quam nunquam erit iudicandum, nisi ex certis et evidentibus argumentis sponsalia nulliter contracta fuisse constiterit; si secundum, inquirendum erit, qua de causa consuetae formae fuerint omissae, et utrum pro personarum, locorum, et consuetudinum circumstantiis sponsalia nihilominus valide fuerint contracta, eo quod utrimque voluntas sese obligandi vere intercesserit, atque ita ut ex iure impedimentum constituent. In hunc finem praeter alia quaerendum est, quibus verbis, vel factis sibi futurum matrimonium promiserint; utrum promissio ab utraque parte processerit; et, si ab una tantum, utrum alia eam acceptaverit sive verbis, sive factis, sive signis aequivalentibus; utrum post datam promissionem praetensi sponsi reputaverint sese matrimonio contrahendo obligatos, an liberos. Erit quoque inquirendum de sponsorum conditione, utrum scilicet ea talis sit ut praesumi non possit veram in ipsis voluntatem sese mutuo obligandi adfuisse.

35. Quatenus casus exigat, inquirendum etiam erit, qua aetate praetensi sponsi sibi invicem matrimonium promiserint. Etenim sponsalia ab infantibus, vel a maiori cum infante contracta, ipso iure nulla sunt, et impedimentum publicae honestatis gignere non valent. Quare in hoc casu inquirendum erit de aetate legitima eorum, a quibus sponsalia fuerunt contracta, quod facile fiet petitis documentis ex libris baptizatorum atque ex testimonio parentum, sive aliorum, qui personas, de quibus agitur cognoscunt. Si

constiterit in aetate adhuc infanti sponsalia inita fuisse, investigandum erit utrum post septennium fuerint renovata, aut saltem ratificata.

Art. 3. De impedimento vis et metus.

36. Circa impedimentum quod vis et metus, ante omnia advertendum occurrit, neminem a iure admitti ad matrimonium ex hoc capite impugnandum nisi qui violentiam et coactionem passus dicitur: reiici vero eum qui per longum tempus in matrimonio vixerit, dummodo eidem libertas et opportunitas reclamandi non defuerit; ita ut si liber iam a metu sua sponte in coniugali domo perstiterit, matrimonialia officia non detrectaverit, audiri amplius non debeat. Etenim qui liber a coactione metuve, facultate et opportunitate reclamandi non utitur, censetur consentire, et ratificare quod antea invitatus atque adverso animo fecerat. Unde in primis erit inquirendum, utrum accusatio tempore, uti dicitur, utili facta sit; et si hoc iam fluxerit, quaerendum erit quam de causa hoc acciderit, ut iudicari possit utrum accusatio admittenda an reiicienda sit. Secundo prae oculis habendum erit, solummodo metum gravem, qui nempe in virum constantem cadat, matrimonium dirimere, et consequenter ad hunc metum exquirendum omnes sive moderatoris actorum sive defensoris matrimonii investigationes esse dirigendas. Porro gravitas timoris oritur ex natura minarum, ex qualitate tum eorum, a quibus illae proficiscuntur, tum eorum qui eas passi dicuntur. Ista tria itaque erunt praesertim investiganda.

37. Circa primum sedulo inquirendum, utrum qui de adhibita coactione accusatur, ita consueverint agere cum persona quae coacta dicitur, ut gravem atque molestam eidem redderent domesticam et familiarem cohabitationem; quatenam fuerint in specie molestiae eidem illatae; utrum verba gravi indignatione plena adhibita, intentata haereditatis privatio, eiectio e paterna domo, an addita etiam verbera.

Circa secundum considerandum est, utrum qui de illata vi metuve accusatur, patria potestate et auctoritate pollerent, an qui vim metumve passi sunt, nullatenus iisdem subiecti fuerint; quae ratio vis inferendae; magna ne ex matrimonio propriae domui utilitas, aut decus obventurum; quae indoles vim inferentium, quae conditio, qui mores; qua ratione familiam regere consueverint; utrum ad iracundiam et violentiam ita essent proclives, ut facile quod minabantur perficerent, et animo ita essent duro atque obstinato, ut a nemine sibi contradici aut consiliis suis impedimenta obici paterentur.

Quoad tertium ratio habenda erit primum sexus personae quae violentiam passa dicitur; facilius enim animus puellae commovetur, quam viri; deinde aetatis, educationis, indolis, utrum nempe mitis ac timida fuerit, an fortis et constans; qua ratione in familia vivere consueverit, utrum sub custodia et vigilantia parentum, ita ut ab eorum imperio semper et in omnibus penderet, an aliqua libertate frueretur ut et propria sensa exponere, et iuxta propriam voluntatem operari potuerit; an parentes ita eam segregaverint, ut omnis consilii expetendi facultas eidem adempta fuerit, nec cui-

quam eiusdem alloquendae copiam tribuerint, nisi quos de matrimonio ineundo consilia praeberere posse iudicaverint.

38. Praeter ista inquirendum erit, utrum qui de illata vi conqueritur, aliquando relationem habuerit cum eo cum quo postea contraxit; et utrum aliquando propositum habuerit cum eodem contrahendi. In casu affirmativo inquirendum, quas ob causas voluntatis mutatio contigerit; a quo tempore consilium fuerit mutatum, utrum nempe antequam parentes propriam voluntatem ostenderent, an postea; et utrum ex praecedenti relatione aliqua exorta sit suspicio contra decorem vel ipsius personae, vel familiae, a qua parentes moveri potuerint ad matrimonium exigendum tamquam remedium bonae famae recuperandae. Etiam investigandum, quid haec persona fecerit ut a coactione parentum sese liberaret: utrum preces adhibuerit, utrum usa fuerit opera aliorum ad parentes a proposito dimovendos, utrum et quomodo propriam aversionem et contrarietatem in illud matrimonium significaverit, utrum et quomodo altera pars operam dederit ut matrimonium revera concluderetur. Considerandum erit, utrum quando contractus matrimonialis erat signandus, libenter et sine ulla protestatione id praestiterit, utrum aliqua fraus adhibita ad talem obsignationem obtinendam; quomodo sese gesserit, sive quando necessaria pro matrimonio parabantur, sive quando ad consensum promendum adducta fuit, sive quando post datum consensum festum nuptiale celebrabatur, utrum nempe his omnibus hilaris, prompte, et laeta adstiterit, an secus. Consideranda quoque eius agendi ratio erga alteram partem, et erga eiusdem familiam; utrum nempe benevola et affectuosa, utrum libenter et sine oppositione ad officia matrimonialia sese exhibuerit, an eisdem obstiterit, ea praesertim de causa quia matrimonium nullum putaverit, atque ut melius tueri posset propriam libertatem. Ad hoc postremum factum probandum considerari debet, utrum hac de causa inter coniuges ipsos ortae sint lites et contentiones, utrum hoc factum manifestaverint, et quibus; a quo tempore post matrimonium istae querimoniae inceperint, et ex qua causa vel ratione, utrum ad tales lites et dissensiones tollendas adhibita fuerint consilia, hortationes, et, in casu affirmativo, a quibus et quo exitu.

39. Ad praedicta cognoscenda in iudicium vocandi erunt ambo coniuges, eorumque parentes, illi praesertim qui de coactione adhibita accusantur, et opportune interrogandi de facto ipso, de modo, de animo, et de fine ob quem ad vim adhibendam ducti fuerint. Item vocandi propinqui et familiares violentiam accusantis, et interrogandi de omnibus quae vel ad parentes, vel ad filios referuntur; utrum quidquam eorum quae in actis habentur viderint aut audiverint, quidve norint accidisse ad rem pertinens, sive antequam matrimonium celebraretur, sive tempore cohabitationis, sive post coniugum separationem, si haec locum habuerit. In hisce examinandis iudex diligenter invigilet, utrum aliqua collusionis suspicandae causa subsit, et curet, ut quoad singulas personas parochorum testimonium obtineat de ipsarum probitate atque credibilitate. Post istos vocandi parochus vel alius sacerdos, qui matrimonio adstiterit; illi qui eiusdem celebrationi et festo nuptiali interfuerunt, ut referant praesertim de modo quo persona

contra matrimonium reclamans in illis circumstantiis se gesserit; aliae personae inductae, illae speciatim quae adhibitae fuerunt vel ut consiliis et hortationibus reclamantem ad matrimonium inducerent, vel ut excitarent ad officia matrimonialia praestanda, ab iisque quaerendum, quid egerint, quibus argumentis usae, quidve consecutae fuerint.

40. Caeterum in hac re iudex sciat, matrimonium esse per se factum quoddam solemne et publicum, quod semper validum censi debet, nisi evidentes rationes eiusdem nullitatem demonstraverint. Ideo curandum quidem omni studio atque diligentia, ut rationes istae colligantur, sed iudicium contra matrimonium nunquam erit pronunciandum, nisi earum complexio omne prudens dubium de existentia impedimenti excludat.

Art. 4. De impedimento ligaminis.

41. Vinculum praecedentis matrimonii, quod ad posterius connubium impugnandum adducitur, repetendum asseritur vel ex matrimonio, catholico modo a catholicis celebrato; vel ex connubio ab haereticis aut schismaticis iuxta diversarum sectarum instituta contracto, et postea per sententiam talium tribunalium dissoluto; vel ex contractu inter infideles, qui postea rescissus, aut nullus fuerit declaratus. Diversorum istorum casuum possibilitas, aut etiam frequentia manifesta est, cum in regionibus orientalibus catholici commixti vivere cogantur cum haereticis, et infidelibus. Quaedam pro singulis casibus adnotanda sunt, quia diversis legibus reguntur.

42. Ad primum casum quod attinet, doctrina catholica est matrimonium baptizatorum rite celebratum et consummatum aliter solvi non posse, nisi per mortem unius coniugis; et ideo locum non esse eiusdem dissolutioni declarandae in iudicio, nisi de morte alterutrius coniugis constiterit. Ut autem de hac constare dicatur, non sufficit rumor aut fama quaecumque, neque solae praesumptiones, sed requiritur certus de ea nuntius, aut saltem concursus talium rationum, quae certo nuntio aequipollentes omne de illa dubium excludant. Ideo in hoc casu iudex ante omnia exigere debebit, ut prioris matrimonii documentum authenticum proferatur, atque, si opus fuerit, alias probationes colliget, quae praedicti prioris matrimonii existentiam demonstrent; similiter exquiret documenta vel probationes de secundo matrimonio contracto; quae omnia documenta facile haberi poterunt ex libris matrimoniorum in parochiis asservatis. Post haec exigenda erunt a competentibus parochis authentica documenta de praetensa morte alterius coniugis, et in defectu poterunt eadem requiri ab auctoritate civili, si suos libros habuerit, in quibus adnotentur. Quae comparari debebunt cum documento secundum matrimonium comprobante, ut cognoscatur, utrum secundum hoc matrimonium contractum fuerit ante, vel post prioris coniugis mortem; atque ita iudicetur utrum secundum matrimonium validum, an nullum fuerit.

43. Quando ad mortem prioris coniugis probandam praesto non sunt neque esse possunt haec authentica documenta, aliis argumentis et aliis probationibus opus est, quae a iudice sedulo erunt colligendae. In primis

argumentum desumi potest ex depositione testium fidem merentium, si ipsi de visu mortem illius, de quo agitur, revera accidisse affirmaverint, aut idem asseruerint ex auditu, dummodo non ex vaga aliqua relatione, sed a personis minime suspectis proprias informationes se hausisse testentur. Isti testes erunt interrogandi, utrum bene cognoverint quem mortuum asserunt; quo tempore, quo loco mors acciderit; qua de caussa; ubi cadaver sepultum; utrum adsint et ubi commorentur alii qui de hoc facto instructi sint aut esse possint. Ab illis vero qui ex aliorum relatione deponunt, erit quoque inquirendum, a quibus tales hauserint notitias; a quo tempore fama de morte vulgari coeperit, et quid ipsi sentiant de probitate et credibilitate eorum qui primitus de re ista sunt loquuti; utrum isti peculiarem aliquam rationem habuerint aut habere potuerint ut talem notitiam evulgarent. His cognitis, in iudicium vocandi erunt testes inducti, et eodem modo examini subiiciendi, ut tandem aliquando vel ad testes de visu, vel ad certa documenta obtinenda perveniatur. Animadvertat iudex, ne admittat eos qui sponte ad examen accesserint, quia mendaces praesumuntur; et si requisiti fuerint, quaerat ab eis, a quibusnam, ubi, quando, quomodo, coram quibus, et quoties fuerint requisiti; utrum pro hoc testimonio ferendo fuerit ipsis aliquid datum, promissum, remissum, vel oblatum a personis interesse habentibus, vel ab aliis eorum nomine. Similiter advertat, non esse admittendos testes qui personas, de quibus agitur, plene non cognoscant; et consequenter extraneos non esse testes idoneos, nisi a longo tempore in loco fuerint, aut ex peculiaribus circumstantiis appareat eos cognitionem habere potuisse de iis quae enarrant. Quod si testes sive de visu, sive de auditu haberi non poterunt, considerandae erunt circumstantiae omnes in facto concurrentes, et diligenter ponderandae, ut videatur, utrum ex illarum complexu exsurgere possit moralis illa certitudo quae necessaria est ut iudicium proferatur. Porro circumstantiae istae praecipue sunt: aetas personae quae mortua dicitur, utrum senior, an iunior fuerit; tempus eiusdem discessus a patria et familia, utrum longius an brevius; locus vel loca, ad quae se contulerit, utrum valitudini corporali noxia, an et quibus vicissitudinibus subiecta fuerint, ex. gr. num ibidem bella, vel pestilentiae saevierint; eiusdem personae physica constitutio, utrum sana et robusta, an debilis et infirma. Erit similiter perpendenda causa quare e propria discesserit domo, utrum nempe ad negotium vel ad artem aliquam exercendam, an potius ut coniugem dereliqueret. Haec cognosci vel deduci poterunt ex benevolis, aut contrariis relationibus, quas vel coniuges habuerunt inter se, durante eorum contubernio, vel ille qui discessit continuavit cum altero coniuge sive per litteras sive per nuncios; si enim constiterit, ad tempus talem epistolarum sive relationum consuetudinem adfuisse, et postea cessasse, quin cessationis causa aut ratio appareat, gravis de morte obita praesumptio habebitur; si e contra constiterit eum qui discessit nunquam epistolarum commercium habuisse cum sua familia, aut cum propinquis et amicis, indicium mere negativum nullam probationem facere poterit. Ponderandum quoque erit genus vitae, quod discedens in aliena regione amplexus fuerit; si vitam et artem militarem exercendam

elegerit, vel arti nauticae aut servitio alicuius navis sese addixerit, et cognoscatur in quo exercitu militaverit, aut in qua navi servierit, inquisitiones erunt faciendae penes duces exercitus illius, et penes gubernatores vel officiales navis. Si cognita fuerint loca, in quibus commoratus est, in singulis locis et praesertim in illo in quo commorabatur, quando eius indicia perdita fuerunt, investigationes erunt faciendae. Ad has tribunal adhibebit idoneas personas, si praesto sint, vel etiam civiles auctoritates, ab iisdem postulando ut, quibus pollent modis, de illo opportunas investigationes faciant, atque etiam in subsidium vocentur publica diaria cum indicatione nominis, cognominis, patriae, professionis, et conditionis illius, de quo quaeritur. Item si fieri possit, tribunal curabit, ut in locis in quibus idem commoratus fuerit publica edicta affigantur, et singuli excitentur, ut notitias, si quas habent, velint suppeditare. Si omnibus istis adiumentis adhibitis nihil omnino poterit reperiri, et si omnes circumstantiae ad mortem prioris coniugis ante secundas nuptias, de quarum valore agitur, adstruendam conspiraverint, iudex sententiam proferre contra secundum matrimonium non poterit; non enim constaret de eius nullitate. Quod si de matrimonio contrahendo agatur, hoc permitti numquam poterit, donec de morte prioris coniugis certo constiterit.

44. At si non ex isto capite, sed potius quia primum matrimonium in haeresi contractum, rescissum fuerit ob aliam causam, specialia quaedam erunt observanda. Et primo advertendum est, evangelicam et apostolicam doctrinam esse matrimonium valide celebratum solvi non posse propter adulterium, vel propter molestam cohabitationem, aut longam et affectatam coniugis unius absentiam, aut propter aliud quodcumque motivum ab haereticis confictum. Quare si constiterit, a tribunalibus haereticorum ob aliquam ex istis rationibus praecedens matrimonium dissolutum fuisse, caussa in favorem secundi matrimonii a tribunali catholico ne admittenda quidem seu introducenda erit. Si vero eiusdem dissolutio fuerit decreta ob alium titulum a iure canonico recognitum, sciendum est, acta a tribunali haeretico confecta valore iuridico carere, et ex ipsis solummodo iudicium proferre catholico iudici minime licere. Quare tunc caussa ex integro erit instituenda, et iuxta ss. canones pertractanda. Vetitum tamen non est, imo aliquando expediet, ut acta tribunalis haeretici requirantur, quo plenior factorum et circumstantiarum cognitio attingatur. Imo si huiusmodi documenta a partibus fuerint exhibita, dummodo nihil aliud obstet, poterunt adhiberi, atque ex illis indicia colligi. Partes tamen erunt semper audiendae, nec non, quatenus fieri poterit, etiam testes singuli iterum in iudicium vocandi, et interrogandi ad normam harum regularum. Neque omittenda aliarum personarum iuridica depositio, si adesse cognoscantur; sicut neque alia acta, quae vel moderator vel defensor matrimonii necessaria reputaverint. Si perpensis omnibus iudex censuerit, sententiam edicendam esse conformem sententiae a tribunali haeretico prolatae, numquam tamen istam sententiam tamquam sui iudicii motivum invocare debet; neque ullo modo post eam existimandum erit duas adesse sententias conformes, a quibus necesse non sit appellare.

45. Quoad matrimonia in infidelitate contracta, si haec dissoluta dicantur per sententiam editam vel ab auctoritate civili, vel a quovis tribunali haeretico, eadem erunt servanda quae dicta sunt de matrimoniis baptizatorum resolutis per sententiam tribunalis saecularis, nempe causam admittendam non esse, si rescissio proclamata fuerit ex titulo ab Ecclesia non agnito, vel servatis servandis esse ex integro instituendam, si contrarium contigerit. Si vero coniugum separatio acciderit absque ullo iudicio, observandum utrum pars quae coram tribunali catholico agere intendit, secundum matrimonium contraxerit post baptismi susceptionem, an ante. Si matrimonium acciderit cum parte catholica post baptismi susceptionem, erit inquirendum, utrum praecesserit coniugis adhuc infidelis canonica interpellatio, aut saltem a legitima potestate fuerit super eadem interpellatione dispensatum. Quatenus constiterit de facta interpellatione aut de illius dispensatione, primum matrimonium nequit amplius constituere vinculum secundum connubium irritans; quatenus vero neque interpellatio neque eiusdem dispensatio praecesserit, primum matrimonium obstat quidem secundo, sed Ordinarius iudicium suspendere debet, et casum cum omnibus suis circumstantiis ad S. Sedem remittere, quae ipsi Ordinario quid faciendum sit, indicabit. Ad probandum vero, utrum interpellatio vel eius dispensatio intercesserit, consulendi erunt libri matrimoniorum, vel etiam regesta curiae, in quibus haec accurate erunt semper recensenda. Quod si secundum matrimonium contractum fuerit etiam in infidelitate, praesumendum quidem erit quod, antequam persona, de qua agitur, ad baptismum admitteretur, servata fuerint omnia quae sacri canones pro his casibus statuunt; sed si institutis opportunis investigationibus adhuc dubium subsit, ad S. Sedem erit recurrendum.

Art. 5. *De impedimento impotentiae.*

Ad impugnandum ex capite impotentiae matrimonium solummodo coniuges admittuntur, quia ipsis solummodo hoc factum cognitum esse potest, et ipsi tantummodo de hac re solliciti esse debent. Ut autem impotentia matrimonium contractum irritet, necesse est, ut sit antecedens atque perpetua, quae scilicet naturalibus atque licitis remediis tolli non possit. Ista impotentia si fuerit absoluta, seu talis ut omnino impossibilem reddat coniugalem copulam, matrimonium dirimit semper, et cum qualibet persona contractum; si vero relativa tantum, matrimonium dirimit solummodo cum illa, ad quam impotentia ipsa refertur. Ita igitur in causis huius generis investigationes erunt dirigendae, ut tandem deveniatur ad adstruendam vel excludendam assertam impotentiam antecedentem et perpetuam, sive absolutam sive saltem relativam.

Hunc in finem in primis audiendi erunt coniuges ipsi, prius ille, qui in causa actor fuerit. Isti erunt opportune interrogandi, a quo tempore sese cognoverint; an parentum consensu, sponte, et mutua voluntate matrimonium inierint, an eodem cubiculo et toro usi fuerint, officiisque coniugalibus ultro libenterque operam dederint; an matrimonium consumma-

verint; an ipse examinatus cognoscat, vel suspicetur causas, propter quas consummare nequiverit, licet iteratis vicibus id conatus fuerit; an id contigerit ob causam vel defectum physicum ex parte mulieris, an vero ex parte viri; an, quae et quanto tempore adhibita fuerint medicamenta, vel alia remedia, et quinam fuerint eorum effectus; quanto tempore simul convixerint, et condormierint; quis primus alterum coniugem deseruerit; quatenam aliae causae accesserint ad separationem producendam; an et quibus parentibus, amicis, vel propinquis manifestaverint matrimonium consummatum non fuisse, eosque singillatim nominent. Quatenus ambo coniuges in responsionibus conveniant, attente consideretur, utrum suspicio adsit alicuius collusionis, et tunc omnia et singula iisdem obiciantur, ut fraus, si adsit, detegatur.

Partibus ipsis auditis, examini subiiciantur testes inducti ab iisdem coniugibus, ac primo eorum parentes, quia melius informati praesumuntur, postea vero propinqui, famuli, amici, vicini, et quotquot de re instructi reputantur. Si quis ex testibus mortuus fuerit, fides mortis requiratur, inter acta recensenda; si vero alio abierit, curetur ut per Ordinarium loci, ubi commoratur, examinetur. Interrogandi autem erunt testes praesertim: an cognoscant coniuges, de quibus est sermo; an sciant, utrum libenter mutuoque affectu sese copulaverint, condormierint, matrimonium consummaverint; quibus de causis consummare nequiverint; an ad causas illas amovendas aliquid, et quid experti fuerint; utrum et cuius generis conquestus inter eos exorti, et quatenam eorum causa: unde sciverint quae deponunt; et si ab extraneis ea compererint, quomodo vocentur, et ubinam commorentur. Interrogandi quoque de fama tam apud ipsos quam apud alios circa assertam non consummationem, et impotentiam.

Si partes ipsae aut testes deposuerint, pharmaca vel remedia adhibita fuisse, inquiratur de medico vel medicis, qui illa praescripserunt, in iudicium vocentur, et interrogentur de natura et qualitate morbi, quo coniuges laborare compererint, de symptomatibus, ex quibus ipsi naturam morbi deduxerint; de physica constitutione illius, cui assistentiam praebuerunt; de natura medicamentorum adhibitorum, nec non de effectu ab iisdem producto. Similiter interrogentur, utrum qui curae medicae subiectus fuit, vel aliquis alius ipsis manifestaverit, matrimonium aut non consummatum fuisse aut non potuisse consummari; quid ipsi sentiant de tali asserta non consummatione, quid alii.

Singulorum testium expleto examine, duo saltem ex celebrioribus medicinae et chirurgiae peritis seligantur, qui corpus viri inspiciant, si de ipsius impotentia agitur, et iuxta probata suae artis praecepta examinent, utrum ad coeundum potens sit. Antequam opus sibi commissum implere incipiant, iuramentum praestent de munere adimplendo cum omni diligentia et de iudicio proferendo absque ullo partium studio. Quidquid ex facta inspectione detexerint, scripto narrabunt, et ingenue dicent, quid ipsi sentiant de illius viri impotentia; utrum eam putent acquisitam, an ingentam; absolutam, an relativam. Haec scripto ab ipsis iuramento firmata cancellario tradentur, ut inter acta recenseantur.

Similiter duae eligantur obstetrices in arte et praxi peritiores ac bonae famae, quibus post emissum iuramentum de munere fideliter adimplendo committatur inspectio corporis mulieris. Istaе obstetrices a duobus saltem peritis, uno medico, altero chirurgo erunt instruendae de recognoscendo statu physico mulieris, prout medicinae legalis praecepta ferunt. Deinde unaquaeque earum seorsum, quae repererit, sub iuramenti fide in scriptis mulieris integritate, et de eius aptitudine ad actus coniugales, si haec impugnata sit, declaret aperte. Hae relationes medicorum iudicio subiiciantur, qui sua vice referant, utrum inspectio regulariter sit facta; utrum ex ipsa habeantur sufficientia elementa ad iudicium proferendum de conditione talis mulieris; et utrum ex illis deduci possit pro diversa dubiorum ratione eiusdem vel integritas, vel etiam impotentia.

Quod si in aliquibus locis obstetrices peritae non habeantur, et inspectio corporis mulieris omnino necessaria iudicetur, haec medicis peritis et honestate atque aetate gravibus committatur, sicut iisdem esset committenda, si observationes ab obstetricibus factae concludentes non reperirentur. In his autem casibus matrona honesta iureiurando ad secretum obligata ipsi inspectioni semper assistat.

Facile porro patet, quam sancte in omnibus huiusmodi inspectionibus cavendum sit, ne quidquam agatur, quod divinae legi et castitatis virtuti adversetur.

Quod si ob singulares locorum circumstantias impossibile aut valde difficile aliquando fuerit, ut duo medici periti, et duae obstetrices item peritae reperiantur, tolerari poterit, ut unus tantum medicus et una obstetrix adhibeatur. Curandum tamen in hoc casu, ut relationes utriusque examinandae subiiciantur duobus aliis medica et chirurgica scientia doctis ibidem vel alibi commorantibus, ut fide iurata iudicium suum super eas proferant, num scilicet iisdem sit fidendum, et num ipsae exhibeant motiva, quae sententiae ferendae solido fundamento sint.

Haec mulieris inspectio omittenda erit, si ea vidua sit, aut constiterit, post separationem a coniuge, cum quo lis est, aut etiam ante, cum alio viro commercium habuisse.

Medici et obstetrices, quantum fieri poterit, inter catholicos eligantur; si vero ex his haberi nequeant, tolerari poterit, ut acatholici adhibeantur, dummodo tamen aliunde constet, eos esse probos et honestos, neque a spiritu catholicae religioni infenso duci.

His omnibus accurate peractis, si omnia ad assertam impotentiam probandam conspiraverint, Ordinarius pro matrimonii nullitate iudicabit; sin adhuc dubium aliquod supererit, a sententia proferenda abstinere, et novas ulterioresque investigationes instituendas praecipiet; quas si inire impossibile fuerit, aut si his non obstantibus dubium semper remanserit, aut si de matrimonio non consummato dumtaxat, minime vero de alterutrius impotentia constiterit, nec coniuges reconciliari queant, integra causa ad S. Sedem transmittatur, cuius erit opportune providere.

Adnotatio specialis de impedimento voti sollemnis et Ordinis sacri. — Quoties tractanda occurrerit causa matrimonialis, in qua de impedimento sollemnis voti castitatis vel Ordinis sacri cum adnexa castitatis lege agatur, ea integra, post processum inforatorium, ad necessaria documenta et motiva colligenda institutum, a Rm̄is Patriarchis aliisve Ordinariis ad Sedem Apostolicam deferatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1588. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVIII, p. 344-368].

1077.

S. C. S. Off., 17 ian. 1883.

Utrum declaratio SSm̄i die 4 Dec. 1872¹ complectatur etiam missionarios sinenses.

R. Affirmative; et ad mentem, Mens est: 1. Ut illis verbis *simpliciter reservatae Pontifici* substituantur alia verba Clementis IX, nempe: *A qua excommunicatione latae sententiae ipso facto incurrenda nemo absolvi potest, praeterquam in mortis articulo constitutus, nisi lucris huiusmodi prius restitutus* (Clemens IX, in Constitut. *Sollicitudo pastoralis*, 17 Iunii 1669, § 4).² —

2. Ut eadem prohibitio ac poena ad mentem eiusdem Clementis IX, non solum afficiat missionarios europaeos, sed etiam quoscumque ecclesiasticos viros, qui sub nomine missionariorum, aut quovis alio titulo, pro tempore missi fuerint aut in illis partibus quomodolibet morabuntur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1589. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 707].

1078.

S. C. S. Off. (Bombay), 21 febr. 1883.

Utrum, quando post diligentem indagationem de valore baptismi a ministro haeretico collati nihil constiterit nisi ministellum baptizantem pertinuisse ad sectam anglicanam, cuius Rituale validam praescribit materiam et formam, hoc factum sufficiat ad praesumendam baptismi validitatem, ita ut ad licite conferendum baptismum conditionatum speciali argumento probari debeat eius invaliditas; an vero praesumi debeat invaliditas baptismi a tali ministello collati, ita ut sacerdos in tali casu conditionate rebaptizans irregularitatem non incurrat.

R. Detur decretum fer. IV, 20 Nov. 1878.³ Quoad irregularitatem vero, iuxta exposita non fuisse incursum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1590. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVI, p. 415, 416].

¹ Cf. N. 1023.

² Cf. N. 243.

³ Cf. N. 1058.

1079.

S. C. S. Off. (Bombay), 21 febr. 1883.

Utrum iuramentum massonicum non retractatum considerari et tractari possit vel debeat ad instar impedimenti matrimonium impediens aut etiam dirimentis; et quae cautela exigi debeant ut matrimonium puellae catholicae cum viro franco-muratore iurato licite aut etiam valide a parocho benedici possit.

R. Quod attinet ad matrimonium, in quo una contrahentium pars clandestinis aggregationibus notorie adhaeret, donec Apostolica Sedes generale decretum hac in re non ediderit, oportet ut Pastores caute et prudenter se gerant, et debent potius in casibus particularibus ea statuere, quae magis in Domino expedire iudicaverint, quam generali regula aliquid decernere. Omnino vero excludatur celebratio Sacrificii Missae nisi quando gravia adiuncta aliter exigant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1591. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 512].

1080.

S. C. S. Off. (S. Hyacinthi), 7 mart. 1883.

Se possono ammettersi alla partecipazione dei sacramenti quei che solo per fine di evitare danni temporali si ascrissero a società segrete, intendendo di rimanere cattolici.

R. Iuxta exposita catholicos, de quibus agitur, admitti posse ad sacramenta, praevia absolutione a censuris, quatenus opus sit (pro qua dantur Episcopo opportuna facultates) dummodo: 1. reapse sese omnino separaverint a societatibus praedictis; - 2. promittant nunquam amplius fore ut sese immisceant alicui actui societatum ipsarum tum secreto tum publico, et praesertim numquam amplius se soluturos requisitam contributionem; - 3. removeatur scandalum eo meliori modo quo fieri potest; - 4. animo sint dispositi ad suum nomen revocandum, si et quando id facere absque gravi damno poterunt. - SS^{ms} approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1593. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 701].

1081.

S. C. S. Off., litt. 17 mart. 1883.

Gli E^{mi} Inquisitori Generali nella Congregazione di fer. IV, 24 passato Gennaro, in occasione di un dubbio promosso da Monsignor Vescovo di Ratisbona, sulla facoltà di concedere l'indulto quaresimale, che i Vescovi presumono di avere in forza delle facoltà quinquennali concesse dalla Pro-

paganda, decretarono che si riassumessero le formole delle facoltà suddette, onde vedere quale modificazione declaratoria potessero esse meritare in conformità della enciclica di Benedetto XIV, *Libentissime quidem*,¹ e del decreto di questa Suprema di feria V, 12 Aprile 1742, in cui innanzi allo stesso sullodato Pontefice proposto il dubbio: « An ob facultatem, quae Praefectis Apostolicis delegatur, Praefectus S. Dominici Americae meridionalis possit dispensare super esu carnum, ovorum, et lacticiniorum, tempore ieiuniorum praesertim Quadragesimae, cum omni multitudine ac omnibus sui districtus incolis »: fu risposto: *Negative*.

Riassunte pertanto le suddette formole, gli stessi E^{mi} Padri della Congregazione di feria IV, 14 corrente, portarono la loro attenzione sulle parole che leggonsi nel num. 27 della formola I e II e nel num. 17 della III, vale a dire: *Dispensandi, quando expedire videbitur, super esu carnum, ovorum et lacticiniorum tempore ieiuniorum et quadragesimae*, e decretarono che d'ora innanzi si modificassero aggiungendo dopo la parola *dispensandi* le altre *non tam n per generale indultum, sed in casibus particularibus*. Essendo stato poi tal decreto degli E^{mi} Padri pienamente approvato dal S. Padre nell'udienza della stessa feria o giorno etc.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1594].

1082.

S. C. S. Off., 20 iun. 1883.

Quando non habetur aqua baptismalis, adhibenda est (quoad fieri potest) aqua benedicta iuxta formulam in novis editionibus et in appendice Ritualis Romani; secus adhibenda est aqua naturalis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1598. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 246].

1083.

S. C. S. Off. (Savannah), 1 aug. 1883.

Inter ceteros difficilis solutionis casus, qui in his Foederatorum Americae Septentr. Statuum ecclesiasticis provinciis, ac in hac quoque dioecesi occurrunt, reperitur etiam sequens: Frequenter contingit, ut duo acatholici inter se contraxerint matrimonium et ignoretur utrum sive uterque sive alteruter fuerit baptizatus. Eiusmodi matrimoniis inter duos acatholicos, initis sine dispensatione inter catholicum unum et acatholicum alterum, initis, in nulla ex dioecesibus nostris obstat impedimentum clandestinitatis. Contracto ita matrimonio, haud raro evenit, ut compars compartem deserat. Post aliquod tempus partes ita separatae non infrequenter ad alias nuptias convolant superstitute altera parte. Scio equidem casu quo, spectata qualitate

¹ Cf. N. 358.

probationum pro et contra, dubitetur num vel alteri vel utrique parti collatum fuerit baptisma, standum esse pro valore matrimonii cum tali dubio ac sine dispensatione contracti usque dum non constet illud fuisse invalidum; verum deficientibus ceteris pro utraque dubii parte probationibus, quaero:

I. Num in ordine ad matrimonii contracti validitatem vel nullitatem, collatio vel non collatio baptismi, dum ignoratur, ex principio praesumptionis definienda sit. In dubiis id affirmat doctissimus bo. me. Archiep. Patr. Henrick; in theologia enim sua morali (tract. XXI, n. 48) haec habet: « Si de consortis baptismo non constet, nec certum haberi queat testimonium, in eam propendere oportet sententiam de baptismi et matrimonii valore, cui favent indicia et adiuncta ». Quod si recte ita sentit laudatus Henrick, quaero ulterius:

II. Utrum dum baptismi collatio ignoratur, principium praesumptionis in ordine ad valorem matrimonii contracti, rite applicetur in articulis sequentibus:

1. Si pars vel partes acatholicae parentes habuerint ad sectam pertinentes quae baptismum respuit, hic non est praesumendus.

2. Idem resolvendum, si parentes habuerint pertinentes ad sectam quae infantum Baptismum non admittit, seu in qua non confertur nisi adultis v. g. annum aetatis trigesimum iam adeptis, quemadmodum res se habet in secta baptistarum.

3. Idem pariter resolvendum, si parentes habuerint qui dum in vivis essent, professi sint se nolle ad ullam sectam pertinere, seque Ens supremum honestis potius, ut aiunt, moribus quam speciali aliquo cultu honorare.

4. Si parentes habuerint pertinentes ad sectam quae eundem ut necessarium habet, vel in qua saltem ordinarie administratur, et iidem parentes in secta sua zelosi fuerint, praesumendus est Baptismus. At quid si parentes in secta socordes fuerint, aut ad sectam pertinuerint, quae baptismum quidem non respuit, sed eum non habet ut necessarium, et in qua ordinarie non administratur? an in utroque aut alterutro casu praesumendus baptismus vel non?

5. Si iuxta unius tantum parentis sectam et animi ut supra zelosam dispositionem praesumptio faveat baptismo, et in educatione proles de facto et indubie primas habuerit partes, praesumendus est baptismus.

Idem resolve, si facta inquisitione, ignoretur aut non satis constet utrum primas habuerit partes; baptismus enim in ordine ad matrimonium praesumendus est, cum coniugium semel initum censendum sit validum quamdiu obex se prodat. Sed quid si certo constet, illius qui de facto et indubie primas in educatione habuit partes sectam et animi dispositionem non favere baptismo, dum alterius secta et animi dispositio eidem favet?

6. Casu quo nulla pro baptismo militat praesumptio, applicanda est regula: factum non praesumitur, sed probandum est. Huius regulae applicatio in his Foederatis Statibus ubi inter acatholicos plurimi sunt, qui de baptismo infantibus suis conferendo nihil aut parum curant, potiori forte iure locum habere debet, quam in multis aliis regionibus.

Quaestiones praefatae ideo praecipue proponuntur, ut ex earum solutione norma habeatur, iuxta quam tuto procedi possit in his praesertim casibus:

1. Dum ex duabus partibus acatholicis ab invicem ut supra separatis, altera in gremium Ecclesiae recipi postulat, et ad alias nuptias convolvit aut convolare cupit. 2. Dum pars catholica ab acatholica ut supra separata, cum alia coniungi postulat, aut cum alia iam iuncta, ad sacramenta admitti exoptat.

R. Ad I. Affirmative, peracta tamen investigatione in singulis casibus.

Ad II. (nempe: « Utrum, dum baptismi collatio ignoratur, principium praesumptionis in ordine ad valorem matrimonii contracti rite applicetur in articulis sequentibus: ») Affirmative quoad primum, secundum et tertium articulum, et quoad primam partem quarti et primam partem quinti numeri, et in hoc postremo articulo, post verba *habuerit partes* addatur: — *neque alter coniux cognoscatur positive contrarius collationi baptismi, praesumendus est baptismus*. In reliquis casibus qui adnotantur in secunda parte numeri quinti recurrendum est ad S. Sedem, expositis omnibus rerum locorum et personarum adiunctis, aliisque ad rem facientibus. Ad sextum: Provisum in praecedentibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1605. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVIII, p. 460-462].

1084.

S. C. S. Off. (Petrocoricen.), 5 dec. 1883.

1. Fere omnes Constitutionis *Apostolicae Sedis*¹ commentatores docent excommunicationem minorem vi huius Constitutionis abolitam esse; *quaerit Ep.*: Utrum haec sententia tuto doceri possit in suo Seminario.

2. Iterum docent, illum confessarium excommunicationi non subiici qui complicem in peccato turpi absolvere fingit, sed reipsa non absolvit. Contrarium tamen declaravit S. Poenitentiaria die 1 Martii 1878. An possit orator permittere ut in suo Seminario doceatur praefata commentatorum sententia responsioni Sacrae Poenitentiariae opposita.

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative. — SS^{mus} approbavit et confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1608. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVII, p. 555, 556].

1085.

S. C. S. Off., instr. 10 maii 1884.

Ad gravissima avertenda mala, a *massonum* secta aliisque ex ea prognatis in Ecclesiam et in omnes civium ordines illata, SS^{mus} D. N. Leo XIII sapienti prorsus consilio Encyclicas Litteras *Humanum genus*² ad omnes ca-

¹ Cf. N. 552.

² Cf. N. 591.

tholici orbis Episcopos nuperrime dedit. Quibus litteris earundem sectarum doctrinas, finem, consilia detegit, curas Romanorum Pontificum liberandae a tam nefaria peste humanae familiae enarrat, easdem sectas iterum et ipse damnationis et censurae nota inurit, simulque docet, qua ratione et quibus armis sit contra illas dimicandum, quibusque remediis, illatis ab iisdem vulneribus sit medendum. — At cum Sanctitati Suae perspectum sit, tum demum ex curis suis uberes fructus sperandos esse, cum in rem tanti momenti omnium Ecclesiae Pastorum, opera, consilia, labores unanimi nisu conferantur, mandavit huic S. C. S. Rom. et Univ. Inquisitionis, ut quae agenda ipsis Pastoribus potissimum essent, apte eisdem proponeret. Quibus Summi Pontificis mandatis, uti par est, Eñi PP. morem gerentes, omnibus Episcopis aliisque locorum Ordinariis hanc Instructionem dandam esse censuerunt.

1. Imprimis peroptans clementissimus Pontifex animarum saluti prospicere, vestigia sequutus Salvatoris Iesu Christi qui non venit vocare iustos sed peccatores ad poenitentiam, paterna voce eos omnes, qui massonicae aliisque damnatis sectis nomen dedere, ad detergendas animae sordes, et ad divinae misericordiae sinum peramanter invitat. In hunc finem eadem usus benignitate, quae eius decessor Leo XII,¹ ad integrum anni spatium post rite vulgatas supra memoratas Apostolicas Litteras in unaquaque dioecesi, suspendit tum obligationem denunciandi earundem sectarum occultos coryphaeos et duces, tum etiam reservationem censurarum, peculiarem facultatem concedendo omnibus confessariis ab Ordinariis locorum adprobatis, ut eos qui vere resipuerint, et sectas deseruerint, ab iisdem censuris absolvere, et Ecclesiae reconciliare valeant. — Erit igitur sacrorum Praesulum hanc Pontificis Maximi benignitatem fidelibus suae fidei concredituri nuntiare. Facerent autem rem pastoralis sua sedulitate dignam, si hoc vertente anno, quem clementiae peculiari modo addictum vult Pontifex, sacris exercitationibus, missionum in morem, oves suas ad aeternas veritates meditando, et spiritum rectum innovandum excitarent.

2. Mens porro est eiusdem Sanctitatis Suae ut encyclicae litterae quam diligentissime evulgentur, quo facilius omnes christifideles intelligant, quam durum inter eos venenum serpat quantaque eos eorumque prolem perniciēs maneat, nisi tempestive sibi caveant. Tum sollertissima et impensissima opera danda erit, ut remedia tam quae a Pontifice proponuntur quam quae propria cuiusque prudentia suaserit, adhibeantur. — Primum omnium excitare in hanc rem oportet industriam sedulitatemque parochorum; deinde adsciscenda generatim eorum opera est, quibus a bonorum omnium largitore Deo facultas dicendi aut scribendi tributa est, vel quibus divini verbi annuntiandi, vel christianae plebis a culpis expiandae, vel etiam iuventutis instituendae cura demandata fuerit, ut et ipsi labores suos conferant ad detegenda massonum aliarumque damnatarum societatum impia placita et infanda molimina, et ad reducendos in viam salutis eos, qui sive temere

¹ Const. *Quo graviora*, 13 mart. 1825, § 19. — Cf. N. 481.

et incaute, sive consulto et cogitato ad eas accesserint, atque ad illos praemonendos, qui nondum in earum laqueos inciderunt.

3. Ne quis vero errori locus fiat, cum diiudicandum erit, quatenam ex his perniciosis sectis censurae, quae vero prohibitioni tantum obnoxiae sint, certum imprimis est, excommunicatione latae sententiae multari massoniam aliasque eius generis sectas quae capite 2, n. 4 Pontificiae Constitutionis *Apostolicae Sedis*¹ designantur, quaeque contra Ecclesiam vel legittimas potestates machinantur, sive id clam sive palam fecerint, sive exegerint sive non, a suis asseclis, secreti servandi iuramentum.

4. Praeter istas sunt et aliae sectae prohibitae atque sub gravis culpae reatu vitandae, inter quas praecipue recensendae illae omnes, quae a sectatoribus secretum nemini pandendum, et omnimodam obedientiam occultis ducibus praestandam iureiurando exigunt. Animadvertendum insuper est, adesse nonnullas societates, quae, licet certo statui nequeat, pertineant necne ad has quas memoravimus, dubiae tamen et periculi plenae sunt, tum ob doctrinas quas profitentur, tum ob agendi rationem quam sequuntur ii, quibus ducibus ipsae coaluerunt et reguntur. Ab his etiam sacrorum Antistes, quibus germana Christi fides et morum integritas maximae curae esse debet, noverint oves suas deterrendas et arcendas esse, et eo quidem diligentius, quod ob servatam ab iisdem quandam honestatis speciem, corruptelae periculum, quod in ipsis latet, difficilius a simplicibus praesertim hominibus et adolescentibus persentiri et praecaveri poterit.

5. Rem proinde facient sacri Pastores suis ovibus apprime utilem, et Sanctitati Suae periucundam, si praeter commune et usitatum concionandi genus, quod omnino retinendum est, illud adiungent, quod defendendis catholicis veritatibus adhiberi solet, et aptissimum est profigandis erroribus, quos latius et maximo cum animarum detrimento hodie disseminari Apostolicae Litterae *Humanum genus* deplorant. Quod quidem concionandi genus tum erit christianae plebi saluberrimum, cum, refutatis erroribus, christianae doctrinae vim, praestantiam et utilitatem dilucide et ordine explanabit, et amorem erga catholicam Ecclesiam, quae eandem doctrinam integram incorruptamque servat, in animis auditorum excitabit.

6. Cum vero vaferrimis sectarum artibus fraudibusque adolescentes, pauperes artifices et operarii facilius allici et capi soleant, ad hos etiam peculiares curae sunt convertendae. Atque ad iuventutem quod attinet, admitendum summopere est, ut a teneris annis tam intra domesticos parietes, quam in templis et in scholis ad christianam fidem christianosque mores accurate informetur, et mature doceatur qua ratione sibi ab insidiis tenebricosarum sectarum cavere debeat, ne, si in earum laqueos inciderit, sit ipsi imposterum tam iniquis dominis maximo cum aeternae salutis et humanae dignitatis detrimento turpissime serviendum. Iuvenum incolumitati perbene consultum erit, si ex iis conflatae fuerint societates, quae a Beatissima Virgine aliove caelesti Patrono nomen sumpserint. In his coetibus, veluti in palaestris, si praesertim iis praeficiantur sacerdotes laicique homi-

¹ Cf. N. 552.

nes sapientia et dexteritate praestantes, adolescentes animum sument virtutibus colendis, et religioni aperto ore, contemptis impiorum irrisionibus, profitendae, simulque assuescent horrere quidquid a catholica veritate et sanctitate alienum sit.

7. Perutile etiam est, hinc patres, illinc matresfamilias fraterno foedere coniungere eum in finem, ut viribus unitis aeternae propriae sobolis salutis rectaeque institutioni aptius studere, et efficacius consulere possint. Plures huius generis consociationes huc illuc inductae sunt, sive de viris, sive de feminis agatur, quae Caelitis alicuius tutelae sese commiserunt, et laetissimos religionis ac pietatis fructus edunt.

8. De *artificibus* autem et *operariis*, inter quos potissimum delectus haberi solet ab iis, quibus vel ipsa religionis et societatis fundamenta convellere propositum est, ponant sibi ante oculos sacrorum Antistites prisca illa collegia fabrum, vel artificum universitates aut sodalitates, quae adscito sibi coelesti Patrono anteactis temporibus praeclaro fuerunt civitatibus ornamento, et artibus sive politioribus sive humilioribus incremento. Hos aliosque coetus ex iis etiam hominibus qui mercaturae negotiis vel humanioribus disciplinis sese dederunt, iterum excitabunt, in quos qui coiverint, religionis officia sedulo edocebuntur et obibunt, et una simul in humanis necessitatibus, quas ferre aut corporis aegritudo aut senium aut paupertas solet, mutuo sibi sint auxilio. Qui his coetibus praesunt, sedulo advigilabunt, ut socii morum probitate, operum affabre effingendorum peritia, laborum ferendorum docilitate et assiduitate maxime commendentur, quo facilius, quae ad vitam sunt necessaria, sibi parare queant. Nec detrectabunt iidem Antistites huiusmodi societatibus advigilare, leges proponere aut adprobare, gratiam divitum conciliare, patrocinio suo eas prosequi ope iuvare.

9. Neque peculiarem eorum curam fugiet mirabilis illa *precum et operum societas*, quae nonnullis in locis nata, in aliis iam adolescere coepit. Curandum summo studio est, ut in hanc adscribantur quotquot recte de religione sentiunt. Nam cum ei propositum sit, generali quadam animorum consensione in universa qua late patet catholica Ecclesia, religionis ac pietatis opera fovere et amplificare, divinaeque indignationi placandae assidue studere, facile intelligitur quanta ea miseris hisce temporibus futura sit utilitati. Ex precandi autem formulis eam Episcopi commendabunt maxime, quae a Deiparae *Rosario* nomen habet, quamque tamquam praestantissimam amplissimis laudibus haud ita pridem Sanctissimus Dominus Noster prosecutus est et impensissime inculcavit.¹ Inter opera vero pietatis ea eligant, quae obiri ab iis solent qui *tertium* S. Francisci *Ordinem* profitentur, inter quos sicut et inter sodales S. Vincentii a Paulo vel Marianos, quo plures fieri poterit conscribendos curabunt, ut praeclarissima opera, quae tanto cum catholici orbis plausu et animarum fructu ab iisdem peraguntur, latius in dies manent.

¹ Ep. encycl. *Supremi Apostolatus*, 1 sept. 1883. — Cf. Leonis XIII Acta, vol. III, p. 280-289.

10. Optimum denique factu esset, si ubi id locorum et personarum adiuncta siverint, catholicae scientiarum Academiae excitarentur, illique peritiles conventus seu *Congressus*, uti vocant, haberentur, ad quos unius vel plurium regionum lectissimi homines deputarentur, eosque praesentia sua sacrorum Antistites honestare non dedignarentur, ut simul consilia rei catholicae provehendae sub eorum auspiciis iniri, et quae tum huic tum publicae utilitati magis conferunt, statui possent. — Neque abs re esset si, qui sibi provinciam depoposcerunt assiduis scriptis et lucubrationibus defendendi Dei et Ecclesiae iura, et recidendi novos qui in dies subolescunt errores et cavillationes, sociato agmine, Episcopis ducibus, dimicarent. Fieri enim non potest quin, si vires omnes, quae vividae adhuc, Deo opitulante, in Ecclesia vigent valentque, in idem consenserint, uberrimi referantur fructus ad hodiernam hominum societatem ab exitiali iniquarum sectarum contagione vindicandam, et in Christi libertatem asserendam.

11. Quae hactenus proposita sunt, haud ita facile optatum finem assequuntur, nisi vires uniantur, ac proinde nisi Archiepiscopi cum suis suffraganeis una consuluerint et statuerint quid facto opus sit, ut Supremi Pastoris desideriis obsecundetur. Cuius, sicut et S. huiusce Congregationis, in votis est, ut eorum singuli quantocius renuntient, et imposterum quoties statum describent dioeceseon, referre ne praetermittant, quid quisque vel singillatim vel una cum suis in Episcopatu collegis egerint, et quem exitum eorum studia sortita fuerint.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1615. — Cf. etiam Leonis XIII Acta, vol. IV, p. 79-86; — item Acta S. Sedis, vol. XVII, p. 43-47].

1086.

S. C. S. Off. (Pictavien.), 31 maii 1884.

1. Potestne medicus rogatus a duellantibus duello assistere cum intentione citius finem pugnae imponendi, vel simpliciter vulnera ligandi ac curandi, quin incurrat excommunicationem Summo Pontifici simpliciter reservatam?

2. Potestne saltem, quin duello sit praesens, in domo vicina vel in loco propinquo sistere, proximus ac paratus ad praebendum suum ministerium, si duellantibus opus fuerit?

3. Quid de confessario in iisdem conditionibus?

R. Ad 1. Non posse, et excommunicationem incurri.

Ad 2 et 3. Quatenus ex conducto fiat, item non posse et excommunicationem incurri.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1617. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVII, p. 601].

1087.

S. C. S. Off., litt. 16 iun. 1884.

Il Vicario Ap. di Verapoly premettendo di avere ordinato che nell'amministrazione della Cresima siavi un solo patrino pei maschi, ed una sola matrina per le femmine, dimanda se poteva proseguire in quest'uso, eccettuando solo quei casi nei quali i parenti propongono pel cresimando o cresimanda un patrino od una matrina in particolare. Ora gli Emi Sigg. Cardinali Inquisitori Generali, preso ad esame tale esposto nella Congregazione di fer. IV, 11 corrente, hanno decretato che si risponda al sullodato Mons. Vicario Ap. che l'ordine da lui dato non si ravvisa conforme alle disposizioni del Pontificale Romano: *Nullus praesentet nisi unum aut duos, non plures, nisi aliter necessitas suadeat arbitrio Episcopi*. Il senso della quale disposizione è che non possa, per regola, darsi un solo patrino o una sola matrina ad una moltitudine collettiva di cresimandi o cresimande, ma che anzi generalmente un solo patrino o matrina non possa tenere nel tempo stesso più di due candidati e candidate, salvo il caso di necessità, che cioè non sia possibile di avere un numero sufficiente di abili persone per quest'ufficio. Ed allora il Vescovo, vista la necessità, può decampare da questa norma, e permettere in via d'eccezione che i patrini e matrine tengano un maggior numero di cresimandi o cresimande. Donde è chiaro che nell'ordinanza di Mons. Vicario Ap. di Verapoly havvi un malinteso e una inversione di termini, avendo egli adottato per regola ordinaria ciò che costituisce un'eccezione speciale pel solo caso di necessità; al che potrà egli praticamente rimediare nella sua prudenza secondo la contingenza dei casi, attenendosi alla norma del Pontificale.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1619].

1088.

S. C. S. Off. (Portland), 18 iun. 1884.

Ubi agitur de dissolutione matrimonii in infidelitate contracti, nempe vir ex. gr. conversus ad fidem, alias nuptias inire vult cum muliere catholica, asserunt auctores interpellationem partis infidelis omnino necessariam esse. Et ubi pars infidelis adhuc innupta manet, interpellatio sine incommodo fieri potest. Sed ubi pars infidelis, divortio legali a viro soluta, ad alias nuptias convolvit, interpellatio maxima secumfert incommoda; nam 1. Mulier infidelis interpellationem ut sibi iniuriosam reputat. 2. Vir eius novus indignatus audit interpellationem, et, si viva voce interpellatio fit, nuntius aliquando non sine periculo munere suo fungetur. 3. Ubi vir aut mulier divortio solutus, ad aliud (ut aiunt) matrimonium iam transivit, non posset ad priorem sponsum redire. Obstat enim lex civilis. Novum divortium a secundo, et novum matrimonium cum primò necessarium foret. — Quae-

ritur ergo utrum in casu interpellatio omnino necessaria esset, et semper cum tanto ac tali incommodo facienda sit.

R. Ad mentem. La mente è che nè il divorzio, nè il secondo matrimonio civile sono sufficienti per esimere dall'obbligo dell'interpellazione. — Quatenus vero saltem summarie et extraiudicialiter constet interpellationem vel impossibilem vel inutilem fore, utetur (Episcopus) facultate dispensandi, si ea polleat: sin minus supplicandum SSmo pro facultate pro decem casibus. — SSmus approbavit et facultatem concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1620].

1089.

S. C. S. Off., 2 iul. 1884.

1. Facultatum Formula I sub n. 1 tribuitur (Episcopis Americae Septentrionalis) potestas conferendi Ordines extra tempora. Ad dubium vero ab Archiepiscopo Quebecensi propositum: *An quum conferuntur Ordines sacri extra tempora omnino legendum sit Breve Apostolicum facultatem hanc tribuens?* S. Rituum Congregatio die 23 Maii 1835, respondit: *Affirmative iuxta Pontificale Romanum*. Pontificale Romanum autem, iuxta quod affirmativum dubio datur responsum, haec habet: « Legitur mandatum Apostolicum, sive supplicatio, cuius vigore Pontifici facultas conceditur ordinandi ». Praeterea in dubio proposito sermo est de Breve Apostolico. Quaeritur num verba Pontificalis iuxta quod responsio datur, et verba *Breve Apostolicum* quae occurrunt in dubio, afficiant facultatem Episcoporum harum Provinciarum, quae nec ad eorum supplicationem, neque in forma Brevis concessa fuit.

9. An altare quod ab Episcopo, vi n. 8 facultatum extraordinariorum C., privilegiatum declari potest, censendum sit privilegiatum perpetuum.

R. Ad 1. Negative.

Ad 9. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1622].

1090.

S. C. S. Off. (Ierosolym.), 14 ian. 1885.

In hoc Patriarchatu latino semper validum habitum fuit sacramentum Confirmationis collatum a sacerdotibus schismaticis Palaestinae infantibus immediate post Baptismum: et ideo sic confirmati, si ad catholicam fidem convertuntur, non amplius confirmantur. Nunc aliquando evenit ut infantes quorum pater catholicus est, et mater schismatica, postquam baptizati fuerint ritu latino, clanculum a matre ad sacerdotem schismaticum afferantur, a quo rebaptizantur et confirmantur. Insuper etiam aliquando evenit ut parentes neo-catholici, quorum filii a sacerdote ritus latini baptizati

fuerant, ad schisma revertantur, in eoque denuo baptizandos filios ad sacerdotem schismaticum offerant qui eos rebaptizat et confirmat, postea vero poenitentes iterum cum filiis suis sic rebaptizatis et confirmatis ad fidem catholicam convertuntur. Quaeritur igitur utrum sacramentum Confirmationis sic collatum infantibus immediate post sacrilegam eorum rebaptizationem sit validum.

R. Non expedire ut confirmati de quibus in casu, iterum ab Episcopo inungantur, nisi ad Tonsuram et Ordines promovendi sint, vel ipsi aut eorum parentes id petant, ac nisi, facta inquisitione circa modum collationis Confirmationis, reperiatur pennicillum adhibitum fuisse, quibus in casibus Confirmationis sacramentum secreto conferatur et sub conditione. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1630. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 439, 440].

1091.

S. C. S. Off., 15 apr. 1885.

S. C. resp: Iuxta exposita, et attentis peculiaribus temporum circumstantiis, personas ecclesiasticas non esse inquietandas, si emerint aut emanant actiones seu titulos mensae nummulariae..., dummodo paratae sint stare mandatis S. Sedis, et se absterneant a qualibet negotiatione dictarum actionum, seu titulorum et praesertim ab omni contractu, qui speciem habeat, ut vulgo dicitur, *dei giuochi di borsa*. — Quoad moniales, dummodo Episcopus certus sit de stabilitate mensae nummulariae, et absit periculum amittendae pecuniae, res remittitur prudenti arbitrio et conscientiae ipsius Episcopi. — Quoad sacerdotes, qui partem in administratione susceperunt, vel suscepturi sunt, non esse permittendum, sed Episcopus permittere poterit ut iidem moraliter influant in ipsam mensam nummulariam in eum finem, ut nihil contra bonos mores in ea fiat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1841].

1092.

S. C. S. Off., litt. encycl. 25 iun. 1885.

Infandum incestus flagitium peculiari semper odio sancta Dei Ecclesia prosequuta est, et summi Romani Pontifices statuerunt, ut qui eo sese temerare non erubuissent, si ad Apostolicam Sedem confugerent petendae causa dispensationis super impedimentis matrimonium dirimentibus, eorum preces, nisi in eis de admissio scelere mentio facta esset, obreptionis et subreptionis vitio infectae haberentur, atque ideo dispensatio esset invalida; idque ea sanctissima de causa cautum fuit, ut ab hoc gravissimo crimine christifideles arcerentur. Hanc S. Sedis mentem testantur tum alia documenta, tum decretum, quod novissime supremum sanctae romanae et universalis Inqui-

sitionis Consilium, ipso adprobante Romano Pontifice, feria IV, die 1 Augusti 1866 tulit, quod est huiusmodi: «subreptitias esse, et nullibi ac nullo modo valere dispensationes, quae sive directe ab Apostolica Sede, sive ex pontificia delegatione super quibuscumque gradibus prohibitis consanguinitatis, affinitatis, cognationis spiritualis, nec non et publicae honestatis conceduntur, si sponsi ante earundem dispensationum executionem, sive ante sive post earum impetrationem, incestus reatum patnaverint; et vel interrogati, vel etiam non interrogati, malitiose, vel etiam ignoranter retinuerint copulam incestuosam inter eos initam, sive publice ea nota sit, sive etiam occulta, vel retinuerint consilium et intentionem qua eandem copulam inierunt, ut dispensationem facilius assequerentur». S. Poenitentiaria vestigiis insistens supremae Inquisitionis id ipsum die 20 iulii 1879 statuit. Verum cum plurimi sacrorum antistites sive seorsum singuli, sive coniunctim S. Sedi retulerint, maxima ea de causa oriri incommoda cum ad matrimonialium dispensationum executionem proceditur, et hisce praesertim miseris temporibus in fidelium perniciem non raro vergere quod in eorum salutem sapienter inductum fuerat, Sanctissimus Dominus N. Leo divina providentia Papa XIII eorum postulationibus permotus, re diu ac mature perpensa, et suffragio adhaerens Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium in universa christiana republica Inquisitorum generalium, hasce litteras omnibus locorum Ordinariis dandas iussit, quibus eis notum fieret, decretum superius relatum S. romanae et universalis Inquisitionis et S. Poenitentiariae, et quidquid in eundem sensum alias declaratum, statutum aut stylo Curiae inductum fuerit, a se revocari, abrogari nulliusque roboris imposterum fore decerni; simulque statui et declarari, dispensationes matrimoniales posthac concedendas, etiamsi copula incestuosa, vel consilium et intentio per eam facilius dispensationem impetrandi reticita fuerint, validas futuras: contrariis quibuscumque etiam speciali mentione dignis minime obstantibus.

Dum tamen ob gravissima rationum momenta a pristino rigore hac super re Sanctissimus Pater benigne recedendum ducit, mens Ipsius est, ut nihil de horrore, quod incestus crimen ingerere debet, ex fidelium mentibus detrahatur; imo vero summo studio excitandos vult animarum curatores, aliosque quibus fovendae inter christifideles morum honestatis cura demandata est, ut prudenter quidem, prout rei natura postulat, efficaciter tamen elaborent huic facinori insectando, et fidelibus ab eodem, propositis poenis quibus obnoxii fiunt, deterrendis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1635. — Cf. etiam Leonis XIII Acta, vol. V, p. 74-76; — item Acta S. Sedis, vol. XVIII, p. 207, 208].

1093.

S. C. S. Off., 25 iun. 1885.

S. C. resp: Attentis gravissimis rerum, temporum ac locorum adiunctis tolerari posse ut qui magistratus obtinent, et advocati, causas matrimoniales in Gallia agant, quin officio cedere teneantur, dummodo catholicam

doctrinam de matrimonio deque causis matrimonialibus ad solos iudices ecclesiasticos pertinentibus palam profiteantur, et dummodo ita animo comparati sint tum circa valorem et nullitatem coniugii, tum circa separationem corporum de quibus causis iudicare coguntur, ut nunquam proferant sententiam neque ad proferendam defendant vel ad eam provocent vel excitent divino aut ecclesiastico iuri repugnantem, et in casibus dubiis vel difficilioribus suum quisque Ordinarium adeat, eius iudicio se dirigat, et quatenus opus sit, per eius medium ad Apostolicam Poenitentiarum recurrat.

Hoc decretum Sanctissimus Pater ratum habuit ideoque omnibus in Gallia Archiepiscopis et Episcopis notum fit pro eorum norma per has litteras ceteroquin non evulgandas.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1636].

1094.

S. C. S. Off. (Rosen.), 16 iul. 1885.

1. Se si può fare il matrimonio (misto) in chiesa levato il SSmo.
2. Se si può permettere al sacerdote di portare la cotta e la stola nella funzione.
3. Se si può fare una piccola predica prima e dopo la cerimonia sulla santità ed indissolubilità del contratto.

R. Detur Instructio 15 Novembris 1858¹ et quoad concionem, arbitrio Episcopi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1638].

1095.

S. C. S. Off., 26 aug. 1885.

Se da due coniugi protestanti, per mancanza di un proprio ministro, si presentasse al parroco o altro sacerdote cattolico un loro bambino da battezzare, dichiarando che non intendono punto con ciò di obbligarsi di educarlo nella religione cattolica, potrà il parroco battezzarlo per assicurare intanto all'innocente bambino la eterna salute, prescindendo da quanto potrà avvenire in seguito, quando sia giunto all'età della discrezione?

R. Negative, praeterquam in articulo mortis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1643. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVIII, p. 343, 344].

¹ Cf. Acta Pii IX, vol. III, p. 28-33.

1096.

S. C. S. Off. (Kiang-si), 9 sept. 1885.

Inter gentiles huius provinciae pessima viget consuetudo diversis de causis vendendi uxores prolesque suas femineas in infantili aetate constitutas; a qua consuetudine quidam ex christianis nobis commissis non omnino se abstinere.

I. *De venditis uxoribus.* Inveniuntur multi qui ab incunabulis satis pauperes, in decursu vitae suae pauperiores fiunt vel propter socordiam suam, vel propter vitia quibus indulgent, v. g. aleam exercendo, aut fumo opii se dando. Huiusmodi christiani pauci quidem sunt in hoc Vicariatu, sed ceteris maximo scandalo sunt, et molestias angustiasque non paucas facessunt missionariis. Saepe enim, omni substantia sua prius dissipata, suam infidelibus vendunt uxorem, quae, velit nolit, in pessimo et continuo adulterio vivere cogitur. Istae mulieres quamvis invitae per vim et imperium huiusmodi consortia ineant, nullo modo, ut cuique patet, ad sacramenta admitti possunt, donec fuerint ab emptore suo separatae quoad torum et habitationem. Sed forsitan idem dici nequit de viris qui eas vendiderunt; ipsi enim quandoque facti poenitentes ex corde vellent uxores suas venditas recuperare et redimere; sed nullo modo id possunt, sive quia sibi comparare nequeunt pecuniae summam ad eas redimendas omnino necessariam, sive quia emptores easdem mulieres iterum vendere ex toto recusant. In his etiam circumstantiis huiusmodi mulierum venditores et huiusmodi venditionum conciliatores per plures annos non admittuntur ad sacramenta, ea potissimum ratione quia ipsi ex culpa sua valde gravi et speciali modo scandalosa, has uxores collocaverunt in via perditionis aeternae, et in statu graviter et sine intermissione peccaminoso, et insuper censentur easdem mulieres voluntarie relinquere in eodem statu damnationis, donec illae fuerint parti tutae effectum redditae.

II. *De venditis puellulis.* In hoc eodem Vicariatu sunt etiam christiani, et quidem plurimi, qui filias suas adhuc in tenera aetate constitutas vendunt, seu potius despondunt et tradunt infidelibus sub conditione futuri matrimonii, et certam pecuniae summam recipiendi. Istae puellae et puellulae hoc modo infidelibus traditae, ut plurimum, non solum moribus christianis non imbuuntur nec doctrinis sanctae religionis nostrae erudiuntur, sed etiam in maximo perversionis periculo versantur, et saepe ad actus idolatricos compelluntur. Quapropter missionarii severe animadvertunt in omnes patres et matres familias qui filias suas vendiderunt, seu ut supra dixi, desponderunt gentilibus; insuper illos ad sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae non admittunt per aliquot annos, (nisi constituentur in periculo mortis), ea ratione quia ex culpa sua maxima ipsi proprias filias collocaverunt in via perditionis et in statu peccaminoso, et censentur easdem voluntarie relinquere in eodem statu, donec illas redemerint et familiis christianis desponderint. Verum quidem est huiusmodi sponsalia in supradictis conditionibus inita, generatim loquendo, dissolvi non posse, et id frustra

tentaretur ob multiplices causas; sed quia per hanc agendi rationem isti christiani ingens scandalum praebent caeteris fidelibus, et in maximum discrimen adducunt propriarum filiarum salutem aeternam, severe, ut supra dixi, tractantur a missionariis, ut hac severitate deterreantur omnes Christi cultores a tam nefario, tam nocuo tamque scandaloso crimine. Quae cum ita sint, idem praedictus Episcopus ab E. V. humiliter petit:

1. Utrum durius et severius se habeant missionarii de Kiang-si Septentrion. modo quo supra dictum est tractando christianos sibi commissos qui uxores et proles suas femininas vendiderunt infidelibus.

2. Quatenus affirmative, quid praeter dolorem de peccato commisso, seu quae conditiones requirantur ut huiusmodi scandala censeantur sufficienter reparata; et isti christiani qui vendiderunt uxores suas, quas non possunt redimere, aut filias suas in tenera aetate constitutas vendiderunt, seu, ut supra dixi, desponderunt infidelibus, in quorum manibus summopere et sine remedio periclitatur earum fides et educatio, ad participationem sacramentorum Poenitentiae et Eucharistiae admitti valeant?

R. Praemissa gravi monitione de enormi crimine quo se obstringunt parentes qui filias, viri qui uxores infidelibus vendunt: Quoad parentes respondendum, abunde provisum per Synodum Sutchuensem, cuius proinde praescriptiones, ac praesertim (in) iis quae de *Sacram. Poenitentiae*, § X, n. 7 traduntur adamussim servandae erunt.¹ Quoad maritos, eos nullo modo admittendos esse ad Ecclesiae sacramenta, nisi prius vere contriti eas recuperaverint. Quod si versentur in absoluta impossibilitate hoc praestandi, non erunt pariter ad sacramenta admittendi, nisi 1. clara et indubia doloris signa praebuerint; nisi 2. per aliquod temporis spatium scandalum repaverint eo meliori modo quo fieri poterit, iuxta prudens Vic. Apostolici vel missionarii iudicium, et interim se abstineant a quacumque alia muliere; nisi 3. serio promiserint, se etiam in posterum esse facturos quidquid in eorum erit potestate pro venditis uxoribus recuperandis, pretium ad hoc necessarium, si opus fuerit, sibi subtrahendo, vel etiam ostiatim mendicando. Quoad mulieres venditas missionarii se dirigant iuxta normas a probatis auctoribus traditas circa eos qui in proximo ac necessario peccandi periculo versantur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1644].

¹ Haec ibi: « In concedenda absolutione cavendum est quidem a molli et praepostera nonnullorum sacerdotum facilitate, qui falsa misericordia abducti, aut prae ignorantia vel socordia, poenitentes promiscue et sine discretionem absolvunt; verum ex adverso non minus cavendum est a nimio eorum confessoriorum rigore et severitate, qui passim reis graviorum criminum, fornicationis, ebrietatis, superstitionis etc. differunt absolutionem ad menses integros, et saepius ad annum sequentem, seu ad illud tempus quo missionarius revertetur pro annua loci administratione; parentibus vero qui filios vel filias gentilibus desponsaverunt, vel in matrimonium absque dispensatione tradiderunt, etiam si deinde non sit amplius in eorum potestate sponsalia vel matrimonium rescindere, denegant absolutionem per plures annos, et quandoque usque ad exitum vitae, interim impositis ieiuniis, orationibus, aliisque pietatis operibus, ut maiorem illi criminum horrorem concipiant, et ita ad recipiendum absolutionis beneficium disponantur; huiusmodi enim abusus non minus intolerabilis est quam alter, et a S. Sede expresse reprobatus ».

1097.

S. C. S. Off., 10 dec. 1885.

1. Quando coniuges in infidelitate relict, matrimonio nondum consummato, fidem amplecti nolunt, matrimonia eorum in impubertate contracta, haberine poterunt tamquam mera sponsalia de futuro pro coniuge ad fidem converso?

2. Quando contrahentes neophyti puberes sunt, ad eorundem matrimonium dissolvendum requiritur duplex aut nulla interpellatio vel sufficit unica, utrum videlicet velint baptizari?

R. Ad 1. Dummodo constet nullum fuisse impedimentum iuris naturalis vel divini, et praesertim contrahentes verum consensum praebuisse, non esse sponsalia sed vera matrimonia.

Ad 2. Quatenus huiusmodi matrimonia probentur irrita ob aliquod impedimentum iuris naturalis vel divini, et praesertim ob defectum veri consensus, non esse locum interpellationi. Secus interpellationem esse faciendam an velit baptizari; et quatenus negative, an saltem velit cohabitare absque iniuria Creatoris. In casibus autem particularibus, si occurrat gravis difficultas, recurat ad S. Sedem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1645. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 253, 254].

1098.

S. C. S. Off., 20 ian. 1886.

Super ordinatione presbyt. collata cum calice pleno aquae loco vini, Emi PP. decreverunt: Ordinationem iterandam esse secretissime et sub conditione; et supplicandum SSmo, ut quoad Missarum celebrationem supplere dignetur de thesauro Ecclesiae.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 354, nota 1].

1099.

S. C. S. Off., litt. encycl. 23 ian. 1886.

In Constitutione Pii IX s. m. quae incipit *Apostolicae Sedis moderationi*, VI id. Oct. 1869¹ cautum est, excommunicationem Romano Pontifici reservatam speciali modo incurrere « Cogentes sive directe sive indirecte iudices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas praeter canonicas dispositiones: item edentes leges vel decreta contra libertatem et iura Ecclesiae ».

¹ Cf. N. 552.

Cum de vero sensu et intelligentia huius capitis saepe dubitatum fuerit, haec Suprema Congregatio S. Romanae et Universalis Inquisitionis non semel declaravit — caput *Cogentes* non afficere nisi legislatores et alias auctoritates cogentes sive directe sive indirecte iudices laicos ad trahendum ad suum tribunal personas ecclesiasticas praeter canonicas dispositiones. — Hanc vero declarationem Sanctissimus D. N. Leo Papa XIII probavit et confirmavit; ideoque Sacra haec Congregatio illam cum omnibus locorum Ordinariis pro norma communicandam esse censuit.

Ceterum in iis locis in quibus fori privilegio per Summos Pontifices derogatum non fuit, si in eis non datur iura sua persequi nisi apud iudices laicos, tenentur singuli prius a proprio ipsorum Ordinario veniam petere ut clericos in forum laicorum convenire possint: eamque Ordinarii nunquam denegabunt, tum maxime cum ipsi controversiis inter partes conciliandis frustra operam dederint. Episcopos autem in id forum convenire absque venia Sedis Apostolicae non licet. Et si quis ausus fuerit trahere ad iudicem seu iudices laicos vel clericum sine venia Ordinarii, vel Episcopum sine venia S. Sedis, in potestate eorumdem Ordinariorum erit in eum, praesertim si fuerit clericus, animadvertere poenis et censuris ferendae sententiae uti violatorem privilegii fori, si id expedire in Domino iudicaverint.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1652. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XVIII, p. 416].

1100.

S. C. S. Off., instr. 19 maii 1886.

Non pauci Sacrorum Antistites cordatique Christifideles animadvertentes, ab hominibus vel dubiae fidei, vel massonicae sectae addictis, magno nisu hodie contendit, ut ethnicorum usus de hominum cadaveribus comburendis instauretur, atque in hunc finem speciales etiam societates ab iisdem institui: veriti, ne eorum artibus et cavillationibus fidelium mentes capiantur, et sensim in eis imminuatur existimatio et reverentia erga christianam constantem et solemnitatem ritibus ab Ecclesia consecratam consuetudinem fidelium corpora humandi: ut aliqua certa norma iisdem fidelibus praesto sit, qua sibi a memoratis insidiis caveant; a Suprema S. Rom. et Univ. Inquisitionis Congregatione declarari postularunt:

I. An licitum sit nomen dare societatibus, quibus propositum est promovere usum comburendi hominum cadavera?

II. An licitum sit mandare, ut sua aliorumve cadavera comburantur? Eminentissimi ac Reverendissimi Patres Cardinales in rebus fidei generales Inquisitores, supra scriptis dubiis serio ac mature perpensis, praehabitoque DD. Consultorum voto, respondendum censuerunt:

Ad I. *Negative*, et si agatur de societatibus massonicae sectae filialibus, incurri poenas contra hanc latus.

Ad II. *Negative*.

Factaque de his Sanctissimo Domino Nostro Leoni Papae XIII relatione, Sanctitas Sua resolutiones Eminentissimorum Patrum adprobavit et confirmavit, et cum locorum Ordinariis communicandas mandavit, ut opportune instruendos curent Christifideles circa detestabilem abusum humana corpora cremandi, utque ab eo gregem sibi concreditum totis viribus deterreant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1657. — Cf. etiam Leonis XIII Acta, vol. VI, p. 72, 73; — item Acta S. Sedis, vol. XIX, p. 46].

1101.

S. C. S. Off., decr. 27 maii 1886.

1. An recta sit interpretatio per Gallias diffusa ac etiam typis data, iuxta quam satisfacit conditioni praecitatae¹ iudex qui, licet matrimonium aliquod validum sit coram Ecclesia, ab illo matrimonio vero et constanti animo abstrahit, et applicans legem civilem, pronunciat locum esse divortio, modo solos effectus civiles solumque contractum civilem abrumpere mente intendat, eaque sola respiciant termini prolatae sententiae? Aliis terminis, an sententia sic lata dici possit divino aut ecclesiastico iuri non repugnans? — 2. Postquam iudex pronunciavit locum esse divortio, an possit syndicus (gallice *le maire*), et ipse solos effectus civiles solumque civilem contractum intendens, ut supra exponitur, divortium pronuntiare, quamvis matrimonium validum sit coram Ecclesia; — 3. Pronuntiato divortio, an possit idem syndicus coniugem ad alias nuptias transire attentantem civiliter cum alio iungere, quamvis matrimonium prius validum sit coram Ecclesia, vivatque altera pars?

R. Ad 1, 2 et 3 dubium: *Negative*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 208, nota 1. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXII, p. 635, 636].

1102.

S. C. S. Off., 23 iun. 1886.

1. Utrum tuto adhuc teneri possit sententia docens ad Episcopum aut ad quemlibet sacerdotem approbatum devolvi absolutionem casuum et censurarum, etiam speciali modo Papae reservatorum, quando poenitens versatur in impossibilitate personaliter adeundi S. Sedem.

2. Quatenus negative: utrum recurrendum sit, saltem per litteras ad Eum Card. Poenitentiarium pro omnibus casibus Papae reservatis, nisi Episcopus habeat speciale indultum, praeterquam in articulo mortis, ad obtinendam absolvendi facultatem.

¹ Cf. N. 1093.

Ad 1. Attenta praxi S. Poenitentiariae, praesertim ab edita Constitutione Apostolica sac. mem. Pii PP. IX quae incipit *Apostolicae Sedis*,¹ Negative.

Ad 2. Affirmative; at in casibus vere urgentioribus, in quibus absolutio differri nequeat absque periculo gravis scandali vel infamiae, super quo confessariorum conscientia oneratur, dari posse absolutionem, iniunctis de iure iniungendis, a censuris etiam speciali modo Summo Pontifici reservatis, sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii recurat ad S. Sedem. Facto verbo cum SSmo. — SSmus approbavit.²

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1658. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XIX, p. 46, 47].

1103.

S. C. S. Off., 15 dec. 1886.

Emi ac Rmi DD. Cardinales Inquisitores generales decreverunt: Quoties agatur de iis quorum corpora non propria ipsorum sed aliena voluntate cremationi subiiciuntur, Ecclesiae ritus et suffragia adhiberi posse tum domi tum in ecclesia, non autem usque ad cremationis locum, remoto scandalo. Scandalum vero removeri etiam poterit, si notum fiat cremationem non propria defuncti, sed aliorum voluntate electam fuisse. At ubi agatur de iis, qui propria voluntate cremationem elegerunt, et in hac voluntate certo et notorie usque ad mortem perseverarunt, attento decreto feriae IV, 19 Maii 1886,³ agendum cum iis iuxta normas Ritualis Romani, Tit. *Quibus non licet dare sepulturam ecclesiasticam*. In casibus autem particularibus, in quibus dubium vel difficultas oriatur, consulendus erit Ordinarius, qui accurate perpensis omnibus adiunctis, id decernet, quod magis expedire in Domino iudicaverit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1665. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 63].

¹ Cf. N. 552.

² Notanda declaratio quae sequitur. In Congr. S. Officii die 10 Sept. 1556. — SSmus D. N. (Paulus PP. IV) assistantibus DD. Cardinalibus Inquis. Gener., per suum vivae vocis oraculum, ad consulendum quieti conscientiarum christifidelium, declaravit et concessit quod si de cetero contingat aliquem ad Sacramentum Confessionis accedere quacumque ecclesiastica censura innodatum, quam et ipse et confessarius penitus ignorent, beneficium absolutionis ab eodem confessario consequi possit, et consequatur, perinde ac si nullo Ecclesiae vinculo esset innodatus; et casu quo postea de huiusmodi censura ipsum sic absolutum notitiam habere contingat, non teneatur peccata tempore ignorantiae huiusmodi iam confessa de novo confiteri, neque novam absolutionem de eisdem peccatis quaerere et consequi, sed, absolutione peccatorum iam obtenta, quietus absolutionem ab excommunicatione, cuius notitia sibi supervenit, quaerere teneatur. Non obstantibus, etc.

³ Cf. N. 1100.

1104.

S. C. S. Off. (Carcassonae), 4 maii 1887.

Episcopus exposuit quod cum vineae abundantibus aquis inundentur, vigor vini hebetatur, et proinde vinum facile corrumpitur, praesertim cum transfertur. Ad hoc periculum praecavendum duo remedia proponuntur: 1. Vino naturali addatur parva quantitas *d'eau de vie* ab ipsis proprietariis diligenter cum vino vero praeparatae (v. gr. 15 vel 20 pro centum), et sic corruptionis periculum evitaretur. — 2. Ebulliat vinum usque ad sexaginta et quinque altitudinis gradus; tunc refrigeratum, minuitur quidem quantum ad quantitatem, sed ab omni corruptionis periculo praeservatur. Quaeritur:

1. An unum vel alterum ex his remediis licite adhiberi possit, quin vinum cesset aptum esse ad sancti Missae sacrificii celebrationem.

2. Si duo praedicta remedia indifferenter adhiberi non possint, unumne saltem ex his licitum est, et quod ex his duobus?

R. Adhibeatur vinum ebullitum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1672. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIII, p. 699].

1105.

S. C. S. Off., decr. 14 dec. 1887,
prop. Antonii Rosmini Serbati, damn.

[Tenor propositionum refertur in S. C. S. Off., decr. 7 mart. 1888. — Cf. N. 1111].

1106.

S. C. S. Off. (Victoriae Nyanzae), 22 dec. 1887.

1. I nostri neofiti sono pressochè sempre obbligati a pigliare in moglie ragazze infedeli, le quali essi redimono dalla schiavitù secondo l'uso del paese. La ragazza dà il consenso, ma v'è a temere che spesso non sia sincero ecc. È lecito un tal matrimonio?

2. Il matrimonio così contratto (suppongo che il neofito abbia ottenuto la dispensa dall'impedimento di disparità di culto) e consumato, accade talvolta che la donna se ne fugge, senza che se ne sappia il perchè. Si può inferire dalla sua fuga ch'ella non avea prestato il suo consenso al matrimonio, e permettere al neofito di contrarne altro?

3. È generalmente assai difficile, e spesso impossibile, risapere ciò che avvenne della fuggitiva, se sia morta o viva. Dopo fatte le ricerche possibili, si può supporre che sia morta, e permettere al neofito di pigliare altra donna?

4. Un neofito dopo aver in tal modo perduta la sua donna ancora infedele, ignorando l'impedimento *disparitatis cultus*, dal quale non ha potuto essere dispensato, essendo lontano dal suo paese il missionario, possiamo lasciarlo con una seconda moglie, ed avere per legittimi i figliuoli che da essa gli vengano?

5. Talune cristiane, talora maritate, talora no, vengono unite per forza ad un marito poligamo, ordinariamente ad un grande del reame. Esse non possono tentare la fuga senza esporsi ad una quasi certa morte, ed è loro impossibile corrispondere col prete se non per mezzani; eppure desiderano di praticare in cuore la religione. Che linea di condotta è da segnare ad esse?

6. Un neofito è condotto innanzi al tiranno, il quale acutamente lo rimprovera di avere abbracciato la religione di Gesù Cristo, ed aggiunge che lo perdona per questa volta, ma se lo vedrà mettere i piedi nella casa dei preti, lo farà bruciare. Il cristiano nulla a ciò risponde, ma pur si mette in ginocchio a ringraziare il capo d'averlo perdonato: ed il fare in altro modo sarebbe secondo l'uso del paese un'insolenza. Questo silenzio e questo ringraziamento debbono essere riguardati come una apostasia esteriore; e dobbiamo obbligare i cristiani in simili casi a parlare e dichiarare al tiranno, che esso può loro perdonare, se così vuole, il loro preteso delitto, ma ch'eglino seguiranno a fare come in passato?

R. Ad 1. In hisce casibus diligenter curandum ut mulier infidelis instruat et baptizetur, et matrimonium rite contrahatur coram missionario; sin minus non ante concedatur dispensatio super impedimento disparitatis cultus, quam iustae suppetant causae ad dispensandum, et mulier super necessaria libertate matrimonii instructa sit, et uterque sponsus se libere consensuros spondeant, et in tuto sint positae conditiones in matrimoniis disparitatis cultus ab Ap. Sede requisitae, eaeque praesertim quae iure naturali ac divino praescribuntur.

Ad 2. Negative, nisi adhibitis opportunis investigationibus, et salva saltem in substantialibus Const. Benedicti XIV, *Dei miseratione*¹ constet defuisse consensum; et si qua supersit difficultas recurrendum ad Ap. Sedem.

Ad 3. Negative, nisi aliter constet de obitu mulieris iuxta instructionem S. Officii quae transmittitur.²

Ad 4. Affirmative; dummodo secundum matrimonium rite celebratum fuerit, neque aliud adsit impedimentum super quo Vicarius Ap. gaudeat facultate dispensandi; et partes hortandae ut adeant missionarios pro benedictione.

Ad 5. Nihil omittendum ut mulier a viro infideli separetur. Quod si uterque sit liber, concedi posse dispensationem, dummodo cautum omnino sit sequentibus conditionibus, scilicet: a) quod mulier christiana plena vivendi catholice libertate gaudeat; b) quod a futuro viro ei permittatur universam prolem utriusque sexus in religione catholica educandi; c) quod vir impedimento ligaminis non sit irretitus; d) quod moraliter certum sit

¹ Cf. N. 318.

² Cf. N. 1002.

posse coniuges in matrimonio degere sine contumelia Creatoris, et sine perversionis periculo; e) quod mulier spondeat se totis viribus curaturam viri conversionem.

Ad 6. Negative, nisi ex silentio et genuflexione neophyti crederetur vel quod non haberet fidem, vel quod fides non esset vera, vel alii per eius taciturnitatem averterentur a fide.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1682].

1107.

S. C. S. Off., 4 ian. 1888.

Ex mente Sedis Apostolicae *toleratur*, ut in sepulchris gentilitiis, quae privata et particularia pro catholicis laicorum familiis aedificantur, cognatorum et affinium etiam acatholicorum corpora tumulentur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, p. 641, nota 1].

1108.

S. C. S. Off. (Vizagapatam), 11 ian. 1888.

1. Potestne Episcopus consentire ut duobus catechumenis qui maxima urgentur necessitate matrimonium inter se quamprimum et iuxta ritum gentilium contrahendi, ne scilicet puella a parentibus cogatur nubere viro pagano et uxorato, suadeatur ut, more gentilium, praetermissis sollicitate caeremoniis idololatricis, contrahant?

2. Contingit aliquando ut mulieres a viris suis haud aegre obtineant facultatem ut filios suos baptizandos curent. Licetne Episcopo, antequam eos admittat, illis significare, nuptias, postquam baptizati fuerint, celebrandas fore in ecclesia? an satis est ut eos christiana doctrina instruat, quin specialium huiusmodi obligationum mentionem faciat?

3. Cum magna sit repugnantia feminarum superiorum tribuum (vulgo *caste*) comparandi coram europaeis, vel sub eodem tecto commorandi cum personis inferiorum tribuum, quo fit ut neophytae nostrae saepe aut graviter irrideantur, aut etiam a recipiendo baptismo avertantur: quaeritur utrum Episcopus eas nihilominus excitare debeat, quemadmodum adhuc fecit, ut assidue divinis officiis adsint: an debeat potius petere a S. C. ut eas interim ab hac adsistentia dispenset.

R. Ad 1. Prout proponitur, Affirmative.

Ad 2. Catechumenos ante baptismum generatim monendos esse de obligatione ritibus superstitionis, et nominatim iis qui a gentilibus in celebratione nuptiarum coluntur, renuntiandi; posse tamen Episcopum, si in casu particulari graves rationes suadeant ut haec monitio post baptismum differatur, eos servatis servandis baptizare. Quod si ambo parentes infideles sint, baptizandos esse, dummodo in singulis casibus non praevideatur ullum

adesse grave perversionis periculum, et dummodo non constet parentes ob superstitionem filios offerre baptizandos.

Ad 3. Neophytas huiusmodi monendas esse de praecepto ecclesiastico circa auditionem Sacri ceteraque hominis christiani officia fideliter adimplenda, ita tamen ut, circa modum adimplendi, morum et institutorum generis prudens ratio habeatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1684].

1109.

S. C. S. Off., litt. encycl. 20 febr. 1888.

De mandato SS^{mi} D. N. Leonis XIII S. Congregationi S. Rom. et Univ. Inquisitionis, nuperrimis temporibus, duplex quaestionum genus expendendum propositum fuit. Primum respicit facultates, quibus urgente mortis periculo, quando tempus non suppetit recurrendi ad S. Sedem, augere conveniat locorum Ordinarios dispensandi super impedimentis publicis matrimonium dirimentibus cum iis qui iuxta civiles leges sunt coniuncti, aut alias in concubinato vivunt, ut morituri in tanta temporis angustia in faciem Ecclesiae rite copulari, et propriae conscientiae consulere valeant. — Alterum spectat ad executionem dispensationum, quae ab Apostolica Sede impertiri solent.

Ad primum quod attinet, re serio diligenterque perpensa, adprobatoque et confirmato Emorum PP... Generalium Inquisitorum suffragio, Sanctitas Sua benigne annuit pro gratia, qua locorum Ordinarii dispensare valeant sive per se, sive per ecclesiasticam personam sibi benevisam, aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos, quando non suppetit tempus recurrendi ad S. Sedem, super impedimentis quantumvis publicis matrimonium iure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro Presbyteratus Ordine, et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente.

Mens autem est eiusdem Sanctitatis Suae, ut, si quando, quod absit, necessitas ferat ut dispensandum sit cum iis, qui sacro Subdiaconatus Ordine sunt insigniti, vel solemnem professionem religiosam emisierint, atque post dispensationem et matrimonium rite celebratum convaluerint, in extraordinariis huiusmodi casibus, Ordinarii de impertita dispensatione Supremam Sancti Officii Congregationem certiores faciant, et interim omni ope curent, ut scandalum, si quod adsit, eo meliori modo quo fieri possit removeatur, tum inducendo eosdem ut in loca se conferant, ubi eorum conditio ecclesiastica aut religiosa ignoratur, tum, si id obtineri nequeat, iniungendo saltem iisdem spiritualia exercitia aliasque salutare poenitentias, atque eam vitae rationem, quae praeteritis excessibus redimendis apta videatur quaeque fidelibus exemplo sit ad recte et christiane vivendum.

De altero vero quaestionum genere, item adprobato et confirmato eorumdem Eminentissimorum Patrum suffragio, Sanctissimus sanxit: 1. Dispensationes matrimoniales omnes in posterum committendas esse vel *oratorum Ordinario* vel *Ordinario loci*.

2. Appellatione *Ordinarii* venire Episcopos, Administratores seu Vicarios Apostolicos, Praelatos seu Praefectos habentes iurisdictionem cum territorio separato, eorumque officiales seu Vicarios in spiritualibus generales, et, Sede vacante, Vicarium Capitularem vel legitimum Administratorem.

3. Vicarium Capitularem seu Administratorem eas quoque dispensationes Apostolicas exequi posse, quae remissae fuerint Episcopo aut Vicario eius generali, vel Officiali, nondum executioni mandatas, sive hi illas exequi coeperint, sive non. Et vicissim, Sede deinde provisa, posse Episcopum vel eius Vicarium in spiritualibus generalem, seu officialem exequi dispensationes quae Vicario Capitulari exequendae remissae fuerant, seu hic illas exequi coeperit, seu minus.

4. Dispensationes matrimoniales Ordinario oratorum commissas, exequendas esse ab illo Ordinario, qui litteras testimoniales dedit, vel preces transmisit ad S. Sedem Apostolicam, sive sit Ordinarius originis sive domicilii, sive utriusque sponsi sive alterutrius eorum; etiamsi sponsi, quo tempore executioni danda erit dispensatio, relicto illius dioecesis domicilio, in aliam dioecesim discesserint non amplius reversuri, monito tamen, si id expedire iudicaverit, Ordinario loci, in quo matrimonium contrahitur.

5. Ordinario praedicto fas esse, si ita quoque expedire iudicaverit, ad dispensationis executionem delegare alium Ordinarium, eum praesertim, in cuius dioecesi sponsi actu degunt.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1685. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XX, p. 543, 544].

1110.

S. C. S. Off., 22 febr. 1888.

Se anche i Vicari Ap. godono della facoltà di far binare, che la Costituzione *Declarasti* di Benedetto XIV¹ attribuisce ai Vescovi.

R. Affirmative, facto verbo cum SS^{mo}. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1686. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 442].

1111.

S. C. S. Off., decr. 7 mart. 1888,
prop. Antonii Rosmini Serbati, damn.

Hisce adiunctum litteris transmittitur ad Amplitudinem Tuam decretum generale, quo Suprema Congregatio Emorum Patrum una mecum Inquisitorum Generalium, adprobante et confirmante SS^{mo} D. N. Leone XIII, plures propositiones ex operibus, quae sub nomine Antonii Rosmini Serbati edita sunt, damnantur et proscribuntur. Quapropter excitatur pastoralis cura et vigilantia Amplitudinis Tuae, ut a damnatis huiusmodi doctrinis

¹ Cf. N. 365.

oves fidei tuae concreditas quam diligentissime custodias; ac si qui forte sint in ista Dioecesi qui illis adhuc faveant, eos ad S. Sedis iudicium docili animo recipiendum inducere studeas. Praecipue vero eniteris, ut mentes adolescentium, eorum praesertim qui in spem Ecclesiae in Seminario aluntur, germana catholicae Ecclesiae doctrinae e puris fontibus sanctorum Patrum, Ecclesiae Doctorum, probatorum auctorum, ac praecipue Angelici Doctoris S. Thomae Aquinatis hausta imbuantur.

Tibi interim fausta omnia ac felicia precor a Domino.

Datum Romae die 7 Martii 1888.

Addictissimus in Domino
R. CARD. MONACO.

Feria IV, die 14 Decembris 1887.

Post obitum Antonii Rosmini Serbati quaedam eius nomine in lucem prodierunt scripta, quibus plura doctrinae capita, quorum germina in prioribus huius Auctoris libris continebantur, clarius evolvuntur atque explicantur. Quae res accuratiora studia non hominum tantum in theologicis ac philosophicis disciplinis praestantium, sed etiam Sacrorum in Ecclesia Antistitum excitarunt. Hi non paucas propositiones, quae catholicae veritati haud consonae videbantur, ex posthumis praesertim illius libris exscriperunt, et supremo S. Sedis iudicio subiecerunt.

Porro SS^{mus} D. N. Leo divina providentia Papa XIII, cui maxime curae est, ut depositum catholicae doctrinae ab erroribus immune purumque servetur, delatas propositiones Sacro consilio E^morum Patrum Cardinalium in universa christiana republica Inquisitorum generalium examinandas commisit.

Quare uti mos est Supremae Congregationis, instituto diligentissimo examine factaque earum propositionum collatione cum reliquis Auctoris doctrinis, prout potissimum ex posthumis libris elucescunt, propositiones quae sequuntur in proprio Auctoris sensu reprobandas ac proscribendas esse iudicavit, prout hoc generali decreto reprobat, damnat, proscribit; quin exinde cuiquam deducere liceat, ceteras eiusdem Auctoris doctrinas, quae per hoc decretum non damnantur, ullo modo approbari.

Facta autem de his omnibus SS^{mo} D. N. Leoni XIII accurata relatione, Sanctitas Sua decretum E^morum Patrum approbavit, confirmavit atque ab omnibus servari mandavit.

I. In ordine rerum creaturarum immediate manifestatur humano intellectui aliquid divini in se ipso, huiusmodi nempe quod ad divinam naturam pertineat. (Teosof., Vol. IV, n. 2, p. 6).

II. Cum divinum dicimus in natura, vocabulum istud *divinum* non usurpamus ad significandum effectum non divinum causae divinae; neque mens nobis est loqui de *divino* quodam, quod tale sit per participationem. (Ibidem).

III. In natura igitur universi, idest in intelligentiis quae in ipso sunt, aliquid est, cui convenit denominatio divini non sensu figurato sed proprio. (Teosof., Vol. IV, *Del divino nella natura*, num. 15, pp. 18-19).

Est actualitas non distincta a reliquo actualitatis divinae. (Teosof., Vol. III, n. 1423, p. 344).

IV. Esse indeterminatum, quod procul dubio notum est omnibus intelligentiis, est divinum illud quod homini in natura manifestatur. (Teosof., Vol. IV, nn. 5 et 6, p. 8).

V. Esse quod homo intuetur necesse est, ut sit aliquid entis necessarii et aeterni, causae creantis, determinantis ac finientis omnium entium contingentium: atque hoc est Deus. (Teosof., Vol. I, n. 298, p. 241).

VI. In esse quod praescindit a creaturis et a Deo, quod est esse indeterminatum, atque in Deo, esse non indeterminato, sed absoluto, eadem est essentia. (Teosof., Vol. II, n. 848, p. 150).

VII. Esse indeterminatum intuitionis, esse initiale, est aliquid Verbi, quod mens Patris distinguit non realiter, sed secundum rationem a Verbo. (Teosof., Vol. II, n. 848, p. 150; Vol. I, n. 490, p. 445).

VIII. Entia finita, quibus componitur mundus, resultant ex duobus elementis, idest ex termino reali finito et ex esse initiali, quod eidem termino tribuit formam entis. (Teosof., Vol. I, n. 454, p. 396).

IX. Esse obiectum intuitionis, est actus initialis omnium entium. (Teosof., Vol. III, n. 1235, p. 73).

Esse initiale est initium tam cognoscibilium quam subsistentium: est pariter initium Dei, prout a nobis concipitur, et creaturarum. (Teosof., Vol. I, n. 287, p. 229; n. 288, p. 230).

X. Esse virtuale et sine limitibus est prima ac simplicissima omnium entitatum, adeo ut quaelibet alia entitas sit composita, et inter ipsius componentia semper et necessario sit esse virtuale. Est pars essentialis omnium omnino entitatum, utut cogitatione dividantur. (Teosof., Vol. I, n. 280, p. 221; n. 281, p. 223).

XI. Quidditas (id quod res est) entis finiti non constituitur eo quod habet positivi, sed suis limitibus. Quidditas entis infiniti constituitur entitate, et est positiva; quidditas vero entis finiti constituitur limitibus entitatis, et est negativa. (Teosof., Vol. I, n. 726, pp. 708-709).

XII. Finita realitas non est, sed Deus facit eam esse addendo infinitae realitati limitationem. (Teosof., Vol. I, n. 681, p. 658).

Esse initiale fit essentia omnis entis realis. (Ibidem, Vol. I, n. 458, p. 399).

Esse quod actuatur naturas finitas ipsis coniunctum, est recisum a Deo. (Ibidem, Vol. III, n. 1425, p. 346).

XIII. Discrimen inter esse absolutum et esse relativum non illud est quod intercedit substantiam inter et substantiam, sed aliud multo maius; unum enim est absolute ens, alterum est absolute non-ens. At hoc alterum est relative ens. Cum autem ponitur ens relativum, non multiplicatur absolute ens: hinc absolutum et relativum absolute non sunt unica substantia, sed unicum esse; atque hoc sensu nulla est diversitas esse, imo habetur unitas esse. (Teosof., Vol. V, Cap. IV, p. 9).

XIV. Divina abstractione producitur esse initiale, primum finitorum entium elementum; divina vero imaginatione, producitur reale infinitum, seu realitates omnes, quibus mundus constat. (Teosof., Vol. I, n. 463, p. 408).

XV. Tertia operatio esse absoluti mundum creantis est divina synthesis, idest unio duorum elementorum: quae sunt *esse initiale* commune omnium finitorum entium initium, atque *reale* finitum, seu potius diversa realia finita, termini diversi eiusdem esse initialis. Qua unione creantur entia finita. (Ibidem).

XVI. Esse initiale per divinam synthesis ab intelligentia relatum, non ut intelligibile, sed mere ut essentia, ad terminos finitos reales, efficit ut existant entia finita subiective et realiter. (Teosof., Vol. I, n. 464, p. 410).

XVII. Id unum efficit Deus creando, quod totum actum esse creaturam integre ponit: hic igitur actus proprie non est factus, sed positus. (Teosof., Vol. I, n. 412, p. 350).

XVIII. Amor, quo Deus se diligit etiam in creaturis, et qui est ratio, qua se determinat ad creandum, moralem necessitatem constituit, quae in ente perfectissimo semper inducit effectum: huiusmodi enim necessitas tantummodo in pluribus entibus imperfectis integram relinquit libertatem bilateralem. (Teosof., Vol. I, n. 51, pp. 49-50).

XIX. Verbum est materia illa invisibilis, ex qua, ut dicitur Sap. XI, 18 creatae fuerunt res omnes universi. (Introd. del Vangelo secondo Giov., lez. 37, p. 109).

XX. Non repugnat ut anima generatione multiplicetur (Psicol., l. 4, n. 656); ita ut concipiatur eam ab imperfecto, nempe a gradu sensitivo, ad perfectum, nempe ad gradum intellectivum, procedere. (Teosof., Vol. I, n. 646, p. 619).

XXI. Cum sensitivo principio intuibile fit esse, hoc solo tactu, hac sui unione, principium illud antea solum sentiens, nunc simul intelligens, ad nobiliorem statum evehitur, naturam mutat, ac fit intelligens, subsistens atque immortale. (Antropol., l. 4, c. 5; n. 819; Teosof., Vol. I, n. 646, p. 619).

XXII. Non est cogitatu impossibile, divina potentia fieri posse, ut a corpore animato dividatur anima intellectiva, et ipsum adhuc maneat animale: maneret nempe in ipso, tamquam basis puri animalis, principium animale, quod antea in eo erat veluti appendix. (Teosof., Vol. I, n. 621, p. 591).

XXIII. In statu naturali, anima defuncti existit perinde ac non existeret (Teodicea, *Appendice*, art. 10, p. 638): cum non possit ullam super seipsam reflexionem exercere, aut ullam habere sui conscientiam, ipsius conditio similis dici potest statui tenebrarum perpetuarum et somni sempiterni. (Introd. del Vang. secondo Giov., lez. 69, p. 217).

XXIV. Forma substantialis corporis est potius effectus animae, atque interior terminus operationis ipsius: propterea forma substantialis corporis non est ipsa anima. (Psicol., Par. II, l. 1, c. 11, n. 849).

Unio animae et corporis proprie consistit in immanenti perceptione, qua subiectum intuens ideam affirmat sensibile, postquam in hac eius essentiam intuitum fuerit. (Teosof., Vol. V, Cap. LIII, art. II, § 5, V. 4^o, p. 377).

XXV. Revelato mysterio SS^{mae} Trinitatis, potest ipsius existentia demonstrari argumentis mere speculativis, negativis quidem et indirectis,

huiusmodi tamen ut per ipsa, veritas illa ad philosophicas disciplinas revocetur, atque fiat propositio scientifica sicut ceterae: si enim ipsa negaretur, doctrina theosophica *purae rationis* non modo incompleta maneret, sed etiam omni ex parte absurditatibus scatens annihilaretur. (Teosof., Vol. I, nn. 191, 193, 194, pp. 155-158).

XXVI. Tres supremae formae *esse*, nempe subiectivitas, sanctitas, seu realitas, idealitas, moralitas, si transferantur ad esse absolutum, non possunt aliter concipi nisi ut personae subsistentes et viventes. (Teosof., Vol. I, nn. 190, 196, pp. 154, 159).

Verbum, quatenus obiectum amatum, et non quatenus Verbum idest obiectum in se subsistens per se cognitum, est persona Spiritus Sancti. (Introd. del Vang. secondo Giov., lez. 63, p. 200).

XXVII. In humanitate Christi humana voluntas fuit ita rapta a Sp. Sancto ad adhaerendum Esse obiectivo, idest Verbo, ut illa Ipsi integre tradiderit regimen hominis, et Verbum illud personaliter assumpserit, ita sibi uniens naturam humanam. Hinc voluntas humana desiit esse personalis in homine, et cum sit persona in alijs hominibus, in Christo remansit natura. (Introd. del Vang. secondo Giov., lez. 85, p. 281).

XXVIII. In christiana doctrina, Verbum, character et facies Dei, imprimatur in animo eorum qui cum fide suscipiunt baptismum Christi. (Introd. alla Filosof., n. 92).

Verbum, idest character in anima impressum, in doctrina christiana, est Esse reale (infinitum) per se manifestum, quod deinde novimus esse secundam personam Sanctissimae Trinitatis. (Ibidem, *Nota*).

XXIX. A catholica doctrina, quae sola est veritas, minime alienam putamus hanc coniecturam: In eucharistico Sacramento substantia panis et vini fit vera caro et verus sanguis Christi, quando Christus eam facit terminum sui principii sentientis, ipsamque sua vita vivificat: eo ferme modo quo panis et vinum vere transubstantiantur in nostram carnem et sanguinem, quia fiunt terminus nostri principii sentientis. (Introd. del Vang. secondo Giov., lez. 87, pp. 285-286).

XXX. Peracta transubstantiatione, intelligi potest, corpori Christi glorioso partem aliquam adiungi in ipso incorporatam, indivisam pariterque gloriosam. (Ibidem).

XXXI. In Sacramento eucharistiae, *vi verborum* corpus et sanguis Christi est tantum ea mensura quae respondet quantitati (a quel tanto) substantiae panis et vini quae transubstantiantur: reliquum corporis Christi ibi est *per concomitantiam*. (Ibidem, p. 286, seq.).

XXXII. Quoniam qui non manducat carnem Filii hominis et bibit eius sanguinem, non habet vitam in se; et nihilominus qui moriuntur cum baptismo aquae, sanguinis aut desiderii certo consequuntur vitam aeternam: dicendum est, his, qui in hac vita non comederunt corpus et sanguinem Christi, subministrari hunc coelestem cibum in futura vita, ipso mortis instanti.

Hinc etiam Sanctis V. T. potuit Christus descendens ad inferos seipsum communicare sub speciebus panis et vini, ut aptos eos redderet ad visionem Dei. (Introd. del Vang. secondo Giov., lez. 74, p. 238).

XXXIII. Cum daemones fructum possederint, putarunt se ingressuros in hominem, si de illo ederet; converso enim cibo in corpus hominis animatum, ipsi poterant libere ingredi animalitatem, idest in vitam subiectivam huius entis, atque ita de eo disponere sicut proposuerant. (Introd. del Vang. secondo Giov., lez. 63, p. 191).

XXXIV. Ad praeservandam B. V. Mariam a labe originis, satis erat ut incorruptum maneret minimum semen in homine, neglectum forte ab ipso daemone; e quo incorrupto semine de generatione in generationem transfuso, suo tempore oriretur Virgo Maria. (Ibidem, lez. 64, p. 193).

XXXV. Quo magis attenditur ordo iustificationis in homine, eo aptior apparet modus dicendi scripturalis, quod Deus peccata quaedam tegit aut non imputat. — Iuxta Psalmistam discrimen est inter iniquitates quae remittuntur, et peccata quae teguntur: illae, ut videtur, sunt culpaes actuales et liberae, haec vero sunt peccata non libera eorum qui pertinent ad populum Dei, quibus propterea nullum afferunt nocumentum. (Trattato della coscienza morale, l. I, c. 6, a. 2).

XXXVI. Ordo supernaturalis constituitur manifestatione esse in plenitudine suae formae realis; cuius communicationis seu manifestationis effectus est sensus (sentimento) deiformis, qui inchoatus in hac vita constituit lumen fidei et gratiae, completus in altera vita constituit lumen gloriae. (Filosof. del Dritto, Par. II, nn. 674, 676, 677).

XXXVII. Primum lumen reddens animam intelligentem est esse ideale; alterum primum lumen est etiam esse, non tamen mere ideale sed subsistens ac vivens: illud abscondens suam personalitatem ostendit solum suam obiectivitatem: at qui videt alterum (quod est Verbum), etiamsi per speculum et in aenigmate, videt Deum. (Introd. alla Filosofia, n. 85).

XXXVIII. Deus est obiectum visionis beatificae, in quantum est auctor operum *ad extra*. (Teodicea, n. 672).

XXXIX. Vestigia sapientiae ac bonitatis, quae in creaturis relucent, sunt comprehensoribus necessaria; ipsa enim in aeterno exemplari collecta sunt ea Ipsius pars quae ab illis videri possit (che è loro accessibile), ipsaque argumentum praebent laudibus, quas in aeternum Deo Beati concinunt. (Ibidem, n. 674).

XL. Cum Deus non possit, nec per lumen gloriae, totaliter se communicare entibus finitis, non potuit essentiam suam comprehensoribus revelare et communicare, nisi eo modo, qui finitis intelligentiis sit accommodatus: scilicet Deus se illis manifestat quatenus cum ipsis relationem habet, ut eorum creator, provisor, redemptor, sanctificator. (Ibidem, n. 677).

[Acta S. Sedis, vol. XX, p. 397-410].

1112.

S. C. S. Off., instr. (ad omnes Ep. Ritus Orient.), 12 dec. 1888.

Cum christianorum coniugium unionem inter Christum et Ecclesiam exprimat, monente Apostolo Paulo — *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia* — (ad Eph., V, 32) aperte patet sanctum

prorsus esse vinculum maritale, quo inter se ipsi copulantur. Cum autem fides sit omnis sanctitatis radix atque fundamentum, pariter nemo non videt, coniuges ut mutua sese unione sanctificent, sicut in reliquis, ita et potissimum fide cohaerere debere. Mirum proinde non est, si inter cetera quae matrimonium impediunt, etiam illud accensetur quod *mixtae communionis* impedimentum proprio nomine appellatur.

Iam vero, cum in orientalibus quibusdam regionibus nonnullae hac super re difficultates ortae sint, atque anxietatibus non paucis viam aperuerint, Sanctissimus Dominus Noster Leo divina providentia PP. XIII pro eo quo erga orientales gentes zelo inflammatur, Supremae Congregationi S. Romanae et Universalis Inquisitionis mandavit, ut ad huiusmodi difficultates et anxietates amoliendas opportunam Instructionem elaboraret. Quibus iussionibus obsecundans S. Congregatio, ea quae sequuntur statuenda censuit.

1. Huius impedimenti natura, quemadmodum omnes norunt, ea est, ut matrimonii foedus inter eos qui baptizati sunt iniri nequeat, quando altera eorum pars haeretica vel schismatica sit. At catholicorum cum haeticis, et contra, nuptiae illicitae sunt quidem, sed nihilominus valent. Ingens propterea discrimen intercedit inter impedimentum mixtae communionis seu religionis, et alterum quod propria appellatione dicitur *disparitatis cultus*. Primum enim locum habet inter christianos; secundum afficit matrimonia christianorum cum non baptizatis, sive iudei sint sive infideles cuiuscumque sectae, sive etiam catechumeni. Coniugia itaque inter personas cultu dispares sunt prorsus irrita; mixta vero valida, sed graviter illicita.

2. Facili porro negotio perspicitur cur connubia catholicorum cum heterodoxis antiquissimi canones, quemadmodum recentiores Conciliorum ac Summorum Pontificum sanctiones, omnino reprobarunt ac reprobant, damnarunt ac damnant. Reprobanda enim sunt sive ob vetitam, quam secumferunt, in divinis rebus communionem, et exinde derivans scandalum, sive ob impendens catholico coniugi perversionis periculum, sive ob pravam sobolis institutionem. Accedit etiam huiusmodi coniunctionibus facile promoveri funestissimum in religionis negotio, uti vocant, indifferentismum. Sed alia etiam perniciose consecutaria ex huiusmodi coniunctionibus dimanant, cum catholicos inter et acatholicos vix ac ne vix quidem ea inveniantur animorum concordia, quae inter coniuges necessaria prorsus est. « Quo modo enim » ait S. Ambrosius ¹ « potest congruere charitas ubi discrepat fides? » Hinc vel ipse Zonaras iure animadvertit, ² matrimonialem societatem catholicos inter et acatholicos eo etiam ex capite esse reprobendam quod miscenda non sunt quae naturam ut inter se misceri possint non habent: « Nam qui simul ita vivunt, et eorum animi in iis, quae ad fidem pertinent, contrario modo affecti sunt, quo pacto eos in aliis rebus convenire posse quispiam arbitrabitur? quorumque sensus in iis quae sunt fidei, quorum prima est atque praecipua ratio, minime congruunt, quo pacto inter se aequis animis in reliqua vitae societate communicabunt? »

¹ L. II, cap. 9, de Abrah.

² In not. ad Can. 14 Conc. Chalc. apud Bevereg.

3. Quare mirum non est, si antiqua Concilia vetant catholicis ne nuptias cum haereticis sicut et cum infidelibus concilient, nisi hi orthodoxam fidem amplectantur. Sic Conc. Laodicenum¹ de haereticis, praescribit: *Quod non oportet cum omni haeretico matrimonium contrahere vel dare filios aut filias: sed magis accipere, si se christianos futuros profiteantur.* Consonat Agathense:² *Quoniam non oportet cum omnibus haereticis miscere connubia, et filios vel filias dare, sed potius accipere, si tamen profitentur christianos futuros esse se et catholicos.* Et Chalcedonense in superius memorato canone: *Sed neque haeretico vel pagano vel iudaeo matrimonio coniungere, nisi utique persona, quae orthodoxae coniungitur se ad orthodoxam fidem convertendam spondeat.*

4. Ex iis, ut alia silentio praetereamus, satis quidem apparet matrimonium mixta esse prorsus illicita: qua de caussa S. Mater Ecclesia merito ea semper detestata est, ac fideles ab illis contrahendis absterre studuit. Ad amovenda tamen pericula quae ex mixtis nuptiis provenire possunt, concurrere debent circumstantiae, ceu scribit s. m. Benedict. XIV,³ quae cum ab eo, qui facultatem dispensandi habet, expensae fuerint, aditum aperiant concessionem legitimae dispensationis cuius vi matrimonium inter partes, haereticam unam alteramque catholicam, licitum reddatur. Hae circumstantiae, eiusmodi est Ecclesiae utilitas, bonum publicum, gravissimum malum vitandum, et aliae, quae canonicas caussas ad elargiendas matrimoniales dispensationes generatim necessarias constituunt, praerequiruntur ad impedimentum mixtae communionis aliquo in casu relaxandum, sed, quod sedulo est animadvertendum, minime sufficiunt.

5. Exigendae enim praeterea sunt opportuna a contrahentibus cautiones de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, de conversione coniugis acatholici ab illo pro viribus curanda, ac de universa prole utriusque sexus in catholicae religionis sanctitate omnino educanda. Has autem cautiones ius naturale ac divinum cum postulet, nulla unquam humana auctoritate mixtae nuptiae sine ipsis permitti possunt.

6. Positis igitur canonicis caussis, ac praehabitis memoratis cautionibus, quibus arcentur quae legi naturali aut divinae adversantur, ab ecclesiastica competente auctoritate dispensatio in lege mixta connubia prohibente impetranda est, ut absque piaculo celebrari possint; ea deficiente, numquam gravi culpa vacant.

7. Illicitum porro ac sacrilegum est se sistere coram haeretico seu schismatico ministro ante vel post contractas mixtas nuptias, quoties ipse ut minister sacris addictus adsistat, et quasi parochi munere fungens; nam pars catholica ritui haeretico aut schismatico se consociaret, ex quo vetita omnibus haberetur cum haereticis in eorum sacris communicatio. Quare ita contrahentes mortaliter peccarent, ac monendi sunt. Si vero, ut in nonnullis locis evenit, haereticus seu schismaticus personam agat magistratus mere civilis, et quidquid ipse praestat, civilis dumtaxat et politicus actus sit, ac civiles

¹ Can. XXXI.

² Can. LXVII.

³ De Syn. Dioec., Lib. VI, Cap. V, n. IV.

effectus respiciat, et nulla prorsus acatholici ritus professio habeatur, aut inde colligi possit, non improbatur quod pars catholica, urgentibus schismaticis seu haereticis, aut civili lege imperante, eundem ante vel post initum matrimonium adeat.

8. Sciant insuper animarum pastores, si interrogentur a contrahentibus, vel si certe noverint eos adituros fore ministrum haereticum sacris addictum ad nuptialem consensum praestandum, silere se non posse, sed monere eosdem debere sponso de gravissimo peccato quod patrant. Verumtamen, ad gravia praecavenda mala, si in aliquo peculiari casu sacerdos seu parochus non fuerit interpellatus a sponso, an liceat nec ne adire ministrum haereticum vel schismaticum, et nulla fiat ab iisdem sponso explicita declaratio de eodem adeundo, praevideat tamen eos forsitan adituros ad matrimonialem praestandum vel renovandum consensum, atque insuper ex adiunctis in casu concurrentibus praevideat monitionem certo haud esse profuturam, imo nocituram, indeque peccatum materiale in formalem culpam vertendum: tunc sileat, remoto tamen scandalo, et dummodo aliae ab Ecclesia requisitae conditiones atque cautiones rite positae sint, praesertim de libero religionis exercitio parti catholicae concedendo, nec non de universa prole in religione catholica educanda. Quod si sponsi ad parochum, seu sacerdotem catholicum pro benedicendis nuptiis accedant postquam eas coram ministro haeretico seu schismatico celebraverint, idque publice notum sit, vel ab ipsis sponso notificetur, catholicus sacerdos huic matrimonio non intererit nisi, servatis, uti supponitur, ceteroquin servandis, pars catholica facti poenitens praeviis salutaribus poenitentibus a patrata culpa absolutio- nem rite prius obtinuerit.

9. Pauca de sponsalibus addenda supersunt. Sponsalia inter unam partem catholicam et alteram schismaticam seu haereticam illicita sunt atque adeo invalida, nisi praevia legitima dispensatione celebrentur.

10. Itaque pro ea sollicitudine qua erga commissas sibi oves gerunt, enixe curabunt locorum Antistites, ut eas a mixtis nuptiis, quoad fieri possit, deterreant, aut saltem nonnisi observatis adamussim debitis cautelis, legitimeque impetrata dispensatione illas permittant, eisdem impense inculcantes catholicum dogma, quod nempe, extra catholicam Ecclesiam salus obtineri non possit. Insistant celeberrimi Apostolorum discipuli S. Ignatii verbis: *Ne eretis fratres mei: si quis schisma facientem sectatur, regni Dei hereditatem non consequitur.* Excitandus tum a Vobis ipsis, tum a reliquis animarum pastoribus, christianus populus ad catholicam fidem et unitatem ardentiori usque studio custodiendam, atque ideo ad omne illius deserendae periculum vitandum, ut praefixus finis circa matrimonia mixta obtineatur.

11. Erit pariter eorumdem Praesulum efficere, ut ex fidelium memoria nunquam excidat notissimum naturalis divinaeque legis praeceptum, quo non solum peccata, sed et pericula ad peccatum proxime inducentia fugere iubemur; uti etiam aliud praeceptum, quo parentibus iniungitur filios educare in disciplina et correptione Domini, ac propterea ipsos erudire ad

¹ Epist. ad Philadelph.

verum cultum qui Deo unice in catholica Ecclesia exhibetur. Hinc oportet animarum curatores monere, ut gregi suo solertes invigilando, simul ac compererint adesse iuvenes vel virgines coniugale foedus cum heterodoxis inire volentes, ipsos eorumque parentes salutaribus imbuant doctrinis, nihilque omittant, quo eos a transgrediendis Dei et Ecclesiae mandatis aver-tant. Edocendi denique fideles qua publicis catechesibus, qua privatis instru-ctionibus circa constantem hac in re Ecclesiae doctrinam, ne unquam eos capiat oblivio canonum mixta connubia detestantur.

12. Et quoniam in gravissimo hoc negotio solius presbyteri arbitrio nil est relinquendum, ipsis iniungendum erit, ut de quolibet mixto matrimo-nio contrahendo quantocius Episcopum certiore reddant, accuratissime delatis omnibus rerum, locorum, et personarum circumstantiis. Tam Epi-scopi quam parochi sedulo invigilent ut coniuges datas cautiones fideliter adimpleant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1696. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXII, p. 636-640].

1113.

S. C. S. Off., litt. encycl. 1 mart. 1889.

Supremae huic Congregationi Sancti Officii propositum fuit dubium: «Utrum Ordinarii in casibus extremae necessitatis facultatem dispensandi super impedimentis publicis matrimonialibus in mortis periculo, literis «Supremae Congregationis diei 20 Februarii 1888¹ concessam, parochis, et «universim confessariis adprobatis modo generali subdelegare valeant an «non». Quo dubio mature perpenso Eminentissimi Patres... Generales In-quisitores feria IV, die 9 Ianuarii 1889 dixerunt: «Supplicandum Sanctis-«simo ut decernere et declarare dignetur, Ordinarios, quibus memorata «facultas praecitatis literis diei 20 Februarii 1888 data fuit, posse illam sub-«delegare habitualiter parochis tantum, sed pro casibus, in quibus desit tem-«pus ad ipsos Ordinarios recurrendi, et periculum sit in mora». Eadem feria ac die Sanctissimus D. N. Leo divina providentia PP. XIII, in solita audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita, benigne annuere dignatus est iuxta Eminentissimorum PP. suffragium.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1698. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXI, p. 696].

1114.

S. C. S. Off. (Ep. Wayne-Castren.), 20 mart. 1889.

In foederatis Americae Sept. provinciis non raro evenit aliquos ad fidem catholicam converti, qui antea matrimonio civili cum aliqua uniti erant, et postea divortium civile obtinuerunt. Tempore conversionis vel iam secun-

¹ Cf. N. 1109.

dum matrimonium inierunt, vel inire intendunt. Certe prima quaestio sol-venda est. Eratne primum matrimonium validum tamquam contractus vel tamquam Sacramentum? Posito tamen quod ex documentis et probationibus certis a curia episcopali et a defensore matrimonii admissis, constet primum matrimonium vel propter bigamiam alterius partis, vel propter cultus dis-paritatem fuisse certe nullum, requiritur appellatio defensoris et iudicium in secunda instantia a Bened. XIV praescriptum¹ in casu de nullitate matri-monii in facie Ecclesiae initi? An sufficit certe constare primum matrimo-nium fuisse absolute nullum, ita ut nulla requiratur secunda instantia et iudicium?

R. Dummodo per processum saltem extraiudiciale certo constet de nullitate matrimonii ob praeeexistens dirimens impedimentum evidenter comprobatum: Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide (1893), n. 1574. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 638].

1115.

S. C. S. Off. (Victoriae Nyanzae), 3 apr. 1889.

1. In regno Buganda, ne nova adversus christianos excitetur persecutio, fideles religionem publice profiteri nequeunt, et quasi incogniti inter infi-deles vitam degunt. Hinc maxima pro missionariis infirmos visitandi dif-ficultas; nam ex missionarii praesentia exoriretur pro infirmo periculum, et pro iis apud quos degit, quin imo pro omnibus christianis, qui non tole-rantur, eorum numero a rege cognito. Quaeritur ergo utrum, ad hoc peri-culum praecavendum, missionarii possint ac debeant infirmos non visitare an, spreto quolibet periculo sive privatorum sive communitatis christianae, aegrotos in gravi moriendi periculo constitutos visitare possint, aut debeant ut illos Ecclesiae sacramentis reficiant.

2. In his regionibus Buganda duplex est unio maris et foeminae inter infideles. Alia est in qua mulier a parentibus vel propinquis viro traditur praecise ad effectum matrimonii, servatis quibusdam caeremoniis, et ple-rumque ipsa consentiente, vel etiam expresse, admissa tamen possibilitate divortii vel polygamiae. Et haec videtur verum matrimonium, posito mutuo consensu. — Alia vero est unio quae ita fit: Vir mulierem acquirit mera emptione vel donatione, non praecise ad effectum matrimonii, sed ut vera res possessa et emptitia quae vendi potest ut vera merces (in his enim regionibus servae ut res possessionis et mercatus considerantur): vir autem cum ea muliere, casu dato, rem habet cum ea cohabitando vel per plures dies, vel per plures menses, vel plures annos, vel etiam tempore indeterminato, aut perpetuo, prout ei placuerit, utendo et fruendo re sua, nullum tamen ius in re ei conferre intendens, nec ullum consensum ab ea petens, cum eam velut plene possessam, iuris et consensus incapacem existimet. Nec mulier ullum consensum dare videtur, cum seipsam incapacem con-

¹ Const. Dei miseratione, 3 nov. 1741. — Cf. N. 318.

sensus vel dissensus existimet. Quaeritur: haec unio ultima estne verum et indissolubile matrimonium?

3. Iuvenis infidelis, cum in principem vel magnatem eligitur, plures accipit uxores, quae ei vel diversis diebus, vel etiam eadem die et momento in unum traduntur; nullam vero accipit prae aliis cum speciali titulo et dignitate uxoris. Quaeritur an detur vera uxor.

R. Ad 1. Ad mentem; mens autem est a missionariis fideles moneados ut, attenta difficultate habendi missionarii adsistentiam in mortis articulo, omni studio satagant peccata vitare, et in mortis periculo mutuam sibi adsistentiam praestent.

Ad 2. Quoad primum contrahendi modum, matrimonium esse validum, dummodo contractum non fuerit sub expressa conditione divortii. — Quoad vero secundum contrahendi modum, matrimonium esse nullum.

Ad 3. Non adesse verum matrimonium.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1700].

1116.

S. C. S. Off., 1 maii 1889.

Se l'espressione: *condimenti di grasso* usata negl'indulti per la Quaresima, e pei condimenti fra l'anno, debba intendersi del grasso di qualunque animale.

R. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1704].

1117.

S. C. S. Off. (Bucarest), 8 maii 1889.

Se, attesi gravissimi inconvenienti, si possa lecitamente accordare ai protestanti nella sepoltura dei loro defunti l'accompagnamento del sacerdote cattolico.

R. Negative; et ad mentem. La mente è che si risponda all'Arcivescovo di Bukarest che, quando l'intervento degli ecclesiastici ai funerali e alle sepolture degli eterodossi riveste in qualche modo i caratteri di azione sacra, come nei casi esposti, la S. Sede ha costantemente dichiarato tale intervento non essere lecito; e per sua norma gli si comunichi il decreto di fer. IV, 30 Marzo 1859 partecipato già all'Arcivescovo di Vienna, che è del tenore seguente: «Parochum, uti parochum funeribus acatholicorum «et absque ulla communicatione in ritu sacro cum haereticis, tolerari posse, «dummodo notorie constet de vinculo cognationis sive amicitiae inter parochum et defunctum acatholicum». Perchè poi i suoi parrochi in avvenire non abbiano ad incontrare molestie, il Vescovo ricorrente li esorti a bene

istruire i loro sudditi intorno a ciò che è loro permesso o proibito nelle dette circostanze, e il Vescovo stesso, *data occasione*, e specialmente in tempo di sacra Visita aggiunga a quelli dei parrochi i suoi autorevoli insegnamenti.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1705].

1118.

S. C. S. Off., decr. 5 iun. 1889.

Quando agitur de impedimento disparitatis cultus, et evidenter constat unam partem esse baptizatam, et alteram non fuisse baptizatam; quando agitur de impedimento ligaminis, et certo constat primum coniugem esse legitimum et adhuc vivere; quando denique agitur de consanguinitate aut affinitate ex copula licita, aut etiam de cognatione spiritali, vel de impedimento clandestinitatis in locis ubi decretum Trident. *Tametsi*¹ publicatum est, vel uti tale diu observatur, dummodo ex certo et autentico documento, vel, in huius defectu, ex certis argumentis evidenter constet de existentia huiusmodi impedimentorum super quibus Ecclesiae auctoritate dispensatum non fuerit; hisce in casibus, praetermissis solemnitatibus in Constitutione Apostolica *Dei miseratione*² requisitis, matrimonium poterit ab Ordinariis declarari nullum, cum interventu tamen defensoris vinculi matrimonialis, quin opus sit secunda sententia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1706. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 639].

1119.

S. C. S. Off. (ad Vic. Ap. Malacen.), 5 iun. 1889.

Per i soldati della guarnigione inglese il governo britannico ha già da lungo tempo edificato una cappella unica, ove alternativamente ad ore diverse hanno luogo nella Domenica le funzioni religiose per i soldati cattolici e protestanti. Esistono alle due estremità della cappella due altari, destinato ciascuno esclusivamente ad un culto; e durante il servizio religioso o cattolico o protestante, rimane celato da una cortina l'altare dell'altro culto. Il Vicario Ap. attesa la difficoltà di ottenere dal governo la erezione di un'altra cappella, domanda se può tollerarsi l'uso attuale.

R. Attentis expositis, usum, de quo quaeritur, tolerari posse, dummodo scandalum absit, et nulla alia habeatur ecclesia in qua catholici milites religionis officiis satisfacere valeant; et ad mentem. Mens est ut Vicarius Ap. sollicite curet ut a gubernio britannico erectionem capellae obtineat, quae soli catholicorum usui sit destinata; et si quidem gubernium recuset, stu-

¹ Sess XXIV, de ref. matrim., c. 1.

² Cf. N. 318.

deat cappellam huiusmodi, quo citius fieri potest, aedificari, conrogatis unde cumque eleemosynis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1707].

1120.

S. C. S. Off., 28 aug. 1889.

Unctio renum (in Extrema Unctione) nunquam praetermitti potest, nisi in casibus particularibus, adhibitis cautelis, decentiae satis consuli aliter nequeat.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1718].

1121.

S. C. S. Off., 23 apr. 1890.

Vicarius Generalis N... sequentium dubiorum solutionem perhumiliter expostulat, nempe: — Litteris S. Officii datis die 20 Februarii anno 1888 concessa est locorum Ordinariis facultas dispensandi, sive per se sive per ecclesiasticam personam sibi benevisam, aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos, quando non suppetit tempus recurrendi ad S. Sedem, super impedimentis quantumvis publicis matrimonium iure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro Presbyteratus Ordine, et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente. Decreto vero lato fer. IV, die 9 Ianuarii 1889¹ declaratum est Ordinarios quibus memorata facultas praecitatis litteris die 20 Februarii 1888 data fuit, posse illam subdelegare habitualiter parochis tantum, sed pro casibus in quibus desit tempus ad ipsos Ordinarios recurrendi, et periculum sit in mora. Iam igitur quaeritur:

1. Utrum S. Congregatio, per verba *super impedimentis quantumvis publicis*, confirmare intenderit communem theologorum, et praesertim S. Alphonsi sententiam, quae habet, posse Episcopos in casibus urgentis necessitatis dispensare super impedimentis occultis, eamque facultatem veluti ordinariam probabiliter delegare etiam generaliter, ita ut mens Congregationis fuerit significare, Episcopos a fortiori ab impedimentis occultis in praedictis adiunctis dispensare posse.

2. Utrum in gravissimo mortis periculo coadiutores parochi, quando ob ingentem parochiarum illius dioecesis amplitudinem ad eum recurrere non possunt, nomine parochi ab impedimentis publicis dispensare valeant.

3. Utrum in decreto diei 9 Ianuarii 1889 nomine *parochorum* veniant etiam vicarii temporales, qui post obitum parochorum, vel in eorum absentia sufficiuntur.

¹ Cf. N. 730.

² Cf. N. 1109.

³ Cf. N. 1113.

4. Utrum voce *parochorum* quibus Ordinarii possunt subdelegare facultatem dispensandi in casibus extremae necessitatis super impedimentis publicis matrimonialibus in mortis periculo, ex Indulto Supremae Congregationis 1 Martii 1889,¹ intelligi possint et debeant *missionarii* curam animarum habentes, quamvis *parochi* stricte dici non valeant.

R. Ad 1. Ex vi decreti, affirmative pro mortis articulo.

Ad 2. et 3. Detur responsum hac eadem feria datum R. P. D. Abbati SSmae Trinitatis Caven., quod est sequens, scilicet: — « Propositis a R. P. D. Abbate supra laudato sequentibus dubiis: I. *An sub nomine parochorum in subdelegatione facultatis, de qua in precibus, intelligendi sint etiam vice-parochi vel oeconomi-curati ad nutum amovibiles, in quibus paroeciis parochi stricte sumpti ac veri nominis non sunt creati?* — Et quatenus negative: — II. *Utrum saltem in dioecibus, in quibus, sicut et in Abbazia Nullius SSmae Trinitatis Caven. ex privilegio vel ex antiquissima ac immemorabili consuetudine, nonnullae sunt paroeciae, quarum curati tamquam vicarii Abbatis sunt instituti sub nomine oeconomi vel archipresbyteri curati, ad nutum amovibiles, praedicta facultas ad hos quoque possit extendi.* — Emi DD. Cardd. in rebus fidei et morum Inquisitores Generales praedicta die ac feria rescribi mandarunt: — Ad I. Comprehendi omnes qui actu curam animarum exercent, exclusis vice-parochis et cappellanis. — Ad II. Provisum in praecedenti ».

Ad 4. Affirmative pro iis missionariis qui parochialibus funguntur muneribus.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1728. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 385-387].

1122.

S. C. S. Off. (Chan-si), 7 maii 1890.

È noto come i cinesi in tutti i loro computi si servono dell'anno lunare, il quale è sempre in ritardo, più o meno, del solare. Secondo i sacri canoni l'età stabilita pel matrimonio è di 14 anni pei maschi, e di 12 compiti per le femmine. Ora si domanda se nella computazione dell'età canonica pel matrimonio possa bastare la cinese, ossia lunare, ovvero si richieda il computo preciso dell'anno solare. Nel caso che la risposta fosse doversi stare al computo dell'anno solare, prego V. E. a supplicare Sua Santità per una sanatoria di tutti i matrimoni contratti fino ad ora contro questa regola, e della dispensa di questa medesima regola nell'avvenire, poichè è cosa ardua per tutti, e quasi impossibile pei cinesi fare detta computazione.

R. Si risponda al proponente che quanto al passato taccia; per l'avvenire poi ritenga la massima che gli anni richiesti dai sacri canoni per la validità del matrimonio sono anni solari, non lunari, e da computarsi da giorno a giorno ossia dal giorno della nascita al giorno in cui si celebra il

¹ Cf. N. 1113.

matrimonio. Che se ciò non possa farsi, si computi l'età secondo l'anno lunare aggiungendovi un mese.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1730].

1123.

S. C. S. Off., instr. 20 iul. 1890.

Non raro ad hanc Congregationem Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis transmittuntur ab Ordinariis vel a Sacra Poenitentia denunciations contra confessarios sollicitantes poenitentes ad turpia et saepe accidit, ut in denunciationibus ipsis inducantur aliae poenitentes vel uti certo ad turpia sollicitatae, vel tantum ex indiciis inductae, quae tamen obligationi de denuntiatione emittenda iuxta sacros canones satis non fecerunt. Ne autem crimen tam infandum absque debitis animadversionibus maneat, Sacra Congregatio ad tramitem Apostolicarum Constitutionum indicit locorum Ordinariis, ut inductas poenitentes opportuno examini subiiciant, ut inde legales probationes in processualibus tabulis resultent.

Verum experientia compertum est huiusmodi examina non ita scite seu legaliter assumi a iudicibus delegatis; ita ut saepius causas ipsas, alioquin graviores et in damnum ac scandalum fidelium vertentes, prosequi datum non sit.

Quapropter ne in posterum ex enunciatis defectibus in examinibus assumendis causae contra sollicitantes infectae remaneant, Sacra Suprema haec Congregatio opportunum, immo necessarium censet locorum Ordinariis instructionem iuxta decreta ac ordinationes alias editas exaratam transmittere, qua examina poenitentium per generalia rite et legaliter prosequi valeant.

Praenotandum quod nimia circumspectione utendum est in personis ad examen invitandis; etenim non semper opportunum erit eas ad publicum Cancellariae locum convenire, praesertim si examini subiiciendae sint vel puellae, vel uxoratae, aut famulatu addictae; tunc enim consultum erit eas vel in sacrariis, vel alibi iuxta prudentem Ordinarii seu iudicis aestimationem caute convocare ad earum examen assumendum. Quod si examinandae vel in monasteriis, aut nosocomiis, seu in piis puellarum domibus existant, tunc magna cum diligentia et diversis diebus iuxta circumstantias peculiares vocandae erunt.

Insuper animadvertant iudices ad examina assumenda deputati quod in eorum et cancellarii seu notarii (qui semper ecclesiastici esse debent) praesentia examinanda exclusive compareat absque socia, absque teste: etenim omnia sub inviolabili secreto perfici necesse est.

Tandem de actibus inde assumptis Ordinarii debent transmittere ad hanc Supremam Congregationem exemplar authenticum et cum suo originali collatum.

Hisce generatim praemonitis, subnectitur norma examinis conficiendi.

Norma examinis per generalia assumendi.

Vigore epistolae Sacrae Supremae Congregationis datae sub die... (vel vigore decreti Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Archiepiscopi Ordinarii) vocata personaliter comparuit coram Illustrissimo ac Reverendissimo Domino N. N. sistente in Cancellaria (vel in sacrario, aut in collocutorio monialium seu piae domus) in meique etc.

N. N. nubilis (vel uxorata) degens in hac civitate N. N. in paroecia N. N., filia (vel uxor) N. N., aetatis suae... conditionis civilis (aut agricola, aut famulatu addictae) cui delato iuramento veritatis dicendae, quod praestitit tactis SS. Dei Evangelii, fuit *Interrog.* An sciat vel imaginetur causam suae vocationis et praesentis examinis? — *Resp.... Inter.* A quot annis usa sit accedere ad sacramentum Poenitentiae? — *Resp.... Inter.* An semper apud unum eundemque confessarium sacramentum Poenitentiae receperit, vel apud plures sacerdotes: insuper an in una eademque, vel in pluribus ecclesiis? — *Resp.... Inter.* An a singulis quibus confessa est sacerdotibus exceperit sanctas admonitiones, et opportuna praecepta, quae ipsam examinatam aedificarent, et a malo arcerent, et quatenus etc. *Resp.... Notandum:* si responsio fuerit affirmativa, id est si dicat, se bene semper fuisse directam, tunc interrogatur sequenti modo: *Inter.* An sciat vel meminerit aliquando dixisse vel audivisse, quod quidam confessarius non ita sancte et honeste sese gesserit erga poenitentes, quin murmuraciones, seu verba contemptibilia contra ipsum confessarium prolata fuerint: ex. gr. quod ipsa examinata, ab uno vel a pluribus poenitentibus, atque ab uno abhinc anno, vel a quatuor, aut tribus mensibus similia audierit? — *Notandum:* Si post hanc interrogationem et animadversionem examinata negare pergat, claudatur actus consueta forma, quae ad calcem huius instructionis prostat. — At si quidquam circa aliquem confessarium, iuxta ea de quibus interrogatur, aperuerit, ulterius interrogabitur prout sequitur: *Inter.* Ut exponat nomen, cognomen, officium, aetatem confessarii, et locum seu sedem Confessionis; an sit presbyter saecularis vel Regularis, et quatenus etc. *Resp.... Inter.* Ut exponat seriatim, sincere et clare ea omnia, quae in sacramentali confessione vel antea vel postea vel occasione confessionis audierit a confessario praedicto minus honesta: vel an ab eodem aliquid cum ipsa inhoneste actum fuerit nutibus, tactibus seu opere, et quatenus etc. — *Notandum:* hoc loco iudex solerte curabit ut referantur iisdem verbis, quibus confessarius usus fuerit, sermones turpes, seductiones, invitamenta conveniendi in aliquem locum ad malum finem, aliaque omnia, quae crimen sollicitationis constituunt, adhibita vernacula lingua in qua responsiones sedulo et iuxta veritatem exarabuntur; animum addat examinatae, si animadvertat, eam nimio timore aut verecundia a veritate patefacienda praepediri, eidem suadens omnia inviolabili secreto premenda esse. Denique exquiret tempus a quo sollicitationes incepterint, quamdiu perduraverint, quoties repetitae, quibus verbis et actibus malum finem redolentibus expressae fuerint. Cavebit diligenter ab exquirendo consensu ipsius examinatae in sollicitationem, et a quacumque interrogatione, quae desiderium prodat cognoscendi eiusdem

peccata. — *Inter.* An sciat vel dici audierit praedictum confessarium alias poenitentes sollicitasse ad turpia; et quatenus eas nominet (atque hic iubebit nomen, cognomen, et saltem indicia clariora, quibus aliae personae sollicitatae detegi possint). — *Notandum.* Si forte inducantur aliae personae sollicitatae, erit ipsius iudicis eas prudenter advocare, et singillatim examinare iuxta formam superius expositam. — *Resp.... Inter.* De fama praedicti confessarii tam apud se quam apud alios? — *Resp.... Inter.* An praedicta deposuerit ex iustitiae et veritatis amore, vel potius ex aliquo inimicitiae vel odii effectum, et quatenus etc. — *Resp.* Quibus habitis et acceptatis dimissa fuit iurata de silentio servando iterum tactis SS. Dei Evangelis, eique perlecto suo examine in confirmationem praemissorum se subscripsit, (si fuerit illiterata, dicatur) et cum scribere nesciret fecit signum Cru-cis.

(scriptio personae examinatae)

Acta sunt haec per me N. N. cancellarium vel notarium ad hunc actum assumptum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1732. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 451-454].

1124.

S. C. S. Off. (Quebec), 23 iul. 1890.

Se una donna, cui per mano chirurgica siano state asportate ambedue le ovaie e l'utero, possa validamente contrarre matrimonio.

R. Matrimonium non esse impediendum.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1733. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 128].

1125.

S. C. S. Off. (Massiliae), 30 iul. 1890.

In pluribus Galliae partibus, maxime si eae ad meridiem sitae reperiantur, vinum album, quod incruento Missae sacrificio inservit, tam debile est ac impotens ut diu conservari non valeat, nisi eidem quaedam spiritus vini (alcohol) quantitas admisceatur. *Quaeritur:*

1. An huiusmodi commixtio licita sit.

2. Et, si affirmative, quatenus quantitas huiusmodi materiae extraneae vino adiungi permittatur.

3. In casu affirmativo, requiriturne spiritus vini ex vino puro seu ex vitis fructu extractus et eiusdem coloris?

R. Dummodo spiritus (alcohol) extractus fuerit ex genimine vitis et quantitas alcoholica addita una cum ea quam vinum, de quo agitur, naturaliter continet, non excedat proportionem duodecim pro centum, et admixtio fiat

¹ Hoc responsum peculiarem casum respicit, de quo agebatur.

quando vinum est valde recens, nihil obstare quominus idem vinum in Missae sacrificio adhibeatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1735. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIII, p. 699, 700].

1126.

S. C. S. Off. (Chan-tong Merid.), 30 iul. 1890.

Ritus celebrandi matrimonium haec habet: « Mutuo contrahentium consensu intellecto, sacerdos iubeat eos invicem iungere dexterarum ». Cum manuum iunctio nullatenus essentiam attingat matrimonii, cumque insuper speciatim neo-christiani vix ullo modo adduci possint, ut invicem iungant manus coram tot adstantibus, quippe quod moribus sinicis valde repugnat, licebitne matrimonio benedicere, omitta hac de manuum iunctione rubrica?

R. Tolerari posse; et ad mentem, ut paulatim inducantur neophyti ad observantiam Ritualis Romani.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1736].

1127.

S. C. S. Off., instr. (Myssur.), 6 aug. 1890.

Episcopo qui doceri petebat modum procedendi in iis causis matrimonialibus in quibus agitur de impedimento impotentiae, Emi PP. S. C. S. Romanae et Universalis Inquisitionis *Instructionem* iam typis editam,¹ quae hic adnectitur transmittendam mandarunt cum animadversionibus quae sequuntur:

1. Quamvis concedatur dispensatio a rigorosa observantia formae per Benedictinam Constitutionem *Dei miseratione*² praescriptae, id tamen intelligendum erit durantibus circumstantiis expositis, et in casibus in quibus eius observantia foret impossibilis aut valde difficilis.

2. Atque hisce etiam in casibus ab ea, quo minus fieri poterit, erit recedendum, et curandum ut saltem in substantialibus observetur.

3. Idcirco si processus conficiendus erit in civitate ubi Episcopus residet, vel in locis ab ea haud ita longe dissitis, eius observantia accuratior esse debet quam in iis in quibus ob distantiam, ob peculiaris adiuncta, et ob defectum idonearum personarum id praestari nequeat.

4. Ad ea loca ubi unus tantum missionarius reperitur, mittendus erit alter sacerdos qui illi adsistat tamquam vinculi matrimonialis defensor, ac simul examina assumant, physicam partium inspectionem decernant eo meliori modo quo fieri poterit pro locis et personarum adiunctis.

5. Confectis actis, antequam Ordinarius ad sententiam procedat, integrum processum examinandum mandabit uni vel pluribus sacerdotibus, quos

¹ Cf. N. 946.

² Cf. N. 318.

peritiores existimaverit, eorumque votum exquiret tam circa formam quam circa substantiam; et quatenus ipsis moralis certitudo exinde hauriri possit videatur, Ordinarius, audito vinculi defensore, iudicabit in prima instantia, et deinde acta cum sententia a se lata transmittet ad Metropolitanum, atque etiam, si libuerit, immediate ad S. Sedem.

6. Si vero sacerdotibus memoratis acta minus sufficere visa fuerint, compleantur, et deinde iudicabitur ut supra.

7. Quando vero ex serie actorum impotentia concludenter probari non poterit, constabit tamen morali certitudine matrimonium minime consummatum fuisse, et causas adesse quae pontificiam dispensationem super matrimonio rato et non consummato suadeant, integra acta transmittantur ad S. Sedem, una cum precibus quibus huiusmodi dispensatio postulat. In causis vero quae peculiare difficultates exhibeant, integrum erit Ordinario ad S. Sedem recurrere, expositis omnibus rei circumstantiis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1737].

1128.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Orient.), 22 aug. 1890.

Ut sua christifidelium nuptiis stet unitas, utque in iis contrahendis nullitas vitetur, Suprema Eñorum PP.... Generalium Inquisitorum Congregatio, auctorante SSmo D. N. Leone XIII, sequentem Instructionem exarandam, et cum Episcopis orientalibus communicandam mandavit, quae inter difficultates, quibus undique premuntur, magno illis usui et adiumento foret ad probandam status libertatem eorum, qui matrimonio iungi desiderant.

1. Status libertas triplici via detegi et iuridice probari potest: 1. publicationibus in ecclesia faciendis; 2. documentis; 3. examine testium.

2. Publicationes faciendae sunt in loco domicilii, vel quasi domicilii. Expedi etiam, ut fiant in loco originis, si contrahentes ibidem morati fuerint post adeptam aetatem ad matrimonium contrahendum idoneam; atque insuper in locis ubi saltem per decem menses commorati fuerint, nisi iam a pluribus annis domicilium fixerint in loco, ubi matrimonium contrahendum est.

3. Testium examini, si in civitate episcopali fiat, praesit Vicarius Generalis; si in aliis locis dioecesis, parochus. Interrogationes vero et responsiones scripto diligenter mandentur, praemisso singulorum testium iuramento de veritate dicenda.

4. Ad testimonium ferendum in hac materia etiam foeminae possunt admitti, et recipiuntur magis consanguinei, nempe parentes, fratres, sorores etc., quam externi, quia praesumuntur melius informati; et cives magis quam externi.

5. Fides, aliaque documenta quae a partibus, vel de partibus producuntur, munita sint sigillo non parochi tantum, sed potissimum Ordinarii illius dioecesis, unde manarunt. Semper autem attente providendum erit, ut fides, seu testimonia bene et concludenter identifient personas de quibus agitur.

6. Si post probatam status libertatem, duo aut tres menses transierint quin matrimonium fuerit celebratum, regulariter novus processus pro hoc temporis spatio fieri deberet; ast pro casuum varietate res relinquitur prudenti arbitrio Ordinarii.

7. Si quis ex contrahentibus fuerit in articulo mortis, intra quem probabiliter tempus non suppetat instituendi diligentias necessarias, processus praescriptus poterit omitti, ita tamen ut si infirmus convaluerit, debeant fieri diligentiae, seu processus antequam simul conveniant.

8. Si contrahentes sint vagi, non concedatur licentia contrahendi, nisi doceant per documenta Ordinarii suorum se esse liberos; quod si fides singulorum Ordinarii, in quorum dioecibus per aliquod temporis spatium, annum non excedens, commorati sunt, haberi non possit, Ordinarius loci, in quo matrimonium est contrahendum, eos ad iuramentum suppletorium admittere poterit, pro illis tantum locis, ex quibus fides authentica haberi non poterit. Insistendum tamen erit semper ut contrahentes inducant testes fide dignos in respectivis locis examinandos. Si tamen id difficulter admodum fieri possit, admitti poterunt in Curia loci ubi contrahitur matrimonium, testes fide digni, qui status libertatem tempore vagationis concludenter probent; et si Ordinario opportunum videatur, admitti etiam poterit sponsus ad iuramentum suppletorium, constituto tamen sibi ipsum esse fide dignum.

9. Quod si dubium circa status libertatem contrahentium oriatur vel ex matrimonio, catholico modo a catholicis celebrato; vel ex connubio ab haereticis aut schismaticis iuxta diversarum sectarum statuta contracto, et postea per sententiam talium tribunalium dissoluto; aut ex contracto inter infideles, qui postea rescissus, aut nullus declaratus fuerit, standum Instructioni huius Supremae Congregationis Sanctae Romanae et Universalis Inquisitionis datae die 20 Iunii 1883, art. 4. *De impedim. ligaminis*.¹

10. Testis examinandus moneatur de gravitate iuramenti in hoc negotio ferendi, ac deinde interrogetur de nomine, cognomine, patre, patria, aetate, conditione, et habitatione; tum an sit civis vel exterus; et quatenus exterus, a quo tempore sit in loco, in quo deponit. An ad examen accesserit sponte vel requisitus. Si dicat se accessisse sponte a nemine requisitus, dimittatur, quia praesumitur mendax; si requisitus, interrogetur a quo, vel a quibus, ubi, quando, quomodo, coram quibus, et quoties fuerit requisitus, et an sciat adesse aliquod impedimentum inter contrahere volentes. An sibi pro hoc testimonio ferendo fuerit aliquid datum, promissum, remissum, vel oblatum a contrahere volentibus, vel ab alio ipsorum nomine. An cognoscat contrahere volentes, ipsorum indolem, mores, conditionem, et a quo tempore, in quo loco, qua occasione. Si responderit negative, testis dimittatur, si vero affirmative, interrogetur an iidem sint cives, vel externi. Si responderit esse externos, supersedeatur in licentia contrahendi, donec per litteras Ordinarii ipsorum doceatur de eorum libero statu, pro eo tempore quo in eius dioecesi morati sunt.

¹ Cf. N. 1076.

11. Ad probandum vero eorundem statum liberum pro tempore reliquo, scilicet usque ad tempus, quo volunt contrahere, admitti poterunt testes idonei, qui si concludenter probent rationem reddendo propriae scientiae, necesse non erit deferre attestaciones Ordinarij locorum, in quibus contracturi moram duxerint. Si vero responderint eos esse cives, interrogentur sub qua parochia hactenus habitaverint vel habitent, an scient alterutrum vel utrumque quandoque matrimonio copulatum fuisse, aut profectum in aliqua Religione approbata, vel suscepisse aliquem ex Ordinibus cui adnexa sit lex coelibatus, vel alio impedimento matrimonium dirimente esse obstrictum. Si ad haec negative responderint, interrogentur de causa scientiae, et an sit saltem possibile ut alteruter habuerit uxorem, vel maritum, aut aliud impedimentum quod ab ipsis testibus ignoretur. Si responderint affirmative, supersedeatur, nisi ex aliis testibus contrarium concludenter probetur. Si vero responderint negative, interrogentur de causa scientiae, ex qua deinde colligi poterit, an huiusmodi testibus fides sit adhibenda. Si responderint, nupturientes habuisse uxorem vel maritum, sed esse mortuos, interrogentur de loco et tempore quo sunt mortui, et quomodo et unde sciant eos fuisse coniunctos et respectivam eorum uxorem vel maritum esse mortuos. Si respondeant mortuos esse in aliquo hospitali, vel se vidisse eos sepeliri in aliqua certa ecclesia, aut coemeterio, non detur licentia contrahendi, nisi prius recepto testimonio authentico a rectore hospitalis, in quo praedicti decesserunt, vel a rectore ecclesiae aut coemeterii, in quo humata fuerunt eorum cadavera. Si tamen huiusmodi testimonia haberi non possunt, non excluduntur aliae probationes quae de iure communi possunt admitti, dummodo sint legitimae et sufficientes. Interrogentur insuper, an post mortem alterutrius coniugis ad secunda vota transierint; et quatenus negative, an fieri potuerit, ut aliquis ex illis transierit ad secunda vota, quae ab ipsis testibus ignorentur; et quatenus affirmative, supersedeatur a licentia, donec producantur testes, per quos negativa coarctetur concludenter. Si vero negative, interrogentur de causa scientiae, qua perpensa, iudex poterit iudicare an sit concedenda licentia, necne.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1740. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIII, p. 189-192].

1129.

S. C. S. Off., 4 dec. 1890.

Sacer consessus Eminentissimorum.... resolvit:

Haereticos ad fidem catholicam conversos, ac filios haereticorum qui in haeresi persistunt vel mortui sunt, ad primum et secundum gradum per lineam paternam, per maternam vero ad primum dumtaxat, esse irregulares, etiam in Germania, et in aliis locis de quibus petitur; ideoque dispensatione indigere ut ad Tonsuram et Ordines promoveantur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1744. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIII, p. 700].

1130.

S. C. S. Off. (ad Vic. Ap. Iaponiae Merid.), 4 febr. 1891.

Ex litteris Ampl. Tuae die 1 Nov. 1888 datis cognitum est incolas insulae Kitzuki, ex progenie veterum christianorum retinere quidem latinarum precum usum, earum tamen vim ignorare; recipere baptismum, sed de illius valore dubitari; ethnicorum more vivere, eorumque matrimonia tum ex divortii consuetudine, tum ex aliis impedimentis, quibus passim obstringuntur, invalida ut plurimum habenda esse: atque hanc abnormem eorum conditionem gravissimas parere difficultates cum in verae Ecclesiae gremium recipiendi sunt. Petis proinde ut ea super re certa tibi tuisque missionariis agendi norma praefinatur. Cui petitioni libenter obsecundantes... Eñi PP. ea quae sequuntur tibi respondenda mandarunt.

Imprimis haud placet silentium illud quod a Te tamquam generalis regula praescriptum est circa praeteritas nuptias et praesentes uniones eorum qui ad veram fidem redire cupiunt. Singuli enim casus explorandi prudenter, et diligenter examinandi sunt, ut eis, prout cuiusque necessitas postulat, consulatur. Nam bona fides, et ignorantia invincibilis (si tamen adsit) excusare a peccatis poterit eos qui in illicita et invalida unione vivunt: efficere tamen ut ea unio verum matrimonium sit, non poterit. Neque facile ipsa matrimonia invalida ea etiam de causa iudicanda sunt, quia cum opinione dissolubilitatis seu cum intentione divortii inita fuerint. Nam tum solummodo huiusmodi erronea opinio et intentio matrimonium invalidat cum in pactum deducta fuerit; quod pactum ex verbis, quibus consensus expressus fuerit, patefiet.

Ut via aperiatur instaurando, iuxta christianas leges conscientiarum ordini, in insula Kitzuki, primo ac praecipue investiganda erit validitas baptismatis singulis collati, habitis prae oculis responsionibus quas Suprema haec Congregatio S. Officii ad dubia dedit Vic. Ap. Iaponiae feria IV, die 11 Martii 1868. ¹ Ex hac investigatione nonnulli invalide, plures dubie, aliqui valide baptizati reperiri poterunt. Qui invalide baptismum receperunt, tamquam ethnici habendi sunt, ac proinde si isti matrimonia inter se contraxerunt, nisi obstet aliquod impedimentum iure naturae dirimens, vera habenda erunt. Qui valide aut dubie baptizati fuerint, ii subsunt impedimentis etiam iure ecclesiastico dirimentibus, excepta clandestinitate quae isthic non viget. Qui ideo si inter se matrimonium inierint, et nullo alio impedimento dirimente ligati fuerint, eorum matrimonium validum censendum erit. — At fieri potest ut una pars valide aut dubie, altera vero invalide baptizata fuerit. Hoc in casu eorum matrimonium nullum erit ob cultus disparitatem. Quando autem matrimonia invalida non deprehendantur ob disparitatem cultus, locus erit investigationi aliorum impedimentorum, quibus contrahentes fortasse detinebantur, et praesertim affinitatis quae facillime in memorata insula contrahi refert. Nec deterreri se ab huiusmodi

¹ Cf. N. 1003.

investigatione missionarii facile sinant: nam studiose quidem ea peragenda erit, sed simul caute prudenterque, et opportune monitis iis quorum interest, eam secretissimam, ipsis autem nulli detrimento, imo magno commodo futuram: tum quia propriae eorum conscientiae consulatur, tam quia, detecta prioris coniugii nullitate, in ea in qua vivunt unione, adhibitis etiam dispensationibus quibus opus fuerit, perseverare permittentur.

Ex his colliges quid in singulis casibus agendum sit. Si constiterit eos qui actu in putati matrimonii possessione reperiuntur, iustis praecedentibus nuptiis esse ligatos, non poterunt ad baptismum admitti nisi separentur. Si vero constiterit primas eorum nuptias per divortium solutas, fuisse nullas, ad baptismum admittantur, nisi forte alio impedimento dirimente obstricti sint; quo in casu, si impedimentum sit ex iis, super quibus Ecclesia dispensare solet, praevia dispensatione, cuius impertiendae, harum literarum vigore necessariae Tibi et opportuna facultates conceduntur, et renovato consensu, in eadem unione relinquantur.

Quod si, instituta diligenti investigatione, dubium adhuc de valore priorum nuptiarum perseveret, nec dilui possit, tunc, dummodo alia non obsint impedimenta super quibus Ecclesia non potest aut non solet dispensare, putati coniuges baptizandi, in bona fide et in actuali matrimonii possessione relinquendi sunt. In casibus autem difficilioribus, uti si ex. gr. primae nuptiae impotentiae aut vis et metus vitio laborent, res referenda est ad S. Sedem, transmissis actis, et accurate expositis omnibus casus adiunctis.

Si denique ambo coniuges invalide baptizati dignoscantur, et alter tantum converti velit, tunc facile fieri poterit ut huic consulatur per legitimum usum privilegii a D. Paulo in favorem fidei promulgati, interpellato scilicet priori coniuge infideli. A qua interpellatione, si iustae rationabilesque causae adsint, dispensabitur. Iustae autem huiusmodi causae tunc aderunt cum ex processu saltem summario et extraiudiciali moraliter constet coniugem infidelem interpellari non posse, aut interpellationem vel inutilem vel graviter periculosam futuram esse. Matrimonium vero eius cum quo dispensatum fuerit, etiamsi postea innotuerit coniugem infidelem suam voluntatem iuste impeditam declarare non potuisse, et ad fidem etiam tempore initi matrimonii conversum fuisse, nihilominus numquam rescindi, sed validum esse debet.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1746. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 62-64].

1131.

S. C. S. Off., 6 mart. 1891.

Fu risoluto che si comunicasse a cotesta S. C. (di Propaganda) per norma in altri simili casi il decreto emanato in fer. IV, 4 Dicembre 1890, ¹ ch'è il seguente, cioè avendo l'Episcopato germanico domandato se anche in quelle regioni gli eretici e i loro discendenti fossero soggetti, come altrove, all'irre-

¹ Cf. N. 1129.

golarità, fu risposto: *Affirmative; et haereticos ad fidem catholicam conversos, ac filios haereticorum qui in haeresi persistunt vel mortui sunt, ad primum et secundum gradum per lineam paternam, per maternam vero ad primum dumtaxat, esse irregulares, etiam in Germania et in aliis locis de quibus petitur: ideoque dispensatione indigere, ut ad Tonsuram et Ordines promoveantur.*

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1748. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 194].

1132.

S. C. S. Off. (Leopolien.), 18 mart. 1891.

Relate ad facultates Episcopis a Sanctitate sua concessas (quae etiam parochis subdelegari possunt) dispensandi in articulo mortis in impedimentis matrimonium dirimentibus, rogo (ego Archiepiscopus) quoad impedimenta mixtae religionis et disparitatis cultus benignissimam declarationem, an in istis etiam in articulo mortis non aliter dispensari possit nisi 1. ambo contrahentes promittant educationem omnis prolis in religione catholica; et quidem 2. non solum prolis forte adhuc suscipiendae, sed etiam antea (in concubinato vel civili matrimonio) iam susceptae, in quantum scilicet hoc a parentibus adhuc dependet; atque nisi etiam 3. pars catholica (licet privatim tantum) promittat quod, in quantum poterit, conversionem partis non catholicae procurare sataget.

R. Cautiones etiam in articulo mortis esse exigendas; disparitatem cultus utpote impedimentum dirimens in Encyclica Sancti Officii 20 Februarii 1888 ¹ comprehendi: mixtam vero religionem, uti impedimentum impediens, non comprehendi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1750. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 638].

1133.

S. C. S. Off., 15 apr. 1891.

Vinum dulce quod pro Missae sacrificio adhiberi solet in Hispania spiritum ultra proportionem duodecim pro certum naturaliter continet. — *Quaeritur:*

1. Utrum decem partium spiritus pro centum commixtio, ut ex experientia constat, omnino ad vini dulcis conservationem necessaria, continuari possit.

2. Utrum vinum ita confectum adhiberi possit in Missae sacrificio.

R. Negative in ordine ad Missae sacrificium.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1752. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 572].

¹ Cf. N. 1109.

1134.

S. C. S. Off. (Pekin.), 29 apr. 1891.

Cum viris christianis his in regionibus, ut mulieres infideles ducant, dispensatur quotiescumque affulget aliqua spes quod servabuntur conditiones requisitae, quia rarum est ut non servantur. At cum mulieribus christianis, ut viros infideles accipiant, rarissime datur dispensatio propter periculum imminens perversionis, et contumeliam Creatoris. Si agitur de matrimonio ab his mulieribus christianis pluribus abhinc annis contractis, quando aliquo modo speratur quod fortiores factae resistere poterunt tentationibus ordinariis, in tali casu dispensatur facilius. — Varii casus: 1. Non est rarum ut puellae baptizatae parentes impii sponsalia peragant, ipsa inscia aut etiam renuente, cum viro infideli, et contractus rescindi non possit: tunc etiam omnes cautiones requisitae, viva voce, vel per contractum iuramento firmatum, acceptatae fuerint a parte infideli, vix unquam datur dispensatio propter periculum imminens perversionis. Sponsa, sive volens sive nolens, more civili sic traditur sponso absque dispensatione, ut si in futurum non cessat periculum, et si dederit possibilitas separationis, separari possit ab infideli, et transire ad legitimas nuptias. In hoc casu quando nec possibile est dispensare, nec separationem efficere, accidit non semel ut sponsa suae salutis anxia, sacramenta Poenitentiae et etiam Eucharistiae cum lacrymis secreto, ne percutiatur, expostulet. Licetne huic mulieri ad extremum adductae sacramenta conferre, ne tandem ad desperationem veniat, et omnes actus religionis deserat, quidquid sit de scandalo fidelium?

2. Quando parentes catechumeni aut neophyti ante conversionem a paganismo suae filiae sponsalia fecerunt cum viro infideli, nec est possibile contractum rescindere, quid agendum cum puella quae baptismum postulat? Equidem ius habet ad baptismum, sed propter periculum fundatum perversionis, iuxta S. Ligorium, non expedit baptizare; at infidelis sponsi parentes cum iuramento affirmant quod relinquent puellam sacros religionis suae actus peragere: an baptizanda ante matrimonium? Denegamus baptismum, ut, peracto matrimonio, possimus iudicare an sit contumelia Creatoris; si non apparet periculum perversionis, sponsam baptizamus solum post matrimonium, ut si post tempus indeterminatum exurgit animae periculum, possit deserere infidelem, et alias legitimas nuptias appetere, et suae salutis providere. An iste modus agendi sit securior in praxi?

3. Iuxta mores paganorum accidit aliquoties ut iuvenis neophytus cogatur a suis parentibus et consanguineis infidelibus accipere uxorem paganam religioni christianae infensissimam quae non vult converti, et minatur sibi mortem si maritus actus religionis proficitur. Iuvenis iste, sic vult consuetudinem, non potest deserere istam uxorem; aliunde nec potest dispensari, et tamen enixe postulat sacramenta: licetne extra mortis periculum dare illi Confessionem, et saltem semel in anno Eucharistiam, ne in extremam deducatur desperationem, et a religione discedat?

R. Ad 1. et 3. Si iuvenes et puellae de quibus agitur reperiantur in tali statu non voluntarie sed violenter, dummodo utrumque periculum perversionis et fornicationis de proximo fiat remotum, et facta experientia de eorum conatibus et dissensibus continuis, subsidii gratia prudenter illis conferri posse Sacramenta, spectata eorum dispositione.

Ad 2. Modum, de quo in dubio, non improbari, nisi baptismi necessitas urgeat, aut nisi baptismus sit diutius differendus, et nisi etiam cautiones datae fuerint non solum a parentibus, sed etiam a futuro coniuge; quo in casu, praevia dispensatione, matrimonium permitti poterit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1755].

1135.

S. C. S. Off., 8 maii 1891.

Humiliter expetitur interpretatio authentica Instructionis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide anno 1883, *De Iudiciis ecclesiasticis*, Art. IV, *De impedimento ligaminis*, § 43, quoad verba: « Quod si de matrimonio contrahendo agatur, hoc permitti nunquam poterit, donec de morte prioris coniugis certo constiterit ».¹

Status quaestionis. — Coram tribunali ecclesiastico Curiae N. duae causae agebantur ad hunc effectum, ut vir, qui ante 30-38 annos evanuit, nec de eo habetur notitia ulla, pro mortuo declaretur, et ut parti derelictae fas sit secundas nuptias inire. Iudex primae instantiae, processu in forma confecto, nec unum quidem testem *certum* de morte coniugis adduxit; nihilominus obitum ex coniecturis, indiciis, edictalibus, diuturna absentia tot annorum, certo probatum iuridice praesumpsit, et parti accusanti libertatem dedit ad matrimonium secundum, coram Ecclesia contrahendum, quod iam civiliter initum erat et proles suscepta.

Iudex in appellatorio simpliciter sententiam reiecit, deducens hic esse casum de matrimonio *contrahendo*, ideoque nunquam permittitur convolutio ad secundas nuptias, nisi certo, i. e. per documenta, testes, de morte prioris coniugis constiterit, praesumptiones vero, indicia, et aliae circumstantiae, quae respiciunt mortem prioris coniugis, perpendendae sunt tantum in casu matrimonii *contracti*, quando de valore secundarum nuptiarum agitur (Cfr. *Instructio de Iudiciis ecclesiasticis circa causas matrimoniales* edita a S. Congregatione de Propaganda Fide, an. 1883, § 43, *ad finem*).

Proinde oritur fundamentale dubium, quomodo componi possit sensus literalis verborum Instructionis de Prop. Fide cum novissima Instructione S. R. U. Inquisitionis, *De status libertate ante nuptias probanda* de die 22 Augusti 1890,² ubi dicitur: In matrimonio contrahendo, « si testes responderint, nupturientes habuisse uxorem vel maritum, sed esse mortuos,.... non detur licentia, nisi prius recepto testimonio autentico a rectore hospitalis,

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1587.

² Cf. N. 1128.

in quo praedicti decesserunt, vel a rectore ecclesiae aut coemeterii, in quo humata fuerunt eorum cadavera. Si tamen huiusmodi testimonia haberi non possunt, non excluduntur aliae probationes, quae de iure communi possunt admitti, dummodo sint legitimae et sufficientes... Iudex servatis servandis... poterit iudicare an sit concedenda licentia nec ne ».

Insuper admittit Instructio S. Congreg. Inquisitionis data Archiepiscopo N. de die VI Februarii anno 1863,¹ declarationem mortis coniugis, *contrahendi* Iudex ex coniecturis in facto occurrente adducto non solum potest, sed etiam debet moderare arbitrium suum.

« Verum, ait Instructio praedicta, quandoque contingit, ut nullus testis haberi queat. Tunc coniecturae, praesumptiones, indicia colligenda. Haec potissimum ex ipsis coniugibus desumenda. Inquirendum an mutua voluntate copulati, mutuoque affectu se persecuti fuerint, bonis moribus imbuti religiose vixerint, filios, bona stabilia habeant, qui discessit, an infirmas vel optimas valetudinis, an bella, seditiones, pestilentiae extiterint ».

Praefectus Cardinalis S. C. Inquisitionis in litteris ad Archiepiscopum N. die VI Februarii 1863, scribit:

« Argumenta etiam desumi possunt ex actis a Tribunali civili confectis et deinde super illis, instituto examine, ubi nihil contrarium reperiatur, ab Ecclesiastica potestate, ferri *debet* sententia, qua declaratur satis constare de obitu personae de cuius existentia inquiritur ».

Hic innuitur quasi officium nobile Iudicis sententiam ferendi ad praevenda maiora incommoda, quia nimirum ampla tunc quaerimoniis via aperiat si Iudex coniugi postulanti sententiam declarantem obitum prioris coniugis a limine reiecerit; Tribunal ecclesiasticum accusaretur quasi obex ad civilia iura et moralia protuenda, quasi sollicitans civilia contubernia, reddens conditionem bonorum catholicorum peiorem quam malorum. Malus enim, sprete ecclesiastica potestate, forsitan per fas et nefas promptus erit ad matrimonium morte prioris coniugis rite ab Ecclesia nondum declarata, contrahendum. Bonus postulat remedium iuris, sententiam declaratoriam ab Ecclesia, ut quietus in conscientia tandem post 30 aut plus annos ad alias nuptias possit convolare.

Debetne in tali casu omnino respui? an alio modo verba Instructionis anni 1883 sint interpretanda?

Hinc quaeritur:

I. An si agatur de matrimonio *contrahendo*, nunquam ferri debet sententia, qua declaratur satis constare de obitu personae, de cuius existentia inquiritur, ex famae adminiculis, praesumptionibus, citationibus per ephemerides dioecesanarum, etc.?

II. An verba: « donec de morte prioris coniugis *certo* constet », ita intelligenda sint, ut certitudinem adstruat tantum documentum, certus nuntius, testis, exclusis praesumptionibus et aliis de iure adminiculis, iuxta arbitrium iudicis sufficientibus?

¹ Huic Instructioni subrogata fuit S. C. S. Off., instr. a. 1868 (Cf. N. 1002).

III. Si ad primum affirmative, quaeritur insuper, utrum necessario duae sententiae consentaneae mortem coniugis declarantes a duobus tribunalibus sint extrahendae, an sufficiat una sententia, quasi supplens documentum de statu libero partis?

Feria IV, die 6 Maii 1891.

In Congregatione generali S. Rom. et Un. Inquis. proposita suprascripta instantia, praehabitoque Reverendissimorum DD. Consultorum voto, Eminentissimi ac Reverendissimi Domini Cardinales in rebus fidei et morum generales Inquisitores respondendum mandarunt:

Ad I et II: *De morte prioris coniugis certo constare posse etiam ex praesumptionibus, indiciis et adminiculis aliisque probationibus, quae de iure communi admittuntur, dummodo legitimae sint ac sufficientes, iuxta ea quae habentur n. 6 Instructionis Supremae huius Congregationis S. Officii: Ad probandum obitum coniugis.*¹

Ad III: *Negative ad primam partem, affirmative ad secundam, nisi forte aliquis ex interesse habentibus appellationem interposuerit.*

Sequenti vero feria VI, die 8 dicti mensis, SS^{mus} D. N. Leo XIII, in audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita, relatum sibi Eminentissimorum Patrum Cardinalium resolutionem benigne approbare dignatus est.

[Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 747-750].

1136.

S. C. S. Off., decr. 30 maii 1891.

Decreto S. U. I. feria IV, 27 maii 1891 per litteras diei 30 eiusdem mensis et anni communicato Sacrae Rituum Congregationi, sancitum fuit: « Nova emblemata sacratissimi Cordis Iesu in Eucharistia non esse ab Apostolica Sede approbata. Ad fovendam fidelium pietatem satis esse imagines SS^{mi} Cordis Iesu in Ecclesia iam usitatas et adprobatae; quia cultus erga SS^{um} Cor Iesu in Eucharistia non est perfectior cultu erga ipsam Eucharistiam, neque alius a cultu erga SS^{um} Cor Iesu ». Insuper ad memoriam et normam revocata fuit praescriptio sa. me. Pii Papae IX, diei 13 ianuarii 1875,² nempe « monendos esse fideles, etiam scriptores, qui ingenia sua acuunt super iis aliisque id genus argumentis quae novitatem sapiunt, ac sub pietatis specie insuetos cultus titulos, etiam per ephemerides, promovere student, ut ab eorum proposito desistant ac perpendant periculum quod subest pertrahendi fideles in errorem etiam circa Fidei dogmata, et causam praebendi Religionis osoribus ad detrahendum puritati doctrinae catholicae ac verae pietati ».

[Acta Ap. Sedis, vol. VI, p. 147].

¹ Cf. N. 1002.

² Cf. N. 1037.

1137.

S. C. S. Off., 17 iun. 1891.

S. Congregatio Inquisitionis, sub die 23 Iunii 1886,¹ ad quaesitum: « I. Utrum tuto adhuc teneri possit sententia docens, ad Episcopum aut ad quemlibet sacerdotem approbatum devolvi absolutionem casuum et censurarum, etiam speciali modo Papae reservatorum, quando poenitens versatur in impossibilitate personaliter adeundi S. Sedem. — II. Quatenus negative, utrum recurrendum sit, saltem per litteras, ad Eñum Card. Maiorem Poenitentiarium pro omnibus casibus Papae reservatis, nisi Episcopus habeat speciale indultum, praeterquam in articulo mortis ad obtinendam absolventi facultatem ». Responsum dedit a Papa approbatum et confirmatum: « Ad I. Attenta praxi S. Poenitentiarie, praesertim ab edita Const. Apost. sac. mem. Pii PP. IX, quae incipit *Apostolicae Sedis*:² Negative. — Ad II. Affirmative; at in casibus urgentioribus, in quibus absolutio differri nequeat absque periculo gravis scandali vel infamiae, super quo confessariorum conscientia oneratur, dari posse absolutionem, iniunctis de iure iniungendis a censuris etiam speciali modo Summo Pontifici reservatis, sub poenitentiam reincidentiae in easdem censuras nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem ».

Quum vero inter doctores de hisce responsis dubia fuerint exorta, S. Congregationi Inquisitionis sequentia ad resolvendum proponuntur.

1. Utrum responsum ad primum valeat etiam pro casu quando poenitens fuerit *perpetuo* impeditus personaliter Romam proficisci.
2. Utrum responsi ad secundum clausula « sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras etc. » referatur solummodo ad absolutionem a censuris et casibus *speciali modo* S. P. reservatis, an etiam ad absolutionem a censuris et casibus simpliciter Papae reservatis. Quaeritur denique:
3. Utrum auctores moderni post Const. *Apostolicae Sedis* (contra ius commune, cap. *Eos qui* 22, *De sent. excomm.*, in VI, V, 11; cap. *Ea noscitur* 59, X, V, 39; et contra Rituale Romanum, *De Poenit.*, tit. III, c. 1, n. 23) recte doceant, ei qui in articulo mortis a quolibet confessario a quibusvis censuris quomodocumque reservatis absolutus fuerit, tunc solummodo impo-nendam esse obligationem se sistendi Superiori recuperata valetudine, si agatur de absolutione a censuris *speciali modo* Papae reservatis; an huiusmodi recursus ad Superiorem etiam necessarius sit in absolutione a censuris simpliciter Summo Pontifici reservatis?

Resp. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam partem.

Ad 3. Affirmative ad primam partem, negative ad secundam partem, iuxta resolutionem fer. IV, 23 Iunii 1886. — SSñus approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1756. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 744-746].

¹ Cf. N. 1102.

² Cf. N. 552.

1138.

S. C. S. Off. (Tchely Meridio-Orient.), 25 iun. 1891.

Quum difficile sit meracum emere vinum in Europa, et difficilius adhuc illud pretio haud modico comparatum in Sinas transvehere quin in via fraude adulteretur, iam abhinc pluribus annis tutius nec non facilius missionariis huius Vicariatus visum est vinum pro Missae sacrificio in hac ipsa regione confici. Uvae vero quas in septentrionalibus sinensis imperii partibus reperire est, sacchari quantitatem nimis exiguam continent; ex quo fit ut vinum ex his ad sacrificium Missae expressum alcoolis portionem infirmam tantum habeat, et propterea vix incorruptum asservari possit, attentis praesertim diuturnis intensisque aestivi temporis ardoribus corruptioni quam maxime faventibus. Tollitur incommodum obtineturque vinum tuto servabile, nec non oculis, gustui olfactuique haud ingratum, si centum libris uvarum mox contusarum addantur decem librae *sacchari ex canna* (id est est planta graminea, botanice *saccharum officinarum*, gallice vulgo *canne à sucre* nuncupata) haecque massa deinde more solito fermentetur. Quae cum deferbuerit, ex centum libris massae (novem sacchari libras iuxta exposita continentibus) obtinentur sexaginta septem vini librae, quae ut ex calculo chimico conicere licet, practice ad summum quatuor libras cum dimidia (id est circiter quintam decimam ponderis totalis partem) alcoolis ex saccharo geniti continent. Aliis verbis supradicta operatione obtinetur vinum ex vite verum, cuius centum partes sex vel septem alcoolis heterogenei seu non ex vite producti admixtas habent. Quam praxim eo libentius retinui-mus quo maior in dies evadit nobis impossibilitas spiritum vini (alcool) ex vite genitum comparandi. Nunc autem, aliquo exurgente dubio, humiliter quaeritur:

1. An haec praxis ad obtinendum vinum pro Missae sacrificio tuta sit. Si negative:

2. An valida?

3. Quid si huiusmodi vinum adhibitum fuerit in Missis *ex iustitia*?

R. Vino pro sacrosancto Missae sacrificio addendum potius esse spiritum seu alcool qui extractus fuerit ex genimine vitis, et cuius quantitas una cum ea, quam vinum de quo agitur naturaliter continet, haud excedat proportionem duodecim pro centum. Huiusmodi vero admixtio fiat quando fermentatio sic dicta tumultuosa defervescere inceperit; et ad mentem:

La mente è che non potendo i missionari procurarsi da loro stessi lo spirito di vino distillandolo dal vino del paese, facciano venire dell'uva passa e ne estraggano il vino, oppure mescolino l'uva passa coll'uva del paese facendola insieme fermentare. Quoad praeteritum vero acquiescat, facto verbo cum SSñno.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1757. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 572, 573].

1139.

S. C. S. Off., 1 iul. 1891.

Ep. Vicensis ad pedes Sanctitatis V. provolutus sequens reverenter exponit dubium: Ex litteris istius S. R. et U. Inquisit. diei 20 Februarii 1888¹ Sanctitas Sua benigne annuit pro gratia qua locorum Ordinarii dispensare valeant «aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos super impedimentis quantumvis publicis matrimonium iure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro Presbyteratus Ordine, et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente». Iam vero super intelligentia verborum *aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos* non leve exortum est inter quosdam dissidium. Sunt enim qui asserunt locum dispensationi tantum esse quum impedimentum afficiat directe aegrotum, non vero quum aegrotus sit solutus, et impedimentum tantum directe afficiat bene valentem. Dum alii e contra facultatem dispensandi Ordinariis concedi putant quamvis aegrotus non habeat in se impedimentum, sed hoc directe tantum existat in bene valente. Unde quum civiliter sint coniuncti, aut alias in concubinato vivant, ex. gr. puella soluta et diaconus, illaque aegrotante, hic valens sit, possetne Ordinarius cum his dispensare? Vel si monialis aegrotans in concubinato viveret cum diacono bene valente, essetne locus dispensationi, quum diaconus non sit in gravissimo mortis periculo constitutus?

R. Ordinarios locorum vi decreti diei 20 Februarii 1888 in utroque casu allato dispensare posse, et in utroque pariter S. Congregationem S. Officii de impertita dispensatione certiore reddere, ac ea interim curare debere quae in eodem decreto praescribuntur. — SS^mus adprobavit.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1758. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 387].

1140.

S. C. S. Off. (Victoriae Nyanzae), 8 iul. 1891.

1. Vir fidelis mulierem infidelem in ipsius viri infidelitate ductam habet, quae quidem vult converti, sed nullo modo cum eo habitare consentit. Quaer. I. An vir uti privilegio paulino, et facta interpellatione de cohabitandi voluntate, ad alias nuptias transire possit. — II. An talis vir, si sit adhuc catechumenus, possit ad baptismum admitti et tunc privilegio uti.
2. Mulier catechumena cuiusdam fidelis, quam iste in sua propria infidelitate duxit, ab eo per vim ablata est, ita ut nulla spes eam redimendi vel recuperandi affulgeat. Mulier vult converti, et vellet quidem cum eo cohabitare, sed nec religionem colere nec cohabitare potest. Quaer. I. An talis fidelis privilegio paulino uti possit, et aliam uxorem ducere, ne scilicet cae-

¹ Cf. N. 1109.

lebs manere cogatur. — II. Si ipse eam vendidit, et nullo modo eam redimere potest, an item privilegio uti possit.

R. Ad 1. Affirmative ad utramque partem dummodo uxor in infidelitate permaneat.

Ad 2. — Ad I. Quatenus prima uxor adhuc in infidelitate permaneat, permitti posse viro ut matrimonio cum secunda muliere coniungatur. — Ad II. Quatenus uxorem vendiderit ante baptismum, affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1760. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 253].

1141.

S. C. S. Off., 29 iul. 1891.

Non sunt inquietandi qui tenent validam esse absolutionem in articulo mortis concessam a sacerdote non adprobato, etiam quando facile advocari seu adesse potuisset sacerdos adprobatus; et qui tenent validam esse absolutionem in eodem articulo mortis concessam a peccatis reservatis, sive simpliciter sive cum censura, per sacerdotem non habentem iurisdictionem in reservata, etiamsi advocari seu adesse facile potuisset sacerdos habens praedictam iurisdictionem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1761. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 574].

1142.

S. C. S. Off., litt. 7 aug. 1891.

Nella Congr. di fer. IV, 5 corr. preso in esame l'esposto di Mons. Vescovo di Kishnagore nell'India¹ in cui quel Prelato domanda istruzioni sulla maniera di contenersi circa l'interpellanza del coniuge infedele, attese le difficoltà che le circostanze della sua diocesi oppongono all'adempimento nei dovuti modi delle prescrizioni esistenti in proposito: gli Emi Sigg.

¹ In litteris ad E. mum Praef. S. C. de Prop. Fide (25 Febr. 1890) haec, quae sequuntur, exposuerat Episcopus Kishnaguren.: «... Passo adesso a pregare V. E. a volermi benignamente chiarire sopra un dubbio riguardante il secondo punto dell'interpellanza, cioè sulla dichiarazione della parte infedele che consente di coabitare colla parte fedele *sine contumelia Creatoris*. Tale promessa è in pratica moralmente nulla e non degna di fede in questa diocesi, qualora fosse fatta. — Ecco il fatto. Secondo gli usi del paese, un infedele che mangia con un cristiano, è considerato come cristiano dagli infedeli, e perciò espulso dalla casta. Persino i suoi genitori non vogliono seco lui mangiare insieme. Se perciò la parte infedele acconsente di coabitare colla parte fedele *sine contumelia Creatoris*, è moralmente impossibile prestarle fede, poichè nè sarebbe considerata cristiana dai cristiani, nè infedele dagli infedeli. Se tale persona fosse sinceramente pronta a romperla cogli infedeli, essa pure si farebbe cristiana. Il credere perciò nel caso a tale promessa sarebbe un esporre la parte neofita all'apostasia. La parte infedele, dopo ricevuto il conforto fedele, pagherebbe la sua multa, ed egli o ella sarebbe nuovamente ricevuta nella casta, seco trascinando il consorte cattolico».

Cardd. Inquisitori Generali hanno emanato il seguente decreto, approvato nell'Udienza del giorno appresso dal S. Padre:

« Licet infidelis, facta interpellatione, sine Creatoris contumelia se cohabitaturum polliceatur, pertinere ad Episcopum, ipsius onerata conscientia, ut omni adhibita diligentia et perpensis singulorum casuum circumstantiis et moribus regionum, iudicet utrum parti ad fidem conversae permittenda sit cohabitatio iuxta ea quae traduntur a sa. me. Bened. XIV, De Syn. dioec., lib. XIII, cap. XXI, n. 1 ».¹
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1762. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 639].

1143.

S. C. S. Off., litt. 19 aug. 1891.

Litteris Apostolicae Sedis,² declaratum fuit non adesse reservationem, si agatur de mortis articulo, sed additum fuit: *in quo tamen firma sit, quoad absolutos, obligatio standi mandatis Ecclesiae, si convaluerint*, nulla facta mentione de poena reincidentiae, si isti obligationi non satisfiat, nec ulla data explicatione circa sensum vocum *standi mandatis Ecclesiae*. Ex decreto quoque S. Officii (23 Iunii 1886)³ *in casibus urgentioribus dari potest absolutio a censuris etiam speciali modo reservatis S. Pontifici*, sub quibusdam tamen conditionibus; sed in praeaudato decreto non dictum fuit an ista absolutio sit directa vel indirecta. Inde plures exortae sunt difficultates.

1. An obligatio standi mandatis Ecclesiae, a Bulla Apostolicae Sedis imposita, sit sub poena reincidentiae vel non.

2. An obligatio standi mandatis Ecclesiae, in sensu Bullae Apostolicae Sedis, idem sonat ac obligatio se sistendi coram S. Pontifice, vel an ab illa debeat distingui.

3. An absolutio data in casibus urgentioribus, a censuris etiam speciali modo S. Pontifici reservatis, in sensu decreti S. Officii (23 Iun. 1886) sit directa, vel tantum indirecta.

R. Ad 1. Affirmative ad primam; negative ad secundam partem.

¹ Haec ibi: « Superiori ecclesiastico onus incumbit adhibendi vigilem curam ne, infidelis coniuge in societatem tori consentiente, id mali, sequatur ut neophytus ad vomitum redeat, et in pristinas infidelitatis tenebras prolatur. Cohabitatio cum infideli coniuge, etiam remota Creatoris contumelia, videtur vetita a Concilio Toletano IV, in Can. *Iudaei qui christianas* 28, quaest. I. Eadem tamen expresse permittitur Cap. *Quanto*, et Cap. *Gaudemus*, De divortii, quae multo tempore post Toletanum canonem edita fuisse constat. Non desunt tamen theologi clari nominis qui, gravi spectato periculo cui ex societate cum infideli coniux fidelis exponitur, etiamsi ille sine Creatoris contumelia se cohabitaturum polliceatur, adhuc tamen societatem huiusmodi illicitam esse contendunt. Videntur hac de re possunt Pontius, de Matrim., lib. 7, cap. 48, n. 8, seq.; a Breno, in *Manual missionarior. oriental.*, tom. 2, lib. 3, cap. 5, quaest. 1, n. 16. At satis recte sentire videtur Cabassutius, qui in *Theor. et Prax. Iur. Can.*, lib. 3, cap. 23, n. 10 et 11, huius dubii resolutionem pendere affirmat a casuum circumstantiis, et moribus regionum ».

² Cf. N. 552.

³ Cf. N. 1102.

Ad 2. Obligationem *Standi mandatis Ecclesiae* importare onus sive per se, sive per confessarium, recurrendi ad S. Pontificem, eiusque mandatis obediendi, vel novam absolutionem petendi ab habente facultatem absolvendi a censuris S. Pontifici speciali modo reservatis.

Ad 3. Affirmative ad primam; negative ad secundam partem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1764. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 746, 747].

1144.

S. C. S. Off., 19 aug. 1891.

Se sia lecito assumere gli eterodossi a testimoni nel matrimonio dei cattolici.

R. Non esse adhibendos; posse tamen ab Ordinario tolerari ex gravi causa, dummodo non adsit scandalum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1765].

1145.

S. C. S. Off., instr. (ad Vic. Ap. Nankin.), 26 aug. 1891.

Caius adhuc in infidelitate vivens fornicarium commercium habet cum femina; deinde facti poenitens et idololatriae renuntians, rite instructus baptizatur. Accepto baptismo, Caius potestne sibi in legitimam uxorem ducere sororem germanam illius feminae cum qua, in infidelitate vivens, peccavit?

R. Affinitatem quae in infidelitate naturaliter contrahitur ex copula tum licita tum illicita, non esse impedimentum pro matrimoniis quae in infidelitate ineuntur: evadere tamen impedimentum pro matrimoniis quae ineuntur post baptismum, quo suscepto, infideles fiunt subditi Ecclesiae, eiusque proinde legibus subiecti.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1766. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 704].

1146.

S. C. S. Off. (Mission. Abissin.), 26 aug. 1891.

1. Se le immagini del SS. Cuore di Gesù rappresentanti il solo cuore senza il resto del corpo possono sicuramente dispensarsi; 2. Se a Roma sono approvate; 3. Se devono ritirarsi dalle case dei fedeli, ove sono oggetto di venerazione.

R. Ad 1. 2. et 3. Imaginem SS. Cordis D. N. C., de qua agitur, privata ex devotione permitti, dummodo in altaribus publicae venerationi colenda non exponatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1767].

1147.

S. C. S. Off., 13 ian. 1892.

1. Utrum scienter legentes publicationes periodicas in fasciculos ligatas, habentes auctorem haeticum et haeresim propugnantes, excommunicationem incurrant, de qua Bulla *Apost. Sedis*, 12 Octobris 1869,¹ in *Excommunicat. Rom. Pontifici speciali modo reservatis*, Art. 2.
 2. Utrum per acta a S. Sede Apostolica profecta designentur tantum acta quae immediate a S. Pontifice proficiscuntur, an etiam quae mediate a SS. RR. Congregationibus proveniunt.
 3. Utrum absolventes complicem in re turpi cum ignorantia crassa seu supina hanc excommunicationem incurrant an non.
 4. Utrum colligentes elemosynas maioris pretii pro Missis, si eas celebrari faciunt in eodem loco ubi collegerunt, pro minori pretio, hanc censuram incurrant, nec ne.
 5. Utrum clericus in sacris constitutus vel regularis, aut monialis, si praeter impedimentum voti solemnitis castitatis alia habeat impedimenta ex. gr. affinitatis, consanguinitatis, hanc censuram incurrant, an non.
 6. Quoad absolutionem censurarum specialiter reservatarum in articulo mortis dubitatur: utrum infirmus si convalescit et onus non adimplet se praesentandi Superiori, in eadem excommunicationem reincadat, an non.
- R. Ad 1. Affirmative.
 Ad 2. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.
 Ad 3. In casu incurrere.
 Ad 4. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.
 Ad 5. Incurrere.
 Ad 6. Detur decretum fer. IV, 19 Augusti 1891² super dubiis quae sequuntur: « 1. An obligatio standi mandatis Ecclesiae a Bulla *Apostolicae Sedis*, imposita sit sub poena reincidentiae, vel non? — 2. An obligatio standi mandatis Ecclesiae in sensu Bullae *Apostolicae Sedis* idem sonet ac obligatio se sistendi coram S. Pontifice, vel an ab illa debeat distingui. — Resp. Ad 1. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam. — Ad 2. Obligationem standi mandatis ecclesiae importare onus sive per se sive per confessarium ad S. Pontificem recurrendi. — Sanctitas Sua resolutiones Eminentissimorum PP. adprobavit et confirmavit ».
- [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1777. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIV, p. 625, 626].

¹ Cf. N. 552.² Cf. N. 1143.

1148.

S. C. S. Off. (Victoriae Nyanzae), 27 ian. 1892.

Infidelis qui nomen dedit haereticae sectae protestantium, notionem aliquam mysteriorum SS. Trinitatis, Incarnationis et Redemptionis adeptus est: quoad fidem vero catholicam in bona fide versari videtur, vel ex eo quod nihil de ea audivit, vel quod nondum satis discernit veritatem ab errore, quum hinc et inde Christus annuntiatur. In articulum vero mortis perventus, ab haeticis non baptizatur, quum de hoc isti minime curant, vel, si forte baptizent, invalidam formam dhibere videntur; sic enim in suis libris lingua vernacula baptizare docent: « Te baptizo in nomine *Patris nostri, et Filii, et Spiritus Sancti* ». ¹ — Quaeitur:

1. An talis a catholico fidei possit vel etiam debeat baptizari, quum moribundus de dogmate catholico instrui non possit.

2. An etiamsi aliquo modo instrui (valeat), quatenus in bona fide positus, possit baptizari quin de dogmate catholico instruat, si tanta timeatur animi perturbatio ut a susceptione baptismi distrahatur, et an bona fides excuset.

R. Ad 1. et 2. partem: Affirmative, dummodo certo constet de voluntate suscipiendi baptismum, et dummodo ipse catechumenus adhaereat, si tempus suppetat, symbolo apostolico quod ante baptismi collationem coram eo recitatur; et detur instructio fer. IV, 1 Augusti 1860² ad R. P. D. Vicarium Apostolicum Tche-Kiang: « Explorata res est etc. » addito quod, si

¹ Unde dubium de validitate huiusmodi formulae? Superior Societatis Missionariorum Algeriae in suis litteris 15 Martii 1892 haec exponebat: « Trois questions sont posées à ce sujet... »

« 1. Pourquoi les anglicans ont-ils employé cette expression? »

« Parce que dans la langue luganda il n'y a pas de mot pour traduire le mot *pater* dans le sens général. Le mot *Kita* qu'ils emploient, doit toujours être suivi d'un possessif: « Kita-nge, père de moi; Kita-o, père de toi; Kita-we, père de lui; Kita-fe, père de nous; Kita-mwe, père de vous; Kita-bwe, père d'eux. — Employé seul le mot *Kita* signifie Calabesse (cucurbita) et la formule du Baptême où il se trouverait sans possessif, devrait se traduire: *Ego te baptizo in nomine Cucurbitae* etc. Il fallait donc, pour ne pas dire une absurdité, ou inventer un mot (ce que nous avons fait comme je le dirai plus bas), ou employer le mot *Kita* déterminé par le possessif, comme l'ont fait les anglicans. »

« 2. Dans quel sens les anglicans entendent-ils le mot *Kita-fe* (*Patris nostri*)? »

« En employant cette expression les anglicans n'ont pas d'intention hérétique. Ils ont voulu traduire le mot *Patris* dans le sens orthodoxe, c'est-à-dire en tant qu'il désigne la première personne de la T. S. Trinité. »

« 3. Pourquoi croyons que cette expression rend la formule douteuse? »

« Parce que dans la formule: *In nomine Patris et Filii* etc. le mot *Patris* s'applique à la seule personne du Père, tandis que *Pater noster*, appliqué à Dieu désigne le dieu créateur sans distinction de personnes. »

« Nous avons désigné la personne du Père, dans nos catéchismes par un nom inviolable tiré du mot latin *Pater*: *Patri*. Nous ne l'employons que pour désigner cette personne divine. Ce mot une fois expliqué est parfaitement compris, aussi bien que nombre de mots de religion que nous avons empruntés à la langue de l'Eglise: *Ukaristia* etc. ».

² Cf. N. 963.

catechumenus invalide baptizatus fuerit, baptizetur absolute; si vero dubie baptizatus, baptizetur sub conditione.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1780. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 569, 570].

1149.

S. C. S. Off. (Pondicher.), 3 febr. 1892.

Je (*Archiepiscopus*) viens en toute humilité demander l'indulgence du Saint-Siège... et cependant solliciter l'approbation de la substitution que nous avons accomplie (de la bénédiction et de l'imposition du *taly* à la bénédiction et à l'imposition de l'anneau nuptial) pour le plus grand bien des âmes et la paix de nos missions: en priant la Sacrée Congrégation de vouloir bien fixer les termes de la prière *Benedic etc.* dans le cas où c'est un *taly* et non un anneau, qui est présenté à la bénédiction du prêtre dans la célébration du mariage.

R. Attentis expositis ¹ permitti posse ut tessera nuptialis vulgo *Taly*

¹ Haec, quae sequuntur, fuerant ab Archiepiscopo exposita: « 1. Quoique les femmes indiennes soient chargées des bijoux et d'anneaux de la tête aux pieds, elles ne possèdent pas d'anneau nuptial, et n'attachent aucune valeur à cet anneau.

« 2. Le *taly*, au contraire, si simple qu'il soit dans la substance et la forme, est à leurs yeux le plus précieux des bijoux: c'est le signe de leur dignité d'épouses légitimes et des mères de familles régulières.

« 3. La plus grande injure qu'on puisse leur faire, c'est de leur arracher le *taly*. J'ai vu des femmes qui avaient empoisonné leur mari parce qu'il leur avaient infligé cette insulte.

« 4. Quand le mari meurt avant sa femme, on coupe le cordon du *taly* de celle-ci; et à partir de ce moment, elle n'a plus le droit de porter quelque bijou que ce soit.

« 5. Les indiens ne demandent pas le consentement mutuel des jeunes époux; le fait que le mari attache le *taly*, et que la femme se le laisse attacher, en tient lieu.

« 6. Jusqu'à ce que cette cérémonie ait eu lieu, le mariage n'est pas considéré comme indissoluble. De là de nombreuses difficultés, avant qu'on eut pris la résolution d'introduire la bénédiction et l'imposition du *taly* dans l'ordre de cérémonie nuptiale ecclésiastique. Pour un mot, pour une question d'intérêt, pour un caprice, on renonçait à l'union déjà contractée et bénite par le prêtre, on en contractait une autre, on attachait le *taly* à la manière des païens; on créait des situations insolubles.

« 7. Tant que le *taly* n'était pas béni et attaché à l'Eglise, le prêtre ne pouvait s'assurer qu'il ne portait pas des signes idolâtriques, que le cordon n'était pas composé de cent-huit fils, etc.

« 8. C'est pour écarter ces désordres et ces inconvénients, pour donner au mariage des chrétiens la dignité, la sainteté et la sublimité qui lui appartiennent que nos vénérables prédécesseurs nous engagèrent à faire nos efforts pour que le *taly* fût désormais attaché à l'Eglise, et à remplacer la bénédiction et l'imposition de l'anneau par la bénédiction et l'imposition du *taly*.

« 9. La lutte a été longue; les anciens chrétiens tenaient à faire à maison même, avec les anciennes cérémonies, plus ou moins imprégnées de paganisme, cette portion essentielle du mariage. Ils se rebellaient ouvertement ou exigeaient certaines concessions. Enfin, par la grâce de Dieu, ils se sont soumis, et aujourd'hui est définitivement établi dans le diocèse de Pondichery l'usage d'attacher le *taly* à l'Eglise.

« 10. Cette victoire a produit d'autres conséquences excellentes. Comme la cérémonie

in ecclesia loco annuli benedicatur et imponatur, dummodo omnibus omnino superstitionibus sit expurgata, et in benedictione annuli verbis « *annulum hunc* » substituantur « *tesseram hanc nuptialem* », dummodo tamen fideles instruantur matrimonium consensu perfici.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1782].

1150.

S. C. S. Off., 10 febr. 1892.

1. Se i matrimoni fra cattolici e greci scismatici celebrati nella Dalmazia e nell'Albania davanti al parroco scismatico, quando non osti altro impedimento canonico, siano validi?

2. Se il coniuge cattolico pentito, non potendo ottenere dalla parte scismatica l'osservanza delle condizioni dal diritto naturale e divino comandate, prometta di procurarne per quanto può la conversione, e di educare cattolicamente tutta la prole, debba essere ammesso ai ss. Sacramenti?

Ad 1. Affirmative: scilicet, matrimonia de quibus agitur, quamvis illicita, esse tamen valida, nisi aliud obstet canonicum impedimentum.

Ad 2. Affirmative, si pars catholica facti vere poenitens sit, praevia absolute a censuris, impositisque salutaribus poenitentiis, dummodo sincere promittat se summo studio curaturam universae prolis utriusque sexus educationem in catholica religione, et partis schismaticae conversionem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1783. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 641, 642].

1151.

S. C. S. Off., 30 mart. 1892.

1. An obligatio standi mandatis Ecclesiae, si convaluerint poenitentes absoluti a censuris Summo Pontifici reservatis, idem sonet ac obligatio sistendi coram Summo Pontifice?

2. Et quatenus negative, in quo consistat obligatio standi mandatis Ecclesiae?

3. An obligatio standi mandatis Ecclesiae sit sub poena reincidentiae?

« de l'imposition du *taly* était comme le centre et le nœud d'une infinité d'autres cérémonies secondaires, plus ou moins entachées d'idolâtrie, celles-ci n'ont plus de raison d'être, et sont à leur tour tombées plus ou moins en désuétude.

« 11. Mes prédécesseurs Monsieur Bonnard et Monseigneur Godelle en nous engageant dans cette voie, ne nous prescrivirent aucune formule spéciale pour la bénédiction du *taly*, de telle sorte que les uns conservèrent la formule du Rituel: *Benedic, Domine, annulum hunc*... tandis que d'autres remplaçaient le mot *annulum*, par ces autres mots: *tesseram hanc nuptialem*.

« 12. J'avoue que cette variété m'avait souvent paru inexplicable; mais la pensée que le Saint-Siège n'avait pas été mis en demeure de sanctionner ce changement, ne s'était jamais présentée à mon esprit ».

4. An ista obligatio standi mandatis Ecclesiae etiam pro censuris Summo Pontifici simpliciter reservatis urgeat?
 5. An decretum S. Officii 23-30 Iunii 1886¹ obliget ita, ut praxis ante hoc decretum servata non sit deinceps toleranda?
 6. An absolutio in casibus urgentioribus, virtute decreti praelaudati data, directa sit vel indirecta?

R. Ad 1. Obligationem standi mandatis Ecclesiae importare onus sive per se, sive per confessarium ad S. Pontificem recurrendi eiusque mandatis obediendi, vel novam absolutionem petendi ab habente facultatem absolventi a censuris S. Pontifici speciali modo reservatis.

Ad 2. Provisum in praecedenti.

Ad 3. Affirmative.

Ad 4. Negative.

Ad 5. Decretum diei 23 Iunii 1886 omnino obligare, praximque contrariam tolerandam non esse.

Ad 6. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.
 [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1788].

1152.

S. C. S. Off. (Mission. Trichinopol.), 2 apr. 1892.

Missionarius in missione Madurensi (seu Trichinopolytana) habet communicatam a suo Episcopo (n. 3 et 4 Formulae) facultatem dispensandi cum catholicis sibi subiectis in 3 et 4 consang. et affinitatis gradu simplici et mixto etiam cum 2; dispensandi super 1 et 2 gradu... affinit. ex copula illicita sive occulta sive publica. Unde quando missionarii petunt ab Episcopo pro christianis sibi subditis dispensationem pro aliis impedimentis, estne de iure, sub poena invaliditatis, in petitione (ut habet *Gury*, Vol. II, n. 867) necessario exprimendus numerus impedimentorum, scilicet v. gr. 3 gradus consanguinit. vel etiam affinitas ex copula illicita cognita solum in confessione, et a quibus impedimentis missionarius dispensare valet? Si ita omnia etiam occulta impedimenta debeant declarari, difficultas magna oritur in nostra Missione ad servandum sigillum Confessionis, cum Episcopus nonnisi cognitis nominibus oratorum dispenset ab impedimentis sibi reservatis. Adhuc, si post obtentam dispensationem rescit missionarius aliud impedimentum circa quod habet ipse potestatem, debetne nihilominus hoc impedimentum declarare Episcopo ad obtinendam novam dispensationem, et hoc sub poena invaliditatis? Uno verbo: quando missionarii petunt dispensationem ab impedim. vel consanguinitatis, vel affinit. ex copula licita, debentne sub poena invaliditatis dispensationis declarare omnia impedimenta vel occulta vel publica coniuncta cum illo a quo petitur dispensatio? Num posset Episcopus propter rationes supradictas dispensare a tali declaratione?

R. Ssmus... indulget ut Episcopus Maduren. seu Trichinopolyt. faculta-

¹ Cf. N. 1102.

tibus sibi iam concessis ab Ap. Sede circa dispensationes matrimoniales, sive per se sive per suos Vicarios in spiritualibus generales, uti valeat etiam cumulative in casibus in quibus gradus aut impedimenta multiplicari contingerit, servatis tamen conditionibus in unaquaque concessione respective praescriptis, eademque facultatem cumulandi faciat missionariis; itemque habilitandi missionarios ad dispensandum super impedimentis, super quibus dispensandi facultate pollent, etiam in casu quo concurrant impedimenta super quibus dispensationem petere debeant ab Episcopo. Notandum vero quod si dispensatio petitur super impedimentis occultis, petitio fiat suppressis nominibus, et separatim a petitione super impedimentis publicis.
 [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1789].

1153.

S. C. S. Off. 4 maii 1892.

Propositis dubiis: 1. Se convenga approvare o almeno permettere un culto speciale diretto al Volto adorabile del Divin Redentore, e distinto da quello solito finora prestarsi all'immagine del Volto Santo, specialmente propagato dai preti detti del *Santo Volto* (*Sainte Face*) di Tours, e cogli Annali della rispettiva Confraternita.

2. Se allo scopo di propagare e stabilire il culto, del quale nel precedente quesito, convenga dedicare una chiesa o pubblico oratorio, istituire pie associazioni, ed anche qualche religiosa Congregazione od Istituto col titolo del *Volto Santo*.

R. Ad 1. Non expedire.

Ad 2. Negative; et ad mentem. — La mente è: La S. Sede coll'adottare il titolo di *Volto Santo* nel Breve del 16 Dicembre 1884 col quale concesse speciali indulgenze alla Confraternita eretta in Tours sotto il detto titolo, e nel Breve del 30 Marzo 1885 col quale la elevò al grado di Arciconfraternita, non intese di favorire e molto meno di approvare, sia direttamente che indirettamente, un culto speciale e distinto da prestarsi al Volto adorabile del Redentore, quale viene proposto e propagato specialmente dai Preti detti del *Santo Volto*. La S. Sede intese unicamente di favorire la venerazione prestata da antichi tempi all'immagine del Volto del Divin Redentore, od alle copie di questa, affinché i fedeli venerando e contemplando quell'effigie, conservino sempre più viva la memoria dei patimenti del Divin Redentore, e si sentano in pari tempo eccitati al pentimento delle proprie colpe, e accesi dal desiderio di riparare le ingiurie alle quali Egli è fatto segno.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1792. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 749, 750].

1154.

S. C. S. Off., 11 maii 1892.

Quid faciendum sit de iis catholicis qui secundum veterem dioecesium nostrarum (in Borussia) usum, licet coram ministro acatholico matrimonium contraxerint, a confessariis sine speciali facultate absolvendi ad ss. sacramenta admissi sunt.

R. Qui matrimonium coram ministro haeretico ineunt, censuram contrahere; Ordinarios autem vi facultatum quinquennialium nedum posse eos absolvere, sed alios etiam subdelegare ad eosdem absolvendos. Qui vero huc usque, nulla praevia a censuris absolutione, ab huiusmodi culpa absoluti sunt, iuxta exposita non esse inquietandos.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1793. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 118].

1155.

S. C. S. Off. (Siouxormen.), 18 maii 1892.

Mos est indianis huius regionis contrahendi matrimonia, uxorum suarum indolem ac qualitates tentandi gratia, nempe utrum bonae sint ac prudentes nec ne, et animo dimittendi si fatuae ac improbae. Hinc duo sequentia dubia:

1. Potestne ipsis fides adhiberi si iureiurando affirmant se numquam indissolubili vinculo cum praecedentibus uxoribus matrimonium contraxisse: eisque permitti ut sibi iungant secundum leges sanctae matris Ecclesiae eam quam nunc habent?

2. Possuntne isti pagani, praecedentibus uxoribus adhuc viventibus dimissis, ducere eam cum qua nunc vivunt, si cum ipsa baptizari velint, et christianorum more matrimonium contrahere?

R. Ad 1. Affirmative, si agatur de infidelibus, post institutum diligens examen omnium adiunctorum circa ipsorum credibilitatem, et nullum aut leve dubium supersit de assertionis veritate. Negative, si agatur de fidelibus, sed requiritur legitima probatio.

Ad 2. Si instituto diligenti examine, matrimonium cum prima, quae iam baptizata fuerit, validum inveniatur, ad illam redire omnino tenentur. Si autem non fuerit baptizata, vi art. 11. Formulae I, ¹ satis erit eam intervaliditate matrimonii cum prima, poterunt quamlibet ducere, dummodo sit baptizata, renovato consensu. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1796. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 641].

¹ Ubi tribuitur facultas: Dispensandi cum gentilibus et infidelibus plures uxores habere, ut post conversionem et baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti.

1156.

S. C. S. Off., 18 maii 1892.

Les unions au Zanguebar se contractent selon les trois façons suivantes. Qu'en penser au point de vue de l'indissolubilité du lien matrimonial?

1. Un maître a plusieurs esclaves de différent sexe. — Il les accouple ou les laisse s'unir. C'est l'avantage de ces gens et son intérêt à lui, pouvant attendre une ou plusieurs générations d'esclaves nés de ces derniers. Ces unions, par la situation même des personnes n'ont rien de stable. En effet:

a) L'homme et la femme peuvent être vendus séparément.

b) L'un peut être mis en liberté, l'autre demeurant esclave, et le libéré, dans ce cas, ne reste généralement pas chez son maître pour l'avantage d'y jouir de la société de son conjoint dans sa condition servile.

c) L'esclave fait toujours entrer, dans ses chances de libération, la fuite, qu'il n'omet pas de tenter dès qu'elle lui offre quelque espérance de réussite. En effet, on voit beaucoup d'esclaves fugitifs qui ont laissé leur conjoint chez leur maître. On en voit un très grand nombre également qu'une vente a arrachés à leur famille. — D'autres enfin mis en liberté par leur maître ont eu hâte de se retirer bien loin, laissant chez ce maître la femme et les enfants qu'ils y ont eus et qui y sont retenus en servitude.

2. Un étranger vient se fixer chez un chef sans rien qui l'engage à y demeurer perpétuellement. Il demande au chef, ou de lui même le chef lui donne une femme. Il a ou n'a pas à la choisir entre plusieurs. Cette femme est généralement donnée « Kiva kupika chakula » (préparer la nourriture et tenir la case), cela principalement ou tout premièrement. Mais les relations maritales sont impliquées dans ce rôle à un titre au moins égal, bien qu'il n'en soit point fait mention particulière. La femme est d'ailleurs esclave, et d'ordinaire plus ou moins classée dans les *nebluts*. Une séparation suit habituellement ces sortes d'union, soit que l'homme s'en aille ailleurs, soit que le chef reprenne la femme concédée d'abord.

3. Les gens plus attachés au sol et au pays, et généralement libres, choisissent dès l'enfance les femmes qu'ils épouseront à l'âge voulu. Les filles grandissent chez leurs parents tenues à l'écart ou même renfermées jusqu'à ce qu'elles soient reconnues nubiles. — Bientôt l'union projetée se contracte avec des cérémonies particulières. — Le fait principal est le paiement au père (si la fille est libre) ou au maître (si elle est esclave) d'une dot déterminée. L'union ainsi faite peut durer toujours. Il est universellement admis qu'elle peut être rompue; le fait de la rupture quand il se produit est toujours accepté et ratifié; on n'en examine que les motifs pour décider si la dot doit ou non faire retour au mari.

Si la cause de la rupture est posée par la femme, le père ou le maître rendent la dot; si elle est posée par le mari, il n'a droit à aucune restitution. De part et d'autre chacun se retire et peut convoler à de nouvelles

noces. — Dans le cas où ce premier mariage dure, l'épouse peut se voir adjoindre d'autres femmes. Ce sont des *suria* (concubines); elle reste femme principale.

R. Ad 1. In decisis fer. IV, 29 Iulii 1885, nempe cum praestitui non possit generalis regula ex qua matrimonia infidelium istius regionis haberi debeant veluti mera contubernia, instituendum est in singulis casibus particularibus examen circumstantiarum et modi, quo coniugium primitus initum fuerit, tum eius diuturnitatis aliorumque adiunctorum quae accesserint. Si una ex duabus partibus ad fidem convertatur, altera remanente in infidelitate, supplic. SSmo pro facultate qua R. P. D. Vicarius Ap. illam ab interpellatione dispensare valeat. Si vero pars una convertatur post conversionem alterius, et examinato casu particulari supersit dubium, stet pro nullitate matrimonii, in favorem fidei.

Ad 2. Ut in praecedenti.

Ad 3. Matrimonia contracta, ut exponitur, generatim esse habenda ut legitima, nisi aliud obstat impedimentum iuris naturalis aut divini. — SSmus resolutionem Emorum PP. approbavit, et benigne annuit pro facultate, de qua supra.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1797].

1157.

S. C. S. Off., 30 iun. 1892.

Quis sit Ordinarius coram quo processus in causis matrimonialibus mixtae religionis instituendus sit.

R. Coniuges in causis mixtarum nuptiarum subsunt Episcopo in cuius dioecesi pars catholica domicilium habet; et quando ambo sunt catholici quia pars haeretica in Ecclesiae sinum reversa est, subsunt Episcopo in cuius dioecesi domicilium habet maritus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1799. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 753].

1158.

S. C. S. Off., 27 iul. 1892.

1. Utrum liceat sacramenta morientium ministrare fidelibus qui massonicae quidem sectae non adhaerent, nec eius ducti principiis, sed aliis rationibus moti, corpora sua post mortem cremanda mandarunt, si hoc mandatum retractare nolunt.

2. Utrum liceat pro fidelibus, quorum corpora non sine ipsorum culpa cremata sunt, Missae sacrificium publice offerre, vel etiam private applicare, itemque fundationes ad hunc finem acceptare.

3. Utrum liceat cadaverum cremationi cooperari, sive mandato ac consilio, sive praestita opera, ut medicis, officialibus, operariis in crematorio

inservientibus; et utrum hoc liceat saltem si fiat ex quadam necessitate, aut ad evitandum magnum damnum.

4. Utrum liceat taliter cooperantibus ministrare sacramenta, si ab hac cooperatione desistere nolunt, aut desistere non posse affirmant.

R. Ad 1. Si moniti renuant, Negative. Ut vero fiat aut omittatur monitio, serventur regulae a probatis auctoribus traditae, habita praesertim ratione scandali vitandi.

Ad 2. Circa publicam Missae applicationem, Negative; circa privatam, Affirmative.

Ad 3. Numquam licere formaliter cooperari mandato vel consilio. Tolerari autem aliquando posse materialem cooperationem, dummodo: 1. Crematio non habeatur pro signo protestativo massonicae sectae; 2. nec aliquid in ipsa contineatur quod per se, directe atque unice exprimat reprobationem catholicae doctrinae et approbationem sectae; 3. neque constet officiales et operarios catholicos ad opus adigi vel vocari in contemptum catholicae religionis. Ceterum quamvis in hisce casibus relinquendi sint in bona fide, semper tamen monendi sunt ne cremationi cooperari intendant.

Ad 4. Provisum in praecedenti; et detur decretum *feriae IV, 15 Decembris 1886*.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1808].

1159.

S. C. S. Off., decr. 24 aug. 1892.

Se sia valida una dispensa matrimoniale eseguita dall'Ordinario dietro l'avviso telegrafico, prima di avere ricevuto il documento autentico della grazia concessa.

R. Negative, nisi notitia telegraphica transmissa fuerit ex officio, auctoritate S. Sedis. — SSmus approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1810. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 642].

1160.

S. C. S. Off. (Angliae), 7 sept. 1892.

N. nunc Sacerdos, quando adhuc in Seminario degebat, et res ad Ordinationem cuiusdam presbyteri necessarias praeparare debuit, ex incuria, in calice qui ordinando tradendus erat, tantam aquae vim immiscuit (aequalem scilicet vel forsitan etiam plus) ut vinum certo corrumpi videretur, atque ineptum redderetur ad Missae celebrationem. Postea autem tractatum *De Ordine* meditans, invenit, materiam ordinandis tradendam talem esse debere quae sit apta ad sacrificium Missae. Unde valde turbatus est,

¹ Cf. N. 1103.

nec mentis agitatio, ut videtur, sedari potest nisi authenticum habeat responsum quid de illius ordinatione putandum sit.

R. Posita facti certitudine, tota Ordinatio iteretur secreto et sub conditione ad cautelam; ac supplicandum SSmo ut suppleat de thesauro Ecclesiae quoad Missas a sacerdote sic ordinato celebratas. — SSmus approbavit. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1811].

1161.

S. C. S. Off. (Algeriae), 1 dec. 1892.

Un enfant, né de parents musulmans n'ayant pas encore l'âge de raison, est baptisé, secrètement, *in articulo mortis*, par les missionnaires, qui sont censés avoir versé sur sa tête un remède quelconque, mais non l'eau baptismale, pendant une de ces tournées qu'ils ont l'habitude de faire auprès des malades musulmans. Bientôt l'enfant revient à la santé. Elevé et instruit par les missionnaires eux-mêmes, il leur demande le saint baptême. Mais il y a de très grands inconvénients à faire savoir que les missionnaires baptisent *secrètement les enfants in articulo mortis*, quand ils vont soigner les malades à domicile.

Que faut-il faire? Faut-il simplement déclarer à l'enfant, qu'il est déjà baptisé, et découvrir ainsi la manière d'agir des missionnaires dans leurs tournées médicales? et s'exposer ainsi à de grands inconvénients? Ou bien, peut-on, sans rien dire à l'enfant, suppléer les cérémonies du baptême, et lui laisser entendre et croire qu'il vient de le recevoir?

R. Caute et prudenter suppleantur caeremoniae. — SSmus adprobavit. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1820].

1162.

S. C. S. Off., 19 apr. 1893.

1. An occulti sectae massonicae coryphaei ac duces sint denuntiandi iuxta Const. Apostolicae Sedis, ¹ quando sunt publice noti ut *liberi muratori*, sed non sunt publice noti ut coryphaei vel duces huius sectae massonicae.
2. An denuntiationis obligatio cesset apud eas regiones, in quibus *liberi muratori*, et ideo ipsorum coryphaei a gubernio civili tolerantur, et ab ecclesiastica potestate puniri non possunt, nec ullo modo cohiberi.

R. Ad 1. Affirmative. — Ad 2. Negative. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1830. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 749].

¹ Cf. N. 552.

1163.

S. C. S. Off., 3 maii 1893.

In aliqua paroecia Hungariae accidit, ut mater a fide catholica apostata-verit, quia parochus in baptizanda eiusdem prole patrinum haereticum, inhaerendo legibus Ecclesiae, reiecerit: quum vero ex declaratione Sacrae Poenitentiariae die 10 dec. 1860, ¹ notorie censuratus ad munus patris admitti possit, si ex eius reiectione gravia damna imminere videantur, inde quaeritur: *Utrum haec declaratio etiam ad patrilos haereticos extendi possit; an vero praestet, sicut nonnulli volunt, in huiusmodi casibus difficilibus baptismum sine patrino administrare.*

R. Negative, et praestare ut baptismus conferatur sine patrino, si aliter fieri non possit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1831. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 448].

1164.

S. C. S. Off. (Mission. Novi Mexici), 22 iun. 1893.

Episcopus quidam ex iis, qui Sacrae Congregationi de Prop. Fide subiacent, et ordinarias dispensandi facultates habent, dispensationes matrimoniales ab impedimento sive consanguinitatis aut affinitatis, sive mixtae aut diversae religionis, ita concedere solet, ut simul imponat eleemosynam a contrahentibus exigendam sub poena invaliditatis dispensationis. Quaeritur:

1. An obtenta dispensatione, matrimonia valida censenda sint, etiamsi nulla offeratur eleemosyna.
2. Et quatenus affirmative, an teneatur missionarius ad exigendam eleemosynam, quam Episcopus requirit.
3. Et quatenus negative, quomodo gerere se debeat cum Episcopo, eleemosynam imponente.

R. Ad 1. et 2. Affirmative per modum hortationis et admonitionis, iuxta instructionem S. Congregationis de Prop. Fide, 8 Septembris 1869, § 52. ²

Ad 3. Provisum in 2.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1838].

1165.

S. C. S. Off., 5 iul. 1893.

S. R. Un. Inquisitio iampridem, nempe decreto feriae IV, 13 Ian. 1875, ³ generatim consuluit, ne insueti cultus tituli promoverentur, speciatim vero de titulo *poenitentis*, Dño N. I. C. tributo. Quum igitur ad supremae huius

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1205.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1346.

³ Cf. N. 1037.

Congregationis notitiam pervenerit, quod Loigny adhuc pertinaciter manet quod vocant — *Opus S. Cordis Iesu poenitentis*, — atque eius auctores fautoresque, licet pluries a Summo Pontifice damnati, non desistunt sacrilega audacia confingere atque in publicum edere visiones ac revelationes Cordis Iesu poenitentis, S. R. U. I., re mature perpensa, omnino prohibet et damnat titulos: — *Cor Iesu Poenitens*, — *Cor Iesu poenitens pro nobis*, — *Iesus poenitens*, — *Iesus poenitens pro nobis*. — Praecipit vero Ordinariis locorum, ubi societates sub huiusmodi titulis sunt erectae, ut damnato titulo alium substituunt in Ecclesia probatum, neque eas consistere patiantur, nisi omnia ad iuris regulas exacta fuerint. Postremo, omnibus in mentem revocat decretum feriae IV, 13 Ianuarii 1875, quod hic transcribitur: — « Fer. IV, 13 Ian. 1875. SS^{mus} D. N. Pius, div. prov. PP. IX, in solita audientia « R. P. D. Adessori S. O. impertita.... mandavit.... monendos esse.... scriptores, qui ingenia sua acuunt super.... argumentis, quae novitatem sapiunt ac, sub pietatis specie, insuetos cultus titulos etiam per ephemerides promovere student, ut ab eorum proposito desistant, ac perpendant periculum, quod subest, pertrahendi fideles in errorem etiam circa Fidei dogmata, et ansam praebendi religionis osoribus ad detrahendum puritati fidei, doctrinae catholicae ac verae pietati ». [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1840. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 319].

1166.

S. C. S. Off., 2 aug. 1893.

Utrum, ablata excommunicatione minori contra eos, qui communicant cum excommunicatis nominatim a Summo Pontifice, censeatur etiam ablata prohibitio.

R. Negative. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1844. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 401].

1167.

S. C. S. Off. (Norvegiae), 9 aug. 1893.

1. An societas *Independent Order of Good Templars* excommunicationi subiaceat latae contra societates secretas in Const. Apostolicae Sedis.¹ Et quatenus affirmative:

2. An prohibitum sit sub gravi nomen dare isti societati.

R. Ad 1. Dilata. — Ad 2. Affirmative, seu deterrendi fideles a dando nomine huic societati.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1845. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 752, 753].

¹ Cf. N. 552.

1168.

S. C. S. Off., 14 febr. 1894.

An decretum S. O., 5 Iunii 1889,¹ quo in nonnullis causis matrimonialibus derogatur solemnitatibus Constitutionis Benedictinae,² sit generale nec ne.

R. Affirmative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 237, nota 1].

1169.

S. C. S. Off., 26 apr. 1894.

Non semel ad hanc S. Sedem relatum est in nonnullis imperii russiaci provinciis infeliciter accidere, ut publicorum gymnasiolorum scholarumque discipuli catholici aliquoties per annum templa acatholicorum adire, una cum discipulis acatholicis sacris eorum functionibus interesse, atque ritibus acatholicis participare, crucem a ministro acatholico porrectam osculari, genuflectere, panes benedictos accipere aliasque caeremonias peragere adigantur. Ex qua re non solum ipsi adolescentes eorumque parentes in grave salutis periculum coniiciuntur, sed etiam cappellani scholarum, praecceptores religionis, confessarii puerorum magnas in angustias atque discrimina incidunt. Quamobrem iterum iterumque a Sede Apostolica postulatum est, ut conscientiis fidelium subvenire atque circa rationem, qua sive scholares praedicti eorumque parentes, sive confessarii atque magistri in difficillimis adiunctis se gerere debeant, opportunas regulas constituere ac praescribere velit. Cui postulationi debitoque custodiendae fidei satisfacere cupiens, S. C. Supr. et Univ. Inquisitionis auctoritate Apostolica decrevit quae sequuntur:

1. Discipulorum praesentiam in expositis circumstantiis pro civili tantum caeremonia haberi non posse, sed continere vetitam omnino communicationem in sacris acatholicorum, atque ideo prorsus illicitam esse.

2. Magistros religionis in praedictis scholis teneri, si a discipulis eorumve parentibus interrogentur, eos monere, communicationem de qua agitur, tolerari non posse divinisque atque ecclesiasticis legibus contrariam esse.

3. Quod si interrogati semel discipulos monuerint, vel praedictae communicationi licet frustra obstiterint, non teneri protestationes seu monitiones iterare, nisi fundata adsit spes, iterationem utilem et efficacem fore, a qua etiam tum abstinere possint cum ex protestatione seu monitione iterata graviora mala timentur.

4. Quod si magistri religionis a discipulis non interrogentur, attentis gravissimis rerum circumstantiis, remoto scandalo, dissimulare posse, si

¹ Cf. N. 1118.

² Const. *Dei miseratione*, 3 nov. 1741. — Cf. N. 318.

pueri in bona fide sint. In qua tota re magistri praedicti iudicio Episcoporum stare poterunt.

5. Confessarii ad quorum iudicium huius generis casus in tribunali poenitentiae deferri contigerit, tenentur pueros, qui licet non ignari graviter illicitam esse communicationem in sacris, de qua agitur, eam nihilominus imminentium malorum metu admiserint: similiter parentes qui filii culpa committendae auctores fuerint, diligenter instruere, corrigere et exhortari; nec eos absolvere poterunt, nisi serio promiserint, se in posterum a vetita communicatione in divinis sive committenda sive praecipienda abstinentes esse. — Quod si tamen adolescentes vel parentes in bona fide sint, poterunt confessarii, attentis gravissimis rerum circumstantiis, dissimulare, eos in hac bona fide relinquere, atque ab eisdem monendis abstinere.

6. Quod si alicubi mos sit, ut non omnes discipuli scholarum sacris acatholicorum intersint, sed pars tantum a ceteris electa omnium nomine adsistat, declarat haec S. Congregatio, hanc sive electionem sive interventionem illicitam esse: posse tamen, si pueri in bona fide sint, dissimulari, remoto scandalo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1868].

1170.

S. C. S. Off. (Kishnagur), 18 iul. 1894.

1. An possint baptizari filii infidelium in periculo, non vero in articulo mortis constituti.
 2. An iidem possint saltem baptizari, quando non est spes eos denuo revisendi.
 3. Quid si valde prudenter dubitetur, quod *ex infirmitate, qua actu afficiuntur*, non vivant, sed moriantur ante aetatem discretionis?
 4. An baptizari possint filii infidelium in periculo vel articulo mortis constituti, de quibus dubitatur an attigerint aetatem discretionis, et non adest opportunitas eos docendi in rebus fidei.
- R. Ad 1. 2 et 3. Affirmative.
- Ad 4. Conentur missionarii eos instruere eo meliori modo, quo fieri possit; secus baptizentur sub conditione.
- [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1877. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 563, 564].

1171.

S. C. S. Off., instr. 20 aug. 1894.¹

Amplitudinem tuam profecto non latet, reverendissimos Archiepiscopos in ecclesiasticis provinciis istius foederatae Reipublicae constitutos, in suis conventibus egisse de tribus, quae istic coaluerunt, societatibus, Sociorum

¹ Ad Delegatum Apostolicum in Foederatis Americae Civitatibus.

nempe singularium (Odd Fellows), Filiorum Temperantiae (Sons of Temperance) et Equitum Pythiae (Knights of Pythia), atque unanimi consensu rem totam iudicio Sedis Apostolicae detulisse. Porro Sanctissimus Dominus Noster quaestionem examinandam tradidit Eminentissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus una mecum Generalibus Inquisitoribus. Hi vero generali Congregatione fer. IV, die XX Iunii MDCCCXCIV, confirmantes iudicium de aliquibus ipsismet societatibus alias latum, decreverunt: « Cunctis per istas regiones Ordinariis esse omnino connitendum ut fideles a tribus societatibus praedictis et ab unaquaque earum arceantur, eaque de re ipsos fideles esse monendos; et si monitione insuper habita velint adhuc eisdem Societatibus adhaerere nec ab illis cum effectu separari, a perceptione Sacramentorum esse arcendos ».

Sanctissimus Dominus Noster sententiam hanc plene confirmavit et ratam habuit. Quae, idcirco, per praesentes Amplitudini tuae significatur, ut per te nota fiat cunctis istarum regionum Archiepiscopis, Episcopis aliisque locorum Ordinariis, et pro bono animarum regimine ad effectum deducatur. — R. Card. Monaco.

[Leonis XIII Acta, vol. XIV, p. 292, 293. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 569, 570].

1172.

S. C. S. Off., decr. 5 dec. 1894.

Cum recenter ad hanc S. Congr. S. R. et U. Inquisitionis a compluribus Episcopis pervenerint petitiones, quarum omnium una mens erat, abstinentiae legem de qua valde solliciti sunt, magnis in populorum concursibus, aegre admodum ac difficulter variis de causis posse servari, et damno potius animarum quam saluti praebere occasionem, E. M. ac R. M. DD. S. R. E. Cardinales contra haereticam pravitatem in universa christiana republica Generales Inquisitores, in plenario comitio dictae feriae IV, die 5 Decembris 1894, re integre proposita ac mature perpensa, decreverunt ut infra, scilicet: — Supplicandum SS. M. ut Episcopis aliisque locorum Ordinariis concedere dignetur facultatem anticipandi die sibi benevisa atque ob gravissimas causas etiam dispensandi super lege ieiunii et abstinentiae, quando festum sub utroque praecepto servandum Patroni principalis aut Titularis, vel solemne aliquod festum item magno populorum concursu celebrandum, incidit in ferias sextas aut sabbata per annum, excepto tempore quadragesimae, diebus quatuor temporum et vigiliis per annum ieiunio consecratis; atque ut eadem anticipandi seu etiam gravissimis de causis dispensandi potestate uti possint pro diebus, quibus nundinae extraordinariae, magno item populorum concursu, habeantur. — SS. M. Dñs praesens decretum ratum habuit et confirmavit ac omnibus et singulis locorum Ordinariis facultatem, de qua agitur, perpetuis futuris temporibus concessit ac attribuit, facta tamen in singulis casibus mentione apostolicae dispensationis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1884. — Cf. etiam Leonis XIII Acta, vol. XIV, p. 376, 377; item Acta S. Sedis, vol. XXVII, p. 512].

1173.

S. C. S. Off., 24 iul. 1895.

Titius medicus cum ad praegnantem graviter decumbentem vocabatur, passim animadvertibat lethalis morbi causam aliam non subesse praeter ipsam praegnationem, hoc est, foetus in utero praesentiam. Una igitur, ut matrem a certa atque imminente morte salvaret, praesto ipsi erat via, procurandi scilicet abortum seu foetus eiectionem. Viam hanc consueti ipse quidem ad id tendentibus ut in materno sinu foetum occiderent, sed solummodo ut exinde amoverent, atque foetus, si fieri posset, vivus ad lucem ederet, utique mox moriturus, cum adhuc immaturus omnino supponatur. Iamvero lectis quae die 19 Augusti 1888 Sancta Sedes ad Cameracensem Archiepiscopum rescripsit: «tuto doceri non posse licitam esse quamcumque operationem directe occisivam foetus; etiamsi hoc necessarium foret ad matrem salvandam», dubius haeret Titius circa licitatem operationum chirurgicarum quibus non raro ipse abortum hucusque procurabat, ut praegnantem graviter aegrotantes salvaret. Quare, ut conscientiae suae consulat, supplex Titius petit utrum enuntiatis operationes in repetitis dictis circumstantiis instaurare tuto possit.

R. Negative, iuxta alia decreta, diei scilicet 28 Maii 1884¹ et 19 Augusti 1888.² — SS^{ms}us adprobavit.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1906. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 383, 384].

1174.

S. C. S. Off. (Westmonasterien.), 31 iul. 1895.

Utrum puella N. cui ovaria per operationem chirurgicam ablata sunt, quaeque proinde, licet ceteroquin perfecta sit, prolem concipere nequit, matrimonium valide et legitime contrahere possit.

¹ An tuto doceri possit in scholis catholicis licitam esse operationem chirurgicam quam *craniotomiam* appellant, quando scilicet, ea omitta, mater et infans perituri sunt: ea contra admissa, salvanda si mater, infante percunte.

R. Tuto doceri non posse. — Cf. Collectanea S. C. Prop. Fide, vol. II, n. 1618.

² In Litt. eiusdem S. Officii 19 Aug. 1888 ad Archiep. Cameracen. haec habentur: «Anno 1886 Ampl. Tuae Praedecessor dubia nonnulla huic supremae Congregationi proposuit circa licitatem quarundam operationum chirurgicarum *craniotomiae* adfinium. Quibus sedulo perpensis, Emi ac Rm'i PP. Cardd. Inquisitores Generales feria IV, die 14 currentis mensis respondendum censuerunt: *In scholis catholicis tuto doceri non posse licitam esse operationem chirurgicam quam craniotomiam appellant, sicut declaratum fuit die 28 Maii 1884, et quamcumque operationem directe occisivam foetus vel matris gestantis*. — Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 201, nota 1.

R. Detur responsum ut in Rheginen., scilicet: iuxta exposita, matrimonium in casu non esse impediendum.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1907].

1175.

S. C. S. Off. (Cenomanen.), 11 mart. 1896.

In casu stipitis intermedii (secundi gradus) ex duobus inter se iterum (in secundo gradu) consanguineis constitutis, utrum unicum existat, et declarari debeat in libello supplici dispensationis, impedimentum consanguinitatis, videlicet illud solum, quod ex hoc proximiori stipite intermedio procedit. — An insuper duo alia habeantur, et declaranda sint impedimenta, provenientia ab remotiori stipite communi (quarti gradus) per lineas in stipite intermedio coniunctas.

R. Negative ad primum; Affirmative ad secundum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1920. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 635-637].

1176.

S. C. S. Off., 18 mart. 1896.

Post latum fer. IV, die 5 Dec. 1894 Sacrae huius Congr. S. Off. decretum, quod incipit: *Cum recenter*,² quo facultas fit locorum Ordinariis anticipandi in alium diem vel etiam, gravissimis de causis, dispensandi super ieiunii et abstinertiae lege, occasione solemnitate, in vetitum aliquem diem incidentium, a pluribus locis, circa eiusdem decreti genuinum sensum, dubia proposita fuere, quae sequuntur:

1. Utrum ad hoc ut Episcopus dispensare valeat ad tramitem dicti decreti, necesse sit ut festum celebretur semper magno populorum concursu.
2. Utrum Episcopus dispensare possit quando agitur tantum de festis duplicis praecepti; an etiam quando agitur de alio festo vel de alia catholica solemnitate, ex. gr. de centenariis, de peregrinationibus et similibus.
3. Quomodo sit intelligendus *magnus populorum concursus*: an populorum extraneorum, vel etiam eiusdem civitatis aut loci.
4. Utrum inter causas gravissimas ob quas Episcopus non solum anticipare, sed etiam dispensare potest, assignari valeat grave periculum quod abstinertia anticipanda non observetur.
5. Utrum in diebus exceptis ieiunio consecratis vetitum sit Episcopis tantum dispensare super abstinertia; vel etiam illam anticipare.

¹ Eadem S. C. Supremae Inquisit. declaravit (16 Ianuarii 1895) in huiusmodi casibus esse in singulis recurendum, cum hucusque responsum non fuerit, nisi pro casibus particularibus.

² Cf. N. 1172.

6. Utrum ex rationabili causa possit Episcopus committere parochis ut ipsi assignent diem in quo anticipari debeat abstinentia.
Quibus dubiis ad examen sedulo vocatis, Em̃i ac Rm̃i Dñi Cardinales Inquisitores Generales, prae habito voto DD. Consultorum respondendum mandarunt:

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam, modo adsit magnus populorum concursus.

Ad 3. Attentis omnibus, intelligi potest etiam de concursu civitatis aut loci, facto verbo cum SSmo.

Ad 4. Affirmative, modo periculum sit generale.

Ad 5. Affirmative, scilicet utrumque vetitum est Episcopis.

Ad 6. Affirmative.

SSm̃us (die 20 Martii) Em̃orum PP. resolutiones benigne adprobare et confirmare dignatus est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1922. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 572, 573].

1177.

S. C. S. Off., 18 mart. 1896.

1. An collato baptismo necessitatis causa ab obstetrice vel laico, iterari possit generatim baptisma absque praevio diligenti examine de eius valore.
2. Utrum conferri debeat baptismus sub conditione haereticis, qui ad catholicam fidem convertantur a quocumque loco proveniant, et ad quamcumque sectam pertineant.

R. Ad 1. Negative in omnibus et ad mentem. Mens est quod ad probationem faciendam sufficit attestatio etiam unius personae fide dignae, et etiam extraiudicialis.

Ad 2. Detur decretum fer. IV, 20 Nov. 1878, quod ita se habet: « Negative, sed in conversione haereticorum etc. »
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1923].

1178.

S. C. S. Off., 22 apr. 1896.

Il tacito privilegio, di cui per tolleranza della S. Sede godono i sacerdoti di alcuni riti orientali, di amministrare contemporaneamente i sacramenti del Battesimo e della Cresima, vale soltanto per i fedeli del rito del ministro, ovvero anche per quelli di altri riti orientali, nei quali vige lo stesso privilegio?

R. Affirmative.²

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1926].

¹ Cf. N. 1058.

² Hoc est (ut eadem S. C. S. Off. declaravit Litt. 19 Maii 1896): « Un sacerdote orientale avente la facoltà di amministrare la Cresima insieme col Battesimo, può esercitarla ».

1179.

S. C. S. Off., 13 maii 1896.

Utrum diebus ieiunio consecratis, in quibus Apostolica venia usus condimentorum ex adipe indulgetur, butyro quoque per modum condimenti uti liceat.

R. Supplicandum SSmo pro gratia. — Die 15 eiusdem mensis SSm̃us benigne annuere dignatus est pro gratia iuxta Em̃orum PP. suffragia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1928. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 247].

1180.

S. C. S. Off. (Albanen. in America), 10 iun. 1896.

An in detegendo impedimento disparitatis cultus procedi possit non solum summarie, sed etiam extraiudicialiter; ex. gr. si in uno alterove casu veritas de suscepto vel non suscepto baptismo (etiam ab haereticis collato) aliter haberi non possit, an tunc valeat inquisitio a sacerdote vel etiam laico (ceteroquin habili et non suspecto) privatim instituta, id est sine delegatione ab Ordinario facta. Accidit huiusmodi casus nuperrime ut miles quidam, rogatu alterius partis, nulla munitus delegatione legitima, de baptismo collato vel non collato investigaret, quia parochus loci illius non audebat ingredi domum testium.

R. Quatenus agatur de investigando impedimento disparitatis cultus, quando contrahere volentes nullo praecedenti ligamine sunt innodati, si inquisitio respicit catholicos vel catholice educatos, etiam in defectu authenticorum documenti, ex quo constet fuisse revera baptizatos, uti baptizati habendi sunt in ordine ad matrimonium, nisi certo constet baptizatos non fuisse. Si agatur de haereticis vel ab haereticis baptizatis, dummodo constet de facto collationis baptismatis, et ipsius baptismatis invaliditas certo non constet, pariter uti baptizati habendi sunt in ordine ad matrimonium. Huiusmodi investigatio diligenter quidem sed etiam extraiudicialiter et absque speciali delegatione fieri poterit. — Si vero agatur de investigando impedimento disparitatis cultus ad effectum declarandi nullitatem vinculi praeexistentis, quo contrahere volentes sunt innodati, licet, uti iam ab anno 1889 sub die 20 Martii,¹ et iterum sub die 5 Iunii² statuit haec ipsa S. Officii Congregatio, procedi possit praetermissis solemnitatibus in Constitutione *Dei miseratione*³ requisitis, modo summario et extraiudiciali; semper tamen forma

¹ non solo dei fedeli del proprio rito, ma ancora dei fedeli di rito diverso, in mancanza di sacerdoti di questo rito, nel quale però vige il privilegio di amministrare insieme i due sacramenti ».

² Cf. N. 1114.

³ Cf. N. 1118.

⁴ Cf. N. 318.

iudicialis quoad substantialia servari debet, cum interventu defensoris vinculi matrimonialis; et, si evidenter de impedimenti existentia constet, Ordinarius procedere potest ad proferendam nullitatis sententiam. Planum est ex iis deducere quod in hoc secundo casu semper requiritur forma iudicii, quoad substantialia, nec non interventus defensoris vinculi matrimonialis, quod profecto praestari a nemine poterit, nisi prius habita speciali ac regulari delegatione.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1940].

1181.

S. C. S. Off., 6 iul. 1896.

Quid agendum, cum Archiepiscopus Colonien. et Ordinarius Pennen. et Atrien, rescriptum recepissent dispensationis mixtae religionis cum clausula *intra fines dioecesis*, et nupturientes executionis tempore in aliam dioecesim discesserint?

R. Clausula vetus *intra fines dioecesis* quae solet apponi in rescriptis mixtae religionis, habeatur pro abolita tam pro praeterito quam pro futuro. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1945].

1182.

S. C. S. Off. (Brasiliae), 5 aug. 1896.

In Brasilia difficillimum est verum vinum habere ad S. Missae sacrificium conficiendum, et fere impossibile illud ab adulterino distinguere, nisi in ipsa eadem regione confectum. Iamvero uva his in locis adeo debilis et aquosa est ut, ad tolerabile vinum habendum, aliquid sacchari e planta, quam vulgo *canna de assucar* appellamus, musto admisceri debeat; et hoc quidem modo fabricatum quoque est vinum, quo sacerdotes in S. Missae Sacrificio passim utuntur. Nunc vero, cognita responsione S. Rom. et Un. Inquisitionis feria V, loco IV, diei 25 Iunii 1891¹ lata, dubitationes et conscientiae anxietates ortae sunt. Quapropter *quaeritur*: Utrum sic confectum vinum pro S. Missae Sacrificio tuto adhiberi valeat nec ne.

R. Loco sacchari extracti e canna saccharina vulgo *canna de assucar* addendum potius esse spiritum seu *alcohol*, dummodo ex genimine vitis extractus fuerit, et cuius quantitas, addita cum ea quam vinum, de quo agitur, naturaliter continet, haud excedat proportionem duodecim pro centum; huiusmodi vero admixtio fiat quando fermentatio tumultuosa, ut aiunt, defervescere inceperit. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1949. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 316, 317].

¹ Cf. N. 1138.

1183.

S. C. S. Off. (Tarraconen.), 5 aug. 1896.

Archiepiscopus Tarraconensis humiliter exponit tarraconensem regionem optimis vineis abundare, ex quo fit ut vinorum commercium ad exterarum nationes protrahatur et quamplurimi populi, Americae praesertim, a nostris viniculis et mercatoribus vinum ad S. Missae Sacrificium conficiendum emere soleant. At dubium hac super re a R. P. D. Episcopo Massiliensi dudum propositum, et lata a S. Rom. et Univ. Inquisitione feria IV, die 30 Iulii 1890¹ relativa responsio vinicolas ipsos et mercatores curis et anxietatibus affecerunt. Vina enim dulcia, quae hac in regione conficiuntur quaeque magnopere a sacerdotibus pro Missae celebratione desiderantur, post primam fermentationem iam duodecim vis alcoolicae gradus exsuperant, ad quos massiliensia nec permessa succi alcoolici additione pertingunt. Nihilominus ut haec generosa et dulcia vina, licet maiori, qua massiliensia, virtute praedita, ad exterarum nationes tuto exportari queant, decem et octo vis alcoolicae gradibus polleant oportet; secus enim propter ipsam eorum dulcedinem novis fermentationibus sunt obnoxia, et in maris transmissione ut plurimum acescunt. Quam ob rem vinarii nostri mercatores, eosque inter maxime Augustinus Muller, vir de religione catholica optime meritis, gratiam implorant ei similem quae Episcopi Massiliensis supra laudati votis concessa fuit, facultatem videlicet roborandi spiritu seu alcohol, ex genimine quidem vitis extracto, vina praesertim dulcia, ita ut ea quae naturaliter plus minusve ad quindecim vis alcoolicae gradus pertingunt, ad octodecim incrementum accrescant. Ita enim eorum impeditur corruptio, quam iteratis fermentationibus subire solent, tutiusque evehi possunt ad exterarum nationes quae apto vino carent ad decorose litandum. Praeterea, ut aiunt, in nonnullis Hispaniae regionibus viget perantiqua consuetudo, qua plures Sacerdotes vinum pro S. Missae Sacrificio sibi conficiunt praemissa vel ignea musti evaporatione vel uvarum ad solis radios exsiccatione; qui mos cohonestari videtur declaratione S. Officii de die 22 Iulii 1706² circa vinum ex acinis uvae passae confectum.

Hisce praehabitis, *quaeritur*:

1. Utrum prae laudatis vinis, praesertim dulcibus, pro eorumdem conservatione tantum spiritus seu alcohol ex uva deprompti addi queat, ut ad septemdecim circiter vel octodecim vis alcoolicae gradus incrementum, quinceps exinde esse materia apta pro S. Missae Sacrificio.

2. Utrum licitum sit ad S. Missae Sacrificium conficiendum uti vino ex musto obtento, quod ante fermentationem vinosam per evaporationem igneam condensatum est.

Ad 1. Attentis noviter deductis, dummodo in casu proposito spiritus extractus fuerit ex genimine vitis, et quantitas alcoolica adiungenda, una

¹ Cf. N. 1125.

² Cf. N. 772.

cum ea quam vinum, de quo agitur, naturaliter continet, non excedat proportionem septemdecim vel octodecim pro centum, et admixtio fiat quando fermentatio tumultuosa, ut aiunt, defervescere inceperit; nihil ob stare quominus idem vinum in Missae Sacrificio adhibeatur.

Ad 2. Licere; dummodo decoctio huiusmodi fermentationem alcoolicam haud excludat, ipsaque fermentatio naturaliter obtineri possit, et de facto obtineatur. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1950. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 317-319].

1184.

S. C. S. Off., 10 sept. 1896.

1. Utrum Episcopi in Concilio sive plenario sive provinciali legitime coadunati, vera potestate legislativa potiri censeantur.
2. Utrum decreta Conciliorum sive plenariorum sive provincialium a S. Sede in forma communi sive specifica confirmata, vel adprobata, vel saltem recognita omnimoda vi careant, nisi in statuta dioecesana iam fuerint incorporata; et quidem tantum valeant, in quantum sic fuerint incorporata.

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1952. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 446, 447].

1185.

S. C. S. Off. (Niger), 17 febr. 1897.

1. Estne valida haec forma sacramentalis (Baptismi) quae sonat: *anuma nna-i-aru n'afa Nna n'Okpara na No Nso*, quae vertitur *ego te lavo* (vel potius *ego sum lavans te*) in nomine Patris et Primogeniti (?) et Spiritus Sancti? Intentio baptizantis fuit nominandi tres personas SS^{mae} Trinitatis.
2. Prout negative, qua forma iterandus est baptismus?
3. Estne valida forma baptismi quae sonat: *anuma nwa nna-i-aru n'afa n'afa Nna nu Nwa na Mo Nso*, quae vertitur *ego te lavo in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*?
4. Estne valida forma quae sonat: *anuma tinyè-i miri Ciuka n'afa Nna Nwa na Mo Nso*, quae vertitur *ego pono tibi (vel super te) aquam Dei* in etc.
5. Quid si hac lingua Ibo adhiberetur ipsa vox graeca dicens: *anuma baptizi-ngi n'afa Nna nu Nwa na Mo Nso*, quae verteretur *ego baptizo te etc.* (Dixi baptizi-ngi, et non baptizongi quatenus prima locutio magis accomodat pronuntiationi horum indigenarum).

R. Ad 1. Negative, et baptismum cum dicta forma esse iterandum.

Ad 2. Omissis ritibus non essentialibus, adhibeatur materia et forma tantum.

Ad 3. Affirmative.

Ad 4. Formam esse dubiam, ideoque iterandum sub conditione baptismi.

Ad 5. Uti exponitur, non expedire: sed dicendum vel vocem quae vertitur *lavo*, vel vocem graecam *baptizo*, monitis ministris et populo de significatione huius postremae vocis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1959].

1186.

S. C. S. Off., 25 maii 1897.

His in regionibus (Mexicanis) frequenter occurrit ut viri impii, vulgo *liberi pensatores*, matrimonium inire cupientes cum mulieribus catholicis, praevidam confessionem facere renuant, eo quod, ut explicite fatentur, fidem sacramenti Poenitentiae corde incredulo reiecerunt, et totam fidem negaverunt. Peto an hi, infidelibus deteriores, debeant aut possint admitti ad contrahendum matrimonium, cum magno mulieris catholicae et familiae detrimento et periculo.

R. Supplicandum SS^{mo} ut in decreto fer. IV, die 30 Ianuarii 1867.¹

— SS^{mus} benigne annuit pro gratia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1969. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 628, 629].

1187.

S. C. S. Off., 16 iun. 1897.

Ex decreto S. Inquis. 23 Iunii 1886² cuilibet confessario directe absolvere licet a censuris etiam speciali modo S. Pontifici reservatis in casibus vere urgentioribus, in quibus absolutio differri nequit absque periculo gravis scandali vel infamiae, iniunctis de iure iniungendis, sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurat ad S. Sedem. Dubium tamen oritur pro casu, quo nec scandalum nec infamia est in absolutionis dilatione, sed poenitens censuris papalibus innodatus in mortali diu permanere debet, nempe per tempus requisitum ad petitionem et concessionem facultatis absolvendi a reservatis; praesertim quum theologi cum S. Alphonso de Ligorio ut quid durissimum habeant pro aliquo per unam vel alteram diem in mortali culpa permanere. Hinc post decretum 23 Iunii 1886, deficiente hac in quaestione theologorum solutione, quaeritur:

1. Utrum in casu quo nec infamia, nec scandalum est in absolutionis dilatione, sed durum valde est pro poenitente in gravi peccato permanere

¹ Cf. N. 998.

² Cf. N. 1102.

per tempus necessarium ad petitionem et concessionem facultatis absolventi a reservatis, simplici confessario liceat a censuris S. Pontifici reservatis directe absolvere, iniunctis de iure iniungendis, sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem:

2. Et quatenus negative, utrum simplex confessarius eundem poenitentem indirecte absolvere debeat, eum monens ut a censuris directe in posterum a Superiore absolvi curet, vel apud ipsum revertatur, postquam obtinuerit facultatem a reservatis absolventi.

R. Ad 1. Affirmative, facto verbo cum SSmo.

Ad 2. Provisum in primo. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1971. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 123-125].

1188.

S. C. S. Off., 16 iun. 1897.

In Const. s. m. Pii IX, quae incipit, *Apostolicae Sedis*,¹ excommunicatione Rom. Pontifici simpliciter reservata innodantur communicantes cum excommunicato nominatim a Papa in crimine criminoso, ei scilicet impendendo auxilium vel favorem. Quaeritur utrum his verbis comprehendantur etiam excommunicati a Romanis Congregationibus, saltem quando eorum decretis accedit approbatio Summi Pontificis.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1972].

1189.

S. C. S. Off., 3 aug. 1897.

Superiorissa generalis *Sororum a Matre Dolorosa*, quarum domus matrix Romae extat, devotissime exponit, in hospitalibus Congregationis, quae in America Septentrionali extant, singulis hebdomadibus evenire ut unus vel alterius aegroti brachium seu crus amputetur. Sorores adhuc bona fide eiusmodi membra recisa sive in terra profana sepelierunt, sive, suadente medico, igne combusserunt. Quum vero humilis oratrix anxia naereat, num sorores in hac parte recte egerint, devotissime quaerit, utrum eiusmodi agendi ratio etiam in futuro prosequi possit, vel non: sive agatur de aegrotis catholicis, sive de acatholicis seu infidelibus. Iuvat forsitan adnotare eiusmodi membrorum sepulturam in aliquo coemeterio saepissime moraliter, et haud semel physice impossibilem evadere.

R. Quoad membra amputata acatholicorum, sorores praxim suam tuto servare possunt. Quoad membra amputata fidelium baptizatorum, pro viri-

¹ Cf. N. 552.

bus curent ut in loco sacro sepeliantur. Sin vero graves obstant difficultates quominus in loco sacro condi possint, circa praxim hucusque servatam non sunt inquietandae. Quoad membrorum combustionem praecipientibus medicis, prudenter dissimulent et obediant. Et ad mentem: Mens est quod, si fieri potest, in proprio horto domui adnexo, deputetur aliquod parvum terrae spatium, ad sepelienda membra catholicorum amputata, postquam fuerit benedictum. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1975. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 630, 631].

1190.

S. C. S. Off., instr. 6 aug. 1897.

1. Instructionis S. Rom. et Univers. Inquisit. circa observantiam Apostolicae Constitutionis *Sacramentum Poenitentiae*¹ num. 10 praecipitur ut antequam contra denunciatum procedatur, perspectum exploratumque iudici esse debeat, quod mulieres vel viri denunciantes sint boni nominis, neque ad accusandum vel inimicitia vel alio humano affectu adducti fuerint.

2. Praeceptum huiusmodi, uti omnia quae ad huius Supremi Tribunalis procedendi rationem spectant, strictissimi iuris censendum est, ita ut, eo neglecto, ad ulteriora procedi nequeat.

3. Nec sufficit ut id utcumque, sed omnino necesse est ut certa iudiciali forma iudici innotescat; quod propria dictione: « *diligentias circa denunciatum eiusque denunciantes peragere* » significari in foro S. Officii usus obtinuit.

4. Iamvero cum non semper nec ab omnibus vel tantum post longum tempus, cum nempe testimoniorum receptio difficilis et quandoque impossibilis est, Supremum hoc Tribunal id servari perspexerit, hanc ad rem Instructionem, pro Rmorum Ordinariorum norma, edendam mandavit.

5. Ordinarius igitur toties quoties aliquam de infando sollicitationis crimine denunciationem acceperit, illico ad diligentias peragendas procedet. Ad quem finem vel per se vel per sacerdotem a se *specialiter* delegatum advocabit (separatim scilicet, et qua decet circumspectione) duos testes, quantum fieri poterit, ex coetu ecclesiastico, utcumque vero omni exceptione maiores, qui bene noverint tum denunciatum, tum omnes et singulos denunciantes, eosque, sub sanctitate iuramenti de veritate dicenda et de secreto S. Officii servando, iudicialiter interrogabit, testimonium scripto referens, iuxta insequentem formulam; utriusque vero testimonii atque una simul respectivae denunciationis authenticum exemplum directe tutaque via ad hanc Supremam Congregationem quamprimum transmittet.

6. Dictum est: « vel per se vel per sacerdotem a se *specialiter* delegatum »; nihil enim prohibet quominus, rationabili ex causa, pio alicui docto ac prudenti sacerdoti id muneris Ordinarius demandare valeat; *speciali* tamen ei in singulis casibus delegatione impertita, eique antea delato iureiurando de munere fideliter obeundo et de secreto S. Officii servando.

¹ Cf. N. 990.

7. Quod si inveniri nequeant duo tantum testes qui noverint una simul denunciatum et omnes et singulos denunciantes, plures vocari debent. Tot nempe hoc in casu testes, ut supra, vocandi erunt, quot oportebit ut duplex quoad denunciatum et unumquemque denunciante habeatur testimonium.

8. Quoties autem iuramentum de secreto servando et, pro diversis casibus, de veritate dicenda vel de munere fideliter obeundo deferendum sit, iuramentum ipsum semper et ab omnibus, etiam sacerdotibus, *tactis Ss. Dei Evangelii et non aliter*, praestandum erit. In Ordinarii vero potestate erit, siquidem pro rerum, locorum aut personarum adiunctis necessarium vel expediens iudicaverit, excommunicationem ipso facto incurrendam et Rom. Pont. speciali modo reservatam violatoribus comminari.

9. Sequitur interrogationis formula.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1977. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 249-251].

1191.

S. C. S. Off., 18 aug. 1897.

Ep. Mysurien. humiliter exponit se interdum ancipitem haerere in usu facultatis cumulandi, ut aiunt, qua in tribuendis dispensationibus matrimonialibus pollet. Hinc quaeritur:

¹ « Die... mense... anno...

« Vocatus personaliter comparuit coram me infrascripto Episcopo... (notetur nomen dioecesis. Delegatus autem dicat: coram me infrascripto a R. P. D. Episcopo... ad hunc actum tantum specialiter delegato) sistente in... (notetur locus ubi negotium geritur).

« N. N. (nomen, cognomen et qualitates testis conventi) qui, delato ei iuramento veritatis dicendae, quod praestitit tactis Ss. Dei Evangelii, fuit per me...

« 1. Interrogatus: Utrum noverit sacerdotem N. N. (nomen, cognomen et qualitates denunciati).

« Respondit... (exscribitur lingua qua utitur testis, eius responsio).

« 2. Interrogatus: Quenam sit huiusce sacerdotis vitae ratio, quinam mores, quae nam penes populum existimatio?

« Respondit...

« 3. Interrogatus: Utrum noverit viros vel, ut plurimum, mulieres NN. NN. (nomen, cognomen et qualitates uniuscuiusque denunciantis).

« Respondit...

« 4. Interrogatus: Quenam sit uniuscuiusque eorum vitae ratio, quinam mores, quae nam penes populum existimatio?

« Respondit...

« 5. Interrogatus: Utrum eos censeat fide dignos, vel contra mentiendi, calumniandi in iudicio, et etiam peierandi capaces eos existimet?

« Respondit...

« 6. Interrogatus: Utrum sciat, num forte inter eos et praefatum sacerdotem ulla unquam extiterit odii vel inimicitiarum causa?

« Respondit...

« Tunc, delato ei iuramento de secreto S. Officii servando, quod praestitit ut supra, dimissus fuit, et antequam discederet, in confirmationem praemissorum se subscripsit.

« Subscriptio autographa testis vel eius signum ☩ crucis.

« Acta sunt haec per me N. N. (nomen cognomen et qualitates Episcopi vel eius delegati qui testimonium recepit).

1. Utrum, concurrente aliquo impedimento dirimente secreto, seu fori interni, cum alio impedimento item dirimente, sed publico, necessaria sit ad dispensationem specialis cumulandi facultas.

2. Utrum, concurrentibus duobus impedimentis, quorum unus sit dirimens, et alterum impediens tantum, eo excepto quod *mixtae religionis* dicunt, pariter necesse sit, ad dispensationem, specialis cumulandi facultas.

R. Ad 1. Negative, et detur decretum diei 31 Martii 1872 in *Coimbaturen*.¹

Ad 2. Affirmative quoad impedimenta impediencia quorum dispensatio reservatur S. Sedi, ea nempe quae oriuntur ex *mixta religione*, ut aiunt, atque ex sponsalibus, et ex voto simplici perpetuae castitatis. Secus in reliquis, circa quae Episcopus uti poterit iure suo. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1979. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 284, 285].

1192.

S. C. S. Off., 7 sept. 1897.

N. N. espone che egli ottenne a causa di cronica malattia la facoltà di prendere qualche ristoro *per modum potus* prima della Comunione. Aggravatosi vie più il suo male, e non bastandogli solo delle bevande, supplica la S. V. che si degni permettergli anche qualche cosa di solido per sostenersi.

R. Respondeatur ad mentem, ut in Abellinen., 4 Iunii 1893: « La mente è che quando si dice *per modum potus* s'intende bensì che si possa prendere brodo, caffè, od altro cibo liquido, in cui sia mescolata qualche sostanza, come p. e. semmolino, pangrattato ecc., purchè l'insieme non venga a perdere la natura di cibo liquido ». — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1983. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 629, 630].

1193.

S. C. S. Off., 24 nov. 1897.

In Congreg. Gen. S. R. et U. Inq. habita ab Emis ac Rm̄is DD. Cardd. in rebus fidei et morum Gen. Inquisitoribus, iidem Em̄i PP., rerum temporumque adiunctis mature perpensis, decernendum censuerunt: — Supplicandum SS^{mo} ut declarare seu statuere dignetur facultates omnes speciales habituales a S. Sede Episcopis aliorumque locorum Ordinariis concessas non suspendi vel desinere ob eorum mortem vel muneris cessationem, sed ad successores Ordinarios transire ad formam et in terminis decreti a Sup. hac Congr. editi die 20 Februarii 1888 quoad dispensationes matrimoniales.²

¹ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1382.

² Cf. N. 1109.

Insequenti vero feria VI, die 26 Novembris 1897, in solita audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita, facta de his omnibus SSmo Domino Nostro Leoni Div. Prov. Pp. XIII relatione, Sanctitas Sua Eñorum Patrum resolutionem adprobavit, atque ita perpetuis futuris temporibus servandam mandavit, contrariis non obstantibus quibuscumque.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1985. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 627].

1194.

S. C. S. Off., 9 dec. 1897.

Quid agendum sit cuidam clerico, in cuius Ordinatione presbyterali Episcopus inadvertenter ita corruptit formulam ut dixerit: *Accipe Spiritum Sanctum; quorum retinueris peccata, remissa sunt; et quorum retinueris, retenta sunt.*

R. Secreto et sub conditione quovis anni tempore suppleatur ad cautelam a quovis Episcopo cum S. Sede communionem habente, induto de more, tertia manuum impositio et forma respectiva: *Accipe Spiritum S. etc.*¹ et quoad praeteritum acquiescat. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1987].

1195.

S. C. S. Off., 26 ian. 1898.

N. espone che egli, due anni or sono, fu ammesso all'Ordinazione del diaconato. Oggi però ha dei dubbi su quella Ordinazione. Egli ricorda bene che il Vescovo nello imporgli le mani non lo toccò fisicamente; ne visse inquieto per qualche tempo; ma pensando che il tatto fisico non è essenziale, si lasciò poco dopo promuovere al sacerdozio. Se non che, avendo non guari appreso che la imposizione delle mani senza contatto corporale rendeva dubbia l'Ordinazione, agitato da novello timore, chiede se la sua Ordinazione a diacono debba essere reiterata sotto condizione.

R. Detur decretum fer. IV, 20 Ianuarii 1875;² scilicet iteretur sub conditione Ordinatio Diaconatus, quae iteratio fieri potest a quocumque catholico Episcopo, secreto, quocumque anni tempore, etiam in sacello privato, facto verbo cum SSmo. — SSmus resolutionem Eñorum PP. confirmavit, ac facultates omnes necessarias et opportunas impertiri dignatus est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1989. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 476, 477].

¹ Suppleri autem debet tertia manuum impositio ab Episcopo Sacrum faciente, in suo privato oratorio et adstante presbytero sacerdotalibus vestimentis induto, quin repeti debeant caeremoniae accidentales quae antea adhibitae fuerunt (S. R. C., *Vivarien.*, 22 Maii 1841. — Cf. S. R. C. Decr. Authent., n. 2836.

² Cf. N. 1038.

1196.

S. C. S. Off., 3 febr. 1898.

1. Se l'essere nati nell'eresia, o l'avere genitori, zii, fratelli o cugini eretici, o maritati ad eretici, sia per legge comune un impedimento che esclude dalla professione religiosa.

2. Se sia esatto il dire che pel fatto dell'altrui eresia incorrono la irregolarità solamente coloro che hanno eretico il nonno, o il padre, o la madre.

3. Se possa seguirsi la dottrina di coloro che insegnano, tale irregolarità non incorrersi nella Germania pel fatto che ivi *parentes nulla laborant infamia*; e se tale dottrina possa estendersi a tutte quelle regioni ove la religione dominante è eterodossa, o protestante.

4. Se i legittimamente dispensati dalla irregolarità in rispetto alla sacra Ordinazione, possano pel fatto della professione religiosa venir promossi alle prelature dell'Ordine; ovvero possano essere a ciò autorizzati dai loro Superiori, quando questi abbiano, per antica concessione diretta e posteriore al Concilio di Trento, facoltà di potere « ex quocumque capite vel causa, praeterquam homicidii voluntarii, bigamiae ac membrorum mutilationis, irregularitatem incurrentes, Apostolica auctoritate, in foro conscientiae tantum absolvere, nec non cum eis, etiam cum rehabilitatione, et abstensione inhabilitatis et infamiae maculae, dispensare ».

R. Ad 1. Negative, salvis constitutionibus cuiusque Religiosae Familiae propriis.

Ad 2. et 3. Detur decretum fer. IV, 4 Decembris 1890, id est: « Filios haereticorum etc. ».¹

Ad 4. Prout exponitur, negative. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1990. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 561, 562].

1197.

S. C. S. Off., 30 mart. 1898.

Utrum missionarius conferre possit Baptismum in articulo mortis mahumetano adulto, qui in suis erroribus supponitur in bona fide:

1. Si habeat adhuc plenam advertentiam, tantum illum adhortando ad dolorem et ad confidentiam, minime loquendo de nostris mysteriis:

2. Quamcumque habeat advertentiam, nihil ei dicendo, cum ex una parte supponitur illi non deesse contritionem, ex alia vero prudens non esse loqui cum eo de nostris mysteriis.

3. Si iam advertentiam amiserit, nihil prorsus ei dicendo.

R. Ad 1. et 2. Negative, i. e. non licere huiusmodi mahumedanis, de quibus in primo et secundo quaesito agitur, sive absolute sive conditionate

¹ Cf. N. 1129.

administrare baptismum; et dentur decreta S. O. ad Episcopum Quebecensem sub die 25 Ianuarii et 10 Maii 1703,¹ et Instructio S. Officii sub die 6 Iunii 1860 ad Vicarium Apostolicum Tche-Kiang.²

Ad 3. De mahumedanis moribundis et sensibus iam destitutis respondendum ut in decr. S. Officii 18 septembris 1850 ad Episc. Perthensem;³ idest: « Si antea dederint signa velle baptizari, vel in praesenti statu aut nutu aut alio modo eandem dispositionem ostenderint, baptizari posse sub conditione, quatenus tamen missionarius, cunctis rerum adiunctis inspectis, ita prudenter iudicaverit ». — SS^{ms}us adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1993. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 699-701].

1198.

S. C. S. Off., decr. 20 apr. 1898.

Postquam per Decretum huius Supremae Sacrae Congr. in Fer. IV, 24 Novembris 1897⁴ declaratum fuit facultates omnes speciales, habitualiter a S. Sede Episcopis aliisque locorum Ordinariis concessas, non suspendi eorum morte vel cessatione a munere, sed ad successores Ordinarios extendi, ad formam decreti S. Officii Fer. IV, diei 20 Februarii 1888⁵ pro dispensationibus matrimonialibus; propositum fuit eidem huic S. Cong. dubium, utrum expediat in posterum eliminare facultates *durante munere*, quae, ut plurimum, Vicariis Capitularibus conceduntur. — Porro in Cong. Generali S. R. et U. Inquisitionis habita ab E^mis et R^mis DD. in rebus fidei et morum Inquisitoribus Generalibus, praefato dubio diligenter expenso, praemandarunt: *Clausulam durante munere esse supprimendam, et in ceteris stantem formae Decreti iam lati die 20 Februarii 1888, n. 1. et 2. at iuxta modum, idest:*

« 1. Facultates omnes habituales in posterum committendas esse Ordinariis locorum. — 2. Appellatione *Ordinariorum* venire Episcopos, Administratores seu Vicarios Apostolicos, Praelatos seu Praefectos habentes iurisdictionem cum territorio separato, eorumque Officiales seu Vicarios in spiritualibus generalibus, et sede vacante Vicarium Capitularem vel legitimum Administratorem ».

Subsequenti vero Fer. VI, die 22 eiusdem mensis Aprilis 1898, in solita audientia, R. P. D. Assessori impertita, facta de his omnibus SS^{mo} D. N. Leoni d. p. PP. XIII relatione, SS^{ms}us resolutionem E^morum PP. adprobavit, contrariis non obstantibus quibuscumque.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1996. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 702, 703].

¹ Cf. N. 764, 765.

² Cf. N. 963.

³ Cf. N. 912.

⁴ Cf. N. 1193.

⁵ Cf. N. 1109.

1199.

S. C. S. Off., 4 maii 1898.

1. Eritne licita partus acceleratio, quoties ex mulieris arctitudine impossibilis evaderet foetus egressio suo naturali tempore?

2. Et si mulieris arctitudo talis sit, ut neque partus praematurus possibilis censeatur, licebitne abortum provocare, aut caesaream suo tempore perficere operationem?

3. Estne licita laparatomia, quando agitur de praegnatione extra-uterina, seu de ectopicis conceptibus?

R. Ad 1. Partus accelerationem per se illicitam non esse, dummodo perficiatur iustis de causis et eo tempore ac modis, quibus ex ordinariis contingentibus matris et foetus vitae consulatur.

Ad 2. Quoad primam partem, *negative*, iuxta decretum fer. IV, 24 Iulii 1895,¹ de abortus illicite. — Ad secundam vero quod spectat: Nihil obstande, quominus mulier, de qua agitur, caesareae operationi suo tempore subiiciatur.

Ad 3. Necessitate cogente, licitam esse laparatomiam ad extrahendos e sinu matris ectopicos conceptus, dummodo et foetus et matris vitae, quantum fieri potest, serio et opportune provideatur. — SS^{ms}us adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1997. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 703, 704].

1200.

S. C. S. Off., 6 iul. 1898.

1. Quomodo se gerere debeat parochus vel sacerdos, qui, vocatus a viro (vel muliere catholica) in articulo mortis constituto et cum infideli iam vinculo civili coniuncto, illum invenit sensibus pene destitutum? Quando parochus illum ad contritionem excitaverit ac sub conditione absolverit, potest etiam ad sepulturam admittere ecclesiasticam?

2. Quomodo in praedicto casu parochus vel sacerdos se gerere debeat, si moribundus sensibus sit penitus destitutus?

3. Quid, si iste moribundus sit compos sui et adsint filii baptizati, quos lex civilis retinet uti legitimos?

4. Quid, si filii non fuerint baptizati?

5. An, et quibus cautelis, sint baptizandi filii orti ex matre hebraea, post obitum patris catholici, si filii durante civili contubernio baptizati fuerint?

Ad 1. Detur responsum S. Poenitentiariae, idest: « Venendo a morte uno scomunicato notorio od un pubblico peccatore senza essersi riconciliato con la S. Chiesa, se però avesse desiderato l'opera del sacerdote, dal quale fu trovato o già morto o destituito dei sensi, e se avesse dato

¹ Cf. N. 1173.

« segni di pentimento, o baciando il Crocifisso o facendo altri atti di pietà, « dovrà il parroco negargli la sepoltura? — Resp.: In hisce casibus, evulga- « tis resipiscientiae signis, dari posse sepulturam ecclesiasticam, vetitis tamen « ecclesiasticis pompis et solemnitatibus exequiarum. Quod si in aliquo casu « circumstantiae extraordinariae concurrant, parochus consulat Ordinarium, « et stet eius mandatis ».

Ad 2. Consulat probatos auctores, ac praesertim S. Alphonsum M. De Ligorio, Lib. 6, n. 483.

Ad 3. Episcopus vel parochus in casu uti poterit facultate Ordinarii concessa sub die 20 Febr. 1888,¹ renovato consensu et datis cautionibus.

Ad 4. Si possibilis spes affulgeat fore ut huiusmodi pueri possint suo tempore in vera religione institui, tunc, datis cautionibus, baptizentur. Quod si nulla via possit huiusmodi spes moralis haberi, tunc, nisi pueri in mortis articulo inveniantur, ab iis baptizandis absteineatur; et ad mentem: Mens est, quod parochus curare non omittat, ut, datis cautionibus, liberi baptizari, et in catholica religione educari possint, cum Ecclesia in iis hoc ius iam habeat. — A moribundo catholico vero, si iam est compos sui, cautiones exquirantur ut praedicta valeant obtineri.

Ad 5. Si filii nondum baptizati sunt, provisum in praecedenti. — Si vero sint baptizati, tunc curandum ut in catholica religione instituantur et educentur. — SS^{mo} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2007. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 121, 122].

1201.

S. C. S. Off., 6 iul. 1898.

Il parroco N. prostrato ai piedi della S. V. umilissimamente domanda che, per quiete di sua coscienza, venga autorevolmente risoluto un dubbio che da lungo tempo lo agita circa la validità della sua ordinazione sacerdotale. — Nel consegnargli il Vescovo ordinante il calice e la patena con l'ostia, l'ostia cadde a terra prima di toccarla e prima che si pronunziasse la formola *Accipe potestatem etc.* Il sacerdote ordinando si accorse della caduta dell'ostia, che non era più nella patena prima della prolazione della formola, e ne avvertì il ceremoniere che, o per non inquietare il Vescovo, o perchè credesse diversamente, lasciò correre la cosa. — Che etc.

R. Attenta asserta evolutione hostiae in terram in porrectione instrumentorum ante tactum instrumentorum eorumdem, prout exponitur ab oratore, Ordinationem esse iterandam ex integro, sub conditione et secreto, quocumque die, facto verbo cum SS^{mo}, ut suppleat de thesauro Ecclesiae, quatenus opus sit, pro Missis a sacerdote oratore celebratis. — SS^{mo} resolutionem E^{mo}rum PP. adprobavit ac gratiam concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2008. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 123].

¹ Cf. N. 1109.

1202.

S. C. S. Off., 6 iul. 1898.

Pluribus abhinc annis, antequam Episcopus N. dioecesis regimen et administrationem nactus esset, contigit ut statuto tempore generales Ordinationes celebrarentur; cumque, ceteris Ordinibus collatis, perventum fuisset ad ordinationem presbyterorum, loco extensionis dexteræ manus super capita ordinandorum cum oratione *Oremus fratres carissimi etc.*, quae in Pontificali habentur, Pontifex involuntarie distractus, eandem orationem recitabat manibus ante pectus iunctis; quod advertens unus ex adstantibus clericis, timens ne hoc officeret validitati ordinationis, cito accurrens reverenter disiunxit manus Pontificis, qui, manibus sic disiunctis ante pectus, praefatam orationem usque ad finem prosequutus est. Hoc supposito, dubitatur:

Utrum per extensionem manuum Episcopi ante pectus suppleri potuerit in casu extensio dexteræ manus super capita ordinandorum, ac consequenter pro valida habenda sit ordinatio illorum candidatorum.

R. Attentis expositis, sacerdotes, de quibus agitur, iterum ordinentur ex integro sub conditione et secreto, quocumque die, facto verbo cum SS^{mo}, ut suppleat etiam de thesauro Ecclesiae pro Missis a sacerdotibus celebratis. — SS^{mo} adprobavit et gratiam concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2009. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 124, 125].

1203.

S. C. S. Off., 20 iul. 1898.

Bonifacius, in partibus schismaticorum orientalium arduam missionarii apostolici vitam agens, quadam die in tribunali poenitentiae sedens, inter alias Agatham invenit, quae generalem anteactae vitae confessionem apud ipsum instituendam humiliter et enixe petit. Agathae petitioni Bonifacius annuens, eam maxima patientia et caritate audit et adiuvat. Sed ecce, dum bona mulier ordine et praecisione admirabili, nec non fervida fide, humilitate ac lacrymarum copia sordes confitetur, hoc deinde subiungit: se nunquam suis sacerdotibus, utpote pravis moribus imbutis ac sacramentalis sigilli minime curantibus, conscientiam suam ita fideliter aperuisse, ac denique confessarium exorat, ut ei det veniam se apud ipsum Confessionem semper in posterum peracturam ut Eucharistiae Sacramentum in sua propria ecclesia recipere digne valeat. Quibus auditis, confessarius comperit illam non esse de gremio, saltem de corpore, Ecclesiae catholicae, et anxius non parum factus, secum quaerit, quomodo cum spirituali poenitentis bono haud facile iudicium componat. Ac primo quidem de praecipuis fidei articulis illam interrogat, quam satis instructam reperit; dehinc prudenter sciscitatur ab ea quid de schismate sentiat, quidque de necessaria fide ac subie-

ctione in Ecclesiam catholicam atque in eius visibile Caput. Quibus illa: *Christiana sum, respondit, schisma nescio quid sit; ego unam ubique terrarum veram Christi Religionem agnosco, in qua vivere et mori cupio: mea certe non refert de quaestionibus iudicare, quae sicut a sacerdotibus exortae sunt, ita et ab ipsismet christiana inter se caritate concilientur. Quare, sequitur devota mulier, cum crastina die sit apud nos, ob peculiare festum, magnus in commu- nione altaris populi concursus, obsecro te, pater sancte, ut sicut meam plenam confessionem iam audivisti, ita nunc et absolvas me pauperculam a peccatis, quibus maxime doleo, ut et ego exultanti animo ad sacram Synaxim accedere possim.* — Mulieris constantiam admiratus, cum ex sua parte de illius bona fide certus sit, ex altera serio timens ne amplior disquisitio obfutura ei magis, quam profutura esset, autumans se bonum facere, Bonifacius Agatham, cete- roquin confessam et contritam absolvit. Nec eandem impedit, quominus S. Eucharistiam per ministrum schismaticum accipiat, silentio concedens quod per se concedere non posset, eo vel magis quod ipse optime noscat sacramenta, ritus et preces, apud schismaticos, nihil in se continere, quod catholicum non sit. Hinc quaeritur:

1. An aliquando absolvi possint schismatici materiales, qui in bona fide versantur.
 2. An eisdem concedi possit *saltem tacite*, ut in propriis ecclesiis ali- quando sacramenta recipiant, atque sacris functionibus assistant.
 3. An Bonifacius bene revera egit, et quid ei consulendum.
- R. Ad 1. Cum scandalum nequeat vitari, Negative: praeterquam in mortis articulo; et tunc efficaciter remoto scandalo.
- Ad 2. Negative.
- Ad 3. Negative: et consulendum confessario ut, praehabita licentia a poenitente, ipsam opportune et caute moneat. — SS^{mus} adprobavit. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2012. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 253, 254].

1204.

S. C. S. Off., 3 aug. 1898.

Il Vescovo N. espone, che non di rado si presentano ai confessori gli aggregati alle sette massoniche per essere assoluti. Or il sottoscritto chiede umilmente, se in forza delle facoltà concesse con la solita pagella della S. Penitenzieria, si possano assolvere tanto i framassoni occulti quanto i pubblici, e se, prescrivendosi nella detta pagella *ut eiurent*, debba da tutti richiedersi formale e notoria abiura, da conservarsi in Curia.

R. Episcopus utatur facultatibus, quae Ordinariis a S. Poenitentiaria concedi solent, quarum vi et ipse et alii ab ipso delegati, confessarii absol- vere possunt eos, qui sectis vetitis nomen dederunt, sive notorii sint, sive non, dummodo a respectiva secta omnino se separent, eamque saltem coram confessario, eiurent seu detestentur, reparato scandalo eo meliori modo, quo

fieri potest, et aliis iniunctis de iure iniungendis, iuxta praefatas litteras S. Poenitentiariae. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2014. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 251].

1205.

S. C. S. Off. (Niger), 17 aug. 1898.

Haud levis momenti difficultas his in locis obiicitur, quando designare oportet quanam sit prima polygami uxor. Etenim, iuxta patrios mores, illa dicitur et reipsa habetur ut prima, quam polygamus ante alias (ut hic dicitur) *in via allocutus est*. Saepe autem accidit quod vir, dum expectat illam convivendi aetatem attigisse, aliam sibi uxorem petat, cum eaque mari- taliter vivat, quin exinde intendat hanc primae uxoris locum tenere; imo eam certiore faciendo, sui ipsius primam uxorem *esse in via*. Et revera quando illa, aetate permittente, domum mariti ingreditur, primum locum ibi patrio iure tenet, recurrentibus, verbi gratia, religiosis caeremoniis, eius erit epulas parare easque idolis apponere ac, si maritus quadam praeditus sit dignitate, ipsa sola, inter eius uxores huius dignitatis iure particeps fiet. *Allocutio*, de qua in casu, talibus aliquando comitatur caeremoniis, notio- nem ligaminis imo et irritabilitatis cuiuscumque subsequentis unionis secum ferentibus, quod facile erui potest verum inter partes contractum fuisse matrimonium, dum puella adhuc *esset in via*. At saepe ita absque caere- moniis, absque testibus, absque indissolubilitatis notione, eadem *allocutio* fit, quod pluries minime constat utrum fuerit vel transierit in verum matri- monium ante viri adhaesionem ei, quae more patrio habetur ut secunda uxor, an potius fuerit et manserit, eo usque, mera de futuro desponsatio. His positis, humiliter quaerit (Praef. Ap.) utrum in casu, quo omni adhi- bita in investigando diligentia, tamen non constet matrimonium contractum fuisse cum puella *in via* ante alterius uxoris domum ingressum, illa haberi debeat ut polygami legitima uxor, quae ab indigenis ut talis et designatur et habetur; vel potius utrum locorum moribus minime perpensis, pro illa stan- dum sit, quae prima maritaliter viro adhaeserit.

R. Standum esse pro matrimonio sive consummato sive non consum- mato, prioritatem temporis celebrato, illis quidem caeremoniis patrio more adhibitis, quae iuxta communem regionis existimationem mutuum sponso- rum de praesenti consensum sufficienter exprimunt. Quod si, factis oppor- tunis investigationibus, non constet contrahentes vel puellas, de quibus agitur, verum consensum matrimoniale de praesenti praestitisse, ideoque de valore matrimonii prioritatem temporis celebrati prudenter dubitetur, pro- visum per decretum latum die 18 Maii 1892, ad 2, quod sic se habet: « Si, instituto diligenti examine, matrimonium cum prima, quae iam baptizata fuerit, validum inveniatur, ad illam redire (pagani, de quibus in casu) omnino teneantur. Si autem non fuerit baptizata, vi articuli 2 Formu-

« lae I,¹ satis erit eam interpellare utrum velit converti. Ubi vero converti « nolit, vel serio dubitetur de validitate matrimonii cum prima, poterunt « quamlibet ducere, dummodo sit baptizata renovato consensu ». ² — SS^{mo} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2017. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 254-256].

1206.

S. C. S. Off., 7 sept. 1898.

Provicarius Gen. Utinensis declarari petit an post Constitutionem Pii IX, *Apostolicae Sedis*,³ qua censurae latae sententiae limitantur, adhuc vigeant sequentes duae censurae, scilicet:

1. Excommunicatio Summo Pontifici reservata, lata a Benedicto XIV per Const. *Emanarunt nobis*, 30 Aug. 1746 et a Pio VI Constitutione *Inter caetera*, 31 Iulii 1778⁴ in eos, qui pecuniarum summas ex fidelium eleemosynis collectas pro locis Terrae Sanctae, et ad eadem sacra loca spectantes, apud se retinere audent vel praesumunt.

2. Excommunicatio latae sententiae nemini reservata, lata a Clemente XI per Breve diei 21 Augusti 1711 in eos, qui absque praevia tunc Patriarchae Aquileien. nunc vero Archiepiscopi Utinen. licentia extrahere, asportare, commodare, etc. libros, quinterna, folia existentes in bibliotheca tunc patriarchali nunc vero archiepiscopali Utinensi, audent seu praesumunt.

R. Ad 1. Detur decretum fer. IV, 28 Iunii 1876,⁵ quod sic se habet: « Constitutiones Summorum Pontificum contra occupantes et detinentes « eleemosynas et bona ad loca Terrae Sanctae spectantia omnino vigere: « non tamen censuras latae sententiae, nisi eas quae comprehenduntur in « cap. 11, Sess. 22, *de ref.*, Concilii Tridentini ».

Ad 2. Affirmative. — SS^{mo} resolutionem EE. Patrum ratam habuit et confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2021. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 318, 319].

1207.

S. C. S. Off., 9 nov. 1898.

1. Utrum decretum S. R. et U. Inquisitionis, datum sub die 23 Iunii 1886,⁶ intelligendum sit tantum de iis, qui *corporaliter* S. Sedem adire nequeunt; vel etiam de iis, qui *ne per litteras quidem per se, neque confessarium*, ad S. Sedem recurrere valent.

¹ Ibi datur facultas « Dispensandi cum gentilibus et infidelibus plures uxores habentibus, ut post conversionem et baptismum, quam ex illis maluerint, si etiam ipsa fidelis fiat, retinere possint, nisi prima voluerit converti ».

² Cf. N. 1155.

³ Cf. N. 552.

⁴ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 6, p. 23-27.

⁵ Cf. N. 1047.

⁶ Cf. N. 1102.

2. Et quatenus decretum praedictum extendi debeat etiam ad eos, qui ne per litteras quidem ad S. Sedem recurrere valent, quomodo se gerere debeat confessarius.

Ad 1. et 2. Quando neque confessarius neque poenitens epistolam ad S. Poenitentiarium mittere possunt, et durum sit poenitenti adire alium confessarium, in hoc casu liceat confessario poenitentem absolvere, etiam a casibus S. Sedi reservatis, absque onere mittendi epistolam, facto verbo cum SS^{mo}. — SS^{mo} adprobavit et confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2023. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 402].

1208.

S. C. S. Off., 9 nov. 1898.

1. An Ordinarius parochis licentiam concedere possit assistendi matrimoniis eorum, qui diu in dioecesi versati sunt, sed in nulla paroecia (magnae civitatis N. quo undique concurrunt homines variae conditionis) domicilium, vel quasi-domicilium acquisierunt?

2. An licentiam (praedictam) generaliter Ordinarius concedere possit, tum parochi actualis domicilii contrahentium, tum parochi anterioris, per tres menses a die discessus eorum?

R. Ad 1. Negative; nisi diligenti inquisitione facta, constet eos, de quibus est quaestio, neque in civitate N., neque alibi, in nulla paroecia verum vel quasi-domicilium canonicum habere; sed esse vagos.

Ad 2. Archiepiscopus N. utatur iure suo, prae oculis habita responsione S. C. Concilii in causa Coloniensi de die 18 Martii 1893.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2024. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 402-404].

¹ Archiep. Coloniensis haec exposuerat: « In civitate hac Coloniensi, in qua 19 existunt parochiae catholicae et circa 150,000 numerantur catholicorum, non raro accidit quod sponsa, v. gr. ancilla, proclamationibus expeditis, parochiam in qua domicilium habebat, inscio parochi proprio, derelinquit, et tamen coram hoc parochi dolose matrimonium contrahit, fingens se in huius parochia in qua proclamationes factae sunt, adhuc habitare. Quare ad praecavenda invalida matrimonia, parochi huius civitatis multis abhinc annis, se mutuo delegaverunt in hunc modum, ut parochus, qui tempore quo proclamationes expetebantur, parochus proprius sponsae erat, inde per tres menses matrimonio eius assistere valeat, etiamsi sponsa, hac parochia derelicta, in alia parochia huius civitatis tempore matrimonii habitet. Quam quidem conventionem adhibita facultate subdelegandi praedecessor meus... postea, anno scil. 1866, confirmaverat, eaque confirmatio delegationem Ordinarii exhibere videtur. Quamvis vero, postquam gubernationem huius archidioecesis suscepi, similis a me confirmatio seu approbatio istius praxis statim expectata non sit, parochi Colonienses tamen eam sunt secuti ». Hinc dubia Sacrae Congr. Concilii proposita: 1. « An constet de nullitate matrimoniorum quae contrahuntur iuxta praedictam de qua in casu, ab E^{mo} Archiep. Coloniensi propositam; et quatenus negative: — 2. An supplicandum sit SS^{mo} pro convalidatione eiusdem praxis quoad futurum in casu ». Et S. C. respondit: « Ad 1. Negative, et ad mentem: — Mens autem est ut eidem E^{mo} Archiep. Coloniensi scribatur quod ad vitanda incommoda ex enunciata praxi utcumque oritura, opportunum foret in ea servari modum a consultore theologo traditum; scilicet ut mutua illa generalis delegatio parochis non sit permissa nisi accedente Ordinarii approbatione et

1209.

S. C. S. Off., 9 nov. 1898.

Officialis dioecesis N., ad quietem conscientiae suae, et ad normam habendam in casibus similibus, dubium sequens proponit S. Congregationi:

Anno proxime elapso, vir acatholicus et puella catholica, uterque oriundus ex Roumania, ubi domicilium habent, postquam per duos vel tres annos varia itinera susceperint, quin domum reversi sint, in civitatem N. venerunt. Proposuerant ibi commorari per tres menses, et domum ad habitandum per spatium trimestre pretio locaverant.

Elapso autem trimestre, cogitaverunt de matrimonio inter se contrahendo. Vir erat liber ad matrimonium contrahendum, puella stabat cum matre vidua et erat pariter libera. Quum vero lex civilis praescribat, ut quis per sex menses commoretur in loco ubi vult matrimonium contrahere, habitationem in civitate praedicta prorogaverunt iterum ad tres menses, et, mense Novembri, quum iam per sex menses ibi commorati fuerint, officialem adierunt, et dispensationem super impedimento mixtae religionis et licentiam matrimonii celebrandi petierunt. Praedictus officialis haesit, quaerendo utrum praefati sponsi acquisiverint quasi domicilium sufficiens ad matrimonium. Equidem per sex menses in dicta civitate commorati fuerant; sed quando illam ingressi erant non sibi proposuerant habitare per maiorem partem anni. Elapsis tribus mensibus, cogitaverant de matrimonio ineundo et iterum proposuerant habitare per tres alios menses tantum, ut completetur spatium semestre requisitum ad matrimonium a lege civili.

Deficiente intentione habitandi per maiorem anni partem, officialis, ex consulto peritorum canonistarum existimavit sponso non acquisivisse quasi domicilium in illa civitate, ac proinde se non habere facultatem dispensandi nec licentiam concedendi ad matrimonium contrahendum. Sponsi vero, cum omnia paraverint ad nuptias, contractum civilem iniverunt et ad aliam regionem profecti sunt.

Petit igitur officialis, an non severius egerit in deneganda dispensatione et licentia matrimonii contrahendi, et, grato animi sensu accipiet responsum, quo in futurum ut norma pro casibus similibus uti possit.

R. Orator acquiescat; et addatur: Se conferentes in civitatem N. ex alio loco vel paroecia, dummodo ibi commorati fuerint in aliqua paroecia per sex menses, censendos esse ibidem habere quasi-domicilium in ordine ad matrimonium, quin inquisitio facienda sit de animo ibi permanendi per

* delegatione una cum facultate etiam subdelegandi; insuper mutua generalis delegatio limitata sit ad casum quo res, per petitionem proclamationum factam, non iam est integra, * idest restringenda ad solos parochos domicilii a sponsis relictis, et quoad durationem ita determinanda sit ut expiret si a die ultimae proclamationis (exclusive) elapsi sint duo menses sive 60 dies completi, vel tot dies completi quot iuxta dioecesana statuta requiruntur ut denuo fiant proclamationes, si intra illud tempus matrimonium non fuerit celebratum; optandum vero ut Eñus Archiep. utatur huiusmodi facultate tantummodo pro maioribus suae archidioecesis civitatibus. - Ad 2. Provisum in primo *.

maiorem anni partem, facto verbo cum SSmo. — SSmus approbavit et confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2025. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 404-406].

1210.

S. C. S. Off., 30 nov. 1898.

Il Vescovo N. spesso incontra difficoltà per completare la prova dello stato libero per il matrimonio, poichè avviene che alcuni senza essere nè vaghi, nè soldati, pure sono assenti dai loro paesi, nè possono ottenere il relativo certificato di stato libero, per quel tempo di assenza. È perciò che implora la facoltà di poter ammettere anche costoro al giuramento suppletorio, come si fa con i vaghi e militari. Dimanda tale facoltà nei casi nei quali non si può ottenere il certificato della Cresima ricevuta.

R. Quoad documentum libertatis, transmittatur Instructio in *Adrien.*, diei 1 Febr. 1865.¹ — Quoad documentum Confirmationis Episcopus utatur iure suo.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2027. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 407, 408].

1211.

S. C. S. Off., 14 dec. 1898.

Post mortem recentem parochi loci N. certis testimoniis detectum fuit illum a pluribus annis baptismum pueris contulisse non per ablutionem sed per modum unctionis in fronte cum pollice in aqua baptismali madefacto.

Impossibile dictu quot pueri et a quonam tempore sic fuerint baptizati: multi iam adulti ad alias regiones profecti: multi iam mortui.

Quid putandum de validitate huius baptismatis, et quid agendum in praxi cum sic baptizatis?

R. Curandum ut iterum baptizentur privatim, sub conditione, adhibita sola materia cum forma absque caeremoniis, et ad mentem. — « La mente è che si richiami in modo speciale l'attenzione del Vescovo sopra i battezzati nel modo esposto, i quali fossero stati poi promossi agli Ordini sacri ». — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2028. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 510, 511].

¹ Cf. N. 980.

1212.

S. C. S. Off., decr. 14 dec. 1898.

Proposito dubio: « An possit Episcopus dioecesanus subdelegare, absque speciali concessione, suis Vicariis Generalibus aut aliis ecclesiasticis viris modo generali, vel saltem pro casu particulari, facultates ab Apostolica Sede sibi ad tempus delegatas »; Emi PP. (fer. IV, 14 Dec.) respondendum censuerunt: Affirmative, dummodo id in facultatibus non prohibeatur, neque subdelegandi ius pro aliquibus tantum coarctetur; in hoc enim casu servanda erit adamussim forma Rescripti.

Insequenti vero feria VI, die 16 Decembris 1898, in solita Audientia, R. P. D. Adessori S. O. impertita, facta de iis omnibus SSmo D. N. Leoni, Div. Prov. PP. XIII, relatione, Sanctitas Sua Emorum Patrum resolutionem adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2029. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 384].

1213.

S. C. S. Off., 11 ian. 1899.

Accidit in collatione generali Ordinum sabbato Q. T. Adventus ut presbyteris ordinandis traditus sit, una cum patena et hostia, calix *absque vino*, ex mera caeremoniariorum inadvertentia. Res processit omnibus nesciis, nec nisi vespere nota fuit, quum iam recessissent omnes ordinati, qui nec hodie defectum suspicantur. Quaerit Episcopus N.: — 1. An possit acquiescere. Et quatenus negative: — 2. Quid agendum in praxi.

R. ad 1. et 2. Ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto, facto verbo cum SSmo, ut suppleat de thesauro Ecclesiae, quatenus opus sit, pro Missis celebratis a sacerdotibus ordinatis ut in casu. — SSmus adprobavit et gratiam concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2032. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 640].

1214.

S. C. S. Off., 11 ian. 1899.

Il Vescovo N. N. ha trovato nella sua diocesi il deplorevolissimo abuso, che taluni genitori per futili pretesti, massime perchè il padrino o la madrina non sono pronti o devono giungere da lontano, differiscono ai neonati il battesimo per settimane non solo e per mesi, ma ancora per anni, come si è dovuto convincere nella sua visita pastorale. Ad ovviare a siffatto abuso egli si è adoperato con ogni mezzo, però teme assai, che non si facilmente gli verrà fatto di eliminarlo.

Posto ciò, chiede se la levatrice quando prevede che il battesimo abbia a differirsi considerevolmente, possa amministrarlo subito in acqua al neonato, benchè questi trovisi in buone condizioni di salute, anche ad insaputa di uno o di entrambi i genitori, tenendone solo avvisato il parroco.

R. Urgendum ut baptismus quam citius administretur: tunc vero permitti poterit ut obstetrix illum conferat, quando periculum positive timeatur ne puer dilationis tempore sit moriturus.

[Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 690, 691. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2033].

1215.

S. C. S. Off., 11 ian. 1899.

An verba decreti S. Off. Fer. IV, die 30 Ianuarii 1867, ad 1: *rem deferendam esse ad R. P. D. Episcopum, qui sicut ei opportuna nunc facultas tribuitur*,¹ extendi possit ad omnes Episcopos. — R. Affirmative, facto verbo cum SSmo. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 1, nota 1. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 689, 690].

1216.

S. C. S. Off., 22 febr. 1899.

1. Quando duo sponsi constituuntur in secundo aequali consanguinitatis gradu, et eorum avus et avia ipsi in secundo consanguinitatis gradu matrimonium contraxerant, ita ut devinciuntur etiam quarto gradu consanguinitatis, utrum necessario petenda et obtinenda sit dispensatio super triplici impedimento, nempe in secundo et in duplici quarto, an valida sit dispensatio forsitan petita et obtenta, super duplici tantum impedimento, nempe secundi aequalis et quarti item aequalis? — Et quatenus negative ad secundam partem:

2. Quid agendum quoad matrimonia in dioecesi N. cum simili dispensatione contracta, nempe super duplici tantum impedimento in secundo et quarto?

3. Dum duo fratres duas sorores duxerunt, num eorum soboles devinciuntur duplici vel quadruplici vinculo consanguinitatis in secundo aequali? — Et quatenus quadruplici:

4. Num invalida sint matrimonia inter huiusmodi contracta cum dispensatione super duplici tantum consanguinitatis impedimento in secundo aequali? — Et quatenus invalida:

5. Quid faciendum quoad matrimonia in hac dioecesi sic contracta?

R. Ad 1. Quoad primam partem, affirmative ut in fer. IV, die 11 Mar.

¹ Cf. N. 998.

tii 1896 in Cenomanen.¹ — Quoad secundam partem pariter affirmative; dummodo exponatur casus uti est, non obstante errore materiali in computatione impedimentorum.

Ad 2. Provisum in praecedenti.

Ad 3. Devinciri duplici tantum consanguinitatis impedimento in secundo gradu aequali.

Ad 4. et 5. Provisum in praecedenti. — SS^{mo} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2040. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 637-639].

1217.

S. C. S. Off., 8 mart. 1899.

Amalia protestante non battezzata sposò Giovanni protestante battezzato: durante il matrimonio, Amalia fu battezzata nel protestantesimo e visse col marito per qualche tempo. In seguito Amalia conobbe che Giovanni aveva rapporti illeciti con una donna; perciò lo abbandonò, e dopo qualche tempo ottenne dal tribunale civile il divorzio *ex capite adulterii* da parte del marito. Ora Amalia domanda il permesso di contrarre seconde nozze con un cattolico. Si noti che i protestanti non conoscono che il matrimonio tra battezzato e non battezzato sia nullo. Ciò posto l'Arcivescovo N. chiede:

Stante l'ignoranza della nullità del matrimonio *ex capite disparitatis cultus*, la vita maritale di Amalia con Giovanni rivalidò il matrimonio dopo il battesimo di Amalia?

R. Praevio iuramento ab Amalia in Curia N. praestando, quo declaret matrimonium contractum cum Ioanne post baptismum ipsius Amaliae, ab iisdem, scientibus illius nullitatem, ratificatum non fuisse in loco ubi matrimonia clandestina vel mixta valida habentur, et dummodo R. P. D. Archiepiscopus moraliter certus sit de asserta ignorantia sponsorum circa impedimentum disparitatis cultus, detur mulieri documentum libertatis ex capite ipsius disparitatis cultus. — SS^{mo} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2041. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 691, 692].

1218.

S. C. S. Off., 23 mart. 1899.

Quum dubitatum fuerit, an quod decretum S. O., 14 Dec. 1898 (Cf. N. 1212) statuit de *Episcopo dioecetano*, intelligendum etiam sit de Vicariis, Praefectis et Administratoribus Apostolicis iurisdictionem ordinariam cum territorio separato habentibus, SS^{mo} D. N. in Audientia feriae V, diei 23 Martii 1899, referente R. P. D. Adessore S. O. respondit: *Affirmative*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 381, nota 1].

¹ Cf. N. 1173.

1219.

S. C. S. Off., 12 apr. 1899.

Il Vescovo N. espone che nella sua diocesi insieme ai cattolici trovasi frammisto grande numero di eretici, il cui battesimo dà molto a dubitare della validità. Chiede perciò, per coloro che trovansi in articolo di morte ed in concubinato con tali eretici la facoltà (delegabile anche ai parrochi) di dispensare dagli impedimenti di religione mista o di disparità di culto se esistono, quando amendue i contraenti, o almeno la parte cattolica promette di allevare la prole nella religione cattolica o almeno la nascita, quando la nata oltrepassi i sette anni.

R. Quoad dispensationem super impedimento disparitatis cultus, cum agatur de impedimento dirimente, provisum per Decretum 20 Februarii 1888.¹ Quoad dispensationem super impedimento mixtae religionis, pro casibus in quibus omnes dentur cautiones, et Episcopus moraliter certus sit easdem impletum iri, supplicandum SS^{mo} pro facultate dispensandi ad triennium. Pro casibus vero, in quibus vel praehabito actu mere civili, vel contractu coram ministro haeretico, vel utroque simul, non omnes praestantur cautiones, vel Episcopus moraliter certus non sit easdem impletum iri, supplicandum pariter SS^{mo} pro facultate sanandi in radice matrimonia itidem ad triennium, constituto in huiusmodi casibus de perseverantia consensus utriusque partis, facta ab Episcopo singulis vicibus expressa S. Sedis delegationis mentione, praevia absolutione a censuris, si opus sit, et monito morituro de gravissimo patrato scelere, eoque certiorato, ob talem dispensationis gratiam ab ipso acceptatam, matrimonium validum ac legitimum et prolem susceptam utriusque sexus legitimam habendam esse, cuius in religione catholica educationem, nec non prolis pariter utriusque sexus forsitan suscipiendae, una cum viri ad catholicam fidem conversione si moriens convaluerit, pro viribus curare, gravissima ac continua obligatione tenebitur, descripto tandem in Regestis matrimonio, simulque adservato in Curia documento huiusmodi concessionis, communicationis, acceptationis, absolutionis et declarationis morituri, servatis de cetero decretis. Contrariis quibuscumque non obstantibus. — SS^{mo} adprobavit, et petitas facultates benigne concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2042. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 692, 693].

1220.

S. C. S. Off., 19 apr. 1899.

Aemilius van Henexthoven, Superior missionis Kwangensis in Africa Societatis Iesu Patribus demandatae, ad S. V. pedes provolutus humiliter exponit quae sequuntur:

Non semel S. Sedes declaravit adulterium et alia delicta ante baptismum

¹ Cf. N. 1109.

commissa, ita per baptismum condonari, ut pars infidelis, quae ideo declinaret cohabitationem, permetteret alteri parti baptizatae usum privilegii Paulini. Quid autem si post baptismum adulterium vel delictum fuerit iterum, ita tamen, ut moraliter constet, quia v. g. iam magnis spatiis separati erant coniuges, haec facta posteriora nullatenus causam esse discessus partis infidelis, quae nec de baptismo, nec de moribus post baptismum inductis sollicita aequae etiam secuta emendatione detrectasset cohabitationem. Hinc duo dubia:

1. An delicta quae post baptismum sunt commissi, sed nullatenus attenduntur a parte infideli, vel etiam quandoque penitus ignorantur, obstant quominus pars baptizata uti possit privilegio Apostoli.

2. An illo casu licitus sit usus facultatis Apostolicae, vi cuius in dicta missione dispensari potest a faciendis interpellationibus requisitis.

R. Dentur oratori decretum S. Officii, 1 Augusti 1759,¹ et Instructio S. C. de Prop. Fide, 16 Ianuarii 1797;² et ad mentem: Mens est ut in dubiis, iudicium sit in fidei favorem.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2043. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 694, 695].

1221.

S. C. S. Off., 21 apr. 1899.

L'Abate Benedetto Bonazzi Ordinario dell'Abadia Nullius della SS. Trinità di Cava, prostrato ai piedi della S. V., umilmente espone che per consuetudine generalmente invalsa, non solo i Vescovi, ma ancora gli Abbati Nullius, che ne hanno dalla S. Sede facoltà, conferiscono il Sacramento della Cresima nel territorio della propria giurisdizione non solo ai sudditi proprii, ma ancora a quelli di altre diocesi che loro si presentano, presumendo il permesso dei rispettivi Ordinarii.

Or, poichè da qualcuno è stata rievocata in dubbio la legittimità di tale consuetudine, chiede umilmente:

I. Se tal consuetudine possa mantenersi.

II. Nel caso negativo, stante l'uso generalmente invalso di presentarsi a ricevere tal sacramento sudditi proprii e non proprii, si avanza a supplicare che venga a lui concessa la facoltà di amministrarlo anche ai sudditi non proprii che lo chieggono nei confini della propria giurisdizione.

Feria IV, die 19 Aprilis 1899.

In Congregatione Generali ab EE^{mm}is ac RR^{mm}is DD. Cardinalibus in rebus fidei et morum Inquisitoribus Generalibus habita, proposito superscripto supplici libello, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, iidem EE^{mm}i ac RR^{mm}i Patres respondendum mandarunt:

¹ Cf. N. 810.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 634.

Ad I. *Affirmative in casu, iuxta Decretum S. Congr. Episcoporum et Regularium in Nullius Montis Virginis, 30 Martii 1855, facto verbo cum SS^{mo}.*¹

Ad II. *Provisum in primo.*

Sequenti vero feria VI, die 21 eiusdem mensis et anni, in audientia a SS. D. N. Leone Div. Prov. PP. XIII R. P. D. Assessori impertita, SS. D. N. resolutionem EE. ac RR. Patrum, contrariis non obstantibus quibuscumque approbavit et confirmavit, iussitque addi *ad mentem*. Mens est ut si forte orator certo sciat aliquem Episcopum nolle ut proprii subditi ab aliis confirmantur, ab iis confirmandis se absteat.

[Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 695-697].

1222.

S. C. S. Off., 26 apr. 1899.

Vir aliquis, cum nondum baptizatus erat, iunctus est matrimonio cum muliere et ipsa gentili. Postea vir baptizatus est. At propter rixas continuas dereliquerunt cohabitationem. Vir christianus asserit se nunquam mulierem hanc voluisse sibi sumere in voluntate uxorem. Haec adhuc gentilis, at baptizari desiderans, ad virum redire non vult. An licet in his adiunctis, dum mulier baptizata nondum est, viro nubere aliam?

R. Curet Superior Missionis totis viribus, ut compositis iurgiis ac dissensionibus, coniuges iterum uniantur et pars infidelis convertatur. Si autem ipsa renuat culpa viri converti, hunc adigat, etiam, si opus sit, per poenas canonicas, ad satisfaciendum parti laesae. Si vero vir conversus nullum ei dederit iustum ac rationabile motivum discedendi, aut parti laesae iam satisfecerit, ac in periculo versetur damnationis aeternae, tunc hic, post formalem interpellationem, poterit ad alia vota transire; et ad mentem. — Mens est ut in dubio iudicium sit in favorem fidei. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2044. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 697, 698].

1223.

S. C. S. Off., 3 maii 1899.

Decreto S. R. et U. Inquisitionis die 24 Novembris 1897² statuitur: « facultates omnes speciales *habitualmente* a Sancta Sede Episcopis aliorumque « locorum Ordinariis concessas, non suspendi vel desinere ob eorum mortem vel a munere cessationem, sed ad successores Ordinarios transire ad « formam et in terminis decreti a Suprema hac Congregatione editi die « 20 Februarii 1888³ quoad dispensationes matrimoniales ». *Quaeritur:*

I. Utrum sub illis verbis *facultates omnes speciales HABITUALITER a Sancta*

¹ Cf. Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 696, nota 1.

² Cf. N. 1193.

³ Cf. N. 1109.

Sede Episcopis aliorumque locorum Ordinariis concessas comprehendantur facultates omnes speciales a Sancta Sede Ordinariis concessae, quibus utuntur quoties voluerint, licet ad praefinitum tempus; cuiusmodi sunt facultates de Poenitentiaria dictae, reductionis Missarum, etc.

2. Utrum facultas benedicendi et delegandi ad sacra paramenta benedicenda, quae Episcopis fuerit concessa, transeat etiam ob eorum mortem vel a munere cessationem ad successorem Vicarium Capitularem, quamvis Episcopali dignitate non insignitum.

3. Utrum sub iisdem verbis *facultates omnes speciales HABITUALITER a Sancta Sede Episcopis..... concessas* comprehendantur etiam facultates, quibus dumtaxat uti valent pro determinato casuum numero, ut sunt facultates dispensandi a sacrae Ordinationis titulo, pro definito ordinandorum numero.

4. Et quatenus ad aliquid horum negative, quaenam sit interpretatio illius adverbii HABITUALITER.

R. Ad 1. 2. 3. Affirmative.

Ad 4. Provisum in praecedentibus. — SS^{ms} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2045. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 60, 61].

1224.

S. C. S. Off., 7 iun. 1899.

Sacerdos Titius in regionem extraneam se contulit ad confitendum peccatum Summo Pontifici reservatum. Porro confessori declaravit: 1. nec operam ministerii sui nec substantiam facultatum sibi permittere iterum aggrediendi iter ad recipiendam responsionem S. Poenitentiariae; 2. nimis onerosum sibi fore ad alium confessarium se praesentare in propria regione, quod signanter voluit devitare iter adsumens.

Hisce expositis, Episcopus N. pro sua norma humiliter a Sanctitate Vestra petit utrum supradictus casus, etiamsi agatur de absolutione complicitis, inter eos annumerari debeat praevisos in decreto S. Officii diei 9 Novembris 1898,¹ et confessarius niti possit praelaudato decreto ad absolutionem impertiendam sine recurso ad S. Poenitent., nec ne.

R. Non comprehendendi.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2052. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 128].

1225.

S. C. S. Off., 5 iul. 1899.

Huic S. Cong. S. R. et U. Inquisitionis relatum est, quod in hac Alma Urbe nonnulli Religiosarum Communitatum, necnon Seminariorum et Collegiorum Superiores, suorum alumnorum in eadem domo degentium sacra-

¹ Cf. N. 1207.

mentales excipiant confessiones. Ex quo quanta incommoda, immo quot gravia mala oboriri possint, nemo qui in sacris ministeriis vel mediocriter sit versatus pro comperto non habet. Ex una enim parte minuitur alumnorum peccata confitendi libertas, ipsaque confessionis integritas periclitatur; ex alia vero Superiores minus liberi esse possent in regimine communitatis, ac suspicioni exponuntur aut se notitiis in confessione habitis uti, aut benevolentiores se praebere erga alumnos, quorum confessiones excipiunt.

Quapropter ut hisce aliisque malis, quae ex huiusmodi abusu facile oriri queunt, occurratur, Suprema haec S. Officii Congregatio, de expresso Sanctissimi D. N. Leonis PP. XIII mandato, districte prohibet, ne ullus cuiusquam Religiosae Communitatis aut Seminarium aut Collegium Superior, sive maior sive minor, in hac Alma Urbe, (excepto aliquo raro necessitatis casu, de quo eius conscientia oneratur) suorum alumnorum in eadem domo manentium sacramentales Confessiones audire ullo pacto audeat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2057. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 64].

1226.

S. C. S. Off., 19 iul. 1899.

Episcopus N. exponit sequens dubium circa validitatem Ordinationis presbyterorum ab Episcopo huius dioeceseos, uno ex decessoribus suis, pluribus abhinc annis celebratae.

Videlicet Episcopus ordinans, postquam ambas manus singulis ordinandis imposuerat, ex involuntaria distractione, iam non extendit dexteram supra ordinandos universos (vel ad summum per momentum aliquatenus extendit prout se vidisse unus ex ordinatis affirmavit, sed nunc certo non recordatur), at mox dextera sua ordinavit librum Pontificalem, et dum exhortationem *Oremus fratres* etc, recitabat, eundem librum ambabus manibus tenuit, ita ut, quamvis brachia et manus haberet materialiter extensa, minime tamen haberet speciem viri super illos dexteram extendentis. Defectum illum animadvertere plures, nemo tamen de illo Episcopum monuit. Peracta autem Ordinatione, utrum haec certo valeret, dubium a nonnullis fuit motum. Quapropter Episcopus orator humillime S. V. supplicat ut quid ipsi in casu sit praestandum indicare dignetur.

R. Quum non constet de extensione manuum saltem per momentum, sacram Ordinationem privatim repetendam esse sub conditione, etiam extra tempora; et consulendum SS^{mo} ut actus forsitan invalide positos et praesertim Missarum defectum ex Ecclesiae thesauro sanare et supplere dignetur, contrariis non obstantibus quibuscumque. — SS^{ms} adprobavit, ac sanctionem benigne concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2058. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 188, 189].

1227.

S. C. S. Off., 26 iul. 1899.

N. dottore in medicina chiede se può prender parte a dispute che ora si fanno dalla Società delle Scienze Mediche di N. sulle suggestioni ipnotiche nelle cure di fanciulli infermi. Si tratta non solo di discutere su fatti già compiuti, ma ancora di fare esperienze nuove, sia che possano spiegarsi con ragioni naturali, sia che no.

R. Quoad experimenta iam facta, permitti posse, modo absit periculum superstitionis et scandali; et insuper orator paratus sit stare mandatis S. Sedis et partes theologi non agat. — Quoad nova experimenta, si agatur de factis quae certo naturae vires praetergrediantur, non licere; sin vero de hoc dubitetur, praemissa protestatione nullam partem haberi velle in factis praeternaturalibus, tolerandum, modo absit periculum scandali.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2061. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 189, 190].

1228.

S. C. S. Off., 6 sept. 1899.

An liceat uti margarina (butyro quodam artificiali) per modum cibi aut condimenti illis diebus, quibus usus carniū aut adipis ex carne illicitus est, licito manente usu butyri?

R. Affirmative, facto verbo cum Ssmo. — Ssmus resolutionem Emorum PP. ratam habuit et confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2067. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 254].

1229.

S. C. S. Off., 6 sept. 1899.

Moderator missionariorum regionis *Goajira* in Columbia ad pedes S. V. humillime provolutus exponit:

Indi goajiri numerantur circiter 40,000 solo fere nomine gubernio Columbiae subiecti. Vitam agunt quasi silvestrem, ab omni fere urbanitatis seu civilitatis influxu alienam. Cum civibus Columbiae et Venezuelae commercium habent continuum, et viciniore civitates quotidie accedunt, emptiones et venditiones in dictis civitatibus peragunt, sed vitae civilis vincula et commoda omnino reiiciunt. Principium omnis mali in quod fere unice credunt, et quod pervalde timent, superstitione colere seu potius placare solent, et vix aliquam de Deo Summo Bono notionem conservant. Vitam errantem, seu *nomadem*, gerunt, sed lato quodam sensu talem; siquidem unaquaeque parva tribus seu *grupo de familias* ducem habet fixum, in ter-

ritorio relative parvo permanet ex quo haud exire solent; unde efformant quasi pagos ambulantes ut pascua inveniant sufficientia. Porro in commercio cum civibus seu cum incolis hispano-americanis nonnullas catholicae religionis notiones acquisierunt, et magnam sacramenti Baptismi parvulis praesertim conferendi aestimationem et desiderium retinuerunt. Ad quod indubitanter inducti fuere etiam ex commodo quod ex baptismo non raro reportant. Etenim cives hispano-americani libenter patrini munus suscipiunt, et genitoribus baptizandi hisce in adiunctis aliquid donare solent. Nonnumquam accidit quod parvuli ita baptizati patrem habent virum civilem et matrem *goajiram*. Indi enim goajiri ab omni impudicitia extra legitimum torum abhorrent, et violatores legis castitatis severissime punire solent: sed haec lex sola illicita commercia inter *goajiros* interdicat, non autem carnales relationes inter feminam *goajiram* et virum civilem qui illam pretio conducit ad utilitatem familiae *goajirae* soluto. Et hoc in casu nec vir curam habere vult prolis huiusmodi et forsitan etiamsi vellet, non posset, prohibentibus indis *goajiris*: potest tamen facillime prolem videre, et de baptismo ipsi conferendo efficaciter providere. Porro in praxi, parvuli huiusmodi si ad annos discretionis pervenerint, vitam quasi silvestrem ducunt et a praxi christiana religionis alienam. Adulti autem, qui aliquid instructi, baptismum postulant et accipiunt, amore vitae silvestris et errantis, ut dictum est, capti, in regione *goajira* permanent et mores infidelium imitantur; vix aliquoties in vita, facilius tamen in mortis articulo, si sacerdotis copiam habent, religionis auxilia libenter suscipiunt. In talibus adiunctis iam antequam Missio nostra condita fuisset, multi parvuli et non pauci adulti baptizati sunt a sacerdotibus praesertim viciniorum civitatum, ad quas quotidie accedunt indi-goajiri. Et huiusmodi praxim, de consilio tum defuncti, tum hodierni Episcopi, in cuius territorio sita est regio *goajira*, et nos sequuti fuimus. Novissime tamen de liceitate huius agendi rationis maxime dubii, severiores fuimus circa hanc materiam. Sed ex inveterata consuetudine in regione vigenti, et indi in *Goajira* commorantes, et christiani in civitatibus vicinioribus degentes, imo et ipse R. P. D. Episcopus plus minusve improbarunt mutationem a nobis factam illamque infaustum rigorismum iudicarunt. Imo parochus cuiusdam civitatis vicinioris hodie baptizat indorum parvulos quos nos baptizare non audemus, et in hoc sequitur exemplum hodierni Episcopi S. Marthae, qui idipsum faciebat dum parochi munus in civitate Riohacha gerebat. Quaeritur igitur:

1. An in expositis circumstantiis indi-goajiri licite baptizari possint.

2. An tuta conscientia stare possimus iudicio dignissimi Episcopi S. Marthae liceitatem expositae praxis omnino sustinentis.

R. In expositis conditionibus et circumstantiis posse licite *goajiros* baptizari; remittendum tamen prudentiae et conscientiae missionariorum in singulis casibus adultos vel pueros *goajiros* baptizare. Et detur decretum S. Officii anni 1867 ad Praef. Ap. Nossi-bè. ¹ — Ssmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2068. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 254-256].

¹ Cf. N. 999.

1230.

S. C. S. Off., 29 nov. 1899.

1. Se nei matrimoni misti può bastare che la parte cattolica prometta senza giurare a voce od in iscritto dinanzi a due testi di adoperarsi alla conversione della parte acattolica, senza la costui presenza.
2. Se possa continuarsi l'uso ivi introdotto di celebrare i matrimoni misti in chiesa senza Messa e senza benedizione nuziale per evitare il pericolo di contrarli presso i ministri eretici che sogliono celebrare nella chiesa i matrimoni misti.

R. Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Detur Instructio Antonelliana diei 15 Novembris 1858.¹ — SS^{mus} adprobavit.
 [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2069. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 371].

1231.

S. C. S. Off., 13 dec. 1899.

Per decreta S. R. et U. Inquisitionis dierum 20 februarii 1888² et 1 martii 1889,³ S. V. benigne facultatem fecit locorum Ordinariis, parochis communicabilem, etiam per habitualement subdelegationem, qua, urgente mortis periculo, dispensare valeant cum iis, qui iuxta leges civiles sunt coniuncti, aut alias in concubinato vivunt, super impedimentis, quantumvis publicis, matrimonium iure ecclesiastico dirimentibus, excepto S. Presbyteratus Ordine et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente, ut morituri in tanta temporis angustia in faciem Ecclesiae rite copulari et propriae conscientiae consulere valeant. *Quaeritur*:

Utrum in citatis decretis vere comprehendatur etiam facultas dispensandi ab impedimento clandestinitatis; adeo ut ex. gr. parochus, ab Episcopo habitualiter delegatus, possit in sua paroecia vel coniungere non suos sed extraneos inibi casu existentes, dispensando a praesentia parochi proprii, ad quem nullimode valeat haberi recursus; vel etiam coniungere suos, sed sine testibus, pariter dispensando ab eorum praesentia, cum omnino non sint qui testium munere fungi possint.

R. Affirmative. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2072. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 500, 501].

¹ Cf. Acta Pii IX, vol. III, p. 28-33.
² Cf. N. 1109.
³ Cf. N. 1113.

1232.

S. C. S. Off., 20 dec. 1899.

Utrum resolutio S. R. et U. Inquisitionis die 3 Maii 1899,¹ qua declaratum fuit omnes facultates speciales a Sancta Sede habitualiter concessas Episcopis aliorumque locorum Ordinariis, licet ad praefinitum tempus, ob eorum mortem vel a munere cessationem ad successores transire, se extendat ad omnes Superiores.

R. Supplicandum SS^{mo} pro extensione decreti fer. IV, 3 Maii 1899 ad Superiores generales Ordinum religiosorum. — SS^{mus} adprobavit, ac extensionem praedictam benigne concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2074. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 503, 504].

1233.

S. C. S. Off., 20 dec. 1899.

Il Superiore generale della Congregazione dei SS. Cuori propone un dubbio circa il decreto del S. O. f. IV, 23 Agosto 1899,² (con il quale non fu derogato ai decreti di Clemente VIII sulle confessioni dei regolari)³ in questi termini: *Essendo stato dichiarato che col sopracitato decreto non si è derogato ai decreti di Clemente VIII quoad Ordines Religiosos, si domanda se tale dichiarazione valga anche per le Congregazioni Regolari che hanno voti perpetui, vivono in vita comune e sono approvate dalla S. Sede*. — R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, p. 398, nota 2. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 504, 505].

1234.

S. C. S. Off., 17 ian. 1900.

Sacerdos N. humiliter exponit quod, cum die 22 Decembris 1894 ordinatus fuerit simul cum alio ab Episcopo iam vita functo, in ipsa Ordinatione defuisse hostiam super patenam vidit absque ullo dubio. Responsum vero datum a Supremo Sacrae Inquisitionis Tribunali die 11 Ianuarii 1899,⁴ ob defectum vini in calice, lectum in ephemeride *Il Monitore Ecclesiastico* mense Maio, intulit ei dubium de validitate suae Ordinationis. Quapropter orator humiliter quaerit quid agendum in praxi: 1. Quoad Ordinationem.

¹ Cf. N. 1223.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2064. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 253.

³ Cf. N. 177, 189.

⁴ Cf. N. 1213.

2. Quoad Missas celebratas et beneficium coadiutorale cum animarum cura ab ipso exercitum. 3. Quoad matrimonia coram ipso celebrata.

R. Ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto quocumque die et a quocumque catholico Episcopo, facto verbo cum SSmo ut suppleat de thesauro Ecclesiae, quatenus opus sit, pro Missis a sacerdotibus celebratis ut in casu.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2075. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 556, 557].

1235.

S. C. S. Off., 17 ian. 1900.

An tolerari possit ut Sacrificium Missae celebretur super lapides altarium etiam ecclesiarum parochialium, praecedenti saeculo, vel etiam saeculo decimosexto consecratos sine sepulcro et sacris Reliquiis Sanctorum a missionariis vel antiquioribus Episcopis. Sunt qui affirmant antiquis illis temporibus habuisse missionarios Americae Meridionalis privilegium consecrandi altaria portatilia seu lapides ad Sacrificium sine Ss. Reliquiis.

R. Curet Episcopus, ut ritu praescripto in altaribus collocentur Sanctorum Reliquiae: et interim, in casu, tolerari potest usus celebrandi in praedictis altaribus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2076. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 558, 559].

1236.

S. C. S. Off., 8 mart. 1900.

Bertha catholica archidioeceseos N. soluta, cum Titio acatholico pariter soluto, ex quinque circiter annis in concubinato fide praestita et cum affectu maritali vivens, novissime, nempe die 1 mensis Septembris anni 1898, cum eo matrimonium, quod vocant civile, coram magistratu civili iniit. Ex ista coniunctione duae proles exortae sunt, quarum altera die 29 m. Septembris 1894 nata catholice et baptizata est et educata, altera, die 29 m. Martii 1896 nata, paucis hebdomadibus post nativitatem decessit.

Parocho dictae Berthae vehementer allaborante ut ad validum et licitum matrimonium adducatur, tandem res in eo est ut dispensationi super religionis mixtae impedimento, praemissis debitis cautionibus, iam locus per se esse posset, nisi impedimentum perpetuae impotentiae intercessisset, ex eo proveniens, quod dictus Titius mense Iunio 1896 (i. e. duobus annis ante celebrationem matrimonii civilis) operatione chirurgica utroque teste privatus existit. Restare solum videtur, ut ad dispensationem in radice coniunctionis petendam confugiatur. Revera intentio, seu consensus matrimonialis non defuit, nec saltem post contractum civile matrimonium extrinseca species matrimonii deest, adeo ut dictae partes pro coniugibus communiter

habeantur. Cum per sanationem saluti animae resipiscentis et legitimitati prolis superstitis provideatur, denegata vero sanatione separatio minime fieri posset et gravissima scandala pertimescenda forent; ideo preces mulieris catholicae pro obtinenda gratia enixe commendamus.

R. In casu exposito sanationem in radice concedi non posse; et ad mentem: Mens est, quod cum matrimonium revalidari nequeat, putati coniuges illico separari deberent. Si vero hoc moraliter impossibile sit, dummodo absit periculum incontinentiae, adhibitis cautelis, sub eodem tecto cohabitent uti frater et soror. Quod vero ad canonicam prolis legitimationem, eam per rescriptum Principis rite expediendum concedi posse. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2078. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 639, 640].

1237.

S. C. S. Off., 28 mart. 1900.

Per responsum S. Congregationis datum Episcopo Bituntino die 2 Ianuarii 1669 (quod decretum iuxta responsum a S. Officio die 21 Dec. 1895 Episcopis Borussiae datum adhuc viget) declaratum est: posse Episcopos auctoritate *ordinaria* haereticos sponte comparentes in exteriori foro absolvere « post abiurationem iuridice factam ».

Diversae ultimis annis erant in hisce regionibus (Germaniae) opiniones de huiusce clausulae vigore. Nam alii opinabantur praedictam Episcoporum ordinariam facultatem tunc tantum executioni posse mandari, quando modo iudiciali Episcopus procedit; sic ex. gr. unus ex Germaniae Ordinariis, vir in iure canonico peritissimus, litteris ad hanc Curiam N. missis sententiam suam esse exposuit, quod Episcopus hac ordinaria facultate uti volens debeat haereticum inducere ad abiurationem *coram notario et duobus testibus* pronuntiandam. Quae opinio habet aliquod fundamentum in citato S. Officii decreto, quippe quod poscit praecedere absolutioni abiurationem *iuridice* factam.

Sed eiusmodi iudicialis aut iuridica abiuratio nusquam in Germania in usu est. In regionibus acatholicis, ubi conversiones ad fidem saepius fiunt, nulla est copia notariorum catholicorum. Accedit quod valde consultum est ut haereticis conversis modus abiurandi facilis et commodus reddatur, et ut conversiones nullum strepitum vel admirationem excitent, quod fieret, si iudiciales aut iuridicae formae adhiberentur.

Hinc ubique locorum usus est, ut abiuratio erroris et fidei catholicae professio perficiatur coram parocho et uno teste, vel, si necessitas ita exoptulat, coram solo parocho, sed semper ita, ut abiuratio in exteriori foro compareat et probari valeat. Idcirco abiuratio non tam actus iudicialis aut *iuridicus*, sed magis actus *pastoralis* officii censi debet, sed semper validus etiam pro exteriori foro.

Quae cum ita sint, Ep. N., ut sensus citati decreti non ansam praebeat dubiis, a Sacra Inquisitionis Congr. humillime petit, ut declaretur num

possit Episcopus *ordinaria* sua facultate absolvendi haereticos etiam tunc uti, si non fiat abiuratio in stricto sensu *iuridica*, sed coram solo sacerdote ab Episcopo delegato, aut coram tali sacerdote et teste.

R. Respondendum Episcopo ad mentem: Mens est quod abiuratio fieri potest coram quopiam ab Episcopo delegato ut notario, et aliquibus personis uti testibus; et detur instructio 8 Aprilis 1786 ad Episcopum Limericensem.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2079. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 695, 696].

1238.

S. C. S. Off., decr. 9 apr. 1900.

In Congregatione Generali S. Romanae et Universalis Inquisitionis habita fer. IV, die 4 Aprilis 1900, cum disceptatum fuisset super facultate sacerdotum iter transmarinum facientium excipiendi fidelium eiusdem itineris comitum sacramentales confessiones, E.mi ac R.mi DD. Cardinales in universa christiana republica Inquisitores Generales, ad omnem in posterum hac super re dubitandi rationem atque anxietatibus occasionem removendam decreverunt ac declararunt:

Sacerdotes quoscumque transmarinum iter arripientes, dummodo a proprio Ordinario Confessiones excipiendi facultatem habeant, posse in navi toto itinere durante fidelium secum navigantium Confessiones excipere, quamvis forte, inter ipsum iter, transeundum vel etiam aliquandiu consistentum sit diversis in locis diversorum Ordinariorum iurisdictioni subiectis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2082. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 760].

1239.

S. C. S. Off., litt. (ad Ep. Tergestin.), 8 iun. 1900.

In quanto al foro esterno i Vescovi hanno dal diritto la facoltà di ammettere gli eretici e gli apostati all'abiura, e il n. 1. della Formola III² riguarda soprattutto i Vicari Apostolici. In quanto al foro interno può benissimo

¹ Episcopo Limeric. haec declaravit S. C. de Prop. F. (8 Apr. 1786): « Non est necesse ut qui a catholica fide defecerunt, ad eamque, postmodum reverti cupiunt, publicam abiurationem praemittant, sed satis est ut privatim coram paucis abiurent, dummodo tamen promissa servant, ac revera abstineant communicare cum haereticis in spiritalibus, aut quidquam facere quod haeresis protestativum sit. Idem sentiendum de iis qui haeresim, in qua usque ab initio educati fuere, privatim abiurent ».

² In num. 1. Formulae III facultatum haec habentur: « Absolvendi ab haeresi et apostasia a fide et a schismate quoscumque etiam ecclesiasticos, tam saeculares quam regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint ubi sanctum Officium exercetur, nisi in locis Missionum in quibus impune grassantur haereses, et post iudicalem abiurationem, illuc reversi, in haeresim fuerint relapsi; et hos in foro conscientiae tantum ».

(il Vescovo) far uso della facoltà del n. 10.¹ In fine chi è stato assoluto in foro esterno può nel foro interno essere assoluto da qualunque confessore. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2084].

1240.

S. C. S. Off., 28 iun. 1900.

L'Arcivescovo N. N., prostrato ai piedi della S. V., umilmente chiede se possa permettere ad un protestante che faccia da padrino nel battesimo cattolico di una figlia di coniugi di mista religione, sposati solo innanzi al ministro eretico.

Feria IV, die 27 Iunii 1900. — In Congregatione Generali ab E.mis ac R.mis DD. Cardinalibus Inquisitoribus habita, proposito superscripto dubio, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, iidem EE. ac RR. Patres respondendum mandarunt:

Permitti non posse.

Sequenti vero feria V, loco VI, die 28 eiusdem mensis et anni, in solita audientia SS. D. N. Leonis Div. Prov. Pp. XIII a R. P. D. Adessore S. Officii habita, SS.mus D. N. resolutionem EE. ac RR. Patrum approbavit.

[Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 372].

1241.

S. C. S. Off., 4 iul. 1900.

Nella Ordinazione di un sacerdote, avuta luogo nel Luglio 1897, fu fatta la prima imposizione delle mani ma senza il tatto fisico sul capo dell'ordinando da parte del Vescovo e dei preti assistenti. Benchè a taluni sia parsa valida tale ordinazione, secondo l'insegnamento del Perrone che ripone nella seconda imposizione delle mani la materia essenziale del presbiterato, non venendo la prima da nessuna forma di parole determinata; nondimeno per maggior sicurezza in cosa così rilevante umilmente chiede (il Vescovo N.) che cosa debba fare per la detta Ordinazione.

R. Ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto, quocumque die, facto verbo cum SS.mo ut suppleat de thesauro Ecclesiae, quatenus opus sit, pro Missis celebratis ut in casu. — SS.mus adprobavit, et gratiam benigne concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2086. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 128].

¹ Id est: « Absolvendi ab omnibus censuris etiam speciali modo in Bulla Apostolicae Sedis moderationi, diei 12 Octobris 1869 Romano Pontifici reservatis (Cf. N. 552), excepta absolutione complicitis in peccato turpi ».

1242.

S. C. S. Off., instr. 1 aug. 1900.

Coerentemente alla dottrina e prassi della Chiesa cattolica, la partecipazione esteriore (dei cattolici) alle onoranze funebri nel caso (della morte del proprio sovrano acattolico) dovrà limitarsi a quegli *atti di civile ossequio* che nelle circostanze del caso l'Ordinario del luogo può ritenere indispensabili per la deferenza dovuta al Principe ed al Governo, senza offendere il sentimento cattolico del paese, ed esclusa qualsiasi partecipazione di carattere rituale e religioso. In simili condizioni e con siffatte cautele si è talvolta dovuto tollerare il suono delle campane in segno esterno di pubblico lutto, ovvero l'assistenza dei membri del clero cattolico ai funerali del sovrano protestante, od anche la loro assistenza in corpo, fuori della propria chiesa, al passaggio del corteccio, sempre però *civilis honoris causa*, cioè senza indumenti sacri nè cerei nè preci, e quando non siavi, o possa rimuoversi lo scandalo dei fedeli.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2089].

1243.

S. C. S. Off., 8 aug. 1900.

Il Vescovo N. espone che gravi ragioni, non esclusa quella della lontananza dei luoghi, spesso non permettono che a ricevere il giuramento suppletorio pei matrimonii dei vaghi siano suddelegati i Vicarii foranei, tornando assai più opportuno che tale suddelegazione sia data al parroco o al vice-parroco del luogo. Supplica perciò che gli sia concessa tale facoltà non ostante che i parroci o i vice-parroci non possano forse riputarsi *personae insignes et idoneae*, a tenore della Istruzione del S. Ufficio del 21 Agosto 1670,¹ e come furono ritenuti i Vicarii foranei con risposta del S. Ufficio del 24 Febbraio 1847, al dubbio VII.² — E poichè il Vescovo supplicante si accinge a celebrare il Sinodo diocesano, ossequiosamente chiede se in detto Sinodo possa delegare abitualmente i parroci e i reggenti le parrocchie vacanti a ricevere siffatti giuramenti suppletorii.

R. Ad mentem: Mens est quod non expedit in Synodo dioecessana insertio, de qua in precibus. Ceterum Episcopus, utatur facultate biennali, quam habet ab hac Suprema Congregatione, vi cuius quemcumque parochum subdelegare potest ad iuramentum suppletorium recipiendum. — SS^{ms} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2090. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 373].

¹ Cf. N. 742.

² Cf. N. 900.

1244.

S. C. S. Off., 22 aug. 1900.

Nella Ordinazione del 9 Giugno 1900, in cui Tizio fu promosso al sacerdozio, fu omessa dal Vescovo ordinante e dai sacerdoti assistenti così la prima come la seconda imposizione delle mani benchè si fosse recitata la orazione *Oremus, fratres carissimi etc.* — Quando poi si giunse al *Communicantes* del Canone della Messa, il cerimoniere avvertì la omissione, ed il Vescovo, avvisatone, credette opportuno differire le accennate imposizioni a dopo la Comunione. Allora, e precisamente prima delle parole del Pontificale *Iam non dicam vos servos etc.* furono supplite tanto dal Vescovo ordinante quanto dai sacerdoti assistenti amendue le imposizioni delle mani, ripetendosi nel tempo stesso tutta e solamente l'orazione *Oremus, fratres carissimi etc.* Dopo ciò si riprese il rito alle parole *Iam non dicam vos servos* fino al termine. Si chiede se sia valida tale Ordinazione; e nel caso negativo che cosa debba farsi per rimanere tranquilli.

R. Ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto, quocumque die, facto verbo cum SS^{mo}, ut suppleat de thesauro Ecclesiae, quatenus opus sit, pro Missis celebratis ut in casu. — SS^{ms} adprobavit, et gratiam benigne concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2092. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 224, 225].

1245.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. lassien.), 22 aug. 1900.

Cum ob peculiare loci circumstantias impediri non expediat alumnorum schismaticorum ad scholas catholicas concursum, id eatenus tolerari posse meminere, quatenus ex huiusmodi promiscuitate et consortio nec schola desinat esse catholica, nec naturalis divinae legis iura pessumdari, aut catholicorum alumnorum mores et maxime fidem periclitari ullimode contingat. Quare, in primis, nullo pacto sinendum erit ut pro religiosa alumnorum schismaticorum institutione catechista schismaticus a catholicis scholarum moderatoribus deputetur, quamvis forte id sub tacita vel etiam expressa conditione fiat ut catechista schismaticus (quod multo minus a catechista catholico exigi posset) ea tantum tradat quae catholicae et schismaticae doctrinae sunt communia. Ne autem exinde schismaticorum et querimoniis ansa praebeatur, poterunt catholici moderatores hac super re passive se habere, tolerare nimirum ut alumni schismatici a catechistis schismaticis, propriis eorum expensis atque in loco, quantum fieri potest, a scholis catholicis separato instruantur, vel ut una cum catholicis doctrinam catholicam doceantur. Pariter permitti non potest, propter manifestum periculum cui catholici adolescentes exponerentur ut metaphysices vel ethices

aliaeve his similes scientiae aut disciplinae a magistris non catholicis tradantur: « auctoritas quippe praeceptorum, quae maxime in adolescentium animis valet (ut alias haec eadem S. C. adnotabat) ad ea omnia adprobanda quae in iis vident ex iisve audiunt, naturali quadam vi eos rapit, quo fit ut illorum erga religionem indifferentia, errores ipsi haereticales, catholicaeque religionis contemptus, venenato quodam halitu tenella pectora inficiat, extinctoque calore omni pietatis, penitus corrumpat ». ¹ E contra ad idiomata vel scientias naturales aut mathematicas aliasque, quae materiam a religione omnino distinctam habent, tradendas, acatholicos praeceptores sub catholicorum moderatorum vigilantia adhibere per se illicitum non est: siquidem igitur ob peculiare loci circumstantias vera id necessitas exigit, tolerari poterit ut, adhibitis debitis cautionibus ad omnia pericula a catholicis adolescentibus propulsanda, eorum opera uti valeas. — Quod demum spectat ad libros, de re scilicet profana, ab acatholicis conscriptos, urgente necessitate, iis uti per se non est prohibitum, dummodo tamen nullum contineant errorem, vel, si continebant, emendati fuerint. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2093].

1246.

S. C. S. Off., 5 sept. 1900.

Con decreto del dì 20 Aprile 1898 ² il S. Ufficio dichiarò che d'ora in poi tutte le facoltà abituali della S. Sede debbano dirigersi agli Ordinarii dei luoghi; e per Ordinarii vogliono intendersi i Vescovi, gli Amministratori, i Vicarii generali e capitolari ecc. Con altro decreto poi del 23 Giugno 1898 ³ lo stesso S. Ufficio concesse che anche le facoltà, date ai Vescovi antecedentemente al citato decreto del 20 Aprile 1898, si debbano intendere nel senso di quel decreto. Or si chiede di sapere se posteriormente al prefato decreto del 20 Aprile 1898 le facoltà concesse non all'Ordinario, ma nominatamente al Vescovo, debbano pure intendersi nel senso di detto decreto.

R. Affirmative. — SS^{ms} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2094. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 225].

1247.

S. C. S. Off., 5 sept. 1900.

Relate ad censurarum absolutionem Summo Pontifici reservatarum, S. C. R. et U. Inquisitionis, die 9 Novembris 1898 ⁴ sequentia decrevit: — « Quando neque confessarius neque poenitens epistolam ad S. Poenitentiarium mittere possunt, et durum sit poenitenti adire alium confessarium, in hoc

¹ Cf. N. 992.² Cf. N. 1198.³ Cf. Acta S. Sedis, vol. XXXI, p. 120.⁴ Cf. N. 1207.

« casu liceat confessario poenitentem absolvere etiam a casibus S. Sedi reservatis absque onere mittendi epistolam ». His statutis, Episcopus N. ad pedes S. V. provolutus, humiliter expostulat: An ut onus epistolam mittendi cesset, scribendi impedimentum adstringere debet confessarium simul et poenitentem; vel sufficiat, sicuti aliqui interpretati sunt, quod poenitens scribendi impar, eidem confessario a quo vi decret. 1886 ¹ et 1897 ² absolutus fuerit, se praesentare nequeat, et ipsi durum sit alium confessarium adire; licet confessarius absolvens, pro poenitente, epistolam ad S. Sedem mittere posset.

R. Negative ad primam partem; Affirmative ad secundam. — SS^{ms} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2095. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 226].

1248.

S. C. S. Off., 28 nov. 1900.

L'Arcivescovo N. espone che un prete buonissimo della propria diocesi, ma tormentato da scrupoli, dubitando della propria fede nell'atto della Ordinatione presbiterale, ricusò il suo consenso a ciascuna parte dell'Ordinazione, proponendo così: — « Affinchè io più tardi non abbia dubbio alcuno sulla invalidità di questa mia Ordinazione, dichiaro di non voler essere ordinato: la mia Ordinazione avrà luogo un'altra volta: non osando uscir di chiesa, ora farò solo che sembri ai miei compagni di essere ordinato ». Coerentemente a questa intenzione, non proferì le parole della consacrazione credendole essenziali alla validità dell'Ordinazione: non intese ricevere la potestà di rimettere i peccati: avendo solo subita la materiale imposizione delle mani del Vescovo ordinante; neppure intese di promettere obbedienza al Vescovo, volendolo poi fare un'altra volta, quando sarebbe di nuovo ordinato. Da fededegne informazioni intanto si ha che questi serbò condotta lodevolissima in tutto il tempo trascorso in seminario ed ardentemente desiderava il sacerdozio; che il dì dell'Ordinazione, vi andò di sua piena volontà, e che il dì seguente alla ordinazione confortato dal confessore a disprezzare lo scrupolo, celebrò la sua prima Messa. Stante tutto ciò l'umile oratore chiede se può considerarsi valida la detta Ordinatione.

R. Ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto quocumque die, facto verbo cum SS^{mo} ut suppleat de thesauro Ecclesiae, quatenus opus sit, pro Missis celebratis ut in casu. — SS^{ms} approbavit, ac gratiam benigne concessit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2096. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 373, 374].

¹ Cf. N. 1102.² Cf. N. 1187.

1249.

S. C. S. Off., 19 dec. 1900.

In casibus urgentioribus... (Decret. S. Officii 23 Iunii 1886)¹ dari potest absolutio a reservatis S. Sedi, sub poena tamen reincidentiae nisi absolutus infra mensem ad Sanctam Sedem recurrat, eius mandata suscepturus. Ubi tamen Episcopi facultatem habent delegatam absolvendi a praedictis reservatis, qualis solet ipsis concedi per quinquennale folium S. Congr. de Propaganda Fide (Form. X, sub n. 10) dubitatur de necessitate recursus immediati ad S. Sedem. Quaerit igitur Episcopus N. N., ad pedes Sanctitatis Vestrae humiliter provolutus:

1. Utrum sufficiat in casu absolutionis, ut supra, concessae recursus ad Episcopum facultate absolvendi instructum; et quatenus affirmative:
2. Utrum sufficiat etiam in casu eodem recursus ad Vicarium generalem Episcopi, tamquam ad Ordinarium facultatum episcopaliū absolvendi de iure participem.
3. Utrum generatim sufficiat recursus ad quemlibet sacerdotem habitualiter subdelegatum ab Ordinario ad absolvendum ab his papalibus reservatis, a quibus poenitens fuerit accidentaliter, ut supra, vi decreti S. Officii 1886 absolutus.

R. Ad 1. et 2. Affirmative, facto verbo cum Sanctissimo.

Ad 3. Negative. — SS^{ms} resolutionem E^morum ac R^morum Patrum ratam habuit et confirmavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2098. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 419, 420].

1250.

S. C. S. Off., instr. (ad Ep. Albaniae), 15 febr. 1901.

Iam inde ab anno 1895 a S. Congregatione de Propaganda Fide ad Supremum hoc Tribunal S. Officii remissae fuere preces Amplitudinum Vestrarum, in III Provinciale Synodum Scodrae congregatarum, quibus votum exprimebatur ut, ex benigna cap. VI, sess. XXIV, Ss. Concilii Tridentini interpretatione, authentice declararetur sufficere ad matrimonii inter raptam raptoremque validitatem, si mulier abducta, quamvis non omnino a raptore separata nec in loco tuto ac libero constituta, iuramento affirmat se libere illum in virum habere consentire.

Res iterum iterumque ad Eminentissimorum DD. Cardinalium Inquisitorum Generalium iudicium delata est, qui, omnibus quo par erat studio ac maturitate perpensis, in eam semper atque unanimiter sententiam iverunt, imploratam Tridentinae legis modo generali et absoluto relaxationem (huc

¹ Cf. N. 1102.

enim res recidit et non in simplicem, quantumvis latam, interpretationem) non expedire.

Quam E^morum Patrum resolutionem Amplitudines Vestrae facile intelligent, siquidem paullisper in animum revocaverint duplex, ut plurimum, in violentibus huiusmodi mulierum abductionibus impedimentum distinguendum esse, alterum scilicet *ex capite vis et metus*, quod reapse consensum afficit quodque proinde in ipso iure naturali fundamentum habet: alterum ex iure positivo Tridentino seu *raptus simpliciter*, quod matrimonium irritat, tum ex praesumptione non consensus, cum in odium tanti facinoris.

Iamvero cum super priore, quoties adsit, nullus dispensationi sit locus, totus in eo quaestionis cardo vertitur num, ob peculiare istorum locorum circumstantias, Tridentinam legem relaxari expediat, quatenus absit; quodcumque scilicet, ut in precibus exprimitur, mulier abducta, etsi loco haud reddita tuto, de proprio libero consensu per iuramentum fidem faciat.

Et vere equidem lectu horribilia sunt quae de raptuum istis in regionibus frequentia, de atrocibus eorum consummationis circumstantiis, deque gravissimis incommodis immo et proximo vitae discrimine, in quo infelix rapta eiusque propinqui quam saepissime incidunt, ni in matrimonium cum raptore, adhuc sub immediata vel mediata eius potestate constituta, ipsa consentiāt, Amplitudines Vestrae retulerunt. Verumtamen haec omnia, si res subtilius inspiciatur, potiusquam legis Tridentinae relaxationem, eius confirmationem suadent. Ad hos enim praecise convellendos abusos et barbaros mores extirpandos Ss. Concilium eiusmodi impedimentum invexisse constat. Quare ipsi modo impedimento pro istis regionibus generatim derogare idem esset ac qui deplorantur abusos indirectim quodammodo confirmare, ampliorem eis viam sternere et recognitam a Sanctis Tridentinis Patribus huius remedii efficaciam in dubium revocare.

Quod autem remedium a Vestris Amplitudinibus proponitur iuramenti ex parte mulieris raptae adhuc sub raptoris potestate constitutae, aliquibus in casibus haud indubium de absentia vis et metus deque ipsius mulieris vere libero consensu praeberet argumentum. Siquidem enim vim et metum abductam mulierem ad exprimendum exterius suum in matrimonium cum raptore consensum, refragante interius voluntate, inducere posse rationabiliter timetur; cur et non aequè rationabiliter timeatur ne eam ad propriam assertionem etiam iuramento firmandam compellat? Dum igitur, ex una parte, manifesto mulier exponeretur peierandi periculo; certum, ex altera, legi Tridentinae vulnus inferretur.

Haec tamen omnia de normali atque ut ita dicam, theoretica legi Tridentinae derogatione dicta intelligantur; quod enim ad casus practicos attinet, nihil prohibet quominus, si et de raptae vere libero consensu quodcumque certo constet, et sufficientia ad dispensandum motiva praesto sint, eidem per dispensationem succurratur. At in re tanti momenti, praesertim ne ex nimia huiusmodi dispensationis obtinendae facilitate sanctissima lex Tridentina vilescat, iudicium S. Sedi omnino reservari convenit; ad quam proinde toties, quoties, omnibus expositis casus adiunctis, Amplitudines Vestrae recursum habere non dedignabuntur. Interim vero S. Sedes plane

confidit Amplitudines Vestras, pro ea qua praestant pastoralis sollicitudine atque animarum zelo, omne studium omnemque curam adhibituras fore, ut, sive in catecheticis collationibus, sive in concionibus ad populum habendis, sive etiam per extraordinarias sacras missiones aliove quovis opportuni modo, de infandi huius criminis nedum morali sed materiali quoque foeditate, deque gravissimis aeque ac iustissimis tam ab ecclesiasticis quam a civilibus in fontes latis poenis fideles edoceantur. Quod enim et parentes proprias filias, haud requisito ipsarum consensu, immo non raro ipsis contradicentibus ac, veluti de vilibus ageretur iumentis, pacta mercede, sub barbaris sanctionibus despondeant, et raptores in imbelles puellulas omni humano auxilio destitutas propria vi abutantur, non solum coram Deo turpissimum, sed etiam coram humana societate quam maxime indecorum esse nemo sanae mentis non videt. Ad quem finem valde etiam opportunum ducitur ut publicum in singulis parocciis feratur edictum, quo et parentum turpis mercatus et raptorum effrenis audacia digno stigmate inuratur, ac decretae in hos poenae, publica excommunicatione non excepta, solemniter edicantur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2101. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 547-549].

1251.

S. C. S. Off., 27 mart. 1901.

1. Quoad matrimonia quae in Galliis, seu in locis ubi promulgatum est decretum « *Tametsi* », ¹ contrahuntur coram paroco et duobus testibus, (quaeritur) num liceat appellationem ex officio omittere, quum ex actis evidenter concludi potest parochum non fuisse proprium, et nullam delegationem datam fuisse ab Ordinario vel paroco proprio alterutrius contrahentium.
2. Quoad matrimonia quae a catholicis, domicilium retinentibus in loco ubi decretum « *Tametsi* » observatur, contrahuntur in loco ubi idem decretum non viget, quin ibi acquisierint domicilium vel quasi-domicilium, num solemnitates processus matrimonialis stricte servandae sint quando evidenter constat eos contraxisse in fraudem legis et praesertim in fraudem legis civilis.
3. Num saltem habito processu cum requisitis solemnitatibus, dataque nullitatis evidentiā, defensor matrimonii possit abstinere ab appellatione ex officio.
4. Tandem num sufficiat processus summarius, et omitti possit appellatio, quoties matrimonium contractum est coram ministello acatholico, vel coram uno magistratu civili.

R. Provisum per decretum S. R. et U. Inquisitionis 5 Iunii 1889, ² quod intelligendum est tantum de causis, in quibus certo et evidenter con-

¹ Conc. Trident., sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.
² Cf. N. 1118.

stet de impedimentis, de quibus agitur; quae certitudo si desit, a defensore vinculi matrimonialis ad secundam instantiam procedendum erit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2105. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 756-758].

1252.

S. C. S. Off., 1 maii 1901.

Delatis ad Supremam Congregationem S. Officii supplicibus litteris, una cum nonnullis precandi formulis, pro adprobatione devotionis erga SS^mam Animam D. N. I. C. E^mi DD. Cardinales Inquisitores Generales decreverunt: « Publicentur decreta condemnatoria devotionis, de qua sermo ». Haec decreta sunt sequentia:

1. Cum a S. Rituum Congregatione nonnulla ad S. Officium remissa fuissent circa devotionem erga SS^mam Animam D. N. I. C., fer. IV, die 10 Martii 1875 decretum fuit: « Providendum ne in publico Ecclesiae cultu, praetextu devotionis erga SS^mam Animam Christi, improbandae novitates in imaginibus et precationum formulis aliisque rebus sacris irrepant aut, inconsulta S. Sede, quidquam novi inducatur, maxime si deriventur ex revelationibus aut visionibus nec examinatis nec adprobatis. In scriptis vero ad S. Rituum Congregationem missis nonnulla reperiri minime probanda, sine quorum emendatione permittendum non esse ut illa in vulgus edantur ».

2. Anno 1883, exhibitis precibus pro foundatione Instituti pro adoratione Animae SS^mae D. N. I. C., fer. IV, die 10 Maii eiusdem anni, iidem E^mi Patres decretum tulere: « S. Congregatio precibus respondet: Negative. Idque scribendum Episcopo, qui retrahat indulgentias adfixas orationibus et cui-libet earum verbo, fidemque non adhibeat revelationibus, de quibus agitur; et communicetur Episcopo decretum latum anno 1875 ».

3. Tandem eodem anno eademque fer. IV ad examen vocata quadam precandi formula Animae Iesu Christi, E^mi Patres eam emendandam mandarunt, et communicandum Episcopo, qui eam probaverat, decretum supra relatum.

Quae omnia in solita audientia a SS^mo D. Leone Pp. XIII adprobata et confirmata fuere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2107. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIII, p. 758, 759].

1253.

S. C. S. Off., 8 maii 1901.

1. Se dopo la Costituzione Apostolica *Ubi primum* del 2 Ottobre 1898 ¹ e la declaratoria di essa, riportata in *Augustana* del 10 Agosto 1899 ², possa continuarsi dalla S. C. de Prop. Fide a concedere, come per lo innanzi,

¹ Cf. Leonis XIII Acta, vol. XVIII, p. 161-172.

² Cf. Acta S. Sedis, vol. XXXII, p. 185-188.

agli Ordinari delle Missioni da essa dipendenti le facoltà di erigere le Confraternite o Pie Unioni del SS. Rosario colle rispettive indulgenze accordate dai Sommi Pontefici.

Et quatenus affirmative:

2. Se agli Ordinari che ne vengono rivestiti sia pur necessaria per usarne validamente, una speciale autorizzazione del P. Generale dei Domenicani.

R. Ad 1. Negative; seu soli Magistro Generali Ordinis Praedicatorum vel eius vicesgerenti competere erectionem Confraternitatum, vel etiam Piarum Unionum a SS. Rosario nuncupatarum; ideoque a nullo alio valide erigi posse, etiam cum solis indulgentiis Confraternitatibus et Pii Unionibus in genere a S. Sede concessis, vel concedi solitis. Et corrigantur Formulae.

Ad 2. Provisum in 1. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2109. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXV, p. 574].

1254.

S. C. S. Off., decr. 15 maii 1901.

Uti pluries a Summis Pontificibus sancitum est, in rebus ad S. Officium spectantibus nullo modo ad Superiores Regulares pertinere subditorum suorum causas agnoscere, nulloque proinde titulo aut praetextu posse eos vel debere, nisi de expresse S. Congregationis mandato, de his inquirere, denunciationes recipere, testes interrogare, reos excutere, iudicium instituere, sententiam ferre, aut alia quavis ratione vel modo in eis sese immiscere vel manus apponere: sed quos Religiosi viri ex suis subditis vel confratribus vel etiam superioribus huiusmodi criminum (praesertim quod ad abusum sacramentalis Confessionis spectat) reos vel suspectos noverint, strictim teneri, absque ulla cum aliis quibuscumque communicatione, nulla petita venia, nullaque fraterna correptione aut monitione premissa, eos S. Officio aut locorum Ordinariis incunctanter denunciare. Ne vero sanctissimae hae leges ex ignorantia, vel malitia (quod Deus avertat) negligi aut infringi contingat, Superioribus grave onus incumbere eas, quo opportuniore putaverint modo, ad subditorum suorum certam et distinctam identidem deferre notitiam, eorumque ab eis plenam observantiam urgere.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2112. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIV, p. 383, 384].

1255.

S. C. S. Off., 22 maii 1901.

Archiepiscopus N. exponit: In regionibus nostris admodum difficile est verum et genuinum vinum pro SS^{mo} Missae Sacrificio mihi comparare. Fidi namque debeo mercatoribus extraneis et ignotis, qui aliquando iam non genuina merce defraudarunt. Nunc ab aliquo tempore in ipsa civitate N.

quidam vir ex uvis nostrae regionis vinum parare coepit. Sed, cum haec uva egentissima sit materia saccharina, et consequenter vinum inde proveniens non multum *alcohol* contineat, curatione aliqua opus est, ut vinum elevetur ad illum gradum *alcoholicitatis*, quem eius conservatio requirit. Hunc in finem laudatus vir methodum evaporationis musti adhibere proponit ad vinum pro SS^{mo} Sacrificio parandum, ea quidem ratione ut liquor ex uvis expressus, ad dimidium decoctus, vinum producat quod 14 vel 16 gradus *alcohol* habeat. *Quaer.*: — Utrum licitum sit ad Sanctissimum Missae Sacrificium offerendum huiusmodi vino uti?

R. *Detur Decretum diei 5 Augusti 1896, quod sonat*: « Utrum licitum sit ad S. Missae Sacrificium conficiendum uti vino ex musto obtento, quod ante fermentationem vinosam per evaporationem igneam condensatum est? — Resp.: Licere, dummodo decoctio huiusmodi fermentationem *alcoholicam* haud excludat ipsaque fermentatio naturaliter obtineri possit et de facto obtineatur ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2113. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIV, p. 256].

1256.

S. C. S. Off., 21 aug. 1901.

Archiepiscopus Ultraiectensis exponit quae sequuntur: Plures medici in nosocomiis aut alibi, casu necessitatis, infantes, praecipue in utero matris, baptizare solent aqua cum hydrargyro bichlorato corrosivo (gallice: *chloride de mercure*) permixta. Componitur fere haec aqua solutione unius partis huius chlorati hydrargyrici in mille partibus aquae; eaque solutione aquae potio venefica est. Ratio autem cur hac mixtura utantur, est, ne matris uterus morbo afficiatur. *Quaeritur*:

1. Estne baptisma, cum huiusmodi aqua administratum, certo an dubie validum?

2. Estne licitum, ad omne morbi periculum vitandum, huiusmodi aqua sacramentum Baptismatis administrare?

3. Licetne etiam tum hac aqua uti, quando sine ullo morbi periculo aqua pura adhiberi potest?

R. Ad 1. Providebitur in 2.

Ad 2. Licere, ubi verum adest morbi periculum.

Ad 3. Negative. — SS^{mus} adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2121. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIV, p. 319, 320].

¹ Cf. N. 1183.

1257.

S. C. S. Off., litt. encycl. 30 aug. 1901.

Pluries et variis ex locis Supremae huic Congregationi S. Officii dubia proposita sunt circa materiam (panem et vinum) SS^mi Eucharistici Sacramenti. Cum enim inhonestorum quorundam mercatorum eo iam malitia pervenerit, ut farinas triticeas aliarum tum vegetalium tum etiam mineralium substantiarum admixtione adulterare, vinaque vel ex toto vel ex parte haud ex genimine vitis conficere passim non vereantur, cumque non raro difficile admodum sit, vel ipsis chimices peritis, huiusmodi fraudes agnoscere; non immerito dubitatum est, num ad licitam, imo et validam consecrationem, farinae vel hostiae vinaque quae sunt in commercio, tuto adhiberi valeant.

Cum res, ut patet, maximi sit momenti et, ceterum, de farinarum vinorumque frequentibus adulterationibus dubitari nequeat; E^mi DD. Cardinales Inquisitores Generales pastorem Reverendissimorum DD. Ordinariorum sollicitudinem excitandam censuerunt ut, accuratis institutis investigationibus, si quos abusus irrepsisse compererint, funditus convellere satagant, ac diligenter caveant ne quid in posterum in propriis ditionibus fiat quod a latis nedum circa naturam sed et circa conservationem Sacrarum Specierum dispositionibus, quae a probatis auctoribus traduntur, quaeque praesertim in Rubricis Missali Romano praepositis continentur, quomodocumque sit absonum. Quoties vero de venalium farinarum vel hostiarum vinorumque genuinitate rationabile adsit dubium, sacerdotes sibi subditos ab eorum usu in conficiendo SS^mo Altaris Sacramento omnino prohibeant, eosque practica rationem doceant genuinam materiam sibi comparandi. Quod demum spectat ad Missas dubia materia antehac forte celebratas, ad S. Congregationem recurrant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2122. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIV, p. 318, 319].

1258.

S. C. S. Off., 13 dec. 1901.

Se nel decreto in data 9 Aprile 1900¹ intorno alla facoltà di ascoltare in mare le confessioni dei naviganti per parte dei sacerdoti connaviganti autorizzati a confessare dai propri Ordinari, si dovessero intendere compresi anche i sacerdoti autorizzati ad ascoltare le confessioni dai Superiori delle Caroline, i quali non hanno il titolo di *Prefetti*, benchè abbiano peraltro giurisdizione con territorio separato.

R. In casu comprehendit. — SS^mus approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2127].

¹ Cf. N. 1238.

1259.

S. C. S. Off. (Vic. Ap. Hong-Kong), 7 maii 1902.

Nell'Ordinazione di due preti, nella prima imposizione delle mani del Vescovo sul capo degli ordinandi, per dimenticanza, non vi fu tatto corporale; questa dimenticanza fu avvertita da uno dei preti assistenti che ne fece avvertito il Vescovo solo dopo l'Ordinazione... (Si domanda): Se l'Ordinazione si deve ripetere dal principio come sta nel Pontificale, o se basta incominciare dall'imposizione delle mani.

R. Sacram Ordinationem, de qua sermo, iterandam esse secreto sub conditione quocumque anni tempore, et supplicandum SS^mo ut supplere dignetur de thesauro Ecclesiae pro Missis hucusque celebratis, quatenus opus sit. — SS^mus approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2140].

1260.

S. C. S. Off. (Chen-si Merid.), 27 aug. 1902.

Nell'accusa fatta contro i rei e fautori del massacro avvenuto nel Vicariato Chen-si Merid. prima tra le condizioni per l'accomodamento di quella lite venne imposta ed inculcata per esemplare punizione la pena di morte di sette fra i rei riconosciuti come primari istigatori ed esecutori del doloroso massacro. Sei sono stati già decapitati; il settimo è fuggito, perciò si continua la causa verso di lui. Dietro questo fatto venne agitata tra i missionari la questione:

1. Se si fosse da loro incorsa o no l'irregolarità, se non proprio *ex delicto* almeno *ex defectu lenitatis*.

2. Se si potesse da loro continuare la lite contro il settimo fuggitivo.

3. Se nel caso di eventualità (peraltro facile a ripetersi) avvenisse qualche fatto somigliante, si dovesse avere per lecito il procedere o no in tali cause come sopra.

Il Vic. Ap. domanda che debba in caso farsi ed opinarsi.

R. Ad 1. Negative quoad utramque partem. — Ad 2. Tantum si fuerit necessarium ad resarcienda damna, aut ad alios compescendos ne similia audeant, Affirmative; secus, Negative. — Ad 3. Affirmative in iisdem adiunctis.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2150].

1261.

S. C. S. Off., 3 dec. 1902.

In C. Generali S. R. et Univ. Inquisitionis proposito dubio: « Utrum in formulis, quibus concedi solet facultas dispensandi super impedimento cognationis spiritualis, comprehendatur casus cognationis spiritualis inter

baptizantem et baptizatum, in iisdem formulis non praevisus»: Eñi ac Rñi DD. Cardinales Inquisitores Generales respondendum decreverunt: Negative; seu non posse qui concessa per praedictas formulas facultate gaudent, super impedimento cognationis spiritualis inter baptizantem et baptizatum dispensare; idque communicandum cum omnibus quorum interesse queat, atque in posterum expresse in formulis edicendum. Si quae vero matrimonia cum huiusmodi dispensatione, vi earumdem formularum concessa forte hucusque contracta fuerint: ad omnem circa eorum valorem quaestionem dirimendam, supplicandum SSmo, ut eadem in radice sanata declarare dignetur.

Et sequenti feria VI, die 5 eiusdem mensis in solita audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, SSms D. N. D. Leo divina providentia PP. XIII relata Sibi Eñorum Patrum resolutionem adprobare, et pro sanatione in radice iuxta eorum Eñorum Patrum suffragia benigne annuere dignatus est. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2152. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXV, p. 573, 574].

1262.

S. C. S. Off., 10 dec. 1902.

Cautionibus ab Ecclesia requisitis de conditionibus implendis (in matrimoniis mixtis) ad hunc usque diem scriptis satisfactum est. Attamen magna oritur difficultas pro obtinendis hisce cautionibus, quando mulier catholica matrimonium inire intendit cum milite acatholico in gradu saltem maiore constituto. Viget enim in N... regionibus decretum regium sub gravibus poenis prohibens quominus milites ullas cautiones praestent per litteras reversales, sive iuramentum, sive per simplicem promissionem. Quare ad pedes Sanctitatis Vestrae provolutus Ordinarius N. directionem certam hisce in casibus expostulat, et quidem quaerit:

1. An ab impedimento mixtae religionis dispensari possit, si pars acatholica (quaecumque est) cautiones requisitas per litteras reversales, sive per iuramentum, sive per promissionem saltem omnimode recuset.
2. An sufficiat assertio partis catholicae sub iuramento data, partem acatholicam de conditionibus implendis sibi fidem praestitisse.
3. An permitti possit, ut ante vel post matrimonium pars catholica etiam coram ministello acatholico ad praestandum consensum matrimoniale se sistat, si pars catholica in scriptis declaraverit mere passive se gerere et nullo modo ritui protestantico adhaerere velle.

R. Ad 1. Negative, et detur Instructio 15 Novembris 1858.¹

Ad 2. Per se et generatim negative, et ad mentem. Mens est: Quod si in aliquo casu extraordinario talia concurrant adiuncta, ut Episcopus valeat sibi comparare moralem certitudinem tam de huiusmodi cautionum sinceritate pro praesenti, quam de earum adimplemento pro futuro, specialesque

¹ Cf. Acta Pii IX, vol. III, p. 28-33.

omnino adsint rationes impediennes ne consueto modo cautiones praestentur, ipsius conscientiae et prudentiae. Caeteroquin non obstante decreto regio, opportuna exhibeantur in scriptis cautiones, sicut hucusque factum est; neque detur dispensatio nisi Episcopus moraliter certus sit eas impletum iri.

Ad 3. Negative, et detur Instructio 17 Februarii 1864.¹ — SSms approbavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2155. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 164, 165].

1263.

S. C. S. Off., 4 mart. 1903.

Episcopus SSmae Conceptionis de Chile ad pedes S. V. provolutus exponit, quod in sua dioecesi, in qua decies centena millia hominum numerantur, non potest ipse administrare omnibus christifidelibus sacramentum Confirmationis; quapropter S. V. orat, ut sibi concedat facultatem benevisum sacerdotem delegandi, qui intra limites suae dioecesis dictum sacramentum conferre valeat.

R. Iuxta decretum 9 Maii 1888, quod ita se habet: «Supplicandum SSmo pro facultate subdelegandi unum vel alterum presbyterum, concedenda per Sacram Congr. Negotiis Ecclesiasticis Extraordinariis praepositam non solum Episcopis petentibus, sed etiam aliis qui in similibus circumstantiis reperiantur, durante eorum munere».

Sequenti vero Fer. V, die 5 eiusdem mensis et anni, SSms D. N. Leo Pp. XIII, per facultates Eño Card. huius S. C. Secretario impertitas, resolutionem EE. ac RR. Patrum adprobare dignatus est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2161. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 115].

1264.

S. C. S. Off. (Africae), 18 mart. 1903.

1. An quando ignoratur aetas iuenculae quae matrimonium inire cupit, possit et debeat parochus vel missionarius confidere illius exterioribus signis, praesertim quoad conformationem pectoris etc?

2. In casu vero quo praedicta pubertatis signa deficient, et aetas ignoratur, matrimonium iam initum considerare potest et debet ut invalidum, aut ad minus uti dubium?

R. Ad 1. Affirmative, et ad mentem. — Mens est quod missionarii puellas, de quibus in casu, ad matrimonium non admittant, nisi postquam Ordinarius vel Vicarius Ap. ex prudenti iudicio compertum habeat eas nobiles existere, ac proinde malitiam in illis aetatem supplere declaret.

¹ Cf. N. 976.

Ad 2. Ut proponitur, negative; ideoque si aliquis huius generis matrimonii casus missionariis occurrerit, illud nullum nequaquam declaretur, nisi prius a Vicario Ap. confecto processu, indubiis probationibus puellam, de qua agitur quaestio, ante duodecimum aetatis suae annum, iugali vinculo fuisse sociatam, et in ea, tempore quo nuptui data fuit, revera malitiam non supplevisse aetatem certo constet. Aut si de matrimonio ageretur quod a puella, antequam christianae religioni nomen daret, fuit celebratum, nullum non pronuncietur, nisi prius missionarii, iisdem supranotatis probationibus, certiores fiant, puellam illam, dum huiusmodi nuptias contraxit, non fuisse capacem. — Et detur decretum de die 10 Decembris 1885,¹ relatum in Collectanea S. Cong. de Prop. Fide.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2165. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 116, 117].

1265.

S. C. S. Off., 24 mart. 1903.

Sulla domanda del Pref. Ap. del Niger Superiore diretta ad avere istruzioni circa la linea di condotta da tenersi dai missionari di fronte ad una nuova legge, sancita nel 1900 dal governo inglese per quella regione, nella quale si dispone che nessun ministro di religione possa congiungere i suditi in matrimonio senza licenza in iscritto del commissario del governo.

R. Detur responsum iam datum ad Vic. Ap. Iamaicae die 12 Ian. 1881.²
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2166].

1266.

S. C. S. Off. (Colonien.), 23 iun. 1903.

1. Num in omnibus causis matrimonialibus, in quibus de validitate matrimonii agitur, praeter forum domicilii mariti, etiam forum contractus et forum connexionis sive continentiae tanquam sufficiens sit habendum; et quatenus affirmative:

2. Num aliquis ordo sit servandus, ita ut prae ceteris Ordinariis, quibus ratione contractus vel continentiae procedere fas sit, is Episcopus sit competens et processum instruere debeat, in cuius dioecesi maritus domicilium habeat.

R. Standum Instructioni pro Statibus Foederatis Americae anno 1883 editae³ et decreto S. O. anno 1891 ad dioeceses Regni Borussici extensae, ac responsioni ad I. in decreto S. O. lato fer. V, loco IV, die 30 Iunii 1892.⁴

¹ Cf. N. 1097.

² Cf. N. 1069.

³ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1587.

⁴ Cf. N. 1157.

quae ita se habet: — « Coniuges in causis mixtarum nuptiarum subsunt Episcopo, in cuius dioecesi pars catholica domicilium habet; et quando ambo sint catholici, quia pars haeretica in Ecclesiae sinum reversa sit, subsunt Episcopo, in cuius dioecesi domicilium habet maritus ». Quando vero agitur de matrimonio mixto contrahendo cum haeretico separato per divortii sententiam tribunalis civilis ab haeretica, erit Episcopus domicilii partis catholicae, ad quem spectat iudicare an contrahentes gaudeant status libertate.

SSm̃us per facultates Esm̃o Card. Secretario largitas, resolutionem Esm̃orum adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2170. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 165, 166].

1267.

S. C. S. Off., 8 iul. 1903.

Utrum per litteras diei 20 Februarii 1888,¹ quibus locorum Ordinariis facultas conceditur dispensandi aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos super impedimentis matrimonium iure ecclesiastico dirimentibus, firmis conditionibus et exceptionibus in iisdem litteris expressis, ac per posteriores litteras diei 1 Martii 1889,² quibus declaratur huiusmodi facultatem parochis subdelegari posse, intelligatur concessa etiam facultas declarandi ac nunciandi legitimam prolem spuriam, forsitan a concubinariis, vigore dictae facultatis dispensandis, susceptam, prout a S. Sede in singulis casibus particularibus dispensationum matrimonialium concedi solet; — an contra pro susceptae prolis legitimatione necesse sit novam gratiam a S. Sede postea impetrare.

R. Affirmative quoad primam partem, excepta prole adulterina et prole proveniente a personis Ordine sacro aut solemnī professione religiosa ligatis, facto verbo cum SSm̃o. — Quoad secundam partem, provisum in prima.

SSm̃us per facultates Esm̃o Cardinali huius S. C. Secretario impertitas, resolutionem EE. ac RR. Patrum adprobare dignatus est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2171. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 118].

1268.

S. C. S. Off., 15 iul. 1903.

Prior quidam Ordinis Cisterciensium, Abbas titularis, tonsuram et Ordines minores contulit cuidam fratri in suo monasterio degenti, obtenta in casu ab Archiepiscopo oratore opportuna delegatione. Nunc vero sibi inno-

¹ Cf. N. 1109.

² Cf. N. 1113.

tuit non posse Abbatem titularem gaudere praedicta facultate, et proinde implorat benignam sanationem.

R. Repetendam in casu Ordinationem ex integro a collatione sacrae Tonsurae inclusive.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2172. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 167].

1269.

S. C. S. Off., litt. (ad Archiep. S. Iacobi de Chile),
3 aug. 1903.

Quaerebat Ampl. Tua num pro licito habendum esset parvas imagines chartaceas B. M. V. in aqua liquefactas vel ad modum pillulae involutas, ad sanitatem impetrandam, deglutire. — Re ad examen vocata, in conventu habito die 29 Iulii p. p., Sacra haec Suprema Congregatio S. Officii, durante vacatione S. Sedis Apostolicae specialiter delegata, respondendum decrevit: « Dummodo vana omnis observantia, et periculum in ipsam incidendi removeatur, licere ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2173. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 237].

1270.

S. C. S. Off., 2 mart. 1904.

S. C. declaravit: Matrimonium contractum cum impedimento iuris naturalis vel divini non posse sanari in radice.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2188].

1271.

S. C. S. Off., 14 apr. 1904.

Vicarius Apostolicus Insularum Gilberts in Oceania, ad Pedes S. V. provolutus, quaedam dubia solvenda proponit circa validitatem duarum formarum Baptismatis in lingua vernacula illarum Insularum. Tota difficultas in eo sita est, quod cum lingua Gilbertana nullum verbum habeat ad exprimendam ideam sanctitatis, verbum aliquod accommodari debuit ad designandum Spiritum Sanctum in forma vernacula, qua utuntur catechistae in collatione Baptismatis. In prima formula *Spiritus Sanctus* exprimitur per *Tamnei-ave-Navirvi*, literaliter *Spiritus Bonus*. In secunda vero per *Tamnei-Tapu*, literaliter *Spiritus Sacer* seu potius *Sacratu*. Hisce positis quaeritur:

I. Quenam ex his duabus formulis in futuro adhibenda erit a catechistis in collatione Baptismatis?

II. Et quatenus invalidae reperiuntur, an his formulis baptizati rebaptizandi sint absolute aut sub conditione?

Feria IV, die 13 Aprilis 1904.

In Congregatione Generali S. R. et U. Inquisitionis coram Em̃is ac Rm̃is Dñis Cardinalibus Generalibus Inquisitoribus habita, propositis praedictis dubiis, praehabitoque Rm̃orum DD. Consultorum voto, iidem Em̃i ac Rm̃i Patres respondendum mandarunt:

Ad I. Baptizatos cum alterutra ex subiectis formulis non esse inquietandos.

Ad II. Catechistas rite instruendos esse ut, seposita quacumque altera formula, in collatione baptismatis sola utantur formula pag. 50: « I papetitoiko n avan te Tama, ao te Rati, ao te Tamnei — ave-Ravi-roi », in catechismo ipsis tradita, circa quam nihil innovetur. Missionarii vero in collatione baptismi forma latina semper utantur, nunquam vernacula.

Sequenti vero feria V, die 14 eiusdem mensis et anni, in solita Audientia SSm̃i D. N. Pii divina providentia PP. X a R. P. D. Adessore habita, SSm̃us resolutionem Em̃orum ac Rm̃orum Patrum adprobavit.

[Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 162, 163].

1272.

S. C. S. Off., 1 iun. 1904.

Em̃i ac Rm̃i Patres respondendum mandarunt:

Dispensationes in casibus particularibus Ordinario commissas, et de eius speciali mandato, absque tamen auctorizatione S. Sedis, ab aliis executioni demandatas, non sustineri.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2194. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 163-165].

1273.

S. C. S. Off., ep. 11 aug. 1904.¹

Con lettera de' 22 Febbraio di quest'anno, diretta all'Em̃o e Rm̃o Signor Card. Segretario di questa Suprema, la S. V. domandava se sia lecito usare nel S. Sacrificio della Messa acque naturali potabili, ma acidule, gassose od alcaline.

Per sua quiete mi affretto risponderle che non vi sono serie ragioni di dubitare in contrario.

Le auguro da Dio ogni bene etc.

GIAMBATTISTA LUGARI, Assessore del S. O.

[Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 238].

¹ All'Illm̃o e Rm̃o Mons. Vescovo di Anglona e Tursi.

1274.

S. C. S. Off., 1 sept. 1904.

Supremae huic S. R. et U. Inquisitionis Congregationi propositum fuit enodandum sequens dubium:

An dispositiones, quibus cavetur ne clerici servitio militari subiecti promoveantur ad Ordines Maiores ante expletum ipsum servitium militare, sint praeceptivae, vel tantum directivae?

Porro in Congregatione generali coram Eñis et Rñis Dñis Cardinalibus Generalibus Inquisitoribus habita, ad praedictum dubium, praehabito Rñorum Dñorum Consultorum voto, iidem Eñi ac Rñi Patres respondendum mandarunt: *Affirmative ad primam partem: Negative ad secundam.*

Sequenti vero feria V, die 1 Septembris 1904, in solita Audientia SSñi D. N. Pii Div. Prov. PP. X a R. P. D. Adessore habita, SSñus resolutionem Eñorum ac Rñorum Patrum adprobavit.

[Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 238, 239].

1275.

S. C. S. Off., decr. 23 aug. 1905.

In Congregatione generali S. R. et U. Inquisitionis Eñi ac Rñi Dñi decreverunt:

Sacerdotes quoscumque maritimum iter arripientes, dummodo vel a proprio Ordinario, ex cuius dioecesi discedunt, vel ab Ordinario portus, in quo in navim conscendunt, vel etiam ab Ordinario portus cuiuslibet intermedii, per quem in itinere transeunt, sacramentales confessiones excipiendi, quia digni scilicet, atque idonei recogniti ad tramitem Conc. Trident., *sess. XXIII, cap. XV, de Ref.*, facultatem habeant vel obtineant; posse toto itinere maritimo durante, sed in navi tantum, quorumcumque fidelium secum navigantium confessiones excipere, quamvis inter ipsum iter navis transeat, vel etiam aliquandiu consistat diversis in locis diversorum Ordinariarum iurisdictioni subiectis. — SSñus adprobavit

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 476 nota 1. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 24].

1276.

S. C. S. Off., 24 ian. 1906.

Vicarius Ap. Sophiae et Philippopolis in Bulgaria ad pedes Sanctitatis Tuae provolutus humillime exponit quae sequuntur; Sophiae Sorores quaedam religiosae Institutum puellarum (Pensionat) dirigunt, in quo cum catholicis etiam schismatica admittuntur. Mos invaluit ut in functionibus eccle-

siasticis ac praesertim in expositione ac benedictione cum Sanctissimo, uti etiam ante et post illam, puellae schismaticae una cum catholicis in ecclesia parochiali canant. Unde petit orator an hic usus tolerari possit, habitis sub oculis sequentibus animadversionibus:

1. Agitur de loco in quo numerus catholicorum, relate ad schismaticos, est valde exiguus.

2. Nullum adest periculum scandali, namque idem usus servatur in fere omnibus Orientis regionibus.

3. Adest contra spes conversionis acatholicorum.

4. Durum esset Sororibus, quae Institutum dirigunt, puellis schismaticis sponte ac lubenter in ecclesia cum catholicis cantantibus silentium imponere.

5. Denique eadem puellae schismaticae, utpote bona fide in schismate viventes, non videntur uti excommunicatae esse habendae.

R. Eñi Patres, attentis peculiaribus circumstantiis in casu concurrentibus, respondendum mandarunt: — Prout exponitur a Vicario Ap. Sophiae et Philippopolis, tolerari posse. — In sequenti vero fer. V eiusdem mensis et anni, in solita audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita facta de his SSñis D. N. Pio Pp. X relatione, Sanctitas Sua resolutionem Eñorum Patrum adprobavit et confirmavit. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2227. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 269, 270].

1277.

S. C. S. Off., 25 apr. 1906.

Cum huic Supremae S. Congr. quaesitum fuerit, ut unica determinaretur formula brevis in administratione sacramenti Extremae Unctionis in casu mortis imminenti, Eñi ac Rñi Patres Generales Inquisitores, maturime re expensa, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, decreverunt: In casu verae necessitatis sufficere formam: *Per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti. Amen.* — SSñus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2233. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIX, p. 273, 274].

1278.

S. C. S. Off., 22 aug. 1906.

Inter facultates apostolicas Ordinariis Statuum Foed. Amer. Sept. ad quinquennium nunc concedi solitas, reperitur etiam (*Form. D. art. VI*) sequens: *Sanandi in radice matrimonia contracta quando comperitur adfuisse impedimentum dirimens super quo, ex Apostolicae Sedis indulto, dispensare ipse possit magnumque fore incommodum requirendi a parte innoxia renovationem consensus, monita tamen parte conscia impediendi de effectu huius sanationis.* Cum autem pluribus iisque gravis momenti controversiis quoad rectam eius

interpretationem, dicta facultas ansam praeberit et adhuc praebeat, sequentia dubia pro opportuna enodatione proponuntur:

1. Quomodo intelligi debet expressio: «*Super quo, ex Apostolicae Sedis indulto, dispensare possit?*» Utrum nempe solos casus indultorum quinquennialium (seu particularium) contineat, an etiam omnes casus indulti generalis a Rom. Pont. Leone XIII omnibus Ordinariis concessi die 20 Febr. an. 1888¹ quoad concubinarios, quorum unus versatur in periculo mortis, adeo ut, vi praedictae facultatis Episcopi sanare valeant in radice omnia matrimonia pro quibus reliqui Ordinarii facultatem habent simplicem concedendi dispensationem, supposito utique quod adsit species seu figura quaedam matrimonii.

2. Quid exacte intelligendum est per voces: «*pars innoxia et pars conscia impeditenti*»? Facile quidem usus intelligitur facultatis pro casu quo matrimonium quoddam nullum et irritum existat ob impedimentum affinitatis ex copula illicita soli parti reae (non innoxiae et simul consciae) cognitum. At praeter hunc casum alios etiam reperiri in quibus, ex mente huius Supr. Congr. locus sit usui facultatis, vel ex eo solo patet quod S. V. rescribere dignata est Illmo et Rmo D. Q. Elder Archiepiscopo Cincinnatiensi, d. 20 Iunii 1892 pro impedimento disparitatis cultus: unde, ulterius quaeritur:

3. Utrum sit adhuc locus usui facultatis si ambae quidem partes cognoscunt nullitatem matrimonii sed una earum adduci non potest ad renovandum consensum; item, si ambae hic et nunc eam ignorant, dummodo postea una pars moneatur de sanatione obtenta eiusque effectu.

4. Utrum valeat adhuc Ordinarius sanare in radice matrimonium nullum ob disparitatem cultus, quando impedimentum quidem evanuit, sed gravis adest difficultas expetendi renovationem consensus prouti in casu sequenti nuper contigit:

Maria non baptizata sed ut catholica ab omnibus reputata matrimonium in forma Tridentina iniit cum iuvene catholico. Postea vero sacerdotem secreto adiit eique omnem varietatem patefacit, enixe efflagitans, ut statim baptizaretur et insuper orans ut altum servetur silentium coram marito ob gravia dissidia probabiliter oritura ex manifestatione veritatis. Sacerdos votis eius obsecundans eam baptizavit. An locus est sanationi in radice, vi indulti?

5. An Vicarius Gen. gaudeat omnibus facultatibus habitualiter a S. Sede Episcopo concessis.

Ex repetitis S. Inquisitionis decretis et responsis, notanter ann. 1898,² 1899,³ 1900⁴ emanatis, constat omnes facultates habituales a Sede Apostolica Episcopis concessas et concedendas intelligi debere datas Ordinariis locorum, sub quo nomine, praeter Episcopum, veniunt Vicarii in spiritualibus generales, Vicarii Capitulares etc. Quo posito, petit utrum recte sen-

¹ Cf. N. 1109.

² Cf. N. 1198.

³ Cf. N. 1223.

⁴ Cf. N. 1246.

tiant D. D. qui affirmant limitationes quascumque olim appositae facultatibus delegandi Vicarium Generalem iam evanuisse, ipsumque Vicarium absque ulla delegatione vel communicatione facta ab Episcopo gaudere praedictis facultatibus, eisque, servatis servandis, semper valide uti.

R. Ad 1. Facultatem art. VI Formulae D. extendi posse ad casus indulti diei 20 Febr. 1888, servatis eiusdem indulti clausulis: «facto verbo cum SSmo».

Ad 2. Providebitur in sequenti.

Ad 3. Quoad 1am partem, Negative nisi constet verum datum fuisse consensum sub specie matrimonii et eundem ex utraque parte perseverare: ad 2am, prout exponitur, Negative.

Ad 4. In casu exposito, Affirmative.

Ad 5. Affirmative, quoad facultates de quibus in dubio proposito, servato tamen, quoad licitum usum, debito subordinationis officio erga proprium Episcopum.

SS. D. N.... resolutionem Emorum Patrum adprobavit et benigne annuere dignatus est.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2239. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 138-140].

1279.

S. C. S. Off., 5 dec. 1906.

Emi ac Rmi Dñi decreverunt: Dispensationem super irregularitate ex defectu natalium ob haeresim parentum semel concessam ad suscipiendam tonsuram et Ordines minores, valere etiam ad suscipiendos Ordines maiores. — SSmus adprobavit.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2241. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 25].

1280.

S. C. S. Off., litt. 11 dec. 1906.

Nella concessione d'indulti generali per dispense dagli impedimenti dirimenti s'intende concessa anche la facoltà di legittimare la prole spuria, *excepta prole adulterina et prole proveniente a personis Ordine sacro aut solemni professione religiosa ligatis*, e non già negli indulti particolari nei quali bisogna domandare espressamente la grazia di dichiarare legittima la prole.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 568 (Addendum)].

1281.

S. C. S. Off., 13 dec. 1906.

Eñi ac Rñi Dñi decreverunt: Supplicandum SSmo ut concedere dignetur sacerdotes navigantes, de quibus supra,¹ quoties, durante itinere, navis consistat, confessiones excipere posse tum fidelium qui quavis ex causa ad navem accedant, tum eorum qui, ipsis forte in terram obiter descendentibus confiteri petant, eosque valide ac licite absolvere posse etiam a casibus Ordinario loci forte reservatis, dummodo tamen, *quod ad secundum casum spectat*, nullus in loco vel unicus tantum sit sacerdos adprobatus, et facile loci Ordinarius adiri nequeat.

SSmus annuit iuxta Eñorum PP. suffragia.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2244. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 25].

1282.

S. C. S. Off., 8 maii 1907.

Utrum catholici, qui cum acatholicis coram haeretico ministro qua tali nuptias contraxerunt, et in eiusmodi nuptiis vel expresse consenserunt acatholicae prolium educationi, vel eas de facto in haeresi educari fecerunt, adeoque censuram incurrere dicendi sunt, si apoplexia tacti et sensibus destituti aut statim aut brevi post discesserint, Ecclesiae minime reconciliati et quin resipiscientiae signa unquam dedissent, donari possint sepultura ecclesiastica et exequiis nec ne.

Eminentissimi DD. Cardinales Inquisitores Generales, re in generali conventu huius Supremae Congregationis habito feria IV, die 8 mensis Maii 1907 mature discussa, respondendum decreverunt: *Negative*.

[Acta S. Sedis, vol. XLI, p. 583].

1283.

S. C. S. Off., decr. *Lamentabili*, 4 iul. 1907.

Lamentabili sane exitu aetas nostra freni impatiens in rerum summis rationibus indagandis ita nova non raro sequitur ut, dimissa humani generis quasi hereditate, in errores incidat gravissimos. Qui errores longe erunt perniciosiores, si de disciplinis agitur sacris, si de Sacra Scriptura interpretanda, si de Fidei praecipuis mysteriis. Dolendum autem vehementer inveniri etiam inter Catholicos non ita paucos scriptores qui, praetergressi fines a Patribus ac ab ipsa Sancta Ecclesia statutos, altioris intelligentiae speciei et historicae considerationis nomine, eum dogmatum progressum quaerunt qui, reipsa, eorum corruptela est.

¹ Cf. N. 1275.

Ne vero huius generis errores, qui quotidie inter fideles sparguntur, in eorum animis radices figant ac fidei sinceritatem corrumpant, placuit SSmo D. N. Pio divina providentia PP. X ut per hoc Sacrae Romanae et Universalis Inquisitionis Officium ii qui inter eos praecipui essent, notarentur et reprobarentur.

Quare, instituto diligentissimo examine, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, Eñi ac Rñi Dñi Cardinales, in rebus fidei et morum Inquisitores Generales, propositiones quae sequuntur reprobandas ac proscribendas esse iudicarunt, prouti hoc generali Decreto reprobantur ac proscribuntur:

1. Ecclesiastica lex quae praescribit subiicere praeviae censurae libros Divinas respicientes Scripturas, ad cultores critices aut exegeteos scientificae librorum Veteris et Novi Testamenti non extenditur.

2. Ecclesiae interpretatio Sacrorum Librorum non est quidem spernenda, subiacet tamen accuratori exegetarum iudicio et correctioni.

3. Ex iudiciis et censuris ecclesiasticis contra liberam et cultiorem exegetisim latis colligi potest fidem ab Ecclesia propositam contradicere historiae, et dogmata catholica cum verioribus christianae religionis originibus componi reipsa non posse.

4. Magisterium Ecclesiae ne per dogmaticas quidem definitiones genuinum Sacrarum Scripturarum sensum determinare potest.

5. Quum in deposito fidei veritates tantum revelatae contineantur, nullo sub respectu ad Ecclesiam pertinet iudicium ferre de assertionibus disciplinarum humanarum.

6. In definiendis veritatibus ita collaborant discens et docens Ecclesia, ut docenti Ecclesiae nihil supersit, nisi communes discentis opinioniones sancire.

7. Ecclesia, cum proscribit errores, nequit a fidelibus exigere ullum internum assensum, quo iudicia a se edita complectantur.

8. Ab omni culpa immunes existimandi sunt qui reprobationes a Sacra Congregatione Indicis aliisque Sacris Romanis Congregationibus latas nihili pendunt.

9. Nimiam simplicitatem aut ignorantiam prae se ferunt qui Deum credunt vere esse Scripturae Sacrae auctorem.

10. Inspiratio librorum Veteris Testamenti in eo constitit quod scriptores israelitae religiosas doctrinas sub peculiari quodam aspectu, gentibus parum noto aut ignoto, tradiderunt.

11. Inspiratio divina non ita ad totam Scripturam Sacram extenditur, ut omnes et singulas eius partes ab omni errore praemuniat.

12. Exegeta, si velit utiliter studiis biblicis incumbere, in primis quamlibet praeconceptam opinionem de supernaturali origine Scripturae Sacrae seponere debet, eamque non aliter interpretari quam cetera documenta mere humana.

13. Parabolas evangelicas ipsimet Evangelistae ac christiani secundae et tertiae generationis artificiose digesserunt, atque ita rationem dederunt exigui fructus praedicationis Christi apud Iudaeos.

14. In pluribus narrationibus non tam quae vera sunt Evangelistae retulerunt, quam quae lectoribus, etsi falsa, censuerunt magis proficua.
15. Evangelia usque ad definitum constitutumque canonem continuis additionibus et correctionibus aucta fuerunt; in ipsis proinde doctrinae Christi non remansit nisi tenue et incertum vestigium.
16. Narrationes Ioannis non sunt proprie historia, sed mystica Evangelii contemplatio; sermones, in eius evangelio contenti, sunt meditationes theologicae circa mysterium salutis historica veritate destitutae.
17. Quartum evangelium miracula exaggeravit non tantum ut extraordinaria magis apparerent, sed etiam ut aptiora fierent ad significandum opus et gloriam Verbi Incarnati.
18. Ioannes sibi vindicat quidem rationem testis de Christo; re tamen vera non est nisi eximius testis vitae christianae, seu vitae Christi in Ecclesia, exeunte primo saeculo.
19. Heterodoxi exegetae fidelius expresserunt sensum verum Scripturarum quam exegetae catholici.
20. Revelatio nihil aliud esse potuit quam acquisita ab homine suae ad Deum relationis conscientia.
21. Revelatio, obiectum fidei catholicae constituens, non fuit cum Apostolis completa.
22. Dogmata quae Ecclesia perhibet tamquam revelata, non sunt veritates e caelo delapsae, sed sunt interpretatio quaedam factorum religiosorum quam humana mens laborioso conatu sibi comparavit.
23. Existere potest et reipsa existit oppositio inter facta quae in Sacra Scriptura narrantur eisque innixa Ecclesiae dogmata; ita ut criticus tamquam falsa reiicere possit facta quae Ecclesia tamquam certissima credit.
24. Reprobatus non est exegeta qui praemissas adstruit, ex quibus sequitur dogmata historice falsa aut dubia esse, dummodo dogmata ipsa directe non neget.
25. Assensus fidei ultimo innititur in congerie probabilitatum.
26. Dogmata fidei retinenda sunt tantummodo iuxta sensum practicum, idest tanquam norma praeceptiva agendi, non vero tanquam norma credendi.
27. Divinitas Iesu Christi ex Evangeliiis non probatur; sed est dogma quod conscientia christiana e notione Messiae deduxit.
28. Iesus, quum ministerium suum exercebat, non in eum finem loquebatur ut doceret se esse Messiam, neque eius miracula eo spectabant ut id demonstraret.
29. Concedere licet Christum quem exhibet historia, multo inferiorem esse Christo qui est obiectum Fidei.
30. In omnibus textibus evangelicis nomen *Filius Dei* aequivalet tantum nomini *Messias*, minime vero significat Christum esse verum et naturalem Dei Filium.
31. Doctrina de Christo quam tradunt Paulus, Ioannes et Concilia Nicaenum, Ephesinum, Chalcedonense, non est ea quam Iesus docuit, sed quam de Iesu concepit conscientia christiana.

32. Conciliari nequit sensus naturalis textuum evangelicorum cum eo quod nostri theologi docent de conscientia et scientia infallibili Iesu Christi.
33. Evidens est cuique qui praeconceptis non ducitur opinionibus, Iesum aut errorem de proximo messianico adventu fuisse professum, aut maiorem partem ipsius doctrinae in evangeliiis synopticis contentae authenticitate carere.
34. Criticus nequit asserere Christo scientiam nullo circumscriptam limite, nisi facta hypothese, quae historice haud concipi potest quaeque sensui morali repugnat, nempe Christum uti hominem habuisse scientiam Dei et nihilominus noluisse notitiam tot rerum communicare cum discipulis ac posteritate.
35. Christus non semper habuit conscientiam suae dignitatis messianicae.
36. Resurrectio Salvatoris non est proprie factum ordinis historici, sed factum ordinis mere supernaturalis, nec demonstratum nec demonstrabile, quod conscientia christiana sensim ex aliis derivavit.
37. Fides in resurrectionem Christi ab initio fuit non tam de facto ipso resurrectionis, quam de vita Christi immortalis apud Deum.
38. Doctrina de morte piaculari Christi non est evangelica, sed tantum paulina.
39. Opiniones de origine sacramentorum, quibus Patres Tridentini imbuti erant quaeque in eorum canones dogmaticos procul dubio influxum habuerunt, longe distant ab iis quae nunc penes historicos rei christianae indagatores merito obtinent.
40. Sacramenta ortum habuerunt ex eo quod Apostoli eorumque successores ideam aliquam et intentionem Christi, suadentibus et moventibus circumstantiis et eventibus, interpretati sunt.
41. Sacramenta eo tantum spectant ut in mentem hominis revocent praesentiam Creatoris semper beneficam.
42. Communitas christiana necessitatem baptismi induxit, adoptans illum tamquam ritum necessarium, eique professionis christianae obligationes adnectens.
43. Usus conferendi baptismum infantibus evolutio fuit disciplinaris, quae una ex causis extitit ut sacramentum resolveretur in duo, in baptismum scilicet et poenitentiam.
44. Nihil probat ritum sacramenti confirmationis usurpatum fuisse ab Apostolis: formalis autem distinctio duorum sacramentorum, baptismi scilicet et confirmationis, haud spectat ad historiam christianismi primitivi.
45. Non omnia, quae narrat Paulus de institutione Eucharistiae (I. Cor., xi, 23-25), historice sunt sumenda.
46. Non adfuit in primitiva Ecclesia conceptus de christiano peccatore auctoritate Ecclesiae reconciliato; sed Ecclesia nonnisi admodum lente huiusmodi conceptui assuevit. Imo etiam postquam poenitentia tanquam Ecclesiae institutio agnita fuit, non appellabatur sacramenti nomine, eo quod haberetur uti sacramentum probrosum.
47. Verba Domini: *Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt* (Io. xx, 22 et 23) minime

referuntur ad sacramentum poenitentiae, quidquid Patribus Tridentinis asserere placuit.

48. Iacobus in sua epistola (vv. 14 et 15) non intendit promulgare aliquod sacramentum Christi, sed commendare pium aliquem morem, et si in hoc more forte cernit medium aliquod gratiae, id non accipit eo rigore, quo acceperunt theologi qui notionem et numerum sacramentorum statuerunt.

49. Coena christiana paullatim indolem actionis liturgicae assumente, hi, qui Coenae praeesse consueverant, characterem sacerdotalem acquisiverunt.

50. Seniores qui in christianorum coetibus invigilandi munere fungebantur, instituti sunt ab Apostolis presbyteri aut episcopi ad providendum necessariae crescentium communitatum ordinationi, non proprie ad perpetuandam missionem et potestatem apostolicam.

51. Matrimonium non potuit evadere sacramentum novae legis nisi serius in Ecclesia; siquidem ut matrimonium pro sacramento haberetur necesse erat ut praecederet plena doctrinae de gratia et sacramentis theologica explicatio.

52. Alienum fuit a mente Christi Ecclesiam constituere veluti societatem super terram per longam saeculorum seriem duraturam; quin imo in mente Christi regnum coeli una cum fine mundi iamiam adventurum erat.

53. Constitutio organica Ecclesiae non est immutabilis; sed societas christiana perpetuae evolutioni aequae ac societas humana est obnoxia.

54. Dogmata, sacramenta, hierarchia, tum quod ad notionem tum quod ad realitatem attinet, non sunt nisi intelligentiae christianae interpretationes evolutionesque, quae exiguum germen in Evangelio latens externis incrementis auxerunt perfeceruntque.

55. Simon Petrus ne suspicatus quidem unquam est sibi a Christo demandatum esse primatum in Ecclesia.

56. Ecclesia Romana non ex divinae providentiae ordinatione, sed ex mere politicis conditionibus caput omnium Ecclesiarum effecta est.

57. Ecclesia sese praebet scientiarum naturalium et theologiarum progressibus infensam.

58. Veritas non est immutabilis plusquam ipse homo, quippe quae cum ipso, in ipso et per ipsum evolvitur.

59. Christus determinatum doctrinae corpus omnibus temporibus cunctisque hominibus applicabile non docuit, sed potius inchoavit motum quemdam religiosum diversis temporibus ac locis adaptatum vel adaptandum.

60. Doctrina christiana in suis exordiis fuit iudaica, sed facta est per successivas evolutiones primum paulina, tum ioannica, demum hellenica et universalis.

61. Dici potest absque paradoxo nullum Scripturae caput, a primo Genesis ad postremum Apocalypsis, continere doctrinam prorsus identicam illi quam super eadem re tradit Ecclesia, et ideoque nullum Scripturae caput habere eundem sensum pro critico ac pro theologo.

62. Praecipui articuli Symboli Apostolici non eandem pro christianis primorum temporum significationem habebant quam habent pro christianis nostri temporis.

63. Ecclesia sese praebet imparem ethicae evangelicae efficaciter tuenda, quia obstinate adhaeret immutabilibus doctrinis quae cum hodiernis progressibus componi nequeunt.

64. Progressus scientiarum postulat ut reformatur conceptus doctrinae christianae de Deo, de Creatione, de Revelatione, de Persona Verbi Incarnati, de Redemptione.

65. Catholicismus hodiernus cum vera scientia componi nequit nisi transformetur in quemdam christianismum non dogmaticum, id est in protestantismum latum et liberalem.

Sequenti vero feria V, die 4 eiusdem mensis et anni, facta de his omnibus SSmo D. N. Pio PP. X accurata relatione, Sanctitas Sua Decretum Eñorum Patrum adprobavit et confirmavit, ac omnes et singulas supra recensitas propositiones ceu reprobatae ac proscriptae ab omnibus haberi mandavit.

[Pii X Acta, vol. V, p. 76-84. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 470-478].

1284.

S. C. S. Off., decr. 1 aug. 1907.

Sanctissimus D. N. D. Pius divina providentia PP. X, in solita audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, ad fovendam fidelium pietatem eorumque grati animi sensus excitandos pro ineffabili divini Verbi Incarnationis mysterio, motu proprio, benigne indulgere dignatus est ut in omnibus et singulis sacrarum virginum monasteriis clausurae legi subiectis aliisque religiosis institutis, piis domibus et clericorum seminariis, publicum aut privatum Oratorium habentibus cum facultate Sacras Species habitualiter ibidem asservandi, sacra nocte Nativitatis D. N. I. C. tres rituales Missae vel etiam, pro rerum opportunitate, una tantum, servatis servandis, posthac in perpetuum quotannis celebrari Sanctaque Communio omnibus pie petentibus ministrari queat. Devotam vero huius vel harum Missarum auditionem omnibus adstantibus ad praecepti satisfactionem valere eadem Sanctitas Sua expresse declarari mandavit.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Pii X Acta, vol. IV, p. 39. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XL, p. 478, 479].

1285.

S. C. S. Off., 26 nov. 1908.

Decreto S. O. 1 aug. 1907 evulgato,¹ quae sequuntur dubia fuerunt proposita:

I. An indultum importet facultatem tres missas, vel unam tantum pro rerum opportunitate celebrandi *etiam apertis Oratoriorum ianuis*?

¹ Cf. N. 1284.

II. An indultum *Oratoriis* concessum extendi possit ad *Ecclesias Religiosorum*, quae publico fidelis populi usui inserviunt.

SSm̃us D. N. Pius Papa X in audientia R. P. D. Adessori S. Officii die 26 mensis Novembris anno 1908 concessa respondit:

Ad I. *Negative*.

Ad II. *Negative*, salvo tamen Religiosorum privilegio in media nocte missam celebrandi.

[Acta Ap. Sedis, vol. I, p. 146. — Cf. etiam Pii X Acta, vol. V, p. 329].

1286.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), 14 ian. 1909.

SSm̃us Dominus Noster Pius divina providentia PP. X, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, benigne indulsit, ut fideles utriusque sexus, qui perfectionis studio vel institutionis seu educationis, aut etiam valetudinis causa in domibus ecclesiae vel publico sacello carentibus, de consensu vero Ordinariorum constitutis, vitam communem agunt, nec non personas omnes ad illis ministrandum ibidem commorantes, quoties ad lucrandas indulgentias praescribatur visitatio alicuius ecclesiae in genere, id est non determinatae, vel indeterminati alicuius publici oratorii, visitare valeant propriae domus sacellum, in quo obligationi audiendi Sacrum iure satisfacere possunt, dummodo cetera opera iniuncta rite praestiterint. Praesenti in perpetuum valituro. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. I, p. 210].

1287.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 1 apr. 1909.

Quum religiosis mulieribus ad instituta votorum tum solemnium tum simplicium pertinentibus benedictionem apostolicam in articulo mortis impertiri nonnisi ordinarius earum confessarius, iuxta vigentem in praesens disciplinam, regulariter permittatur; ne forte, hoc quavis ex causa impedito, supremo huiusmodi spirituali solatio illae destituantur, Sanctissimus D. N. D. Pius PP. X, oblatis sibi ad rem precibus ex animo annuens, in solita audientia R. P. D. Adessori S. Officii concessa, benigne indulgere dignatus est, ut, quandocumque alius quilibet sacerdos ad extrema sacramenta religiosis mulieribus votorum tum solemnium tum simplicium ministranda rite vocetur, eisdem animam agentibus apostolicam etiam benedictionem, etsi aliunde hac facultate non polleat, impertiri valeat, ad normam, ceteroquin, apostolicae Constitutionis s. m. Benedicti XIV, quae incipit *Pia mater*,¹ et servata forma in Rituali romano praescripta.² Contrariis quibuscumque, etiam speciali mentione dignis, non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis vol. I, p. 490].

¹ Cf. N. 380.

² Cf. Tit. V, c. 6, *Ritus benedictionis Apostolicae in articulo mortis*.

1288.

S. C. S. Off., 6 sept. 1909.

Iam ex decreto supremae huius Congregationis, lato die 23 Iunii 1886,¹ cuique confessario concessa fuit facultas absolvendi a censuris etiam speciali modo Summo Pontifici reservatis, in casibus vere urgentioribus, in quibus absolutio differri nequeat absque periculo gravis damni vel infamiae, super quo confessariorum conscientia oneratur, iniunctis de iure iniungendis, et sub poena reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem.

Cum vero nuper eidem huic Congregationi preces oblatae sint, quibus petitur, *an liceat confessario in iisdem circumstantiis atque conditionibus dispensare ab irregularitate, quae ipsas censuras sequitur*, Em̃i ac Rm̃i DD. Cardinales, in rebus fidei ac morum generales Inquisitores, in congregatione habita feria IV, die 1 Septembris labentis anni 1909, decreverunt: *Publicetur decretum latum feria IV, die 28 Martii 1906*.

Decretum vero feriae IV, diei 28 Martii 1906, ita se habuit: « Supplicandum Sanctissimo pro facultate dispensandi super irregularitate occulta quando occurrat in casibus comprehensis in decreto S. Officii dato die 23 Iunii 1886 ». Et insequenti feria V, die 29 Martii, Sanctissimus annuit pro gratia iuxta Em̃orum Patrum suffragia.

[Acta Ap. Sedis, vol. I, p. 677, 678].

1289.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 15 dec. 1910.

SSm̃us D. N. Pius divina Providentia PP. X, in Audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, preces a nonnullis Tertiariorum Sodalitatum Moderatoribus pluries porrectas, benigne excipiens, quo facilius Tertiarii ex utroque sexu, cuiuscumque Ordinis, iis non exceptis, qui vitam communem agunt, diebus statutis generalem Absolutionem seu Papalem Benedictionem recipere valeant, clementer indulsit, ut, quoties ipsi ad hunc finem una simul convenerint, et Sacerdos, cuius est illam impertiri, quacumque ex causa, abfuerit, eandem Absolutionem seu Benedictionem accipere possint a quolibet Sacerdote, sive saeculari, sive regulari, qui ad sacramentales confessiones audiendas sit approbatus. Praesenti in perpetuum valituro. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. III, p. 22].

¹ Cf. N. 1102.

1290.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), 26 ian. 1911.

SSm̃us Dñus noster D. Pius divina Providentia Pp. X, in audientia R. P. D. Adessori S. O. impertita, ut dubiis, difficultatibus et controversiis occurratur, quae saepe exorta sunt, ac forsitan et deinceps oriri possent, circa temporis determinationem, quo ecclesiae vel oratorii visitatio institui valet, quum haec requiritur ad Indulgentias lucrandas alicui diei adnexas, benigne concessit, ut utile ad id tempus habeatur et sit, non modo a media ad mediam noctem constituti diei, verum etiam a meridie diei praecedentis. Hoc autem declaravit fore valiturum, tam pro Indulgentiis plenariis quam pro partialibus, semel in die aut toties quoties adquirendis, usque ad hunc diem concessis vel in posterum concedendis, quacumque demum sub loquutione tempus sive dies designetur. Sartis tectis manentibus de cetero clausulis et conditionibus, in singulis quibuscumque concessionibus appositis. Contrariis quibuscumque, etiam specialissima et singulari mentione dignis, non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. III, p. 64].

1291.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 13 iun. 1912.

Supremae sacrae Congregationi S. Officii sequentia proposita sunt dubia, quae versantur circa indulgentias in festis Beatorum concessas, quando haec transferuntur, nimirum:

I. An, translato in perpetuum festo alicuius Beati quod externa solemnitate non gaudet, transferatur quoque indulgentia concessa ecclesiis Ordinibus regularis in casu tantum quo huiusmodi indulgentia concessa sit intuitu Beati eiusque expresso nomine, an etiam in casu quo non fuerint concessa intuitu Beati, id est non eius expresso nomine, sed tantum affixa diei quae eius festum celebratur?

II. Et quatenus affirmative ad primam partem: Num translatio locum habere debeat, tam si festum pro universo Ordine, quam si pro aliqua tantum regulari provincia vel singulari conventu peragatur?

III. Num translatio indulgentiae locum habeat, si reposito in aliam diem fixe festo Beatorum, eorum solemnitas externa in antiquo die, ut ante officii repositionem perpetuam, affixa perseveret in populo?

IV. An quando festum Beatorum ordinis S. Francisci celebratur a variis familiis franciscalibus, non tamen eodem die sed diverso, Tertiarii saeculares lucrari valeant indulgentiam eidem festo adnexam, die quo festum illud celebratur ab ea familia cui ipsi subsunt, etiam si in proprio indulgentiarum summario alio die adquirenda designetur?

V. An Tertiarii, si eorum sodalitas erecta est in ecclesiis franciscanis quae festa Beatorum impedita in aliam perpetuo diem translata celebrant, in die tantum translationis indulgentiam plenariam consequi valeant?

VI. An Tertiarii, qui ecclesiam ubi sodalitas erecta sit non habere possunt, ideoque valent indulgentiam eiusmodi in qualibet ecclesia franciscali promereri, possint pluries eandem indulgentiam adquirere, si festa in diversis ecclesiis diverso die fixe recolantur?

Quibus dubiis mature perpensis, Eñi Patres una mecum generales Inquisitores, feria IV, die 12 iunii 1912, dixerunt:

Ad I. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.

Ad II. Servetur Decretum S. C. Indulgentiarum, *Ianuen.*, 12 ianuarii 1878.¹

Ad III. Negative, iuxta Decretum S. C. Indulgentiarum, *Urbis et Orbis*, 9 augusti 1852.²

Ad IV. Poterunt Tertiarii, pro lubito, eam lucrari die in summario designato, vel die quo festum recolitur ab ea familia cui ipsi subsunt: ita tamen, ut semel tantum a singulis indulgentia adquiri possit.

Ad V. Provisum in praecedenti.

Ad VI. Negative.

Et feria V, die 13 iisdem mense et anno, Ssm̃us D. N. D. Pius divina providentia Pp. X, in solita audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, supra relatas resolutiones Eñorum Patrum benigne approbare dignatus est.

[Acta Ap. Sedis, vol. IV, p. 624, 625].

1292.

S. C. S. Off., decr. 21 iun. 1912.

In plenario conventu supremae sacrae Congregationis sancti Officii habito feria IV, die 16 aprilis 1890, proposita quaestione: « An in concedendis ab habente a Sancta Sede potestatem dispensationibus super impedimento disparitatis cultus praescriptae cautiones semper sint exigendae », Eñi ac Rñi DD. Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores generales, re perdiligenti examine discussa, respondendum decreverunt: « Dispensationem super impedimento disparitatis cultus nunquam concedi, nisi expressis omnibus conditionibus seu cautionibus ».

Eademque die ac feria Ssm̃us D. Leo PP. XIII, in solita audientia R. P. D. Adessori eiusdem supremae sacrae Congregationis impertita Eñorum Patrum resolutionem benigne adprobare et confirmare dignatus est.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus S. Officii, die 21 iunii 1912.

[Acta Ap. Sedis, vol. IV, p. 442].

¹ Cf. Decreta Authentica S. C. Indulg., n. 435.

² Cf. Decreta Authentica S. C. Indulg., n. 360.

1293.

S. C. S. Off., decr. 21 iun. 1912.

In plenario conventu supremae sacrae Congregationis sancti Officii habito feria IV, die 12 iunii 1912, propositis dubiis:

1. Utrum dispensatio super impedimento disparitatis cultus, ab habente a Sancta Sede potestatem, non requisitis vel denegatis praescriptis cautionibus impertita, valida habenda sit an non? Et quatenus negative:

2. Utrum hisce in casibus, cum scilicet de dispensatione sic invalide concessa evidenter constat, matrimonii ex hoc capite nullitatem per se ipse Ordinarius declarare valeat, vel opus sit, singulis vicibus, ad Sanctam Sedem pro sententia definitiva recurrere?

Emi ac Rmi DD. Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores generales, omnibus mature perpensis, respondendum decreverunt:

Ad 1^m Dispensationem prout exponitur impertitam esse nullam.

Ad 2^m Affirmative ad primam; negative ad secundam partem.

Et sequenti feria V, die 13 eiusdem mensis Ssmus D. N. D. Pius divina providentia PP. X in solita audientia R. P. D. Adessori eiusdem supremae sacrae Congregationis impertita Emorum Patrum resolutionem benigne adprobare et confirmare dignatus est.

Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae, ex aedibus S. Officii, die 21 iunii 1912.

[Acta Ap. Sedis, vol. IV, p. 443].

1294.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 20 febr. 1913.

Augescentibus in diem concessionibus sive localibus sive personalibus altaris, quod vocant, privilegiati, nec non Missarum cum privilegio ex parte fidelium petitionibus, ne facilis neglectus conditionis, sub poena nullitatis in praesens requisitae, legendi, cum liceat, Missam de Requie aut adiiciendi ad Missam de feria vel vigilia Orationem defunctorum propriam, in grave purgantium animarum detrimentum vergat, supremae huic sacrae Congregationi sancti Officii, cui res universa de Indulgentiis demandata est, plurimae perpensis, Emi ac Rmi DD. Cardinales Inquisitores generales, in plenario conventu habito feria IV, die 19 februarii anni 1913, supplicandum Sanctissimo censuerunt, ut sequens Decretum pro universa Ecclesia adprobare, ac de plenitudine Suae potestatis firmum ratumque habere dignaretur:

« Ad Altaris privilegiati, quod vocant, Indulgentiam lucranda, non amplius in posterum sub poena nullitatis requiri, Missam de requie aut de feria vel vigilia cum Oratione defuncti propria celebrari; id tamen laudabiliter fieri, cum licet ac decet, pietatis gratia erga defunctum ».

Et sequenti feria V, die 20 eiusdem mensis, Sanctissimus Dominus noster Dominus Pius divina providentia Papa X, in solita audientia R. P. D. Adessori supremae huius sacrae Congregationis impertita, benigne annuere dignatus est iuxta Emorum Patrum suffragia. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. V, p. 122].

1295.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914.

Cum S. Congregatio Indulgentiis sacrisque Reliquiis praeposita, die 16 iulii, anno 1887, ¹ declaraverit, inscriptionem nominum christifidelium, qui in Confraternitates proprie dictas cooptantur, esse omnino ad lucrandas indulgentias necessariam; et ex decreto eiusdem S. Congregationis, d. d. 18 augusti 1868, ² sacerdotes alicuius ex relativis Confraternitatibus rectoris munere carentes, quamprimum commode possunt, transmittere teneantur ad Superiores respectivae Sodalitatis viciniore canonice erectae nomina receptorum, ut in album ipsius Sodalitatis referantur; dubitari coeptum est, an fideles ex ipso die inscriptionis, ad indulgentias lucrandas ius haberent, etsi eorum nomina nondum ad Sodalitatem pervenerint. Et S. eadem Congregatio, diebus 12 decembris 1892 ³ et 15 novembris 1893, affirmativam responsionem protulit. Si tamen, sive ex negligentia, sive ex alia causa, fidelium nomina numquam ad Sodalitatem transmittantur, novum exoritur dubium, an aliquando, et quonam tandem tempore, fideles indulgentiarum beneficio cendi sint decidisse. Qua de re supplicatum est apud Ssmum D. N. Pium div. prov. Pp. X, ut mentem suam vellet aperire, et defectus ex hoc capite hucusque per quoscumque sacerdotes forte admissos benigne sanare. Et Sanctitas Sua, in solita audientia, die 23 aprilis 1914, R. P. D. Adessori S. Officii impertita, praevia sanatione omnium defectuum hucusque admissorum in inscriptione et transmissione nominum christifidelium, qui ad quamcumque piam Sodalitatem cooptati fuerint, declaravit, firma remanente in conscientia obligatione inscribendi et transmittendi nomina, iuxta decreta aliasque S. Sedis praescriptiones, fideles, eo ipso quod a legitime deputato admittuntur, rite adscriptos censerit, ad effectum tantummodo ut indulgentias lucrari aliarumque gratiarum spiritualium participes fieri valeant, etiamsi eorum nomina, quacumque ex causa, in album Sodalitatis relata non fuerint. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. VI, p. 307, 308].

¹ Cf. Acta S. Sedis, vol. XX, p. 108-111.

² Cf. Decreta Authentica S. C. Indulg., n. 421.

³ Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fidei, vol. II, n. 1822.

1296.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 23 apr. 1914.

Ssmus D. N. D. Pius div. prov. Pp. X, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, crebriorem cupiens facilioremque usum reddere Eucharisticae Communionis, et nihilominus aliquando obstare noscens praescriptam eodem die, vel aliquo ex antecedentibus, iuxta peculiaria vel generalia S. Sedis indulta, praesertim vero data die 9 decembris 1763¹ et 11 martii 1908² per S. Congregationem Indulgentiarum, sacramentalem confessionem; firmis remanentibus amplioribus iam factis concessionibus, ac nominatim sub die 14 februarii 1906,³ per supra dictam sacram Indulgentiarum Congregationem, relate ad eos qui quotidie vel fere Angelorum Pane reficiuntur; benigne concedere dignatus est, ut ad quaslibet lucrandas indulgentias sufficiens habeatur confessio sacramentalis ultimo octiduo ante diem pro lucranda indulgentia designatum peracta; dummodo tamen non oporteat, ut, secundum prudens confessarii iudicium, aliquis ex christifidelibus aliter se gerat.

Praesenti in perpetuum valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.
[Acta Ap. Sedis, vol. VI, p. 308, 309].

1297.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 28 maii 1914.

Ad supremam hanc Congregationem S. Officii sequens dubium pro opportuna solutione propositum fuit: « Cum penes Superiores Regulares sit facultas delegandi sacerdotem ad Absolutionem generalem et Benedictionem papalem impertiendam Tertiariis saecularibus, quaeritur, utrum superiores illi possint delegare sacerdotem non approbatum ad confessiones audiendas, saltem si ille sacerdos sit ex suis subditis, et hoc fiat in propriis ecclesiis ».

Emi et Rmi Patres Cardinales Inquisitores generales, feria IV, die 27 maii, anno 1914, in ordinaria Congregatione adunati, respondendum esse censuerunt: « Superiores Regulares posse ad Absolutionem generalem et Benedictionem papalem impertiendam Tertiariis saecularibus in propriis ecclesiis delegare sacerdotes sui Ordinis, etiam non approbatos ad confessiones audiendas ».

Et Ssmus Dominus noster D. Pius div. prov. Pp. X, in audientia R. P. D. Commissario S. Officii impertita, feria V, die 28, iisdem ac supra mense et

¹ Cf. Decreta Authentica S. C. Indulg., n. 231.

² Cf. Acta S. Sedis, vol. XLI, p. 359, 360.

³ Cf. Acta S. Sedis, vol. XXXIX, p. 62, 63.

anno, sententiam Emorum Patrum benigne approbare dignatus est. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. VI, p. 347].

1298.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. seu declar. 25 iun. 1914.

Ssmus D. N. Pius div. prov. Pp. X, in audientia R. P. D. Adessori S. Officii impertita, proposito dubio, an toties lucriferi valeant indulgentiae partiales, quoties iniunctae preces vel opera iterentur, si nulla fiat in ipsarum concessionibus declaratio de iis pluries in die vel semel tantum acquirendis; praehabito voto Eminentissimorum Patrum Cardinalium Inquisitorum generalium, feria IV, die 24 iunii 1914, in ordinaria Congregatione enunciato, benigne respondere dignatus est: « Affirmative, seu posse, in casu, eiusmodi partiales Indulgentiae toties acquiri, quoties preces vel pia opera in concessionibus indicata reiterentur ». Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. VI, p. 379].

1299.

S. C. S. Off., declar. 19 febr. 1916.

Cum nonnulli Episcopi supplices preces Supremae Sancti Officii Congregationi exhibeant ad facultates pro haereticorum vel apostatarum reconciliatione obtinendas, Emi ac Rmi D. ni Cardinales Inquisitores Generales, in consessu habito feria IV, die 16 febr. 1916, ad omne dubium hac super re amovendum, haec declaranda mandarunt:

1. Absolutio ab excommunicatione, qua quis ob haeresim vel apostasiam sit irretitus, in foro conscientiae impertienda, est speciali modo, secundum praescripta in Constitutione *Apostolicae Sedis*,¹ Summo Pontifici reservata.

2. Si tamen crimen haeresis vel apostasiae ad forum externum episcopi aut praelati episcopalem vel quasi-episcopalem auctoritatem habentis, aut per spontaneam confessionem vel alio quovis modo deductum fuerit, episcopus vel praelatus sua auctoritate ordinaria resipiscentem haereticum vel apostatam, praevia abiuratione iuridice peracta, aliisque servatis de iure servandis, in foro exteriori absolvere poterit. Absolutus autem in foro exteriori potest deinde absolvi a quolibet confessario in foro conscientiae absolutione sacramentali. Abiuratio vero iuridice peracta habetur cum fit coram ipso episcopo vel praelato, aut eorum delegato, et saltem duobus testibus.

Datum Romae, ex aedibus Sancti Officii, 19 febr. 1916.

[Acta Ap. Sedis, vol. VIII, p. 61].

¹ Cf. N. 552.

1300.

S. C. S. Off., decr. 8 apr. 1916.

Cum recentioribus praesertim temporibus pingi atque diffundi coepissent imagines exhibentes Beatissimam Virginem Mariam indutam vestibus sacerdotalibus, E^mi ac R^mi DD. Cardinales Inquisitores Generales, re diligenter perpensa, fer. IV, die 15 ianuarii 1913, decreverunt: « imaginem B. M. Virginis vestibus sacerdotalibus indutae esse reprobendam ».

Feria vero IV, die 29 martii 1916, huiusmodi Decretum publicandum mandarunt.

Datum Romae, ex aedibus S. Officii, die 8 aprilis 1916.
[Acta Ap. Sedis, vol. VIII, p. 146].

1301.

S. C. S. Off., decr. 22 iun. 1916.

Ab hac Suprema Sacra Congregatione S. Officii petiitum fuit: « An formulae precum, ob aliquam immutationem in eis introductam, Indulgentias eisdem a Sancta Sede adnexas amittant? ». Porro cum huiusmodi formulae Indulgentiis ditatae, antea accuratae revisioni subiici soleant, ac eis proinde quidquam demere, superaddere, vel in alios sensus inflectere, irreverentia et periculo non careat, et abusibus ansam praebere queat, E^mi ac R^mi DD. Cardinales Inquisitores Generales, in plenario conventu habito feria IV, die 21 iunii 1916, declarandum censuerunt: « Formulas quascumque precum, laudum, invocationum, et cetera, a Sancta Sede Indulgentiis ditatas, per quamlibet additionem, detractionem, interpolationem, concessis Indulgentiis plane destitui ».

Et sequenti feria V, die 22, S^sm^{us} D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in solita audientia R. P. D. Adessori Supremae S. Congregationis S. Officii impertita, relatam sibi E^morum Patrum resolutionem benigne adprobare ac confirmare dignatus est.

Contrariis quibuscumque, etiam speciali atque individua recordatione dignis, non obstantibus.

[Acta Ap. Sedis, vol. VIII, p. 265].

1302.

S. C. S. Off., instr. 13 iul. 1916.

Cum experientia comprobatum sit casuum, quos vocant, conscientiae reservationes, si debitam mensuram et modum excedant, in animarum perniciem potius quam in earum utilitatem vergere posse; Suprema haec Sacra Congregatio Sancti Officii, praecedentibus ad rem dispositionibus novas,

pro opportunitate temporum, superaddens, de expresso mandato S^smⁱ D. N. Benedicti divina providentia Pp. XV, haec cum omnibus et singulis R^mis locorum Ordinariis *decretorie* omnino ac *praeceptive* communicanda statuit:

1. Meminerint ante omnia R^mi Ordinarii casuum conscientiae reservationes *ad destructionem munitio*num, iuxta dictum Apostoli (2 Cor., X, 4), ad removenda scilicet obstacula quae saluti animarum *non communi* impedi-mento sunt, esse dirigendas; ideoque, generatim loquendo, extraordinario huic remedio manus ne velint apponere nisi, re in synodo dioecesana discussa, vel, extra synodum, auditis Capitulo Cathedrali et aliquot ex probatoribus ac prudentioribus suae dioecesis animarum curatoribus, de vera reservationis necessitate aut utilitate in Domino convincantur.

2. Utcumque, casus reservandi sint *pauci* omnino, *tres* vel, ad summum, *quatuor*, atque ex gravioribus tantum et atrocioribus criminibus *specifice* determinandis; ipsa vero reservatio non ultra in vigore maneat quam necesse sit ad publicum aliquod inolitum vitium extirpandum aut collapsam forte christianam disciplinam instaurandam.

3. Reservationi, generatim, ne submittantur sive *peccata mere interna*, quippe quae, ut docet Benedictus XIV (*De syn. dioec.*, V, 5, 5), *non est in praxi receptum ut unquam reserventur*, propter animarum periculum; sive quae ex *humana fragilitate* derivantia aliam non habeant specialem sibi coniunctam malitiam, propter humanam infirmitatem.

4. Prorsus autem ab iis peccatis sibi reservandis Ordinarii abstineant, quae iam sint Sedi Apostolicae reservata, ne scilicet absque necessitate multiplicentur leges; et, regulariter, ab iis quoque quibus censura, etsi nemini reservata, a iure imposita sit; hoc enim expresse prohibet vetus Instructio S. Congregationis Episcoporum et Regularium diei 26 novembris 1602,¹ quae ita se habet: « Praesertim vero haec monenda censet Sacra Congregatio, ut videant ipsi Ordinarii ne illos casus promiscue reservent quibus adnexa est excommunicatio maior a iure imposita, cuius absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequens scandalum aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi casus nominatim reservandi viderentur ».

5. Cauti insuper omnino sint et quam maxime parci quod ad poenales sanctiones, excommunicationes praesertim, quibus forte suas reservationes communire velint; nam, ut sapienter admonet Sacrosancta Tridentina Synodus (Sess. 25, *de Ref.*, c. 3): « Quamvis excommunicationis gladius nervus sit ecclesiasticae disciplinae et ad continendos in officio populos valde salutarius; sobrie tamen magnaeque circumspectione exercendus est, cum experientia doceat, si temere aut levibus ex rebus incutiat, magis contemni quam formidari et perniciem potius parere quam salutem ».

6. Verumtamen, statutis semel reservationibus quas vere utiles aut necessarias iudicaverint, curent omnino ut ad *certam* fidelium notitiam, quo meliori eis videbitur modo, eadem deducantur – nam quanam earum vis si lateant? – easque, quamdiu necessitas aut utilitas perduraverit, firmas teneant, seu facultatem a reservatis absolvendi ne cuivis et passim imper-

¹ Cf. N. 1615.

tiant. Mens tamen est S. Congregationis ut huiusmodi absolvendi facultas *habitualiter* impertiatur saltem Canonico Poenitentiario, etiam Ecclesiae Collegiatae, et Vicariis Foraneis eorumve vices gerentibus, addita his ultimis, praesertim in locis dioecesis a sede episcopali remotioribus, etiam facultate subdelegandi *toties quoties* confessarios sui districtus, si et quando pro urgentiori aliquo determinato casu ad eos recurrant.

7. Ad evitanda demum gravia inconvenientia quae ex reservationibus utilibus quoque ac necessariis in peculiaribus quibusdam rerum adiunctis facile oriri possent, eadem S. Congregatio, nomine et auctoritate Sanctissimi, sequentia decernit:

a) Quaevis Ordinariorum reservatio *ipso iure* cessat sive cum aegrotis qui domo excedere non valent, confiteri cupientibus; sive cum sponsis confitentibus matrimonii ineundi causa; sive tandem quoties, prudenti confessarii iudicio, absolvendi facultas a legitimo Superiore peti nequeat absque gravi poenitentis incommodo aut sine periculo violationis sigilli sacramentalis.

b) Cessat pariter reservatio si, petita pro aliquo determinato casu a legitimo Superiore absolvendi facultate, haec forte denegata fuerit: cessat tamen pro ea vice tantum.

c) Toto tempore ad praeceptum paschale adimplendum utili, a casibus quos quomodolibet sibi Ordinarii reservaverint, absolvere possunt, absque alius facultatis ope, parochi quive parochorum nomine iure censentur.

d) Quo tempore Sacras Missiones ad aliquem populum haberi contingat, eadem absolvendi facultate gaudent singuli Missionarii.

e) Postremo, a peccatis in aliqua dioecesi reservatis absolvi possunt poenitentes in alia dioecesi, ubi reservata non sunt, a quovis confessario sive saeculari sive regulari, etiamsi praecise ad absolutionem obtinendam eo accesserint.

8. Sed, denique, studeant potissimum Ordinarii doctos, pios ac prudentes confessarios in tota dioecesi efformare, eisque opportunitate ad inolita vitia convellenda remedia suggerant quae ipsimet, si poenitentes ad se remitterentur, adhibitori forent. Quo, dum et confessariis et poenitentibus inevitabiles reservationum molestias vitabunt, optatum effectum suavius simul ac certius, Deo adiuvante, consequi poterunt. Interim vero casuum reservationum, si qui in propria dioecesi constituti sint, disciplinam ad haec praescripta quamprimum reducere, servato modo art. 1º statuto, et haec omnia suos confessarios apprimè edoceri satagant.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii, die 13 iulii 1916.
[Acta Ap. Sedis, vol. VIII, p. 313-315].

1303.

S. C. S. Off. (Sect. de Indulg.), decr. 14 dec. 1916.

Huic Supremae Congregationi S. R. et U. Inquisitionis, ex parte R. P. D. Ioannis Bapt. Fallize, Episcopi tit. Elusan., Vicarii Apostolici Norvegiae, dubium exhibitum fuit: « Utrum decretum Supremae S. C. S. Officii, d. d. 25 iunii 1914, ¹ respiciens Indulgentiam plenariam *toties quoties*, lucrandam quotannis die 2 novembris, in favorem animarum in Purgatorio degentium, ita intelligi debeat, ut eadem Indulgentia sit perenniter affixa enunciato diei, an vero Commemorationi omnium fidelium defunctorum, quae iuxta Rubricas contingat etiam alia die celebrari? ».

Eminentissimi Domini Cardinales Inquisitores Generales, in consuetis comitiis, habitis feria IV, die 13 decembris anno 1916, responderunt: « Negative ad primam partem; Affirmative ad secundam ».

Quam resolutionem SS^{mus} D. N. D. Benedictus divina providentia Pp. XV, in audientia R^{mo} P. Commissario Generali S. O. impertita feria V, die 14, iisdem mense et anno, benigne approbavit ac publici iuris fieri mandavit. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

[Acta Ap. Sedis, vol. IX, p. 179].

1304.

S. C. S. Off., 9 mart. 1917.

In plenario conventu Supremae Sacrae Congregationis Sancti Officii, habito feria IV, die 31 ianuarii 1917, proposito dubio: « An administrato Sacramento Extremae Unctionis in casu necessitatis unica Unctione in fronte adhibita, per verba: *Per istam sanctam Unctionem indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti. Amen* », cessante periculo, singulae Unctiones, ad tenorem Decreti diei 31 ianuarii 1907 supplendae, sub conditione adhibendae sint vel non? E^{mi} ac R^{mi} D. ni Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores Generales, omnibus mature perpensis, praehabitoque RR. DD. Consultorum voto, respondendum decreverunt:

Negative ad 1^{am} partem: Affirmative ad 2^{am}.

Et sequenti feria V, die 1 februarii eiusdem anni, SS^{mus} D. N. D. Benedictus divina providentia Pp. XV, in solita audientia R. P. D. Adessori eiusdem Supremae Sacrae Congregationis impertita, E^morum Patrum resolutionem adprobavit et confirmavit. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii, die 9 martii 1917.

[Acta Ap. Sedis, vol. IX, p. 178].

¹ Cf. Acta Ap. Sedis, vol. VI, p. 378.

1305.

S. C. S. Off., 27 apr. 1917.

In plenario conventu habito ab Eñis ac Rñis D.nis Cardinalibus in rebus fidei et morum Inquisitoribus Generalibus, proposito dubio: « An liceat per « *Medium*, ut vocant, vel sine *Medio*, adhibito vel non hypnotismo, locutionibus aut manifestationibus spiritisticis quibuscumque adsistere, etiam speciem honestatis vel pietatis praeseferentibus, sive interrogando animas aut « spiritus, sive audiendo responsa, sive tantum aspiciendo, etiam cum protectione tacita vel expressa nullam cum malignis spiritibus partem se habere « velle », — Iidem Eñi ac Rñi Patres respondendum decreverunt: « *Negative* « *in omnibus* ».

Et Feria V, die 26 eiusdem mensis, Ssmus D. N. D. Benedictus Div. Prov. PP. XV relatam sibi Eñorum Patrum resolutionem adprobavit.

Datum Romae, ex aedibus Sancti Officii, die 27 aprilis 1917.
[Acta Ap. Sedis, vol. IX, p. 268].

2. - S. C. EPISCOPORUM ET REGULARIUM.

1306.

S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 10 apr. 1573.¹

Le monache del monasterio delle povere desiderano perseverare in cambiar monache ogni tre anni nel monasterio della fratta, membro loro o annesso, come dicono, ma diocesi d'Agubbio, et perchè questo non si può eseguire senza violare la clausura contravenendo al Concilio di Trento² et alle Bolle di Pontefici, è parso a questi S.ri Ill^{mi} non bastar solo l'haverli negato loro gratia ma avisarne V. S. Ill^{ma} sup.la, che in niun modo permetta questa muttatione, ma inviolabilmente faccia servir la clausura che il med.o si è scritto al Vescovo di Eugubbio.³

[Reg. 1573/76, p. 17, 18].

1307.

S. C. Ep. et Reg., 25 iul. 1573.⁴

Ne la Cong. del Conc. hano determinato che chi ha canonicato et parrochia, debba resider nella parrochia et in quella servir in quello a che è obbligato; et pur se potrà alevolte servire nella cathedrale o dove haverà il canonicato, che possi percipere le distributioni quotidiane conforme al servizio che in essa farà, resolutione, che a questi S.ri della Cong. pare che V. S. R.ma faccia osservare et nel fatto del Pasio et d'ogni altro.

[Reg. 1573/76, p. 65].

1308.

S. C. Ep. et Reg., *Ravennaten.*, 5 aug. 1573.⁵

Se l'Arcidiaconato è la prima dignità doppo la pontificale, come si può credere dall'ordine che altra mentione non se ne fa, sarà incompatibile con la parrochia, se non haverà havuto dispensatione ancora inanzi al Concilio di Trento.

¹ Al Cardinale di Perugia.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 5.

³ *Eugubina*, 10 apr. 1573. - Perchè s'intende che le monache del monasterio delle povere di Perugia solevano mandar in quello della fratta, loro membro o annesso, come dicono, diocesi di V. S. ogni tre anni nove monache et repigliar le vecchie in quello di Perugia, violando la clausura et contravenendo manifestamente al Concilio et alle Bolle Ponteficie et per chè per prohibire a tal disordine si è scritto a Mons. Ill.mo di Perugia che non permetta in nessun modo tal muttatione, se ne ancora voluto avvertire V. S. a fine che lei provegga il med.mo per quello della fratta non permettendo che quelle che vi sono, sotto tal colore rieschino, ma stiano come si conviene in perpetua clausura. - Cf. Reg. 1573/76, p. 18.

⁴ A Mons. Marchesino Visitatore.

⁵ Al Vescovo di Famagosta, Visitatore. - Ravenna.

Pare più espediente che la rinovatione del SS^{mo} Sacramento si faccia ogni Domenica et non diferirla alli 14 giorni, al che (V. S.) sarà contenta l'ordinar che si faccia, dove vegga esservi il contrario.

(Questi S.ri della Cong.) Non approvano l'absentia delli curati dalle loro parrocchie per cagione che servino per vicarii foranei o ad altri altrove che dove hano la parrocchia, quando l'absentia è di più di 3 mesi.

[Reg. 1573/76, p. 71 sq.].

1309.

S. C. Ep. et Reg., *Ravennaten.*, 5 oct. 1573.¹

Per chè nella visita di cotesta chiesa et sua diocesi si è trovato, che alcuni curati sono absenti dalle loro parrocchie per longo tempo sotto pretesto, che servino chi per Vicario Foraneo, altri per maestro di coro et altri per Vicarii in chiese catedrali et alcuno per confessore di monache, cause non approvate dal Concilio, però oltre l'avvertimento datone a Mons. Visitatore in generale è parso ancor bene a questi S.ri Ill^{mi} farne moto a V. S. perchè possa lei sopra le cui spale riposa hora il governo di quella chiesa in absentia di Mons. Ill^{mo} procurar d'interrompere questa tolerantia, che con longo tempo sarebbe ricevuta per consuetudine o possesso (se così si può dire) approvata in quella metropoli dalla quale li suffraganei pigliarebbono essemplio in pregiudicio del buon governo delle chiese et in dano particolare delle anime comesse a quelli tali, provvisione che senza dubbio sarà grata a Mons. Ill^{mo} pel zelo che ha della salute di esse.

[Reg. 1573/76, p. 100, 101].

1310.

S. C. Ep. et Reg., *Assisinaten.*, 7 oct. 1573.²

La facultà concessa alli monasterii delle tertiarie di poter uscire a questuare in certo numero, è contro il Concilio³ et bolle et pero senza espresso ordine di S. S. non si può dar loro tal licentia.

Si desidera che V. S. nel visitare li monasterii oltre le altre provvisioni buone che fa, determini ancora il numero di esse monache che con le entrate et elemosine solite si potranno sustentare nel monastero et non lassarle alla determinatione de Vescovi quali se ne potriano passar senza farlo come hano fatto sino a quest'ora parlando di quelli che non l'hano già determinato, con spetial prohibitione a tutti li Ordinarii di non ametterne altre sino che l'numero non sia ridotto; et perchè con questa via non si levi l'occasione di monacarsi, si manderà l'ordine fatto del modo con che ne haverano bisogno et lo ricercherano.

[Reg. 1573/76, p. 102].

¹ Al Vicario di Ravenna.

² Al Vescovo d'Ascoli Visitatore in Assisi.

³ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 5.

1311.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina*, 3 apr. 1574.¹

Dal 1 capo annotato da lei sopra detta visita, pare a questi R^{mi} Signori, che in ogni modo si debbano astringer li parrochi a provedersi di casa et habitatione nelli luoghi dove hano le parrocchie et non potendo far soli per la tenuità de i redditi de beneficii tener modo che i parochiani li sovenghino et aiutino, et se non potranno de denari, per esser ancora essi poveri, di opere et di legnami et pietre che per aventura potranno haver sul loco senza comprarne, non si dovendo in nessun modo tolerar l'absentia dei parrochi delle anime sotoposte alla loro cura a ragione del gran dano che manifestamente ne seguita constringendo omninamente li medesmi parrochi fra tanto che si provedano di habitatione ad andarvi ogni giorno et starvi non ostante che siano canonici o beneficiati nella cathedrale o altra chiesa conforme alla Bolla di Pio V. S. M.²

[Reg. 1573/76, p. 214].

1312.

S. C. Ep. et Reg., *Parmen.*, 18 iun. 1574.³

Troppa indecente cosa è et contra i canoni come V. S. sa veder che le monache professe vadino per le ville et castela et sotto colore di questuare pernottino nelle case di secolari; però questi Signori non sano come poter sodisfar alla domanda di V. S. ne compiacere alle monache in questo maggiormente domandando la licentia in quale come ella fa et me la fano pregar esser contenta a procurargli altro remedio et far che si consentino del questuar delle converse senza pernottar fuori del monasterio.

Il Conc. di Trento⁴ concede che tutti li monasterii di monache possino posseder beni immobili et questi Signori giudicano ancora espediente che si osservi et si faccia che le doti s'impieghino in beni stabili come haverà veduto nelle ordinationi mandate congiunto al particolare del monasterio dello quale desiderano saper minutamente qual sia questa institutione loro et prohibitione che hano particolare o generale per che non siano comprese nel decreto del Concilio sudetto.

[Reg. 1573/76, p. 268, 269].

¹ Al Vescovo di Nocera.

² Cf. N. 127.

³ Al Vescovo di Parma.

⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 3.

1313.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 17 iul. 1574.¹

Li religiosi quali hanno cura di monache non possono vestire nessuna monacha se prima il vescovo non la esamina ne da poi si admetta alla professione se medesimamente il vescovo non la esamina, che così comanda il Concilio di Trento.²

Prima di vestir la monacha, deve l'Ordinario assicurarsi che la quantità della dote sia conforme agl'ordini datti, la quale dote non si ha da dare prima della professione che si ha da fare.

Et per chè non si habbia a litigare nel tempo della professione, l'Ordinario ha da vedere, che dovendo venir alla professione si sia certo del pagamento della elemosina, la quale elemosina si doverà impiegare nel medesimo tempo della professione.

Dal tempo dell'ingresso et vestir della monacha fin al tempo della professione li parenti hanno da pagare il vitto et vestito.

Se V. S. conoscerà che si possa esser fatto errore nella prima prefission del numero per cagione forse che le entrate non furono giustamente date, pare a questi Signori Ill^{mi}, che lei stesso sia quello che la rivega avvertendo che non sia fraude in acrescer le entrate e sminuir le bocche et quando lei habbia impedimento, che non possa attendere principalmente a questa, potrà farlo fare dal suo vicario non convenendo dar licentia a laici che per tal causa possino andare a Monasterii et esaminar monache sendo ancor negozio assai patente da se et facile a sapersi trattandosi di possessioni entrate et redditi che è quanto occorre in risposta delle due di V. S. in materia delle monache, che per la terza in materia del Vicario foraneo di Norcia si doverà contentare della risposta fatta altra volta.

[Reg. 1573/76, p. 291, 292].

1314.

S. C. Ep. et Reg., *Arianen.*, 29 oct. 1574.³

Si sogliono tollerare le parochiali in persona de Canonici quale chiese et li parochiani di esse sono nella città nella quale tengano il canonicato, ma si deveno ben astringere a far la residentia principale nella parochiale il che sarà cura di V. S. mentre che starà costì, si come sarà ancor l'ufficio suo di procurar modo di far instruir quelli sacerdoti che hano cura d'anime facendoli legere et declarare il catechismo Romano et fargli convenire una o due volte la settimana con persona atta a leggerli ancora li casi di conscientia per quanto porta la capacità loro facendoli destramente esercitar in questo

¹ Al Vescovo di Spoleto.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 17.

³ Al Commissario d'Ariano.

et trattarne fra loro per levargli almeno da tanta ignoranza, nella quale dice che si trovano.

[Reg. 1573/76, p. 378].

1315.

S. C. Ep. et Reg., *Amerina*, 8 nov. 1574.¹

Questi Signori Ill^{mi} a quali ho fatto comune la lettera di V. S. del nuovo monastero delle monache che scrive volersi cominciare nella terra di Lugnano, desiderano saper et haver più minuta informatione di quella che ha data per potersi risolvere et in particolare la grandezza del monastero et capacità per numero di monache, se ha chiesa, choro, dormitorio, refettorio et altri necessarii luochi da potersi stabilire numero di monache conveniente a far monastero, dove si possa servare la disciplina regolare, il che non succederebbe quando non fusse capace di più di dieci o dodici monache, che entrata ha di certo, dovendo haver in consideratione che non bisogna pensare solo al vitto delle monache ma al vestire, alle infermità, alla spesa del capellano, del confessore, del fattore; che comodità haverà poi quel luoco o di regolari o sacerdoti secolari che ne possino haver cura continua per le confessioni, per le prediche et simil altri cibi spirituali, quali non doverano esser meno frequenti delli corporali, maggiormente in monasterio novamente eretto et con quello di più che V. S. potrà conoscere dovendosi considerare et avisare per chiara informatione di simil fatti.

[Reg. 1573/76, p. 383, 384].

1316.

S. C. Ep. et Reg., *Squillacen.*, 2 mart. 1575.²

Perchè in nome di V. S. si è fatto sapere a S. B. del pericolo, in che sariano le monache d'alcuni monasterii di quella sua diocesi venendo armata Turchesca (Chel Sr. non permetta per sua misericordia) s'elle non potessero, si come fano tutte le altre persone et popolo di quei contorni, ridursi in loco più sicuro al che pare che non possino senza correre la pena impostagli per la bolla di Pio V di S. M.,³ non essendo questo pericolo uno dei tre casi eccettuati in detta bolla, et havendo S. S. consideratione, che in questo caso milita la medesima ragione che milita nelli tre casi della bolla, si è contentato che V. S. possi lei in tal caso et necessità (soprastandogli veramente il pericolo del che se ne grava la coscienza di V. S.) dargli la licentia di poter uscire da quei monasterii et ritirarsi in altro luoco sicuro honesto però et decente accertando che nell'andare et tornare non possi succedere scandalo o disordine alcuno ma che tutto si faccia con quella decentia et honestà che si conviene.

[Reg. 1573/76, p. 464, 465].

¹ Al Vescovo d'Amelia.

² Al Vescovo di Squillace.

³ Cf. N. 133.

1317.

S. C. Ep. et Reg., *Maceraten.*, 7 oct. 1575.¹

Qua si presupone che quella dona della Compagnia del Rosario si avesse eletto la sepoltura et dicano che vi ne sono testimonii esaminati, nel qual caso si attenda alla dispositione del Cap. *Cum quis* e *Si quis, de Sepul.*, in 6^o, et non quella del Cap. *Fraternitatis*.

Et il medesimo si dice nella elezione fatta della sepoltura dal Padre di quel fanciullo presuponendosi che vi sia la consuetudine et che come novo habitante in quella patria, non havendovi sepoltura delli suoi antiqui, habbia potuto eleggersi la sepoltura nella chiesa delli Padri et che in quella dovesse essere sepolto il figlio il che tutto si dice a V. S. hora non per riandar le cose già passate ma perchè provegga che nell'avvenire li suoi ministri procedino con matura cognitione et col riguardo che si deve havere di non preiudicar alli privilegi et essentioni de regolari confirmatigli da questa Santa Sede.

[Reg. 1573/76, p. 662, 663].

1318.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 14 oct. 1575.²

Non vedeno questi S.ri Ill^{mi} come V. S. possi voler in man sua il deposito della dote della figlia et nipote del Sr. Vincentio Ottuni, dovendosi fare in mano de banchiere o mercadante o altre persone talmente habili che al tempo della professione possino sborsare il deposito al monastero conforme al Concilio di Trento, sopra di che vederà l'instantia fatta dal sudetto Sr. Vincentio con il memoriale che vederà con questa.

[Reg. 1573/76, p. 671].

1319.

S. C. Ep. et Reg., *ad Card. S. Praxedis*, 18 nov. 1575.

La Congregazione è di parere che non si lassino godere le distributioni della residentia a quello o prevosto o canonici de quali V. S. Ill^{ma} si serve ne la visita fuori della sua diocesi, si come ancora non le devono godere li dui canonici che possino tener li vescovi presso di loro et a N. S. al quale se n'è detto una parola è ancor lui di questo medesimo parere.

[Reg. 1573/76, p. 698].

¹ Al Vescovo di Macerata.² Al Vicario di Camerino.

1320.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 2 dec. 1575.¹

V. S. vederà quello che si dici nel primo capo del memoriale circa il deposito da farsi per le elemosine, che si dano alli Monasterii da figliuole, che se vogliano far monache, parendo loro che se gli faccia gravio se oltre il vitto et vestito della novitia saranno astretti durante il tempo del novitiato tenere in deposito li denari per le dette elemosine et a questi S.ri Ill^{mi} parebbe bene quando potesse con una sicurtà bancaria o in forma di deposito da mercante o da altra persona ben sicura assicurarsi che al tempo della professione la elemosina si avesse a sborsare subito che potrebbe mancare di astringerli al deposito reale.

[Reg. 1573/76, p. 704].

1321.

S. C. Ep. et Reg., *Amerina*, 25 ian. 1576.²

V. S. doverà haver già inteso l'ordine dato che li vescovi et altri inferiori collatori per la collation de beneficii non possino pigliar tassa ne qual si voglia altra recognitione il che doverà osservare ancor lei, et per che dice haver privilegio particolare della Sede Apostolica, sarà bene che lo esibisca acciò si possa vedere.

Gli ricorda ancora osservare il Concilio nel far li deputati del Capitolo et clero per la revisione della administratione et conti del Seminario,³ nel mettere in concorso li parochiali vacanti,⁴ ne la facilità de le scomunicazioni,⁵ et del riscotere la procuratione senza far la visita,⁶ il che come lei sa non gli è permesso et per ch'è dice che la esatione che fa è per conto del cathedralica sarà bene ne dia alcuna chiarezza.

[Reg. 1573/76, p. 779].

1322.

S. C. Ep. et Reg., *Senen.*, 20 mart. 1576.⁷

È tanto necessaria la residenza delli Parochi nelle loro proprie chiese per la cura delle Anime, che hanno, e così strettamente è comandata dalli Canonici antichi, e ultimamente dal Concilio di Trento,⁸ che questa Congregazione non ha mai tollerato, che chi ha cura delle Anime possa servire

¹ Al Vescovo di Camerino in absentia al Vicario.² Al Vescovo d'Amelia.³ Sess. XXIII, *de ref.*, c. 18.⁴ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 18.⁵ Sess. XXV, *de ref.*, c. 3.⁶ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 3.⁷ Al Vicario di Siena.⁸ Sess. XXIII, *de ref.*, c. 1.

altrove, nè ancor nella medesima Diocesi per Vicario del Vescovo. Di qui è, che avendo inteso, che V. S. ha una Parocchiale con cura di Anime, scrive a Monsig. di Rimini gl'intimi la Residenza, e perchè metta minor tempo in mezzo all'esecuzione, e sappia, che questa è resolutione fatta, me gli fa scrivere questa, alla ricevuta della quale non mancherà di andare a soddisfare all'obbligo, che ha di pascere il Popolo datogli in custodia.

[Reg. 1573/76, p. 792. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 209, 210].

1323.

S. C. Ep. et Reg., *Senen.*, 8 maii 1576.¹

Che la clausura si osservi inviolabilmente da tutte le monache.

Che le cose ordinate da Mons. Visitatore in far parlatorii, porte, muri et simil altre cose materiali, si facciano omninamente eseguire ma con tempo conveniente rispetto alla spesa che vi andaria et al poco modo che hanno li Monasterii cominciando da le cose più necessarie rimettendo questo del tempo et delle cose che prima si deveno fare all'arbitrio di V. S.

Se li Monasterii sono in tal stato che veramente conosca, che con haver fatte tutte quelle provisioni che comanda la bolla di Pio V di S. M. sotto il...² le quali non havendo ancor misse in prova, doverà mettere; che manchi loro il vivere si da facoltà a V. S. di poterli concedere licentia di mandare alla cerca per elemosina ne la città le converse fin al numero di otto se tante ne saranno bisogno et delle più vecchie et non di minor età di 36 anni, et se non vi saranno converse, le monache che si chiamano del capo bianco et non essendo ancora di queste, delle monache stesse ordinarie delle più vecchie habili et atte a poter far tal fatica et non di minor età di 36 anni le quali habino però da tornare la sera alli Monasterii, ne possino pernottare in casa di persona alcuna sotto qual si voglia pretesto.

Che la deputatione delle converse o del capo bianco o delle monache istesse sia fatta da V. S.

Che queste non si possano muttar mai salvo che per morte di alcuna di loro in luoco della quale ne potrà poi deputare un'altra con le medesime conditioni et qualità, si conoscerà continuar il bisogno.

Che la licentia non sia perpetua ma temporale et per quanto lei conoscerà esser la necessità del monastero.

Non permetta che possino andar fuori tutte in una volta se non conoscerà che così sia veramente il bisogno ma delle otto quel numero solo che lei giudicherà.

Non permetta che sotto pretesto di andar per elemosina vadino in visita de parenti de infermi de spese o di simil altre sorte de visite ne a banchetti, giardini, o a simil altri ritrovi et conversationi ma puramente a cercar elemosina et senza dimorare ne le case de particolari, tornarsene quanto presto al loro monastero.

¹ Resolutioni fatte et mandate al Coadiutore di Siena.

² Cf. N. 112.

Et se con tutte queste diligentie conoscerà che non si suplisca alli bisognii necessarii loro del vitto et sia necessario permettergli il poter andar questuando fuori della città, in tempo di raccolti potrà dargli licentia che vadino et che ancora possino pernottare alogiando in Monasterii se ne troverano del loro, o altro ordine et non trovandone, in casa de parenti o di altre persone di buona fama et dove non si possa temere di scandalo.

Stando li Monasterii in questo stato non permetterà che si accettino più monache senza particolar licentia di questa Congregazione.

[Reg. 1573/76, p. 834, 835].

1324.

S. C. Ep. et Reg., *Placentina*, 25 maii 1576.¹

Difficilmente la Congregazione si può persuadere che li Monasterii delle monache per mano delle quali passino tutte le entrate certe et incerte habino quel governo ch'è loro necessario et ha per l'ordinario approvato la diligentia di quelli Prelati che prevedendo l'inconvenienti che da simil governo potevano nascere gli hano procurati alcune persone di vita esemplare et di honeste conditioni che per honor del S.r si sono pigliati a cura il governo delle cose loro temporali con la superintendentia, per la revisione dell'amministrazione de Prelati et Superiori loro, di che ha voluto la Congregazione ch'io ne dia avviso a V. S. Ill^{ma} et Rev^{ma} a fine che possi ancor lei restandone così servita procurar alli Monasterii della sua città et diocesi il medesimo aiuto et governo chiamandone ancora li Superiori di quelli Monasterii che non saranno sottoposti a lei, a fine che con l'aiuto et consiglio loro et multiplicità delle persone che in giù di essi si troverano più facilmente possi introdurvi questa così necessaria provisione, con che ecc.

[Reg. 1573/76, p. 864, 865].

1325.

S. C. Ep. et Reg., *Regien.*, 30 maii 1576.²

Questa Congregazione è concorsa nel parer di V. S. che si possano compiacere li Canonici delli tre mesi delle vacantie dal servitio nel modo che scrive con avvertenza però che tal vacanza non sia nel medesimo tempo di tutti per non lassar la Chiesa Cathedrale destituta et che durante l'absentia non possano godere delle distributioni conforme al Concilio di Trento³ col quale V. S. si doverà conformare.

[Reg. 1573/76, p. 867].

¹ Al Cardinale di Piacenza.

² Al Vescovo di Reggio.

³ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 12.

1326.

S. C. Ep. et Reg., *Callien.*, 12 ian. 1577.¹

Con la di V. S. di 6 d'Ottobre passato s'ebbero anco le Scritture, che ha mandato in risposta, et justificatione sua alle pretensioni del Rev. Capitolo, le quali sono state viste et intese nella Nostra Congregazione, che perciò ha risoluto, che quanto all'applicazione delle distribuzioni quotidiane V. S. habbi da servare il Decreto fatto già a istanza di lei fin dall'anno 1571 dall'Illmi Deputati della Congregazione del Concilio, cioè, che il cap. 3 della Sess. 21, *portiones absentium, quod iubet dividi proportionaliter inter interessentes, non applicari pro loco*, et procede quando la terza parte di tutte le dignità, Canonicati, e altri corpi d'entrate ivi enumerate fusse stata pigliata et convertita in quotidiane distribuzioni per quella sola ragione, che *in Ecclesia vel nullae essent distributiones quotidianae, vel ita tenues, ut verisimiliter negligerentur*, ma il cap. 3, Sess. 22. che dà facoltà all'Ordinario d'applicare le porzioni dell'absenti alli luoghi pii procede solamente in tre corpi d'entrate, cioè Dignità, personati, et Officii, et così non comprende Canonicati, nè altra sorta di porzioni simili, et ha luogo ancora, che *non adesset illa ratio quod nullae, vel tenues distributiones essent*, et così si riducono a concordia quelli due cap. 3, Sess. 21., et Sess. 22., quali *primo aspectu* parevano diversi circa l'applicazione delle porzioni delli absenti, et il cap. 7, del Concilio Provinciale d'Urbino, mentre che dispone che si faccia l'applicazione alla Fabbrica, o alla Sacristia *arbitrio Ordinarii* s'ha da intendere come anco pare veramente che parli secondo li termini del cap. 3, Sess. 22, e quando altrimenti habesse disposto massimamente circa il particolare dei Canonicati *nulla habenda esset eius ratio tamquam contra dispositionem iuris communis quo distributiones quotidianae debent dari praesentibus, qui Divinis intersunt, et inserviunt*. Cap. 1, *de cler. non resid.*, in VI.

[Reg. 1576/77, p. 52-54. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 210, 211].

1327.

S. C. Ep. et Reg., *Civitatis Pennen.*, 8 febr. 1577.²

Se li frati zoccolanti superiori del monasterio di Santa Chiara d'Atri, accettano contra la prohibitionem di V. S. monache con minor dote di quella che lei ha tassata, non doverà permettere che l'accettate in questo modo siano vestite monache, il che potrà fare col non esplorare la volontà loro secondo la forma del Concilio³ et se questo non bastasse, potrà procedere con li debiti modi alle pene nelle quale secondo gli ordini dati a tutti li vescovi incorrono simili inobedienti, dando avviso qui di quel che le parerà

¹ Al Vescovo di Cagli.

² Al Vescovo di Cività di Penna.

³ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 17.

ch'importi, che sempre sarà aiutata a far servare gli ordini come conviene. Che è quanto m'occorre dire a V. S. per ordine della Congregazione in risposta del memoriale che ha fatto dare et stia sano che N. S. Dio la consoli. [Reg. 1576/77, p. 64].

1328.

S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 9 febr. 1577.¹

Perchè V. S. fa istanza d'essere risoluta se può astringere alla contribuzione della Visita alcuni Commendatarii della sua Diocesi, si risponde in generale, che tutti quelli, che possono essere visitati, e che in fatto sono stato visitati, devono anche contribuire per la sua rata alle spese della Visita, che così ha anco risoluto la Congregazione del Concilio, e così potrà eseguire, eccettuati quei casi nei quali ha avuto ordine particolare, il quale dovrà servare, e a V. S. mi raccomando, e offero, pregandole dal Signore Dio ogni prosperità.

[Reg. 1576/77, p. 203. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 211].

1329.

S. C. Ep. et Reg., *Narnien.*, 21 apr. 1577.²

La Congregazione si contenta di dare facoltà a V. S. che commetta a chi le parerà meglio che possa assolvere a cautela quelle donne, che personalmente accompagnando il Santissimo Sacramento sono passate per la clausura del monasterio di Santo Francesco de'Conventuali nella terra di San Gemini, ancorchè ciò fosse accaduto più volte.

[Reg. 1576/77, p. 155].

1330.

S. C. Ep. et Reg., *Montis Cassini*, 21 oct. 1577.³

Essendo questi giorni adietro morto in Tagliacozzo il D. Gio. Colonna senza far testamento nè disporre della sua sepultura, è stato sepolto nella medesima terra in una chiesa di codesta abbazia: per il che li frati di S. Francesco del medesimo luogo se ne sono doluti, et sono ricorsi a questa Congregazione, la quale (verificatosi come si narra nell'incluso memoriale) che li maggiori del Morto siano stati seppelliti nella chiesa di S. Francesco, ha voluto che le scriva che faccia in modo che detti frati restino sodisfatti etiam che volessero il corpo del morto che così vuole la giustitia.

[Reg. 1577/78, p. 25].

¹ Al Vescovo di Pavia.

² Al Vescovo di Narni.

³ All'Abate di Monte Cassino.

1331.

S. C. Ep. et Reg., *Reatina*, 6 nov. 1577.¹

Se è vero che un m. Galiotto Fabri di codesta Città faccia una fabrica tanta alta che scuopre il monastero di Santa Chiara in modo che le monache siano vedute per il lor claustro, et in molti altri luoghi, questi SS.ri Ill^{mi} non vogliono che in alcun modo si comporti, et però dicono à V. S. che provegga che non si vadi più innanzi con la fabrica la quale se già fosse tanto alta che scuopra il monastero si butti à terra, ò si accomodi di maniera che convenga alla libertà, et honestà di Monasteri.

[Reg. 1577/78, p. 30 b].

1332.

S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 11 ian. 1578.²

Non essendosi avuta risposta la lettera scritta a V. S. sopra gli aggravi, che il Cav. Guevara pretendeva ricevere in una sua Commenda, che ha costi, per non trattener più in lungo questo negozio, s'è risoluto spedire nel modo infrascritto del quale ambe le Parti doveranno restar soddisfatte, perchè ognuno saprà quello che è suo, massime, che questa risoluzione si è fatta maturatamente col parere del Sig. Cardinale Alciato, che è informatissimo di così fatte materie.

Le Chiese dunque curate sottoposte in qualsivoglia modo alla Religione Hierosolimitana in cotesta Diocesi ponno essere visitate da V. S. come Ordinario *in iis, quae pertinent ad curam, et exercitium animarum*, come vuole il moto proprio di Pio V sa. me.³ le quali parole s'hanno da intendere, che non solo può visitare il Curato circa alla sufficienza in administrare li SS^{mi} Sacramenti, quale trovato inabile può levare, ma anche li Sacramenti stessi, e vedere se sono tenuti con quella decenza, e nel luogo, che si conviene. Può anche V. S. far ristorare la Chiesa vedendo, che non sia decente, e comoda per l'administrazione suddetta, e l'altre cose, che hanno corrispondenza con questa administrazione, come parimenti del Sacerdote quando ministra, Baldacchino per portare la Santa Eucaristia agl'Infermi, e altre cose simili a questo fine.

Occorrendo la vacanza delle dette Chiese il Cav. deve presentare un Sacerdote idoneo a lei, che lo istituisca, e mentre egli provvede a questo V. S. vi metterà un Vicario, che eserciti la cura dell'anime e assegnerà un breve termine al Cav. di presentare detto Sacerdote idoneo, passato il qual termine ella provvederà al Benefizio secondo la natura di quello in titolo perpetuo, o amovibile.

¹ Al Vescovo di Rieti.² Al Vescovo di Perugia.³ *Expositi*, 21 sept. 1571. — Cf. Bull. Rom., tom. 4, III, p. 180, 181.

Nel resto V. S. averà da osservare li privilegi concessi nel detto motu proprio come sono ad literam chiaramente, e sia contenta far in modo, che per tal causa non venghino più lamenti a questi Sig. Ill^{mi}.

[Reg. 1577/78, p. 47 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 212].

1333.

S. C. Ep. et Reg., *Regien., Veronen., Mantuana, Brixien. et Senogallien.*, 15 febr. 1578.¹

In alcuni luoghi ove sono certi Eremiti di Santa Maria di Gonzaga, che vivono in commune ma senza li voti ordinari, s'è trovato, che alcuni di loro si sono ordinati senza titolo, che è contro il Decreto del Concilio, sess. 21, cap. 2, esteso da Pio V. con una sua Bolla alli Regolari non professi,² aggiungen-
dovi molte pene contra gli Ordinanti ed Ordinandi, come V. S. averà veduto un pezzo fà, essendo stampata nel Bollario di quel Papa. Ora perchè s'è inteso, che di quelli Eremiti ne sono ancora nella Diocesi di V. S. e territorio di Mantova a S. Maria di Gonzaga, che è capo di quest'Ordine, ed a Rivoli in S. Maria della Pace, s'è voluto avvertirla, che vegga se ve n'è alcuno di questi, che sia ordinato agli Ordini Sacri dopo la detta Bolla, o da lei propria, o da altri, e colla medesima Bolla in mano consideri V. S. se è sospeso, o irregolare per aver celebrato, l'assoluzione dei quali è riservata a Nostro Signore, come potrà vedere.

Pensi ancora V. S. se ella ha ordinato alcuno di simili Uomini contro la forma suddetta, e poi fra un anno abbia ordinato qualche altra persona, perchè ancora lei saria incorsa in irregolarità della quale avvisando si domanderà subito l'assoluzione a Nostro Signore ed in materia di questi Eremiti V. S. vegga un'altra Costituzione di Pio V, *De trium votorum professione emittenda ab iis, qui in Congregationibus sub obedientia voluntaria vivunt, quorum habitus a saecularibus Presbyteris est distinctus*, dat. Romae anno III, xv. Kal. Decembris,³ e come l'averà fatta vedere anche alli detti Eremiti, avvisi quanto le occorrerà.

[Reg. 1577/78, p. 57 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 213].

1334.

S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 6 iun. 1578.⁴

L'Antecessore di V. S. faceva celebrare li Matrimonii nelle Chiese proprie parrocchiali, il che era certo molto laudabile. Hora s'intende che V. S. concede licenza oltre alli casi urgenti, di celebrarli nelle case proprie, onde

¹ Ai Vescovi di Reggio, di Verona, di Mantova, di Brescia e di Sinigaglia.² Cf. N. 129.³ Const. *Lubricum vitae genus*, 17 nov. 1568. — Cf. Bull. Rom., tom. 4, III, p. 47, 48.⁴ Al Vescovo di Foligno.

questi Sig.ri Ill^{mi} hanno voluto che se le scriva che è buono che si servi quella buona usanza, però V. S. non manchi di farla osservare, se bene non è necessità del matrimonio il celebrarlo in Chiesa.

[Reg. 1577/78, p. 89].

1335.

S. C. Ep. et Reg., *Vercellen.*, 21 iul. 1578.¹

La professione della fede secondo la forma della Bolla di Pio IV,² è talmente necessaria da farsi da quelli, che la devono fare che avendola fatta dopo la pubblicazione della Bolla in altro modo la devono di nuovo reiterare secondo quella forma, e così è stato più volte risoluto etiam fuori d'Italia, et perciò lo potrà far intendere al Vescovo, acciò nella prima Sinodo Diocesana la faccia fare a tutti quelli, che la devono fare se non prima.

[Reg. 1577/78, p. 107 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 213, 214].

1336.

S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 4 aug. 1578.³

Nostro Signore è restato molto maravigliato, che per la morte del loro Vescovo di bo. me. essi habbino creduto, che fosse lecito far mutazione di Vicario con crearne un nuovo, et disautorizzare quello che sanno le SS. VV. essere stato mandato costà da Sua Beatitudine, la quale n'ha avuto quel sentimento, che si conveniva di tal ardire, e di così poco rispetto usato a un Ministro suo, se bene non fu deputato per Breve come si suol fare, che questo fu per non derogare alla fama del Vescovo, perchè egli non meritava, che se gli desse Vicario contro al voler suo, et però hora, che essi haverano inteso, anche per lettera del Canonico loro mandato quà, qual sia la volontà di Nostro Signore, non manchino per quanto hanno cara la gratia sua di levar subito il Vicario nuovo, e permettere, che Mons. Lancia eserciti l'ufficio suo solito sino che piacerà a Sua Santità di levarlo di costà, ed avvertino, che ogni impedimento, che gli sarà dato si attribuirà a loro, ancorchè la cosa passasse in modo, che paresse, che venisse da altra mano. Il che ho voluto dirli, acciò siano tanto più diligenti, e pronti ad ubbedire alli commandamenti di Nostro Signore per ordine espresso del quale scrivo la presente, e scancellare con questa attione se non in tutto almeno in buona parte, quella mala opinione che per l'addietro s'è havuto del loro mal procedere.

[Reg. 1577/78, p. 112 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg. p. 214].

¹ Al Vescovo di Vercelli Visitatore Apostolico.

² Cf. N. 108.

³ Al Capitolo dell'Aquila.

1337.

S. C. Ep. et Reg., *Auximan.*, 4 aug. 1578.¹

La Congregazione non può consolare V. S., che si vaglia per Vicario del Curato d'Offagna, perchè di ragione il Vescovo non ha tal facoltà, nè pare alla Congregazione, che si debba dare, essendo obbligato il Curato alla residenza perpetua, nè può fuori di casi di necessità valersi di un Cappellano per star egli absente, si che lauda V. S. che l'abbia già mandato alla residenza, dove lo farà stare.

[Reg. 1577/78, p. 113. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 214, 215].

1338.

S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.*, 19 aug. 1578.²

Sono stati molti capi di disordini che son in cotesta diocesi sopra la quale si scriverà a V. S. per opportuni remedii, et quanto al punto nel qual si espone che molti preti vanno vagabondi senza frequentare le chiese, pare alla Congregazione che V. S. vegga d'indurli massime le feste et che non siano obbligati, a frequentar le loro parocchie aiutando cantar li divini offitii come si fa nell'altre diocesi, ma non si devono sforzare.

Et perchè è stato dubitato se le Abbatie che hanno in Commenda li Cardinali siano obbligate alla contributione del Seminario, se li fa intendere, che altre volte è stato dichiarato che sì, è ben vero che la quantità è incerta, perchè essendo il Seminario stato eretto dopo li 11 Giugno 1567, non solo li Cardinali ma ne anche li Beneficiati non doveriano più, che una mezza decima secondo la tassa vecchia. Et così etc.

[Reg. 1577/78, p. 117. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 215].

1339.

S. C. Ep. et Reg., *Vercellen.*, 2 oct. 1578.³

S'è parlato di nuovo in Congregazione sopra l'abuso di Como, et sua diocesi di dire indistintamente il giorno delle feste due messe et si sono vedute le copie delle due lettere del Cardinale Alciate al Vescovo di Como in questa materia et trattatone ancora con S. S. Ill^{ma} quale viene in opinione per informatione venute di costà che non consti di tale penuria di sacerdoti, et di così gran bisogno che sia necessario di venir à questo rimedio di

¹ Al Vescovo d'Osimo.

² Al Vescovo di Sinigaglia.

³ Al Vescovo di Vercelli.

celebrar due volte il giorno, però V. S. provenga in ogni modo per autorità di Nostro Signore che non si dichino più, nel modo che già se le scrisse un'altra volta d'ordine di Nostro Signore.

[Reg. 1577/78, p. 132 b].

1340.

S. C. Ep. et Reg., *Suessana*, 15 oct. 1578.¹

S'è inteso, che costì si trova per Maestro d'Atti nel foro secolare quel Bernardo, che già esercitava il medesimo Ufficio in Isernia, che fu scomunicato dal Vescovo, et pubblicato per tale secondo che li mali portamenti suoi meritavano; et perchè è ragionevole, che un Prelato sempre aiuti l'altro nell'occurrenze per servitio di Dio, et mantenimento della iurisdictione ecclesiastica: Però V. S., che sà, che colui è scomunicato sarà bene, che lo faccia evitar anche costì, acciò tanto più presto s'avveda del suo mal stato, et ritorni alla Santa Chiesa con la debita penitenza per servitio suo, et per esempio d'altri, che non s'impaccino in cose, che offendino la libertà Ecclesiastica.

[Reg. 1577/78, p. 138. - Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 215, 216].

1341.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 20 oct. 1578.²

Se Mr. Ascanio Massano Canonico in cotesta Chiesa è stato veramente ammalato per quel tempo, che egli pretende, che se gli debbano dare le distribuzioni quotidiane, la Congregazione sente in ogni modo, che se gli diano, non ostante, che le costituzioni antiche della Chiesa di Rimini paiano essere in contrario. E perchè s'intende, che è il Capitolo, che fa questa difficoltà V. S. facci intendere a quei Canonici, che si acquietino a questa deliberazione, il che dovranno far tanto più facilmente, se fosse vero come si presuppone dal Massano, che quelle Costituzioni non sono in osservanza in questa materia.

[Reg. 1577/78, p. 140. - Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 216].

1342.

S. C. Ep. et Reg., *Assisien.*, 3 nov. 1578.³

L'abbadessa della Benedetta ha fatto supplicar più volte alla Congregazione per la licenza di poter mandar una sua nipote monaca di detto monastero a Perugia in casa del padre per curarsi dell'infermità che patisce negli

¹ Al Vescovo di Sessa.
² Al Vescovo di Rimini.
³ Al Vescovo di Assisi.

occhi, de quali ne ha perso già uno, et l'altro è pericoloso: et se bene il male è grave, et compassionevole, non di meno non è tale che faccia lecito secondo li sacri canoni, et bolla di Pio V¹ l'uscir dal monastero, et però V. S. faccia intendere all'Abbadessa che s'acquieti et consoli nel Signore perchè è grande honor della religiosa morire nella religione come del soldato alla guerra.

[Reg. 1578/79, p. 1].

1343.

S. C. Ep. et Reg., *Fanen.*, 3 nov. 1578.²

L'Abbadessa del monasterio di S. Filippo ha supplicato alla Congregazione per la licenza di valersi di qualche dote delle zitelle che sono già vestite, per comprar oglio, vino, e legni, atteso che la grandine d'Agosto passato li portò via tutti li frutti, et la Congregazione non ha risoluto altro che scriver a V. S. che si contenti informarsi bene della qualità di detto monasterio intorno alla povertà d'esso, et avisar il parer suo, et massime se vi fosse altro remedio di proveder alla necessità di quelle monache, che spender il denaro delle doti, che si doveriano impiegare in beni stabili secondo gl'ordini di questa Congregazione.

[Reg. 1578/79, p. 2].

1344.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 11 nov. 1578.³

Se il dubio che V. S. ha mandato di quella zitella che fece professione *infra annum probationis* contra la forma del Concilio,⁴ stà semplicemente come V. S. scrive con la sua delle 8 di questo, si deve restituire al padre la sua dote, detrahendosi però le spese fatte per la zitella dal monasterio, et così V. S. farà eseguire.

[Reg. 1578/79, p. 4].

1345.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 2 dec. 1578.⁵

Si è letta in Congregazione la lettera di V. S. delli 18 del passato, e dopo essersi lungamente discusso, se servata la decenza se li potria lassar il fratello per Vicario, che non è Dottore, se bene si ha di lui da altra parte buone relazioni, oltre a quella, che Ella ne scrive, finalmente questi Sig. Ill^{mi} si sono risolti, che non si debba permettere sì per essere cosa insolita, e che ha poca convenienza, come perchè è male intesa massime non essendo questo suo fratello Dottore, come pare che converria in cotesto Tribunale,

¹ Cf. N. 133.
² Al Vescovo di Fano.
³ Al Vescovo di Spoleto.
⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 15.
⁵ Al Vescovo di Como.

ove si sà, che concorrono cause assai; il che tanto meno si deve tollerare, perchè in Como vi sono uomini molto atti a servirla in quell'Offizio, nè le ragioni, ed autorità, che ella allega di S. Tomaso fanno al nostro proposito, perchè se bene nella giustizia distributiva si può in pari termini tener più conto delli parenti, che d'altri, non è però tale il caso nostro, che è di cose giurisdizionali, nelle quali si tratta dell'interessi del terzo, e poi sono costì Uomini più sufficienti, ed abili di lui. Quanto al sindaco la Congregazione si contenta bene di consolarla, poichè l'Offizio suo non è d'altro, che di tener conto dell'entrate della Chiesa, come Ella afferma: sicchè contentisi V. S. di obbedire volentieri, e di creder, che il tutto si fa per maggior onor di Dio, ed insieme per servizio di lei, la quale niuna cosa deve cercare più che il servizio della Maestà SSma con la buona volontà delli Popoli.

[Reg. 1578/79, p. 15. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 217].

1346.

S. C. Ep. et Reg., *Theanen.*, 2 dec. 1578.¹

Essendo vero, che D. Antonio Colomba fosse ordinato ancorchè fosse cieco dell'occhio sinistro, come ha presupposto a questa Congregazione e che il Vescovo che l'ordinò gli diede quel Benefizio, che egli ora tiene, Nostro Signore al quale si è dato conto d'ogni cosa si contenta di dispensar seco che possi ritenere il beneficio, e celebrare come ha fatto per lo addietro, e con questa se ne dà la facoltà che bisogna a V. S. di commissione di S. Beatitudine, e siccome ella prudentemente giudicò, che per celebrare questo Prete avesse bisogno di dispensa Apostolica così sarà ben ora, che si è ottenuta acciò se ne vaglia con quella maggiore decenza, che conviene, che V. S. lo metta in obbligo di tenere il Canone, mentre dice Messa non dal lato o. di nario, ma nel mezzo dell'Altare ove suole stare la Tavoletta delle Segrete.

[Reg. 1578/79, p. 14. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 217, 218].

1347.

S. C. Ep. et Reg., *Neriton.*, 22 dec. 1578.²

S'è veduto in Congregazione quanto m'ha scritto V. S. con la sua delli 23 del passato circa quelli Preti, che ha ritrovati, che 30 o 40 anni fa furono ordinati da altri Preti alla prima Tonsura, e quattro minori; ed essendosi dato conto a Nostro Signore d'ogni cosa, e del parere del Dottor Navarro, e veduto ancora il Cap: *Presbyteri*, 68 *distinct.* non allegato da lui, S. Beatitudine *ad abundantiore cautelam* ha commesso, che io scrivi a V. S., che a nome suo li assolve tutti da ogni irregolarità, ed altre Censure nelle quali per questa causa potessero essere incorsi, con lasciarli tutti li benefizi che legittimamente averanno avuto dopo che furono veramente ordinati ad Ordine Sacro dal Vescovo, ed absolverli insieme delli frutti mal percetti, e

¹ Al Vescovo di Teano.

² Al Vescovo di Nardò.

doverà V. S. secondo la forma del detto Capitolo *Presbyteri*, e parere del Navarro conferire alli detti Preti gli Ordini inferiori, che gli mancano.

[Reg. 1578/79, p. 22. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 218, 219].

1348.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 7 ian. 1579.¹

Sono tanti li disordini di cotesta Chiesa, che questi Sig. Illmi restano sopra modo maravigliati et oltre i quelli che sin'hora è scritto à V. S. di com.e, loro hanno voluto che di più se le dica che intendendosi che costì si sono fatte alienationi perpetue di Cemiteri et altri beni ecclesiastici in grossa somma senza l'autorità che bisogna, V. S. vi provegga in ogni modo come ricorda l'giusto si per il passato come anche in dar' buon'ordine che per l'avenire non si facciano più senza l'autorità di questa Santa Sede.

Et perchè cotesti Cappellani del Duomo obligati al choro ove hanno le loro distributioni quotidiane credono di non esser compresi nel decreto dell'incompatibilità et così di poter pigliar ogni altro beneficio di residenza, et di tener la cappellania senza dispensa di N. S., li disinganni, et provegga come è necessario ricordandosi di quello, che si fece à Pisa per li Cappellani li quali par' ch'havessero le medesime pretensioni.

Vegga ancora V. S. se per giustitia si possino recuperare quelle case Parrocchiali alienate malamente dalli vescovi per haver scusa di non far residenza alla quale ogni curato deve in ogni maniera stare, et quando non si può recuperare, V. S. li faccia risedere in un'altra casa che sia nella Parrocchia, et più vicina alla chiesa che si potrà comodamente, et à questo capo ella non manchi di attendervi diligentemente, et massime li curati di quali s'intende che costì sono molti che non risiedono sotto pretesto ancora d'inimicitie, la quale scusa V. S. non deve far' buona se non ottengono licenza da Sua Santità per mezzo della Congregazione del Concilio, la quale suole molto bene esaminare le circostanze et specialmente per qual causa si siano contratte l'inimicitie, se vi è stata colpa del curato, con altre diligenze, prima che si venga alla resolutione di concedere che un curato posse star' fuori della sua Parrocchia, et quando pur' si concede è per breve tempo, et fra le altre conditioni particolari è che stia più vicino alla sua cura che può sicuramente.

[Reg. 1578/79, p. 28 b].

1349.

S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.*, 20 ian. 1579.²

Poichè V. S., nè li suoi Antecessori sin ora mai hanno, secondo l'ordine del Sacro Concilio Tridentino,³ eletto alcuno Metropolitano vicino per poter andare alli suoi Concilii Provinciali, ed osservarli, nè essendoci altro Me-

¹ Al Vescovo di Rimini.

² Al Vescovo di Cassano.

³ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 2.

tropolitano vicino, il quale ancora non abbia fatto la Sua Sinodo Provinciale, eccetto quello di Cosenza, Nostro Signore m'ha commesso, che da parte Sua io scrivi a V. S. che voglia senz'altra replica eleggere il suddetto di Cosenza per non perdere il frutto copioso, che si suole cavare dalli detti Concilii, e comincerà V. S. ad andar a quello, che farà la Pentecoste prossima, ed osservare, e fare, che li suoi sudditi osservino li Decreti, che quivi si faranno; e nel resto V. S. si osservi in quella esenzione, che ha, che non se li vuol fare pregiudizio alcuno.

[Reg. 1578/79, p. 35. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 219, 220].

1350.

S. C. Ep. et Reg., *Cusentina*, 20 ian. 1579.¹

Nostro Signore si è contentato ordinarmi che io scrivi alli Vescovi di Cassano, S. Marco, e Bisignano, che essendosi fatti quivi intorno per tutto li Concilii Provinciali, eccetto in Cosenza, e non avendo essi mai eletto Metropolitano alcuno secondo che ordina il Concilio Tridentino,² elegghino ora cotesta Metropoli per venir poi al Concilio, che V. S. è per fare alla Pentecoste che viene, e con questa s'inviano a V. S. le dette Lettere, acciò le faccia capitare sicuramente a quelli Prelati ec.

[Reg. 1578/79, p. 35. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 220].

1351.

S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 10 febr. 1579.³

Essendo questi miei Sig. Ill^{mi} della Congregazione risoluti, che il Santissimo Sacramento non stia bene sopra l'Altare Maggiore, quando si può riponere altrove decentemente, hanno voluto, che si scrivi a V. S., che si contenti di far rimetter subito il detto SS^{mo} Sacramento all'Altare solito della Compagnia di Camaiole conforme a quello, che già se le scrisse con farsi però prima sicuramente promettere, che fra sei mesi accomoderà la detta Cappella nel modo, che parerà a V. S. con ridurla in forma tale, che il SS^{mo} Sacramento ci stia con quella maggior decenza etiam che bisognasse alzare, abbassare, slargare, o qualche altra fattura nel che sarà nondimeno buono andarvi con modestia, acciò non si facesse spesa soverchia, e di pagare cento scudi da spendersi in quella Chiesa ad arbitrio di V. S. pagandone ogni mese dieci scudi sino alla compiuta soddisfazione, il che dice questo Agente, che quei Confrati faranno volentieri, essendo che non si curano della spesa, poichè dicono, che non fanno far la Sacrestia, perchè non v'è

¹ All'Arcivescovo di Cosenza.

² Sess. XXIV, *de ref.*, c. 2.

³ Al Vescovo di Lucca.

luogo comodo, e riceveranno questo, ed ogn'altro ordine da V. S. con l'umiltà, e riverenza che si deve.

[Reg. 1578/79, p. 49. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 220, 221].

1352.

S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.*, 3 mart. 1579.¹

Si è proposto in Congregazione il dubbio delle tasse che V. S. riscuote dalli Beneficii ch'Ella conferisce, e s'è avuta considerazione alla consuetudine antica di riscuoterle, ed anche alli usi pii, alli quali erano deputate, ed al Decreto del Concilio,² ch'Ella ricordò, e d'ogni cosa insieme col voto della Congregazione s'è dato conto a Sua Beatitudine, la quale m'ha ordinato, che io scrivi a V. S. a non le fare riscuotere più in alcun modo, e far accomodar in modo le Scritture, che sempre appari di questa risoluzione, acciò li Successori suoi non possano pretendere ignoranza, e far essi soli quello che altrove non si permette.

[Reg. 1578/79, p. 54 b. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 221].

1353.

S. C. Ep. et Reg., *Maceraten.*, 7 mart. 1579.³

Siccome è piaciuto alla Congregazione la risoluzione di V. S. di voler far predicare essa nella Sua Chiesa di Macerata, e dar l'elemosina al Predicatore, così averia anche voluto approvare il pensiero che Ella ha di proibire, che mentre si predica nel Duomo, non vi sia Predicatore, che parli altrove, ma essendo questo contra la consuetudine di tutta la Chiesa, è parso strano, che V. S. la voglia introdurre costi: e però sarà contenta di desistere da tale impresa, e permettere, che si predichi da persone approvate quanto si vuole, e specialmente nella Chiesa di S. Francesco come la Città desidera, et in quella de'Padri Gesuiti, e se li Parochi fossero atti, Ella doveria desiderare, che tutti predicassero conforme all'obbligo loro, e contentarsi di fare in modo, che non sia necessario scrivergliene più, ed acciò più lungamente non si patisca della parola di Dio, e massime in questi tempi.

[Reg. 1578/79, p. 55. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 222].

1354.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 11 mart. 1579.⁴

Si è discorso in Congregazione lungamente del dubbio, che ha V. S. circa la residenza di quelli Curati, li quali non avevano case Parochiali, e perchè di simil materia più volte s'è trattato in Congregazione del Concilio,

¹ Al Vescovo di Pistoia.

² Sess. XXIV, *de ref.*, c. 14.

³ Al Vescovo di Macerata.

⁴ Al Vescovo di Rimini.

si risolsero questi miei Signori Ill^{mi} di saperne il parere di Monsignor Illustrissimo Alciato; il quale ha risposto, che molte volte è stato risoluto, che li Parochi stiano nelle Case della Parrocchia, se ve ne sono, e mancando dette Case, che abitino in qualche altra casa soggetta alla Parrocchia; et quando anche questo non si possi eseguire, che piglino casa più vicina si può alla Parrocchia, e così farà V. S.

[Reg. 1578/79, p. 58 a. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 223].

1355.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 11 mart. 1579.¹

Avendo li Curati di cotesta Città fatto istanza, che si declarasse, che le Confraternità dei Laici erano comprese nel Decreto del Visitatore Apostolico, nel quale si ordinava, che per ogni Religione, che si pigliava per accompagnare li morti alla sepoltura si pigliassero ancora quattro Preti Secolari, presupponendosi, che nella parola di Religione si comprendessero le Confraternite sudette. Il che non solo non si è voluto dichiarare nel senso loro ma hanno risoluto questi miei Signori Ill^{mi}, che si scrivi a V. S. che il predetto Decreto del Visitatore Apostolico non piace in modo alcuno, perchè impedisce quella libertà, che deve esser comune a tutti di poter chiamar quelle Religioni che più piace nei funerali senza obbligo di pigliar altri Preti, che il Curato proprio contro sua volontà; il che si dice a V. S. acciò lo faccia intendere ove bisogna.

[Reg. 1578/79, p. 59. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 222].

1356.

S. C. Ep. et Reg., *Clusina*, 11 apr. 1579.²

Essendo stato dato l'incluso memoriale a questa Congregazione nel quale (come V. S. vedrà) li Confratri dell'Annuntiata di Monteleone si dogliono di quel Priore, che proibisca, che non si dichi la Messa le feste (come si solea) nell'Oratorio loro, volendo, che aspettino dopo che sarà celebrata nella Chiesa curata della Terra. Sopra che, col parere della Congregazione del Concilio questi Signori Ill^{mi} fanno sapere a V. S. che lassi continuare a quella Confraternita di poter far dir Messa quando li pare, purchè si fugga quanto è possibile la concorrenza con la curata, il che seguirà ordinando V. S. che la faccia dire prima, o dopo che il Priore averà detta la sua nella Parrocchia.

[Reg. 1578/79, p. 66. - Cf. etiam Bizzarri Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 224, 225].

¹ Al Vescovo di Ferrara

² Al Vescovo di Chiusi.

1357.

S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 28 apr. 1579.¹

Nostro Signore più volte hà risoluto che tutti quelli che senza licenza, et necessità entrano nella clausura delli monasteri di monache siano compresi nella sua bolla,² et in conseguenza escommunicati.

[Reg. 1578/79, p. 69].

1358.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius Mercatelli*, 24 iun. 1579.³

Coteste suore di Santa Chiara hanno fatto supplicar' à concederli che molte di loro che sin hora hanno goduto qualche cosa particolarmente, potessero continuar' nel medesimo modo sino alla morte, allegando che altrimenti per la povertà del monastero non potriano viver', il che non s'è voluto conceder; perchè saria direttamente contra li voti loro, et il Concilio di Trento,⁴ s'è ben voluto provederle nel modo infrascritto, che da ciascheduna si consign in mano della Superiora ogni cosa espropriandosene affatto; la quale poi haverà cura di proveder delle cose necessarie principalmente à quelle monache che haveranno data la robba, et il resto si spenderà in servizio del monastero et così eseguirete.

[Reg. 1578/79, p. 82 b].

1359.

S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 1 iul. 1579.⁵

Per privilegiata che sia la Chiesa di V. S. con le annesse a quella, non deve esser tale che debba esentuar li suoi curati d'intervenire alli ragionamenti che fanno li curati che convengono nelle classe ordinate a questa fine, che V. S. sa bene quanto utili siano le conferentie che fanno fra di loro circa li dubii che occorrono nell'essercitio della cura dell'anime. Et se bene alcuni frati che essercitano cura di anime, fecero difficoltà di volervi intravvenire, niente di meno li medesimi protettori loro gl'hanno connesso che ci intravenghino, et per ciò V. S. ancora per la sua solita pietà contentesi di dar l'ordine conforme a questo che si conviene che perciò non se gli togliono, o sminuiscono li suoi privilegi in parte alcuna, perchè la Congregazione non pensa ad altro che al maggior servizio di Dio, et bene dell'anime come s'è detto anche all'Agente suo, dal quale doverà più longamente intendere quanto occorre.

[Reg. 1578/79, p. 84 b].

¹ Al Vescovo di Pavia.

² Cf. N. 147.

³ All'Arciprete di Mercatello.

⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 2.

⁵ Al Decano di S. Michele in Lucca.

1360.

S. C. Ep. et Reg., *Mileten.*, 4 aug. 1579.¹

Monsignor Gio: Francesco Crispo quale fu pubblicato excommunicato per aver posto le mani violenti in un Sacerdote, ebbe ricorso a Nostro Signore per ottener l'assoluzione, e l'ebbe in forma per Breve Comm., ed avendolo egli presentato a V. S. pare che Ella non lo voglia assolvere, se il Prete offeso non gli fa la pace, il che è contra la mente del Breve, ed ancora a quello, che si suole usare in casi simili, perchè basta, che il reo sodisfi all'offeso il danno, ovvero componghino insieme amicabilmente. Laonde essendosi avuto ricorso in nome suo a questi miei Signori Ill^{mi} della Congregazione hanno risoluto etiam col parere di Monsignor Datario di Nostro Signore che ha veduto la supplicazione, di scrivere a V. S. che non manchi di eseguire onninamente il Breve di S. Beatitudine ancorchè il Prete offeso non voglia far la pace, purchè il Crispo sodisfi al resto che deve secondo la forma della Commissione Apostolica.

[Reg. 1578/79, p. 94 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 225].

1361.

S. C. Ep. et Reg., *Fundana*, 11 aug. 1579.²

Essendosi proposti in Congregazione li dubbi che V. S. scrive con la sua del 13 passato sopra al caso di quel Canonico inquisito, e sospeso per le cause, che si narrano in detta lettera, dopo essersi maturamente considerato ogni cosa hanno giudicato questi miei Signori Ill^{mi}, che le distribuzioni quotidiane non si debbino, o possino in alcun modo applicar ad altri, che alli Canonici, che servono, e così V. S. dovrà eseguire, e osservare in questo particolare.

[Reg. 1578/79, p. 97. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 226].

1362.

S. C. Ep. et Reg., *Cremonen.*, 3 nov. 1579.³

È stato proposto in Congregazione che V. S. dubitava se le parrocchiali altre volte secolari et poi unite a qualche regolare siano obligate alle procurationi del vescovo quando le visita, massime non essendo in quelle Chiese alcun regolare, al qual dubbio questi Sig. Ill^{mi} etiam di parere del S. Card. Alciato hanno risposto affirmativamente, non aparendo ragioni in contra-

¹ Al Vescovo di Mileto.

² Al Vescovo di Fondi.

³ Al Vescovo di Cremona.

rio per le quali non si debba dar la procuratione al vescovo et tanto potrà far eseguire V. S. almeno sin tanto che cotesti frati non mostrino qualche lor privilegio in contrario.

[Reg. 1578/79, p. 119 a].

1363.

S. C. Ep. et Reg., *Nepesina*, 10 nov. 1579.¹

La Compagnia del Gonfalone di cotesta Città si duole, che non havendo essa entrata più di 120 Scudi et mantenendo l'hospitalità, V. S. la voglia far pagar ogn'anno 24 scudi al Seminario, al quale ella doverà saper, che li hospitali che fanno l'hospitalità, non sogliono contribuir; et quando questo non fosse hospitale ma propriamente beneficio, la tassa è così eccessiva che la Congregazione ha voluto ch'io le scriva che non voglia perciò dar molestia a detta Confraternità et quando il ratto stia altrimenti di quello narrato, sia contenta darne conto, et d'ogn'altra pretensione ch'ella havesse in questo negotio.

[Reg. 1578/79, p. 121].

1364.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 1 dec. 1579.²

Se bene non si deve far fondamento nè dar credenza a lettere senza sottoscrizione, tuttavia quando si può pigliare informazione secreta, e senza scandalo delle cose esposte col mezzo delle persone prudenti, e di zelo, Nostro Signore sente, che se ne faccia qualche diligenza, et particolarmente sopra l'inclusa lettera scritta contro Monsignor di Cesena, che si manda a V. S., che ha le qualità che bisognano, et è vicina a fine, che Ella ora che ha intesa la mente di Sua Santità vegga d'informarsi destramente delle cose, che si narrano in detta lettera, ed acciò il tutto passi con ogni segretezza V. S. si pigli la commodità del tempo, che vuole per aspettar l'occasioni, che alle volte sogliono presentarsi di pigliar simili informazioni.

[Reg. 1579/80, p. 8. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 226, 227].

1365.

S. C. Ep. et Reg., *Pacten.*, 22 dec. 1579.³

S'è discorso a lungo sopra al memoriale et altre scritture, et massime quella bolla di Penitentieria date in Congregazione a nome di V. S. et di cotesti suoi Canonici Regolari intorno all'osservanza della regola che essi professano, et massime del viver in comune, et portar le camicie di lana, et concordemente tutta la Congregazione ha risoluto, che non obstante la

¹ Al Vescovo di Nepi.

² Al Vescovo di Rimini.

³ Al Vescovo di Patti.

suddetta bolla siano obligati quei Canonici alla vita comune, essendo delle cose sostantiale della regola et comandate specialmente dal Concilio di Trento¹ che s'introduca ove era ita in dissuetudine.... etc.

[Reg. 1579/80, p. 19].

1366.

S. C. Ep. et Reg., *Asculana*, 1 mart. 1580.²

Con molta attentione hanno questi miei Sig. Ill^{mi} ascoltato la lettera di V. S. del 20 del passato et per risposta si sono risoluti ch'io le dica che quanto alle persone che in diversi modi fino al dì d'hoggi hanno violata la clausura delli monasteri di monache, et anche le medesime suore uscendo nella chiesa esteriore e altrove, permettendo che altri vi entrasse, V. S. le faccia assolver tutte con una penitenza salutare, che questa n'ha facoltà, avertendo ciascuno per l'averir' a esser più circonspetto, et le monache stesse, le quali chiarisca che non possono in modo alcuno uscir della clausura; alli officiali del monastero come medici, barbieri, et altri manuali entrati, se bene hanno licentia in scritto, senza caso di necessità. Nè occorre a questi tali dar' la licenza ogni volta, dovendo bastar che una volta siano approvati per entrarvi nelle occorrenze necessarie. Appresso V. S. aviserà le sudette monache che non possono uscir etiam quando admettono alla professione qualche novitia, per entrar nella chiesa esterior, ma avertisca V. S. che più presto ciò non si faccia nel tempo di velar qualche monaca per osservar tutte le circostanze del Pontificale, il che quando sia, ne dia avviso, che se le risponderà più risolutamente.

Quanto alle Zitelle che sono state accettate nelli monasteri 4 o 6 anni fa et più, et non hanno fatta ancora la professione, V. S. faccia che si osservi il Concilio nel cap. XVI, *de regul.*, sess. 25 et farà assolver quelli che avranno dato o ricevuto denari avanti la professione contra la forma del medesimo Concilio che vi mette l'anathema, et avvertirà il popolo etiam per mezzo delli Predicatori, che in niuna maniera si paghi alcuna cosa anticipatamente per le monacande eccetto il vitto, et vestito secondo che ordina il Concilio. Quelle novitie che non sanno leggere, si facciano imparar; et quelle che già sono professe, et che non sanno o non possino dir l'uffitio, supplischino all'obbligo loro con altre orationi.

Circa alla quantità della dote che si deve pagare dalle Zitelle che si vogliono monacar', non si può prescriber' egualmente in ogni loco ne meno in ogni tempo, et perciò questo si rimette alla discretione, dell'ordinario che faccia sì che quella che entrerà nel monastero essendo sopra al numero tassato, non sia grave al loco, non portando seco quanto basta. V. S. farà prefiger' il numero delle monache che si potranno alimentar' in ciascuno monastero etiam soggetto alli regolari conforme al decreto 3^o nella sess. 25

¹ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 1.

² Al Vescovo di Ascoli.

nel fine del sudetto Concilio, et alla resolutione fatta da Nostro Signore come ella vedrà nell'inclusa copia che se le mandò anche a Mons. Camaiano.

[Reg. 1579/80, p. 57].

1367.

S. C. Ep. et Reg., *Rossanen.*, 15 mart. 1580.¹

Viene presupposto a questa Congregazione che V. S. abbia uniti al suo Seminario alcuni benefizi semplici della terra di Corigliano, ed anche l'entrate di un Curato dividendo l'anime che gl'erano soggette ad altre Chiese vicine, e che poi quelle Chiese sono restate senza il debito ossequio secondo che ordina il Concilio² in simili unioni canonicamente fatte, e come V. S. può largamente conoscere dall'incluso memoriale, e presupponendosi le cose narrate per vere hanno questi Signori Ill^{mi} risoluto, che si scrivi a V. S., che faccia dire le solite Messe nelle Chiese delli Benefizii uniti, e quanto allo Curato lo ritorni nello stato suo solito, non avendo gli Ordinarii l'autorità di far tali unioni, che è solo di questa Santa Sede, e che si fa se non rade volte, e con gran causa, ma se il fatto sta altramente V. S. dia avviso, che si provvederà.

[Reg. 1579/80, p. 65. - Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 229].

1368.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 27 mart. 1580.³

È parso strano l'aver prima inteso, che V. S. accettasse il Vicario Apostolico con quella obediencia che si deve, accarezzandolo in modo, che egli ne fece buona relazione, e poi come scordatosi, che quello sia Ministro di Nostro Signore a cui è commessa la Cura della sua Chiesa di Capaccio, Ella s'ingerisca in quel governo, e anche comandi al Vicario come che dipendesse da lei, e non da Sua Santità immediatamente, e perchè si vuole attribuire tutto questo fatto ad ogn'altro caso più presto, che malizia, per ora non ha voluto Sua Beatitudine far altra provvisione, che far scrivere a V. S. che non s'impicci in detto governo, mentre vi starà il Vicario Apostolico, ma solo attendi a curarsi delle Sue infermità per le quali se le pare di andar alli Bagni di Pozzuolo, Nostro Signore si contenta, che faccia secondo, che le tornerà meglio ec.

[Reg. 1579/80, p. 73. - Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 229].

¹ All'Arcivescovo di Rossano.

² Sess. XXI, *de ref.*, c. 4.

³ Al Vescovo di Capaccio.

1369.

S. C. Ep. et Reg., *Soanen-Pitilianen.*, 8 apr. 1580.¹

Quanto al dubbio che havete, se vi sia permesso il far dimissione ad ordines, è cosa assai chiara, come potete veder nel Capitolo *Is, cui, de elect.*, in 6^o et nella glossa, et così vi governarete come vogliono li sacri canoni. [Reg. 1579/80, p. 78].

1370.

S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 10 maii 1580.²

S'è inteso che costì è l'abuso che era altrove, che li esaminatori sinodali deputati all'esamini de concorsi alle parochiali pretendono che a loro spetti l'elegger il più idoneo delli concorrenti, il che è contra le espresse parole del Concilio³ che dà questa cura al vescovo, et così è stato qui risoluto più volte nella Congregazione del Concilio et però non mancherà V. S. monirli che si astenghino da tal giuditio, dovendo lor bastar d'approvar l'idonei semplicemente, et lasciar che di quelli approvati il vescovo n'elegga il più idoneo. Quanto poi alla collatione et essamini delle parochiali che vacano nelli mesi riservati a Nostro Signore, et per lui alli Cardinali, che ne hanno l'indulto, non m'occorre dir altro se non che la bolla di Pio V s. m. de *parochialium ecclesiar. collatione*⁴ è così chiara, et praticata che non lascia materia alcuna da dubitar. V. S. la vegga et si governi secondo quella, che non haverà alcun impedimento.

[Reg. 1579/80, p. 96].

1371.

S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 7 iun. 1580.⁵

S'è dato conto a N. S. del dubbio che V. S. aveva, se le appellationi legitime che s'interpongono a cotesto tribunale da quello di Capaccio ove hora si trova il Vicario apostolico, si deveno ricever o pur hanno da venir a questa Santa Sede immediatamente. Et Sua Santità ha ordinato che si scriva a V. S. che haveranno da andar come al Metropolitano, non obstante che il Vicario sia apostolico, perchè in somma ha la medesima autorità che gl'haveria data il vescovo se dependesse da lui.

[Reg. 1579/80, p. 105].

¹ Al Vicario di Sovana.

² Al Vescovo di Novara.

³ Sess. XXIV, de ref., c. 18.

⁴ Cf. N. 119.

⁵ All'Arcivescovo di Salerno.

1372.

S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 26 iul. 1580.¹

Una suor Angela Lucretia Cesola monaca in questo monasterio di Santa Barbara ha fatto dare l'incluso memoriale, nel quale come V. S. vederà, dimanda se le permetta che possi goder' li frutti di una heredità, che il monastero ha guadagnata a sua contemplatione si come ha fatto sin hora etiam in tempo dell'altri vescovi precessori di V. S. Sopra che, questi miei Signori Ill^{mi} hanno fatto quella resolutione che più volte in casi simili è stata scritta altrove, cioè che li frutti di questa heredità per fugir' la proprietà tanto abhominabile nele religioni bene instituite, vadano omninamente in mano dell'Abbadessa, la quale però con discretione doverà prima d'ogni altra cosa sovenir' alla necessità di detta monaca et quello che avanzerà convertirlo in uso comune del monasterio.

[Reg. 1579/80, p. 130].

1373.

S. C. Ep. et Reg., *Hydruntina*, 22 nov. 1580.²

Da quello che si è scritto a V. S. poche settimane sono, ella haverà veduto che senso hebbe la Cong. circa al permettere, che si faccino li mercati ordinarii nelli giorni di festa, perchè in un memoriale di agravii dati contra a V. S. vi si metteva questo: cioè che ella non voleva permettere il mercato in quei giorni et la Cong. non si volse provvedere, credendo che V. S. faceva bene, et così la deve perseverare, et operare, che non si profanino le feste in questo modo, che è quanto mi occorre dire in risposta d'una che ci ha scritto il Vicario di V. S. li 25 del passato.

[Reg. 1580/81, p. 8 b].

1374.

S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.*, 22 nov. 1580.³

Dopo essersi sentito il P. Procuratore di Araceli et vedutosi le scritture et privilegi prodotti da (cotesti) Padri Zocolanti di Monte Alboddo nella differenza, che hanno contra li curati di quella terra circa il sepolire dei morti, che erano terziarii di S. Francesco, però senza altr'habito, che il cordone, (et) vivevano nelle case loro, come fanno li altri laici, et vedutosi ancora le ragioni (contrarie), finalmente hanno risoluto questi miei Signori Ill^{mi} in favore delle chiese curate, ordinando che simili terziarii nelle sepolture si trattano come si fanno gli altri che non ellegano, dove vogliono esser

¹ Al Vescovo di Novara.

² All'Arcivescovo di Otranto.

³ Al Vescovo di Sinigaglia.

sepeliti: ma quando la compagnia di questi terziarii havesse (una) sepoltura commune nella chiesa delli detti frati fatta apostata per loro, in questo caso la Cong. sente, che si possino sepelire in quella, et così farà V. S. che si essequisca in ogni maniera facendo intendere questa risoluzione alle parte interessate.

[Reg. 1580/81, p. 9 b].

1375.

S. C. Ep. et Reg., *Thelesina*, 29 nov. 1580.¹

Si è veduto, quanto scrive V. S. intorno alla nova elettione dell'Abbadessa di S.ta Chiara di Cerreto. Si è anche havuto informatione di quanto passò in questo fatto, et se bene fosse vero tutto questo che (V. S.) scrive delle qualità dell'Abbadessa vecchia et del monasterio, nondimeno non possono questi SSri Illmi approvare che V. S. per fare questa elettione entrasse nel monasterio contra la forma del Concilio² et la bolla di S. S.,³ che ha messo la scomunica (riservando a se l'assolutione a chi entra nei monasterii senza urgente necessità); nè meno sentono bene il modo che V. S. tenne nell'atto di benedir l'Abbadessa con le ceremonie del Pontificale, essendo queste monache dell'ordine di S. Francesco con le quali non si suole servare le ceremonie del Pontificale, massime non essendo perpetue, come non è questa, et perciò mi hanno commesso che io dica a V. S. che la sua attione è stata nulla, nè è bene di confermarla, havendo seco tanti atti illegitimi, si deve lasciar al Convento l'elettione libera come vuole il Conc.⁴ Fece anche V. S. errore a mettere una donna inquisita nel sudetto monasterio, non havendo in modo alcuno li ordinarii le facoltà et è un profanare simili luoghi a servirsene come fece lei nel caso della donna fattugiara. Ne meno deve V. S. valersi dei monasterii per servitio alcuno temporale, si come ella scrive di haver fatto qualche volta, perchè oltre che così non conviene per la materia di molta distrattione che si dà alle suore, è anche causa di molta relaxatione et di commertio de servitori, che vanno inanzi et indietro. Non manchi dunque di conformarsi col parere di questi miei SSri Illmi.

[Reg. 1580/81, p. 13 a].

1376.

S. C. Ep. et Reg., *Cremonen.*, 20 dec. 1580.⁵

È dispiaciuto à N. S. d'intendere, che cotesti canonici regolari di S. Pietro non vogliono più intervenire à quelle processioni generali, alle quali sole intervenire il clero secolare et regolare et tutta la città per rendere gratia a Dio del grande beneficio ricevuto della preservatione della peste, che è

¹ Al Vescovo di Thilesio.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 7.

³ Cf. N. 147.

⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 7.

⁵ Al Vescovo di Cremona.

stata nelle città convicine; et si è vero che detti canonici per l'adietro vi siano intervenuti, S. S. vuole che facciano anche per l'avenire, massime che queste sono processioni per cause pubbliche, alle quali sec. la forma del Conc.¹ devono intervenire, et così V. S. farà che essequischino in ogni maniera, certificandole, che questa è mente di S. B. et con ogni carità facendoli capire, che così conviene per servitio di Dio et per quei rispetti che V. S. scrive con la sua lettera.

[Reg. 1580/81, p. 20 b].

1377.

S. C. Ep. et Reg., *Isernien.*, 29 dec. 1580.²

Mons. di Gaeta fa molto bene ad ordinare, che gli altari portatili o pietre consacrate, che s'inservono nelli altari delle chiese, siano grandi almeno un palmo, perchè non devono esser di minor grandezza come si usa qui in Roma, donde ogniun doveria pigliare la norma et così hanno fatto osservare tanti altri Visitatori apost. valent'huomini, che N. S. ha mandato in diverse provincie et perciò sarà bene, che V. S. si conformi lei ancora in questo, che forse li altri prelati convicini piglieranno l'esempio da lei di far il simile

[Reg. 1580/81, p. 22 b].

1378.

S. C. Ep. et Reg., *Card. S. Praxedis*, 3 ian. 1581.³

N. S. è così bene risoluto, che l'andare alli parlatori et ruote o altra parte delli monasterii delle monache è materia pertinente alla clausura (raccomandata tanto dal Conc. Trid. alli Vescovi),⁴ che mi ha commesso che io scriva a V. S. Ill. che et.. nelli monasterii di suore soggette alli Regulari nella Città et diocesi di Milano ella tenghi la mano che non vi si vadi senza licenza di lei o di chi ella deputerà, come si fa nelli altri, che sono sotto alla sua Jurisdizione, et come si usa qui in Roma, ove ogniun deve pigliar la norma del governo, massime in simili materie. Parimente sente S. S. che quando si visita la clausura, (in virtù del sudetto Conc.) delli monasterii governati da Regulari, che si possa interrogar le monache delle cose pertinenti alla clausura per essere meglio informato delli bisogni, che vi sono, per potervi poi provvedere sec. che è espediente, il che si è voluto dire a V. S. Ill. di commissione di S. B. essendosi inteso, che alcuni legiermente revocavano in dubbio se li ordinarii havessero tal facoltà.

[Reg. 1580/81, p. 24 a].

¹ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 13.

² Al Vescovo d'Isernia.

³ Al Cardinale di Santa Prassede.

⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 5.

1379,

S. C. Ep. et Reg., *Uxentina*, 24 ian. 1581.¹

Non è bene mai mettere le mani nelli benefitii, che vacano nelli mesi di N. S. etiam che siano curati, per conferirli, et si altri l'hanno fatto, ne renderanno conto e non si devono in modo alcuno imitare, et massimamente che nelli benefitii curati, la vacatione dei quali è più periculosa, vi è tal remedio dato dal Conc.² et bolle di Pio V di Sta mem. (col deputarvi l'economo, che administri li SS. Sacramenti sino a tanto, che vi si provegga del titolare)³ che non ve ne dovete pigliar fastidio più che tanto se tarda a venir chi l'impetri qui; governatevi dunque nel sudetto modo nelli casi occorrenti. [Reg. 1580/81, p. 33 b].

1380.

S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 31 ian. 1581.⁴

Si è inteso, che li Concili provinc. di Milano hanno provisto molto bene al abuso, che era in molte città di quella provincia di adoperare le campane benedette et consacrate al culto et servitio di Dio in usi profani et anco per dinuntiare l'esecutione della giustizia: il che havendo inteso questi SS. Ill. che tuttavia si osserva anche in cotesta città come quella che è obligata all'osservanza delli Conc. di Milano, hanno risoluto che io ne scriva a V. S. che voglia fare intendere a chi bisogna che non è bene à tollerare più longamente questo abuso etiam che le campane che sono nella torre del duomo, fossero state fatte dalla comunità per questo uso essendo però esse benedette come si sogliono ordinariamente benedire quelle che stanno nelle torri delle chiese et che suonano per li divini offitii, come viene presupposto, che siano queste di Pavia et quando gli uffitali regii o la Comunità pretendessero di volere onninamente adoperare per questo abuso solito, V. S. dica, che non è per permetterlo più, che tale è ordine di questa Cong. et se le campane veramente sono della Comunità, se le restituiscino, acciò le possa mettere in un'altra torre, ma profanare anche le campane istesse le quali in modo alcuno si deve tollerare che essendo consacrate in torre di chiesa servino in usi tali dovendo queste campane servire per altri fini come V. S. può vedere nella Glo: *estravagant: 1^a de officio custodis*, anzichè il clerico che le suonasse per la giustizia quando muore alcuno, o per altra occasione, per la quale ne seguitasse morte, saria irregolare; così dunque la non manchi di esequire, et si fosse bisogno di scriverne al S. Govern. di Milano, il che non si crede, la mene dia avviso. [Reg. 1580/81, p. 36 b].

¹ Al Vicario di Ugento.² Sess. XXIV, *de ref.*, c. 18.³ Cf. N. 119.⁴ Al Vescovo di Pavia.

1381.

S. C. Ep. et Reg., *Casertana*, 9 febr. 1581.¹

Essendo vacata la parrocchiale di S. Simone del Casale di Sala di cot. dioc. si è inteso, che V. S. vi ha posto l'editto del concorso sec. l'ordinario et che quando si è venuto alli esami non vi ha lasciato intervenire li esaminatori sinodali, ma in luoco loro sono stati da lei deputati alcuni altri. Il che quando fusse vero, mi hanno commesso questi miei SS. Ill. che io faccia intendere a V. S. che il concorso è nullo come sarà anche ogni collatione che si fosse fatta in vigore di quello, il tutto le sia per avviso acciò provegga al miglior modo che si conviene ad errore tanto manifesto.

[Reg. 1580/81, p. 39 a].

1382.

S. C. Ep. et Reg., *Caletana*, 14 febr. 1581.²

Perchè pare che V. S. dubiti, che quei preti che sono stati promossi agli ordini sacri senza servar l'interstitii, desiderano questi miei SS. Ill. sapere da lei la cagione di questo dubbio, essendo, che il Conc. di Trento³ assai chiaramente ne tratta remettendosene all'arbitrio de Vescovi in servitio o necessità delle chiese loro.

[Reg. 1580/81, p. 40 b].

1383.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 14 febr. 1581.⁴

Si è veduto, quanto esponete con la vostra di 4 del corr., intorno alli curati, li quali ritrovandosi in età legitima vorriano in un anno et ancora in una Quadragesima a tempi statuiti pigliare tutti gli ordini sacri etiam il presbiterato et in risposta brevemente vi si dice, che se gli può et deve concedere, quando altro impedimento non vi sia. Quanto poi alla restituzione delle doti delle monache, le quali fra *annum probationis* sono morte, la Cong. sente, che si debba fare et così in molti luochi si è fatto osservare.

[Reg. 1580/81, p. 40 b].

1384.

S. C. Ep. et Reg., *Pennen.*, 23 maii 1581.⁵

Don Manlio Aristo Rettore della curata di S. Giorgio vicina a un miglio da Tossoccino di cot. dioc. ha fatto dimandare a q. m. SS. Ill., se tenendo egli continuamente un Capellano alla sudetta Chiesa con andarci lui stesso

¹ Al Vescovo di Caserta.² Al Vescovo di Gaeta.³ Sess. XXIII, *de ref.*, c. 11, 13, 14.⁴ Al Vicario di Spoleto.⁵ Al Vescovo di Penne et Adri.

ancora ogni giorno di festa, era obbligato a risedervi continuamente o vero poteva in questo modo starsene in coscienza sicuro, sopra di che li med. SS. Ill. hanno giudicato, ch'io debba far sapere à V. S. ch'in ogni modo lo faccia risedere et amministrar li SS. Sacramenti non ostante qualsivoglia ragione di vicinità o del capellano. Così eseguisca V. S. se non ha qualche causa efficace in contrario nel qual caso sia contenta d'avisare.

[Reg. 1580/81, p. 75 b].

1385.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 13 iun. 1581.¹

Quanto al capo, se V. S. può entrare nelli monasterii suoi, le dico, che lo può fare ogni volta che in sua coscienza lo giudica bisogno e condurre seco quella buona compagnia che le parerà necessaria et conveniente, il simile può fare per vedere la clausura di quelli monasterii che sono soggetti alli regulari et con quell'occasione potrà chiarirse se sono state eseguite le cose materiali ordinate dal Visitatore Apostolico.

[Reg. 1580/81, p. 83 b].

1386.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 18 iul. 1581.²

Questi miei SS. Ill. hanno inteso con la vostra lettera delli 4 del corr. la vana pretensione, che hanno alcuni delli parenti delle converse, che moiono in cotesti monasterii, di volere repetere la dote, che fu data al monasterio quando dette converse entrarono, le quali essendosi veramente fatte monache, se bene non hanno fatte la professione espressa nè portano il velo negro sono nondimeno talmente incorporate nel monasterio con la elemosina, che hanno portato seco, che passato l'anno et il tempo legitimo del Conc.³ questi parenti non devono essere oditi nella sudetta repetitione et si ponno far capaci con molte ragioni et tra l'altro con dirgli, che se l'elemosina non restasse al luoco, non occorreva fargliela pagare, quando entrano et dategli insieme l'esempio di quello che si è osservato sin hora pure se non si soddisfanno delle ragioni, che li direte, fategli intendere che mandino quà, che si chiariranno d'ogni dubbio.

[Reg. 1580/81, p. 99 a].

1387.

S. C. Ep. et Reg., *S. Angeli*, 2 aug. 1581.⁴

È necessario che V. S. si acquieti et non cerchi altra provisione intorno al prescrivere certo tempo alli frati Conventuali di S. Francesco di dir la lor' messa cantata, perchè questa saria una cosa nuova non usata altrove et

¹ Al Vescovo di Camerino.

² Al Vicario di Spoleto.

³ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 16.

⁴ Al Vescovo di S. Angelo.

che non piace a q. m. SS. Ill. in modo alcuno. Ma quanto alle Confraternità o Compagnie di laici, che sono nella sudetta chiesa, tutti q. m. SS. Ill. sono stati d'accordo in ordinarmi, che io scriva a V. S. che le visiti in ogni maniera sec. la forma del Conc. Trid.¹ essendo assai chiara cosa che non ponno essere essenti dall'ordinario etiam che siano fondate in una chiesa regolare et esente, et così è anche la mente del S. Card. Caraffa a cui se ne è dato conto per rispetto dell'interpretatione del Conc.

[Reg. 1580/81, p. 104 a].

1388.

S. C. Ep. et Reg., *Regien.*, 22 aug. 1581.²

Essendosi inteso qui la morte del penitensiero di cotesta chiesa, molti hanno dimandato il suo canonicato et N. S. non l'ha voluto dare ad alcuno per essere prebenda affetta all'ufficio della penitenziaria, ha ordinato, che si metti al concorso per huomini atti ad essere penitensieri et delle qualità che ricerca il Conc. Trid.,³ il che è stato eseguito già sono 4 giorni; come sarà finito il tempo si faranno li esami in presenza dell'Ill. S. Card. Savello et ella può esser sicura che non sarà approbato alcuno che non habbi le qualità convenienti.

[Reg. 1580/81, p. 110 b].

1389.

S. C. Ep. et Reg., *Florentina*, 24 oct. 1581.⁴

In tutti quei luoghi ne' quali sono stati mandati Visitatori Apostolici, è stato solito che li Vescovi contribuischino per la rata delle spese che si sono fatte per la procuratione di essi Visitatori. Il medesimo si dice hora a V. S. acciocchè con l'esempio delli altri non repugni di far il medesimo intieramente, essendo così di ragione. Et perchè si spera che in cosa tanto chiara V. S. non replicherà altro.

[Reg. 1580/81, p. 139 b].

1390.

S. C. Ep. et Reg., *Alexanen.*, 8 nov. 1581.⁵

È stato presuposto a q. m. SS. Ill. che V. S. ricercata di fare denunciare in una sua parrocchia un matrimonio, che far si doveva fra un suo diocesano et una donna d'Ugento, habbia risposto che ciò non bisogna per esser la consuetudine in contrario, bastando che le dinontie si faccino nella parrocchia di uno dei contraenti, et se bene li med. SS. Ill. non l'hanno voluto credere,

¹ Sess. XXII, *de ref.*, c. 8.

² Al Vescovo di Reggio.

³ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 8.

⁴ Al Vescovo di Fiorentino.

⁵ Al Vescovo di Alessano.

che V. S. è pur dotta e pratica habbia detto tal cosa che repugna tanto espressamente al Conc. di Trento,¹ tuttavia hanno voluto, che io le ne dia aviso acciò possi rispondere quello che intorno acciò le parerà conveniente et fra tanto darà ordine che si denuntii il matrimonio nella parochia dello sposo ancora.

[Reg. 1580/81, p. 141 b].

1391.

S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 8 nov. 1581.²

Li frati di S. Domenico si dogliono grandemente, che V. S. et suo Vicario li aggravano nelli infrascritti capi, li quali se bene non si sono creduto intieramente, nondimeno se pur fossero veri se gli è fatta la resolutione, che ella vederà a ciascheduno et prima che venire a detti capi vogliono q. m. SS. Ill. che V. S. sia avertita di andar circonspetta con detti padri, se ella non si vuole illaqueare in molte censure, se già non vi fosse, perchè ella sa che hanno infiniti privilegi et che non sono soggetti agli ordinarii.

Primieramente dicono, che V. S. non vuole, che essi portino il capello nelle processioni, il che non se gli può nè se gli deve vietare come un'altra volta se le scrisse.

2) Che V. S. li faccia venire alla Cathedrale a far le 40 hore, et quello che è peggio alle 5 hore di notte, cosa se fosse vera molto inconveniente, non havendo V. S. facultà di chiamarli alla sua chiesa nè essi vi devono andare a quell'ora et così se gl'è ordinato et deve bastare a lei, che faccino oratione nella chiesa loro a quell'ora, che ella gli prescriverà come si usa qui in Roma et anche altrove senza alcuna violenza; et perchè si presupone che si sia proceduto a precetti etiam penali, V. S. le farà revocare comandando al Vicario suo che per questo non molesti nè il priore nemeno alcun frate et se si verificherà, che il med. Vicario perciò habbi posto l'interdetto alla chiesa di detti frati, sappi che forse se ne farà risentimento tale contra di lui, che imparerà ad esser più circonspetto un'altra volta.

3) Si lamentano che ammettendo li confessarii per sentire le confessioni, se gli fa per forza pigliar li casi riservati a V. S. stampati in una carta, con fargli insieme pagare 2 carlini, il che non si può credere, che troppo sordidezza si mostraria in questo.

4) Che al convento loro dell'acqua della Mola nella dioc. molto povero se gli fa pagare ogni tre mesi 4 carlini per la licenza di poter andar a cercare l'elemosina, il che presupposto che fosse vero, non si può in modo alcun fare nè essi hanno bisogno di licenza per cercare l'elemosina essendo a questo obligati per l'istituto loro di mendicanti a quali s'è detto che non dimandino più queste licenze, si come hora si fa intendere a V. S. che dia ordine al suo Vicario o altri suoi ministri, che non se ne impiccino più, ma li lascino cercare liberamente, et li denari per le licenze sudette sono mal esatti.

[Reg. 1580/81, p. 139, 140].

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. I.

² All'Arcivescovo di Salerno.

1392.

S. C. Ep. et Reg., *Assisien.*, 14 nov. 1581.¹

A nome di Livia di Giov. Ant. di Canara di cotesta diocesi è stato dato l'incluso memoriale, nel quale come V. S. vederà si espone che havendo lei pagato 89 scudi in nome di parte di dote alle suore di S.to Stefano di Assisi, ove già fu accettata per monacarsi, sopravvenendo il Visitatore apostolico fu levata fuori et non si potè monacare et essendosi poi maritata ha più volte dimandati li sudetti denari promessi per dote al suo marito et mai li hà possuti havere. Onde quando il fatto sia come si presupone sentono questi miei Ss.ri Ill.mi che in ogni maniera V. S. li faccia restituire li suoi denari poichè è così di ragione et più volte è stato risoluto è ben vero che se le monache havessero fatto qualche spesa per la donna mentre fu nel monastero che doveriano essere computate et così non manchi V. S. di fare subito eseguire.

[Reg. 1580/81, p. 142 b].

1393.

S. C. Ep. et Reg., 13 mart. 1582.²

Pare che sia nata differenza della precedenza tra cot. frati di S. Francesco Conventuali et Osservanti, allegando ogniuno di loro alcune ragioni per le quali si persuadono di dovere precedere agli altri, le quali essendosi diligentemente considerate nella Cong. di q. m. SS. Ill. Cardinali preposti da N. S. sopra le cause de Vescovi et Regolari, si è risoluto etiam col parere delli Ill. Protettori di tutte due le religioni di far scrivere a V. S. che occorrendo più simili differenze le termini senza alcuna eccezione nell'int.o modo, che quel convento tenga il primo et più degno luogo, che è più antico nella città sec. che si è fatto sin hora per quanto si presupone, imperochè questo mezzo usato altrove è stato tale che ha finito ogni controversia, come si spera che farà anche costì per mezzo della prudenza et destrezza di V. S. alla quale non mi occorrendo altro...

[Reg. Ep. 1581/82, p. 42 a].

1394.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Praedicatorum*, 24 apr. 1582.³

Li padri di S. Domenico di Forlì hanno dimandato a q. m. SS. Ill. della Cong. se l'horto di quel convento, che hanno affittato a certo hortolano, sia talmente compreso nella clausura, che non vi possino entrar donne senza incorrere in scomunica papale; et essendosi inteso, che non solamente è serrato con chiave, ma diviso ancora con muraglia conveniente da quello

¹ Al Vescovo d'Assisi.

² All'Arcivescovo di Arli.

³ Al Generale di S. Domenico.

delli stessi, si è giudicato, che non sia compreso nella clausura, et che per conseguenza ogni persona vi possi entrare.

[Reg. Ep. 1581/82, p. 59 b].

1395.

S. C. Ep. et Reg., *Gravinen.*, 8 maii 1582.¹

Havendo N. S. mandato a questa Cong. un memoriale di Mons. Aprutino, antecessore di V. S. con ordine che si provvedesse alla petitione, che egli faceva, dolendosi, che gli toglia li frutti, che erano maturi et raccolti mentre era Vescovo di Gravina; sopra di che havendo q. m. SS. Ill. discorso longamente, si sono risolti d'ordinarmi, che io scriva a V. S. che la non manchi di permettere, che detto Monsignore tiri tutte l'intrate di cot. chiesa mature sino al dì della sua traslatione, et la si persuada, che ciò è con vantaggio di lei imperocchè potria egli dimandarli per in fine al dì della possessione presa del Vescovato di Aprutino sec. la pratica, che si è veduta usar molte volte in questa corte et contentisi parimente V. S. di far liberare tutti quelli, che stanno prigionieri per tal causa, et di permettere, che li procuratori del predetto Monsignore possino riscuotere li frutti maturati sino al tempo sudetto, nè occorrerà, che ella cerchi di difendersi per altra via, sì come pareva, che se le concedesse per la lettera scrittale sotto li 24 del pass. perciò che di ragione non si può giudicare altrimenti.

[Reg. Ep. 1581/82, p. 66 a].

1396.

S. C. Ep. et Reg., *S. Angeli Bisacien.*, 12 iun. 1582.²

Se bene fu scritto a V. S. che ella poteva et doveva visitare tutte le compagnie et confraternità di laici etiam che fossero fondate nelle chiese et monasterii di Regulari esenti, nondimeno non deve V. S. visitar le chiese stesse o vero li altari che vi sono ancora che fossero dedicate all'uso di dette confraternità, perciò che altra cosa è la compagnia et altra le Chiese et altari che sono esenti. Il che ho voluto dire a V. S. per commissione di q. m. SS. Ill. con l'occasione della querela, che hanno fatto sopra di ciò li frati di S. Francesco di Bisaccio; la sia dunque contenta di conformarsi con questa resolutione, acciò niuno possa giustamente dolersi di V. S.

[Reg. Ep. 1581/82, p. 79 a].

1397.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 26 iun. 1582.³

Si è letta in Cong. la lettera vostra delli 29 del pass. sopra al fatto di quel D. Horatio Tranzo, che rivelò la Confessione; et se bene il caso è gravissimo et meritoria per ragione severa dimostrazione, tuttavia vedendosi

¹ Al Vescovo di Gravina.

² Al Vescovo di S. Angelo et Bisaccio.

³ Al Vicario di Capaccio.

che per mera ignoranza et leggerezza egli fece questo errore, hanno risoluto q. m. SS. Ill. che basterà, che lo priviate in perpetuo della facultà d'udir confessione et lo sospenderete a divinis per quel tempo, che vi parerà conveniente sec. le circostanze del fatto et della persona.

[Reg. Ep. 1581/82, p. 84 a].

1398.

S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 14 aug. 1582.¹

Per risposta della lettera di V. S. di 24 del pass. mi occorre dire, che se bene non cade in animo di q. m. SS. Ill. che ella se fosse ingerita nella collatione del beneficio conferito da N. S. al Palazzuolo suo Cameriere, se non avesse creduto di poterlo giustamente fare, nientedimeno, essendo vero che il morto fosse protonotaro, come presuppone il Palazzuolo di haver mostrato, è cosa chiara sec. il parere di q. Cong. et di Mons. Datario, che il beneficio saria stato affetto et per conseguenza riservato a N. S. in maniera tale, che a V. S. non era lecito di farne il concorso, et perciò quando veramente le consta del sudetto protonotariato, sentono li med. SS. Ill. che ella debba governarsi con questa resolutione, che si pratica ogni giorno in questa Corte.

[Reg. Ep. 1581/82, p. 109 a].

1399.

S. C. Ep. et Reg., *Aquen.*, 30 nov. 1582.²

Di nuovo si dogliono cotesti huomini di Castel di Burmida, che il loro curato non voglia tenere un Coadiutore o Cappellano conforme all'ordine scritto più volte et decreto fatto da V. S., dal quale se bene si è appellato, nondimeno non havendo fatto commettere la causa, sarà bene, che V. S. lo costregna a tener il Cappellano sec. che già ha giudicato essere necessario, massime, che l'appellationi non sospendono mai simili decreti concernenti il culto divino, et a questo effetto potrà anche sequestrargli quella parte di frutti, che le parerà conveniente, con dirgli, che se si sente gravato, ricorra quà, che non se le mancherà di giustitia.

[Reg. Ep. 1582/83, p. 10 a].

1400.

S. C. Ep. et Reg., *Arianen.*, 17 maii 1583.³

Ha inteso questa Cong. che havendo Mons. Vescovo vostro eletto per suo Vicario generale M. A. Jocco, essi non hanno voluto ametterlo, se prima non mostra di essere dottore et non fa constare d'havere essercitato altri officii laudabilmente et se non da cautione di star al sendicato in fin del-

¹ Al Vescovo di Pavia.

² Al Vescovo d'Aqui.

³ Al Capitolo et Canonici d'Ariano.

l'ufficio. Il che è parso molto strano a q. m. SS. Ill. et incredibile, perciò che non è ufficio loro d'impicciarsi in questo, ma di Mons. Vescovo a cui tocca di provedersi di Vicario a sua sodisfattione, et se poi egli farà cosa inconveniente, potrà ciascheduno, che si sentirà gravato ricorrere alli superiori; et perciò si è voluto scrivere queste poche righe et dirvi, che se pur è vero, che habiate simile pretensione, la deponiate in ogni maniera et sapiate che se bene il Vicario si contentasse di dar cautione di star al sindacato che non si tolleraria, imperciocchè mai la Cong. ha comportar simil abuso in luoco alcuno perchè si vuole che ogni hora li Vicarii stiano al sindacato del loro Vescovo o vero di altri superiori, se vi saranno delitti per qualche mancamento; non manchate dunque di conformarvi con questa resolutione. [Reg. Ep. 1582/83, p. 83 b].

1401.

S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.*, 24 maii 1583.¹

Fù dato in Cong. un memoriale dal procuratore generale de frati conventuali di S. Francesco a nome del suo monasterio di Castrovilari di cot. dioc., nel quale si doleva, che alcuni padri di S. Domenico, che poco fa hanno pigliato luoco nella medesima terra, pretendevano nell'attioni publiche di precedergli, non ostante, che già siano 350 anni, che quel monasterio di S. Francesco è fondato, et sapendosi, che N. S. altre volte haveva dichiarato come si doveva procedere in simil casi, q. m. SS. Ill. volsero che se ne desse conto a S. B. la quale ha commesso che si scriva a V. S. che faccia havere la prerogativa ove nascono queste novità alle religione, che sono più antiche nel luoco.

[Reg. Ep. 1582/83, p. 90 b].

1402.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana*, 8 ian. 1585.²

Nel capo dell'accompagnare V. S. alla chiesa vogliono q. m. SS. Ill. che li canonici lo faccino in ogni modo, et che venghino a levarla di casa, quando essa vuol celebrare pontificalmente, o vero assistere con la cappa pontificale nelli giorni di festa alli divini officii; ma sentono bene ancora, che V. S. gl'honori di seggie et altre cose et che li tratti, come conviene et senza farli aspettare più del dovere, et sopra al tutto V. S. non proceda con scomuniche, nè con pene contra alcuno, che mancasse a questo ossequio, quando veramente non vi fosse contumacia; non si dovendo ella curare, che tutti li canonici vi siano, quando ne ha una buona parte.

[Reg. 1585, p. 4].

¹ Al Vescovo di Cassano.

² All'Arcivescovo di Palermo.

1403.

S. C. Ep. et Reg., *Amalphitana*, 6 aug. 1585.¹

Sono alquanti anni, che tra Mons. Vescovo di Teano et gli Administratori d'alcuni Hospitali di quella città è stata controversia sopra il render dei conti, pretendendo il Vescovo, che dovessero rendergli a lui et essi pretendono il contrario... Per il che desiderando la Cong. terminar hormai queste differenze, doppo essersi veduto, che gli Administratori prefati sono soliti per antica consuetudine render i detti conti ad alcuni deputati et successori nell'ufficio et non al Vescovo, è venuta in resolutione di scriver a Mons. Vescovo sud., che assolvat tutti li escomunicati per questa causa con questo, che per l'avvenire i detti conti si rendano ben'sec. la forma solita, ma però con l'intervento et alla presenza di esso Mons. Vescovo o del suo Vicario generale. Et così si spera che la cosa si quieterà, et che quegli Administratori non ci faranno difficoltà, essendo conforme all'espressa dispositione del Conc. nella estrema parte del cap. « Administratores ». ²

[Reg. 1585, p. 149].

1404.

S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.*, 4 febr. 1586.³

Il Padre Abbate di S. Pietro di Modena dell'ordine Cassinese s'è doluto presso q. S. C. che V. S. contra il consueto et privilegi di quell'ordine habbi deputato un Capellano per la cura di quella chiesa, non nominato da detto Abbate. Et perchè altre volte è stato risoluto dalla C. del S. C. di Trento in simile caso, che la nominatione delli Capellani in chiese sottoposte a Regulari spetti alli Superiori loro et al Vescovo solamente l'approbatione, ⁴

¹ All'Arcivescovo d'Amalfi, Nuntio di Napoli.

² Sess. XXII, *de ref.*, c. 9.

³ Al Vescovo di Modena.

⁴ S. C. C., *Aurien.*, 24 iul. 1576: Ill.mi et R.mi D.ni! Cum Episcopus Auriensis vigore c. 7, sess. 7, Conc. Trid. pretendat sibi licere in Ecclesiis Parochialibus monasterii S. Salvatoris de Collanova O. S. B. unitis et annexis perpetuos vicarios cum assignatione congruae portionis apponere et ex hoc gravissimum damnum eidem monasterio subsequatur curaeque animarum ipsarum ecclesiarum commode et laudabiliter absque tam gravi damno alias provideri possit, si per religiosos eiusdem monasterii seu ordinis deserviat. Ideo supplicatur humiliter DD. VV. Ill. modernus eiusdem monasterii superior quatenus dignentur eidem Episcopo rescribere quod liceat eiusdem monasterii superiori pro tempore existenti dictis parochialibus ecclesiis et earum curae animarum per religiosos eiusdem ordinis ad eius nutum amovibiles (ab Ordinario tamen approbandos) deservire facere ad aliudque per eundem Ordinarium minime cogendum esse nec cogi debere.

Episcopo Aurien.: Rme Dne! Cum in S. C. Card. Trid. Conc. Interpretum propositus esset libellus, qui est cum his litteris et deinde ad S. D. N. relatus, S. S. Ampl. Tuae scribi iussit, ut si in Ecclesiis illis parochialibus unitis monasterio S. Salvatoris de Collanova O. S. B. Superiores eiusdem monasterii nominaverint aliquos ex monacis, quos A. Tua previo examine per se aut eius vicarios faciendo idoneos ad curam animarum exercendam

q. m. SS. Ill. hanno voluto ch'io dichi a V. S. ch'ella così voglia osservare in questo caso, lasciando, che il detto Abbate nomini detto Capellano et essa li faccia l'approbatione, quando sia della qualità di requisite.
[Reg. (1) 1586, p. 98].

invenerit et ita pro idoneis approbaverit, deputet eos in vicarios ad nutum eorundem Superiorum amovibiles dummodo in ea parochiali, in qua unus monachus fuerit vicarius deputatus, habitet secum dumtaxat unus alius monachus socius. — S. C. C., *Perusina*, 18 jan. 1578: Ho visto, quanto V. S. m'ha scritto in materia delle Curate costi di S. Pietro et della provisione, che li parerebbe necessaria. In risposta di che recordandomi che nella Cong. nostra del Conc. alcuni Regolari si dolsero delle molestie sopra cose simili dateli dalli Ordinarii sò che addussero in generale molte ragioni a favor loro et in particolare un Monasterio di S. Salvatore dell'Ordine di S. Benedetto, nelle cui chiese pretendeva il Vescovo d'Auria mettere Vicarii perpetui, fù referito dall'Ill. dell'istessa Cong. tutto il negotio a N. S. il quale atteso le gravezze e pagamenti de detti Regolari alla Camera apost. et che il Concilio non astringe a questa deputatione de Vicarii perpetui nè dispone, che necessariamente si facciano ma provvede solamente. che la Cura dell'Anime non sia negletta et il remedio delli Vicarii perpetui è solamente in caso che non si potesse provvedere altrimenti a quelle chiese come innoviscono quelle parole « Etiam per deputationem Vicariorum perpetuorum ». Et considerato ancora che forse meglio possono esser proviste et servite le chiese de Regolari, essendo li Vicarii amovibili et per altri rispetti fù risoluto non solamente, che se potessero li Regolari servire delli Preti secolari nei loro beneficii uniti per vicarii temporali et amovibili ma ancora dei monaci suoi medesimi, come potrà V. S. vedere dalle lettere scritte d'ordine di S. B. al detto Vescovo d'Auria, che saranno qui annesse. Et havendomi il Procuratore dell'ordine istesso di S. Benedetto dato memoriale per questi ancora di Perugia acciò fossero preservati dalla medesima molestia dell'ordinario, Io non ho voluto, che ne facciano altro motivo, sapendo, che dalle ragioni sudette V. S. se quieterà volentieri a quello, che già è opinione della Cong. et volontà di S. B. così come ancora la prego et esorto a fare assicurandomi nella bontà et diligenza che eserciteranno detti Padri, perchè quelle Chiese et l'anime loro siano meglio curate ad honor di Dio, il quale prego... Di Roma alli 18 Gennaro 1578. Card. Morone. — S. C. C., *Perusina*, 2 iun. 1578: Beatissime Pater! nunt, quod in S. C. C. fuit superioribus diebus per illius S. C. I. et R. DD. deputatos f. r. Pii V. quoniam in grave damnum et detrimentum hoc cederet illius monasterii absque ullo augmento, quinimo detrimento cultus divini, si executioni mandaretur. Non dubitavit propterea Procurator Gen. Cong. Casin. rem ex integro ad S. V. supplici isto libello referre humiliter postulans, ut habeat rationem non solum quod beneficia illa unita sunt de mensa monachorum quodque pro eis solvuntur quinquennia simulque quotannis quarta pars fructuum R. Cam. Ap. hospitalitasque, eleemosinae atque alia caritatis opera exercentur iuxta enarrata in dictis litteris. Sed multo magis, quod post earum litterarum emanationem impositum fuit Congregationibus regularibus subsidium 400 scutatorum quodque beneficia ut prefertur unita ipsi monasterio sunt numero 10, adeo ut si eis 2 monachi ad minus sunt deputandi, ut ipsis I. et Rmis videbatur, cultus divinus in Ecclesia monasterii maximo cum scandalo multum minueretur, si vero deputentur vicarii perpetui ad voluntatem Rmi Episcopi iuxta praedictas litteras constituenda sunt ad minus scuta 50 pro quolibet et sic de mensa monachorum detraherentur ad minus scuta 500 et tamen onera et solutiones non minuerentur. Petit igitur qua decet humilitate et reverentia ut supradictis de causis declarare dignetur S. V. posse dictis ecclesiis deserviri per presbyteros seculares vicarios ad nutum superioris amovibiles a Rmo Episcopo approbandos cum assignatione honestae portionis, quae superioribus monasterii et vicariis ipsius placuerit. — Hodie facto verbo cum SS. placuit S. S. supradictam petitionem concedere et ita observari prout hactenus observatum fuit scilicet ad nutum superiorum quod presbyteri seculares vicarii amovibiles ut supra deputentur approbati tamen ab Episcopo ordinario. I. Card. Moronus Protector. Datum

1405.

S. C. Ep. et Reg., *Ragusiha*, 25 mart. 1586.¹

Acciocchè la Chiesa Metropolitana di Ragusa non pata nel culto divino, ma conforme alla nobiltà sua et di quella città sia servita di ministri Ecclesiastici, q. m. SS. Ill. a quali è stato referto, che il numero di Canonici, quale per antico solito fù sempre di 12, è stato ridotto senza autorità apost. dalli istessi canonici a 7 et che quell'altre 5 prebende si dividono tra essi Canonici, hanno voluto, ch'io dichi a V. S. ch'ella ritornata alla sua chiesa gli restituisca a quel numero di 12, volendo, che restino perpetuamente a tal numero nel modo, che erano prima, il che con i modi opportuni et necessari V. S. potrà fare in virtù di questa mia, con la quale se la dà piena facoltà, annullando ogni introdotta consuetudine o vero per dir meglio abuso et decreto fatto sopra di ciò.

Et perchè l'esperienza insegna, quanto danno patino le chiese, nelle quali tutta l'entrata de beneficii consiste in prebende et non sono in esse distributioni, cosa tanto comandata a Prelati dal Conc. di Trento, cap. 3, *de ref.*, sess. 21, piaccia a V. S. quanto prima in vigor di quel decreto ordinare, che in detta Metropolitana et in altre collegiate insigni della città et diocesi vi si facciano dette distributioni, levando dalle prebende la 3^a parte de frutti conforme a detto S. Conc. acciò tanto più facilmente li beneficiati in essa facciano l'offitio loro in quel ministerio, che devono.

Il med. S. Conc. et S. Canonici vogliono, che l'Arcidiacono, quale è l'occhio del Prelato et altre Dignitati della chiesa assistano al Vescovo et però V. S. facci che il medesimo si osservi ivi et che ciascuno compisca al debito del suo officio conforme al Pontificale, nonostante qualsivoglia consuetudine, quale è più presto abuso, che altrimenti.

Li Canonici parimente conforme al più comun solito et osservanza di molti paesi et particolarmente di Roma devono far li loro capitoli ne la sacrestia et V. S. li proibisca pure, che non li facciano in choro, come sin qui s'intende, che costumano, quando però a lei non paressi più opportuno farlo nella chiesa di S. Giovanni o altro luogo più commodo da deputarsi da V. S.

Nella chiesa cathedrale doverà esser qualche numero di chierici del seminario o vero nelle ordinationi che si fanno ascrivere à quella chierici della

Romae trans Tiberim in Palatio Ill. Moroni die lunae 2 iunii 1578. I. F. Sirtolus Secr. Ill. Card. in fidem. — S. C. C., *Regien.*, 13 sept. 1581: Rme Dne! In S. C. Card. Trid. Conc. Interpretum proxime habita proposita fuit causa illa Cappellani ecclesiae S. Petri Regien. contra monachos Casin. ubi deducta fuerunt ea, quae tam ad nominationem eiusdem Cappellani roborandam quam ad eam infringendam facere videbantur. Itaque illis omnibus diligenter consideratis, Cardinalium haec fuit sententia: Ad Abbatem et conventum spectare nominationem Cappellani pro exercenda cura in ecclesia monasterii S. Petri Regien. ex decreto Conc., sess. 25, c. 11, *de reg.*, talemque cappellanum approbandum esse ab Episcopo et ab ipso Abbate removeri posse ad nutum. — Romae 13 Sept. 1581. Ph. Boncompagnus.

¹ All'Arcivescovo di Ragusa.

città sufficienti, acciò in questo modo faccino il servitio della chiesa et essi diventino pratici nelle ceremonie ecclesiastiche et officio loro.
[Reg. (1) 1586, p. 257].

1406.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 29 apr. 1586.¹

A tutti li Vicarii apost., quando vanno alli luoghi deputati si suol dare da q. S. C. qualche instructione particolare con la quale s'habbino da governare conforme al servitio di Dio et de popoli, a quali sono mandati. Il che non sendo stato fatto a voi, hanno voluto q. m. SS. Ill. che per maggior servitio di Dio benedetto et quiete di cot. dioc. vi faccia sapere, che sendo stata visitata tante volte, non pare c'habbi bisogno, se non d'essecutione di decreti fatti; et però non debbia visitarsi se non quella parte, che non è stata visitata più d'anno fa, quando n'habbi bisogno, et in questo caso non dovete gravare il clero con bocche superflue, ma solo d'un notaro et d'un servitore. Et che niun luogo sia gravato di più che d'una procuratione solamente una volta l'anno. In visita non dovete pigliar cosa alcuna sotto qualsivoglia pretesto, come comanda il S. Conc. di Trento, cap. 3, sess. 24, *de ref.*, sendo stato risoluto anco altrevolte di quà et scritto ad altri Vicari apost. che non piglino in atto di visita nè anco presenti di sorte alcuna, avvertendo, che i vostri faccino il medesimo, ma solamente il necessario vitto delle sodette bocche, dovendone particolarmente guardare anco da ogni sospetto d'avaritia.

Et perchè adesso si fa la tassa, la quale doverà osservarsi nella diocese, intanto doverete guardarvi di non pigliare eccessivamente per le speditioni, ma solamente quanto sia giusto et honesto non sendo conveniente, che per Bolle d'ordini o beneficii o presentationi d'esse et dimissorie o qualsivoglia cosa si piglino danari. Li decreti parimente di visita si devono dare alle parti senza pagamento alcuno, come il medesimo doverà fare per la revisione de conti dell'amministrazione di Chiesa, Compagnia o Monte di pietà, et per licenze di questuare, parimente per assolutione di scomunica et habilitatione o relaxatione di giuramenti, come nemeno per liberatione o redintegratione de suspensioni et in simili et tutte le cose spirituali non si deve far pagar cosa alcuna, ma si devono dar gratis salvo per la scrittura, per la quale si deve pigliare il giusto salario conforme al S. Concilio.²

Li sacerdoti et altri anco regolari altre volte esaminati ammessi et approvati all'amministrazione di Sacramenti, non devono esser di nuovo esaminati nè sospesi, se non per nuovi delitti commessi doppo.

Nelli decreti, che si fanno sopra li beneficii o per restauratione o vero per ornamento delle chiese, doverasse sempre haver l'occhio, che non sia di maggior spesa l'obbligo, che si mette sopra in questa materia, che l'entrata di esse, sendo dovere, che anco li beneficiati possino commodamente

¹ Al Vicario Apostolico di Capaccio.

² Sess. XXI, *de ref.*, c. 1; sess. XXIV, *de ref.*, c. 14.

vivere dell'entrate; doverasse però sempre provvedere alle cose più necessarie, prorogandosi anco il termine dell'esecutione à poco à poco, massime quando si vede principio di essecutione, et per tali prorogationi non si deve far pagar cosa alcuna. Che gli ecclesiastici, che sono in sacris, non faccino offitio di Corriero, di portar lettere in quà et là, nè far offitio di cursore o accompagnar voi nè vostri con armi, cosa indecente a tali ordini, come altre volte è stato risoluto da q. S. C.

Che mentre voi anderete in visita, resti un luogotenente in Diano, acciò li negotii non patano et quelli, che hanno bisogno, non siano astretti con loro spesa venir a trovarvi per i luoghi della diocesi. L'intento vostro deve esser solo diretto al servitio di Dio benedetto et consolatione di questi popoli, quali tanto ne hanno bisogno et anco a dar di voi questa sodisfattione, che N. S. ricerca et q. S. C. desidera, servando nel resto le resolutioni scritte a altri Vicarii passati nelle cose concernenti al servitio di cot. diocese. Il che quando farete, conservarete la buona opinione, nella quale siete presso tutti et assicuratevi nelle cose vostre d'haver sempre ogni giusto aiuto et favore, che il Signore vi conservi.

[Reg. Ep. (2) 1586, p. 354 sq.].

1407.

S. C. Ep. et Reg., *Larinen.*, 30 maii 1586.¹

Mons. Vescovo di cot. città se è doluto presso q. S. C. che voi havete cominciato a tener la parte de suoi avversarii, massime havendo eletto per notaro et mastro d'atti quel G. Pardo d'Oliviero altre volte scomunicato et D. Angelo Martino, che d'ordine suo va per la diocesi, facendo processi contra detto Vescovo, dovendo voi sapere, che non si può processare nè pigliar informatione contra un Vescovo senza particolar commissione di quà.

[Reg. Ep. (2) 1586, p. 428 b].

1408.

S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.*, 9 sept. 1586.²

La penuria dell'anno presente richiede che q. m. SS. Ill. della Cong. compatendo alle necessità delle claustrali, usino della loro benignità alquanto più del solito. Perilchè sendole fatta istanza in nome delle monache di S. Chiara di Novi per la licenza di poter andare alcune di loro questuando per la terra et luoghi più convicini, si sono contentati farlene gratia con questo, che 2 solamente vadino fuori, le quali passino l'età di 40 anni et siano meno vistose, che sia possibile, non si fermino in casa di alcuno et andando nei luoghi convicini ove habbino a pernottare allogino in monasterii, se vi sono o presso parenti overo in defetto di questi in casa di per-

¹ Al Vicario Apostolico di Larino.

² Al Vescovo di Tortona.

sone da bene et honorate et non più di una o due notti sotto quelle pene, che a V. S. parerà da imporle et per questo anno solamente et non più.
[Reg. (3) 1586, p. 62 b].

1409.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 14 oct. 1586.¹

Con un'altra mia delli 7 del corr. haverete inteso, quanto q. m. SS. Ill. havevano risoluto, che voi faceste nel particolare di Mons. Ravaschiero per la tassa di cotesto seminario, che si pretende sopra il beneficio, che hà in cotesta diocese, grancia della sua Abbazia di S. Benedetto di Salerno. Questa sarà per dirle, che ultimamente le SS. loro Ill. hanno fatto nuova resolutione che quando vi consti che detto Monsignore sin quì habbi pagato per detta grancia al Seminario, come si presuppone, voi non lo molestarete del passato, relassando l'esecutione o deposito fatto per questa causa; ma per l'avvenire farete, che per detto beneficio, che in cot. dioc. si paghi per rate anchi a cotesto seminario conforme alla resolutione fatta sotto li 15 del luglio passato (l. c. p. 567: Questa tassa doverassi pagare anco sopra tutti li beneficii, che sono in cot. dioc. di Capaccio, se ben sian grancie o vero uniti ad altri monasterii o chiese d'altre diocesi).

[Reg. Ep. (2) 1586, p. 782].

1410.

S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.*, a. 1587.²

Utrum possit admitti ad professionem debitor?

Resp: Prior non admittat ad professionem quousque solverit universum debitum vel concordaverit cum creditoribus.
[B: P-T, fasc. 1].

1411.

S. C. Ep. et Reg., *Hieracen.*, 28 apr. 1587.

Fuit in S. C. saepe auditus R. P. D. Episcopus Hieracen. presente quoque procuratore eiusdem civitatis et fuerunt lecti et in contradictorio late discussi articuli gravaminum exhibiti SS. D. N. in memoriali dato S. S. per eundem procuratorem Universitatis Hieracen. remisso per S. B. ad eandem S. C. (quae respondit:) Super articulo de bannis matrimonialibus per edictum non publicandis semper servetur declaratio Cong. interpretum S. Conc. Trid. videlicet, ut, si fuerit consuetudo ante Concilium non publicandi ulla futura matrimonia sine huiusmodi edicto et licentia episcopali, non imputatur illa consuetudo, si non fuerit consuetudo ante Concilium, non inducatur nova consuetudo; nihil vero pro huiusmodi edicto et bannorum publi-

¹ Al Vicario di Capaccio.

² Ad Superiorem Conventus S. Hieronymi.

cationis licentia exigatur, nisi R. P. D. Episcopus consuetudinem huiusmodi edicti proponendi probet... Super articulo de absolutione danda per capellanos societatum in casibus Episcopo reservatis servetur declaratio interpretum Conc. Trid. ultima die februarii 1583 (?) facta videlicet, quod huiusmodi sacerdotes non possint absolvere sine licentia Episcopi, nihil vero solvitur uti Episcopus asseverat, nec solvatur etiam deinceps pro facultate huiusmodi absolutionis... Super articulo de canonicis et aliis personis ecclesiasticis, ut nihil recipiant pro ullis funeribus, nisi quando sunt presentes in funere ducendo, videtur hoc iustum et ita observetur. Actum in S. C. Ill. et RR. DD. S. R. E. Cardinalium super negotiis et consultationibus Episcoporum et Visitationibus apost. deputatorum die 28 apr. 1587.

[Reg. Ep. 1587, p. 103 b].

1412.

S. C. Ep. et Reg., *Ventimilien.*, 9 iun. 1587.¹

Per risposta della di V. S. delle 6 del pass. devo dirle, che q. m. SS. Ill. non intendono in modo alcuno, che nella Canonica Preti tenghino donne anco parenti, et di qualsivoglia età et si pur vi siano al presente deve ordinar, che siano levate. Potrà però fuor della Canonica V. S. permetter con la sua licenza in scrittis, a sacerdoti di buona vita tener donne di buona conditione et non sospette, et qual doveranno esser approvate da lei et che non siano di minor di 50 anni al manco. Et così ella doverà pienamente osservare.

[Reg. Ep. 1587, p. 136 b].

1413.

S. C. Ep. et Reg., *Ostunen.*, 28 iul. 1587.

Più volte fù risoluto, che li Vicarii di Vescovo devono esser dottori et atti a far giustitia et sendo possibile, che non siano della medesima città, per esser fuor di ogni interesse.

[Reg. Ep. 1587, p. 168].

1414.

S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.*, 9 sept. 1587.²

Questa S. C. nella differenza pendente tra V. S. et l'Abbate et monaci di S. Pietro di cot. città della Congregatione Cassinen. circa la deputatione del capellano per la cura dell'anime in quella chiesa, ha risoluto et ordinato, che detto capellano sia presentato dal detto Abbate a V. S. et che ella trovandolo atto alla cura l'habbi d'approvare. Et sendo questo anco in conformità delle solutioni altre volte fatte da q. m. SS. Ill.³ hanno voluto le

¹ Al Vescovo di Ventimiglia.

² Al Vescovo di Modena.

³ Cf. N. 1404.

SS. loro Ill. ch'io con questa mia le facci saper, assicurandomi, che così farà eseguire, maggiormente, havendo Mons. Odescalco a nome di V. S. et il P. Procuratore generale Cassinense a nome del detto Abbate accettato volentieri questa risoluzione.

[Reg. Ep. 1587, p. 198 b].

1415.

S. C. Ep. et Reg., *Caietana*, 20 oct. 1587.¹

Il capitolo sede vacante deve elegger il Vicario conforme al decreto del S. Conc. di Trento,² simpliciter senza restretto et clausula alcuna di mutatione, acciò egli da se stesso et senza assessore del medesimo Capitolo possa esercitar la giurisdictione et far la giustitia come ordinario. Et perchè si fa intendere a questa S. C. che le SS. VV. hanno fatto contra detta forma, havendo eletto detto Vicario con conditione espressa di poterlo revocare a beneplacito et datoli anco per assessore un dottore advocato dell'istesso capitolo, q. m. SS. Ill. m'hanno ordinato, ch'io dica loro che liberamente lo lascino esercitare la giustitia senza far mentione alcuna di mutarlo et senza assessore, si pur egli da se stesso non si contenti di pigliar assessore a suo piacere, acciò di quà venendo altri riclami non facci bisogno far altra provisione.

[Reg. Ep. 1587, p. 229 a].

1416.

S. C. Ep. et Reg., *Tarentina*, 30 dec. 1587.

S. C. Ill. et R. R. D. D. S. R. E. Cardinalium super negotiis et consultationibus Episcoporum ac Visitatione apost. instituta, non ademit Archiepiscopo Tarentino collationem beneficiorum, quia ex iustis causis iudicavit non esse ei adimendum et quando vult adimere, id expresse in Brevi apost. exprimit, et quando expressum non invenitur collatio ad Ordinarium pertinere censetur et ita observatur.

[Reg. Ep. 1587, p. 926 b].

1417.

S. C. Ep. et Reg., *Tiburtina*, 9 apr. 1588.³

D. A. Greco di cot. città se è doluto in q. S. C. che V. S. de fatto l'habbia privato del beneficio di S. Antonio da lui posseduto per 20 et più anni, et applicatolo a una chiesa parochiale senza esser stato citato nè inteso in cosa alcuna et perchè non si deve credere, che la cosa passi così, come ha esposto, essendo chiaro, che l'unione non si poteva fare in preiudicio del

¹ Al Capitolo et Canonici di Gaeta.

² Sess. XXIV, *de ref.*, c. 16.

³ Al Vescovo di Tivoli.

possessore, q. m. SS. Ill. hanno voluto, ch'io scriva a V. S. che ella non manchi quanto prima provvedere debitamente, che detto D. A. non riceva danno nelle sue ragioni.

[Reg. Ep. 1588, p. 60 b].

1418.

S. C. Ep. et Reg., *Lauden.*, 19 iul. 1588.¹

Nel particolare delle distributioni quotidiane hanno risoluto le SS. loro Ill. che i 2 Canonici, che han servito V. S. nelle visite, non possino godere quelle distributioni, le quali sono assegnate giornalmente per ciaschedun' hora, ma si vene fussino altre, che soglion chiamarsi la Massa grossa solite dividersi in una o più volte fra l'anno, che di queste devino partecipare.

Intorno alle Cappellanie alle quali devono esser presentati per loro fondatione sacerdoti, si è risoluto, che sia lecito ai Cappellani farvi celebrare per sustituto. Et circa la reductione delle messe a minor numero per la poca elemosina lassata dai fondatori che V. S. deva farla nella sinodo diocesana, conforme al decreto del S. Conc. di Trento,² et tra tanto far adempire l'obbligo delle foundationi, col quale i provisti hanno accettato i beneficii.

Sopra il dubio, che manda, si le confraternità possino far satisfar dai Cappellani loro gl'anniversarii et altre messe lassate dai Testatori, havendo negl'istessi giorni obbligo di celebrare per altri legati pii fatti all'istessa confraternità con dire per quelli la messa dei morti et per questi la Colletta, hanno risoluto le SS. loro Ill. che V. S. habbi da far celebrare la messa integramente per l'anima di ciaschedun testatore, quando vi sia numero soffiiente di sacerdoti et la elemosina non sia tenue, che in tal caso doverà far la reductione conforme al decreto del Concilio sudetto.

[Reg. Ep. 1588, p. 129 a].

1419.

S. C. Ep. et Reg., *Iuvenacen.*, 8 nov. 1588.³

Replico, che il Metropolitanò può intromettersi nelle cause del suffraganeo in questi 3 casi: il primo, quando vi sia sententia definitiva, il 2º quando vi sia interlocutoria, che habbia forza di definitiva; il 3º quando vi sia aggravio; nelli 2 primi può inhibir subito ad instantia dell'appellante, soprasedendo per un breve tempo, nel quale possino esser visti dal Metropolitanò; et visti gli atti deva sententiarsi, esse vel non esse illatum gravamen, et se sarà detto affirmative, et non vi sia appellatione, la causa si devolve al Metropolitanò et così si pratica. Sopra tutto non manchi per levare ogn'ombra a chi l'havesse dell'interesse di V. S. R. ma faccia un depositario per le pene et elemosine, che s'haveranno da distribuire ai luoghi pii, perchè così è mente della S. C. et si è ordinato in diversi parti; et il

¹ Al Vescovo di Lodi.

² Sess. XXV, *de ref.*, c. 4.

³ Al Vescovo di Giuvenazzo.

depositario deve pagar poi a poliza di V. S. R.ma et dar il conto ogni anno alla presentia di 2 deputati per il capitolo, exeguischilo V. S. R.ma in ogni modo.

[Reg. Ep. 1588, p. 230 a].

1420.

S. C. Ep. et Reg., *Caletana*, 20 dec. 1588.¹

Q. m. SS. Ill. intesero quanto ella avvisava sopra le dimissorie denegate a F. Papa, che si trova nel seminario di Napoli et perchè il testo del c. 3, sess. 23 del Conc. s'intende et così è stato interpretato da q. SS. Ill. della Cong. che non devino darsi, se non a persona esaminata o per l'istesso Vescovo o per altri di sua special commissione, le SS. loro Ill. hanno risoluto, che io deva dirle con la presente, che non ostante il detto capitolo potrà lei conceder le dimissorie sudette a questo giovane per ordinarsi, tutt'ora, che sarà ritrovato idoneo dal Pielato ordinante, al quale commetta l'examine.

[Reg. Ep. 1588, p. 290 a].

1421.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis S. Dominici*, a. 1589.²

An Confraternitates omnes saecularium personarum etiam quae in ecclesiis regularibus etiam S. Dominici institutae reperiantur, per loci ordinarium, sive sint SS. Rosarii sive aliae, visitari debeant: in contrarium faciendis non obstantibus quibuscunque? — S. Cong. Conc. censuit ita debere. cf. Acta S. C. C. in causa Confratern. et monachorum S. Dom. in Atolcha Tolet. dioc.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1589].

1422.

S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 21 mart. 1589.³

Sono stati proposti in Cong. dal Vicario di V. S. 2 dubbii per occasione del sinodo, che disegna celebrare in breve: il primo è, se devino essere chiamati et ammessi in esso i curati et beneficiati della diocese solamente o pure anco tutto il restante del clero della città, l'altro, se dovendosi ammetter, potrà esso clero far deputatione di sindici per tutte le cause et negotii generalmente, che gli potranno succedere alla giornata; et essendosi maturamente trattato sopra l'uno et altro particolare, hanno risoluto q. m. SS. Ill. et così d'ordine loro ne do aviso a V. S. quanto al 1º: che solo i curati et beneficiati devino essere chiamati et ammessi al sinodo, quando però non sia solito, che anco il clero della città tutto vi intervenga nel qual caso doverà

¹ Al Vescovo di Gaeta.

² In Hispania.

³ Al Vescovo d'Aquila.

osservarsi la consuetudine; quanto all'altro, non si essendo fatti i sindici del clero nelli altri sinodi passati, non si deve permettere che hora li faccia, così per non indurre novità, come perchè non sogliono deputare, se non per i negotii particolari, secondo che alla giornata succedono.

[Reg. Ep. 1589, p. 78 a].

1423.

S. C. Ep. et Reg., *Interamnen.*, 21 mart. 1589.¹

Coteste monache di S. Proculo scriveno, che nel loro monasterio si trovano 2 zitelle vestite, le quali malitiosamente per non pagar la dote duplicata vanno differendo di far la professione. Però stando il fatto così q. m. SS. Ill. ricordano a V. S. la dispositione del S. Concilio,² il quale vuole o che professano a capo l'anno o siano rimandate a casa.

[Reg. 1589, p. 28 b].

1424.

S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 29 mart. 1589.³

Intendon q. Ill. m. SS. che sia stato prohibito al confessore delle monache di S. Maria del Soccorso, che non possa entrare a far la raccomandatione dell'anima alle monache che stanno in articulo mortis. Et perchè in quel termine non v'è diligentia, che possa agguagliare l'bisogno, che richiede l'angustia dell'anima, le SS. loro Ill. hanno ordinato, che V. S. concedi al confessore pro tempore di esso monasterio, che possa in tal caso liberamente entrarli con la stola et cotta et non altramente.

[Reg. 1589, p. 30 b].

1425.

S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.*, 23 maii 1589.⁴

È stato proposto a q. m. SS. Ill. della Cong. il motivo del dubbio, che fate sopra il particolare di M. A. di Podestà, curato di Riparolio et hanno q. m. SS. Ill. doppo matura discussione risoluto, sicome altre volte si è fatto in simil caso, che se egli uccise l'ingressore non potendo evitare altrimenti la morte, non sia incorso in irregolarità et non habbia bisogno di dispensa sec. i termini della *Clem. unica, de homicid.* Et così anche quanto alla dichiaratoria et assolutoria da darsi sopra ciò, che non sia reservata a questa S. Sede, ma possa farsi anco dal Ordinario, essendo, che il cap. 7, *de ref.*, sess. 14 del S. Conc. di Trento per voi allegato, come è stato più volte risoluto dalla Cong. sopra il Conc. deva intendersi senza alteratione del ius antiquo per quel che tocca al caso nostro.

[Reg. Ep. 1589, p. 151 b].

¹ Al Vescovo di Terni.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 16.

³ Al Vescovo di Lucca.

⁴ Al Vicario di Genova.

1426.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 13 iun. 1589.¹

Quanto alla parte delle distributioni capitulari della quale alcuno del Capitolo fussi talvolta per giusta causa privato, si deva accrescere agli altri servienti o pure sia lecito a V. S. applicarla alla fabrica o altro uso pio, doverà avvertire, che tutta quella rata che si perde non servendo deve accrescere agli altri capitulari, che haveranno servito, nè può da lei in modo alcuno esser applicata alla fabrica o altro uso pio, ma lo potrà far bene di tutto il restante, che vi sopravanzassi, havendo sempre l'occhio al gran bisogno della sua chiesa, alla quale sopra tutte l'altre opere pie è strettamente tenuta.

Ha fatto molto ben V. S. che niun clerico possa uscire della diocesi senza licentia sua, ma doverà parimente avvertire di non negarla a chi veramente ne haverà bisogno, usando in ciò quella discretione, che è conveniente all'amore, con che deve il prelato procedere con i suditti suoi et la dia in scritto et gratis in tutto et per tutto, convenendo quanto lei sa il fuggire sempre in tutte le sue attioni ogni suspettione d'avaritia; et così anco si è approvato la prohibitione di non poter coprirsi li sposi con palio, pioviale o altra veste dedicata al servizio del culto divino, quando dal sacerdote sono benedetti sec. la forma di S. Chiesa; in luogo delli quali si potrà usare un velo di seta o altro, come è costume più universale; nè perciò si forzino li sposi a pagare cosa alcuna al sacerdote o alla sacristia.

Occorrendo haver a profanare chiesa alcuna o havendone fin hora profanate, conforme i decreti del S. Conc. di Trento,² doverà far transferire l'obblighi d'ese nella Matrice con erigere un altare sotto la istessa invocatione impiegando tutto quello che si caverà del ritratto delle ruine et del sito, quale doverà avvertire, non si convertino ad usi sordidi; et sarà bene perciò, che ella deputi un depositario in mano del quale entri il denaro et si spenda da esso ad ordine di V. S. da mostrarsene il conto a lei con la presentia di 2 deputati del capitolo, come testimonii delle sue buone attioni.

Quanto alla pluralità de benefitii per la quale si dogliono alcuni esser da lei molestati, doverà avvertire, che se sono legati semplici di messe senza erettione in titolo, non cadono sotto la prohibitione de S. Canoni, et però potrà permettere in questi la pluralità, facendo adempire gli obblighi d'essi secondo la mente dei testatori, ma se queste o simili dispositioni saranno fatte sotto titolo con erettione d'altari o capelle, in tal caso sarà prohibita senza dispensa apost. et doverà osservare quel tanto, che vien disposto in ciò dal Conc. Trid.³ et S. Canoni.

[Reg. Ep. 1589, p. 172].

¹ Al Vescovo di Castellaneta.

² Sess. XXI, de ref., c. 7.

³ Sess. VII, de ref., c. 4, 5; sess. XXIV, de ref., c. 17.

1427.

S. C. Ep. et Reg., *Caven.*, 28 aug. 1589.¹

Pare alle SS. loro Ill. che per provare l'elettione della sepoltura di quei che moion ab intestato, possino bastare 2 soli testimonii degni di fede senza cercarne maggior numero, essendo così disposto dalle leggi comuni.

[Reg. Ep. 1589, p. 271 a].

1428.

S. C. Ep. et Reg., *Yucatanen.*, 26 sept. 1589.²

Fratres Minores de observantia loci Merid... h. S. C. super negotiis et consultationibus Episcoporum deputatae exponi fecerunt, quod cum f. r. Gregorius XIII concesserit in eorum Ecclesia Altare privilegiatum, eo vita functo Amp. Tua in dubium revocare conatur litterarum Apost. validitatem ac effectum gratiae; et cum propterea petierint de opportuno remedio providere, eadem S. C. pro dubii delucidatione his meis litteris Amp. Tuae significandum duxit, morte Pontificis gratiam, super qua fuerunt litterae expeditae, non evanescere, sed suum debere sortire effectum iuxta earum tenorem, modo racione careant et non sint in forma commissionis, tunc enim re infecta remanente morte mandantis expiret mandatum. Quod reliquum est pro munere suo negotium sec. hanc S. C. sententiam libenter absolvat.

[Reg. Ep. 1589, p. 302 a].

1429.

S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.*, 18 dec. 1589.³

È spiacciuto a q. m. SS. Ill. intendere per la lettera di V. S. l'abuso frequentato nelle chiese di cotesti frati di esporre così per ogni causa privata et legiera il SS. Sacramento sopra l'altare et in più luoghi in un istesso giorno, essendo cosa manifesta et chiara, che la mente di N. S. non può esser stata altra, che di concederli questa facoltà in casi gravi et urgenti et necessari. Perilchè hanno ordinato, che V. S. faccia intendere ad essi religiosi, che vadino più considerati et circospetti in questa materia. Altramente concedeno a V. S. in virtù di questa facoltà di proibircelo sotto quelle pene che le pareranno.

[Reg. 1589, p. 103 b].

¹ Al Vicario di Cava.

² Yucatanensi Episcopo.

³ Al Vescovo di Tortona.

1430.

S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 30 ian. 1590.¹

Il capitolo della collegiata di Forino è ricorso per haver inteso che trattate di far erigere un fonte battismale nell'oratorio di S. Giovanni Battista in pregiudizio della lor collegiata matrice della terra; et per essere hoggi di cotesta sede Arcivescovale vacante, questi miei Signori Illmi mi hanno ordinato che io vi dica che per modo niuno doviat innovare in questa o in altra cosa essendo ciò prohibito, come sapete per i sacri canoni, con i quali conformatevi e state sano.

[Reg. 1590/91, p. 29 b].

1431.

S. C. Ep. et Reg., *Fanen.*, 6 febr. 1590.²

Per le lettere del Pievano di Mondavio de'4 del passato si è inteso che i Padri conventuali di S. Francesco di quel luogo nell'occasione delle processioni recusano di convenire nella chiesa matrice, et di dovere accompagnare il clero in essa al ritorno, essendo successo, sicome egli scrive, che i detti Padri al passare vicino al convento si siano restati in esso, abbandonando la processione contra l'honesto et qualche doveriano come buoni religiosi, et non essendo conveniente permettere che si continui in questo abuso, d'ordine della Sacra Congregatione vi dico che doviat rimediarsi con far sapere ai sudetti padri che sono obligati ragunarsi con il resto del clero et populo nella matrice, et parimente seguire le processioni fino al ritorno dentro di essa matrice et che così devono eseguire et repugnando li astrignerete con gl'opportuni rimedi senza aspettarne altro ordine.

[Reg. 1590/91, p. 36 b].

1432.

S. C. Ep. et Reg., *Feltren.*, 6 febr. 1590.

Capita proposita per R.mum Episcopum:

1. Matutinum dicatur in choro quotidie, tempore vero hiemali saltem in sacristia. Statuatur de hora et de aliqua parte distributionum illi applicanda. De ipsa autem recitatione in choro statuit R.mus D.nus Episcopus Paren. Visitator apostolicus, sed non fuit pene data executio, quia nunc recitatur tantum per sex menses, et hoc etiam post Vesperas diei anticipati.

2. Missa conventualis in festis duplicibus et in dominicis cantatur per unum ex canonicis, aliis vero diebus per unum ex mansionariis vel sacristanis.

¹ Al Vicario di Salerno.

² Al Vicario di Fano.

3. Canonici tempore divinorum officiorum capitulum non habeant, alioquin ipsius horae distributione careant, neque etiam diebus festis capitulum habeatur, nisi ob evidentem necessitatem.

4. Quandocumque capitulum congregatur, omnia in eo proposita, tractata, demandata vel expedita per Notarium capituli in actis redigantur, ipseque Notarius etiam capitulo recusante, teneatur dare copiam quorumcumque actorum cuilibet canonico petenti ad effectum habendi recursum ad superiores.

5. Episcopus, quo facilius canonica disciplina tueri possit, et quae corrigenda fuerint, corrigere possit, quandocumque sibi visum fuerit, capitulo interesse et insuper allocutionis capitulum de rebus vel negotiis ecclesiae, quando expedire iudicaverit, possit ipsum capitulum invocare coram se in aedibus episcopalibus.

6. Episcopum ad celebrandam seu audiendam Missam aliave officia solemnina ad cathedralem ecclesiam venientem, saltem quatuor canonici deducant et reducant.

Die VI Februarii 1590. Relatis et mature discussis in Sacra Congregatione Ill.morum et R.morum Dominorum S. R. E. Cardinalium, quos S.smus D. N. super negotiis et consultationibus Episcoporum et aliorum Praelatorum ac visitationibus apostolicis nominatim praefecit, supra scriptis capitibus R.mi D.ni Episcopi Feltrensis nomine propositis, auditoque R. Decano capituli eiusdem ecclesiae procuratore eadem S. Congregatio decrevit et respondere censuit prout infra:

Ad 1. Servetur decretum Visitatoris apostolici et possit de mane vel de sero anticipari hora matutini a sex canonicis et quatuor mansionariis ad minus per turnum recitandi.

Ad 2. Servetur stilus et antiqua consuetudo.

Ad 3. Placet et ita servetur.

Ad 4. Describatur propositio et conclusio cum votis, exclusis frivolis et detur copia canonicis, si aliquod habeant particulare interesse.

Ad 5. Placet in consueto loco capitulari et tantum in casu S. Concilii Trid., sess. 25, de ref., cap. 6. In reliquis servetur consuetudo et ius commune.

Ad 6. Canonici recipiant et associantur Episcopum ad valvas ecclesiae, extra vero ecclesiam eorum arbitrio.

[Reg. 1590/91, p. 37 sq.].

1433.

S. C. Ep. et Reg., *Caesenaten.*, 15 maii 1590.¹

Sopra i tre dubbii consultati da V. S. con l'incluso memoriale di mente della S. Congr. dirò quanto m'occorre.

Al 1. Che senza dubbio ella non può ordinare a titolo di patrimonio alcuno che non l'abbia sufficiente per la congrua sustentatione, non ostante

¹ Al Vescovo di Cesena.

quel che si sia per adietro osservato et in ciò doverà considerare lei la qualità delle persone et del luogo, potendo in uno esser abastanza, quel che in altro per avventura non lo sarà.

Al 2. che potrà V. S. liberamente commettere al Vicario suo essendo lei assente o impedita che assista agli esami degli ordinandi da farsi per gli esaminatori conforme al decreto del Conc. Tridentino, cap. 7, sess. 23.

Al 3. et ultimo che potrà concedere le dimissorie per gli ordini alle persone che saranno assenti, et per qualche giusto rispetto non potranno venire a ordinarsi da lei purchè gli consti delle buone qualità della persona et degli altri requisiti necessari, et quanto alla letteratura se ne rimetta all'esamine che dovrà fare il Vescovo ordinante, conforme acciò potrà praticare.

[Reg. 1590/91, p. 119 a].

1434.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 15 maii 1590.¹

Si è visto in Congr. la nota dei casi riservati da V. S. et è parso che si potria ridurre a minor numero stregnendosi a 8 o 10 i più importanti et più frequenti.

[Reg. 1590/91, p. 114 a].

1435.

S. C. Ep. et Reg., *Montis Pelusii*, 15 maii 1590.²

Alle vostre fino li 24 di Marzo si farà con questa risposta.

Quanto alle scomuniche farete bene a essere parco, havendo l'occhio alla importantia del pregiudizio che seco portano et all'avvertentie che in questa materia potrà vedere nel Conc. di Trento, cap. 3, *de ref.*, sess. 25 et per una constitutione sopra ciò fatta da Pio V s. mem.

Con i Clerici osservi il farli servire, riducendo il numero secondo il bisogno delle chiese, et avvertendo che il beneficiato non ha altro obbligo che di complire con i pesi del suo beneficio al che dovrete astringerlo.

La licentia di lavorare il giorno della festa per la necessità del raccolto, vindemie, et semente, deve darsi senza pagamento alcuno, però così osservare inviolabilmente.

Sarà bene che facciate ogni sforzo di rimediare all'abuso di Preti et frati nel patuire la mercede con li heredi del morto per la sepoltura, purchè segua con quiete, mettendoci forma con satisfatione degli officiali della città dei deputati dal clero et Priori dei conventi, rimettendosi alla prudenza vostra.

[Reg. 1590/91, p. 122 b].

¹ Al Vescovo di Castellanetta.

² Al Vicario Apostolico di Montepeloso.

1436.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 17 nov. 1590.¹

Il Vicario Guglielmuccio ha fatto porgere al Sacro Collegio in Conclave un memoriale nel quale si duole che V. S. R.ma gl'impedisca l'esercizio dell'ufficio suo, pretendendo che egli per la Sede vacante non abbia più giurisdizione, e sapendosi che le facultà concesse per Breve della fel. mem. di Sisto durano a beneplacito di questa Santa Sede, e che da essa non gli sono state revocate finora, d'ordine espresso di Esso Sacro Collegio mi è stato imposto, che io faccia intendere a V. S. R.ma che non voglia per modo alcuno molestare detto Vicario nell'ufficio suo, ma debba lasciarlo esercitare come per il passato in quel che spetta alla amministrazione della giustizia eseguendo in tutto la mente della S. Congregazione esplicita a Lei ed agli Agenti suoi nei mesi di Luglio ed Agosto passati, e all'istesso Vicario per più lettere, delle quali sarà copia con questa, e perchè io desidero grandemente la quiete e bene di V. S. R.ma, ed io conoscendo quanto gli possa fare danno il volere alterare le cose in questo tempo, che gl'Illmi Signori Cardinali si trovano serrati col grave peso dell'elezione del Pontefice, con tutto l'affetto la prego che voglia astenersi dalle innovazioni assicurandola, che quest'Illmi Signori hanno buona volontà verso di Lei, della quale spero come sia fatto il Papa, vedrà gl'effetti, se ella prontamente eseguirà la mente delle Signorie Loro Illme. Ordini dunque V. S. R.ma che il Vicario possa esercitare l'ufficio Suo nelle cose che toccano alla giurisdizione, con farli pagare secondo il tenore del Breve il Suo salario, e Lei vada esercitandosi nel resto della cura pastorale con la carità e pazienza che dalla Bontà Sua deve sperarsi, e Dio ec.

[Reg. 1590/91, p. 197. - Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 230, 231].

1437.

S. C. Ep. et Reg., *Aversana*, 22 ian. 1591.

Relatis in sacra Congr. Ill.mor. et R.mor. DD. S. R. E. Card. super negotiis et consultationibus Episcoporum et aliorum Praelatorum ac Visitationibus Apostolicis deputatorum infrascriptis dubitationibus a R.mo D.no Episcopo Aversano presentatis eadem sacra Congreg. super unaquaque earum respondendum fore censuit prout infra.

Ad primam: an appellationibus eorum qui de aliquo crimine de iure ad triremes, vel aliam poenam condemnantur, debeatur deferri quoad effectum suspensivum?

S. Congr. affirmative respondit.

Ad secundam: an debeat observari consuetudo illa antiquissima, qua, cum episcopus beneficia confert, exigi solet a provisus quid modicum ad arbitrium episcopi loco medietatis fructuum pro fabrica ecclesiae cathedralis,

¹ Al Vescovo di Lecce.

cum vere et realiter in huiusmodi usum convertantur per thesaurarium vel magistrum fabricae, et fabrica nullum aliud emolumentum habeat et istud sit parvi valoris.

Dixerunt Illmi et R.mi D.ni constitutionem fel. record. Pii Papae V, quae incipit *Durum nimis*¹ in hoc fore servandam.

Ad tertiam: an liceat episcopo, Vicariis et Notariis pro decreto, quod fit in bullis provisoriiis in forma dignum super eorum approbatione et pro sigillo, quod in eis apponitur aliquid recipi iuxta taxam stante antiquissimo usu recipiendi?

S. Congr. affirmative respondet quoad Notarium, dummodo taxa sit pro modo laborum moderata, quo autem ad alios negative preterquam quoad sigillum pro quo poterit quid modicum exigi iuxta provinciae consuetudinem.

Ad quartam: an liceat episcopo cum novitiae visitantur, vel fiunt moniales a propinquis vel ab alio quocunque dona tum commestibilia tum lineae parvi valoris recipere; item ab Abbatissis in ingressu officii, item ab eisdem commestibilia tantum in aliquibus solemnitatibus nomine totius monasterii, cum de omnibus fuerit antiquissima consuetudo?

Illmi et Rmi Domini negative responderunt.

Ad quintam: an penae pecuniariae Clericorum fabricae ecclesiae cathedralis possint applicari stante continua necessitate ecclesiae, ut est notorium et quod domus episcopalis in multis etiam partibus sit resarcienda, et quod episcopus pauperibus et locis piis elemosinas continuo eroget et sit multis aliis expensis satis gravatus.

S. Congr. negative respondet: cum redditus ecclesiae sint satis pingues et debeant propterea huiusmodi penae aliis piis usibus applicari.

[Reg. 1590/91, p. 214 a].

1438.

S. C. Ep. et Reg., *Hispaniarum*, 22 ian. 1591.²

S'è discorso in Cong. longamente del dubbio, che ha V. S. circa la residenza di quelli curati, li quali non havevano case parrocchiali et perchè di simil materia più volte s'è trattato in Cong. del Conc., si risolsero q. m. SS. Ill. di sapere il parere di Mons. Ill. Alciato, il qual ha risposto molte volte è stato risoluto, che li parrochi stiano nelle case della parrocchia, et quando anche questo non si possi essequire, che piglino case più vicine che si può alla parrocchia. — Quanto alli decreti pertinenti alle monache et circa alla proprietà N. S. vuole, che la Badessa tenga tutte le cose, che sono date alla monache particolari o che esse guadagnano per spendere primieramente in servizio di quella monaca, alla quale saranno state date et quello, che avanza si potrà spendere per commodità del monasterio et habbia cura, che alla monaca, che haverà havute le sudette cose, non segli manchi in modo alcuno.

[Reg. 1591, p. 10 a].

¹ Cf. N. 134.

² Al Nuntio di Spagna.

1439.

S. C. Ep. et Reg., *Theanen.*, 5 febr. 1591.¹

Questi miei SS. Ill.mi della S. C. doppo d'haver discusso le cose contenute nei memoriali dati dalla città et le risposte fattevi da V. S. si sono risolti negl'infrascritti particolari, come dirò appresso.

Quanto al Vicario che per ogni modo habbia V. S. da tenerlo dottore di leggi et lassarli tutta la cura di quel, che tocca al foro iudiciale.

Circa le lemosine raccolte et che si raccorranno in cotesta città et diocesi le SS. loro Ill.me dicono, che dovrà lei avvertire, che si spendino secondo la volontà di chi le dona et che per evitare ogni inconveniente sarà bene, che ella deputi nelle occorrentie i depositarii secondo la qualità delle elemosine, proibendo ai suoi il poter pigliare questo denaro, con ordine insieme, che dai depositarii si spendino a mandati di V. S. tenendo conto per introito et esito, acciò non habbino i laici d'havere ombra, che egli se ne prevaglia. — Et per conto del seminario non permetta si cerchino elemosine per essi, ma gli provveda conforme al decreto del S. Conc. di Trento.²

Intorno alla scomunica per chi non guarda le feste l'eshorta a continuare la sua buona diligentia ma con avvertentia di non usar per l'avvenire la pena della scomunica.

Quanto alla lemosina, che si risquote dai ministri di V. S. per ragione di funerale, pare a questi miei SS. Illmi che per ogni modo deva relassarla per quei che son poveri, dovendo questi tali essere seppelliti gratis et se alle volte sarà dubbio, se sieno o no poveri doppo che gli havrà fatti seppellire s'informi dello stato loro et con la pietà che conviene vi faccia resolutione il che si dice anco per quei che moriranno nell'Hospitale.

Dicono inoltre questi SS. Ill.mi che per niun modo devi far differire la comunione a quei che per esser suoi debitori gliela trattiene per indurli, come ella dice con questa penitentia alla sodisfatione perciò che non è ben sentito, et è cosa perniciosa alle anime.

[Reg. 1590/91, p. 225].

1440.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 4 mart. 1591.³

In quanto poi all'abuso introdotto nelli Monasterii di cotesta Città et diocesi, nei quali li confessori delle Monache durano in vita, et alcuni lo sono di 2 Monasterii, le SS. loro Ill. per remediare agl'inconvenienti, che ne possono sequire, hanno risoluto, conforme all'ordine, che io diedi li giorni passati di commissione di N. S. a Mons. Arciv. di Milano, che V. S. li faccia subito mutare tutti et deputare degli altri, quali non hab-

¹ Al Vescovo di Teano.

² Sess. XXIII, *de ref.*, c. 18.

³ Al Vescovo di Como.

bino a durare più che 3 anni et poi mutarli di nuovo, continuando in questa mutatione triennale nel venire, non permettendo, che alcuno Confessore lo possa esser di più d'un Monasterio. Il che V. S. dovrà eseguire nelli Monasterii a lei soggetti et far eseguir dai regolari nelli soggetti a loro et avisarci poi del tutto.

[Reg. 1591, p. 35 a. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 12].

1441.

S. C. Ep. et Reg., *Aliphana*, 12 mart. 1591.

Fidem facio et attestor ego Secretarius infrascriptus, qualiter R. mus in Christo Pater I. Henricus Cinus Ep. us Alifinus personaliter constitutus coram Illustrissimo et R. mo D. no Nicolao de Pelve Cardinale Senon. nuncupato Sacrae Congr. Cardinal. super negotiis episcoporum ac visitationibus apostolicis deputatorum Praefecto de mandato S. mi D. ni N. Papae Gregorii XIV ex facultate eidem Ill. mo D. no Card. a Sanctitate Sua viva vocis oraculo specialiter concessa a censuris et poenis per ipsum D. num episcopum ob violatam clausuram monialium S. Benedicti Oppidi Pedemontis incursis, dum eas extra septa monasterii ad ecclesiam fratrum S. Dominici, ut ibi Abbatissa ab eodem episcopo benediceretur, processionaliter egredi fecit, id humiliter flexis genibus petens imposita sibi poenitentia salutari, fuit in Aula audientiae dictae S. Congregationis ab eodem Ill. mo et R. mo D. no Cardinale absolutus in forma Ecclesiae consueta, unde us in futurum appareat, praesentes fieri iussi manu mea subscriptas et sigillis prelibati Ill. mi D. ni Card. Prefecti roboratas die et anno superius annotatis.

[Reg. 1590/91, p. 243 a].

1442.

S. C. Ep. et Reg., *Faventina*, 25 mart. 1591.¹

Visto quanto V. S. scrive con la sua de 7 sopra il fatto dei frati minori conventuali, che sono entrati senza licenza del curato nella chiesa del Salvatore per ministrare come fecero il S. mo Sacramento della eucaristia a una tertiaria del loro ordine et considerati insieme i dubbi che in tal materia consulta V. S. per instruttione del suo governo d'ordine di questi miei SS. Ill. mi dico in risposta, che quanto al successo sudetto parendo meritevoli di buona repressione non solo i frati per l'ardire che in ciò hanno mostrato ma anco il parroco per la poca cura in tener le chiavi del tabernacolo in luogo d'onde possino esser prese senza saputa sua; dovrà lei fattici chiarire et questo et quelli acutamente prenderli secondo la gravità del caso ricercerà avvertendo il curato, che se gli occorrerà cavare altra volta nel medesimo errore, sarà castigato severamente et senza remissione.

¹ Al Vescovo di Faenza.

Et quanto ai dubbii dico che non è stato mai proibito ai regolari il poter dare l'habito ai terziarii loro, et che nemeno sono tenuti a ricercarne licenza dell'ordinario, ma che non potranno però alla Pasqua ministare il S. mo sacr. della eucaristia, essendo tenuti riceverlo alla propria parrocchiale, dove tanto meno è lecito ai frati entrare senza licenza del curato in tempo alcuno per ministrare i sacramenti, ancor che fuor della pasqua nelle chiese loro possino liberamente comunicare questi lor terziarii in ogni tempo, serva a V. S. per avviso contentandosi di metter fine a questo negotio conforme al sudetto senza procedere ad altro.

[Reg. 1590/91, p. 249 b].

1443.

S. C. Ep. et Reg., *Marsorum*, 25 mart. 1591.¹

Con il ravaglio datone da V. S. con la sua de 7 et a bocca da D. Cesare suo agente, restano questi miei SS. Ill. mi sodisfatti di quanto ha eseguito con D. Gio. Ant. Tosietto per conto del monasterio di S. Cosmo di Tagliacozzi nella buona cura del quale et per quel che tocca alla parrocchia eserciti pur lei le facoltà concessali dal S. Conc. di Trento² che non se li dia impedimento et se questi curati sono capellani amovibili et non beneficiati in detta chiesa, come ella scrive, dovranno essere come gl'altri preti della terra sottoposti alla iurisdittione di V. S. alla quale non mi occorrendo altro prego dal Sign. felicità etc.

[Reg. 1590/91, p. 250 a].

1444.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 14 maii 1591.³

Questa S. Congr. è informata che D. Matteo Timiduzzi curato della chiesa di Sogliano patisca di maleduco et che ai giorni passati essendoli sopraggiunto questo accidente due volte, mentre celebrava, ne sian al scandalo molto notevole non senza terrore deli circostanti et convenendo rimediare a così gravi eccessi d'ordine di questi miei SS. Ill. mi vi dico che doviate alla ricevuta della presente fare ogni diligenza per ritrovare il vero et se vi conterà del sudetto, vogliono le SS. loro Ill. me che incontante facciate precetto al prefetto di Matteo, che per l'avvenire habbia da astenersi dal celebrare et poi ricevute l'informationi per estenso in scritto, doviate mandarmene somario afinchè considerato il negotio con le sue circumstantie vi si possa avisar quel che di più occorrerà per avvertenza vostra. Non mancate però della debita sollicitudine et preservativi.

[Reg. 1590/91, p. 273].

¹ Al Vescovo di Marsi.

² Sess. XIV, *de ref.*, c. 4.

³ Al Vicario di Rimini.

1445.

S. C. Ep. et Reg., *Mantuana*, 9 iun. 1591.¹

Questi m. SS. Ill. si sono contentati, di compiacer le monache in questo, che li confessori loro per consolatione spirituale delle inferme possino entrare in detto monasterio per dire la Messa nelli giorni del Precetto al altare in capo della infermeria et ministrare loro i SS. Sacramenti et raccomandar l'anima in caso di morte, con questo però, che essi confessori in segno del bisogno, per il quale entrano nel monastero portino la cotta et stola et non altrimenti.

[Reg. 1591, p. 92 a].

1446.

S. C. Ep. et Reg., *Feretrana*, 9 iul. 1591.²

Quanto al Seminario già si haveva notitia della erectione di esso fatta da lei nella Penna de'Billi, ma quel che importa è che s'intende non vene essere altra existentia che la deputatione d'alcuni figliuoli che si nutriscono nelle case proprie et l'assignatione del salario a un Maestro di Grammatica, che gl'insegni come fa a tutti gl'altri figliuoli della terra et pare che con questo V. S. non sodisfaccia all'obbligo suo massime si è vero come è stato referto, che il medesimo maestro fussi prima condotto et pagato dall'Università; però riconosca il debito suo et faccia sì che il denaro della tassa sia tutto speso in quest'opera et sene tenga conto esattamente.

[Reg. 1590/91, p. 307 b].

1447.

S. C. Ep. et Reg., *Agrigentina*, 24 sept. 1591.³

Circa le distributioni quotidiane che avvisa V. S. essersi date al detto Vic. et alli Canonici che gl'assistevano per le cose del governo et della giustitia et così anco ad altri mandati da essi o dal Capitolo fuori della città, d'ordine delle SS. loro Ill.me Le dico resolutamente che contro la dispositione de sacri canoni et del S. Concilio di Trento⁴ s'han preso questi tali le sudette distributioni, et così in pregiudicio delle lor conscientie se li ritenghino hoggi et che però sarà officio di V. S. il provvedere alla salute loro quanto prima a finchè col tacere non venga lei in dannatione. Et il medesimo se li avvertisce contro quelle persone, che sono andate in visita in tempo di sede vacante, facendo compositioni, extorsioni et tanti altri delitti, come si è inteso che voglia V. S. per amor del Signor farne prendere

¹ Alla Priora di S. Domenico, Mantova.² Al Vescovo di Montefeltro.³ Al Vescovo di Giorgento.⁴ Sess. XXI, *de ref.*, c. 3.

l'informationi et venir poi al castigo contro chi consterà severamente secondo che le qualità dei casi ricercaranno, valendosi anco della commissione, che dalle SS. loro Ill.me se gli dà in virtù di questa mia, che l'assicuro se ne sentirà quā molta sodisfatione proveda nell'uno et nell'altro caso alla sicurtà delle conscientie, acciò non habbia poi da dire V. S., quando renderà conto: *vae mihi, quia tacui.*

[Reg. 1590/91, p. 357 b].

1448.

S. C. Ep. et Reg., *Nolana*, 30 sept. 1591.¹

(Per uscire dalla clausura) Non sogliono q. m. SS. Ill. conceder licenze a Monache inferme etiam di mal contagioso, se prima non sono esaminate de Monache et Medici del monastero formalmente et medio iuramento sopra le qualità, importanza et pericolo dell'infermità della Monaca et s'è mal contagioso o no. Però quando V. S. haverà fatto l'istesso circa l'informatione di suor Prudentia et ci haverà mandato l'informatione, le SS. loro Ill. faranno poi quella resolutione, che parerà loro conveniente et non altrimenti.

[Reg. 1591, p. 156 a].

1449.

S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.*, 21 nov. 1591.²

Ho visto quanto la P. V. mi scrive con la sua delli 24 di questo, et per risposta le dico ch'el Vicario di Pistoia non può nè deve intramettersi nelli monasteri di monache a lui non soggetti in altro, che nelle cose concernenti la clausura; et tanto scrivo a lui con l'inclusa.³ Però V. P. non si lascerà far torto et seguiti allegramente la visita.

[Reg. - Mon. 1591, p. 14 b].

1450.

S. C. Ep. et Reg., *Bisinianen.*, 25 febr. 1592.⁴

Il Procuratore e frati di S. Agostino d'Acri si lamentano che i preti di quella terra voglino occorrendo sepellirsi morti nella chiesa loro, fare et governare l'officio, come son soliti nelle altre chiese, che non sono di regolari; et acciò non succeda per questo inconveniente, d'ordine della S. C. vi dichiaro, che mentre il corpo morto è fuori della Chiesa tocca al curato

¹ Al Vescovo di Nola.² Al Provinciale Romano.³ Al Vicario di Pistoia. - Hanno inteso q. m. I. S., che voi non contento della facoltà, che concede il Sacro Concilio di Trento alli ordinarii circa la clausura de monasteri di monache soggette a Regolari (Sess. XXV, *de regularibus*, c. 5), volete anco intramettersi in quello che tocca alli Superiori Regolari, et sendo paruto alle SS. loro Ill.me cosa strana, hanno voluto, ch'io le faccia sapere, che voglia contentarsi di desistere da ciò, altrimenti ci darà occasione di fare altra resolutione, che forse non le sarà di molto gusto.⁴ Al Vicario di Bisignano.

di haver pensiero di esso et di governare l'ufficio in tutto et per tutto, ma giunto il Cadavere dentro la chiesa di Regulari, ad essi spetta la cura di seguitarlo et di finirlo, et la cera de funerali deve esser parimente loro, eccetto la quarta parrocchiale, che è del Curato o del Vescovo, secondo la consuetudine del luogo.

[Reg. 1592, p. 8 a].

1451.

S. C. Ep. et Reg., *Calven.*, 25 febr. 1592.¹

Da q. m. SS. Ill. anzi dalla f. m. di Sisto V² et poi dagli altri suoi successori si è sempre risposto non esser conveniente dispensare per la promotione agli ordini maggiori quelle persone, che non sono idonee, per defetto di dottrina, ancorchè si trovino già in sacris a carico delle conscientie dei Prelati, che gl'hanno promossi; perciocchè si sa certo, che volendo questi tali durar fatica, come devono per imparare, senza dubbio conseguiranno l'effetto, che desiderano, però provveda V. S. al bisogno della sua chiesa et diocese con far opera, che et questi et gl'altri, che s'allevaranno per i ministerii Ecclesiastici attendino alli studi et tratanto remedii meglio, che può al mancamento.

[Reg. 1592, p. 9 a].

1452.

S. C. Ep. et Reg., *Avenionen.*, 10 mart. 1592.³

Alla consulta, che V. S. ha fatto proporre in Cong. sopra la precedentia del Vicario suo generale con il preposto et gl'altri del capitolo, d'ordine di q. m. SS. Ill. respondo, che il Vicario dovrà sempre precedere a detto preposto et a tutti li Capitulari tanto in absentia, come in presentia di V. S. eccetto però se il Vicario fusse Canonico et intervenisse in alcuni atti non come Vicario ma come Canonico in habito canonico, perciocchè in quelli dovrà stare al luogo suo di Canonico, tanto in absentia come in presentia di lei salvo se vi fusse consuetudine in contrario legitimamente prescritta, che in tal caso quella s'haverà da osservare senza limitatione alcuna.

[Reg. 1592, p. 19 b].

1453.

S. C. Ep. et Reg., *Mazarien.*, 10 mart. 1592.⁴

Alla consulta che è stata proposta in Cong. a nome di V. S. sopra il dubbio se doverà ammettere alla celebratione delle messe et altri divini officii quei sacerdoti, che essendo professi in alcuna religione sono stati expulsi

¹ Al Vescovo di Calvi.

² Cf. N. 166.

³ All'Arcivescovo d'Avignone.

⁴ Al Vescovo di Mazara

per loro misfatti et hora in habito secolare si ritrovano in cotesta sua diocese, questi miei SS. Ill. considerando, che non possono questi tali essere se non apostati et come incorrigibili scacciati, han risoluto, che V. S. non deva in modo alcuno tollerar, che celebrino nè in altri divini officii s'ingerischino. ma si bene essortarli et ammonirli a ritornare alle religioni loro, sottomettendosi a quelle correctioni et castighi, che ai superiori parerà dargli et in caso, che vi si trovi apostasia, proceda conforme alla dispositione dei S. Canonici et delle constitutioni apost. facendo anco di ciò avisati gl'ordinarii vicini, affinchè sappino quel che dovranno fare con questi tali.

[Reg. 1592, p. 16 a].

1454.

S. C. Ep. et Reg., *Tricaricen.*, 7 apr. 1592.¹

Per il S. Conc. di Trento non si ricerca di necessità che il Vicario sede vacante habbia da esser dottor o licenziato, ma si bene che sia idoneo per quanto sarà possibile, come potrete vedere c. 16, *de ref.*, sess. 24 et però dicono q. m. SS. Ill. che se bene D. Gio. Ger. de Abbate, Canonico di cotesta Cathedrale, non è graduato, essendo lui sufficiente, et da bene, come s'intende haver monstrato per l'adietro, ingiustamente si tenta oggi dai suoi contrarii di volergli far preferire il Dottore Conuto prete della medesima chiesa et affinchè non nasca per questo conto qualche inconveniente, massime che in breve si provvederà di Vicario da Mons. Vescovo, le SS. loro Ill. hanno risoluto, che trovandosi in possessione D. Gio. Geronimo eletto da voi, come si è inteso, doviat tutti quietarvi sotto il suo governo, senza permettere, che si faccia innovatione, et se il Conuto o altri pretenderà cosa in contrario, mandino quà chiarezza delle loro ragioni, che si provvederà conforme al giusto.

[Reg. 1592, p. 39 a].

1455.

S. C. Ep. et Reg., *Vicentina*, 19 maii 1592.²

Si è visto l'unione fatta dalla f. m. di Paolo II al monastero di S. Maria di Cingolo dei Canonici regolari in Isola della parrocchiale di S. Pietro di quella terra, dove si dà facultà a detti padri di poter far servire la chiesa e cura da preti secolari, come anco V. S. per se stessa potrà vedere. Et intendendosi, che hora si dubiti, se gli sia leceto deputarvi alcuno dei loro Religiosi, essendosi fin qui tenuti preti secolari, q. m. SS. Ill. considerato il tutto, han risoluto, che possino detti padri far servire quella chiesa et cura anco dai loro Religiosi, purchè sieno approvati et col curato habiti nella chiesa parrocchiale almeno un altro professore della medesima Religione, conforme alla determinatione fatta altre volte in ciò dalle SS. loro Ill. Potrà

¹ Al Capitolo di Tricarico.

² Al Vescovo di Vicenza.

pertanto sodisfare i superiori di quel monastero in questa parte sotto la previa approbatione degl'esaminatori sinodali, come si dispone dal S. Conc. di Trento.¹

[Reg. 1592, p. 75 a].

1456.

S. C. Ep. et Reg., *Sipontina*, 26 maii 1592.²

Essendosi inteso, che cotesta Cathedrale sia della Provincia di Manfredonia, et che V. S. si renda difficile in permettere, che quell'Arcivescovo faccia portare avanti di se la Croce et benedica il popolo, quando gl'occorre passare o dimorare in cotesta Città et sua diocese, q. m. SS. Ill. hanno risoluto, ch'io l'avertisca a non voler perseverare se così è nella sua opinione, poichè è chiaro, che il Metropolitano in tutti i Vescovadi et diocesi compresi dentro i limiti della sua provincia, etiam nei Vescovadi esempti, può andare con la Croce avanti, benedire il popolo, et fare altri atti, che potrà vedere nella Clem. Archiepiscopo, *de privil.* Piacerà per tanto a V. S. corrispondendo al debito dell'ufficio suo non esser più renitente circa le cose sodette.

[Reg. 1592, p. 78 b].

1457.

S. C. Ep. et Reg., *Trevici*, 2 iun. 1592.³

Non si può credere, che i confratri del SS. Sacramento della Terra di Castello recusino monstrare i conti dell'amministrazione dei beni della Compagnia a Mons. Vescovo et che non vogliano lassar vedere et approvare gli statuti loro dal medesimo Vescovo, essendo l'uno et l'altro particolare tanto fuori di ragione et apertamente contrario ai S. Canoni et S. Conc. di Trento;⁴ ma poichè si è havuto quà certo aviso che così sia, non potendo q. m. SS. Ill. far di non provvedere, mi hanno ordinato, che io vi dica, che doviate voi per ogni modo astringere detti confratri a monstrar i conti et ad exhibire li statuti fatti et da farsi per conseguirsi sopra l'approbatione del Vescovo sotto quelle pene, che vi pareranno convenienti, provvedendo et essequendo in modo, che sene conseguisca l'effetto non lassando anco di dir loro che si resta con meraviglia della lor durezza verso l'obediencia, che devono alla autorità della chiesa in quelle cose che tanto propriamente spettano al Prelato, et che però si corregghino.

[Reg. 1592, p. 89 a].

¹ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 18; sess. XXV, *de regularibus*, c. 11.
² Al Vescovo di Veste, pr. di Manfredonia.

³ Al Vicario di Trevico.

⁴ Sess. XXII, *de ref.*, c. 8, 9.

1458.

S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 9 iun. 1592.

Essendo stato fatto il repartimento delle parrocchie in Foligno conforme al S. Conc. Trid.¹ è nata differenza fra la Cathedrale di detta Città et le parrocchie circa i parrochiani et sepellir de'morti, pretendendo la detta Cathedrale tutti i forastieri et servitori dover esser lor parrochiani et sepellirsi in essa, adducendo in lor favore la quasi-possessione prescritta.

(Risp:) Sono restati con meraviglia q. m. SS. Ill. d'intendere, che tuttavia duri la differenza tra i preti della Cathedrale et i curati delle parrocchie sopra la sepultura dei Forastieri sapendo lor SS. Ill. che fin dell'anno 1584 a 28 di Febr. fù abastanza scritto sopra tal controversia et desiderandosi, che non se ne habbia da sentir più altro, d'ordine delle SS. lor Ill. torno di nuovo a dichiarargli, che i passegieri devino senza eccettione esser sepulti nella chiesa Cathed.; quei, che non sono passegieri propriamente, ma hanno habitato costà per qualche tempo, doviano esser portati alla parrocchiale, dentro i limiti della quale haveranno habitato al tempo della morte et il simile de servitori, non ostante quel, che si è osservato in tempo, che le parrocchie non erano distinte, poichè non si può dire essersi dato stato di possesso in quella confusione, et tale è l'osservantia delle Città et luoghi che sono bene governati. Non manchi però V. S. provvedere efficacemente, che così si osservi per l'innanzi, rimossa ogn'eccettione, che così anco è conforme alla dispositione dei S. Canoni.

[Reg. 1592, p. 96 b].

1459.

S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 16 iun. 1592.

Essendo stato rimesso dalla S.tà di N. S. a q. m. SS. Ill. della S. C. un memoriale di Vincentio Moccantio di S. Miniato conforme all'inclusa copia le SS. loro Ill. han risoluto se sarà vero l'esposto da lui, sia conveniente, che ella per ogni proveda di maniera, che possa vivere condecientemente, poichè si trova ordinato da lei a titolo non sufficiente, et per quanto s'intende, la persona è meritevole et allevata sotto la sua protettione; potrà dunque avvisare se havessi cosa in contrario, et quando no, essequisca in suo favore qualche gli deve.

[Reg. 1592, p. 101 a].

¹ Sess. XXI, *de ref.*, c. 4; sess. XXIV, *de ref.*, c. 13.

1460.

S. C. Ep. et Reg., *Turritana*, 17 aug. 1592.¹

Si sono ricevute le vostre de 6 et 10 del pass. et in risposta d'ordine di q. m. SS. Ill. della Cong. quanto alla prima sopra i particolari avvisatili con altra de 14 d'Aprile passato dico circa il voler Mons. Arcivescovo convocare il Capitolo et assistere in esso per se stesso o per mezzo della persona del Vicario, che essendovi consuetudine immemorabile, non dovete contraddirla, poichè nel cap. per voi allegato del S. Conc. di Trento² è riservata l'osservanza di essa; et il medesimo si potria dire della precedenza tra voi et il Vicario, ma si contentano le SS. loro Ill. che in questo osserviate conforme allo scrittovi nella sudetta lettera... Se bene siete Protonotario apost., non però vi è lecito andar in altro habito, che nel solito degl'altri Arcipreti in choro, alle processioni et in qualsivoglia altr'atto, dove i canonici intervengono nel loro habito canoniale, et che tam poco è condecante, che vi pariate all'Altare quando volete dir la messa essendo cosa riservata solo al Prelato superiore.

[Reg. 1592, p. 152 a].

1461.

S. C. Ep. et Reg., *Clusina*, 31 aug. 1592.³

Si è fatto relatione in Cong. di quanto è stato dedotto et allegato per parte di V. S. et per i Monaci Camaldulensi sopra il negotio della parrocchiale di S. Vittoria di Sarthiano, et essendosi da q. m. SS. Ill. della S. C. considerato bene il tutto, han risoluto, che consti chiaramente esser questa parrocchiale della Congregatione Camaldulense, et però dovrete permettere, che la cura (volendo così i superiori) sia esercitata da un monaco dal superiore deputato et da V. S. esaminato et approvato, purchè seco sempre habiti un compagno della istessa religione, et in caso, che i detti superiori volessino più presto, che la chiesa et cura fusse tenuta et amministrata per un prete secolare, all'hora si debbia fare il concorso et da lei degli approvati eleggersi il più idoneo et da detto superiore farsi a esso poi la collatione conforme al decreto del S. Conc. di Trento;⁴ et volendo le SS. loro Ill. che quanto prima si mandi ad effetto questa resolutione, mi hanno ordinato, ch'io gli dia di essa avviso, affinchè ella la faccia intimare al P. Abbate di S. Mostiola dell'Arco di Siena, quale come superiore per i Camaldulensi è comparso, preficendoli un mese di termine da di della notificatione a deputare il monaco col compagno, che dovia resedere, acciò esaminato et approvato da lei possa quanto prima attendere al servizio della cura, che

¹ All'Arciprete di Turritano.² Sess. XXV, de ref., c. 6.³ Al Vescovo di Chiusi.⁴ Sess. XXIV, de ref., c. 18.

pur troppo ha patito, et in caso, che detto Abbate non voglia deputare, passato il detto termine, farà V. S. l'editto del Concorso, essequendo poi il restante della resolutione come si è detto di sopra, con partecipare anco quest'ordine col Abbate sudetto, acciò non segua tra di loro altro contrasto, con disservitio di Dio et pregiudicio di quelle anime, dando insieme ordine quanto ai frutti esatti, maturati et che matureranno, che sieno consignati interamente alla persona, che sarà provista della cura, detratta solo la mercede da lei stabilita per il sacerdote, che haverà per il passato servito, come è di giustizia. Non manchi però di essequire il tutto conforme alla mente della S. C.

[Reg. 1592, p. 161].

1462.

S. C. Ep. et Reg., *Tranen.*, 31 aug. 1592.¹

Essendo vero, che G. L. Volponi, nativo d'Andria, habbia contratto domicilio in Barletta conforme alla dispositione delle leggi, potrà V. S. liberamente consolarlo nel desiderio, che ha d'esser promosso agl'ordini senza dimissorie dell'ordinario d'Andria, poichè per domicilio viene ad esser suo diocesano anco ad effetto di poter esser da lei ordinato, come potrà vedere nel c. 3, de temp. ord. in 6°. Veda però V. S. se in esso concorrono gl'altri requisiti necessari et conforme al honesto lo spedisca con la solita charità sua.

[Reg. 1592, p. 163 b].

1463.

S. C. Ep. et Reg., *Pistorien.*, 14 sept. 1592.²

L'essamine et approbatione seguita in persona di Prete Pagno Forteguerci alla Curata di S. Angelo in Piuvica non è stata canonicamente fatta, poichè v'intervenire il P. Lettore di S. Domenico, che non è esaminatore sinodale, et non potendo il defetto resarcirsi se non con altro esame, d'ordine di q. m. SS. Ill. lo farete esaminare di nuovo, et essendo approvato, l'instituirete, spedendoli le sue provisioni, come è honesto, et se gli esaminatori, che si ritrovarono al primo esame, recusassero di venire a questo secondo, gl'astrignerete all'obbedienza d'ordine della S. C.

[Reg. 1592, p. 170 b].

1464.

S. C. Ep. et Reg., *Vicentina*, 22 sept. 1592.³

Con molta maturità è stata considerata in q. S. C. n. l'informatione che ci dà V. S. circa il memoriale delle monache di S. Pietro et l'habitatione del Confessore loro con la pianta del monastero che ci è stata mandata et dopo

¹ All'Arcivescovo di Trani.² Al Vicario di Pistoia.³ Al Vescovo di Vicenza.

molti partiti proposti q. m. I. S. havendo mira di sodisfare ad ogni uno ma principalmente di ovviare a quei disordini che possono offendere l'honore di Dio che si porta sopra ogni altra cosa, hanno ordinato, parendo loro che questo basti per ovviare alli inconvenienti, che ella facci levare et remurare quelle grate et rote che sono nell'ultime stanze del confessore et ridurre la fenestra del andito che serve per il confessore alla forma delli altri monasteri soggetti a lei lasciando inoltre le sei stanze libere al confessore per maggiore sua comodità provvedendo V. S. che il confessionale per le monache si faccia in chiesa dove più conviene che sia ispediente così dunque V. S. si contenterà d'eseguire che io frattanto, etc.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 3 a].

1465.

S. C. Ep. et Reg., *Sulmonen.*, 12 oct. 1592.¹

Se le monache di S. Chiara alla ricevuta della presente non haveranno fatto elettione di nuova Abbadessa come sono obbligate, essendovene entro il monastero delle idonee et habili, q. m. S. I. della Sacra Congregatione ordinano che debba V. S. assignare alle monache sudette a far detta elettione in termine di quei giorni che gli parerà di prescriverli et che dopo passato il detto tempo se saranno contumaci, habbia lei da eleggere quella monaca che giudicherà atta et sofficiente per il bisogno del monastero, purchè in essa concorrino i requisiti necessari et perchè si è anco saputo che vi sono delle novitie che non fanno professione perchè i padri et fratelli recusano dar al monastero la limosina statuita in luogo di dote et altre che non la vogliono fare per esser pentite et haver animo di ritornarsene alle case proprie, le S. loro I. han risoluto ch'habbia V. S. senza più indugio da remediare, con stabilir per l'ultimo un breve tempo a tutte queste tali dentro il quale debbino loro et lor padri et parenti haver complito a quanto sono tenuti et che passato detto tempo essendo contumaci aperta la porta del monastero debbia mandar via queste zitelle facendole consignare a chi deve haver cura di esse, poichè non possono esser più sopportate per servitio pubblico. Non manchi V. S. d'eseguir il tutto con diligentia et prudentia avvertendo però se alcuna havesse tacitamente di prevalersi per l'essecutione degl'opportuni rimedii et il S. la preservi.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 14 b].

1466.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 26 oct. 1592.²

In risposta della lettera de 13 dico che possono i Vescovi visitare le compagnie che sono nelle chiese istesse in quel che tocca alla cura delle anime, essendovi, et nel restante non hanno da intromettersi in cosa alcuna

¹ Al Vescovo di Sulmona.

² Al Priore di S. Domenico, Agubio.

et non sapendo se Monsignor Savello pretenda più di questo potrete chiarirvene et avisarlo, che vi si darà suffragio usando prudentia et il S. vi preservi.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 21 a].

1467.

S. C. Ep. et Reg., *Casalen.*, 9 nov. 1592.¹

In risposta della lettera di V. S. de 17 del passato d'ordine della S. Congregatione dico che quanto ai monasteri sogetti a Regolari non può lei ingersirsi se non in quel che concerne la clausura, et però circa il sapere il numero dei luoghi vacanti per le monache che hanno da ammettersi alla professione et per le zitelle che vogliono entrare per educatione, le doverà bastare del primo lasciare il pensiero ai superiori del monastero et quanto al secondo ricevere la relatione della superiora et da chi governa il monasterio importando poco che sia in scritto o a voce giachè lei se la può far notare apresso dai suoi ministri et con questa occasione dico anche a V. S. d'ordine dell'istessa Sacra Congregatione che intorno all'età delle zitelle sudette et degli altri requisiti che si ricercano senza far novità alcuna voglia attendere il decreto generale che si è fatto giachè non possono gli ordinari limitarlo nè alterarlo come alcuni hanno preteso di fare. Le serva per avviso in particolare per quel ch'hoggi gl'occorre nel monastero di S. Domenico et il S. la preservi.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 26 a].

1468.

S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.*, 9 nov. 1592.²

Si è inteso da q. m. SS. Ill. che il Rettore della parrocchiale di S. Lucia di Montalbodo, dovendo refar la chiesa d'ordine di V. S. et in virtù del decreto della Visita apost. voglia fabricare sopra di essa stantie per sua habitatione, cosa, che è in tutto contraria agl'ordini generali della reforma et acciò non s'intenti talvolta senza sua saputa, han voluto le SS. loro Ill., ch'io lo significhi a V. S. afinchè conforme alla molta sua prudenza etiam con precetti penali lo proibisca, remossa ogni eccettione, poichè così conviene et così è mente di q. S. C. con la quale si conformi.

[Reg. 1592, p. 200 a].

¹ Al Vescovo di Casale.

² Al Vescovo di Sinigaglia.

1469.

S. C. Ep. et Reg., *Tolosana*, 9 nov. 1592.¹

Ho riferito a q. m. S. I. della Sacra Congregatione quanto V. S. I. scrive con la sua de 30 di settembre sopra il punto se possa lei dar licenza a monache inferme di poter uscir dalla clausura ad effetto di curarsi, et mi hanno imposto le S. loro I. che io le dica com'è cosa chiara che non possa per un motu proprio della S. me. di Pio V,² sopra il quale si dispone che per tre cause sole sia lecito il concedere simile licentia per guerra, lepra et epidemia come potrà vedere V. S. I. per la stampa che se li manda con questa affinché conforme ad essa le piaccia fare osservare poichè così conviene. È stata poi a gl'istessi S. m. I. pur assai grata la commemoratione che di V. S. I. si è fatta con questa occasione desiderandoseli da tutti molta salute a beneficio di coteste anime et io baciando con l'affetto a V. S. I. la mano humilissimamente le prego dal S. intiera felicità.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 25 b].

1470.

S. C. Ep. et Reg., *Tranen.*, 22 dec. 1592.³

La S. C. sopra il Conc. ha più volte risoluto, che il Capitolo sede vacante nella deputatione del Vicario deva tra i Capitulari ceteris paribus preferire il Dottore agli altri, che non hanno questo grado; et intendendosi, che sia presto per succedere la vacantia di cotesta chiesa per risegna del Prelato, q. m. SS. Ill. hanno voluto, ch'io vene avertisca, acciò quando sarà venuto il caso, non facciate errore con disturbo et pregiudicio del governo; conformatevi dunque con questa resolutione.

[Reg. 1592, p. 229 b].

1471.

S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 4 ian. 1593.⁴

Fu già scritto a V. S. d'ottobre 1589 che in Monsa non si doveva erigere nella chiesa maggiore Confraternità del Rosario trovandosi eretta in quella dei Padri di S. Domenico conforme a un Motuproprio di Pio V di S. me. et perchè s'intende che tuttavia pretende l'Arciprete contravenire alla resolutione di q. m. S. I. anzi alla volontà et legge imposta sopra questa materia dal sudetto Sommo Pontefice, le S. loro I. hanno risoluto che io incari-

¹ Al Card. di Gioiosa, Tholosa.² Cf. N. 133.³ Ai Canonici et Capitolo di Trani.⁴ All'Arcivescovo di Milano.

chi a V. S. di far desistere esso Arciprete dall'impresa poichè non può havere per se cosa rilevante et da queste contese suol succedere scandalo et disservitio di Dio.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 59 a].

1472.

S. C. Ep. et Reg., *Aretina*, 21 ian. 1593.¹

Attento il bisogno delle monache di S. Girolamo di Castiglione et la povertà in che si ritrovano, le gran carestie dei tempi che corrono, q. m. S. I. della Sacra Congregatione si sono contentati concedergli che possino non ostante gl'ordini contrari mandar alla cerca delle limosine due o al più quattro Converse essendovene et quando no, monache professe d'età matura sopra i 45 anni con conditione che non pernottino fuori del monasterio et occorrendo uscire per il contado non possino alloggiare se non in casa di parenti stretti o di qualche honesta persona timorata di Dio, acciò non segua scandalo veruno sopra di che si incarica la coscentia vostra. Date perciò in questo l'ordine necessario.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 76 a].

1473.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 3 febr. 1593.²

Il Capitolo et Clero della Cathedrale di V. S. si lamenta, che i regolari pretendino, che sia lor lecito portare i corpi morti alla sepoltura nelle lor chiese senza intervento del Curato et che inoltre accompagnandoli i detti Regolari alla chiesa di preti, vogliano portare avanti di loro la Croce contro quel che si osserva quà et in ogn'altro luogo ben governato; et essendosi ciò riferito in Cong., q. m. SS. Ill. hanno risoluto, che io con la presente gli dichiaro, come nell'uno et nell'altro particolare è parso giusta la querela; et che però debbia V. S. d'ordine delle SS. loro Ill. in ambidui li capi far una buona prohibitione con pena di censure per chi contrafarà, essequendo poi per i debiti termini senza remissione, giachè la cosa è chiarissima come ella può vedere. Non differisca adunque, acciò l'abuso non pigli maggior piede, se pur è vero quanto è stato esposto.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 28 b].

¹ Al Vicario d'Arezzo.² Al Vescovo di Castellaneta.

1474.

S. C. Ep. et Reg., *Fundana*, 15 febr. 1593.¹

In risposta di alcuni capi di consulte proposti a nome di V. S. dico di commissione di questi m. SS. Ill. quanto al primo, che se i puntatori mancano di puntare quei, che non servono alla Cathedrale et Collegiata, potrà V. S. eleggere una persona per ciascheduna chiesa, che faccia l'ufficio di contrapuntatore, quale noti le persone, che mancheranno, et confronti ogni giornata con i puntatori ordinarii in maniera, che non si faccia fraude. Nè dovrà lei a quei, che mancheranno far pagare altra pena, che la perdita della distributione, la quale intervenendo havria guadagnato, con avvertire, che se la massa sarà tenue, potrà ben farla accrescere, con ordinare, che si metta in distributione quotidiana la 3. parte dei frutti delle prebende conforme al decreto del S. Conc. di Trento.² Quanto al 2º, che, se il Teologo leggerà casi di coscienza, potrà V. S. astringere i preti ad andare alla lettione, ma si legessi cose di Teologia o altre non intese da tutti, dovrà tollerare, che chi non intende, non vi vada, usando in questo della solita discretione. Quanto al 3º, che il Capitolo non ha possuto hipotecare i beni della mensa et havendo fatto, sono i capitolari incorsi nelle pene delle estravag. « Ambitiose », *de reb. eccl. non alien.*, et che però dovrà lei far opera, che si disfaccia il contratto, se non si potrà havere l'assenso apost. Quanto al 4º, et ultimo che potrà V. S. astringere gli obligati a sodisfare alle messe sopra i frutti dei benefitii, purchè consti apertamente dell'obbligo et fondatione per antica consuetudine.

[Reg. Ep. – Mon. (1) 1593, p. 45 b].

1475.

S. C. Ep. et Reg., *S. Marci*, 15 febr. 1593.³

Per occasione del negotio di F. de Gregorii et Laura di Ferdinando sopra il quale si è fatto spedire la dispensa per ovviare allo scandalo q. m. SS. Ill. doppo d'haver concluso che tra i suddetti, non fusse contratta cognatione spirituale han risoluto, il che è stato anco approvato dalla S.ª di N. S., che debbia V. S. dichiarare et publicare et nella Città et in tutta la diocesi come non si contrahe cognatione spirituale dalla persona, che porta al batesimo la creatura ma solo da quelle, che la tengono al fonte mentre dal sacerdote è batezzata conforme al decreto del S. Conc. di Trento⁴ et che però non sarà proibito il matrimonio da questa tal persona et la creatura batezzata et il padre et la madre di essa, esplicando essere abuso

¹ Al Vescovo di Fondi.

² Sess. XXI, *de ref.*, c. 3; sess. XXII, *de ref.*, c. 3.

³ Al Vescovo di S. Marco.

⁴ Sess. XXIV, *de ref. matrim.*, c. 2.

ciò che in contrario si è tenuto et osservato per l'adietro. Essequisca per tanto V. S. questa commissione con farvi sopra editto publico, acciò i populi non stiano più in tanto errore.

[Reg. Ep. – Mon. (1) 1593, p. 39 b].

1476.

S. C. Ep. et Reg., *Veronen.*, 15 febr. 1593.

Fu già risoluto da questi miei Signori Illmi della S. C., e dalla santa memoria di Papa Gregorio XIV approvato,¹ che nei Monasteri di Monache si dovessero mutare i Confessori ogni triennio massime in quei luoghi, dove non è carestia di persone sufficienti, e perchè è cosa chiara che in cotesta città si potrà mettere in esecuzione facilmente l'ordine delle Signorie Loro Illme, ne dò avviso a Vostra Signoria acciò le piaccia far che così si osservi in tutti i Monasteri della città, e sua diocesi non solo in quei, che sono soggetti all'Ordinario, ma anche negli esenti e sottoposti ai Regolari ordinando ai superiori di essi che provedino ne'tempi debiti conforme alla risoluzione sopradetta, nè occorrendo altro ecc.

[Reg. Ep. – Mon. (2) 1593, p. 98 a. – Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 12].

1477.

S. C. Ep. et Reg., *Maceraten.*, 9 mart. 1593.²

Se per il passato è stato solito, che il predicatore ordinario, al quale la città dà la limosina, predichi in cotesta Cathedrale, non permetta V. S. che il P. Capuccino eletto per la Quaresima corrente predichi altrove, perciocchè in questa materia si è sempre risoluto dalla S. C. che si debbia osservare il solito et massime a favore delle Matrici, dove è honesto, che il popolo concorra più, che in tutte le altre chiese.

[Reg. Ep. – Mon. (1) 1593, p. 64 a].

1478.

S. C. Ep. et Reg., *Spalaten.*, 9 mart. 1593.³

La clausura et governo delle monache ha da stare alla cura et pensiero dell'Arcivescovo et i laici non devono intromettersi in conto alcuno eccettuata l'elettione de procuratori, purchè venghino approvati dall'Arcivescovo conforme al decreto della Visita Apostolica. Circa poi all'Abbadesse, Priore et altre offitiale si hanno da eleggere secondo la regola di ciaschedun

¹ Cf. N. 1440.

² Al Vescovo di Macerata.

³ Al Nuntio di Venetia, Spalato.

monasterio senza permettere, che i laici vi s'intromettino in modo alcuno et l'entrate devono esser amministrate dalle sudette offitiale come si dispone in detta regola, ma spetta bene all'Arcivescovo il vedere et saldare ogn'anno i conti al tempo della sua visita.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 56 b].

1479.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 16 mart. 1593.¹

Sopra i capi delle consulte, che a nome di V. S. sono state proposte dirò quanto si è risoluto d'ordine di q. m. S. I. etc.

1. Che V. S. habbia da far che per ogni modo le porte de tutti i monasteri di monache le quali servono per uso dei carri et delle some si tenghino sempre serrate di fuori con catenaccio, la chiave del quale sia conservata o dal Confessore essendo vicino o da altra persona sicura timorata de Dio da deputarsi per V. S. con prohibitione che le dette porte non possino mai aprirsi se non quando sarà il tempo del bisogno per introdurre dentro la clausura carri et some per servitio del monasterio.

2. Che V. S. habbia da fare parimente prohibitione generale in tutti i monasteri che non si possino introdurre per le porte ordinarie di essi quelle cose che possono entrare per le ruote et alle monache di non dover parlare alle sudette porte con persona alcuna anchorchè congiunti persona di sangue poichè non è honesto e non devono dette porte aprirsi se non in caso che non se ne possi far di meno.

3. Che habbia V. S. similmente da prohibire che niuno possa parlare alle monache senza licenza in scritto di lei o del Vicario intendendo anco dei monasteri sogetti ai Regolari se la consuetudine è che i loro superiori non diano simili licenze avvertendola di comandare insieme che niun altra monaca possa venire a ragionare con la persona che haverà havuta la licentia eccetto le nominate in essa et ai ragionamenti assista sempre una delle ascoltatrici pigliando le chiavi della grata del parlatorio dalla Prelata la quale doverà conservarla et non consignarla mai se non havuta la licentia sudetta non lasciando d'incaricarli che voglia far porre le grati doppie di ferro alle fenestre de tutti i parlatorii ed a quelle che rispondono in chiesa conforme all'ordine che in questo si è dato generale.

4. Che debbia lei per ogni modo ordinare che le Novitie siano tutte sotto la cura et governo della Maestra loro et così anco le zitelle che si riceveranno per educatione facendo dove si possa commodamente per esse deputare habitatione particolare nella quale non stia se non la Maestra et sua compagna et che sia quanto prima prescritto in ogni monasterio ove è solito riceverli zitelle per educatione il numero che vi potranno habitare avendo rispetto alla capacità del luogo in modo che ognuna possa havere il suo letto separato.

¹ Al Vescovo di Como.

5. Che V. S. prohibisca a tutte le monache d'introdurre figlie di qualunque età et sesso dentro la clausura ammonendo le persone che hanno contravenuto in questa parte come sono incorse in scomunica et hanno bisogno dell'assolutione la quale si contentano gli stessi m. S. I. che V. S. conceda a chi haverà bisogno per i casi fin hoggi seguiti purchè imponga a ciascheduna penitentia salutare secondo la qualità della sua colpa.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 118 b].

1480.

S. C. Ep. et Reg., *Alberna*, 5 apr. 1593.¹

Basta che gli anni prescritti dal S. C. di Trento² per la promotione a gl'ordini fussino cominciati.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 93 a].

1481.

S. C. Ep. et Reg., *Arianen.*, 5 apr. 1593.³

Q. m. SS. Ill. della S. C. hanno risoluto, che V. S. debbia far vedere dal suo Vicario generale la causa criminale, che hora si tratta contra D. G. Barbiero, et che da esso habbia da esser liberamente conosciuta et terminata per giustitia, poichè non è lecito delegarla a Dottore laico, come s'intende haver lei fatto, che è incapace di Jurisdictione tra persone ecclesiastiche.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 92 b].

1482.

S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.*, 3 maii 1593.⁴

Essendo D. Scirpi obligato alla cura delle anime non è conveniente, che V. S. sene serva per Vicario, tenendolo fuori della sua residenza; però non manchi d'ordine di q. m. SS. Ill. provedersi d'altra persona rimandando il sudetto quanto prima alla sua parrocchiale, poichè non può lei dispensare nè concedere licenza alli Curati, se non per 2 sol mesi con causa legitima.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 102 b].

¹ All'Arciprete d'Alberna.

² Sess. XXIII, *de ref.*, c. 12.

³ Al Vescovo d'Ariano.

⁴ Al Vescovo di Pesaro.

1483.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 2 iun. 1593.¹

Acciò non succeda disordine a danno dei monasteri di monache della città et Diocesi di V. S. circa il vestir in essi figlie con minor elemosina della solita et sopra il numero che in virtù del decreto del Sacro Concilio di Trento² deve esser prefinito in ciascuno, q. m. S. I. han voluto ch'io l'avvertisca di commettere al suo Vicario et altri che di ciò havesse cura che non permettino che alcuna sia admissa all'habito sopra il numero prefisso nè dentro il numero con manco elemosina di quella che è solito darsi al presente aprendovi bene gl'occhi perchè si è saputo che in ciò vi sia che rimediare particolarmente, nel monastero di Brunato et se per avventura in cotesti monasteri non fusse stato prefisso il numero come si doveva, V. S. ve lo stabilisca quanto più presto conforme al Decreto del Concilio predetto.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 177 a].

1484.

S. C. Ep. et Reg., *Tarentina*, 8 iun. 1593.³

Quanto al particolare dei questuarii delle elemosine le SS. loro Ill. hanno approvato, che ai forastieri et a chi volessi far questuationi pubbliche non si deva tollerare la cerca, se prima non ne haveranno havuta licenza da V. S. o suo Vicario.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 141 a].

1485.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 6 iul. 1593.⁴

Si è dato parte a q. m. S. Il. di Sacra Congregatione di quanto V. S. mi scrive con la sua sopra le cose occorseli con li Padri di S. Giorgio Olivetani così circa la celebratione della festa nel giorno di S. Maurilio come intorno alle processioni triduarie alle quali ella pretende che devino andare et essendosi trattato sull'uno et l'altro particolare le S. loro Il. han risoluto che non possa lei nè cantar messa nella chiesa dei Regolari contro lor voglia nè astringerli alle processioni sudette giacchè non sono di quelle generali alle quali devono intervenire anchora i Monaci. Contentisi pertanto di conformarsi con questa resolutione.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 212 b].

¹ Al Vescovo di Como.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 3.

³ All'Arcivescovo di Taranto.

⁴ Al Vescovo di Ferrara.

1486.

S. C. Ep. et Reg., *Terracinen.*, 26 iul. 1593.¹

Dalla S. C. sopra il Conc. fù già risoluto, che le monache non siano tenute alla contributione del Seminario, eccetto se havessino beni soggetti a tutti gl'altri pesi Episcopali.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 191 a].

1487.

S. C. Ep. et Reg., *Aliphana*, 9 aug. 1593.²

Q. m. SS. Ill. della S. C. non ostante quel che V. S. ha scritto con le sue degl'11 del pass., hanno risoluto, che ella senza dubbio sia incorsa nelle pene della Constit. della f. m. di Sisto V³ per haver lei promosso agl'ordini minori et al sudiaconato in un istesso giorno Clerici di altre diocesi con dimissorie, nelle quali non si dispensava sopra gl'interstitii del tempo, perciocchè le parole del S. Conc. di Trento,⁴ per le quali si concede al Vescovo il poter dispensare, si devono intendere dirette al Vescovo proprio et non al Vescovo, che conferisce gli ordini, come dall'istesse parole si raccoglie et è stato interpretato dalla S. C. sopra il Conc. predetto et però d'ordine delle SS. loro Ill. l'avvertisco che voglia guardarsi di non cader più in tal errore.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 205 a].

1488.

S. C. Ep. et Reg., *Marianen.*, 9 aug. 1593.⁵

Se le parrocchiali hanno le case loro, V. S. non deve permettere, che li parrochi habitino fuori di esse, et in caso, che non le habbino, doverà farli provvedere d'habitationi convenienti dentro i limiti della parrocchia più vicina alla chiesa, che sia possibile, et in evento, che non possa ciò essequirsi, dico, che potrà tollerare, che stiano i Curati, dove potranno, ma con conditione che quanto più presto si edifichi o in altro modo si provveda Casa dentro le parrocchie et se sia possibile accanto alle chiese istesse perciocchè, come V. S. sà molto bene importa alla salute delle anime l'assistenza et la vicinanza del Curato alla sua chiesa parrocchiale.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 201 b].

¹ Al Vescovo di Teraci.

² Al Vescovo d'Aliffe.

³ Cf. N. 166.

⁴ Sess. XXIII, *de ref.*, c. 13.

⁵ Al Vescovo di Mariana.

1489.

S. C. Ep. et Reg., *Lisbonen.*, 23 aug. 1593.¹

Si è dato conto a q. m. S. I. della Sacra Congregatione di quanto V. S. mi scrive con la sua de ro del passato per le monache del monasterio della Madre di Dio, che vorriano la messa dentro la clausura quando vi ha da comunicare alcuna inferma, ma non con frutto perciò che se bene si desidera dar ogni honesta sodisfattione a coteste buone Religiose non di meno non è parso alle S. loro I. di concedere quanto si domanda per non far pregiudizio ai Decreti generali della Sacra Congregatione con aprir una porta ad altri monasterii di ricercarne del istesso. Veda però V. S. di far capaci coteste Madri della buona volontà che ha scoperta in q. m. S. I. et delle giuste cause per le quali non vengono sodisfatte nel desiderio loro.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 263 b].

1490.

S. C. Ep. et Reg., *Mileten.*, 23 aug. 1593.²

Q. m. S. I. aborriscono i Conventi piccoli de Regolari per la poca osservantia che si fa in essi et per i disordini che s'odono spesso dei frati di simili luoghi et essendosi saputo che in Rossano i Conventuali di S. Francesco habbino cominciato a fabricare con così poco assegnamento che non potranno formarvi Convento compiuto con essersi inoltre avvicinati tanto ai Padri di S. Domenico che verranno a impedirsi insieme l'elemosine et il concorso della gente contro i privilegi concessi a tutti i mendicanti d'ordine delle S. loro I. avvertisco V. S. prima a non voler concedere ad alcuna Religione luogo dove verisimilmente non possino i frati sostentarsi in numero conveniente nè così vicine ad altre d'altra Religione che si controvenga ai sudetti privilegi poi nel particolare di detta Terra che non essendo il nuovo Convento di S. Francesco così distante da quello di S. Domenico come si ricerca per i privilegi sudetti, voglia provvedere con prohibir la fabrica secondo l'istanza che in ciò le sarà fatta dai detti frati di S. Domenico per l'interesse loro. Serva dunque tutto questo a V. S. per suo avviso acciò non si discosti in tal materia dall'osservantia degl'ordini di questa S. Sede.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 258 b].

¹ A Mons. Patriarca di Lisbona, Collettore in Portugallo.

² Al Vescovo di Mileto.

1491.

S. C. Ep. et Reg., *Florentina*, 6 sept. 1593.¹

Con la relatione, che già ne mandaste nel particolare della Cappellania di M. R. Rondinelli doppo d'haver ben considerato il tutto, q. m. S. I. hanno risoluto, che M. R. non possa col Canonico della Metropolitana possedere la sudetta Capellania, ricercando come si vede, che in effetto per il servitio annesso l'uno et l'altro benefici² residenza personale, non dovendoli suffragare, se per il passato è stato alle vo³ te permesso il servitio della Cappellania per sustituto, poichè è successo per tolleranza che non può far mutar lo stato et natura del beneficio, trattandosi massimamente di Coadiutoria nella Cura delle anime. Vi piaccia. ...

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 224 b].

1492.

S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 6 sept. 1593.²

Non hanno approvato q. m. S. I. i rimedii esposti da V. S. con la sua de 21 del passato per provvedere ai bisogni dei monasteri et in particolare di cotesto della Croce, non si dovendo quanto al generale concedere che si possa spendere la metà delle limosine dotali poichè si hanno da impiegare in beni stabili et supplire alle spese occorrenti con l'entrate et altre elemosine che si raccolgono dai fedeli et quanto al particolare di detto monasterio della Croce non si deve tollerare che essendo 47 monache dentro dieciotto celle se ne habbia da vestire delle altre per far maggior confusione non havendo manco tanti assegnamenti che gli bastino per il vivere et però dico d'ordine delle S. loro I. che qualche haverà da fare, è che non si ammettino altre zitelle all'habito dove non è luogo capace per loro ancorchè portassero lettere per poter esser vestite con dote duplicata, ma se gli occorrerà che qualche monasterio habbia necessità di fabbricare et che il numero delle monache non sia compito, con suo avviso se gli darà licentia di potersi servire del denaro d'una elemosina dotale di Novitia ricevuta dentro il numero et così potrà eseguire.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 274 a].

1493.

S. C. Ep. et Reg., *Pharer.*, 13 sept. 1593.³

Per le lettere degl'ordini, che V. S. ha conferito P. G. Vallarese, si è visto, come ella l'ha promosso senza titolo, onde è necessario, che avertisca prima, qualmente è caduta nelle Const. di Sisto V di f. m.⁴ et è necessario,

¹ Al Vicario di Fiorenza.

² Al Vescovo di Fuligno.

³ Al Vescovo di Lesina.

⁴ Cf. N. 166.

che se ne liberi quanto più presto per esser troppo pregiudiciali alla salute, poi, come è tenuta di provvedere da viverè a questo povero huomo, finchè habbia conseguito beneficio o altri beni sufficienti per la sua congrua sustentatione et gliene do aviso d'ordine di q. m. S. I.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 238 a].

1494.

S. C. Ep. et Reg., *Cameracen.*, 20 sept. 1593.

Fra J. de Longaine dell'ordine di S. Francesco, essendo stato mandato dal suo generale havessi d'attendere a servitio delle povere monache di S. Chiara della Città di Monte dioc. Camerac. desidera la dichiarazione di seq. punti:

1. Si può essere eletto Confessore straordinario alcuno delli compagni del Confessore, quali assistono al servitio di dette monache, si bene sono Confessori approbati et vecchi?

2. Si quando il Confessore straordinario viene al confessionario e comincia a confessare le monache, durante detto straordinario il ordinario ha più authorità?

3. Si tutte le monache sono tenute a confessarsi con il straordinario o vero sole quelle, che hanno di bisogno?

4. Si è lecito dargli per Confessore straordinario alle monache conforme loro vogliono o solo quello, che il superiore li vuol assignar?

S. C. censuit quoad

1. posse arbitrio superioris.

2. habere.

3. esse in arbitrio monialium.

4. esse in arbitrio superiorum.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1593].

1495.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 13 oct. 1593.¹

Abbenchè è stato risoluto da questa Sacra Congregatione che i regolari deputati alle cure delle anime nelle loro Parrocchiali siano tenuti d'andare come gli altri curati secolari alle Congregationi ordinate dai Vescovi per conferire i casi di coscienza et i dubii che gli occorrono nelle loro administrationi. Di che do ora avviso a V. S. acciò così faccia osservare in cotesta sua Diocesi et in particolare dal Canonico lateranense deputato da cotesta cura di S. Luca giacchè si scrive hora al suo superiore che gl'ordini che obbedisca et non doverà mancare; quanto poi alle disobedientie passate le S. loro I. vogliono che se li rimetta ogni pena et essendo incorso in irregolari

Al Vescovo di Ferrara.

haver celebrato doppo la suspensione ella dispensi seco sopra la sudetta irregolarità in virtù della presente rehabilitandolo et restituendolo in pristino. Onde non manchi d'eseguire.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 309 a].

1496.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 27 oct. 1593.¹

La S.à del N. S. è informata, che nella Valtellina molti preti et frati siano ammessi a celebrar, predicar et tener cura di anime senza haver dai loro superiori lettere testimoniali et dimissorie, onde alle volte avviene, che persone infette seminario delle heresie tra quella gente semplice e poco disciplinata et havendo la S. S. ordinato, che vi si provveda, d'ordine di q. m. S. I. scrivo la presente acciò V. S. dia subito commissione con parole molto efficaci ai Curati Arcipreti et Vicarii foranei di quel paese ordinandoli sotto quelle pene che a lei parerà d'imporli, che niuno debbia ammettere prete o frate alcuno di qualsivoglia religione a dir messa, far cerca d'elemosine, predicare et insegnare, se prima non gli haveranno mostrato le lettere commendatitiae et dimissorie dei loro superiori; et però sarà contenta di spedire subito tenendovi poi sopra l'occhio, acciò si eseguisca ordine così importante.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 275 b].

1497.

S. C. Ep. et Reg., *Collen.*, 3 nov. 1593.²

Quanto alla domanda che fanno le monache di cotesto monastero di poter uscir in chiesa per comunicarsi è resoluta che non se li può concedere in modo alcuno per esser cosa contraria alla vera clausura et però dica loro che si mettino l'anima in pace facendo fratanto far la fenestrella per la comunione nel luogo più a proposito et provvedendo che quanto prima si serri la porta per la quale dalla chiesa s'entra dentro al monasterio.

[Reg. Ep. - Mon. 1592/93, p. 323 a].

1498.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 17 nov. 1593.³

Si lamentano gl'huomini della Università di Iasanella, che l'Abbate di S. Angelo lor Curato, gli proibisca il potersi eleggere la sepultura nella chiesa nuovamente edificata per i frati dell'ordine dei minori osservanti

¹ Al Vescovo di Como.

² Al Vescovo di Colle.

³ Al Vescovo di Capaccio.

contro la forma dei privilegi concessi a tutte le religioni dei mendicanti; et perchè essendo così conviene, che il negotio si remedi quanto più presto, q. m. S. I. hanno determinato, che habbia V. S. da informarsi et si troverà esser vero, deva in virtù della presente far precetto a detto Abbate, che voglia desistere dall'impresa, giachè pretende cosa contro il giusto et contro la mente di q. S. Sede. Et perchè si è anco trattato si potranno i padri di quella terra eleggere la sepultura fuor della chiesa parrocchiale per i loro figli impuberi, sarà V. S. contenta d'avvisare della consuetudine di cotesta diocesi.

[Reg. Ep. - Mon. (1) 1593, p. 294 a].

1499.

S. C. Ep. et Reg., *Squillacen.*, 3 ian. 1594.¹

È stato risoluto dalla Cong. sopra il Concilio che il Vicario sede vacante possi concedere le lettere dimissorie per la prima tonsura et infra annum post obitum Episcopi a quei laici che doveranno esser'presentati dai patroni a'benefitii ecclesiastici. Il che vi significo ad istanza di Tiborio Vua da Stilo acciò vi contentiate concederli le suddette dimissorie per la prima tonsura tutt'ora che sia vero che dai patroni sia nominato, et presentato ad un beneficio semplice come quà ha fatto esporre. Non mancate dunque di consolarlo, concorrendo però in lui le buone qualità che si ricercano.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 7 a].

1500.

S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 10 ian. 1594.²

Si pretende ch'una figliola di Beroaldi novitia nel Monastero della Madonna degli Angioli non abbi altrimenti volontà di professare et perchè l'assedio con che di continuo la tengono le monache non possi palesare l'animo suo ai parenti et perchè la libertà in questo particolare è cosa molto raccomandata come sa V. S. dal Sacro Concilio di Trento³ et da questa Santa Sede in diverse constitutioni, questi miei S. I. han voluto ch'io gli ne dia avviso acciò si contenti di conferirsi subito al sudetto monastero et quivi alla grata fattasi chiamare la sudetta novitia l'essamini senza assistenza di monaca veruna et sopra la libera volontà sua et sopra le arti che dicono i parenti haver le monache usato per tirarla alla religione et raguagliata bene del tutto ne informi con sua pienamente per potervi far sopra la conveniente provisione. Non manchi dunque di eseguire etc.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 1].

¹ Al Vicario di Squillace.

² All'Arcivescovo di Bologna.

³ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 17.

1501.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 10 ian. 1594.¹

D'ordine di questi miei SS.Ill. ad istanza del priore, et frati di cotesto convento dell'Annuntiata avvertirò V. S. che dovendosi seppellir morti alle chiese dei Regolari non possono dentro di esse far l'uffitio i preti, ma tocca agl'istessi regolari, dovendo il curato haver pensiero d'ordinare, et far tutto quello che bisogna solamente finchè il corpo arrivi dentro la porta delle chiese regolari, ai quali spetta la cera funerale, eccettuata la quarta debita alla parrocchia secondo la dispositione dei Sacri Canon, sicome par'anco ragionevole che ai medesimi regolari il sonar le campane quando et quanto le piace per la sudetta occasione, senza voler inoltre che si portino prima i morti nella catedrale et poi alla chiesa della sepultura eccetto se non fussi l'uso di tempo immemorabile per ragione di preheminenza, o devotione, nel qual caso si potrà continuare, ma circa il portar della croce prohibito loro da V. S. dirò d'ordine degl'istessi miei SS. Ill. che se i morti si haveranno da seppellire nelle chiese dei regolari si doverà portar la croce della chiesa della sepultura solamente, et non di altra come si usa quà, dove non si porta se non la croce della chiesa sudetta. Si contenti V. S. di far che si osservi conforme alla mente delle SS. loro Ill.me avvisando se gl'occorrerà di replicare etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 11 a].

1502.

S. C. Ep. et Reg., *Urbinate.*, 2 mart. 1594.²

Doppo d'essersi riferito in Congregatione quanto V. S. scrive con la sua di 6 del passato, hanno risoluto questi miei SS. Illmi che per debito dell'offitio suo ella habbi da provvedere, che in ogni chiesa parrocchiale si conservi il Santissimo Sacramento della Eucharistia secondo l'instituto della Chiesa, però non manchi di eseguire dando quelli ordini circa la custodia di un tanto Sacramento che sa lei doversi osservare dai ministri ecclesiastici etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 56 b].

1503.

S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 15 mart. 1594.³

Restano maravegliati q. m. SS. I. che essendo chiari i decreti del Sacro Concilio di Trento⁴ contra di essi, cotesti Padri Celestini nei monasteri a lor' soggetti habbino ardire di far ammettere le novitie all'habito et poi alla

¹ Al Vescovo di Castellaneta.

² Al Coadiutore d'Urbino.

³ Al Vescovo di Aquila.

⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 17.

professione senza che prima sia esplorata da V. S. la volontà delle figliuole. Et perchè non conviene ch'ella taccia in cosa così importante et come si vede tanto raccomandata dal Sacro Concilio predetto sarà contenta alla ricevuta della presente ordinare alle Abbatesse et superiori di detti Monasterii et ai Padri che ne tengono il governo, che sotto quelle pene che a lei parerà di specificare non ardischino per l'avvenire di dar' l'habito ad alcuna novitia nè ammetterla poi alla professione se prima non sarà esaminata da V. S. conforme al Decreto del predetto Sacro Concilio; non manchi però di eseguire assolutamente posposto ogni rispetto procedendo alla dichiarazione delle pene per i debiti termini se si contrafarà.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 74 a].

1504.

S. C. Ep. et Reg., *Pientina*, 15 mart. 1594.

Noverint universi has literas nostras inspecturi qualiter Illmi et Revmi DD. Cardinales Episcoporum et Regularium negociis praepositi habita informatione de et super bono statu cappellae seu oratorii constructi in aedibus quas colit in oppido Runito (?) Illmus D. Marcellus Melchiorius loci praedicti baro ad eiusdemmet D. Marcelli petitionem, et instantiam concesserunt, et praesentium tenore concedunt in praedicta cappella seu oratorio missas celebrari posse his legibus, videlicet:

1. Ut cappella, et oratorium praedictum ab ordinario loci visitari possit eius arbitrio.
2. Ut missae in eo celebrentur praedicto D. Marcello barone vel eius uxore morbo vel alia causa impeditis ne ad ecclesiam accedat.
3. Ut haec concessio sine praeiudicio iurium parochialium semper facta intelligatur.
4. et ultimo. Ut qui ibidem Missas audierint non liberentur obligatione accedendi diebus festis de praecepto ad ecclesiam pro missis audientibus praeter eos famulos, et famulas tantummodo qui servitio praefatorum coniugum fuerint necessarii.

In quorum fidem praesentes exarari ac sigilli nostri munimine roborari fecimus hodie xv Martii 1594.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 80 a].

1505.

S. C. Ep. et Reg., *Venetiarum*, 15 mart. 1594.¹

Non essendo in cotesta città luogo nel quale sia di bisogno per carestia di confessori approvare a tempo persone non assolutamente idonei, questi miei SS. Illmi haveranno per bene che V. S. con i regolari osservi di approvare senza prefinitione di tempo quei che ritroverà sufficienti, et rimandare

¹ Al Patriarca di Venetia.

indietro quei, che non saranno tali, perciò che si siino lamentati alcuni d'esser poi necessitati da lei a nuovo esame, et talor' malagevole allegando la resolutione già fatta da questa Sacra Congregatione che chi una volta è approvato non deve più essaminarsi dal prelato medesimo.¹ Faccia però V. S. che si pratici per l'avvenire conforme al senso delle SS. loro Illme.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 73 a].

1506.

S. C. Ep. et Reg., *Patavina*, 21 mart. 1594.²

Questi miei SS. Illmi ai quali ho riferito quel che V. S. mi scrive con la sua de 18 del passato sopra l'uso che ha ritrovato di conservarsi il Santissimo Sacramento nella chiesa della Compagnia della morte di cotesta città, hanno risoluto che non convenga tollerarlo, poichè non vi è cura di anime, nonostante il privilegio che allegano i confrati; et però con precetti penali et con i rimedi oportuni V. S. lo proibisca ordinando che chi si sentirà aggravato comparisca etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 84 b].

1507.

S. C. Ep. et Reg., *Turritana*, 21 mart. 1594.³

Si è riferito in Congregatione tutto quello che per l'Abbate Capita è stato dedutto contro i decreti fatti da Monsignor Arcivescovo nella visita della parrocchiale di Codrongiano, et parimenti la revisione di detti decreti fatta di ordine di questi miei SS. Illmi da Monsignor Arcivescovo d'Alvrea (?) et dopo la debita discussione si è risoluto dalle SS. loro Illme, che l'Abbate habbia da tener sempre almeno due sacerdoti per la cura della prefata parrocchia, uno dei quali sia vicario con quaranta scudi l'anno di provisione, et l'altro coadiutore con quell'honesto salario col quale potrà l'Abbate trovar persona sufficiente, oltre gl'incerti però da dividersi tra loro secondo il consueto con questa dichiarazione che detti curati devino essere a libera nominatione dell'Abbate, et prima di esporsi alla cura devino essere esaminati, et approvati dagl'essaminatori sinodali, et da quelli in particolare che saranno a sodisfatione dell'istesso Abbate, giachè monstra non confidare indifferentemente di tutti, osservando la dispositione del Sacro Concilio di Trento al cap. 18, *de reform.*, sess. 24, etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 87 a].

¹ Cf. N. 1406.

² Al Vescovo di Padova.

³ Al Vicario di Turritano.

1508.

S. C. Ep. et Reg., *Vestana*, 25 maii 1594.¹

È comparso quà Giovanni della Croce heremita quale havendo mostrato d'essere stato promosso da V. S., mentre fu vescovo di Veste, al subdiaconato a titolo di povertà come suo familiare, domandando gratia di potere ascendere agl'ordini maggiori, ha fatto grandemente maravigliare la Santità di Nostro Signore et questi miei SS. Illmi per haver lei fatto cosa che non poteva et per la quale si trova incorsa nelle pene della constitutione di Sisto quinto di f. mem. contra clericos male promotos et episcopos in ordinum collatione peccantes,² et perchè tra le altre pene vi sono le censure come potrà per se stessa vedere, la Santità Sua mi ha ordinato che io gliene dia avviso, acciò provveda alla sicurezza della sua coscienza sumministrando al sudetto povero huomo gl'alimenti necessarii finchè l'habbi provisto di sufficiente beneficio come è tenuta, non manchi però V. S. di rimediare secondo il suo bisogno etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 144 b].

1509.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 13 iun. 1594.³

Per levar di scrupolo coteste monache di S. Agostino et le altre di tutti i monasteri di cotesta città et sua diocesi et per facilitar' anche il lor servitio acciò nei bisogni non pateschino, q. m. S. I. hanno ordinato ch'io avvertisca a V. S. che pareria molto a proposito et massimamente per quei luoghi che sono più lontani dalla residenza del lor superiore ch'ella desse licentia generale di poter' entrare dentro la clausura non solamente al confessore ordinario, al medico et cerusico, ma anche al molinaro et al garzone che porta le legna e le altre cose grosse per la cui introduzione è conveniente ch'egli presti l'opera sua et parimente al tempo delle raccolte a gl'huomini che serviranno per la vettura dei grani, vini et altre vettovaglie, avvertendo che siano persone da bene, et che stiano sempre alla presentia di queste tali suore deputate delle più vecchie et che le altre si ritirino dal luogo ove doveranno praticare conforme agl'ordini della buona riforma, et ciò se gli significa hora.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 176 a].

1510.

S. C. Ep. et Reg., *Ragusina*, 22 iun. 1594.⁴

È piaciuto a questi miei SS. Illmi l'intendere con la lettera di V. S. de' 14 di Aprile la buona volontà sua verso Mons. Vescovo di Marcana tenendo per certo che convenghi et al ben publico, et al servitio particolare

¹ A Mons. Vescovo di Oriola, Veste.² Cf. N. 166.³ Al Vescovo di Ferrara.⁴ All'Arcivescovo di Ragusa.

di V. S. ch'ella l'honori, et si prevagli dell'opera sua nelle cose della sua professione, et perchè si è inteso che nelle functioni canonicali non sia tenuto di esso quel conto che si deve, et che si tiene dai Vescovi nelle chiese dove sono canonici, le Signorie loro Illme mi hanno ordinato che io avvertisca lei di farli dar la precedentia da tutti li canonici et dignità, in tutte le cose poichè così è ragionevole, et così si osserva in questa chiesa di S. Pietro, dove i Vescovi canonici precedano, et quanto al luogo, et quanto alle functioni canoniche, come di cantar messe, et altre a tutti gl'altri canonici indifferentemente. Circa poi alla causa che V. S. ha con li Minori Melitensi, non si è mancato di scriverli per la speditione desiderandosi che si finisca per quiete di lei et di detti padri giachè il nutrimento delle liti causa di giorno in giorno nuovi mali effetti. Si è scritto a Monsignor d'Alessio che se ne ritiri all sua residenza.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 175].

1511.

S. C. Ep. et Reg., *Lisbonen.*, 4 iul. 1594.¹

(La S. C. rispose) Che non possi esser' proibito nè dalla P. V. nè da altri superiori ai detti Padri il fondare et edificare conventi di nuovo nei luoghi ove saranno chiamati, purchè l'elemosine che ivi potranno raccorre siano bastanti per la congrua sustentatione di 12 frati essendosi concluso che non si deve tollerare l'erettione di nuovo convento se non vi si colloca famiglia di dodici frati almeno. Non manchi dunque la P. V. et così facciano anche i suoi successori nell'uffitio di provvedere.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 202].

1512.

S. C. Ep. et Reg., *Aversana*, 11 iul. 1594.²

Non si potendo mettere in essecutione così presto come si desidera l'estintione et suppressione di molti conventi piccoli, ove non è possibile che si viva con la debita osservantia regolare, per dar tratanto qualche rimedio a gl'inconvenienti che si sentono qui troppo spesso di diverse parti et hoggi in particolare nella città d'Aversa q. m. S. I. della S. C. hanno risoluto che non si debbino per l'avvenire collocare in questi luoghi se non religiosi vecchi di buona vita et per il tempo d'un anno solamente et che sia necessario prohibire per ogni modo che di qui avanti non si debbino più ricever luoghi nè fondar nuovi conventi se non dove si potranno sostenere dodici frati almeno. Di che dò hora avviso alla P. V. d'ordine delle SS. I. I., acciò con sue lettere significhi il tutto al P. Generale, ai provinciali

¹ Al P. Commissario Gen. di Lisbona.² Al P. Procuratore dell'Ordine di S. Domenico, Aversa.

dell'ordine perchè eseguischino la sudetta resolutione et prohibitione esattamente et senza eccezione alcuna. Et però non manchi di obbedire con ogni sollecitudine come da lei si spera.

Una lettera simile alla precedente de verbo ad verbum al Procuratore di S. Francesco Conventuale. S. Francesco Osservante. S. Agostino. Carmine.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 212 a].

1513.

S. C. Ep. et Reg., *Bracharen.*, 26 iul. 1594.¹

Quaesitum fuit Amplitudinis tuae nomine ab hac Sacra Congregatione Cardinalium quos SS. D. N. Episcoporum et Regularium negotiis nominatim praefecit num scilicet poenae contentae in constitutione sanctae memoriae Pii V quae incipit *Regularium*,² et in alia fel. rec. Gregorii XIII quae incipit *Ubi gratiae*,³ locum habeant solummodo contra ingredienti monasteriorum septa sanctimonialium literis apostolicis suffultos an potius comprehendant etiam qui ingrediuntur monasteria praedicta non ex auctoritate apostolica sed voluntate propria et alias nulla denuo ab hac S. Sede obtenta licentia; et omnibus hesitandi rationibus mature perpensis illud Amplitudini tuae respondendum fore Patres Illmi censuerunt semper ita fuisse interpretatas constitutiones supradictas apud eandem S. Sedem ut utrumque omnino amplectantur casum. Quapropter tuae nunc erit Amplitudinis et idem sentire et contra inobedientes ex praescripto constitutionum in utroque casu procedere.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 236 b].

1514.

S. C. Ep. et Reg., *Bracharen.*, 2 aug. 1594.⁴

Il Priore del convento di S. Gonsalo d'Amaranti dell'Ordine di S. Domenico della diocesi di Braga ha fatto esporre a questi miei SS. Illmi che Mons. Arcivescovo di Braga, et altri Prelati del regno, vogliano che i frati dell'ordini mendicanti rinovino ogn'anno la licentia che se gli dà per poter domandare le elemosine, et che inoltre se li facci pagare cinque scudi per ogni licentia et perchè essendo così il negotio ha bisogno di provisione, le SS. loro Illme mi hanno commesso che io avvisi tutto questo a V. S. affinchè le piaccia di scrivere all'Arcivescovo sudetto et agl'altri ordinarii che gli saranno nominati, primo che per le licentie di dimandare le elemosine non devino mai essigere pagamento alcuno ancorchè minimo, nonostante qualsivoglia uso antichis-

¹ Ad Archiepiscopum Braccarensem.

² Cf. N. 115.

³ Cf. N. 147.

⁴ Al Patriarca di Hierusalem, Collettore, Braga.

simo etiam di tempo immemorabile in contrario, et quanto ai frati mendicanti che vivono nella diocesi loro non li molestino a pigliar detta licentia poichè subito che un Prelato gli dà il luogo s'intende che gl'habbi concesso la licentia di poter cercare, et domandare le elemosine secondo l'instituto, facci dunque sopra di questo V. S. buona provisione avvisando di quanto gl'occorrerà dire sopra questo particolare, mentre prego il Signore che le conceda felicità.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 217 b].

1515.

S. C. Ep. et Reg., *Collen.*, 2 aug. 1594.¹

È piaciuto a questi miei SS. Illmi l'intendere la buona cura che usa in far leggere casi di coscienza al suo clero, si come è dispiaciuto, che i clerici che non han cura d'anime sian così poco volti al bene, che bisogni pensare di contringerli per forza acciò venghino alle lettioni, et congregationi che perciò si fanno; et rispondendo alla consulta proposta a nome di V. S. dico d'ordine delle SS. loro Illme, che è obbligo suo di fare ogn'opera che non solo i curati, ma anco tutti gl'altri del clero secolare venghino a essercitio così buono, prevalendosi più delle essortationi, et monitioni, che della forza delle pene con quei che non hanno obbligo d'ascoltare le confessioni, dovendo questi esser costretti ad intervenire alle lettioni, et congregationi in tutti quei modi che gli pareranno più opportuni. Usi dunque in questo tutta la sua solita prudenza etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 224 b].

1516.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina Paganorum*, 9 aug. 1594.²

Non è conveniente che le confraternite de laici di cotesta città in alcune cose del lor governo caminino come per il passato, particolarmente in quel che tocca alla creatione degl'uffitiali, essendosi inteso che si elegghino per tre anni et che i vecchi faccino riuscire gl'uffitiali nuovi con le pratiche, et con li voti aperti secondo il gusto loro; et però d'ordine di questi miei SS. Illmi dico a V. S. esser obbligo suo di provvedere quando farà la visita di detta Confraternità ordinando che le elettioni si faccino per voti secreti conforme al senso del Sacro Concilio di Trento,³ et potrà anco adoprarli, acciò si contentino i Confrati ridurre gl'offitii annuali parendo troppo il termine di 3 anni, giachè bene spesso può esser di pregiudizio il differire la muta-

¹ Al Vescovo di Colle.

² Al Vescovo di Nocera de Pagani.

³ Sess. XXV, de regularibus, c. 6.

tione per tempo così lungo, nel restante poi doverà lei avvertire di far che si osservino li loro statuti, rivedendo i conti agl'amministratori et proibendo le male spese con levar via gl'abusi secondo gli detterà la sua prudenza senza alterargli però gl'ordini loro contro la lor volontà etiamdio che fusi per ridurli a miglior forma onde sarà obbligo suo di maneggiarsi in questo negotio conforme a quanto ho detto, etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 228 a].

1517.

S. C. Ep. et Reg., *Conchen.*, 16 aug. 1594.¹

Perlatum est ad S. D. N. vos minime paruisse mandato admodum R. P. D. Horatii Biragi Episcopi Vaurensis et Apostolici delegati ultima septembris anni 1591 expedito, quo vobis fuit iniunctum ut Jo. Madrierez Praecentorem et Canonicum vestrum dum huius S. Sedis vices in ecclesia Ruthenensi gereret pro praesenti, ut par est, haberetis sibique de fructibus atque proventibus sui canonicatus atque de distributionibus quotidianis si nulli alii sint in Ecclesia vestra proventus, integre responderetis et respondere faceretis sicut alteri cuilibet Canonico praesenti et divinis interessenti. Quod cum ita sit ut permoleste tulit Sanctitas Sua, in his meis literis vos commonitos esse voluit quod nisi debito temporis intervallo de fructibus et proventibus seu distributionibus praedictis satisfecisse praedicto praecentori et vicario apostolico in civitate et ecclesia Ruthenensi perspectum sit, ad poenarum quas incurristis declarationem, et executionem procedi mandabitur primo quoque tempore; qua de re vestrum erit propriis conscientiis atque malis vobis imminentibus obbedientiam remedium afferre, et bene valete in Domino quem vobis propitium precamur.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 229 a].

1518.

S. C. Ep. et Reg., *Neocastren.*, 16 aug. 1594.²

Con altra ho risposto sopra diversi particolari delle sue lettere de 24 et 28 del passato, con la presente dirò quanto occorre circa le cose di detto monasterio di S. Chiara et prima quanto al particolare della clausura le Signorie loro Illme l'avvertiscono a voler'adoprarli con i signori ufficiali della città et con quei che vi hanno interesse acciò quanto prima si provveda per sicurezza dell'honor' di Dio et del sangue loro essendo parso molto inconveniente che se ha sopportato fin qui che le monache possino parlare con i vicini et esser viste da essi per la vicinanza et corrispondentia delle

¹ Canonici et Capitulum Conchen.

² Al Vescovo di Nicastro.

finestre et che si sia tenuta la rota aperta a discretionem di chi ha voluto abusare della commodità di essa nei quali due capi non manchi di proveder' subito nonostante qualsivoglia contradictione prevalendosi ancho per l'effetto della forza delle censure, se così sarà bisogno, nè pensi che se gli possi concedere il vestir'novitie.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 254].

1519.

S. C. Ep. et Reg., *Compsana*, 30 aug. 1594.¹

(La S. C. ammonisce)... di non tener più ordinatione se non nella catedrale conforme al decreto del Sacro Concilio di Trento,² di non far feste et offitii a chiese di monache dove non conviene che si tiri concorso di populo, et di non metter pena di peccato mortale in certe cose che non sono di molta importanza. Non manchi però...

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 246 b].

1520.

S. C. Ep. et Reg., *Carmelitarum Hispaniae*, 20 sept. 1594.³

Il P. Procuratore del ordine ha fatto proporre a q. m. S. I. della S. C. sei capi di consulta.

Circa al primo se vi sia prohibitionem che le monache non possino sepellirsi nella lor chiesa esteriore domandò che essendovi se li dia licentia di poter ciò concedere alle Suore dell'Incarnazione di Avila, rispondo che in questo non è proibitione alcuna; et però potrà far' osservare secondo l'uso et costume dei luoghi, rimettendo nondimeno alla prudentia di V. P. il sodisfare in questa parte al desiderio della predette monache dell'Incarnazione in caso che per l'adietro si fusse osservato altrimenti in quel lor monasterio.

Sopra il secondo che i monasterii possino dar' licentia alle monache inferme etiamdio di male non contagioso con l'attestatione dei medici d'uscire della clausura per andare a i bagni, o mutare aria havendo ritrovato che ciò sia stato fatto passim in cotesta provincia, rispondo che non possono in modo alcuno et che chi cio ha fatto è incorso nelle pene della Bolla di Pio V di santa memoria⁴ per la quale è ciò proibito sotto diverse pene etiam di censure, come potrà vedere eccettuati tre casi solamente d'incendio, di lebra et di epidemia. Onde converrà ch'ella costà si facci bene intendere notificando in tutti i luoghi le pene sopradette.

¹ Al Vescovo di Conza.

² Sess. XXIII, *de ref.*, c. 8.

³ Al P. Generale dei Carmelitani in Spagna.

⁴ Cl. N. 133.

Sopra il 6^o et ultimo delle pietre consacrate che non hanno sepulcro nè reliquie di santi dentro di esse, essendosi referito il caso alla Santità di Nostro Signore d'ordine di Sua Beatitudine rispondo essersi maravigliata grandemente la Santità Sua di tal cosa, poichè essendo rito antico della Chiesa comandato nel Pontificale che la consecratione degl'altari et altaretti portatili s'habbi da fare con l'inclusione in essi delle sante reliquie è parso gran cosa che i Vescovi habbino havuto ardire di attentare in contrario. Et però volendo Sua Beatitudine che il negotio si remedii, vuole che la P. V. proibisca nelle chiese del suo ordine l'uso delle pietre consacrate nel modo detto di sopra, facendosi mandar'costà delle reliquie dal P. Procuratore al quale si sono offerte per riparare all'inconvenienze quanto prima conforme al bisogno. Con che havendo sodisfatto alle consulte sopradette fo fine con offerirmi a V. P....

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 304].

1521.

S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 20 sept. 1594.¹

La città di Racanati fa instantia di nuovo per haver' due, o tre monache di cotesto monasterio delle Cappuccine per instruttione et governo del loro nuovamente eretto conforme alla resolutione fatta già et avvisata a V. S. con mie lettere di Marzo passato, et essendosene con tale occasione riferito a q. m. S. I. la risposta ch'ella ne diede con sua de 15 di Luglio doppio matura consideratione hanno lor Signorie Illme risoluto ch'io debbia replicare come fo incaricandoli che vogli disporre coteste monache ad accettare questa buon'opra, poichè non ci è modo di poter' haver' di altrove persone della medema regola secondo il bisogno et non essequendosi così buon'opra haveria da render' conto a Iddio benedetto da chi ne fussi causa. Veda però V. S. di sodisfare et a questa S. C. et a quella città secondo il desiderio dechiarando alle monache che quanto all'inconveniente che dà loro qualche fastidio dell'haver in questo luogo assignamenti certi per il viver quotidiano, devono quietarsi già che è per particolare determinatione degl'istessi m. S. I. quali attese le carestie che corrono hanno risoluto et ordinato che non solamente questa nuova pianta di Racanati ma anche qualsivoglia altra etiandio della prima regola di Santa Chiara habbi da haver per l'avvenire beni, o assignamenti certi per il sustento delle monache prima che si approvi et confirmi la loro foundatione et così anche che le monache debbino portare al monasterio elemosina conveniente per aiuto et sostentamento del luogo, onde non devono avere per questo scrupolo quelle che haveranno da andare, ma potranno accettare il peso voluntieri per amor del Signore. Facci dunque V. S. l'opera possibile acciò ne segua l'effetto, avvertendo che le novitie che si riceveranno in cotesto suo monasterio portino per l'avvenire l'elemosina come di sopra.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 307 a].

¹ Al Vescovo di Perugia.

1522.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 26 oct. 1594.¹

Per sodisfare alla consulta che a nome di V. S. è stata proposta in Congregatione dico d'ordine di q. m. S. I. che ai regolari non si può prohibire il metter' l'oratione delle quarant'hore o altra di minor tempo con esporre fuori il SSmo Sacramento nelle chiese loro, quando ai superiori dei conventi parerà bene per qualche causa publica, ma sarà ben conveniente et così ordinano le SS. L. I., che V. S. avvertisca tutti i superiori di non voler metter fuori del tabernacolo il Sacramento SSmo se non tenendovi accesi del continuo dodici lumi et con ordine tale che in effetto vi si trovino sempre presenti a far'oratione quattro o sei persone almeno et se vedrà che l'avvertimento non giovi, facci loro precetto finale nella medema conformità di commissione delle SS. L. Illme in virtù della presente.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 339 b].

1523.

S. C. Ep. et Reg., *Veronen.*, 8 nov. 1594.²

Essendosi riferito in Congregatione la lettera di V. S. de 10 del passato per la quale informa sopra la povertà delle suore di S. Caterina da Siena circa il conceder'loro che per pagar debiti et altri bisogni possino valersi delle limosine dotali, questi m. S. I. hanno risoluto che io replichi a V. S. che faccia sapere alle dette suore come non si vuol conceder' tal licentia in generale ma se ricorreranno in casi particolari esprimendo la somma che bisognaria et la quantità delle elemosine che si trovaranno pronte, non si mancherà di aiutarle et consolarle.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 344 b].

1524.

S. C. Ep. et Reg., *Casertana*, 6 dec. 1594.³

Non è conveniente che V. S. sopporti nelle chiese parocchiali che il SSmo Sacramento si tenga in altro luogo, che sopra l'altar maggiore maravigliandosi q. m. S. I. d'intendere ch'in redurvelo habbi V. S. trovato contradditione poichè è cosa chiara che l'altare principale è il luogo più degno et se si vede in alcuna catedrale in altra cappella separata, procede dalle funtioni episcopali, che si fanno dal Prelato in sedia con le spalle verso l'al-

¹ Al Vescovo di Camerino.

² Al Coadiutore di Verona.

³ Al Vescovo di Caserta.

tare come ben sa V. S. et però di commissione delle SS. loro Illme ordini alli confrati, che si acquietino a questa reforma constringendoli a somministrare l'olio per la lampada conforme al consueto facendoli poi godere tutte le gratie concesseli come se in ciò non si fussi fatto alteratione alcuna etc.
[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 317 b].

1525.

S. C. Ep. et Reg., *Taurinen.*, 20 dec. 1594.¹

S'intende che havendo ottenuto la confraternità dello Spirito Santo di cotesta città l'aggregatione a questa del Gonfalone di Roma per goder le gratie et indulgenze concesseli dai Sommi Pontefici, hoggi si trovi nuovamente aggregata all'istessa del Gonfalone un'altra confraternità di S. Croce della medesima città contro gl'ordini dati da questi miei SS. Ill. di commissione di N. S. e de papi suoi predecessori, et perchè non conviene che si trapassi il negotio con silentio massime per le gare, et disordini, che sogliono nascere nei populi per simil conto, q. m. S. I. hanno risoluto che V. S. con l'autorità che se li concede in virtù della presente debbia sospendere, essendo così, ogni gratia et privilegio che possino godere i confrati della confraternità predetta della Croce per vigore della detta aggregatione proibendo loro il far processioni, et qualsivoglia altra cosa, che gli fosse concessa perciò, volendo che si reduca, et tenga per ridotto il negotio come se mai fussi stata conceduta detta aggregatione ai detti confrati della Croce, onde non manchi di eseguire eccettuato però se questa Compagnia fussi di quelle, che dependono dal S. Offitio dell'Inquisitione nel qual caso dovrà V. S. soprasedere, et avvisare etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 335 a].

1526.

S. C. Ep. et Reg., *Rapollen.*, 20 dec. 1594.²

Il clero di Ripa Candida pretende in tempo di sede vacante dover esser soggetto al vicario patriarcale di Melfi dicendo che così si è osservato per l'adietro et supplicando d'esser mantenuto nel medesimo possesso, et perchè se così è conviene che vi asteniate di proceder voi nelle cose di quei preti di quella terra lassando la cura al vicario di Melfi, d'ordine di q. m. S. I. ve ne fo avvertito, acciò non si facci errore, con esplicarvi che vi doviate astenere andare alla visita di quel luogo poichè i vicari capitolari non possono visitare senza espressa commissione. Vi serva dunque la presente per vostro avvertimento etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 336 a].

¹ All'Arcivescovo d'Otranto Nuntio, Torino.
² Al Vicario di Rapolla, Melfi.

1527.

S. C. Ep. et Reg., *Tarentina*, 2 ian. 1595.¹

(La S. C. risponde) avvertendo che non è mente di N. S. che si violentino i Greci all'osservanza del rito latino, ma si bene, che levati degli errori, nei quali sogliono stare fuor d'Italia si coltivino nel rito loro conforme al decreto del Concilio Fiorentino,² et quei, che furono già fatti dalla buona memoria del Card. Savello nel suo Concilio provinciale di Benevento, etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 340 b].

1528.

S. C. Ep. et Reg., *Capuana*, 2 ian. 1595.³

Non è comparso alcuno che habbia fatto istanza per la resolutione del dubbio consultato da V. S. sopra il caso di Traiano Spartino di Caiazzo, ad istanza del quale fu dal Vicario di lei prefisso al Vescovo termine di quindici giorni per la sua speditione et per non lassare la cosa indietro, acciò non succeda controversia perciò in avvenire con questo, et con altro suffraganeo, dico de mente di q. m. S. I. che quando un carcerato si aggrava di indebita carceratione, deve il Metropolitano farsi mandar la copia degli atti senza ordinar cosa alcuna circa la persona del carcerato, et dipoi quelli ben visti, precedenti le debite citationi deve pronunciare esser stato, o non esser stato fatto aggravio al prigioniero dal suffraganeo secondo che gli parerà di giustizia, et dicendosi non esser stato fatto aggravio, s'ha da soggiungere la clausula, et propterea causam esse prosequendam per eundem iudicem, et pronunciandosi, che sia stato aggravato il prigioniero, si haverà da soggiungere questa altra clausula, et propterea causam esse avocandam et remanere debere etc. delle quali interlocutorie si doverà ammettere l'appellatione trattandosi di pregiudizio irreparabile per la sententia deffinitiva, come può V. S. considerare. Conforme a questo dunque facci V. S. che si proceda nei casi occorrenti lassando da banda la pratica di cohartare il termine della speditione, massime quando non si sono visti gli atti ne li meriti della causa etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 347].

1529.

S. C. Ep. et Reg., *Capuana*, 9 ian. 1595.⁴

Per le difficoltà, che ha ritrovate Mons. Arcivescovo di Surrento in cotesti Signori del regimento della città non si sono rimossi q. m. S. I. dalle resolutioni già fatte intorno al particolare dei monasterii di S. Giovanni

¹ All'Arcivescovo di Taranto.

² Cf. N. 51.

³ All'Arcivescovo di Capua.

⁴ All'Arcivescovo di Capua.

vecchio, et nuovo, non parendo ragionevole, che per gare et passioni private si habbi da posporre, et metter da banda il ben publico, et il servizio di Dio benedetto, et volendo le SS. L. Illme che per la tardanza non si abbandoni il provvedere secondo il bisogno alle monache di S. Giovanni vecchio, hanno risoluto, che V. S. debbia per ogni modo far levar via la stalla, che si trova dentro la clausura di quel monasterio dove si è tenuto, et tiene la cavalcatura per il fattore, et procuratore delle monache, et parimente la paglia, fieno, strame, et biada, che si ritrova introdotta dentro la sudetta clausura per uso dei bovi, o del cavallo del fattore, et procuratore acciò si possi stare con l'animo sicuro dagli inconvenienti, che possono occorrere continuandosi, come per il passato, et che in oltre ella debbia aiutare la buona volontà di quelle religiose all'osservanza debita della regola, constitutioni et riforme, poichè si sono mostrate a Monsig. Arcivescovo predetto molto disposte a voler vivere con la detta osservanza, avvertendo però di non permettere in modo alcuno che alcuna persona sia ricevuta all'habito in detto monastero nè meno alla professione se vi è dentro alcuna novitia non professa.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 415 b].

1530.

S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 24 ian. 1595.¹

Nostro Signore è informato, che V. S. intenda, come economo generale di molestar l'economo del capitolo intorno al possesso, et amministrazione dei beni di cotesta mensa archiepiscopale pretendendola lei, mentre sarà la sede vacante, in pregiudizio della giurisdizione di detto capitolo, et contro l'uso osservato per l'adietro specialmente nell'ultima vacanza successa per la morte del Cardinale Boromeo di buona memoria et non volendo Sua Beatitudine permettere, che s'introduca novità alcuna, oltre a quel che ha fatto scrivere al vicario capitolare, mi ha commandato la Santità Sua, che io avvertisca V. S. come fo per mezzo della presente che se è così, vogli desistere dalla sua pretentione, lassando che le cose caminino, come nell'ultima vacanza sopradetta, poichè l'uso è conforme alla dispositione dei Sacri Canonì, et non si deve attentare cosa in contrario; serva perciò questa mia per suo avvertimento et D. N. S. etc.

[Reg. Ep. - Reg. (1) 1594, p. 356 b].

1531.

S. C. Ep. et Reg., *Faventina*, 24 ian. 1595.²

Si è risoluto da q. m. SS. II. che le processioni delle rogationi et altre simili non habbino da passare per i claustrì dei Padri Camaldolesi e di altri religiosi di cotesta città, non ostante quel che contra si scrisse più mesi

¹ A Mons. l'Abbate Spatiano economo generale, Milano.

² Al Vescovo di Faenza.

sono, perciocchè l'uso si ha da restringere solamente a quelle processioni private, et particolari che si fanno nelle chiese dei Regolari uscendo fuori senza scostarsi dalle suddette chiese. Piaccia pertanto a V. S. di provvedere che si eseguisca conforme alla resolutione delle SS. L. I. poichè si è scritto al P. Generale dei Camaldolesi acciò faccia aquietare i suoi monaci agli ordini da darsi per lei, et il Signore etc.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 429 a].

1532.

S. C. Ep. et Reg., *Feltren.*, 15 febr. 1595.¹

D'ordine di q. m. S. I. della S. C. risponderò con la presente alla lettera di V. S. de 12 del passato dicendole, che agli inconvenienti che scrive occorrere spesso nelle parrochiali di cotesta sua diocesi, dove persone regolari senza licenza di lei, et con pregiudizio dei curati sono ammesse a celebrare, potrà facilmente per se stessa occorrere con dar ordine all'arcipreti, pievani, o vicarii foranei, che prohibischino ai beneficiati inferiori il lassare celebrare persone forastiere non conosciute, et massime regolari nelle chiese sottoposte alla sua giurisdittione se non haveranno le lettere dimissoriali de loro superiori in maniera che si possi saper certo esser le persone, che vorran dir messa sacerdoti, et senza impedimento canonico, commettendo ai curati che debban fare in ciò buona diligentia et con punirli poi se per colpa loro succederà qualche loro inconveniente senza lasciar però di ricordare a V. S. che a quei che non haveranno ecceptione non gli lasci far aggravio per il disservitio di Dio, et per lo scandalo, che si darà ai fedeli, nonostante la povertà dei preti, quali col buon esempio della vita loro potranno meritare il concorso dell'elemosine, che hoggi va ad altri sacerdoti. Quanto poi alla cerca dell'elemosine le SS. L. I. dicono che per i conventi dei luoghi, che sono in cotesta diocesi ai regolari mendicanti non si può nè deve prohibire, et se si sentono mali officii haverà da rimediare per mezzo dei superiori con far castigare quei tali secondo la qualità dei casi. Si governi dunque V. S. conforme alla mente della S. C. e Dio N. S. la preservi.

[Reg. Ep. - Reg. (2) 1594, p. 438 b].

1533.

S. C. Ep. et Reg., *Caven.*, 22 febr. 1595.²

Sopra li capi che V. S. ha proposto, questi miei Signori Ill.mi hanno risoluto che quanto al primo ella possa visitare la compagnia, et confratelli della Concettione della gloriosa Vergine, non ostante ch'essa compagnia sia istituita, et eretta nella chiesa di S. Francesco dei Minori Osservanti et

¹ Al Vescovo di Feltre.

² Al Vescovo di Cava.

che habbiano l'oratorio loro nel claustro del monastero d'essi Padri. E questo conforme alla dispositione del Sacro Concilio di Trento,¹ et delle dichiarazioni seguite in questo particolare. Al secondo. Che potendo la compagnia per sua commodità et consolatione spirituale far celebrare la Santa Messa in chiesa, massime all'altar maggiore, dove la compagnia è stata eretta; più decentemente non doversi per l'avvenire celebrare nell'oratorio che hanno nel claustro del monastero ove è il dormitorio delli frati. Al terzo. Che havendo commodità i confratelli di far la processione loro dentro alla chiesa qual è grande, et capace, ovvero fuori intorno essa et nell'atrio et piazza che ha innanzi per non ammettere et introdurre donne non si debba per l'avvenire far la processione nel claustro. Al quarto. Che mentre i fratelli della sudetta Compagnia non lascino per questo di sodisfare all'obbligo che hanno di comunicarsi almeno una volta nella Pasqua, nella propria parrocchia, possano nella feria quinta in coena Domini prendere la santa comunione nella sodetta chiesa di S. Francesco. Così V. S. potrà et doverà eseguire.

[Reg. Ep. 1595, p. 3 b].

1534.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 1 mart. 1595.²

Perchè alcune monache di cotesta città, massime Suor Dorotea monaca di S. Anna dell'ordine di S. Bernardo mostrano desiderio di potersi valer delli assegnamenti fatteli da suoi parenti nelli bisogni et necessità loro, a' quali il commune del monasterio non suol provvedere, senza scrupolo alcuno di coscienza per il voto della povertà che hanno fatto, Q. M. S. I. hanno risoluto ch'io dica a V. S. come faccio con la presente che il vero modo sarebbe di far totalmente vita commune et che poi tutti li assegnamenti fatti a monache particolari si spendessero a beneficio commune et che dall'istesso commune fosse provisto a ciascuna secondo il particolar bisogno come li Superiori con prudenza et charità giudicassero conveniente perchè questo sarebbe più conforme al stato loro et forse anche seguirebbe con maggior commodità temporale di ciascuna et del sicuro con maggior quiete et sicurezza di coscienza. Così V. S. vedrà di persuader loro che facciano, et in ogni caso si contentano Q. M. I. S. che scodendosi li sudetti assignamenti in nome del monasterio et conservandosi nella cassa del commune alla dispositione della Superiora possa et debba la Superiora provvedere et soccorrere prima alli bisogni di ciascuna, dove non prevede il commune del monasterio con l'assegnamento fatto per ciascuna non permettendo in modo alcuno che le monache particolari scodano, o ritengano nemeno spendano da se senza l'autorità et particolar licenza della Superiora sotto pretesto di qualsivoglia bisogno loro. Et il Signore per fine..

[Reg. - Mon. 1595, p. 3 b].

¹ Sess. XXII, de ref., c. 8.

² All'Arcivescovo di Messina.

1535.

S. C. Ep. et Reg., *Taurinen.*, 1 mart. 1595.¹

Si è proposto di nuovo² in questa Sacra Congregatione nostra la domanda di cotesta confraternità dello Spirito Santo, e questi miei S. I. sono venuti in parere che V. S. faccia produrre alla confraternità di S. Croce l'aggregatione ottenuta quà dall'archiconfraternità del Gonfalone perchè facilmente vi troverà la clausula dummodo similis aggregatio alteri in eadem civitate facta non fuerit: ma quando anco questa clausula non vi sia, in ogni caso dichiarano le SS. loro Illme che sia valida la prima aggregatione dello Spirito Santo, e nulla et irrita la seconda di S. Croce. Piacia a V. S. notificar questa dichiarazione alle parti, et farla inviolabilmente osservare per togliere ogni inconveniente et disordine, che da simili competenze sogliono succedere.

[Reg. Ep. 1595, p. 5 b].

1536.

S. C. Ep. et Reg., *Baren.*, 15 mart. 1595.³

Già fu fatto sapere a V. S. che informasse questi miei Signori Illmi di quello che gl'occorreva intorno a diversi capi di quelli pretendevano li Padri Domenicani della Provincia della Puglia esser'aggravati dal suo clero et perchè sin'hora non s'è havuto risposta essendo ricorsi di nuovo essi Padri, le SS. L. I. hanno risoluto ch'io avvisi V. S. come sotto li 10 di Gennaro dell'anno passato 1594 fu scritto d'ordine di questa Sacra Congregatione a Monsignor Vescovo di Castellaneta⁴ non potesse il clero secolare farne l'offitio perchè questo all'hora spetta alli medemi regolari così nel terzo, settimo e trigesimo anniversarii et che alli preti secolari si dovesse dare la quarta della cera debbita alla parrocchia et che il restante della cera funerale restasse alli regolari et che non s'astringessero li frati a portar li corpi dei defunti alla cathedrale prima ch'alla chiesa della sepultura eccetto se fusse così l'uso di tempo immemorabile per ragione di preeminenza, o divotione, nel qual caso si dovesse continuare il solito et che quanto al portar la croce dovendosi seppellire i corpi nella chiesa di Regolari, si portasse solamente la croce della Chiesa della sepoltura. Così non havendo ella cosa rilevante in contrario si contenterà dar' ordine che s'osservi il medemo dalli suoi preti. Et caso che gl'occorra qualche difficoltà ne dia avviso, acciò che si possa dar l'ordine opportuno.

[Reg. - Mon. 1595, p. 15 a].

¹ Al Noncio di Turino.

² Cf. N. 1525.

³ All'Arcivescovo di Bari.

⁴ Cf. N. 1501.

1537.

S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina*, 26 apr. 1595.¹

Mandano questi Illmi miei Signori Mons. Vescovo di Venosa acciocchè s'informi delle qualità del vicario da voi nuovamente eletto, e trovando in verità che sia inquisito di delitti criminali come è stato esposto quà, et che veramente all'elettione sua non sia intravenuta la maggior parte del Capitolo come si ricercava per le leggi di essa Chiesa, lo rimova dall'ufficio, et faccia elegger in luogo suo un altro idoneo, et approvato dal detto Mons. Vescovo. Sarà dunque debito vostro d'ubbidirgli.

[Reg. Ep. 1595, p. 24 b].

1538.

S. C. Ep. et Reg., *Mileten.*, 8 maii 1595.²

Perchè la confusione delli habiti induce etiamdio confusione delli ordini la cui distintione e varietà arecca tanto decoro alla Chiesa santa, perciò diversi Sommi Pontefici approvando l'habito de Padri Predicatori hanno espressamente proibito a qualsivoglia altra persona o religiosa, o secolare il servirsi del habito loro, o simile a quello. Hora intendono questi miei SS. Illmi che i frati Heremitani di S. Agostino di cotesta città, vestono l'habito bianco in tal maniera, che puoca, o niuna differenza si scorge tra loro e frati Predicatori di che è parso alle Signorie loro Illme di avvisarla, et insieme ordinarle, che circa a questo particolare faccia che in ogni modo l'osservino le gratie et privilegi de Sommi Pontefici concessi a'sudetti Padri Predicatori et Nostro Signore le doni accrescimento delle sue gratie.

[Reg. - Mon. 1595, p. 35 a].

1539.

S. C. Ep. et Reg., *Sulmonen.*, 23 maii 1595.³

Il Sacro Concilio di Trento⁴ dà facoltà all'Ordinari di poter visitare la clausura di monache, ancorchè siano sogette a'regolari et perciò Monsig. Vescovo non solamente può visitare ogn'anno la clausura d'esso monastero di S. Caterina martire dell'Ordine et sottoposto alla P. V., anzi deve farlo, nè voi nè altro, o altro superiore dell'ordine hanno ragione d'opporli, ma permetterlo con prontezza, che è quanto m'occorre dir in risposta delle due lettere delli 15 et 25 del passato.

[Reg. - Mon. 1595, p. 47 a].

¹ Al Capitolo et Canonici di Cirenza.² Al Vescovo di Mileto.³ Al Priore di S. Domenico, Sulmona.⁴ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 5.

1540.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 14 iun. 1595.¹

Non è dubio alcuno che per qualsivoglia concessione e privilegi concessi a confraternità et compagnie d'eleggersi confessori che possano assolvere dai casi riservati alla Sede Apostolica, non s'intende data facoltà d'assolvere dai casi riservati agl'ordinari, quando di questo particolare non si legga fatto speciale e precisa mentione, come più volte ha dichiarato la Sacra Congregatione del Concilio, ancora nella Compagnia del Rosario. Però V. S. non permetta che nella sua città et diocesi si osservi altramente. Che così risolvono questi miei Signori Illmi.

[Reg. Ep. 1595, p. 39 a].

1541.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 14 iun. 1595.²

Non sanno veder questi miei Signori Illmi, come V. S. possa per la mano a commutar la pia volontà del Giardini nel legato, che ha lasciato per fabricar un monastero di Capuccine, come è stato esposto alla Santità di Nostro Signore, perchè la deve pur sapere che gl'ordinarii non hanno questa facoltà, la quale è riservata a Sua Beatitudine oltrechè per la fabrica si può lasciar a qualsivoglia religione, tanto più di monache le quali se ben mendicanti hora per decreto di questa Sacra Congregatione sono capaci ancor di qualsivoglia sorte di beni da tener in commune per il vitto, et sustentatione loro. Però V. S. avvertirà di non intromettersi in questo, se non per l'esegutione della volontà del testatore, et quando la vegga che per qualche giusto impedimento la non si possa effettuar, faccia relatione quà del tutto, massime dell'importanza del legato col parer suo in qual altra opera pia si potrebbe commutare, che si farà la resolutione che converrà. Col qual fine...

[Reg. - Mon. 1595, p. 62 a].

1542.

S. C. Ep. et Reg., *Aretina*, 7 aug. 1595.³

Si sono trattati in questa Sacra Congregatione i capi proposti da V. S., con le risposte et ragioni dedutte in nome del Capitolo et Canonici, et dopo matura consideratione s'è risoluto come segue:

1. Che della massa capitolare vecchia si debbano assegnare proportionate distributioni a tutte et ciascuna delle hore canoniche, sminuendo la portione già assegnata al matutino, messa, vespro, e compieta, le quali assor-

¹ Al Vescovo di Ferrara.² Al Vescovo di Capaccio.³ Al Vescovo di Arezzo.

bevano tutta la somma della massa, per assegnarne la conveniente portione alle altre hore che fino al presente non hanno havuto particolare distributione in modo che per l'avvenire si habbiano da pontare et far perdere le distributioni realmente a tutti gli absenti da qualsivoglia hora canonica alla rata, e questo s'intenda per l'avvenire rimettendo et condonando questa Sacra Congregatione a ciascuno quello che fin hora forse per non haver osservato la forma sodetta hanno ricevuto indebitamente.

2. Che in ogni modo debbano al tempo, che i divini officii si recitano in choro, tener sopra l'altare almeno due candele accese, et che V. S. col consiglio di due, o tre deputati dal Capitolo prescriba hora conveniente per recitar i divini uffici in choro, massime l'matutino diversamente secondo la diversa stagione dell'anno, il che si noti in una tavoletta qual resti appesa in sacrestia.

3. Quanto all'esentione et moderatione del servitio che i Canonici et V. S. per loco ancora ha ricercato, pare che si possano contentare di quello che concede il Sacro Concilio di Trento,¹ et che tanto le dignità quanto i canonici ragionevolmente non devono mancare di celebrare nella chiesa cattedrale non solo la settimana che gli tocca per circolo, ma ancora tutti i giorni di festa conforme al Sacro Concilio di Trento et insieme far le altre funzioni necessarie et in particolar dell'assistenza a V. S. et dell'andarla a levar fin'al palazzo episcopale et poi accompagnar nel ritorno almeno fin'alla porta della chiesa conforme al solito.

[Reg. Ep. 1595, p. 60 b].

1543.

S. C. Ep. et Reg., *Policastren.-Salernitana*, 7 aug. 1595.²

S'intende che volendo Mons. Vescovo di Policastro proceder contro quelli che fecero violenza ad alcuni suoi anco clerici, prima che S. Signoria habbia pronunciato in detta causa, V. S. l'habbia avvocata a se. Il che non s'è creduto facilmente, sapendo ella che non può porre la mano nelle cause pendenti avanti li vescovi della sua provincia, se non per via d'appellatione da sentenza o decreto diffinitivo, massime poichè qui si tratta della libertà et esentione ecclesiastica, nel qual caso ella deve esser più tosto favorevole per il giusto, e protettore che apportar impedimento alcuno. Però questi miei Signori Ill. hanno voluto ch'io l'avvisi ad avvertir bene come proceder in simil occasione, e quando la verità sia tale che Mons. Vescovo non habbia ancora fatto decreto alcuno che habbia del diffinitivo, non l'impedisca di proceder nella causa. Et in ogni caso sarà ufficio di V. S. di non rivo-care quello che haverà fatto il tribunal di Policastro nemo di assolver quelli che forse saranno dichiarati incorsi nella scomunica, se non chiamata la parte et conforme alli sacri canoni, come confidano le Signorie loro Illme che V. S. farà.

[Reg. Ep. 1595, p. 61 b].

¹ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 12.

² All'Arcivescovo di Salerno, Policastro.

1544.

S. C. Ep. et Reg., *Tirasonen.*, 6 nov. 1595.¹

Non placet Sacrae Congregationi regularium negotiis praefectae, ut in monasteriis monialium sub quovis titulo instituantur confraternitates laicorum, ad tollenda quam plurima, quae ex huiusmodi institutionibus suboriri possunt incommoda. Quocirca cum in oppido de Alfaro istius dioecesis, in quodam monasterio monialium Sancti Dominici societatem nominis Dei erectam esse resciverit, decrevit statim eadem Congregatio ut Dominationi Tuae rescriberetur, quod ego his literis praesto, ne in posterum sive supradictam Confraternitatem, sive alias similes quovis nomine in monasteriis monialium, aut institui, aut institutas exerceri permittat. Reliquum est ut D. T. certior facta de mente Illustr. Cardinalium eiusdem executioni ut aequum est operam praestet, quod utique de singulari sua vigilantia ac pietate licet polliceri.

[Reg. - Mon. 1595, p. 144 a].

1545.

S. C. Ep. et Reg., *S. Ioannis Evang. Lusitaniae*, 29 nov. 1595.

Cong. S. Ioannis Evang. humiliter petit solutionem infrascriptorum dubiorum quae sunt inter R. Capitulum Civitatis Portugal. et monasterium D. N. de Consolatione eiusdem Civitatis et praefatae Congregationis:

1. In die Corporis Christi, ante quam hora debita et sufficienti convenirent ad processionem Civitatis, a satis multis hinc retro annis fiebat processio per septa monasterii, qua finita ibant ad Ecclesiam Cathedr. ante inchoationem publicae processionis. Quod non patitur R. Capitulum et nobilissimus Senatus Civitatis. Petit Congregatio, quod non solum hac die praefata sed alia quacunque ei liceat processionaliter ducere SS. Eucharistiae Sacramentum per septa monasterii, illudque extra Sacrarium ponere adorandum quando suis superioribus visum fuerit.

2. Moritur aliquis ab intestato et sepelitur in sua parrochia; postea haeredes defuncti volunt fieri officia et celebrari missas in praefato monasterio aut in aliis eiusdem Congregationis.

3. Dicit aliquis in testamento « Sepeliar in monasterio Cong. S. Ioannis et ibi pro mea anima dicantur v. g. 30 missae ».

4. In Civitate Portugal. fit processio in die S. Pantaleonis, patroni Civitatis, et in die Angeli Custodis Regni, ad quas et alias solet R. Capitulum accedere, accepta elemosina a nobilissimo Senatu; et cum sedes vacat, dicit R. Capitulum, quod potest Canonicos Congregationis compellere ad dictas processiones, quae non sunt de numero earum, ad quas praedicti Canonici S. Ioannis accedunt ex decreto S. Conc. Trid.² Supplicat Congregatio, quod

¹ Episcopo Tirasonensi.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 13.

Rmo Episcopo et Capitulo interdicatur potestas eisque praecipiat, ne compellant eos ad has et similes processiones, cum ad hoc nec habent privilegium nec possessionem.

5. In alia Civitate praecepit quidam antistes rectori monasterii dictae Congregationis quod processionaliter exirent extra suum monasterium ex causa Reipublicae. Quod tanto minus eidem Congregationi erat praecipendum, quanto magis (ut omnibus est notum) ipsa statim pro quacunque necessitate per claustra monasteriorum facit processiones. Obediit autem rector, ut vitaret contentiones. Supplicat obnix et humiliter Congregatio, quatenus stricte praecipiat, ut nunquam sine Rmo Antistite et R. Capitulo cogantur facere processiones extra septa monasterii. Ut autem ab illis fiant per claustra, hortentur ab iisdem Rmo Episcopo et R. Capitulo sede vacante.

6. Quando in sero fit signum ad salutationem Angelicam aliquando in monasteriis Congregationis, antequam fiat in Ecclesia Cathedr. aut quia tardat in Ecclesia Cathedr. aut quia iuxta decreta Congregationis in ipsa debeat fieri certa hora, competenti tamen, hoc non accipit Capitulum Rev., quod non videtur Congregationi interdicendum.

7. In Sabbato sancto si prius in monasterio Portug. pulsantur Cymbala ad *Gloria in excelsis*, conqueritur R. Capitulum de hoc.

8. In ipsamet hebdomada sancta et in aliis diebus inchoatur officium in ipso monasterio Portug. (sicut in ceteris monasteriis Congregationis) hora debita et competenti et iuxta Constitutiones religionis. R. Capitulum vult quod non incipiantur officia usque dum sit inceptum in Cathedrali Ecclesia, quod nullo pacto potest observari absque violatione Constitutionum Ordinis confirmatarum a Sede Ap.

Lecto hoc supplici libello in Cong. habita die 29 Nov. 1595 fuit ordinatum ut sequitur:

Ad 1. licere intra Ecclesiam aut septa monasterii, dummodo non eo tempore, quo convenire debent ad processiones publicas, nec die festo S. Corporis Christi D. N. Item licere SS. Eucharistiae Sacramentum ea qua decet reverentia ad libitum gravi tamen ex causa publice adorandum in Ecclesia exponere.

Ad 2. Nihil obstat, quominus haeredes celebrari faciant ubi maluerint dummodo officia in parrochialibus fieri debita et consueta ibi prius fiant.

Ad 3. servari debere defuncti dispositionem.

Ad 4. non teneri nisi ad praescriptum S. Conc. Trid. nempe ex causa publica et cum simul processionaliter incedunt canonici Ecclesiae Cathedr.

Ad 5. ut ad 4; et si non publice sed privatim intra Ecclesiam ex causa publica processio indicatur universo clero Regulari ac Seculari, ab omnibus uniformiter obtemperandum est.

Ad 6. non teneri expectare, sed posse ad libitum, hora tamen competenti signum consuetum dare.

Ad 7. non debere campanas pulsare nisi post signum datum in Ecclesia Cathedr. campanulis tamen seu tintinabulis prius uti non erit prohibitum.

Ad 8. licere officium divinum hora debita et Congregationis Constitutionibus praescripta pro arbitrio inchoare.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1595].

1546.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 16 ian. 1596.¹

In nome delli canonici Gabriele et Beccoli è stato presentato memoriale nella S. Congregatione dolendosi che V. S. R. gl'habbia prohibito l'andar a caccia sotto pena della scomunica. Et perchè da una parte q. I. S. hanno a caro che le persone ecclesiastiche dedicate al servizio di Dio s'astengano da simili attioni, et essercitii, dall'altra non hanno per bene che in questa nè in altre cose simili, ella si vaglia di censure, ho pensato d'ordine delle S. L. I. avvisarne V. S. R. affinchè in conformità del senso loro, si contenti di levare le censure imposte, valendosi d'altre pene ad arbitrio suo, con quella prudenza et circospettione che saprà usare V. S. Revma.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 6 b].

1547.

S. C. Ep. et Reg., *Lisbonen.*, 22 ian. 1596.²

Non si può levar alli superiori delle religioni la facoltà ch'hanno molti d'essi dalla Sede Apostolica o in virtù delle loro constitutioni aprovate da essa di mandar fuori l'incorregibili, però non potendosi dir che uno sia incorregibile se non doppo haver commesso diversi eccessi, et gravi, de quali non habbi mai voluto emendarsi, nè far la penitenza che per essi li sia ingionta, q. m. S. I. dicono esser bene che V. S. ammonisca li superiori di coteste religioni che avvertino di non licentiar alcuno se non con le debite solennità, et conditioni che si ricercano, informandosi ancora se per sorte ve ne fosse alcuno che sin hora habbi fatto senza la debita facoltà, o senza la forma conveniente per poter provvedere opportunamente. In oltre dicono non esser bene nè lodevole il stile che V. S. scrive usarsi in cotesto regno d'alcuni vescovi, li quali subito che li compare inanzi alcuno de sudetti regolari cacciati come incorregibili li danno la beretta da prete secolare, et l'impiegano nel servizio delle chiese, et ancor per la cura d'anime, perchè questi tali non devono essere ammessi a simili funtioni senza dispensa apostolica, come quelli che s'hanno da tener per sospesi dall'essecutione degl'ordini; però V. S. avisi, et ammonisca li vescovi che avertano di non valersi in modo alcuno di simili per funtioni ecclesiastiche senza facoltà della Sede Apostolica, che tal è la mente di questa Sacra Cong. et ci avisi del seguito per poter dar a questo inconveniente più efficace provvisione se sarà bisogno.

[Reg. - Mon. 1596, p. 12 b].

¹ Al Vescovo di Aggubbio.

² Al Vice Legato di Lisbona.

1548.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 31 ian. 1596.¹

Doverà V. S. visitare la clausura delle monache sottoposte a superiori regolari con l'intervento de suoi superiori, i quali se per avventura ricusaranno di venirvi, dicono q. m. S. I. che V. S. glielo comandi, astringendoli anco a questo, se sarà bisogno, per via di censure et altre pene, et stando loro tuttavia renitenti, ne dii avviso quà, che ne si piglierà la provisione conveniente.

[Reg. - Mon. 1596, p. 13 b].

1549.

S. C. Ep. et Reg., *Lauden.*, 6 mart. 1596.²

In nome de superiori regolari di coteste monache di S. Chiara è stato esposto a q. m. S. I. che voi pretendete d'impiegar le limosine dotali di quelle ch'entrano a gusto vostro, et che non volete lasciarne la cura, et pensiero alle monache, et agenti loro, però le SS. loro Illme dicono, che mentre l'impiego si faccia in censi, o beni stabili sicuri, et di conveniente reddito, non dovete cercar altro, così dovete far et eseguir senza dar occasione ad alcuno di ricorrere di nuovo quà per tal causa.

[Reg. - Mon. 1596, p. 30 a].

1550.

S. C. Ep. et Reg., *Toletana*, 22 apr. 1596.³

Nulli dubium esse potest, quin confessarii omnes etiam regulares quomodocumque exempti etiam alias admissi et probati ad saecularium confessiones audiendas possint per ordinarium successorem examinari, et si minus idonei ad munus ipsum obeundum reperti fuerint, reprobari et prohiberi ne in ea deinceps se exercent, sic enim saepius Sacra Congregatio Illmorum Dominorum Cardinalium causis episcoporum et regularium praefecta, super hoc consulta respondit. Propterea poterit D. Tua huiusmodi confessarios etiam regulares et alias per bonae mem. Cardinalem istius ecclesiae archiepiscopum admissos et probatos examinare, et si inhabiles reperti fuerint, aut se iterum examini subiicere recusaverint, eisdem munus hoc confessiones audiendi interdicere. Quod vero ad concionatores attinet, clarum pariter est neminem etiam regularem et alias probatum posse in sui ordinis ecclesiis sine ordinarii benedictione et in aliis absque eiusdem licentia concionari.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 34 b].

¹ Al Vescovo di Como.

² Al Vicario di Lodi.

³ Vicario Toletano.

1551.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 15 maii 1596.¹

Questi miei Signori Illmi hanno considerato maturamente quello che in nome di V. S. et di cotesti notari del foro secolare è stato dedotto intorno agl'istromenti che sogliono rogarsi per le cose de monasteri in materia delle limosine dotali, et per ovviar alli disordini che V. S. prudentemente ha ricordato esser seguiti fin'hora et insieme levar l'occasione ad essi notari di dolersi, hanno le SS. L. I. risoluto che V. S. si lasci intender et dia ordine come et in che modo habbiano da fare i sodetti depositi et impieghi sotto pena di nullità, et che nissuna sia accettata all'habito, et molto meno alla professione monacale se prima non sarà presentato nel tribunale di V. S. istromento autentico del deposito et impiego della limosina dotale dalli parenti della monacanda, perchè se sarà fatto nella forma prescritta da lei, bene, altramente non ammetter la monacanda, che così si osserva in alcune altre città et vescovati principali d'Italia. Et con questo V. S. doverà levar la prohibitionem fatta alli detti notari.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 39 b].

1552.

S. C. Ep. et Reg., 21 maii 1596.²

Q. M. S. I. hanno veduto quello che V. S. ha ricercato intorno al governo di coteste sue monache, et hanno risoluto ch'ella non debba in modo alcuno erigere novo monasterio di monache senza particolar licenza, et facoltà di Nostro Signore o di questa Sacra Cong., la quale non sole concederla se prima non s'assicura il reddito certo per la sustentatione almento di dodici monache, et che si perfettioni la clausura del monastero. Quanto all'admettere in monasterii figliole per educatione bene ha fatto V. S. a non concederlo senza licenza di quà, et così dovrà osservare per l'avvenire, et se cotesta comunità desidera haver l'assolutione generale che V. S. scrive potrà dar ordine ad alcuno quà che la soleciti in Dataria perchè le sarà concessa.

[Reg. - Mon. 1596, p. 61 b].

1553.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 25 iun. 1596.³

Se ben fu scritto a V. S. che nel visitar la clausura de monasterii di monache soggette a regolari, la vedesse d'haver seco alcuni de superiori regolari per maggior facilità della fontione,⁴ non hanno perciò q. m. S. I. inteso

¹ Al Vescovo di Aggubbio.

² Al Vescovo di Scala.

³ Al Vescovo di Como.

⁴ Cf. N. 1548.

che V. S. non possa visitar da se senza la presenza et assistenza d'essi regolari, però in occasione di simili visite faccia pur V. S. conforme all'ordine, et dichiarazione fatta dalla congregatione del Sacro Concilio di Trento perchè le SS. L. I. sentono il medesimo.

[Reg. - Mon. 1596, p. 71 b].

1554.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 2 iul. 1596.¹

Hanno saputo q. m. S. I. che così li monaci di S. Benedetto et Olivetani come li Canonici Lateranensi, et di S. Salvatore ricusano di convenir alle processioni pubbliche, et particolarmente a quella delle litanie et rogationi maggiori sotto pretesto che non siino obbligati a questo. Il che essendo chiaro et espressamente contro il decreto del Sacro Concilio di Trento alla sess. 25, *de regul.*, c. 13, le Signorie loro Illme dicono, et ordinano a V. S. che non constandoli di privilegio apostolico contrario, astringa li sudetti monaci, et canonici ad intervenire alla sudetta et altre processioni pubbliche, non ostante qualsivoglia ordine de loro superiori o consuetudine in contrario et tanto doverà V. S. eseguire particolarmente. Con che le prego dal Signore etc.

[Reg. - Mon. 1596, p. 77 a].

1555.

S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.*, 22 iul. 1596.²

Costando a V. S. che le due capelle, nelle quali è provisto Giov. Battista Pugliasca in S. Maria delle vigne, siano puri legati pii e non erette in titolo, dicono q. m. S. I. che V. S. permetta che le goda liberamente non ostante che siano sub eodem tecto ogni volta che non habbia altra causa in contrario, che in tal caso potrà sopraseder, et avvisare.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 61 a].

1556.

S. C. Ep. et Reg., *Tropien.*, 22 iul. 1596.³

Se bene q. m. S. I. non hanno havuto per bene che V. S. habbia permesso che in occasione di benedir la monaca che scrive dal monastero di S. Chiara, tutte l'altre monache siano uscite nella chiesa esteriore, contuttociò si contentano che la si faccia assolvere dal confessor suo dalla censura con penitenza salutare, et caso che poi per questa causa la fosse incorsa in qualche

¹ Al Vescovo di Ferrara.

² All'Arcivescovo di Genova.

³ Al Vescovo di Tropea.

irregolarità di dispensarla, come in virtù di questa la dispensano, et le danno la facoltà di farsi assolvere, avvertendo per l'avvenire di non permettere simil trasgressione.

[Reg. - Mon. 1596, p. 84 a].

1557.

S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.*, 6 aug. 1596.¹

Questi miei Signori Illmi vista la relatione, che V. S. ha fatto delle imputationi date all'Archidiacono di Cassano et dello rinovare l'electione di Vicario fatta in persona di Giovanni (Erendozzo?), hanno risoluto, che V. S. deputi uno, che serva per Vicario per modo di provisione, proibendo al sudetto Archidiacono et all'eletto ultimamente di non intromettersi nell'uffitio in modo alcuno, con assolver a cautela ambedue dalle censure, se per questa causa si sono fulminate contro l'uno l'altro. E poi V. S. comanderà al Capitolo et Canonici, che debbano nel termine di giorni tre al più lungo far nuova electione d'un altro per Vicario, qual sia dottore, pratico et approvato per buono a tal carico da V. S., altramente sarà mandato uno di quà. Così piacerà a V. S. d'eseguire dandoci avviso nel seguito.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 67 a].

1558.

S. C. Ep. et Reg., *Melphien.*, 20 aug. 1596.²

Dall'informatione che V. S. ha mandato del seminario di Muro, si raccoglie la poca cura che fin hora ne ha tenuto il vescovo, del quale perchè similmente si ha poca speranza di diligenza nell'avvenire, questi miei S. I. hanno pensato di commetter tutto questo negotio a V. S. affinchè pigli tutte quelle provisioni per il buon governo di quel seminario che le saranno dettate dalla prudenza sua. Primieramente doverà procurare che il seminario sia governato da deputati ecclesiastici come comanda il Sacro Concilio di Trento,³ et che questi riconoscano li conti degli anni passati, et dalli disordini seguiti cavino li rimedi opportuni per il buon governo nell'avvenire. Poi non mancherà di far ordine espresso che gl'allievi del seminario non siano impiegati in altri essercitii che puramente ecclesiastici e concernenti lo studio delle lettere. Poi darà ordine che dentro il seminario risieda persona più grave et idonea per istruire li chierici nella pietà christiana et buoni costumi. Insomma la Sacra Congregatione rimette alla prudenza di V. S. et in virtù di questa le dà piena facoltà di stabilire tutte quelle regole et ordini che secondo lo stato et possibilità d'esso, ella giudi-

¹ All'Arcivescovo di Cosenza.

² Al Vescovo di Melfi.

³ Sess. XXIII, *de ref.*, c. 18.

cherà esser ispediente per il buon governo del seminario, a finchè se ne cavi il frutto che si pretende per servizio di quella chiesa. Non manchi V. S. d'abbracciare questo negotio con ogni caldezza d'affetto.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 71 a].

1559.

S. C. Ep. et Reg., *Aretina*, 4 sept. 1596.¹

S'intende che in cotesto monastero di monache della città, et sua diocese tanto governati da V. S. quanto da Regolari si sogliono ammettere all'habito monacale più di due sorelle in un medesimo monastero et perchè questo è contro l'ordine di questa Sacra Cong., hanno risoluto q. m. S. I. di darne aviso a V. S. aciochè avverta che nell'avvenire non se n'accettino più di due nell'istesso monastero senza speciale licenza di questa Sacra Cong. Sarà poi contenta V. S. d'amonir li regolari che hanno la cura, et governo di monasteri di monache che loro nè li confessori possano entrar nella clausura senza causa necessaria perochè non debbano entrarvi per aspergere il monastero et luoghi dentro la clausura il sabbato santo et altro tempo perchè questa è cosa che si può, et deva fare dalle monache, altrimenti incorreranno nella scomunica latae sententiae.

[Reg. - Mon. 1596, p. 105 a].

1560.

S. C. Ep. et Reg., *Nolana*, 5 nov. 1596.²

Per risposta della lettera di V. S. delli 4 del passato in materia dell'habito alle monacande, dicono q. m. S. I. ch'ella deve servare il solito di darlo al fenestrino dove si comunicano le monache, come anco nell'elettione dell'abbadesse non ostante quello che la scrive.

[Reg. - Mon. 1596, p. 122 a].

1561.

S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 5 nov. 1596.³

Circa la crate grande che si è ritrovata nella chiesa di S. Agnese, la mente della Congregatione è che si chiuda come anco la ruota et confessionale ritrovato nella stanza del confessore del monastero della Maddalena, perchè li confessionali devono stare in luogo chiaro aperto et patente, et non segreto, o vero oscuro, nè dove sogliono li confessori habitare, o ritirarsi per commo- dità, et bisogni loro; così non manchi d'ordinare che s'essequisca in tutti li monasteri tanto sogetti a lei, quanto a regolari.

[Reg. - Mon. 1596, p. 124 b].

¹ Al Vescovo di Arezzo.

² Al Vescovo di Nola.

³ Al Coadiutore di Bologna.

1562.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 15 nov. 1596.¹

Ex constitutionibus in synodo dioecessana per episcopum editis Sacra Congregatio infrascriptas moderari censuit ut sequitur:

I. Quoad distributiones quotidianas instituendas. Ut deductis iis quae specialiter relictas sunt pro missis, vel anniversariis, funeralibus aut aliis particularibus functionibus obeundis, reliquum in quotidianas distributiones convertatur, idemque fiat de tertia parte reddituum omnium praebendarum. Portio vero deficientium accrescat servientibus tantum pro rata servitii.

XII. Capitulum non acceptet novum onus missarum, aut anniversario- rum inconsulto Episcopo, cuius curae sit ne plus quam ferre possit, recipiat.

[Reg. Ep. (1) 1596/97, p. 89 b].

1563.

S. C. Ep. et Reg., *Cremonen.*, 3 febr. 1597.²

Al dubio ch'è stato proposto quà in nome di cotesti monasteri di monache se le limosine delle converse si devono depositar prima che siino ricevute nella clausura, et se si possano le monache prevalere d'esse liberamente senza impiegarle, hanno q. m. S. I. risoluto che si debba osservar quello che si fa delle limosine delle monache votate cioè che in effetto prima si debbano depositare, et seguita la professione impiegarle, così non mancate di far osservar adesso, et sempre, che tale è la mente delle S. L. Illme.

[Reg. Ep. (2) 1596/97, p. 20 a].

1564.

S. C. Ep. et Reg., *Ianuen. et Parmen.*, 12 febr. 1597.³

Se gli ordina far dichiarazione per decreto particolare nel prossimo Sinodo ed inculcare in visita, che a nessuno di qualsivoglia stato, o condizione sia lecito locare, investire, o in qualsivoglia altro modo concedere ad altri, beni devoluti alle Chiese, se ben soliti concedersi per il passato, se non colle debite solennità, o con quell'aumento, e vantaggio d'affitto, canone, o livello maggiore, che sia possibile, avuto riguardo allo stato presente, ed a quello, che per l'addietro se ne sia cavato, come vuole la ragione: sotto pena della nullità de'contratti ed altre imposte da'Sacri Canonici, e Costituzione Pontificie, contro quelli, che distraono beni di Chiese, o che l'acquistino senza

¹ Al Vescovo di Castellaneta.

² Al Vicario di Cremona.

³ All'Arcivescovo di Genova.

le debite solennità! Anzi che potendosi senza far molto strepito, si deve procurare di recuperare i beni già fatti migliori, e devoluti alla Chiesa, e poi concessi per l'istesso prezzo di prima, perchè queste convenzioni secondo la Rota sono nulle.

[Reg. Ep. 1597, p. 12 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 240].

1565.

S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 12 febr. 1597.¹

S'intende che Guglielmo, et Emiliano Emiliani appresso de quali fu depositata la limosina dotale d'una nipote loro ricevuta per monaca nel monastero di S. Nicolò Novello, ricusano di sborsar il danaro se ben la monaca già sia professa, et V. S. gl'habbi precettati a farlo, anzi che per differir maggiormente il pagamento habbino interposto appellatione dal decreto di V. S., però trattandosi di deposito, et di cosa dovuta per gl'alimenti della monaca, q. m. S. I. hanno risoluto che non essendovi altra difficoltà che questa dell'appellatione la debba in ogni modo astringer non ostante l'appellatione li sudetti depositarii a sborsar la somma, che devono per tale causa, che con questa se ne dà la facoltà necessaria a V. S.

[Reg. Ep. (2) 1596/97, p. 23 a].

1566.

S. C. Ep. et Reg., *Sarzanen.*, 3 iun. 1597.²

La Sacra Congregatione concede con questa a V. S. la facoltà che domanda d'assolver et dispensare con qualche penitenza salutare quel Berrezzi chierico d'ordini minori che vestito da soddiacono cantò l'epistola, se però è stato per ignoranza, com'ella scrive.

[Reg. Ep. 1597, p. 42 a].

1567.

S. C. Ep. et Reg., *Lauretana*, 18 iun. 1597.³

Vista la lettera di V. S. nel particolare d'Andrea Biasini, q. m. S. I. hanno havuto per bene la prohibitione fatta di non tener donne nella canonica. Ma perchè s'intende ch'ella ha dato licenza ad altri di tenerne, vogliono le Signorie loro Illme che si revochi, et che facia osservar inviolabilmente l'ordine fatto di non tenervi donne di sorte alcuna ne anco parenti in primo grado. Così doverà V. S. far et eseguire et darci avviso del seguito.

[Reg. Ep. 1597, p. 47 a].

¹ Al Vescovo di Lucca.

² Al Vescovo di Sarzana.

³ Al Vescovo di Loreto.

1568.

S. C. Ep. et Reg., *Brixien.*, 18 iun. 1597.¹

Hanno fatto esporre quà li Padri Domenicani che alcuni che hanno capelle di patronato nella chiesa loro, ricusano di restaurarle et ornarle conforme alle altre in occasione della rinovatione di tutta la chiesa. Però dicono q. m. S. I. che V. S. nel modo che le parerà più spedito costringa essi padroni a farlo prescrivendogli termine conveniente ad arbitrio di V. S. con comminatione di privarli delle ragioni loro et di concederle ad altri, come in caso di renitenza dopo havergli dato conveniente dilatione, si concede a V. S. facoltà di fare. Et del seguito ci dia avviso.

[Reg. Ep. 1597, p. 47 b].

1569.

S. C. Ep. et Reg., *Granaten.*, 25 iul. 1597.

Proposito suprascripto supplici libello Sacra Congregatio respondit quo ad primum caput, posse regulares ab eodem Archiepiscopo alias non examinatos nec probatos denuo examinari. Ad 2 et 3, debent, si ad confessiones audiendas admitti petierunt, probari in genere vel reici, nisi ex causa legitima aliud de consensu superiorum eorundem regularium fieri debere Archiepiscopus censuerit.

[Reg. Ep. 1597, p. 59 a].

1570.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 11 aug. 1597.²

Questi miei S. I. hanno veduto la dichiarazione che V. S. ha fatto sopra li due capi che le furono scritti, et restano sodisfatti nel particolare delli putti che hanno da servir alle messe private in mancamento et sussidio de chierici tonsurati, ma quanto al capo che ricercavano li canonici di poter servire per uno degl'altri canonici, dice la Congregatione che fuori del recitare le hore canoniche in choro, in tutte le altre fontioni che s'impongono vicendevolmente, anco di cantar messa, o di celebrarla privatamente possono li canonici servir et supplire all'obbligo loro per uno degl'altri canonici. Così piacerà a V. S. di far et eseguire.

[Reg. Ep. 1597, p. 66 a].

¹ Al Vescovo di Brescia.

² Al Vescovo di Aggubbio.

1571.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 24 nov. 1597.¹

Se V. S. avvisarà li casi particolari della violatione della clausura seguita nelli monasterii di monache della sua diocesi che lei ha da visitare, se li dà la facoltà necessaria per assolvere quelle che vi saranno incorse in censura, et non è parso a q. m. S. I. spediente concederla in generale per saper meglio aplicare la penitenza secondo la diversità dei casi.

[Reg. Ep. (2) 1596/97, p. 129 b].

1572.

S. C. Ep. et Reg., *Patavina*, 27 maii 1598.²

Questi miei S. I. hanno sentito con molto loro sodisfattione et honor di V. S. che nella città, et diocesi sua inanti li viceforanei si facciano congregationi di parrochi, et curati d'anime per trattar le cose concernenti l'offitio, et carico loro parochiale et l'essecutione delli decreti sinodali, et altri ordini di V. S. fatti per la medesima causa et perchè le Signorie loro Illme intendono ch'alcuni ch'hanno cura d'anime per essere regolari ricusano d'intervenire alle sudette congregationi, hanno risoluto, che in ogni modo loro ancora v'intervenghino per poter meglio, et più fruttuosamente essercitar l'offitio loro. Così V. S. lo farà sapere a loro, et alli suoi superiori regolari et bisognando li astringa a farlo con pene, et censure come li parerà che con questa se ne dà ampia facoltà.

[Reg. Ep. 1598, p. 22 b].

1573.

S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.*, 7 sept. 1598.³

È chiaro, massime per la dispositione del Sac. Concilio di Trento alla sess. XXII, cap. 8 et 9, che V. S. può, et deve visitare tutti gli hospedali, fraternite di laici, et altri luoghi pii di qualsivoglia sorte, ancorchè siano governati da laici, o eretti, et instituiti in chiese di regolari per riformare tutti gli altri, che possono essere introdotti, sì nelle cose concernenti il culto di Dio, et delle chiese, et oratorii loro, et altri essercitii spirituali, come nel governo, et administratione de'beni, et entrata temporale, et forma d'elettione di ministri, et ufficiali, et farci dar conto dell'entrate, et spese, massime per vedere se siano impiegate et fatte pia et santamente conforme all'intentione de'fondatori, et altri che vi habbino lasciati beni, et entrate. Però sarà debito di V. S. d'attenderli, astringendo li renitenti con pene, et censure conforme

¹ Al Vescovo di Camerino.² Al Vescovo di Padova.³ Al Vescovo di Tortona.

alli sacri canoni, alla dovuta obediencia, e trovandosi difficoltà di momento farcene relatione che di quà non si mancherà di darli gli aiuti opportuni.

[Reg. Ep. 1598, p. 44 b].

1574.

S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.*, 7 sept. 1598.¹

Li Regolari tutti sono obligati di convenire alle processioni pubbliche et particolarmente a quelle delle rogationi triduane, et del Santissimo Sacramento nel giorno della sua festa, se non mostrano haver privilegio particolare ottenuto doppo la publicatione del Sacro Concilio di Trento. Però se nella città o diocesi di V. S. alcuni saranno renitenti V. S. l'ammonisca et poi ne dia conto alla Sac. Congregatione che provvederà opportunamente acciocchè non manchino di far il debito loro.

Quanto all'espositione del Santissimo Sacramento non s'ha da fare se non per causa publica et grave; et se occorre qualche bisogno di persona particolare travagliata o inferma, che ricerchi per suo aiuto oratione publica al Santissimo Sacramento, non s'ha da esporre scoperto, ma con l'uscio del tabernacolo aperto, o al più stando nella pisside coperta col velo sopra, così oltre il conveniente numero de lumi, et assistenza de'sacerdoti doverà procurare V. S. che s'osservi non solo nelle chiese secolari, ma ancora in quelle de regolari.

[Reg. Ep. 1598, p. 44 b].

1575.

S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 3 febr. 1599.²

Veduti li capi proposti in nome di V. S. in questa Sacra Congregatione, s'è risoluto, che quanto al governo temporale delli monasteri di monache, V. S. possa valersi dell'opra di persone secolari però timorate di Dio, d'età matura, et prudenti da eleggersi ad arbitrio suo, che habbino cura et pensino di consigliare et indirizzare il governo, et maneggio delli beni et entrate temporali, che riescano bene et con vantaggio possibile dando però conto a V. S. di tutte le risoluzioni che faranno di momento. Delli confessori d'esse monache sta in arbitrio di V. S. l'eleggerli, mutandoli ogni due o al più tre anni, et assignandoli quella provisione, che havuto riguardo al stato et possibilità delli monasteri et qualità de'confessori la giudicherà conveniente.

[Reg. - Mon. 1599, p. 5 a].

¹ Al Vescovo di Tortona.² All'Arcivescovo di Bologna.

1576.

S. C. Ep. et Reg., *Lancianen.*, 24 mart. 1599.¹

S'intende, che V. S. si serve di due dei suoi Canonici per vicari et che loro con questo titolo vogliono la precedenza in Choro nelle processioni et altre fontioni et partecipare delle distributioni come Canonici; però non potendo il Vescovo havere quindi due Vicari generali, et questo s'è Canonico, che voglia servire come Canonico dovendo stare al luogo del suo canonicato, come più volte hanno risoluto in questa Sacra Congregatione, V. S. si contenti di rimediare nell'uno e nell'altro caso.

[Reg. Ep. 1599, p. 21 b].

1577.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 28 apr. 1599.²

È stato esposto quà che la Aladù et sorella di suor Innocentia Fioralla monaca in cotesto monastero di S. Elisabetta hanno animo di crearle un censo di 200 D.ti con questo che durante sua vita ne gode l'usufrutto, et doppo morte si dà a beneficio del monastero et intendendo che costà si dubiti se sia ciò lecito, q. m. S. I. m'hanno imposto ch'io facci sapere a V. S. come il negotio è buono et che però ne doverà lei procurare l'effetto con avvertir, che non si stipuli a favor della monaca in particolare ma del monastero, ordinando poi che per esso si riscuotino i censi, ma che dalla superiora con essi si provveda alle cose necessarie della sudetta monaca com'è ragionevole, così dunque eseguisca.

[Reg. - Mon. 1599, p. 36 b].

1578.

S. C. Ep. et Reg., *Tirasonen.*, 11 maii 1599.³

Il Parroco di S. Maria maggiore della città di Calateyud ha fatto esporre a q. m. S. I. della Sacra Congregatione, che vi intromettete a dar licenza a chi vi pare di poter ministrare nella detta sua Chiesa il sacramento del matrimonio senza sua licenza o consenso, il che sebene le SS. loro I. non hanno voluto credere per esser cosa non conveniente, non dimeno m'hanno ordinato, ch'io v'avertisca come fo per mezzo di questa che non vogliate in ciò attentare cosa alcuna quando non haviate cosa rilevante in contrario, nel qual caso avisarete.

[Reg. Ep. 1599, p. 45 b].

¹ All'Arcivescovo di Lanciano.² Al Vescovo di Camerino.³ Al Vescovo di Tirasona.

1579.

S. C. Ep. et Reg., *Iañuen.*, 25 maii 1599.¹

Da parte di cotesto Capitolo è stato esposto a q. m. S. I. che V. S. habbi fatto editto che nessun Prete possi tener in casa donne ancorchè parenti, lamentandosi che essendo loro poveri non possono tener servienti sopra di che le SS. loro I. m'hanno ordinato, ch'io commetta come fo con questa che considerata la qualità delle persone, e la penuria de'servienti in coteste parti debbia moderare il prefato editto, restringendolo alle persone sospette con usar prudenza e discretione in dar licenza a quelli nelli quali non possa cader sospetto alcuno; proceda però V. S. con charità, e con la debita circospittione in ciò per maggiore serv. e quieti del suo governo e N.S.

[Reg. Ep. 1599, p. 58 a].

1580.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 17 nov. 1599.²

Non hanno per bene q. m. S. I. che li confessori delle monache s'ingeriscono nel temporale di monasterii però intendendosi, che quello di S. Domenica di Noxia lo fa, hanno le S. loro I. risoluto che V. S. debba proibire et fare che rendi conto dell'amministrazione passata, così la dovrà fare et eseguire et insieme provvederà di nuovi confessori in luogo di quelli che havranno servito nel medesimo monastero più di tre anni continuati, avvertendo che per l'avvenire non stiano più di due, o tre anni, che così ha ordinato et comandato questa Sacra Congregatione doversi osservare in tutti li monasteri di monache inviolabilmente.

[Reg. - Mon. 1599, p. 106 a].

1581.

S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.*, 1 dec. 1599.³

Q. m. S. I. hanno per bene che quando V. S. vorrà entrare nella clausura di monache governate da Regolari, lo faccia sapere a'superiori loro o al confessore, così la sarà contenta di osservare per l'avvenire avvertendo che V. S. non può entrare nella clausura d'essi monasteri se non per visitare essa clausura, et le licenze che lei concederà per altri di entrare in casi di necessità et per parlare a monache, devono essere approvate et signate si vorranno farlo dalli medesimi superiori regolari ancora, conforme all'ordine generale dato, e così dovrà V. S. osservare et eseguire.

[Reg. - Mon. 1599, p. 110 b].

¹ All'Arcivescovo di Genova.² All'Arcivescovo di Messina.³ All'Arcivescovo di Genova.

1582.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 2 maii 1600.¹

Non possono nè devono li superiori regolari impedire che in atto de visita che V. S. vorrà et può fare ogn'anno et più spesso se vi sarà causa necessaria et urgente, non entri nelli monasterii di monache governate da loro per visitar la clausura di dentro in tutte le parti d'essa et anco usare tutte le diligenze che li parerà che la clausura sia ben custodita; così V. S. li farà sapere et in ogni caso non lasci per oppositione et contradittioni loro d'essercitare l'ufficio et authorità sua conforme al Sacro Concilio di Trento,² dandoci aviso del seguito per poter, se sarà bisogno, reformare et gastigare chi havrà ardimento di contraporsi a questo ordine.

[Reg. - Mon. 1600, p. 35 a].

1583.

S. C. Ep. et Reg., *Bisinianen.*, 16 maii 1600.

S. C. negotiis Ep. et Reg. praeposita censuit ut infra:

Vicarius Episcopi praecedat Canonicos ac Dignitates etiam in Ecclesia, sed Episcopo praesente et stante in choro inter Canonicos extra sedem Pontificalem, assignatur Vicario alius locus conveniens. Vicario datur candelabra ac thus praebetur ante Canonicos ac Dignitates, exceptis iis, qui cum paramentis assistunt, Episcopo in sede Pontificali existente. Si tamen Vicarius erit etiam Canonicus, non poterit participare de distributionibus nisi habitu canonicali indutus in proprio loco et stallo Ecclesiasticis functionibus inserviat. Non potest, uti Vicarius, missas Conventuales aut Pontificales celebrare nec SS. Sacramentum aut sacras reliquias paratus in processionibus deferre nec aliis divinis officiis aut functionibus Eccles. se miscere, sed tantum praeesse ut omnia suo ordine fiant. Vicarius potest Canonicos ad Capitulum ex causa vocare.

[Reg. Ep. 1600, p. 53 a].

1584.

S. C. Ep. et Reg., *Sarzanen.*, 10 iul. 1600.³

È debito di V. S. provedere che li parrochi et curati d'anime ancorchè stiano in chiese regolari, et attendino a dar l'officio loro in ministrare li santi sacramenti; però se il rettore di Tavanza o altri della sua città, e diocese che hanno cura d'anime, mancaranno, V. S. proceda contra di loro conforme alli sacri canoni, non ostante l'essentione che pretendono per dipendere da

¹ Al Vescovo di Ferrara.² Sess. XXV, de regularibus, c. 5.³ Al Vescovo di Sarzana.

Regolari, perchè nelle cose concernenti la cura delle anime, li vescovi possono liberamente essercitare l'autorità et giurisdizione loro.

[Reg. Ep. 1600, p. 67 b].

1585.

S. C. Ep. et Reg., *Cusentina*, 24 iul. 1600.¹

Non veggono q. m. S. I. causa per la quale V. S. volendo non possa intervenir alle congregationi che fanno le confraternite anco di laici, particolarmente nell'elettione degli offitiali acciochè le cose passino con quiete, e conforme alle constitutioni et istituti loro; massime se lei, e gli antecessori suoi sono stati soliti d'intervenirvi, però V. S. deve mantener l'autorità e giurisdizione sua conforme a Sacri Canoni.

[Reg. Ep. 1600, p. 73 a].

1586.

S. C. Ep. et Reg., decr. 16 oct. 1600.

Ad tollendas ambiguitates et controversias iurisdictionales quae inter appellationem et prioris instantiae iudices, non sine partium dispendio cursusque iustitiae impedimento et saepe cum scandalo oriuntur, Sacra Congregatio Causis Episcoporum praeposita, facta prius relatione SSmo D. N. Clementi Papae VIII, ac de Sanctitatis Suae mandato vivae vocis oraculo desuper habito, in hunc qui sequitur modum ab omnibus ad quos spectat in posterum fieri ac servari debere mandavit et mandat.

1. Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, aut Patriarchae in suffraganeos, eorumque subditos non iudicent, nisi in casibus a iure expressis.

2. Idem nec alii superiores etiam Nuntii, vel Legati a latere specificam facultatem maiorem non habentes, Causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Iudicum pendentes ad se non advocent, nisi per viam legitimae appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur, tuncque appellantes ab inferiorum iurisdictionibus quoad alias Causas se eximere non possint.

3. Appellationes numquam recipiantur, nisi per publica documenta quae realiter exhibeantur, prius constiterit, appellationem a sententia diffinitiva, vel habente vim diffinitivae, aut a gravamine, quod per diffinitivam Sententiam reparari non possit in Casibus a iure non prohibitis, per legitimam personam et intra debita tempora fuisse interpositam ac prosequutam.

4. Nec dum Causae coram inferioribus iudicibus pendent, ante diffinitivam sententiam, vel vim diffinitivae habentem de gravamine illato superiores cognoscere valeant, licet citra praeiudicium cursus causarum se id facere contestentur, nec ad hunc effectum liceat eis inhibere, aut simpliciter mandare, ut ipsis copia processus transmittatur, etiam expensis appellantis.

¹ All'Arcivescovo di Cosenza.

5. Inhibitiones post appellationem, sicut praemittitur, receptam, non concedantur, nisi cum inscriptione tenoris sententiae aut decreti diffinitivi, aut vim diffinitivi habentis, vel damnum per diffinitivam irreparabile continentis, alias inhibitiones, et processus et inde sequuta quaecumque sint ipso iure nulla, eisque impune non parere liceat.

6. Si appellans asserat Sententiae aut appellationis exemplum authenticum culpa iudicis a quo, vel actuarii habere non posse, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibito concedenda, sed eis tantum, ad quos pertinet, iniungi poterit, ut soluta condigna mercede, actorum exemplum authenticum appellanti intra brevem aliquem competentem terminum tradatur. Caveat tamen Iudex a quo, ne si vere appellatum fuerit in casu appellabili, interim aliquid in praeiudicium appellantis attentet, et si per actum publicum, aut per testium depositiones constiterit acta denegari appellanti, tunc mandato tradendi acta possit iudex appellationis adiicere, ne interim aliquid novi contra appellantem attentetur.

7. Ab executione decretorum S. Concilii Tridentini aut visitationis Apostolicae appellationes a Metropolitanis non recipiantur, nec si Episcopi virtute eiusdem Sacri Concilii procedant ut Sedis Apostolicae delegati in Causis, quae sub eorum iurisdictione ordinaria non comprehenduntur, salva tamen in hoc casu Legatorum et Nuntiorum Apostolicorum auctoritate.

8. In causis vero visitationis ordinariarum aut correctionis morum, quoad effectum devolutivum tantum admittantur, nisi de gravamine per diffinitivam irreparabili agatur, vel cum visitor citata parte et adhibita causae cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit etiam quoad effectum suspensivum.

9. Cum a gravamine quod per diffinitivam reparari nequit, ut indebitae carcerationis vel torturae aut excommunicationis etiam comminatae appellatur, non nisi visis actis ex quibus evidenter appareat de gravamine, appellatio admittatur, aut inhibito, vel provisio aliqua concedatur.

10. Causa appellationis pendente, appellans in eodem quo reperitur Carcere permanebit, quoad Iudex ad quem appellatum est, visis actis et causa cognita aliter decreverit, et tunc si a Iudicis ad quem decreto vim diffinitivae habente fuerit appellatum, nihil mandare aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

11. Acta originalia processuum primae instantiae ad Iudicem appellationis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa et suspicio incidat, quae iudicialiter obiciatur; et tunc terminata causa remittenda sunt ad Ordinarium, ut in suo Archivio conserventur.

12. Censura ecclesiastica in appellantem prolata relaxari, aut nulla declarari per Iudicem appellationis non possit nisi auditis partibus, et causa cognita; tuncque si constiterit eam iustam esse, ad iudicem qui excommunicavit, appellans remittendus est ut ab ipso iuxta sacros Canones beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debitamque emendationem praestiterit, obtineat: si vero iniustam esse clare appareat, superior absolutionem impendat; si dubitetur, honestius est ut ad excommunicatorem intra brevem aliquem

competentem terminum eidem praefigendum absolvendus remittatur, licet etiam superior hoc casu idipsum per se praestare iure possit.

13. Absolutio ad cautelam non nisi cum, parte citata, et visis actis, dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolatae, vel a iure si occurrat dubium facti vel probabile dubium iuris concedenda erit; tuncque ad tempus breve cum reincidentia, et praestita per excommunicatum cautione de stando iuri et parendo mandatis Ecclesiae tantum, et si iuxta formam a iure praescriptam apparebit, quem ob manifestam offensam excommunicatum fuisse, debitam etiam satisfactionem praestare, et si ob contumaciam manifestam expensas pariter satisfacere, et cavere de iudicio sisti coram excommunicatore quis tenebitur, priusquam ad cautelam absolvatur.

14. A sententia etiam diffinitiva contra verum contumacem prolata appellatio non recipiatur nec inhibito, aut alia quaevis provisio, quamdiu appellans in huiusmodi vera contumacia perstiterit, concedatur.

[Reg. Ep. 1600, p. 109 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 18-21].

1587.

S. C. Ep. et Reg., *Ceriniolen.*, 30 oct. 1600.¹

Veduto quello che scrivete per informationi del contenuto nel memoriale che già fu sporto a nome di cotesto vostro capitolo, e clero per conto di locar beni d'esso capitolo a particolare del clero, q. m. S. I. si sono contentati che non trovandosi altri che vogliano prendere essi beni con la pensione e fitto solito, possa il Capitolo locarli anco a particolari del clero che siano per far miglior conditione d'altri, purchè la locatione non passi li tre anni, e con che non possano li conduttori ritener parte alcuna del fitto sotto pretesto di credito di servitio alla chiesa, o d'altro, ma pagar intieramente al camerlingo, o depositione commune del capitolo, dal quale poi habbino da ricever quello che sarà dovuto; così potrete informarvi e poi risolvere come sopra.

[Reg. Ep. 1600, p. 118 a].

1588.

S. C. Ep. et Reg., *Oritana*, 21 nov. 1600.²

Le dimissorie *non expirant per mortem concedentis*; quando però V. S. non abbia altra difficoltà nell'ammettere la dimissoria fatta dal Vescovo di Oria di buo: mem: a Donato Marino per ordinarsi, questi miei Illmi Signori hanno voluto, che io le dica, che in ciò non abbia scrupolo, ma che può ordinarlo mentre nel resto abbia le qualità requisite da Sacri Canonici, e Concilio di Trento. E me le offro di cuore.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 14 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 232].

¹ All'Arciprete di Cirignola.

² All'Arcivescovo di Taranto.

1589.

S. C. Ep. et Reg., *Ostien.*, 21 nov. 1600.

Sacra Congregatio Illmorum, et Rmorum D. D. S. R. E. Cardinalium super negociis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium in causa inter Communitatem Coranam, et Illustrissimum Cardinalem Episcopum Ostiensem vertente super praesentatione, ac nominatione Praedicatoris, censuit licere Communitati Coranae praesentare, ac nominare Praedictorem iuxta solitum, dummodo eadem Communitas de suo eidem Praedicatori sic nominato subministret solitas expensas, ac solitam eleemosynam, ipsum vero Praedictorem sic a Communitate nominatum antequam solitas suas conciones inchoet, tam in Collegiata Ecclesia oppidi Corani, quam in Ecclesia Sanctae Olivae impetrare debere ab Illmo Episcopo, aut eius Vicario lectionem praedicandi, sive is sit Regularis Ordinis Sancti Francisci, sive etiam Ordinis Sancti Augustini. Non tamen licere Illmo Episcopo, aut eius Vicario Praedictorem a Communitate nominatum sine iusta causa recusare, et ubi praedicator nominatus fuerit iusta causa recusatus licitum fore eidem Communitati alium idoneum nominare. Si vero Fratres S. Augustini, aut S. Francisci voluerint ipsi absque aliqua Communitatis nominatione deputare aliquando Praedictores, ut Conciones habeant in suorum Ordinum Ecclesiis respective, censuit eadem Sac. Congregatio posse hos Praedictores a suis Superioribus deputatos in dictis Ecclesiis suorum Ordinum praedicare, si prius ab Illmo Episcopo, aut eius Vicario obtinuerint Benedictionem iuxta decretum Sacrosancti Concilii Tridentini.¹

[Reg. Ep. 1600/01, p. 12 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 231, 232].

1590.

S. C. Ep. et Reg., *Abellinen.*, 29 nov. 1600.²

Il Capitolo di Avellino si duole appresso questa S. Congregazione che succedendo la morte di qualche Canonico se bene li frutti de' Canonici consistono tutti in distribuzioni quotidiane, siano tuttavia molestati da sotto-collettori, che le pretendono come frutti pendenti, e perchè le distribuzioni si devono solamente a quelli, che servono, e intervengono al servizio della Chiesa, questi miei Illmi Signori mi hanno ordinato, che ne preghi V. S. a provvedere come meglio parerà alla prudenza Sua persuadendosi, ch'Ella non sia in modo alcuno per tollerare un abuso tale in pregiudizio di quelli a quali in caso simile si accrescono le distribuzioni, e il Sig. le doni ogni consolazione.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 19 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 232].

¹ Sess. V, *de ref.*, c. 2; sess. XXIV, *de ref.*, c. 4.
² Al Nunzio di Napoli.

1591.

S. C. Ep. et Reg., *Brundusina*, 29 nov. 1600.¹

Essendo stato dato l'ordine che V. S. vedrà dell'alligata copia della lettera scritta sotto li 7 d'Agosto 1594 all'Arcivescovo suo predecessore, V. S. non haveva da far difficoltà nell'eseguirlo, poichè era diretto « dignitati » et non personae; con tutto ciò questi miei Illmi Sig. per maggior sua sodisfazione dichiarano in virtù di questa, ch'ella possa eseguire il medesimo ordine, et sotto l'istesse condizioni contenute nella suddetta lettera, et così V. S. senza havervi più scrupolo potrà fare. Et Dio la contenti.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 16 b].

1592.

S. C. Ep. et Reg., *Oritana*, 29 nov. 1600.²

È stato più volte risoluto, che Sede vacante non sia lecito al Capitolo di far novità alcuna sopra i beni, e rendite, che appartengono al Vescovo, e intendendosi, che cotesto Capitolo, o parte di Esso tratta di affittare la Mastrod'attia, e di fare alcune altre novità in simili materie, questi miei Illmi Signori vogliono che in virtù di questa mia Voi gli lo proibiate, nè permettiate che s'innovi cosa alcuna. Così eseguite, e state sano.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 15 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 233].

1593.

S. C. Ep. et Reg., *Abellinen.*, 5 dec. 1600.³

Quando il Canonico Gio. Angelo Gabasso sia stato liberato, e assoluto dalle imputazioni criminali per le quali è stato carcerato ad istanza di altri, questi miei Illmi Signori m'hanno ordinato che io vi dica, che li facciate pagare le distribuzioni quotidiane per il tempo che è stato carcerato, siccome è stato risoluto più volte in simili casi. Non mancherete dunque di così eseguire, e conservatevi sano.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 22 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 233].

1594.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 5 dec. 1600.⁴

Poichè il delitto del Trimarchi Laico è come V. S. scrive *mixti fori*, e il Giudice Laico ha prevenuto nella cattura, ella potrà lasciare, che quel Tribunale tiri innanzi la causa come le piace, senza ingerirsene Lei, non

¹ All'Arcivescovo di Brindisi.

² Al Vicario d'Oria.

³ Al Vicario di Avellino.

⁴ All'Arcivescovo di Messina.

dovendo manco darli il processo fabricato nel suo Foro. Così hanno risoluto questi miei Signori Illmi, che io le dica, e Dio le doni ogni consolazione.
[Reg. Ep. 1600/01, p. 23 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 233].

1595.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana*, 12 dec. 1600.¹

Non piace a q. m. S. I. che V. S. col dar licenza alle monache di ricevere zitelle all'habito con dote minore del solito, benchè lo faccia sotto conditione del beneplacito di questa Congregatione, faciliti tanto questa strada, che dia occasione di danno alli monasterii et di prevertire gl'ordini già dati. L'avvertiscono però a guardarsene per l'avvenire.

[Reg. – Mon. 1600/01, p. 14 b].

1596.

S. C. Ep. et Reg., 9 ian. 1601.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotiis, et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, iustis et gravibus causis id exigentibus, ac de Sanctissimi D. N. Clementis PP. VIII speciali mandato, vivae vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus tam secularibus, quam Regularibus per universam Italiam extra Urbem degentibus, ad confessiones audiendas probatis quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, Militarium, aut Congregationum, etiam Societatis Iesu, et generaliter quarumcunque aliarum, quovis nomine nuncupentur, iubet, et praecipit, ne quis eorum sub praetextu privilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel specificè scripto, aut vivae vocis oraculo, vel per communicationem a Sede Apostolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegiis, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus secularium, aut singularibus personis, seu alias quomodocumque, sub quibusvis tenoribus, formis et clausulis etiam derogatoriis derogatoriis, ad cuiusvis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum, alicui cuiusvis status, gradus et conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticae, quam secularis, etiam Regiae, vel Imperialis, ab ullo ex Casibus clare, vel dubie in Bulla die Coenae Domini legi solita, contentis, vel aliis quomodocumque, Sedi Apostolicae reservatis, aut in futurum per Sanctitatem Suam, eiusve Successores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reservandis, nec etiam a Casibus, quos Ordinarii locorum hactenus reservarunt, vel in posterum sibi reservabunt, nullo casu etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum nova, et speciali Sanctitatis Suae, aut Successorum suorum, vel Ordinariorum, quoad Casus ab ipsis tantum reservados, respective, impetrata in scriptis licentia, Ordinariis locorum exhibenda,

¹ All'Arcivescovo di Palermo.

absolutionis beneficium de caetero impendere audeat, vel praesumat: sed cum opus fuerit poenitentes ad Superiores, legitimosque Iudices suos accedere consulant, sub poena contrafacientibus tam Regularibus, quam secularibus excommunicationis, privationis officiorum, et dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confessiones, et ad quaecumque officia praelaturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto, absque ulla alia declaratione incurrenda. Super quibus a nemine, nisi a Romano Pontefice habilitatio, dispensatio, aut absolutio praeterquam in mortis articulo, possit impertiri: Sanctitas enim Sua (quatenus opus sit) facultates, et concessionem ipsas in hac parte uti cassas, et irritas haberi de caetero voluit, et vult, non obstantibus quibuscumque.

Praeterea noverint poenitentes, absolutionem, si quam obtinebunt contra huiusmodi prohibitionem, esse nullam, nulliusque roboris, et momenti.

Et ne locorum Ordinarii, quibus ius hoc reservandorum Casuum competit, plurimum, quam opus sit, reservatione, subditis, aut Confessariis in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes, ut paucos, eosque tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem, pro cuiusvis Dioecesis statu, et qualitate necessario reservandos esse iudicaverint, reservent.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 57 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 15-17].

1597.

S. C. Ep. et Reg., *Bovinen.*, 9 ian. 1601.

È stato più volte ordinato, che li Capitoli Sede Vacante avessero eleggere i Vicarii Dottori, e intendendosi, che costì sia stato preferito il Decano, che non è graduato, all'Archidiacono Dottore, questi miei Ill.mi Sign. hanno risoluto, che si osservi quanto altre volte è stato dichiarato, e deputate perciò Vicario l'Archidiacono facendo capace il Decano, che a lui non tocca questo carico. Così eseguirete senza altro, e Dio vi contenti.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 49. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 234, 235].

1598.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis B. M. V. de Mercede*, 9 ian. 1601.¹

Non è parso bene a q. I. m. S. di conceder a F. Francesco d'Escobar dell'ordine della P. V. licenza com'egli domandava di poter ricevere per sussidio della vecchiezza et infermità sua cinquanta ducati l'anno assegnatili da un suo parente, ma si sono ben contentati ch'io lo raccomandassi efficacemente, come faccio, alla P. V. acciochè il monastero quando riceva li sodetti cinquanta scudi l'anno, li dia quella sovventione che alla charità sua et degl'altri supe-

¹ Al Vicario Generale di Mercede.

riori parerà conveniente et opportuna al suo bisogno per l'infermità ma senza assegnamento di tempo, nè di quantità certa, convenendo che riconosca il tutto da superiori. Nel che sapendo le S. L. I. che la P. V. lo tratterà con paterno affetto senza pericolo di farlo proprietario, non hanno altro che ricordarle se non rimettersi alla pietà e prudenza sua et io per fine me le raccomando.

[Reg. - Mon. 1600/01, p. 25 b].

1599.

S. C. Ep. et Reg., *Oriolen.*, 9 ian. 1601.¹

Sacrae Congregationi non videtur concedendum quod liceat mutare haec statuta cum petant ea confirmari a Sanctissimo Domino Nostro. Non enim convenit quod possint postea mutare ea quae haec Sancta Sedes confirmaverit. Quatenus vero petunt sibi licere nova statuta condere, addendum videtur: licita tamen, et honesta ac Sac. Canon. Sacroque Concil. Tridentino non adversantia.

Eidem Congregationi videtur corrigendum quod dicitur de solutione decem dracmarum pro ingressu, et reducendum iuxta declarationem in hac materia factam a Congregatione Concilii, ut scilicet receptus in confraternitatem intra mensem si solvendo sit, debeat elargiri eam summam in usus pios convertendam.

Item videtur cassandum et tollendum quod dicitur de solutione faciendi pro sepultura, quia cum symoniam sapiat, confirmari non potest.

Referente Illmo D. Card. Platto Sacrae Cong. videtur si S. D. N. placuerit suprascripta statuta correcta et emendata ut in margine confirmari posse.

[Reg. - Mon. 1600/01, p. 25 b].

1600.

S. C. Ep. et Reg., *Urbevetana*, 29 ian. 1601.²

(Si comunica) a nome della Congregatione che non possano le monache nè i loro superiori disporre delle doti ordinarie, nè duplicare senza espressa licenza della medema Congregatione et col consenso, et saputa di V. S. Illma onde ella si compiacerà d'ordinare che così sia eseguito, dando poi avviso del seguito.

[Reg. - Mon. 1600/01, p. 37 a].

¹ Decreto per la chiesa et confratri di SS. Pietro e Paolo nella cathedrale in Oriola.
² Al Sig. Cardinal Simoncello, Orvieto.

1601.

S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina*, 5 febr. 1601.¹

Le commissioni, et ispeditioni, che di quà sono state dirette al Vicario senza espressione del nome particolare della persona, potranno esser eseguite ancor da voi, mentre continuerete nel medesimo ufficio di Vicario; et così potrete osservare. Et state sano.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 71 b].

1602.

S. C. Ep. et Reg., *Viglevanen.*, 12 mart. 1601.²

Avisando il Vicario di V. S. che li regolari di Vigevano pretendono di non intervenire alla processione delle rogationi sotto pretesto del Sacro Concilio di Trento,³ dove parla delle processioni generali non comprenda queste. Et perchè è stato dichiarato più volte che sotto le processioni generali vengono ancora comprese quelle delle rogationi, V. S. lo potrà far intimare alli medesimi Regolari et astringerli ancora con li debiti mezzi della giustizia a intervenirci, non ostante qualsivoglia altro uso in contrario. Così mi hanno ordinato questi miei S. I. ch'io le scriva, et le prego ogni bene.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 96 b].

1603.

S. C. Ep. et Reg., *Lauden.*, 20 mart. 1601.⁴

Pare a questi miei Illmi Signori che si debba haver consideratione, che mentre gli esaminatori di cotesta diocese sono occupati negli esami di concorsi, e dell'ordinationi, non vengano a perdere le distributioni quotidiane, et intendendosi che il medesimo si osserva a Milano, V. S. ancor potrà introdurlo nella sua chiesa per il tempo però solo che essi esaminatori serviranno attualmente in questo servizio, avvertendo però che si facciano simili esami a hore che non impediscano si non quanto manco si può i divini uffitii. Et Dio le assista sempre con la sua santa gratia, et me le raccomando.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 102 b].

¹ Al Vicario Capitolare di Cirenza.

² Al Vescovo di Vigevano.

³ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 13.

⁴ Al Vescovo di Lodi.

1604.

S. C. Ep. et Reg., *Reatina*, 19 iun. 1601.¹

Se le zitelle che si trovano nel monasterio di Santa Lucia, non hanno volontà di farsi monache, conviene che voi stiate molto ben avvertito che non siano violentate, ma che la volontà loro resti libera conforme al Sacro Concilio di Trento² et alli Sacri Canon. E volendo uscire, sarà conveniente che siano restituite alli loro padri le doti che havevano pagato a quest'effetto sodisfacendo però al monasterio degl'alimenti per il tempo ch'esse vi sono state. Et essendo proibito dal Sacro Concilio,³ come sapete, che queste doti non si possano pagar inanzi la professione, non hanno le monache potuto riceverle per alimentarne le zitelle senz'altra provisione. Onde voi non mancherete di provedervi, come sarà di giustitia, osservando il medesimo nel caso di Diamira Mazzatelli che chiede al monasterio di S. Scolastica li 200 scudi perchè havessero a servir di dote ad una sua nipote.

[Reg. - Mon. 1600/01, p. 69 b].

1605.

S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 16 iul. 1601.⁴

Li Monaci Cassinensi della Cava sono ricorsi alla Sacra Congregatione per occasione della lettera che fu scritta a V. S. sotto li 2 di Maggio del presente anno intorno la chiesa parrocchiale di Santa Maria di donne dentro cotesta città, pretendendo essi, che havendo quel monastero della Cava territorio separato, et giurisdizione quasi episcopale, il Concilio di Trento, c. 7, sess. 7, *de reform.*, et c. 11, sess. 25, *de regul.*, non habbia luogo nelle loro parrocchie come totalmente essenti dall'Ordinario et che perciò siano stati aggravati con la suddetta lettera facendo istanza per la revocatione. Et essendo stato maturamente discusso il negotio nella Sacra Congregatione, questi Illmi miei Signori sono venuti in parere, che essendo questa chiesa di Santa Maria di donne fuori del territorio del monastero et dentro la diocesi di V. S., debba restare in ogni modo soggetta alla giurisdizione, visita, e correctione dell'Ordinario, et che si debba deputare il capellano praevis examine, et eiusdem Ordinarii consensu conforme alli suddetti decreti del Concilio, et in questo capo le S. L. I. non hanno voluto alterare l'ordine, che fu dato a lei, ma li è piaciuto soltanto ch'io scriva a V. S. da parte loro, che lasci deputare alli monaci il capellano, et costituirli quella provisione, che parerà a loro, non s'ingerendo in questo, nè in altro, più oltre di quello, che le concede il Concilio, come si contenterà di eseguire, et Dio le conceda la sua santa gratia.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 173 b].

¹ Al Vicario di Rieti.² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 17.³ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 3.⁴ All'Arcivescovo di Salerno.

1606.

S. C. Ep. et Reg., *Alerien.*, 6 aug. 1601.¹

Si bene V. S. potesse da se stessa sapere da sacri canon, et da Concilii la resolutione dei dubii, che ha mandato, si sono nondimeno compiaciuti q. I. m. S., ch'io le dica, che nella precedenza tra canonici eiusdem ordinis, si deve attendere il tempo, che sono stati provisti dei canonicati, et non quel degli ordini...

[Reg. Ep. 1600/01, p. 185 a].

1607.

S. C. Ep. et Reg., *Lauden.*, 20 aug. 1601.²

Ancorchè altre volte sieno state sopite da questa S. Congregatione molte differenze nate fra li Parochi e Confraternite di cotesta Città, non sono però bastate le dichiarazioni fatte a proibire, che non siano nate fra di loro nuove difficoltà, e nuovi motivi, per il che essendosi ora trattato ancor di questi maturamente nella medesima Congregatione è stato risoluto appresso le dichiarazioni già fatte, le quali non si rinvocano in dubbio, che li Parochi possino intervenire nella Sepoltura di quelli, che si seppelliscono nelle Chiese delle Confraternite, ancorchè li defonti non siano della Parochia del Paroco del distretto del quale è situata la Chiesa della Confraternita, e così si deve osservare conforme all'ordine della Congregatione sin dall'anno 1593, che il Paroco non debba condurre in sua compagnia se non li Preti, che dimanderanno quelli del morto. Ed intorno alle cere, ed altre elemosine del mortorio si osservi quello, che secondo il solito, e consuetudine si è osservato, e si osserva. Che li Confrati debbano chiamare il Paroco a cantare le Messe solenni, e portare il SSmo Sacramento, il qual volendo andare vada, e faccia l'ufficio gratis, e non andando lo facciano fare a loro Cappellani. E finalmente, che li Confrati avanti facciano processione o mettano fuori l'orazione delle 40 ore debbano dimandare licenza a V. S., o al suo Vicario in assenza sua, li quali ordini, siccome si sono particolarmente intesi il Prevosto di S. Maria Maddalena, e li Confrati di S. Defendente, e della Trinità, questi miei Illmi Signori ordinano con questa mia a V. S. che li faccia osservare tra di loro, e poi generalmente a tutti gl'altri senza replica, e il Signore le conceda la sua santa grazia.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 198 b. - Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 235, 236].¹ Al Vescovo di Aleria.² Al Vescovo di Lodi.

1608.

S. C. Ep. et Reg., *Neritonen.*, 20 aug. 1601.¹

Pretendendo cotesto Capitolo di essere in antico possesso di adunarsi senza licenza del Vescovo, nè vostra, siccome si osserva in molte altre Chiese, la Sacra Congregazione vi ordina in virtù di questa mia, che non dobbiate in modo alcuno sopra ciò far novità, ed avendo cosa rilevante in contrario ne diate avviso, e state sano.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 198 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 235].

1609.

S. C. Ep. et Reg., *Syracusana*, 20 aug. 1601.²

Intendendosi, che nella Chiesa, e Diocesi di Siragusa, al cui governo V. S. è destinata non è stato mai istituito Seminario conforme alli Decreti del Sacro Concilio di Trento,³ e che perciò la Disciplina Ecclesiastica ne viene a patire grandemente, la S. Congregazione ha risoluto di commettere a V. S., che quanto prima giunto in quella Città cominci a trattare questa erezione per istituire il Seminario secondo la disposizione del medesimo Concilio, e che ricerca particolarmente il bisogno della Diocesi, levando ogn'altro istituto fatto per modo di provizione per abuso, o per avanzar la spesa, il che però si desidera da questi miei Illmi Signori, che ella eseguisca con ogni destrezza, e facilità senza insistere sopra gl'errori passati, ne manco per riscuotere le tasse decorse, mentre il Seminario, non è stato in piedi, vogliono bene, che trovando, che le Case, o beni applicati al medesimo Seminario siano stati usurpati, o si trovino in mani di altri V. S. li faccia recuperare con li termini debiti della giustizia, e restituirli al medesimo Seminario, dandoseli con la presente sopra tutto questo negozio piena facoltà, e particolarmente di poter imporre tassa al Clero per sustentazione del Seminario conforme al medesimo Concilio, ed il Signore la conservi.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 190 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 237].

1610.

S. C. Ep. et Reg., *Balneoregien.*, 17 sept. 1601.⁴

Quando cotesto luogotenente non tratti la causa matrimoniale tra Polidoro di Tirio, e Doralice figlia di Germana, ma solamente pretenda di conoscere la causa del stupro, che è *mixti fori*, o non di procedere sopra la que-

¹ Al Vicario di Nardò.

² A Monsig. Rebario.

³ Sess. XXIII, *de ref.*, c. 18.

⁴ Al Vescovo di Bagnorea.

rela data da essa Germana fuori della causa del matrimonio, lo può fare senza difficoltà, e non è obbligato di consegnare a lei Polidoro, che tiene carcerato, ne anco per la causa del matrimonio, poichè questa si deve trattare civilmente, e non ci è bisogno di tener carcerata alcuna delle parti. Non doverà però molestar con censure per questa causa il luogotenente, o avendolo scomunicato si contenterà di assolverlo quando il fatto stia a questo modo, ed è bene, che V. S. prima di venire a così fatte risoluzioni faccia vedere sempre quel che ne dispongono i Sacri Canon, e che voglia la giustizia.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 209 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 238, 239].

1611.

S. C. Ep. et Reg., *Alben.*, 15 oct. 1601.¹

Si è discusso maturamente in questa S. Congregazione il negozio del Curato di Calisano insieme con la relazione, che V. S. fa con la sua delli 16 di Agosto, ed essendo venuti in parere questi miei Illmi Signori, che non convenghi, che un Curato, qual deve essere di buon odore, e grato al suo gregge, amministri li SSmi Sacramenti, e sia alla cura con disgusto, ed abborrimento del popolo per suo difetto, hanno risoluto che il medesimo Curato stia assente per sei mesi da quella Chiesa, lasciandola intanto provvista di buon Cappellano con onesta provvisione, e che intanto ella lo vada disponendo a rassegnarla, affinchè con lui non si abbia da venire ad altro rimedio, come sarà necessario di fare, se egli non si risolve, e quando esso mancasse di mettermi il Cappellano, Ella dovrà mettercelo, e farlo pagare a suo arbitrio, e così le piacerà di eseguire, e il Signore le dia ogni contento.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 222 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 239, 240].

1612.

S. C. Ep. et Reg., *Campelen.*, 20 nov. 1601.²

Benchè la Congregatione habbia conosciuto il Pievano di Campi per persona che non si quieti molto facilmente, è parso nondimeno, ch'io mandi a V. S. l'allegato suo memoriale dato ultimamente a fin ch'ella si compiaccia di havere consideratione, che costui non venga a ricevere torto, ne aggravio, siccome saria s'ella pretendesse di farlo comparire personalmente, dove può per giustizia farlo per procuratorem, oltre ch'è dispiacerebbe, ch'ella si muovesse contro di lui per haver'egli havuto ricorso quì alla Congregatione, come dice. Dovrà dunque provvedere con la prudenza sua, che non venga ritardato l'effetto della giustizia, ma che questo sia ancora accompagnato con la dovuta carità, et in modo, che non si dia giusta causa di dolersi a lui, nè agl'altri, et il Signore Dio la contenti.

[Reg. Ep. 1600/01, p. 238 b].

¹ Al Vescovo di Alba.

² Al Vescovo di Campi.

1613.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 20 aug. 1602.¹

Essendosi considerato dalla S. C. la sinodo fatta da V. S. dell'anno 1600 et discussa con le ragioni dell'una et altra parte, si sono fatte alcune resolutioni, come vedrà nell'alligato foglio, il quale si manda a lei acciochè per la parte sua faccia osservare i decreti che vi si sono fatti, si come dovrà fare inviolabilmente.

S. C.. Examinata Sinodo diocesana ab Episcopo Castellanetae celebrata anno 1600 censuit aliqua in ea contenta declaranda, corrigenda et moderanda esse ut sequitur:

Cap. 3, pag. 11, vers. *Sacramentorum*, ubi prohibetur ne presbiteri absque Episcopi licentia possint aliqua Sacramenta ministrare. Cong. declaravit, quod licentia et approbatio Episcopi requiratur tantum ad sacramentum poenitentiae, in reliquis vero sacramentis sufficiat licentia parochi.

Cap. 4, pag. 12, vers. *id quod interdicatur clericis saecularibus, ne levant infantes de sacro fonte*. Declar.: Monachis tantum de iure communi interdicatur levatio de s. fonte, non autem clericis saecularibus et idem in Sacramento confirmationis, cap. 5.

Cap. 11, pag. 38, vers. *Sacerdotes qui*.. Procuratores capituli astringuntur ad deferendum Episcopo seu Vicario nomina deficientium in celebratione missarum in cathedrali. Decl.: Procuratores Capituli non astringantur ad delationem deficientium horis canonicis, sed sufficiat traditio libri punctationum ad libitum Episcopi seu Vicarii tradendi.

Cap. 13, pag. 40, vers. *si quis Canonicus*.. interdicatur ingressus Ecclesiae Canonicis negligentibus per se ipsos celebrare conventualem missam in eorum hebdomada sine legitimo impedimento. Decl.: Delenda poena non celebrantium, si per alium ipsi satisfacere curabunt.

Cap. 14, pag. 40, vers. *cum etiam*.. Eodem interdicto ingressus Ecclesiae afficiuntur Canonici legitime impediti, non curantes, quod per alium missa celebretur, vel si de eorum impedimento Vicarium non certioraverint. Decl.: Loco privationis ingressus Ecclesiae imponatur poena amissionis distributionum ad mensem vel carcerationis ad aliquot dies.

Cap. 15, pag. cit., vers. *Gravioribus*.. Statuitur graviore poena plectendum Canonicum, cuius culpa contingat intermittere celebrationem missae conventualis. Decl.: Ut in proximo.

Cap. 16, pag. 42, vers. *Sollicitudo*.. Statuitur pariter quod solemnes precationes fiant in anniversariis consecrationis Episcopi Castellanet. et missa decantetur. Decl.: Servetur decretum Ill. Burghesii.

Cap. 17, pag. 43, vers. *Quotus*.. Quod Canonici non interessentes celebrationi anniversariorum Episcoporum Canonicorum et aliorum, puniuntur ut in ceteris anniversariis. Decl.: Servetur pariter reductio alias de anno 1596 per Congregationem facta.

¹ Al Vescovo di Castellaneta.

Cap. 18, pag. 46, vers. *Si quis cum*.. Rixantes amittant distributiones 2 dierum, et si rixa fuerit publica et laicis nota, 2 mensium. Decl.: Puniantur prout de iure.

Cap. 19, pag. 46, vers. *Qui sacrae*.. Imponitur poena amissionis distributionum diei non interessentibus concioni vel lectioni. Decl.: Restrungatur ad dies quadragesimae tantum, quoad interessentiam concionum.

Cap. 20, pag. 47, vers. *Quoniam clericali*.. Suspendio imponitur commincentibus falsas causas absentiae ad effectum obtinendi distributiones non debitas. Decl.: Minuatur poena.

Cap. 22, pag. 52, vers. *semel*.. Statuitur Capitulum esse celebrandum quolibet mense. Decl.: Restrungatur ad arbitrium Capituli, pro necessitate et opportunitate temporis.

Cap. 23, pag. 53, vers. *ad Cancellarii*.. Quod Cancellarius Capituli quolibet anno deputetur. Decl.: Cancellarius Capituli non eligatur persona de eius corpore, sed notarius alias approbatus et legalis.

Cap. 24, pag. 49, vers. *Tabella dierum*.. Praescribitur tabella Sanctorum et temporum, quibus Canonici interesse debent horis. Decl.: Serventur festa iuxta patriae consuetudinem.

Cap. 26, pag. 54, vers. *Litteras quoque*.. Quod litterae ad Capitulum missae legantur coram interessentibus divinis officiis et postea registrentur et relegantur in Capitulo. Decl.: Litterae Capituli non in Choro sed in loco ubi Capitulum congregari solet legantur.

Cap. 27, pag. 56, vers. *Punctator*.. Punctator praetermittens punctare absentes, si damnum Capitulo restituere neglexerit, ultra periurium ingressu Ecclesiae interdictus sit. Decl.: Loco privationis ingressus Ecclesiae imponatur poena carceris per triennium.

Cap. 29, pag. 67, vers. *Ut Ecclesia*.. Administratores locorum piorum quietantias exactorum manu notarii conficiendas curent. Decl.: Unica tantum quietantia et semel pro qualibet exactione mediante notario conficiatur, quae sufficit ad probandum possessionem exigendi, ne ob annuales quietantias pro re minima gravetur Ecclesia expensis notarii, nisi a notario Episcopi vel Capituli gratis fiant.

Cap. 30, pag. 57, vers. *Quos*.. Absentes sine legitima causa et Episcopi licentia si infirmitatem incurrant, distributionibus non participant. Decl.: Infirmitas iusta causa est de iure communi ad percipiendum distributiones, dummodo in sanitate infirmus residere consueverit.

Cap. 32, pag. 72, vers. *Nullus*.. Quod clerici discedentes a diocesi sine Episcopi et Vicarii licentia et de reditu illos non certiorantes reputentur absentes. Decl.: Restrungatur ad habentes curam animarum.

Cap. 34, pag. 80, vers. *Universis*.. Provisi ab Ordinario de beneficiis infra mensem litteras collationis expediant alias privati censeantur omni iure et alteri conferantur. Decl.: Deleatur poena.

Cap. 35, pag. 89, vers. *Scripturarum*.. Quod comparitiones seu protestationes nullum robur habeant nisi Vicario exhibitae prius fuerint. Decl.: Protestationes litigantium dentur notario curiae episcopalis iuxta stilum, non autem Episcopo nec Vicario.

Cap. 36, pag. 89, vers. *Querelas circa finem*.. Prohibentur clerici, ne laicum ob aliquam causam coram iudice laico trahant. Decl.: Reducatur ad terminos iuris communis.

Cap. 37, pag. 89, vers. *Oratorium*.. Quod oratorium fiat in loco separato. Decl.: Servetur decretum Congregationis super confectione oratorii.

Quas quidem declarationes, correctiones et moderationes ut supra factas eadem S. C. approbando in reliquis sinodum decrevit, mandavit observari, non obstantibus.

[Reg. Ep. (1) 1602/03, p. 92 b].

1614.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 26 nov. 1602.¹

Essendo stato ricordato a Vossignoria il buon'ordine dato altre volte da questa S. Congregazione, e confermato anche nel Sinodo di codesta città di mutare i Confessori alli Monasteri delle Monache di tre in tre anni per il meno, Sua Santità ha comandato di scrivere a Vossignoria Illma, che si compiaccia di farlo eseguire in tutti i suoi Monasteri *non ostante altro solito in contrario*. Così è ordine espresso di Sua Beatitudine e le bacio umilissimanente le mani.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 13].

1615.

S. C. Ep. et Reg., litt. 26 nov. 1602.²

Accipiet Amplitudo Tua una cum hisce litteris exemplum Declarationis quam S. Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita de expresso SS^{mi} Domini Nostri mandato nuper edidit super Decreto de prohibita absolutione a Casibus reservatis die 9 Ianuarii 1601 promulgato,³ quod in tua Dioecesi publicandum ac studiose observandum diligenter curabis. Cum autem locorum Ordinarii magna ex parte indicem seu notam singulorum casuum a se reservatorum huc miserint, compertum est in hoc genere varie quid a variis admissum fuisse, quod aliqua emendatione indigeret, quosdam nimirum quaedam reservasse quae iam Apostolica Sedes sibi reservarat, alios alia, quae minime expediebant, nonnullos vero ea in re ita modum excessisse, ut nullum fere superesset peccatum, quod non sibi vindicaret indifferens illa reservandi ratio, quae (ut necesse erat) res plerasque levis momenti, et alioquin Concil. Triden. aliorumque Sacrorum Canonum Sententiae parum congruentes complectebatur. Verum quia nondum satis hic explorata erat, cuiusque loci

¹ Al Card. Gesualdo, Napoli.

² Ad omnes Episcopos.

³ Cf. N. 1596.

conditio, ac necessitas, non potuit unicuique, reservationum huiusmodi singillatim modus ac temperamentum, quod res poscebat, adhiberi. Nec sane debuit una eademque regula omnibus Ecclesiis praescribi, quandoquidem alia alibi magis convenire certum est, et fieri vix potest, ut omnia omnibus in locis aequae probentur et prosint. Quae cum ita sint, visum est eidem S. Congreg. praeter illam declarationem, privatas quoque literas ad singulos ordinarios mittere quibus moneantur ut simul ac eas acceperint omnes Casus sibi iam olim reservatos, adhibitis aliquibus pietate et doctrina praestantibus viris, de integro discutiant, diligenterque examinent, et ad ipsius Decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem sic resecantes, ut ad quam paucissimos, eosque maxime necessarios redigantur iidem Casus, unde salutaris ille sequatur effectus, cuius causa haec reservandi atrociores quosdam casus Episcopis in sua cuique dioecesi tributa est auctoritas.

Praecipue vero haec monenda censet S. Congregatio ut videant ipsi ordinarii ne illos Casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio maior a iure imposita, cuius absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam aliqui huiusmodi Casus nominatim reservandi viderentur, neque Casus in quibus absolutio nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quae poenitentes tenentur, non confertur, neque illos, qui etsi mortale peccatum inducant circa res tamen parvi momenti versantur et frequenter inter idiotas evenire solent, uti damni dati et similium. In peccatis etiam carnalibus reservandis multa utantur circumspectione, propter periculum scandalorum, in iis maxime personis, in quas ob accessum ad confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios suspicionis aliquid cadere potest. Postremo eam potissimum ineant, ac sequantur rationem, quae consideratis diligenter cuiusque Provinciae, ac populorum moribus, natura ac propensione magis in Domino expedire videbitur. Postquam autem ab iis peracta, descriptaque fuerit haec moderatio, unusquisque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita insuper causa, quae cuiusque Casus reservationem potissimum suaserit. Hoc a S. D. Nostro deliberatum est, ut postmodum singulae huiusmodi reservationes distinctius examinentur quo perfecte tandem, adiutrice Dei gratia, opportunum iis incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipsius S. Suae mandato iidem ordinarii monentur, ut per totam suam Dioecesim, ac praesertim in iis locis qui a civitate et Cathedrali Sede longius remoti sunt, Poenitentiarios, aliosque Sacerdotes constituent, ac delegent, quibus facultatem absolvendi a Casibus sibi reservatis, concedant, ita ut his quoque liceat eandem aliis Confessariis si opus sit, etiam viva voce impartiri: idque maxime in solemnioribus et praecipuis anni festivitatibus, ut peccatores, quibus obvia et facilis fuerit huiusmodi sacerdotum copia ad peragendam confessionem alliciantur, quam alioquin plerique vel ob idipsum omittere possent, si necesse haberent poenitentiae ministros quibus indigent, longius quaerere. In eam igitur curam, quantum in se erit, sedulo incumbet Illm. Amplitudo Tua, ut haec omnia ex S. Suae et Sac. Congregationis mente, debitae executioni mandentur, ea diligentia eoque zelo ubique adhibito, quem optimus quisque Pastor erga animarum sibi creditarum salutem praese-

ferre debet. Ut autem apud Te, successoresque tuos perpetuum extet monumentum, quid hic circa totam hanc reservandi rationem deliberatum sit, dabis operam, ut hae literae cum ipso Decreto, ac Declaratione in publicis tuae Curiae Episcopalis actis integre describantur. Eas vero cum primum acceperis facies nos ea de re certiores, missurus postea quantocius fieri poterit expetitur novae reservationis indicem ex praescripto huiusce mandati confectum. Quae omnia mandante ipsa S. Congregatione, ego Tibi scripsi Deum precatus ut Amplitudinem Tuam quam diutissime incolumem tueatur. Romae die 26 Novembris 1602. Dignabitur etiam Amplitudo Vestra Illam operam dare, ut Praelatis inferioris ordinis exemptis, seu Nullius Dioecesis si quis sint in sua Provincia, innotescat Decretum hisce literis inclusum, tum etiam haec reliqua, quae ei scribuntur super casuum reservatione.

[Reg. Ep. (1) 1602/03, p. 133 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 13-15].

1616.

S. C. Ep. et Reg., 26 nov. 1602.

Editum fuit alias a Sacra Congregatione S. R. E. Cardinalium, negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita, Decretum super absolutione a casibus reservatis, eius qui sequitur tenoris.

Omittitur tenor huius Decreti, quia eam habes supra, in N. 1596.

Cum autem dubia quaedam ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem atque observationem emersissent, eadem Congregatio, ne ullus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitate locus relinqueretur, et ut clarius appareat, in quibus casibus vigore eiusdem Decreti reservatis, intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S. D. N. Clementis PP. VIII similiter vivae vocis oraculo super ea re habito, ipsum Decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet sub eiusdem prohibitione, illos tantum in posterum comprehendi casus, qui in Bulla die Coenae Domini legi consueta continentur. Ac praeterea: Violationis immunitatis Ecclesiasticae in terminis Constitutionis fel. rec. Gregorii XIV, quae incipit: *Cum alias nonnulli*,¹ Violationis clausurae Monialium ad malum finem, Provocantium et pugnantium in duello iuxta Decretum Sacri Concilii Tridentini,² et Constitutionem fel. rec. Gregorii Papae XIII incipientem: *Ad tollendum*,³ Iniuriantium q. 4, ad iuris dispositionem, Simoniae realiter contractae, atque etiam confidentiae beneficalis. Item omnes casus, quos Ordinarii locorum sibi reservarunt, vel in posterum reservabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus dumtaxat, et sublata etiam poena inhabilitatis audiendi confessionum eadem Sacra Congregatio vult, et mandat, dictum Decretum in sua firmitate et pristino robore permanere. Ac praeterea declarat eos quidem

¹ Cf. N. 172.

² Sess. XXV, de ref., c. 19.

³ Cf. N. 149.

Sacerdotes, tam saeculares, quam Regulares, qui aliquo ex privilegiis, indultis, et facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum privilegia, indulta, et facultates, usu ante idem Decretum receptas, et quae sub aliis revocationibus non comprehenduntur tantum, et non alias, absolvere a casibus in praesenti declaratione non comprehensis: aliis vero Sacerdotibus huiusmodi privilegia non habentibus, nihil de novo concedi. Sed ne locorum Ordinarii, ad quos casuum reservatio spectat, ea in re modum excedant; eadem Sacra Congregatio illos rursus magnopere admonendos censet, ut non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, et graviorum criminum absolutionem sibi reservent, quorum reservatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in aedificationem, non autem in destructionem cedat: ne alioquin Sacramenti Poenitentiae Ministrorum coarctata potestate Sanctae Matris Ecclesiae piaementi contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflue reservent casus in Bulla die Coenae Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicae specialiter reservatos. Facultatem vero et licentiam absolvendi a casibus reservatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viva voce concedi posse declarat. Caeterum ne quis Sacerdotum saecularium, aut Regularium, sub praetextu, quod per primo dictum Decretum non fuerit sufficienter eorum specialibus privilegiis derogatum, eidem Decreto, sic ut praefertur declarato, contravenire audeat, Sanctitas Sua Constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis omnibus, in favorem quorumcumque Ordinum seu institutorum Regularium, aut Sacerdotum tam saecularium, quam Regularium editis, nec non eorumdem Ordinum, seu institutorum, ac etiam Ecclesiarum, et Monasteriorum, et aliorum saecularium, seu Regularium locorum quorumcumque etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, et literis Apostolicis etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis eisdem Ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesiis, et Monasteriis, et saecularibus seu Regularibus locis, aut personis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis etiam Motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, et innovatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, et formis, specialis, specifica, expressa, et individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quaevis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma servanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omissis, et forma in illis tradita observata, inserti forent praesentibus pro expressis habens, quoad ea, quae praesentibus adversantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, et expresse derogat, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Reg. Ep. (1) 1602/03, p. 131 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 15-18].

1617.

S. C. Ep. et Reg., *Anagnina*, 28 ian. 1603.¹

La Sacra Congregatione dopo havere visto le bolle della provisione di Horatio Presutti di costì, et essaminato tutte le ragioni per le quali pretendeva non essere obbligato a servire, nè alla residenza del chiericato, che egli ottiene nella chiesa di S. Maria di Trevi, ha dichiarato, et risoluto, ch'egli per i decreti del Sacro Concilio di Trento² sia obbligato a servire personalmente al suo beneficio, et successivamente alla residenza, nonostante l'allegata consuetudine in contrario, nè che nella provisione fattali dall'ordinario si dica che possa servire per se stesso, o per altri, et così V. S. si contenterà di richiamarlo alla residenza con i debiti termini della giustitia, et farlo servire nel modo sodetto come fanno gl'altri canonici o chierici, che si domandino, et questa dichiarazione poichè è stata diligentemente essaminata in congregatione potrà servire per ogni altro che pretendesse l'istesso in materia della residenza che faceva il Presutti. E Dio etc.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 16 a].

1618.

S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 4 mart. 1603.³

Pare alla Sacra Congregatione, che V. S. possa fare eseguire nelle chiese de'Regolari di cotesta città, et sua diocesi il decreto altre volte fatto del seguente tenore. Non liceat Regularibus etiam in eorum propriis Ecclesiis S. Eucharistice Sacramentum publice adorandum, nisi ex causa publica, quae probata sit ab Ordinario, exponere, ex causa autem privata possint, dummodo Sanctissimum Sacramentum e Tabernaculo non extrahatur et velatum remaneat, ita ut ipsa Hostia videri non possit.⁴ Et per la publicatione, et essecutione se le concede con la presente la facoltà necessaria come a delegato apostolico per farlo indifferentemente osservare da tutti i Regolari della sua diocesi. E Dio etc.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 25 b].

1619.

S. C. Ep. et Reg., *Arianen.*, 13 maii 1603.⁵

Rinresce alla S. Congregazione, che V. S. si vada tuttavia pigliando mala sodisfattione delle attioni del suo coadiutore, et di quelle particolarmente, che dovrebbe desiderare fussero fatte da lui, come il tenere ordina-

¹ Al Vescovo di Anagni.² Sess. VI, *de ref.*, c. 2; sess. XXIV, *de ref.*, c. 12.³ Al Vescovo di Novara.⁴ Cf. N. 1574.⁵ Al Vescovo di Ariano.

tionì, et altre cose, ch'ella non può fare, nè esso ha bisogno, come Ella crede di ottenere altra licenza da lei, che è assente per essercitare i pontificali, poichè li è stato dato coadiutore a questo effetto, et il fare ancora le patenti ai predicatori pare che stia meglio a lui che al Vicario; l'essortano però q. m. S. I. a quietarsene, et sicome le SS. loro Illme sanno, che se Ella fusse presente, ne fusse impedita, sarebbe per supplire a tutte le functioni, così debba consolarsi, che ciò sia fatto dal suo coadiutore, che è quanto le devo dire in risposta della sua lettera in questo particolare. E Dio etc.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 51 b].

1620.

S. C. Ep. et Reg., *Sutrina*, 10 iun. 1603.¹

Intendendosi che il Capitolo di Sutri non habbia eletto il Vicario Capitolare nel termine prefisso dal Sacro Concilio di Trento,² la Sacra Congregazione ha risoluto di deputare voi, che sete stato Vicario del Vescovo morto; pigliarete però l'offitio del Vicariato in virtù della presente et l'essercitarete con la medesima autorità, come se fuste stato eletto dal Capitolo. Et state sano.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 62 b].

1621.

S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina*, 23 iul. 1603.³

La nuova elettione, che V. S. intende essere stata fatta da cotesto Capitolo di D. Fulvio de Aietis in Vicario Capitolare, non è stata ben intesa quà et è stato fatto molto a proposito, che fusse risoluto presto di revocarla, et lasciare continuare nel servitio il primo Vicario eletto; et acciò che nell'avvenire non si faccino queste mutationi così facilmente, la Sacra Congregatione prohibisce con la presente al Capitolo il fare altra elettione, o novità in pregiuditio della già fatta, senza espressa licenza sua. Et havendo D. Fulvio fatto atto alcuno come Vicario che non vi paia giusto, si dà facoltà a voi Vicario di revocarlo, et di ridurre ogni cosa ad viam iuris; così dovrete eseguire. E state sano.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 84 b].

1622.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 1 sept. 1603.⁴

Ancorchè si habbia buona relatione del Gratiani, Vicario Capitolare in codesto Arcivescovato, et si sappia che egli si porti molto bene nel suo uffitio, et si possa credere, che non sia per farsi motivo in

¹ A Cirino Cirini.² Sess. XXIV, *de ref.*, c. 16.³ A Lelio Potenza Vicario Capitolare, et al Capitolo di Cirenza.⁴ Ai Canonici e Capitolo della Chiesa Metropolitana di Napoli.

Capitolo per rimuoverlo, è parso non di meno alla Sacra Congregazione, che io faccia sapere alle SS. VV., che li Vicarii eletti dal Capitolo non si possono rivocare senza causa, et che questa s'ha da approvare dagli m. I. S.ri, come altre volte è stato risoluto. Ond'elie dovranno avvertire di non fare novità alcuna senza espressa licenza della med.ma Sacra Congregazione, perchè altrimenti s'havrà il fatto per nullo, et elle sarebbero riprese, se dopo questo avviso contravenissero.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 104 b].

1623.

S. C. Ep. et Reg., *Castellaneten.*, 14 nov. 1603.¹

Due cose contiene l'allegato memoriale delli deputati delle Compagnie del S. Sacramento, del Rosario et della Misericordia di cotesta città, l'una che V. S. voglia fare distribuire et dispensare l'entrate delle Compagnie a suo modo, l'altra che li voglia sforzare a rendere i conti dell'amministrazione. In questa ultima de'conti la S. C. tiene, che V. S. lo possa fare conforme al decreto del S. Concilio di Trento,² ma nell'altra parte li pare che ella non se ne habbia da ingerire, et che debba lasciarli fare le limosine, et distribuire l'entrata secondo il loro Istituto: et così si contenterà di eseguire.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 132 b].

1624.

S. C. Ep. et Reg., *Reatina*, 21 nov. 1603.³

Potrete pubblicare il concorso per la parrocchiale di S. Angelo della Villa di Varico di cotesta diocesi col mandare poi la relatione degli approvati alla Dataria, et negli altri casi, che appartengono all'essercitio della giurisdizione, il Vicario Capitolare può fare l'istesso che il Vescovo, dove non si trova espressamente proibito: così si è ordinato nella Sacra Congregazione che vi si scriva, et voi dovete eseguire.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 134 a].

1625.

S. C. Ep. et Reg., *Bobien.*, 28 nov. 1603.⁴

Mentre dura la lite sopra il concorso, et elettione della chiesa parrocchiale di S. Paolo di Valle di Nizza non è dubio, che il provisto da V. S. non è obbligato a lasciare la prima cura, che haveva, essendo conveniente,

¹ Al Vescovo di Castellaneta.

² Sess. XXII, *de ref.*, c. 9.

³ Al Vicario Capitolare di Rieti.

⁴ Al Vescovo di Bobbio.

che habbia prima il possesso pacifico dell'altra, ne meno se gli può con ragione togliere i frutti, et applicarli ad altro uso. Ben si potria detratto il bisogno per mantenere un prete...

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 138 a].

1626.

S. C. Ep. et Reg., *Nepesina*, 15 dec. 1603.¹

Potrete a vostro piacere ricercare et chiamare il Vescovo di Civitacastellana per ribenedire la Chiesa Parocchiale di Filaviano, che è stata polluta per effusione di sangue causata per una rissa seguita nella medesima chiesa tra due giovani di quella terra, et lo potevate ancor chiamare, come Vicario deputato dal Capitolo senza pigliare altra licentia di quà. Et state sano.

[Reg. Ep. (2) 1602/03, p. 145 b].

1627.

S. C. Ep. et Reg., *decr. gen.* 12 ian. 1604.

Licet in Sacro generali Lateranensi Concilio² statutum, et ordinatum fuerit, ut fratres Ordinum Mendicantium, coeterique Religiosi non possint intrare Parochias cum Cruce ad levanda funera eorum, qui apud Ecclesias domorum, et locorum eorumdem elegerint sepulturam, nisi prius praemonito, et requisito, ac recusante Parocho, et tunc sine eius, et Ordinarii praedicti, significatum est tamen Sacrae Congregationi S. R. E. Cardinalium, negotiis Episcoporum, et Regularium praepositae, nonnullos fratres, praesertim Ordinis Minorum de Observantia cuiusdam consuetudinis praetextu, quam neque antiquitate vallari, neque observantia viridi inniti, neque pacifica, et non interrupta possessione firmatam esse constat, contendere sibi licere defunctorum funera, proprio eorum Parocho absente, eoque irrequisito levare et efferre, idque haud leves controversias, et altercationes aliquibus in locis non sine populi scandalo, et Dei offensione excitasse. Ideo volens eadem Sacra Congregatio omnem eiusmodi dissensionum, et scandalorum materiam, occasionemque praecidere, ut tam Parochi, quam fratres, ipsi unanimi inter se voluntate, et ea, qua par est charitate, ultima haec christianae pietatis officia defunctis praestent, declarat, et eiusmodi decreti tenore statuit praedictis fratribus Ordinis Minorum de Observantia, aliisque quibusvis Regularibus quorumcumque Ordinum et Congregationum tam mendicantium, quam non mendicantium existant, nullo modo licere etiam specialis alicuius consuetudinis praetextu Parochias cum Cruce processionaliter, aut alias ad levanda, et efferenda defunctorum cadavera intrare, vel

¹ Al Vicario Capitolare di Nepi.

² Cf. N. 72.

illa levare, et efferre, nisi vocato, et expectato proprio defuncti Parocho, eoque ibidem interessente, si tamen ipse aliter fieri non consentiat et permittat vel nisi requisitus venire expresse omnino recuset. Atque ita observari mandat, et districte praecipit, firmis coeteroquin, et in suo robore permanentibus iis omnibus, quae super quarta funerali, et canonica portione, aliisque iuribus ad sepulturam pertinentibus a Sacris Canonibus, et Conciliorum decretis, Summorumque Pontificum Constitutionibus hactenus sancita, et ordinata sunt, aut alias ex particulari consuetudine, vel alio iure observantur.

[Reg. Ep. (1) 1604, p. 1 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 333].

1628.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 12 ian. 1604.¹

Le dimissorie per gli ordinandi si devono dare dopo l'anno della vacanza della chiesa dal Vicario Capitolare e non dal Capitolo, et se era necessario di deputare nuovo esaminatore per i medesimi ordinandi, V. S. l'ha potuto fare, sebene sarebbe stato meglio pigliare uno degli esaminatori sinodali, come approvati universalmente da tutto il clero, et lo doverà in ogni modo fare, senza che il canonico nominato da lei habbia occasione di restare gravato, poichè queste elettioni si fanno a beneplacito et si mutano quando si vuole. E quanto al surrogare un theologo in luogo di M. Cherubino da Verona Agostiniano, la S. Cong. commette al Vescovo di Caserta, che veda se ciò sia necessario, et ne provveda d'uno, che attenda alle medesime funzioni, che faceva quello per modo di provisione; che è quanto se le deve dire a nome di q. m. S. I. sopra questi tre particolari. Et si conservi sana.

[Reg. Ep. (1) 1604, p. 4 b].

1629.

S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 12 ian. 1604.²

La maggior parte delle imputationi contenute nella relatione di V. S. contro Prete Giovanni Datto sono più fondate in sospetto, che in prove legitime, et essendo state essaminate maturamente nella Sacra Congregatione, q. m. S. I. sono venuti in parere, che ella debba rimetterli le cose passate, et avvertirlo, che per l'avvenire si porti meglio, perchè alle prime occasioni che darà, sarà castigato rigorosamente, et se pare a lei che non stia bene al servizio della curata della propria patria per il rispetto che ella scrive, lo potrà rimuovere anco d'ordine delle Signorie loro Illme et darli trattenimento col quale possa vivere in altra parte della diocesi. Così le piacerà di eseguire. E Dio etc.

[Reg. Ep. (1) 1604, p. 1 b].

¹ Al Vicario Capitolare di Napoli.

² Al Vescovo di Novara.

1630.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis B. M. V. de Mercede*,
10 febr. 1604.¹

Sacra Congregatio etc. declaravit superiores ordinis fratrum S. Mariae de Mercede Redemptionis captivorum teneri et compellendos esse ad recipiendum oratorem redeuntem ad religionem, salva tamen ordinis disciplina et sub debitis poenitentiis ac alias iuxta sacros canones. Et ita huius decreti virtute exequi mandat.

[Reg. — Mon. (1) 1604, p. 16 a]

1631.

S. C. Ep. et Reg., *Clodien.*, 12 iul. 1604.²

La S. Congreg. ha di nuovo inteso le pretensioni del curato di Malamoco sopra il voler'intravenire alla sepoltura delle monache di quel luogo, et ha risoluto, che questo carico tocchi al confessore delle monache, et non debba il curato ingerirsene, non ostante quello ch'egli allega in contrario, al quale si è sopra ciò dalla S. Congregatione imposto perpetuo silentio. Piaccia dunque a V. S. mandar in essecutione quel ch'hanno determinato q. m. I. S., come son sicuro che farà.

[Reg. — Mon. (2) 1604, p. 10 a].

1632.

S. C. Ep. et Reg., *Acheruntina*, 10 ian. 1605.³

Si è concessa autorità al Vescovo di Veste, che quando gliene sarà fatta instantia dalli popoli di cot. città et diocesi, come delegato a questo dalla S. C., possi amministrare nella medesima città et diocesi il Sacramento della Confirmatione et anco consecrare pietre per altari portatili, del che ho voluto avisarvi acciochè possiate ammettere et ricevere in tali attioni quel Prelato, il quale potrà provvedere ne' sudetti casi al bisogno di questi popoli et il medesimo voi potrete notificare al Capitolo et Canonici della Chiesa Metropolitana. Quando il Vescovo sudetto si conferirà costà per far la Cresima, dovranno quelli popoli somministrarli il vitto conveniente et la spesa de cavalli, ch'egli havrà bisogno condurre, del che voi dovrete pigliar pensiero.

[Reg. Ep. 1605, p. 3 a].

¹ Per fra Giovanni Battista de Quincoces, Mercede.

² Al Vescovo di Chioggia.

³ Al Vicario Capitolare di Cirenza.

1633.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 22 ian. 1605.¹

Si dovevano li Canonici di cot. Cathedrale, che V. S. s'ingerisse nel puntare quelli, che non servono in choro et nel distribuire i punti secondo che le pare, essendo questo carico del Procuratore; sopra di che si è determinato da q. S. C., che la facoltà et autorità del puntare appartenga al Capitolo et suo deputato, ma che V. S. habbia la soprintendenza, acciochè li Canonici non commettano in questo fraude o collusione et per questo effetto possi deputare alcuno della medesima Chiesa per contrapontatore, il quale dependa da lei et le referisca quando non si osservassero gli ordini debiti.

[Reg. Ep. 1605, p. 19 a].

1634.

S. C. Ep. et Reg., *Capuccinorum*, 18 apr. 1605.²

Havendo fatto istanza il Vice Procuratore, che hora tratta quà nella corte i negotii della religione della Paternità Vostra per la risoluzione d'alcuni dubbii che occorrono intorno all'osservanza della clausura in materia di escludere le donne secondo la Bolla di Pio V di felice memoria,³ la S. C. ha risoluto e determinato secondo V. P. intenderà. Quanto al primo dubio delli monasterii che si fabricano di nuovo, nelli quali non è ancora formato il convento et introdotto il numero de'frati, che ci deve stare, ma solo vi habitano alcuni frati più presto per causa della fabrica che per altro si dice, come anco fu risposto dell'anno 1584, che non è clausura tale che se vi entrano le donne perciò s'incorre nelle pene della suddetta bolla.

2. Al medesimo si è risoluto di quelle case che sono nelle città o luoghi grossi, ove si conducono li frati ammalati, le quali case per non haver chiesa, nè convento, non si possono chiamare lochi di clausura per il sudetto rispetto.

3. Si è dichiarato, che in ogni modo la sacrestia sia compresa nella clausura.

4. Quando è già introdotta la clausura, non possono le donne entrar dentro li termini di quella per servire alli muratori per lavorante, et entrandovi incorrono nelle pene della bolla.

Nelli altri casi, sopra li quali si dubitava, si è risoluto generalmente che devono li Padri terminare le lor clausure et porvi li segni sin dove giongono, et niuna donna debba trapassarli, et entrarci altramente incorre nelle sudette pene. Potrà la P. V. far sapere a tutti la mente della S. C...

[Reg. - Mon. 1605, p. 18 a].

¹ Al Vescovo di Lecce.² Al P. Generale dei Capuccini.³ Cf. N. 115.

1635.

S. C. Ep. et Reg., *Tirasonen.*, a. 1606.¹

J. Gaona Canonicus et parochus Ecclesiae S. Mariae Maioris oppidi Bilbilis, Calataiud vulgo dicti, apud hanc S. C. questus est Ampl. V. in eodem oppido Vicarium generalem pro libito facultatem et licentiam concedere quibusvis presbiteris etiam non curatis ipso etiam invito et nolente in dicta Ecclesia nuptias benedicendi earumque celebrationi praesentiam praestandi supplicavitque super hoc de opportuno remedio provideri. Quare eadem S. C. iustis ipsius Joannis precibus annuens iuxta declarationem alias a S. C. DD. Card. Conc. Trid. Interpretum emanatam solum Episcopum eiusque Vicarium generalem non autem alios inferiores Vicarios posse ex causa permittere aliis presbiteris non curatis, ut intersint matrimoniis ipso parochus non requisito; censuit Ampl. V. Vicarium in dicto oppido Calataiud non posse absque dicti Ioannis parochi consensu celebrationi matrimoniorum interesse seu id agendi licentiam aliis presbiteris concedere ac propterea A. V. id eidem Vicario omnino interdicere debere ne deinceps in eo temere sese ingerere presumat.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1606, T].

1636.

S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 28 ian. 1606.²

Ha narrato alla Sacra Congregatione il diacono Gio. Nicola del Pizzo di Montuori di cotesta diocese, che havendo impetrato dalla Sede Apostolica la parrocchiale di S. Felice di quella terra, si ritrova perciò artato ad ordinarsi al presbiterato, nè può aspettare che passi il circolo dell'anno, et contuttociò gli è fatta da voi difficoltà in concederli per tale effetto le dimissoriali, delle quali cose non essendo informati questi miei Illmi Signori, hanno voluto, ch'io vi scriva, che ve ne informaste, e se il fatto passa come si narra dall'oratore, avvertiate, che secondo la dispositione del Concilio di Trento³ voi potete come vicario capitolare concedere le dimissoriali per gli ordini a quelli, che a ciò sono artati, et similmente dispone il Sacro Concilio che quando la necessità, o utilità della chiesa lo ricerca, si possi da gl'Ordinari dispensare sopra il circolo dell'anno, secondo le quali dispositioni voi dovete governarvi in questo caso, et nelli simili, che vi occorreranno, etc.

[Reg. Ep. 1606, p. 5 a].

¹ Episcopo Tirasonen.² Al Vicario Capitolare di Salerno.³ Sess. VII, de ref., c. 10.

1637.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 1 mart. 1606.¹

Si è inteso nella S. C., quanto ha V. S. riferito intorno all'elettione dell'Abbadessa, che cōtēste monache di S. Anna han fatto, e dopo essersi intorno a ciò lungamente discusso, è parso a q. m. S. I. l'elettione fatta non esser in alcun modo d'approvarsi poichè l'eletta non solo è di altro monasterio, ma professa sotto altra regola, et osservanza; per ilchè hanno risoluto di scrivere a V. S., che con ogni diligenza cerchi quanto prima di far congregare le monache a fare un'altra elettione procurando quando tra di esse non si trovi soggetto, et persona atta et sufficiente a tal carico, che almeno sia eletta per abbadessa monaca dell'istessa regola et ordine, se ben fosse di altro monasterio.

[Reg. 1606, p. 21 b].

1638.

S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 15 mart. 1606.

Al memoriale delli Curati di Borgamanero di Novara, li quali domandano che le terziarie de Minori Osserv. possino esser sepolte nel luogo, dove eleggeranno la sepoltura et non eligendola nella parochiale: S. C. proposito per Ill. D. Card. Vicecomitem praefato memoriali, reque tota mature discussa inherendo dispositioni S. Conc. Lateran.² censuit statuit et decrevit, quod Bizzochae seu sorores tertii ordinis S. Francisci habitantes in propriis domibus possint ubi voluerint sibi sepulturam eligere et si decedunt non electa sepultura, sint sepeliendae in sepulchris maiorum, vel illis non existentibus, in ipsarum Ecclesiis parochialibus; neque sint sepeliendae in Ecclesia fratrum minorum de observantia, nisi in eis sepulturam eligant vel habeant maiorum sepulchra; et ita statuit ac decrevit non obstantibus quibuscumque.

[Reg. Ep. 1606, p. 26 b].

1639.

S. C. Ep. et Reg., *Collen.*, 8 apr. 1606.³

Ha narrato alla S. Congregatione Giuliano di Bartolomeo Clarucci da Colle, che V. S. fa difficoltà, et ricusa di ordinarlo in sacris ad titulum patrimonii, perchè da quattro anni in quà habita in Fiorenza, et in quella diocese ha li suoi beni, et ha supplicato di provisione opportuna, però havendo q. m. S. I. considerato tal proposta, hanno risoluto, che quando consti a V. S., che nella diocese di Fiorenza o altrove egli habbi patrimonio a suffi-

¹ All'Arcivescovo di Messina.² Leo X (in Conc. Lateranen. V), const. *Dum intra*, 19 dec. 1516, § 10. — Bull. Rom., tom. 3, III, p. 447-449.³ Al Vescovo di Colle.

cienza, ella non possi, nè debba sotto questo pretesto negarli tal gratia, però se non havrà altro in contrario, potrà secondo la dispositione de'Canoni et del Concilio di Trento¹ consolarlo etc.

[Reg. Ep. 1606, p. 30 a].

1640.

S. C. Ep. et Reg., *Arben.*, 3 iun. 1606.²

Essendosi inteso da q. m. S. I. che nelli conventi de Regolari di cotesta città et particolarmente de'conventi zoccolanti e del terzo ordine di S. Francesco le donne entrano nelli orti di frati, presupponendo, che non vi sia clausura, et anco entrano nelli chiostri non solo quando si fanno le processioni, ma anco per tutto il tempo, che durano l'indulgenze delle loro chiese, hanno stimato necessario di provvedere a tal'abuso, et mi hanno perciò ordinato di scrivere a V. S. che facci notificare, et publicare al suo popolo, che li orti di frati sono clausura, et perciò le donne entrandovi incorrono in scomunica. Così anco deve notificare, che solamente vien permesso alle donne nel tempo delle processioni passare per il primo chiostro, ma non già mentre durano l'indulgenze, et però che tutte le donne che oltre la sudetta permissione d'andar nel primo chiostro per le processioni entreranno nelli chiostri di detti Regolari, saranno scomunicate.

[Reg. 1606, p. 49 a].

1641.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana*, 28 nov. 1606.³

La S. C. ha voluto che io vi ordini, che di ciò v'informiate et provvediate che quel governo passi secondo che conviene et non vengano dissipate l'entrate di quel luogo et che nelle spese gravi et straordinarie l'abbadessa debba ricercare il consenso del Capitolo o almeno delle discrete, quando intorno a questo non vi fusse particolare constitutione del monasterio. Non mancarete di provvedere secondo che sul fatto informandovi vedrete essere ispediente, dandomi del tutto poi pieno avviso, etc.

[Reg. 1606, p. 95 b].

1642.

S. C. Ep. et Reg., *Bobien.*, 12 mart. 1607.⁴

Si è inteso da N. S. che nella chiesa di Bobio nella presente occasione della vacanza del Pastore, quelli Capitolari hanno fatto elettione di due Vicarii Capitolari, il che apporta disturbo, et scandalo in quel governo eccle-

¹ Sess. XXI, *de ref.*, c. 2.² Al Vescovo di Arbe.³ Al Vicario di Palermo.⁴ Al Vicario di Genova.

siastico, et ne possono succedere molti mali effetti, alli quali desiderando Monsignore Bellino già provisto di quella chiesa, se bene peranco non ne ha preso il possesso, di rimediare, havria pensiero, che sino al suo possesso si desse il carico di quel governo, et Vicariato al Bellino Canonico di Milano, suo fratello con facoltà di surrogare altra persona secondo che a esso paresse più a proposito, et conveniente, et poichè questo negotio al presente appartiene a cotesto Tribunale Archiepiscopale, ha voluto Sua Santità, ch'io vi scriva, che vediate di provvedere, et rimediare sopra queste differenze nel modo che stimarete migliore, et, se potrete senza scandalo e rumore, sarà bene, che vediate di dare sodisfazione al Vescovo, et provvedere al più, che si può secondo il parere di lui, il quale per la bontà, et buon zelo suo, si ha da credere, che provvederà l'utile della sua chiesa, etc.

[Reg. Ep. 1607 (1), p. 17 b].

1643.

S. C. Ep. et Reg., *Carmelitarum*, 9 ian. 1608.

Sacra Congregatio etc. censuit fratres Carmelitas discalceatos non esse molestandos, neque impediri posse in quaestuatione eleemosinarum non obstante quod alii fratres mendicantes eadem die eleemosinas soleant quaesturare et ita decrevit, et ab omnibus Regularibus mendicantibus et praesertim a fratribus S. Francisci de Observantia observari mandat.

[Reg. (2) 1607/08, p. 4 b].

1644.

S. C. Ep. et Reg., *Viterbien.*, 30 ian. 1608.¹

Ogni volta che in nome di Giulia Visconti Romana si consegnaranno a V. S. tante cedole bancarie fatte fare dalle compagnie qui di Roma, che arrivano alla somma di 400 scudi per sua dote, la Sacra Congregatione si contenta ch'ella permetta che sia vestita in cotesto monasterio di S. Domenico, e poi a suo tempo ammessa alla professione, se bene non facesse altro deposito reale, parendo che dette cedole bastino per sicurezza di detta dote, così le piacerà eseguire. E Dio etc.

[Reg. (2) 1607/08, p. 12 b].

1645.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 4 iul. 1609.²

Essendosi stato esposto a questa S. Congregatione con l'allegato memoriale che l'elettione del Vicario sede vacante è stata fatta dal Capitolo di Messina, senza esservi concorso il legittimo numero de voti conforme ad

¹ Al Vescovo di Viterbo.

² All'Arcivescovo di Reggio, Messina.

un'accordo seguito fra loro, che chi havesse più voti, benchè non arrivassero alla metà essercitasse il detto offitio il che per esser contro la forma de'Sacri Canon, detta elettione viene ad esser nulla et invalida.

[Reg. Ep. 1609, p. 78 b].

1646.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis SS. Trinitatis*, 13 ian. 1610.¹

Li Frati dell'Ordine della Santissima Trinità del Riscatto del Regno d'Aragona si sono doluti appresso alla S. C. che alcuni Ordinarii di quella Provincia tolgono senza causa, ed a loro arbitrio a essi Frati la facoltà di confessare, e di predicare, che altre volte hanno avuto dalli medesimi Ordinarii, con tutto, che non debbano, nè possino farlo, per esser contro la disposizione del Sag. Concilio,² e non convenendo, che sia fatto alli medesimi Frati un pregiudizio tale senza loro difetto, hanno perciò questi miei Signori della medesima S. C. risoluto di ordinare a V. S. che scriva alli detti Ordinarii, che non vogliano levargliela senza causa legitima la quale costi *in actis*, ed anco, che V. S. soggiunga alli detti Vescovi, che non diano occasione, che vengano quà simili richiami in pregiudizio di essi Frati, e lei si contenterà d'aver particolare cura, che ciò sia eseguito, dando poi avviso di quello, che succederà, e Iddio ec.

[Reg. Ep. 1610, p. 2 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 243].

1647.

S. C. Ep. et Reg., *Aquen.*, 3 febr. 1610.³

S. C. declarat: Episcopus potest visitare confraternitates in ecclesiis regularium quoad statuta et quoad executionem relictorum piorum indulgentias et alia contenta in constitutione S. D. N.⁴

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1610, A-F].

1648.

S. C. Ep. et Reg., *Conventualium Nucerinorum*, 21 ian. 1611.⁵

La Sacra Congregatione ha risoluto altre volte che li frati mendicanti possono far la cerca delle lemosine nelle diocese dove non hanno conventi del loro ordine, con la patente però delli loro Superiori purchè dimandino la licenza all'ord. del luogo, la quale deve concedre gratis. Piacerà perciò

¹ Al Nunzio di Spagna.

² Sess. V, *de ref.*, c. 2.

³ Al Vescovo di Aquì.

⁴ Cf. N. 192.

⁵ Al Vescovo di Nocera.

a V. S. così eseguire con li frati Conventuali di Prorico et altri mendicanti delle diocesi vicine a cotesta sua.

[Reg. - Mon. 1611, p. 8 a].

1649.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 13 maii 1611.¹

Si scrisse a V. S. sotto li 28 Gennaro passato, che sarebbe stato bene, ch'Ella avesse fatto provisione d'altro Vicario nella sua Chiesa di Rimini per essere il presente penitenziario di quella Cattedrale, acciò si levi via ogni occasione di suspezione, che il foro esteriore possa valersi nella notizia degli eccessi del foro interiore, e perchè s'intende ch'Ella non abbia ancora in ciò fatta provisione alcuna, questi miei Illmi Signori hanno ordinato, che se le ricordi con questa, giacchè così comple al servizio del buon governo, del qual si sa quanto Ella è zelante. Così dunque eseguirà ec.

[Reg. Ep. 1611, p. 50 a. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 244].

1650.

S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.*, 12 aug. 1611.²

La Sacra Congregatione ha ordinato che si risponda alla lettera di V. S. delli 7 di giugno, che non basta che Ludovico Castelvetri vada in habito da chierico, nè meno che pigli gli ordini sacri, ma è necessario che esso et Anna Carandina sua moglie entrino in qualche Religione approvata, et tutti due facciano la professione nel medesimo tempo, come se li scrisse già sotto li tre di giugno 1609; dovrà perciò ella far sapere tutto questo all'uno et a l'altra, et tra tanto avvertire che Anna non faccia la professione nel monastero dove si trova, nè meno che il marito pigli gli ordini sacri, così dunque eseguirà.

[Reg. - Mon. 1611, p. 90 a].

1651.

S. C. Ep. et Reg., *Placentina*, 3 oct. 1611.³

In causa Placentina locationis inter R. P. D. episcopum Placentinum, et Rever. moniales monasterii Sancti Raimundi, ordinis Cistercensis tria deducebantur pro parte monasterii: 1.^m moniales liberam habere administrationem omnium bonorum, et consequenter posse libere locare eorum possessionem cuicumque voluerint; 2.^m tollendam esse suspensionem emanatam a Vicario generali Episcopi contra Abbatissam, et alias officiales; 3.^m restituendum esse sacerdotem, qui quotidie celebrat in ecclesia dictarum mo-

¹ Al Vescovo di Rimini.

² Al Vescovo di Modena.

³ Per le Monache di S. Raimondo.

nialium. Quod primum Sacra Congregatio ad relationem Ill.mi D. Card. Veralli censuit moniales teneri, et obligatas esse servare constitutionem sinodalem et decreta Visitationis ab Episcopo facta circa locationes bonorum stabilium monasterii, sed non per hoc auferri monialibus liberam administrationem qua possint locare eadem bona cuicumque maluerint. Circa secundum vero tollendam esse ab Episcopo sive eius vicario suspensionem Abbatissae et officialibus irrogatam. Quo vero ad 3.^m illud reliquit in libera deliberatione et prudentia Episcopi, atque ita ab ipso et ipsis monialibus exequi, ac observari respective mandavit.

[Reg. - Mon. 1611, p. 107 a].

1652.

S. C. Ep. et Reg., *Caputaquen.*, 4 nov. 1611.¹

In nome delli clerici et Preti di cotesta Diocesi è stato fatto sapere alla Sacra Congregatione che V. S. quando va in visita, li sforza a pagar le spese in denari, perciò ha ordinato che se le scriva che se ne astenga, dovendo essere in loro arbitrio o vero somministrarli il vitto o vero di darli in luogo di quello il denaro: non lasciandosi ancora di ricordarli, che vada circospetta in non farli far grossa spesa, menando seco solamente quel numero de cavalli et di persone che farà veramente bisogno, così dunque eseguirà.

[Reg. Ep. 1611, p. 101 a].

1653.

S. C. Ep. et Reg., *Polinianen.*, 25 nov. 1611.²

La S. C. ha risoluto, che li Monachi del Ord. di S. Benedetto, che stanno al presente in cotesto convento di S. Vito, debbono nelle processioni et altri atti pubblici secondo il solito precedere li frati minori Osservanti se bene detti Monachi siano stati sottoposti dalla f. m. di Sisto V al P. Generale delli Conventuali già che nè anco per parte del Procuratore Generale de detti Osservanti si fa in ciò opposizione alcuna. (Ex B: Polignano. Il Priore et Monaci de S. Vito de Polignano del Ord. di S. Benedetto... sono perturbati dai Osservanti che vorriano precedere sotto colore che quantunque gl'oratori vestino del habito di S. Benedetto nel modo loro antico et per alcun tempo sono stati della Iurisdictione del Vescovo di Polignano, non essendovi altri di quel habito, la f. m. Papa Sisto V l'essentò da detto Vescovo et li sottopose al obediencia del Generale de minori Conv. et Guardiano de Sant'Apostoli di Roma sendo quell'Abbatia membro di esso convento).

[Reg. - Mon. 1611; p. 141 a].

¹ Al Vescovo di Capaccio.

² Al Vicario di Polignano.

1654.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius*, 10 febr. 1612.¹

Se bene la Sacra Congregatione haverà commesso al Vescovo del Borgo S. Sepolcro, che conoscesse etiamdi con l'autorità di lei la causa dell'omicidio commesso da Don Michele Balduvini, Rettore di S. Chirico della giurisdittione dell'Abbate di Bagni, in persone di un altro del medesimo luogo, ma a sua necessaria difesa, come pretende, nondimeno perchè detto Abbate ha mandato giustificatione, che già poco prima haveva sentenziato, et in contumacia privatolo della detta cura, et conferitola anco a Don Vincenzo suo nepote, et che per lo stesso reo era stato appellato al tribunale di V. S. Però la Sacra Congregatione a relatione del Signor Cardinale Conti ha ordinato, che la cognitione di causa resti a lei et che il detto Balduvini venghi a costituirsi nelle sue carceri. Non mancherà dunque di procedere in essa e terminarla conforme alla ragione. Non lasciando intanto d'avvisarla, che q. m. S. I. han giudicato, che la collatione fatta da detto Abbate in persona di suo nepote sia nulla sia per le ragioni che resultano dall'informatione data qui al medesimo Vicario di detto Abbate, si anco per rigore della Bolla di Pio V di S. M.,² la quale prohibisce che li benefitii vacanti per privatione non si possino conferire a parenti. Per il che doverà havere quel riguardo che conviene per debito della giustitia.

[Reg. Ep. 1612, p. 12 a].

1655.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Olivetani*, 6 mart. 1613.³

Essendosi visto, quanto V. S. con la sua dell'ultimo di gennaro prossimo passato ha avvisato circa il fatto del curato di S. Ansano monaco olivetano, la Sacra Congregatione ha ordinato che se li risponda, che avanti ogni altra cosa faccia che li sia restituita la robba toltali quando il suo vicario accompagnato da sei sbirri andò a visitare la detta Chiesa, et che s'avvisi ch'ella non poteva ingerirsi nel particolare dell'Icône del S. Rosario trasferita da detto Padre dalla Chiesa parrocchiale a quella di S. Ansano, dove al presente dice esercitarsi la cura, poichè secondo la dichiarazione della Sacra Congregatione del Concilio di Trento, nelle Chiese parrocchiali unite a Regoministratione di Sacramenti et cura d'anime et non circa S. Icône o demoltipioni degl'altari che stanno in quelle, d'altre cose simili. In quanto poi pretende che detto monaco habbia delinquito nella cura dell'anime, ella doverà procedere contra di lui conforme alla dispositione della ragione e

¹ Al Nuntio, Nullius Bagni.² Cf. N. 125.³ Al Vescovo di Città della Pieve.

del Sacro Concilio di Trento,¹ et secondo quello punirlo trovandolo colpevole, ma in quanto dell'essere di mala vita, doverà darne conto al Signor Cardinale protettore di detta Religione perchè egli vi farà la provisione che convenerà. Doverà dunque in tutti i sopradetti ponti eseguire quanto s'è detto di sopra.

[Reg. - Mon. 1613, p. 27 b].

1656.

S. C. Ep. et Reg., *Lamacen.*, 17 apr. 1613.²

Intorno alli aggravii et estorsioni, che in nome di V. S. è stato esposto che fa alle chiese, Curati et subditi di quelle sue visite A. Pinciro d'Alfonseca Archidiacono di cot. dioc., qual si asserisce esser in possesso de visitare 41 parrocchiali di cot. dioc. dopo essersi visto il processo informativo da lei mandato, q. m. SS. Ill. a relatione del S. Card. Caraffa hanno risoluto che se le scriva, che conforme alla dispositione del S. Conc. di Trento al c. 3, sess. 24, può anch'ella visitare le dette chiese et provvedere in quello, che bisognerà secondo la dispositione delli S. Canonii alli detti aggravii et inconvenienti, et doppo, che avrà provisto, potrà anco procedere contro il detto Archidiacono servata però la debita forma giuditiaria per punirlo delli detti eccessi da lui commessi et per farlo restituire le cose ingiustamente tolte, non essendo conveniente, che qui si venga contra di lui a resolutione alcuna di sospenderlo dalla visita o darli altro castigo senza sentirlo prima.

[Reg. Ep. 1613, p. 36 a].

1657.

S. C. Ep. et Reg., *Imolen.*, 18 iun. 1613.³

Essendosi visto quello, che V. S. nella sua del primo del presente mese di giugno avvisa nel particolare di suor Giacinta Gabrieli, quale fu già vestita in cotesto monasterio di S. Stefano per conversa con dote di lire cinquecento, et hora fa istanza di far la professione per velata con l'istessa dote. La Sacra Congregatione ha giudicato ch'ella habbia fatto bene a non permetterglielo, poichè questo redundarebbe in troppo danno del monasterio, massime venendo ad esser sopra il numero, si come si presuppone, oltre che non si deve concedere che quelle che sono vestite per converse, passino fra le velate. Doverà dunque ella persistere nella resolutione.

[Reg. - Mon. 1613, p. 72 b].

¹ Sess. XXV, *de regularibus*, c. 11.² Al Vescovo di Lamego.³ Al Vescovo di Imola.

1658.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 13 aug. 1613.¹

Poichè nella sua delli 17 del passato scritta alla S. C. per sua giustificazione per mandati carcerati a Mons. A. C. 4 clerici della sua diocese, cioè inquisiti in cotesto suo tribunale et gravatoli delli patimenti et spese, che haverà portato così lungo viaggio et che porterà ancora l'haversi a vedere la sua causa altrove per il dispendio maggiore, che sarà necessario per la repetitione delli testimonii et altre prove, che le bisogneranno per loro difesa, non ostante, che dal Metropolitano fusse stato ordinato in virtù d'appellatione da essi interposta, che non li movessi dalle carceri, dove stavano et li mandasse li atti: V. S. non adduce altro per sua giustificazione, se non che havendo ella proseguita la loro causa et condenati, le ha stimato, che sarebbero stati senza difficoltà liberati et assoluti dal suo Metropolitano et che però gl'è parso di privar anco il suo proprio tribunale dalla prima instantia et rimetterla a quello di Mons. A. C., q. m. SS. Ill. si come hanno risoluto, che evidentemente non ha fatto bene et che se ne guardi per l'avenire, poichè non ha facoltà di privar la metropoli delle sue ragioni, concesseli dalli S. Canonici, nè di fare a suo arbitrio contro la volontà delle parti, che la prima instantia sia altrove, essendo dalle ragioni et dal S. C. di Trento² statuito, che sia inanzi gl'ordinarii non solo per rispetto loro ma delle parti istesse per (facilitar?) le prove, così han anco ordinato, che io le scriva, che rifaccia in ogni modo le spese che haveranno fatte in detto viaggio et che faranno ancora (?), si come è tenuto di ragione. Non manchi d'essequire così stando massime la povertà d'alcuni dei inquisiti.

[Reg. Ep. 1613, p. 72 a].

1659.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius Piscien.*, 20 dec. 1613.³

Si dà a V. S. tutta la facoltà (necessaria di applicare) alla nuova Parrocchia, che si deve erigere in (S. Maria della Neve) quelle case et famiglie, che le pareranno et di smembrarle dalle Parrocchie di Pescia, Uzzano et Monte Carlo, i Rettori delle quali concorrono insieme col Popolo alla dote della nova Parrocchia. Et perchè i detti 3 Rettori per il c. « Ad audientiam », de *Eccl. aedif.*, rinnovato dal S. Conc. nel c. 4, sess. 21, vengono ad haver il iuspatronato in questa nova Chiesa insieme col Popolo, (sarà bene) che essendo il patronato ecclesiastico, se ne facci il concorso conforme alla dispositione del S. Conc., c. 18, sess. 24, § *si vero iuspatronatus*, et il proposto di Pescia come Ordinario di queste Parrocchie (se vuole?) far l'institutione di

¹ Al Vescovo di Lecce.² Sess. XXIV, de *ref.*, c. 20.³ Al Nuntio di Fiorenza.

questo nuovo Rettore, sarà necessario (che vada) a renontiare alle ragioni, che gli competono del patronato per la sua rata, perchè non può alcuno presentare a se stesso (et insieme) istituire. Nè retardi V. S. questa resolutione sotto pretesto (che per la) parte del popolo il patronato sia laicale, perchè (ha da) precedere la parte Ecclesiastica, etiam che fusse per la minor (portione come) dichiarano le incluse elucidationi de la S. C. del Conc.,¹ che se le mandano per maggior sua notitia. Resta, che V. S. attenda alla executione di questi ordini et che quanto prima si provveda al beneficio di quelle anime con questa erettione di Parrocchia et con la provisione del nuovo Rettore.

[Reg. Ep. 1613, p. 110 b].

1660.

S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 21 febr. 1614.²

Alla istanza fatta in nome di V. S. di potersi valere de'regolari per confessori di monache sottoposte alla sua cura, la Sacra Congregazione ha ordinato, che se le dica, che mentre vi concorra il consenso de'loro superiori nè vi sia particolare prohibitione apostolica o per constitutione de'medesimi regolari ella si serva delle facoltà sue ordinarie.

[Reg. - Mon. 1614, p. 12 a].

¹ Elucidatione della S. C. C., *Nullius Pescia, Iuspatronatus*, 20 dec. 1613, Fiorenza: Sess. 24, c. 18, § *Iuspatronatus Eccl.* Idem in collatione et institutione Iuspatronatus mixti scl. partim laici, partim Ecclesiastici.

Non habet locum hoc Decretum contra institutionem et foundationem, sed servanda est lex in ista institutione posita, sed tamen praesentatus est examinandus et approbandus ab Ordinario citra concursum, si repugnaret institutioni sive foundationi.

Episcopus instituere debet in beneficio praesentatum ab Ecclesiastico Patrono, si digniorem elegerit ex approbatis a 6 examinadoribus.

Quem Patronus digniorem inter approbatos, etc.: Ad eundem Patronum Ecclesiasticum spectabit, quando 2 aequae idonei ab examinadoribus fuerint iudicati. Si beneficium curatum Iuspatronatus Eccles. in mensibus Ap. Sedi reservatis vacaverit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione patronorum debet edicta concursus proponere et idoneum eligere ac Romam mittere cum fide Ordinarii a Summo Pontifice instituendum, sicut fit in aliis Curatis, quae non sunt de Iurepatronatus.*Ab aliquo quam ab Episcopo etc.*: Etsi institutio esset facienda a Papa, quia tunc Episcopus solus eligit, ita Congr. censuit et SS. voluit, quia Episcopus melius cognoscit personas.

Si institutio istarum parochialium de Iurepatronatus Eccles. ad inferiores pertineat, licet exemptos et Abbates, nihilominus Episcopus Ordinarius debet edicta concursus proponere, et inferior instituat magis idoneum approbatum ab Episcopo; quod si secus factum fuerit, collatio est nulla.

§ *Quod si Iuspatronatus laicorum*: Speciale est in Iure patronatu laicorum, ut non requiratur concursus.

Si Iuspatronatus mixtum sit laicale scl. et Ecclesiasticum quoad examen velut Ecclesiasticum censendum est.

In collatione Ecclesiae Parochialis, quae sit Iuspatronatus partim Ecclesiastici partim laici, servanda est forma examinis per concursum hic posita, quam Concilium praestituit in conferenda Parochiali quae sit Iuspatronatus mere Ecclesiastici. Idem dicendum est quando patronatus pro 2 partibus pertinet ad laicum et pro una tantum ad Ecclesiasticum.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1613, B-F, E-F].

² Al Vescovo di Pavia.

1661.

S. C. Ep. et Reg., *Aretina*, 8 aug. 1614.

Per il Piovano di monte S. Savino, diocese d'Arezzo, qual domanda si la sacristia de' frati di S. Agostino di detto luogo et certe stanze della Chiesa della Madonna della Pace posseduta dai medesimi frati di S. Agostino siano compresi nella clausura, Sacra Congregatio, Illmo Lancellotto referente censuit Sacristiam praedictam et habitationem Ecclesiae Pacis contiguas sub clausura minime comprehendendi.

[Reg. - Mon. 1614, p. 101 b].

1662.

S. C. Ep. et Reg., *Parmen.*, 8 aug. 1614.¹

Per risposta alla vostra de 18 passato m'hanno ordinato q. I. m. S. di scrivervi che voi come Vicario Generale di cotesta Chiesa potete eseguire le lettere indirizzatevi prima come Vicario Capitolare quando sin'adesso non l'abbiate fatto.

[Reg. - Mon. 1614, p. 98 b].

1663.

S. C. Ep. et Reg., *Theatina*, 16 ian. 1615.²

Non è lecito ad un Vescovo lasciar la sua Chiesa e diocese per piccola che sia, et attendere a quella degli altri, nè può esercitare i carichi Pontificali nella diocese d'altri senza licenza. Nè deve V. S. farsi scrupolo di non andare a predicare all'Atessa, luogo della diocese di Chieti, ancorchè ne sia stata ricercata da quelle genti, come mostra di temere con la sua del 28 del passato, dovendole premere più la cura delle proprie cose che di quelle d'altri. Onde q. m. S. I. hanno risoluto ch'io le risponda ch'attenda a predicare al suo popolo nè s'allarghi nelle diocesi d'altri senza licenza dei lor Vescovi.

[Reg. Ep. 1615, p. 3 b].

1664.

S. C. Ep. et Reg., *Vicentina*, 10 apr. 1615.³

Havendo monsig. mio I. Cardinale Delfino riferito in questa Sacra Congregatione le cose avvisate da V. S. intorno alla nuova erectione del monasterio delle Cappuccine, che si disegna di fare in cotesta città, e di quanto intorno ad esso si è di già attentato, hanno risoluto q. I. m. S. che io scriva

¹ Al Vicario di Parma.² All'Arcivescovo di Chieti.³ Al Vescovo di Vicenza.

a V. S. che si come i monasterii non si possono erigere senza particolare indulto della Sede Apostolica, ne meno devono eriggersi chiese, o erette celebrarvi, senza licenza dell'Ordinario del luogo e senza il cui consenso non si può manco dar habito monastico a zitelle; così tutto quello ch'è stato fatto sin qui, è nullo e di nissuna consideratione.

Ma per non impedire il progresso d'opera così pia, com'è cotesta, e per non ritardare la bona dispositione che si trova nelle persone divote, hanno voluto q. I. m. S. ch'io scriva a V. S. ch'ella con la prudenza e destrezza sua vegga di fare capaci di queste ragioni i Protettori, e promotori di cotest'opera, e contenendoli in officio, li persuada a mandar quà per la facoltà d'erigere il detto monasterio, che quando vi conorrano i debiti requisiti, ne resteranno consolati. Avvertendola di più che, se il monasterio deve erigersi sotto la prima Regola di S. Chiara, e che per conseguenza non habbia stabili nè entrate, sarà necessario appoggiarlo a qualche luogo pio, comodo e facultoso, che sovvenga le monache ne'loro bisogni; perchè dovendosi come in ogni maniera si deve servare la clausura e cessando alle volte le limosine volontarie, se non ci fosse assegnamento certo, converrebbe di necessità, che le monache violassero la clausura o si morissero di fame. Potrà ora V. S. operare con queste regole et avvisare la Sacra Congregatione di quello che anderà facendo.

[Reg. 1615, p. 41 a].

1665.

S. C. Ep. et Reg., *De Guamanga*, 23 maii 1615.

Monsignor frat'Agostino di Caravasal già Vescovo di Panama nel Perù, il quale essendo passato al Vescovato di Guamanga nuovamente eretto tardò per diversi impedimenti a pigliarne il possesso. Dimanda però se i frutti del detto Vescovato di Guamanga se gli devono dal giorno che fu eretta la Chiesa o vero dal giorno che fu proposto in Concistoro, o pure dal giorno che pigliò il possesso. Sanctissimus D. N. audita Sacrae Congregationis sententia, mandavit ut fructus ei consignentur a die translationis, et praefectionis in Episcopum, et Pastorem Ecclesiae Guamanga.

[Reg. Ep. 1615, p. 51 b].

1666.

S. C. Ep. et Reg., *Portugallien.*, 6 iun. 1615.

Petente rege: Primo, ut in omnibus sanctimonialium regni Portugalliae monasteriis certus monialium numerus praefigatur. Secundo, ut abusus circa propinam eorumdem monasteriorum superioribus quotiescumque aliqui puellae monasticus habitus conceditur, dari solitam omnino dirimatur. Tertio, ut monialium dotes in earumdem consanguineorum manibus non remaneant. Quarto denique, ut moniales absque Sedis Apostolicae licentia exeant. — S. D. N. audita Sacrae Congregationis sententia Collectori Lusitaniae per breve sub die 6 iunii 1605 iniungi mandavit, ut iuxta normam a

Sacro Conc. Trid.¹ praescriptam in omnibus, et singulis monasteriis istius regni eum tantum numerum ab Archiepiscopis et Episcopis denuo praefigi ac in posterum conservari curet, qui ex redditibus propriis eorumdem monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis congrue possit sustentari, et iuxta dictorum monasteriorum capacitatem, nec non cellarum quantitatem commode ibi commorari valeat, ita tamen quod in his, quae regularibus subiecta sunt, iidem regulares superiores numeri praefixioni assistant, et supra numerum huiusmodi nulla deinceps admittatur monialis absque Sedis Apostolicae, aut eiusdem S. Congregationis expressa licentia. Curent itidem Episcopi et Archiepiscopi, ut eae puellae, quae intra numerum praefixum nabitum monachalem suscipient, dotales eleemosynas ordinarias, solitas et consuetas persolvant. Quae autem supra numerum cum Apostolicae Sedis licentia admittentur, duplicatas persolvant. Ad secundum propinarum abusus nedum tollatur, sed etiam gravissimarum poenarum, etiam censurarum comminatione prohibeatur, pro ea tamen die, qua ad habitum monachalem admittentur puellae aliquid esculenti, vel poculenti modici valoris, et pro eiusdem diei usu dumtaxat elargiri vetitum non censeatur. Ad tertium dotales eleemosynae apud monialium consanguineos vel affines nullatenus relinquuntur, sed antequam puellae habitum suscipiant, deponantur actualiter apud mercatorem, vel penes aliam personam fide et facultatibus idoneam, ut statim professione emissa in emptionem bonorum stabilium, aut annuorum reddituum illico applicentur. Quoad ultimum observetur fel. rec. Pii V constitutio² et S. Concilii Tridentini decretum,³ quo Monialibus egressus huiusmodi interdicatur.

[Reg. 1615, p. 65 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 334].

1667.

S. C. Ep. et Reg., decr. 20 nov. 1615.

Cum Sacrae Congregationi Cardinalium negotiis Episcoporum, et Regularium Praepositorum innotuerit, Confessarios Regulares graviter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, et locorum Ordinariis ab audiendis confessionibus quavis de causa indiscriminatim suspendantur et propterea saepe contingere, ut ab iisdem Archiepiscopis, Episcopis, et locorum Ordinariis omnibus simul unius Conventus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur: Illustrissimi eiusdem Sacrae Congregationis Patres, rati vix fieri posse, ut haec sine scandalo, magnaue animarum perniciem contingant, re mature perpensa, ad omnem scandali materiem submovendam, et quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, ac decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 3.

² Cf. N. 133.

³ Sess. XXV, de regularibus, c. 5.

libere approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere posthac minime licere, nisi ex nova causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non servatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse. Quod quidem Decretum, ut iidem Illustrissimi Patres opportunum, et necessarium duxerunt, ita inviolabiliter iubent observari.

[Reg. 1615, p. 48 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 21].

1668.

S. C. Ep. et Reg., Arboren., 20 nov. 1615.¹

Cum ad Sacram hanc Congregationem perlatum fuerit in multis istius Insulae Dioecibus improbandam consuetudinem inolevisse ut Canonici coeterique clerici Praebendarum aliorumque ecclesiasticorum Beneficiorum praediales fructus conducant eosdemque maius pretium offerentibus postea dividant; Ill. Patres has literas ad Amplitudinem aliasque eodem exemplo ad caeteros eiusdem Insulae Archiepiscopos dandas esse decreverunt quibus eis iniungunt, ut praefatos Canonicos et clericos necessitatis causa excepta vetent omnino eiusmodi negotiis immisceri, cum in sortem Domini vocatos, saecularia lucra sectari, turpissimum sit. Hoc igitur Amplitudo Sua quod ad ipsam, suffraganeosque suos attinet, exsequi ne gravetur. Ego vero ei felicia quaeque exopto.

[Reg. Ep. 1615, p. 115 b].

1669.

S. C. Ep. et Reg., Nepesina, 11 dec. 1615.

Cum inter fratres Reformatos Ordinis Minoris de Observantia Sancti Francisci, necnon pro tempore existentem Archipresbyterum, seu Parochum Loci Fiani Nepesin. Dioecesis in sepeliendis eiusdem Ordinis Tertiariis, diversae, et plurimum orientur controversiae, supplicatum fuit nomine Patris Custodis eorumdem Fratrum Provinciae Romanae ab hac Sacra Congregatione Cardinalium negotiis Regularium Praepositorum infrascriptas resolvi petitiones.

1. An Tertiariorum sui Ordinis cadavera in Ecclesiis pariter suae Religionis sint sepelienda?
2. An in iisdem etiam Ecclesiis sepelienda sint cadavera eorum, qui dicti Ordinis habitu induti ex hac vita migrarunt?
3. Num et illi, qui coram testibus dumtaxat, licet absque scriptura in iisdem Ecclesiis sepulturam sibi elegerint, ibidem sint sepeliendi?
4. An tam supradictorum, quam aliorum quorumcumque cadavera in alterius Parochia existentia, et in Ecclesiis eorumdem Fratrum sepelienda,

¹ Archiepiscopo Arborensi.

prius ad Ecclesiam Parochialem ad benedictionem, ac ultimum vale a Parocho recipiendum deferri debeant, num vero ab aedibus defunctorum ad dictas Fratrum Ecclesias recto tramite sint transportanda?

Illustrissimi eiusdem Sacrae Congregationis Patres, Illustrissimo de Ara-coeli referente, partibusque auditis responderunt in hunc, qui sequitur, modum.

Ad primum, Tertiarios huiusmodi, si qualitatibus in Bulla fel. rec. Leonis Papae X praescriptis¹ sint praediti, (videlicet, si viri Collegialiter, aut Claustraliter vivant; Mulieres vero virginalem, vel coelibem, aut castam vidualem sub expresso voto, et Tertiariorum habitu vitam ducant) posse, et debere, etiam invito, ac minime requisito Parocho, in supradictis Fratrum Ecclesiis sepeliri; secus vero si supradictis qualitatibus careant, ac nisi sub sequentis secundi capitis dispositione comprehendantur.

Ad secundum, Si conditiones in Bulla Aurea fel. rec. Pii Papae IV contentas in ipsis adimpletas esse constiterit, videlicet, quod a Guardiano Domus loci, in quo tales decedere contigerit, aut ab alio Superiore, vel ab altero, cui id Superior committendum duxerit, habitum receperint, ac praedicti Guardianus, vel alius Superior habitum huiusmodi recipientes, praemonuerit, eorum cadavera propter habitus concessionem, ac receptionem penes ipsos Fratres, quorum habitum gestant, esse sepelienda, eo casu cum habitu Religionis decedentes in Ecclesiis pariter eiusdem Religionis Ecclesiasticae sepulturae esse tradendos.

Ad tertium, In supradictis Ecclesiis esse sepeliendos, sine praeiudicio tamen iurium Parochialium.

Ad quartum, Cadavera huiusmodi ad praedictorum Fratrum Ecclesias recto tramite deferri posse, ab iisdem tamen Fratribus monendum esse prius, et requirendum, ac expectandum proprium Defunctorum Parochum, quo requisito, expresse venire recusante, licere iisdem Fratribus, etiam ipso invito, supradicta cadavera ad easdem Ecclesias transportare.

[Reg. 1615, p. 168 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 244, 245].

1670.

S. C. Ep. et Reg., *Theatina*, 11 dec. 1615.

(Clericus) non ordinatur ad titulum patrimonii nisi necessitas vel utilitas Ecclesiae id suadeat.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1615, C-C, fasc. 2].

1671.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 11 ian. 1616.

Si Episcopus a Paganis, aut Schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum ac si Sedes per mortem vacaret, illam in spiritualibus, et temporalibus ministrare debet, donec eum libertati restitui, vel per Sedem

¹ Conat. Dum intra, 19 dec. 1516, § 19, 20. — Bull. Rom., tom. 3, III, p. 447-449.

Apostolicam, cuius interest Ecclesiarum providere necessitatibus, super hoc per ipsum Capitulum quam cito commode poterit consulendam aliud contigerit ordinari: cap. Si Episcopus 3, *de supplen. negligent. Praelator*, in 6. [Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 609].

1672.

S. C. Ep. et Reg., *Cavallicen.*, 29 ian. 1616.¹

Cum ex parte fratrum minorum conventualium Insulae Venaiissinae istius Dioecesis Sacrae huic Congregationi expositum fuerit iampridem in eorum Ecclesia Sanctissimi Rosarii Societatem Apostolica autoritate institutam fuisse recens vero in praedicti loci Matrice Ecclesia similem aliam Societatem erectam esse; I.mi Patres ad omnem scandali materiam summovendam has literas ad Amp. Suam dandas esse censuerunt quibus ei iniungunt, ut Societatem huiusmodi postremo erectam supprimendam atque extinguendam curet. Hoc igitur exequi placeat Amp. Tuae cui ego interim prospera quaeque ex animo precor.

[Reg. 1616, p. 21 b].

1673.

S. C. Ep. et Reg., *Cracovien.*, 23 apr. 1616.²

Cum Sanctissimus D. N. Amplitudinis Tuae literas Idib. Mart. datas ad sacram hanc Congregationem reiecerit, easque Illmi Patres diligentissime expenderint, ad singula, quae in ipsis continentur distincte respondendum censuerunt. Quod igit. attinet ad Moniales, quae ex Monasterio Culmensi ad Monasterium in Civitate Sandomiriensi recens extructum gubernandum translatae fuerint, iidem I. Patres Amplitudini Tuae iniungere decreverunt, ut Praesbyterum in praefati monasterii Choro rem sacram facere ipsisque monialibus ibidem Sanctissimum eucharistiae Sacramentum ministrare nullo pacto permittat.

De Monasteriis vero in Villis, aut parvis Oppidis sitis, ubi Medicorum ope Sanctimoniales destitutae in Civitates valetudinis causa se recipiendi facultatem petere compelluntur, in his praedictis I.mis Patribus Amp. Tuae nihil dicendum occurrit nisi ut quam primum et quantum fieri poterit clausurae saluberrimas leges curet observari et hoc idem circa Abbatissas quae ad rustica praedia lustranda e Monasteriorum septis egredi consueverunt Amp. Tuam exequi monent.

[Reg. 1616, p. 59 a].

¹ Episcopo Cavallicensi.

² Episcopo Cracoviensi.

1674.

S. C. Ep. et Reg., *Theramen.*, 29 apr. 1616.¹

Quando l'Arcidiacono è prima dignità come egli pretende di essere, il primo luogo in choro dopo V. S. spetta a lui.

[Reg. Ep. 1616, p. 48 b].

1675.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 10 iun. 1616.²

Si contentano questi I. m. S. che V. S. possa dare licenza al Confessore ordinario di coteste monache di S. Stefano dell'ordine di S. Domenico che nelle sei feste principali dell'Anno solamente possa entrare nella clausura a confessare e portare la sacra communione a quelle monache che ne haveranno bisogno, con le presenti condizioni però e non altrimenti. Che le monache alle quali si doverà dare questa speciale consolatione, stiano sempre attualmente in infermaria e in maniera inferme che non possano per se stesse o con l'aiuto d'altre trasferirsi nella Chiesa. Che il Confessore entri solo, e nell'ingresso sia ricevuto da due monache delle più vecchie, le quali l'accompagnino direttamente e senza dirigersi altrove all'infermaria e similmente l'accompagnino all'uscire. Che mentre si confesserà la monaca, la stanza stia in maniera aperta che le due compagne, le quali dovranno fermarsi sopra la porta della medesima stanza, possano comodamente vedere il confessore e l'inferma. Che il confessore nel portare il Santissimo Sacramento sia ricevuto alla porta della clausura da sei monache delle più vecchie, le quali con lumi accesi e con quella riverenza che si deve, l'accompagnino processionalmente per dritta via alla stanza dell'inferma, nella quale resteranno sempre fin che sia finita quella funzione, e poi subito per la medesima via l'accompagneranno alla stessa porta, dove sarà poi ricevuto dal compagno e dalli altri che si troveranno per accompagnare il Sacramento Santissimo. Che mentre il detto Confessore resterà per quest'effetto in clausura, tutte l'altre monache stiano ritirate nella chiesa interiore, o nel luogo del capitolo o nel refettorio o altrove in maniera che non siano vedute da lui. Potrà dunque V. S. eseguire la presente gratia nelle forme che se le prescrive.

[Reg. 1616, p. 83 b].

1676.

S. C. Ep. et Reg., *Reatina*, 10 iun. 1616.³

All'informazione, che V. S. dà con la sua de 24 del passato sopra la consuetudine, nella quale sono il Priore et officiali della Confraternità della Santissima Concettione di Montereale di cotesta diocesi d'elegere nel fine

¹ Al Vescovo di Theramo.

² Al Signor Card. Caraffa, Napoli.

³ Al Signor Card. Crescentio, Rieti.

della loro amministrazione i nuovi Priori et officiali senza l'intervento e voti delli altri Confrati, q. I. m. S. m'hanno ordinato di rispondere, che quando sopra ciò non vi siano Constitutioni confermate da questa Santa Sede, ella con la prudenza sua procuri di levare la sudetta consuetudine anzi più tosto abuso, provvedendo che l'elettione sudetta si faccia dai medesimi confrati per voti secreti.

[Reg. Ep. 1616, p. 60 b].

1677.

S. C. Ep. et Reg., *Minimorum*, 12 aug. 1616.¹

Cum frater Anton. Quer religionem ordinis S. Francisci de Paula ingressus septimo vel octavo ab incepto novitiatu mense apud superiorem falso accusatus esset, idem superior inconsulto Capitulo habitu regulari eum exuit, exutusque partim in monasterio partim extra monasterium viginti horarum spatio vel circiter permansit; cum vero dictus superior errorem a se commissum agnovisset, ablatum habitum supradicto fratri Ant. restituit; is autem perfecto reliquo novitiatus tempore expletoque anno a prima suspensione habitus per integrum diem professionem solemnem emittere distulit ut praemissas viginti interruptionis horas suppleret, emissa autem professione septem annos nullo reclamante in religione permansit, sed dum ad sacrum presbiteratus ordinem promovendus esset, professionis nullitas ob novitiatus interruptionem obiecta ei fuit. Unde in uno eodemque capitulo semel atque iterum licentiam ad urbem accedendi petiit, ut de professionis nullitate aut validitate certior fieret, quamobrem, cum impetrare nequisset, ipse procurata prius aliquorum supradicti capituli fratrum attestatione super iterata huiusmodi petitione, ad eandem Urbem absque alia superiorum licentia venit sacramque hanc Congregationem consuluit, an professio huiusmodi sit valida ipseque ut fugitivus sit habendus. Quare Ill. eiusdem Sacrae Congregationis Patres Illmo Ausculano referente professionem huiusmodi validam esse censuerunt. Generali autem vel Procuratori generali provinciali aliisque superioribus eiusdem religionis ne ipsum Oratorem uti fugitivum, vel quod ad Urbem absque licentia accesserit molestent sed eum a censuris, quibus ob praemissa incurrit absolvant vocemque activam et passivam ei pariter restituant seu unus quisque eorum cui praesentes reddentur absolvat, et respective restituat, praeceperunt ac decreverunt, prout per praesentes praecipunt et decernunt.

[Reg. 1616, p. 121 b].

1678.

S. C. Ep. et Reg., *Gravinen.*, 26 aug. 1616.²

Ha ordinato la Santità di N. S. di scrivere a V. S. che i promossi di Altamura alli ordini Sacri havendo preso li asserti ordini minori e prima tonsura da quell'Arcipreti dopo il Concilio, sono ordinati per salto, havendo il

¹ Per frat'Antonio Quer dell'Ordine di S. Francesco di Paula della Provincia di Cattalogna.

² Al Vescovo di Gravina per Altamura.

medesimo Concilio levata questa facoltà a tutti li ordinari inferiori secolari, come V. S. vedrà al C. 10 della sess. 23, onde la lettera di 9 di luglio con la quale per ordine della S. S. se le dava facoltà d'assolvere e dispensare con quelli di Altamura ch'erano mal promossi o con dimissorie illegittime o con facoltà surrettitie, non comprende questo caso nel quale prima di ogni altra cosa è necessario di supplire li ordini lassati. Onde si contenta la S. S. che V. S. assolvà quelli promossi per salto e poi cautamente supplisca gl'ordini che per temerità di quello Arciprete sono stati nullamente dati e per conseguenza ommessi e poi dispensi con essi loro così all'esecuzione delli ordini, come all'ottenere qualsivoglia sorte di benefitii, facendo tutte queste cose gratis, e con semplici penitenze salutari; che con la presente per ordine della S. S. se le dà tutta l'autorità e facoltà necessaria.

[Reg. Ep. 1616, p. 105 b].

1679.

S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.*, 15 nov. 1616.¹

Alla vostra lettera de 12 settembre prossimo passato scritta in materia delle processioni, che pretendeva fare la Confraternità del SS.mo Sacramento posta nella Parrocchiale di S. Pietro nel luogo di Castro Villere di cotesta Diocesi con uscire de termini della Parrocchia della detta Chiesa e circuire tutto il luogo, m'hanno q. I. m. S. a relatione del Signr Cardinale Caetano ordinato di rispondere che per nessuna maniera permettiate che la sudetta Confraternità con le sue processioni esca i confini della Parocchia della sopranominata Chiesa di S. Pietro.

[Reg. Ep. 1616, p. 146 a].

1680.

S. C. Ep. et Reg., *Chien.*, 6 dec. 1616.

Querente Episcopo Chien. an Clericis Societatis Iesu, nec non Regularibus ordinis Sancti Dominici novas Christifidelium secularium Confraternitates seu Congregationes cum usu saccorum absque ordinarii licentia erigere liceret. Sacra Congregatio I. Dhillonardo referente non licuisse neque licere censuit.

[Reg. 1616, p. 185 b].

1681.

S. C. Ep. et Reg., decr. 20 dec. 1616.

Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium praepositorum, quo magis Sanctimonialium quieti ac saluti consulatur, omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, sive eorum in spiritualibus Vicariis, vel Officialibus generalibus committendum duxit, ut in omnibus et singulis Monialium

¹ Al Vicario Capitolare di Cassano.

Monasteriis tam Ordinariorum quam Regularium curae et regimini subiectis vel alias quomodolibet exemptis intra fines eorum Dioecesium existentibus, bis terve in anno Confessarium extraordinarium aetate maturum vitaeque integritate conspicuum sive saecularem vel eiusdem Ordinis cuius Moniales erunt, regularem per ipsos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos seu eorum Vicarios vel Officiales praedictos eligendum, eisdem Monialibus offerant, cui sic oblato omnes et singulae Moniales, quamvis etiam sacramentaliter confiteri nolint, se praesentare teneantur. Per praesentes autem facultas eisdem Regularibus similes Confessarios Monialibus eis subiectis deputandi competens nullatenus sublata censeatur. Non obstantibus contrariis quibuscunque.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, F-Y].

1682.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina et Tadinen.*, a. 1617.

Una monaca supplica non ostante d'essere illegittima nata ex soluto et soluta di habilitarla che possa esser eletta Abbadessa et per gli altri officii del suo monasterio.

S. C. censuit: Obstat c. 1, *de fil. presb.*

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, N].

1683.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana*, a. 1617.

Dovendo monacarsi due zitelle domandano di non esser astrette di far il deposito delle loro doti in contanti (conforme ad un decreto fatto dal Sig. Cardinale loro Ordinario) nel tempo del novitiato, ma che basti la sigurtà in forma di deposito conforme agli ordini della Sac. Cong. — Resp: Depositum debet esse actuale.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, P].

1684.

S. C. Ep. et Reg., decr. 7 ian. 1617.

Quoniam Sacra Congregatio Cardinalium negociis Episcoporum, ac Regularium praepositorum, nuper accepit, quamplures Regulares tantum facultatis, seu privilegii ab Apostolica Sede sibi concessum profiteri, ut etiam a casibus locorum Ordinariis in eorum Dioecesibus reservatis, absque alia ipsorum Ordinariorum licentia, poenitentes absolvere minime dubitent, nonnullosque alios in decreto prohibitionis absolutionis a casibus Sedi Apostolicae, vel locorum Ordinariis reservatis die 9 Ianuarii 1601 fel. rec. Cle-

mentis Papae VIII iussu edito,¹ nec non in declaratione illius eodem Clemente Pontifice iubente die xxvi Novembris 1602 promulgata,² excommunicationes Sedi, vel Ordinariis praedictis reservatas, minime comprehensas asserere; unde fit, ut metus, quo homines a peccando coercentur, absolutio- nis facilitate exolescat. Ideo Sacra eadem Congregatio de Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papae Quinti speciali mandato, vivae vocis oraculo desuper ha- bito, decretum huiusmodi, illiusque declarationem, nec non censuras, et poe- nas, in eisque contenta omnia confirmanda, atque innovanda operae pretium duxit, prout per praesentes confirmat, atque innovat, ab omnibusque Sacer- dotibus tam secularibus, quam regularibus quorumvis Ordinum, etiam Men- dicantium, Militarium, Congregationum, aut cuiusvis alterius instituti, etiam necessario exprimendi, quovis nomine nuncupetur, inviolabiliter obser- vari, ac insuper ut nulli ex Sacerdotibus praedictis, quibuscumque privile- giis, indultis, et facultatibus suffulti, ab excommunicationibus, vel a casibus eisdem Ordinariis, vel Sedi Apostolicae reservatis, tam ad forum contentio- sum eorundem Ordinariorum deductis, quam non dēductis, praeterquam in mortis articulo, absolvere audeant, vel praesumant, vel eorum aliquis audeat, vel praesumat, sub eisdem censuris, et poenis eo ipso, et absque alia declaratione incurrendis, mandat, ac praecipit. Non obstantibus omni- bus, quae idem Clemens VIII in decreto, et declaratione huiusmodi voluit non obstat.

[Reg. 1617, p. 1 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 22].

1685.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 10 ian. 1617.

S. C. in causa collationis parrochialis ordinat, ut transmittatur decretum S. C. C., alias factum sequentis tenoris:

Messanen. Parrochialis. Presupponitur quod edicta pro habendo con- cursu ab Archiepiscopo subscripta in oppido Taurominii sub die 19 Ianua- rii et postea affixa ad valvas ecclesiae Metropolitanae die 24 eiusdem mensis et quod concursus factus sub die eiusdem mensis.

Et quod in concursu fuerit ab examinadoribus synodalibus magis ido- neus approbatus D. Antonius Francavilla nulla habita mentione aliorum concurrentium et successive quod collatio dictae parrochialis ab Archiepi- scopo facta D. Antonio de Oliverio qui fuit unus ex concurrentibus.

Et presupposita fide ab uno ex examinadoribus synodalibus subscripta quod Oliverius fuit idoneus et D. Antonius Francavilla magis idoneus.

Dubium: An in collatione huiusmodi parrochialis fuerit servata forma Sac. Conc. Trid., sess. 24, cap. 18.

S. Congr. Cardinalium Conc. Tridentini interpretum, audita utraque parte, censuit secundum ea, quae proponuntur, minime servatam fuisse.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, M-N].

¹ Cf. N. 1596.

² Cf. N. 1616.

1686.

S. C. Ep. et Reg., *Sulmonen.*, 14 mart. 1617.¹

S'è doluto alla S. C. G. P. Romano, ch'essendo accettata da coteste monache di S. Catherina sottoposte alla cura de frati di S. Domenico una nipote del detto R. per monacarsi nel loro monasterio dentro il numero et havendo fatto il deposito della dote con participatione di V. S. et essendo dapoi entrata et vestita con licenza de medesimi frati, ella pretenda, che non habbia potuto entrarvi senza licenza sua. Onde m'hanno q. m. SS. Ill. ordinato di scrivere a V. S. che ogni volta, ch'ella habbi esplorata la volontà della zitella et si sia assecurata che il deposito per la dote sia legitimamente fatto, non ha da intromettersi in altro per l'introduzione della zitella nel monastero nè per la traditione dell'habito monastico.

[Reg. 1617, p. 64 b].

1687.

S. C. Ep. et Reg., *Assisien.*, 4 apr. 1617.²

Ha fatto rappresentare alla Sacra Congregatione Monsignor Vescovo d'Assisi che essendosi trovato un prete tra quelli tre, che l'ultimo giorno di marzo prossimo passato commisero quell'eccesso in Diocesi d'Assisi e ch'essendo il prete diocesano di V. S. ella pretendeva di fare quel processo e castigarlo, pretendendo il sudetto Monsignore che questa cognitione spetti a lui, e che il prete gli sia consegnato per essere il delitto commesso nella sua Diocesi. Onde quest'I. miei S. m'hanno ordinato di scrivere a V. S. che cessi da questa pretentione, nè perciò dia più impedimento al sudetto Monsignore ma lassi liberamente ch'egli faccia e termini questa causa con- forme alla dispositione dei sacri Canon.

[Reg. Ep. 1617, p. 58 b].

1688.

S. C. Ep. et Reg., *Cracovien.*, 18 apr. 1617.³

Havendo la Confraternità del S.mo Corpo di Christo in Lublin Diocesi di Cracovia fatto domandare l'aggregatione a questa Archiconfraternità della Minerva, e restando impedita di questa gratia per non haver mandato quà l'attestatione dell'ordinario sopra la canonica erettione della sudetta Con- fraternità, hanno quest'I. m. S. ordinato che l'aggregatione si faccia e si mandi in mano di V. S. come viene qui alligata affinch'ella non la segni a'sudetti Confratri sin tanto ch'essi non consegneranno in mano di lei l'atte- statione sudetta dell'Ordinario, la qual poi dovrà inviarsi a questa volta per metterla nell'archivio della sudetta confraternità conforme agl'ordini.

[Reg. Ep. 1617, p. 70 a].

¹ Al Vescovo di Sulmona.

² Al Vescovo di Perugia.

³ Al Nuntio di Polonia, Cracovia.

1689.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 18 apr. 1617.¹

Havendo Monsignor mio I. Muti riferito nella Sacra Congregazione le pretensioni d'Angelo del Daco Cantore della Parrocchiale di Lequile, luogo di cotesta Diocese, e le risposte date da V. S. con la sua del 15 del passato per conto dell'Arcidiaconato eretto da lei in detta Parrocchiale, quest'I. m. S. m'hanno ordinato di scriverle, che assolve il detto Angelo, revochi l'erettione del sudetto Arcidiaconato e restituisca ogni cosa nello stato di prima soggiungendole che quando ella stimi necessaria la Dignità Arcidiaconale in quella Chiesa Parrocchiale ne domandi l'erettione dalla Sede Apostolica.

[Reg. Ep. 1617, p. 67 a].

1690.

S. C. Ep. et Reg., 9 iun. 1617.²

S. C. notificat decretum S. C. C. circa visitationem altarium confraternitatum in ecclesiis regularium existentium sequentis tenoris:

Congr. Concilii censuit Episcopum posse visitare confraternitates personarum secularium in ecclesiis Regularium exemptorum existentes, non autem earum cappellas vel altaria, quae intra easdem ecclesias existunt.

Die 22. Decembris 1597.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, T-T].

1691.

S. C. Ep. et Reg., *Salernitana*, 21 iul. 1617.³

Per risposta della lettera di V. S. del 9 de corrente m'hanno q. m. S. I. ordinato di scriverle ch'ella può e deve visitare e rivedere i conti delle confraternite dei secolari poste nelle Chiese dei regolari ma non per li altari loro posti nelle medesime Chiese.

[Reg. 1617, p. 195 b].

1692.

S. C. Ep. et Reg., *Bovinen.*, 11 aug. 1617.⁴

L'elettione delli officiali delle Confraternite canonicamente instituite spetta a' confratri stessi, ma la confirmatione dei medesini officiali tocca al Vescovo del luogo o suo Vicario generale, e così m'hanno ordinato questi

¹ Al Vescovo di Lecce.² Al Suffraganeo, Albano.³ All'Arcivescovo di Salerno.⁴ Al Vescovo di Bovino.

m. S. I. di rispondere al memoriale sporto a questa Sacra Congregazione per parte del promotore fiscale della Curia di V. S. la quale potrà ordinare che così si osservi in cotesta città e Diocese, eccettuate però sempre le Compagnie, che sieno sotto l'immediata protezione Regia.

[Reg. Ep. 1617, p. 159 a].

1693.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius Altamuræ*, 18 nov. 1617.¹

Si dolse già il Capitolo della Collegiata di S. Nicola de' Greci di cotesto luogo, che i Confratri di S. Biagio volessero lassare la Chiesa dove hora si riducono e conceduta loro dal medesimo Capitolo per edificarne un'altra e transferirvi i beni di detta Confratria, e non havendo i medesimi Confratri curato di dedurre le loro ragioni in questa Sacra Congregazione come vi sono stati avisati, non potendosi di qua arrivare, con qual fondamento di giustizia intendano di fare questa translatione, m'hanno q. I. m. S. ordinato di scrivervi che sotto severissime pene e censure proibite il passare più avanti nella fabrica della sudetta nuova Chiesa, non permettendosi di edificare Chiese senza dote competente, nè convenendo di spogliare un Altare per vestirne un altro, avisando poi ciò che haverete eseguito.

[Reg. Ep. 1617, p. 240 b].

1694.

S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 15 dec. 1617.

Il Capitolo et Canonici dioc. di Milano ha altre volte supplicato alla S. C. si degnasse ordinare fosse nella loro Collegiata osservato il solito et antiquo uso comprobato ancora da particolare decreto del S. Arcivescovo oltre alla dispositione del Consiglio di Trento, che la terza dei frutti dei Canonicati vacanti o dei Canonici absenti accresca all'altri Canonici presenti et veri residenti, come ancora supplicò l'istesso capitolo che si dovesse attendere il solito de cantare una sol messa nella lor chiesa ancorchè con occasione si cantasse dei morti.

S. C. censuit: Quoad missam conventualem iam rescriptum fuit observandum esse c. *Cum creatura*.

Quoad 3^{am} partem fructuum prebendarum vacantium dictum fuit Concilium super hoc non disponere et decretum S. Caroli aequè silet, quia fructus prebendarum vacantium reservantur successoribus.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, E-M].

¹ Al Vicario Apostolico, Nullius Altamura.

1695.

S. C. Ep. et Reg., *Hispalen.*, 25 dec. 1617.

Le monache di S. Clara del ordine di S. Francesco di Siviglia, perchè i Superiori del monasterio con modi illeciti e senza licenza di questa Santa Sede intendono di far eleggere per Abbadessa del medesimo monasterio monache che non sono nate di legittimo matrimonio dimandano però provvedersi, che per l'avenire le illegittime non possano esser elette al carico d'Abbadessa senza speciale dispensa della sede apostolica. — S. C. 25 Dec. 1617 respondit: Advertat Archiepiscopus quod patientes defectum natalium non possunt eligi in Abbatissas absque dispensatione sedis apostolicae.
[Acta S. C. Ep. et Reg. 1617, S-T].

1696.

S. C. Ep. et Reg., *Gebennen.*, 19 ian. 1618.¹

Ex parte Abbatissarum... Quoad secundum vero iidem Illmi Patres Amplit. Tuac iniungunt ut superiores regulares quibus supradictae moniales subditae sunt, etiam atque etiam moneat ut extraordinarios confessarios bis aut ter in anno iuxta Sacri Concilii Tridentini praescriptum² eis omnino deputent, quod si Amp. Tua illos hac in re cunctantes seu negligentes cognoverit, ipsa per se id praestare non differet et hoc pacto spirituali monialium huiusmodi consolationi consulatur. Ego vero bona omnia ei ex animo precor.
[Reg. — Mon. 1618, p. 20 a].

1697.

S. C. Ep. et Reg., *Mutinen.*, 20 mart. 1618.³

Si scrisse già a V. S. sotto li 11 di agosto che non proibisse a'Confratri della Compagnia del Corpo di Christo nella Chiesa chiamata Heremiterio di Santa Croce del Finale di cotesta Diocese il cantare le litanie approvate, il celebrare la Santa messa in detta Chiesa ad hora competente senza pregiudizio della Parrocchiale e che rivedesse diligentemente i conti delle entrate et elemosine di detta Compagnia, ma essendosi i medesimi doluti, che V. S. nella licenza data loro per quest'effetto proibisca il celebrare in detta Chiesa in alcuni giorni solenni, et insieme voglia che il Rettore della Parrocchiale del Finale tenga una delle due chiavi della cassetta, dove si conservano l'elemosine, q. m. I. S. a relatione del Signor Cardinale Campori m'hanno ordinato di scriverle che levi la prohibitionem sudetta e permetta che vi si

¹ Episcopo Gebennensi.² Sess. XXV, de regularibus, c. 10.³ Al Vescovo di Modena.

possa celebrare ancora nelle feste più solenni dopo però che sarà finita la messa della Chiesa Parrocchiale e che i Confratelli sudetti solamente, e non altri habbiano il pensiero di custodir l'elemosine, con questo però che a' tempi debiti ne diano fedel conto a V. S. alla quale prego da Dio ogni contento.

[Reg. Ep. 1618, p. 52 b].

1698.

S. C. Ep. et Reg., *Chien.*, 4 maii 1618.¹

Si sono doluti a questa Sacra Congregatione i Priori et procuratori di cotesta Confraternità di S. Iacomo, che facendo essi celebrare a spese della sudetta Confraternità la S. Messa in alcune di coteste Chiese che sono senza entrata e quasi abbandonate, V. S. pretenda d'eligere il sacerdote con tutto che i Confratri facciano l'elemosina del loro, onde q. I. m. S. m'hanno ordinato di scriverli che sia contenta d'approvare il sacerdote che deve celebrare le sudette messe per vedere si è idoneo ma che lassi libera l'elettione alli sudetti Confratri i quali fanno la spesa.

[Reg. Ep. 1618, p. 78 b].

1699.

S. C. Ep. et Reg., *Naxien.*, 8 iun. 1618.²

Tra le altre cose le dico non essere inconveniente, nè contra ragione che uno sia descritto in più confraternite in un'istesso tempo.

[Reg. — Mon. 1618, p. 182 b].

1700.

S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.*, 14 dec. 1618.³

Alli dubbii mossi da V. S. con la sua de 9 del passato intorno alle monache della prima regola di S. Chiara m'hanno questi Illmi miei Signori ordinato di rispondere, che le monache regolarmente non sono tenute alle messe conventuali se per sorte questo carico non fusse posto nella fondatione del monastero o in altra maniera canonicamente introdotto.

[Reg. — Mon. 1618, p. 397 a].

1701.

S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 9 mart. 1619.⁴

Faccia notificare alli pontatori di cotesta Metropolitana e delle sue chiese collegiate, che sotto gravissime pene eseguiscano fedelmente e diligentemente l'offitio loro, e questo oltre la pena del periurio, nella quale incorrono

¹ Al Vescovo di Scio.² All'Arcivescovo di Naxos.³ All'Arcivescovo di Genova.⁴ Al Sig. Card. Borromeo, Milano.

ipso facto, dovendo haver prestato il debito giuramento nell'assunzione dell'offitio. Et a V. S. Illma...

[Reg. Ep. 1619, p. 33 a].

1702.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium*, 26 apr. 1619.¹

Ha fatto rappresentare alla S. Congregatione fra Martino Helez minore osservante, che havendo egli legitimamente preso l'habito di quella religione nel monasterio di S. Antonio di Siviglia, e similmente finito l'anno del novitiato, fu capitolarmente risoluto che fusse adnesso alla professione, ma essendogli poi opposto che descendeva da un progenitore che haveva essercitato officio infame, e che obstandogli perciò le constitutioni della medesima religione fu rimandato al secolo, e che havendo provata la falsità dell'opposizione gli fu restituito l'habito, supplicando hora d'essere adnesso alla professione senza fare nuovo novitiato, havendosi riguardo al primo già legitimamente fatto. Onde questi Illmi miei Signori sentito prima il Padre Commissario di Corte m'hanno ordinato di scrivere a V. S. che costandole della verità dell'esposto, e che il detto fra Martino non habbia lasciato l'habito spontaneamente, ma gli sia stato levato, nè habbia altro canonico impedimento, lo faccia admettere alla professione senza fare altro novitiato, quando però i frati capitolarmente, e per voti secreti si contentino d'admetterlo, ma se per sorte egli havesse lassato l'habito spontaneamente, V. S. ordini che non sia adnesso alla professione, se prima non si fa nuova accettatione di lui, et egli faccia il novitiato un'altra volta. E Nostro Signore etc.

[Reg. 1619, p. 139 b].

1703.

S. C. Ep. et Reg., *Observantium*, 5 iul. 1619.²

La S. C. risponde avvertendola che non tutti i frati di un convento son'obbligati di venire sotto la croce alle processioni, essendo conveniente che qualcuno di loro resti alla cura della chiesa, e della casa. E Dio etc.

[Reg. 1619, p. 243 a].

1704.

S. C. Ep. et Reg., *Nicoteren.*, 7 sept. 1619.³

Sotto li 27 di Luglio prossimo passato si scrisse a V. S. per ordine di Nostro Signore che o andasse alla sua residenza o provvedesse che il suo coadiutore vi andasse et vi essercitasse l'officio di buono e diligente pastore dandogli comodità d'habitatione per questo effetto, ma essendosi poi dili-

¹ Al Nuntio di Spagna, Osservanti.

² Al Vescovo d'Umbriatico.

³ Al Vescovo di Nicotera.

gentemente considerato che l'havere coadiutore non la libera dal peso della residenza, ha la Santità Sua voluto che se le notifichi questo, e che di presente le soggiunga che in ogni maniera vada alla sua chiesa, e sodisfaccia al debito dell'officio suo pastorale.

[Reg. Ep. 1619, p. 165 b].

1705.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana*, 11 oct. 1619.¹

Alla lettera scritta da V. S. Illma a la Santità di Nostro Signore sotto li 23 del passato, nella quale dà conto della Congregatione de secolari nuovamente eretta costì senza suo consenso dalli Ministri dell'Infermi con communicatione delle gratie spirituali, e dell'interdetto che perciò ella haveva posto alla chiesa, e sospese le persone loro dall'administratione delli sacramenti, ha la Santità Sua ordinato di rispondere che approva ciò che V. S. Illma avvisa d'haver fatto in questo proposito, e che dopo ch'ella haverà conosciuto qualche segno di pentimento nelli sudetti Ministri, potrà, come prima le parerà espediente, levare loro l'interdetto e la sospensione a fine che con questi impedimenti non vengano longamente ritardati dall'esecutione delli lor buoni instituti. Et a V. S. Illma bacio etc.

[Reg. 1619, p. 349 a].

1706.

S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 29 nov. 1619.²

Ha fatto rappresentare alla S. C. Paula Rossi d'haver fatto un testamento a favore de Canonici Regolari del Salvatore di cotesta città, che de suoi beni sia amministratore D. Gio. Iacomo Benizzi suo figliolo de' medesimi regolari dimandando a questo effetto facoltà ch'egli possa accettare, et eseguire il sudetto testamento conforme all'intentione d'essa oratrice, altrimenti che lo rivocherà. Onde questi Illmi miei Signori m'hanno ordinato di scrivere a V. S. Illma, che resti servita d'informarsi sopra di questo negotio et d'interporre le parti, e la prudenza sua affinché la prenominata Paula si contenti di non rivocare il sudetto testamento fatto a favore de medesimi Canonici Regolari facendola capace che il sudetto suo figlio, come monaco religioso non può senza nota di proprietario amministrare i sudetti beni, e che è de directo contro la sostanza del voto, ma che se vorrà lassare qualche annuo reddito al medesimo suo figlio, gli si darà la licenza di riceverlo da mano del suo superiore et spenderlo secondo il bisogno nelle sue religiose necessità; dando poi quà avviso di quanto V. S. Illma havrà operato.

[Reg. 1619, p. 384 a].

¹ Al Sig. Card. Doria.

² Al Sig. Card. Ludovisio, Bologna.

1707.

S. C. Ep. et Reg., *Isclana*, 6 dec. 1619.¹

Havendo Monsig. mio Illmo Card. Muti riferito nella S. C. ciò, che V. S. avvisa intorno all'esposto nel memoriale di D. Natale Capuano, m'hanno questi Illmi miei Signori ordinato di scriverle, che la facoltà di denunciare le feste compete al parroco, et non ad altri, che la benedictione delle barche non si debba fare da sacerdote alcuno se non con licenza del medesimo parroco, dentro alli confini della sua parrocchia si doverà fare; nel particolare della precedenza nelle processioni pubbliche, vogliono i sudetti Illmi miei Signori che si osservi puntualmente la disposizione della bolla della s. m. di Gregorio XIII² e che nel resto i confratri dell'oratorio di S. Maria Visita poveri non siano molestati per conto d'andare alle processioni. [Reg. Ep. 1619, p. 221 b].

1708.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Provinciae Baeticae*, 14 febr. 1620.³

Si sono doluti alla S. tà di N. S. alcuni frati Minimi pii et gravi della provincia Betica, che alcuni loro superiori contro gl'instituti di quella religione et contra il decreto della s. m. di Clemente VIII inviolabilmente osservato,⁴ permettono, che li frati professi nello stato laicale passino senz'altra difficoltà allo stato clericale furtivamente et si facciano sacerdoti, et havendo la S. tà Sua remisso il memoriale a q. S. C., mi hanno q. m. SS. Ill. ordinato di scrivere a V. S. che faccia precetto penale a tutti superiori della sudetta religione, che per l'avenire s'astenghino da simili eccessi, dechiarati tutti li promossi nella sudetta maniera essere perpetuamente sospesi dalla esecuzione de loro ordini, che faccia di novo passare allo stato laicale, et poi s'informi diligentemente, quali siano li superiori che hanno concesso simili licentie et certificatosene li suspenda dall'esecuzione de loro ordini per tempo ad arbitrio della med. S. C. [Reg. 1620, p. 35 b].

1709.

S. C. Ep. et Reg., *Cathacen.*, 20 iul. 1621.⁵

Si sono dolute alla S. C. coteste monache di S. Chiara, che V. S. pretende di volersi intromettere nell'electione, che esse sono per fare della loro Abbadessa, et che quando i voti delle monache siano eguali, ella vuole

¹ Al Vescovo di Ischia.² Cf. N. 151.³ Al Nunzio di Spagna.⁴ Cf. N. 189.⁵ Al Vescovo di Catanzaro.

eleggerne una a modo suo. Onde mi hanno q. m. SS. Ill. ordinato di scriverle, che avverta, che quando i voti sono pari, si fa novo scrutinio, nè l'ordinario deve intromettersi in spargere i voti. [Reg. 1621, p. 142 b].

1710.

S. C. Ep. et Reg., *Tornacen.*, 19 oct. 1621.

Petente Rmo Episcopo Tornacen.:

1. An appellatione per Abbatissam Monasterii Monialium de Pratis Porcinis nuncupati interposita coram Archiepiscopo Cameracen. atque eius ordinariae Iurisdictioni subiecti ab executione decretorum occasione visitationis eiusdem monasterii per ipsum Episcopum factorum liteque desuper coram Episcopo Gandaven. indecisa pendente non obstantibus praedictum monasterium, cum opus fuerit, visitare valeat?

2. An eadem Abbatissa ipso Episcopo invito eligere possit Confessarium pro se et monialibus?

3. An moniales teneantur confiteri vel saltem se praesentare confessariis extraordinariis ab ipso Episcopo iuxta S. Conc. Trid. dispositionem¹ offerendis?

4. Num novitiae statim elapso probationis anno ad professionem admitti vel potius e monasterio dimitti debeant?

S. C. Ep. et Reg. negotiis praepos. ad 1) affirmative ad 2) negative ad 3) et 4) affirmative pariter respondit.

[Reg. 1621, p. 313 a].

1711.

S. C. Ep. et Reg., *Papien.*, 15 febr. 1622.

Cum in Civitate Papiae Episcopus per edicta poenalia soleat monere confratres laicos disciplinantes appellatos ut processionibus intersint et i talibus edictis parere hucusque non detrectaverint, Sacra Congregatio I. Card. Bandino referente Episcopum id. petentem censuit manutenendum in quasi possessione predicta edicta poenalia promulgandi et per poenarum exaltationem ac alia canonica et opportuna remedia cogendi eosdem confratres ad conventionem solitis processionibus.

[Reg. Ep. 1622, p. 21 b].

1712.

S. C. Ep. et Reg., *Balneoregien.*, 6 apr. 1622.

Supplicano le SS. VV. Ill. gli Eredi di Mons. Anini Vesc. di Bagnarea a degnarsi dichiarare se le infrascritte robbe della sua Capella spettano alla Cathedrale di Bagnarea come pretendono quei Canonici in virtù della Bolla della f. m. di Pio V:²

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 10.² Cf. N. 123.

Un Baccino e boccale di argento servito in Capella e nella Credenza in Camera insieme con gli altri. La Croce che si teneva sull'altare fatta per tener anco in Camera sul tavolino, come sene è servito nelle occasioni, poichè il piede è fatto da tenervi l'acqua benedetta, la Croce pettorale, la Bugia, la Pace, Cassetta da tenervi l'ostie, il Campanello, Secchietto nel quale si teneva l'acqua benedetta coi suoi spargoli, Cappa da Capella, Rocchetti, Cotte per li Capellani, leggio di ebano da tenervi il messale, servito anco in Camera per istudiare, Breviarii, Ceremoniale, Pastorale Sacerdotale, Panni e Cussini per l'Ingenocchiatoio, serviti anco in Camera.

Resp. in Reg. al Vesc. di Bagnarea.

Sono state discusse a relatione dell'Ill. Sig. Card. Rivarola li dubbii proposti coll'alligato memoriale degl'heredi di Mons. Anini predecessore di V. S., a chi spettino alcuni argenti et altre robbe rimaste alla sua morte; e la S. C. ha risoluto, che la Cappa et li Rocchetti si restituiscino a gl'heredi e l'altra suppelletile rimanghi alla Chiesa Cathedrale; così si contenterà ella di far eseguire, poi che esaminato diligentemente il negotio, si è determinato esser così di giustitia.

[Reg. Ep. 1622, p. 43 a].

1713.

S. C. Ep. et Reg., *Mediolanen.*, 18 maii 1622.¹

Facendosi novamente querela per parte della città di Vigevano e de Confessori di essa dell'editto pubblicato da Monsignor Vescovo di detta città, col quale proibisce che nessun secolare o regolare possa confessare donne, se non haverà l'età di quarant'anni, et altro che V. S. I. vedrà dall'alligata copia di detto editto, è parso alla Sacra Congregatione che io scriva a V. S. I. che si compiaccia di far intendere a detto Vescovo, che pigliandone qualche bona occasione, revochi in ogni modo et quanto prima il sudetto editto essendo così senso della Sacra Congregatione.

[Reg. - Mon. 1622, p. 103 b].

1714.

S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 19 iul. 1622.²

Non è parso bene a q. I. S. della Sacra Congregatione che Giuseppe Tolosa Cappellano perpetuo della Collegiata di S. Giusta di cotesta Diocesi non vi faccia residenza e vi tenghi solamente il sostituto, mentre come dite nella vostra relatione, la detta Cappellania ricerca residenza personale, et vi sono ordini che non si serva per mezzo di sostituto. Et però vi si dice che non manciate in ogni maniera di farlo risedere et servire a detta Cappellania personalmente, et non per mezzo d'altri servendosi in caso che ricusi

¹ Al Card. Boromeo, Milano.

² Al Vicario Capitolare d'Aquila.

di farlo dei rimedi, che vi porgono i Sacri Canonì e Concilio di Trento¹ et l'istesso vi si commette circa gl'altri due, che avvisate pur servire per sostituto. Così dunque non mancherete d'eseguire.

[Reg. Ep. 1622, p. 80 a].

1715.

S. C. Ep. et Reg., 17 aug. 1622.

§ 1. Cum alias fel. rec. Clemens Papa VIII decreverit² Ordinarios locorum licentiam ad novos Conventus cuiuscunque praesertim Mendicantium Ordinis in Civitatibus, et locis eorum ordinariae Iurisdictioni subiectis erigendos impartiri non posse, nisi vocatis, et auditis aliorum in eisdem Civitatibus, et locis existentium Conventuum Prioribus, seu Procuratoribus, et aliis interesse habentibus, et causa servatis servandis cognita in eisdem Civitatibus, et locis novos huiusmodi erigendos Conventus, sine aliorum detrimento commode sustentari posse constiterit. Si vero ab eorum sententiis ad Sedem Apostolicam provocari, et appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem novorum Conventuum suspendere debere, quandiu a dicta Sede in ea causa pronunciatum extiterit, ac alias prout in Decreto huiusmodi plenius continetur.

§ 2. Verum per piae mem. Paulum Papam V accepto, plerosque ex Ordinariis praedictis favore, vel nimia exposcentium importunitate ad novos Conventus, seu Domus, praeter, et contra tenorem praedicti Decreti erigendos plerumque adduci, quo fit, ut non habita debita eleemosynarum, seu reddituum cuiuscunque Monasterii, Conventus, seu Domus ratione, Monachi, seu Fratres, aut Religiosi ibi degentes, manuteneri nequeant, et ad tam exiguum numerum reducantur, ut cultus divinus in eorum Ecclesiis destituatur, ibique regularis disciplina, ut convenit conservari non valeat, Sacra Congregatio Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Regularium praepositorum ad quos idem Paulus Papa V negotium huiusmodi reiecerat, tot incommodis obviam ire, eisque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, Decreti huiusmodi veriores, ac totos tenores praesentibus, ac si de verbo ad verbum insererentur pro plene, et sufficienter expressis habens, vivae vocis oraculo a S. D. N. Gregorio Papa XV habito, Decretum praedictum, quatenus opus sit, innovat, et in usum reducit.

§ 3. Volens, quod de caetero Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium cuiuscunque etiam Mendicantium, Ordinis, Societatis, et instituti quocunque nomine nuncupentur, etiam si de illis particularis, expressa, et specifica mentio habenda esset, in quacunque Civitate, vel Oppido, seu quocunque alio loco non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, et ex consuetis eleemosinis sustentari valeant, ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conventuum, seu Domorum aliarum

¹ Sess. VI, de ref., c. 2; sess. XXIII, de ref., c. 1.

² Cf. N. 190.

Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, seu Institutorum huiusmodi non solum in praedictis, sed etiam in aliis per quatuor millia passuum circumvicinis locis ad id vocati, et auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint; vel alias Ordinariis locorum constiterit, Religiosos Monasterii, Conventus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigendae absque detrimento Religiosorum in Monasteriis, seu Domibus antea in Civitatibus, seu locis huiusmodi e ceteris degentium, ibi in numero duodecim commode, et congrue manuteneri, et ali posse. Si vero novi Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas huiusmodi instituendae erunt nullique alii Regulares inibi reperiantur, Ordinarii locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum incolae et habitatores, quorum et consensum requirant, ac adhibeant huiusmodi duodecim Religiosos in Conventibus, ut praemittitur instituendis commode alere, et manuteneri valeant.

§ 4. Si vero a Decreto, seu Decretis per Ordinarios praedictos in causis huiusmodi ferendis legitime appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eandem Sacram Congregationem una cum toto negotio principali devoluta conseatur, appellationeque huiusmodi pendente, nihil innovandum esse, irritumque et inane quicquid secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari decernens, quibuscunque in contrarium facien. non obstantibus.

[Bull. Rom., tom. 5, V, p. 47, 48].

1716.

S. C. Ep. et Reg., *Asturicen.*, 13 ian. 1623.¹

Quod moniales premonstratenses in loco de Villoria istius dioc. asserunt ex antiquissima inoluisse consuetudine, ut cadavera monialium in exteriori Ecclesia sepelirentur, tollerari posse placuit, ea lege ut cadavera a monialibus ad clausurae portam deferantur, ibique a clero recepta in supradicta Ecclesia postmodum sepeliri demandentur. Ita igitur observari, nullo vero modo Clerum ad huiusmodi officia peragenda clausuram ingredi A. T. ex praedicta S. C. sententia curabit.

[Reg. 1623, p. 8 a].

1717.

S. C. Ep. et Reg., *Hydruntina*, 19 maii 1623.

Orta dissensione inter Capitulares Metropolitanae Ecclesiae Hydruntinae super nova electione vel confirmatione Vicarii capit. dicta Archiep. sede vacante, cum prima electio per eosdem solum ad 4 menses facta fuerit, S. C. Card. Ep. et Reg. negotiis praepos. negotio plene examinato Ill. Card. Zollereri referente post lapsum 4 mensium a prima deputatione liberum esse Capitulo non obstantibus quibuscunque ad novam electionem vel confir-

¹ Episcopo Asturicen.

mationem procedere, praesentem autem Vicarium rationem suae administrationis futuro Archiepiscopo non autem Capitulo reddere voluit decrevit et ordinavit.

[Reg. Ep. 1623, p. 64 b].

1718.

S. C. Ep. et Reg., *Potentina*, 7 maii 1624.¹

Per parte del Primicerio, Theologo et altri Canonici di cotesta Cathedralè è stata fatta reiterata istanza alla Sacra Congregatione, perchè si venghi a nuova elettione di Vicario Capitolare, et ciò sotto pretesto che tal' elettione sia solito di farsi ogni tre mesi in vigore d'un decreto fatto con espresso consenso giurato da tutti li capitolari di non pretendere nuova prorogatione di tal carica nè anche da questa Santa Sede, del qual decreto essendosi q. m. S. I. molto meravigliati, m'hanno ordinato di scrivervi che continuando voi nell'offitio conforme alla facoltà et avvertimenti dativi sotto li 26 di gennaro prossimo, diate ordine che il sudetto decreto sia cassato et annullato in ogni maniera, et facciate avvertiti tutti quelli che vi hanno prestato il loro consenso acciò proveggano alla sicurezza delle coscienze loro, così dovrete eseguire.

[Reg. Ep. 1624, p. 60 a].

1719.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 26 nov. 1624.²

La Communità di Monteleone di cotesta diocese ha esposto alla Sacra Congregatione, che le Chiese poste dentro et fuori di quel luogo sono in tanto cattivo stato, che per la pioggia il popolo non può starvi dentro ad ascoltare la Santa Messa, onde q. m. S. I. m'hanno ordinato di scrivere a V. S., che quando l'esposto sia vero, non manchi di provvedervi in ogni maniera astringendo alla necessaria reparatione li titolari di esse con tutti quei rimedi che stimerà necessari et giusti et anche mediante la sequestratione di frutti di dette Chiese. Così dunque eseguischi.

[Reg. Ep. 1624, p. 137 b].

1720.

S. C. Ep. et Reg., 14 dec. 1624.

S. C. Episcoporum et Regularium, S. D. N. approbante, censuit Ecclesiam, a qua volens transfertur, seu quam amittit Episcopus, vacare ab eo tempore, quo idem Episcopus ab illius vinculo absolvitur in Consistorio S. S. etiam ante expeditionem Litterarum Apostolicarum, vel adeptam possessionem secundae Ecclesiae. Et postquam huiusmodi absolutionis notitiam Episcopus habuerit, etiam ex testimonio, seu documento Secretarii

¹ Al Vicario Capitolare di Potenza.

² Al Vescovo di Spoleto.

Sacri Collegii, illico teneri eum abstinere ab exercitio ordinariae iurisdictionis, eamque transire in Capitulum sede vacante, et ita posse, et debere Capitulum statim ea iurisdictione uti, ac Vicarium iuxta Trident. Concilii praescriptum¹ eligere, sedemque vacantem publicare.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 608, 609].

1721.

S. C. Ep. et Reg., *S. Severini*, 12 febr. 1625.²

Se bene, come la S. V. riferisce, li Parrocchiani della curata di S. Pietro della Valle di Biagi posseduta al presente da D. Oliviero Brunetti si contentano ch'esso Oliviero continui a risiedere in cotesta città, benchè distante per due miglia dalla sua debita residenza, et ciò per la vicinanza di detta Chiesa per un quarto di miglio ad alcune altre Chiese curate, li cui Rettori si aiutano l'un l'altro, non è però paruto bene a q. m. S. I. d'approvare tal solito o più tosto abuso, ma han risoluto, che io replichi, come fo a V. S., che non fruttando detto benefitio più di 35 scudi nè potendo indurre detti Parrocchiani per la povertà loro alla fabbrica di una casa, ove detto Oliviero possi habitare, procuri di provvedere a tal necessità con l'unione d'altri benefitii. Tanto dunque dovrà ella attendere in conformità della presente resolutione.

[Reg. Ep. 1625, p. 21 a].

1722.

S. C. Ep. et Reg., *Vercellen.*, 5 apr. 1625.³

Si sono esaminati nella S. C. li decreti, publicati nuovamente per ordine di V. S. et da osservarsi tanto per l'educande quanto per le monacande nelli monasterii di cot. città et diocesi; et da q. m. SS. Ill. si è risoluto, che ella in simili ordini non comprenda li monasterii soggetti a Regolari o altrimenti esenti; però si contenti di conformarsi con il senso delle SS. loro Ill.

[Reg. 1625, p. 86 b].

1723.

S. C. Ep. et Reg., 18 nov. 1625.⁴

È pervenuto a notizia della Sacra Congregatione, che in molti Capitoli di Chiese Metropolitane et anche cathedrali regni un abuso, che succedendo la morte del proprio Pastore, si procede alla creatione del Vicario Capitolare sede vacante, non per secreti suffragii, come converrebbe, ma a viva et pubblica

¹ Sess. XXIV, de ref., c. 16.

² Al Vescovo di Sanseverino.

³ Al Vescovo di Vercelli.

⁴ A tutti li Capitoli delle Cathedrali e Metropolitane.

voce et perchè da simil modo di eleggere non possono verisimilmente nascere se non risse, discordie, emulationi et inimicizie, in grave pregiudizio delle anime et disservitio del culto divino, volendo però la medesima Sacra Congregatione provvedere a si gravi disordini, ha risoluto che in nessun modo sia lecito per l'avvenire procedere a simili elettioni, se non per voti secreti sotto pena della nullità et invalidità dell'elettione, affinchè posposto ogni rispetto umano possa ciascuno liberamente far quel tanto che in propria coscienza giudicherà e per maggior servitio di Dio. Significo la presente resolutione alle S. V. come si fa anche a tutti gli altri capitoli di metropolitane et cathedrali affinchè non manchino di conformarsi con essa.

[Reg. Ep. 1625, p. 134 a].

1724.

S. C. Ep. et Reg., *Florentina*, 30 maii 1626.¹

La S. C. viene avvisata che le novitie d'alcuni monasterii di monache di cotesta città e diocesi habitano promiscuamente con le professe et perchè ciò è direttamente contro la dispositione de decreti generali della med. S. C., q. m. SS. Ill. m'hanno ordinato di scrivere a V. S. che faccia provvedere di luoghi distinti et separati per esse novitie in ciascun de monasterii tanto soggetti a lei come a Regolari di qualsivoglia ordine, il che dovrà ella eseguire con ogni diligenza avvisando qualche tal volta potesse havere in contrario.

[Reg. 1626, folia soluta].

1725.

S. C. Ep. et Reg., *Caletana*, 5 febr. 1627.²

Per resolutione del dubio propostone in nome vostro, se il compagno del confessore regolare di monache, possa alle occorrenze entrare in clausura con l'istesso confessore, dicovi che la S. C. è di parere, che da ciascheduno di loro si osservi il contenuto del decreto registrato in piè della presente. Procurate voi dunque che tanto si eseguisca. E state sano.

Confessarius cum intra septa monasterii necessariam ob causam ad eius officium spectantem ingrediendum erit, superpelliceo cum stola semper indutus sit, nec vero cum aliis, quam cum socio sibi per Capitulum aut superiorem deputato ingredi ei liceat, sub poena privationis officii et alia graviore etiam superioris arbitrio eidem subeunda.

Illud autem generatim omnes et singuli aequae atque inviolate servant, ut nunquam ab invicem ita separentur quominus se mutuo videre et videri se facile possint.

[Reg. (1) 1627, p. 41 b].

¹ All'Arcivescovo di Fiorenza.

² Al Vicario di Gaeta.

1726.

S. C. Ep. et Reg., *Aversana*, 30 apr. 1627.¹

Questi miei SS. Illmi della S. C. hanno havuto qualche richiamo contro la P. V. nel particolare dell'intendere ch'ella ha dalli proprii confessori li casi riservati, ne quali incorrono li suoi sudditi, per prescriber poi agli stessi confessori la penitenza che dovranno imporre a ciascun penitente, onde m'hanno ordinato ch'io ne l'avertisca come faccio in virtù della presente, affinchè in questa materia proceda con tutta quella circospezione e cautela, che si richiede in negotio così zeloso quanto è il sigillo della confessione, et che della notitia che havrà in questo modo de casi riservati, non si serva in modo alcuno ad externam politiam, che così verrà a conformarsi col decreto della felice memoria di Clemente ottavo² e con la mente della S. C. N'habbia dunque la dovuta avvertenza e preghi Dio per me nelle sue orationi.

[Reg. (1) 1627, p. 193 b].

1727.

S. C. Ep. et Reg., *Sarsinaten.*, 29 maii 1627.

Al memoriale del Vicario Apostolico, qui supplicat responderi an ad ipsum spectet in concursu parochialium eligere ex approbatis magis idoneum, cum in suo Brevi excepta sit illi facultas conferendi beneficia ecclesiastica.

Sacra etc. censuit ius eligendi magis idoneum ad Vicarium pertinere.
[Reg. Ep. 1627, p. 80 a].

1728.

S. C. Ep. et Reg., *Leodien.*, 18 iun. 1627.

Al memoriale nel quale il Vicario generale del Ser. Principe Elettore di Colonia e Vescovo di Lieggi supplica per le infrascritte dichiarazioni:

1. Se sia legitima causa ad effetto di uscire di monastero la infermità, che a giudizio del medico non si può curare, se non con la mutatione del luogo.
2. Se li monasteri e le monache che non professano stretta clausura, come sono quelle di Germania, siano comprese nella bolla di Pio V de clausura.³

3. Se l'Ordinario ne sudetti casi possa dispensare circa la clausura.
- S. C. censuit: ad 1) non censeri legitimam causam. - ad 2) comprehendit ad 3) non posse.

[Reg. (2) 1627, p. 288 a].

¹ All'Abbate di S. Lorenzo d'Aversa della Congregazione Cassinese.
² Cf. N. 177.
³ Cf. N. 133.

1729.

S. C. Ep. et Reg., *Clericorum Regularium*, 2 iul. 1627.

Il Generale dei Teatini supplica umilmente le Signorie Vostre Illustrissime a degnarsi di dichiarare s'egli possa sospendere i suoi sudditi approvati da Generali suoi Antecessori alle confessioni per delitti anco occulti, ed a lui noti, anco estragiudizialmente, come è stato senso del Capitolo Generale, che facci per il buon governo della sua Religione, Che ec.

Sacra Congregatio Cardinalium negociis Regularium praeposita censuit, Generalem posse suos subditos ex quacumque causa etiam ob occultum crimen quomodolibet etiam extraiudicialiter a Confessionibus audiendis suspendere.

[Reg. (2) 1627, p. 313 b. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 24].

1730.

S. C. Ep. et Reg., *Monopolitana*, 16 oct. 1627.¹

Venendo presupposto alla S. C., che V. S. faccia pigliare informationi estragiudiciali contra Defendente Brusati già Vicario Apostolico costi, questi Illmi miei SS. m'hanno ordinato di scriverli che avvisi quà con quale autorità in ciò proceda, e ne rimetta indietro, se ella l'haverà ricevute le lettere insieme con i memoriali aggiunti et intanto anco s'astenga dal proceder più avanti nelle medesime informationi fin'ad altr'ordine delle Signorie loro Illme. Non manchi dunque di tanto eseguire e Dio etc.

[Reg. Ep. 1627, p. 129 a].

1731.

S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 26 maii 1628.²

Per ovviare a molte controversie che passano fra Monsignor Vescovo di Foligno e Monsignor Vescovo di Laodicea suo coadiutore, si supplica la Sacra Congregazione a degnarsi di dichiarare gl'infrascritti dubbii:

1. Se Monsignor Coadiutore debba risedere ancorchè non sia oprato in cos'alcuna da Monsig. coadiuto, o pure possa in tal caso partir dalla residenza anco senza il consenso di esso coadiuto o licenza della Sacra Congregazione.

2. Se essendo Mons. coadiutore ricercato da Monsig. coadiuto, debba far tutte le fontioni pontificali, et altre, ancorchè lo stesso coadiuto non giustifichi alcun proprio impedimento.

3. Se Monsig. coadiutore debba assistere alle prediche, che si fanno nella cathedrale, et in che luogo, e se possi star sotto il baldacchino, almeno quando Monsig. coadiuto è absente.

¹ Al Vescovo di Monopoli.
² Al Vescovo di Foligno.

4. Se celebrando Monsig. coadiutore le messe e vespri in pontificale in assenza di Monsig. coadiuto, possa dare la benedittione al popolo, et assistendovi Monsig. coadiuto possa essere forzato Monsig. coadiutore a celebrare le medesime messe e vespri, o pure in tal caso debba celebrarle un canonico o dignità del Capitolo.

5. Se volendo Monsig. coadiuto valersi di Monsig. coadiutore nella visita della città e diocesi, debba il coadiutore andar seco, e se in tal caso si possa esigere alcuna procurazione da visitati per la persona, e famiglia di esso coadiutore.

E finalmente se Monsig. coadiutore possi nella visita commessagli da Monsig. coadiuto ricusar l'assistenza del Vicario Generale con le facoltà che parrà a Monsig. coadiuto di dargli.

Sacra Congregatio etc. Illmo Card. Caietano referente ad singula capita superius in hunc qui sequitur modum respondit, videlicet:

Ad primum debere coadiutorem etiam non adhibitum residere nec posse absque consensu coadiuti, aut licentia S. C. discedere.

Ad 2. teneri coadiutorem quoties fuerit requisitus pontificalia, et alias functiones obire, quamvis coadiutus propria impedimenta non probet.

Ad 3. teneri concioni etiam coadiuto absente interesse in loco decenti, ac separato, non tamen sub baldacchino.

Ad 4. non posse coadiutorem praesente coadiuto benedictionem pontificalem impartiri, non tamen cogi posse hoc casu missas aut vespas celebrare, sed debere hoc peragi a simplici canonico vel dignitate.

Ad 5. coadiutorem debere quoties fuerit requisitus coadiutum in visitatione comitari, expensis tamen ipsius coadiuti pro eo, ac familia, et absque ulla exactione procurationis ratione eiusdem coadiutoris.

Ad ultimum, non posse assistentiam Vicarii Generalis cum facultatibus illi attributis recusare.

[Reg. Ep. 1628, p. 56 b].

1732.

S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 22 sept. 1628.

Al dubio se si possano spedir le lettere apostoliche dirette al Vicario Apost. dell'Aquila sede vacante nel modo che s'indirizzano a vicarii ordinarii de Vescovi. Sacra etc. censuit posse.

Item. Se lo stesso Vicario Apostolico sede vacante possa dar le dimissioni a quelli che sono veramente artati nel modo che potrebbe darle il Vic. Cap. Sacra etc. censuit posse.

[Reg. Ep. 1628, p. 116 a].

1733.

S. C. Ep. et Reg., *Augustana*, 22 sept. 1628.

Utrum liceat Episcopo visitare clausuram monialium exemptarum toties quoties id iudicaverit expedire vel utrum ius visitandi clausuras in certis dumtaxat casibus et in quibus ipsi a Concilio¹ concessum sit?

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 5.

Utrum Superiores monialium exemptarum v. g. Abbates O. Cist. et Provinciales O. S. F. et S. D. Episcopum a tali visitatione impedire possint, necne maxime si praetendant clausuram non esse violatam et Episcopi visitationem quoad clausuram a tempore Concilii Trid. non fuisse in usum deductum in istis locis?

S. C. censuit ad 1. licere; ad 2. non posse.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1628, R-M].

1734.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 22 sept. 1628.¹

Volendo ivi celebrare il sinodo diocesano, conforme alla facoltà et ordine datovi, dovrete farlo senza l'intervento di Monsig. Vescovo di cotesta città. Che tale è la mente della Sacra Congregatione.

[Reg. Ep. 1628, p. 115 a].

1735.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 22 dec. 1628.²

Quando succedesse il caso che Dio chiamasse a se Mons. Vescovo di Lecce in tempo che voi ancora esercitate il carico di Vicario, la Santità di Nostro Signore per buon governo di quella Chiesa, vuole che voi inibiate il Capitolo, che non proceda altrimenti all'elezione del Vicario Capitolare, e che seguitiate a continuare nell'esercizio del Vostro Ufficio con le medesime facoltà, e autorità di Vicario Apostolico fino a nuovo ordine di Sua Beatitudine, la quale intende che la presente vi serva per testimonio di questa sua volontà, e state sano.

[Reg. Ep. 1628, p. 152 b. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 248].

1736.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius*, 22 dec. 1628.

Al dubio: Se il Vicario costituito in un luogo o parte della diocesi con facoltà generali per tutte le cause del medesimo luogo, o parte di diocesi s'intenda esser *delegato*, o pur *Vicario generale del Vescovo*, in modo che possa eseguire le lettere apostoliche dirette al Vicario generale per i sudditi di quella giurisdizione, Sacra etc. censuit Vicarium ut proponitur deputatum esse *delegatum* non autem *Vicarium Episcopalem generalem*, ideoque litteras apostolicas exequi non posse.

[Reg. Ep. 1628, p. 150 b].

¹ Al Vicario Apostolico di Lecce.

² Al Vicario Apostolico di Lecce.

1737.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina*, 4 maii 1629.¹

Per parte di Don Francesco Felicissimi di costì viene presupposto alla Sacra Congregatione, che V. S. faccia difficoltà in promuoverlo o dargli la dimissoria agli ordini sacri a titolo del suo patrimonio non per altro che per consistere una parte del patrimonio in censi e perchè ciò non deve ostargli poichè gli annui perpetui censi, quali si presuppone che siano costì, de quali si tratta, sono comunemente computati fra beni stabili, q. m. S. I. m'hanno ordinato di scrivere, si come fo a V. S. con la presente, che mentre nella persona del medesimo Don Francesco concorrano gli altri requisiti conforme alla dispositione del Sacro Concilio di Trento, e che altro non gli osti, ella si contenti di consolarlo con promuoverlo o con dargli la dimissoria come egli mostra di desiderare.

[Reg. Ep. 1629, p. 57 a].

1738.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 22 iun. 1629.²

Q. m. SS. Ill. udito quanto V. S. ha avvisato intorno all'ellettione della Badessa di cotesto monasterio della Visitatione soggetto alla cura dei frati Domenicani, m'hanno ordinato di rispondervi, che dichiariate nulla detta elettione et ordinate, che si faccia di nuovo, mentre sia vero, che i superiori regolari del medesimo monastero non habbian voluto, che il Canonico mandato da V. S. per assistervi, habbia potuto vedere le monache, che davano il voto e riconoscere li medesimi voti affinchè fussero secreti e non si commettesse fraude alcuna, essendosene perciò partito con protesta della nullità di detta elettione. Tanto dunque potrete eseguire che in virtù della presente vi si dà ogni autorità necessaria.

[Reg. 1629, folia soluta].

1739.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 16 nov. 1629.³

Havendo Monsignor mio Ill.mo Cardinale del S. Sesto referito nella Sacra Congregatione, quanto è stato dedotto in nome di cotesta città intorno alla reductione delle doti, e moderationi delle spese, che si fanno dalli parenti delle zitelle monacande in cotesti monasterii sogetti alla giurisdictione ordinaria di V. S. I., e considerato anche lo stato di ciaschedun d'essi, da lei trasmessone; quest'I. m. S. sono venuti nelle seguenti moderationi et resolutioni.

¹ Al Vescovo di Nocera.² Al Vicario di Lecce.³ A Sig. Card. Arcivescovo di Napoli.

1. Che nell'avvenire l'elemosina dotale delle zitelle di riceversi al habito monastico dentro il numero in ciascheduno di detti monasteri non possa essere maggiore di scudi Mille e cinquecento di moneta di Regno con questo però, che li monasterii che fin'hora hanno pigliato minor somma s'intendano poter continuare nella loro consuetudine quando per esser poveri non paresse a V. S. I. l'accrescer le doti dentro al termine però delli detti S. 1500 e non altrimenti.

2. Che l'elemosina dotale delle monache sopranumerarie non possa esser maggiore di scudi duemila parendo a q. I. m. S. che la rendita di tal somma possi abbondantemente bastare pel vitto d'una monaca.

3. Che le doti non si paghino in modo alcuno al monastero nell'ingresso delle monacande, ma si depositano effettivamente in danaro contante prima del detto ingresso o nel Monte della Pietà o in un Banco publico idoneo; e seguito la professione s'investano onninamente in stabili con il consenso e licenza espressa di V. S. I., la qual possa per urgenti bisogni de' monasterii e per le fabbriche necessarie di questi dar licenza di spender le doti delle monache numerarie solamente.

4. Si levino le spese dell'ingresso, professione e velo permettendo solamente nell'ingresso un honesta recreatione volontaria, che non ecceda in tutto la summa di car. cinque per ciascuna monaca, che sia nel monasterio.

5. Che si levino parimente del tutto le spese delle sacristane, cellerarie, refettoriere, et altre offitiali, e particolarmente si toglia onninamente il prestito che fanno le portinare con questo, che solo possino le offitiali far qualche cosa per la chiesa e servitio del monasterio ad arbitrio di V. S. I., alla cui cura si lascia anco la moderatione delle spese delle fabbriche superbe e sontuose.

6. Che le sovventioni annue, che si assegnano alle monache particolari per le loro religiose necessità, siano da principio volontarie a'parenti, e le monache poi siano obligate a tener i frutti di tali assegnamenti nel commune deposito e che si prendano dalle mani dell'Abbadessa per le loro religiose necessità solamente, et il residuo s'impieghi negli usi comuni del monasterio, compiacendosi però V. S. I. d'avvertire che di queste sovventioni si facciano far promesse ben cautelate da'parenti, e procurando, se sarà possibile, che da medesimi parenti s'assegnino in qualche entrata particolare sicura et esigibile.

7. Che le spese delle celle e mobili se moderino ad un'honesta quantità havendosi consideratione di quello che conviene alla vita religiosa, et alla necessità di ciascuna monaca, che prò dovranno esser tassati da V. S. I. a suo arbitrio.

8. Essendo superfluo in alcuno di detti monasterii il numero de ministri e particolarmente delle serve di fuori, che deveno esser comuni a tutte e tante, quante bisognino e non più, poichè altrimenti com'è notorio, ne seguono ben spesso scandali et inconvenienti gravissimi. Perciò si dovrà dar nota di tutti li detti ministri e serve a V. S. I. acciò che possa moderarlo secondo la precisa necessità dei sudetti monasterii, com'anco si com-

piacerà di moderare e prefiggere il numero delle converse in questi monasterii, ch'è necessario.

9. Alle contraventioni delle cose predette in quello che concerne le monache, s'impone loro la pena di scomunica, e di privazione di voce attiva e passiva da incorrersi ipso facto con questo però che l'assoluzione di detta scomunica s'intenda riserbata a V. S. I. la qual dunque si compiacerà d'ordinar, che le presenti risoluzioni siano notificate alle monache di detti monasterii a lei soggetti e vengano eseguite con inviolabil e perpetua osservanza, con che io umilmente le bacio le mani.

[Reg. Ep. 1629, Appendix].

1740.

S. C. Ep. et Reg., 30 nov. 1629.

Circa sepulturas in Mocariensi dioecesi sub altaribus existentes, S. Congregatio censuit nullatenus esse permittendum ut defunctorum corpora deinceps sub altari sepeliantur, et si qua hactenus ibidem reperiantur sepulta, alio transferri oportere, saltem extra aram; alioquin non esse interea super huiusmodi altari celebrandum, et Episcopum pro pastoralis eius sollicitudine ac prudentia invigilare debere ne quid hac in re fiat aut permittatur contra sacros canones et Conciliorum decreta, et universalis Ecclesiae usum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 53].

1741.

S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 14 febr. 1631.

Supplici libello in quo petitur declarari: an idem Confessarius regularis monialium expleto triennio possit denuo et immediate in eodem monasterio deputari per plures menses tanquam Confessarius extraordinarius ad audendas earundem monialium confessiones non deputando alium ordinarium.

S. C. censuit secundum ea quae proponuntur non posse deputari.

[Reg. 1631, p. 95 b].

1742.

S. C. Ep. et Reg., *Clericorum Regularium*, 16 iul. 1632.¹

La Sacra Congregazione, venendo ragguagliata, che nella Religione di V. S. si ricevano alle volte novitii all'habito di età assai piccola, i quali poi si inducono a far professione più per certo rispetto umano, che di mera loro volontà e con gravi loro disturbi, et inquietudini et anco de gli altri, m'ha però ammesso di far sapere a V. P., che nell'avvenire ella e li suoi successori non permettano, che in qualsivoglia casa o monastero di detta

¹ Al Generale dei Theatini.

sua religione si riceva all'habito regolare alcun novitio che oltre li altri requisiti necessarii non habbia almeno cominciato il xv anno della sua età sotto pena di privazione di voce attiva e passiva nella quale incorreranno quelli che contraveranno ricevendone prima di detto tempo. Procuri dunque V. P. che il tutto venga eseguito conforme alla mente della Sacra Congregazione, quale in virtù della presente le dà l'autorità necessaria.

[Reg. 1632, p. 76 a].

1743.

S. C. Ep. et Reg., *Mechlinien*, 10 mart. 1634.

La S. Congregazione de' Vescovi, e Regolari essendo venuta in cognizione, che nel Monastero di Monache in Bruxelles il Confessore durava da più anni, dicesse lettera in data 16 dicembre 1633 al Nunzio Apostolico nel Belgio, affinché rimovesse il Confessore nel detto Monastero, e n'eleggesse altro per la durata di un triennio a forma del decreto già emanato dalla stessa S. Congregazione.

Monsig. Nunzio avendo comunicata tale determinazione, l'Abbadessa dicesse una lettera alla enunciata S. Congregazione, in cui fra le altre cose diceva.

«Primo igitur quod ad constitutionem de tempore mutandi Monialium confessores attinet, tantum abest ut unquam locum in his Regionibus habuerit, ut in hoc ipso Monasterio nostro unum et eundem Confessarium per viginti quatuor annos retinuerimus, Gandenses quoque, Lovanienses, Granglingenses, et Antuarpienses Moniales nostrae (ut aliarum nationum Moniales taceam) eundem sequuntur ritum, unde Constitutio nem illam nos non spectare clarum mihi videtur. Porro statuta Monasterii nostri, quae Sedis Apostolicae auctoritate confirmata sunt, ordinant Confessarium nostrum ab Archiepiscopo loci Ordinario constitui debere. Utrum autem in praesenti casu hoc in Ordinarii praeiudicium mutare statutum expediat, Eminentiarum Vestrarum iudicium esto».

Il Confessore del detto Monastero in data 24 Genn. 1634 anche esso dicesse una lettera alla S. Congregazione in cui si legge ivi «Et quia mihi constat Rm̃am D. Abbatissam S. Congregationem certiore iam fecisse, Constitutionem a S. Congregatione editam, quae prohibet ne ullus Monialium Confessarius ultra triennium in illo munere permaneat nunquam hactenus in harum Regionum Monasteriis vim vel locum habuisse, ac proinde Monasterium suum non obstringere, eadem repetere supersedens».

La S. Congregazione alle suindicate lettere rescrisse 10 Martii 1634:

In decretis, et scribatur pro executione.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 24, 25].

1744.

S. C. Ep. et Reg., *Tropien.*, 19 maii 1634.¹

Havendo Monsignor mio Eminentissimo Cardinal Nari referito nella Sacra Congregatione la differenza nata tra V. S. et il già Vicario Apostolico di cotesta città circa gli emolumenti provenuti dalla giurisdizione et sigillo della Curia episcopale, mentre la sede è statā vacante; q. em. m. S. intese et considerate le ragioni d'ambe le parti, hanno risoluto che gl'emolumenti sudetti spettino a V. S., come suocessore nella medesima Chiesa, dedotte però le spese, se n'haverà fatte il Vicario Apostolico sudetto. Tanto significo a V. S.

[Reg. Ep. 1634, p. 34 b].

1745.

S. C. Ep. et Reg., *Cistercién.*, 2 mart. 1635.²

Questi em. m. S. in essecutione della pia mente di N. S., che ha comandato, che tutti quelli, che hanno obbligo di residenza, debbano partirsi di Roma et andare a risiedere personalmente dove sono obbligati, m'hanno ordinato di scrivere a V. P. che in ogni modo si contenti richiamar quanto prima alla residenza della sua Abbazia l'Abbate di S. Sulpitio Procuratore Generale di V. P. in questa città con avvertir poi di deputar in suo luogo qualche altro Religioso, che sia libero dall'obbligo sudetto di residenza et esperto negl'istituti e negotii della medesima sua religione.

[Reg. 1635, p. 77 a].

1746.

S. C. Ep. et Reg., *Lycien.*, 11 maii 1635.³

Havendo Monsignor mio em. Cardinale Brancaccio riferito nella Sacra Congregatione quanto V. S. n'ha avvisato con la sua delli 4 del passato circa le provisioni che stima necessarie doversi fare in alcuni di cotesti monasterii di monache, questi em. m. S. sono venuti nelle seguenti resolutioni.

1. Che li 6 Capellani del monastero di S. Giovanni evangelista habbian solamente da celebrar le messe nell'heddomada che li tocca e si astengano d'andar a cantar li Vesperii et altri simili offitii li quali solamente si dovranno recitare leggendo, o in canto fermo dall'istesse monache.

2. Che per soddisfare li obblighi delle messe da celebrarsi nelle Chiese di cotesti monasterii per dispositione d'alcune monache capitolari debba V. S. medesima e non le monache deputarvi li capellani ammovibili a nuto di lei, e nell'avvenire non permetta che alcuna monaca particolare faccia più

¹ Al Vescovo di Tropea.² Cisterciensi Generali.³ Al Vescovo di Lecce.

simili dispositioni, ma s'acquistano qualche cosa con le loro industrie e fatiche, o in altra maniera, provisto che si sia prima alle loro necessità religiose, il residuo si deve liberamente consegnare al Monastero, al quale s'intendono fatti tali acquisti.

[Reg. 1635, p. 164 b].

1747.

S. C. Ep. et Reg., *Conventualium*, 1 iun. 1635.¹

Questi S. udito quanto è stato rappresentato alla Sacra Congregatione con l'aggiunto memoriale dato per parte delli frati Conventuali del Convento di Trapani di Cotesta Diocesi intorno alle Cappelle o altari, che alcuni particolari havevano nella loro Chiesa diruta e che al presente non curano di riedificare nella nuova Chiesa che hanno fabricato, m'hanno ordinato di rimettere a voi il medesimo memoriale affinché informiate la Sacra Congregatione sopra la verità dell'esposto e fra tanto prefiggerete un termine competente alli Procuratori delle Capelle stesse, o altari che di nuovo li facciano fabricare in detta nuova Chiesa con gli ornamenti e sacra suppellettile necessaria, altrimenti non facendolo sia lecito alli frati assegnare li medesimi siti ad altri e date poi avviso del successo rimettendo con l'informazione il medesimo memoriale.

[Reg. 1635, p. 188 b].

1748.

S. C. Ep. et Reg., *Cisterciensium*, 1 iun. 1635.

Al memoriale dell'Abbate del monastero di Amiavalle nella Diocesi Treverense, il quale supplica che si dichiari li infrascritti dubbii circa l'ammisione delli Conversi alla professione con questa conditione che si possano mandar fuori di religione se sono incorregibili, o scandalosi.

P. a. An seu quod ea conditio valeat, ita ut possint in dictis casibus conversi eiici.

2. a An si eiecti in aliquo dictorum casuum fuerint, soluti sint a votis.

Sacra Congregatio censuit quo ad primam conditionem huiusmodi quo ad incorrigibiles esse superfluum, cum ea potestas data a iure; quo vero ad scandalosos aliosque delinquentes esse nullam, quoniam ex decreto S. mi D. ni N. edito 21 sept. 1624² nullus legitime professus eiici potest, nisi sit vere incorrigibilis, et de incorrigibilitate ad eiusdem decreti praescriptum constiterit, sublati in hac parte cuiusvis Religionis statutis etiam a S. Sede Apostolica confirmatis.

Ad 2.^{am} censuit Conversos praedictos qui eiecti fuerint adhuc teneri votis, ad quae se per professionem obligaverint, ita ut castitatem absolute servare debeant, paupertatem quatenus rerum dominium acquirere non possunt, nec eas ut proprias sed ad usum tantum retinere, obedientiam vero quatenus ad Religionem vocati redire non recusent.

[Reg. 1635, p. 191 a].

¹ Al Vicario Capitolare di Mazzara.² Bull. Rom., tom. 5, V, p. 248-250.

1749.

S. C. Ep. et Reg., *Gandaven.*, 13 iun. 1636.

Exponit humiliter EEm.is DD. VV. Rev. Episcopus Gandaven.: duae vel tres praecipue Moniales sub perpetua clausura viventes et Rev.o D. Gandav. subditae tam sunt refractariae, ut nulla ratione ad disciplinae observantiam et obedientiam reduci possint, caeterum correctionem ipsae eluderent. Quaeritur an praedictus Rev. D. non possit dictas religiosas cum honesto Comitatu et curru ex clausura Monasterii sui evehere ad proximam Civitatem quinque tantum horis inde distantem, et ibi in Monasterio aliquo clausurae subiecto eiusdem vel alterius Ordinis ad tempus correctionis causa collocare, cui quaestioni dignabitur Sacra Congregatio respondere.

Sacra Congregatio respondit: non posse.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1636].

1750.

S. C. Ep. et Reg., *Caletana*, 22 aug. 1636.¹

Il Vicario Capitolare informi sopra il memoriale dato per parte della Compagnia del Rosario del Borgo di quella città, et intanto (q. m. em. SS.) m'hanno commesso di significarvi che se bene potete soprintendere alle cose di detta Confraternità, non dovete però haverne voi l'amministrazione, tenerne le chiavi o scritture, creare gl'officiali o fare altre cose che spettino alli medesimi confratri et ministri di essa.

[Reg. Ep. 1636, p. 74 a].

1751.

S. C. Ep. et Reg., *Bituntina*, 3 iul. 1637.²

Si è riferito alla Sacra Congregatione quel tanto, che V. S. n'ha fatto rappresentare intorno alle censure nelle quali sono stati dichiarati incorsi Francesco Colamagno e Marino Cavallutio laici, come pubblici percussori del Canonico Melodia quali perchè asseriscono aver ottenuto l'assoluzione in foro coscientie in virtù del Giubileo, pretendono anche esser assoluti nel foro esteriore e fare defiggere li cedoloni. E q. em. m. S. hanno ordinato che detta assoluzione non li giova nel foro contentioso, perchè sono tenuti sodisfarne la Chiesa e parte offesa; però V. S. proceda pure contro di loro conforme alle sue facoltà ordinarie con astringerli che sodisfaccino intieramente a quanto devono, che tale è mente dell'Eminenze loro e la medesima Sacra Congregatione ha dichiarato più volte l'istesso in altre occasioni et è

¹ Al Vicario di Gaeta.

² Al Vescovo di Bitonto.

comunissima opinione de Canonisti e così deve osservarsi da tutti non rendere i delinquenti tanto più facili all'offesa delle persone ecclesiastiche si come anch'ella ha fatto finora nel caso presente.

[Reg. Ep. 1637, p. 126 b].

1752.

S. C. Ep. et Reg., *Aliphana*, 31 iul. 1637.¹

Al dubbio, che V. S. ha fatto rappresentare a questa Sacra Congregazione se ella può visitare le Confraternite de' Laici poste nelle Chiese de' Regolari, poichè nella Sua Visita, che ha fatta nella Terra di Piedemonte luogo di cotesta Diocesi ha trovato resistenza, essendoli stato divietato di visitare la Confraternita del Rosario, ed un'altra istituita sotto il titolo di Gesù Maria nella Chiesa di S. Domenico dell'istess'ordine, questi Eñi miei Signori mi hanno ordinato di risponderle, che tal facoltà viene data a tutti li Ordinarii dal S. Concilio di Trento, che parla assai chiaro nel cap. 8 della sess. 22, *de Reform.*, che perciò non hanno stimato di bisogno di darle maggior autorità, e così è stato più volte risoluto dalla S. Congregazione dell'istesso Concilio, come anche da questa de' Vescovi e Regolari.

Che l'Ordinari possino visitare le Confraternite de' Laici erette nelle Chiese de' Regolari, e d'altre persone esenti, non solo in quanto alli beni, ed entrate loro con rivedere i conti, ma anco le Cappelle stesse in quanto a quello, che riguarda l'amministrazione, ed altri obblighi personali, che s'aspettano alla Compagnia, e Confratri ascritti a quella, cioè in riconoscere se l'entrate, ed elemosine, che si danno per adornare, e mantenimento della Cappella, e per l'accrescere ivi il culto divino, e devozione del Popolo siano spese fedelmente, e con effetto s'impieghino ad utilità, ed in beneficio della stessa Cappella, e non in altri usi, non toccando però il restante, che s'aspetta alla Cura, e totale amministrazione dei Frati, e Regolari che sono padroni di tutto il corpo della Chiesa, dove sono dette Cappelle, e confraternite erette, come l'Altari, Immagini, ed altre cose materiali affisse, ed utensili sacri applicati a quelle sopra de'quali nè i Vescovi, nè altri Ordinarii hanno da ingerirsi, nè usare alcuna giurisdizione, o soprintendenza, a segno tale che non l'è permesso esercitar alcun atto giurisdizionale nelle suddette Chiese de' Regolari fuori, che quanto si è detto di sopra. E con tale distinzione restano conciliate molte dichiarazioni, che vanno attorno per *manus* di molti, che vogliono applicarle al caso, che alla giornata se le rappresenta, piuttosto per servir alla causa, ed all'amico, che alla verità. Onde V. S. doverà governarsi in questa conformità, che tale è stato sempre il senso della Sagra Congregazione, la quale in quanto faccia il bisogno di nuovo le conferma l'istess'autorità, che ne le dà il Sacro Concilio, acciocchè per l'avvenire non abbia scrupolo veruno di procedere nel modo, e forma, che con la presente se le prescrive, e Dio la preservi.

[Reg. Ep. 1637, p. 137 a. — Cf. etiam Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 249, 250].

¹ Al Vescovo di Alife.

1753.

S. C. Ep. et Reg., *Senogallien.*, 15 ian. 1638.¹

Le monache di Montalboddo supplicano questa Sacra Congregazione a voler ordinare al loro confessore, che quando sta una monaca moribonda, voglia assistergli, finchè renda lo spirito a Dio per raccomandarli, poichè subito dato i sacramenti dell'estrema Untione se ne parte dicendo essere tale l'ordine sopra di ciò dato da questa Sacra Congregazione delli 1583 che mai è stato nè ricevuto nè praticato. Questa Sacra Congregazione, stimando la dimanda delle monache honestissima e necessaria d'essere provvista, vi ordina di comandare al confessore presente, et ad altri pro tempore di assistere alla raccomandatione dell'anima etiam doppo data l'estrema Untione finchè spiri. Tanto eseguirete.

[Reg. 1638, p. 10 b].

1754.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium*, 11 iun. 1638.

Al memoriale del Ministro della Provincia di Aquitania che fa istanza di potersi li frati ordinare con le dimissorie de suoi superiori regolari senza le dimissorie delli Vescovi.

Sacra Congregatio respondit posse superiores Regulares suis subditis itidem Regularibus, qui requisitis praediti qualitatibus ad ordines promoveri voluerint, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diocesanum illius monasterii, ubi Regulares ordinandi ab eis, ad quos spectat, collati fuerint, quo Diocesano absente vel ordinationes non habituro ad quemcumque alium episcopum, si tamen studiose et de Industria concessionem dimissorialium huiusmodi in tempus, quo Diocesanus Episcopus, vel abfuturus, vel nullas esset ordinationes habiturus non distulerint, ordinandi vero ab eo episcopo qui ordines contulerit, quo ad doctrinam examinentur, hoc etiam servato ut cum a Superioribus regularibus episcopo diocesano absente vel ordinationes non habente litterae dimissoriae dabuntur, in eis utique huiusmodi absentiae vel ordinationum a dicto Diocesano non habendarum causa exprimatur, quod qui facere neglexerint, officii Dignitatisque ac vocis activae et passivae privationis poenam incurrant eo ipso.

[Reg. 1638, p. 206 b].

1755.

S. C. Ep. et Reg., *Observantium Anconitanorum*, 4 oct. 1638.²

La facoltà del Vescovo nell'eleggere una Badessa o Prioressa non passa più oltre che l'intervenire e l'assistere all'elettione o per se stesso o per interposta persona, come si raccoglie dalla Bolla della fel. mem. di Grego-

¹ Al Vicario di Sinigaglia.² Al Vescovo di Ancona.

rio XV.¹ Perchè dunque il Provinciale de' minori osservanti di cotesta Provincia della Marca, ha rappresentato, che V. S. habbia pretentione di sentire et ascoltare personalmente in materia elettiva le monache d'uno di cotesi monasterii soggetto al suo ordine, avanti l'atto dell'elettione, che devono fare della Badessa, q. em. m. S. hanno voluto che io scriva a V. S. ch'ella in quest'affare si regoli colla dispositione e tenore della medesima Bolla. Saranno hora le sue parti di non partirsi dalla formalità di quella.

[Reg. 1638, p. 352 b].

1756.

S. C. Ep. et Reg., *Casalen.*, 3 dec. 1638.²

Alcuni Cristiani abitanti in cotesta città e Diocese si sono lasciati intendere di voler pigliare forzatamente i figliuoli degli hebrei, che sono in età tenera o nelle fascie, e quelli far battezzare contro la volontà dei propri genitori, e perchè resolutione simile ancorchè sia diretta a buono et lodevol fine, non viene però ammessa da Chiesa Santa, nè approvata da gravi e Santissimi Padri, che non si deve per niuna maniera tollerare. Doverà però V. S. porre sopra di ciò ordini tali che non ne segua per niun modo gli effetti servendosi delle sue ordinarie facoltà e delle pene comminate nelle fatte Constitutioni che bastino per ovviare a si fatte azioni lasciando a lei il modo di fare, che siano eseguiti questi ordini.

[Reg. 1638, p. 457 a].

1757.

S. C. Ep. et Reg., *S. Severini*, 25 nov. 1639.³

Da questa S. C. è stato più volte risoluto, che debba essere in libertà delli heredi del defonto chiamre oltre il proprio Paroco quel numero di sacerdoti così secolari come regolari, che a loro più piace, per accompagnare il cadavere alla sepoltura; però così farete ancor voi che si osservi per l'avvenire nella terra di Policastro di cotesta diocese, non ostante il decreto, e 'l solito, che voi allegate nella relatione trasmessa con la vostra de' 17 del passato, per conformarvi con quel che hanno in ciò risoluto questi Eminentissimi miei Signori. E state sano.

[Reg. Ep. 1639, p. 105 b].

1758.

S. C. Ep. et Reg., *Ragusina*, 16 dec. 1639.⁴

Se ben si crede, che voi andarete molto riservato in ammettere le risegne de' beneficii curati per conformarvi particolarmente, come dovete, con la dispositione della Bolla di Pio V di santa memoria,⁵ ad ogni modo è parso

¹ Cf. N. 199.² Al Vescovo di Casale.³ Al Vicario di S. Severino.⁴ Al Vicario Capitolare di Ragusa.⁵ Cf. N. 125.

a questi Emin. miei Signori ch'io v'avvertisca a non permetterle, mentre cotesta chiesa sarà vacante, acciò con la presenza dell'Arcivescovo le cose habbiano a caminare più giustificatamente. Così dunque eseguirete. E state sano.

[Reg. Ep. 1639, p. 117 a].

1759.

S. C. Ep. et Reg., *Cassanen.*, 25 maii 1640.¹

Mentre sia vero, come ne vien presupposto, che alcuni Regolari della Saracena di cotesta Diocesi habbiano, contro l'antico solito recusato d'intervenire quest'anno alla processione solenne, che vi si fa il terzo giorno di Pasqua di Resurrectione, V. S. deve procedere contro di loro, e forzarli ad intervenirvi per l'avvenire con la facoltà, che se ne dà agl'ordinarii de luoghi dal S. Concilio di Trento al cap. 13 della sess. 25, *de regular.*, purchè non siano di quelli che vivono in perpetua clausura, o non habbiano i loro conventi lontano dal luogo suddetto per spatium di mezzo miglio. Così dunque V. S. potrà eseguire. E Dio etc.

[Reg. Ep. 1640, p. 55 a].

1760.

S. C. Ep. et Reg., *Iuvenacen.*, 7 sept. 1640.²

A relatione di Monsig. mio Emin. Cardinale Brancaccio è stato risoluto in congregatione che il prevosto, e canonici della collegiata di S. Spirito di cotesta città ancorchè siano essenti dalla sua giurisdittione, e soggetti immediatamente alla Sede Apostolica, sono nondimeno tenuti d'intervenire al sinodo diocesano di cotesta sua chiesa, et alle processioni pubbliche, che si fanno nella medesima città, conforme viene chiaramente disposto dal S. Concilio di Trento al c. 2, sess. 24, *de reform.*, et al c. 13 della sess. 25, *de regular.*; e che siano stati legitimamente da lei scommunicati per non esservi voluti intervenire; ma che facendosele da essi istanza con humiltà per l'assolutione, ella si contenti dargliela per se stessa, o per mezzo d'altro sacerdote, con impor loro qualche penitenza salutare a suo arbitrio. Lo significo però a V. S. affinchè sappia quel che è stato sopra ciò risoluto, e possa in conformità procurarne l'essecutione. E Dio etc.

[Reg. Ep. 1640, p. 101 b].

1761.

S. C. Ep. et Reg., *Squillacen.*, 21 sept. 1640.³

La S. C. havendo havuto notitia che li confessori di monache di cotesta città e diocese doppo che hanno essercitato per un triennio il loro carico di confessore, vengono ben spesso deputati Vicarii, superiori, e forse anco

¹ Al Vescovo di Cassano.

² Al Vescovo di Giovinazzo.

³ Al Vescovo di Squillace.

confessori straordinarii continovi nelli medesimi monasterii, per il che ne nascono poi in essi diverse fattioni, e divisioni, m'ha ordinato di scriverle, che nonostante qualsivoglia consuetudine e pretesto, che vi fusse in contrario, non permetta, che li confessori sudetti, finito il triennio, continovino sotto qualsivoglia de'sudetti pretesti ad intromettersi più nelle cose de' medesimi monasterii o delle monache senza espressa licenza della S. Cong. e del seguito darà poi avviso a suo tempo. Dio etc.

[Reg. 1640, p. 321 a].

1762.

S. C. Ep. et Reg., *Sutrina*, 16 nov. 1640.¹

La S. Congregazione non ha mai approvato, che gl'Ordinari de' luoghi si servano di persone della Città, o Diocesi per Vicari Generali per le fazioni, parentele, ed altri rispetti, che possano ritenerli dall'amministrare rettamente la giustizia, e molto meno di quei, che hanno obbligo di residenza, o cura d'anime, perchè ha considerato, che per esercitar bene uno di detti carichi, conviene, che manchino necessariamente al servizio di altro. E se lo ha permesso qualche volta a Cittadini o Diocesani, è stato perchè contro di loro non sono venuti richiami, nè se n'è fatta altra istanza, come pur è stata fatta ultimamente contro del Vicario di V. S., supponendo, che oltre l'esser Cittadino, e Curato di costì, abbia commesso, e commetta gl'eccessi, che vengono espressi nell'aggiunto foglio. Che però questi Em'mi m'hanno ordinato di scriverle, che senza entrare in altra giustificazione de' capi, mentre sia vero, ch'Egli sia Cittadino, ed abbia cura d'anime, ne lo rimova quanto prima, e si provveda d'altro soggetto idoneo non Diocesano, e non obbligato a tal esercizio di cura, con dar avviso a suo tempo d'averlo fatto, come si sta attendendo, e Dio etc.

[Reg. Ep. 1640, p. 124 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 250].

1763.

S. C. Ep. et Reg., *Baren.*, 18 ian. 1641.²

Le lettere apostoliche dirette alli Vicarii Capitolari in sede vacante possono eseguirsi dalli Vescovi o Arcivescovi, che sono provisti dalla S. Congregazione. Potrà dunque V. S. ordinare Giacomo di Filippo di cotesta città al diaconato, e presbiterato in vigore del Breve extra tempora, ottenuto da Nostro Signore in tempo, che cotesta Sede Arcivescovile era vacante, mentre concorrano in esso i debiti requisiti, e servata nel resto la forma, e la conditione presente nell'istesso Breve, che tale è il senso di questi Emin. miei Signori. E Dio etc.

[Reg. Ep. 1641, p. 9 b].

¹ Al Vescovo di Sutri.

² All'Arcivescovo di Bari.

1764.

S. C. Ep. et Reg., *Potentina*, 30 aug. 1641.¹

Già vi fu scritto con le passate, che la S. Congregatione non approvava l'elettione fatta da cotesto Capitolo in persona dell'Archidiacono, il quale dovesse esercitare l'offitio di Vicario Capitolare tre mesi solamente, ma essendosi poi havuto certa notitia, che voi haveste eletto al detto carico altre tre persone, che dovessero esercitare il medesimo offitio tre mesi per ciascuno, finchè cotesta Sede episcopale stasse vacante; e che l'ordine sopra ciò datovi non è arrivato in tempo da poterlo eseguire per le ragioni addotte nella vostra delli 11 del corrente, questi Em.mi miei Signori improvando l'elettione fatta nell'una e nell'altra maniera, m'hanno ordinato di scrivervi, che fra il termine d'otto giorni da computarsi dal dì della ricevuta della presente dobbiate in ogni modo far nuova elettione di Vicario Capitolare per tutto il tempo, che cotesta Chiesa starà vacante, avvertendo di eleggere persona idonea, e che habbia li requisiti necessarii conforme alla dispositione del S. Concilio di Trento,² con mandare poi quà copia autentica della nuova elettione, che havrete fatta, altrimenti se ne manderà uno di quà con li dispacci necessari per governare bene la medesima Chiesa. Conformatevi però, come dovete, col senso della S. Congregatione. Et state sani.

[Reg. Ep. 1641, p. 94].

1765.

S. C. Ep. et Reg., 13 sept. 1641.

Per parte de'Fratì Osservanti di San Francesco, si rappresenta all'Eminenze Vostre come Monsig. Vescovo di Narni, e altri d'altri luoghi contro li Decreti di questa S. Congregatione, restringono la facoltà ai Regolari di confessare infermi secolari, e ne pongono la proibizione nelle patenti di Confessione, che danno loro mentre li approvano. Si supplica pertanto d'opportuno rimedio, vertendo questo in pregiudizio de'poveri infermi penitenti, e d'essi Regolari. Che ec., quas etc.

Sacra Congregatio Cardinalium negociis Regularium praeposita, inhaerens declarationibus alias desuper editis, censuit, Regulares praedictos a locorum Ordinariis ad audiendas personarum saecularium confessiones approbatos, non posse ab eisdem Ordinariis prohiberi, ne earumdem personarum aegrotantium in propriis illarum domibus confessiones audire possint absque licentia Parochorum; dummodo relinquunt schedulam, vel notificent ipsis Parochis, quod poenitentiae Sacramentum huiusmodi fuerit ab eis ministratum.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 25, 26].

¹ Al Capitolo e Canonici di Potenza.² Sess. XXIV, de ref., c. 16.

1766.

S. C. Ep. et Reg., *Naulen.*, 27 sept. 1641.

Al memoriale del Vicario Generale di Monsig. Vescovo di Noli, il quale supplica, che si dichiari, se il Vicario Apostolico possa eseguire le lettere apostoliche, che sono dirette al Vescovo, o suo Vicario Generale per troncar l'occasioni de disturbi fra di loro etc.

Sacra etc. censuit executionem litterarum Apostolicarum Episcopo, sive eius Vicario, ut proponitur directarum spectare ad Vicarium Apostolicum in vim facultatum sibi per Breve SS.mi Domini Nostri attributarum. Quinimo cum praedictus Vicarius Apostolicus iurisdictionem illam exercent privative quoad Episcopum, iniungen., prout tenore praesentis Decreti iniungitur eidem Episcopo, ut Vicarium generalem praedictum omnino, et statim ab officio removeat, nec per se, vel per alium in iis quae iurisdictionis etiam voluntariae existunt, in posterum quandoque sese ingerat, et certior Sacram Congregationem de executione.

[Reg. Ep. 1641, p. 107 b].

1767.

S. C. Ep. et Reg., *Nanneten.*, 18 iul. 1642.

Al memoriale della Priora et altre monache del monasterio de Scotiis vicino alla città Nanneten., le quali si dogliono, che non ostante che siano state dalla Sede Apost. fin dalla prima loro errettione sottoposte alla giurisdizione, cura et governo della Religione dei Carmelitani, Mons. Vescovo di detta città per la instantia et ribellione fatta dalla maggior parte delle monache di esso monasterio, senza consenso o participatione de superiori o del Capitolo voglia ingerirsi nel governo di esso et privar i frati della loro giurisdizione con usar violenza a quei superiori e minacciar chi se gli è opposto, onde supplicano si dia ordine al detto Vescovo che non li maltratti nè usi tali violenze nemeno s'ingerisca nel governo di esso monasterio, ma le lasci godere i loro privilegi...

S. C. cui praedicti D. Episcopi Nanneten. nota est integritas iustitia et in rebus agendis sollertia et temperantia, tametsi vix adduci potuit ut credat exposita vera esse, prout narrantur, eidem tamen Episcopo ad notitiam deduci debere censuit, ut quomodo res se habeat rescribere non gravetur; et si monasterium istud, ut proponitur, Superiorum Ordinis Carmelitarum curae, regimini et gubernio per Sedem Apost. reperitur subiectum, meminerit non posse Superiores praedictos Iure sibi attributo absque eiusdem Sedis Apost. auctoritate spoliari, neque Ordinarium in eius gubernio quoquo modo se ingerere, nisi in casibus a S. Canonibus, Concilii Trid. Decretis et SS. PP. Constitutionibus expressis, in quo optimi pastoris officio per ipsum Episcopum satisfactum iri confiditur sine praeiudicio iurium supplicantium.

[Reg. 1642, p. 387 a].

1768.

S. C. Ep. et Reg., *Carmelitarum*, 1 iul. 1644.

Al memoriale dei PP. Carmelitani Scalzi di Spagna etc. Sacra Congregatio referente Eminentissimo D. Cardinale Franciotto censuit, si S. mo D. N. placuerit, oratoribus concedi posse confirmationem decretorum fel. recor. Clementis VIII sub data 20 augusti 1603 et Pauli V sub data 24 septembris 1605 Summor. Pontificum, modo incedant sub eadem Cruce, sin minus, servetur constitutio Gregorii XIII s. m. super praecedentia inter Regulares diversarum Religionum.¹

[Reg. 1644, p. 174 b].

1769.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana*, 25 nov. 1644.

Al memoriale di Suor Teresia Arcello professa vivente il marito, creduto già morto, supplica per la ratificatione della professione. Hoc supplici libello S. D. N. oblato et a S. sua ad Sacram Congregationem Regularibus praefectam remisso, eminentissimi eiusdem Congregationis Patres censuerunt committendum ordinario Panormitano, ut veris existentibus narratis, ac prestito per virum oratricis in actis Curiae Archiepiscopalis consensu ad illius Professionem, et iuramento de perpetuo celibatu per eum servando, petitam licentiam, ac facultatem eidem oratrici suo arbitrio et prudentia concedat.

[Reg. 1644, p. 275 b].

1770.

S. C. Ep. et Reg., *Salutiarum*, 23 dec. 1644.

Il Vescovo di Saluzzo, devotissimo oratore, supplica l'EE. VV. in dichiarazione del Sacro Concilio di Trento degnarsi dichiarare e risolvere le seguenti difficoltà:

1. Se non essendovi nel monastero di monache luogo separato per il Refettorio, Dormitorio e Lavatorio delle figlie d'educatione, possa il Vescovo oratore tollerare che continuino a riceverle e tenerle come hanno fatto per il passato.

3. Se l'elezione delle officiali (eccettuato l'Abbadessa e Priora quando si fa a voti) si debba fare di consenso del Vescovo oratore, massime di quelle il cui officio concerne la clausura, oppure se l'oratore debba accettare assolutamente quelle che vengono proposte da essa Abbadessa.

4. Se il Vescovo oratore possa astringere le monache d'eleggere per l'Abbadessa o Priora una di quelle che continuamente assistono agli uffici divini diurni e notturni.

¹ Cf. N. 131.

6. Che cosa debbia fare l'oratore di quelle novitie, che già più di due anni sono vestite monache e li parenti non pagano le doti, e le dozzene, nè si sono fatti li depositi reali.

7. Se li confessori delle monache tanto ordinarii, quanto straordinarii si debbiano dare dal Vescovo oratore et accettare dalle monache, e se sia in libertà dell'istesse monache di procurarsi a loro piacere, e il Vescovo sia tenuto a concederglieli conoscendoli habili.

8. Se il Vescovo oratore sia tenuto di ricevere i voti delle monache nella creatione dell'Abbadessa e Priora, etiandio che li vedi dare a persona da lui conosciuta incapace, o pur possa rifiutare tali voti et obligare le monache ad eleggerne altra idonea.

9. Se una monacha che nel suo governo Abbatiale ha consumato alcune doti senza licenza della Sacra Congregatione, nè ha dato conto del suo maneggio, possa eleggersi Abbadessa o ad altro officio concernente amministrazione dei beni del monastero.

S. Congr. die 23 Dec. 1644 respondit:

Ad 1. Servetur forma licentiarum impressarum.

Ad 3. ordinarius nihil habet cum electione officialium, praeterquam Abbatissae iuxta Bullam Greg. XV de exemptorum privilegiis¹ sed, si imineat aliquod scandalum, consulat Sacram Congregationem.

Ad 4. Adstringere non potest; adhortari potest ut eligant meliorem et magis idoneam.

Ad 6. Intimetur Parentibus cum praefixione termini et interim consulat Sacram Congregationem exprimendo casus particulares.

Ad 7. Spectat ad Episcopum.

Ad 8. Debet admittere orator vota. In fine porro videndum an electio sit canonica nec ne.

Ad 9. Consulat Sacram Congregationem in casibus particularibus.

[Acta S. C. Ep. et Reg].

1771.

S. C. Ep. et Reg., *Calaritana*, 27 ian. 1645.²

Essendosi doluto alla Sacra Congregatione le monache della Concettione di cotesta città di non poter riscuotere i frutti che se gli devono dai parenti delle monache, che tengono a censo la maggior parte delle loro doti. Questi I. m. S. m'hanno ordinato di scrivere a V. S., ch'Ella interponga le parti sue con quella maggiore efficacia, che le sarà possibile per la soddisfazione delle oratrici, e che per l'avvenire assolutamente non comporti che delle doti delle monacande se ne creino censi, ma conformemente alli decreti di questa Sacra Congregatione se ne faccia l'attuale deposito per rivestirli in tanti stabili, e quando pure se ne debbano comprare censi per necessità e mancanza d'ogni altro impiego, avverta che non siano fondati sopra i

¹ Cf. N. 199.² All'Arcivescovo di Cagliari.

beni dei parenti ma altrove e con buone sicurtà da rinnovarsi in caso di morte o deterioratione di stato delle medesime. Gli notifico il tutto acciò Ella si conformi con la mente delle EE. loro.

[Reg. 1645, p. 45 a].

1772.

S. C. Ep. et Reg., *Senen.*, 17 febr. 1645.¹

Essendo stato riferito in Sacra Congregatione, che V. S. rappresenta intorno al rinvestimento di molte doti di cotesti monasteri ascendenti alla somma di diecimila scudi in circa, questi em.mi m. S. mi hanno ordinato di scrivere a V. S., che Ella procuri che dette doti si rinvestiscino in stabili fruttiferi e sicuri o in luoghi di monti non vacabili, ma non in censi quando se ne possa far di meno: e mancando ogni altra occasione e dovendosi per necessità accensare, ella invigili che accedano ai contratti sicurtà idonee, con l'obbligo espresso di doverle rinovar tante volte quante verrà il caso di morte o deterioratione di stato delle medesime sicurtà che siano reinvestite le somme sopradette.

[Reg. 1645, p. 77 b].

1773.

S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.*, 28 apr. 1645.²

Per l'avvenire procuri che i depositi delle doti delle novitie siano veri e reali conforme alli decreti della Sacra Congregatione e non fiduciarî, come si asserisce essersi usato sin qui.

[Reg. 1645, p. 156 b].

1774.

S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.*, 22 sept. 1645.³

Il Decreto fatto da V. S. a tutti li Confessori della sua Diocesi, così Secolari, come Regolari, e le ordinazioni, che in esso si contengono circa il modo, loco, e tempo, e abito, col quale devono amministrare il Sacramento della penitenza, è stato sentito volentieri dalla Sagra Congregazione, ed è parso buona materia: ma non potendosi generalmente adattar con tutti, e potendo venire de' casi improvvisi, o di precisa necessità, o di congruenza, nei quali per non perder l'occasione di salvar l'anime, non convenga di aspettar la comodità di quell'ore, e luoghi precisi, o per altro rispetto non si possa opportunamente mettere in pratica, questi Eminentissimi miei Signori, udito quel che V. S. ne scrive, e quanto è stato dedotto per parte de' Regolari, dopo matura considerazione, hanno risoluto, ch'ella dichiarî, e moderi il medesimo Decreto nella seguente forma, cioè:

¹ All'Arcivescovo di Siena.

² Al Vescovo di Tortona.

³ Al Vescovo di Pesaro.

Che li Confessori così Secolari, come Regolari, volendo amministrare questo Sacramento a persone secolari di qualsivoglia sesso, o età si siano, debbano farlo in Chiesa con la stola al collo alla fenestrella del Confessionario quale abbia i forami così angusti, che non possa passarvi il dito auricolare, eccettuati però i casi d'infermità, o d'altra precisa necessità o congruenza morale, ne' quali possino confessare nella Sacrestia, o altro luogo decente col solo abito regolare, e così anche per servizio degl'infermi nelle loro case, senza la precedente licenza del Parroco, purchè lascino in iscritto, o notifichino al medesimo Parroco d'averlo fatto.

Che la visita de' Confessionari V. S. l'incarichi a i loro Superiori Regolari e rimuova dal suo Decreto quelle parole, che specificano certo genere di persone, come ancora le pene pecuniarie, non solite a praticarsi coi Regolari, e Mendicanti, e la pena della sospensione ipso facto, stimata troppo rigorosamente, e facile a cagionare molti scrupoli.

Così dunque eseguisca; e quando abbia notizia, che alcun Regolare abusi di questo Sacramento, proceda contro di esso conforme alla facoltà, che se le concede dai Sacri Canonî e dalle Costituzioni Apostoliche. E Dio la prosperi.

[Reg. 1645, p. 309 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 26, 27].

1775.

S. C. Ep. et Reg., *Poloniae*, 10 nov. 1645.

Al memoriale dato dal Vescovo di Smorlengo, presente in Curia, il quale esponendo che l'Arcivescovo di Gnesna suo metropolitano, senza appellatione, nè altra figura di giudizio, ha assoluto Adam Torembo e Matthia Stanislaò condannati e scomunicati dal Vicario Generale dell'Oratore, per haver ferito alcune persone nel Cimiterio dei PP. Gesuiti di quella città, supplica delle provisioni opportune in conformità dei Sacri Canonî e del Concilio di Trento, e che per la sudetta causa il suo Vicario non sia molestato, essendo stato citato d'ordine dell'Arcivescovo a comparir personalmente ancorchè sia distante più di 200 leghe.

Sacra Congregatio censuit non licere Metropolitanis revocare sententias seu censuras latas a suffraganeis in subditos, neque illarum executioni impedimenta obicere, vel molestiis afficere eorumdem suffraganeorum Iudices, a quorum decretis fuerit ad Metropolitanos appellatum, nisi prius legitime transportatis actis et ad unguem servata forma cap. Romana, *De appell.* in 6 et Conc. Trid., sess. 22, c. 7, *de reform.* Ideoque monendos esse officiales Curiae Archiepiscopalis Gnesnen. ipsumque D. Archiepiscopum super observantia praemissorum.

[Reg. Ep. 1645, p. 97 a].

1776.

S. C. Ep. et Reg., *Feretrana*, 1 dec. 1645.¹

Non è in poter dell'Abbadessa o delle monache il diminuir le doti senza licenza della Sacra Congregatione.

[Reg. 1645, p. 361 a].

1777.

S. C. Ep. et Reg., *Monopolitana*, 26 ian. 1646.²

Sono ricorsi alla Sacra Congregatione i fratelli della Compagnia del Santissimo Crocefisso eretta nella Chiesa dei Minori Conventuali di cotesta città con dolersi, che essendosi congregati a di ... Novem. prossimo nel convento della medesima Chiesa fino al numero di 75 per la nuova elezione del loro Priore, se bene 45 di essi concorsero nella persona di Giroll. Zara, come ne hanno prodotto fede riconosciuta per rogito di notaro; nondimeno per opera del Guardiano di quel Convento, il quale come Presidente della Congregatione prese all'orecchio et in segreto i voti degl'oratori, l'elezione fu dal medesimo pubblicata in persona di M. Donato Sorre, e ciò per compiacere al Canonico Sorre figlio di M. Donato, e servitor attuale di V. S. Onde q. m. S. I. m'hanno imposto di trasmettere a lei, come fo, il memoriale e la fede allegati affinché ritrovando vero l'esposto e non havendo cosa rilevante in contrario, ella faccia di nuovo congregare i fratelli della medesima Compagnia ordinandoli che dopo haver essi assegnato a nominatione della maggior parte due assistenti al Guardiano, che presiede, procedino alla nuova elezione del Priore secondo le forme prescritte dalli Sacri Canonici per voti secreti, o per schedule nel bossolo per maggior libertà dell'elezione. Così le piacerà d'eseguire con darne avviso a suo tempo alle EE. loro rimettendo il memoriale e la fede.

[Reg. Ep. 1646, p. 2 b].

1778.

S. C. Ep. et Reg., *Poloniae*, 20 apr. 1646.³

Essendosi riferito alla SS. di N. S., che in cotesto Regno s'ha per consuetudine che le signore grandi e le fondatrici dei monasteri e Case di religiosi, così d'uomini come di donne, v'entrino senza alcun scrupolo di clausura col di più che nell'istesso proposito V. S. partecipa in una sua dei 17 di febraro prossimo passato. Et havendo S. Beatitudine commessa la risoluzione opportuna alla Sacra Congregatione, questi em. m. S. dopo matura riflessione m'hanno ordinato di scriverle, che non può suffragare la sudetta

¹ Al Vescovo di Montefeltro.

² Al Vescovo di Monopoli.

³ Al Nuntio di Polonia.

pretesa consuetudine, perchè il Sacro Concilio di Trento rinnovando la constitutione di Bonifatio VIII nel Capitolo *Periculoso*, toglie tutte le consuetudini ancorchè immemorabili e tutti i privilegi, etiam in limine foundationis, concessi in simile materia cap. 22, sess. 25, *de reformatione Regularium*, confermata dai Moti propri di Pio V¹ e Gregorio XIII² de clausura Monialium. Onde dalla medesima Sacra Congregatione viene approvato, che V. S. habbia recusato di concedere, come eccedente le sue ordinarie facultà, la licenza della quale è stata richiesta. Nondimeno, perchè si tratta di Nazione tanto benemerita della S. Sede e di tutta la religione Cattolica, dovrà V. S. quanto all'ingresso nei monasterii di monache, inviar quà una nota distinta di quelle signore grandi et fondatrici che sono in possesso di godere simili facultà, affinché con beneplacito Apostolico siano con speciale indulto gratiate ad vitam, ovvero ad tempus, et in giorni limitati e colle solite clausule e cautele. Ma quanto alli Conventi dei frati parendo alla Sacra Congregatione, che si debba levare onninamente tale abuso per i gravi scandali che ne possono succedere, incaricano V. S. di valersi di quei mezzi che stimerà più soavi et opportuni a persuadere le medesime signore di non curarsene, et i regolari a non ammetterle non potendosi negare che ciò non sia loro di grandissimo disturbo et inquietudine. E quando non si potesse fare altrimenti (eccettuati però sempre i Certosini a' quali ex vi regulae è specialmente ciò prohibito) si restringa a limitare la licenza ai soli Claustri inferiori per una sol volta l'anno alle sole fondatrici, accompagnate da matrone gravi, coll'assistenza del Superiore regolare e due altri Religiosi più vecchi a cert'hora prefissa, nella quale tutti l'altri frati o siano nel Choro o nelle proprie celle, con prohibitione di non vi prender cibo, nè trattenervisi, se non per breve tempo et con altre cautele, che a V. S. dalla sua notitia e prudenza, verranno suggerite dandosele a quest'effetto dalle EE. loro la facultà necessaria.

[Reg. - Mon. 1646, p. 49 a].

1779.

S. C. Ep. et Reg., *Capuccinorum*, 5 oct. 1646.³

Havendo rappresentato il Procuratore Generale de i Cappuccini, che il Vescovo d'Orange in Normandia, in pregiudizio dell'essentione e privilegi concessi dalla Sede Apostolica a regolari Mendicanti, pretenda e de fatto impedisca con le violenze espresse nell'aggiunto memoriale, che i Padri Cappuccini non vadino questuando in quella diocesi, e che di più si lasci intendere di voler visitare le Chiese e Conventi dei medesimi. Questi em. m. S. in conformità delle dichiarazioni fatte altre volte dalla Sacra Congregatione che possino i regolari mendicanti questuar nei luoghi, dove hanno i conventi, senz'altra licenza dell'ordinario; e che dove non gli hanno, non sia lecito ai medesimi ordinarii di impedirgli, mentre mostrino la facultà di questuar e

¹ Cf. N. 112.

² Cf. N. 143.

³ Al Nuntio di Francia.

datagli dai loro superiori; m'hanno ordinato di scrivere a V. S., che si contenti d'interporsi con la solita efficacia, con chi sarà di bisogno, affinché si rimovino gli impedimenti sudetti e gli oratori siano conservati nelle loro esentioni e privilegi, con dar poi avviso del successo.

[Reg. 1646, p. 133 b].

1780.

S. C. Ep. et Reg., *Conventualium*, 5 oct. 1646.

Avendo rappresentato a questa S. Congregazione li Minori Conventuali di Montevarchi di cotesta diocesi, che V. S. pretenda di rivedere i conti e visitar anche l'Altare dello Spirito Santo de' Confratri laici situato dentro la Chiesa di S. Ludovico degl'Oratori.

Questi Em.mi mi hanno ordinato di significarle, che quando si tratta di Confraternita laicale esistente dentro alle Chiese, o Chiostri de' Regolari, Ella secondo i Decreti Generali della medesima S. Congregazione come Ordinario può visitare i loro beni, ed entrate, rivedergli i conti, e l'amministrazione, se le elemosine che si danno per adornare, e mantener le Cappelle, e suppellettili, siano spese fedelmente, ed impiegate in beneficio de' medesimi Altari, e conoscere, se sono sodisfatti gl'obblighi personali spettanti ai fratelli ascritti, e che governandosi lei in questa conformità non avranno i Regolari occasione alcuna di richiamarsi.

[Reg. 1646, p. 135 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 250, 251].

1781.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 7 dec. 1646.¹

Questa Sacra Congregatione ha più volte dichiarato con ordini espressi di Clemente ottavo di gennaio 1601² e novembre 1602,³ di Paolo V di gennaio 1617⁴ e di Urbano ottavo S. mem. di novembre 1628 che tutte le facoltà di assolvere da casi riservati o riservandi dagli ordinarii, o vero compresi o da comprendersi nella Bolla in Coena Domini implicate vel explicate et altri riservati solamente alla Santa Sede nel medesimo decreto di novembre 1602 concesse a' secolari, o Regolari Congregationi, o Confraternite di qualunque prerogativa o specialità etiam necess. o exprimenda, sono state annullate et estinte così dal Sacro Concilio di Trento,⁵ come dalle sudette Costituzioni et che in vigore delle confermationi, estensioni o communicationi ottenute doppo o da ottenersi per l'avvenire, sotto qualsivoglia amplissime clausule, non s'intenda mai rinovata la sudetta facoltà, riservando solo gl'indulti concessi spetialmente fuori d'Italia o dentro Roma quanto alli casi riservati

¹ A Sig. Card. Arcivescovo di Napoli.

² Cf. N. 1596.

³ Cf. N. 1616.

⁴ Cf. N. 1684.

⁵ Sess. XIV, de poenitentia, c. 7, can. 11.

alla S. Sede non compresi nella sudetta Bolla, onde venendo rappresentato alla Santità di N. S. da V. E. con sue lettere del 4 agosto precedente, che in cotesta città e sua diocesi alcuni confessori secolari e regolari senza giustificare con quali facoltà assolvono de facto dalle Censure, e casi sudetti, et in oltre disseminando opinione erronea asseriscono che per poter assolvere validamente dalli casi riservati all'ordinario, basti haver domandato al medesimo la facoltà ancorchè ricusi di concederla. Questi I. m. S. di commissione espressa di S. Beatitudine m'hanno imposto di scriverle che col l'autorità che a tale effetto se le comunica in virtù delle presenti e sotto le pene che giudicherà espedienti, faccia intendere a tutti i Confessori di costi siano quanto si voglia privilegiati et esenti, che onninamente si conformino con i sudetti decreti e non ardischino di contravenire sotto qualsiasi pretesto o caso etiam di precisa necessità, forchè in articolo mortis con reincidenza, si convaluerint. Dichiarì similmente annullati tutti gli Oracoli et indulti apostolici ottenuti in voce da detto tempo in quà et a gli altri che pretendono di haverne Breve o Bolla in forma specifica doppo l'ultima costitutione d'Urbano, prefigga un termine perentorio di tre mesi ad esibirle a questa Sacra Congregatione, altrimenti vuole e dichiara N. S. che s'intendano decaduti e privati di esse eo ipso senz'altra intimatione, e finalmente che doppo haver fatto notificar costi dove e come stimarà essere di bisogno che quelli che dommandano all'Ordinario la facoltà d'assolvere, e non l'ottengano non possono reclamare, ella dichiarì incorrere nella sospensione dall'udire le Confessioni sacramentali quelli che pubblicamente diffenderanno la dottrina sudetta o vero presumeranno temerariamente di assolvere ancorchè loro sia stata denegata, o non concessa la facoltà da gl'Ordinari. Così V. S. resti servita di fare che puntualmente si eseguisca con dar quà distinto avviso dell'operato.

[Reg. Ep. 1646, p. 274 a].

1782.

S. C. Ep. et Reg., *Acernen.*, 22 febr. 1647.¹

Conquerentibus Capitulo et civibus Acernen. modernum Episcopum transtulisse sedem a sua Cathedrali ad Castrum Montis Cervini ibique perpetuo residere etiam temporibus Adventus, et Quadragesimae et festis sollemnioribus contra mentem Sacri Concilii Tridentini, cap. 1, sess. 23, de Reformatione; necnon exigere procurationem a Clero Civitatis tempore visitationis sub praetextu cuiusdam concordiae initae cum Episcopis praedecessoribus.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita inhaerendo decreto S. Concilii Tridentini, cap. p.o, sess. 23, § Eisdem iuxta declarationem S. Congregationis eiusdem Concilii Interpretum sub die 3 septembris 1622 emanatam audito saepius Episcopo in Curia praesenti, et re mature discussa, Eminentissimo Cornelio referente censuit Episcopum debere in Ecclesia sua Cathedrali temporibus

¹ Al Vicario di Acerno.

in dicto Cap. praescriptis residere; nec sufficere, ut in dicta dioecesi resideat, nisi causa ibidem exercendi munia Episcopalia. Quo vero ad procuratorem non debere.

[Reg. Ep. 1647, p. 62 a].

1783.

S. C. Ep. et Reg., *Mechlinien.*, 15 iun. 1647.¹

Cum amplitudinis Tuae nomine, Sacrae huic Congregationi negociis et consultationibus Episcoporum et Regularium praefectae expositum fuerit, quod aliqui istius Diocesis Confessarii praetendant (vigore antiquorum privilegiorum ante S. Concilii Trident. ab hac Sede sibi concessorum, vel post eiusdem concilii celebrationem sive per viam confirmationis sive communicationis renovatorum, tam generaliter quam specificè, sub quibuscumque clausulis etiam derogatoriis ad Imperatorem, Regum aliorumque Principum instantiam scripto vel per summorum Pontificum vivae vocis oracula) competere sibi facultatem absolvendi a casibus comprehensis in Bulla, quae die Caenae Domini legi consuevit; nec non a casibus ab ordinario loci reservatis, aut in futurum reservandis: Eminentissimi Patres, decretis aliis hac in re, a praefata Sacra Congregatione iussu S. memoriae Clementis VIII² et Pauli V³ atque ultimo loco etiam quoad Confessarios, qui extra Italiam existunt, de mandato similis memoriae Urbani VIII, sub 17 novembris 1628 editi inhaerentes, S. mo D. N. Innocentio X approbante censuerunt, confessariis quibuscumque cuiusvis Congregationis, Collegii, Societatis, vel Instituti, qualicumque privilegio suffulti, sub clausulis irritantibus, motu proprio, Mari Magno, Bulla aurea, ex certa scientia et plenitudine apostolicae potestatis, etiamsi expressam et specialem requirerent mentionem de verbo ad verbum, harum facultatum virtute non licere Poenitentes cuicumque gradus et conditionis (praeterquam in mortis articulo cum reincidentia, si convaluerint) absolvere a casibus in dicta Bulla Coenae Domini, vel a locorum Ordinariis in suis Dioecesibus reservatis, nisi prius petita et obtenta licentia ab eadem S. Sede, vel ab ipsis Ordinariis respective; ac si secus fecerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, et fore. Quod ego de eiusdem Sacrae Congregationis mandato Amplitudini Tuae notifico, ut Tuae Dioecesis Confessarios serio admonitos velit, idque ab omnibus accurate observari mandet. Simul his Amplitudini Tuae sinceram felicitatem apprecor.

[Reg. Ep. 1647, p. 173 a].

¹ Archiepiscopo Mechliniensi.

² Cf. N. 1596, 1616.

³ Cf. N. 1684.

1784.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 19 iul. 1647.¹

Vien rappresentato nella Sacra Congregatione, che in alcuni monasterii di monache costì si vada introducendo l'abuso che le zitelle doppo haver compito l'anno della probatione, se ne passano dal novitiato a star con le professe ancorchè non habbiano fatto professione, e così restino talvolta molti mesi, ad effetto di mettere insieme il sussidio dotale et altro che bisogna. Onde questi em. m. S. havendo piena notitia della prudenza e zelo singolare di V. E., si persuadono che basti darlene avviso rendendosi sicuri che quando sia vero l'esposto, ella provvederà con ordini opportuni e con la facoltà che in quanto bisogni se le comunica dalla Sacra Congregatione per quel che tocca alli monasterii sogetti al governo dei regolari; che prima di riceverli all'habito si faccia il deposito effettivo della dote e che all'anno compito del novitiato segua immediatamente la professione e si osservi puntualmente quanto sopra di ciò vien prescritto dal Sacro Concilio di Trento² e dalli decreti generali della medesima Sacra Congregatione.

[Reg. - Mon. 1647, p. 377 a].

1785.

S. C. Ep. et Reg., *Acernen.*, 13 sept. 1647.

Al memoriale del Capitolo della cathedrale d'Acerno, quale asserendo non esser la cathedrale la Chiesa di Monte Corvino, ancorchè sia stata residenza d'alcuni Vescovi, supplica che quel Capitolo non possa in Sede vacante elegere Vicario capitolare, ma che sia tenuto ubbidire al Vicario d'Acerno.

Sacra Congregatio, auditis partibus, et Eminentissimo Franciotto referente, decrevit nullum ius competere clero, sive assertis Canonicis Montis Corvini eligendi proprium Vicarium, tempore sedis Episcopalis vacantis, sed eosdem subesse ordinariae iurisdictioni Capituli Acernen. ipsiusque Vicario Capitulari ad praescriptum SS. can. et Concilii Trident.³

[Reg. Ep. 1647, p. 233 b].

1786.

S. C. Ep. et Reg., *Augustinianorum*, 29 ian. 1649.⁴

Dolendosi alla Sacra Congregatione il Procuratore Generale degli Agostiniani di Lombardia, che il Visitatore trasmesso dal Vicario Generale di detta Congregatione al Convento di Cremona per provvedere ad alcuni incon-

¹ Al Sig. Card. Arcivescovo di Napoli.

² Sess. XXV, *de regularibus*, c. 16.

³ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 16.

⁴ Al Nuntio di Venetia.

venienti, sia stato impedito da cotesto Tribunale della Nuntiatura per occasione de' ricorsi, che alla medesima han fatto i frati inquisiti. Questi em. m. S., ai quali è nota la rettitudine e pietà di V. S., siccome si l'assicurano che ciò sia eseguito senza saputa e participatione di lei, così vogliono persuadersi, che per ogni istanza de' medesimi Padri ella rivocherà qualunque prohibitione o precetto, che dalla Sua Curia fosse stato fatto in contrario e provvederà per l'avvenire che dai suoi ministri non s'impedisca ai superiori la debita correzione de' sudditi per mantenimento della disciplina regolare, et occorrendo cosa rilevante in contrario non mancherà di darne avviso alla Sacra Congregatione.

[Reg. 1649, p. 37 a].

1787.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 14 maii 1649.¹

Essendosi riferita a questi em. m. S. la pretensione dei regolari di cotesta città di non intervenire alle processioni generali indette da V. S. etiam ad publicam utilitatem, se non sono chiamati in specie e non per edictum, come ella ha fatto nell'ultima processione ad serenitatem petendam, la Sacra Congregatione ha risoluto, che in tal caso è stato lecito a V. S. di intimarli unitamente al clero nel modo sudetto, senza che possano in ciò valersi d'esentione o privilegio alcuno.

[Reg. 1649, p. 152 a].

1788.

S. C. Ep. et Reg., *Perusina*, 23 iul. 1649.²

Li Popolani della Parochia di S. Silvestro di cotesto territorio hanno fatto rappresentare alla Sacra Congregatione che quel Curato nei giorni festivi celebra fuor della Chiesa Parocchiale in un oratorio assai distante, con riceversi particolare elemosina, come vedrà dal memoriale congiunto. Onde questi m. S. I., ai quali è nota la vigilanza pastorale di V. S. m'hanno commesso di notificarglielo: affinchè ella con le sue ordinarie facoltà astringa il Paroco a celebrar nella Chiesa matrice et applicare il sacrificio per la salute del suo Popolo, com'è tenuto.

[Reg. Ep. 1649, p. 166 a].

1789.

S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.*, 19 nov. 1649.³

Alcuni Canonici di cotesta cathedrale han fatto esporre alla Sacra Congregatione, che non vi osservano i decreti generali et i statuti antichi e giurati circa la puntatura dei Canonici assenti dal Choro in tempo de i divini

¹ Al Vescovo di Gubbio.

² Al Vescovo di Perugia.

³ Al Vescovo di Pesaro.

uffici. Onde questi I. m. S. m'hanno commesso di scrivere a V. S., che ordini sotto gravi pene al Puntatore di ritenere in luogo pubblico il libro, e di notar le puntature nell'istesso Choro e dar commodità di veder il libro sudetto a qualsivoglia Canonico. Così dunque eseguisca.

[Reg. Ep. 1649, p. 174 a].

1790.

S. C. Ep. et Reg., *Capuccinorum*, 10 mart. 1650.¹

Non poteva la P. V. sotto pretesto d'infirmità corporale, che patisce fra Feliciano Du Tanne della Provincia di Lione, licenziarlo dalla Religione Capuccina, ovvero dar facoltà al Diffinitorio di mandarlo fuori per detta causa, essendo ciò proibito da Sacri Canonici e Costituzioni Apostoliche, sotto gravi pene. Onde questi m. e. S. hanno risoluto, che non ostante tale licenza, V. P. lo faccia ritornare subito a Claustri, et all'obediencia della sua religione e che io l'ammonisca seriamente a guardarsi per l'avvenire di concedere simili indulti senza speciale commissione di questa Santa Sede.

[Reg. 1650, p. 51 a].

1791.

S. C. Ep. et Reg., 27 iul. 1655.

Posito Decreto felic. rec. Innocentii Papae Decimi² super subiectione nonnullorum Conventuum correctioni, visitationi, et omnimodae iurisdictioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apostolicae Delegati: contingit dubitari de infrascriptis.

1. An Episcopus in Conventibus suae iurisdictioni subiectis possit Abbatibus, Priores, Guardianos, et alios Superiores locales deputare, et familiam constituere.

2. An possit Episcopus a praedictis Conventibus Religiosos amovere.

3. An Regulares eorundem Conventuum compelli possint ab Episcopo ad exhibendos libros introitus, et exitus, et reddendas rationes administrationis.

4. An Episcopus in eisdem Conventibus se ingerere possit, in his, quae regularem disciplinam concernunt.

5. An Ecclesiae dictorum Conventuum, et Capellae Granciarum, in quibus degunt Conversi pro agrorum cultura, ab Episcopo visitari possint.

6. An ipsae Granciae, et Conversi in eis degentes subsint visitationi Episcopi.

7. Quid in Ecclesiis, seu Capellis Granciarum, in quibus nullus degit Conversus, an similiter subsint Episcopi visitationi.

8. An liceat Episcopo visitare Conventus tam suppressos, et postea restitutos, quam non suppressos ad effectum cognoscendi, an in illis re ipsa alantur sex Religiosi.

¹ Al Generale dei Cappuccini.

² Const. *Ut in parvis*, 10 febr. 1654. — Bull. Rom., tom. 6, III, p. 270, 271.

9. An Episcopus visitans huiusmodi Conventus suae iurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes possit a visitatis procuracionem exigere in victualibus, vel in pecunia.

10. An iurdictio Ordinariis locorum tamquam Sedis Apostolicae Delegatis attributa in supradicto Decreto competat Vicariis generalibus Episcoporum, necnon Abbatibus, et aliis inferioribus Praelatis proprium Territorium, ac iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus.

11. An Provinciales, et alii Superiores Regulares possint eiusmodi Conventus iurisdictioni Ordinarii subiectos, et Religiosos in illis degentes visitare, corrigere, et punire, omnemque iurisdictionem in eos exercere sicut poterant ante dictum Decretum.

12. Si Superior Regularis in causa praevenit contra subditum degentem in aliquo ex eisdem Conventibus Ordinario subiectis fabricando processum, vel cum carceri mancipando, an Episcopus possit huiusmodi causam reassumere, ac Superiori inhibere.

13. Si e converso Episcopus praevenit in causa contra Religiosum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo casu liceat illum amovere, et in alio Conventu collocare, et si de facto collocaverit, an nihilominus Episcopus possit causam proseguire, ac Religiosum sic amotum revocare ad primum Conventum.

14. Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus a tali Conventu remove, an Episcopus prohibere possit.

15. Si a Conventu primum suppresso, ac deinde Religioni restituto absint ex aliqua rationabili causa, et ad breve tempus unus, vel plures ex numero sex Religiosorum ibi degentium, an gratia restitutionis sit nulla, et Conventus remaneat suppressus ut prius.

16. Quid si a Conventu non suppresso similiter ex causa rationabili, et ad modicum tempus absint aliqui e sex Religiosis ibi existentibus, an durante tali absentia, Conventus subiaceat iurisdictioni Ordinarii.

17. An Religioso illo redeunte, vel alias impleto numero sex Religiosorum, Conventus recuperet pristinam exemptionem.

18. Si gratia restitutionis Conventus suppressi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur sex Religiosi, et postea contingat, ut eiusmodi numerus impleatur, an gratia restitutionis Conventus reviviscat.

19. Ad hoc, ut gratia restitutionis sit nulla, et Conventus denuo remaneat suppressus propterea quod in eo non sustententur sex Religiosi, an debeat praecedere declaratoria Episcopi super facto praevia causae cognitione.

20. An ab huiusmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apostolicam appellare ad effectum tam devolutivum, quam suspensivum.

21. Cum ex Decreti praescripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant esse matura aetatis, quaenam dicatur ad hunc effectum aetas matura.

Sacra Congregatio super statu Regularium ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit videlicet:

Ad 1. Non posse.

Ad 2. Posse ex rationabili causa, commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eosdem Religiosos assignet in aliis Conventibus.

Ad 3. Posse compelli.

Ad 4. Posse.

Ad 5. Posse.

Ad 6. Subesse.

Ad 7. Itidem subesse.

Ad 8. Minime licere antequam aliunde constet de fundamento intentionis Episcopi in deficientia numeri constituto.

Ad 9. Expedire, ut Sanctissimus Dominus Noster decernat, et declare non licere Episcopo tales Conventus visitanti quicquam accipere procuracionis nomine.

Ad 10. Competere.

Ad 11. Posse sicut prius, non tamen privative ad Episcopum.

Ad 12. Non posse, nisi ex iusta causa, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia severitate, vel indulgentia quid durius, aut remissius constituere, quam causa deposcit, in quo ipsius Episcopi conscientia oneratur.

Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religiosum ab Episcopo inquisitum a loco amovere, et si amotus fuerit, posse Episcopum causam proseguire et illum quibuscumque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, et brachio saeculari, si opus fuerit, cuiuscumque loci, in quo Religiosus ille reperiatur.

Ad 14. Non posse.

Ad 15. Gratiam ob id non esse nullam, cessante omni fraude, nec Conventus remanere suppressum.

Ad 16. Subiacere durante absentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. Non reviviscere.

Ad 19. Debere ita praecedere, nec ante declaratoriam licere Episcopo Conventus possessionem apprehendere, aut Religiosos inde expellere.

Ad 20. Licere ad effectum devolutivum tantum, non autem suspensivum.

Ad 21. Aetatem maturam dici ad hunc effectum completo anno quadragesimo.

Declarationes suprascriptas Sanctissimus Dominus Noster ad se relatas approbavit, et ab omnibus, ad quos pertinet, observari praecepit, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg. p. 251-254. - Cf. etiam Bull. Rom., tom. 6, IV, p. 24, 25].

1792.

S. C. Ep. et Reg., 31 aug. 1657.¹

Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita, attentis narratis, iuxta alias resoluta censuit, functiones funeralium super cadavera Defunctorum, quae in Ecclesiis Regularium contingit sepeliri, postquam ad easdem Ecclesias pervenerint, ad ipsos Regulares, non ad Parochos pertinere, ac proinde ita in Oratorum Ecclesiis circa praemissa servandum esse, prout servari mandat, et praecipit, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Bull. Rom., tom. 7, p. 162].

1793.

S. C. Ep. et Reg., 29 nov. 1657.

BEATISSIMO PADRE! — Il Procuratore Generale de' Cappuccini rappresenta humilmente alla Santità Vostra qualmente da più Provinciali delle Provincie, massime delli Regni di Napoli, e di Sicilia viene avvisato farsi ben spesso lecito alcuni Vescovi di andar alli Monasteri della Religione per indagare se vi sia il numero prefisso di Frati descritto nel Decreto ultimamente fatto dalla san. me. di Papa Innocentio X. E se a caso non vi trovano personalmente li quattro sacerdoti effettivi (benchè fossero partiti per qualche giorno per causa di Predicazione, o simili) prendono immediatamente il possesso, con fare ogn'altra fontione. E poichè ciò fanno nei Conventi nei quali stanno collocati effettivamente di famiglia nove e dieci frati (lo che è contra la forma del Decreto medesimo), non senza continuato disturbo de' poveri Frati. Perciò il Procuratore sudetto supplica humilmente la Santità Vostra degnarsi di dichiarare, che il Decreto sudetto non comprende quei Conventi, ne' quali stanno effettivamente collocati di famiglia maggior numero di Frati delli sei descritti nel medesimo Decreto.

Sacra Congregatio super statu Regularium censuit Conventus numquam suppressos, in quibus actu degunt de familia plures, quam sex Religiosi, minime comprehendere in Decreto sa. me. Innocentii X, quod incipit, *Ut in parvis*.² Ac proinde locorum Ordinarios nequaquam posse in vim dicti Decreti in huiusmodi Conventibus, aut illorum personis ullam sibi iurisdictionem vindicare.

[Reg. S. C. super Statu Regularium, Decr. 1658, p. 116 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 255].

¹ Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci de observantia Provinciae Dalmatiae.
² Die 10 febr. 1654. — Bull. Rom., tom. 6, III, p. 270, 271.

1794.

S. C. Ep. et Reg., *Iadren.*, 17 sept. 1660.

Al memoriale dell'Arcivescovo, il quale espone, che li suoi esaminatori Sinodali pretendono di pallottare gl'Ordinandi con li loro Voti, e che l'Arcivescovo sia necessitato ad ordinar gl'approvati da loro, onde supplica di provvisione.

Sacra etc. attentis narratis censuit Archiepiscopum non teneri uti Examinatoribus Synodalibus in examine Ordinandorum, prout non teneri praesentis Decreti vigore declarat, et decernit. In contrarium etc.

[Reg. Ep. 1660, p. 101 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 256].

1795.

S. C. Ep. et Reg., *Placentina*, 16 dec. 1661.

Per occasione de'mortorii e funerali sono nate tra i Monaci Casinensi di S. Sisto di Piacenza umilissimi Oratori dell'EE. VV. ed i Parrochi della stessa Città, alcune differenze, che in sostanza si riducono a tre.

Primo, se li Monaci suddetti, quando sono invitati, e vanno a mortorii siano obbligati convenire nella Chiesa Parrocchiale.

Secondo, se possano quei, che fanno li mortorii, ed esequie, dar maggior quantità di candele e cera a i detti Monaci, di quello, che diano al Paroco, o Parochi, ed al Clero secolare.

Terzo, se portandosi a seppellire i morti nelle Chiese delli Monaci sia lecito ai Parochi entrare nelle dette Chiese, o pure siano obbligati a lasciare i cadaveri su la porta, ed ivi dare l'ultimum vale.

Per terminazione di queste differenze è piaciuto all'EE. VV. dar per Ponente l'Eminentissimo Pallotta, ed avendo l'Eminenza Sua riferito, e le parti informato hinc inde in facto, et in iure vengono ora l'EE. VV. umilmente supplicate a dare la risoluzione. E tutto etc. Quas Deus etc.

Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et Consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita attentis narratis, reque, auditis partibus Eminentissimo Pallotta referente, mature discussa, et examinata, censuit, declaravit, et decrevit, quoad primum, Monachos huiusmodi accedentes ad funeralia defunctorum in aliena Parochia convenire debere in Ecclesia Parochiali cum aliis pariter accessuris, et inde omnes una cum Paroco ad domum defuncti efferendi ritualiter procedere.

Circa secundum, distributionem Candelarum, quoad differentiam quantitatis, pendere ab arbitrio haeredum, aut aliorum distribui mandantium.

Et demum circa tertium, servanda esse decreta, et declarationes alias factas, scilicet Parochis in associatione, sive occasione associationis Cadaverum, non licere ingredi Ecclesiam Monachorum praedictorum, sed teneri dimittere eadem Cadavera ad ianuam Ecclesiarum, ibique solum posse bene-

dicere, et dare ultimum vale, officia vero, et alia munia, quae in huiusmodi ministeriis adhiberi solent, ab ipsis Monachis peragi debere, non autem a Parochis. Atque ita in praemissis omnino deinceps fieri, et exequi praesentium vigore mandat, ac praecipit, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Reg. 1661, p. 280 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 256, 257].

1796.

S. C. Ep. et Reg., *Placentina*, 23 mart. 1662.

Sacra etc. vertente differentia inter Episcopum Placentinum, Archidiaconum Cathedralis eius Vicarium, et alios ex una, et quindecim Canonicos eiusdem Cathedralis altera ex partibus respective.

1. An excludi debeant a Capitulo Vicarius, et alii Canonici familiae Episcopi quando de rebus ad ipsum spectantibus agendum est?

2. An Capitulum possit circa materialia Ecclesiae privative quoad Episcopum agere, et disponere?

3. An quaedam asserta lis mota a Capitulo contra eundem Episcopum, in S. Rituum Congregatione, contradicentibus aliquibus Capitularibus, fieri, et agitari debeat expensis Massae communis Capitularis?

Re mature, ac diligenter examinata saepius auditis partibus, sive earum Procuratoribus hinc inde informantibus Emo Pallotta referente, censuit, declaravit, ac decrevit.

Quoad primum non esse excludendos Vicarium, et Canonicos familiares Episcopi ab intervenientia in Capitulo in casu supra expresso.

Quoad secundum non licere Capitulo aliquod innovare in Ecclesia sine consensu Episcopi.

Tertium vero adhuc ulterius discutiendum ad alium Eminentissimorum Patrum congressum differri voluit, firmo remanente Decreto eiusdem S. Congregationis sub die 9 Septembris emanato, videlicet supersedendum esse in executione usque ad decisionem causae, atque ita in praemissis earum praesentium vigore declarat, et decernit, et conformiter servari mandat, ac praecipit, in contrarium allatis non obstantibus quibuscumque.

[Reg. Ep. 1662, p. 62 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 258].

1797.

S. C. Ep. et Reg., *Aquilana*, 7 iul. 1662.¹

Benchè l'elezione del Vicario Capitolare fatta da cotesto Capitolo in persona vostra a tempo limitato sia invalida, e contro la disposizione del S. Concilio di Trento,² e Decreti Generali di questa S. Congregazione, e però il *ius eligendi* per questa volta sarebbe devoluto a questa Santa Sede, nondi-

¹ Al Vicario Capitolare di Aquila.

² Sess. XXIV, de ref., c. 16.

meno questi Emi etc. in riguardo del buon servizio, che si ripromettono dall'opera vostra, sono benignamente condiscesi a contentarsi, che liberamente proseguiate l'esercizio di tal carica senz'alcuna limitazione di tempo, con le facoltà solite di Vicario Capitolare, che in virtù della presente vi si comunicano. Ve lo significo.

[Reg. Ep. 1662, p. 146 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 260].

1798.

S. C. Ep. et Reg., *Ianuen.*, 22 nov. 1662.¹

Avendo io riferito alla Santità di Nostro Signore le cause del discioglimento del matrimonio rato, e non consumato di Ballilano Pallavicino, e Anna Maria Pinelli nobili di Genova, e gl'odii, e inimicizie insorte per tal causa, non solo tra di essi coniugi, ma anche tra i loro parenti, con evidente pericolo di qualche grave scandalo, e disordine, la Santità Sua è benignamente condiscesa a contentarsi, che si dispensi alla dissoluzione di detto matrimonio secondo l'istanza fattane da i medesimi di comun consenso, e che se ne spedisca il Breve a quell'Emo Arcivescovo colla facoltà necessaria, e in conformità dell'aggiunto Memoriale. Io però lo significo a V. S. Illma, perchè si compiaccia di farne eseguire la detta spedizione, e le bacio ec.

[Bizzarri Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 260].

1799.

S. C. Ep. et Reg., 24 nov. 1662.

Rappresentando Chiara Pizzuti Vedova di costì di aver contratto matrimonio con Giacinto Diosalvi Romano, e di non poterlo effettuare, perchè non sia permesso di provare la morte di Francesco Erculeo già suo marito, per esser questa seguita nel Lazzeretto dell'Isola in tempo del contagio, e trascuratosi di annotarla al solito libro de' Morti, ha supplicato di opportuna provvisione. E questi etc. mi han comandato di scrivere a voi, che mentre non si possa avere la prova della morte del suddetto Erculeo per fedì di Parroco e secondo l'Istruzione fatta sopra di ciò dalla S. C. del S. Ufficio a causa del difetto accennato, vi risolviat in tal caso, conforme alla comune opinione de' Dottori circa la prova della morte.

[Reg. Ep. 1662, p. 239 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 260, 261].

1800.

S. C. Ep. et Reg., *Elnen.*, 11 maii 1663.

Sacra etc. auditis partibus, Emo Carpineo referente, censuit, et decrevit, Vicarium debuisse de consilio Capituli indicare Processionem publicam, nec sine huiusmodi consilio potuisse praecipere eidem Capitulo, ut conveniret

¹ A Monsignor Ugolini Vescovo di Genova.

sub poena pecuniaria, et esse restituendam, si fuit exacta. Ita harum vigore decrevit, in contrarium allatis quibuscumque non obstantibus.

[Reg. Ep. 1663, p. 54 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 261].

1801.

S. C. Ep. et Reg., *Derthonen.*, 12 nov. 1666.¹

È stato più volte risoluto da questa S. C. non essere conveniente che li Vescovi si vagliano de'suoi Nipoti per Vicari Generali, ed essendo pervenuto a notizia della medesima, che V. S. per molto tempo faccia esercitare tal carica da Ludovico Sestola suo Nepote, Questi ecc. mi hanno comandato d'ordinarle, che conformandosi Ella coi sentimenti della stessa S. C. non manchi di provvedersi d'altro soggetto forestiero, e tanto più, che si è inteso, che detto suo Nepote sia Canonico Coadiutore nel Duomo di Milano, dove è necessario ch'egli risieda per il servizio di quella Chiesa.

[Reg. Ep. 1666, p. 140 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 263].

1802.

S. C. Ep. et Reg., *Veliternen.*, 22 aug. 1670.

Sacra etc. audita super expositis relatione Suffraganei Veliterni, referente Eñno Card. Vidono, censuit, in casu de quo agitur, dandam esse infrascriptam declarationem saepe alias editam, eamque observari debere.

Congregatio etc. saepius respondit. Quoties Cadavera ad Ecclesias Regularium deferuntur, officium, et reliqua, quae in huiusmodi Ministerio adhiberi solent, non a Canonicis, nec a Clero, sed ab ipsis Fratribus peragi debere.

[Reg. 1670, p. 61 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 263].

1803.

S. C. Ep. et Reg., declar. 11 sept. 1670.

Posita Constitutione fel. rec. Innocentii Decimi, quae incipit, *Instaurandae*,² nec non illius Decreto incipien., *Ut in parvis*,³ contingit dubitari de infrascriptis.

Primo: An Grangiae ex dicta Constitutione Innocentii suppressae, et ad statum saecularem reductae, illarumque Ecclesiae, et publica Oratoria possint ab Ordinario visitari.

II. Et quatenus possint, an hoc ius Ordinario competat privative quoad Superiores, an vero cumulative cum ipsis.

¹ Al Vescovo di Tortona.

² Cf. N. 233.

³ Die 10 febr. 1654. — Bull. Rom., tom. 6, III, p. 270, 271.

III. Et quid si praedictis Ecclesiis Cura animarum incumbat.

IV. An Superiores Regulares possint in dictis Ecclesiis curam animarum habentibus nominare Vicarios ad curam animarum exercendam, eosque ad nutum amovere.

V. An Grangiae, seu membra alicuius Monasterii nunquam suppressa, in quibus non degunt saltem sex Religiosi, subsint Iurisdictioni ac Visitationi Ordinarii loci privative, an cumulative cum Superioribus Regularibus.

Die 11 Septembris 1670. Sacra Congregatio super Statu Regularium ad singula dubia superius proposita in hunc modum respondit, videlicet:

Ad primum. Grangias, ut praefertur, suppressas, et ad statum saecularem reductas, illarumque Ecclesias, et Publica Oratoria posse ab Ordinario visitari, dummodo in iis Grangiis, quarum proprietas fuit reservata, vel restituta principalibus Monasteriis, idem Ordinarius nullo modo se ingerat in temporalibus.

Ad secundum. Quoad Ecclesias, et Oratoria Publica ius visitandi competere Ordinario privative; quoad Conversos autem in eis degentes cumulative, Ordinario scilicet iure delegato ad formam S. Concilii Tridentini,¹ Regularibus vero iure Ordinario.

Ad tertium. Itidem quoad Ecclesias dictarum Grangiarum curam animarum habentes ius visitandi Ordinario competere privative: sed quoad Conversos in eis degentes hoc ius competere cumulative, nempe Ordinario tamquam Sedis Apostolicae delegato, Regularibus vero auctoritate Ordinaria.

Ad quartum. Superiores Regulares posse huiusmodi Vicarios nominare, et illos ad nutum amovere, si Ordinarius loci ab initio illo deputaverit amovibiles.

Ad quintum. Grangias, seu Membra alicuius Monasterii nunquam suppressa, in quibus non degunt saltem sex Religiosi, subesse iurisdictioni, ac Visitationi Ordinarii loci, ac Superiorum Regularium cumulative, videlicet Ordinario tamquam Sedis Apostolicae Delegato praedicto Decreto, *Ut in parvis*, Regularibus autem Iure Ordinario.

[Reg. S. C. super Statu Regularium, Decr. 1672, p. 285. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 267, 268].

1804.

S. C. Ep. et Reg., decr. 8 oct. 1670.

Ad dirimendas controversias, quae circa Vicarios Curam Animarum exercentes in suppressis Grangiis Monasteriorum, et circa congruam ipsis Vicariis assignandam, inter Superiores Regulares, et locorum Ordinarios in dies oriuntur occasione Constitutionis fel. rec. Innocentii X, incipien. *Instaurandae*,² et literarum circularium desuper emanatarum sub die 30 Maii 1653 Sacra Congregatio super statu Regularium, Sanctissimo Domino

¹ Sess. XXI, de ref., c. 8.

² Cf. N. 233.

Nostro approbante, praesenti Decreto statuit, ut in posterum minime liceat ipsis Ordinariis locorum ex quavis causa, vel praetextu, aut quaesito colore Vicarias perpetuas ab eis, vel eorum Praedecessoribus in praedictis suppressis Grangiis constitutas facere amovibiles, nec vice versa constitutas amovibiles facere perpetuas, absque licentia ipsius Sacrae Congregationis: nec congruam portionem, quam semel Vicariis perpetuis, vel amovibilibus earundem Grangiarum, sive in quantitate, aut quota fructuum, sive in pecunia numerata, sive alia re stabili ipsi Ordinarii, vel eorum Praedecessores semel constituerint, seu adsignaverint, quoquo modo augere, vel minuere, aut immutare Sacra ipsa Congregatione inconsulta: decernens irritum, et inane si secus ab eis scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ac similiter Superioribus Regularibus minime fas sit cum ipsis Vicariis iam deputatis, seu deinceps deputandis publicas, aut secretas pactiones, seu conventiones inire super diminutione, aut alteratione, seu variatione dictae congruae, easque pactiones, seu conventiones, tanquam de simoniaca labe, atque avaritia suspectas, Sacra Congregatio omnino reiicit, atque interdicat, eosque, qui contra fecerint, poenis adversus Simoniacos editis teneri decernit, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Reg. S. C. super Statu Regularium, Decr. 1671, p. 572. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 264].

1805.

S. C. Ep. et Reg., *Sarnen.*, 24 apr. 1671.¹

Li Frati Minori Osservanti di S. Francesco di cotesta Città hanno rappresentato in Sagra Congregazione, come da V. S. sono stati sospesi tutti i Confessori con ammirazione de' Secolari dall'udire le Confessioni, onde supplicavano di qualche opportuna provvisione: Questi Eminentissimi miei Signori a relazione di Monsignor Mio E^{mo} Cybo, inerendo alle dichiarazioni altre volte fatte in tal materia, che proibiscono agli Ordinarii de' Luoghi il poter sospendere tutti li Confessori Regolari di un Convento dall'esercizio delle Confessioni, hanno comandato ingiungersi a V. S., che restituisca a detti Frati la facoltà di udire le Confessioni, ed avendo cosa rilevante in contrario ne dia parte alla S. Congregazione. Glielo significo, e Dio la prosperi.

[Reg. 1671, p. 93 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 327].

1806.

S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, 19 iun. 1671.

Il Procuratore Generale de' Minori Osservanti di S. Francesco umilmente rappresenta all'EE. VV. ch'essendo stato da questa Sac. Congregazione determinato sotto li 18 di Marzo prossimo passato sopra la pretensione del

¹ Al Vescovo di Sarno.

Vicario Generale di Foligno di condurre seco il suo Cancelliere, e di notar li voti nell'elezione dell'Abbadessa nel Monastero di detta Città governato dalla sua Religione, che *in electionibus Abbatissae in Monasteriis Regularium adnotatio suffragiorum non pertinet ad Episcopum*, com'appare nella pubblica Vacchetta del sudetto mese, e com'è noto all'Eminentissimo Fachenetti, che fu Ponente: il sudetto Vicario Generale, perchè nel Decreto disteso, e dato all'Oratore fu solamente posto *non pertinere ad Cancellarium*, continua nella medesima sua pretensione di prima senz'altra ragione, che di non esser esso nominato nel sudetto Decreto: pertanto supplica umilissimamente l'Oratore l'EE. VV. per rimuovere qualsivoglia equivocazione, far nuovo Decreto con l'aggiunta, che detta notazione non tocca nè al Vescovo, nè al suo Vicario, nè Cancelliere; ma al solo Superiore Regolare, che della grazia etc. Quas Deus etc.

Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium inhaerendo Declarationi alias die 18 Martii factae, iterum censuit, ac declaravit, in electionibus Abbatissarum in Monasteriis Regularibus subiectis adnotationem suffragiorum non pertinere, neque ad Episcopum, neque ad eius Vicarium, prout neque ad Cancellarium.

[Reg. 1671, p. 134 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 265, 266].

1807.

S. C. Ep. et Reg., declar. 19 nov. 1671.

Episcopus visitavit Conventum suae iurisdictioni subiectum in vim Decreti fel. rec. Innocentii Decimi incipien., *Ut in parvis*,¹ propterea quod tunc temporis ibi non erant de familia, nec re ipsa alebantur sex Religiosi. Sed post absolutam visitationem sine ulla fraude a Superioribus Regularibus in eodem Conventu adaucta est familia, et impletus numerus sex Religiosorum, sicque Conventus exemptionem recuperavit iuxta declarationes Sacrae Congregationis super statu Regularium, nempe decimam sextam, et decimam septimam inter impressas.²

Hoc posito consulitur S. Congregatio de infrascriptis.

I. An post exemptionem, ut praefertur, recuperatam Episcopus possit huiusmodi Conventum visitare ad effectum, ut videat an Ordinationes, et decreta ab ipso edita in visitatione praecedenti fuerint adimpleta, nec ne.

II. An possit decreta non adimpleta exequi, et pro illorum executione poenas adiicere, et aggravare.

III. Et quatenus possit, an haec facultas, quae ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, competit Episcopo tamquam Sedis Apostolicae delegato, expiret lapso integro anno a die publicationis decretorum.

IV. An Episcopus post exemptionem a Conventu recuperatam possit condemnare, et punire etiam poena corporis afflictiva Religiosum, qui pro

¹ Die 10 febr. 1654. — Bull. Rom., tom. 6, III, p. 270, 271.

² Cf. N. 1791, 1793.

delicto in Curia Episcopali fuerat inquisitus, et carceri mancipatus eo tempore, quo Conventus erat iurisdictioni Episcopi subiectus.

Die 19 Novembris 1671. Sacra Congregatio super statu Regularium ad singula dubia superius proposita respondit ut sequitur, videlicet:

Ad primum. Postea quam Conventus exemptionem recuperavit, Episcopum nequaquam posse illum visitare etiam ad effectum, ut videat an decreta edita in praecedenti visitatione fuerint executioni mandata.

Ad secundum. Itidem non posse post huiusmodi exemptionem decreta non adimpleta exequi, minusque poenas adiacere, et aggravare pro illorum executione.

Ad tertium. Iurisdictionem ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, Episcopo attributam in Conventu non habente Religiosorum numerum ibi praescriptum expirare eo ipso, quod Conventus ob familiam sine fraude adauctam, et impletum numerum Religiosorum praefixum exemptionem recuperavit.

Ad quartum. Cum contra dictum Religiosum non solum causa, sed etiam persona sit praeventa eo tempore, quo Conventus erat subiectus iurisdictioni Episcopi, et exemptio superveniens non invenerit eum liberum, utique Episcopum tanquam Sedis Apostolicae delegatum posse huiusmodi causam tempore habili inchoatam prosegui etiam post exemptionem, et eundem Religiosum condemnare, et punire etiam poena corporis afflictiva.

[Reg. S. C. super Statu Regularium, Decr. 1671, p. 560. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 268, 269].

1808.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium*, 27 nov. 1671.

Sac. Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, censuit Oratoribus dandam esse infrascriptam declarationem, alias editam, nempe Parochis in associatione, sive occasione associationis cadaverum non licere ingredi Ecclesias Regularium, sed teneri dimittere eadem cadavera ad ianuam Ecclesiarum, ibique solum posse benedicere, et dare ultimum vale; Officia vero, et alia munia, quae in huiusmodi ministeriis adhiberi solent, ab ipsis Regularibus peragi debere, non autem a Parochis, atque ita in praemissis omnino deinceps fieri, et exequi, praesentium vigore mandat, et praecipit, contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Reg. 1671, p. 226. — Cf. etiam Bull. Rom., tom. 7, p. 164].

1809.

S. C. Ep. et Reg., *Zagrabiensis*, 14 dec. 1674.

Cum saepe inter Parochos Dioecesis Zagrabiensis ex una, et Fratres Minores de Observantia Sancti Francisci, ex altera partibus ortae sint, et in dies oriantur non leves controversiae circa administrationem Sacramen-

rum Militibus Praesidiariis, aliisque forensibus in dicta Dioecesi commorantibus; praedicationem Verbi Dei, et alia huiusmodi munia Parochialia. Episcopus Zagrabiensis pacis, et Ecclesiae suae tranquillitatis amator, ad tollendas ab utraque parte querimonias supplex instetit, ut sibi concedantur declarationes alias circa huiusmodi Sacramentorum administrationem emanatae; quare etc.

Sacra Congregatio Negotiis, et Consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita censuit dandas esse infrascriptas declarationes a Sacra Congregatione Concilii Tridentini, et ab ipsa Sacra Congregatione saepius editas, nempe:

In una Senogalliensi 5 Februarii 1650. Sacra etc. auditis partibus censuit Fratribus Minorum Conventualium Sancti Francisci Conventus Montis Bodii non licuisse forensi, qui ad dictam Terram se transtulerat, et in eodem Conventu commorabatur administrare Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, Extremae Unctionis, nec illius cadaver in eorum Ecclesia sepelire absque licentia Parochi, cui solvenda est quarta funeralis, dictosque Fratres consulere debere propriae conscientiae.

In una Cremen. 17 Februarii 1649. Quaeritur: An Regulares possint laicis ratione hospitii, et similis habitantibus in eorum Conventibus, si ibidem infirmantur ministrare Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum pro Viatico, nec non Sacramentum Extremae Unctionis; Sacra etc. respondit non posse, sed tantum illis, qui sunt continui Commensales, et de familia Conventuum.

In una Camenecen. 7 Augusti 1638. Sacra etc. Respondit quoad Regulares absque consensu Episcopi, seu Parochorum Sacramenta administrantes (circa quod in Congregatione de Propaganda fide) cum habita fuerit informatio eos nullum habere privilegium, Sacra Congregatio mandavit responderi Episcopo, quod cessantibus privilegiis Apostolicis post idem Sacrum Concilium concessis contra dictos Regulares ad coercionem, et punishmentem procedat.

In una Firmana 17 Iulii 1655. Ordinarius Firmanus quaerit. An laicus inserviens spatio unius anni in Conventu S. Augustini potuerit tempore Paschali de manibus Prioris dicti Conventus Sacram Eucharistiam sumere, et praecepto Ecclesiae hac de re edito satisfacere. Secundo. An Prior, qui huiusmodi sacramentum ministravit, in excommunicationem latae sententiae inciderit, Sacra etc. ad Primum respondit non potuisse tempore Paschali de manibus Prioris Sacram Eucharistiam sumere, et praecepto Ecclesiae hac de re edito satisfacere. Ad secundum attenta eius bona fide Priorem esse eximendum.

In una Casertana 10 Septembris 1633. Ad secundum. Non posse Regulares cuiusvis privilegii praetextu confessiones personarum saecularium audire extra Dioecesim Episcopi, qui illos ad confessiones audiendas approbavit.

Regulares N. N. 15 Octobris 1644. Instantibus aliquibus Episcopis, ac Regularibus, Sacra etc. Respondit Regulares approbatos ab Episcopo pro audiendis confessionibus saecularium si transferantur ad commorandum de

familia in Monasteriis sui Ordinis extra Dioecesim dicti Episcopi approbantis non posse ibidem audire confessionem subditorum saecularium Dioecesis eiusdem Episcopi approbantis, sed requiri etiam approbationem Episcopi Dioecesis, in qua ipsi de familia commorantur.

In una Senonen. 28 Febr. 1654. — 5. An Regulares contradicente Archiepiscopo possint in Ecclesiis suorum Ordinum etiam non petita ab eo benedictione praedicare. 6. An Archiepiscopus ex causis occultis non concernentibus praedicationem possit eisdem Regularibus prohibitionem facere. Ad quintum respondit Regulares contradicente Episcopo etiam in eorum Ecclesiis praedicare non posse; Episcopum tamen contradicere non debere nisi ex rationabili causa, et personis tantum singularibus non autem generatim alicui Religioni, praesertim si eis licentia praedicandi fuerit concessa. Ad sextum respondit Archiepiscopum posse non tamen ex causis nullo modo concernentibus praedicationem.

In una Catharen. 13 Iulii 1635. Tertio praefatis Regularibus esse permissum intra eorum Ecclesias, et claustra tantum processiones facere et non extra; si vero Ecclesiae claustro careant, eis licere processiones facere intra ambitum dumtaxat earundem Ecclesiarum, hoc est prope muros Ecclesiae, sive exeundo ab una ianua Ecclesiae, et intrando per aliam, sive per eandem, et semper prope muros Ecclesiae, et non extra ambitum, nisi de licentia, aut consensu, vel cum cruce Parochi, non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, vel praescriptionibus etiam immemorabilibus, privilegiis tantum Apostolicis Sac. Conc. Trident. posterioribus in suo robore permanentibus.

In una Florentina 27 Iunii 1644 supplicatur declarari. An liceat deferre Cadavera defunctorum ab Hospitali Sanctae Mariae Novae, quod intra limites Ecclesiae Parochialis Sancti Michaelis Coelestinorum existit, ad Ecclesiam dictae Sanctissimae Annuntiatae absque interventu Parochi eiusdem Ecclesiae Sancti Michaelis. Sacra etc. Respondit supradictis fratribus Ordinis Sanctae Mariae Servorum non licere.

In una Placentin. 18 Martii 1628. Sacra etc. censuit Regulares, ubi fuerint vocati, teneri ad processiones publicas, et consuetas, vel pro bono, et honore publico indictas accedere.

In una Limana 16 Aprilis 1633. Sacra etc. censuit in illis casibus in quibus Episcopis commissa est executio dispositionis Regulares comprehendentis posse eosdem Regulares, si inobedientes extiterint, etiam per censuras ad illius observationem compellere.

Quas quidem declarationes, earumque tenores, nec non in reliquis dispositionem Constitutionis Sanctissimi Domini Nostri hac de re editae¹ esse inviolabiliter observandas in supradicta Dioecesi Zagrabiensi referente Eminentissimo Gastaldo declaravit, decrevit, atque tenore praesentium mandavit eadem Sac. Congregatio.

[Reg. Ep. 1674, p. 293 sq. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 271-274].

¹ Cf. N. 246.

1810.

S. C. Ep. et Reg., *Tropien.*, 6 mart. 1681.

Ha più volte questa S. Congregazione dichiarato, che l'elezioni dei Vicarii Capitolari fatte con patti, e convenzioni siano valide; ma nulli, ed invalidi essi patti, e convenzioni. Onde questi E^mi, inerendo alle dette dichiarazioni hanno confermata l'elezione fatta di cotesto Vicariato in persona vostra, ed annullati li predetti patti, e convenzioni. Ve lo significo ec.

[Reg. Ep. 1681, p. 38 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 277].

1811.

S. C. Ep. et Reg., *decr.* 15 ian. 1682.

Cum Conventus suppressi, et postea restituti, in quibus non degunt de familia duodecim Religiosi, sint vigore Decreti, *Ut in parvis* fel. rec. Innocentii X subiecti visitationi, correctioni, et omnimodae iurisdictioni Ordinariorum locorum,¹ contigit dubitari, an Religiosi Confessores, et non Parochi in huiusmodi Conventibus degentes compelli possint ab eisdem Ordinariis, ut accedant ad conferentiam Casuum conscientiae.

Proposito hoc dubio in Sacra Congregatione super statu Regularium habita in Palatio Vaticano die 15 Ianuarii 1682, Eminentissimi Patres censuerunt, Ordinarios locorum posse quidem hortari, non autem compellere praedictos Religiosos Confessores non Parochos ad accedendum ad conferentiam Casuum conscientiae.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 277, 278].

1812.

S. C. Ep. et Reg., *encycl.* (ad Ep. Italiae), 9 oct. 1682.

La Santità di Nostro Signore, che con paterna sollecitudine riflette del continuo a tutti quei mezzi, che possono contribuire alla maggior sicurezza della salute delle anime, conoscendo col suo santo zelo quanto sia necessario un precedente divoto raccoglimento di spirito per degnamente prepararsi, tanto circa li promovendi al ricevimento degli ordini, quanto rispetto alle Spose di Cristo al vestir l'Abito, e professare lo stato religioso; vuole, e comanda, che tutti li promovendi si agli ordini Minori, come Sacri, debbano per dieci giorni continui avanti l'Ordinazione ritirarsi a fare gli Esercizi Spirituali nella stessa conformità prescritta alli promovendi in Roma nella Costituzione 126 della fel. mem. Alessandro VII, che comincia *Apostolica sollicitudo*;² e che parimenti tutte quelle, che vorranno farsi Monache

¹ Die 10 febr. 1654. — Bull. Rom., tom. 6, III, p. 270, 271.

² Cf. N. 239.

in qualsivoglia Monastero, anche soggetto ai Regolari, siano tenute fare i detti esercizi spirituali per dieci giorni avanti, che ricevano l'Abito, e siano ammesse al Noviziato. E che li medesimi esercizi si debbano ripetere per l'istesso spazio di dieci giorni avanti, che siano ammesse alla professione, alla quale la Santità Sua comanda, che non debbano essere ricevute, se prima non averanno adempito questa santa preparazione. Desidera inoltre Sua Beatitudine, che si procuri con tutte le diligenze possibili, ma con modi soavi e discreti, che ancora tutte la Monache professe una volta l'anno almeno per qualche tempo, che si stimerà opportuno, facciano li medesimi esercizi per la rinnovazione dello Spirito tanto necessaria a chi con essersi rinchiusa nei Sagri Chiostrì deve professare lo stato di perfezione. Resterà pertanto avvertita Vostra E^mza di far pronta esecuzione a comando sì santo di Sua Beatitudine, mentre per fine le bacio umilmente le mani.

[Reg. Ep. 1682, p. 194 a. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 374, 375].

1813.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Capuccinorum*, 20 iun. 1686.

An Capuccini possint iudicialiter petere legatum eis pro oleo, fabricarumque necessitatum causa relictum.

Sacra etc. ad suprascriptum dubium respondit negative. Et insuper censuit danda esse Decreta alias edita, nempe Fratres Capuccinos S. Francisci non esse capaces possidendi bona stabilia; nec propterea posse recipere legata, redditus, coeterasque oblationes perpetuas.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 279].

1814.

S. C. Ep. et Reg., *Capuana*, 30 aug. 1686.

Sacra etc. censuit praefatum Vicarium Capitularem praevia absolutione a quocumque iuramento per ipsum praestito sive ante, sive post electionem de observandis suprascriptis capitulis, deque non recurrendo ad Superiores pro obtinenda adversus eadem dispensatione, ipsaque obtenta non utendo, nullatenus teneri ad observantiam dictorum capitulorum; ac propterea eundem exercere posse, et debere munus Vicariatus independentem a Capitulo, et praedictis Conventionibus.

[Reg. Ep. 1686, p. 186 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 279].

1815.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Carmelitarum*, 19 sept. 1686.

Provincialis Carmelitarum Provinciae Venetae humiliter exponit, quod a quatuor circiter annis a quodam Superiore non pauci Adolescentes ex Statu Veneto oriundi, et (ut creditur) aliqui supra numerum a Sacra Congre-

gatione concessum, fuerint vestiti habitu Ordinis, probati per annum, et professi in Conventu Debetensi, imo, et aliqui etiam nunc ibidem sunt in annua probatione, qui quidem Conventus est membrum istius Provinciae Venetae, sed situs extra fines Italiae, et non est designatus pro Novitiatu dictae Provinciae; ideoque de validitate istarum professionum dubitatur, et humillime supplicat Orator, ut dignentur EE. VV. declarare.

1. An Receptiones, Novitiatus, et Professiones illorum sint validae?

2. An (si sint nullae) Provincialis possit sua autoritate illos ex Religione dimittere, vel iuxta Decretum S. Congregationis datum 5 Ianuarii 1636,¹ ratatum tom. 5 Bullarii post Constitutionem 146 fel. me. Urbani VIII de anno 1631,² teneatur iura, quae pro dimissione nulliter professorum favere videantur deducere coram hac S. Congregatione?

3. An dicti professi extra locum designatum (si alias canonice recepti sint) teneantur denuo professionem emittere, absque novo probationis anno conformiter dictae Constitutioni 146 Urbani VIII?

4. An ista Constitutio extendatur ad eos, qui post illius publicationem professi sunt extra Conventum designatum?

5. Et ad eos qui professionem emiserunt post Bullam 46 fel. me. Innoc. X datam 17 Decembris 1649,³ qua prohibetur, ne Superiores quempiam ad habitum vel professionem admittant sine licentia S. Congregationis, alioquin receptiones tam ad habitum, quam ad professionem sint ipso iure nullae, nullamque inducant obligationem etc. ita ut illi qui absque licentia S. Congregationis seu praeter numerum ab illa concessum professi fuerunt, teneantur etiam suam professionem rursus emittere?

6. Casu quo praefata Constitutio Urbani VIII vim modo non habeat, an isti nulliter professi (si nondum per annum a sua professione in Ordine permanserunt) possint absque novo consensu Religionis suam professionem ratificare, vel si unum annum compleverint, censendi sint tacite professi?

7. An Novitii modo existentes in dicto Conventu sint mittendi ad alium pro Novitiatu destinatum, et annus probationis computandus sit a die suspensionis habitus, vel a die accessus ad legitimum novitiatum. Quas Deus etc.

Sacra Congregatio super statu Regularium habita die 19 Septembris 1686 ad singula Dubia superius proposita respondit ut infra videlicet:

Ad primum non esse validas, sed nullas.

Ad 2. negative quoad primam partem, affirmative vero quoad secundam.

Ad 3. quatenus velint remanere in Religione teneri peragere novum annum probationis, et novam professionem emittere in loco destinato pro Novitiatu.

Ad 4. Negative.

Ad 5. negative quoad primam partem: et Receptiones, et Professiones emissas contra dictam Bullam Innocentii esse nullas et invalidas.

Ad 6. negative.

¹ Cf. Bull. Rom., tom. 6, I, p. 272.

² Const. *Religiosos viros*, 2 apr. 1631. — Bull. Rom., tom. 6, I, p. 271, 272.

³ Cf. Bull. Rom., tom. 6, III, p. 201-203.

Ad 7. affirmative quoad primam partem, et annum probationis esse computandum a die accessus ad legitimum locum Novitiatus.

[Reg. S. C. super Statu Regularium, Decr. 1686, p. 277. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 279-281].

1816.

S. C. Ep. et Reg., *Senen.*, 23 iul. 1694.

Questi Eñi miei Signori, udita l'istanza di V. S., che supplicava a dargli se le facoltà di poter mandare liberamente nelle Chiese curate dei Regolari li Missionari a predicare, e far altre funzioni, non ostante, che dalli Parochi Regolari si pretenda d'impedirlo sotto pretesto d'esenzione, mi hanno comandato di scriverle, ch'Ella può mandare li detti Missionarii nelle predette Chiese, anche coll'autorità di questa S. Congregazione. Glielo significo ec.

[Reg. Ep. 1694, p. 164 a. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 281].

1817.

S. C. Ep. et Reg., *encycl.* 16 mart. 1697.

Fra le più assidue sollecitudini, che occupano la mente zelantissima di Nostro Signore per il bene spirituale della Chiesa, una si è di conservare e rinvivare nel suo vero decoro la Santità, e Dignità del Sacerdozio; poichè dipendendo dagli uffizi di quest'ordine l'istruzione e correzione, e la santificazione dei fedeli, conviene ancora, che l'esemplarità della vita, e gravità de' costumi sia in esso così distinta, e superiore ad ogn'altro, che corrisponda alla sublimità del grado, ed al fine della sua istituzione; quindi è, che con l'Oracolo della Sua viva voce ha Sua Beatitudine ordinato, che si scriva a tutti i Pastori delle Diocesi la presente lettera circolare, a fine di eccitare una più esatta vigilanza in procurare l'adempimento, ed osservanza dell'Ordinazioni dei Sacri Concilii Ecumenici, e specialmente di quello di Trento, in ordine all'onestà della vita del Clero, e singolarmente in non permettere, e onninamente impedire, che li Sacerdoti non s'impieghino in uffizi servili del Secolo, e de' Laici, e specialmente di donne, improprii ai Ministri dell'Altare, ed al Carattere Sacrosanto, il quale quando venga conferito secondo le disposizioni del Sacro Concilio di Trento, con l'attual servizio di una Chiesa, cesserà l'occasione di simili scandali, e si toglierà all'oziosità, e povertà di un numero straordinario, e disapplicato ogni scusa, e compatimento per tollerarli contro i sacri divieti, in impieghi abietti, ed indecenti. Saprà V. E. col fervente suo zelo conformarsi con l'esecuzione a quello di Sua Beatitudine, comunicando questi sentimenti della Santità Sua ai Prelati suoi suffraganei, e le bacio per fine umilmente le mani.

[Reg. Ep. 1697, p. 49 a. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 375, 376].

1818.

S. C. Ep. et Reg., *Lusitana*, 11 apr. 1698.

In Causa Lusitana Iurisdictionis vertente inter Archiepiscopum Bracharen., et Episcopum Leriensem ex una, necnon Regulares eiusdem Regni partibus ex altera, instantibus dictis Archiepiscopo, et Episcopo declarari: An Episcopi possint in sua Dioecesi prohibere Regularibus ad Confessiones audiendis approbatis ab Antecessoribus Episcopis, vel ab Episcopis alienae Dioecesis, ne amplius Confessarii munus exerceant sine ipsorum nova approbatione, et licentia, non obstante Bulla Cruciatæ, et contra Regulares transgressores procedere valeant ad suspensionem, Censuras, et alias Canonicas poenas, Sacra Congregatio Eminentissimorum, et Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negociis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita, audita relatione Nuncii Apostolici apud Serenissimum Lusitaniae Regem residentis, referente Eminentissimo Colloredo, censuit, et declaravit, servandam esse omnino Constitutionem Septimam sa. me. Clementis X, quae incipit *Superna*,¹ etc. non obstante Bulla Cruciatæ, quae in hac materia nihil novi Iuris induxit, neque quoad Poenitentes, neque quoad Confessarios, prout praesentis Decreti vigore servari mandat, ac praecipit.

[Bull. Rom., tom. 9, p. 488].

1819.

S. C. Ep. et Reg., *Parmen.*, 11 aug. 1702.

In causa Parmen. vertente inter PP. MM. observantes S. Francisci Conventualium S. Secundi ex una, et Praepositum Ecclesiae Collegiatæ eiusdem loci partibus ex altera de et supra infrascriptis dubiis nempe:

1. An in Processione S. Marci liceat Praeposito una cum Clero ingredi Ecclesiam PP. S. Francisci, ibique Missam cantatam celebrare?

2. An cadavera defunctorum sepulturam eligentium in Ecclesia PP. S. Francisci debeant relinqui per Praepositum in loco dicto *li Santini*, ubi praetenditur incipere sacrarium?

3. An liceat Praeposito ingredi Ecclesiam Patrum cum Cruce et stola dummodo non peragat officium funebre?

4. An cadavera Confratrum societatis in ecclesia Patrum erectae decedentium, non electa sepultura debeant sepeliri in Ecclesia parochiali, vel potius in Ecclesia dictorum Patrum in qua adest sepultura Confratrum, in casu?

Partibus ipsis auditis referente Eñno Gabriellio S. Congr. censuit ac declaravit die 11 Augusti 1702.

Ad 1. Affirmative.

¹ Cf. N. 246.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Affirmative, non tamen cum Cruce elevata.

Ad 4. Debere sepeliri in Ecclesia Parochiali.

[Reg. 1702, p. 159 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 284, 285].

1820.

S. C. Ep. et Reg., *Hipporegien.*, 25 maii 1703.¹

Riferite in Sag. Congreg. le doglianze di questo P. Procuratore generale degl'Agostiniani Scalzi in ordine all'Editto fatto pubblicare da V. S., in virtù del quale si proibisce ai Religiosi Mendicanti il questuare senza la patente da lei sottoscritta, e vedutosi ciò che Ella ha rappresentato in tal proposito con sua lettera in data delli 18 Dicembre passato; Questi Emi miei Signori, inerendo alle risoluzioni altre volte prese sopra questa materia, e recedendo dal rescritto delli 8 Marzo scorso per l'osservanza de' suoi Decreti, hanno ordinato, che debba osservarsi il Decreto fatto dall'EE. Loro fin sotto il 24 Settembre 1683, cioè che li Frati mendicanti non possino essere impediti dagl'Ordinari de'luoghi, che per se medesimi nella Diocesi, dove hanno li Conventi non vadino cercando le limosine, e che volendo questuare fuori de' luoghi, dove non hanno li Conventi, sieno tenuti solamente di mostrare la licenza, che ne hanno dalli loro Superiori. Non mancherà pertanto ella di uniformarsi all'osservanza di detto Decreto ec.

[Reg. 1703, p. 90 a. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 285, 286].

1821.

S. C. Ep. et Reg., *Vallisoletana*, 4 apr. 1704.

In causa Vallisoletana vertente inter Monasterium et Moniales SS^{mi} D. N. Iesu et Mariae Ordinis S. Francisci dictae Civitatis ex una, et Patres Minores de Observantia eiusdem Civitatis partibus ex altera, de et super infrascriptis dubiis, nempe:

1. An Moniales teneantur ad praetensam annuam praestationem, qua tempore retroacto numquam fuerunt gravatae?

2. An licitum sit Patribus Adversariis occasione ingressus alicuius Monialis exigere donativum, seu, ut ajunt, Propinam pro se, Testibus, et Provincia?

3. An Religiosus, qui praeest gubernio Monasterii sub titulo Vicarii possit audire Confessiones Monialium, ita quod Moniales invitae teneantur illi peccata confiteri?

4. An monialibus concedi debeat Confessarius extraordinarius, et per quot vices intra singulos annos.

¹ Al Vescovo d'Ivrea.

5. An confessarius ordinarius teneatur accedere ad audiendas Monialium confessiones toties, quoties vocatus fuerit?

6. An Patres Adversarii teneantur explere Ecclesiasticas functiones in festivitibus a Monasterio celebrari consuetis, et in maiori hebdomada?

7. An Patres Adversarii teneantur, prout consuetum est, habere conciones in festivitibus SS^{mae} Conceptionis B. M. Virginis, et Divi Francisci?

8. An aegrotante aliqua Moniali, et occasione commendationis animae, Patres Adversarii possint certum quid expetere sub titulo mercedis, vel solum licitum sit recipere a Monialibus sponte dantibus?

9. Demum, an redditio rationis et revisio computorum Monasterii exigi valeat per Patres Adversarios, et iidem Patres ex Causa dictae revisionis aliquod expetere valeant ab eisdem Monialibus?

Sacra etc. visa relatione Nuncii Ap. Hispan. referente E^{mo} Gabriellio ad supradicta dubia infrascriptum in modum respondendum censuit videri licet:

Ad 1. Negative; ad 2. Negative; ad 3. servandas Constitutiones et Decreta.

Ad 4. Affirmative ad formam Concilii.¹

Ad 5. Affirmative.

Ad 6. Affirmative iuxta solitum.

Ad 7. Servandum solitum.

Ad 8. Negative titulo mercedis.

Ad 9. Quoad primam partem affirmative, quoad secundam partem Negative.

[Acta S. C. Ep. et Reg., Sect. Monial. 1704, Apr. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 287, 288].

1822.

S. C. Ep. et Reg., *Vallisoletana*, 12 mart. 1705.

Die 12 Martii reposita Causa Vallisoletana² per E^{num} Gabriellium S. C. rescripsit, Patres observantes pro vestitione, professioneque Monialium, et pro revisione computorum non posse aliquid recipere a Monialibus etiam sponte dantibus, nec ab earum Consanguineis sub poena privationis vocis activae et passivae ipso facto incurrenda, tum ab ipsis Patribus recipientibus, tum ab ipsis Monialibus dantibus; Moniales teneri recipere Confessarium, et Concionatorem deputandos a Superioribus ordinis; Claves Sacrae, Tabernaculi, et Olei Sancti non esse retinendas a Monialibus.

[Acta S. C. Ep. et Reg., Sect. Monial. 1705, Mart. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 288].

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 10.

² Cf. N. 1821.

1823.

S. C. Ep. et Reg., *Squillacen.*, 5 febr. 1706.¹

Riferito in Sacra Congregatione tutto ciò, che V. S. ha rappresentato sopra il ricorso fatto in nome di cotesta città: questi E. M. S. inerendo alle determinazioni altre volte fatte, che il Canonico Penitenziere non debba esercitare la carica di Vicario per non togliere la libertà a Penitenti nelle confessioni, sapendo che il medesimo soggetto esercitando l'impiego di giudice spirituale e temporale può facilmente abusarsi delle notizie havute nel sacramento della penitenza nel giudicare le cause del foro temporale, mi hanno comandato di ingiungerle, che deputi altra persona per Vicario, la quale non eserciti l'offitio di Penitenziere, sì come non è di edificazione che un Curato si impieghi nell'esercizio di cancelliere, essendo l'offitio di Pastore direttamente opposto al Ministro che esercita gli atti della giustizia, oltre che il Paroco deve sempre invigilare alla cura dell'Anime a lui commesse, e non distrarsi altrove; sì che non mancherà di provvedere anche in questo. [Reg. Ep. 1706, p. 22 a].

1824.

S. C. Ep. et Reg., 4 iun. 1707.

Potest Episcopus per seipsum vel per suum delegatum intervenire et assistere congregationibus Confratrum, etiamsi fiant in ecclesiis et oratoriis Regularium, in quibus reperiuntur societates erectae, absque eo quod possit excludi; votum tamen dare non debet.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 272].

1825.

S. C. Ep. et Reg., *Castellana*, 22 iun. 1708.

In Causa Castellana, seu Nullius Provinciae Baren. Iurisdictionis inter Monasterium S. Benedicti Conversani Ordinis Cistercensis ex una, et nonnullos de Clero Castellanae partibus ex altera de et super infrascriptis dubiis, etc. nempe:

1. An supposita Iurisdictione Monasterii S. Benedicti Conversani in terra Castellanae teneatur Abbatissa pro exercitio Iurisdictionis eligere Vicarium exterum, et Iuris utriusque Doctorem?
2. An Vicarius possit eodem tempore exercere Curam Animarum?
3. An dictae Abbatissae liceat proponere ad Curam Animarum Personas amovibiles ad nutum, easque ad libitum amovere et *quatenus affirmative*?
4. An Personae sic electae debeant approbari, et per quos examinatores synodales sint approbandae?

¹ Al Vescovo di Squillace.

5. An supposita Iurisdictione Abbatissae, et consuetudine immemorabili Clerus Terrae Castellanae, quoties creatur nova abbatissa, teneatur se transferre ad Monasterium S. Benedicti Conversani, et intus habitu clericali accedere ad ianuam interiorem dicti Monasterii, ibique flexis genibus deo-seculari manum ipsius Abbatissae sedentis sub Baldacchino cum Pastoralis et Mitra?

6. An sit deputandus Castellansibus Iudex Secundarum Instantiarum in Civitate viciniore?

7. An constet de tumultu excitato per Clerum dictae Terrae Castellanae et an, et quomodo procedendum contra illos qui excitarunt?

8. An, a quo sint examinandi, et approbandi Sacerdotes ad audiendas Confessiones?

Sacra Congregatio respondit:

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Negative et interim per modum provisionis usque ad exitum Causae Cura exerceatur per Deputandum a Capitulo approbandum tantum a Vicario Abbatissae per examinatores sibi benevisos.

Ad 4. provisum in 3.

Ad 5. Negative, sed praestanda esse alia obsequia a S. C. declaranda.

Ad 6. Negative.

Ad 7. Satis provisum.

Ad 8. Esse approbandos a Vicario Abbatissae ut ad 3.

Romae 22 Iunii 1708.

Die vero 19 Iulii 1709 reproposita Causa ponente E^{mo} S. Clementis Partibus iterum auditis, eadem S. C. censuit ac decrevit, Curam exercendam esse per Deputatum a Capitulo singulis annis, ita tamen ut etiam exerceri valeat per Sacristam maiorem, quatenus ad munus Curae fuerit ab eodem Capitulo deputatus, servata in reliquis forma praescripta in resolutione dubii. Quoad Iudicem recursus: lectum. — Quoad obsequia, ad mentem etc. — Videlicet, nihil innovandum, subrogata tamen profunda inclinatione loco genuflexionis, et excepto osculo manus nudaе, Mitram autem, et Baculum retinenda super mensam positam a latere abbatissae. Romae etc.¹

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 290, 291].

1826.

S. C. Ep. et Reg., litt. circulares 28 iul. 1708.²

La Santità di N. Signore, che con paterno amore, ed Apostolico zelo invigila incessantemente a togliere abusi, e promuovere il bene spirituale di tutto il Cristianesimo, non lascia di stender l'occhio della sollecita sua

¹ Haec resolutio uti factum historicum refertur, cum huiusmodi iurdictio deinceps abrogata fuerit.

² Alli Monsignori Patriarchi, Arcivescovi, Vescovi, ed altri Ordinari dell'Italia, ed Isole adiacenti, ed anche alli Generali delle Religioni presidenti alle Monache.

Pastorale attenzione alla buona direzione delle persone Religiose, e specialmente delle Sacre Vergini, che con ragione si chiamano *Illustrior portio Gregis Christi*, sperando da essa, non solo di conseguire la loro santificazione, ma ancora di poter ottenere per mezzo delle operazioni di queste dilette Spose del N. Signor Gesù Cristo, quando veramente attendano con tutto il loro spirito a quella religiosa perfezione, a cui si sono consacrate, specialissimi aiuti dal medesimo Signore nelle gravissime, e pur troppo note calamità, che di presente affliggono per ogni parte la Santa Chiesa; Che però, avendo inteso da varie parti, che uno de' principali impedimenti al profitto spirituale delle medesime Religiose ne' Monasteri dell'Italia, ed Isole adiacenti proviene dalle spese, che sono costrette di fare le Monache particolari in occasione de' loro offizi, derivando da ciò (oltre le vessazioni importune, che si danno alli Padri, Madri, ed altri Parenti, quali talvolta non possono corrispondere) necessariamente la distrazione dall'Orazione, e culto di Dio, l'inosservanza delle Regole, l'attaccamento biasimevole alli beni terreni, e tal volta anco con pregiudizio del voto della santa povertà, le continue inquietudini, li stenti, e le occasioni di trattare con troppa libertà, e frequenza con i Secolari con danno scambievolmente delle anime, e inconvenienti anco più gravi, de' quali giungono frequenti, e quotidiani ricorsi alle orecchie de' Superiori Ordinari, delle Sagre Congregazioni, e della stessa Santità Sua. E volendo la medesima, che onninamente si ponga un efficace rimedio a' sudetti disordini, siccome ha comandato, che a quelli opportunamente si provveda rispetto alli Monasteri di quest'Alma Città di Roma con diverse ordinazioni contenute in un Editto sopra di ciò pubblicato sotto il dì 4 Giugno prossimo passato, così per curare con egual rimedio l'istesso gravissimo male anche negl'altri Monasteri d'Italia, e dell'Isole adiacenti, ha incaricato a me d'ingiungere strettamente in suo nome a V. S., e nell'istessa maniera a tutti gl'altri Ordinari d'Italia, e dell'Isole sudette, come parimente alli Superiori Generali delle Religioni presidenti a Monasteri di Monache, che, fatti ben ponderare dalle Religiose a lei sottoposte i sopradetti disordini, e le pessime conseguenze, che da essi provengono, e quanto all'incontro sia per conferire alla loro religiosa quiete, ed a liberarle da infiniti fastidi, rimorsi, e scrupoli l'alienarsi affatto dal pensiero, e sollecitudine d'ogni privato interesse temporale; Ella seguendo l'esempio di quel, che si è fatto in Roma, incarichi sotto precetto formale di santa obediienza, con riservare a sè la facoltà di assolverne, ed in oltre sotto pena di privazione d'ufficio, e della voce attiva, e passiva, e altre a suo arbitrio, a tutte le Abbadesse, Superiore, Camerlenghe, Sagrestane, Rotare, e altre Monache Officiali di tutti li Monasteri, che non facciano, nè permettano rispettivamente, che da altre si faccia spesa alcuna, ancorchè ne fosse data loro commodità da' parenti, o da altre persone, durante li loro Offizi, nè meno quelli finiti, o prima di esercitarli, nè di dare cos'alcuna di qualsivoglia valore a titolo di celebrazione di feste o di donativo, nè sotto qualunque altro titolo che abbia causa, occasione, o dipendenza dalli predetti Offizi, non solo alle Superiore, Officiali, Monache, Novizie, e altre, che dimorano nel Monastero rispettivamente (quali pure non dovranno riceverla) ma nè anche alli loro Superiori benchè Regolari, Confessori, Depu-

tati, Fattori, e altri Officiali del Monastero, anzi ne meno alla Chiesa o alla Sagrestia, ma qualsivoglia spesa da farsi nelli esercizi di detti offizi, o per celebrare le loro festività, o per occasione delle medesime, quale dovrà sempre essere conveniente, e moderata, si faccia colle rendite del Monastero senza contraere debito alcuno. Al qual effetto dovrà V. S. efficacemente ingiungere tanto alle Superiore ed Officiali, quanto alli Deputati, Sindici, ed Economi di ciaschedun Monastero di procurare, che le sudette spese, come sopra moderate, si stabiliscino dentro breve termine con li modi, che stimeranno più propri, e convenienti, da approvarsi da lei, secondo le rendite de' medesimi Monasteri. Intende in oltre espressamente la Santità Sua, che la disposizione di quanto si contiene nella presente lettera, sia universale, e comune a tutti li Monasteri di Monache, eziandio governati da regolari, e da qualunque altro Superiore, benchè privilegiatissimo, e degno di special menzione, o in qualsivoglia altro modo esenti o anche immediatamente soggetti alla Santa Sede, come parimente alle Case d'Oblate, benchè non abbiano Clausura, nè Voti solenni. Così dunque V. S. dovrà far'osservare con tutta diligenza, e attenzione. Ed in caso che per conseguire pienamente l'effetto che si desidera, quale sommamente preme alla Santità Sua, ella abbia bisogno in qualche cosa delli oracoli, e autorità della Santa Sede, non manchi di ricorrere alla medesima, con certa fiducia di venire assistita con tutto quell'aiuto, e protezione, che si giudicherà espediente, per ottenre onninamente il compimento di cosa sì necessaria alla quiete, e beneficio spirituale delle Religiose, e tanto importante al servizio del Signor Iddio, da cui le prego ogni maggior felicità.

[Reg. - Mon. 1708. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 291-293].

1827.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium Reformatorum*,
5 sept. 1710.

In causa Nullius Atini vertente inter Conventuales, et fratres Reformatos S. Francisci ex una, et Capitulum Ecclesiae Collegiatae et Parochialis eiusdem loci partibus ex altera de et super declaratione infrascripti dubii resoluti sub die 6 Septembris 1709 nempe:

An possit Capitulum eiusdem Parochialis et Collegiatae Ecclesiae cum stola et cruce ingredi Ecclesiam dictorum fratrum, in eaque functiones aliquas facere circa cadavera, antequam sepulturae tradantur, seu potius debeat tantum dare ultimum Vale?

Sacra Congregatio respondit, in casu de quo agitur, licere Capitulo ingredi cum Cruce et Stola, nullum tamen peragere officium in Ecclesia, et ultimum Vale dandum esse extra Ianuas Ecclesiae.

[Reg. 1710, p. 89. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 295].

1828.

S. C. Ep. et Reg., *Montis Politiani*, mense mart. 1711.

In causa Montis Politiani vertente inter Patres Carmelitas dictae Civitatis ex una, et Sacerdotem Iosephum Pezzi Parochum s. Martini eiusdem Civitatis Partibus ex altera de et super infrascriptis dubiis nempe:

1. An Patres Carmelitae Montis Politiani invitati ad levandum aliquod Cadaver sepeliendum in eorum Ecclesia possint deferre propriam Crucem?
2. An ad huiusmodi effectum teneantur prius accedere ad Ecclesiam Parochialem, et deinde una simul cum Parocho se conferre ad domum defuncti?

Et quatenus negative:

3. An et in quo loco dicti Patres expectare debeant ipsum Parochum, et alios cum eo intervenientes?

4. An in Associatione Cadaverum in Ecclesia dictorum Patrum tumultuorum liceat Parocho s. Martini eam ingredi cum Cruce erecta, sive debeat dictam Crucem deponere, et terminare preces associatorias ante atrium dictae ecclesiae?

5. An et ad quem spectet intonare primam Antiphonam, quando fit funus in Ecclesia dictorum Patrum, sive ad Parochum, sive ad Regularem Patrum?

6. An et ad quem spectat canere, seu dicere tertiam lectionem?

7. An dictis Patribus in die festivitatis B. M. V. de Monte Carmelo, Purificationis, Dominicae Palmarum, et in singulis tertiis Dominicis cuiuslibet mensis liceat processiones facere sine licentia Parochi usque ad locum nuncupatum, « *Il Cordone di Pietro* » exeundo a porta laterali, et ingrediendo per portam maiorem eorum Ecclesiae, sive potius eas facere teneantur prope muros dictae Ecclesiae?

8. An in dictis processionibus possint praedicti Patres, invito Parocho, incedere cum stola, et pluviali?

9. An Patres audientes confessiones infirmorum teneantur de ea certiorare Parochum ante, vel post dictam confessionem et quomodo?

Et quatenus affirmative:

10. An in casu non factae certiorationis, qua poena dicti Patres mulctandi in casu?

Sacra Congregatio partibus ipsis auditis, referente E^{mo} Parraciano, ad suprascripta dubia infrascriptum in modum respondendum censuit.

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Patres Carmelitas posse convenire in Ecclesia viciniore domui defuncti.

Ad 4. Negative quoad primam, et affirmative quoad secundam partem.

Ad 5. et 6. Spectare ad Patres Carmelitas.

Ad 7. Servetur solitum.

Ad 8. Affirmative.

Ad 9. Affirmative ad formam constitutionis Clementis X.¹

Ad 10. Provisum in 9.

[Reg. 1711, p. 30 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 297, 298].

1829.

S. C. Ep. et Reg., *Placentina*, 24 nov. 1713.

In causa Placentina funerum vertente inter fratres conventus Castidii minoris Observantiae S. Francisci ex una, et Parochum dictae Terrae Castidii partibus ex altera de et super infrascriptis dubiis nempe:

1. An occasione funerationis Cadaverum alterius dioecesis, aut Parochiae in ecclesia S. M. Angelorum Provinciae S. Didaci minorum observantium terrae Castidii possit proprius Parochus defuncti ad effectum deferendi processionaliter Cadaver ad dictam Ecclesiam libere per eandem Parochiam Castidii (transire cum) stola, et cruce elevata, etiam irrequisito Parocho Castidii?

2. An dictus Parochus Castidii, occasione transitus cadaveris alterius Parochiae, et Dioecesis, possit aliquam partem cerae, aut pecuniarum praetendere pro quarta funerali, aut alio titulo ab haeredibus defuncti?

3. An dictus Parochus consequi possit ab haeredibus defuncti, qui sepe litus est in dicta ecclesia S. Didaci, duplicem quartam, nempe duos philippos, aut integram ceram, et unum philippum, seu potius debeatur unica quarta unius philippi, aut solius cerae?

4. An haeredes eiusdem defuncti in associando cadavere tam ad Ecclesiam Parochialem, quam ad aliam Ecclesiam possint vocare maiorem numerum Regularium, quam sint Sacerdotes saeculares in casu?

Sacra Congregatio audita relatione Episcopi Placentini respondit:

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. et 3. Negative.

Ad 4. Affirmative.

[Reg. 1713, p. 116. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 301].

1830.

S. C. Ep. et Reg., *Tranen.*, 26 ian. 1714.²

Riferito in S. C. quanto voi avete rappresentato in ordine all'istanza dell'Abbadessa di Monasteri di S. Chiara, e di altri di Barletta di codesta Diocesi, che supplicavano a permettersi, che il loro Confessore possa entrare in tempo di notte nella Clausura per assistere alle Monache inferme, che si trovano agonizzando in estremo pericolo di morte, questi Emi inerendo alle

¹ Cf. N. 246.

² Al Vicario Capitolare di Trani.

risoluzioni altre volte fatte in simili materie, mi hanno commesso di significarvi, che può il Confessore delle Monache dopo che ha portato il Santo Viatico a qualche Religiosa inferma, entrare colla stola e cotta, e non altrimenti, ad assisterla negli estremi di sua vita colla raccomandazione dell'anima, ecc.

[Reg. - Mon. 1714, p. 4. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 301, 302].

1831.

S. C. Ep. et Reg., 9 maii 1715.¹

Avendo la Santità di N. S., mediante il ricorso di molti Regolari, udito con non poco dispiacere dell'animo suo, che la Bolla moderatoria delle facoltà dei Sig. Cardinali Protettori pubblicata dalla S. M. d'Innocenzo XII suo Predecessore li 16 Febraio 1694² ed impressa nel suo Bollario in ordine la 25 non venga osservata colla dovuta puntualità, e che dalle Sacre Congregazioni dei Sig. Cardinali vengano giornalmente commesse le informazioni *cum voto, et sine* ai medesimi Protettori sopra i ricorsi che si fanno dai Religiosi nelle loro cause, ragioni, pretensioni, ed interesse particolari, che non concernano tutto l'ordine, ovvero tutto il corpo della Religione, rimettendo ancora al loro arbitrio il dispensarli dall'osservanza delle loro costituzioni, ed il fare delle grazie con darli anche facoltà di eseguire i decreti e risoluzioni delle stesse congregazioni, quando tuttociò, a tenore della detta Bolla moderatoria, dovrebbe farsi, ed eseguirsi dai soli Superiori Regolari come letteralmente si dispone in detta bolla, e Costituzione nei §§ *Insuper*, e *Quia vero*, e volendo la Santità Sua, che tale abuso non si avanzi maggiormente, e che la detta Bolla emanata con ogni maturità precedente il voto di una Congregazione Particolare di più Sig. Cardinali, e Prelati di questa Corte venga onninamente, ed inviolabilmente osservata, onde le informazioni, dispense, grazie, ed ogni altra esecuzione dei rescritti delle medesime Congregazioni vengano in avvenire rimesse ai soli Superiori Regolari, e non ai Sig. Cardinali Protettori, mi ha la Santità Sua comandato di dovere ingiungere a V. S. Illma, ed agli altri Segretarii di queste Congregazioni, alle quali possano appartenere tali materie, il dovere pubblicare e leggere nella prima prossima Congregazione la presente mia lettera, e di farla registrare nei Registri della medesima, ricordando inoltre la Santità Sua, e quando ve ne sia di bisogno, rinnovando i Decreti irritanti contenuti nella medesima Bolla rispetto a tutti gli atti, che si facessero in contrario, e che in fine ella come Segretario della Congregazione richiamando a se i Procuratori Generali di tutte le religioni debba a ciascuno di essi consegnare una copia del presente Ordine della Santità Sua, acciò non possano mai allegarne ignoranza. - S. R. Card. Paolucci.

[Reg. 1715, p. 53 b. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 302, 303].

¹ Al Segretario della S. C. dei Vescovi e Regolari.
² Cf. N. 257.

1832.

S. C. Ep. et Reg., *Castri Maris*, 8 maii 1716.

In Causa Stabien., seu Castri Maris vertente inter Reverendissimum Episcopum, et Canonicos Cathedralis Ecclesiae Castri Maris ex una, et Ecclesiasticos, eorumque Deputatos ex altera Partibus, de, et super infrascriptis Dubiis, nempe:

I. An liceat Ecclesiasticis Castri Maris proprias Causas Ecclesiarum, Pauperum, et miserabilium personarum tueri in Tribunalibus Laicorum in casu etc.: et quatenus Negative?

II. An possint agere, vel comparere per se, vel per Procuratores in dictis Tribunalibus pro eorum Causis Civilibus activis contra Laicos absque licentia Episcopi in casu etc.?

III. An simplices Sacerdotes cogi possint ad interessendum, et assistendum functionibus Ecclesiasticis, quae fiunt in Cathedrali per Episcopum, et Canonicos ad formam Edicti in casu etc.?

IV. An sit tolerandus Presbyter, qui sub nomine Fiscalis assistat in Choro, Canonicis, et aliis de Cathedrali Divina peragentibus in casu etc.?

V. An Clerici dictae Civitatis teneantur quotidie assistere Divinis Officiis, quae peraguntur in Cathedrali in casu etc.?

VI. An ad dictam assistentiam cogi possint poena librarum trium cerae, aliisque poenis arbitrio Episcopi in casu etc.?

VII. An simplices Sacerdotes non Confessarii, et Clerici cogi possint poenis pecuniariis, censuris aliisque poenis ad interessendum conferentiis casuum conscientiae, quae fiunt in Collegio Societatis Iesu in casu etc.?

VIII. An Sacerdotibus, et Clericis dictae Civitatis non obligatis ad Curam, neque ad residentiam, volentibus alio se transferre absque licentia Episcopi, teneatur idem Episcopus concedere litteras commendatitias in casu etc.?

Sacra Congregatio Eminentissimorum, et Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negociis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita, visis relationibus Episcopi Castri Maris, ac Iuribus ab utraque Parte informante deductis, referente Eminentissimo Grimaldo, ad suprascripta Dubia infrascriptum in modum respondendum censuit, videlicet.

Ad primum, affirmative.

Ad secundum, provisum in primo.

Ad tertium, quartum, quintum et sextum, negative.

Ad septimum, non esse cogendos, sed hortandos.

Ad octavum, non esse denegandas, nisi cum rationabili causa.

[Reg. Ep. 1716, p. 121. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 303, 304].

1833.

S. C. Ep. et Reg., *Alben.*, 30 apr. 1717.

In causa Alben. funerum vertente inter Archipresbyterum Ecclesiae Cathedralis, et Patres Minores Observantes S. Bernardini eiusdem civitatis proposita fuerunt sequentia dubia, nempe:

1. An liceat Archipresbytero, seu eius substituto in associatione cadaverum ingredi ecclesiam Patrum Reformatorum cum stola et Cruce elevata, et intra illam dare ultimum Vale in casu.
2. An dictum ultimum Vale consistat in simplici benedictione Cadaveris in Ecclesia Regularium, vel potius in recitatione alicuius Psalmi, vel alterius in casu.
3. An Patres Reformati, quando fuit electa Sepultura in eorum ecclesia, teneantur prius accedere ad Ecclesiam Parochialem ad levandum Parochum, seu potius illum expectare in propria Ecclesia in casu.
4. An Regulares invitati ad associandum cadaver ad alienam Ecclesiam teneantur accedere ad Parochialem, et cum Parocho se associare ad dictum effectum, seu potius valeant expectare dictum Parochum in viis?

Sacra Congregatio visis relatione Episcopi Alben., ac iuribus ab utraque parte informante deductis, referente E.mo de Abdua, ad praenarrata dubia sequenti modo respondit:

- Ad 1. Negative.
 Ad 2. Affirmative quoad primam partem, Negative quoad secundam.
 Ad 3. Negative quoad primam partem, Affirmative quoad secundam.
 Ad 4. Affirmative quoad primam partem, et Negative quoad secundam.
 [Reg. 1717, p. 67 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 304, 305].

1834.

S. C. Ep. et Reg., *Faventina*, 18 iun. 1717.¹

Proposita causa in Congregatione diei 18 Iunii 1717 referente E.mo Corsini sub sequentibus dubiis:

1. An donatio facta Patribus sustineatur in casu etc.?
2. An tertiarii sint subiecti gubernio spirituali PP. Reformatorum in casu etc.?
3. An Tertiarii possint alios admittere ad habitum, eorumque Professiones recipere: Et quatenus Negative?
4. An admissiones ad habitum, et Professiones hactenus secutae in manibus Tertiariorum sustineantur in casu?

Sacra Congregatio visa relatione Vicarii Generalis Faventini, ac documentis hinc inde adhibitis mature examinatis, Partibus auditis et informan-

¹ Inter PP. Reformatos S. Francisci Civitatis Faventinae, et Tertiarios S. Antonii.

tibus, referente E.mo Corsino, ad suprascripta dubia infrascriptum in modum respondendum censuit, videlicet:

- Ad 1. Affirmative.
 Ad 2. Affirmative in concernentibus spiritualia in Ecclesia S. Antonii.
 Ad 3. Negative.
 Ad 4. Censuit admissiones et respective professiones esse sanandas, prout praesentis decreti vigore sanat atque revalidat.
 [Reg. 1717, p. 98 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 339].

1835.

S. C. Ep. et Reg., 8 febr. 1718.

Il seguente Biglietto fu ordinato dalla Congregazione Particolare tenuta li 17 Settembre 1717 e li 4 febbraio 1718 di alcuni Cardinali circa la proibizione in avvenire di concedere i privilegi ai Regolari.

Illmo, e Rmo Signore!

Essendosi moltiplicati in molte Religioni, e specialmente di Minori Osservanti, e Riformati, i Regolari privilegiati per godere gli onori degli Uffici, che non hanno esercitato, anco colla voce nei Capitoli provinciali, o generali, quali privilegi sono stati concessi, o in segreteria dei Brevi senza voto, o con voto delle S. Congregazioni, oppure con rescritti delle medesime Congregazioni cioè de' Vescovi e Regolari, del S. Ufficio, dell'Immunità, e di Propagande fide, la Santità di Nostro Signore col suo solito zelo per ovviare agl'inconvenienti, che con tali privilegi si sono indotti nelle Religioni in grave pregiudizio del buon loro governo, deputò una Congregazione Particolare dei Signori Cardinali della Congregazione dei Vescovi e Regolari per l'opportuna provvisione tanto per l'avvenire, quanto per li concessi privilegi, giusta gli esempi della revocazione, e di proibizione in futuro d'altri Sommi Pontefici, e specialmente della S. M. di Urbano VIII e Clemente X.

La medesima Sagra Congregazione fu di sentimento, che la Santità di Nostro Signore senza innovare cosa alcuna per il passato, si degnasse ordinare alle dette Congregazioni, che non concedino per l'avvenire simili privilegi ai Regolari, anzichè nè pure simili istanze si proponghino senza special oracolo dei Sommi Pontefici da prendersi dai Monsignori Segretarii *pro tempore*, quali però debbano nel prendere detto oracolo suggerire ai medesimi il presente provvedimento, e tutto ciò si debba osservare ancorchè i Memoriali sieno stati rimessi alle dette Congregazioni per il Canale della Segreteria de' Brevi, o de' Memoriali.

Il quale parere della Congregazione deputata fu dal Segretario dei Vescovi riferito alla Santità di N. Signore, che si degnò approvarlo con ordinare al medesimo, che ne mandasse copia ai Segretarii delle dette Congregazioni, acciò lo registrino ed eseguiscono, e parimente gl'impose che ne trasmettesse anco copia al Sig. Cardinale Segretario de' Brevi, acciò non ottengano detti privilegi per questa strada.

Il suddetto Segretario de' Vescovi in esecuzione de' comandi della Santità Sua ne trasmette a V. S. Illma la presente notizia, e copia della risoluzione, con baciarle ec.

[Reg. 1718, p. 23 a. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 305, 306].

1836.

S. C. Ep. et Reg., *Alben.*, 2 sept. 1718.

Iterum proposita causa Alben. (Cf. N. 1833), Sacra Congregatio respondit: *In decisis et amplius.*

[Reg. 1718, p. 143 b].

1837.

S. C. Ep. et Reg., *Avenionen.*, 20 sept. 1720.¹

Essendosi considerato quanto V. S. ha rappresentato in ordine a ciò, che dovrà operarsi per le Monache di cotesto Monastero in caso, che Dio non voglia, vi fosse il male introdotto in cotesta Città ha la Santità di N. S. giudicato col parere della S. Congregazione de' VV. e RR. che non possa in detto caso farsi uscire dai loro Monasteri per trasferirle in Monasteri di altro luogo, e tanto meno per portarsi nelle Case de' loro Parenti, mentre la Bolla di S. Pio V.,² che dà la facoltà di far uscire le monache è ristretta nei soli tre casi, cioè d'Incendio, di Lepra, e di Epidemia, quale s'intende per qualche mal contagioso, che avesse alcuna Monaca, perchè non s'infettino le altre; ma non già che essendovi il contagio introdotto in una Città abbiano tutte le Monache da uscire, quando che restano nella Clausura propria con maggior custodia, che in simili disgrazie, si deve procurare, quando che andando coi Parenti nelle Campagne, o altri luoghi vengano ad essere esposte ai maggiori pericoli del male e degli insulti contro la propria onestà di Spose di Gesù Cristo..... A tali riflessioni stà appoggiata la pratica, che nel contagio successo nell'anno 1656 in Napoli, e qui in Roma, non fu concessa l'uscita dai Monasteri alle Monache dell'una e dell'altra Città. Potendo V. S. in caso di qualche disgrazia di contagio in cotesta Città colla sua prudenza, e zelo invigilare, che nei Monasteri si stia con ogni avvertenza di guardarsi da commerci con persone, e robbe sospette, e che abbiano i viveri ed i preservativi convenienti con sollevar le medesime mediante gli aiuti spirituali, acciò impetrino per loro, e per la Città l'aiuto divino. In caso, che Dio non voglia, si trovasse in qualche Monastero Monaca sorpresa dal male contagioso, allora dovrà V. S. farla uscire, e portarsi in una casa, che potrà servire per tutte le Monache, che potessero incorrere in tal disgrazia, con procurare che in tal caso sia nel miglior modo possibile custodita.... e possa a loro servire per un lazzaretto, dovendo in tal

¹ All'Arcivescovo di Avignone.

² Cf. N. 233.

caso V. S. intendersela con Monsignor Vice Legato, a cui si scrive col medesimo metodo, perchè egli insinui a V. S. il quartiere della casa, che stimerà Monsig. Vice Legato opportuna come Ministro Apostolico, che deve invigilare per la salute di cotesta Città, convenendo perciò a lui di porre le Guardie, ed altre sicurezze estrinseche per detta casa, ed a V. S. come Ordinario d'invigilare, ed assistere per ciò che riguarda il decoro intrinseco, e per sicurezza dell'onestà di esse Monache, e loro governo spirituale, e temporale con andare unitamente con esso Monsig. Vice Legato rispettivamente a dette incombenze al buon servizio di Dio, e della salute di detto Monastero. Che ec.

[Reg. - Mon. 1720. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 311, 312].

1838.

S. C. Ep. et Reg., *Oritana*, 28 nov. 1721.

Non possono gli Ordinarii de' luoghi, secondo i Decreti Generali di questa S. Congregazione assegnare Confessori straordinarii Regolari a Monasteri di Monache, e specialmente per lungo tempo senza sua special licenza. Essendo però giunto a notizia di questi SS. EE., che V. S. ritenga per Confessore straordinario di coteste Monache Benedettine da Gennaro passato in quà un tal G. A. Gallo Domenicano contro il prescritto in detti decreti. È mente dell'EE. LL. che V. S. provveda quanto prima le medesime Monache di confessore ordinario triennale secolare di età provetta, e di sperimentata prudenza, con dar parte del seguito alla S. Congregazione. Che ec.¹

[Reg. - Mon. 1721. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 313].

1839.

S. C. Ep. et Reg., *Monopolitana*, 16 apr. 1723.

In causa Monopolitana vertente inter Capitulum Cathedralis ecclesiae, et Patres Ordinis Praedicatorum dictae civitatis proposita fuerunt infra-scripta Dubia:

1. An Patres S. Dominici civitatis Monopoli teneantur in occasione funerum prius accedere ad ecclesiam Cathedralem ad effectum accedendi unitim cum Capitulo, et Canonicis ad levandum cadaver, sive potius expectare in ecclesia viciniori domui defuncti? et quatenus affirmative quoad primam partem, et negative quoad secundam partem:

2. An dicti Patres teneantur ingredi dictam ecclesiam Cathedralem, seu potius expectare ad Ianuam eiusdem Cathedralis?

¹ Hic non agitur de Confessariis vere extraordinariis, sed de Confessario extraordinario deputato loco Confessarii ordinarii.

3. An dicti Patres associantes cadaver tumulandum in ecclesia Cathedrali teneantur ingredi eandem ecclesiam Cathedralem?..... et quatenus affirmative:

4. An teneantur, itidem assistere, et in absolutione funeris stare in circuitu feretri?.... et quatenus affirmative:

5. An eisdem Patribus in casibus praedictis debeatur praecedentia supra Capitulum in dicta ecclesia Cathedrali?

12. An eidem Capitulo et Canonicis in dictis functionibus, et in aliis casibus, in quibus de iure permittitur interventus in ecclesia Patrum Praedicatorum debeatur praecedentia supra eosdem Patres in dicta eorum ecclesia?

17. An Patres Dominicani in nocte Nativitatis Domini pulsare possint campanas pro primo signo Matutini, antequam pulsat ecclesia Cathedralis?

18. An dicti Patres in dicta nocte possint aperire Ianuas eorum ecclesiarum, antequam aperiantur Ianuae Ecclesiae Cathedralis?

19. An dicti Patres in nocte possint dispensare Rosaria Puellis?

20. An praedicti Patres praefata in nocte possint prae manibus detinere Imaginem Iesu Christi ad effectum illam exhibendi ad osculandum populo?

21. An dicti Patres teneantur celebrare officium dedicationis ecclesiae Cathedralis in prima Dominica Octobris, vel saltem altera die non impedita?

22. An dicti Patres teneantur celebrare Officium S. Mercurii Titularis dictae Ecclesiae Cathedralis die 25 Novembris, vel saltem altera die pariter non impedita?

Sacra Congregatio visa relatione etc. referente E^mo Corsino respondit:

Ad 1. Affirmative ad primam partem, negative quoad secundam.

Ad 2. Affirmative quoad primam, negative quoad secundam partem.

Ad 3. Affirmative.

Ad 4. Affirmative.

Ad 5. Negative.

Ad 12. Affirmative.

Ad 17. Affirmative.

Ad 18. Ut supra.

Ad 19. Affirmative.

Ad 20. Affirmative.

Ad 21. Negative quoad primam partem, affirmative quoad secundam.

Ad 22. Ad Sacram Congregationem Rituum.

Et amplius in omnibus huiusmodi causam non proponi mandavit. Romae 18 Februarii 1723.

Supplicantibus autem Religiosis pro nova audientia super novem ex praefatis dubiis, propositaque etiam huiusmodi instantia ab ipsomet E^mo Corsini Ponente.

Eadem Sacra Congregatio rescripsit:

Nihil de nova Audientia. — Romae 16 Aprilis 1723.

[Reg. 1723. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 313-316].

1840.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Minorum Observantium*,
15 maii 1723.

Humilibus exhibitis precibus SS^mo D. N. Papae Innocentio XIII in praesenti Capitulo Ordinis Min. S. Francisci Praesidenti, Minister Generalis eiusdem Ordinis frater Ioseph Garzia enixe supplicavit, ut Sanctitas Sua benigne sibi impertiri dignaretur facultatem subrogandi alios idoneos fratres in suffragio praestando pro electione Ministri Generalis Successoris in eodem Capitulo facienda, loco, sive vice absentium Vocalium, qui ex longinquis Regionibus ultra mare tempore congruo accedere, sive interesse non valuerunt, pluribus deductis causis, rationibusque, et praesertim quia alias Summi Pontifices, instantibus Ministris Generalibus, similibus precibus aliquando annuere dignati fuerunt, eoque facilius, cum convocationibus huiusmodi Capituli Generalis a SS^mo factae notitiam in remotas illas regiones pervenisse tempore congruo non constet.

Attamen SS^mus D. N. re mature perpensa eiusmodi supplicationi dicti Ministri Generalis erga Sedem Apostolicam, suamque Religionem optime meriti minime annuere censuit, atque confidit eo quo Minister ipse Generalis zelo flagrat fore ut libenter patiat, quod Sanctitas Sua precibus eiusdem non annuet, sedulo perpendens a subrogationibus huiusmodi abstinere expediens omnino esse, ne intrinsecus, et extrinsecus libertatem in Capitulis Generalibus detrahendi occasio, et exemplum, vel etiam immerito desumatur, sicque undequaque integra illibata Vocalibus convenientibus ad Capitulum remaneat eligendi facultas, in quibus iuxta iuris, et Instituti Regulas consolidari ius eligendi debet, convenit, et expedit. Ex quibus, aliisque rationibus, subrogationes huiusmodi fieri, nedum ipsa statuta Ordinis prohibeant, sed et Constitutiones Apostolicae districte interdixerunt quemadmodum in Constitutione Innocentii XII Praedecessoris, incipiente *Christifidelium*, § *Perpendentes* — edita Romae 16 Februarii 1694¹ in qua expresse absentium vocalium vota nec Protectores, nec cuiuscumque alterius, nec etiam ipsarum Cardinalium Congregationum auctoritate suppleri, seu alios vocales eorumdem absentium loco subrogari prohibetur.

Quapropter Sanctitas Sua pro suo in hunc particularem gregem, benedicente Domino, sub eius oculis et praesidentia congregatum Pastoralis zelo, et Apostolicae dilectionis affectu, ut sacrosancta libertas in electione omnino integre, prout iuris est, vocalibus in Capitulo congregatis conservetur, atque exemplo caeteris in posterum congregandis salubris haec provisio fiat, eas omnes prohibitiones circa subrogationes, nedum derogare noluit, sed confirmando, et adprobando omnino observari mandavit, et praecipit, atque iterum, quatenus opus sit, subrogationes, et dispensationes, forsitan impetrandae a Rom. Pontificibus in futurum subreptitiae, et obreptitiae censeantur

¹ Cf. N. 257.

nisi facta de huiusmodi decreto mentione, et speciali eius derogatione. Insuper Sanctitas Sua ad maiorem cautelam omnes et singulos Iuris et facti defectus, si qui forsitan intervenerint sive interveniant propter Vocalium huiusmodi absentiam ob non fortasse deductam ad aliquas remotas provincias intimationis huius Capituli notitiam ex plenitudine Apostolicae Potestatis Motu proprio, ac certa scientia hoc praesenti decreto supplevit et supplet.

Quod quidem Decretum provisionis seu prohibitionis idem SS^{ms} expediri per Congregationem Episcoporum et Regularium, ac in eius Regestris transcribi, publicarique in praesenti Capitulo Generali congregato, ac inter eius acta registrari ad perpetuam rei memoriam mandavit, et indixit.

[Reg. 1723. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 316, 317].

1841.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina Paganorum*, 7 iul. 1724.

In Causa Nucerina Paganorum vertente inter Episcopum, et Moniales Monasterii S. Annae eiusdem Civitatis proposita fuerunt infrascripta Dubia:

1. An Episcopus in concernentibus observantiam Clausurae toties quoties expedire iudicaverit, possit visitare Monasterium Monialium S. Annae subiectum Patribus Ordinis praedicti in casu?
2. An possit visitare earum Ecclesiae Communicatorium et Crates Confessarii, quoad concernentia Clausuram?
3. An possit visitare ne dum Crates et moenia exteriora Monasterii, sed etiam chorum interiorem, Dormitoria, Cellas, aliaque loca pro Clausurae custodia?
4. An possit, indutus stola supra rocchetto et Almutiam solum cum suis Convisitatoribus ingredi, et visitare Clausuram Monialium, absque interventu Prioris et alterius cuiusvis Religiosi?
5. An Episcopus volens possit in actu Visitationis habere Sermonem spirituales Monialibus tam intra, quam extra septa Monasterii?
6. An Episcopo sit per Priorissam tradenda notula omnium Monialium, Educandarum, et Ancillarum tempore visitationis?
7. An possit Episcopus occasione Visitationis singulas Moniales et unamquamque separatim interrogare, et examinare super observantia Clausurae?
8. An tam Regulares, quibus subiectae sunt Moniales, quam etiam Saeculares teneantur ab Episcopo obtinere licentiam alloquendi Moniales?
9. An possit Episcopus insimul cum Superiore Regulari revidere computa, ac recognoscere statum oeconomicum Monasterii?
10. An Censurae substineantur in casu?
11. An constet de attentatis, et quomodo sint purganda?
12. An sit et quomodo providendum quoad Ingressum Conversae in locum ultimo defunctorum in casu etc.?

Sacra Congregatio visa Relatione Episcopi Nuceriae Paganorum ac Iuribus et documentis ab utraque Parte informante deductis referente E^{mo}

Corsino ad suprascripta dubia usque ad 10 respondit Affirmative; ad 11 Negative, et ad 12 rescripsit Providebitur post revisionem status oeconomici etc.

[Reg. - Mon. 1725. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 319, 320].

1842.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina Paganorum*, 28 sept. 1725.

Reproposita Causa Nucerina Paganorum (Cf. N. 1841) ab eodem E^{mo} Ponente ad instantiam Monialium.

Eadem S. Congregatio censuit rescribendum prout rescripsit, nihil de remissoria, et in decisis, praeter duodecimum, in quo pro gratia admissionis duarum Conversarum etc.

[Reg. - Mon. 1725. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 320].

1843.

S. C. Ep. et Reg., *Anglonen.*, 22 aug. 1727.

Sacra etc. attenta relatione Episcopi... eidem benigne commisit, ut veris etc. et quatenus expedire censuerit in Domino, ac iterum petita per Oratorem venia, seu exculpatione a Parte Offensa, et non obtenta, Idem Episcopus taxato interesse eiusdem partis, et facto per Oratorem deposito, satisfactoque Fisco, eundem a Censuris praefata ex causa incursis, imposita prius illi pro modo culpa aliqua poenitentia salutari, in forma Ecclesiae consueta pro suo arbitrio absolvat.

[Reg. Ep. 1727. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 322].

1844.

S. C. Ep. et Reg., *Luceorien.*, 29 apr. 1729.

In Causa Luceorien. inter Moniales Bresten. Ord. S. Francisci Tertiae Regulae et Provincialem Ord. Min. S. Francisci Provinciae Russiae ex una, et R^{mum} Episcopum Luceorien. seu ex altera partibus proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An Episcopo Luceorien. liceat in electione Abbatissae Bresten. Ordinis praefati intervenire, ac recipere vota Monialium, illaque adnotare?

Et quatenus negative:

2. An idem Episcopus possit eadem vota colligere, et adnotare, vel saltem inhibere electionem in casu, quo adsit suspicio metus reverentialis erga Superiorem regularem?

3. An confirmatio Elisabethae in Abbatissam ad tertium triennium demandata a S. C. sub die 21 Martii 1726, et 11 Iulii 1727 substineatur in casu etc.?

4. An liceat eidem Episcopo visitare Clausuram dictarum Monialium, et SS. Eucharistiae Sacramentum, atque eisdem ordinare, ut consignent Clavem Tabernaculi Cappellano dicti Monasterii?

Et quatenus affirmative:

5. Denique, an et quibus poenis idem Episcopus procedere possit contra impediennes dictam visitationem, et consignationem Clavis recusantes in casu?

Sacra Congregatio visis et praevio maturo examine perpensis Iuribus omnibus hinc inde productis referente E^{mo} Nicolao Spinola Ponente censuit rescribendum:

Ad 1. Affirmative, quoad primam partem, et Negative quoad Secundam.

Ad 2. Recurrant in casibus particularibus.

Ad 3. Ad Mentem E^{mi} Ponentis, et est ut compleat triennium gubernii computandum ab Electione in Vicariam auctoritate S. C. facta sine praeiudicio iurium Episcopi.

Ad 4. Affirmative quoad visitationem Clausurae; in reliquis dentur Decreta.

Ad 5. Utatur Iuris remediis, etiam Censuris et amplius.

[Reg. - Mon. 1729. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 323, 324].

1845.

S. C. Ep. et Reg., *Pientina*, 5 aug. 1729.

In causa Pientina iurium Parochialium vertente inter PP. Minores Conv. eiusdem civitatis ex una, et Capitulum illius Ecclesiae Cathedralis ex altera partibus proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An Parocho Ecclesiae Cathedralis Pientinae invitato una cum Capitulo et Clero saeculari ad funus alicuius sepultuarii, seu eligentis sepulturam in Ecclesia S. Francisci, et in Oratorio adnexo S. Ioannis Baptistae Minorum Conv. dictae civitatis liceat cadaver prius exportare ad dictam Cathedrali, ibique super eo exequias peragere, vel potius recto tramite illud funerandum associare ad Ecclesiam funerantem?

2. An idem Parochus cotta et stola indutus et cum Cruce elevata possit una cum Capitulo ingredi Ecclesias dictorum Regularium exequias supra dictum cadaver perfuncturus, vel potius debeat usque ad ianuam dictarum Ecclesiarum associare, ibique dare ultimum Vale?

Sacra Congregatio, visis, et maturo examine perpensis iuribus omnibus ab utraque parte productis, referente E^{mo} Zondadari Ponente, censuit rescribendum: ad 1. dubium, negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Ad secundum dubium, posse ingredi, sed exequias peragi debere a Regularibus ad formam Constitutionum SS^{mi} Domini, quae incipit: *Pretiosus* etc.¹

[Reg. 1729. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 339, 340].

¹ Die 26 maii 1727, § 45. - Bull. Rom., tom. 12, p. 201-217.

1846.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Carmelitarum*, 16 dec. 1729.

In Sacra Congregatione, facta super expositis relatione ab E^{mo} Card. de Porzia Ponente, proposita fuerunt sequentia dubia:

1. An PP. Carmelitae possint absque scientia Parochi vocari ab haeredibus ad associanda cadavera in casu etc.?

2. An vocati absque huiusmodi scientia repelli possint a Parocho a dicta associatione in casu etc.?

3. An Parochus teneatur praestare commodum dictis Carmelitis celebrare volentibus missas lectas in Ecclesia parochiali, praesente cadavere defuncti in casu etc.?

Sacra vero ipsa Congregatio visis atque perpensis iuribus omnibus hinc inde deductis benigne respondit: ad primum Affirmative, ad secundum Negative, ad tertium Affirmative et amplius causam non proponi mandavit.

[Reg. 1729. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 340].

1847.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Eremitarum Camaldulensium*, 13 iul. 1730.¹

Con speciali concessione venne dalla S. Sede decorato l'insigne ordine Camaldolese, e con quelle precisamente, che riguardano la presentazione de'suoi Alunni alla S. Ordinazione a qualunque Vescovo Cattolico, anche senza intesa del Diocesano, fuori ai tempi prescritti non osservati gl'interstizii, e con esenzione dall'esame, o dello stesso Diocesano, o del Vescovo ordinante offrono certamente una singolarità di privilegi tanto più rispettabili, quanto lungamente concessi. Non insorse sull'esercizio di favorevoli Indulti controversia alcuna, che de'medesimi si ebbero per osservanti scrupolosi gli Eremiti Camaldolesi nel Regno fino all'epoca con cui (sedendo l'E. V. nel Conclave al grande affare della elezione del Pontefice) furono presentati al Vicario Generale di cotesta Curia Arcivescovile quattro degli stessi Eremiti per essere promossi agli ordini, previo il pubblico esame, e per un quinto venne al medesimo Vicario interposita officiosa dimanda, che l'avesse sottoposto a privato esperimento, si ricusò però egli alla inchiesta dopo essergli stati anche affacciati i privilegi dell'ordine, ed allora fu, che non dubitando di essi il Superiore de'Promovendi ne procurò, e ne ottenne l'ordinazione indipendentemente alla giurisdizione Diocesana. Questa fu l'operazione, che trasse seco il reclamo del Vicario Generale alla S. Congregazione de'Vescovi e Regolari, la quale volle interpellare il P. Procuratore Generale de'Monaci Camaldolesi; quindi riuniti i fogli delle rispettive ragioni

¹ All'E^{mo} Arcivescovo.

delle parti nel giorno 25 dell'andato Giugno venne posto a discussione l'affare, e ne assunsi io stesso Card. Prefetto la relazione agli E^mi Padri. Conobbero essi, nè impugnarono i privilegi de' quali si ha ragione; unitamente però considerarono, che non sono da moltissimo tempo in vigore, che il ritornarli all'osservanza ferirebbe molto la giurisdizione Vescovile, e potrebbe essere motivo di serii disordini, però giudicarono che si abbia a rispettare l'uso attuale, e la pratica de' nostri tempi, a cui si attengono i Monaci Camaldolesi. Dichiarando pertanto in specie il metodo da osservarsi, relativamente al privilegio di essere ordinati gli eremiti Camaldolesi da qualunque Vescovo, si abbia la regola, che qualora il Vescovo Diocesano nei tempi prescritti non tenga ordinazione, il Superiore de' promovendi estragga dalla Cancelleria Vescovile la fede, e con questa e colla di lui dimissoriale li diriga a qualunque Vescovo per farli ordinare. Relativamente alla dispensa degl'interstizii dovrà usare con formola, *Rogamus te R^me Dⁿe, ut dispensare digneris super Interstitia sicut et nos dispensamus*; circa l'esame dovrà questo essere sostenuto dai promovendi, qualora il Vescovo Diocesano, o il Vescovo Ordinante voglia accertarsi della scienza di chi riceve gli Ordini, e si avrà a garanzia del Vescovo se taluna volta venga l'esame dispensato.

Il privilegio poi dell'*extra tempora* si ha nel suo vigore.

Ad integrità di risoluzione hanno gli E^mi miei signori diretto i loro riflessi sulla ordinazione seguita nell'anno scorso, origine della controversia, e consideratosi dai medesimi quanto in ciò erasi a considerare, in seguito hanno determinato di non dover prendere alcun provvedimento, essendo la stessa Ordinazione accaduta secondo il privilegio. Quanto ho di sopra partecipato, forma la risoluzione sull'affare proposto a discutersi alla S. Congregazione, e ne verrà in pari tempo cerziorato il P. Maggiore per suo governo, come lo reco ad intelligenza dell'E. V.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 341, 342].

1848.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Augustin. Excalceatorum*,
12 ian. 1731.

In sacra Congregatione habita sub die 22 Decembris 1730 proposita fuerunt infrascripta dubia Ordinis Augustin. Excalceatorum Congregationis Gallicanae.

1. An quando Novitii Clerici, aut laici bona fide susceperunt habitum ante tempus; ita ut finito anno et die novitiatus non attigerint aetatem a Constitutione pro professione praescriptam possit ipsis absque dispensatione et periculo nullitatis differri professio, donec praescriptam aetatem attigerint?

2. Utrum absque dispensatione et periculo nullitatis possit aliquando differri professio tam Clericis quam laicis, qui finito anno et die Novitiatus attigerunt aetatem pro professione requisitam si ad prudens iudicium

P. Vicarii Generalis aut PP. Conventualium Capituli Conventualis adsint Causae graves differendi professionem?

Sacra Congregatio re mature discussa, referente E^mo Card. Belluga Ponente censuit rescribendum, prout praesentis Decreti tenore benigne rescribit.

Ad utrumque affirmative, et amplius etc.

[Reg. 1731, p. 3 b. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 325].

1849.

S. C. Ep. et Reg., *Sulmonen.*, 8 iun. 1731.

In causa Sulmonen. funerum inter PP. Reformatos S. Francisci civitatis Sulmonae ex una, et Rev. Ioannem de Clemente, et alios Parochos eiusdem civitatis ex altera partibus, proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An pro Infantibus, et Impuberibus liceat parentibus eligere sepulturam in Ecclesiis Regularium?

2. An Impuberes, non facta electione sepulturae per eorum parentes, debeant sepeliri in Parochiali, seu potius ubi adest sepulchrum Maiorum?

3. An filii Impuberes Vincentii Mazzarae nuper sepulti in Ecclesia PP. Minimorum restituendi sint una cum emolumentis funerum Ecclesiae PP. Reformatorum S. Nicolai, ubi adest Sepulchrum Maiorum?

4. An in casu, quo Impuberes in Ecclesia Regularium tumultentur, Parochus ultra quartam sibi debitam, aliud praetendere possit?

Sacra Congregatio visis et maturo examine perpensis Iuribus omnibus ab utraque parte productis, referente E^mo Falconerio Ponente, benigne rescripsit: Ad primum affirmative; ad secundum negative quoad primam partem, affirmative quoad secundam. Ad 3. Dilata, et citentur PP. Minimi. Ad 4. servetur constitutio S. M. Benedicti XIII.¹

[Reg. 1731. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 343].

1850.

S. C. Ep. et Reg., *Castren.*, 18 iul. 1732.

Il Vescovo di Castro U^mo Oratore dell'EE. VV. divotamente gli espone esser stato più volte richiesto da Regolari per esser ordinati in vigore de' loro Privilegi, e del Concilio Romano *extra tempora*, e quantunque ne mostrasse qualche renitenza, tuttavia dall'esempio di molti Vescovi vicini di quella Provincia si è ancora Egli indotto ad ordinare alcuni in detti tempi; pertanto ad effetto di togliersi da ogni scrupolo supplica umilmente l'EE. VV. di dargliene una più particolar legge per potere secondo il tenore della medesima regolarsi, che ecc.

¹ Cf. N. 284.

Sacra etc. super expositis benigne rescripsit: Episcopum posse, sed non teneri.

[Reg. Ep. 1732, p. 221 b. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 343, 344].

1851.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Capuccinorum*, 19 sept. 1732.

In causa Aquen. funeralium vertente inter R. Ippolitum Muccio Praepositum Ecclesiae Parochialis Ovadae ex una, et PP. Cappuccinos Conventus eiusdem loci ex altera partibus, proposita fuerunt infrascripta dubia nempe:

1. An PP. Cappuccini habeant ius sepeliendi in suis Ecclesiis illorum Cadavera, qui in eis sepulturam elegerunt cum licentia eorum superioris Generalis?

Et quatenus Affirmative.

2. An licentia praedicta sit ante Cadaveris asportationem legitime ostendenda vel Episcopo, vel Parocho defuncti illam requirenti?

Et quatenus Affirmative.

3. An Cadaver Sacerdotis Camilli Saravalli sit effective restituendum una cum emolumentis Ecclesiae PP. Cappuccinorum terrae Ovadae?

Et quatenus Affirmative.

4. An sit locus aperitioni, et recognitioni Capsae, in qua depositum fuit dictum Cadaver.

5. An Parochus dicti loci Ovadae teneatur associare cadaver ab Ecclesia, in qua fuit sepultum ad Ecclesiam exclusive RR. PP. Cappuccinorum praedictorum?

Itidem propositum fuit aliud dubium super quarta funerali, videlicet:

An PP. Cappuccini teneantur solvere quartam funeralem in casu etc.?

S. Congregatio, referente Card. Gotti Ponente, partibus auditis, ac re undique mature discussa, censuit respondendum, prout rescripsit nempe:

Ad 1. et 2. Affirmative.

Ad 3. Negative.

Ad 4. et 5. Provisum in 3.

Et ad dubium super quarta funerali, Affirmative.

[Reg. 1732. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 344, 345].

1852.

S. C. Ep. et Reg., *Minorum Observantium*, 28 nov. 1732.

Sacra Congregatio Eminentissimorum, et Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium praeposita quamvis pluries, atque saepius, inhaerendo Apostolicis Constitutionibus, signanter fel. rec. Clementis Papae X incipien. *Superna*,¹ decreverit, et

¹ Cf. N. 246.

declaraverit, Ordinarios locorum non posse, nec debere facultatem audiendi Sacramentales Confessiones omnibus simul unius Conventus Regularibus adimere ipsa Sacra Congregatione inconsulta, et ademptam passim restitui iusserit: Attamen, quia experimento compertum fuit, quod huiusmodi saluberrimae determinationes a quamplurimis Locorum Ordinariis nuperrime violatae fuerint, in maximum quidem Communitatum Regularium praeiudicium, idcirco ad petitionem R. P. Fr. Caietani a Laurino moderni Commissarii Generalis Curiae Minorum observantium Sancti Francisci, censuit esse danda Decreta alias desuper edita tenoris sequentis videlicet:

Decr. 20 nov. 1615 (Cf. N. 1667).

Sarnen., 24 apr. 1671 (Cf. N. 1805).

Ugentina, 22 aug. 1732: ¹ Trasmetto a V. S. per comandamento di questi Emi miei Signori l'annesso memoriale dato a nome del P. Commissario generale di Curia de' Minori Osservanti, affinché distintamente riferisca alla Sac. Congregazione quanto occorre sopra l'esposto in esso. Vogliono però frattanto l'EE. Loro, che quando sussista ciò che viene rappresentato, Ella debba reintegrar al ministero di Confessori due, o tre Religiosi più degni in cotesto Convento di detto Ordine esistenti di famiglia. Così eseguirà colla dovuta prontezza, e Dio la prosperi.

Cumque Ugentinus Antistes supremi huius Sacrae Congregationis mandati adimplementum distulisset, illius omnimoda executio delegata extitit Archiepiscopo Hydruntino Metropolitano, ut liquet ex sequentibus litteris:

Hydruntina, 21 nov. 1732: ² Vedrà V. S. nell'annesso memoriale dato a nome del P. Commissario Generale di Curia de' Minori Osservanti di S. Francesco quanto per parte del medesimo è stato rappresentato alla Sacra Congregazione; questi Eminentissimi Signori pertanto mi hanno comandato ingiungerle come faccio, che quando veramente costi a lei della ripugnanza di Monsignor Vescovo d'Ugento in eseguire il Decreto della medesima Sacra Congregazione, significatoli con lettera de' 22 del prossimo passato Agosto, cioè di dover restituire la facoltà di confessare a due dei più provetti Religiosi, che dimorano di famiglia in quel Convento delle grazie degli Osservanti, Ella gli dia esecuzione, abilitando come si è detto, anche a nome della stessa Sacra Congregazione due Religiosi ad udire le Confessioni. Così sarà contenta eseguire, e le prego da Dio prosperità.

Quorum quidem Decretorum tenorem, ac aliorum plurium in subiecta materia saepissime emanatorum ab omnibus quibuscumque Archiepiscopis, Episcopis, Locorumque Ordinariis eadem S. Congregatio praecipit atque mandat adamussim servari.

[Reg. 1732. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 326-328].

¹ Al Vescovo d'Ugento.

² A Monsignor Arcivescovo d'Otranto.

1853.

S. C. Ep. et Reg., *Montis Pelusii*, 23 sept. 1735.

In causa Montis Pelusii funerum vertente inter Capitulum Ecclesiae Cathedralis Montis Pelusii ex una, et PP. Minores Conventuales S. Francisci eiusdem civitatis ex altera partibus, proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An Patres Minores Conventuales teneantur accedere ad levandum Parochum, seu hebdomadariam ab Ecclesia Cathedrali pro associandis cadaveribus eorum, qui sepulturam elegerunt in eorum Ecclesia, seu potius dictus Parochus, seu hebdomadarius debeat pro huiusmodi effectu privatum se conferre ad Ecclesiam dictorum Patrum in casu etc.?

2. An Parochus, seu hebdomadario monito, et per horam expectato, nec adveniente, liceat dictis Patribus ad domum defuncti accedere, eiusque cadaver sine Parochus ad propriam Ecclesiam exportare in casu?

3. An funebris processio, Capitulum Cathedralis Ecclesiae nec invitato, nec interveniente, ducenda sit sub Cruce dictae Ecclesiae Cathedralis tamquam unice Parochialis, seu potius sub sola Cruce Ecclesiae tumultantis in casu?

4. An praedictis Parochus, seu hebdomadario Cotta et Stola indutis liceat ingredi Ecclesiam dictorum Patrum, ibique super cadaver in eo tumultandum antiphonas intonare, et exequias facere, seu potius teneantur ad eiusdem Ecclesiae fores sistere, ibique ultimum Vale defuncto dare in casu etc.?

Sacra Congregatio, referente Eñno Domino Card. Gotti Ponente, attenta relatione Episcopi Montis Pelusii, partibus hinc inde auditis, ac re mature perpensa, ad suprascripta dubia sequentem in modum respondit nempe:

Ad 1. Affirmative quoad primam, et negative quoad secundam dubii partem.

Ad 2. Affirmative.

Ad 3. Negative ad primam, et affirmative ad secundam dubii partem.

Ad 4. Negative ad primam, et affirmative ad secundam dubii partem, et amplius Causam huiusmodi non proponi mandavit.

[Reg. 1735. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 346, 347].

1854.

S. C. Ep. et Reg., *Algaren.*, 20 iul. 1736.¹

Essendosi maturamente considerato da questi Eñni miei Signori la lettera da V. S. qua trasmessa in data dei 30 Aprile, in cui domandava se gli sia lecito in avvenire in occasione, che si trovano gravemente inferme le Monache terziarie di S. Francesco di cotesta Città, dare facoltà al Confessore di assisterle anche in tempo di notte, ed aiutarle a bene morire, sono

¹ Al Vescovo di Alghero.

venuti nel sentimento, che possa ella liberamente accordare in qualunque tempo tale facoltà al Confessore straordinario, che debba regolarsi secondo ciò che gli detterà la prudenza.

Infatti oltre le Costituzioni di cotesto Monastero da V. S. accennate, che questo stesso prescrivono, oltre la consuetudine per lo passato, come ella dice conservata, ed oltre li Decreti da questa S. C. altre volte emanati su tale particolare, si è anche considerato, che parrebbe troppo duro privare le religiose nel tempo più premuroso, quale è quello in cui è imminente la morte, dell'assistenza del loro Confessore.

Nè punto ha ritardato il sentimento di questi Eñni Signori il Decreto di questa S. Congregazione che V. S. allega, che si suppone emanato alli 13 Settembre 1583 riferito dal Pignatelli Consult. Can., tom. 6, Consul. 8, § N. 134 perchè si è fatto riflessione, che la consuetudine contraria universalmente introdotta avrebbe potuto bastare perchè il suddetto Decreto non avesse il suo effetto. Si aggiunge a ciò, che la risoluzione citata dal Pignatelli pare sì dura, che ragionevolmente sospetta il Pellizzari, *de Mon., Cap. 7*, N. 227 essere apocrifia... Procurerà dunque V. S. eseguire quanto sin qui a nome della Stessa S. Congregazione gli si risponde ec.

[Reg. - Mon. 1736. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 347, 348].

1855.

S. C. Ep. et Reg., *Conventualium*, 20 mart. 1739.

In causa Nullius, seu Terrae Pontiani assertorum Iurium Parochialium inter Conventum Conventualium S. Sebastiani ex una, et Rev. Bernardinum Antonium Serchristophani Archipresbyterum S. Nicolai eiusdem loci ex altera partibus, proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An liceat Capitulum, et Canonicis S. Nicolai in Associatione Cadaverum ad Ecclesiam S. Sebastiani elevare propriam Crucem, seu potius idem Capitulum teneatur incedere sub Cruce dictae Ecclesiae S. Sebastiani tumultantis?... et quatenus affirmative quoad primam partem:

2. An liceat Archipresbytero et canonicis ingredi Ecclesiam S. Sebastiani cum Cruce et stola, et super cadaveribus defunctorum functiones peragere?

3. An Patres Conventus S. Sebastiani possint elevare propriam Crucem vocati ad associanda funera ad alias Ecclesias, seu potius debeant incedere sub Cruce Capituli?

4. An Consanguineis, et haeredibus defuncti liceat eligere sepulturam pro defuncto?... et quatenus Negative:

5. An dictus conventus teneatur restituere emolumenta percepta in tumultatione cadaverum Margheritae Guidi, et Blasii Elemosine?

6. An dictis Patribus Conventualibus liceat ducere processiones extra Clastra?

S. Congregatio EE. rescripsit:

Ad 1. Negative quoad primam partem, et affirmative quoad secundam.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Negative.

Ad 4. Negative.

Ad 5. Ad Mentem E^mi Ponentis.

Ad 6. Negative, nisi de licentia Ordinarii.

[Reg. Ep. 1739. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 348, 349].

1856.

S. C. Ep. et Reg., *Tranen.*, 29 apr. 1740.

Essendosi riferita nella S. Congr. dei VV. e RR. celebrata dentro il Conclave nel giorno 12 Aprile corrente la Relazione di V. S. circa la reintegrazione, assoluzione e dispensa d'irregolarità concessa alli Sacerdoti Spinazzola Tornuro ed altri, ed esposti altresì dall'E^mo Pico Ponente i motivi da Lei addotti, per i quali non ha dato esecuzione al Decreto di detta Reintegrazione, assoluzione ec. emanato sotto li 15 Gennaro ultimo ed approvato dalla S. M. di Papa Clemente XII cioè che gli è stato presentato detto Decreto dopo la morte del Papa, questi E^mi miei Signori sono venuti nel sentimento di rescrivere nella forma che siegue. – Archiepiscopus Tranen. posse tuto procedere ad executionem Resolutionis S. Congregationis captae die 15 Ianuarii et approbatae a S. M. Clementis XII die 24 mensis eiusdem. – Che le significo dunque d'ordine dell'EE. LL. per sua regola e per il dovuto adempimento e Dio ecc.

[Reg. Ep. 1740, p. 135. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 29].

1857.

S. C. Ep. et Reg., *Amalphitana*, 15 iul. 1740.

Nell'annesso Memoriale dato a nome di Francesco Gamma ed Anna Maria Proto di cotesta Città vedrà V. S. quanto è stato rappresentato alla S. C. per parte dei medesimi. Questi E^mi miei Signori pertanto mi comandano scriverle, che la di lei curia non ha alcuna ragione di negare l'esecuzione della dispensa matrimoniale ad essi Oratori concessa dalla S. M. di Clemente XII ultimamente defonto per il solo motivo che quando le fu presentata la dispensa suddetta era seguita la morte del Papa perchè quella ragione milita solamente, quando si tratta in rescritti di Giustizia che il Delegato per morte del Delegante non puole più apporre le mani all'esecuzione, oppure quando è rescritto di grazia rimessa all'arbitrio del Delegato. Ma perchè nel caso presente si tratta di grazia non rimessa all'arbitrio dell'esecutore, ma già assolutamente concessa dal Sommo Pontefice ancora vivente, quando la di lei Curia avrà verificato l'esposto in adempimento della clausula veris existentibus narratis, non deve ritardare l'esecuzione. Si compiacca pertanto in ricevere la presente di ordinare che gli Oratori restino pienamente consolati e le prego ec.

[Reg. Ep. 1740, p. 136. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 29].

1858.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 9 dec. 1740.

In Causa Camerinen. inter R^mum Episcopum Camerinen. ex una, et pp. Observantes etc. ac Moniales Monasterii S. Mariae Magdalenae Matheolicae ex altera partibus, proposita fuerunt infrascripta dubia nempe:

1. An sustineatur remotio Rotae in Casu? et quatenus negative quoad primam partem: An sit locus reductionis in pristinum?

2. An suspensio, et remotio Confessarii a R^mo Episcopo in actu Visitationis demandata absque eo quod prius requisiti fuerint Superiores Regulares ad illum removendum sustineatur in Casu?

3. An idem R^mus Episcopus potuerit revidere computa et rationis redditiones exigere ab officialibus Monasterii absentibus Superioribus Regularibus, ipsisque non vocatis neque intimatis ad interessendum in Casu?

4. An sustineatur Decretum a R^mo Episcopo conditum, quo prohibetur, ne amplius imposterum religioso Confessario fiat subministratio victus in specie praeparati, sed assignetur annua praestatio Scutorum quinquaginta in Casu?

5. An Episcopus teneatur in Decretis editis in Visitatione exprimere, se se talia Decreta edicere, tamquam delegatum Apostolicum adeo ut illa ab eo cum eiusmodi verbis reformanda sint, seu potius sufficiat in principio sola expressio procedere ad Visitationem Monasterii exempti iure Delegato in Casu?

Sacra Congregatio referente E^mo D. Card. Rezzonico, mature perpensis omnibus rationibus ab utraque parte allatis, censuit ad praedicta Dubia respondendum prout praesentis Decreti tenore rescripsit nempe:

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Suspensionem substineri.

Ad 3. Negative, et servetur Constit. Gregorii XV.¹

Ad 4. Affirmative.

Ad 5. Affirmative.

[Reg. – Mon. 1740. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 350].

1859.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrarien.*, 10 maii 1743.²

Debbo all'EE. VV. umilmente rappresentare cosa in che ho stimato di dover attendere il loro oracolo. La mattina del 5 cadente, giorno dedicato a S. Giorgio in questo Monastero del titolo di esso Santo de'Monaci Olivetani fu dal Sig. Generale Pertusati, che ivi ha il suo Quartiere, standovi egli con alcuni del suo seguito, dato un Pranzo ad una Dama, col supposto

¹ Cf. N. 199.

² Lettera dell'Arcivescovo di Ferrara.

per avventura, che in tempo, ed in luogo di Soldatesche non fosse da averci riguardo alla Clausura, quando peraltro non siamo in questo paese nel caso di guerra guerreggiata, nè in altra contingenza, che porti la necessità d'introdur Dame nel Monastero coll'occasione di simil pranzo, fatto nelle stanze da basso del P. Abbate, si diede in quel giorno adito ad altre Dame, e ad altre Donne di avanzarsi nella medesima Clausura, fattosi questi lecito, attesa l'asserzione de' Monaci, che fosse già rotta la Clausura di andar liberamente pei Chiostri, e per le stanze anco di sopra del Monastero predetto. Di ciò non aveva io avuta contezza veruna, se non che venuto ad alcune lo scrupolo di aver violata la Clausura, me ne hanno fatto inteso ricercandomi l'assoluzione dell'errore. Io dunque consapevole presentemente di tutto ciò ho creduto mio preciso dovere il riferirlo puntualmente all'EE. VV. perchè si compiacciano in tal proposito determinare e prescrivermi, quello, che all'autorità, e prudenza loro parrà di dover risolvere, e profitando intanto dell'occasione ec.

All'Arcivescovo di Ferrara.

Essendosi riferito alla Santità di Nostro Signore quanto ha V. S. rappresentato con Sua Lettera delli 27 Aprile prossimo passato in ordine alla Violazione della Clausura del Monastero di S. Giorgio de' PP. Olivetani di cote-sta Città, si è degnata Sua Beatitudine di benignamente concedere a V. S. la facoltà di assolvere dalle Censure tutte quelle persone, che sono in esse incorse per detta cagione, con ammonire però, ed avvertire le mentovate persone dell'errore preso nel credere, che non avesse luogo la clausura per il quartiere, che vi aveva l'Ufficiale Austriaco, affinchè serva ciò di disinganno alle altre. Glielo significo, e le prego da Dio prosperità.

[Acta S. C. Ep. et Reg., 1743. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 361, 362].

1860.

S. C. Ep. et Reg., *Vulturarien.*, 13 mart. 1744.

In causa Vulturarien. vertente inter Patres Minores Observantes Reformatos S. Bartholomaei in Galdo ex una, et Capitulum, et Clerum eiusdem loci, ac Confraternitatem SS^{mae} Conceptionis ex altera partibus, proposita infrascripta dubia, videlicet:

1. An et quam summam Clerus Saecularis S. Bartholomaei in Galdo possit exigere pro associandis cadaveribus ad Ecclesiam Sanctae Mariae Angelorum in casu?
2. An haeredes defunctorum teneantur invitare pro associando funere ad dictam Ecclesiam totum Clerum supradicti Oppidi, seu potius sit in eorum libertate determinare numerum Sacerdotum, ac etiam solum Parochum vocare in casu?
3. An accedentibus dictis Patribus ad associandum cadaver in eorum Ecclesiam Parochus et Clerus saecularis invitatus ab haerede incedere debeat sub propria cruce, vel potius sub Cruce Ecclesiae Regularis tumultantis in casu?

4. An renuente dicto Parocho associare cadaver ad eandem Ecclesiam possint illud associare dicti PP. Reformati sub eorum Cruce in casu etc.

5. An constet de fundatione Tertii Ordinis S. Francisci in dicta Ecclesia Regulari?

Et quatenus negative:

6. An praedictis PP. Reformatis liceat erigere in eorum Ecclesia dictum Ordinem absque licentia Ordinarii in casu?

7. An Confratres dicti tertii Ordinis in publicis processionibus, ac associationibus Cadaverum incedere debeant sub Cruce PP. Reformatorum, vel etiam sub propria Cruce, ac respective praecedere caeteras Confraternitates in casu?

8. An dicti Confratres, et Sorores decedentes non electa Sepultura debeant sepeliri in Ecclesia Parochiali, seu potius in Ecclesia PP. Reformatorum in casu?

9. An Tertiariae vulgo *Bizzoche* cum expreso voto Castitatis sepeliri debeant in eadem Ecclesia Regularium, irrequisito Parocho, et respective an subiicere debeant iurisdictioni Ordinarii?

10. An substineatur suspensio omnium Confessoriorum dicti ven. Conventus, et quomodo sit imposterum providendum?

11. An constet de possessione stabilium penes dictos Patres Reformatos, seu eorum Syndacum?

Et quatenus affirmative:

12. An et quomodo sit providendum in casu?

13. An et cui competat Ius celebrandi festivitatem Immaculae Conceptionis, cum processione die octava Decembris in casu?

Sacra Congregatio respondit:

Ad 1. Posse exigere aliquam maiorem summam, dummodo non excedat duplum eleemosynae solvi consuetae pro associandis Cadaveribus intra oppidum.

Ad 2. Negative quoad primam partem, affirmative quoad secundam.

Ad 3. Negative quoad primam partem, affirmative quoad secundam.

Ad 4. Affirmative.

Ad 5. Negative.

Ad 6. Negative.

Ad 7. Provisum in superioribus.

Ad 8. Affirmative quoad primam partem, negative quoad secundam.

Ad 9. Negative quoad primam, affirmative quoad secundam partem.

Ad 10. Suspensionem substineri in casu, de quo agitur, et Patres debere se subiicere examini.

Ad 11. et 12. Episcopus procedat prout de iure.

Ad 13. Competere Confraternitati SS^{mae} Conceptionis erectae in Ecclesia S. Bartholomaei, et amplius in omnibus causam huiusmodi non proponi mandavit.

[Reg. 1744. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 363-365].

1861.

S. C. Ep. et Reg., *Nicoteren.*, 30 sept. 1746.

Inter Episcopum Nicoteræ, et PP. MM. de Observantia eiusdem Civitatis, quibus Moniales subiectæ erant, ex altera partibus proposita fuerunt infrascripta dubia, videlicet:

1. An substineatur reservatio facta ab Episcopo in suis Literis Patentibus quoad casus sibi reservatos in casu?

2. An Confessarius Monasterii S. Clarae ob absolutionem datam Moniali a praetensa excommunicatione Can. *Si quis suadente* inciderit in Censuras iuxta *Clem. I, de privileg.*?

3. An his stantibus potuerit removeri dictus Confessarius ab Episcopo? Sacra C., referente E^{mo} Ricci Ponente, Partibus auditis ac re mature perpensa ad suprascripta dubia sequentem in modum respondendum censuit, nempe:

Ad 1. Affirmative quoad casus tantum reservatos in materia clare spectante ad Iurisdictionem delegatam; in reliquis negative.

Ad 2. Pro absolutione Confessarii ad cautelam.

Ad 3. Affirmative.

[Reg. - Mon. 1746. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 365].

1862.

S. C. Ep. et Reg., *Augustana*, mense iul. 1748.

In Congregatione particulari habita coram SS^{mo} sub die 21 Iulii 1748 in causa Augustana circa Virgines Anglicanas, cui interfuerunt E^{mi} et R^{mi} D. S. R. E. Cardinales Gentili, Cavalchini, Portocarrero, Besozzi; nec non RR. PP. DD. Argenvilliers Auditor S. S. et Archiepiscopus Damascenus, Secretarius S. C. EE. et RR., approbante S. Sua, edita fuerunt sequentia Decreta:

1. Adhuc vigere Constitutionem editam a Summo Pontifice Urbano VIII super suppressione Iesuitissarum, nec ei unquam fuisse derogatum, nec subsistere assertum a nonnullis fundamentum Pontificiae tolerantiae dictae Constitutioni adversantis.

2. Institutum Virginum Anglicanarum non esse Institutum Iesuitissarum.

3. Virgines Anglicanas reprobatis caeteris aliis Constitutionibus, teneri ad observantiam earum tantummodo Constitutionum, quae fuerunt confirmatae a S. M. Clemente XI, posse tamen ad Sedem Apostolicam habere recursum, quatenus alias addendas censuerint.

4. Non posse ipsas recognoscere in Matrem, seu Fundatricem Mariam de Warth, seu della Guardia, multoque minus fas esse ipsis, et quibuscumque aliis eam invocare tamquam in Coelis regnantem, ipsique exhibere cul-

tum publicum, vel alium quemcumque actum, per quem eius asserta sanctitas approbari censeatur.

5. Virgines Anglicanas non esse veras religiosas; promissiones, quae ab ipsis emittuntur, non esse ad summum, nisi vota simplicia, et transmittendam esse formam, et notificanda verba, quibus dictas promissiones emittunt.

6. Virgines Anglicanas, earumque coetus esse iurisdictioni ordinariae Episcoporum subiectos in quorum Dioecibus sunt, et ad Ordinarios praedictos pertinere deputare Directores Spirituales, et Confessarios, qui sibi apti videbuntur, sive ex coetu Presbyterorum Saecularium, sive Regularium.

7. Nihil innovandum quoad Superiorissam; eius tamen auctoritatem esse coercendam ad visitationem, superintendentiam in materia educationis Puellarum, translationem Virginum de uno ad alium locum, accedente debita subordinatione, et dependentia etiam in praedictis ab Ordinariis locorum, prout latius explicabitur a S. Sua in Constitutione suis loco et tempore edenda.¹

8. Quod facta a Virginibus Anglicanis Civitatis Mindelheimensis obligatione observandi contenta in hoc Decreto, restituantur in integrum, Missae in ipsarum Ecclesia celebrentur uti prius, et SS^{mum} Eucharistiae Sacramentum in ea asservetur, pro qua asservatione S. Sua, cui id reservatum est, facultatem opportunam indulget Episcopo Augustano.

[Reg. - Mon. 1748. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 369, 370].

1863.

S. C. Ep. et Reg., *Almerien.*, 6 sept. 1748.²

Avendo la S. C. considerato maturamente l'editto di V. S., ha riconosciuto che non solamente si annullano tutti gli atti che si facessero in appresso, ma altresì tutti gli atti fatti per il passato contro la forma dello stesso editto. E perciò crede necessario, che per quietare le coscienze, Ella debba fare un nuovo Editto, in cui dichiarare non esser compresi gli atti precedenti. Quanto poi a quelli si facessero in appresso, non potendo i Vescovi senza espresso indulto della Santa Sede deputare in una medesima diocesi due Vicari generali, non poteva Ella, quando voleva ritenere al servizio il Vicario generale, destinare un Pro-Vicario generale, che insieme col Vicario esercitasse nella Diocesi la giurisdizione. Ma o doveva adattarsi alle circostanze del tempo con lasciare, che il Vicario eserciti la giurisdizione in quella parte di diocesi in cui il medesimo crede di poterla esercitare senza disturbo, giacchè *de iure* in qualunque parte della diocesi può il Vicario generale esercitare la giurisdizione; oppure quando credeva, che il Vicario generale non potesse dal luogo della sua dimora provvedere agli altri della diocesi, attesi i disturbi del Regno da lei enunciati, doveva ricorrere alla Santa Sede

¹ Vide Bened. XIV, const. *Quamvis iusto*, 30 apr. 1749. - Cf. N. 398.

² Al Vescovo di Almeria.

per implorarne il rimedio. In somma la S. C. non può approvare che vi sia in un luogo il Vicario generale ed in un altro il Pro-Vicario generale, ambedue esercenti la giurisdizione, molto meno che gli atti del Vicario generale da lei voluto, e riconosciuto per tale sieno nulli, perchè non v'inter venga il Cancelliere, e sigillo, che V. S. vuole che risiedano presso il Pro-Vicario: quando poi Ella creda, che il presente Vicario generale non possa rendere il dovuto servizio, è in sua libertà di deputarne un altro, che abbia i requisiti canonici di dottorato, o licenziato in una università.

[Reg. Ep. 1748, p. 166. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 376, 377].

1864.

S. C. Ep. et Reg., *Aprutina*, 24 ian. 1749.¹

Essendo stata resa consapevole questa S. C. che codesto Capitolo voglia procedere all'elezione di un Vicario Capitolare attesa la morte di Monsig. De Rossi, Vescovo di codesta Città, in pregiudizio delle facoltà che vi competono come Vicario Apostolico, questi Eñi mi hanno comandato scrivervi come eseguisco, che dobbiate intimare a quei Canonici che a tenore dei Decreti emanati più volte da questa S. C. le facoltà dei Vicarii Apostolici non spirano colla morte del Vescovo, ma unicamente dopo che il nuovo Vescovo avrà preso il possesso legittimo della sua Chiesa, perlochè li dovrete ammonire di astenersi di venire a tale elezione.

[Reg. Ep. 1749, p. 3. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 31].

1865.

S. C. Ep. et Reg., *Montis Pelusii*, 28 febr. 1749.

Causa Montis Pelusii sub die 23 Septembris 1735 relata fuerat.² Proposita iterum causa super declaratione suprascriptae resolutionis, eadem S. Congregatio, referente Eñmo Ricci Ponente, audito Episcopo Montis Pelusii, ac re mature perpensa, decrevit, et declaravit, Parocho monito ante horam, eoque post accessum regularium ad ecclesiam parochialem per quadrantem horae expectato, et non adveniente, licitum esse iisdem regularibus deferre cadaver sine Parocho. — 9 Augusti 1748.

Instantibus demum praefatis PP. Minoribus Conventualibus pro declaratione, quod enunciata monitio fieri deberet per haeredes defuncti, Ipsamet S. Congregatio, referente ibidem Eñmo Ricci Ponente, decrevit ac declaravit, Parochum esse monendum per Regulares, et expectandum per quadrantem, ultra horam monitionis, et in reliquis in decisis, et amplius causam huiusmodi non proponi mandavit.

[Reg. 1749. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 370].

¹ Al Vicario Apostolico di Teramo.

² Cf. N. 1853.

1866.

S. C. Ep. et Reg., *Venafrana*, 18 iul. 1749.¹

Essendosi riferite in S. Congregazione dall'Eñmo Ricci Ponente le note pendenze circa cotesto Monastero, e Monache di S. Chiara, questi Eñi, ai quali da Sua Beatitudine è stato rimesso l'affare, dopo avere maturamente esaminato il tutto, hanno partitamente risoluto secondo i seguenti punti, cioè:

1. Pro approbatione confirmationis Abbatissae.
2. Quoad deputationem Discretarum arbitrio Episcopi ad formam Constitutionum Monasterii.
3. Quoad Grascias introducendas pro usu Monasterii adhibitis necessariis cautelis servetur solitum.
4. Quod vero ad alias excedentes usum Monasterii, et vendendas scribatur Episcopo iuxta instructionem Eñmi Ponentis.
5. Quoad indumentum famularum servetur solitum.
6. Quoad Confessarium, et reliqua scribatur Episcopo iuxta instructionem Eñmi Ponentis.

E primieramente quanto all'istruzione sopra il quarto punto debbo dirle che rispetto alle Grascie, che dalle Religiose si raccolgono nei loro beni, e che essendo superflue al loro mantenimento si sogliono vendere, la S. Congregazione è stata di sentimento, che rispetto a tutto l'anno corrente non si faccia alcuna innovazione, e si le permetta l'introduzione nel Monastero in tutto e per tutto secondo il solito, e quanto agli anni futuri si procuri, che dalle medesime Religiose, unitamente con chi soprintende alla direzione del loro temporale governo, siano destinate fuori del Monastero quelle opportune abitazioni, o Magazzeni, che possono essere sufficienti per la loro conservazione, usando in ciò tutte le cautele, e diligenze possibili, perchè il tutto si eseguisca colle dovute sicurezze, e col minore dispendio, che sarà possibile, affinchè l'alterazione dell'antica consuetudine non sia loro di notabile pregiudizio, ed aggravio.

Per rapporto poi al sesto punto debbo significarle essere mente della S. Congregazione che si rimandi al medesimo Monastero di S. Chiara per Confessore ordinario il Canonico D. Biagio Morra ad effetto di terminare il triennio della deputazione già fattagli, con che però non gli siano in alcun modo ristrette le facoltà dategli nella sua prima destinazione, e possa liberamente, come già faceva, portarsi all'esercizio del suo ministero ogni qual volta secondo la sua prudenza lo crederà necessario per la quiete, e consolazione spirituale delle Religiose, e quantunque dal detto Canonico siasi volontariamente dimessa la detta incombenza crede ciò non ostante la S. Congregazione che potrà V. S. indurlo facilmente a ripigliare tal peso, e a posporre la privata sua quiete al bisogno spirituale delle Religiose, che ne hanno sperimentato per lo passato molto profitto. Debbo inoltre insinuarle di porre in pratica nella destinazione dei Confessori straordinari per lo stesso Mona-

¹ Al Vescovo di Venafro.

stero tutte le provvidenze, che dal Regnante Sommo Pontefice vengono distintamente prescritte nella sua Bolla emanata li 5 agosto 1748 che principia *Pastoralis curae nobis impositae munus etc.*¹ uniformandosi in tutto e per tutto ai sentimenti caritativi, con i quali vuole la Santità Sua siano riguardate le Religiose Claustrali, e provveduto nel miglior modo possibile alla quiete delle loro coscienze.

Perciò che riguarda l'esposto dell'essere ristretta ultimamente la Grata delle Comunione in maniera, che con difficoltà, e pericolo di qualche inconveniente può il Sacerdote amministrar loro il Sacramento dell'Eucaristia, si rimette alla prudenza, ed arbitrio di V. S. l'osservare, se ciò abbia sussistenza, nel qual caso, dovrà opportunamente provvedervi ec.

[Reg. - Mon. 1749. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 371-373].

1867.

S. C. Ep. et Reg., *Limana*, 19 ian. 1751.²

Ex adiuncto supplici libello fratris Thomae de Cancis Ministri Provincialis Provinciae Duodecim Apostolorum Ordinis S. Francisci istius Regni SS^{mo} D. N. Benedicto PP. XIV oblato, et a Sanctitate Sua ad hanc S. Congregationem S. R. E. Card. Negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praepositam remisso perspicere poterit Amplitudo tua gravissimos abusos, qui in Sanctimonialium Monasteria istarum partium, summo regularis disciplinae detrimento, ut asseritur, irrepsero, ut nequaquam intelligere potest, quanto cum animi moerore E. mi Patres acceperint leges pro Sacris Virginibus conditas, et praesertim ad earumdem Clausuram pertinentes impune violari. Hinc ut expositis abusibus, atque absurdis nullatenus tollerandis quamprimum occurratur iidem EE. PP. censuerunt Amplitudini Tuae praeciendum, prout praesentium virtute praecipiunt, ut in Sanctimonialium Monasteriis quorum cura tibi commissa est, Constitutiones proprii Ordinis, seu Instituti quoad fieri potest religiose serventur, atque eliminentur consuetudines, quae recto eorum regimini adversantur. Tum Pastoralis vigilantiae tuae ac officii erit a Sacra Clausura arcere quascumque foeminas, ac potissimum eas, quae male olent, nec inhonestatis supicione prorsus carere censentur, adhibitis Censuris contra illas, quae in Monasteria quocumque obtentu, seu titulo, contra Sacrorum Canonum, ac Summorum Pontificum sanctiones ingredi ausae fuerint, ac praesumpserint. Demum Amplitudini Tuae munus erit sub gravibus poenis etiam Censurarum interdicere, ac prohibere admissionem famularum, quae non pro Communitate, sed pro aliqua, seu aliquibus Monialibus absque Sedis Apostolicae Indulto omnino necessario, temere admitti intra Clastra consueverunt. Et si quae Monialium Communitates iustis Amplitudinis Tuae mandatis obtemperare detrectent, quia huic Sanctae Sedi Apostolicae immediate subiectae existunt, vel

¹ Cf. N. 388.

² Archiepiscopo.

Religiosorum Virorum alicuius Ordinis regularis iurisdictioni subsunt, vel subesse contendunt, contra easdem, et earumdem singulas procedere poterit Amplitudo Tua cum facultatibus Sacrae huius Congregationis, quae idcirco tibi ab eadem S. Congregatione tenore praesentium tribuuntur. Et interim Amplitudini Tuae omnia fausta ex corde precamur a Domino.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 373, 374].

1868.

S. C. Ep. et Reg., ep. encycl. 9 febr. 1751.

Per ovviare all'esecrabile ardimento di certi figli di perdizione, che oltrepassando i termini d'ogni impietà stendono eziandio le temerarie e sacrileghe mani al Santo dei Santi, all'augustissimo Sacramento dell'Eucaristia, ed ai sagri preziosi vasi in cui l'ostia consagrada, o le Sagre Particole si conservano, l'apostolico zelo dei Sommi Pontefici Romani, non solo stabili che i rei di un sì orrendo misfatto consegnar si dovessero al braccio Secolare, onde si punissero anche coll'ultimo supplizio, ma considerando, che talvolta ad un simile eccesso purtroppo ardito si porge dalla negligenza, e colpevole disattenzione dei Custodi de'Sagri Tabernacoli, ancor contro di questi prescrisse le dovute pene.

Ciò nondimeno però l'esperienza ha fatto conoscere, che alcun de' medesimi Custodi senza pensare che l'accennato delitto non di rado provviene dalla loro poca fedeltà e vigilanza trascurano impunemente una parte così essenziale de'loro doveri.

Quindi è che la S. di N. S. attenendosi all'esempio d'Innocenzo XIII, suo Predecessore di felice ricordanza ha espressamente ordinato e comandato che per la presente lettera circolare di questa S. Congregazione de' Vescovi e Regolari essere mente precisa della S. Sua che ognuno di loro nella propria diocesi, Territorio e distretto rispettivamente ingiunga e coll'espressione più urgente ed efficaci inculchi ai Parrochi, Rettori, Sagrestani o a qualunque altro, cui la Custodia de'Sagri Tabernacoli appartiene di non mancare ad una cura tanto gelosa e di ritenere presso di se le Chiavi, o di riporle in luogo sicuro sotto altra Chiave in guisa che i sagri vasi della SS.ma Eucaristia non restino mai esposti al pericolo di essere involati o toccati. Che se per negligenza, trascuratezza o altro difetto colpevole della fedele ed esatta attenzione de'suddetti Parrochi, Rettori, Sagrestani o altri incaricati della mentovata Custodia accaderà alcun furto sacrilego senza violenta frattura dei Sagri Tabernacoli, e particolarmente se gli avessero lasciati aperti o le Chiavi di essi all'uscio o in altro luogo, onde i scellerati delinquenti li avessero tolti con facilità, e commesso avessero l'orribile misfatto, in questi o somiglianti casi vuole e comanda S. B. che dai rispettivi Arcivescovi, o Ordinari e Superiori Generali degli Ordini Regolari si proceda anche in virtù del Capitolo de *Custodia Eucharistiae* contro i Parrochi, Rettori, Sagrestani, o altri obbligati, per ragioni delle cariche loro a custodire

i Sagri Tabernacoli, irremissibilmente e senz'altro Processo alla pena delle Carceri, o di altre ancora ad arbitrio giusta la qualità della negligenza, e della colpa, oltre la perpetua privazione dell'ufficio de'Sagrestani ed in quanto ai Regolari anche alla pena della privazione dell'una e l'altra voce. Qualora poi si omettesse la ben dovuta diligenza in custodire come di sopra si è motivato, la SS.ma Eucaristia, ancorchè furto e sacrilegio alcuno non seguisse, la S. di N. S. vuole e comanda che ciò non ostante i nominati Parrochi, Rettori, Sagrestani, o altri come sopra siano sottoposti alla pena della sospensione dall'ufficio per tre mesi, come providamente dispose Innocenzo III nel citato Cap. *de Custodia Eucharistiae*. — Nè dovrà suffragare ai Parrochi, Rettori, Sagrestani o altri tante volte commemorati ad oggetto di sottrarsi dalle pene enunciate che da altro Sacerdote o Ministro Sagro si lascino i Santi Tabernacoli aperti o le Chiavi di essi in luogo non sicuro, poichè ai detti Parochi ec... si spetta la diligente ed esatta Cura de Sagri Vasi e del SS.mo Sacramento Eucaristico ed essi sono strettamente obbligati e tenuti a vegliare fedelmente, acciò terminati i Divini Uffizii, il Sagrosanto Deposito, ed i Sacri Tabernacoli non soggiaciono ad alcun insulto, o sacrilego rapimento. Dovrà bensì contro il detto Sacerdote o qualsivoglia altro procedersi alle medesime pene, come che avrà anche ei data occasione ad un tanto eccesso.

E perchè gli Ordinarii dei luoghi possano procedere giusta le riferite Disposizioni Pontificie ancora contro i Regolari, o altre persone esenti sopra la materia di cui trattasi si concedono agli Ordinari medesimi in virtù delle presenti dalla S. Congregazione le facoltà necessarie ed opportune cumulativamente però coi loro Superiori Regolari, ai quali parimenti S. Beatitudine vuole che s'imponga il medesimo peso. Sarà poi parte indispensabile della Pastoral sollecitudine degli Ordinari il ragguagliare la stessa Congregazione delle Processure che seguiranno per le accennate relevantissime Cause.

Dovrà pertanto V. S. affine di esigere la più esatta osservanza de'Superiori Commandamenti della Santità Sua per di lei nuovo editto o Notificazione da affiggersi nelle Sagrestie ordinare e comandare colle formole più stringenti, che le detterà il noto suo zelo a tutti i Parrochi, Rettori, Sagrestani o altri Custodi dei Sagri Tabernacoli a lei soggetti tuttociò, che nella presente si contiene e fu già espresso in altra lettera circolare della stessa S. Congregazione spedita a tutti gli Ordinari de'luoghi sotto il dì 8 Gennaro dell'anno 1724, per comandamento del lodato Sommo Pontefice Innocenzo XIII.

Confida Sua Beatitudine che da lei verranno eseguiti fedelmente gli ordini Pontificii e che conseguentemente non vi sarà più a temere alcuna irriverenza, o empio disprezzo nell'ineffabil Mistero Eucaristico, e Dio la prosperi.

[Reg. Ep. 1751, p. 35. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 31-33].

1869.

S. C. Ep. et Reg., 8 nov. 1752.

§ 1. Altre volte è stata esaminata nelle Sagre Congregazioni l'Istanza di alcuni Vescovi, di potere astringere i Confessori Regolari, non Curati, a dovere intervenire nella Conferenza de'Casi Morali, da detti Vescovi in certi giorni della Settimana destinata; e varie furono le Risoluzioni, secondo la diversità dei Casi, i quali nelle medesime furono proposti. Essendosi poi conosciuto il pregiudizio, che recava all'Osservanza della Disciplina Regolare il dovere assistere alla detta Conferenza in quel tempo, in cui dovevano i Regolari adempire i di loro Uffici Claustrali, e l'abuso, che si era introdotto tra i Confessori sudetti, i quali col pretesto di dovere assistere alla detta Conferenza, non volevano indi intervenire all'altra stabilita dalla sa. me. di Clemente VIII,¹ e dalle loro Costituzioni dentro i Chiostrì; per potersi in tanto dare l'opportuno rimedio a questi inconvenienti, molti Procuratori Generali, specialmente quello dei Minori Conventuali, hanno stimato cosa necessaria di dover far ricorso in questa S. C. della Disciplina, per poterne sentire la finale risoluzione, colla quale si potessero in avvenire togliere tutti i contrasti. Riferitasi perciò questa Causa in essa S. C. dall'Eminentissimo Signor Cardinal Guadagni Prefetto della medesima sotto il seguente Dubbio:

Se li Confessori Regolari, non Curati, siano, o non, obbligati ad intervenire alle Conferenze de i Casi di Coscienza dai Vescovi nelle di loro Chiese Secolari stabilite?

§ 2. Et essendosi, prima di dare la risposta al Dubbio suddetto, considerato, che questa materia era stata già magistralmente esaminata, e risolta a favore delli Regolari nella S. C. del Concilio, nel tempo, in cui la Santità di Nostro Signore PP. Benedetto XIV era Segretario della medesima, in una Causa d'Acquapendente « Visitationis Sacrorum Liminum, 12 Martii 1718, inserita nella Notificazione 15 » al § De i Confessori Regolari, nel tom. 5 delle Notificazioni, et Editti delle Santità Sua, quando era Arcivescovo di Bologna. Fu di commun consenso risposto al Dubbio suddetto nel dì 29 Maggio del corrente Anno 1752:

Negative, et dentur Decreta alias in re hac emanata. Scilicet, a S. C. Concilii in una Aquipendii Visitationis Sacrorum Liminum, 12 Martii 1718 et in Forosempronien., 12 Maii 1685, riferita nel Foglio della citata Causa d'Acquapendente.² Et ex S. C. super statu Regularium, in una Maceraten., 15 Ianuarii 1682.³ Quali tutte si danno per extensum nel fine della presente Lettera.

§ 3. Passò poi essa S. C. nel dare l'opportuno Provvedimento sopra l'abuso introdotto in alcuni Conventi, ne i quali o per negligenza, o per ignoranza de i Decreti sudetti, non vi si tiene la lezione della Morale, nè vi si fanno

¹ Cf. N. 187.

² Cf. Bened. XIV Bull., tom. 4, p. xxxvi, xxxvii.

³ Cf. N. 1811.

le Conferenze de i Casi giusta il Decreto di Clemente VIII, e delle di loro Costituzioni Regolari, con ordinare, siccome colla presente ordina a tutti Superiori Religiosi d'Italia, e delle Isole adiacenti, l'esatta, e puntuale osservanza del citato Decreto di Clemente VIII, e delle di loro Costituzioni circa la Lezione della Morale, e la Conferenza de i Casi di Coscienza, da farsi impreteribilmente in tutti i Conventi del di loro Ordine, tanto in quelli, nelli quali vi è la sufficiente Famiglia di Religiosi, quanto ne i piccioli Conventi, dove però vi sono Confessori Regolari approvati da i Vescovi per ascoltare le Confessioni dei Secolari. E coll'espressa condizione, che qual'ora dentro i Chiostrì non venissero eseguiti ad unguem i Decreti di Clemente VIII, e le Costituzioni del loro Ordine, le quali prescrivono la Lezione della Morale, e la Conferenza dei Casi di Coscienza, da farsi dentro i loro Conventi, o Monasteri, in detto caso siano tenuti, ed obligati i Confessori suddetti Regolari d'assistere et intervenire alla Conferenza dei Casi stabilita dai Vescovi. S'incarica intanto a' detti Superiori Regolari, di fare eseguire quanto nella presente Lettera si contiene, acciò con effetto restassero adempiti i Decreti di Clemente VIII, e le Costituzioni dei loro rispettivi Ordini, le quali hanno prescritta, e stabilita la detta Lezione di Morale, e Conferenza di Casi, come un Punto principale dell'osservanza della Regolare disciplina dentro i Chiostrì: e di dover trasmettere la presente Lettera in tutti i loro Conventi, e Monasteri, con farla ivi leggere due volte l'Anno, tenerla affissa nel luogo solito, e registrarla nelle loro Segretarie, acciò non si possa allegare causa d'ignoranza in contrario. Per essere così, e non altrimenti, l'intenzione di Nostro Signore, a cui essendo stata fatta da Monsignor Segretario la Relazione di tutto il contenuto nella presente Lettera, si è benignamente degnato di approvarlo, e di confermarlo.

[Bened. XIV Bull., tom. 4, p. xxxv, xxxvi].

1870.

S. C. Ep. et Reg., *Turritana*, 9 febr. 1753.

In Causa Turritana pro P. Provinciali Min. Observ. Provinciae Sardiniae, et Abbatisa Monasterii S. Clarae Sacri circa retentionem duorum Confessariorum pro Monialibus, et pro R.mo Archiepiscopo circa explorationem puellarum admittendarum ad habitum, et professionem, Sacra Congregatio referente E.mo Cavalchini Praefecto, ac Ponente, visis videndis, et consideratis considerandis, decrevit, ac declaravit, quoad binos Confessarios servandam esse veterem consuetudinem; quo vero ad explorationem puellarum licere Ordinario eas explorare, tam ante susceptionem habitus, quam ante professionem, unica tamen recepta sportula.

[Reg. - Mon. 1753. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 374].

1871.

S. C. Ep. et Reg., *Fabrianen.*, 14 dec. 1753.

In Causa Fabrianen. Iurium Paroch. vertente inter Parochum, et Ecclesiam parochialem S. Blasii Camaldulensium Fabriani ex una, et Monasterium, ac Moniales S. Honuphrii Fabriani eiusque P. Confessarium, et PP. Minores Observantes S. Francisci, ac Innocentium Cinotti ex altera partibus proposita fuerunt infrascripta Dubia, videlicet:

1. An ius aspergendi, et benedicendi Cadaver Puellae Mariae Luciae Cinotti defunctae in Monasterio S. Honuphrii Fabriani spectaverit ad Confessarium Monialium dicti Monasterii, seu potius ad Parochum S. Blasii dictae Civitatis in casu etc.?

2. An dicto Parocho S. Blasii spectent omnia et singula emolumenta Parochialia, et praesertim cerae adhibitae in funere dictae Puellae, seu potius simplex quarta funeralis, ita ut substineatur cessio facta ab Abbatisa supradicti Monasterii favore Innocentii Cinotti in casu etc.

Sacra Congregatio referente E.mo de Ilcio Ponente, Partibus auditis, ac re mature discussa ad suprascripta dubia sequentem in modum respondit, nempe:

Ad 1. Negative quoad primam partem, et affirmative quoad secundam.

Ad 2. Affirmative quoad primam partem, et negative quoad secundam.

[Reg. - Mon. 1753. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 379].

1872.

S. C. Ep. et Reg., *Limana seu Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii*, 9 ian. 1758.

Hic omittitur insertio huius causae, quia eam habes supra, in Bened. XIV, const. *Emanavit nuper*, 21 ian. 1758. - Cf. N. 446.

1873.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis S. Augustini*, 11 aug. 1758.

Regulares unius Religionis confugientes ad Ecclesias, et Monasteria alterius Religionis restitui deberi Superioribus propriae Religionis a Praelatis alterius Religionis, ad quorum Ecclesias, et Monasteria confugiunt, praestito tamen ab iisdem Superioribus confugientium iuramento, et facta obligatione de servanda Immunitate Ecclesiastica, et de restituendo confugientes praefatos Ecclesiis, vel Monasteriis, ad quae confugiunt, casu quo procedendum sit ad poenas corporales carceris perpetui, mortis, et trium propter delicta ab ipsis confugientibus commissa; secus, si ipsi

Superiores procedere deberent ad poenas ordinarias, et ad correctionem Regularium per Constitutiones ordinis praescriptas, cuius rei declaratio ad Definitorium Provinciale, vel ubi illud non fuerit, ad Consilium Conventus spectabit. Quod si constituto Regulares confugientes poenas dumtaxat ordinarias, et per Constitutiones Ordinis ad correctionem praescriptas promereri, Praelati alterius Religionis renuant eos propriis Superioribus restituere, vel ipsi Regulares ad proprias Religiosas Domos redire recusent, Sacra eadem Congregatio utrosque ad instar Apostatarum, vel Apostatas recipientium, in excommunicationem Summo Pontifici reservatam incursos declaravit.

[Reg. 1758. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 330].

1874.

S. C. Ep. et Reg., *Comen.*, 1 dec. 1758.

Sacra Congregatio referente De Ilcis Ponente, attentis relationibus Episcopi Comensis, ac Nuncii Apostolici Helveticorum, censuit, si SS. mo D. N. placuerit, rescribi posse iuxta votum Episcopi, et Nuntii Helveticorum, hoc est: quod Collegium S. Ursulae non teneatur illas (virgines egressas) recipere, nec illae obligentur redire ad Collegium: quod teneantur dimittere habitum Collegii, et dispensentur a tribus Votis simplicibus, quae emisissent. Collegium teneatur Dotes ab eis perceptas, nec non Mobilia existentia in earum cubiculis restituere. – Romae 1 Decembris 1758.

Et facta de praemissis relatione SS. mo D. N. ab Infrascripto D. Secretario sub die 16 eiusdem mensis et anni, S. Sua benigne annuit, et infrascriptum S. Congregationis Decretum approbavit.

[Reg. – Mon. 1758. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 386].

1875.

S. C. Ep. et Reg., *Pientina*, 8 aug. 1760.

In causa Pientina functionum Ecclesiasticarum vertente inter promotorem fiscale Curiae Episcopalis Pientinae ex una, et PP. Conventus S. Bernardini Ordinis Minorum Reformatum Terrae Sinalongae, partibus ex altera, proposita fuerunt infrascripta dubia, videlicet:

1. An PP. Reformati Conventus S. Bernardini ibi extra Monasteria Terrae Sinalongae teneantur intervenire Processionibus Litaniarum Maiorum, et Rogationum?

2. An iisdem PP. possint benedicere mulieres post partum, easque ad purificationem admittere in eorum Ecclesia?

3. An liceat dictis PP. extra propriam ecclesiam permixtim cum clero saeculari in choro funeribus, aliisque ecclesiasticis functionibus incedere? Et quatenus affirmative?

4. An teneantur induere superpelliceum, seu cottam?

5. An dicti PP. concionantes tempore expositionis SS. mi Sacramenti in Ecclesiis saecularibus, nec non benedicentes domos, et vineas, possint uti solo habitu Religioso, seu potius debeant esse cotta induti?

6. An iisdem PP. pro obtinenda aliqua gratia, et in publicis necessitatibus ad instantiam populi dictae Terrae, vel aliorum liceat imaginem Dei-parae Virginis discooperire, et publicae venerationi exponere in propria ecclesia, eamque processionaliter circumferre, publicasque indicere, et recitare preces, et collectas absque licentia Episcopi?

8. An liceat haeredibus defunctorum affatos Religiosos ad funeralia invitare, et pro associatione Cadaverum, et pro celebrandis Missis?

Et quatenus affirmative?

9. An ad Episcopum pertineat Eleemosynam funerum taxare vel ad eosdem haeredes illa in summa sibi benevisa contribuere?

10. An dicti PP. invitati ad celebrandum et officium in Ecclesiis saecularibus possint praetendere eleemosynam ultra ratam servitii praestiti?

11. An et quomodo dicti PP. nominati a Communitatibus ad concionandum sint approbandi ab Episcopo?

12. An dicti PP. in Ecclesiis ruralibus missam celebrantes, et etiam in eis, in quibus vice funguntur Presbyterorum saecularium teneantur recitare cum Populo rudimenta Doctrinae Christianae iuxta disposita in Concilio Romano in casu?

S. Congregatio, referente E. mo Columna de Sciarra Ponente partibus auditis, ac re mature perpensa ad suprascripta dubia sequentem in modum respondit, nempe:

Ad 1. Affirmative, et amplius causam huiusmodi non proponi mandavit.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Quoad Chorum affirmative, in reliquis negative, et amplius.

Ad 4. Negative, et amplius etc.

Ad 5. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam, et amplius.

Ad 6. Quoad expositionem imaginis publicae venerationi affirmative, in reliquis negative, extra tamen Clausuram, et amplius.

Ad 8. Affirmative, et amplius.

Ad 9. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Ad 10. Negative, et amplius.

Ad 11. Affirmative ad formam Constitutionis *Superna* Clementis X,¹ et amplius.

Ad 12. Affirmative, et amplius.

[Reg. 1760. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 387, 388].

¹ Cf. N. 246.

1876.

S. C. Ep. et Reg., *Brictinorien.*, 30 maii 1766.

Ex audientia SS.mi habita ab infrascripto Domino Secretario Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium sub die 30 Maii 1766. Sanctitas Sua, attenta relatione Episcopi Brictinorien., benigne annuit, et propterea commisit eidem Episcopo, ut veris etc. oratricum precibus pro suo arbitrio et conscientia indulgeat pro facultate recipiendi bona stabilia, de quibus agitur, pro rata scutorum tercentum in causa dotis monasticae puellae Conti, et alienandi aequivalentem ratam Loci Montis pro solutione residualis pretii eorumdem stabilium; ita tamen ut praemittatur assumptioni habitus monastici assignatio fundorum, et non percipiantur a monasterio eorum fructus correspondentes dotis nisi a die professionis, et ad hoc tempus differatur alienatio dictae ratae Loci Montis, et solutio residualis pretii, solutis interim alimentis per patrem puellae durante novitiatu, sub poenis etc.

[Acta S. C. Ep. et Reg. 1766/67. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 389].

1877.

S. C. Ep. et Reg., *Mindonien.*, 7 apr. 1769.¹

Recursum habuerunt ad hanc Sac. Congreg. Ep. et Regularium Vincentius Luazes y Cancio et Raphael de Parga y Presno istius Dioecesis exponendo, quod, attento obitu S. M. Clem. XIII haesitetur pro parte tua an devenire possis ad exequutionem Dispensationis Matrimonialis, quae a praeaudato Summo Pontifice favore eorumdem tibi commissae fuit. Verumtamen, cum agatur de gratia, non remissa absoluto arbitrio tuo, sed de qua constitutus es necessarius exequutor quia illius exequutio tibi praeceptive committitur, quatenus veritas expositorum subsistat. Ideo hi E.mi Patres ad id praesentes Literas dandas esse mandarunt, in eum finem, ut nullam habeas haesitationem in exequendo tuam commissionem quae tali casu non expirat ob mortem superventam Summi Pontificis. Hoc tibi notum facimus ac diu valeas in Domino.

[Reg. Ep. 1769. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 35, 36].

1878.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius Nonantulae*, 18 ian. 1779.²

La Copia degli Atti, e le Carte da voi mandate riguardanti il concorso alla Parrocchiale vacante di S. Gio. Battista delle Rochette di codesta giurisdizione Nonnantola, tutt'altro contengono che quello che era necessario

¹ Officiali Mindonien.

² Al Vicario Apostolico di Nonantola.

per formare giudizio della maggiore idoneità de' Concorrenti in quanto alle scienze ed in quanto ai costumi ed altri requisiti a tenore della Costituzione: *Cum illud* della S. M. di Bened. XIV, § 16, t. 1, N. 68.¹ Nel presentarsi ciascun Concorrente ha espressa la sua età e gl'impieghi esercitati, ma nella Copia degli atti da voi mandata non si legge che ne presentassero alcun documento e molto meno che il Cancelliere del Concorso ne formasse l'Epitome per darlo a Voi, che presiedevate, e agli Esaminatori come si prescrive nella suddetta Costituzione. Non si legge neppure in detta Copia d'Atti la Conciuncula fatta dai Concorrenti sopra il testo del Vangelo, nè la risposta da loro data ai Casi morali proposti dagli Esaminatori, che pure dovevano essere ridotte in scritto e non verbali, secondo la suddetta Costituzione Benedettina. Tutte queste cose sono necessarie a vedersi perchè tra gli approvati si possa scegliere il Digniore, dovendo ciò dipendere dal giudizio di chi ha il diritto di scegliere e non dal numero de' voti degli Esaminatori, i quali solo hanno il diritto di approvare, o riprovare, nè per altro effetto si attende il maggiore o minor numero de' loro voti. Vogliono creder nulladimeno questi E.mi che sia stata una svista del Notaro l'omissione di tali circostanze nella copia degli atti suddetti; ma quando realmente non si fossero osservate nel concorso, vi ammoniscono a regolarvi in avvenire, per simili casi, a tenore di quanto si prescrive nella suddetta Costituzione: *Cum illud* della S. M. di Benedetto XIV. Intanto siccome dopo la morte dell'Ordinario Collatore i Benefici restano riservati alla S. Sede in vigore della Regola 2 della Cancelleria, e al Vicario Apostolico, come anche al Vicario Capitolare non appartiene la preelezione del Digniore ne' Concorsi come fu definito dalla Sagra Congregazione particolare coll'approvazione della S. M. di Clemente XI li 18 Gennaro 1701: ma in tutti li casi che non si tratta di riserva di mesi, si devono mandare gli atti de' Concorsi alla Dataria Apostolica, perchè scelga il più degno e gliene faccia la provvista secondo la suddetta Costituzione Benedettina, perciò v'ingiungono l'EE. LL. che trasmettiate gli atti tali quali sono alla Dataria Apostolica facendo sapere agli approvati che dovranno accudire presso la med. per il disbrigo della provvista.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 37, 38].

1879.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina*, 23 ian. 1784.

Secondo l'elenco da V. S. trasmesso alla S. C. non ci è dubbio, che fra l'offerta data nell'affissione degl'Editti per li beni posti in vendita nel Castello di Compreseto di cotesta Diocesi dalla Compagnia del SS. Sacramento della Chiesa parrocchiale di S. Martino in Colle diocesi di Gubbio la maggiore determinata sia quella d'Angelo Pantaleoni, che ha offerto scudi 405, 50, come si rileva nella di lei informazione. E non sono che condizionate, ed

¹ Cf. N. 333. — Cf. etiam Codicis Iuris Canonici Docum. IV.

eventuali le altre offerte che la supererebbero, cioè quella d'Angela Massarelli di sc. 380 con più sc. 21 sopra ogni altra offerta non maggiore di sc. 450 e l'altra di Agostino detto il Sordo di scudi 395 con più sc. 3 sopra ogni altra offerta sino a sc. 465. Ma siccome è massima della S. C. come più volte è stato scritto ad altri Vescovi anche con l'Oracolo Pontificio, che le offerte le quali si danno per le delibere di beni de' Luoghi Pii debbano essere di somma certa, esplicita, e determinata senza mistura di condizione o aumento eventuale col quale l'Offerente tenta d'avere per meno del giusto la cosa deliberata se non ci siano maggiori oblatori, e non perderla per il giusto prezzo se da altri fosse offerto, quale intende superare con l'aumento eventuale contro la buona fede delle delibere, e con evidente pregiudizio de' Luoghi Pii, perciò questi E.mi inerendo alla risoluzione presa a mia relazione in una pendenza di Gio. Marinelli con le Monache di S. Maria delle Vergini di Ascoli, ed approvata dalla S. di N. S. nell'udienza del 20 Giugno passato, di doversi osservare come legge la suddetta massima in tutto lo Stato Pontificio, mi hanno comandato di scriverle che restando ferme le offerte già date Ella faccia procedere all'affissione dei nuovi editti e nelli medesimi dichiarare, che per questo e per li casi futuri, che si pongono all'incanto li beni della Chiesa e Luoghi Pii sia per vendita ossia per locazione o enfiteusi o altro, le offerte si debbono dare di somma certa e determinata senza alcun aumento eventuale, altrimenti si valuterà solo per unirli alla somma certa offerta dallo stesso Oblatore, e non per accrescerla all'offerta degli altri ecc.

[Reg. Ep. 1784. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. et Reg., p. 39, 40].

1880.

S. C. Ep. et Reg., *Firmana*, 18 iun. 1784.¹

Le Doti Monastiche, ancorchè numerarie si devono tutte investire a capitali fruttiferi, nè possono impiegarsi ad altri usi senza beneplacito Apostolico, secondo la mente della S. C. come frequentemente ha decretato, non ostante l'antico rescritto del 1605, che suole allegarsi per la facoltà di disporre delle doti numerarie colla sola licenza del superiore del monastero. Vogliono dunque questi E.mi miei Signori, che V. S. disinganni le Monache di S. Benedetto in S. Elpidio a Mare dell'erronea opinione espressa nell'accluso memoriale, che la dote numeraria, di cui si tratta, non sia soggetta ad alcun investimento, e ingiungerà loro, come a tutte le altre Monache de' Monasteri della sua Diocesi, che debbono investire a capitali tutte le Doti, ancorchè numerarie.

[Reg. — Mon. 1784. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 395].

¹ All'Arcivescovo di Fermo.

1881.

S. C. Ep. et Reg., *Caesenaten*, mense maio 1788.

Sacra Congregatio referente Emo D. Card. Gotti Ponente, attenta relatione Episcopi Caesenaten., ac re mature perpensa, censuit ac decrevit, in casu etc. de quo agitur, danda et observanda esse Decreta alias ab eadem S. Congregatione emanata in Causa Forolivien. inter Monasterium et Moniales Cappuccinas, ac Ioannem Baptistam Sachinum Parochum S. Luciae eiusdem Civitatis sub die 18 Augusti 1719 sub infrascriptis dubiis:

1. An ministratio Sacramentorum tam tempore Paschali, quam in ultimis infirmitatibus, et ius sepulturae privative spectet ad Parochum quoad binas Sorores quaestuantas inservientes Monasterio Cappuccinarum in casu etc.?

2. An et pro quibus, invito dicto Parocho, liceat Cappellano Confessario eiusdem Monasterii Sedes Confessionales publice expositas pro ministratioe Sacramenti poenitentiae retinere?

3. An idem Parochus ius habeat quaestuandi in Ecclesia Cappuccinarum pro SS.mo Sacramento, et animabus Purgatorii in casu etc.?

S. Congregatio, visa relatione Episcopi Forolivien., Partibus auditis et informantibus, referente E.mo Corsino, ad suprascripta dubia infrascriptum in modum respondendum censuit, videlicet:

Ad 1. Negative in casu.

Ad 2. Affirmative quoad duas Inservientes quaestuantas.

Ad 3. Negative et amplius in omnibus.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 348].

1882.

S. C. Ep. et Reg., *Pontis Curvi*, 14 iun. 1788.¹

Nella Lettera che vi fu scritta da questa S. C. li 19 Maggio circa la permuta del Terreno di codesta Chiesa di S. Niccola con altro Terreno di Giuseppe Crignani non fu mai espresso che la disposizione del Canone *Terrulas* deroghi al Cap. *Novit, ne sede vacante aliquid innovetur*, come Voi per equivoco avete opinato secondo la V. Lettera dei 30 Maggio, ma vi fu ben scritto, che a tenore del Can. *Terrulas* come il Vescovo così il Capitolo Sede vacante e per esso il Vicario Capitolare può autorizzare i con ratti che non eccedono il valore di 25 Ducati do'ro di Camera non ostante la disposizione dell'*Estravag. Ambitosae*; che richiede ne' Contratti delle Chiese il Beneplacito Apostolico. Ciò non deroga al Capitolo *Novit*, il quale vieta l'alienazione de' beni della Mensa sede vacante, e perciò non ha luogo la disposizione del Can. *Terrulas*, quando si tratti de' beni appartenenti alla

¹ Al Vicario Capitolare di Pontecorvo.

Mensa Sede Vacante, come neppure ha luogo ne' beni delle Chiese inferiori e Beneficii che siano vacanti.

[Reg. Ep. 1788. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 40, 41].

1883.

S. C. Ep. et Reg., *Aquinaten. et Pontis Curvi*, 3 sept. 1788.¹

In seguito della Vostra lettera dei 24 Agosto diretta a questa S. Congregazione mi comandano questi E.mi miei Signori di scrivervi, che dopo la patente da voi spedita col consenso di codesto Capitolo nel giorno stesso della Vostra elezione per la deputazione del sacerdote Alessandro Nota in Vicario generale e vostro coadiutore in Pontecorvo con tutte le facoltà, che competevano a Voi come Vicario capitolare, ancorchè richiedessero special menzione, sono cavillose le questioni, che ora suscitate delle varie facoltà, che pretendete non competere al Nota, il quale in qualità di Vicario generale indipendente deve esercitare in Pontecorvo tutta quella giurisdizione ecclesiastica, che voi come Vicario Capitolare esercitate in Aquino, salvo solo di poterla voi esercitare da voi medesimo allorchè personalmente vi troviate in Pontecorvo; senza però ammettere ricorso anche in quel caso dal Nota a Voi, come non si ammette ricorso dal Vicario generale al Vescovo, che formano uno stesso tribunale. Ve lo avviso dunque per vostra intelligenza, e perchè non diate alcuna molestia al Nota nel libero esercizio della sua giurisdizione in Pontecorvo.

[Reg. Ep. 1788. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 395, 396].

1884.

S. C. Ep. et Reg., *Carmelitarum*, 11 dec. 1789.

Sacra Congregatio, referente E.mo D. Card. Carrara Ponente, audita relatione P. Procuratoris Generalis Ordinis, censuit, si SS.mo D. N. placuerit rescribendum, prout rescripsit. Non licere Superioribus Regularibus, aut Conventui, aut cuicumque Religioso particolari, intuitu admissionis ad habitum, vel Professionis Novitii aliquid ab eo exigere, sive ratione filiationis sive ratione expensarum, aut convivii, pastus vel quocumque alio praetextu, non obstante quacumque consuetudine etiam immemorabili contraria, excepto victu et vestitu illius temporis, quo in probatione fuerit, salva tamen libertate Novitio, vel eius parentibus, aut curatoribus sponte faciendi sacristiae conventus, in quo recepit habitum Religiosum, vel professionem emittit aliquam oblationem cereorum adhibendorum pro sacris functionibus dictis de causis peragendis, nec non parandi Communitati Religiosae eiusdem Conventus prandium vestitionis et professionis diebus, exclusa tamen in his

¹ Al Vicario Capitolare di Aquino.

quacumque vel tacita, vel expressa conventionione, et dummodo oblatio sit moderata; et convivium frugale, nec ad illud saeculares admittantur, salvis in reliquis constitutionibus apostolicis, Decretis S. Concilii Tridentini, Iuribus confirmatis, et Privilegiis a S. Sede concessis Ordini Carmelitarum.

[Reg. 1789. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 396].

1885.

S. C. Ep. et Reg., *Aesina*, 5 febr. 1791.¹

A relazione dell'E.mo Signor Card. Carrara Ponente è stata proposta alla S. Congr. non meno la rappresentanza fatta alla medesima nell'annesso Memoriale dai parenti delle Monache proiesse nel Monastero di S. Chiara di Iesi, che quel tanto avete voi riferito sul tal particolare con Lettera dei 13 Giugno dello scorso anno 1790, questi E.mi hanno riconosciuto, che l'abuso introdotto nel Monastero suddetto di obbligare le Religiose a fare a proprio conto le spese, che occorrono per il disimpegno degli Uffici monastici è contrario alle provvide disposizioni date di ordine della S. M. di Clemente XI dalla stessa S. Congregazione con lettera Circolare dei 28 Luglio 1708 diretta a tutti li Vescovi d'Italia;² nella qual lettera si proibisce espressamente a tutte le Monache con precetto di S. Obbedienza, e sotto la pena di privazione di officio, e della voce attiva e passiva di non fare a conto proprio alcuna spesa, che riguardi, o abbia relazione all'officio, che esercitano, e questa proibizione comprende ancora i regali, dimostrazioni ed altro, che le ufficiali erano solite di fare ai Superiori, Confessori, Deputati, ed altri Ministri del Monastero, ordinandosi nella detta lettera che qualunque spesa occorresse di fare per il disimpegno degli uffici monastici, tutto ciò si faccia moderatamente colle rendite del Monastero senza contrarre debito alcuno.

Volendo pertanto li prelodati E.mi miei Signori, che assolutamente sia tolto tale abuso, mi hanno comandato incaricarvi, che facciate un Editto da pubblicarsi nel Monastero di S. Chiara alla presenza delle Monache capitolamente congregate, e da registrarsi nel libro dove si notano le risoluzioni capitolari, nel qual Editto, in virtù di S. Obbedienza a nome della S. Congregazione si proibisca a tutte le Religiose, sotto le pene comminate nella suddetta Circolare, di fare a proprio conto qualunque menomamente spesa per gli offizi che esercitano, e che tutto debba correre a carico dello stesso Monastero, dichiarando che sotto detta proibizione rimangano compresi i pranzi, ed altre refezioni, che le Officiali erano solite di fare in alcune circostanze alle loro Correligiose, al Confessore, ed a qualunque altra persona, quali pranzi e refezioni rimangano tolti, ed aboliti in guisa che neppure sarà permesso di farli con le rendite del Monastero.

¹ Al Vicario Capitolare.

² Cf. N. 1826.

Oltre le suddette provvidenze hanno creduto l'EE. LL. di dar riparo all'altro abuso che nasce dalli esorbitanti regali di paste, e di altre cose, che le religiose fanno ai rispettivi parenti, per cui le medesime si trovano talvolta nella dura circostanza di contrarre dei debbiti. Quindi è mente della S. Congregazione che Voi nello stesso Editto proibiate a quelle Monache di mandare regali a persone estranee dal Monastero, e quando anche fossero propri parenti senza il permesso dell'Abbadessa, la quale prima di dare la licenza dovrà esaminare se la Religiosa ha giusto motivo di fare il regalo, e soprattutto baderà che non vi sia eccesso, e che tali dimostrazioni non siano molto frequenti.

Vi farete carico inoltre di ordinare nel medesimo Editto l'osservanza dell'obbligo, che hanno le Claustrali di mettere nel deposito comune del Monastero tutto quello che ad esse proviene o per ragione di livello, o per largizioni dei Parenti, o per qualunque altro titolo, avvertendo nel tempo stesso le Religiose, che di tal peculio non ne possono disporre se non avranno prima impetrate le opportune facoltà.

Finalmente dovrete nell'Editto suddetto rendere intese quelle religiose, che alle Monache particolari è proibito di fare qualunque debito, e che il Monastero non è tenuto di soddisfare li debbiti contratti dalla medesima dopo la professione regolare quando non siano stati fatti con le dovute licenze dei Superiori. Tuttociò ho dovuto parteciparvi per obbedire ai comandi della S. Congregazione, la quale non solo desidera sollecito riscontro dell'esecuzione, ma vuole inoltre, che la rendiate intesa, se simili disordini ed abusi si trovano introdotti negli altri Monasteri di codesta Diocesi ec.

[Reg. - Mon. 1791. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 398, 399].

1886.

S. C. Ep. et Reg., *Cisterciensium Montis Soractis*,
17 aug. 1792.

Sacra etc., referente E.mo Caraffa ponente, audita relatione P. Procuratoris generalis, censuit rescribendum, prout rescripsit, ac decrevit: Societates animalium tamquam speciem negotiationis vetitas esse ecclesiasticis, nisi deserviant pro consumendis pascuis propriorum praediorum, vel communium, pro quibus ecclesiastici contribuunt oneribus communibus, vel quando proventus animalium deserviant ad proprium usum, non autem ad lucrum; proindeque in casu de quo agitur, indulgendum esse oratorum precibus pro societate caprarum centum ad summum, dummodo illarum fructibus indigeant oratores ad proprium usum, et non ad lucrum et pro huiusmodi effectu erogari posse pecunias de quibus agitur etc.

[Reg. 1792. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 399].

1887.

S. C. Ep. et Reg., *Congregationis Olivetanae*, 12 iul. 1793.

Sacra Congregatio, referente Eminentissimo Domino Card. Valenti Ponente, attenta relatione P. Procuratoris Generalis, visis videndis, ac remature perpensa censuit rescribendum prout rescripsit, Professionem et Vota Commissorum Congregationis Olivetanae esse solemnia, et ad mentem; mens S. Congregationis est, ut in posterum annus probationis seu novitiatu, et professio sollemnis fiat in Monasteriis pro novitiatu destinatis ad formam Constitutionis S. M. Clementis VIII incipientis *Regularis disciplinae restitutioni*,¹ et fiat octavo anno oblatismi, ita ut iuxta praescriptum S. Concilii Tridentini, Sess. 25, cap. 16, *de Regul.*, finito tempore Novitiatu, Superiores novitios, quos habiles invenerint, ad professionem admittant, aut a Monasterio eos eiiciant. Formula vero professionis versa in linguam Italianam proferatur ab ipso profitente, confecto insuper per notarium Instrumento iuxta solitum, et ad D. Secretarium cum SS.mo pro sanatione in radice quoad professiones hactenus factas non servata forma praescripta in praefata Constitutione Clementis VIII, dummodo ab aliquo nullitas nondum deducta fuerit in iudicium. Expulsio vero Commissorum post professionem ratione incorregibilitatis fieri in posterum nequeat, nisi servata forma Constitutionum Apostolicarum pro quarum opportuna dispensatione supplicent in casibus particularibus etc.

Et facta de praemissis relatione SS.mo D. N. etc. sub die 12 Iulii 1793 Sanctitas Sua resolutionem S. Congregationis benigne approbavit.

[Reg. 1793. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 400].

1888.

S. C. Ep. et Reg., *Aquaependen.*, 2 sept. 1793.

Con Enciclica di N. S. P. Pio VI fu già nell'anno 1785 prescritto a tutti i Vescovi dello stato Pontificio, che nelle vendite Affitti e concessioni d'Enfiteusi di Beni appartenenti alle Chiese si osservi il Motoproprio de' 23 Novembre 1742 fatto da Benedetto XIV rapporto agli Affitti ed Appalti Camerali.² Col detto Motoproprio si ordina, che dopo deliberata la Vigesima, debba il Vigesimario intimare personalmente la delibera fatta in suo favore al primo deliberatario, il quale, se nel termine di dieci giorni, da decorrere dopo la intimazione fattagli farà un'offerta superiore a quella del Vigesimario, dovrà essere preferito, dovendo all'opposto restare l'Enfiteusi o l'Affitto al Vigesimario, se il primo Deliberatario lasci di superare la Vigesima deliberata dentro i divisati dieci giorni. Questi E.mi pertanto a relazione

¹ Cf. N. 183.

² Cf. N. 332.

dell'E.mo Sig. Card. Busca Ponente mi hanno comandato di scrivere a Voi, che seguendo le traccie del suddetto Moto proprio vi compiacciate di ammettere la vigesima data dai fratelli Guardarucci sotto il giorno 17 Agosto, avvertendoli d'intimarla personalmente al Fabiani, e se il Fabiani nel termine di 10 giorni dopo l'intimazione, non coprirà la medesima vigesima con una offerta maggiore l'Enfiteusi in questione dovrà intendersi concessa ai Guardarucci. In qualunque caso però rimarrà fermo a chiunque il diritto di offrire la Sesta per lo spazio di tre mesi da decorrere dopo il giorno della liberazione della Vigesima conforme si stabilisce nello stesso Motoproprio Benedettino. Così dunque ec.

[Reg. Ep. 1793. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 42].

1889.

S. C. Ep. et Reg., *Fulginaten.*, mense mart. 1796.

Essendosi riferito alla Santità di N. S. dall'Infrascritto Monsig. Segretario nell'udienza dei 15 del corrente quanto da voi è stato rappresentato sopra l'annesso Memoriale della Superiora, e Religiose Orsoline di S. Chiara di Spello circa le stravaganze ed impertinenze della Religiosa NN. nativa della Bastia Diocesi di Assisi, che per la fuga presa dal Monastero, di S. Anna di cotesta Città a petizione del defonto Vescovo con indulto delli 5 Ottobre 1795 fu trasferita in detto Monastero delle Orsoline, ove divenuta incorreggibile non cessa di disturbare tutta la Comunità Religiosa. Sua Beatitudine ha comandato scriversi a voi, che espellendo dal Monastero delle Orsoline la detta NN. la rimandiate in Casa de'suoi Parenti nella Bastia, spogliata dell'Abito Religioso, ma soggetta ai voti di sua professione, sull'osservanza dei quali dovrete seriamente ammonirla in quanto al voto di Castità assolutamente, ed in quanto agli altri nel sostanziale compatibile col nuovo stato, sotto l'obbedienza del proprio Ordinario, intendendovela però prima col Vicario Capitolare di Assisi, perchè segua decentemente il trasporto, ed obblighi i Parenti a riceverla, e mantenerla; al quale effetto farete pagare alli medesimi dal Monastero di S. Anna li frutti della Dote e restituirgli anche il Capitale, quando ne avranno fatta l'assicurazione. Frattanto obbligherete il Monastero di S. Anna a pagare gli alimenti al Monastero di S. Chiara per l'anno scorso del nuovo Noviziato di detta NN.; e per il tempo posteriore li frutti della Dote fino a che seguirà l'egresso. Così ec.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 401, 402].

1890.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 1 mart. 1805.¹

Essendo stato riferito alla S. Congregazione de' VV. e RR. dall'E.mo Sig. Card. Caracciolo Ponente quanto V. S. con lettera de' 27 Agosto dello scaduto anno 1804 ha alla medesima rappresentato in ordine allo stato eco-

¹ Al Vescovo di Gubbio.

nomico di codesto Seminario; questi E.mi miei Signori non hanno saputo comprendere, come un luogo pio molto beneficato dalla S. M. di Pio VI fin da quando Ella fu destinata al Governo di codesta Chiesa, sia ora ridotto in angustie, e si trovi gravato di molti debiti in guisa che non possa mantenere lo scarso numero di otto Alunni senza dargli nuovi aiuti, e soccorsi. Ha fatto specie ancora, che contando detto luogo pio un'annua rendita di scudi 2137, buona parte di detta entrata si consumi in pagamenti forzosi, senza spiegare, quali siano detti pagamenti; che perciò li prelodati E.mi miei Colleghi, hanno ordinato, che Ella coll'intervento delli Deputati chiami ad un esatto rendimento de' Conti tutti gli Amministratori dell'enunciato luogo pio, che in seguito trasmetta alla S. C. assieme con lo stato attivo e passivo del medesimo, nel quale spiegherà dettagliatamente in che consista l'esito forzoso, che nella sua lettera lo fa ascendere in ogni anno a scudi 1204.

Con sorpresa le sunnominate EE. LL. hanno sentito il temperamento da Lei proposto per sovvenire il Seminario quale sarebbe: — Che in codesta Città, e Diocesi perfino che il Seminario non avesse rimediato al suo sbilancio, ed al reintegro del capitale distrutto, le rendite di un solo anno di qualunque siasi beneficio, anche canonico, parrocchiale, cappellanie, e della stessa Mensa vescovile, che venissero mai a vacare si debbano applicare, soddisfatti i pesi, al Seminario, e molto più sono rimasti maravigliati di sentire, che V. S. reputa questo temperamento analogo alle disposizioni del Concilio di Trento, quando i PP. di quella adunanza ordinarono di provvedere sollecitamente le Chiese vescovili, e parrocchiali, affinchè li fedeli non restassero lungamente privi del loro Pastore.¹

Dalla detta sua Lettera de' 27 dello scorso Agosto hanno rilevato le prelodate EE. LL. che codesto Clero non paga la tassa ordinata dal detto S. C. di Trento, e prescritta nella Sess. 23, Cap. 18, *de Reform.* e siccome questa tassa è il mezzo ordinato dai Sagri Canonici per stabilire una giusta entrata alli Seminari vescovili, quindi mi hanno comandato di scriverle, che V. S. avendo presente la disposizione conciliare del Tridentino, con il consiglio di quattro Deputati, due del Capitolo della Cattedrale, e due del Clero secolare della Città da eleggersi nel modo che si prescrive nella Sess. 23, Cap. 18, *de Reform.* senza ulteriore ritardo proceda allo stabilimento della tassa da pagarsi dal Clero e Luoghi Pii della Città, e Diocesi al Seminario, la quale tassa non deve essere minore del tre per cento dell'annua entrata di ciascun beneficio, o di altra corporazione, che è tenuta contribuirla, come viene ordinato dalla S. M. di Benedetto XIII nella Costituzione che incomincia, *Credita nobis*, § 2, emanata li 9 Maggio 1725² e riportata nell'appendice del Concilio romano.

Questa tassa deve aver principio dalle rendite della Mensa vescovile, e rapporto alla liquidazione della medesima, e sottrazione di pesi, di cui è gravata, Ella deve avere in vista la risoluzione della S. C. del Concilio presa in una causa *Ulyxiipponen.*, l'anno 1673, nella quale si prescrive, che si devono

¹ Sess. XXIV, *de ref.*, c. 13.

² Cf. N. 288.

destrarre le sole spese necessarie per la percezione de' frutti, e quelli soli obblighi, che sono stati imposti prima della celebrazione del detto Concilio tridentino.

Se codesta sua Mensa, o altro Beneficio fossero gravati da Pensioni, in allora tanto la Mensa vescovile, che il Possessore del beneficio, dovranno contribuire la loro tangente e potranno poscia rivalersene dal Pensionario, purchè la pensione non fosse stata imposta con letterale privilegio di esenzione dalla tassa del Seminario, nel qual caso la Mensa, ed il Beneficiario, saranno tenuti del proprio, avendo così deciso la detta S. Congregazione del Concilio in una *Forolivien.*, li 16 Luglio 1661.

Colle stesse regole già indicate, le quali dovranno aver luogo per li beneficiati, e per ogni altra persona obbligata alla contribuzione del Seminario, stabilirà la tassa sopra le prebende delle dignità e canonici della cattedrale, e collegiate della Diocesi espressamente nominate dal detto Concilio di Trento nella cit. Sess. 23, Cap. 18, *de Reform.* con avvertire, che non dovrà valutarsi nell'annua entrata delle suddette Prebende, ciò che si dà a chi interviene ai divini Uffici a titolo di distribuzioni quotidiane, essendo queste esenti dal pagamento della tassa del Seminario.

Ma se le dignità e canonicati non avessero Prebenda certa e tutta la rendita consistesse nelle distribuzioni, in tal caso non si dovranno astringere i prebendati al pagamento della tassa a proporzione di tutta l'entrata, ma solo di due delle tre parti della medesima, facendo le due parti la figura di Prebenda, e la terza parte delle distribuzioni quotidiane.

Se poi al Capitolo o alle Prebende fossero stati uniti benefici, acciò con le rendite di questi si costituissero o si accrescessero le distribuzioni quotidiane, in allora il Capitolo od i Prebendati saranno tenuti di contribuire al Seminario la tassa proporzionatamente all'annua rendita de' benefici uniti, come più volte ha risoluto la S. C. del Concilio, e specialmente in una causa *Lucana*, 29 Gennaro 1686.

L'oggetto principale dell'istituzione de' Seminari è stata l'educazione de' Chierici per renderli abili all'esercizio della cura delle anime, e perciò a tenore di una causa di *Nizza*, 28 Novembre 1676, anche li Benefici Curati sono obbligati al pagamento della tassa. Nè i Parrochi possono pretendere esenzione sul riflesso, che l'annua rendita della Parrocchia non eccede la congrua: bensì la Tassa deve cadere sopra l'annua entrata fissa, ed ancora sopra quei proventi, che si dicono certi *de incertis*, ma non sopra le rendite totalmente incerte, essendo questa la decisione della S. C. del Concilio, in una causa di *Palermo* proposta nel mese di Ottobre nell'anno 1587.

Tutti gli altri benefici, ossia di libera collazione, o di gius Patronato saranno tenuti di contribuire al Seminario la Tassa, ancorchè la nomina, e l'istituzione appartenga a qualunque religione, e monastero, come si rileva da una risoluzione della detta S. Congregazione del Concilio emanata per la diocesi di *Capaccio* nel mese di Luglio 1586.

Nè dalla soddisfazione dell'enunciata Tassa sono esenti li benefici secolari, e regolari posseduti dagli E.mi Signori Cardinali, dalli famigliari dello stesso romano Pontefice, dalli Chierici della Rev. Camera Apostolica, e da

qualsivoglia altro ministro, ed ufficiale della Corte Pontificia, come chiaramente si stabilisce nella citata Costituzione *Creditae nobis* della S. M. di Benedetto XIII, § *Cum itaque Seminarii*, e la S. C. del Concilio in una *Sabinen.* proposta li 21 Giugno 1640, ha deciso, che le Cappellanie se sono perpetue, e si conferiscono in titolo devono subire il peso di detta Tassa, ma non già quando sono amovibili.

I Regolari per i benefici secolari uniti alli loro monasteri, o Conventi, quante volte la Sede apostolica non abbia ad essi espressamente, e per causa onerosa accordata l'esenzione, non possono esimersi dal pagamento di detta tassa, la quale dovranno contribuire anche i Religiosi dell'ordine Gerosolimitano per li benefici ecclesiastici, che non appartengono alla loro religione; e per gli altri benefici secolari uniti alli loro Priorati, Commende e Baliagi, e tale obbligo risulta dalla sunnominata Costituzione di Bened. XIII, cit. § *Cum itaque Seminarii*.

Sono sottoposti alla detta tassa gli Ospedali, che si conferiscono in titolo, ed anche quelli, che sono laicali, se mai gli fossero stati uniti benefici ecclesiastici; similmente dovranno pagare la tassa i monti di Pietà per li benefici uniti, e le fabbriche delle Chiese, che hanno rendite certe, essendo questo il sentimento della spese volte nominata S. Congregazione del Concilio esternato in una causa *Messanen.* proposta li 2 Agosto 1696.

Le Confraternite Laicali, comprese quelle istituite nelle Chiese di Regolari, purchè siano state erette con l'autorità dell'Ordinario, sono obbligate a contribuire la tassa del Seminario tanto per li benefici uniti, quanto anche per li fondi e capitali, che esse posseggono, a proporzione però delle rendite, che attualmente percepiscono, e coll'avvertenza che nello stabilire la tassa, non si devono comprendere quelle quote di denaro, che si pagano dalli Confratelli ogni mese, ogni anno per titolo di elemosina, o in sequela di statuti, avendo così deciso la S. M. di Benedetto XIII nella citata Costituzione *Creditae nobis*, § *Cum itaque*. Questo è quanto ho dovuto significare a V. S. a nome de' sunnominati E.mi miei Colleghi, i quali coerentemente alla detta Costituzione, § 4 non lasciano di avvertirle, che le rendite del Seminario, devono essere tali, che bastano *sustentationi Seminarii ad necessitatem, nimirum Dioecesis et Alumnorum, non autem ad pompam, et voluptatem*. Confidano Essi nello zelo e diligenza di V. S. che si farà carico di pienamente eseguire l'enunciate provvidenze, con darne in seguito riscontro alla S. Congregazione, e Dio la prosperi.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 404-407].

1891.

S. C. Ep. et Reg., S. *Miniati*, 19 iun. 1806.¹

Nella S. Congregazione de' VV. e RR. tenuta nel giorno 15 corrente venne riferito dall'E.mo Signor Cardinale della Somaglia Ponente, quanto voi avete alla medesima rappresentato con lettera dei 28 Marzo prossimo

¹ Al Vicario Capitolare di S. Miniato.

passato circa il dubbio se possiate o no sospendere le facoltà di confessare ai Confessori approvati dal defonto Vescovo a beneplacito e senza prefissione di tempo; questi E.mi miei Signori mi hanno comandato scrivervi, che non s'incontra difficoltà a sciogliere detto dubbio rispetto ai Sacerdoti del clero secolare, poichè essendo egli immediatamente sotto la giurisdizione ordinaria del Vescovo, alla quale succeduto il Capitolo nella Sede vacante, godete perciò Voi la piena potenza di limitare ad essi la facoltà, ed anche sospenderli dall'ascoltare le confessioni, o per gravi mancanze riguardanti il Sacramento della Penitenza, o anche in difetto di quella dottrina, onestà ed integrità di vita, che si richiede nei Sacri Ministri. Non così può dirsi però rispetto ai Confessori Regolari, che anzi qualora questi siano stati approvati con previo esame, e senza limitazione di tempo, o anche coll'espressione *ad Beneplacitum Nostrum* dal Vescovo defonto, non può il Capitolo, nè il Vicario Capitolare punirli con la pena di sospensione, anche per giuste ragioni, essendo questo un diritto personale del Vescovo, al quale secondo la più comune dei Dottori il Capitolo nella Sede vacante non succede. Qualora però questo difetto di facoltà producesse gravi inconvenienti potrete dirigerli nei casi particolari alla stessa S. Congregazione, la quale prenderà gli opportuni provvedimenti.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 407, 408].

1892.

S. C. Ep. et Reg., *Nucerina Paganorum*, mense mart. 1809.

Sacra Congregatio referente E.mo D. Card. De Somaglia Ponente censuit rescribendum, prout rescripsit: Nullam fuisse et esse reservationem a Capitulo Nucerino sibi factam facultatis eligendi Vicarium Monialium, ideoque electionem eiusdem Vicarii Monialium irritam omnino fuisse, et esse, et spectare ad Vicarium Capitularem dumtaxat ea omnia, quae iuxta Canones sunt iurisdictionis ordinariae, Sede vacante, ad formam plurium resolutionum tum huius S. Congregationis Episcoporum, et Regularium, tum S. C. C., signanter in *Elven. iurisdictionis*, diei 1 Decembris 1736.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 410].

1893.

S. C. Ep. et Reg., decr. 22 aug. 1814.

Ubi primum Sacra Congregatio, cui gravissima reformationis cura a SS.mo Domino Nostro Pio PP. Septimo fuit imposita, opus sibi commissum aggressa est, continuo consilium cepit de restituendis Ordinibus Regularibus, qui in superiori rerum omnium perturbatione impiorum hominum opera eversi, et propemodum exterminati fuerant. Sensit enim quanti interesset quamcitus Ecclesiam, Civilemque Societatem eos Ordines recuperare, ex

quibus cuiuscumque generis bona, et commoditates perceperant, noluitque eas tantis, tamque utilibus subsidiis, iis praesertim difficilibus temporibus, diutius carere. Quamobrem in eo omni studio elaborandum existimavit, ut impedimenta, et difficultates tolleret, quibus haec Ordinum instauratio retardabatur, utque ea iuberet, quibus ad veterem disciplinam, quatenus opus esset, Ordinibus revocatis, maior quidam splendor, et dignitas iisdem accederet. Quod vero ipsa sibi proposuerat, id tandem aliqua ex parte perfectum esse intelligit, iis constitutis, quae Decreto hoc continentur; quo et aperiri iubentur, et aequissimis legibus muniuntur Domus aliquot Religiosae, in quas convenientes Homines pietate, doctrinaque praestantes, ita vivant, ut hae Domus caeteris quae deinde restituentur, praeclaro sanctitatis, et disciplinae exemplo sint. Sacra Congregatio confidit fore, ut Regulares quique Viri se minime sacris illis vinculis absolutos agnoscentes, quibus peculiari Dei servitio se solemniter obstrinxerunt, certatim, et enixe reditum ad proprium Ordinem, unde violenter fuerunt expulsi, impetrare, et obtinere properent; atque pro eo, quo inflammantur, et religiosae perfectionis amore, et suorum Ordinum dignitatis tuendae studio, prompti, paratique sint, ad ea implenda, quae praecipienda iudicavit. Ipsa igitur decrevit:

I. Aperiantur in Urbe pro singulis Ordinibus Regularibus, singula Coenobia, vel singulae Domus, quae in Tabula a Congregatione adprobanda describentur, in iisque excipiantur, et habitum sui Ordinis proprium iterum induant, duodecim saltem Religiosi Viri, qui pietate, caeterisque ornamentis sint praediti.

II. Quoniam vero quibusdam Ordinibus nondum praesto sit in Urbe duodenarius Religiosorum numerus, aut alia in praesentiarum desint, quae ad perfectam religiosae Communitatis formam induendam requiruntur, pro iis interea ne eorum restitutio retardetur, Sacra Congregatio indulget, ut minores Domus aperiantur, ubi saltem Superiores Maiores se recipiant, quaeque proinde Domus Generalitiae, aut Hospitia appellabuntur.

III. Statuit praeterea, ut illa religiosa Instituta, quae in pontificia quidem Ditione vel omnino desunt, vel sunt infrequentiora, alibi tamen hominibus ea profitentibus satis abundant, habeant Domum aliquam, sive Hospitium in Urbe, ubi saltem Procurator generalis resideat, ad sui Ordinis negotia apud Apostolicam Sedem gerenda.

IV. Summus Pontifex Superiores temporarios designabit, qui aptiores ad hoc peculiare opus exequendum Ei visi fuerint, quique praesint singulis Domibus, vel Hospitiis aperiendis et instruendis, quamdiu Sanctitati Suae placebit.

V. Temporarii hi Superiores eligent singuli ex suo Ordine tres religiosos viros, quos Consultorum, vel Assistentium nomine appellabunt, qui Superioribus adsint in iis exequendis, quae praesenti Decreto statuta sunt: horum autem electio Sacrae Congregationis Decreto confirmanda erit.

VI. Superiores designabunt quinam in Domos illas religiosas mox aperiendas recipiendi sint. Id vero diligenter curabunt Superiores ut quibus in Domibus duodecim saltem religiosi viri commorari debent, ad minus octo sacerdotio initiati sint. Omnes, qui eas in domos recipi cupiunt, scriptis

libellis id postulabunt, et chyrographo promittent, se Regulam sui Ordinis propriam servaturos, praesertim quod ad vitam communem pertinet, quae sicubi collapsa fuerit, saltem ad normam eorum, quae num. X praecipitur, omnino restituatur.

VII. Postquam Superiores elegerint religiosos, ut superius praeceptum est, pietate, et doctrina praeditos, quos in domos illas urbanas circumstantiae praesentes recipi permiserint, eorum nomina quamprimum Sacrae Congregationi exhibebunt.

VIII. Clausurae leges diligenter serventur in omnibus religiosis Domibus, etiamsi Hospitiorum, vel Domorum generalitiarum, vel alio quovis nomine appellentur.

IX. Religiosi vero, qui adhuc in claustra recipi non possunt, si Clerici sint, in habitu Presbyteri saecularis, si vero laici in habitu decenti et modesto tamdiu permaneant, quamdiu ita vivere, durante necessitate, cogentur.

X. Quibus in Coenobiis, et Domibus sanctissima perfectae Vitae communis disciplina vigeat, ea omnino in posterum retineatur. In reliquis omnibus Domibus, cuiuscumque generis, et appellationis, Vita communis restituatur in iis, quae Victum, Vestitum, Medicamenta morbis curandis, et Itinera iussu Ordinis suscepta respiciunt. De annuis vero praestationibus, quae *Livelli* dici solent, aliisque pecuniis, quae Religiosis Viris quocumque nomine obvenerint, Decreta serventur Romanorum Pontificum, quibus praecipitur, ut quamprimum in commune aerarium inferantur, et ea ratione custodiantur, quam singulorum Ordinum Regulae, et Constitutiones praescribunt. Ex his vero pecuniis, subministrato exhibitori, quantum religiosae eius necessitates (status valetudinis, laborumque ratione habita) expostulare videbuntur, reliquum penes aerarium remaneat. Ut vero omnis tollatur occasio querendi de Superiorum severitate, aut arbitrio, qui non satis suorum subditorum necessitatibus prospicere videantur, decernit Sacra Congregatio, quod si forte agatur de erogandis pecuniis in commune aerarium a Religiosis illatis, non in Religiosorum, qui attulerunt commodum, sed in alios usus, nihil ea de re constituere Superiori liceat, absque consilio, imo et consensu duarum, ex tribus partibus Capituli.

XI. Caeterum quae per Sacros Canones, Apostolica Decreta, et singulorum Ordinum Regulas et Constitutiones, praesertim de Oratione mentali, de servitio Chori, examine conscientiae, frequenti Confessione Sacramentali, silentio, Capitulo et correptione culparum, lectione ad mensam habenda, lectione item Sacrae Scripturae, vel casuum conscientiae, collatione, aut sermone super disciplina regulari et acquisitione virtutum, deque non suscipiendis muneribus quocumque praetextu extra suum Ordinem sine sui Superioris licentia, aliisque Spiritualibus exercitiis, prudenter ac pie sancita sunt, ea omnia, et singula accurate serventur.

Ex audientia Sanctissimi. — *Die 22 Augusti 1814.*

Facta praemissorum Relatione Sanctissimo Domino Nostro per infra-scriptum D. Secretarium, Sanctitas Sua Decretum Sacrae Congregationis in omnibus approbavit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 42-45].

1894.

S. C. Ep. et Reg., ep. 20 sept. 1815.

La Santa Cattolica Chiesa sempre vigile al bene spirituale di ogni ceto de' Fedeli, molto più lo è stata, come lo è per quello delle Vergini a Dio consacrate con solenni, e perpetui Voti, chiamate con ragione — *Illustrior portio Gregis Christi* —: Per esse, ed alla custodia della Santa loro vocazione ha preso sempre le più analoghe provvidenze sanzionate da Santissime Leggi, e fra le altre quelle della Clausura: Questa sebbene sia stata nei primi secoli della Chiesa soltanto consigliata, e raccomandata, dai tempi però di Bonifacio VIII¹ di san. mem. è stata espressamente comandata, lo che venne poi confermato dal Sagrosanto Tridentino Concilio,² da S. Pio V,³ da Gregorio XIII,⁴ e per tacere di tanti altri, molte cose sulla stessa Clausura stabili ed inculcò, togliendone gli abusi, il sempre Grande Pontefice Benedetto XIV.⁵

Su queste luminose tracce questa stessa Sagra Congregazione dei Vescovi, e Regolari spese volte, ed in vari tempi rinnovò, ed insistè sulla già fissata Legge della Clausura, della quale al presente se ne promette l'osservanza dalle Religiose o espressamente, o implicitamente nella loro solenne Professione.

Da tutto ciò chiaramente apparisce quale debba essere l'impegno, e la premura per ogni Religiosa di custodire esattamente una sì grave ed importante obbligazione, qual'è quella della Clausura.

È vero però, che la Chiesa istessa, come pia, ed amorosa Madre, in certi casi esenta le Religiose da quest'obbligo, e voto della Clausura, come sarebbe per un grande incendio, per un male contagioso, o per un morbo epidemico, secondo la definizione di S. Pio V nella costituzione: *Decori*.⁶ Ed è vero altresì, che questa Sagra Congregazione, sempre però coll'Oracolo del Sommo Pontefice, ha accordata, ed accorda la licenza di uscire dalla Clausura a qualche Monaca inferma per mali da potersi solo curare fuori del Chiostro, ma con grandi cautele, per evitare ogni pericolo del Mondo, e con far sì, che le Religiose non abusino di tale benignità,

Ora essendo il Regnante Sommo Pontefice venuto in cognizione, che in realtà alcune Monache abusano della materna condiscendenza della Chiesa su tal materia, (facendosi in ciò ree di Sacrilegio) e che rinnovasi ai nostri giorni, ciò che diceva de' suoi nella Costituzione — *Cum sacrarum*⁷ — Benedetto XIV: *Quoniam quamplurimae Moniales sicut accepimus, variis coloribus....., et praesertim praetensis curandarum infirmitatum causis..... extra claustra moram ducunt*, dal che ne derivano non pochi inconvenienti, e disordini ai quali volendo porre riparo, e provvedere al tempo stesso — *debi-*

¹ C. un., de statu regularium, III, 16, in VI^o.

² Sess. XXV, de regularibus, c. 5.

³ Cf. N. 112, 133.

⁴ Cf. N. 143, 147, 148.

⁵ Cf. N. 310, 323, 375.

⁶ Cf. N. 133.

⁷ Cf. N. 310.

tae earumdem Sacrarum Virginum custodiae, decori, et honestati —, dovette appigliarsi al partito di rinvocare sulla Clausura le già date licenze; Così ancora il Regnante Sommo Pontefice Pio VII non meno sollecito de' suoi illustri Predecessori per togliere ogni abuso, ha stabilito di rinvocare le licenze date sulla Clausura nei passati tempi nella maniera, che si dirà in appresso; e tutto questo a solo oggetto di rimettere la Legge sul primiero vigore in tutti i Monasteri dell'Orbe Cattolico, che sono di Clausura Papale.

Quindi è che in esecuzione dei Pontifici comandi si partecipa a V. S., che d'ora innanzi non si accorderanno delle nuove proroghe alle Religiose, le quali benchè per motivo di salute, senza però una precisa necessità, si trovano fuori del Chiostro, molto meno delle licenze per uscirne, eccettuati quei casi urgenti, e speciali, nei quali le Costituzioni dei Sommi Pontefici, e la prassi costante di questa S. Congregazione hanno provveduto, e permessa la dimora delle Religiose fuori del Chiostro.

Siccome però non s'intende colla presente Circolare di annullare sul momento le permissioni date dalla Santa Sede anche in questi ultimi tempi o per l'Italia, e Isole adiacenti, o per li Paesi oltre Monti, ed oltre Mare; così Le si partecipa, che a tutto il corrente anno 1815, devono avere il suo termine le prime, ed a tutto il prossimo Mese di Marzo 1816 le seconde, qualunque sia l'espressione anche illimitata, e *ad vitam*, avvertendo peraltro, che in questa ipotesi concorrendovi i Requisiti accennati di sopra, e l'informazione di V. S. appoggiata agli Attestati giurati di due Medici, i quali assicurano, che la cura non è eseguibile dentro il Monastero, non avrà difficoltà la Santa Sede di rinnovare e confermare le dette grazie.

Che se mai avvenisse il caso, (che si spera nel Signore non abbia ad accadere) che qualche Religiosa di quelle, che ora stanno fuori del Chiostro col pretesto della salute, e non nei casi contemplati dalle Pontificie Costituzioni, nel rientrare nella Comunità fosse per turbarne la quiete, e la pace, si commette a V. S., che fatte prima le Paterne e Pastoralie correzioni, se queste non giovassero, Ella diane parte a questa S. Congregazione per venire col l'Oracolo del Santo Padre alle debite pene stabilite dai Sagri Canon contro le Religiose inosservanti ed insubordinate.

Prevengo finalmente V. S., che la presente Circolare non riguarda se non quegl'Individui, che sono fuori del Chiostro *per motivi di salute*; e Dio la prosperi.

[Reg. — Mon. 1815. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 45-47].

1895.

S. C. Ep. et Reg., Gandaven., 24 sept. 1816.¹

Quod exoptat Superior generalis² ut Societatis a se institutae Sorores substantialia religionis vota solemniter profiteri ex concessione Sedis Apostolicae valeant, id Sacrae Congregationi visum est, nec earum instituto

¹ Episcopo Gandaven.

² D. Triest, Instituti auctor.

congruere, nec vivendi modo et regulis, quibus eadem uti intendunt; neque enim Sancta Sedes a tempore praesertim Concilii tridentini permittit, aut indulget, quod in Societatibus seu communitatibus mulierum solemnita vota emittantur, nisi eae sub inviolata clausura degant, vivantque perpetuo: aliunde autem sorores huic societati addictae debent iuxta formam vivendi in earum regulis contentam de una ad alteram domum pro superiorum arbitrio migrare, atque ad nosocomia, aliaque loca pro aegrotantium servitio sese conferre. Compertum vero est sorores, seu puellas charitatis a Sancto Vincentio a Paulo institutas vota dumtaxat simplicia nuncupare, quorum obligatio non ultra annum protenditur, ita ut si velint in congregatione permanere, debeant singulis annis, recurrente capituli tempore, eadem vota renovare; quae quidem praxis, dum singulis libertatem aperit Congregationem deserendi, superioribus etiam libertatem relinquit sorores mala exempla praebentes et indociles dimittendi, quo fit, ut facilius singulae in officio contineantur.¹

[Reg. — Mon. 1816. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 411, 412].

¹ Post Constit. S. Pii V circa clausuram incipien. *Circa Pastoralis* (Cf. N. 112) S. Sedes minime approbare consueverat Instituta votorum simplicium, sed dumtaxat Monasteria, in quibus Moniales profitebantur aliquam antiquam regulam ab Apostolica Sede approbatam cum professione votorum solemnium, et cum papali clausura; quin imo S. C. quandoque praecipiebat dissolutionem Communitatum mulierum, quae vota solemnita cum clausura papali non emittebant; quod si aliquando ob peculiare locorum circumstantias offerebatur Institutum votorum simplicium contra formam a S. Pio V praescriptam, gravibus concurrentibus causis confirmabat illius Constitutiones cum clausula *Citra approbationem instituti* prout habetur in Const. Bened. XIV incipien. *Quamvis iusto* pro Virginibus Anglicanis edita (Cf. N. 398).

Verum tractu temporis, et praesertim post Galliarum vicissitudines, et civiles leges circa proprietatem bonorum quoad Moniales, S. Sedes instituta votorum simplicium et sine papali clausura pro mulieribus non solum tolerare sed etiam laudare coepit, quin imo postremis hisce temporibus etiam peculiaribus decretis huius S. C. ea approbare non renuit. Haec autem approbatio minus solemnitas est, nec confundi debet cum approbatione solemniti, quae pro professione votorum solemnium impertiri solet, quando nempe conceditur erectio canonica alicuius Monasterii in quo aliqua ex antiquis regulis ab apostolica Sede approbatis cum votis solemnibus, et clausura papali assumatur. Circa legem clausurae relate ad monasteria votorum solemnium haec habet Card. De Luca, *de Regularibus* in supplem. lib. 16, part 4: « Numquam apostolica Sedes praesertim intra Italiam erectionem novi Monasterii, vel continuationem antiqui sine ista rigorosa clausura permisit; atque si aliqua ultra montes dignoscitur permissio, illa nimium rara est cum maxima difficultate ad preces magnorum Principum cum speciali huiusmodi Constitutionum derogatione... Ideoque aliud est considerare clausuram tamquam requisitum essentiale professionis regularis, et aliud illius defectum considerare ad arguendam Pontificis voluntatem non erigendi formale Monasterium ». Et Lucius Ferraris, verbo — Moniales — art. 3, n. 5. — *Quamvis enim clausura non contineatur formaliter in regula cuiuscunque Monialis, continetur tamen virtualiter sub tribus votis*: S. C. EE. et RR. in Zamoren., 7 Februarii 1592, et signanter sub voto obedientiae: eadem S. C. 16 Aprilis 1619. *Hinc Moniales profitentes hac conditione, ut clausura non obligentur, non sunt verae professae, quia S. Pius V in Const. incipien. — Circa pastoralis officii — dictas professiones irritat*: Miranda, *de Sacris Monial.*, q. 1, art. 4; Lezana, *tom. 1 Summae*, cap. 25, n. 17; Emmanuel Dodericus, *tom. 1, de Regul.*, q. 47, art. 2; Tamburin., *de Iure Abbatiss.*, disp. 18, q. 5, num. 6; Pellizar., *de Monial.*, cap. 8, n. 54.

1896.

S. C. Ep. et Reg., *Calaguritana*, 20 nov. 1818.

Ex audientia SS.mi 20 Novembris 1818, Sanctitas Sua attenta relatione Episcopi Calaguritani, benigne annuit, et propterea eidem committi mandavit, ut praevia quoad praeteritum absolute culpabilium a censuris et poenis, nec non dispensatione ab irregularitate, quoad ea indigentes, etiam per subdelegandum, praesertim ob alienationes factas et initos contractus absque beneplacito apostolico, oratricum precibus pro suo arbitrio et conscientia indulgeat pro absolute reintegrationis quatuor dotium spirituum, de quibus in iisdem precibus, cum facultate impendendi in monasterii levamen, et ad dimittendum aes alienum, quo gravatur, duas alias dotes, quae primum futuris temporibus erunt superventurae. Item pro condonatione depositorum, quae in arca communi servabantur; in summa regaliū mille et quatuor centum. Nec non pro suspensione annui depositi ad rationem trium pro quolibet centenariū super summa regaliū triginta octo milium octingentum quinquaginta octo usque dum monasterium fuerit in meliori statu, et capitalia eiusdem redimantur. Quibuscumque in contrarium non obstantibus.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 412, 413].

1897.

S. C. Ep. et Reg., *Amerina*, 12 febr. 1819.

In causa vertente inter Promotorem fiscalem curiae episcopalis Amerinae ex una, et Sacerdotem Antonium Patriotti ex altera, partibus etc. proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An Antonius Patriotti Amerinae Dioecesis Sacerdos, qui in Tudertina Dioecesi Parochi munere fungitur, parere teneatur Amerino Episcopo eundem ad suam Dioecesim revocanti in casu etc.?

Et quatenus affirmative:

2. An idem Sacerdos cogi possit ad acceptandum Archipresbyteratum insignis Collegiatae Ecclesiae Luniani eidem ab Episcopo amerino oblatum in casu etc.?

Sacra etc., referente E.mo D.no Cardinali Pacca Praefecto, ac Ponente, visis videndis, consideratis considerandis, Partibusque tam in voce, quam in scriptis auditis, ac re mature perpensa, sequentem in modum respondit:

Ad primum affirmative.

Ad secundum Patriottus commendetur Episcopo; et ad mentem; et mens est: quod Episcopus provideat Sacerdotem Patriottum de congrua substitutione.

[Reg. Ep. 1819. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 413].

1898.

S. C. Ep. et Reg., *Assisien.*, 4 oct. 1823.¹

A nome di Monsignor Segretario. Per quante diligenze abbia fatte fare nella Segreteria della S. C. non si conosce la Circolare della medesima del 1818, della quale fa parte V. S. nella sua pregiatissima dei 20 Settembre scaduto. La massima però che è in pratica nella Sacra Congregazione è questa, che le Doti monastiche, e le somme, che si trovano negli Erari dei Luoghi Pii provenienti dalle vendite di Stabili, o da Legati, e disposizioni testamentarie, purchè non venga altrimenti in esse disposto, debbano investire in stabili sicuri e fruttiferi. Se poi provengono da Censi, o Crediti restituiti, possono rinvestirsi in Censi secondo la Costituzione Piana.² Questa massima soffre in qualche caso particolare la sua eccezione, specialmente dopo che è stato introdotto il sistema ipotecario, ed in tal circostanza conviene ricorrere alla Sacra Congregazione, la quale nella sua saviezza può determinare i contratti, e le cautele per stipolarli.

Con questo schiarimento spero tranquillizzarla, e di aver così soddisfatto ai di lei desiderî.

Intanto ec.

[Reg. Ep. 1823. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 419].

1899.

S. C. Ep. et Reg., *Messanen.*, 15 dec. 1826.³

In Causa Messanen. Congregationis S. Philippi Neri verten. inter Archiep. et PP. eiusdem Congregationis proposita fuerunt infrascripta dubia.

1. An Archiepiscopo Messanen. competat iurisdictio iudicandi super exclusione Novitiorum, et Aggregatorum facta a Patribus Congregationis Oratorii S. Philippi Neri dictae Civit. quatenus intervenerit reclamatio pro parte eorundem Novitiorum et Aggregatorum, vel Patrum eiusdem Oratorii in Casu etc. et quatenus affirmative:

2. An possit idem Archiep. procedere ad Sententiam definitivam et cogere succumbentes ad executionem etiam sub poenis Canonicis suspensionis et remotionis ab officio in casu etc.

3. An liceat Archiep. recipere computa administrationis gestae pro reedificatione Eccles. Ven. Congregationis Oratorii, seu potius computa pro quacumque administratione reddenda sint eidem Congregationi in casu etc.

4. An et quomodo liceat Archiep. inspicere et retinere libros decretorum Congregationis Oratorii in casu etc.

¹ Al Vicario Generale di Assisi.

² S. Pius V, const. *Cum onus*, 19 ian. 1569; *Etsi Apostolica Sedes*, 10 iun. 1570. – Bull. Rom., tom. 4, III, p. 52-54.

³ In causa RR. PP. dell'Oratorio di S. Filippo e Monsig. Arcivescovo di Messina.

Sacra C. referente E.mo Pacca Ponente visis videndis, consideratis considerandis et Partibus tam in voce, quam in scriptis auditis, censuit rescibendum, prout rescipsit: Negative in omnibus et amplius non concedatur licentia redeundi.

[Reg. Ep. 1826. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 49, 50].

1900.

S. C. Ep. et Reg., 26 iun. 1829.

La S. M. di Leone XII per togliere qualunque reclamo delli Superiori delle Religioni, e degli eredi dei defunti ex Religiosi dimoranti fuori del Chiostro, e che muoiono extra Claustra, dietro una istanza della S. Congregazione de' Vescovi, e Regolari nel giorno 14 Settembre 1827, previa Revocazione delle cause introdotte avanti qualunque Giudice, o Tribunale, deputò una Congregazione di quattro E.mi Signori Cardinali, i quali definissero economicamente le cause introdotte, ed eliminassero nei futuri tempi qualunque disputa, che potesse insorgere sulla successione alla eredità dei Professi Regolari, i quali per diverse contingenze muoiono fuori del Chiostro.

A tale effetto di moto proprio li 19 Giugno 1828 per stabilire una regola generale, ed uniforme, volle che si proponessero li seguenti quattro Dubii alla Congregazione Deputata, acciò si esaminassero, e ciascun componente esternasse in iscritto il suo voto da depositarsi nelle Sagre Mani di Sua Santità per conoscerli, e definirli.

Primum. « Cui competat ius succedendi haereditati Regularis Professi decedentis extra Claustra, qui Apostolicum indultum obtinuit, manendi extra Claustra ad tempus retento habitu, vel veste sui ordinis dimissa ».

Secundum. « Cui competat ius succedendi haereditati Regularis Professi, qui infausto anteacto tempore eiectus publica vi a Coenobio, et veste sui Ordinis expoliatus, rationabiles causae ei obstiterunt, ne successivo tranquillitatis tempore ad suum rediret Coenobium, suique Ordinis vestem reassumeret ».

Tertium. « Cui competat ius succedendi haereditati Regularis Professi, qui Apostolicum indultum obtinuit acquirendi haereditates, et legata, et de iisdem acquisitis disponendi, et signanter si dispositio fuerit ad causas pias, et favore Religionis ».

Quartum. « An sit supplicandum SS.mo, ut privativam iurisdictionem cognoscendi, et definiendi quaestiones super praemissis ortas, et quas oriri contigerit inter superiores Regularium Ordinum, et R. C. Spoliorum administratores circa interpretationem, et explicationem Cons. Gregorii XIII diei 21 Ianuarii 1577, quae incipit *Officii Nostri*,¹ alicui ex Sacris Congregationibus tribuere dignetur ».

Rimessi questi quattro Dubii a tutti gli E.mi Signori Cardinali della Congregazione Deputata, furono tutti solleciti di obbedire all'ordine di

¹ Cf. Bull. Rom., tom. 4, III, p. 330, 331.

Sua Santità, e da Monsignor Segretario della S. Congregazione de' Vescovi e Regolari li 19 Gennaro 1829 furono in originale depositati nelle mani della S. M. di Leone XII i rispettivi pareri. Chiamato agli eterni riposi, il lodato Pontefice non poté emanare il suo oracolo, ma presentata l'intera posizione al Trono del successore Pio VIII, avendo maturamente considerato i voti della Congregazione Deputata, nella udienza del 26 Giugno detto anno 1829 approvò, e confermò le seguenti soluzioni, e risposte alli quattro Dubii di sopra proposti.

Relate ad primum Responsum: « De huiusmodi haereditate iudicandum esse iuxta dispositiones Iuris Ecclesiastici communis, scilicet eam spectare ad propriam defuncti Religionem ».

Relate ad secundum: « Si Religiosus, de quo est sermo, perpetuae Saeclularizationis absoluto non fruebatur indulto, ut in praecedenti.

« Si vero fruebatur, distinguendum esse inter bona ab eo relictas, scilicet bona quae Religionis erant secumque e Claustro egrediens ipse attulerat, vel ei utcumque obvenerunt, quemadmodum et bona si quae habebat ex illis provenientia eidem Religioni manere. Quoad autem caetera bona a tali Religioso extra Claustra aliter quam ex bonis ad Religionem pertinentibus acquisita, iudicandum de iis esse iuxta Constitutionem Gregorii XIII, *Officii Nostri* etc. ».

Relate ad tertium: « Si dictus Religiosus Apostolico Indulto disponendi de bonis, ut in casu, *legitime usus est*, facta nimirum dispositione undique legitime eorumdem bonorum, ius de quo agitur illi competere, cuius favore facta est dispositio ».

Relate ad quartum: « Affirmative. Mandans ut quaestiones prout in quarto Dubio cognoscantur, et definiantur a S. Congregatione Episcoporum, et Regularium, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis de Spoiliis, et signanter Gregorii XIII diei 21 Ianuarii 1577, *Officii Nostri*, inveterata consuetudine, ordinationibus, aliisque in contrarium quibuscumque ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 52-54].

1901.

S. C. Ep. et Reg., Forolivien., 7 maii 1830.¹

Giudica la S. C. bene indicato il sentimento di Mons. Vescovo di Lucca, predecessore di V. S. nell'amministrazione di codesta chiesa a sopire la vertenza criminale, esposta nell'annessa rappresentanza del sacerdote Giuseppe N. supposto reo di stupro a danno di Laura, mentre le circostanze che sono unite alla vertenza medesima esigono doversi prescindere dall'osservanza di quelle regole, colle quali vengono a dirimersi simili affari. Dopo un biennio da che avvenne il delitto, venne assunta dall'ostetrica la recognizione della deflorata; il di lei padre non espose denuncia alcuna fin dal

¹ Al Vescovo di Forlì.

principio, come doveva, qualora avesse avuta volontà che si procedesse, e scorso un settennio dall'infortunio della giovane, sebbene in materie sensuali nasca la prescrizione dopo il lasso di cinque anni, l'incarto processuale non presenta indizi tali da poter procedere contro il supposto reo, anzi emerge il contrario dopo la segreta confessione di un incognito, che nell'aditarsene la colpa, offrì un occulto compenso di scudi 36. Il medesimo padre si è ricusato non solo di accettare l'indicata somma, sul pretesto di conoscere l'incognita persona, ma benanche non si è arreso all'offerta di scudi 100 fatta a titolo di concordia da benevoli amici del sacerdote, con cui procurarono di sopire l'affare. Meritano pertanto speciale riflesso queste circostanze ed impongono assolutamente di terminare una così intralciata ed antiquata pendenza. Dopo tali promesse si darà carico V. S. di far offrire di nuovo al padre della giovane l'ultima esibita somma di scudi 36, previa l'abolizione di qualunque querela, unitamente alla rinuncia di qualunque ulteriore pretesa; in caso che perseverasse nella sua resistenza, viene autorizzata a potere conoscere per mezzo della sua Curia vescovile la cosa, in via economica, senza strepito di giudizio per troncare in tal guisa ogni successivo reclamo ed ogni sinistra impressione a discapito del sacerdozio, specialmente nel tempo presente.

[Reg. Ep. 1830. - Cf. etiam Thesaurus Resol. S. C. C., tom. 155, p. 688, 689].

1902.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 15 iun. 1830.

Dispositio Constitutionis Clem. VIII, *Nullus omnino*, § 6,¹ ubi Superioribus Regularibus prohibetur distractio pecuniarum ad Conventum pertinentium, etiam nomine Conventus, comprehendit Conversarum Dotium deposita, quae ab *Abbatissis* erogari nequeunt propria auctoritate, neque in pecudum emptionem, neque in domorum colonicarum restorationem; sed reinvestiri debent in loca stabilia. Hinc S. C. sequentem scripsit epistolam Archiepiscopo Camerinen.: Consultati i Superiori dell'ordine Domenicano circa la consuetudine della erogazione delle doti delle Converse di codesto Monastero di S. Caterina, se debbonsi queste rinvestire, ovvero se sia in libertà della Superiora di erogarle a favore del Monastero, i medesimi hanno dichiarato, essere questa pratica un abuso introdotto recentemente, giacchè quando essi governavano detto Monastero, le versavano nella Cassa delle Doti per rinvestirle nell'opportunità in uno stabile a favore del Monastero. Hanno inoltre rilevato che la Costituzione di Clem. VIII nell'art. 6, de' 20 Marzo 1601, che comincia *Nullus omnino* toglie questo potere a' Superiori locali riguardo all'Amministrazione de' beni, ed altre cose del Convento e nello spendere il denaro, e rendite del medesimo; per cui arbitraria è stata l'erogazione della Madre Abbadessa NN. de' 268 scudi provenienti dai Depositi delle doti spirituali delle Converse in compra de' be-

¹ Cf. Bull. Rom., tom. 5, II, p. 340-343.

stiami, ed in restauri delle Case coloniche senza superiore autorizzazione. Siccome però l'oggetto della erogazione è favorevole al Monastero, specialmente nel restauro delle Case coloniche, perciò la S. C. de' VV. e RR. autorizza i revisori deputati del suo rendiconto ad ammettere questa partita in scudi 268, purchè null'altro osti nella liquidazione de' conti, acciò venga confermata in Abbadessa di detto Monastero per altro triennio, previa l'assoluzione delle pene e censure dalla colpevole incorse.

[Reg. - Mon. 1830. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 422].

1903.

S. C. Ep. et Reg., *Tiburtina*, 20 iun. 1831.¹

Quantunque siano diverse le incolpazioni che da taluni consiglieri ed abitanti del comune di Vicovaro siano incartate in un processo stragiudiziale a carico del proposto di S. Pietro Francesco I., nulladimeno, fattone un rigoroso esame, sonosi ritrovate nella maggior parte antiquate e mancanti di una piena prova. La S. C. perciò ha stimato non essere opportuno un incarto giudiziale dal quale non verrebbe a risultare più di quello che è stato presentemente dedotto nello stragiudiziale, e che la principale imputazione sarebbe di privativa giurisdizione della Suprema Inquisizione. Col processo poi stragiudiziale non può destituirsi il curato della parrocchia, potendo giustamente reclamare la difesa. Sembra poi quasi di assoluta necessità rimuovere lo scandalo e la mormorazione che, a ragione o a torto, è insorta in codesta popolazione ristretta e specialmente perchè si è sparsa la voce che il parroco abusi in qualunque modo della confessione in abborrimento del sacramento della penitenza. Per troncare lo scandalo insorto e per non obligarsi in una formale inquisizione, resta V. S. incaricata dalla S. C. d'insinuare al proposto amorevolmente, ma con forza la dimissione volontaria della parrocchia. Se decisamente si ricuserà di ciò fare, verranno adottati dei mezzi per potere ciò onorevolmente e con qualche compenso eseguire, esclusa sempre la translazione di altra parrocchia.

[Reg. Ep. 1831. - Cf. etiam Thesaurus Resol. S. C. C., tom. 155, p. 687].

1904.

S. C. Ep. et Reg., *Ventimilien.*, 18 iul. 1834.

Ex audientia Sanctissimi habita 18 Iulii 1834, Sanctitas Sua attendit relatione Episcopi oratoris benigne annuit, et propterea eidem committi mandavit, ut attentis narratis, et accedente consensu monialium capitulariter respective quatuor monasteriorum praestando, petita facultate pro suo arbitrio, et conscientia uti possit et valeat ad hoc, ut loco dotis spiritualis in

¹ Al Vescovo di Tivoli.

numerata pecunia, substituantur capitalia, et etiam census, ut in precibus; constituto prius de eorumdem sufficientia, libertate, et securitate, executam transcriptionem favore respective monasteriorum. Quibuscumque in contrarium non obstantibus etc.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 423].

1905.

S. C. Ep. et Reg., decr. 18 mart. 1835.

Curia Episcopalis Assisiensis, datis litteris ad S. Congregationem Negotiorum et Consultationibus Episcoporum, et Regularium praepositam IV Idus Mart. Anno MDCCCXXXV, duas quaestiones, seu dubia proposuit, videlicet.

1. « Utrum ad legitimam sextae et vigesimae oblationem requiratur ea pecuniae vis, quae vigesimam et sextam iam oblata pretii partem saltem exaequet; an vero sufficiat quodcumque augmentum titulo vigesimae et sextae? »

2. « An ad maiorem Ecclesiae utilitatem possit prorogari legitimum tempus, ut oblatores, si velint, novas oblationes exhibere valeant? »

S. Congregatio respondit:

Ad primum « *Affirmative ad primam partem: Negative ad secundam* ». Ad secundum « *Negative* ».

Et dentur decreta de adiudicandis bonis Ecclesiasticis alias edita, et praesertim quae sequuntur.

I. In adiudicandis rebus Ecclesiasticis observandae sunt leges latae a Benedicto XIV in suo Motu Proprio edito die 23 Novembris 1742 pro locationibus bonorum Cameralium.¹

II. Oblationes fieri debent in quadam summa certa, et explicita sine ulla conditione, aut augmento quod ex eventu pendeat, ac proinde si quis obtulerit ex. gr. decem nummos scutatos vel supra meliorem quamcumque oblationem, vel supra eas oblationes, quae ad certam summam pervenerint, oblato isthaec reiicitur veluti captiosa, et utilitati locorum piorum adversa.

III. Si quis vero in eadem oblatione, postquam summam certam obtulerit, polliceatur etiam se soluturum ex. gr. decem nummos scutatos vel supra aliam quamcumque oblationem, vel supra eas oblationes, quae certa summa contineantur, tum augmentum decem nummorum scutatorum non aliorum oblationibus, sed certae summae ab eodem oblatae addendum erit.

IV. Si edicta proposita fuerint vi litterarum S. Congregationis, et elapso termino, apertisque oblationibus, novae exhibeantur oblationes, tum oblationes omnes ad S. Congregationem mittendae erunt; Sacra autem Congregatio re adhuc integra, poterit pro suo prudenti arbitrio novas oblationes vel reiicere, vel mandare, ut denuo edicta proponantur.

¹ Cf. N. 332. — Pius VI sa: me: anno 1785 extendit ad rerum Ecclesiasticarum alienationes Motum Proprium Benedicti XIV, diei 23 Novembris 1742 super locationibus bonorum R. C. A.

V. Idem ius novas oblationes vel reiiciendi, aut etiam edicta denuo proponendi, re adhuc integra, ad executorem Beneplaciti Apostolici spectat, ubi ob peculiares aliquas rationes facultas adiudicandi eidem executori tributa fuerit.

VI. Cuique licet oblationem eius, cui res adiudicata est, intra viginti dies ad vigesimam et ultra augere: hic terminus incipit a die, quo ex decreto Executoris Beneplaciti Apostolici res adiudicata fuerit.

VII. Si quis intra huiusmodi terminum vigesimam obtulerit, tunc ei, cui res iudicata fuit, significanda erit, eique decem dies permittuntur, intra quos declaret velit nec ne vigesimam acceptare.

VIII. Pro offerenda sexta spatium trium mensium conceditur: hic terminus decurrit a die, quo primum res adiudicata est, si nemo vigesimam obtulerit; si vero oblata fuerit, decurrit a die, quo oblato vigesimario res adiudicata fuit.

IX. Privilegium addictionis in diem, et restitutionis in integrum, sive ius vigesimae et sextae tectum, integrumque manet favore Ecclesiae, etiamsi in Decreto Executoris nulla mentio de eo facta sit.

X. Neque etiam pro invitandis oblatores necesse est, ut edicta vigesimae et sextae proponantur.¹

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 62, 63].

1906.

S. C. Ep. et Reg., ep. 18 nov. 1835.²

In caso proposto da Vostra Eminenza nel suo Biglietto del 14 corrente N. 37490 cioè « *Se una Curia Vescovile presso cui una Donna aveva promosso azione di Stupro contro un Regolare, abbia legalmente operato rimettendo la compilazione del processo, ed il giudizio della Causa alla Religione?* » è concepito in termini generali, talchè non può farsi alcuna considerazione sulle circostanze del fatto, che molto servono a dare un giusto giudizio. In generale adunque rispondo, che trattandosi di un Regolare non suddito del Vescovo, e dimorante nel Chiostro sotto l'obbedienza de' Superiori proprii quantunque abbia egli peccato fuori del Chiostro con pubblico scandalo, tuttavia la Curia Vescovile ha operato secondo il Decreto del Trid., Sess. 25, Cap. 14, de ref. regul. rimettendo la compilazione del processo, e il giudizio alla Religione, salvo il diritto del Vescovo di essere informato dentro un congruo termine della seguita punizione del Religioso, che sia provato

¹ Exequutores rescriptorum, nisi super experimentis vigesimae et sextae expressa dispensatio a S. Congregatione concessa fuerit, debent praescribere edictorum affixionem. Nihilominus si ipsi officio suo defecerint, etiam non affixis edictis, quisque ius habet vigesimam et sextam offerendi.

² All'Eminentissimo Gamberini, Segretario per gli Affari di Stato Interni.

reo. Tanto posso rispondere all'Eminenza Vostra intorno al proposto quesito mentre le bacio ecc.¹

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 188, 189].

1907.

S. C. Ep. et Reg., ep. 11 dec. 1835.²

Essendosi compiaciuta l'Eminenza Vostra di rimettere la lettera originale direttale dal Presidente del Tribunale di prima Istanza di Fermo riguardante la Causa di stupro di cui era imputato il Professo N. N. ben diverso si presenta ora il caso da quello, che genericamente venne la prima volta proposto. Presso l'esame di esso vengo ad esternare il mio parere sul tema indicato dall'Eminenza Vostra, cioè tanto sulla giurisdizione, che sull'azione di calunnia riservata nella Sentenza de' Regolari.

In quanto alla giurisdizione trattandosi di delitto che si vuole commesso *extra claustra Monasterii* da un Religioso esente dalla giurisdizione del Vescovo contro cui si era avanzata formale querela, e nel senso del Sacro Concilio di Trento, Sess. 25, cap. 14, e delle Costituzioni dell'Ordine, che la querela promossa contro il medesimo Professo venisse conosciuta, e definita dal Superiore dell'Ordine coi metodi assegnati nello Statuto. Quindi se la Curia Arcivescovile rimise ad esso l'incarto per quella provvidenza, che avesse creduto di adottare, se il Superiore dell'Ordine ha proseguito la Causa contro il Religioso Laico soggetto a Lui, se il risultato di tale procedura è stato la ricognizione dell'innocenza dell'imputato, veggo che si è agito regolarmente.

Nè la dichiarazione unita alla Sentenza di riservare il diritto al Religioso Laico di recriminare contro la calunniata, e suoi complici, *come di ragione* presentò motivo di credere, non essersi in tutto osservata tal regolarità, nè che siasi esercitata la giurisdizione sopra persona non soggetta, dappoichè colla dichiarazione d'innocenza, ne viene *ex iure* il diritto di recriminare, e colla clusola *come di ragione* non si concede che quel che concede la legge. Ora venendo alla seconda parte cioè alla recriminazione veggo, che non può negarsi al Religioso Laico di esercitare questo diritto. Un delitto fu commesso a suo danno quando venne dolosamente accusato di un addebito, che non aveva commesso. Può quindi egli domandare colle solite preserve della irregolarità *ex defectu lenitatis* la punizione del colpevole.

In quanto poi agli atti compilati nella Curia Ecclesiastica e che si prendono a base del nuovo giudizio della Curia Laicale, il Sig. Presidente di Fermo, male si avvisa, che essi nella forma soggiacer possano a qualche

¹ A sententia Ordinis damnatus ad S. C. appellare potest. Quando tamen agitur de gravioribus criminibus ex. g. homicidii vel de casibus, in quibus extraordinariae circumstantiae concurrant, S. C. facto verbo cum SS.mo saepe saepius compilationem processus, et iudicium in prima instantia Curiae Episcopali committit, salva appellatione ad eandem Sacram Congregationem.

² All'Eminentissimo Card. Segretario di Stato.

eccezione, essendo la forma medesima quella, che anticamente si usava. Or siccome la forma antica era la forma propria degli atti che la Curia Ecclesiastica doveva usare, così non è punto alterata la procedura, perciocchè i nuovi metodi del Regolamento organico non sono efficaci, che pei Tribunali Laici, rimanendo sempre intatta la Procedura canonica. Trovo però il bisogno della Sanatoria Pontificia per la tradizione degli atti fatti dalla Curia Ecclesiastica alla Laica, ed il bisogno altresì delle facoltà, perchè siano i medesimi validi sotto tutti i rapporti, e possa liberamente farsene uso in giudizio avanti lo stesso Tribunale Laico, a tutti gli effetti legali fino alla Sentenza inclusivamente e sua totale esecuzione. Tanto ecc.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 189, 190].

1908.

S. C. Ep. et Reg., decr. 18 dec. 1835.

Non ita pridem a S. C. negociis, et consultationibus Episcoporum, et Regularium praepositae nonnullae regulae praescriptae fuerunt pro recta, et expedita definitione causarum criminalium quae a Curiis Episcoporum, vel Ordinariis ad eandem S. C. in gradu appellationis deferuntur. Quas quidem praescriptiones, quoniam impedimenta sublata sunt, quae aliqua ex parte earum executioni interposita fuerant, visum est E. mis PP. in Conventu habito XV Calend. Ianuar. MDCCCXXXV uberius explicare, et cum assensu, et approbatione S. D. N. Gregorii XVI iterum promulgare, ut ab omnibus, ad quos pertinent, accuratissime servantur. Sunt autem quae sequuntur.

1. Reis a curiis episcopalibus criminali iudicio damnatis spatium dierum decem conceditur, quo ad S. C. EE. et RR. appellare possint.
2. Decem dies numerari incipient non a die, quo sententia lata est, sed a die quo reo vel eius defensori per cursorem denunciata fuit.
3. Eo tempore elapso, quin reus vel eius defensor appellaverit, latam a se sententiam Episcopus exequetur.
4. Interposita intra decem dies appellatione, Curia episcopalis acta autographa totius causae ad S. C. continuo transmittat, nempe: a) Processum ipsum in curia confectum. b) Eius *restrictum*, seu compendiarium expositionem eorum, quae ex eodem processu emergunt. c) Defensiones pro reo exhibitae. d) Denique sententiam latam.
5. Ipsa Curia reo, eiusque defensori denunciabit, appellationem coram eadem S. C. prosequendam esse.
6. Si nemo compareat, aut si appellationis acta negligenter vel malitiose protrahantur, congruens tempus a S. C. praefinientur, quo inutiliter elapso, causa deserta censeatur, et sententia curiae episcopalis executioni mandetur.
7. Reo, aut illi, qui eius defensionem suscepit, tradendus est *restrictus* processus, qui a iudice relatore conficitur.
8. Allegationes, seu defensiones E. mis PP. distribuendae typis non committantur, nisi iudex relator imprimendi veniam dederit.

9. Causa definietur stata die ab Emis PP. in pleno auditorio congregatis.
10. Eidem Congregationi procurator generalis fisci, et iudex relator intererunt.
11. Iudex relator de toto statu causae ad Eminentissimos Patres refert, et procurator generalis fisci stabit pro Curia episcopali, suasque conclusiones explanabit.
12. Post haec E.mi PP. iudicium proferent, sententiam curiae episcopalis aut confirmando, aut infirmando, aut etiam reformando.
13. Prolata sententia una cum omnibus actis causae ad eandem curiam episcopalem remittitur, ut eam exequatur.
14. *Revisio*, seu recognitio rei iudicatae non conceditur, nisi eius tribuendae potestas a Sanct. Sua facta fuerit, et subsint gravissimae causae, super quibus cognitio, et iudicium ad plenam Congregationem pertinet.
15. Sciant denique Curiae episcopales per novissimas leges, quae ad investiganda, et coercenda crimina pro tribunalibus laicis promulgatae sunt, nihil detractum esse de formis, et regulis canonicis, quas proinde sequi omnino debent, non modo in conficiendo processu, ad quem spectant haec verba edicti die 5 Novembris 1831 – *Nihil innovetur, quantum ad iudicia ecclesiastica pertinet*, – verum etiam in poenis decernendis, quemadmodum in appendice eiusdem edicti ita cautum est: *Tribunalia iurisdictionis mixtae clericos et personas ecclesiasticas iis poenis mulctabunt, quas secundum canones, et Constitutiones Apostolicas tribunal ecclesiasticum iisdem irrogaret.*
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 135, nota 1].

1909.

S. C. Ep. et Reg., decr. 11 mart. 1836.

P. Minister Generalis totius Ordinis Minorum S. Francisci cum animadverterit in Capitula praesertim Provincialia abusus aliquot, ut sibi videbantur, contra Decretum S. Concilii Tridentini, sess. XXV, cap. 6, de *Regularibus*, et Constitutiones Ordinis irrepisse, atque agnoscens quantum intersit secundum praescriptam formam electiones celebrari, hanc S. Congregationem Negociis et Consultationibus Episcoporum, et Regularium praepositam rogavit, ut decem quaestiones, seu dubia, quae sequuntur, declararet, videlicet:

I. An nomine absentium, quorum suffragia in electionibus supplenda non sunt ex Tridentini Concilii Decreto, illi quoque intelligendi sint, qui vita functi fuerint?

IV. Licebit ne definitorio vel immediate ante, vel in actu Capituli substituere Religiosum idoneum in locum alicuius Guardiani, qui vocem activam et passivam amiserit?

V. Si quis ex definitioribus actualibus sit etiam Coenobii Guardianus, poterit ne duplex suffragium ferre? et si Guardianatu se abdicaverit, poterit ne alter substitui, ne eius vox in Capitulo desit?

VI. In iis Provinciis, ubi parvi Conventus vel Coenobia extant, quae Hospitalia appellari solent, poterit ne Minister Provincialis decernere, ut Praeses huius vel illius parvi Coenobii ius suffragi habeat?

VII. Ubi Statuta peculiaria vigent, quae lectoribus iubilatis numerariis ius ferendi suffragii in electione Ministri Provincialis, et definitorum Provincialium tribuunt, si quis ex huiusmodi lectoribus sit etiam Guardianus, poteritne lector simpliciter iubilatus ei substitui cum iure suffragi?

IX. Quonam sensu intelligenda sunt illa verba Decreti *Ad effectum electionis faciendae*, utrum nempe ad ipsum tantummodo actum electionis, an vero etiam ad electores ante Capituli celebrationem constitutos pertineant?

X. An consuetudo aut praescriptio possit efficere, ut ratae et validae sint electiones quae contra formam Decreti Tridentini factae fuerint?

Itaque S. Congregatio in pleno Auditorio diei 11 Martii 1836 referente E.mo Cardinali Polidori respondit:

Ad I. Affirmative.

Ad IV. Negative.

Ad V. Negative in omnibus ad utramque partem.

Ad VI. Negative.

Ad VII. Negative.

Ad IX. Affirmative quoad utramque partem, quatenus verba Concilii tum ad actum electionis, tum ad electores ita referenda sunt, ut nec mere titulares, nec alii, qui vicem absentium suppleant ad effectum electionis faciendae constitui possint.

Ad X. Negative, et supplicandum Sanctissimo pro sanatione ad cautelam praeteritarum electionum, quae contra formam Decreti Tridentini factae fuerint.

Et facta de praemissis relatione Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XVI in audientia diei 25 Martii 1836, Sanctitas Sua responsiones, et declarationes Sacrae Congregationis approbavit et confirmavit, et praesens Decretum Constitutionibus Minorum S. Francisci tam Observantium, quam Reformatum adiungi iussit, sanando ad cautelam electiones, quae usque adhuc aliter peractae fuerint, de quibus proinde nullo unquam tempore, dubia ac quaestiones excitari posse districte prohibuit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 68-70].

1910.

S. C. Ep. et Reg., decr. 6 iun. 1836.

Ad nonnullas quaestiones dirimendas quae inter Superiores Ordinum Regularium et Administratores Rev. Camerae Spoliorum exortae erant, Sa. me. Pontifex Leo XII die 14 Septembris 1827 specialem Congregationem quatuor Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium destinavit, et inter caetera, de quibus deliberandum erat, id quarto loco propositum fuit, scilicet « *An sit supplicandum Sanctissimo, ut privativam iurisdictionem cognoscendi et definiendi quaestiones super successione in haereditates Regularium*

ortas, et quas oriri contigerit inter Superiores Regularium Ordinum, et Reverendae Camerae Spoliorum Administratores circa interpretationem et explanationem Const. Gregorii XIII diei 21 Ianuarii 1759, quae incipit – Officii Nostri – alicui ex Sacris Congregationibus tribuere dignetur ».

Eadem Sacra Congregatio respondendum censuit: « *Affirmative. Mandans ut quaestiones prout in quarto dubio cognoscantur, et definiantur a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis de Spoliis et signanter Gregorii XIII diei 21 Ianuarii 1577 « Officii Nostri » inveterata consuetudine, ordinationibus, aliisque in contrarium quibuscumque* ».

Cum vero idem Pontifex antequam omnia absolventur, ex hac vita migrasset, ad eius Successorem Pium PP. VIII hac de re relatum fuit, qui Decreto lato die 26 Iunii 1829 sententiam dictae Congregationis probavit atque sancivit.¹

Quapropter administratores Rev. Camerae Spoliorum S. Congregationem Negociis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praepositam rogarunt, ut quaestiones, quae sequuntur, dissolveret.

1. « An pensiones, quae a publico aerario solvuntur Regularibus extra « Clastra degentibus, habendae sint tamquam pensiones Ecclesiasticae, ita « ut natura sua spolio subiaceant?

Et quatenus Negative:

2. « Cui competat post illorum mortem ius percipiendi ratas non solutas « dictarum pensionum, si Regulares Professi Apostolicum Indultum obtineant « rint manendi extra Clastra sive ad tempus, sive in perpetuum?

3. « Cui competat idem ius, si huiusmodi Regulares professi indultum « testandi, et disponendi obtinuerint.

4. « Cui competat praefatum ius, si agatur de Regularibus, qui vota « simplicia tantum emiserunt ».

S. Congregatio respondendum censuit.

Ad 1. Negative.

Ad 2. Si indultum temporaneum fuerit spectare ad propriam defuncti Religionem, si perpetuum ad R. C. Spoliorum secundum Const. Gregorii XIII, « Officii Nostri ».

Ad 3. Ius, de quo agitur, ad eum pertinere, cuius favore facta est dispositio, si Regularis Apostolico Indulto disponendi de bonis legitime usus sit: quatenus eodem Indulto legitime usus non fuerit, servandam esse resolutionem datam in secundo.

Ad 4. Non spectare neque ad Religionem, neque ad S. C. Spoliorum, sed ad suos haeredes sive ab intestato sive ex testamento venientes.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 70, 71].

¹ Cf. N. 1900.

1911.

S. C. Ep. et Reg., *Panormitana seu Romana*, 23 sept. 1836.

Ex instrumento diei 17 Augusti 1733 Societas Iesu apostolicis facultatibus instructa censum imposuit scutator. 2500 super aliquibus bonis ad Congregationem Olivetanorum S. Spiritus Panormi pertinentibus, servatis conditionibus a Piana Constitutione praescriptis.¹ Patres Olivetani depactum fructum persolverunt memoratae Societati, donec ea stetit; ipsaque abolita, Camerae Spoliorum usque ad annum 1782.

Ex hoc tempore fructuum solutio interrupta est; non autem eius memoria. Nam in quibusdam publicis actis tum anni 1796, tum 1818, ac 1823 iidem Olivetani huiusce census mentionem, data occasione, facere non omiserunt.

Societas Iesu vix restituta est huiusce crediti solutionem ab Olivetanis petere non retardavit. Sed cum conatus amicabiles in irritum cessissent, ad Sacram Congregationem Episcoporum et Regularium suam petitionem exhibuit.

Multas Olivetani exceptiones opponebant, quas inter ea, quae maius pondus obtineret, plurimorum annorum erat praescriptio. Haec autem vim etiam mutuabatur ex legibus Neapolitanae ditionis, quae trigenerium ad reales, ac personales actiones praescribendas satis esse constituunt.

Sed praeterquam quod ad ipsarum legum civilium tramitem aliquid contra praescriptionem replicari posset, obstabat in casu *Cap. 20, de Praescr.* quod praescriptionem omnem absque bona fide condemnat, ac reprobatur, cum praescribentem *in nulla temporis parte conscientiam rei alienae habere oporteat*. Id autem eo magis in casu attendendum erat, quandoquidem agebatur de partibus, quae ambae personis religiosis constabant.

Itaque in plenario conventu diei 23 Septembris 1836 duo dubia E. mis Patribus exhibita sunt, nempe;

1. Se il Censo imposto nel 1733 dalla Congregazione Olivetana a favore della Compagnia di Gesù fu vero e legittimo e tuttora vigente in favore della Compagnia?

Et quatenus affirmative:

2. Se la Compagnia di Gesù ha diritto di esigere i frutti arretrati e correnti?

E. mi Patres rescripserunt ad Primum *Affirmative*. – Ad 2. *Affirmative*. [Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 426].

¹ S. Pius V, const. *Cum onus*, 19 ian. 1569; const. *Etsi Apostolica Sedes*, 10 iun. 1570. – Bull. Rom., tom. 4, III, p. 52-54.

1912.

S. C. Ep. et Reg., *Romana*, a. 1837.

Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium attenta relatione E.mi Urbis Vicarii, benigne eidem commisit, ut veris etc. praevia culpabilium absolute a censuris et poenis ecclesiasticis etiam per subdelegandum, ob non servatam formam motus proprii sa. me. Clementis XIII¹ in admissione ad probationem Mariae N. petitam facultatem pro suo arbitrio et conscientia impertiatur hypothecato congruo fundo, vel praestita idonea fideiussione tam pro securitate solutionis residuae summae, quam fructus compensativi persolvendi donec integra dos monasterio realiter tradita fuerit sub poenis contra alienantes res regularium etc.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 427].

1913.

S. C. Ep. et Reg., *Ariminen.*, 3 mart. 1837.

Municeps Sabiniani Moderator, Hospitio Charitatis Praefectus, a S. C. Ep. et Reg. beneplacitum Apostolicum impetraverat pro loci pii bonis ad novennium locandis. Id quaestioni de qua agitur, occasionem dedit. Nam Episcopus de more interpellatus Municipio significavit ad suam curiam pertinere omnium actorum confectionem. Acriter vero retulit Hospitio Praefectus, et a S. C. declarari postulavit « *che gli atti di asta, di trattativa, e di stipulazione si debbono fare dagli Amministratori del luogo pio e dai loro Ministri col rogito del Notaro dell'Ospedale, salvo il diritto all'Ordinario della deputazione di una persona Ecclesiastica, che in suo nome assista agli atti ed all'approvazione de' medesimi* ».

S. C. utriusque partis momenta oeconomice voluit audire; et insuper votum requisivit R. P. D. Archiviorum Praefecti. Hic referebat huiusmodi negotium perpetuum retulisse querelarum seminarium ex parte Notariorum publicorum; ideoque optimum fore, si a S. C. aliquid certi hac in re stabiliretur.

Igitur tria dubia E.mis PP. subiecta sunt in generalibus comitiis diei 3 Martii 1737.

1. An acta, quae ad Edictorum affixionem, et hastam referuntur peragenda sint ab Ordinario sive per se, sive per deputationem personae Ecclesiasticae, et ope suorum ministrorum; seu potius pertineant ad Hospitii (vulgo *Beneficenza*) Administratores, et eiusdem ministros, salvo Ordinarii iure eadem approbandi deputandique personam Ecclesiasticam, quae iisdem adsistat?

2. An Ordinarius Notario pii Instituti impedimentum facere possit, ne

¹ Cf. N. 450.

locationis instrumentum roget itemque exigere queat, ut idem Instrumentum a Curiae Ministris rogetur?

Et quatenus negative:

3. An Notarius praedicti pii Instituti adigi possit ad instrumenti rogati exemplar in Cancellaria Episcopali deponendum?

E.mi Patres die 3 Martii 1837 rescripserunt:

Ad 1. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Affirmative.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 72, 73].

1914.

S. C. Ep. et Reg., *Pinerolien.*, 28 iul. 1837.

Erectum fuerat in ditione Pedemontana pium institutum, seu Congregatio Presbyterorum saecularium, qui *Oblati B. M. V.* nuncupantur, quique emissa professione votorum simplicium speciali modo vacare debent institutioni Cleri, et incumbere in spirituale populi bonum promovendum quocumque vocati sint tam spiritualibus exercitiis tam aliis sacri Ministerii operibus obeundis. Apostolicis literis in forma Brevis die 1 Septembris 1826 a Leone XII sa. mem. eorum Constitutiones approbatae fuerunt.¹ Deinde die 12 Septembris 1826 rescriptum obtinuerunt, quo eis eorumque Ecclesiis, Cappellis et domibus communicata fuerunt *omnia, singula privilegia, indulgentiae, exemptiones, et facultates Congregationis SS.mi Redemptoris cum omnibus clausulis et decretis necessariis, et opportunis*.

Paulo post Episcopus Pineroliensis dubitans – *se alle Congregazioni nelle quali si emettono i voti semplici, quali appunto sono i voti degli Oblati, debbansi applicare l'esenzioni delle Comunità Regolari astrette da voti solenni*, – ideoque nonnulla exhibebat dubia:

1. Circa interventum in processionibus.

2. Circa facultatem Episcoporum sese opponendi alicuius alumni professioni.

3. Circa retentionem Beneficiorum simplicium.

4. Quoad Ordinarium visitationem, et ab eis exemptionem.

Advertendum est ex concessione Pii VI Presbyteris SS.mi Redemptoris plene communicata fuisse privilegia a romanis Pontificibus concessa Congregationibus Doctrinae Christianae, Piorum Operariorum et Passionis D. N. I. C.

Haec factum respiciunt; nunc propius ad quaestiones accedentes singula dubia perpendenda sunt.

¹ In praefato Instituto sodales S. Petrum in peculiarem sibi *Protectorem elegerunt, ea quoque addita lege ut illius die festo singuli Alumni quotannis professionem fidei emitterent, romanoque Pontifici veram obedientiam sponderent iuxta formulam a Pio IV (Cf. N. 108) praescriptam. Optandum profecto esset ut Alumni novorum Institutorum, quae in dies approbantur, huiusmodi exemplum devotionis, et obsequii in Apostolicam Sedem imitarentur.*

Quod ad processiones spectat in iure cautum est Clericos Regulares ad processiones compelli posse, nisi hoc (idest exemptio) iis concessum fuerit recte, nec vi generalis communicationis privilegiorum.¹ Cogi haud possunt ad processiones Clerici nullum beneficium, vel officium ecclesiasticum obtinentes.² At hisce Clericis equiparari videntur alumni Congregationis, de qua agitur.

Bened. XIV in Const. *Ex quo dilectus*,³ in qua agit an Clericus saecularis inconsulto Ordinario habitum regularem suscipere possit, animadvertit Religionis statum esse maioris securitatis in ordine ad spiritualem salutem, ideoque non posse impediri quominus clericus saecularis illum suscipiat. In themate licet non agatur de ingressu in Ordinem vere regularem, tamen professio votorum simplicium in aliquo approbato Instituto maioris securitatis statum constituit, habetur igitur eadem ratio, quam Bened. XIV pro ingressu in ordinem regularem enunciat. Ad beneficia quod attinet distinguendum est: aut agitur de Beneficiis residentialibus; aut de simplicibus. Prima retineri non possunt, prout S. C. C. in Pinerolien. diei 23 Novembris 1832 declaravit, quae Canonico Theologo Cathedralis Pinerolien. veniam denegavit, praebendam canonicalement retinendi post emissam in hoc Instituto professionem, et mandavit Episcopo, ut post emissam professionem procederet, prout de iure. Beneficia vero simplicia non vacant, ut docet De Nigris, de vacat. benefic., lib. 1, cap. 8: per professionem in iis Religionibus, seu Congregationibus, in quibus emittitur professio votorum simplicium, et Professi retinent dominium sine usu, et administratione. Huiusmodi dominium, quod Theologi radicale vocant, Oblati ex praescripto suarum Constitutionum retinent.

Tandem in facto exemptionis distinguenda est exemptio personalis, et localis, quarum una sine altera haberi potest. Hinc exemptis alicuius Ecclesiae Canonicis vel Clericis, Ecclesia ipsa non censetur exempta teste Fagnano in Cap. *Cum Cappella, de privileg., num. 3*. Omnibus autem notum est ab Episcopo uti S. Sedis Delegato visitari posse Ecclesias saeculares exemptas etiamsi dictae Ecclesiae saeculares exemptae commendatae, sive illis cura animarum imminet, sive non, iuxta tradita a Fagnano in cap. *Grave, De Offic. Ordinarii, n. 11*.

Personae Saeculares exemptae si tenent curam animarum, in iis, quae dictam curam, et Sacramentorum administrationem concernunt, subsunt iurisdictioni, visitationi, et correctioni Episcopi: si vero non eam teneant, possunt visitari ab Episcopo auctoritate delegata. Certum autem in iure est quod exemptio a iurisdictione non includat exemptionem a visitatione: id autem non procedere, si exemptio concepta sit verbis universalibus, quorum vis in hoc consistit, ut includat etiam ea quae alias in simplici, aut generali dispositione non includerentur. Vid. Fagnan. in Cap. *Ex parte, De Privilegiis, num. 30*. Verum cum Barbosa, de Offic. et potest. Episcop., alleg. 74, num. 6, observandum est exemptionem a visitatione non comprehendi sub generali concessione exemptio-

¹ Giraldi, Ius Pont., part. 2, sect. 168.

² S. C. C., 12 Iunii 1677, et Bened. XIV, Inst. eccl. 31.

³ Cf. N. 374.

num. Non abs re erit recensere nonnulla privilegia exemptionis Congregationibus seu Institutis Clericorum saecularium concessa. Congregationi Missionum Alexander VII, Const. *Ex commissa Nobis*, die 22 Septembris 1655,¹ exemptionem tribuit a subiectione Ordinariorum in omnibus, excepto quod personae, quae a superiore eiusdem Congregationis deputabuntur ad Missiones subsint ipsis Ordinariis quoad Missiones, et ea, quae illas concernunt, utque ipsa non censeatur propterea in numero Ordinum Religiosorum. Clerici saeculares Oratorii exemptione non gaudent; sed tamen Bened. XIV, Const. *Emanavit nuper*, 21 Ianuarii 1758,² quaestiones dirimens inter Archiepiscopum Liman. et Presbyteros Oratorii declaravit Congregationem Oratorii esse omnimode subiectam Archiepiscopo, excepto eius Instituto, sive iis, de quibus loquuntur Constitutiones Congregationis: debere in visitatione Archiepiscopo exhibere solum inventarium supellectilium Ecclesiae non vero libros administrationis domesticos: si oriatur controversia super electionibus Iudex competens sit Archiepiscopus, et Procurator fiscalis agere possit, non vero pro observantia Constitutionum.³

Sed ad rem propius faciunt privilegia concessa Presbyteris doctrinae christianae, quorum communicationem Congregatio SS.mi Reemptoris obtinuit: Innocentius XII in Brevi *Commissi nobis*, 30 Iulii 1697, in approbatione Instituti declaravit illius alumnos subiacere iurisdictioni Ordinariorum, qui in omnibus iis, quae exercitia spiritualia Ordinis concernunt, in instituendis populis, concionibus habendis et in exercitio, et administratione Sacramentorum immediate procedere possunt. Hinc teste P. Praeposito Generali illius Congregationis Episcopi Ecclesias, libros Missarum, et scholas visitant. In iis autem quae respiciunt bonorum temporalium administrationem, domorum Gubernium, Superiorum electiones, Novitiorum receptiones, transgressionem, et alios domesticos excessus puniendos « Ordinarii » nullatenus possint sese in iis ingerere, aut executiones decretorum et sententiarum Superiorum nisi in casibus a iure permissis.⁴

Pius VI Congregationi SS.mi Redemptoris concesserat tam generaliter, quam specialiter privilegia, exemptiones, indulta, aliasque spirituales gratias Congregationibus Piorum Operariorum Doctrinae Christianae, et Passionis D. N. J. C. concessa, et in posterum concedenda, quaeque specialem requirerent mentionem. Pius vero VII die 9 Ianuarii 1807 hanc concessionem ampliavit declarans: omnia et singula privilegia, indulta, facultates, exemptiones, et gratias spirituales etiam specialem mentionem requirentes, quibus praedictae, aliaeque similes Clericorum seu Regularium, seu Saecularium Congregationes, earumque Domus Regulares, et personae utuntur, et gaudent.⁵

Verum haec ampliatio facta per modum declarationis, quatenus iam in praecedentibus indultis concessa fuerit, graves implicat difficultates. Etenim

¹ Cf. Bull. Rom., tom. 6, IV, p. 45, 46.

² Cf. N. 446.

³ Vide etiam quae referuntur in N. 1900.

⁴ Casus a iure permissi perlegi poterunt in Conc. Trid., Sess. 6, de Ref. cap. 3; Sess. 7, de Ref., cap. 14; Sess. 13, de Ref., cap. 1 et 5; Sess. 25, de Reg., cap. 14.

⁵ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 13, p. 88, 89.

Congregatio SS.mi Redemptoris in meliori conditione esset ac Congregatio Doctrinae Christianae, et Passionis D. N. I. C., licet ab eis privilegia mutuata fuerit: et in ea deest directa concessio exemptionis a visitatione, quae per communicationem, ut supra expositum est, non acquiritur.

Quibus positis sequentia dubia in generali Congregatione diei 28 Iulii 1837 proposita fuere; scilicet:

1. An Oblati B. M. V. obnoxii sint decreto tridentini Concilii, Sess. 25, cap. 13, de Regularibus, quo statuitur posse ab Ordinariis ad processiones obligari exempti omnes tam Clerici saeculares, quam Regulares quicumque etiam Monachi, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt?

2. An dictis Oblatis extendi debeat Constit. Bened. XIV incipien. *Ex quo dilectus* circa liberum ingressum Clericorum Saecularium in regularia Instituta, licet Episcopus opponatur, et Oblati emittant tantum vota simplicia?

3. An per professionem Oblatorum, de quibus agitur, vacent beneficia simplicia et non residentialia quae ipsi obtinebant?

4. An, et quomodo Congregatio Oblatorum subiecta sit visitationi Ordinarii, seu an, et quomodo Episcopus tamquam Delegatus S. Sedis visitationem facere possit?

E.mi Patres re diligenter perpensa rescripserunt:

Ad 1. *Negative*. Ad 2. *Affirmative*, ne impediatur vocatio ad statum perfectiorem. Ad 3. *Negative* si agatur de Beneficio simplici. Ad 4. *Dilata et iterum proponatur, auditis Episcopo, Oblatis, nec non Procuratoribus generalibus Congregationis SS.mi Redemptoris et Passionis D. N. I. C.*

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 429-432].

1915.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Minorum*, 30 mart. 1838.

Apud Religiosos Ordinis Minorum Cismontanae familiae, a tempore cuius memoria non aderat, consuetudo invaluerat, ut a Novitiis pensio quaedam, alimentorum titulo persolvatur. Itaque Provinciale Definitorium die 15 Decembris 1835, decernere non dubitavit, ut: *Conventus Salutarum S. Bernardini.... cedere deberet* (in utilitatem aliorum Conventuum, ubi studium institutum erat) *annuam pensionem eorum Novitiorum qui in dicto Novitiatu ultra sex reperirentur*. Huiusmodi decreto accessit confirmatio Visitatoris Apostolici, qui gallica tempestate sedata, a Sancta Sede Apostolica ad illius Religionis res ordinandas institutus fuerat.

At vero hanc dispositionem effectui mandare detrectavit Conventus S. Bernardini Guardianus ideoque ad S. Congregationem Episcoporum et Regularium res deducta est. Dum huiusmodi res versaretur, consuetudo, quam super innuimus, deprehensa est, et non immerito dubitatum, an eadem cum Ordinis Constitutionibus conciliabilis esset, vel potius uti abusus et corruptela abroganda foret.

Generalis Curiae Commissarius hac super re interpellatus, declaravit, huiusmodi usum Ordinis instituto non esse consentaneum, ideoque auctoritate S. Congregationis esse prorsus avellendum.

Consultor, cui de more Sacrae Congregationis, res demandata fuerat ut sententiam suam exponeret, eam, quam Commissarius retulerat suo voto, confirmavit.

Neque vero iniurie; siquidem praeter alias rationes, Constitutiones anno 1827 pro Cismontana familia editae art. 34 sic statuunt: *Nemini liceat quidquam a Novitiis accipere*. Quae dispositio sanctionem accipiebat ex poenis contra violatores ibidem statutis. Huc accedebat, quod alibi, nempe art. 286, 334, 434, ratio praescripta erat, qua Conventibus, qui indigentia laborant, prospici valeret.

Itaque proposita Causa in generalibus comitiis diei 30 Martii 1838 sequentibus dubiorum formulis.

1. Se, e come sia da tollerarsi la consuetudine di esiggere la pensione dai Novizi?

Et quatenus Affirmative:

2. Se, e come il Decreto in questione si sostenga?

Quatenus Negative:

3. Se, e quale provvedimento convenga prendere nel caso?

E.mi PP. rescribendum censuere:

Ad 1. *Negative*.

Ad 2. *Provisum in primo*.

Ad 3. *Scribatur Patri Generali ad mentem: Mens est* — Che scriva al Provinciale, che la S. Congregazione ha disapprovato la consuetudine di esiggere dai Novizi la pensione *ratione victus*, e che questa risoluzione sia manifestata a tutti i Conventi di Noviziato di quella Provincia, assolvendo, *quatenus opus sit*, tutti i Superiori che hanno esatto simili pensioni.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 79, 80].

1916.

S. C. Ep. et Reg., *Bononien.*, 21 sept. 1838.

Ex adverso Monasterii S. Christinae sacrarum virginum Ordinis S. Augustini in Bononiensi Civitate cuiusdam Pauli domus exurgebat, in qua idem Paulus quosdam peregerat innovationes. Itaque Sanctimonialia hac de re apud hanc S. Congregationem conquestae sunt, exponentes a Paulo moenia domus altius elata fuisse, simulque duas fenestras tam late fuisse ampliatas, ut ex iis facillimus pateret prospectus non modo in internum Monasterii pratum, sed etiam in interiora penetralia, ubi Sacrae Virgines operibus communibus intendunt, atque adeo complures in cellas, et ipsum novitiatum.

Paulus excipiebat, omni tempore ab immemorabili aevo huiusmodi prospectum extitisse: ipse siquidem, veiuti aiebat, nihil aliud egerat nisi quas-

1919.

S. C. Ep. et Reg., *Novarien.*, 20 dec. 1838.

Sacra Congregatio E. morum et R. morum S. R. E. Cardinalium negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, in generali auditorio die 20 Decembris 1838 referente E. mo Castracane perpensis sedulo et mautre Regulis piae societatis ab anno 1828 in Dioecesi Novariensi primum fundatae, quod Institutum Caritatis nuncupatur, exquisita etiam sententia nonnullorum Consultorum eiusdem Sacrae Congregationis super approbatione ipsarum Regularum et Instituti, acceptis insuper relationibus E. morum Patrum Cardinalium Morozzo Archiepiscopi Episcopi Novariensis, Taddini Archiepiscopi Ianuensis, Monico Patriarchae Veneriarum, nec non RR. morum Archiepiscoporum Camberiensis, et Taurinensis, et Episcoporum Cremonensis, Veronensis, Segusini, et Sigani Vicarii Apostolici in Vicariatu Occidentali Angliae, qui omnes vel Domus eius societatis in suis Dioecesibus habent, vel opera Presbyterorum societatis in promovenda animarum salute usi sunt, quique uberes ex ea societate utilitates in Christianum populum promanare testantur, enunciatas Regulas septuaginta tribus Articulis distinctas, et societatem ipsam censuit confirmandam et approbandam esse. Praeterea cum eadem societas in plures Dioeceses iam diffusa sit, ut uberiores fructus imposterum sperare liceat, eadem Sacra Congregatio rata est ad confovendam ipsius Societatis propagationem ac perpetuam stabilitatem valde conducere, si eius sodales, Domus et Ecclesiae a iurisdictione Ordinariorum eximantur. Et quia eiusdem societatis sodales de loco ad locum transferri contingit, atque adeo stabilem et continuam mansionem in certis et determinatis domibus habere non possunt, idcirco eadem Sacra Congregatio censuit expedire, ut sodales, qui societati eidem perpetuo votorum nexu divincti sunt, cum Litteris dimissoriis Praepositi Generalis, vel ex eiusdem mandato Praepositorum Dioecesanorum ad omnes etiam Sacros et Presbyteratus Ordines titulo mensae communis,

dubitant an hodie Ordinarii licentia sufficiat, vel potius requiratur venia S. C. EE. et RR. iuxta praescriptum decretorum Sixti V, et Urbani VIII.

Verum haec S. Congregatio EE. et RR. semper praedictis decretis inhaerere curavit, nam clara, et expressa est lex lata a Sixto V, et ab Urbano VIII, cui a Summo dumtaxat Pontifice derogari poterat. At declaratio S. C. C. minime facta fuit nomine, et auctoritate Summi Pontificis, nec ullam decretis Sixti, et Urbani continet derogationem; hinc nihil innovatum esse merito dici potest, ideoque Episcopi iuxta Urbani decretum per quatuor vices in quolibet anno Regularibus consanguineis in primo, et secundo gradu licentiam concedere possunt. Idque confirmat Constitutio Clementis XII incipiens, *Romanus Pontifex* (12 febr. 1732. — Cf. Bull. Rom., tom. 13, p. 215-217), in qua revocat nonnullas facultates a Romanis Pontificibus concessas, et sub num. 13 facultatem alloquendi Moque personas intra clausuram degentes, absque particulari superiorum, ad quos quomodocumque gradu spectat ad Ordinarios pro aliis ad S. C. EE. et RR. Praestat etiam animadvertere quod in responsione dicitur tantum: *de licentia*, et non *de licentia Episcopi*.

servatis servandis promoveri possint, firmis tamen manentibus legibus in Apostolicis Constitutionibus, praesertim sa: me: Benedicti PP. XIV — *De Ordinationibus Regularium* — quae incipit « *Impositi Nobis* »¹ et Decretis Sacrarum Congregationum; ita tamen ut si contingat, aliquos ad sacros Ordines iam promotos titulo huiusmodi Mensae Communis ab eadem Congregatione legitime discedere, aut dimitti, a susceptis Ordinibus exercendis suspensi maneant, donec Ordinarii iudicio non constiterit, eos, sive Patrimonialium, sive Ecclesiasticorum bonorum fructibus tantum percipere, quantum ad ipsorum congruam sustentationem iuxta Sacrorum Canonum, et Synodaliū Constitutionum sanctiones, sufficiat.

Et facta de praemissis ab infrascripto D. no Secretario S. Congregationis Episcoporum et Regularium in audientia eiusdem diei 20 Decembris 1838, ad SS. mum Dominum Nostrum relatione, Sanctitas Sua sententiam S. Congregationis in omnibus approbavit, et confirmavit, servatis de reliquo Decretis S. Concilii Tridentini, et Constitutionum Apostolicarum, et iussit Litteras Apostolicas in forma Brevis desuper expediri. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 83, 84].

1920.

S. C. Ep. et Reg., *Taurinen.*, 15 mart. 1839.

Sixtus IV in Metropolitana Taurinensi beneficium hisce verbis erexerat: apud ipsum altare (Sancti Solutoris) unam perpetuam cappellaniam, quae per duos Presbyteros, seu Clericos saeculares gubernari debeat, erigimus... quod Presbyteri, seu Clerici, qui pro tempore ad Cappellaniam praedictam praesentati, et instituti fuerint singulis diebus missam ad altare praedictum S. Solutoris celebrare, seu celebrare facere, et in dicta Ecclesia Taurinensi Dominicis et aliis festis ac solemnibus diebus divinis officiis cum Canonicis..... interesse teneantur.

Cum vero anno 1824 hoc beneficium vacaret, Archiepiscopus propria auctoritate ipsum seminario univit, eidem assignans ex redditu beneficii libellas 3000, addida clausula *supportatis oneribus beneficio inhaerentibus*, quae tamen onera nunquam impleta fuerant. Reliqui vero redditus in summa libellarum 1491 cum onere solvendae pensionis libellarum 300 altero Cappellano relictis sunt.

Hac unione peracta tam Seminarii Rector, quam Stanislaus Pazzelli, alter Cappellanus, arbitrati sunt onus missarum non cumulative, sed alternative persolvendum esse; id autem eo magis, quod huiusmodi alternativae longissima observantia favebat. Assentiebatur Archiepiscopus: e contra obstabat Capitulum.

Utrique tamen supplicabant, ut saltem per gratiam Sacra Congregatio facultatem faceret, ut alternatim per Seminarium et Rectorem tres in singulos dies missae celebrarentur.

¹ Cf. N. 376.

Cum vero huic beneficio onus choro interessendi inhaereret, et aliunde tam ex Concilio Tridentino,¹ quam ex Constitutione Benedicti XIII, *Credita nobis*² Beneficia simplicia sine cultus divini praeiudicio liceat Ordinariis applicare, dubitationi insimul locus factus est, an rite haec unio facta fuisset.

Hinc quae sequuntur dubia concinnata sunt.

1. Se, e come l'obbligo della messa quotidiana, e dell'assistenza al Coro sia alternativo, o piuttosto cumulativo? *Et quatenus negative ad primam partem, affirmative ad secundam:*

2. Se e come e quale riduzione convenga accordare?

3. Se e come si abbia a dare l'assoluzione per tutte le omissioni passate?

4. Se e come possa sostenersi la unione fatta da Mons. Arcivescovo della Cappellania al Seminario? *Et quatenus negative:*

5. Se e come vi sia luogo alla sanatoria?

6. Se e come il Seminario debba soddisfare all'obbligo dell'assistenza al Coro?

S. Congr. in plenario Auditorio diei 15 Martii 1839 rescripsit:

Ad 1. et 2. Attentis peculiaribus circumstantiis supplicandum esse SS.mo pro adimplemento onerum per alternativam, ita tamen, ut quotidiana missa celebretur ne sabbato quidem praetermisso; facta adnotatione in tabella missarum in sacrario retinenda.

Ad 3. Affirmative, celebratis expensis Seminarii decem missis lectis, et una missa cum cantu adstante universo Seminario, et expensis Cappellani Pazzelli tribus missis lectis.

Ad 4. 5. 6. Supplicandum Sanctissimo pro confirmatione unionis, et Archiepiscopus curet, ut per Seminarium oneri tam missarum, quam adstantiae chori per substitutum rite satisfiat.

Et facta de praemissis relatione SS.mo D. N. Gregorio PP. XVI ab infrascripto Sub-Secretario in Audientia habita eadem die Sanctitas Sua resolutionem S. Congregationis in omnibus adprobavit et confirmavit. Contrariis quibuscumque.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 439, 440].

1921.

S. C. Ep. et Reg., *Nicien.*, 8 apr. 1839.

Ecclesia S. Rosaliae in oppido Cimella Niciensis dioecesis, saeviente gallica irruptione, destructa fuit; ex quo factum est, ut vetus parochia ibidem erecta loco, ubi consisteret, destituta remanserit. Sed cum eodem tempore Minores Reformati per gallicum occupatorem e suo coenobio abscedere coacti fuissent, Ordinarius, in cuius potestate totum aedificium relictum fuerat, converso in Seminarii usum Coenobio ipso, ad Ecclesiam eidem

¹ Sess. XXIII, de ref., c. 18.

² Cf. N. 288.

adnexam S. Rosaliae parochiam transferendam censuit, et curam animarum presbyteris saecularibus continuo demandavit.

Pace ubique restituta memorati Regulares in pristinae suae domus possessionem iterum immissi sunt, nulla tamen facta mentione parochiae ibidem translatae quae a presbyteris saecularibus administrari non desiit. Quamquam Ordinarius, ut aliquam rationem Regularium duceret, non vero quod obligatione teneri putaret, aliquem ex ipsis Regularibus in parochum semper postea nominare consueverit. Quin imo in sacra obeunda visitatione suam ibidem iurisdictionem exercuit perlustrans Ecclesiae parochialis Tabernaculum, pixides, calices, fontem baptismalem, oleum Sanctum, altare maius, et quatuor aras ad latera surgentes, pulpitu, sacrarium, turrin campanariam, paramenta, et opportuna super omnibus hisce rebus, nullo obnitante, edicta protulit.

Usque tum res pacifice inter Episcopum, et Regulares processerant; cum tamen anno 1838 Pater Provincialis cum suo definitorio Religiosum animarum cura praeditum, ex officio removeri iussisset, et Episcopus id exequi aequum non iudicaret, Reulgaes illi ad S. C. Episcoporum et Regularium reclamaverunt; conquerentes insuper de excessu iurisdictionis Episcopalis in sacra visitatione complenda contra praescriptum *Conc. trid.*¹ et *Const. Bened. XIV, Firmandis*.² Interpellatus Episcopus rescripsit, se se parochi remotionem iustis de causis opportuniore tantum tempore remittere voluisse, et de obiecto iurisdictionis excessu cumulative cum Ordinis Provinciali visitationis super Ecclesia iure potiri, exclusive autem super Parochia et rebus ad eandem pertinentibus. Procurator fiscalis itidem de suo voto interpellatus inquiebat: Cimellae parochiam nullatenus uti Regularem haberi posse, cum neque ex fundatione, neque ex privilegio, aliove titulo uti talis ostenderetur: Reiff., *Ius Can., lib. 3, tit. 5, n. 2*. Hisce addebat ab Episcopo parochum libere semper nominatum fuisse, eaque semper provisae fuisse, quae ad rectum parochiae regimen conducirerent.

E contra Moderatores Regularium contendebant, Ecclesiam Cimellae tam ex fundatione, quam ex possessione (si tempus gallicae occupationis exipias) regularem declarandam esse. Quod vero parochiam spectat, si effectum, nempe Sacramenta, atque sacramentalia consideres, uti saecularem reputari oportet; si autem locum, ubi nempe res omnes ad statum parochialem pertinentes locatae sunt, attendere velis, inter ecclesias regulares accensendam esse, ideoque Episcopo nulla alia iura competere praeter ea quae *Benedictus XIV in Const. Firmandis* declaravit.

Haec a partibus in iurium suorum defensionem producebantur. Ex quibus omnibus plures emergebant animadversiones.

1. Nempe quod Cimellae Ecclesia origine erat regularis et de facto dumtaxat gallica occupatione dominante uti talis esse desivit.

2. Quod parochia origine erat saecularis; neque constat aliquam a S. Sede dispositionem extitisse; ex qua in regularem conversa fuerit.

3. Quod proinde qualitas Ecclesiae separatim consideranda sit a parochia-

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 11.

² Cf. N. 349.

litate, eoque magis quod non desint exempla parochiae saecularis in Regularium Ecclesiis erectae, ut evenit Romae in Ecclesia S. Hadriani.

4. Quod posita saeculari parochiae natura, contra Sacros Canones videri fecisse Episcopum, cum Regularem eidem praefecit, *Bened. XIV: Const. Quod inscrutabili*, § 16.¹

5. Quod si Ecclesia Cimellae Regularis declaretur non potuisse Episcopum visitare sacras Reliquias publicae venerationi expositas, *S. C. Conc. Urbinaten.*, 10 Martii 1663.

Hisce ad opportunitatem consideratis, dubia E. mis Patribus proposita referre praestat, quae sunt huiusmodi.

1. Se e come convenga approvare la concordia proposta da Monsignor Vescovo?

Et quatenus negative:

2. Se debba tenersi per regolare la Chiesa, e la parrocchia di Cimella?

Et quatenus affirmative ad primam partem, negative ad secundam:

3. Se e come possa essere soggetta la Chiesa alla visita del Vescovo?

4. Se e come abbia a permettersi, che la Cura delle anime sia esercitata da quei Religiosi?

Quibus E. mi Patres in generali conventu diei 8 Aprilis 1839 rescribendum censuerunt.

Ad Primum: Negative.

Ad Secundum: Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad tertium Affirmative iuxta Const. Benedicti XIV: *Firmandis*.

Ad Quartum: Affirmative, facto verbo cum SS. mo etiam pro absolutione et sanatione, saltem ad cautelam quoad praeteritum: servata forma Const. *Firmandis*, et favore Episcopi, salvo iure transferendi in aliam Ecclesiam sibi benevisam enunciata Paroeciam, quae in statu Saeculari manere debet licet a Regularibus ad tempus administraretur.²

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 440-442].

¹ Cf. N. 361.

² Primum dubium refertur ad quamdam Concordiam ab Episcopo propositam, in qua praesertim statuebatur usus communis Sacrarum, et supellectilium, nec non pactum horarii peragendi pro functionibus parochialibus. Quam tamen fuse explicandam non censui, quia ab E. mis PP. approbata non fuit.

In Constitutione *Firmandis* auctoritas Episcopi certis limitibus praefinitur, et declarantur Parochi Regulares, de quibus agitur, amovibiles ad nutum tam Episcopi, quam Superioris regularis. Amovibilitas tamen ad alios Parochos ac etiam ad ipsos Vicarios curatos generatim extendi non potest, sed prae oculis hac de re haberi debent canones Concilii tridentini praesertim Cap. VI, Sess. 21, *de Ref.*; Cap. VII, Sess. 7, *de Ref.*; Cap. XIII, Sess. 24, *de Ref.*, nec non Constitutio S. Pii V, diei 5 Novembris 1571, incipiens *Etiam omnibus* (Cf. Bull. Rom., tom. 4, III, p. 183, 184), et quisque consulere poterit Doctorum placita, scilicet Pignatelli, *Cons.* 143, tom. 9. De Luca, *Disc. 80, de Benef.* Fagnano, *Cap. Ex parte, n. 9 et seq. de officio Vic.*, aliorumque probatorum Scriptorum. Hic tantum opportunum visum est referre libellum supplicem Episcopi Gandavensis, et rescriptum S. C. C. circa Curatos amovibiles, quos *Desservant* vocant:

Beatissime Pater!

Infrascriptus Episcopus Leodiensis... petit, ut examinetur sequens dubium, sibi pro conservanda in sua dioecesi unitate inter Clericos et Ecclesiae pace, communicetur solutio.

1922.

S. C. Ep. et Reg., *Pinerolien.*, 3 maii 1839.

Postremum dubium Causae *Pinerolien.*, 28 iul. 1837 (Cf. N. 1914) iterum propositum fuit in Congregatione generali diei 26 Aprilis 1839, postquam quae in responsione ad dictum dubium praescripta sunt, executioni demandata fuerunt. Episcopus Pineroliensis obstare autumat omissas in Brevis executione formalitates. Rector Maior Oblatorum contendebat Oblatos a Leone XII communicationem privilegiorum Congregationis SS. mi Redemptoris obtinuisse ac proinde frui privilegiis etiam Congregationum Doctrinae Christianae, Piorum Operariorum et Passionis D. N. I. C., cum Pius VI Presbyteris SS. mi Redemptoris dictorum Institutum privilegia amplissimis clausulis communicaverit *perinde ac si specialiter, et expresse, ac pariformiter et aequae principaliter ei concessa fuissent*. Quae quidem privilegia a Pio VII per superius relatum rescriptum extensa fuere.

Quod vero ad Congregationem Passionis D. N. I. C. spectat, Praepositus generalis non solum textum Constitutionum transcripsit, verum etiam rescriptum Clementis XIV editum die 21 Septembris 1771 ad oppositionem nonnullorum Antistitum removendam, qui opinabantur ius visitandi per Constitutiones Instituti a S. Sede approbatas eis minime sublatum fuisse, cum hac super re iuri Ordinariorum nunquam derogatum intelligatur, nisi ab Apostolica Sede directa, expressa, et particularis concessio obtenta fuerit. Clemens vero XIV declaravit: « Quod eas dumtaxat domos, in quibus permant duodecim ex dictis Clericis de familia, et in quibus regularis retinetur observantia, tam Ecclesias, quam domos, ac Regulares ipsos degentes exemptas, ac immunes esse a iurisdictione, visitatione, et correctione quorumque Ordinariorum, in quorum respectivis Civitatibus, ac Dioecibus dictae domus reperiuntur, gaudeantque iisdem privilegiis, et exemptionibus, quibus ex Apostolicae Sedis beneficentia aliae Congregationes Regularium donatae sunt; exceptis tum iis, quae ad curam animarum, et Sacramentorum administrationem pertinent, tum casibus, in quibus Epi-

An attentis praesentium rerum circumstantiis, in regionibus, in quibus, ut in Belgio, sufficiens legum civilium fieri non potuit immutatio, valeat, et in conscientia obliget usque ad aliam S. Sedis dispositionem disciplina inducta post Concordatum anni 1802, ex qua Episcopi iurisdictionem pro cura animarum conferre solent ad nutum revocabilem, et illi, si revocentur, et alio mittantur, teneantur obedire. Ceterum Episcopi hac rectores revocandi, vel transferendi auctoritate haud frequenter et nonnisi prudenter, uti solent, adeo ut sacri ministerii stabilitati, quantum fieri potest, ex hisce rerum adiunctis, satis consultum videatur etc.

Ex Audientia diei 1 Maii 1845:

SS. mus D. N. universa rei, de qua in precibus, ratione mature perpensa, referente infrascripto Card. S. C. C. Praefecto, benigne annuit, ut in regimine Ecclesiarum succursalium, de quibus agitur, nulla immutatio fiat, donec aliter a S. Apostolica Sede statutum fuerit. *Lib. decr. 188, pag. 190.*

Hoc rescriptum mense Septembris 1864 Episcopo Ebroicen. communicatum fuit a S. C. EE. et RR.

« scopis, atque Ordinariis iure delegato competit iurisdictio ad formam sacro-
rum Canonum, Concilii tridentini, et Constitutionum apostolicarum, atque
« ita Sanctitas Sua in perpetuum servari, atque exequi mandavit ».

Hic vero animadvertere praestat in regulis dictae Congregationis cap. 12
cautum esse: « Peculiariter officiosa observantia, humilique dimissione Epi-
« scopos, et Ordinarios prosequuntur, in quorum Dioecibus domus nostrae
« existunt, eisque pie, et reverenter obsequi studebunt in iis, quae ad bonum
« animarum sibi creditarum pertinent, adeo ut cum iidem nostrorum ope-
« ram ex instituti nostri more requisierint, Generalis, vel Provincialis Prae-
« ses, quos idoneos iudicaverit, operarios mittere curet ».

Quibus omnibus expositis E.mi Patres, referente E.mo Polidori, una-
nimi consensu censuerunt expedire, ut Oblati visitationi Ordinarii subiecti
remanerent. Cum autem in quaestione iuris circa interpretationem privile-
giorum disputarent in voto fuerunt, ut a D. Sub-Secretario de omnibus
ad SS.mum relatio fieret.

Et facta de praemissis relatione Sanctissimo Domino Gregorio PP. XVI
in audientia habita die 3 Maii 1839 SS.mus mandavit rescribi dubio: *Affirma-
tive quoad Ecclesiam, negative quoad Collegiorum, et disciplinare Congregatio-
nis regimen, et administrationem iuxta Const. Innocentii XII* editam pro Con-
gregatione Doctrinae, quae incipit « Commissi nobis » 30 Iulii 1697, *salvo
iure agendi auctoritate delegata iuxta sacros canones.*¹

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 432-434].

¹ Quoad Instituta, quae exemptione non gaudent vid. N. 1900 et Bizzarri, Collectanea
S. C. Ep. et Reg., pag. 168-171. Resolutio S. C. in *Massanen.* (Cf. N. 1900) confirmata fuit
a Leone XII per litteras Apostolicas in forma Brevis die 30 Ianuarii 1827 incipien. *Quum
sicut* (Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 17, p. 38-41), in quibus etiam mentio fit epistolae
S. C. die 29 Aprilis 1825 ad Archiepiscopum Messanen. datae sequentis tenoris: « Come
« ogni regolare Ordine ha le sue costituzioni alla direzione delle quali non può intro-
« mettersi l'Ordinario, nella cui Diocesi trovansi eretti i rispettivi Conventi, così l'Isti-
« tuto della Congregazione dell'Oratorio non fa soggetto alla direzione dell'Ordinario
« per li casi del suo Istituto, e dalla Santa Sede in aumento, e spiegazione del medesimo
« istituto previsti, e determinati. Opportuno alla spiegazione di questa massima rendesi
« il Breve di Bened. XIV di Sa. Me. emanato li 21 Gennaio 1758, che incomincia *Ema-
« navit nuper* (Cf. N. 446), il di cui esemplare stampato qui accluso si trasmette a risparmio
« di lungo dettaglio, che meriterebbe non solo il caso da V. S. esposto, ma benanche la
« soluzione di tre dubbi tendenti a conoscere se possa l'Ordinario estendere la sua giu-
« risdizione nelle contingenze contenenti le regole dell'Istituto della Congregazione del-
« l'Oratorio. Dall'accluso Breve emerge con chiarezza non competere all'Ordinario giuris-
« dizione alcuna per ammettere l'appellazione nel di lui tribunale contro l'esclusione dalla
« Congregazione decisa a pluralità di voti nel caso di due giovani Giuseppe Cannuli, e
« Giuseppe Violato. Che se per disavventura i padri componenti la Congregazione del-
« l'Oratorio in Messina si scostino dall'osservanza del loro istituto, sarà sempre commen-
« devole lo zelo di V. S. nel farne distinta relazione alla S. Sede, di cui riceverà le
« istruzioni per provvedervi, salva sempre la giurisdizione episcopale per le contingenze
« de' casi, ne' quali alcuno degli individui di detta Congregazione si rendesse personal-
« mente riprensibile per suo non retto procedere fuori della casa della medesima Congre-
« gazione... Roma 29 Aprile 1825 ».

Referre etiam praestat tenorem dicti Brevis Bened. XIV, quo confirmanatur resolutio-
nes Congregationis deputatae ad definiendas controversias exortas inter Archiepiscopum
Liman. et Congregationem Oratorii S. Philippi Neri, 9 ian. 1758 - Cf. N. 1872

1923.

S. C. Ep. et Reg., *Parisien.*, 1 aug. 1839.

1. Utrum vota quae nunc emittunt Moniales in Gallia sint solemnia?
2. Utrum, si non sint solemnia vota, Moniales nihilominus teneantur
ad Clausuram servandam, quam voto simplici vovent, sub censuris a Tri-
dentina Synodo editis¹ ubi Episcopus Clausuram restituerit?
3. Utrum etiam excommunicationis incurrant poenam qui sine licentia
ingrediuntur septa Monasterii, ubi Clausura ab Episcopo restituta est?
S. Congr. ad proposita dubia respondendum censuit:
Ad 1. Negative, donec aliter a S. Sede decernatur.
Ad 2. Negative quoad poenas a SS. Canonibus, et Apostolicis Consti-
tutionibus praescriptas, affirmative relate ad censuras ab Episcopo fortasse
impositas.
3. Affirmative si ab Episcopo decreta fuerit.
[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 86, 87].

1924.

S. C. Ep. et Reg., *Faventina*, 30 aug. 1839.

Presbyter Dominicus Bertozzi Parochus Ecclesiae S. Michaelis loci Tre-
dozio in Faventina Dioecesi iam a nonnullis annis affectus erat paralysi,
qua impediabatur quominus Sacrosanctam Hostiam, et Calicem ambabus
manibus super caput elevare possit, quamvis manu dextera ceteras caeremo-
nias rite expleret, ideoque dispensationem super dicta irregularitate suppli-
citer petebat.

Rogatus Episcopus referebat « che l'Oratore trovasi affetto da emiple-
« gia incompleta degli arti superiori ed inferiori sinistri, e che per essere
« incompleta è bastantemente libero l'esercizio dei membri attaccati ». Et
caeremoniarum Magister facto esperimento testabatur « che è capace ad
« alzare tanto l'ostia che il calice dopo la consacrazione, anche più di quanto
« trovasi prescritto da' Sacri Canon; che in riguardo alla frazione dell'ostia
« l'Oratore altro non può che frangerla colla patena tenendo ferma l'ostia
« coll'indice della sinistra mano, e colla destra romperla, e formata la par-
« ticola portarla sopra il calice, e fare le altre funzioni prescritte: che da
« ultimo nulla d'indecente, di scandalo ed ammirazione porta ai circostanti
« nella celebrazione della messa... per maggior cautela si potrebbe prescri-
« vergli l'assistenza di un altro Sacerdote ».

Hic advertere praestat non deesse exempla huiusmodi dispensationum;
quin imo fertur concessam fuisse dispensationem Presbytero, qui manu
privatus fuerat: *Henriquez*, l. 14, c. 8, n. 4, cl. 9. S. C. in *Cosentina*, 13 Iu-
lii 1725; *Burgi S. Sepulchri*, 16 Iunii 1787. At S. C. C. in *Abellinen.*, 28 Iu-

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 5.

lii 1770, et 4 Maii 1771 dispensationem denegavit Presbytero, qui ob apoplexiam ita affectus erat in brachio sinistro ut cum eodem brachio minime poterat ad elevationem calicis concurrere, nec hostiam frangere. Et in *Vicen.*, 19 Augusti 1797 pariter dispensationem denegavit Prasbytero Pajol, qui ob eandem causam usu brachii, et manus sinistrae carebat.

Re ad plenarium auditorium die 30 Augusti 1839 deducta, E.mi Patres, referente E.mo Polidori, sequenti dubio:

An et quomodo conveniat concedere dispensationem ab irregularitate Parocho Dominico Bertozzi in casu?

Rescripserunt: « Supplicandum SS.mo pro dispensatione ab irregularitate cum assistentia sacerdotis, si fieri potest ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 443, 444].

1925.

S. C. Ep. et Reg., *Baiocen.*, 1 oct. 1839.¹

Si maxime prodest fidelibus omnibus, ut saepe saepius eorum animae a peccatis etiam levioribus per Sacramentum poenitentiae mundentur et Eucharistiae pane reficiantur, optandum profecto est Sanctinoniales Virgines frequenter ad Sacramenta suscipienda accedere ad fovendam charitatem, qua coelesti sponso magis magisque in dies uniri debent. Quapropter S. M. Innocentius XI in decreto de quotidiana Communionem die 12 februari 1679 edito² dicit Sanctimoniales quotidie « Sacram Communionem petentes, admonendae erunt, ut in diebus ex earum ordinis instituto praestitutis communicent, si quae vero puritate mentis eniteant, fervore spiritus ita incaluerint, ut digna, frequentiori, aut quotidiana SS.mi Sacramenti perceptione videri possint id illis a Superioribus permittatur ».

Haec regula ab Apost. Sede tradita a Superioribus et Confessariis Sanctimonialium prae oculis habenda est, ne ipsi plus aequo faciles, vel rigidiore non sine animarum detrimento se praebeant.

Cum igitur ad S. C. Episc. et Reg. perlatum sit nonnullos Confessarios ab Innocentii XI praescripto pro libitu recedere, ac monialibus etsi rite dispositis Sacramentalem Confessionem differre, E.mis PP. expedire visum est significare Amplitudini Tuae, ut Innocentii XI decretum proponas Superioribus, et Confessariis monasteriorum Tuae Dioecesis, et praesertim Cœnobii Cadomensis, ubi Sanctimoniales Virgines sub regula S. Francisci Salesii Deo Sacrae morantur, ac eisdem Confessariis in memoriam revoces Sacramentalem Confessionem rite dispositis non esse praesertim per modum regulae differendam, ne Sacramentali gratia priventur, licet fortasse nec gravia, nec nova habeant, sed dumtaxat peccata iam per Sacerdotis absolutionem deleta iterum confiteantur, omnibus enim notum est peccata praeterita et veniales culpas esse materiam sufficientem Sacramenti Poenitentiae.

¹ Episcopo Baiocensi.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 219.

Confidunt igitur E.mi Patres Te pro viribus curaturum ne Confessarii in re tanti momenti proprio ingenio indulgeant, sed potius praxim a S. Sede praescriptam sedulo amplectantur ac in administrando poenitentiae Sacramento minime a regulis recedant, quae probatorum auctorum communi suffragio traditae et confirmatae sunt.

Haec quidem pro meo munere significare debeo Amplitudini Tuae, cui interim fausta omnia adprecor a Deo.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 87, 88].

1926.

S. C. Ep. et Reg., *Romana*, 12 mart. 1840.

Cum ad SS.mum D. N. certo relatum fuerit complures ex iis, qui pensiones ex Apostolicae Sedis benignitate super Ecclesiastica Beneficia sunt adepti, pacisci statis conditionibus cum eo qui sibi certam pecuniae summam numeraverit, ut deinceps vel ad tempus vel ad vitae ipsorum exitum libere easdem, praestitutis temporibus, a Beneficiario percipiat, cumque pactiones huiusmodi pro contrahentium arbitratu licentius conciliatae indecorum quoddam de iis commercium videantur inducere, quod fideli populo admirationi quandoque est, viamque sternant forensibus actionibus, quae non sine ecclesiasticae rei dedecore publice instituuntur, atque illud praeterea ut plurimum inferant damni ut brevi insumantur, quae in totius vitae commodum liberalitas Pontificum impertiverat; eadem Sanct. Sua pro ea, qua praestat impensissima sollicitudine ad haec aliaque id genus mala ex libero earum conventionum usu gliscentia praecavenda, de Apost. potestatis plenitudine districte mandavit ne in posterum liceat memoratos contractus, quibus unice etiam, quam dicunt, commoditas pensionis percipiendae in alium transferatur, quovis cessionis, translationis, alienationis titulo de pensionibus Ecclesiasticis conficere, nisi habito prius de ea re speciali Apost. beneplacito. Hoc porro decretum per Congregationem Negotiis, et Consultationibus EE. et RR. praepositam edi, et in eiusdem notis servari illudque exequutioni per eos ad quos spectat, mandari possit. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 91, 92].

1927.

S. C. Ep. et Reg., *Troiana*, 28 aug. 1840.

Gravia, et diuturna dissidia inter Episcopum Troianum et Capitulum suae Cathedralis Ecclesiae exorta fuerant, ex quibus plures controversiae originem habuerunt. Cum Capitulum quemdam Canonicum in suum procuratorem ad causas agendas deputaverit, qui proinde e Dioecesi discesserat, Episcopus eum declaravit suspensum « ab officio et beneficio per innumera-

«bili» (ita in intimatione legitur) «delitti de' quali è carico, e particolarmente per avere lasciato la sua residenza». Deinde illum in quodam Conventu recludi mandavit et ad beneficium rehabilitavit «ferma restando la «sospensione per la pur troppo notoria sua immoralità». Verum paulo post eundem iterum in Conventu reclusum voluit. Idcirco Canonicus coram testibus appellationem ad S. Sedem interposuit. Capitulum alium Canonicum in suum procuratorem delegavit, qui litteras discessoriales pro Civitate Neapolis ab Episcopo ad mensem obtinuit, quique cum per plures menses Neapoli moratus fuerit ab Episcopo a *Divinis* suspensus, et in Conventum detrusus fuit. Hic etiam ad S. Sedem appellavit.

Etiam appellationem ad S. Sedem detulit Canonicus Poenitentiarius utpote qui ab administratione Sacramenti Poenitentiae suspensione mulctatus fuerat «sino a nuova disposizione e tuttocìo per motivi di coscienza». Non obstante recurso Episcopus Poenitentiarium alia suspensione, et reclusionem ad spiritualia exercitia damnabat, quia «pubblicamente, e notoriamente qual idra velenosa attenta ad ogni potere divino ed umano, et eodem actu alium Canonicum a *divinis* ad mensem, et perpetuo a praedicatione suspendit «per avere incoraggiato (il Penitenziere) con accompagnarlo e «presentarlo ad insultare nei riferiti modi la Curia». Etiam ab hisce actibus ad S. Sedem appellatum fuit coram testibus cum Curiam adire reformidaverint.

Perpensis reclamationibus Canonorum, et Episcopi litteris visum est Canonicos ex iuris rigore haud potuisse a residentia abesse, et Episcopum durius, quo par erat, se gessisse, nam licet licentia non sit necessaria pro absentia infra tempus a iure concessum «haec tamen declaratio non vindicat «sibi locum, quando volunt abesse extra dioecesim, licentia vero in hoc casu «ab Episcopo sine rationabili causa non est deneganda: S. C. C., 9 Maii 1626». Quibus accedebat resolutio diei 18 Novembris 1575 huius S. C. EE. et RR. quae Cardinali S. Praxedis scribebat: «I Sign. Illmi della Congregazione «perseverano pure nella opinione di tollerare l'assenza del Canonico Saluzzo «perchè veramente ha la procura del Capitolo generale e speciale..... e in «ogni evento non par che si possi astringere a partirsi almeno per certo «onesto tempo, siccome sente ancora Sua Beatitudine». Quapropter significatum fuit Episcopo non esse persistendum in denegando Canonicis discessu ad defendenda iura Capituli et insuper datae fuerunt ei Litterae quibus «s'insinuò quanto sarebbe conducente alla riunione degli animi esacerbati «il revocare gli ordini dati, e le comminate pene riammettendo tutti al ministero, ed ai sacri officii, e lasciando, che pacificamente si proseguisca l'esame «delle insorte controversie». At Episcopus reposuit «le rassegne che i Canonici..... sono sospesi a *divinis* ex informata conscientia... La di loro sospensione è stata fulminata illimitatamente, perchè proveniente da impedimento di coscienza, che non si può sapere quando si toglie, e se pur si «tolga.... Anche il Penitenziere..... è rimasto sospeso dalla confessione per «motivi di coscienza».

S. C. mandavit Episcopo, ut S. Sedi causam suspensionis panderet. Verum Antistes significavit agi de causis, quae conscientiam respiciunt,

quae discussioni in foro externo subiaci minime possunt; quasi S. Sedes ius non haberet cognoscendi rationes suspensionum *ex informata conscientia* nec modus haberetur eas secreto manifestandi iuxta doctrinam traditam a Bened. XIV, *de synodo, lib. XII, cap. 8*, cum etiam hac super re recursus ad Apostolicam Sedem pateat, alias nullum suspensis daretur remedium, si ea facultate aliquis Praesul abuteretur, immemor salutaris illius moniti: antistitibus paterno charitatis affectu a tridentini Patribus pro suorum subditorum aedificatione, et salute commendari, quod antequam procedant ad eorumdem subditorum correctionem ex informata conscientia, omnino legere deberent disposita in cap. I, sess. XIII, *de reform.*, ut in *Iure Pontificio*, tom. 3, sect. 43, Giraldi merito animadvertit. Proposito igitur in generali conventu diei 28 Augusti 1840 dubio:

An, et quomodo absolvendi sint Canonici a suspensionibus in eos latis ab Episcopo, et moderandus in dicta Dioecesi censurarum usus?

E.mi Patres, referente E.mo Polidori, rescripserunt: scribatur Episcopo ad mentem: mens est: «che la S. C. ha disapprovato l'eccesso delle censure «e che gli oratori si debbano assolvere, e perciò a tale effetto accorda a «Mons. Vescovo il termine di quindici giorni, oltrepassati i quali inutilmente, si facciano in altro modo assolvere: che in quanto al Penitenziere «per la sospensione dalle confessioni, se si trattasse di motivi spettanti al «S. Officio li manifesti al Card. Prefetto, che come uno degl'Inquisitori «generali ha l'opportuno segreto».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 447-449].

1928.

S. C. Ep. et Reg., Viennen. et Sancti Hippolyti, 20 sept. 1840.

Anno 1827 Vindobonae moniales SS.mi Redemptoris vulgo «*Liguorine*» appellatae constitutae fuerunt. Rescripto huius S. C. diei 3 Aprilis 1835 Summus Pontifex indulxit, «ut licet vota simplicia emittere cogantur¹ «Moniales, de quibus in precibus, *gaudeant tamen* indulgentiis, ac privilegiis ab Apostolica Sede concessis monialibus solemnem professionem in «Ordine SS.mi Redemptoris peragentibus, salvo semper iure ordinarii».

¹ Nempe ob leges quaedam exigentes, quae cum votis solemnibus incompatibilia sunt. Etiam declarata fuerunt simplicia vota Sanctimonialium SS.mi Redemptoris in Flandria: «S. Poenitentiaria mature perpensis, quae a P. Provinciali Ligurinarum Brugis in Belgio exponuntur quoad Sanctimonialia SS.mi Redemptoris in Flandria occidentali collectas, rescribendum censuit earundem vota uti simplicia a S. Sede aestimari. Episcopo vero Burgensi ex Apostolica auctoritate facultatem concedit indulgendi Monialibus, ut cum plena ab ipsomet dependentia bona, quae ad illas spectant, vel pervenire successionis, alioque legitimo iure possunt, recipere, retinere, administrare, deque eis contractus inire, atque in pios, honestosque usus, praesertim vero in bonum Monasterii per actus inter vivos sive causa mortis etiam per testamentum disponere possint. Quoad Nuntium vero Apostolicum transmittantur resolutiones S. C. EE. et RR. super Monialibus SS.mi Redemptoris Viennae captae ann. 1835, 1840; nec non decreta per S. Poenitentiarium emissa super Moniales Galliarum, et Belgii... Datum Romae in S. Poenitentiaria die 30 Novembris 1840».

Anno 1839 P. Vicarius generalis penes hanc S. C. lamentabatur, nonnullos Episcopos a votis simplicibus, quae Moniales ipsae perpetuo emittunt, dispensare, et Antistitem quemdem *alia huiusmodi ad arbitrium agere*; hinc ut ipse huiusmodi malis occurreret infrascriptas facultates sequentibus articulis expostulabat, nempe:

1. Dispensandi a praefatis votis, concurrente necessitate, et permittendi professionem in articulo mortis, licet novitiae nondum novitiatum compleverint.

2. Moderandi Constitutiones iuxta locorum consuetudinem et dispensandi in singulis casibus *ubi necessitas esset*.

3. Erigendi novam Domum in Civitate Stein Dioecesis S. Hippolyti.

4. Insuper deprecabatur, ut Ecclesiis dictarum Monialium ea privilegia, et gratiae communicarentur, quae Ecclesiis Congregationis SS.mi Redemptoris concessae sunt.

Relate ad dispensationem votorum simplicium, quae a praefatis Monialibus emittuntur, animadvertebantur ea, quae Bened. XIV tradit in Const. *Convocatis*,¹ § 32: « Quoad vota, noverint (*Poenitentiarii*) sibi abstinendum ab eorum commutatione, in quibus agitur de praeiudicio tertii. Quare in eo, quod pertinet ad vota, quamvis simplicia, seu perseverantiae, seu alia emitti solita in aliqua Congregatione, vel Communitate, et in vota obligatoria a tertio acceptata, non se ingerant ». Et in Const. *Inter praeteritos*, 3 Decembris 1749,² § 66: « Quod vero attinet ad commutationem votorum, in quibus de tertii praeiudicio agitur, quae quidem Poenitentiariis interdictur, apposite sane scribit Suarez, tom. 2, *de religione*, lib. 6, cap. 5, § 7: « Circa vota perseverantiae, quae a quibusdam fiunt dum aliquam Congregationem ingrediuntur, quaeque naturam assumunt contractus, et reciprocae obligationis, a quibus Poenitentiarii dispensare non possunt, valde ad rem loquitur P. Sirius in suo manuscripto opere super Bulla Innoc. XII ».

Circa vero facultatem moderandi Constitutiones exponebatur absonum esse a S. C. more illam in genere concedere, sed potius ipsam S. C. in casibus particularibus providere quando locorum peculiariora adiuncta id exigant.

Propositis igitur dubiis in Congregatione particulari diei 20 Septembris 1840 nempe:

1. An, et quomodo respondendum sit primo articulo superius expresso?

2. An, et quomodo secundo articulo?

3. An, et quomodo annuendum sit precibus in tertio articulo enunciatis?

4. An, et quomodo annuendum petitioni, de qua in articulo quarto? E.mi Patres rescripserunt:

Ad 1. Affirmative iuxta modum: nempe relate ad vota dentur facultates Nuntio Apostolico ad quinquennium cum solitis clausulis, ut in casibus particularibus, legitima concurrente causa, commissa executione P. Vicario generali; et ad mentem: mens est: « che Mons. Nunzio nella sua prudenza

¹ Die 25 nov. 1749. — Bened. XIV Bull., tom. 3, p. 160-169.
² Cf. Bened. XIV Bull., tom. 3, p. 170-248.

alla opportunità, come sarebbe la circostanza della erezione del Monastero di Stein, faccia conoscere ai Vescovi la illegittimità di tali dispense essendo riservate alla S. Sede ». Quo vero ad professionem in articulo mortis affirmative ad formam Const. S. Pii V.¹

Ad 2. Recurrat per Nuntium in casibus particularibus.

Ad 3. Affirmative.

Ad 4. Affirmative quoad indulgentias, aliosque favores spirituales tantum, salvo iure Ordinariorum.

Et facta relatione SS.mo D. N. Gregorio PP. XVI in audientia habita a Card. Praefecto, Sanctitas sua resolutionem S. C. approbavit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 451-453].

1929.

S. C. Ep. et Reg., Romana, 26 mart. 1841.

Duae Canonorum Regularium Congregationes, altera nuncupata *Lateranensium* a Basilica S. Ioannis in Laterano, quae potissimum Ravennae florebat, altera *Rhenanorum* a parvo flumine Rheni apud Bononiam, quae tam Romae, quam Bononiae in primis clarebat, antiquis inter se benevolentiae vinculis mutuo devinciebantur, licet habitu, et constitutionibus distinguerentur.

Saeviente Gallicae irruptionis procella, prisci foederis non obliti adiumentum et subsidium sibi invicem praebere non omiserunt. Pace restituta statim ab anno 1814 opera P. Abbatis Generalis Garofoli Rhenanorum Congregatio in pristinum redintegrata est; nec multum temporis effluxit ut etiam Congregatio Lateranensium restitueretur.

Interim memoratus Abbas cum Lateranensium gratiam, amoremque sibi conciliasset, in illud maxime incubuit, ut de Rhenanorum et Lateranensium Congregatione unum corpus, unaque familia conficeretur. Ad hanc itaque rem approbatio a S. Sede impetrata est per Rescriptum datum die 6 Augusti 1819.

In illo Sanctitas Sua praescripsit ut Capitulum Generale ad hoc celebraretur, decretique executionem pro implorata unione E.mo Pacca cl. mem. commisit ac in posterum *Ordinem Canonorum Regularium SS.mi Salvatoris Lateranensium* vocari voluit: tandem utriusque ordinis res omnes ac privilegia iuraque communicavit atque permiscuit.

E.mus Executor in Rescripti executione iussit de utriusque Ordinis Rhenanorum ac Lateranensium constitutionibus unam dumtaxat regulam quamprimum concinnari, demptis vel additis, quae pro temporum ac circumstantiarum opportunitate addenda, vel demenda viderentur.

Huiusmodi Constitutiones S. Congregationi Episc. et Reg. exhibitae sunt anno 1840 a Vice Procuratore Generali, commendataeque ab E.mo Pacca Ordinis Protectore. Quae res dum adhuc penderet, P. Abbas Gene-

¹ Const. *Summi Sacerdotii*, 23 aug. 1570. — Bull. Rom., tom. 4, III, p. 123, 124.

ralis expetivit, ut quasdam, quas proponebat, mutationes discuti, approbare S. C. concederet.

Caeterum quaedam in iisdem Constitutionibus notatu digna reperta sunt. Primo siquidem pluribus locis innui videbatur, aliquibus in casibus Canonicos Regulares obnoxios non esse censurae Extravagantis *Ambitosae*. At vero, licet ante Urbanum VIII aliquae adessent Religiones, quae ab hac lege erant exemptae, decreto tamen memorati Pontificis huiusmodi exemptiones ablatae sunt. Legitur enim in citato decreto: « Omnium rerum et « bonorum immobilium, et pretiosorum mobilium alienationem, omneque « pactum, per quod ipsorum dominium transfertur; census perpetuos, seu « vitalitios, hypothecam, locationem, et conductionem ultra triennium, con- « cessionem in feudum (a quibuslibet Ordinibus Regularium moderatoribus) « fieri perpetuo prohibet... non obstantibus indultis, privilegiis, quibus « S. Sua derogat ».

Et reapse huic decreto indiscriminatim parent universi Regulares, et quotidie Beneplacitum Apostolicum in casibus ab illa Extravagante praescriptis implorant. Neque vero ab hoc onere eximere sese poterant Canonici Regulares, quidquid sit de antiquarum Constitutionum privilegiis. Hae enim approbatae fuerunt anno 1592 et anno 1612 cum tamen huiusmodi Urbani decretum anno 1624 editum fuerit, neque Sancta Sedes haec privilegia in posterum impertiri consueverit.

Secundo loco, cum res est de Monachis incorrigibilibus, nulla mentio fit decretorum Urbani VIII¹ et Innocentii XII quibus ratio praescribitur, quae in retinendo Religioso incorrigibili, atque expulsionem obnoxio sequenda sit.

Tertio loco quando sermo est de acceptance novarum domorum vulgo *Canoniche* ideoque de nova earum fundatione, nihil innuitur de praescripto Conc. Trid., Sess. 25, c. 3, *de Regul.*, in quo exposcitur Ordinarii licentia, neque de Const. *Instaurandae*, an. 1652 in qua Innocentius X prohibet nova cuiuslibet Ordinis erigi Monasteria « absque Sedis Apostolicae licentia specialia... praevia examinatione Congregationis negotiis Ep. et Reg. praepositae ».²

Quinque itaque dubiorum formulae E. mis PP. Sacrum hunc ordinem constituentibus discussioni suppositae sunt, nimirum:

1. Se e come si debbono approvare le nuove Costituzioni de' Canonici Regolari Lateranensi del SS.mo Salvatore? Et quatenus affirmative?
2. Se convenga ammettere le modificazioni proposte dal P. Abate Generale?
3. Se aggiungere, che per le alienazioni de' beni stabili e mobili preziosi si debba stare all'Extravagante *Ambitosae*, non ostante gli antichi privilegi?
4. Se esprimere, che per l'espulsione si debba osservare il Decreto di Urbano VIII e d'Innocenzo XII?
5. Se dichiarare, che per l'erezione delle nuove Canoniche debba rimanere ferma la Constit. *Instaurandae* d'Innocenzo X?

¹ S. C. C., decr. 21 sept. 1624. — Bull. Rom., tom. 5, V, p. 248-250.
² Cf. N. 233.

6. Se vi sia luogo ad altri cambiamenti?

E. mi PP. in generali conventu diei 26 Martii 1844 rescripserunt:

Ad 1. Affirmative iuxta modum.

Ad 2. 3. 4. 5. Affirmative.

Ad 6. Ad E. mum Praefectum cum E. mo Ponente.

S. Sua hanc Resolutionem approbavit, ideoque decretum typis editum est.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 461-463].

1930.

S. C. Ep. et Reg., *Ripana*, 14 maii 1841.

Ioachim Pizzi, Parochus loci S. Benedicti in Dioecesi Ripana in ultimo suo, quo decessit, elogio legem dixit, ut omnia bona sua, quorum redditus ad scut. an. 158 ascendebant, in erectionem Nosocomii erogarentur, dummodo Municipium ad hoc idem opus scutata saltem 150 quotannis contribueret. Administrationi eiusdem praeesse voluit Parochum, et Municipii Praesidem, qui tamen « non potranno disporre a suo talento, ma a seconda de' preventivi da farsi dalla Congregazione Amministrativa », quae septem hominibus a Municipio eligendis constare debebat, quaeque « rivedrà ogni anno i conti de' due Amministratori, per voti segreti, qual revisione per esser valida e legale non abbisognerà dell'intervento ed approvazione di altra autorità superiore ». Mandavit insuper constitutiones concinnari, statim operi manus apponi, intra octo annos idem penitus absolvi conditionesque omnes adamussim sub poena caducitatis adimpleri.

Mortuo pio benefactore, piaque dispositione cum omnibus conditionibus per Municipium acceptata, Municipium ex errore non quinque sed sex viros nominavit (porro testator duos ipse nominatim elegerat). Inter eos autem qui minus votorum retulerant, erat Salvator quidam Voltattorni; nihilominus Provinciae Praeses qui audit *Delegato Apostolico*, non hunc, sed Ambrosium quemdam Fiorani ex nominatorum numero expungendum iussit. Sed hanc exclusionem sententia sua revocavit Curia Episcopalis, quapropter inter hanc atque Delegatum Apostolicum iurisdictionis controversia suborta est.

Cum vero pro aedificationis opere intra tempus a benefactore praestitutum inchoando difficultates obicerentur, ideoque caducitas immineret, et hanc ob causam substituti haeredes recursum S. C. obtulissent Curia Episcopalis proponebat, ut pro eo tempore rei provideretur per precariam Hospitalis domus institutionem in aliqua domo, sed Municipium vehementer obstabat, unaque rationem et modum proponebat quo intra sexennium opus confici posset.

Conditae etiam fuerunt constitutiones, in quibus aliqua corrigenda occurrerunt. Itaque quae sequuntur dubia concinnata sunt.

1. Se e come vi sia luogo allo stabilimento di un ospedale provvisorio, o piuttosto si abbia ad ordinare la nuova fabbrica secondo il progetto presentato dalla Comune? Et quatenus neg. ad 1. partem et aff. ad secundam:

2. Se è quali cautele sia duopo prescrivere per la fedele esecuzione del progetto medesimo?

3. Se e come l'Ordinario possa visitare il suddetto Ospedale ed esigere i rendiconti?

4. Se è come abbia il diritto di approvare la elezione dei membri della Congregazione amministrativa eletti dal Consiglio Comunale, e se si possa rimuovere per giusti motivi?

5. Se la delegazione si debba limitare ad esaminare la regolarità delle sole forme estrinseche dell'atto consigliare rimettendo le altre cose al giudizio dell'Ordinario, o piuttosto possa entrare anche sul merito estrinseco delle nomine?

6. Se e come possa la Delegazione esigere il rendiconto, o piuttosto convenga permettere alla medesima, che durante la contribuzione della Comune, possa esigere uno stato delle rendite, ed anche la verifica de' libri, previa l'intelligenza dell'Ordinario?

7. Se e come convenga approvare i regolamenti?

8. Se si abbiano ad ammettere le modificazioni progettate da Monsignor Amministratore, e dichiarare che non s'intende approvato quanto si oppone al diritto comune specialmente sulla necessità del Beneplacito Apostolico a forma della Const. Ambitosae.

9. Se e come convenga interloquire sulla pretesa caducità?

In Cong. Generali diei 14 Maii 1841 E.mi PP. rescripserunt:

Ad 1. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Ad 2. Affirmative iniuncta obligatione omnium et singulorum Componentium Congregationem administrativam, ut lege depositi pecuniarum vel retractarum, vel retrahendarum ex redditibus Hospitalis, et mandatum trahendum de singulis expensis occurrentibus in aedificatione stabilis Hospitalis.

Ad 3. Affirmative iuxta praescriptum S. Conc. Trid.,¹ comunem praxim in similibus casibus et ut est conforme voluntati Fundatoris Pizzi.

Ad 4. Affirmative in omnibus; ita tamen ut in casu remotionis graves et evidentes causae concurrant, et salvum sit Partibus recurrendi ius ad S. C.

Ad 5. Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad 6. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Ad 7. Non esse locum formali approbationi a parte S. C., sed per epistolam esse laudandas et commendandas enunciatas regulas Congregationis Charitatis penes quam est directio Hospitalis, dempto articulo 4² factisque immutationibus de quibus in sequenti dubio.

Ad 8. Affirmative praesertim quoad necessitatem Beneplaciti Apostolici.

Ad 9. Supplicandum SS.mo pro declaratione non incurrae caducitatis ad cautelam, imposito perpetuo silentio iis, qui obiectant caducitatem.

Et facta de praemissis et quoad dubium 9, relatione SS.mo D. N. Greg. PP. XVI resolutionem S. C. approbavit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 94-96].

¹ Sess. XXII, de ref., c. 8, 9.

² In Art. 4 disponebatur quod omnia cuiusvis generis bona ad Hospitale pertinentia, ad pecuniam numeratam reduci deberent, et in censibus stabiliter collocari.

1931.

S. C. Ep. et Reg., *Firmana*, 16 iul. 1841.

Quidam Canonicus Cathedralis Firmanae accusatus fuerat uti mandans homicidium, quod a Titio mandatario patratum fuisse dicebatur in persona Archipresbyteri eiusdem Ecclesiae. Gravia contra accusatos cumulata fuerunt indicia, quibus publica populi opinio accedebat. Confecto processu, et proposita causa, Iudices sententiam tulerunt: «Esse dimittendos cum praecepto de sese repraesentando novis vel non novis supervenientibus indiciis». Hinc dubium movebatur an dicto Canonico tempore, quo a Choro abfuit, deberentur distributiones Canonicatus et fallentiae Canonicorum, qui choro interesse omiserant, cum sententiam absolutoriam definitivam non obtinuerit. Quin imò ipsum irregularitatem contraxisse et in privationem Beneficii incurrisse aliqui existimabant, eo quod publice fuerit de homicidio diffamatus iuxta doctrinam traditam a P. Tehsauro, de Poenis, Part. 1, Cap. 21, et Constit. Pii II, *Ad retinendas*.¹ Tanti ponderis erant indicia, et publica diffamatio, ut ad scandalum evitandum, quod ex dimissione dicti Canonici eiusque in Chori servitio libera restitutione praevidebatur, Summus Pontifex die 1 Iunii 1839 huic S. C. commiserit che «prenda cura dell'esecuzione della sentenza, adottando tutte quelle cautele, che la prudenza, e le particolari circostanze del caso siano per suggerire, sia nel modo di porre in libertà i detenuti, sia per riammettere o no il Canonico al servizio corale». S. C. exequutionem Archiepiscopo demandavit cum praecepto, ut Canonicus a Sacri Ministerii exercitio suspensus remaneret, et ne Choro interesset donec aliter a S. C. provisum fuerit. Exinde idem Canonicus e carcere dimissus cum praefatis praeceptis, et cautelis, et quia publica contra eum opinio adhuc vigeat e Dioecesi discedere coactus fuit, et spiritualibus exercitiis vacare. Quaerebatur postea adhuc a Missae celebratione, et a chori servitio arceri. Postulabat igitur ut Missae celebratio et choro interventus ei permitteretur, vel saltem distributiones concederentur. Urgebat annum a data sententia lapsum fuisse, ideoque non esse amplius locum causae reassumptioni. E contra publica perseverabat opinio eum homicidii auctorem fuisse. Quapropter rebus omnibus ad Summum Pontificem relatis die 4 Iunii 1840 rescripsit: «Proponatur in pleno auditorio S. C. EE. et RR. tam quoad reassumptionem causae, et processus, quam relate ad reliqua dubia, audito quoad primam partem in scriptis Procuratore Fiscali: interim vero tempora non currant».

Hinc in Congregatione generali diei 28 Augusti 1840, referente E.mo Patrizi Praefecto proposita fuerunt sequentia dubia:-

1. Se abbia a riassumersi, e proseguirsi la inquisizione processuale a carico del Canonico NN. per titolo di omicidio, ancorchè non siano sopravvenuti nuovi indizi, o risultanze: ovvero che si abbia ad attendere la soprav-

¹ Die 28 ian. 1461. — Bull. Rom., tom. 3, III, p. 110, 111.

venienza di nuovi indizi, o di nuove emergenze, che concludino gl'indizi già esistenti nel tempo abile sino alla prescrizione?

Et quatenus affirmative ad primam partem:

2. Se l'assunzione, e prosecuzione dei nuovi atti si debba commettere alla Curia, o pure convenga spedire un Giudice processante anche laico?

3. Se al Canonico siano dovute le distribuzioni nel caso?

Et quatenus affirmative:

4. Se e come gli competano le puntature de' Canonici assenti?

5. Se il Canonico abbia contratta la irregolarità?

Et quatenus affirmative:

6. Se si abbia a privare specialmente del Canonico, o piuttosto ad accordargli la dispensa colla riabilitazione al sacro Ministero, o almeno permettergli di rinunziare al Canonico colla riserva di una pensione?

Quibus E.mi Patres rescripserunt:

Ad 1. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Ad 2. Provisum in primo. Ad 3. Negative. Ad 4. Provisum in tertio.

Ad 5 et 6 Dilata, et exquiratur votum Consultoris.

Deputato Consultore iuxta S. C. mentem, is votum suum pandidit.

Dubium, ipse inquiebat, quod Canonicus irregularitatem contraxerit, triplici fundamento inniti potest: nempe vel *ob homicidium*, vel *ob infamiam iuris*, vel *ob infamiam facti*. Quoad homicidium, quidquid in casu sit in foro conscientiae, in foro externo minime de homicidio damnatus est, ideoque hoc titulo eum irregularitatem contraxisse declarari nequit: nec ad rem facit regula, « in causa homicidii quisque in dubio facti uti irregularis habendus »; etenim haec regula desumitur ex decretali Clementis III in cap. *ad audientiam* 12, *de homicidio*, et ex altera Innocentii III cap. *significasti* 18, eod. tit., et respicit casum cuiusdam Presbyteri, qui minori, vel maiori culpa aliquem percutiat et percussus superveniente nova infirmitate vel aliis percussione moriatur. Hoc in casu, si non constet percussione a Presbytero illatam fuisse mortis causam, Presbyter in tali dubio ab exercendo Sacro Ministerio abstinere debet. Haec facti species nullo modo Canonicum respicit, ad quem potius Decretalis in Cap. 8, *de purgat. canon.* referri potest, in qua nulla de irregularitate fit mentio.

Neque irregularitas in casu *ex infamia iuris* locum habet. Nam haec infamia exigit « sententiam condemnatoriam de homicidio, tamquam dolo « malo commisso¹ », quae in casu non habetur.

Neque confugi potest ad Bullam Pii II,² in ea enim agitur de iis « quorum delictum notorium fuerit, vel de homicidio infamati seu condemnati ». Verba illa « de homicidio condemnati » requirunt sententiam; alia vero verba « quorum delictum notorium fuerit », cum agatur de re poenali, intelligenda sunt de notorietate stricte sumpta, quae iuxta Sacros Canones locum habet « per sententiam, seu per confessionem factam in iure, aut per evidentiam

¹ P. Thesaurio, de poenis eccles., part. 2, Cap. 1, num. 11.
² Ad retinendas, V Kalend. Febr. 1461.

« rei, quae tergiversatione aliqua celari non potest ».¹ Aliquam vero difficultatem faciunt alia verba eiusdem Bullae, « de homicidio diffamati ». Sed difficultas dispelli potest ex eo, quod ad praescriptum iuris communis in foro externo nemo poena plectatur, nisi delictum fuerit iuridice probatum, vel aliunde certum, quapropter illa verba non sunt intelligenda « de infamiatione simplici, nempe de mala fama, quamvis plene probata, quae solummodo indicium facit ad inquirendum; sed.... de diffamatione, quae aequipolleat condemnationi, cum una pars alternativae alteram declaret ». ² In casu non habetur sententia, et deest notorietas « ex confessione facta in iure » et alia « ex evidentia rei, quae tergiversatione aliqua celari non possit »: haec enim tergiversatio fundatur in sententia Iudicum; et in resolutione S. C. ad primum dubium.

Tandem neque concurrat *infamia facti*, nam ipsa ex publica opinione dimanat, et producit dumtaxat impedimentum ad Ordines suscipiendos et ad dignitates obtinendas.³ Quapropter hoc impedimentum iuxta Doctores non est vera poena, sed consideratur per modum *infortunii*, quod infamatum irregularem reddit *ad recipiendos ordines*; sed *non impedit exercitium susceptorum*.⁴

Animadvertendum tamen est in casibus publicae diffamationis de aliquo enormi crimine minime permittendum esse, ut Clericus diffamatus sacrum ministerium libere exerceat; quapropter Canonum iure Episcopus eum « ab officio suspendere » potest, quod relate ad diffamatos de homicidio statuit Lucius III in cap. 8, *de purg. canonica*. Imo aliquando de gravioribus criminibus infamati etiam a Beneficio suspendi possunt, ut edixit Innocentius III, cap. 10, eod. tit.: « Licet ergo ecclesiastica constitutio tales ab officio tantum usque ad purgationem canonicam doceat suspendendos; quia tamen cum etiam a Beneficio propter immanitatem criminis suspendisti, nolimus improbare ».

Olim infamati, qui innocentes in iudicio non declarabantur, ad *purgationem canonicam* admitti solebant. Hodie huiusmodi purgatio in usu minime est, sed duae tantum viae remanent ad eum ab infamia liberandum: *una directa*, nempe per novum iudicium, praevia reassumptione processus, illiusque ampliatione, et coadiuvatis probationibus; altera vero *indirecta*, scilicet per irreprehensibilis vitae rationem ad congruum tempus prout peculiaria rei adiuncta exigunt et per recursum ad S. Sedem *ad cautelam*, si infamia dubia remaneat. Cum promotis indulgentiori modo providetur, nam agitur « non de iure quaerendo, sed de exercitio iuris quaesiti ». Sed S. Congregationes prudenter admodum procedunt ad removendum scandalum, praescribendo opportunas condiciones tam relate ad congruum tempus experimenti per inculpatam vitae rationem, tam relate ad locum celebrationis

¹ Cap. ult., *de cohabit. Clericor. et Mulier.*; Cap. *Vestra* 7, de eod. tit.; Decret. Gratiani Can. *nullus* 5, et can. 6, dist. 32.

² Card. Petra, Comment. ad Const. Apost., tom. V, in Const. VIII Pii II, num. ult.

³ Cap. ult., *de testibus, et attest.*, et cap. 4, *de accusat.*

⁴ Bonacina, Opp., Tom. 1, tract. de Censur., disp. 7, q. 3, punct. 1, n. 5 et seq.

Missae etiam extra oppidum, vel dioecesim, in qua diffamatio viget iuxta adiuncta, quae in casu concurrunt.

Hisce, aliisque praemissis praesertim, quoad quasdam resolutiones S. C. C. Consultor hanc ad dictum dubium super irregularitate proponebat resolutionem: nempe « Ad effectum de quo agitur non constare de irregularitate, sed suspensionem pro nunc non esse relaxandam ».

Ex proposita resolutione ad praefatum dubium R. mus Consultor inferebat privationi Beneficii non esse locum, quia si non constat de irregularitate, non potest constare de canonica causa privationis, eo vel magis quod Canonicus in foro externo reputari non potest uti reus homicidii, vel notorius homicida sed solummodo tamquam de homicidio accusatus, et graviter diffamatus, ideoque, ut supra dictum est, suspensioni subiicitur, non vero privationi, quae poena perpetua foret. Quin imo autumat post resolutionem huius S. C. diei 28 Augusti 1840 ad 1. dubium, qua sublata est clausula « non novis » privari non posse distributionibus post dictam resolutionem decursis, licet ipse ex praecepto huius S. C. prohibeatur, quominus choro intersit. Cum autem graviter diffamatus remaneat, et suspensioni subiectus fuerit, Consultor haud expedire iudicat, ut Canonicus Beneficium Chorale retineat quod per renunciationem dimitti potest.

Quibus, aliisque praehabitis ad dubium super privatione Beneficii, vel renunciatione, et relate ad rehabilitationem R. mus Consultor respondendum existimabat prout sequitur: « Quoad privationem Canonicatus negative; quoad rehabilitationem provisum in responsione ad dubium praecedens; quoad renunciationem affirmative, et ad mentem; et mens est: ut suspensio non relaxetur, nisi postquam ex documentis minime dubiis, audito etiam E. mo Archiepiscopo, constiterit, Canonicum vitam, moresque suos ad clericalis honestatis normam per sufficiens aliquod tempus laudabiliter exegisse, quod temporis intervallum brevius esse poterit, si eidem indulgenda solummodo sit celebratio Missae extra Dioecesim: insuper permittendum esse, atque adeo suadendum, ut ipse Canonicus catum dimittat aliqua sibi pensione reservata, vel permutet illud cum alio Beneficio simplici, aut etiam cum alio extra Dioecesim simplici Canonicatu ».

Propositis igitur in Congregatione generali diei 16 Iulii 1841 infrascriptis dubiis:

1. Se al Canonico N. N. siano dovute le distribuzioni corali decorse dopo la risoluzione della S. Congregazione del 28 Agosto 1840, con cui fu dichiarato esser luogo soltanto alla riassunzione della inquisizione processuale sopravvenendo nuovi indizi, e nuove emergenze?

2. Se il Canonico N. N. abbia contratta l'irregolarità nel caso?
Et quatenus affirmative:

3. Se si abbia a privare specialmente del Canonicato, o piuttosto ad accordargli la dispensa colla riabilitazione al Sagro Ministero, o almeno permettergli di rinunciare al Canonicato colla riserva di una pensione?

E. mi Patres, referente E. mo Patrizi Praefecto, rescripserunt: Ad 1. Negative quoad distributiones, quae praesentibus debentur: in reliquis affirmative. Ad 2. et 3. in voto Consultoris.

Et facta relatione SS. mo D. N. in audientia habita a D. Sub-Secretario die 23 Iulii 1841, Sanctitas Sua resolutionem S. C. confirmavit.¹
[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 470-474].

1932.

S. C. Ep. et Reg., Viennen., 10 dec. 1841.

In Capitulo provinciali cuiusdam Ordinis quidam Religiosus pro electione ad munus Provincialis obtinuit tantum medietatem suffragiorum, et ab Episcopo loci, cui exposuerat se se maiorem suffragiorum obtinuisse, confirmationem electionis consequutus est.

Pseudo-Provincialis Guardianos deputavit, et alia acta, quae ad praefatum officium spectant, emisit. Hinc dubium exortum est etiam relate ad professionum validitatem. S. C. cui Provincialis postquam tempus sui muneris expleverat, conscientiae stimulis impulsus recursum habuerat, omnia acta praeter professiones sanavit, tribuens per Nuntium Apostolicum actuali Provinciali facultatem eas, quatenus opus fuerit, a professis private etiam per subdelegandum prudenter, et caute de novo recipiendi, ut tranquillitati conscentiarum eorum, qui dubitent, consuleretur, quin tamen aliquid super emissarum professionum nullitate definitum intelligeretur. Cum haec omnia R. P. D. Nuntio Apostolico commissa fuerint, ipse ab huiusmodi communicanda instructione abstinuit, significans S. C., quod in dicta provincia Religiosi quotannis renovant professionem hisce verbis « quibus (votis) si nos Maiestati tuae iam ante non obstrinxissemus, de novo vellemus nos obstringere, ideoque illa saltem nunc renovamus ».

Quibus omnibus, et Doctorum sententiis sedulo perpensis, E. mi Patres in Congregatione generali diei 10 Decembris 1841, referente E. mo Bianchi, sequenti dubio:

Quaenam instructio Nuntio Apostolico danda sit in casu?

Rescripserunt ad mentem; mens est: « che avuto in vista la rinnovazione annua de' voti preceduta dalla dichiarazione quibus (votis) si nos Maiestati tuae iam ante non obstrinxissemus, de novo vellemus nos obstringere: ideoque illa saltem nunc renovamus si sono credute ratificate le professioni: nonostante si è risoluto, che si debba a cautela supplicare Sua Santità per la sanazione in radice delle professioni medesime ».

Et facta relatione SS. mo D. Gregorio PP. XVI eadem die, mense et anno, Sanctitas Sua professiones, de quibus agitur, in radice sanavit, atque revalidavit. Ceterum Nuntius Apostolicus praesens decretum in Archivio Nuntiaturae servari mandet, et authenticum exemplar tradat P. Provinciali, ut illud in secreto archivio, provinciae caute servare faciat.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 476, 477].

¹ Haec causa ulterius progressa non est, nam quidam retulit NN. morte damnatum ante sententiae executionem declarasse non Canonicum, sed ipsum auctorem fuisse necis Archiepysbyteri.

1933.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 10 dec. 1841.

Cum modus, qui a SS. Canonibus, et praesertim a S. Concilio Tridentino¹ praescribitur, non suppeteret ad reparandam ecclesiam parochialem loci *Valcarecce* et ad sacras suppellectiles comparandas, Archiepiscopus Camerinen. super censu illorum, qui bona in ambitu Paroeciae possidebant, taxam scutorum trium, et obulorum quindecim imposuit. Verum nonnulli, qui extra dictam Dioecesim, licet in districtu Paroeciae fundos possiderent, domicilium habebant, acriter contra Archiepiscopi decretum penes S. C. reclamaverunt.

Perpensis igitur rationibus a reclamantibus deductis, nec non, quae in sess. 21, cap. 7, *de Refor.* a Concilio Tridentino praescripta sunt, quae a Bened. XIV in Institutione 100 traduntur, nec non S. C. C. resolutionibus in Congregatione generali diei 10 Decembris 1841 proposita fuerunt infrascripta dubia:

1. An, et quomodo sustineatur taxa reclamantibus imposita in casu; et an sit locus executioni sententiarum, quae a Vicario generali latae fuerant contra renuentes?

2. An, et quomodo universus populus, vel potius solum ab Archiepiscopo taxati subiacere debeant impositae contributioni in casu?

Quibus E.mi Patres, referente E.mo Patrizi Praefecto, rescripserunt: ad 1 et 2, teneri populum, et possidentes in districtu Paroeciae etiam externos per aes, et libram. Egentiores vero, qui pecuniam conferre nequeunt, manus adiutrices praebeant

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 477, 478].

1934.

S. C. Ep. et Reg., *Lucana*, 11 febr. 1842.

Confraternitas S. Crucis in metropolitana Lucensi Ecclesia ante dimidium saeculi decimi secundi ad recipiendas oblationes perinsigni SS.mi Vultus imagini factas instituta, anno 1274 perpetuam accepit rerum capitularium administrationem cum onere eandem ecclesiam quoad omnia manutenendi, et paulo post suas ipsa condidit constitutiones, quibus Operae S. Crucis independentia circa administrationem, et alia quae in infrascriptis dubiis disceptantur, constituta sunt: ideoque de facto Lucanus Antistes ad haec usque tempora in Operae ipsius rem numquam se immiscuit.

Lucanum Gubernium super eadem opera protectionem et auctoritatem exercens huiusmodi dispositiones postea confirmavit, itemque oblationes eidem fecit, publica etiam vectigalia in eius utilitatem imponendo.

Cum autem a saeculo decimo septimo ineunte apparerent exempla quibus et aliquae oblationes in Capituli manibus factae sunt, et ab eodem nonnulli Administrationis actus exerciti, hinc eodem saeculo exeunte Capi-

¹ Sess. XXI, *de ref.*, c. 7.

tulum ex assertis quibusdam Bullis Pontificiis cumulativam cum Ordinario iurisdictionem super Ecclesia Metropolitana praetendens, quasdam controversias super Operae administratione et oblationum receptione contra S. Crucis operarium excitavit. Sed contra opinati sunt tres magni nominis viri nempe *Card. de Luca* cuius votum extat in *Miscell. Eccl.*, disc. 35 nec non *De Torre ac Minoia*, quorum vota extant in alterius opere, *de pactis fut. succ.*, lib. 3, C. 4, § 169.

Pace post gallicam tempestatem restituta cum opera S. Crucis in pristinum redintegrata fuit, a supremo Lucano Principe leges super Administratione ac regimine eiusdem operae datae sunt, quibus praesertim sancita sunt praetensa Operarii ac Gubernii iura contra Capitulum, et omnem ecclesiasticam potestatem.

Id aegre ferentes Canonici, Operarium in ius vocare decreverunt; ideoque cura Principis Summus Pontifex Gregorius XVI controversiam S. C. Ep. et Reg. remisit, ac speciali trium Cardinalium Congregationi rem definiendam commisit.

Operarius legitimitatem personae in Capitulo reiiciens omnimodam immunitatem propugnabat a qualibet ecclesiastica potestate, contendens operam S. Crucis sub immediata Gubernii protectione reperiri, itemque in operae institutione ac ordinatione ecclesiasticam potestatem fuisse exclusam ad formam Conc. Trid., Sess. 22, C. 8 et 9, *de Refor.* et praesertim insistebat super amplissima saeculorum consuetudine, cuius argumentum insigne in eo situm dicebat, quod ecclesiae utensilia et armaria stemma operae praeseferebant.

At Capitulum tuebatur ex praedictis Bullis sese cumulativam iurisdictionem super opera obtinere, ideoque subsumens quod in themate Gubernium Lucanum non posset comprehendere nomine Regis, neque haec immunitas a S. Sede cum titulo in ipsa fundatione concessa explicite fuisset, ac tandem consuetudo omnis tam antecedens, quam subsequens a Conc. Trid. fuisset irrita declarata, concludebat ordinariam super opera, iurisdictionem sibi competere. Insuper mordicus oppugnavit operariorum, utpote laicorum incapacitatem super rebus ecclesiasticis, de quibus res erat, et insuper allegans in sui favorem consuetudinem praetendebat super iisdem directam potestatem exercere.

Itaque pro Congregatione particulari diei 11 februarii 1842 dubia concordata sunt:

1. An constet de iure Operariorum S. Crucis administrandi et custodiendi omnes res ad Operam pertinentes absque dependentia et interventu potestatis ecclesiasticae, et praesertim Capituli in casu?

2. An et cui competat ius recipiendi et administrandi oblationes, quae fiunt Imagini S. Crucis in casu?

3. An, et quomodo, et cui competat ius custodiendi sacras suppellectiles in casu?

4. An constet de iure Operariorum conficiendi inventarium quarumcumque rerum ad Operam pertinentium absque interventu Capituli, et immixtione Ecclesiasticae potestatis in casu?

E.mi PP. dicta die rescripserunt:

Ad 1. Salva auctoritate Archiepiscopi ad formam Conc. Trid. affirmative quoad Capitulum.

Ad 2. Affirmative favore Operarii S. Crucis, salva auctoritate Archiepiscopi.

Ad 3. Affirmative favore Operarii S. Crucis iuxta solitum et ad mentem; mens est: ut operarius erga Capitulum debitam observantiam et rationem adhibeat.

Ad 4. Affirmative in omnibus.

Notandum insuper, quod die 21 Augusti 1841 praevis SS.mi oraculo declaratum fuit, quod clavis SS. Vultus a Capitulo conservaretur. Cumque nova quaestionis germina super secundo dubio suborta fuissent, et statim transactione sopita, huiusmodi transactio die 14 Septem. 1843 approbata fuit cum clausula: salva auctoritate Archiepiscopi ad formam Conc. Trid. quoad redditionem rationis circa erogationem eleemosynarum.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 478-480].

1935.

S. C. Ep. et Reg., *Camerinen.*, 18 febr. 1842.

Municipium S. Ginnesii, reservato sibi iurepatronatus in Ecclesia Collegiata Cappellam erexit, quam postea Capitulo cedens cum altari maiori commutavit, retentis hinc inde omnibus honoribus, et oneribus. In erectionis decreto lato a Vicario Generali Orselli die 11 Martii 1486, praeter alia sancitum est, ut quinque Conservatores, inter quos Ecclesiae Parochus, a Municipio eligerentur et coram civibus ab eodem electis rationem quotannis redderent, ut officium defunctorum cum missa, et alia missa cum litiis quolibet mense statutis diebus celebraretur, ut oblationes omnes in pios usus et miseras personas erogarentur: ut Concionatori Adventus honorarium praeberetur, ut tandem nullum onus per hoc Canonicis superadditum intelligeretur; identidem vero consuetudo fere bisaecularis inolevit, ut ex Cappellae redditibus Concionatori quadragesimali, Aedituo, Organorum pulsatori honorarium solveretur, nec non expensae praestarentur pro Expositione 40 horarum aliisque festivitibus, ac precibus necessariis. Anno 1832 cum apud Apostolicum Delegatum reclamatum fuisset, Cappellae redditus in usus alienos male converti; idem Praeses rationum redditionem ab Administratoribus exegit, edixitque sententia sua eosdem aere proprio teneri ad solvenda scut. 515. 38, nisi absolutionem impetrassent. Conservatores autem prohibitionem eiusdem Praesidis allegantes renuerunt etiam ea praestare, quae tam ex lege foundationis, quam ex consuetudine praestare consueverant; insuper arbitrati sunt Conservatorum munus cum Magistratu insimul exercere. Super his itaque Canonici ad S. C. Episc. et Reg. suas preces porrexerunt, ideoque sequentia dubia proposita sunt: 1. Se e come i Conservatori della Cappella debbano aderire in tutto, ovvero in parte alle richieste dei Canonici nel caso? 2. Se la Congregazione Governativa di Macerata possa esercitare la sua autorità sull'amministrazione di detta Cappella, ed esigerne il rendiconto, ed emanare la Sentenza Sindacatoria nel caso? 3. Se e come l'Ordinario possa esigere il rendiconto, emanare la Sentenza Sindacatoria; come ancora, se possa fare la sacra visita nel suddetto pio luogo nel caso? *Et quatenus negative ad secundam dubium*: 4. Se e quale provvedimento convenga prendere per conoscere se i Conservatori abbiano in realtà a rimettere in cassa la detta somma di scudi 515.38? 5. Se e come i magistrati di S. Ginnesio possano contemporaneamente ricoprire ancora l'Ufficio di Conservatori nel caso?

Quibus E.mi Patres in generali auditorio diei 18 Februarii 1842 rescripserunt: ad 1. Affirmative iuxta Decretum Vicarii Orselli diei 11 Martii 1486. Ad 2. Negative in omnibus. Ad 3. Affirmative in omnibus ad formam Conc. Trid., c. 9, sess. 22, *de ref.* Ad 4. Affirmative facta nova redditione rationis Archiepiscopo adhibitis Revisoribus iuxta provisum in 3, aliisque pro arbitrio et prudentia sua. Ad 5. Negative in omnibus.

Quod supra dictum est de Sententia Syndacatoria ab Ordinario, et non a Delegato proferenda alias etiam declaravit S. C. et praesertim in *Ripana Erectionis hospitalis* diei 14 Maii 1841,¹ in qua proposito dubio: *Se, e come possa la Delegazione esigere il rendiconto?* Respondit *Negative*, licet ageretur de hospitali domo, quam administrabat Congregatio a Municipio deputanda, et Municipium ipsum pecuniariam praestationem eidem conferret.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 480, 481].

1936.

S. C. Ep. et Reg., litt. circulares 2 oct. 1842.

La educazione ecclesiastica e scientifica dei giovani, che debbonsi ammettere nel Clero, e consacrarsi al servizio del Signore, è stata mai sempre con indefessa cura promossa nella Chiesa per formare atti, ed idonei Ministri del Santuario, i quali forniti di scienza, e ricchi di virtù possano colla dottrina, colla prudenza, e colla santità della vita essere di edificazione, e di utilità al popolo cristiano nell'esercizio del sacro ministero.

Al conseguimento di questo fine è stata riconosciuta come mezzo più sicuro ed efficace la istituzione dei Seminari, perchè nei medesimi i giovani fin dalla loro tenera età allontanati dai mondani piaceri, ai quali sarebbero proclivi, si formano alla pietà, alla religione, ed alla disciplina ecclesiastica. E per tal motivo i Padri del Tridentino Concilio hanno prescritta la erezione dei Seminari, e la disciplina da osservarsi nei medesimi,² senza la quale quei sagri luoghi lungi dall'essere semenzai di piante elette pel Santuario, diverrebbero riunioni non solo inutili, ma benanche dannose di giovani indisciplinati.

Quindi è che la S. Sede Apostolica ha sempre invigilato tanto per la

¹ Cf. N. 1930.

² Sess. XXIII, *de ref.*, c. 18.

erezione dei Seminari, quanto per l'osservanza dei disciplinari regolamenti. Ed essendosi pertanto riferito a questa Sagra Congregazione dei Vescovi e Regolari, che in alcuni Seminari di cotesta Isola di Sardegna si sono introdotti degli abusi, e che i medesimi non si sono potuti togliere dai rispettivi Vescovi, la stessa S. Congregazione dopo avere verificato l'esposto, e conosciuto i rimedi da prendersi, ne ha fatta relazione al S. Padre, il quale sollecito sempre di accorrere colla sua autorità ove il bisogno de' fedeli lo chiama, ha commesso alla stessa Sagra Congregazione di emanare per i Seminari della Sardegna le seguenti disposizioni:

1. Si ammettano nei Seminari sia come Alunni, sia come Convittori quei giovanetti soltanto, che abbiano almeno dodici anni; che sappiano leggere e scrivere; che siano nati di legittimo matrimonio, di buona condotta, e di tale indole, e volontà da potersi sperare, che essi vogliano in realtà proseguire nella carriera ecclesiastica.

2. Si debba diligentemente invigilare sulla condotta dei giovani ammessi, sulla frequenza de' Sacramenti, e sulle altre opere di pietà secondo le prescrizioni del Tridentino, *sess. 23, de reform., cap. XVIII*; non che rapporto al profitto nello studio; e con imparzialità si puniscano i colpevoli, e si proceda ancora senza eccezione di persone alla espulsione degl'incorreggibili specialmente se siano causa di mal costume.

3. Si proibisce che i Chierici del Seminario, e le altre persone addette al medesimo, si prestino in servizio de' particolari di qualunque grado, e che il locale si faccia servire ad uso degli estranei.

4. È assolutamente vietato che i Seminaristi prestino assistenza alla Cattedrale, o ad altre Chiese nei giorni feriali eccettuati i primi Vespri delle solennità, in cui dovrebbe il Vescovo fare i Pontificali. Assisteranno peraltro nei giorni festivi alle sole funzioni solenni del Coro.

5. I Chierici Seminaristi nell'assumere gli uffizi da prestarsi nel Coro dipenderanno unicamente dai Superiori del Seminario, ed a questi esclusivamente spetterà di mandare i Seminaristi, che crederanno, oltre quelli che sono necessari, al servizio del Coro medesimo.

6. I Chierici Seminaristi dovranno avere un conveniente posto nel Coro, in cui quando non siano occupati nel loro particolare ministero, siedano, uniformandosi però come si conviene al rimanente del Coro.

7. I Vescovi dovranno richiamare in osservanza quanto hanno prescritto i Padri del Tridentino, ed i Romani Pontefici pel retto andamento e regolamento de' Seminari, per la educazione ecclesiastica dei giovani, per gli esercizi di pietà, per gli studi, e per l'amministrazione delle rendite del Seminario.

V. S. pertanto sopra le accennate basi formerà un regolamento pel suo Seminario col rispettivo piano degli Studi.

Il S. Padre non dubita, ch'Ella animata da vero zelo, e sull'esempio di tanti Vescovi voglia adoperare ogni sua cura per la esecuzione di quanto è stato prescritto; spera che i Capitoli si uniformeranno di buon grado alle disposizioni della S. Sede e confida che i Superiori dei Seminari memori delle loro obbligazioni vorranno corrispondere colla loro assidua opera ad

un oggetto di tanto momento, dovendo essere tutti ben persuasi, che *Seminariorum institutionem, conservationem, et promotionem in Ecclesia Dei summe fructuosam, qua Clericalis militiae propagatur ordo et progressio, tantopere necessariam esse constat, ut stare ecclesiastica disciplina sine illorum subsidio, et adminiculo vix possit* (*Conc. Provin. Aquileiae, 1569*).

Tanto doveva significare a V. S. e le prego da Dio prosperità.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 507, 508].

1937.

S. C. Ep. et Reg., Ariminens., 18 aug. 1843.

Ursulinae civitatis Ariminensis, vulgo dictae *le Celibate* supplices porrexerunt preces Summo Pontifici per hanc S. C., ut earum Sacerdos Cappellanus *pro-tempore* declararetur earum parochus, et sic fruerentur exemptione ab iurisdictione parochi cathedralis ecclesiae, aliorum monasteriorum civitatis more. Episcopus Ariminensis pro informatione et voto requisitus, respondit, praefatas virgines votis ligari simplicibus; exemptione, de qua in precibus, gaudere dumtaxat monasteria clausurae; putat quod satisfaciendo huiusmodi petitioni laederentur iura parochi; et tandem nullam sibi in praesentiarum afferri rationem qua totaliter impleri debeat desiderium earumdem postulantium per omnimodae exemptionis indultum. Aequum tamen censet ut iisdem facultas concedatur, vi cuius, soluta proprio parochi quarta funerum, religiosas consorores possint in propria ecclesia tumulari, tum quia in eadem et sacra Deo persolvunt officia et sacramenta recipiunt; tum quia haud conveniens esse credit, cadavera religiosarum aliam in ecclesiam deferri.

In hac rerum conditione praefatae consorores noviter postularunt «facultatem tumulandi in earum ecclesia nedum cadavera Oblatarum, sed et alumnarum et aliarum secum conviventium mulierum, solvendo tamen parochi quartam funerariam. Postulabant insuper gratiam ut ipsae parochi quidem subiicerentur quoad iura Sacramentorum: eximerentur quoad sacras functiones et alia officia in earum ecclesia peragenda».

Quamvis humandi ius ecclesiis parochialibus *de iure* competat (Fagnan. in L. *Fraternitatem*, n. 4 et seq., *de sepult.*), potest tamen competere *ex privilegio* etiam ecclesiis non parochialibus. Huiusmodi autem privilegium non modo conceditur ab Apostolica Sede: Card. Petra in constitut. 3, Celestini III, sect. 1, num. 19, sed etiam ab Episcopis quando aliqua iusta pietatis et congruentiae causa concurrat: S. C. Concilii in causa *Senogallien. iuris sepeliendi*, 24 ianuar. 1739; Monacelli, form. leg., L. 1, tit. 6, form. 2, n. 25.

Cum porro sepulcrum aliqua in ecclesia eligitur, quae sive *ex iure* sive *ex privilegio* facultate sepeliendi gaudeat, parochi debetur quarta funeraria «ex omnibus cereis et intorticiis, quae occasione funeris obveniunt ecclesiae tumulanti»: Samuel, *de sepult.*, tract. 1, disp. 5, contrav. 10; S. C. Concilii, in *Firmana iurium parochialium*, 2 iun. 1735, ad 5 dub., et in *Romana iuris funerandi*, 27 iun. 1761.

lis omnibus Oblatarum petitionibus, etiam quoad eam partem in qua de privilegio agunt propria cadavera in earum ecclesia tumulandi, sese opposuit parochus Cathedralis ecclesiae et quidem iure, meritoque quoad privilegii extensionem ad Alumnas et mulieres Conviventes, quippe quae iurisdictioni proprii parochi subiectae maneant, etiam quando in monasteriis papalis clausurae commorantur, uti declarat S. C. Concilii in *Sor.*, 27 apr. 1765, § 13, et in *Briat. seu Null. S. Ruph. Iur. paroch.*, 26 nov. 1767, § 3.

Quare in Congregatione generali habita die 18 Augusti 1843, haec dubia fuerunt proposita:

1. Se e come convenga annuire alla prima dimanda delle Celibate concernente la loro esenzione dalla giurisdizione del proprio parroco, perchè ne venga investito il loro Cappellano.

2. Se e come annuire alla seconda loro supplica risguardante la tumulazione nella loro chiesa dei cadaveri delle Oblate, Alunne e Convittrici; non che la indipendenza dal parroco quanto alla officiatura e sagre funzioni nella loro chiesa?

E.mi Patres, referente E.mo Polidori, rescripserunt:

Ad 1. Negative in omnibus.

Ad 2. Affirmative pro tumulatione Oblatarum tantum, soluta tamen quarta funerum; in reliquis ad tramites iuris.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 490, 491].

1938.

S. C. Ep. et Reg., *Cenomanen.*, 19 apr. 1844.

Episcopus Cenomanensis in Galliis huic S. C. dubium proposuit: «An Moniales in genere stricte obligentur sub gravi, vi suae professionis, ad recitationem divini Officii suo instituto proprii».

Eiusdem S. C. Consultor de sua sententia circa dubium propositum requisitus autumabat rescribi posse: *Affirmative*.

Sub divini Officii nomine veniunt tantummodo Horae Canonicae proprie dictae. Quo posito, ut Episcopi Cenomanensis dubium genericum evolvatur, duae institui possunt quaestiones:

1. Utrum Moniales teneantur *sub gravi* Officium Divinum publice in choro recitare.

2. Utrum pariter *sub gravi* teneantur idem Officium privatim recitare cum nequeunt choro interesse.

Caietanus de Alexandris in opere, cui titulum dedit *Confessarius Monialium* (part. 2, c. 1, de praecipuis Monialium obligation., § 1, de obligat. horar. canonic.) praefatis quaestionibus ita respondet:

Ad 1. «Teneri tum ex antiqua Ecclesiae consuetudine, tum ex statutis fere omnium religionum, tum ex Clementin. 1, de celebrat. Missar., tum ex communi Doctorum, et talis obligatio est sub mortali, praecipue respectu Abbatissae; quia quando obligatio cadit in corpus mysticum

«alicuius communitatis, ad caput talis corporis pertinet praecipue curare huiusmodi oneris solutionem. Obligantur quoque Moniales collective sumptae, quia haec obligatio afficit Communitatem, quam ipsae constituunt; divisive tamen acceptae non tenentur, nisi magnam iacturam officium pateretur; quia ad interessendum in choro obligantur iuxta mensuram regulae, quae ad poenam tantummodo obligat, non ad culpam saltem mortalem, et est communis sententia».

Ad 2. Relata sententia duodecim Doctorum, qui negant obligari, quique in medium afferunt non infirmas rationes, prosequitur citatus Auctor:

«Contra hanc sententiam reclamant communiter doctores et merito; atque adeo peccare mortaliter Moniales privatam horarum Canonice recitationem omittentes defendunt praecipue Malderus, Gavantus, Belloch. et Portel. Quia cum in vetustis sciri non possit, a quo sit orta consuetudo (*l. si arbiter* 28 ff., de probat.) attendenda est observantia, quae declarat eiusmodi consuetudinem obligare; immo potest observantia constituere ius et facere quod id obliget, quod de se non obligat (*l. de quibus et nulli* ff., quod cuiusque univers.). Unde licet non constet an consuetudo praedicta recitandi horas canonicas sit introducta animo obligandi, obligat nihilominus, quia observantia ita declarat et decernit... Potest autem per mulieres introduci consuetudo, quae vim habeat legis obligantis ipsas non viros, maxime acceptante et approbante superiore, ut notat Villalob. et concedunt Suar., Castropal., Salas, et alii».

Haec spectant ad Sanctimoniales, quae vota solemnia emittunt, non vero ad eas quae vota tantum simplicia profitentur; sciendum enim est varias extare decisiones apostolicae Sedis relate ad Moniales Galliarum, quibus pluries declaratum est: «Vota, quae in praesenti rerum statu a Monialibus in Regno Galliarum emittuntur, uti simplicia a Sancta Sede aestimari» et per consequens Moniales in Galliis non sunt verae Religiosae, neque adimplere tenentur omnes illas obligationes, quibus ligantur Moniales, quae solemnia vota emittunt. Novis praeterea Institutis votorum simplicium, quae in dies efformantur, S. C. recitationem officii parvi B. M. V. plerumque praescribit, at sine ulla gravi obligatione, cum passim declaratum sit, regulas huiusmodi Institutorum obligare sub culpa in his dumtaxat, quae vota respiciunt, vel lege divina, seu ecclesiastica praecepta sunt.

Quibus positis, in Congregatione generali habita die 19 Aprilis 1844 propositum fuit dubium:

Se le Monache in genere sieno strettamente obbligate sotto grave peccato in forza della loro professione alla recita dell'Ufficio Divino proprio del loro Istituto?

E.mi Patres, referente E.mo Polidori, rescripserunt: Affirmative quoad Moniales vota solemnia professas iuxta regulam ab Apostolica Sede approbatam, in qua huiusmodi onus imponitur. Si autem tale onus in regulis non imponatur, Orator consulat probatos auctores relate ad obligationem, quae ex consuetudine oriri potest. Ubi vero vota simplicia sint, non teneri.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 495-497].

1939.

S. C. Ep. et Reg., Veronen., 20 dec. 1844.

Anno 1843 Theodora Campostrini fundatrix et Antistita Instituti Sororum Minimorum Charitatis Mariae Perdolentis Veronae erecti, et approbati in quo vota simplicia emittuntur, tres supplices libellos huic S. C. porrexit.

In uno exposuit « che attese le leggi Austriache, a cui è soggetto il Regno Lombardo-Veneto, se l'Istituto accettasse le donazioni fatte a qualcheduna delle Religiose *inter vivos* o *causa mortis*, o per titolo di eredità o di legato, « si esporrebbe l'Istituto medesimo a difficoltà di pendenze e pericoli. Ora « ad evitare tutto ciò implora dalla S. Sede, che ciascuna Religiosa, in favor « di cui si faccia una tal donazione, possa fare accettare in suo nome, ed « amministrare la cosa donata dalla Superiora pro tempore sempre però a « vantaggio dell'Istituto medesimo, eccettuato il solo caso di soppressione, « in cui possa disporre la Religiosa medesima in favore delle Consorelle bisognose, o in altro uso pio ».

Episcopus Veronensis huic petitioni favebat.

In altero exponebat « che prima di fare la sua professione fece testamento « di tutti i suoi beni sì mobili che stabili, azioni, crediti e diritti, che allora « le spettavano, ed in qualunque modo spettar le potessero, tutto inchiuso « e nien'e eccettuato, disponendo a favore del medesimo Istituto ». Addebat autem se eodem testamento variis consuluisse eiusdem Instituti vicibus, casibusque, et ideo penes se bonorum administrationem retinuisse. Modo tamen, ut sibi consulat ratione professionis a se emissae, postulat facultatem donandi sua bona Antistitae pro tempore; et cum ipsa in praesenti Moderatricis officio fungatur, facultatem petit, qua valeat hanc donationem facere « ad una « Consorella di sua elezione, approvata dall'Ordinario Diocesano, con alcune « condizioni dirette alla buona amministrazione, al buon uso, ed all'assicurazione dei beni medesimi, con facoltà anche di modificare ciò che ha fatto « nel sopra accennato testamento, ed amministrando intanto ella stessa nella « qualità di attuale Superiora ».

Et alterae huic petitioni favebat Episcopus Veronensis.

Apostolica Sedes has facultates aliquando ob speciales circumstantias concessit. Ita pro Galliis post politicas vicissitudines indulgit: « Monialibus « iam solemniter professis, ut bona, quae ad ipsas spectant, vel pervenire « successionis alioque legitimo titulo possunt, recipere, retinere, administrare, deque iis contractus inire, atque in pios honestosque usus per actus « inter vivos sive causa mortis disponere valeant, non obstante paupertatis « voto, dummodo cum debita a superioribus legitimis dependentia haec « faciant ».

In tertio demum libello eadem praefati Instituti fundatrix exponit quod, iuxta regulas eiusdem Instituti, octo anni percurrere debent Tyrocinium inter et Probandatum antequam Sorores vota emittant. Ideo postulat ut eidem Instituto facultas fiat in perpetuum, qua iuvenum dotes percipere

valeat antequam eadem professionem emittant; et quoad praeteritum opportuna sanatione occurratur. Spondet autem oratrix Instituti nomine, omnem pecuniae summam, quae in posterum sub hoc titulo percipietur, scrupulose investitum iri favore monasterii, eademque restitutum iri cui de iure, casu quo aliqua ex alumnis e monasterio recederet antequam professionem emitteret. Hanc facultatem postulat oratrix, quia « o per la mutazione di volontà « dei costituenti la dote, o per la di loro morte riuscirebbe forse più difficile « di percepire il convenuto ».

Laudatus Veronensis Episcopus expositorum veritatem confirmabat harum quoque precum, et suum addebat votum ut huic etiam praedictae oratrici petitioni satisfaceret.

Quamvis autem S. C. decretis consultum sane fuerit incommodis ab oratrice quoad dotes expositis, ope depositi (Negri: *De Monialibus*, circa earum obligat. et privileg., P. 1, c. 2, § V, quaest. 12), nihilominus EE. PP. iudicabunt an in casu expediat ut excipiantur preces.¹

Quare in Congregatione generali diei 20 Decemb. 1844 haec dubia proposita fuerunt:

1. Se e con quali condizioni convenga annuire, che le Religiose dell'Istituto di Verona sotto il titolo *delle Sorelle Minime della Carità di Maria Addolorata*, a cui si facciano donazioni, lascite ereditarie o legati, possano farle accettare in loro nome, ed amministrare dalla Superiora *pro tempore*?

2. Se e come convenga permettere che l'attuale Superiora del suddetto Istituto di Verona possa fare donazione di quanto già dispose con testamento prima della professione Religiosa?

Et quatenus affirmative:

3. A favore di chi, e con quali condizioni, e cautele debba farsi, ed accettarsi simile donazione, ed a chi debba spettarne l'amministrazione?

4. Se e con quali condizioni convenga abilitare il lodato Monastero di Verona a ricevere la dote monastica delle aspiranti prima della loro professione, quando le rispettive famiglie amano di pagarla prima, che trascorran gli otto anni di Noviziato, e condonare le irregolarità, che possono essere state commesse su questo punto in passato?

Emi Patres, referente E.mo Polidori, rescripserunt:

Ad 1. cum agatur de votis simplicibus, Affirmative.

Ad 2. et 3. arbitrio et conscientiae Episcopi iuxta resolutionem ad primum.

Ad 4. Affirmative iuxta votum Episcopi, cauto tamen in forma iuris valida de restituenda Dote, in casu non secutae professionis.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 514-516].

¹ S. Concilium Tridentinum, Sess. XXV, de Reg. et Monial., cap. 16 statuit: neque ante professionem, excepto victu et vestitu novitii, vel novitiae illius temporis, quo in probatione est, quocumque praetextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius, monasterio aliquid ex bonis eiusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat.

1940.

S. C. Ep. et Reg., Nepesina, 14 febr. 1845.

Promotor Fiscalis Curiae Episcopalis Nepesinae *ex officio* promovere existimaverat inquisitionem contra Parochum N. N. hisce titulis nempe « di « calunnia con subornazione di testimoni a danno del Vicario Foraneo; di « violazione di sepoltura con remozione di cosa preziosa, e d'insubordina- « zione ai Superiori con mancanza in officio ». Ex quo factum est, ut proces- sus contra Parochum conficeretur. Perfectis actis processualibus, illius Curiae criminale Tribunal tribus Iudicibus constans die 9 Septembris 1843 paro- chum inquisitum damnavit « pel delitto di calunnia il Tribunale appoggiato « alle canoniche disposizioni contenute nel Cap. *cum fortius* 1, *de calumnia- « toribus* in forza della presente sentenza l'ha privato, e lo priva dell'ufficio « di Parroco, e della prebenda parrocchiale..... e di più lo dichiara esiliato « perpetuamente (*ex oppido in quo officium Parochi gerebat*) e suo territorio... « E per gli altri delitti... lo ha dichiarato e dichiara bastantemente punito ». Parochus ab hac sententia ad S. C. EE. et RR. appellavit, ideoque praevis actis, et perpensis allegationibus a Promotore fiscali Curiae et a Patrono eiusdem Parochi exhibitis servatisque aliis, quae in causis criminalibus agen- dis servari solent, E.mi Patres in generali conventu diei 10 Maii 1844 rescri- pserunt: « Sententiam esse infirmendam, et appellantem esse dimittendum « uti repertum non culpabilem, et ad mentem: mens est: che si ammonisca « gravemente la Curia per la irregolarità, ed animosità della procedura, e « si astenga a similibus ».

Hac sententia partibus communicata, Parochus causam civilem penes S. C. super reparatione damnorum contra Curiam promovit innixus for- mulae, qua declarabatur constare de innocentia per illa verba « dimitten- dum, uti non repertum culpabilem » et dolo, quo, ut ipse existimabat, Curia processerat.

Auditis in scripto partibus patronus Procuratoris fiscalis Curiae reiicien- dam prorsus esse damnorum actionem contendebat, nam promotor fiscalis inquisitionem promoverat *ex officio*, ut ministri Curiae rite, et prout de iure ad inquirendam veritatem procederent: quod reapse factum fuisse nemo ambigere poterat. Et re quidem vera inquisitus ad praescriptum iuris con- stitutis suppositus fuit, peracta deinde communicatio, legitimatio, et publi- catio processus, certus terminus inquisito ad suam defensionem praefixus. Acta omnia Iudicibus exhibita fuerunt, nulla ab Inquisito, vel ab eius Patrono de nullitate, et illegitimitate processus data exceptio, nec contra iudices recu- satio: quae exceptiones ante causae propositionem producendae erant, ut vim, ac robur habere possent: hinc admittendae minime erant extraiudicia- les attestations, quas Inquisitus deinde expiscaverat, et S. C. exhibuerat.

Non probatur a Parocho Curiae culpa; et iuxta regulam: *Si culpa absuit a facto, quod damnis causam praebuisse dicitur, cessat actio damnorum*. Nec quaevis culpa sufficit, sed *talis esse debet culpa, ut nulla iusta excusationis*

causa supersit. Rota in Narnien., 16 Februarii 1816 coram Serlupi. Quin imo demonstrare deberet Parochus Curiam processisse *ex manifesta calumnia*, ut docet *Rota in Alatrina, 10 Iunii 1839 coram Alberghini*, in confirmatoria die 23 Martii coram *De Cursiis*, et in tertia confirmatoria 14 Martii 1842 coram *De Retz*, ubi legitur: « Nisi enim de pura putaque calumnia ipse actor doceat « evidentissime, fieri numquam poterit, ut damnorum actionem ex passa « inquisitione sibi asserere valeat. Quod si semper firmissimum habitum et « pro omnibus secutum est; multo magis teneatur oportet pro Curia, et « Fiscali Ministerio, cum Fiscus damanari non possit, nisi ob manifestam « calumniam, et evidentem improbitatem ».

At vero Parochi defensor in sua allegatione exorditur a narratione inte- gerrimae vitae Parochi quem, ait, commendabant viri Principes, et locorum Antistites. Deinde addebat per summam iniuriam persecutionem passum fuisse ex improborum invidia, et ex conniventia praeventae Curiae: hinc singula delicta a quibus purum et innocentem S. C. declaravit, ei attri- buta fuisse; hinc a Curia ipsa ante prolationem sententiae suspensione a suo ministerio, sequestro reddituum, carcere inter limites Civitatis mulctatus fuit; hinc post prolatam a S. C. sententiam absolutoriam ad suam Paroe- ciam reversus, a Curia vexabatur.

Prosequitur deinde Gregorium IX in cap. 1, *de calumniat*. culpabiles decrevisse Iudices, qui etsi calumniatum innocentem declaraverint, calum- niatorem tamen debitis poenis non subiicerint: et Ulpianum leg. 32 ff., *de ini. docuisse: nec magistratibus licet aliquid iniuriose facere. Si quid igitur per iniuriam fecerint... iniuriarum poterunt conveniri*: et ipsum Gregorium IX, cap. 24 eod. prohibuisse « ne idem sit accusator, et iudex; sed quasi denun- « ciant fama, vel referente clamore, officii sui debitum exequatur » et paulo post « ut iam clamor ascendit, et diutius sine scandalo dissimulari non possit, « vel sine periculo tolerari, ad inquirendum et puniendum eius excessus, « non ex odii fomite, sed charitatis procedatur affectu »; ac Bened. XIV in Const. *Ad coercenda*, § 21 statuisset ne damnarentur « all'emenda dei danni, « e delle spese, la Curia, e il Fisco Vescovile, *nisi quando adsit l'animosità, « e il dolo* ». ¹

Conatur vero Patronus pro viribus demonstrare adfuisse improbitatem, seu malum animum in casu, tum ex mente S. C. expressa in sententia, scilicet: « Si ammonisca gravemente la Curia per la irregolarità, ed animo- « sità della procedura » tum ex aliis rationibus ex iure et ex facti adiunctis, deductis quas singulas referre minime necessarium est.

E.mi Patres auditis partibus tam voce, quam scripto in generali conventu diei 14 Februarii 1845, referente E.mo Amat, ad propositum dubium « An, et in qua summa sit locus emendationi damnorum, et taxationi expensa- rum? » rescripserunt: « Ad E.mos Praefectum, et Ponentem ad mentem: mens est, che la Sua Santità si degni imporre perpetuo silenzio sulla que- stione presente, e di ordinare un equo compenso al Parroco per le spese sofferte nel presente giudizio ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 518-520].

¹ Die 1 oct. 1753. - Bened. XIV Bull., tom. 4, p. 156-165.

1941.

S. C. Ep. et Reg., Florentina, 14 et 21 febr. 1845.

Prior monasterii Carthusiae Florentiae, uti etiam visitator Ordinarius Hetrueriae provinciae supplicem huic S. C. libellum porrexit pro resolutione obtinenda dubiorum quorundam, quae respiciunt observantiam voti paupertatis in Carthusiano Instituto emissi.

En autem dubia:

1. Se la bolla di Clemente VIII *pro reformatione Regularium*,¹ massimamente i §§ 3 e 7, concernenti l'osservanza del voto di povertà, sia obbligatoria sotto pena di peccato grave; e se i Certosini sieno obbligati di osservarli *ad unguem*?

2. Un Certosino secolarizzato con breve pontificio, ed autorizzato a testare de' suoi beni, tornato poi in Religione con alcuni mobili di valore, potrà disporne in virtù di quel breve, indipendentemente dal superiore; o dovranno quei beni incorporarsi con gli altri del Monastero?

3. A tale Religioso tornato in Religione potrà quanto ai beni seco portati, applicarsi quel principio de' ss. canoni: *Quidquid acquirit monachus, non sibi, sed monasterio acquirit*?

4. Un Religioso Certosino traslatato da uno in altro monastero dell'Ordine, potrà portar seco più di quello che gli viene accordato dal n. 5 del Cap. 21 dello Statuto Certosino?

5. E ove lo stesso Religioso abbia portato seco più di quello che gli si accorda dallo Statuto al cap. e num. citato solamente per suo uso, fondato però, sulla licenza tacita o presunta non esplicita del superiore, che dopo il fatto gli mostrò una qualche approvazione, dovrà il Religioso essere ammonito come trasgressore della citata regola dello Statuto?

6. Se il Superiore avendo esortato l'illuso Religioso a domandare il beneplacito Apostolico di sanazione per i mal ritenuti oggetti, ed indulto pel legittimo godimento di essi in futuro, abbia agito prudentemente, temendo di aver forse non a proposito citato testi di legge canoniche al Religioso per indurlo a mettersi in regola?

Transmisso hoc supplici libello cum dubiis P. Procuratori generali Ordinis Carthusiani *pro informatione et voto*, ut Constitutiones transmitteret, ille et votum suum dedit et necessaria opportunaque documenta adnexit. Adest et votum Consultoris huius S. C.

Ad primum itaque dubium quod attinet, recolenda est Constitutio Clement. VIII, die 20 Martii 1601 *pro reformatione Regularium*, quoad numeros 3, 5, 7. En autem verba Const. « 3. Quo Tridentini Concilii decreta de « paupertatis voto custodiendo fidelius observentur, praecipitur, ut nullus « ex Fratribus, etiamsi Superior sit, bona immobilia vel mobilia, aut pecuniam, proventus, eleemosynas, sive ex concionibus, sive ex lectionibus, « aut pro Missis, tam in propria Ecclesia, quam ubicumque celebrandis,

¹ Cf. N. 187.

« aliove ipsorum iusto labore, et causa, et quocumque nomine acquisita, « etiamsi subsidia consanguineorum, aut piorum largitiones, legata, aut « donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine conventus possidere possit, sed ea omnia statim Superiori tradantur, et conventui incorporarentur, atque cum caeteris illius bonis, redditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus et vestitus omnibus suppeditari possit. 5. Eorum vero, quae ad necessitatem concessa erant nullus quidquam possideat ut proprium, neque ut proprio utatur. 7. Nulla quorumcumque superiorum dispensatio, nulla licentia quantum ad bona immobilia, vel mobilia, fratres excusare possit, quominus culpa et poenae ab eiusdem Concilii decretis impositae, et ipso facto incurrendae, obnoxii sint, etiamsi Superiores asseverent, huiusmodi dispensationes, aut licentias concedere posse, quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus ».

Recte vero animadvertit huius S. C. Consultor, Clementem VIII negare tantummodo Superioribus facultatem concedendi eorum subditis circa mobilia licentiam ea secum habendi *ut propria*; non vero quod nequeat ab iisdem Superioribus concedi monachis, qui ab uno ad aliud monasterium migrant, usum rerum quarundam, quae ipsis necessariae sunt, prout statutum, vel ipsa consuetudo sinit. Et quoniam Carthusianum statutum et ad rem nostram quod attinet, eiusdem statuti caput XIX a n. 1 ad 11 inclusive, Clementino illi decreto conforme omnino est, ideo praefatus huius S. C. Consultor opinatur, respondendum esse ad 1 dubium: « Affirmative quoad utramque partem et standum in omnibus Capitulo XIX statuti Cartusiani de vitio proprietatis ».

2. Dubium facile diluitur ut animadvertit Procurator generalis Ordinis Carthusiani, eique consentit S. C. Consultor, per decretum Concilii Trid., Sess. 25, c. 2, *de Regularibus*: nemini Regularium liceat bona immobilia vel mobilia cuiuscumque qualitatibus fuerint, *etiam quovis modo acquisita* tamquam propria, aut nomine Conventus possidere, vel tenere, sed statim ea superiori tradantur, conventuique incorporarentur. Huic decreto consonat num. 1, Cap. XIX Statuti Carthusiani. Quare praefati Procurator et Consultor proponunt ad 2. sequens responsum: *Negative* ad primam partem, *Affirmative* ad secundam.

Pro 3. dubio animadvertendum est quod Religiosus, de quo quaestio, cum nuntium remiserit beneficio permanendi in statu laicali, iterumque susceperit sui Ordinis habitum, intentionem habuit, aut habere debuit, se iterum subiiciendi Canonicis Legibus super statu Regularium. Ideo ad 3. dubium rescribendum esse censent laudati Procurator et Consultor *Affirmative*.

Gradum faciens ad 4. dubium Procurator generalis putat, Religiosum illum laedere votum paupertatis si proprio Marte secum ferat ultra id quod et permittitur a statuto c. XXI, n. 5; non vero si Superioris licentia id agat quoad necessaria mobilia. Superior autem ea pollet facultate vi ordinationis Capituli Generalis Ordinis Carthusiani habiti an. 1602, quam infirmare nequit ordinatio anni 1648, quippe nullam vim legibus habens. Quare Consultor voto Procuratoris subscribens, proponit responsum ad 4. « Se posse

« stare omnino Ordinationi Capituli generalis Ordinis Carthusiani an. 1602, dummodo non permittat mobilia superflua, et multo minus pretiosa ».

Ratio agendi Carthusiani Monachi in 5. dubio proposita haud probanda videtur. Communi enim Doctorum sententia exploratum est, Superioris licentiam tacitam vel praesumptam excusare Religiosum subditum a vitio proprietatis eo tantum casu, quo illa rationabilis et prudens sit: duae conditiones quae in casu proposito non apparent.

Pro 6. tandem dubio animadvertendum est ad ea quae iure communi statuuntur, quae a Trid. Synodo cit. sess. 25, c. 2, *de Regularibus* confirmantur.

Quibus positis, in Congregatione generali diei 14 et 21 Febr. 1845 fuerunt proposita haec dubia:

1. Se e come convenga rispondere al 1. dubbio proposto dal Padre Priore della Certosa di Firenze nel caso?

2. Se e come al secondo?

3. Se e come al terzo?

4. Se e come al quarto?

5. Se e come al quinto?

6. Se e come al sesto?

E.mi Patres, referente E.mo Bianchi rescripserunt:

Ad 1, 2, 3, 4, iuxta votum Consultoris.

Ad 5, Affirmative quoad admonitionem.

Ad 6. Laudandum esse superiorem, et in reliquis acquiescat.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 520-522].

1942.

S. C. Ep. et Reg., decr. 15 iul. 1845.

Sanctissimus Dominus Noster Gregorius PP. XVI diu, serio ac mature perpendit relationem, quae inscribitur *Visita Apostolica eseguita dal Card. Pignatelli Arcivescovo di Palermo nel venerabile Monastero di S. Giorgio della Congregazione Olivetana ordinata da Sua Maestà Ferdinando II Re del regno delle due Sicilie firmata in Palermo 31 Marzo 1845, ita subscriptam*: « I. Maria Card. Pignatelli Arciv. di Palermo Regio Visitatore – Canonico Salvatore Calcara Regio Visitatore – Pietro Giuseppe Leone dei ministri degl'infermi convisitatore », atque magno cum moerore cognovit omnia in ea peracta apparere nomine, iussu, et auctoritate laicae potestatis, quin mentio fiat Pontificii mandati, ac si regii iuris esset Apostolicam Visitationem indicare, et Visitoribus peragenda praescribere. Quapropter eadem Sanctitas Sua decrevit *relationem ipsam* sub tali forma ac terminis non esse admittendam, utpote Supremae Pontificiae auctoritati summopere laesivam, et Apostolicae Sedi iniuriosissimam; et hoc decretum significari mandavit per me infrascriptum S. Congregationis EE. et RR. Praefectum eidem E.mo Archiepiscopo Panormitano in tabulario actorum Visitationis asservandum.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 112].

1943.

S. C. Ep. et Reg., *Albanen.*, 30 ian. 1846.

Capitulum cathedralis Ecclesiae Albanensis duos supplices huic S. C. porrexit libellos, quibus exonerari postulabat ab onere celebrandi quotannis nonnullas missas pro piis legatis Falciola et Cherubini.

Ad primum quod attinet, sciendum est, Carolum Falciola supremis tabulis diei 11 Iunii 1652 reliquisse praefato Capitulo annum redditum scutorum octo, quibus celebrarentur 40 missae quolibet anno: qui redditus percipiendus erat ex cuiusdam officinae locatione. Capitulum ad annum usque 1674 pacifice percepit praedictam summam, et legato satisfecit. Tractu temporis fundus, ex quo percipiebantur scutata octo, fuit sub hasta publica divenditus; et cum Capitulum neque haberet directum eiusdem dominium, neque hypothecae subsidio in tuto collocaverit ius percipiendi praedictam summam ex fundo divendito, non potuit ulterius eam percipere ab ultimo emptore, qui se libere fundum emisse respondebat.

Cum interim Capitulum pendentibus precibus apud hanc S. C., non satisfecerit oneri huius legati pro annis 1844 et 1845, de hac omissione absolvi postulabat.

Quoad alterum legatum a Cherubinio relictum idem ferme accidit. Hic enim cappellaniam reliquit semiquotidianam, quae a sodalitis legatario cessa fuit eidem Capitulo Cathedralis, et cum inter bona huius legati adnumeraretur etiam census annui redditus scut. 1.10 impositus super quadam domo, Capitulum neglexit inscriptionem facere hypothecariam super eodem praedio. Quare cum postremus emptor praedium hoc adquisierit post alias venditiones de eodem peractas, quin ulla unquam fieret mentio praedicti census, renuit et ipse huius census fructus legatario solvere.

Actuales Canonici exponebant, huius negligentiae culpam in eorum antecessores, non vero in ipsos esse refundendam; et ideo eximi petebant ab omnibus missis celebrandis pro primo, et proportionalem diminutionem pro altero legato. E.mus Episcopus favebat precibus.

His tamen obstare animadvertebatur principium a Card. De Luca relatum (T. 12, de Capit. et Canon., disc. IX), nempe: « Capitulum tamquam universitas seu corpus politicum semper dicitur unum et idem, neque mutatur ex mutatione Canonicorum ». Tota igitur quaestio in eo erat ut decerneretur utrum tenerentur successores de iactura bonorum, quae culpa accidit antecessorum Canonicorum, ea ratione quod Capitulum sit semper unum *et numquam moriatur* (S. Rota cor. Merlin dec. 663), salva tamen Canonicis successoribus actione contra haeredes antecessorum pro reintegratione damnorum.

In Congregatione itaque generali diei 30 Ianuarii 1846 proposita fuerunt haec dubia:

1. Se, e come abbiassi a dichiarare cessato l'obbligo delle messe del pio legato Falciola nel caso, anche per rapporto alle Messe non celebrate dal 1844 in poi?

2. Se, e come abbiansi a diminuire le messe del legato pio Cherubini per la perdita dell'annua rendita di scudo 1.10 nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Castracane, rescripserunt:

Ad 1. Negative; et quod futurum onus 40 Missarum adimplendum erit a Capitulo, distributis missis inter singulos Canonicos, habita ratione reddituum singularum praebeendarum, reservato iure Capitulo agendi contra haeredes defunctorum Canonicorum; quoad praeteritum pro absolutione et condonatione, celebratis Missis numero beneviso E.mo Episcopo.

Ad 2. Negative ad formam praecedentis.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 531, 532].

1944.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 6 mart. 1846.

Sacerdos N. N. anno 1822 ab Urbe discedere coactus ob quasdam processuales conclusiones, se contulit ad oppidum Montisfalchi, ubi moratus est annis circiter decem. Ex illo se transtulit ad contiguum oppidum Cannaiolae, ubi iugiter degit usque ad mensem Septembris an. 1843.

Archiepiscopus Spoletanus, cuius iurisdictioni illa oppida subiiciuntur, die 12 Augusti 1843 formali decreto mandavit praefato Sacerdoti, ut « ab illa Archidioecesi discederet non serius die 15 Septembris eiusdem anni, « sub poena suspensionis a divinis ipso facto incurrenda in transgressionis « casu ».

Presbyter, hoc accepto decreto, secum reputans se domicilium ea in dioecesi pacificum habuisse viginti circiter annorum spatio, in arce Cannaiolae proprietates ac etiam domum acquisivisse, nulloque suam conscientiam pulsari crimine, licet praecepto obtemperaverit petens Fulginatensem dioecesim; tamen eodem tempore petiit, ut ad sui defensionem admitteretur, et hoc tum apud Curiam Spoletanam, tum apud S. Congregationem EE. et RR.

Super petitione Sacerdotis NN. requisitus Archiep. Spoletanus respondit, hunc qui iam ab alma Urbe eiectus fuerat, frustra conqueri de lato contra eum praecepto, « cum non sit dioecesanus, non habeat in Spoletana « dioecesi domicilium, et sit scandalosus ».

S. C. bis monuit Archiepiscopum ut praefatum Sacerdotem in sua Dioecesi toleraret, cum ex transmissis actis de eius scandalosa vitae ratione non constaret. Quod si ipse graviores causas ad expulsionem haberet, suae Curiae mandaret ut processum conficeret, et prout de iure procederet. Verum neutrum Archiepiscopo placuit; ideoque S. C. per rescriptum indulsit Sacerdoti N. N. ut absque incursu in suspensionem, in Dioecesim Spoletanam redire, et in eadem per duos menses remanere possit, addiditque clausulam: « Interim vero sua iura quoad meritum causae deducat penes S. C. ».

Archiepiscopus vero altum servavit silentium non obstantibus S. C. admonitionibus.

At Presbyter N. N. sua iura deduxit penes S. C., et documenta exhibuit quibus demonstrabat ipsum in dicta Dioecesi domicilium revera habere; nec tam in iure, quam in facto sustineri, quae contra dictum Sacerdotem ab Archiepiscopo obiiciebantur; et a iure absonum esse Civem privari suo domicilio sine gravibus rationibus prout de iure comprobandis.

Quibus omnibus cum documentis atque partium rationibus E.morum Patrum iudicio perpendendis exhibitis, in Congregatione generali habita die 6 Martii 1846 propositum fuit hoc dubium:

Se si debba confermare, o piuttosto revocare il decreto di espulsione, che si legge in sommario numero 1 contro il Sacerdote N. N. nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Acton, rescripserunt:

Negative ad primam partem; Affirmative ad secundam partem, et amplius.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 532, 533].

1945.

S. C. Ep. et Reg., *Aesina*, 29 maii 1846.

Eminentissimus Corsi Episcopus Aesinus huic S. C. haec dubia solvenda proposuit: 1. Observat quod Ferraris verb. *Moniales*, art. 5, n. 55 docet vetitum esse Confessores Sanctimonialium manere intra claustra ad pernottandum ingruente mortis periculo alicuius Monialis: quod e converso in civitate Aesina mos sit omnes Confessores Monialium pernottare intra claustra cum medicus iudicaverit infirmam esse in mortis articulo; — quod novitas quaelibet hac in re aditum suspicionibus aperiret, quum nihil in contrarium extet. In alia epistola addebat Episcopus, praedictos Confessarios nedum manere, sed et solere somnum capere intra monasterii septa, quum aliquando necesse sit inibi diu manere. Quaerebat itaque utrum debeat servari solitum? — 2. Animadvertit quod idem Auctor ibidem num. 63 docet, Confessarium regularem numquam debere sine socio ingredi claustra; quod e converso in sua dioecesi existit *ab immemorabili* contraria consuetudo, et ferme impossibile sit habere semper socium religiosum. Quaerit utrum possit haec consuetudo retineri? — 3. Exponebat in nonnullis ordinibus Regularium, ad studia promovenda statutum esse, nullum Religiosum in Superiorem alicuius domus aut Conventus electum posse in suo officio permanere, nisi intra tempus praescriptum obtineat ab Ordinario facultatem seu approbationem ad audiendas Christifidelium confessiones. Quaerebat itaque quid Episcopo agendum sit cum illum inhabilem invenerit, et ex alia parte talis exclusio eius famam laedat, quippe excidat officio iam obtento?

Quoad duo priora dubia recolenda erant plura huius S. C. decreta, et Summorum Pontificum constitutiones, praesertim vero constit. Alexandri VII, quae incipit *Felici*,¹ quae omnia ad illum finem edita fuerunt ut e claustris ea pericula prorsus amoverentur, quae tristis experientia, non esse tantummodo possibilia, ostenderat.

¹ Cf. N. 240.

Consuetudo porro quae in contrarium affertur, praesefert ne omnes verae et legitimae consuetudinis characteres, an potius abusus existimanda? Consuetudo ab abusu discernitur ex hoc quod illa rationabilis sit, hic autem irrationabilis: Cap. *Cum tanta*. Irrationabilis autem est consuetudo, quae peccandi licentiam, aut occasionem praebet: Layman I. I, tract. 4, c. 24.

Gravia nihilominus erant, quae E. mus Episcopus in casu animadverterat quoad usum ibi introductum.

Quare in Congregatione generali habita die 29 Maii 1846 proposita fuerunt quatuor sequentia dubia:

1. Se possa l'E. mo Vescovo di Iesi tollerare, che i Confessori tanto Secolari, che Regolari de' Monasteri pernottino, e dormano ne' Monasteri medesimi secondo il solito per assistere una qualche Monaca, che si trova in articolo di morte?

2. Se possa tollerare la consuetudine, che i Confessori Regolari entrino nei Monasteri senza socio?

Et quatenus negative:

3. Se convenga supplicare Sua Santità, affinché, attese le particolari circostanze, si degni concedere all'E. mo Corsi uno speciale indulto?

4. Come debba regulari l'E. mo Vescovo di Iesi allorchè non trova idoneo per essere approvato *ad Confessiones* un Religioso Superiore di un Convento, il quale se non fosse approvato, dovrebbe con pregiudizio della sua fama decadere dal proprio officio di Superiore?

E. mi Patres, referente E. mo Ostini, rescripserunt:

Ad 1. et 2. Ad E. mum Praefectum, qui scribat E. mo Episcopo Aesino ad mentem; mens est: che con una lettera privata gli scriva, che tolleri la consuetudine.

Ad 3. Provisum in antecedentibus.¹

Ad 4. Fungatur officio suo iuxta canones.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 546-548].

1946.

S. C. Ep. et Reg., *Nolana*, 13 iun. 1846.

Quando a Sede Apostolica dantur Executores in forma commissaria, gratia censetur suspensa usque dum Rescriptum executioni mandatum non fuerit, ita ut Executores merito executionem denegare valeant, si compariant clausulis in eodem apposis satisfactum non fuisse. Sic licet tempore editi rescripti evidens Ecclesiae utilitas adesse videatur, si postea contrarium appareat, rescriptum non est exequendum.

Anno 1823 Ioannes Bap. De Stefano Parochus loci Frascatoli, Nolanae Dioecesis iudicium contra Paschalem et Clorindam Cozzi instituit ut fundum quemdam parochiae vindicaret, quem ab ipsis iniura detineri contem-

¹ Vide etiam instructiones quoad Confessarios, qui ad assistentiam Monialium vocantur: Cf. N. 1830, 1854.

debat. Rei conventi quasdam exceptiones obiecerunt, quibus ostendere studebant illum a se titulo emphyteuseos possideri, ideoque a parcho nihil praeter canonem exigi posse.

Sed prima iudiciorum experimenta reis conventis adversa acciderunt. Mortuo deinde Parcho De Stephano, Franciscus Siciliani, eiusdem successor, ut litis expensas, atque discrimina devitaret, facilem sese praebuit in adstipulando quodam cum adversa parte emphyteusis contractu.

Qui cum a S. C. EE. et Reg. approbatus fuit, Rescriptum quod sequitur, per eam prodiit die 14 Iulii 1826: « Sanctitas Sua attenta relatione » Episcopi Nolani benigne annuit, et propterea eidem mandavit committi « ut veris existentibus narratis, et quatenus in evidentem Ecclesiae utilitatem fore cessuram iudicaverit, praefatam concordiam cum pactis et conditionibus in ea apposis pro suo arbitrio et conscientia approbet atque confirmet; nec non constituto sibi de evidenti Ecclesiae utilitate, facultatem ineudi praefatum emphyteusis perpetuae contractum cum annuo Canone » et conditionibus proficuis ».

Sed tamen huiusmodi rescriptum nunquam executionem sortitum est, quin imo postquam frustra actum est de instrumento conficiendo iuxta leges Neapolitanae Ditionis, post annum 1834 novus quidam inter partes contractus stipulatus est, in quo pactum adiunctum fuerat, ut si a principe contractus eiusdem approbatio denegaretur, in sua cuique iura regredi integrum esset.

At princeps veniam ad dictum contractum ineundum impertitus est, quae tamen iuxta sacros canones opus haud erat.

Post haec rei conventi nullum omnino Canonem persolverunt, quocirca Parochus actionis vindicatoriae iudicium iterum promovit, et propitiam Sententiam retulit die 10 Aug. 1839.

Sed illi appellationem interiecerunt in eoque institerunt, ut rescriptum S. C. editum die 14 Iulii 1826 executioni demandaretur.

Hinc ad Curiam Nolanam sese verterunt, quae tamen auditis rite utrisque partibus suam pronunciavit sententiam die 9 Iulii 1841, qua dixit nullam rationem haberi debere memorati Rescripti, quod firmitate et robore destitutum esse declaravit.

Igitur rei conventi hoc quoque in periculo repulsi ad hanc S. C. Episcop. et Reg. confugerunt, ut huiusmodi decreto infirmato memorati Rescripti executio praescriberetur.

Sacer Ordo pro suo more Votum Consultoris exquisivit; qui tota positione perpensa, quaestionem propositam ad hanc Thesim redegit nempe: « An et quomodo executio Rescripti anni 1826 Ordinario praescribenda sit? »

Ipse aiebat compertissimum esse in iure quod Rescripto in forma, ut aiunt commissaria, vel mixta, nullum impetranti ius pareat, donec Executor Apostolicus, constituto sibi de conditionibus apposis gratiam ipse suo decreto non perfecit.

Iam vero huius generis esse rescriptum de quo agitur, res ipsa per se loquitur. Una enim vel seorsim sumpta ex hisce clausulis: « *Veris existentibus narratis. Si in evidentem Ecclesiae utilitatem et constituto sibi* », satis est ut

Rescriptum in forma commissaria mixta concessum dicatur; Rosa, I, c. C, n. 19, 144, 145.

Itidem in iure exploratum est, quod in hisce Rescriptis utilitas quae Apostolici Beneplaciti fundamentum constituit, non inspicienda sit tempore beneplaciti, sed tempore executionis: Rosa, I, c. CXI, n. 18, Petra, t. I, pag. 66 n. 134. Atqui in Causa, de qua sermo est utilitas, quae tempore concessi beneplaciti adesse visa est, exulare omnino deprehendebatur tempore executionis, quo plurimis iudicialibus factis experimentis, parochus victor semper extiterat, nullumque inversae fortunae periculum subesse cognoscebatur.

Proposita igitur fuit huiusmodi Causa in generali auditorio diei 13 Iunii 1846 subiectoque dubio: «Se e come si debba confermare o piuttosto «revocare il decreto emanato dalla Curia di Nola nel Caso contro cui si è «ricorso a questa S. C.?»

E.mi Patres rescripserunt:

«Ex noviter deductis non esse locum executioni Beneplaciti Apostolici».
[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 112-114].

1947.

S. C. Ep. et Reg., *Conversanen.*, 19 sept. 1846.

Extat in *Rutigliano* oppido dioecesis *Conversanensis* quaedam Collegiata loci iuris-patronatus regii, quae pluribus Canonicis et Praebendatis coalescit. Episcopus *Conversanensis*, praevis regio assensu, in ea instituit praebendas Canonici theologi et Canonici poenitentiarum ex redditibus duorum Canonica-tuum tunc temporis vacantium, et ex aliis proventibus ad communem mas-sam pertinentibus; Canonicum autem theologum ad quartam, poenitentiarum ad quintam Capituli dignitatem evexit. Decretum insuper edidit quo poeni-tentiarum permisit audire confessiones fidelium utriusque sexus nostrae (ait ipse) iurisdictioni subiectorum. Huic decreto, seu Bullae Episcopi acriter sese opposuit Capitulum Cathedralis Ecclesiae, non quidem in ea parte, quae institutionem Canonici Theologalis respicit, sed dumtaxat relate ad reliquas partes; autumabat enim iura et praeeminentiam Capituli Cathedralis laedi per institutionem Canonici Poenitentiarum eo vel magis, quod Praebenda Poenitentiarum ad dignitatem evecta fuerit.

Post plures eiusdem Capituli recursus etiam ad Regis administratos quae-stio ad hanc S. C. delata est, quae audiri mandavit tum Episcopum, eius-que Promotorem Fiscalem, tum Capitulum Cathedralis et Collegiatae, quae scripto iura sua coram S. C. protulerunt.

Haec quoad factum, relate vero ad ius iuvat tantum referre quid iuris constituerit Innocentius III, cap.: «Praecipimus tam in Cathedralibus, quam in aliis Conventualibus Ecclesiis viros idoneos ordinari, quos Episcopi possunt coadiutores et cooperatores habere, non solum... verum etiam in audiendis confessionibus, et poenitentiis iniungendis».

Porro auditis partibus tam voce quam scripto in Congregatione generali habita die 18 Septembris 1846 sequens propositum fuit dubium:

An et quomodo servanda sit bulla Episcopi *Conversanensis* in casu? E.mi Patres, referente E.mo Polidori, rescripserunt:

Ad 1. partem affirmative quoad erectionem poenitentiarum, facto verbo cum SS.mo. Ad 2. partem quoad elevationem officiorum ad dignitatem, non expedire. Ad 3. partem quoad facultatem, reformandam esse bullam ad instar poenitentiarum Ecclesiae Cathedralis, sublata nempe limitatione, qua poenitentiarum facultas audiendi confessiones restringitur ad fideles Episcopi iurisdictioni subiectos.

Et facta praemissorum relatione SS.mo D. N. Pio PP. IX in audientia habita die 25 Septemb. 1846, SS.mus resolutionem S. C. approbavit et confirmavit. [Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 548, 549].

1948.

S. C. Ep. et Reg., *Sarsinaten.*, 19 dec. 1846.

Franciscus Ricchi, parochus S. Stephani in *Montejottone* *Sarsinatis* dioecesis, S. C. exponebat existere in sua paroecia Cumulum tritici a pio quodam fundatore relictum in beneficium pauperum paroeciae, quod hieme distribuitur familiis indigentibus, et aestate ab iisdem recipitur una cum augmento octo librarum pro centum et decem libris. Exponebat insuper quod opera italici gubernii factum sit, ut societas SS.mi Sacramenti despoliaretur bonis, quibus providebatur vestibis sacris comparandis, oleo lampadis et Ecclesiae parochialis restorationibus. Qua facta despoliatione oportuit, ut parochiani consulerent necessitatibus praedictis, cum parochus, deductis oneribus, congruam scut. 50 tantum possideat. Quapropter parochus, nomine etiam patrumfamilias eiusdem paroeciae, postulabat, ut praefatus frumenti cumulus convertatur in fundum permanentem, atque fructiferum favore praedictae sodalitatis, quae sic valeat consulere necessitatibus fabricae Ecclesiae et sacris suppellectilibus.

Requisitus Vicarius generalis de informatione et voto, confirmabat exposita, sed referebat patresfamilias mutasse consilium, et modo omnes in eo convenisse, ut nulla facta cumuli alienatione, triticum quolibet anno iuxta primaevam praxim pauperibus distribuatur, percepto consuetuto auctuario, et constituatur sub dependentia parochi et sub Ordinarii auctoritate regulis huius legati pii administratio, annui redditus in praefatas suppellectiles sacras et Ecclesiae restorationes erogentur, et si quid ex iis redditibus supersit, in augmentum ipsius cumuli cedere debeat.

Cumulus, de quo agitur, absque dubio, uti Mons Frumentarius reputandus erat. Inusitatum porro non est, ut necessitate urgente permittatur erogari fructus, qui ex huiusmodi Montibus proveniunt, in restaurandis Ecclesiis et in sacras suppellectiles comparandas, prout penes S. C. actum est in *Ferent. erect. Montis Frument.*, die 20 Dec. 1838.¹

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 82, 83.

His prae oculis habitis in Congregatione generali diei 14 Decembris 1846 propositum fuit dubium:

In qual modo convenga provvedere ai bisogni della Chiesa parrocchiale di Montejottone nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Orioli, rescripserunt:

Affirmative iuxta votum Vicarii, et ad mentem; mens est: che si faccia conoscere, che tutto il lucro, oltre le spese, si ritenga come oblazione alla Chiesa.

Et facta praemissorum relatione SS.mo D. N. Pio Papae IX in audientia habita die 8 Ianuar. 1847, SS.mus resolutionem S. C. confirmavit et approbavit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 550, 551].

1949.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 19 dec. 1846.

Dominicus Baglioni ex Villa di Azzano dioecesis Spoletanae huic S. C. exposuit, propriam familiam semper retinuisse scamnum in parochiali Ecclesia. Cum autem omnia scamna ex dicta Ecclesia remota fuerint eam restaurandae causa, omnia tamen, praeter suum, restauratione peracta, in pristinum locum restituta fuere. Quapropter quum parcho et Archiepiscopo suum gravamen frustra exposuerit, ad hanc S. C. confugiebat, ut suum scamnum intra praefatam Ecclesiam reponeretur. Requisitus a S. C. Ordinarius, et Parochus, primus licet apertam claramque sententiam non pandidisset, tamen ex contextu contrariam proferre videbatur. Parochus vero adversabatur, quia scamnum Baglioni nullam inscriptionem praeferibat; Ecclesia reparata fuerat ad evellendos abusus, qui ex multitudine scamnorum irreperant; reparata Ecclesia nova scamna symmetrice elaborata praescripta sunt, et decem assignata decem primariis familiis, inter quas familia Baglioni recenseri non poterat; alia sex assignata nonnullis familiis, ut iis in communi uterentur, usum tamen communem Baglioni respuerat, nec eius scamnum restitui poterat ob difformitatem, quae locum haberet; insuper non amplius locus existit, in quo illius scamnum reperiebatur; et absonum a iure omnino est ipsum dicti loci in Ecclesia dominum fuisse. At Baglioni acriter contendebat manutenendum esse in possessione scamni, quod semper habuisset testibus probare conabatur.

In iure vero cautum esse animadvertebatur, quod «usus sedilium, quem laici habent in Ecclesia, provenit ex benignitate, tolerantia, et gratia revocabili eiusdem non autem iure, ex quo valeant, ipsa Ecclesia nolente, servitutem, seu quasi possessionem manutenibilem acquirere». S. C. Rit. in *Fundana*, 5 Octobris 1697. Vid. Ferraris, verbo *Ecclesia*, art. 5. Et S. C. EE. et RR. die 28 Iunii 1583 declaravit: «Non si deve permettere quella proprietà dei luoghi, che alcuni si credono avere nelle Chiese, quasi che loro fossero ereditari, come sono le cose e le possessioni, che si comprano». Vid. etiam Pignatelli, T. 9, Consult. 447, num. 12.

E contra favere Baglioni videbantur quae docet Ferraris, loc. cit., nempe: «Si antiqua forma Ecclesiae immutetur in aliam structuram, sedilia, seu scamna laicorum in illa existentia reponi debent eodem ordine, quo reperiuntur ante mutationem fabricae, vel in loco aequo digno». Quod etiam docet Ursaya, T. 7, § 1, discept. 18; *Forosempronien. Scamni*; et alii tradunt.

Quare in Congregatione generali habita die 19 Decembris 1846 propositum fuit sequens dubium:

Se, e come ed in qual luogo convenga permettere alla famiglia Baglioni di Azzano di riportare il banco nella Chiesa parrocchiale nel caso?

E.mi Patres, E.mo Polidori referente, rescripserunt:

Scribatur Archiepiscopo iuxta mentem; mens est: Che se si può dare al Baglioni un banco separato, si dia; non potendosi, si dia il banco in comune con altri. E rikusandosi il Baglioni, negative.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 552, 553].

1950.

S. C. Ep. et Reg., *Tridentina*, 29 ian. 1847.

Episcopus Tridentinus anno 1846 Exposuit S. Congregationi Episcoporum et Regularium, quod in approbatione Instituti filiarum Charitatis a pia muliere Marchionissa Canossa erecti quoad earum Confessarium praescriptum fuit: «L'Istituto delle Figlie della Carità sarà soggetto al proprio Vescovo, il quale assegnerà il Confessore: e che dovrà essere uno solo. Non s'intende però di levare alle sorelle con questo la libertà di coscienza, che anzi la Superiora inerendo alle intenzioni di Chiesa Santa coll'assenso di Monsignor Vescovo accorderà loro per qualche caso, se lo domandassero, di potersi confessare da qualche altro Confessore, che sia Sacerdote approvato, e di tutto credito. Oltre di che almeno una volta all'anno vi sarà pel periodo di tempo consueto un Confessore straordinario per tutta la Comunità». Addebat insuper pro certo haberi confessarios ordinarios tam dicti Asceterii, quam aliorum in Tridentina civitate existentium excipere posse confessiones quarumlibet foeminarum in Conservatoriis cohabitantium, et etiam dumtaxat hospitantium, licet hospitantes sint Religiosae aliis regulis subiectae. Hisce praemissis S. Congregationem enixe deprecabatur, ut sequentia dubia solvere dignaretur:

1. An abstrahendo a facultatibus Confessariis huiusmodi Conservatoriis deputatis forte concessis, iurisdictio illorum extendatur ad quascumque foeminas licet solius Confessionis causa ad Conservatorii confessionale accedentes, vel an restringatur ad solas foeminas in Conservatorio commorantes et ad hospites?

2. An horum Confessariorum iurisdictio in foeminas Conservatorio, pro quo illi sunt destinati, adscriptas valeat, dum illae eis confitentur extra Conservatorium?

3. An confessarii Conservatoriorum, et Monasteriorum singulis trienniis mutandi sint, etsi foeminae in Conservatoriis degentes cum non sint sta-

bilitate loci impeditae, identitem praesertim sorores Charitatis hospitalibus inservientes passim de una domo et loco in alium locum, et domum transferantur?

In Congregatione generali diei 29 Ianuarii 1847 referente E.mo Polidori ad proposita dubia E.mi Patres rescripserunt.

Ad 1. Negative ad primam partem, affirmative ad secundam.

Ad 2. Affirmative dummodo Conservatorio remaneant adscriptae.

Ad 3. Affirmative, et S. Congregatio concedit actuali Episcopo facultatem confirmandi confessarium semel, aut bis tantum pro sua prudentia, servatis tamen servandis.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 115, 116].

1951.

S. C. Ep. et Reg., *Venetiarum*, 3 dec. 1847.

Patriarcha Venetiarum S. C. exponebat processioni Corporis Christi interesse utrumque Clerum Saecularem nempe, et Regularem; et cum restituti fuerint in illa Civitate Religiosi Ordinis S. Dominici, et approbata a S. Sede Congregatio Clericorum Saecularium Scholarum charitatis, exortam esse quaestionem circa praecedentiam inter praedictos Religiosos, et Alumnos memorati Instituti; illos quidem praecedentiam sibi vindicare, quia in omnes regulares ordines eam obtinent; alios vero ius praecedentiae habere eo quod sint Clerici saeculares, ideoque de clero Saeculari, qui prae Regularibus praecedendi iure potitur.

Auditis partibus Alumni dicti Instituti in medium proferebant sese, antequam Religiosi Ordinis S. Dominici restituerentur in processione locum habuisse immediate ante clerum saecularem, et post regulares familias cum veste talari nigri coloris super imposito scapulari a S. Sede approbato, nec non indutis superpelliceo, et bireto ad instar cleri saecularis, ac propterea in eodem loco manutenendos esse. E contra Religiosi S. Dominici cum ante suppressionem in processione incederent in loco, quem nunc dicti Clerici Scholarum charitatis tenent, contendebant in pristinum locum restituendos esse.

Verum cum dubium videretur praefatos Clericos ad Clerum saecularem spectare, utpote qui vota simplicia tantum emittunt, et ex ipsa institutione Clerici Saeculares appellantur nulloque exemptionis privilegio gaudent, et habitum Clericorum saecularium gestant, de illis quoad praecedentiam iudicandum arbitrabatur prout de Clero Saeculari. Porro S. R. C. die 3 Augusti 1602 decrevit « ut in generalibus Processionibus Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, et Presbyteri seu Clerici Saeculares subsequantur, et ultimum locum teneant, nec mixtim cum Regularibus incedant »; et Clem. VIII in Const. incip. *Quae ad removenda* 5 Novembris 1603 declaravit « Clerum Saecularem in omnibus locis etiam in propriis Ecclesiis, Conventibus Patrum, Monachorum, et Religiosorum quorum-

« cumque praefendum esse, et praecedere debere ». Hanc Clem. VIII Const. observari mandavit Gregorius XV an. 1622.

Proposito igitur in generali Congregatione diei 3 Decembris 1847 dubio: Se, ed in qual rango debbano incedere nelle pubbliche processioni in Venezia i Chierici secolari delle Scuole di carità?

E.mi Patres, referente E.mo Della Genga Sermattei, rescripserunt: Cum agatur de Clericis Saecularibus iis deberi praecedentiam prae omnibus Regularibus, quatenus ipsi intersint publicis processionibus cum superpelliceo, et bireto clericali.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 557, 558].

1952.

S. C. Ep. et Reg., *Amalphitana*, 7 apr. 1848.

Canonici Ecclesiae Collegiatae S. Mariae ad Mare civitatis Maiorensis dioecesis Amalphanae variis etiam extra chorum utebantur insigniis, quorum tamen usum Archiepiscopus formali libello die 28 maii 1841 inhibuit.

Hac super re actum est in Consultatione proposita in Congregatione generali diei 9 Maii 1845.¹ Verum Archiepiscopus S. C. significabat Canonicos abuti eius resolutione cum utantur etiam iis insigniis, quae iuxta S. C. rescriptum Dignitas Capituli Amalphan. tantum deferre poterat: insuper rescriptum ipsum obreptionis et surreptionis vitio laborare cum Canonici factum a veritate absonum exposuerint, sibique ad falsitatem detegendam tempus defecisse. Et re quidem vera de asserto privilegio neque ex aliqua concessione, neque ex legitima consuetudine constare autumabat; non ex concessione, nam Bened. XIV in Bulla incipien. *Romanus Pontifex* anni 1742 statuit quod « Dignitates, et Canonici rochetum, et mozzettam cum caputio nigri coloris... qualibet alia habitus delatione sub poena nullitatis praesentis gratiae eis interdicta » deferre possent nulla facta mentione de aliis insigniis, quae Canonici gestare praesumunt; non ex consuetudine, quam Capitulum non probat; et perperam Capitulum exponere sese afferre non posse documenta ob incendium tabularii Capitularis, quia incendium ipsum falso assertum est ex ipsa confessione Primicerii eiusdem capituli, qui Curiae testatus est Archivium, quod nunc existit, originem ducere ab anno 1414. Caligis coloris violacei, et annulo gemmato unus tantum Canonicus Stabioni temere usus est. Canonicus Antonius Corrado, qui in praesens decanus est, supplicem libellum S. C. datum, ne Capitulo displiceret, invitus subscripsit, sed falsitatis conscius indulto a S. C. obtento haud uti posse existimavit. Falsum est Canonicos in sacris visitationibus cum praedictis insigniis ad Archiepiscopum accessisse. Haec et alia Archiepiscopus exponebat. E contra Canonici totis viribus nitebantur colligere testium depositiones ad eorum asserta privilegia comprobanda; et

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 523, 524.

instabant, ut resolutio S. C. eorum favore ampliaretur. Nuntius S. Sedis a S. C. hac super re requisitus animadvertibat, quod si causa ad tramites iuris definienda esset, iuridicus processus confici oporteret, ut de veritate depositionum, quae hinc inde afferuntur, rite iudicari posset, ex quo ob partium studia, contentiones, et scandala orirentur: ideoque opinabatur prudentius fore, ut res aliquo modo componeretur nempe « di concedere in « via di grazia ai Canonici l'uso delle calze violacee, del fiocco, e collaro « di simile colore, facendo però loro deporre l'anello gemmato siccome pro- « prio dei Prelati maggiori, e concedendolo alla sola Dignità del Capitolo ». Et deinde prosequabatur se confidere hunc conciliationis modum utrique parti fore satisfacturum.

Proposito igitur in generali conventu diei 7 Aprilis 1848 dubio: Se con- venga revocare secondo il reclamo di Monsignor Arcivescovo il decreto del 9 Maggio 1845 sull'uso dei privilegi del Capitolo di Majori; o piuttosto con- fermarlo, ed ampliarlo a forma della nuova dimanda di quel Capitolo; ovvero conciliare la questione nel modo proposto da Mons. Nunzio nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Orioli Praefecto, rescripserunt: Ex noviter deductis ad primam partem dubii: « Affirmative iuxta modum inferius expri- mendum; ad secundam Negative; ad tertiam iuxta modum: nempe E.mus Praefectus scribat Archiepiscopo: tollendum prorsus esse abusum quoad omnes Capitulares gestandi annulum gemmatum, quod proprium est solum- modo Praelatorum maiorum; in reliquis concedi ex speciali gratia tum Ca- nonicis, tum Dignitatibus usum collaris violacei, et flocci eiusdem coloris in pileo, concessio etiam usu Caligarum violacearum infra fines Archidioe- ceseos ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 559, 560].

1953.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 9 iun. 1848.

Parochus loci « *Cantalupo* » Dioecesis Spoletanae exposuit S. C. erectam fuisse anno 1729 Paroeciam eo in loco, eoquod illud oppidum ab alio, quod Bevagna nuncupatur, nimis distaret, et difficile praesertim hyeme esset iter. Deinde enixe postulabat, ut in sua Paroecia fons Baptismalis erigeretur, cum id populus summopere desideret; periculum vitae immineat infantibus, si ad Baptisma suscipiendum ad Bevaniam transferri debeant; et graves difficultates occurrant ad fides baptismatis, et aetatis habendas. Archiepiscopus Spoletanus de obitu testabatur nonnullorum infantum ob accessum ad fontem baptismalem Bevaniae, et erectionem fontis in loco *Cantalupo* necessariam existimabat, ac propterea illius erectionem in sacra visitatione decreverat. Etiam Prior Capituli Bevaniae, qui curam animarum exercebat, et Vicarius foraneus precibus Parochi favebant. At Capitulum erectioni adversabatur, licet, ut aiebat Parochus, nullum se se opponedi titulum haberet praesertim cum in erectione novae paroeciae nullum ius quoad fontem baptismalem favore Ecclesiae Bevaniae reservatum fuerit.

Haec in facto: in iure vero fontem baptismalem non esse de essentia paroeciae, docet Pignat., Consul. 3, n. 13, Tom. IV; verum Fagnan. in Cap. *Cum contingat*, num. 59, de *decimis*, habet: « in omnibus Ecclesiis parochiali- « bus debent esse fontes baptismales, nisi extent in aliquibus Ecclesiis, quae « matrices vel baptismales vocantur ». Et S. C. C. in *Urbinate*., 15 Iunii 1624: « censuit in Ecclesiis Parochialibus debere esse Fontem Baptismalem ». In *Leodien.*, 7 Iunii 1692 ob distantiam loci a matrice Ecclesia, et periculum infantum approbavit erectionem. Quod etiam decrevit in *Fulginaten.*, 22 Iu- nii 1720.

Hac super re quisque consulere potest, quae traduntur a Gloss. in *Clem. I circa med. verb. Matricem*, de *sent. excomm.*; Innoc. in cap. *Dilectis*, de *cappellis Monac.*; Card. Petra, in *Comment. ad Const. 2 Gregorii XI*, num. 5 et seq.

Proposito igitur dubio in Congregatione generali habita die 9 Iunii 1848: Se, e con quali condizioni debba permettersi l'erezione del fonte Batte- simale in *Cantalupo* nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Asquini, rescripserunt: Affirmative iuxta votum Archiepiscopi emissum in sacra visitatione.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 562, 563].

1954.

S. C. Ep. et Reg., *Parmen.*, 21 iul. 1848.

Inter limites Paroeciae a Sepulcro nuncupatae in dioecesi Parmensi extat Collegium ducale, cui nomen a *Maria Aloisia*, et cuius directio Cle- ricis Regularibus S. Pauli, quos Barnabitas vocant, commissae est. In hoc Collegio commorantur praeter religiosos etiam Alumni saeculares, qui ope- ram dant studiis, aliaeque personae eorum servitio addictae. Parochus con- tendebat in hoc collegium usque ad diem 7 Aprilis 1847 plenam iurisdictio- nem pacifice semper exercuisse.

Verum Episcopus praefata die Parocho epistolam misit, quae eidem significabat, ut attentis privilegiis Congregationis S. Pauli, se se abstineret « Da questo momento, e per lo innanzi dall'esercitare nel ducale Collegio « Maria Luisa, come casa di esclusivo diritto, ed abitazione stabile della « prelodata religiosa Comunità sotto il titolo di Congregazione de'Chierici « Regolari, qualunque diritto parrocchiale, quindi dal prender parte alla « stessa amministrazione dei SS.mi Sacramenti, non tanto nello stesso tempo « pasquale, quanto ancora in articolo mortis ».

Quin imo ipse Episcopus die 11 Augusti 1847 sequens edidit decretum: « Visis precibus... Visis Bullis... et sic Constitutionibus Pauli III an. 1535, « et 1542, Constit. Pii V an. 1567, atque speciali Bulla Gregorii XV an. 1621, « visis... Tenore praesentium declaramus eandem Congregationem Clerico- « rum Regularium S. Pauli, eiusque individuos nunc, et pro tempore exi- « stentes, qui tamen Presbyteri fuerint, et in hac nostra Civitate intra fines « Paroeciae Sancti Sepulcri, vel quacumque de causa etiam in Dioecesi

« nostra degerint, posse libere, ac licite absque ulla dependentia a Parocho,
 « nec non dempto onere ipsius petendi veniam, vel quomodolibet obtinendi
 « licentiam ab eo, Sacramenta administrare Eucharistiae, Poenitentiae, atque
 « Extremae unctionis 1. Omnibus, et singulis caeteris Clericis, et fratribus
 « huiusmodi Congregationis; 2. Adolescentulis in loco et habitatione eius-
 « dem Congregationis studiorum, et educationis causa degentibus; 3. Merce-
 « nariis famulis, operariis, et servis servitio ipsiusmet Congregationis addictis,
 « et in eadem domo manentibus; 4. Hospitibus quibusvis etiam saeculari-
 « bus, et extraneis, quos in eiusdem Congregationis habitationibus repe-
 « riri contigerit; 5. Quibuscumque aliis personis in supradicto, vel quovis
 « alio Collegio.... futuro, improvise morbo correptis in casu, quo propter
 « repentinam necessitatem non daretur spatium licentiam a Parocho petendi,
 « 6. Exequias eorum omnium, qui inter ipsos decesserint, faciendi ad for-
 « mam in Ecclesia seu Oratorio sito intra domum dictae Congregationis, sive
 « in hacmet civitate existente, sive etiam in nostra Dioecesi... cadavera autem
 « eorum, supra num. 5 descriptorum.... Volumus, ut exequiis peractis Para-
 « cho ad Collegii ianuam renunciatur, ipsique integrum remaneat ius illa
 « associandi ad publicum sepulcretum, prout solet cum aliis eius Para-
 « chianis », ¹

Parochus contra haec decreta reclamavit. At Episcopus hac super re

¹ Quid de hoc decreto sentiendum sit ex sequentibus animadversionibus apparet. In cap. 1 *Religiosi, Tit. de Privilegiis, in Clementinis* plura Regularibus prohibentur. Hac commemorare satis sit, quae ad rem hanc referuntur.

Ne Religiosi tam Clerico, quam laico praesumant ministrare extremam unctionem sine licentia parochi sub poena excommunicationis ipso facto Papae reservatae. Possunt tamen eam, et alia Sacramenta administrare suis familiaribus domesticis, aut pauperibus in eorum hospitalibus degentibus. Verum quoad familiares tres conditiones copulative concurrere opus est iuxta praescriptum S. Conc. Triden., cap. 11, sess. 24, *de reform.* et Const. Gregorii XIII incipien. *Circumspecta* edita die 25 Novembris 1580 (Cf. Bull. Rom., tom. 4, III, p. 454-456), nempe: I. Quod familiares iisdem Regularibus actu inserviant. II. Quod intra eorum septa et domos resideant. III. Quod sub eorumdem Religiosorum obedientia vivant: scilicet non sub obedientia religiosa, sed servili, qualem profitentur famuli dominis suis.

Hinc S. C. C. in *Uratislaviens. iurium parochialium* proposito dubio:

An P. Abbati Ordinis Praemonstratensis in civitate Uratislaviae, sive Religiosis ab eo deputatis competat exercitium omnimodae iurisdictionis parochialis quoad personas inservientium eidem monasterio, eorumque familias degentium infra, quam extra illius septa in casu? Respondit: Negative; et P. Abbatem, seu Religiosos ab ipso deputatos posse tantum laicis deservientibus intra septa monasterii, atque actu inservientibus ministrare Sacramenta Eucharistiae etiam tempore Paschatis, ac extremae Unctionis, nec non sepulchrum dare in propria Ecclesia iuxta decretum editum in *Mediolanen.* sub mensem Iunii 1587.

Hospitibus vero, qui vere non sunt familiares, quamvis continuo degant intra septa Monasterii, ibique infirmentur, et moriantur, nullatenus dicta Sacramenta, irrequisito Parocho, ministrare possunt, eosque in propriis Ecclesiis sepelire prout S. C. C. declaravit in *Asten. iurium Parochialium*, die 27 Novembris 1717. Quod vero spectat ad superius nominatos familiares, Praelati Regulares, et alii Religiosi ab eis approbati ad audiendas suorum Religiosorum confessiones, possunt eorumdem familiarium confessiones sine approbatione Episcopi audire prout constat ex resolutione S. C. relata a Fagnano in Cap. *Omnis utriusque sexus*, de Poenit et remission., n. 63; et ex Const. Clem. X, incipien. *Superna*, II Kal. Iulii 1670 (Cf. N. 246), quatenus superscriptae conditiones in eis concurrant.

requisitus sua decreta privilegiis, et exemptionibus Congregationis S. Pauli inniti existimabat, quod etiam Religiosi pro viribus domonstrare conabantur, ea praesertim de causa, quod Collegium veram domum religiosam constituebat, prout P. Procurator generalis testabatur. Paulus III ann. 1535, et 1542, Clericos S. Pauli sub S. Sedis immediata subiectione, et speciali protectione constituit. Pius V ann. 1567 eis indulget, ut « Eucharistiae etiam pro viatico, ac etiam constitutis in articulo mortis, et extremae unctionis... Clericis, et fratribus Congregationis... ac etiam mercenariis, famulis, operariis, et servis eorumdem Congregationis, ac quibusvis hospitibus etiam saecularibus et extraneis, quos in locis et habitationibus Congregationis reperire contigerit etiam in mortis articulo, et quoties de illo dubitare contigerit... quorumcumque licentia minime petita, nec obtenta... Sacramenta... ministrare possint ». Gregorius XV omnia privilegia Cler. Reg. Theatinorum Clericis Regularibus S. Pauli communicavit.

Sed Parochus putabat huiusmodi privilegia ad casum, de quo agitur, minime extendi posse. In casu, aiebat, agitur de Collegio Alumnorum saecularium, qui studiis vacant, quod a Presbyteris Saecularibus dirigebatur, et Parochi iurisdictioni ab immemorabili subiectum erat. Nihil igitur parochiali iurisdictioni detractum est, si deinde illius Collegii procuratio, et cura Clericis Regularibus S. Pauli commissa sit. Etiam Bononiae simile Collegium habetur, et Parochus pacifice suam iurisdictionem exercet. Prosequebatur Parochus « Da quattordici anni circa, ed è quanto dire dalla venuta dei Barnabiti, il Rettore di S. Sepolcro ha sempre avuto piena, e pacifica giurisdizione parrocchiale nel Collegio..... ad eccezione dei Religiosi..... Quindi mi consegnavano nota dei loro Convittori in occasione del registro de' parrocchiani; mi accompagnavano nelle varie camerate per la benedizione delle case; m'invitavano in tempo pasquale a celebrare la Messa, e comunicare gli alunni ». Cum igitur Parochus in possessione suae iurisdictionis reperiretur ab ea turbari minime poterat, nisi evidenter de illius possessionis vitio constaret praesertim cum etiam Canonici Regulares Lateranenses, et Monachi Cassinenses in alio Collegio parochi auctoritate non contradixerint. Nec privilegia ultro quam par sit extendenda sunt. Clerici Regulares S. Pauli exempti sunt; Sacramenta administrare possunt familiaribus, qui in eorum domibus habitant, eisque servitium praestant, non vero Alumnis Collegii, qui tantum eorum directioni quoad studia, et disciplinam interiori subsumunt, sed sub ordinaria Parochi iurisdictione manent.

Proposito igitur in generali conventu diei 21 Iulii 1848 dubio:

Se, ed in qual parte debbano sostenersi, o piuttosto rinvocarsi li decreti 7 Aprile, ed 11 Agosto 1847 emanati da Monsig. Vescovo di Parma a favore di quel Ducale Collegio denominato *Maria Luigia*, e diretti dai PP. Barnabiti nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Orioli Praefecto, rescripserunt: Decretum Episcopi esse reformandum iuxta mentem, scilicet firmo remanente tenore dicti decreti quoad omnes, et singulos Clericos, et Fratres Congregationis S. Pauli, et relate ad eorum domesticos et familiares, qui Religiosis actu inserviunt, expressique praefatae domus intra eius septa resident, et sub

eorundem Religiosorum obedientia vivunt iuxta praescriptum S. Concilii Tridentini, cap. 11, sess. 24, *de refor.*, et Constit. Gregorii XIII, incipien. *Circumspecta*, diei 25 Nov. 1580; pro alumnis, seu adolescentulis, hospitibus, perpetuis commensalibus, aliisque personis in memorato decreto enunciatis iura Parochi in casu mortis salva remaneant: ac insuper Superior dicti Collegii notulam religiosorum, alumnorum, hospitum, famulorum, et aliarum personarum in eadem domo degentium Parocho quotannis dare teneatur.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 563-566].

1955.

S. C. Ep. et Reg., *Aesina*, 31 maii 1850.

Cardinalis Ostinius cl. me., cum Ecclesiam Aesinam regeret, erectionem publici Coemeterii curavit, et a superiore auctoritate hac super re quasdam leges, et regulas obtinuit, quae statutis pro Coemeterio Urbis praescriptis pene respondebant. Verum huiusmodi regulae minime effecerunt, ut omnes quaestiones relate ad funera e medio tollerentur. Hinc E. mus Corsi eiusdem Dioecesis Antistes S. C. EE. et RR. exposuit quaestiones ad haec reduci: nempe: 1. Quid *iuris* si quis constituto Coemeterio eligit sepulturam in aliqua Ecclesia, quae iuxta SS. Canones, vel ex privilegio ius tumulandi habebat? 2. Qualis esse debeat taxa Parochis debita quando funus locum habet in alia Ecclesia praeter Parochialem? 3. An quoad Tertiarios servari debeant privilegia a Summis Pontificibus eis concessa, nempe ut in Ecclesia Ordinis, cui adscripti sunt, tumulentur? Deinde expostulabat, ut, ne tranquillitas in sua Dioecesi inter Clerum turbaretur, res de bono et aequo aliqua firmata conciliatione, componerentur. Cum autem haec minime conciliari possent, nisi aliquid ex Regularium privilegiis detraheretur, die 27 Augusti 1849 S. C. ei facultatem concessit « di convocare le parti interessate, e di combinare le basi di una conciliazione, anche proponendo qualche deroga ai « privilegi, che potessero alle parti competere; e quindi proporla alla S. Congregazione per la relativa determinazione ».

E. mus Episcopus prosequabatur existere quoddam Sodalitium, cui titulus *dei Sacconi*, quod tamen excepto casu, quo quis ex Confratribus moreretur, ad eius cadaver *more pauperum* cum Parochi praeiudicio tumulandum, numquam congregatur neque ad pias preces in communi coetu fundendas, neque occasione processionum, neque ex quacumque alia causa. Attamen aiebat, solet personas in *articulo mortis* constitutas sibi adscribere, ut earum funus in detrimentum iurium parochialium peragere possit, innixa fortasse privilegio aggregationis Archiconfraternitati eiusdem tituli Romae esistenti.

Die vero 20 Februarii 1850 transmisit articulos, quos auditis interesse habentibus efformaverat; nempe: « 1. La elezione della sepoltura è nulla « perciò che riguarda la tumulazione, e rimane ferma in quanto ai funerali, « che dovranno celebrarsi nella Chiesa eletta. 2. La quota dei Parrochi sul « funere fatto in altra Chiesa è portata alla metà. 3. Questa quota si detrae

« dalla cera soltanto, che arde attorno al cadavere, e sugli altari della Chiesa.

4. I Terziari, e gli associati ad Ordini religiosi non godono di alcun privilegio nè in quanto ai funerali, nè in quanto alla tumulazione. 5. Fintantochè la Confraternita dei Sacconi non venga riordinata nei modi voluti dai regolamenti, i confratri alla medesima aggregati dovranno essere soggetti come gli altri fedeli alle leggi funerarie a forma di quanto si prescrive dalle disposizioni diocesane ».

Super hisce propositis articulis haec animadvertebantur: quod in primo articulo edicitur conforme est resolutioni S. C. C. in *Portuen.* et *Centumcellarum*, die 28 Martii, et 22 Augusti 1835 et in *Ariminen.*, 14 Maii 1825, nam cum ius funerandi plane distinctum sit a iure tumulandi, si secundum sublatum est a lege Coemeteria respiciente, primum firmum remanet, de eo enim nulla fit mentio, et nihil innovatur. Quoad secundum articulum licet taxa possit non solum ad quartam, sed etiam ad tertiam, et ad medietatem pro locorum adiunctis pertingere prout in *cap. Certificari* 9, *de Sep.* Gonzalez, alique Doctores tradunt, tamen iuxta Dioecesanam Synodum Aesinam in quarta parte constituta est. Sed in casu interesse habentes laudabiliter annuerunt, ut usque ad medietatem augeatur. Relate ad tertium articulum Bened. XIII in Const. *Pretiosus*, VII Kal. Iunii 1727,¹ qua confirmavit aliam Const. incipien. *Romanus Pontifex*, statuit: *retentis tamen sibi* (idest Regulares) *candelis manualiter per viam delatis una cum omnibus intorticiis, candelis, aliisque, de quibus in ea Constitutione mentio expressa facta non est.* In dicta Constitutione expressa mentio non fit cerae, de qua agitur.

At S. C. C. dividendam esse decrevit ceram, quae accensa est in *altaribus, columnis, et aliis locis Ecclesiae regularis tumulantis* in *Mediolanen.* *Quartae Fun.*, 9 Septembris 1730, et 2 Iunii 1831.

Ad quartum articulum quod attinet perpendenda sunt, quae tradit Bened. XIV in Instit. 105, § 66: *Ac primum Tertiarios a Tertiariis mulieribus distinguendos Leo X decernit. Illi nullo gaudent privilegio, nisi coniunctim vivant, et cum ipsis claustralibus immorentur.* Collegialiter autem, seu cum Claustralibus habitantes. *Sed mulieribus Tertiariis quamvis suas aedes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur.* Collegialiter autem (*de viris Tertiariis sermo est*), seu cum Claustralibus habitantes, ac Mulieres (*nempe Tertiarias, quae suas aedes nequaquam deserunt*) virginalem, seu caelibem, aut castam vidualem, expresso voto, et sub dicto habitu, vitam ducentes privilegiis quibus Fratres Ordinis cuius Tertiae Regulae habitum gestant gaudere debeant.²

Verum circa Tertiarias privilegia eis concessa deinde imminuta a Romanis Pontificibus fuerunt; et videre praestat decretum S. C. C.,³ in quo limi-

¹ Cf. Bull. Rom., tom. 12, p. 201-217.

² Plura de Tertiariis in dicta Instit. 105 disseruntur.

³ Hoc decretum quod refertur a Nicolio in *Floresculis* verbo *Tertiariae* confirmavit, et inviolabiliter servari mandavit S. C. EE. et RR. die 20 Decembris 1616. Quin imo eadem censuit permissum haud fuisse Fratribus eiusdem monasterii ob quodcumque privilegium Ordinis administrare ipsi Sacramentum divinae Eucharistiae, et Extremae Unctionis; neque eius cada-

tationes continentur et relate ad sepulturam aperte edicitur: « Praeterea si « contingat aliquas ex praedictis Tertiariis sine sepulturae electione decedere, « eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cuius habitum assumpserunt, si in ipsis communis sepultura reperiatur; sin minus in ecclesiis « parochialibus sepeliendas esse decernit ». Licet Bened. XIII dicta const. Pretiosus Tertiariis Ordinis S. Dominici priora privilegia restituerit, Clemens XII ea reduxit ad privilegia, quae ante praefatam Constitutionem Bened. XIII vigeant.

Ad quintum articulum quod spectat, omnibus patet Episcopum posse Confraternitates erigere, et iusta concurrente causa eas dissolvere: Rota coram Durando Dec. 291, nisi agatur de pio Sodalitio ab Apostolica Sede approbato. Notum pariter est Confraternitates non posse in suum coetum adscribere personas in articulo mortis constitutas, prout patet ex S. C. C. in Reatina, diei 26 Aprilis 1788, hoc enim aliquam fraudis speciem praeferreret, et in Parochi detrimentum cederet.

Confratres, ut docet Bassi in Tract. de Sodalitiis, quaest. 2, num. 5, possunt eligere sepulturam in proprio Oratorio habente ius sepeliendi. Si vero Confratres non eligant sepulturam, sepeliuntur in Parochiali. Idque procedit etiam si ex capitulis, sive Statutis Confraternitatis etiam confirmatis auctoritate Ordinarii cautum sit, quod Confratres sepeliantur in loco seu Coemeterio Confratrum, qui huiusmodi statuta facere non possunt in praedictum Parochi.

Circa aggregationem vero idem auctor animadvertit, eam restringi ad privilegia indulgentiarum, et gratiarum spiritualium fori interni, non autem ad alia privilegia confraternitatis aggregantis. Quare concludi ex hac doctrina posset, quod etiam si Sodalitium dei Sacconi in alma urbe speciale privilegium quoad sepulturam haberet, hoc ad Confraternitatem Aesinam minime extendendum esset.

Propositis igitur in Congregatione generali habita die 31 Maii 1850 dubiis:

1. Se, e come debba darsi all'Emo Vescovo di Jesi l'approvazione per le deliberazioni espresse negli articoli 1, 2, 3, 4?
2. Se, e come debba darsi l'approvazione per la deliberazione contenuta nell'articolo 5?

E.mi Patres, referente E.mo Orioli Praefecto, rescripserunt: Ad 1. et 2. Affirmative, facto verbo cum SS.mo.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 569-573].

ver domo efferre indicta funebri pompa sine Parocho, aut sine ipsius licentia. Nam haec revera ad Parochos pertinent, qui debent assiduo, sed hoc praesertim tempore, cognoscere, invare accuratoque studio fideles sibi traditos instituere. Accedit quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, calastro non tenebatur, sed domi suae intra Parochi eiusdem ditionem habitabat.

1956.

S. C. Ep. et Reg., Senogallien., 30 aug. 1850.

Anno 1827, Cl. Me. Cardinalis Testaferrata, meritissimus illius temporis Senogalliensis Episcopus, ex auctoritate per S. M. Leonem XII sibi delegata, Capitulum Collegiatae S. Iustinae V. et M. oppidi Mondolfo, suae Dioecesis, quod anno 1810 ex gallici invasoris imperio abrogatum fuerat, novis datis institutis ac legibus iterum restituendum curavit. Cumque bona capituli eiusdem, iis exceptis, quae ad canonicales praebendas iuripatronatus obnoxias pertinerent, in Demanii potestatem venissent, et postea in R. C. Apostolicam transitum fecissent, ita ut aliqua patrimonium ex Pro Regis Eugenii, vulgo Appannaggio, constituerent, illud necesse fuit, ut nova reviviscenti capitulo dos assignaretur, cuius redditus ad scutata 880 quotannis ascendebat. Canonici, a massa nuncupati, quinque redintegrati sunt, totidemque Mansionarii. Eos inter Parochus Archipresbyter numerabatur. Beneficia Canonicalia iurepatronatus affecta, quae capituli cladem effugerant, velut antea, in Capituli gremium omnia reversa sunt.

In actu redintegrationis nulla de cathedratico episcopali mensae solvendo mentio facta est. Porro antiquitus cum opimo patrimonio, Capitulum potiretur, unum in commune a Canonicis Cathedralium, quatuor frumenti rublis, unoque rublo hordei coalescens pensitabatur. At vero in novo rerum statu laudatus Cardinalis delapsam canonicorum fortunam miseratus, consensum lubenti animo adhibuerat, ut Capitulum ab hac S. C. facultatem exposceret sex libras cerae quotannis cathedratici titulo Mensae Episcopali offerendi; quam facultatem ad vitam dumtaxat illius Cardinalis Episcopi Sacer hic Ordo coercendam censuit.

Quo vita functo, E. mus ac Rev. mus Card. Cagiano, eiusdem successor, cera illa nequaquam contentus, in eo institit, ut antiqua Cathedralici solvendi ratio redintegraretur. Renuente Capitulo, siluit eo tempore Episcopus. Cum vero Episcopatu sese abdicaret, in suorum creditorum numero Capituli nomen inseruit pro viginti quatuor frumenti rublis, et sex hordei, quot videlicet ad rationem quatuor frumenti rublorum, et unius hordei in singulos annos sexennio responderent. Quamobrem episcopalis mensae procurator, cum Senogalliensis Ecclesia a Vicario Apostolico regeretur, diem Capitulo dixit, ut memoratam frumenti hordei que copiam solvere cogeretur. Ad expensarum iudicialium vim devitandam, Canonici causam in huius S. C. examen deduci maluerunt. Vicarius Apostolicus licet contra Capitulum sententiam premeret, ab aliqua diminutione concedenda non erat alienus.

Itaque caeteris documentis recollectis, quae ad rem facere cognita sunt, res in consultationem Eminentissimorum Patrum delata est. Principio autem recolebatur, omnem Ecclesiam, imo omnem beneficiatum in honorem Cathedralis Episcopalis et in signum subiectionis proprio Episcopo Cathedralicum contribuere debere. Porro quilibet beneficiatus singulatim huic oneri

satisfacere tenetur, dummodo de beneficiatis minime agatur, qui de mensa communi participant; tunc enim unum pro singulis cathedratium pendere satis est, salva tamen quavis contraria consuetudine. Iuxta Sacros canones ad duos solidos cathedratium evehitur; minime vero convenit inter Doctores de certo horum solidorum valore; Concilium Romanum anni 1725 quodlibet solidum decem iuliis romanis constare edixit; haec autem declaratio Dioecesis Senogallensem, utpote Urbinati Archiepiscopi suffraganeam, non afficere planum erat. Cum vero certa et universalis regula praefini non posset, peculiaribus statutis ac moribus adhaerendum esse Doctores omnes consentiunt. Quae hactenus dicta sunt fusius a Benedicto XIV explicantur *L. 6, C. 5, et 7, De Syn. Dioec.*

Statuebatur insuper in praesenti causa praestationem Episcopo debitam quartam decimariam vocari minime posse, (id enim in suis litteris suadere voluisset Vicarius Apostolicus) sed merum Cathedratium, tum quia semper Cathedratici nomine appellatum fuerat, tum quia ex communi Doctorum sententia Episcopi nequeunt iure canonico quartam illam exigere, nisi ex consuetudine: *S. C. C. in Aesina Cathedratici, 23 Februarii 1771, § praeter*; haec autem legitime probanda est. Itaque in re simillima eadem *S. C.* annuam praestationem frumenti et hordei Cathedratici titulo deberi rescripsit, ut in citata *Aesina* videre est. Quamquam quocumque tandem titulo ea praestatio nuncuparetur, cum pacificum esset inter Capitulum, et Episcopalis mensae procuratorem in antiquo rerum statu sex frumenti rublos, et unum hordei ab Episcopo quotannis exactum fuisse, totus controversiae cardo in eo versabatur, an redintegrato capitulo antiqua obligatio prout antea revixisset.

Pro Episcopali mensa militabat ea ratio, quod Cathedratium titulo beneficii, minime vero beneficii fundis adhaeret. Nam, si, sarto tectoque servato titulo, aliquod beneficium Monasteriis vel Seminariis coniungatur, haec Episcopo cathedratium solvere tenentur: *S. C. in Reat. seu Nuc. Cathed., 14 Mart. 1840, § tandem*, aliter autem sancitum est, si secus se res habent videlicet, si titulus beneficii extinctus fuerit: *S. C. C. in Setina, 8 Maii 1765, § ad dub. 1.* Item si beneficii fundi in una dioecesi sita sint, titulus autem in altera prostet, huic non illi debetur Cathedratium *cit. Reat. et Nuc.* Iamvero abrogatio Capituli *S. Iustinae* ab ea potestate perfecta fuerat, quae nullum poterat parere canonicum effectum; adeoque, si canonicè loquendum sit, neque capituli titulus, neque Capitulum ipsum nunquam defecerat.

Quamvis autem defecisse concederetur, nihilominus ius decimandi, ex quo Cathedratium solvi debebat, integrum omnino manserat, et, facta Capituli restitutione, Capitulo ipsi restitutum fuerat. Si igitur supererat fundus, onus etiam eidem inhaerens superesse dicendum erat. Quocirca cum Capitulum, E. mo Testaferrata approbante, *S. Congregationem* adiisset, eadem *S. C.* veniam ad vitam illius Episcopi coercuit, obligationem antiquam extinctam non fuisse satis ostendit.

Perperam vero Canonicatum tenuitas obiiceretur; nam ea frumenti, hordeique copia omnium Canonicorum nomine, qui quindecim numeraban-

tur, conferri solebat. Ex quo constabat scutata duo circiter in singulos computari posse, quot videlicet ex Concilio Romano anni 1725 praefiguntur. Praeterea cuilibet Canonico scutata 60, cuilibet mansionario scutata 30 praebendae titulo quotannis obveniebant; multo maior Dignitatum et Archipresbyteri proventus erat. At vero *S. C. C.* de praebendis canonicalibus sermonem habens docet in *Montis Alti Reduct., 6 Ian. 1840, § porro: tenues dici ordinario fructus, qui summam scutorum triginta, vel quadraginta non exaequant, centies repetitum est ut in Massanen. Reduct., 14 Decembris 1822.*

Pro capitulo faciebat ratio, quod Cathedratium, licet onus esse detur titulo inhaerens, nihilominus negari non potest fundorum beneficialium ratione ac intuitu deberi, ceu tradit diserte Piringh, *L. 5, Tit. 39, num. 44*, et clarius ac luculentius Imuz. *eod. tit., num. 65*. In huius rei confirmationem additur declaratio Concilii Romani, quae licet in Senogallensi dioecesi vim legis non habeat, maxima tamen illi negari non potest auctoritas, cum Ecclesia Romana omnium sit Ecclesiarum magistra. At vero illius Synodi Patres pro maiori vel minori beneficiorum redditu Cathedratium taxaverunt. *Ab Ecclesiis vero* (sic *Tit. 8, c. 5, in fin.*) *ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi iulii viginti, salvis tamen consuetudinibus Ecclesiis et Episcopis magis favorabilibus.*

Ex quo sequebatur; ut licet admitteretur, Capitulum canonice nunquam interiisse, nihilominus cum eiusdem census maximopere deminutus fuisset, cathedratium quoque deminuendum esset. Neque officit, si decimarum ius ad Capitulum reversum fuerit; cathedratium unius non unum fundum sed cunctos indiscriminatim afficit. Id fortasse in aliquo pretio habendum esset, si de quarta decimaria non de Cathedratico certamen esset. Nec maioris momenti erant, quae contra reddituum tenuitatem a Capitulo allatam Episcopalis mensae Procurator excipiebat, quando enim de communi massa Cathedratium persolvitur, nulla ratio capitem habetur, sed universitatis, cui Concilium Romanum scutata duo solvenda praefigit. Tandem de regula, quam *S. C.* firmat, nihil ea magis varium aut incertius potest adduci; cum diverse de diversis locis, personis, circumstantiis, aliisque id genus adiunctis sentiendum sit. Insuper eam ordinario in onerum reductione receptam esse constat, quae profecto de sui natura odiosissima reputanda est, et arcrioribus usque limitibus coercenda. Huc accedit, quod Capitulum tristi rei oeconomicae conditione versabatur; preces enim huic eidem *S. C.* obtulerat, ut, inspecta impotentia, ab onere liberaretur deponendi scutata septuaginta; quibus precibus sententiam propitiam pro rei veritate Episcopus Visitator adiecerat.

Hisce itaque ultro citroque pensatis, dubio, quod sequitur: *An et in qua summa Massa Capitularis Collegiatae Mondolfi solvere debeat Cathedratium Mensae Episcopali Senogallensi una cum fructibus decursis in casu?*

Die 30 Augusti 1850 E. mi Patres rescribendum censuerunt: *Cathedratium deberi; et attentis peculiaribus circumstantiis praestandum esse in quantitate unius rubli frumenti, et medietatis rubli hordei relate ad futurum; quoad praeteritum praestandum esse in sex libris cerae albae.*

[Bizzarri, Collectanea *S. C. Ep. et Reg.*, p. 576-580].

1957.

S. C. Ep. et Reg., *Romana*, 29 nov. 1850.

Paulus N. Sodalitatis Confraternitatis N. cum in eodem Sodalitio Syndaci munere fungeretur, Sacratissimo Principi supplici libello multa detulerat super deterrima rei oeconomicae illius pii loci conditione, super abusibus et corruptelis, ac aliis quam plurimis incommodis; eaque culpa Sodalium ac Moderatorum in primis, adscribere minime veritus, exoraverat ut Visitator Apostolicus ab eodem Sacratissimo Principe deputaretur. Id reapse contigit, Pontifex enim visitatorem nominavit; sed nominatio in eandem personam cecidit, quae iam Primicerii nomen partemque gerebat.

Subinde Sodales, coactis comitiis, animo reputantes a calumniis delationibus et artificiis ipsius Pauli (ut ipsi sibi suadebant) repetendum esse, si Pontifex illud consilium iniisset, quod in Sodalium dedecus redundabat, cunctis suffragiis tum ipsum Paulum, tum duos eiusdem filios in sodalium pariter censu descriptos expulsionis poena mulctandos decreverunt.

Gravissime huiusmodi expulsionem tulit Paulus, eo magis, quia multo illud Sodalitium prosequeretur affectu; nam quadraginta quinque continuis annis ad idem pertinuerat. Itaque suas querelas ad E. mum Urbis Vicarium, ac dein ad ipsum Pontificem extulit, enixis precibus efflagitans, ut de criminationibus, quarum accusabatur, inquisitio fieret, cognitaque innocentia in album Sodalium restitueretur.

Frustra pluries sodalium suffragia pro eiusdem redintegratione pertentata sunt: constanter enim reiectus abiit. Grassante interim reipublicae romanae, quam vocabant, imperio, conticuit Paulus. At reddita pace, iterum instituit, ut controversia ab hac S. C., ad quam pontificia auctoritate remissa fuerat, definitiva sententia terminaretur.

Adversus Oratorem aiebant Sodales, piam illam sodalitatem pace et concordia frui nunquam posse, donec ille, eiusque filii in sodalium numero recenserentur, scilicet, ob asperum Pauli ingenium, querulum, morosum, et in calumnias conviciaque facile propensum. Haec fere omnia tum testimonio Praesulis Visitatoris, qui in primi a Pontifice nominati locum successerat. Caeteroquin fatebatur ea honestatis laude Paulum commendari, quae Sodales generatim commendari non poterant praesertim ob vituperabilem rationem, quam in praeteritis perturbationibus secuti fuerant. Quapropter in ea sententia tam Visitator Apostolicus, quam E. mus Urbis Vicarius erant, ut Paulus satis punitus reputaretur, iterumque proinde tum ipse tum filii in sodalium numerum referrentur.

In plenario conventu diei 29 Novembris 1850 E. morum Patrum iudicio dubium propositum est:

« An et quomodo praescribendum sit, ut Paulus, eiusque filii restituantur in album Sodalium Confraternitatis? »
Placuit rescribere: « Affirmative, et quoad Paulum ad mentem; mens est:

« ut scribatur E. mo Urbis Vicario, qui accito Paulo moneat de se abstinendo a modis violentis sub poena expulsionis ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 585, 586].

1958.

S. C. Ep. et Reg., *Spoletana*, 29 nov. 1850.

Stephanus Bocchini Parochus Ecclesiae S. Laurentii oppidi *Mogliano* in Spoletana Dioecesi, ut administrator Fabricae istius parochialis Ecclesiae ab Hyacintho Sbarretti apud iudicem Spoletanae Curiae in ius vocatus fuerat ea de causa, ne fundi cuiusdam ad Paroeciae Fabricam pertinentis frustulum (quod duorum vel trium scutorum pretio aestimatum fuerat) culturae subiiceret, utpote muniendae interfluentis rivuli ripae necessarium. Cumque iudex illa sua interlocutoria sententia periti iudicialis accessum imperasset, Parochus ab hac sententia apud Tribunal A. C. appellationem interiecerat, simulque inibi professus fuerat, sese non proprio nomine, sed uti pii operis administratorem in iudicium venire. At, enim vero Spoletanus Antistes eidem denunciaverat, ut si eam litem suis expensis sustinere vellet, suo uteretur arbitrio, sin vero nomine Fabricae, uti professus fuerat, idem Spoletanus Antistes suum nullo pacto praebebat assensum. Nihilominus parochus, nullo huiusce Episcopi denunciationis habito respectu, a suo capriccio, uti Fabricae administrator in iudicio stare obstinate perstitit.

Interim Sbarrettus iudicem A. C. uti incompetentem in ea causa propugnans, rem ad Signaturae Tribunal detulit, ab eoque petiit obtinuitque, ut acta, quae locum iam habuerant rescinderentur, et Parochus ad expensarum, quae scutata 103.93 taxatae fuerant, damnaretur. Spoletanae Curiae Iudex, cui Signaturae sententia exequenda commissa fuerat, non dubitavit suo decreto mandare, ut praedictus Fabricae fundus praeconis voci totus subiiceretur. Auctione instituta venditus est pretio scutorum 60, licet in censualibus tabulis scutata 13 fuisset aestimatus.

Post haec homines, paroeciae S. Laurentii subditi, supplicem S. Congr. Ep. et Reg. libellum obtulerunt exorantes ut licitationis acta nulla declararentur et Fabrica in fundi possessionem restitueretur.

Auditis de more partibus, acceptoque Archiepiscopi Spoletani voto, supplex libellus generalium comitiorum S. C. iudicio propositus fuit. Duo erant quaestionis capita iuxta dubiorum formulam, quae heic in calce praescribitur.

Primum in quo agebatur, cuinam expensarum solutio incumberet, Parochus videlicet an Fabricae, parum negotii exhibebat. Quandoquidem licet idem Parochus non suam, sed Fabricae causam uti merus administrator suscepisset, et e vestibulo sese cum hac persona in iudicio stare declarasset, nihilominus facillimum erat intelligere, culpa ipsius detrimentum a pio opere perpassum imputandum esse, quippe qui pro levissimo duorum vel trium scutorum fundi frustulo cum apertissimo, quod gravissimum erat, Archiepiscopi dissensu causam sustinere obstinate perstitisset.

Alterum vero, videlicet an licitationis venditionisque acta substinerentur, nonnihil difficultatis praeseferebat, quia, cum fundus esset de sui natura ecclesiasticus, sine auctoritate Ecclesiastica detrahi non poterat. Sive enim fundus auctione distractus modici valoris considerari debuisset, sive magni, in hoc secundo casu necessarium erat beneplacitum Apostolicum, in primo, licet Archiepiscopi venia suffecisset, ea tamen necessaria prorsus videbatur. Etenim tametsi communiter recepta sit theoria Butrii, qua statuitur apostolicum beneplacitum in iis alienationibus minime requiri, quae fiunt ex necessitate, eo quod ius ipsum eas fieri praecipiat: Fagnan. ad Caput Nulli, *De Reb. Ecc. non alien.*, n. 27, attamen eandem doctrinam minime applicari posse cum de fundo Ecclesiastico vi iudicialis executionis praeconis voci subiecto agitur a S. Rota in *Amerina Decis.* 261 *coram Roxas aut Royas* proclamatum est teste tum Adv. Ursaia, *Disc.* 25, n. 155, tom. 2, p. 2, tum Card. Petra ad Cons. S. Leonis M., *Sect.* 5, n. 66, *et seq.*, tom. 1. Porro narrat uterque triplici sententia aliter, ac dictum hic est, iudicatum antea iam fuisse. Cum tamen S. M. Clemens X nollet *idem iudicatum transire in exemplum per totum orbem* causam novae cognitioni subiici mandavit, unde ea, de qua locuti sumus revocatoria sententia prodiit quae in rem iudicatam abivit.

Hanc eandem disciplinam teneri in S. C. Conc. colligitur ex *Romana*, 1 Martii 1692, lib. 42 *Dec.*, pag. 110, nec non penes hanc ipsam Cong. Ep. et Reg. ex causa proposita die 24 April. 1648 ceu testis est Nicolius Flosc. v. *Subhastatio*. Tandem hanc ipsam doctrinam recentissime secutum fuerat A. C. Tribunal in tertio iurisdictionis gradu sententiam proferens die 7 Iulii 1839; cum enim Annunciata Pellegrini Ferentinae Dioecesis, iudiciale mandatum a Signaturae Tribunali contra Capituli Terrae Patricae bona impetrasset, propter defectum beneplaciti Apostolici definivit A. C. Iudex eadem Capituli bona subhastari nequaquam posse.

Cum itaque tria, quae sequuntur dubia in plenario S. Congregationis auditorio diei 29 Novembris 1850 proposita fuissent videlicet:

An expensae liquidatae, et ad causam pertinentes sufferri debeant ab opere pio S. Laurentii loci Mogliano quod a Parocho Bocchini repraesentabatur, an potius gravare debeant ipsum Parochum Bocchini in casu?

An substineantur acta auctionis ac successivae deliberationis super fundo loci pii S. Laurentii in reintegrationem expensarum litis sine beneplacito Apostolico factarum in casu.

Et quatenus negative:

Quomodo reintegrandus sit Hyacinthus Sbarretti circa expensas in lite factas et liquidatas in casu?

Emi Patres die dicta rescripserunt:

Ad primum negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

Ad secundum negative.

Ad tertium provisum in primo.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 125-127].

1959.

S. C. Ep. et Reg., decr. 22 apr. 1851.

Il desiderio della SANTITÀ DI NOSTRO SIGNORE di vedere rifiorire gli Ordini religiosi tanto utili alla Chiesa ed alla società l'ha mossa ad eccitare coll'oracolo della viva Sua voce i Superiori generali ad adoperarsi efficacemente a raggiungere tale scopo, che tende unicamente al bene degli Ordini stessi. Ed avendo con somma soddisfazione dell'animo Suo conosciuta nei Superiori medesimi tutta la propensione e la premura di secondare i suoi voti, mi ha imposto nella mia qualifica di Prefetto della Sagra Congregazione de' Vescovi e Regolari di comunicare ai medesimi le seguenti disposizioni:

1. In tutte le case di noviziato sarà introdotta la perfetta vita comune derogandosi a qualunque indulto, privilegio ed esenzione, che avessero ottenuto gl'individui, che ne debbono formare la famiglia.

2. Si dovrà richiamare nelle case di professorio, di educazione, e di studio la perfetta osservanza delle costituzioni del rispettivo istituto sulla povertà.

3. In qualunque casa si stabilirà la cassa comune colle consuete cautele, in cui tutti i Religiosi non ostante qualunque privilegio dovranno fare il deposito dei denari, non potendo ritenere presso di loro più di quello, che permettono le rispettive costituzioni. I Religiosi mendicanti poi, che sono muniti di speciali facoltà di far uso di qualche somma dovranno non ostante qualunque privilegio depositarla presso il Sindaco Apostolico, o l'amico spirituale da scegliersi colla intelligenza del Superiore Generale, o del Provinciale. E SUA SANTITÀ si riserva in seguito di dare ulteriori disposizioni circa gl'indulti ai Religiosi per l'uso del denaro.

Il SANTO PADRE nel commettere la esecuzione di tali disposizioni ai Superiori generali ne dà loro tutta la responsabilità, ed aggiunge eccitamento al loro zelo affinché usino ogni cura per ristabilire ancora in tutte le case, ove si fosse infievolita, la piena osservanza della regola professata, e delle proprie costituzioni senza la quale non si può né acquistare, né conservare il vero spirito, da cui debbono essere informati i Religiosi.

Ella pertanto farà eseguire nel suo Ordine queste Pontificie disposizioni e Dio la guardi...

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 852].

1960.

S. C. Ep. et Reg., Sorana, 20 iun. 1851.

Episcopus Soranus summopere cupiens ut Monasterium Visitationis in sua Dioecesi erigeretur, supplex S. C. adiit, ut Archiepiscopo Neapolitano, cum quo ipse hac super re iam rationem iniverat, facultas concederetur mittendi ad dictam erectionem perficiendam duas Sanctimoniales Virgines ex aliquo monasterio Neapolitano eiusdem Ordinis.

Cum ad constituendum novum Monasterium plura requirantur, nec S. C. ad erectionem beneplacitum apostolicum, nisi causa cognita imperiri soleat, scripsit Episcopo, qui tantum veniam pro translatione duarum Monialium exposulaverat, ut locum erectionis significaret, de aedibus, earumque capacitate, de clausura, de adnexa Ecclesia, de numero postulantium, quae ad vestitionem admitti petunt, nec non de bonis, ac redditis accurate referret. Et antistes paulo post significavit Monasterium erigendum esse in oppido « *Gallinaro* », aedes in ordine (piano) superiori duodecim cubicula, in inferiori refectorium cum officinis consuetis habere, his adnexos esse duos hortos, qui moeniis pro clausura muniri poterunt: deesse Ecclesiam, sed designatum esse locum in quo construatur; cubicula, prout nunc habentur, duodecim moniales capere: sed aedes amplificari posse; annuum redditum ducata 600 circiter attingere, quae a duabus sororibus viduis admissionem in Monasterium petentibus praestantur cum sese, et sua bona Deo offerre summopere cupiant.

Fagnanus in *cap. Grave, De officio Iud. Ordin., num. 53, in fin.* refert praxim, quam S. C. in approbandis Monasteriorum erectionibus servare, solet; nempe « Supplicationes autem reiiciuntur ad Congregationem Episcoporum, et Regularium, in qua examinantur conditiones, et qualitates ad id requisitae, nempe ut erectio non fiat pro pauciori numero quam duodecim Monialium Choristarum: ut dos constituatur non in censibus, sed in bonis stabilibus frugiferis, ac liberis ab omni onere et fideicommisso purificato aut purificando: et non minoris redditus pro dicto numero duodecim, quam tercentorum Ducatorum aureorum, et maioris pro locorum qualitate, ultra dotes ordinarias a puellis deferendas: ut monasterium erigatur intra moenia in loco salubri, ac libero a prospectu: ut fabrica, clausura, Ecclesia interiori, et exteriori, loco pro novitiis distincto, atque omnibus officinis sit sufficienter instructum, et alia id genus ».

Quod si fundi, et bona Monasterii erigendi ex donatione alicuius pii Benefactoris proveniant, formalis erectio non permittitur, nisi donans prius donationem in forma iuris valida stipulatus fuerit. Hinc in *Lucana super canonica erectione Monasterii loci Camaioire*, propositis in Congregatione generali diei 18 Aprilis 1843 dubiis:

« Se, e come vi sia luogo a concedere la canonica erezione del Monastero per la professione de'voti solenni, e della clausura papale? »

E.mi Patres rescripserunt: « Affirmative iuxta votum Archiepiscopi, ita ut non deveniatur ad canonicam erectionem Monasterii, nisi stipulatis regulariter contractibus ».

Monet Monacellius in *Form. legali, tom. 1, tit. VI, form. 19, n. 18*, in foundatione Monasterii Monialium non esse audienda alia monasteria viciniora, sed S. C. habita informatione, et consensu Episcopi ordinarii, ac constituto fabricam Monasterii esse capacem, et in omnibus suis partibus absolutam, dotemque esse tutam, ac sufficientem saltem pro duodecim Monialibus concedere gratiam foundationis, nemine alio vocato. Monet etiam Monacellius loc. cit., n. 21 ad evitandas dissensiones non permitti, ut nova Monasteria Regularibus subiiciantur.

Cautelas servandas pro custodia clausurae exponit P. Alessandri, cap. 7, de obl. ad claus., § 1, qu. 10: « Monialium clausura ita debet custodiri, ut sit circumscripta altis moeniis, ne a vicinis, quicumque isti sint, et ex eorum aedibus monasteria inspiciantur. Et ideo pro opportuno remedio potest Episcopus extollere murum viridarii regularium sumptibus, cui de iure S. C. Conc. in *Urbinate*., 10 Martii 1663; et claudere fenestras saltem vitreis speculis si non respondeant in clausuram, ita ut non possint aperiri; ita etiam fenestrae omnes et quaevis alia foramina regularium respicientia in hortum et clausuram monialium omnino claudenda sunt: S. C. Ep. et Reg. in *Amerina*, 23 Decembris 1603, nulloque modo debet esse prospectus in Monasteria Monialium, et e contra ne quidem a fenestris turris Campanariae alicuius Ecclesiae vicinae, ut in *Portugallen*., 19 Aprilis 1605. Sed pleno muro fenestrae debent construi, ut in *Aquilana*, 31 Iulii 1612 etiam illae quae sunt in monasterio Monialium, per quas videre possunt et videri in *Parmen*., 28 Novembris 1636; neque alicui debet permitti aedificium attollere, si per illud habeatur prospectus in Monasterium, ut in *Interamnen*., 15 Maii 1612; suntque demoliendae mansiones constructae in vico intermedio, et claudendum est ambulacrum, quod a tecto monasterii imminet, eique praedominat, *Assisien*., 11 Iunii 1653, non obstante quacumque appellatione et recursu, *Conversanen*., 8 Augusti 1653 ».¹

Quod vero spectat ad translationem duarum monialium ad effectum, de quo agitur, saltem post Const. S. Pii V incipien. *Circa pastoralis et Decori et honestati*² nonnisi a S. Sede venia concedi potest. Ideoque Nicolius in *Flosc.* verbo *Monialis*, n. 19 habet: « Moniales quacumque occasione transferri non possunt amplius de monasterio ad monasterium sine speciali licentia Sedis Apostolicae toties quoties obtinenda, neque occasione prioratus, vel alterius officii quibuscumque in contrarium non obstantibus. Ex decreto Pauli V publicato a S. C. EE. et RR. sub die 22 Decembris 1617 ». Haec autem a S. C. statuta sunt in huiusmodi translationibus servanda: 1. Moniales transferri non debent in Monasteria adeo distantia, ut necesse sit longum iter peragere. 2. Pro regimine novi monasterii non debent regulariter transferri nisi duae moniales. 3. Transferendae debent esse eiusdem Ordinis. 4. Non possunt cogi, sed solum hortari. 5. Eas comitari debent consanguinei, vel aliae honestae, et religiosae personae iuxta ordinationem Episcopi: quin imo in praesens praescribitur ut eas comitetur aliqua honesta mulier cum viro ecclesiastico maturae aetatis, praescriptis ab Episcopo opportunis cautelis. 6. Monasterium, a quo transferendae sunt, ob earum discessum sine regimine non remaneat, vel detrimentum non capiat, ideoque regulariter solent illius moniales capitulariter audiri. 7. Ut plurimum licentia ad triennium, vel quinquennium conceditur.

¹ Infra muros clausurae satis sufficiens hortus existere debet, in quo Moniales deambulare possint. Quare ob horti defectum S. C. in *Auximana super facultate emittendi vota solemnia* denegavit in generali conventu die 3 Decembris 1852 Tertiariis Clarissis Auximi licentiam emittendi vota solemnia et constituendi clausuram papalem rescribens: *Pro nunc non expedire*.

² Cf. N. 112, 133.

Quibus praemissis in Congregatione generali habita die 20 Iunii 1851 proposita fuerunt dubia:

1. Se e come si abbia a concedere a Monsig. Vescovo di Sora il permesso di erigere un nuovo Monastero di Salesiane in Gallinaro nel caso?
Et quatenus affirmative:

2. Se e come, e con quali cautele concedere All.Emo Arcivescovo di Napoli la facoltà di fare uscire dal Monastero di Donnalbina di Napoli due Salesiane per trasferirsi nel detto luogo per osservarlo, ed iniziavvi detta fondazione?

E.mi Patres, referente E.mo Asquini, rescripserunt: Dilata, et scribatur Episcopo ad mentem; mens est: che la S. C. non crede nello stato attuale approvare la erezione del detto Monastero, ma che il Vescovo prima provvegga a quanto è necessario per la fabbrica, per la chiesa e per la congrua dotazione; ed osservi ancora se nel luogo si possano facilmente avere i Confessori pel Monastero.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 596-598].

1961.

S. C. Ep. et Reg., encycl. 1 aug. 1851.

La S. M. di Pio VII nella sua costituzione *Post diuturnas*, in data 30 Ottobre 1800¹ col titolo «*De iurisdictionibus Tribunalium et Iudicum criminalium, iudiciorum forma et ordine etc.*» al § 24 prescrive: «*Si osservino per l'avvenire tanto in Roma che nei Tribunali di tutto lo Stato Ecclesiastico le abbreviazioni di formole, che nel Governo di Roma già si trovano in osservanza*». Queste formole e specialmente quelle della legittimazione dei processi, la quale è assolutamente necessaria negli incarti, che si compilano dalle Curie Ecclesiastiche secondo l'antica procedura da osservarsi a forma del decreto di questa Sagra Congregazione de' Vescovi e Regolari in data dei 18 Dicembre 1835 per le cause criminali,² non sono a cognizione di alcuni cancellieri di dette Curie, siccome questa S. Congregazione ha dovuto rilevare in più cause giudicate in prima istanza dai Tribunali Vescovili, essendosi pure taluno permesso di discutere le cause in udienza formale, ossia in seduta come fanno i Tribunali laici nelle cause maggiori, contro il sistema e lo stile dei Tribunali Ecclesiastici. Si è pertanto ravvisato utile di far nuovamente imprimere le formole sopra indicate, e diramarle agli Ordinari, affinché ogni cancelleria da loro dipendente ne sia provveduta. A tal'effetto ne trasmetto a V. S. N°... esemplari.

Inoltre le invio ancora N°... stampe del richiamato normale decreto dei 18 Dicembre 1835 per tenersi affisso nelle cancellerie medesime, e per la corrispondente esecuzione.

¹ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 11, p. 48-71.
² Cf. N. 1908.

Nè può questa Sagra Congregazione dissimulare che taluni Ordinari nella composizione del loro Tribunale criminale quanto al numero dei giudici con voto decisivo, non hanno presente il disposto dell'Appendice al Regolamento organico e di procedura criminale per norma delle Curie Ecclesiastiche emanato dalla sa. me. di Gregorio XVI per mezzo della Segreteria di Stato li 5 Novembre 1831¹ con la posteriore declaratoria risultante dalla circolare della stessa Segreteria di Stato dei 24 Aprile 1832.² Siccome questa legge prosiegue ad essere nel suo pieno vigore, e la inosservanza offre motivo ai difensori di reclamare la nullità della sentenza in prima istanza, quando si propone la causa in grado di appello; così a togliere in appresso questa eccezione defensionale, si ravvisa necessario di richiamare a memoria le suddette pontificie disposizioni, alle quali sono coerenti le istruzioni date alla evenienza de' casi anche dalla S. Congregazione dell'immunità Ecclesiastica. A questo fine si accludono a V. S. N°... esemplari in istampa delle citate disposizioni.

Affinchè poi non s'ignorino gli oneri che incombono agl'istigatori o aderenti al Fisco allorquando essi credendosi gravati dal giudizio di prima istanza interpongono l'appello a questa S. Congregazione, si porta a notizia della di Lei Curia la risoluzione presa nella generale adunanza dei 22 Febbraio 1839,³ accludendosene N°... esemplari in istampa.

Per accelerare finalmente il disbrigo delle cause che in grado di appello si deferiscono a questa Sagra Congregazione, interesse V. S. a far conoscere ai ministri di cotesta Curia, che allorquando nei dieci giorni utili dopo la intimazione della sentenza il condannato interponga l'appello a questa Sagra Congregazione e dalla medesima sia stato ammesso e partecipata l'ammissione all'Ordinario colla consueta ingiunzione di doversi proseguire dentro il termine perentorio di giorni venti, dovrà dai Ministri della Curia intimarsi agli appellanti per atto cursorile, che volendo proseguire gli atti di appello è necessario che nel perentorio termine di venti giorni deputi in questa dominante un Avvocato o Procuratore approvato nella Romana Curia, assicurandosi che il difensore da lui scelto ne assuma effettivamente il patrocinio e previo il solito deposito, ritiri dal Giudice relatore il processo, scorso il qual termine inutilmente, s'intenderà ch'esso abbia rinunciato al beneficio dell'appello, ed in conseguenza da questa Sagra Congregazione verrà dichiarato perento. Qualora poi appellasse l'istigatore o aderente al Fisco, e parimenti l'appello medesimo sia stato ammesso dalla Sagra Congregazione e partecipata l'ammissione all'Ordinario, in questo caso l'appello rendendosi comune anche all'appellato, dovrà notificarsi a quest'ultimo l'appellazione dal primo interposta ed ammessa dalla Sagra Congregazione ed ordinarglisi che se nel perentorio termine di venti giorni non avrà deputato il suo difensore fra gli Avvocati, o Procuratori nella Romana Curia s'intenderà che voglia astenersi dall'intervenire nel giudizio, e ad istanza dell'istigatore o aderente

¹ Cf. Acta Greg. XVI, vol. I, p. 65-67.

² Cf. Acta Greg. XVI, vol. I, p. 66, nota 1.

³ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 181.

al Fisco si proseguiranno gli atti fino alla decisione della causa inclusivamente, senza ulteriore interpellazione. Inoltre all'istigatore o aderente appellante dovrà farsi quell'intimazione, che si è di sopra stabilita pel condannato che appella alla Sagra Congregazione. Tali intimazioni munite della corrispondente relazione del Cursore si debbono trasmettere alla Sagra Congregazione.

Si ricorda in fine, che gli atti d'intimazione della sentenza, e di appello muniti parimenti della relazione del cursore dovranno inserirsi ed allegarsi nei rispettivi processi, i quali a norma dell'articolo IV del decreto 18 Dicembre 1835 senza ritardo corredati dell'indice cronologico si debbono trasmettere a questa S. Congregazione col ristretto e colle difese, non meno che colla copia conforme della sentenza, restando l'originale di questa presso la rispettiva Curia, la quale ne tiene apposito registro nella cancelleria criminale.

Si compiacerà V. S. accusarmi il ricevimento di questa Circolare e le auguro dal Signore ogni prosperità.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 171-173].

1962.

S. C. Ep. et Reg., *Pisauren.*, 6 febr. 1852.

Quaedam mulier civitatis Pisaurensis, quae in Paroecia Ecclesiae Cathedralis morabatur, cum morti proxima esset die 4 Ianuarii 1849 sibi sepulturam elegit in Ecclesia Minorum Cappuccinorum coram patre suo, et P. Paulino ab Urbana Cappuccino eius confessario; nec non coram Petro Aldovrandi annorum septuaginta circiter. Sed Parochus uti illegitimam hanc electionem censens defunctam in Ecclesia Parochiali sepelivit. Hinc P. Guardianus Cappuccinorum die 5 eiusdem mensis formalem protestationem penes curiam Episcopalem emisit, eamque notificandam Capitulo curavit. Deinde idem P. Guardianus « ad impedire la rinnovazione di tali abusi contrari alla disposizione de' SS. Canoni, il Guardiano Oratore supplica sul caso proposto la S. V. perchè si degni ordinare che compete ai PP. Cappuccini di Pesaro il diritto d'impetere il cadavere della estinta, non che la porzione canonica degli emolumenti dovuti alla Chiesa sepolcrale ».

Requisitus Episcopus de praefatis depositionibus retulit defunctae patrem obiisse, ideoque in actis redigi non posse eius testimonium, quod tamen Capitulum non oppugnat: P. Paulinus vero, et Ioannes Aldovrandi eius depositionem confirmarunt. Auditis partibus Capitulum de electione non constare autumabat, quia ex Synodo Dioecessana electio sepulturae fieri debet coram vel Parocho suo, vel Notario, vel duobus saltem testibus. In casu nullam esse depositionem patris dictitabat, quia pater ferre non potest testimonium in iis, quae respiciunt proprios filios, pater enim et filius habentur ut una eademque persona. Reiciebat testimonium P. Paulini utpote qui testabatur circa interesse suae Ecclesiae. Igitur aiebat, unicum

remanere testimonium Aldovrandi, quod singulare est, ideoque nullius roboris, cum unus testis nullus testis sit.

At P. Procurator Generalis electionem esse validam acriter contendebat, nam non agebatur de quaestione inter patrem, et filiam, sed inter filiam, et Capitulum, atque a iure non esse absolute vetitum patri, ut favore suorum filiorum deponere possit. Quoad depositionem P. Paulini animadvertibat haud asseri posse illum testimonium tulisse pro suo interesse, nam Cappuccini non habent sedem firmam, neque ipse in hac controversia partem actoris agit, nec ullum personale interesse habet, ideoque tam in facto, quam in iure P. Paulini testimonium nulla exceptione infirmari potest: et cum fuerit proprius defunctae confessarius, Parocho aequiparandum esse. Concludebat igitur servandum esse Cap. *Cum liberum* 3, de sep. nempe cadaver una cum emolumentis esse restituendum. Sed animadvertendum est restitutionem cadaveris non permitti, nisi accedente aliqua gravi ratione, quia ad humanitatem pertinet, ut salvis iuribus, et emolumentis, cui debentur, defunctorum ossa, quantum fieri possit, vexentur, et commoveantur. Hac de causa S. C. in *Tudertina*, 4 Iulii 1722 praescripsit emolumentorum, non vero cadaveris restitutionem.

Proposito igitur in Congregatione Generali diei 6 Februarii 1852 dubio:

Se costi della valida elezione di sepoltura fatta dalla zitella Diambri nella Chiesa de' Cappuccini di Pesaro, talchè sia luogo alla restituzione del cadavere, e degli emolumenti nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo Brignole, rescripserunt: *Affirmative ad effectum restitutionis emolumentorum tantum salva quarta funeraria.*

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 602, 603].

1963.

S. C. Ep. et Reg., *Gravinen. et Montis Pelusii*, 30 iul. 1852.

Mortuo Episcopo Montis Pelusii 14 Augusti 1851, qui a residentia ob infirmitatem aberat, ad Capitulum illius mortis notitia die 16 eiusdem mensis pervenerat; ideoque die 19 decem Canonici, nempe omnes, quibus Capitulum constabat, ad deputandum Vicarium Capitularem legitime convenerant, sed electio effectum minime sortita est, nam penes Pelusianum Capitulum, uti, asseritur, in more est, ut singuli Canonici scrutinio subiiciantur, et in casu nemo ultra vocalium medietatem suffragia obtinuit, quamvis tam in hoc scrutinio, quam in subsequentibus suffragium dederit etiam Canonicus, qui scrutinio subiiciebatur. Inter Capitulares nullus reperiebatur laurea doctorali insignitus, et ignorabatur an in Dioecesi aliquis Doctor reperiretur.

Die 22 Canonici iterum convenerunt, et scrutinio subiectus in primis fuit Canonicus Rizzi dignitate cantoratus insignitus, qui iam alias Vicarii Capitularis, et Pro-Vicarii Generalis defuncti Episcopi munere functus fuerat. Is tamen quatuor vota favorabilia et sex contraria obtinuit. Hac repulsa indignatus protestationem emisit contra quamcumque electionem, quae

deinceps fieret, quia cum nullus doctor, aut licentiatuſ haberetur, autumabatur sese esse personam digniorem in Vicarium Capitularem deputandam. Quo facto una cum duobus aliis Canonicis ab aula Capitulari recessit.

At septem remanserant Canonici, qui pacifice ad alia scrutinia processerunt. In tertio scrutinio Canonicus Mensano quatuor vota affirmativa, et tria negativa habuit; verum ipse nominationi in Vicarium Capitularem renuntiavit; ac propterea scrutinio subiectus fuit Canonicus Orlandi, pro quo inventa fuerunt vota sex affirmativa, et unum contrarium, ideoque ipse Vicarius Capitularis declaratus fuit.

Canonici dissidentes penes S. Congregationem nullitatem peractae deputationis die 6 Septembris denunciarunt, et S. Congregatio recursum dictorum Canonici Orlandi Episcopo Tricaricen. pro informatione uti viciniore die 24 Septembris remisit. Interim vero idem Episcopus uti viciniore die 17 Septembris nullitatem electionis Canonici Orlandi declaraverat, et Canonicum Mangieri, qui inter dissidentes recensebatur, in Vicarium Capitularem deputaverat.

Contra hoc decretum Episcopi Canonicus Orlandi cum sex aliis Canonicis protestationem emisit, interposita ad hanc S. Congregationem appellatione, hinc omnes vocati sunt ad propria iura deducenda, et die 19 Decembris 1851 SS. mus mandavit scribi Episcopo Tricaricen. ad mentem; mens est: « che quanto prima si deciderà dalla piena Congregazione la vertenza; » « ma che intanto acciocchè non rimanga dubbio alcuno sull'esercizio della » « giurisdizione, eserciterà l'ufficio di Vicario Capitolare quello, che è stato » « da V. S. nominato ».

Promotor fiscalis curiae has contra electionem Canonici Orlandi exceptiones proferebat. 1. Iam Canonicus Mensano legitime electus fuerat, ideoque ad electionem Canonici Orlandi minime procedendum erat. 2. In Capitulo habiti non sunt ante electionem tractatus consultorii iuxta *Glossam*, neque electi scrutatores ad praescriptum Conc. Lateranensis sub Innocentio III.¹ 3. Canonicus Orlandi in sua electione suffragium dedit. Relatae sunt exceptiones tantum Procuratoris Fiscalis, quia in his comprehenduntur etiam rationes a partibus allatae.

Verum super allegatis causis nullitatis sequentes in medium proferebantur animadversiones. Canonicus Mensano suae electioni renunciabat, ideoque iure procedi poterat ad aliam electionem, praesertim cum in casu non agebatur de vera electione, in qua servanda fuisset forma praescripta in cap. *Quia propter, de electione*, ut tradit Leurenus in for. benef. De Const. et qual. vic. cap., tom. IV, Quest. 550, scribens: « Non enim haec Constitutio Vicarii est proprie electio, quia electio proprie talis eget confirmatione, » « quod non cadit in istam Vicarii deputationem; sed simplex deputatio. » « Pax Iourdan, Pignatelli... unde Concilium non utitur verbo *eligant*, sed » « verbis *constituant* et *deputent*. Et ad summum est talis electio, qualis » « haberi solet a Capitulo ad dignitates, canonicatus, officia ». Idem docent Pignatelli, *consul.* 34, tom. 8., et Card. De Luca, *Disc.* 26, *de comm. et dign.*

¹ C. 42, X, *de electione et electi potestate*, I, 6.

qui n. 4, et 5 refert resolutionem S. C. Concilii in *Matheranen.* 1632 et concludit quod forma praescripta in dicto capite: « *Quia propter*, procedit, ubi » « agatur de electione Pastoris.. secus in deputatione huiusmodi officialium ». Idem docet Garzia, *De Benef.*, p. 5, c. 7, n. 21 et 22, referens resolutionem S. C. Concilii. Ergo in electione Vicarii Capitularis servandae tantum sunt conditiones, quae iure ordinario in expeditione negotiorum Capituli requiruntur, scilicet, ut monet Ferraris verbo *Capitulum*, art. 1, in fine nov. addit. ex aliena manu, n. 4 nempe, « oportet 1. ut Capitulum sit legitime congregatum; 2. ut vocentur omnes, qui vocem in capitulo habent, » « vel de praesenti habere possunt; 3. ut negotia capitulariter expediantur; » « 4. ut maior pars consensum suum interponat ». Ex quibus asserebatur exceptiones a Promotore Fiscalis expositas nullius roboris esse utpote quae desumptae sunt ex citato capite *Quia propter* quod in electione Vicarii Capitularis locum non habet. Nec obstare videbatur protestatio Canonici Rizzi non solum quia seipsum proponebat et sese iudicem in causa propria constituebat, verum etiam quia in iure cautum est, ut si qui vocalis e Capitulo recedat irrationabiliter contradicens, ius eligendi accrescit vocalibus praesentibus, qui remanent, S. C. C. in *Eugub. Mansionariae*, 5 Aprilis 1794.

Nec aliquid difficultatis praeseferebat defectus Doctoratus, vel licentiae; nam nullus ex Capitularibus huiusmodi gradibus insignitus erat, nec ex actis constabat Clericos reperiri in Dioecesi, qui eisdem gradibus praediti essent. Tandem nullitas electionis Can. Orlandi minime desumi poterat ex eo, quod etiam ipse suffragium dederit, quia ex septem suffragiis ipse sex affirmativa habuit, unde eius deputatio ex suo voto vim non attigit.

In Congregatione generali habita die 30 Iulii 1852 sequens dubium propositum fuit, nempe:

Se, e come si sostenga la notificazione della Curia di Tricarico, con cui fu annullata la nomina dell'Orlandi, e surrogato il Mangieri?

E.mi Patres, referente E.mo Della Genga Praefecto, rescripserunt: *Negative*.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 605-607].

1964.

S. C. Ep. et Reg., 27 aug. 1852.

Alle volte le Monache o per motivo di salute o per altra causa ottengono il permesso di uscire a breve tempo dal loro Monastero, *retento habitu*: si domanda, se possono in tale circostanza confessarsi dai confessori approvati dall'Ordinario *pro utroque sexu*, sebbene non siano approvati *pro Monialibus*. SS. mus in Audientia habita die 27 Augusti 1852 mandavit rescribi: *Affirmative* durante mora extra Monasterium.

[Reg. 1852. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 129].

1965.

S. C. Ep. et Reg., *Conchen.*, 3 sept. 1852.

Presbyter Antonius Gutierrez Valdes Monachus Ordinis S. Benedicti anno 1834 expostulaverat a S. C. perpetuam saecularizationem, sed ei tantum concessum fuit indultum manendi extra claustra *durante infirmitate*, quod ipse minime animadvertit; ideoque, ut asserit, ex errore putans obtinuisse perpetuam saecularizationem petiit anno 1835 a S. C. super Regulari Disciplina habilitationem ad assequenda etiam residentialia beneficia. Qua obtenta, supposito indulto perpetuae saecularizationis ei collata fuit praebenda Canonialis in Cathedrali Santanderiensi, et deinde ad Canonicatum in Capitulo Lucensi, et tandem die 1 Iulii 1847 ad Canonicatum in Cathedrali Conchen. translatus fuit.

Elapso septem mensium spatio a gremio Capituli expulsus fuit, et reditibus Canonicatus privatus, nam in Statutis illius Capituli vetitum erat ne praebendae canonicales illius Ecclesiae Ex-Monachis conferantur. Quapropter ad hanc S. C. preces porrexit, a qua die 17 Decembris 1850, rescriptum obtinuit commissum pro executione Ordinario Conchen. cum clausula *veris existentibus narratis* et cum facultate ipsum absolvendi a Censuris, dispensandi super irregularitate, ei condonandi fructus quoad praeteritum perceptos, et concedendi eidem indultum manendi in saeculo quoad vixerit dummodo de congruo patrimonio provisos fuerit, eumque habilitandi ad unum tantum Beneficium ecclesiasticum etiam residentiale in Cathedralibus, et Metropolitanis capitulis, quamvis dignitatem adnexam haberet.

Rescriptum hoc Orator Ordinario Conchen. ad executionem obtinendam exhibuit, putans ad eam procedi posse attenta informatione ab Archiepiscopo Toletano S. C. data, quin Ordinarius Conchen. inquireret an preces veritate niterentur, dictitans clausulam *veris existentibus narratis* esse nudam, putamque formalitatem a Secreteria inutiliter appositam; et pro non scripta habendam esse. At Ordinarius Conchen. aliter opinabatur. Ipse inquebat clausulam *veris existentibus narratis* vim suam habere omnino debere adeo ut licet apposita expresse non fuisset, iuxta cap. *Ex parte 2, de Rescr.*, § *verum*, subintelligenda foret: prosequeretur vi huius clausulae, et alterius *pro suo arbitrio, et conscientia concedat* quae in rescripto legitur, sese esse Executorem mixtum, qui partes iudicis assumit: *Petra, ad Const. Pauli V, Sect. 5, n. 51 et 58*. Cum igitur Valdes coram Executore, quae in precibus exposuit, non probaverit, et insuper in iisdem precibus de lite pendente, inter ipsum, et Capitulum tacuerit, Ordinarius Conchen. contendebat locum executioni esse non posse, licet Valdes ab Archiepiscopo Toletano, cui tamen nullo modo suberat, propitiam informationem prius consequutus fuerit.

Proposito igitur in generali conventu diei 3 Septembris 1852 dubio: Se, e come sia luogo all'esecuzione del rescritto 17 Dicembre 1850, nel caso? E.mi Patres, referente E.mo Cagiano de Azevedo, rescripserunt: *Negative*. [Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 611, 612].

1966.

S. C. Ep. et Reg., *Veliternen., et Albanen.*, 11 mart. 1853.

F. Ioseph Delsette laicus professus Min. Conventualium, dum causa suppressionis sub Gallico Gubernio extra claustra moraretur, die 20 Septembris 1813 domum emit pretio libellarum 1326. Deinde a S. Poenitentaria indultum obtinuit: « ut pecuniam ab ipso licite comparatam, donec extra claustra legitime degat, dependenter a Confessarii iudicio, et post reditum ad dicta claustra de licentia superioris loci in suas indigentias, in usus pios, ac in subventionem coniunctorum pauperum impendere, et erogare licite valeat... pro foro conscientiae ».

Anno 1829 praefatus religiosus ad claustra rediit in conventu Veliterno, cui affiliatione addictus erat. Die 16 Octobris 1827, per publicum Notarium dictam domum *nunc pro tunc* cessit *causa mortis* favore Abbatis Collegiatae Marini *pro tempore*, et eius successorum, innixus enunciato S. Poenitentariae indulto, et de licentia Patris Generalis. Mandavit vero Abbati celebrationem annuam duodecim Missarum lectarum, et unius cum cantu in suffragium animae suae: at Religiosi praefati Conventus existimabant nullam esse huiusmodi cessionem, quia memoratum rescriptum bona stabilia minime comprehendebat, et insuper solum forum conscientiae respiciebat. Ideoque a S. C. declarationem nullitatis huius dispositionis expostulabant.

Omnes norunt Religiosos viros absque explicita S. Sedis habilitatione praesertim causa mortis non posse disponere, prout superius (Cf. N. 1900, 1910, 1941) relatum est. Auditis igitur interesse habentibus, in Congregatione generali habita die 11 Martii 1853, propositum fuit dubium:

Se e come si sostenga l'atto di donazione *causa mortis* fatto dal Converso; ed a favor di chi debba aggiudicarsi la casa donata nel caso?

Cui E.mi Patres, referente E.mo Asquini, rescripserunt:

Negative, et domum spectare Conventui Minorum Conventualium Veliterni, et ad mentem; mens est: che la S. C. approva pienamente di conservare il legato di Messe dodici all'anno da adempirsi nella Chiesa del loro Convento, facendone notamento nella tabella delle Messe.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 620, 621].

1967.

S. C. Ep. et Reg., *De Serena*, 27 iun. 1853.

Ex Audientia SS.mi habita die 27 Iunii 1853 a D. Pro-Secretario. Sanctitas Sua Episcopo De Serena Oratori facultatem benigne tribuit erigendi tria Monasteria, in quibus Moniales aliquam ex Regulis ab Apostolica Sede approbatis profiteantur, dummodo congruam dotem, et aedes aptas habeant cum adnexa Ecclesia, et clausura iuxta SS. Canones, et Apostolicas Constitutiones, aliaque servantur de iure servanda: nec non eidem Ordinario

S. S. indulget, ut de licentia Archiepiscopi S. Iacobi de Chile, deque consensu monialium monasteriorum, e quibus transferendae sint, aliquas moniales ad effectum, de quo agitur,¹ cum debitis cautelis et conditionibus cum eodem Archiepiscopo concordandis ex Monasteriis Dioecesis S. Iacobi de Chile ad quinquennium transferre possit, et valeat. Quibuscumque contrariis non obstantibus.

[Reg. - Mon. 1853. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 621, 622].

1968.

S. C. Ep. et Reg., *Faventina*, 12 aug. 1853.

Prope oppidum Brisichella in Dioecesi Faventina quoddam extat Sanctuarium B. M. V. quod *Monticino* appellatur, et sub directione Capituli a Cappellano, et duobus Eremitis custoditur. Eremitae eleemosynas infra limites territorii colligunt, quibus manutentioni Ecclesiae, cultui divino, aliisque expensis providetur. Ut dictae Ecclesiae accuratiori servitio consuleretur tam Episcopus, quam Capitulum curam Sanctuarii PP. Cappuccinis concedere statuerant, et Cappuccini ultro citroque annuebant, promittentes sese ibi duos Religiosos Sacerdotes, et duos Conversos collocaturos. At acriter obsistebant Religiosi Min. Observantiae, quorum Conventus a Sanctuario metribus 350 distabat. Hi eorum privilegia, et Constitutiones Apostolicas circa erectionem Conventuum in medium proferebant.

Episcopus, Capitulum, et Procurator Cappuccinorum contendebant nullum PP. de observantia inferri detrimentum, quia iam extaret consuetudo colligendae eleemosynae ab Eremitis, igitur non agi in casu nisi de immutandis collectoribus; nec quaestionem moveri de erigendo formali conventu, sed potius de hospitio, quod Constitutiones Apostolicae minime respiciunt.

Fratres Minores a Clem. IV, Const. *Ad consequendam*, diei 20 Novembris 1265 privilegium obtinerunt ne alii Religiosi Conventus, Ecclesias, Oratoria erigerent, nisi saltem cannis 300 ab illorum Conventu distarent.¹ Vide Card. Petra, Comm. ad Const. 7 Clem. IV, a num. 1 usque ad 10.

Clem. VIII, Const. *Quoniam ad institutam*, 23 Iulii 1603,² constituit formam servandam pro erectione novorum conventuum, et praesertim praescripsit, ut necessarii redditus haberentur ad alendum eum Religiosorum numerum, qui ad regularem observantiam servandam necessarius foret; etiam Superiores aliorum Conventuum audirentur. Gregorius XV d. Const. Clem. VIII ob obtenta, ut assolet, privilegia pene obsoletam restituit et confirmavit Const. *Cum alias*, 17 Augusti 1622 praescribens duodenarium numerum

¹ Nempe ad effectum instituendi Neo-moniales in vita claustrali, et in observantia regulae, quam profitentur, et propterea interim assumendi regimen, et directionem novi Monasterii.

² Cf. Bull. Rom., tom. 3, I, p. 446, 447.

³ Cf. N. 190.

Religiosorum;¹ quodque audiri deberent Superiores Conventuum, qui intra quatuor milliaria existerent. Urbanus VIII, Const. *Romanus Pontifex*, 28 Augusti 1625 memoratas Constitutiones confirmavit et poenali sanctione munivit.² Innocentius X, Const. *Instaurandae*, 1652 modum praescripsit ad beneplacitum Apostolicum a S. C. EE. et RR. obtinendum pro erectione novorum Coenobiorum.³ Haec omnia Innocentius XII, Const. *Nuper*, 23 Decembris 1697 innovavit, et confirmavit.⁴ Quatuor igitur Religiosi non solum non respondent numero a Summis Pontificibus praescripto, sed ne numero quidem ad quem inspectis peculiaribus circumstantiis aliquando S. C. duodenarium reducere solet et Pius VII in restitutione Ordinum Regularium reduxit.⁵ Nec Cappuccini excusari poterant titulo Hospitii, nam S. C. quoad Hospitia sequens edidit decretum in *Calaguritana de Bilbao*: « Patres Carmelitas Discalceatos posse continuare de Hospitio, vel potius ipsum reducere ad hospitium saeculare cum habitatione, quae tantummodo deserviat pro recipiendis Religiosis itinerantibus, quod in illo nulla servetur forma regularis; nec erigatur Ecclesia, seu Oratorium formale cum ianua in publica via, sed tantum Oratorium internum ad effectum inibi Missas et orationes privatas pro eorum spirituali usu celebrandi tantum. Quando in illo Sacramenta non administrentur, non fiant publicae conciones, nec divinae, aliaeque functiones peragantur, non tumultentur cadavera, nec retineatur Campana, nec aliquod signum quod vero conventui adaptetur, et transcendat naturam et conditionem meri et simplicis hospitii saecularis, addita prohibitione quaestuandi, nec non quod Regulares ad illud se transferentes, non assumant titulum praesidentis, vel alterius officialitatis subiiciendo ulterius in casu contraventionis ipso facto poenis contra Religiosos degentes extra Claustra, non obstante quacumque exemptione, aliisque arbitrio S. C. Et quod super observantia praemissorum Provincialis, et definitorium valide se obligent coram Episcopo, qui instrumentum dictae obligationis ad eandem S. C. transmittat. Romae 15 Septembris 1690 ». Hoc decretum S. C. servari mandavit in aliis causis, et praesertim in *Atrien.*, 31 Augusti 1619, in *Veliterna*, 5 Decembris 1692.

Obstare igitur videbatur in casu defectus distantiae cuius ratione S. C. saepe rescripsit « non esse locum foundationi conventus »: 15 Iulii 1712, et in *Mediolanen.*, 21 Martii 1719, nec non detrimentum, quod Minor. Observantibus obvenire poterat, eorumque dissensus, ac etiam parvus Religiosorum numerus pro regulari observantia rite servanda non sufficiens: aliunde spernendum minime erat votum Episcopi, et Capituli, et ratio maioris cultus in dicta Ecclesia, ac etiam boni spiritualis populi.

Proposito igitur in generali Congregatione diei 12 Augusti 1853, dubio: Se e come convenga annuire alla dimanda del Procuratore generale dei

¹ Cf. N. 1715.

² Cf. N. 204.

³ Cf. N. 233.

⁴ Cf. N. 260.

⁵ Cf. N. 1893.

Cappuccini di collocare due Religiosi Sacerdoti, e due Laici nel Monticino nel caso?

EE. Patres, referente E.mo Asquini, rescripserunt: *Negative*.
[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 625-627].

1969.

S. C. Ep. et Reg., *Herbipolen.*, 9 iun. 1854.

Religiosus Provincialis dispensationem concessit super Votis simplicibus emissis a quadam moniali in communitate sub regula quam ipse religiosus profitebatur. Hinc Episcopus expostulavit an dictus Provincialis super Votis simplicibus Monialium de quibus agitur, valide dispensare potuerit?

Facta de praemissis relatione in audientia habita die 9 Iunii 1854 a D. Secretario, SS.mus mandavit rescribi non potuisse P. Provinciale dispensare a praefatis votis licet simplicibus in dicto Monasterio emissis, iuxta tradita a Bened. XIV in Bulla - *Convocatis*, diei 25 Novembris 1749, § 32,¹ sed Sanctitas Sua necessarias et opportunas facultates tribuit Episcopo Herbipolensi Oratori dispensandi cum dicta Moniali super praefatis votis, si ita in Domino iudicaverit, et dummodo revera de votis simplicibus agatur.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 133].

1970.

S. C. Ep. et Reg., *Urbevetana*, 1 sept. 1854.

In quadam Italiae Civitate paucis abhinc annis erectum fuerat monasterium, cuius Moniales profitebantur Institutum a Sancta Sede approbatum, et in quo vota solemnia emittebantur. Verum cum dicti Monasterii erectio facta fuerit sola Episcopi auctoritate, et in eo, ut referebat Episcopus, clausura activa a Monialibus servabatur, non vero passiva, quia extranei in clausuram ingrediebantur, et Educandae, qualibet hebdomada solatii causa egrediebantur, illius antistita dubitare coepit an vota, quae in eo emittebantur, revera solemnia essent prout a Monialibus, et ab aliis absque ulla dubitatione existimabantur.

Auditis igitur Episcopo, et S. C. Consultore, et prae oculis habitis quae in *Spolet. votor.*, 16 mart. 1838² exposita sunt, proposito dubio:
Se, e come rispondere alla istanza della Superiore, del Monastero... nel caso?

E.mi Patres in Congregatione generali habita die 1 Septembris 1854, referente E.mo Cagiano, rescripserunt:

¹ Cf. Bened. XIV Bull., tom. 3, p. 160-169.

² Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 76-78.

Pro sanatione erectionis Monasterii... et pro sanatione in radice¹ votorum emissorum, servatis omnibus regulis alterius Monasterii Urbis.

Et facta de praemissis relatione SS.mo D. N. Pio PP. IX, S. S. resolutionem S. C. ratam habuit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 634].

1971.

S. C. Ep. et Reg., *Neapolitana*, 9 mart. 1855.

Quidam Traianus N. oppidi *Panicocoli* dioecesis Neapolitanae die 24 Iulii 1851 a quodam tormenti bellici laxata rota occisus fuit ita ut nullum verbum vel signum proferre, vel dare potuerit.

Parochus audito, ut ipse asserit, E.mo Archiepiscopo sepulturam denegavit defuncto, quia a pluribus annis Paschali praecepto non satisfecerat, et in dicta dioecesi interdictum contra transgressores Synodali decreto est latae sententiae. Lucia mater Traiani curiae Episcopali reclamavit, ideoque processus confectus fuit, propositaque causa die 27 Augusti 1851 prolata fuit sententia quod « Per Parochum bene iudicatum fuerit, et a D. Lucia male appellatum fuerit, ac proinde cadaver Traiani christiana careat sepultura, et in loco profano tumuletur ».

Ab hac sententia Lucia ad S. C. appellavit. Eius Patronus in eo contendebat, ut demonstraret interdictum, et privationem sepulturae iuxta cap. *Omnis utriusque*² esse poenas ferendae sententiae, ideoque requiri sententiam iudicis, quae in casu locum non habuerat: idque confirmari poterat ex resolutione S. C. in *Caietana*, 24 Iulii 1595 in qua habetur: « Qui non confitentur et non communicant in Paschate non tamen sunt ipso iure interdicti, sed sunt interdicendi per sententiam: unde si ante declarationem moriuntur non privantur ecclesiastica sepultura modo obierint cum signis contritionis ». Nicol. Flos., V. *Pascha*, num. 1.

Verum in casu Traianus nullum contritionis signum dederat, et insuper lege synodali interdictum erat latae sententiae, et transgressio praecepti

¹ Ad professionem votorum solemnium valide emittendam requiritur consensus profitentis, et Ecclesiae acceptatio, quae non habetur, nisi Monasterium, in quo professio emittitur, canonice erectum fuerit: ideoque solus consensus etiam explicitus, et intentio emittendi vota solemnia non sufficit, si aliquod impedimentum opponatur, qualis est defectus canonicae erectionis. Si autem consensus moraliter perseveret, et Summus Pontifex suprema sua potestate impedimentum iuris ecclesiastici in radice auferat, tunc consensus effectum, quem antea ob impedimentum gignere non potuerat, producit qui retrotrahitur ad tempus ipsius professionis, ideoque sanatio in radice vocatur. Requiritur igitur quod consensus voventis moraliter perseveret, quodque auferatur in radice impedimentum iuris ecclesiastici. Haec extraordinaria sanatio conceditur quando speciales circumstantiae concurrant, prout in casu, de quo agitur. Cum enim Moniales in bona fide essent, si nullitas professionis votorum solemnium eis manifestata fuisset, perturbatio, et fortasse scandalum oriri potuisset. In casibus vero ordinariis conceditur dispensatio ab impedimento, sed renovatio consensus saltem privata praescribitur.

² C. 12, X, de poenitentibus et remissionibus, V, 38.

paschalis per aliquot annos continuata erat notoria: unde Monacellus, *Form. legal.*, p. 1, tit. 3, form. 16, num. 5 allatam S. C. resolutionem ita interpretatur « nisi intermissio esset notoria: *Cap. ex parte, de sep.; Cap. a nobis, de sent. Excom., vel adesset Statutum Synodale in contrarium: S. C. in Baren., 15 Decembris 1696.* » Quare cum notorie constaret de incursu interdicti utpote in Dioecesi Neapolitana *latae sententiae*, supervacaneum erat inquirere an poena privationis sepulturae praescindendo ab interdicto iuxta cit. cap. *Omnis utriusque sit latae sententiae*, prout docet De Ameno, *De delict. et poenis*, Tom. III, Tit. 5, § 1, num. 12: *Una enim poena (interdicti) ut separata ab alia (privationis sepulturae).... et ex consequenti haec locum habet licet illa non fuerit inflicta.* Proposito igitur in generali conventu diei 9 Martii 1855 dubio: Se, e come convenga confermare, o revocare la sentenza della Curia Napoletana nel caso?

E.mi Patres, referente E.mo della Genga Praefecto, rescripserunt: Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.
[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 635, 636].

1972.

S. C. Ep. et Reg., *Nullius Montis Virginis*, 30 mart. 1855.

Clemens XII san. mem. Lit. Apost. anni 1732 incipien. « *Credita Nobis* », privilegium conferendi confirmationis Sacramentum Abbati Nullius Montis Virginis hisce verbis benigne tribuit: « Ut abbas generalis dictae Congregationis (Montis Virginis) indumentis pontificalibus indutus Sacramentum Confirmationis suis subditis praefatis quoque temporibus ministrare prout pro tempore existentes Montis Cassinorum, et Cavensium Monasteriorum respective Abbates ministrare solent Apostolica auctoritate «perpetuo concedimus».

Cum autem introductus fuerit usus confirmandi etiam non subditos, dubium exortum est an revera non subditi ab eo confirmari possint. Abbas Montis Virginis innitebatur usu iam introducto et consuetudini, quae ab Abbatibus Cassinensibus, et Cavensibus servatur; usus enim, et consuetudo privilegia interpretantur, eaque etiam aliquando extendunt.

Alii vero autumabant standum esse verbis indulti, in quo facultas *ad subditos* expresse, et clare coercetur, quin aliunde indubie constaret de legitima consuetudine.

Re ad S. C. delata, in generali conventu diei 30 Martii 1855 propositum fuit dubium:

Se e come il P. Abbate generale Ordinario dell'Abbazia di Monte Vergine debba mantenersi nel possesso di amministrare il Sacramento della Confermazione ai sudditi di altri Vescovi, ed Ordinari?

Cui E.mi Patres, referente E.mo Brunelli, et re mature perpensa, rescripserunt:

Affirmative de consensu saltem tacito Ordinariorum confirmandorum,

retento autentico regesto in archivio Monasterii, ac servatis aliis de iure servandis facto verbo cum SS.mo

Et facta de praemissis relatione S. D. N. Pio IX in audientia habita die 20 Aprilis 1855, Sanctitas Sua resolutionem S. C. approbavit, et confirmavit, excepto tamen quoad futurum usu administrandi confirmationem extra territorium Abbatiae etiamsi Abbas ab Ordinariis respectivis vocetur, et ad mentem: mens est, « che l'Abbate sia cautelato di esaminare prima « di conferire la Cresima se i Cresimandi abbiano la fede del proprio Vescovo « o almeno del Parroco ».¹

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 636, 637].

1973.

S. C. Ep. et Reg., *Ferrariensis*, 27 apr. 1855.

Ex Audientia SS.mi, habita a D. Sub-Secretario die 27 Aprilis 1855 S. S. audita relatione E.mi Archiepiscopi Ferrariensis benigne annuit ac propterea etc. eidem remisit, ut veris etc. et dummodo prius sibi constet enunciatum Monasterium usibus et habitationi monialium accommodatum esse ad formam SS. Canonum praesertim relate ad clausuram, nec non provisum certis ac sufficientibus redditibus pro sustentatione saltem quatuordecim Monialium, quarum duo ex tribus partibus sint choristae, tertia vero Conversarum; pro suo arbitrio, et conscientia deveniat ad ipsius Monasterii canonicam erectionem sub regula S. Dominici et iurisdictione Ordinarii; ea tamen lege ut confessarius Ordinarius ex Patribus Ordinis Praedicatorum eligi debeat: facta etiam Monialibus potestate admittendi Iuvenes ad habitum et solemnem professionem iuxta regulas Instituti, et servatis iis omnibus quae a SS. Canonibus et Concilio Tridentino praescripta sunt etc.

[Reg. – Mon. 1855. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 637].

1974.

S. C. Ep. et Reg., *Montisvidei*, 22 febr. 1856.

SS.mus D. Noster Pius PP. IX in Audientia habita ab infrascripto D. Secretario S. C. Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita facultatem benigne tribuit Vicario Apostolico Reipublicae

¹ Haec resolutio prudenti consilio pro una parte per decretum, pro altera per epistolam communicata fuit. Hic praestat summis labiis commemorare quaestionem inter E.mum Archipresbyterum Basilicae Vaticanae, et Capitulum Lateranense. Ille existimabat se se posse diebus constitutis Sacramentum Confirmationis in Basilica Vaticana publice conferre tam subditis, quam non subditis. Secundum opinabatur privilegium ad subditos tantum esse coercendum. S. Congregatio Visitationis anno 1641 edixit comprehendere etiam non subditos; at quaestione delata ad S. C. C. contra E.mum Archipresbyterum sententia lata est, quae a Clem. X confirmata fuit. Tandem Bened. XIV, Const. *Ad honorandam*, diei 27 Martii 1752, Capitulo Vaticano indulsit, ut eius Emus Archipresbyter etiam non subditis praedictum Sacramentum conferre valeat, servatis conditionibus in eadem Constitutione praescriptis (Cf. N. 420).

Orientalis Uruguay praefatum Monasterium Visitationis iuxta regulas et constitutiones Instituti S. Francisci Salesii in civitate Montevideo ad praescriptionem SS. Canonum et Apostolicarum Constitutionum erigendi, ac erectionem Apostolica auctoritate approbandi, postquam tamen conveniens fabrica cum Ecclesia et Clausura expleta fuerit, ac sufficiens dos assignata habeatur ad duodecim saltem Moniales alendas, nec non indulgendi ut in eodem Monasterio constituentur aliqua cubacula ab aliis separata, et ad quae ex parte exteriori aditus pateat pro scholis puellarum, quaeque prop-
terea lege clausurae minime comprehensae declarantur, et ad eadem cubi-
cula ex parte interiori accedere possint ad earumdem puellarum instructio-
nem Superiorissa, Magistrae, aliaeque Sanctimoniales, quas Ordinarius exi-
stimaverit; ita tamen ut ianuae tum interioris tum exterioris aditus duabus
clavibus claudantur, quarum una penes Superiorissam, alia vero penes
Monialem ab Ordinario deputandam custodiatur. Insuper S. S. benigne
indulset ut donec ad formalem erectionem eiusdem Monasterii iuxta modum
superius praescriptum procedi nequeat, tum Sanctimoniales professae quae
ex Europa illuc iuxta separatam Rescriptum appulerint, tum novae alumnae
excipiendae aliquam domum, quam Ordinarius idoneam existimaverit, ab
omni communicatione cum aliis domibus liberam, appositis, quatenus opus
fuerit, consuetis repaculis, et praescriptis debitis cautelis, inhabitare possint;
ea tamen lege ut alumnae donec inibi permanserint, vota dumtaxat simpli-
cia emittere valeant, dilata professione votorum solemnium donec memora-
tum Monasterium canonice erectum, et in illud religiosa Communitas trans-
lata sit. Ut autem durante mora Sanctimonialium Virginum in eadem domo,
uti supra, designanda, ipsae quin egrediantur, Sacris vacare valeant; S. C.
Ordinario necessarias et opportunas facultates benigne pariter impertita est
constituendi in loco decenti et ab omni alio usu separato, Oratorium, seu
Cappellam, in qua missae etiam diebus solemnioribus celebrari possint,
et tam Moniales quam aliae personae in eadem communitate commorantes
ac etiam inservientes Sacerdoti in missae celebratione praecepto audiendi
missam satisfacere valeant. Contrariis etc.

[Reg. – Mon. 1856. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 644, 645].

1975.

S. C. Ep. et Reg., *Tranen.*, 30 maii 1856.

Archiepiscopus Tranen. die 16 Octobris 1852 in sacra visitatione decretum edidit, quo decernebat in civitate Barlettæ associationem cadaverum personarum, quæ intra claustra Monasteriorum Sanctimonialium degunt, fieri debere a Confessario respectivi Monasterii, et non a Parocho loci, in quo Monasterium situm erat. Deinde vero declaravit hoc decretum Sanctimonialia tantum respicere. Capitulum Collegiatae S. Mariae Maioris dictæ civitatis contra præfatum decretum penes S. C. innixum contraria immemorabili consuetudine reclamavit, asseverans ipsum « fino da tempi immemorabili ha avuto, e costantemente esercitato il diritto di trasportare i cada-

« veri delle Monache dalla porta del Monastero alla Chiesa esterna del Monastero stesso ».

Archiepiscopus de more requisitus referebat ab antiquo, cum Confessarii Monialium assumerentur tantum e gremio Capituli, nullam quaestionem locum habuisse: deinde vero deputatis Confessariis extra Capitulum, Confessarium prope Monasterii ianuam solere benedictionem cadaveri imper-
tiri, illudque postea tradere Capitulo, quod associationem ad ecclesiam exte-
riorem praestabat, exequiasque celebrabat.

Prosequatur Archiepiscopus a se editum fuisse decretum non solum ob modestiam sacris virginibus debitam, verum etiam ad eximendas Moniales a gravibus expensis, quibus subiiciebantur, et innixus resolutioni S. C. C. in *Novarien.*, 22 Augusti 1727. Exhibebat insuper aliquas allegationes, quibus exponebat Confessarium Ordinarium Monasteriorum Sanctimonialium Parochi vices gerere, ideoque ad Confessarium associationem cadaverum spectare prout tradit Pelizzarius in tract. *de Monialibus*, cap. 10, sect. 3, sub 1: neque constare de asserta consuetudine, quam nonnulli testes excludunt; quod si aliquando Capitulum funeri interfuerit id factum fuisse ex monialium invitatione, ideoque referri ad actum facultativum, qui veram obligationem minime inducit.

E contra Capitulum mordicus consuetudinem haberi contendebat, quam ipse Archiepiscopus non denegabat, et documentum proferebat, ex quo constabat de observantia favore Capituli ab anno 1681 usque ad annum 1849, quin eius origo designari potuerit. Nec aliquid in casu facessere autumabat citatam S. C. C. resolutionem, quia ad rem non facit, respicit enim personas a Monasterio extraneas, et etiam alterius parociae, quae in Ecclesia exteriori Monasterii sepeliri obtinuerint. Et revera en dubium, quod in dicta *Nova-*
rien. propositum fuit:

« An occasione delationis cadaverum sive Parochiae S. Crucis sive alienae ad Ecclesiam exteriorem Monialium Cappuccinarum Parocho S. Crucis pertineat ius funerum cum Cruce, et stola privative ad Confessarium dictarum monialium; seu potius ipsi Confessario; et an in supposito debeat ipsi Parocho quarta funeris Cerae etiam positae super altare, et quod cadaver sit alienae parochiae? ».

Responsum fuit: *Ad primam dubii partem affirmative; Ad secundam negative; Ad tertiam servetur solitum.*

Quod si in casu consuetudo aliquid ex iuribus Confessarii ordinarii detrahare potuerit, animadvertebatur ultra illius limites progredi haud posse. Porro Samuel, *de sepulturis*, Tract. I, contr. 13, conclus. 1, habet: « In Monialium sepultura nullum ius Parocho competit, sed dumtaxat Confessario illarum, ut Sacra EE. et RR. Congregatio declaravit ». Et Congregatio S. R. prout refert Gardellini, n. 4663 in *Camerinen.*, proposito dubio: « Num scilicet competat Confessario Monialium ius agendi exequias super cadaveribus Monialium, an vero praefato Capitulo? » decrevit: « celebrationes exequiarum Confessario pro tempore; die 16 Martii 1805 ».

Re ad Congregationem generalem diei 30 Maii 1856 delata cum dubio;

Se, ed a chi appartenga associare i cadaveri delle Monache, e celebrarne l'esequie nel caso?

Emi Patres, referente Eño Della Genga Praefecto, rescripserunt: Servetur consuetudo quoad associationem; in reliquis spectare Confessario.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 648-650].

1976.

S. C. Ep. et Reg., decr. 19 mart. 1857.

Peculiaribus adductus rationibus, auditaque sententia S. R. E. Cardinalium S. Congregationis super Statu Regularium Sanctissimus D. N. Pius Papa IX quoad Regulares Virorum familias cuiuscumque Ordinis, Congregationis, et Instituti votorum solemnium in ditione Sacrae Caesariae Apostolicae Maiestatis existentes ex Apostolicae Auctoritatis plenitudine haec, quae sequuntur, statuit, constituit, atque decernit.

Peracta probatione et Novitiatu ad praescriptum S. Concilii Tridentini,¹ Constitutionum Apostolicarum, et Statutorum Ordinis a S. Sede approbatorum, Novitii vota simplicia emittant, postquam expleverint aetatem annorum Sexdecim ab eodem Tridentino Concilio statutam, vel aliam maiorem, quae forsitan a statutis Ordinis a S. Sede approbatis requiratur; et quoad laicos et conversos postquam ad eam pervenerint aetatem, quae in Constitutione Clementis VIII incipien. « *In Supremo* » praefinita est. Professi post triennium a die, quo vota simplicia emisierint, computandum, si digni repellantur, ad professionem votorum solemnium admittantur, nisi fortasse pro aliquibus locis, uti nonnullis Institutis indultum est, professio votorum simplicium ad longius tempus concessa fuerit. Poterunt vero Superiores, elapso triennio, professionem votorum solemnium differre, non tamen ultra aetatem annorum vigintiquinque expletorum.

Decreta S. Congregationis super Statu Regularium incipien. « *Romani Pontifices* » et « *Regulari disciplinae* » anno 1848 promulgata² omnino servantur in receptione ad habitum, novitiatum, et professionem votorum simplicium.

Sanctitas Sua exequutionem et observantiam huius decreti omnibus, ad quos spectat, ex praecepto obedientiae districte mandat; ac contrariis quibuscumque etiam speciali et individua mentione et derogatione dignis Apostolica Auctoritate derogat ac derogatum esse declarat.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 158, 159].

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 15.

² Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 831-839.

1977.

S. C. Ep. et Reg., *Tranen.*, 17 sept. 1858.

Haec causa, quae superius relata est¹ proposita fuit die 30 Maii 1856, et E. mi Patres rescripserunt: *servetur consuetudo quoad associationem; in reliquis spectare Confessario*. A defensore tamen Monasterii, obtento novae audientiae beneficio, partes novas allegationes exhibuerunt, quae praesertim consuetudinem respiciebant. Defensor Monasterii excludere conabatur praetensam consuetudinem tam in facto, quam in iure: in facto quia ea tantum adducebatur probatio, quae desumitur ex libris capitularibus in quibus legitur de una, vel altera moniali quod fuerit « *capitolamente sepolta* ». At vero haec verba aequivoca, et incerta veram probationem in facto constituere negabat. Ses etiam dato quod Capitulum consueverit cadavera Monialium associari, inquiebat, hoc indubium esse processisse ex invitatione singulis vicibus facta, ac propterea denegari minime posse huiusmodi acta uti *facultativa* habenda esse, nullumque ius inducere.

Reponebat vero Capituli defensor nullum dubium moveri posse circa consuetudinem, ea enim non solum ex actis capitularibus desumitur, sed ex continuis publicis factis apparet, quae originem trahunt ab anno 1681 usque ad recens Archiepiscopi decretum; ideoque in casu concurrere quasi biscentenariam, et immemorabilem consuetudinem, quae excludit *precariam* et *variabilem* voluntatem, qualis in actis facultativis requiritur.

Quapropter proposito dubio in Congregatione generali die 13 Februarii 1857:

« An sit standum, vel recedendum a decisis in casu? »

E. mi Patres, referente E. mo della Genga, rescripserunt:

« In decisis, praevia tamen consueta invitatione quoad associationem, et amplius ».

At vero Capituli Archipresbyter, qui curam animarum exercet, deinde declarationem praefati rescripti a S. C. exposulabat. Ipse enim existimabat ius habere ad associationem non solum ad comitandum funus, sed *qua Parochus* ad eiusdem funeris celebrationem; si enim quoad Capitulum consuetudo de simplici associatione admitti potest; relate ad Parochum associatio formalis intelligenda est, eo vel magis quod Confessarius Monialium nullum ius habeat in actis, quae extra Ecclesiam et Monasterium agantur, prout est translatio defunctae monialis extra Monasterii ianuam per publicam viam, qua cadaver ad ecclesiam Monasterii ducitur.

Deinde Archipresbyter lamentabatur a Monialibus clausulam *praevia tamen consueta invitatione* ita intelligi ut invitatio ad actum mere facultativum reducatur, quin Moniales ad invitationem revera teneantur; quam interpretationem falsam omnino esse contendebat, nam verba illa *praevia consueta invitatione* absoluta, et non conditionata sunt. Quapropter Archipres-

¹ Cf. N. 1975.

byteri Defensor hanc responsionis formulam proponebat: « Associatio iuxta « consuetudinem fiat a Collegiata S. Mariae Maioris una cum Archipresbytero officio Parochi fungente, invitatione per Monasterium omnino non « praetermissa ».

Patronus Monialium reponebat earum exemptionem a Parocho esse directe personalem, et solum per accidens localem, ideoque confessarium in Monialem defunctam, et si eius cadaver per publicam viam transferatur, iurisdictionem habere, non vero Parochum quod quidem S. C. aperte declaravit, cum simplicem associationem ex consuetudine Capitulo attribuit; formalem vero quoad Parochum exclusit per verba illa: *In reliquis spectare Confessario*. Quod vero spectat ad invitationem Patronus ipse animadvertibat eam referri ad urbanitatem, quae inter actus voluntarios, et facultativos recensetur, praesertim cum in casu *toties quoties* a Monialibus facta fuerit, ita ut quaelibet invitatio tamquam actus ab aliis disiunctus, et separatus haberi debeat, qui propterea consuetudinem, et consequentem obligationem inducere minime potest.

Relato igitur Archipresbyteri supplici libello in Congregatione generali diei 17 Septembris 1858,

E.mi Patres, referente E.mo Della Genga Praefecto, rescripserunt:

« Quoad praetensa iura Archipresbyteri uti Parochi negative: quoad invitationem moniales teneri ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 657, 658].

1978.

S. C. Ep. et Reg., *Tarvisina*, 8 apr. 1859.

Episcopus Tarvisin. die 12 Octobris 1858 S. Congregationi exponebat quod Abbas a Misericordia nuncupatus, cuius Abbatia Venetiis extat, quemdam iuvenem Angelum prima tonsura insigniverat, licet ille ad Dioecesim Tarvisinam pertineret; ideoque apud S. Congregationem conquerebatur non solum, quia privilegium Abbatis ignorabat, verum etiam quia sua iurisdic-tio violata fuerit, S. Congregatio ab Abbate exquisivit qua auctoritate tonsuram subdito Episcopi Tarvisin. contulisset. Et responsum accepit privilegium habere ex litteris Apostolicis Nicolai V diei 1 Aprilis 1434 incipien. *Ex paternae charitatis officio*, quas tamen minime exhibuit: Angelum vero parentibus orbatum, et bonis destitutum Venetias migrasse, ibique aucto-rante civili potestate intra limites Abbatiae domicilium constituisse. At vero Episcopus Tarvisin., cui haec communicata fuerunt, referebat Angelum vocationis signa haud exhibuisse, et in eum animadvertisse, ideoque e sua dioecesi discessisse: sese ignorare, quo privilegio Abbas frueretur; sed etiam supposito privilegio contra Constitutionem Innocentii XII incipien. *Specu-latores*¹ egisse, etenim Angelus in fraudem legis a dioecesi abierat, nempe ut Ordines susciperet, prout in transmissionis decreto a potestate civili lato

¹ Cf. N. 258.

exprimebatur; nec Venetiis canonicum domicilium ad effectum Ordinationis acquisiverat, non enim bona, quibus carebat, Venetias transferre poterat, nec per decennium ibi manserat, nec beneficium ab Abbate receperat, nec per triennium penes Abbatem commensalis fuerat, et insuper ne litterae testimoniales quidem ab originis Episcopo requisitae fuerant, sed post breve temporis spatium clericali tonsura insignitus fuit. Quare expostulabat, ut Angelus ad clericalem habitum dimittendum cogeretur, et poenae a Sacris Canonibus sancitae locum haberent. Deinde Sacra Congregatio Patriarchae Venetiarum scripsit: « Che credendo l'Abbate avere il privilegio di conferire « la tonsura, e gli ordini minori, conviene, che esibisca il privilegio medesimo « e che dimostri non essere stato il medesimo revocato dal Concilio di Trento « a forma di quanto insegna Benedetto XIV, *De Syn. Dioec.*, lib. 2, C. XI, « num. 9, e che posteriormente abbia avuto nuova concessione. Quindi V. S. « domandi all'Abbate i suddetti schiarimenti, che comunicherà a questa « S. Congregazione, e riferirà sull'uso finora praticato ». Patriarcha vero referebat Abbatem fuisse ab Episcopo benedictum, quod minime locum habuerat quoad antecessores Abbates, qui propterea tonsuram et ordines minores minime conferebant: ideoque modernum Abbatem, cum benedictionem consequutus fuerit, hac vice tantum tonsuram contulisse: de privilegio vero, eiusque exhibitione altum servabat silentium.

Bened. XIV loc. cit. habet: « Quoniam autem Tridentinum Abbatibus « quovis modo exemptis facultatem dumtaxat reliquit Tonsuram minores- « que Ordines conferendi suis subditis Regularibus; et Abbates Saeculares « quantacumque gaudeant exemptione Regularibus non praesunt, neces- « sario inde consequitur, eos non posse ullum, quamquam suae iurisdictioni « subiectum, ad primam Tonsuram minoresque Ordines promovere, nisi « hanc potestatem a S. Sede Apostolica post Tridentinum Concilium impe- « traverint ». Abbas, de quo agitur, nullum privilegium exhibuit, sed dumtaxat de litteris Apostolicis Nicolai V in genere mentionem fecerat, quae Concilium Tridentinum antecedunt.

Bened. XIV eod. loc., num. 13, docet nullam esse collationem primae Tonsurae et minorum Ordinum factam ab Abbate, qui nullo privilegio illas conferendi fruitur; illicitam vero sed validam esse, si conferantur non subditis ab Abbate, qui privilegio gauderet.¹

His praemissis in Congregatione generali habita die 8 Aprilis 1859 propositum fuit dubium:

1. Se costi del privilegio di conferire la tonsura, e gli ordini minori a favore dell'Abbate della Misericordia di Venezia nel caso?

Et quatenus negative:

2. Se convenga prendere qualche spediente, e quale?

Et E.mi Patres, referente E.mo Clarelli, rescripserunt: Ad 1. negative; Ad 2. nullam esse collationem Tonsurae et Ordinum Minorum, quatenus ab Abbate collati fuerint, et cogendum esse Angelum ad dimittendum habi-

¹ Vid. S. C. Ep. et Reg., *S. Hippolyti*, 20 aug. 1852. — Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 127, 128.

tum clericalem cura Patriarchae Venetiarum, qui utrique salutarem poenitentiam suo prudenti arbitrio iniungat, et resolutio communicetur Episcopo Tarvisin. facto verbo cum SS.mo

Et facta de praemissis relatione SS.mo D. N. Pio PP. IX in audientia habita eadem die, S. S. resolutionem S. C. approbavit, et confirmavit; et insuper Patriarchae Venetiarum facultatem tribuit tam Abbatem, quam Angelum, postquam poenitentiam salutarem ab eodem Patriarcha eis iniungendam expleverint, a censuris, et poenis ecclesiasticis ob praemissa quomodolibet incursis absolvendi, et dispensandi. Contrariis etc.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 662-664].

1979.

S. C. Ep. et Reg., *Aurelianen.*, 20 dec, 1859.¹

Acceptis novis Litteris amplitudinis Tuae die 7 proxime praeteriti mensis Novembris ad SS.mum D. N. Pium PP. IX datis ad obtinendam prohibitionem, ne Clerici Saeculares tuae Dioecesis infra triennium a die, quo ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promoti fuerint, computan. regularia Instituta amplecti possint, Sanctitas Sua pro ea, qua Te prosequitur benevolentia, iussit ut ab hac S. Congregatione Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita Litterae ipsae cum adnexis animadversionibus a Te exaratis diligenti examine expenderentur. Idcirco omnibus sedulo perpensis laudandum quidem esse E.mi Patres existimarunt pastorem sollicitudinem tuam, qua omni studio bonum ovium Tibi commissarum curas; sed tamen eis visum est magni momenti vulnus infligi ecclesiasticae disciplinae, si petita generalis prohibitio concederetur, praesertim cum pro aliquo urgenti et extraordinario casu, de quo citati a Te scriptores loquuntur, a Benedicto XIV satis provisum sit, nec generalis huius concessionis exemplum habeatur, siquidem S. Carolus Borromaeus eam obtinuit relate ad unicum dumtaxat Institutum, cui Seminarii sui curam commiserat. Hisce etiam accedit, quod alii quoque locorum Antistites, qui in eisdem circumstantiis reperiuntur, hoc exemplo ducti, eandem petitionem urgerent, quo facto occasio praeberetur insimulandi Episcopos adversari vocationes ad religiosos ordines, quorum alumni evangelica consilia sectantes adiutricem operam Antistitibus locorum praestant. Nec dissimulandum est petitam prohibitionem Regularibus gravissimam fore, eamque querelarum causam futuram non sine periculo, ut eorum animi alieni fierent ab Episcopis, qui huiusmodi prohibitionem efflagitarent, cum suarum Dioecesium detrimento praesertim tristissimis hisce temporibus, quibus necesse prorsus est, ut uterque Clerus, saecularis nempe, et regularis conspirantibus animis, coniunctisque studiis in vineam Domini excolendam sedulo incumbat.

¹ Episcopo Aurelianensi.

Quae cum Sanctitati Suae relata sint, ea Tibi communicanda mandavit, cui Apostolicam Benedictionem toto cordis affectu peramanter impertita est.

Haec Amplitudini Tuae significo dum prospera et felicia cuncta ex corde adprecor a Domino.

[Reg. 1859. – Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 669, 670].

1980.

S. C. Ep. et Reg., *Eugubina*, 2 mart. 1860.

Cum nubilis Carolina NN. Eugubinae Dioecesis filium in lucem edidisset, Parochus baptisma infanti collatum in librum baptizatorum referens die 27 Iunii 1858 puerum Nazareni NN. filium esse conscripsit. At in sacra visitatione mandarunt Visitatores nomen patris e libro expungendum esse. Quod Parocho minime placuit, et res delata fuit Episcopo, qui saltem limitationem *uti fertur* addendam esse iudicavit. Parocho tamen renuente Antistes iussit, ut liber ad curiam transmitteretur, quod executioni demandatum fuit.

Parochus ad S. C. reclamavit contendens librum sibi restituendum esse, nec nomen patris delendum, nec limitationem *uti fertur* apponendam esse, quia de Nazareni paternitate constare arbitrabatur ex inhonestis amoribus, qui inter illum, et Carolinam intercesserant; ex promissione matrimonii mulieri facta, et ex denunciatione ab ipso Parocho penes Curiam producta, et ex processu super stupro cum praegnantia, quem Curia confecerat.

Episcopus vero de informatione et voto requisitus animadvertibat causam de stupro minime definitam fuisse, cum et adhuc inquisitio expleta non esset: Parochum propterea inniti dumtaxat praesumptionibus: satisque provisum esse in similibus casibus per ecclesiasticas regulas, quibus edicitur satis esse inscribere nomen matris, cum de Patre non constet, ne infamiae occasio detur. Rituale Romanum, *tit. final.* habet: « Si infans non fuerit ex legitimo matrimonio natus, nomen saltem alterius parentis, de quo constat, scribatur, omnis tamen infamiae vitetur occasio ». Quare Monacel., *formul. legal.*, *tit. 10, form. 2*, tradit: « Si autem sciatur mater, scribatur nomen eius, quatenus non adsit periculum infamiae, cuius occasio semper tollenda est ». Et Barbosa, *de offic. et potest. Parochi*, *par. 1, cap. 7, num. 3*: « Quod si infans spurius, et illegitimus fuerit; et parentes cognosci nolint, scribatur... esse filium parentum ignotorum ». Baruffaldi, *Comment. in Ritual. Roman.*, *tit. 93, num. 8*: « Regula itaque certa erit scribere nomen matris, si certo sciatur, non vero patris, quia hoc est difficilis probationis... Ad summum adnotare poterit nomen patris cum clausula *ut dicitur, ut aiunt, ut institerunt scribi* ». Accedit Catalanus, *Comment. in Ritual. Roman.*, *tit. 11, cap. 2, § 2*. Etiam in actis Mediolanen. Ecclesiae, *part. 4, Inst. ult.* habetur: « Se il figliuolo non sarà di legittimo matrimonio, e che il Padre e la madre non vogliono essere conosciuti, si scriverà in libro a questo modo:

« È stato battezzato un figlio, o figliola di Padre e Madre incogniti ». In *Monitis ad Parochos* iussu Leonis XII confectis, cap. 3, art. 8, num 3 legitur: « Huiusmodi annotatio (scilicet Baptismatis spurio collati) patris etsi agniti nomen, et cognomen silentio praeterire debet, matris dumtaxat sufficienti expressione habita ».

Quod vero attinet ad translationem libri baptizatorum ad Curiam prae oculis habendum esse innuebatur *Ritual. Roman.*, quod loc. cit. habet: « Liber baptizatorum habeatur in Ecclesiis, in quibus confertur baptismus », nec non resolutio S. C. relata a Barbosa loc. cit., cap. 7, quae respondit in *Caven.*, 3 Iunii 1614: « Huiusmodi libros non esse per Episcopum de potestate Parochorum extrahendos, sed penes illos debere conservari ». Quae quidem de diuturna extractione intelligi fortasse possent.

Proposito igitur dubio in Congregatione generali diei 2 Martii 1860: « Se, e come si debba cassare dal libro dei battesimi il nome di Nazzeno NN. nel caso? »

E.mi Patres rescripserunt:

« Affirmative, et habeatur pro deletio nomine Nazarenus, facta in libro baptizatorum adnotatione resolutionis huius S. C.; et quamprimum idem liber Parocho restituatur ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 670, 671].

1981.

S. C. Ep. et Reg., *Anagnina*, 13 sept. 1861.

Collegiale Capitulum Anagninum in sessione Capitulari habita die 25 Novembris 1837 Andream Gisci in suum procuratorem elegit, ad hoc ut Romae eius negotia tum iudicialia tum extraiudicialia pertractaret cum annuo fixo honorario scutatorum duodecim. Plures per annos praefatus Procurator Capituli negotia in Urbe peregit. Cum vero anno 1861, Capitulum alium sibi Procuratorem loco memorati Gisci adlegerit, hic suas querimonias ad hanc S. C. EE. et RR. detulit contendens « che sia mantenuto nel possesso dell'Ufficio di Agente e Procuratore del Capitolo a forma della risoluzione del 25 Novembre 1837. » Etenim perpetuo se esse Procuratorem constitutum tum ex verbis Capitularis sessionis, tum ex modicitate honorarii propugnabat; ac propterea manutenendum esse in officio, nec removeri ab eo posse, quin eius honori vulnus inflingeretur: paratum se quoque exhibens ad munus per aliquot annos in posterum gratuito exercendum, ut omnis ratio a Capitulo removeretur eum ab officio Procuratoris dimittendi.

Capitulum e contra se iustis de causis ad novum sibi constituendum Procuratorem in Urbe devenisse affirmabat; nec ob id iniuriam ullam se irrogavisse Procuratori Gisci, quippe minime perpetuo ei id muneris contulisse ex eo potissimum eruebat quod quotannis Capitulum soleret illum in praefato officio confirmare; nec Procuratoris munus a mandato abluere, quod liberum semper erit mandanti revocare.

Hinc proposito dubio:

« Se, e come sia luogo alla manutenzione o reintegrazione nell'Ufficio di Procuratore ed Agente a favore dell'Oratore nel caso? »

S. C. in plenario Auditorio diei 13 Septembris 1861 rescripsit:

« Negative, salvo iure pro integro honorario ultimi anni ».

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 680].

1982.

S. C. Ep. et Reg., *Trappensium*, 20 dec. 1861.

Cum vota Trappensium quae infra fines Regni Galliarum emittuntur, decreto diei 24 Martii 1837 simplicia declarata fuerint,¹ nonnulla dubia nuper circa votum simplex paupertatis exorta sunt. Ut omnis ambigendi causa de medio removeatur, SS. mus D. N. Pius PP. IX in audientia habita die 20 Decembris 1861, inhaerens resolutionibus super voto simplici paupertatis alias datis, haec quae sequuntur quoad Trappenses Galliarum statuit et decernit.

1. Professi dominium radicale, uti aiunt, suorum bonorum retinere poterunt, sed eis omnino interdicta est eorum administratio, et reddituum erogatio atque usus. Debent propterea ante professionem cedere etiam private, administrationem, usumfructum, et usum quibus eis placuerit, ac etiam suo Instituto, si ita pro eorum libitu existimaverint. Huic vero cessioni apponi poterit conditio, quod sit quancumque revocabilis; sed professus hoc iure revocandi in conscientia minime uti poterit, nisi accedente Apostolicae Sedis placito.

2. Professus qui ante emissionem votorum de dominio suorum bonorum per testamentum disposuerit dispositionem revocare vel immutare absque Apostolicae Sedis indulto minime poterit.

[Reg. 1861. — Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 150, 151].

1983.

S. C. Ep. et Reg., *Burdigalen.*, 11 apr. 1862.

Un vicario generale di una diocesi di Francia è nella necessità di chiedere la soluzione dei dubbii seguenti.

1. Una Congregazione di Monache che fanno voti semplici, può essa affigliarsi ad una Congregazione di Sacerdoti Religiosi, ed avere il medesimo Superiore Generale?

2. Il Vescovo della diocesi nella quale la Congregazione di Monache è stata fondata, e dove si trova pure la Casa madre con una Superiora Generale, può consentire a questa affiliazione, e firmarne il contratto scritto?

3. I successori di questo Vescovo sono obbligati a rispettare questo contratto di affiliazione, e non possono eglino riprendere i loro diritti?

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 73, 74.

4. I Sacerdoti Religiosi possono in forza del contratto essere i Confessori ordinarii e straordinarii delle monache, le quali loro sono affigliate, da pertutto ove saranno insieme?

5. Il Direttore Generale della Congregazione suddetta degli uomini non dimorando nella Città ove si trova la casa madre delle monache, può egli delegare un sacerdote Religioso per dirigere in sua vece in qualità di Pro-Direttore, ed allontanarlo quando lo crederà opportuno?

6. Supposto che detto contratto di affiliazione venga approvato dalla S. C. de' VV. e RR., quali sarebbero i diritti del Vescovo suddetto?

Facta de praemissis relatione SS. D. N. Pio PP. IX in Aud. habita die 11 Aprilis 1862 a D. Secretario S. Congregationis EE. et RR., Sanctitas Sua propositis dubiis rescribendum mandavit: *ad primum et secundum negative: ad tertium negative ad primam partem, affirmative ad secundam: ad quartum negative: ad quintum satis provisum in praecedentibus: ad sextum inspicendus erit tenor concessionis S. Congregationis et subsequentes declarationes si quae existant.*

[Reg. - Mon. 1862. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 152, 153].

1984.

S. C. Ep. et Reg., decr. 3 maii 1862.

Dolendum profecto est in nonnullis Dioecesibus Neapolitanae Ditionis Capitula Cathedralium Ecclesiarum eo audaciae devenisse ut viventibus licet Episcopis, quin eos e suis Sedibus turpiter eiectos aliquo modo solarentur, eisque firmiter adhaerent, sprete illorum, eorumque Delegatorum auctoritate, ad electionem Vicarii Capitularis temerario ausu processerint. Dolendum pariter est intrusos Vicarios Capitulares, licet ipsi ab hac S. Congregatione Episcoporum et Regularium ex SS.mi Domini Nostri Pii PP. IX mandato moniti fuerint de nullitate electionis, de incursis censuris deque obligatione dimittendi officium, in Vicarii Capitularis munere permansisse, et adhuc permanere cum populi Christiani offensione, et detrimento, cumque ecclesiastici regiminis subversione. Ne tantum facinus impunitum remaneat, et ut alii a similibus perpetrandis retrahantur, Sanctitas Sua Apostolica Auctoritate huius Decreti tenore, haec quae sequuntur, decernenda constituit: 1. Nullas, irritas, et nullius roboris esse denuo declarat huiusmodi electiones, et omnia acta, quae a praedictis Vicariis Capitularibus facta sunt, et in posterum quovis colore et praetextu fient. 2. Tam electores, quam huiusmodi Vicarios Capitulares in censuras et poenas ecclesiasticas a SS. Canonibus, et a Constitutionibus Apostolicis comminatas incursos declarat. 3. Suspendit Vicarios Capitulares, et suspensos decernit a Divinis, et a Beneficiis quibuscumque etiam residentialibus, quae ipsi obtinent, quamvis qualitatem canonica vel dignitatem adnexam habeant. 4. Statuit atque decernit, ut huiusmodi Vicarii Capitulares, si post hoc decretum in officio permanserint, eo ipso incurrant poenam privationis omnium Beneficiorum, Canoniatuum, et Dignitatum, nec non inhabilitationem ad alia quaecum-

que Beneficia, Canonatus et Dignitates in posterum assequendas. 5. Hoc vero Decretum Sanctitas Sua in omnibus extendit ad Capitula, quae in posterum ad huiusmodi electiones, quod Deus avertat, procedent; nec non ad Vicarios Capitulares quatenus hi munus susceperint.

[Reg. Ep. 1862. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 153, 154].

1985.

S. C. Ep. et Reg., 4 iul. 1862.

Fr. Theophilus a S. Corde Mariae Sacerdos professus et novitiorum Magister in extincto Collegio Apostolico B. M. V. de Zapopan in Dioecesi de Guadalaxara sua ductus tristissima experientia aliorumque Religiosorum Virorum consilio ut suae conscientiae satisfaciat, quamvis fratrum mirum, qua decet animi submissione ad B. V. pedes provolutus sequens dubium humiliter proponit.

Utrum in iis circumstantiis exclaurationis deesse confessoriorum proprii Instituti copiam debeat reputari quamvis aliquando unus vel alter Religiosus precarie inveniatur, ita ut Praelatus regularis tuta conscientia facultatem alios sacerdotes sive Saeculares sive Regulares adeundi concedere possit?

Et Deus etc.

Ex Audientia SS.mi habita ab infrascripto Domino Secretario Sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium sub die 4 Iulii 1862, Sanctitas Sua ad propositum dubium rescribendum mandavit nempe Religiosos suppressorum Conventuum qui hac de causa in communitate non vivunt, posse sibi eligere in Confessarium quemcumque Presbyterum sive ex Clero Saeculari sive ex Clero Regulari dummodo sit ex approbatis ad excipiendas Confessiones ab Ordinario Loci. Iis vero Religiosis de quibus agitur qui licet a suis Conventibus eiecti tamen eo meliori modo quo fieri poterit in Communitate vivunt, Sanctitas Sua benigne tribuit Indultum eligendi sibi quemcumque Confessarium ut supra, dummodo in ea non habeantur saltem quatuor Confessarii proprii Ordinis. Romae etc.

[Reg. 1862. - Cf. etiam Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 155].

1986.

S. C. Ep. et Reg., Lincien., 19 sept. 1862.

Vicarii Curati Regulares Ecclesiarum parochialium pleno iure monasteriis unitarum Dioecesis Lincien. in Austria postquam a proprio regulari Superiore nominati sunt, et ab Episcopo approbati in possessionem solent immitti. Decanus enim ecclesiae parochialis coram populo legit litteras, quibus Ordinarius nominato curato regimen animarum tradit, et deinde symbolis spiritualibus, quae illi consignat, scilicet stolam, librum Evangelii,

claves Ecclesiae et similia, potestatem Curato concessam indicat, palamque exhibet: et tandem confluenti populo Pastorem ostendendo sermonem habet.

At vero Abbas Monasterii Ordinis S. Benedicti Lambaci in dicta Dioecesi existentis, cui nonnullae paroeciae unitae reperiuntur, abolendum huiusmodi usum existimabat, quia possessio, et investitura iuxta sacros canones datur Parochis perpetuis, quibus Paroeciae in verum titulum conferuntur; non vero Vicariis Curatis, qui ad Superiorum nutum amoveri possunt, prout sunt Parochi regulares: quibus accedere aiebat, quod in huiusmodi dandis investituris lituis, tubisque perstreperetur, opipere epulatur, aliaque peragantur non sine gravibus impendiis, et regularis disciplinae detrimento. Quapropter idem Abbas S. C. deprecabatur, ut Monachos Parochos a capessenda huiusmodi possessione liberos, et exemptos declararet.

R. P. D. Nuncius Apostolicus a S. C. requisitus votum transmisit D. Fessler in Athenaeo Viennensi Iuris Canonici Professoris, qui sententiam praedictae consuetudini adversam proferebat ea fretus ratione, quod investiturae tantummodo locum habeant quando titulus beneficalis in perpetuum conceditur, non tamen quando cura animarum precario exercenda committitur, ideoque in casu autumabat non agi de rationabili consuetudine, sed potius de corruptela, et abusu, qui clamoribus, et strepitibus locum praebet.

Sed Episcopus Lincien. respondebat non agi in themate de vera, ac proprie dicta investitura, sed potius de «repraesentatione ad populum adeo «ut in iis instrumentis, quae regularibus traduntur, expresse adnotatur, «quod Vicariatus parochialis a Praelato monasterii N. N. dependeat». Dictam vero consuetudinem asserebat in aliis quoque Dioecesibus, et praesertim in contermina S. Hippolyti vigere. Nec obstare arbitrabatur Abbatis responsum, nempe huiusmodi morem originem habuisse quando regnante Iosepho II Cathedra episcopalis Lincien. erecta fuit, nam, ipso fatente abbate, consuetudo foundationi dioecesis contemporanea fuit, et deinde semper viguit, et conformis reperitur praescriptionibus a primo Episcopo Linciensi decanis ruralibus datis, nec ullo modo bonis moribus, vel rectae rationi repugnat, vel improbata a iure invenitur: ad abusus vero, quod spectat, Episcopus in votis se habere fatebatur, ut e medio ab Abbate tollantur, non enim cum investiturae actu confundi possunt. Probata igitur consuetudine, prosequatur Antistes, eam servandam esse statuit Concilium provinciale Viennense nuper celebratum, hisce verbis: «Relate ad regulares paroeciae domui religiosae incorporatae administratores lex, sive consuetudo dioecesana intacta remaneat».

In iure triplex canonicae institutionis species habetur, ita Gloss. in cap. *Beneficium*, circ. med., de reg. iur., in 6: Dicendum quod triplex est institutio: «quaedam est institutio collativa; alia est institutio auctorizabilis «quoad commissionem curae animarum; alia est institutio realis, et actualis «quae vocatur investitura seu inductio in possessionem realem, et corporalem». Nemo, ut notat Reiffenstuel, lib. 3, tit. 7, num. 4, generaliter loquendo in possessionem immitti proprio Marte valet: et hodie ius immittendi in possessionem ad Episcopum, seu eius delegatum spectat ex cap. *Licet Episcopus* 28, de praeben., in 6. Antiquitus regulares poterant libere deputare

Vicarios curatos in ecclesiis pleno iure unitis monasteriis prout docet Barbosa, de offic. et potest. Episcopi; sed Concilium Tridentinum, sess. 25, de Regul.¹ sanxit ut ab Episcopo approbentur; idque a Summis Pontificibus confirmatum est, nempe a S. Pio V, in Const. *Ad exequendum*,² a Gregorio XV, in Const. *Inscrutabili*,³ a Benedicto XIV, in Const. *Firmandis*.⁴

Ex hac autem lege, qua approbatio Episcopi etiam quoad Vicarios Curatos regulares requiritur, minime consequitur necessarium esse, ut Episcopus ad investituram procedat, nam nullus Vicario regulari conceditur titulus, qui penes Monasterium residet: Barbosa, de potest. Episcopi, part. 3, allegat. 72, num. 188; et in *Iuris Eccles. univers.*, lib. 3, de Vic. Capit. 6, num. 63; Ferraris V. *Vicarius Curatus*, num. 46.

Tota igitur controversia in casu ad usum et consuetudinem referebatur. Proposito igitur dubio in Congregatione generali diei 19 Septembris 1862: An, et quomodo servanda sit consuetudo in casu?

Emi Patres rescripserunt:

Affirmative, sublatis abusibus quoad expensas, et clamores.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 681-684].

1987.

S. C. Ep. et Reg., Rhedonen., 27 febr. 1863.

Plures sunt in Gallia Congregationes religiosae Claustris reclusae, sive non, quae domus particulares Sui Ordinis in diversis Dioecesibus instituerunt.

Congregationes illae Superiorissae Generalis auctoritati subiacent nec non annuae visitationi submittuntur.

Cum vero Superioribus Generalibus qui ut persaepe est, longe a suis domibus singularibus absunt, irrepentes forte abusus vix innotescere possunt, Godefridus Saint-Marc Archiepiscopus Rhedonen. Sacrae Congregationi sequentia proponit dubia quorum solutionem enixe postulat, scilicet:

1. Utrum lex qua iuxta S. Concil. Trident. Ordinarius tenetur Communitates, et Monasteria Dioecesis suae visitare,⁵ extendatur etiam ad Communitates et Monasteria quae a Superiore vel Superiorissa generali reguntur?
2. Utrum visitatione annua a Superiore vel Superiorissa generali peracta, Ordinarius ab obligatione canonicae visitationis eximatur?
3. Utrum posito quod Ordinarius visitationem in hoc casu facere non teneatur, expediat saltem ut faciat; praesertim si Superior vel Superiorissa in Dioecesi non residet vel longe abest?
4. Quid sentiendum de more qui iam apud Congregationes Superiores vel Superiorissae Generali subiectas invaluit nunquam cum Ordinario nec

¹ C. 11.

² Die 1 nov. 1567. — Bull. Rom., tom. 4, II, p. 401, 402.

³ Cf. N. 199.

⁴ Cf. N. 349.

⁵ Sess. XXI, de ref., c. 8.

giosos, qui in communitate vivunt; sed in casu id minime locum habet, quin imo Religiosi huiusmodi dispersi ex temporaneo S. Sedis indulto extra claustra dimisso Ordinis habitu manent, ideoque externam relationem cum aliis religiosis familiis minime retinent, et ex ipso indulto *tenentur tantum ad substantialia votorum cum praesenti suo statu compatibilia*, et Ordinario subiacent, ideoque suis necessitatibus consulere, pecunias recipere, easque expendere possunt, nempe ob novam eorum conditionem, licet ex illegitimo facto subsequutam *velle, et nolle* super praemissis habent.

Ex quibus deducebatur Religiosos, qui in communitate non vivunt, nec liberum usum Ecclesiae et Conventus obtinent, sed dispersi extra claustra manent, quoad funus et sepulturam aequiparandos esse aliis Christifidelibus, et Parochis subiacere. Haec, aliaque hinc inde a partibus deducebantur, quae enixe ex postulabant, ut a S. C. certa norma daretur, ad querimonias removendas, cum enim plures essent Religiosi dispersi, alii casus contingere facile possent.

Proposita quaestio sedulo perpensa est in Congregatione generali habita die 26 Februarii 1864 cum dubio:

Se, ed a chi spetti il diritto di far l'esequie ai cadaveri dei Conventuali di Pesaro durante il presente stato di cose nel caso?

Cui E.mi Patres, referente E.mo Bizzarri, rescripserunt: Affirmative nempe Religiosos dispersos quoad funera subesse Parocho loci prout caeteri Parochiani.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 699-702].

1989.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Eremitarum S. Augustini seu Bononien.*, 4 mart. 1864.

Publico instrumento diei 28 Februarii 1707 Senator Buon-figlioli Bononiensis Civis iuspatronatus quatuor Ecclesiarum, et praesertim Ecclesiae parochialis S. Ioannis Baptistae loci *Castenoso* favore conventus Augustinianensium Bononiae renunciavit. Defuncto anno 1782 dictae paroeciae Rectore Bianconcini, indicto concursu, approbatus fuit Presbyter Ioseph Antinori, quem deinde Capitulum conventuale praefati Coenobii elegit, et praesentavit E.mo Archiepiscopo, ut ei canonicam institutionem daret, prout reapse concessit.

Cum dicta Paroecia iterum anno 1817 suo viduata pastore ob illius mortem remansisset, illam E.mus Archiepiscopus libere Presbytero Martino Amadori contulit, nam memoratus Conventus nondum restitutus fuerat. Mense Martii 1863, curante Bononiensem Ecclesiam Vicario Capitulari, per obitum Parochi iterum vacavit.

Religiosi eiusdem Conventus, qui in pristinum restitutus tunc reperiebatur, contendebant ad eos spectare ius praesentandi quem ipsi digniorem inter probatos ab examinadoribus iudicaverint, ut a Vicario Capitulari insti-

tueretur, cum enim ageretur de iurepatronatus ecclesiastico, et institutio ad Vicarium Capitularem pertineret, procedendum esse existimabant iuxta decretum Concilii Tridentini, Sess. 24, cap. 18, *de Reform.*, quod ius eligendi digniorem, illumque Episcopo praesentandi patrono ecclesiastico attribuit, excepto tantum casu, quo *institutio ab alio, quam ab Episcopo, erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem patronus ei praesentet, ad quem institutio pertinet.*

Verum Vicarius Capitularis autumabat Beneficium curatum in casu esse reservatum Datariae Apostolicae, cum Beneficia iurispatronatus ecclesiastici reservationibus subsint, ideoque ius sibi competere eligendi digniorem, nam iuxta tradita a Bened. XIV, *De Synodo Dioecessana*, lib. 4, cap. 8, n. 10, huiusmodi ius, quod proprium foret Episcopi, eo defuncto in Vicarium Capitularem transfertur, quando provisio, seu institutio Paroeciae S. Sedi reservata sit.

Praemissa facti specie, et rationibus hinc inde deductis, in disceptatione causae E.mi Patres animadvertabant iuspatronatus, de quo agitur, licet in origine laicis fuerit, tamen cum a Patrono concessum sit personis ecclesiasticis quales sunt Religiosi, factum fuisse ecclesiasticum ex *cap. unico, de Iurepatronatus*, in 6; Beneficia iurispatronatus ecclesiastici subesse reservationi mensium, nempe Reg. IX Cancellariae, quia in ea *reservantur beneficia ecclesiastica... in singulis Ianuarii, Februarii, Aprilis, Maii, Iulii, Augusti, Octobris et Novembris mensibus... vacatura ad collationem, provisionem, praesentationem... quorumcumque Collatorum...* non tamen reservationi, quae cadit sub regula II, quaeque respicit beneficia, Sede Episcopali vacante, conferenda, etenim clare, et expresse a reservatione excluduntur beneficia *« ad collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius praesentationem, vel electionem pertinentia »*; idque Doctorum auctoritate confirmabatur.

Et revera *Reclusio de Concursibus*, p. 2, tit. V, § 105 habet: *« Si contingat Episcopalem Ecclesiam suo Pastore viduari, tunc Beneficia, quae ad defuncti Episcopi liberam collationem pertinent, Sedi Apostolicae reservantur »*. Porro beneficia iurispatronatus etiam ecclesiastici non pertinent ad liberam Episcopi collationem. Rigantius, in *Commentariis* ad reg. II, tom. 1, Reg. 2, § 3, n. 159, docet, quod Regula II: *« Non comprehendit beneficia... quae provideri debent ad alterius praesentationem, vel electionem, seu supplicationem; nam ea beneficia vacantia Sede Episcopali vacante sunt reservata Sedi Apostolicae, quorum collatio est libera, et ad solam dispositionem Ordinarii absque alterius collatione electione, praesentatione, seu supplicatione spectant »*. Hanc esse Cancellariae Apostolicae praxim Pyrrus Corradus tradit in *Praxi. benef.*, lib. 3, cap. 6, n. 71 et seq.

At certum in iure est quod: *« Etsi Capitulum sede vacante beneficia, quae ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit; praesentatos tamen a Patronis potest admittere... in beneficiis, licet ad Episcopum si superesset, admissio et institutio pertineret »*. Ex *Cap. Etsi, De Inst.*, in 6. Quapropter Passerinius ad dictum Cap. n. 2, in genere concludit: *« Et intelligitur regula universaliter sive patronatus sit Laicus, sive Clericalis, sive sit Religiosus... Sic igitur potestas praesentatos instituendi Sede vacante »*

« devolvitur ad Capitulum ». Quod confirmat Gonzalez, in *Comm. ad Decret.*, ad dictum Cap. n. 5.

Cum igitur beneficium vacaverit mense Martii, qui in Reg. IX minime reservatus est, nec Vicarius Capitularis iuxta secundam partem eiusdem regulae alternativa gauderet, et reservatio procederet ex regula secunda, quae beneficia etiam iurispatronatus ecclesiastici minime comprehendit, prono alveo profluebat, institutionem beneficii in casu ad Vicarium Capitularem, et non ad Datariam Apostolicam pertinere ideoque primam partem citati decreti Tridentini quoad electionem dignioris locum habere.

Dubio igitur: « Se, e come durante la vacanza della Sede arcivescovile di Bologna, il diritto di scegliere il più degno tra gli approvati nel concorso per la parrocchia di Castenoso spetti al Vicario Capitolare, salvo ai RR. Patroni Agostiniani il diritto della presentazione; ovvero tanto il diritto della sudetta scelta, quanto della presentazione appartenga esclusivamente ai Patroni medesimi nel caso? ».

E.mi Patres in generali coetu diei 4 Martii 1864, referente E.mo Bizzarri, rescripserunt: Negative in omnibus ad primam partem, affirmative ad secundam.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 702-704].

1990.

S. C. Ep. et Reg., *Alexien.*, 6 maii 1864.

Episcopus Alexien. Aloisius Ciurci Ordinis Minorum de observantia exponebat iuxta Constitutionem Bened. XIII, diei 7 Martii 1726 incipientem *Custodes*,¹ imponi suspensionem *ipso facto* incurrendam Episcopis regularibus, qui regulam proprii ordinis non servant in iis omnibus, quae eorum statui non repugnant; ideoque Romanum Theologum in animadversionibus in bibliothecam Lucii Ferraris docere Episcopos regulares peccare mortaliter si secus egerint. At vero, ita prosequabatur, S. Rota in *Vilnen. Ordinis S. Basilii*, diei 3 Aprilis 1761 statuebat quod ut primum Regularis ad Episcopatum promoveretur, a iugo regularis observantiae liberatur: et S. Alphonsus de Ligorio, Lib. IV, dub. 1, q. 2, sibi proponit dubium *Utrum Episcopus regularis teneatur ad observantiam suae Regulae?* et innixus canonis *Monachus*, respondet: *probabilius esse, quod ipsi sub nulla culpa sint ad Regulam obligati, sed solum ex honestatis debito; quod autem debitum ne sub levi quidem obligat.* In hac sententiarum discrepantia Episcopus Orator enixe expostulabat, ut Apostolica Sedes certam normam praescriberet, cui Episcopi regulares tuto se conformare possent.

Re igitur ad S. C. EE. et RR. ablegata illius examen duobus Consultoribus commisit, qui elaboratum votum emisissent, cuius summa hic refertur.

Primus Consultor tradebat Episcopum regularem observantia votorum solemnium ab eo emissorum teneri; idque probabat ex communi Theolo-

¹ Cf. N. 291.

gorum sententia, et praesertim ex Salmanticensi, tract. 15, de statu relig., cap. 5, ex S. Alphonso, qui ait: « Tum quia religiosus factus Episcopus remanet Religiosus... ergo manet adstrictus votis, quae sunt de essentia Religionis... tum quia vota personalia comitantur personam in quantum sunt compatibilia cum suo statu ».

Deinde Consultor referebat S. Thomae doctrinam, qui art. 8, q. 185, 2, 2, quaerit: « Utrum Religiosi, qui promoventur in Episcopos, teneantur ad observantias regulares, et respondet... Sic ergo dicendum est, quod si quae sunt in regularibus observantiis, quae non impediunt pontificale officium, sed magis valeant ad perfectionis custodiam, sicut est continentia, paupertas, et alia huiusmodi, ad haec remanet religiosus, etiam factus Episcopus, obligatus, et per consequens ad portandum habitum suae Religionis, quia est huius obligationis signum ».

Deinde S. Doctor solvit obiectiones desumptas ex *C. Statutum*, in quo habetur: « Monachum canonica electio a iugo regulae monasticae professionis absolvit, et sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit... Quem Sacra Ordinatio de Monacho Episcopum facit, velut legitimus haeres, paternam sibi haereditatem iure vindicandi potestatem habet ». Respondens ad primam difficultatem: « Ille qui fit de monacho Episcopus, absolvitur a iugo monasticae professionis non quantum ad omnia, sed quantum ad illa, quae officio pontificali repugnant »; et ad secundam: « Proprium nullo modo habere possunt. Non enim paternam haereditatem vindicant quasi propriam, sed quasi Ecclesiae debitam. Unde ibidem (*c. Statutum*) subditur quod postquam Episcopus ordinatur ad Altare, ad quod sanctificatur, et intitulatur, secundum sacros canones, quod acquirere poterit, restituat. Testamentum autem nullo modo facere potest, quia sola ei dispensatio committitur ». Et quoad votum obedientiae docet: « Hoc est per accidens, quod Episcopi religiosi obedire praelatis suarum religionum non tenentur, quia scilicet subditi esse desierunt, sicut et ipsi praelati religionum: manet tamen adhuc obligatio voti virtualiter, ita scilicet, si eis aliquis praeficeretur, obedire tenerentur, in quantum tenentur obedire statutis regulae per modum praedictum, et suis Superioribus, si quos habent ».

Hinc patere aiebat quomodo S. Rotae superius citata decisio intelligenda sit, nempe iuxta *C. Statutum*, agebatur enim de donatione facta ab Episcopo regulari favore causae piaae.

Postea Consultor gradum faciebat ad obligationem servandi statuta regulae, et opinabatur Episcopos regulares teneri ad observantiam illorum statutorum, quae perfectioni et pontificali statui non opponuntur. Id probare satagebat auctoritate S. Thomae, qui loco citato, q. 185, habet: « Siqua sunt in regularibus observantiis, quae non impediunt pontificale officium, sed magis valeant ad perfectionis custodiam, sicut est continentia, paupertas, et alia huiusmodi, ad haec remanet religiosus etiam factus Episcopus obligatus. Siqua vero sunt in observantiis regularibus, quae officio pontificali repugnant, sicut est solitudo, silentium, et aliae abstinentiae, vel vigiliae graves, ex quibus impotens corpore redderetur ad exequendum pontificale officium, ad huiusmodi observanda non tenentur ».

At Episcopus regularis, ita prosequatur Consultor, tenetur ad observantiam statutorum regulae sub culpa etiam gravi, vel tantum ex quadam morali honestate? Salmanticenses docent: «quoad vim coactivam non obligari, idest quoad poenas, et censuras in eis contentas.. Tenetur obedire statutis regulae saltem quoad vim directivam»... Addunt: «ipsum teneri ex quadam decentia, et morali honestate»; quibus suffragatur Sylvius. Et deinde aiunt: «Difficultas ergo est in praesenti, an vinculo legali, et quoad culpam teneantur ad dictas observantias, quae non pugnant cum suo munere»; et concludunt: «Probabilior sententia est non obligari sub culpa; ut enim obliget hoc pacto talis debet esse regulae subiectus: Religiosus vero factus Episcopus a iugo regulae liberatur».

Hanc sententiam S. Alphonsus amplexus est sese ad Salmanticenses referendo, nulla habita ratione Constitutionis Bened. XIII, diei 7 Martii 1726 incipien. *Custodes*. Porro in dicta Constitutione haec habentur: «Haec tamen, quae ex venerandis Ecclesiae monumentis adduximus per humanam corruptelam nisi eis occurratur, nobis ipsis spectantibus, in desuetudinem abire videantur, hac nostra Constitutione Apostolica firmum robur perpetuis futuris temporibus habitura, ea omnia confirmantes et renovantes statumus atque sancimus, ut ex monastico, regulari, et mendicantium instituto ad Episcopalem, seu quamcumque aliam dignitatem, et S. R. E. Cardinalatum iam evecti, et in posterum evehendi, universis, et singulis suae regulae officiis, et obligationibus, quae pontificale sive cuiuscumque alterius dignitatis, aut Cardinalatus officium minime impediunt, perpetuo subsint». Deinde ex praemissis uti per consequentiam decernit: «et proinde sui monastici ordinis, sive alterius regulae mendicantium insignia, et propria indumenta lanea, suoque peculiari colore distincta, rasilem quoque... coronam praeferant, quibus antea... ex solemnibus sua professione insignia induere, et coronam praeferre tenebantur, a cuius professionis obligatione... nequitiam absolvuntur... propterea huiusmodi Episcopis... in virtute sanctae obedientiae praecipimus, et mandamus, ut omnia, et singula praesentibus litteris Nostris hactenus recensita, undequaque observare non differant. Si vero... hoc agere contempserint, vel neglexerint, eos poena suspensionis ab exercitio pontificalium ipso facto incurrenda tamdiu innodatos esse declaramus, donec... relaxationem meruerint obtinere...».

Attentis igitur tenore et verbis dictae Constitutionis, quae verum praecceptum praeseferunt, nec non gravi suspensionis poena transgressoribus comminata, Consultor existimabat haud retineri adhuc posse Salmanticensium sententiam, et S. Alphonsum amplectendo eorum doctrinam minime prae oculis praefatam constitutionem habuisse, vel loquutum fuisse de Religiosis, cuius regula sub praeccepto non obligat. Quare concludebat Episcopos pontificali compatible sunt, nisi specialem ab Apostolica Sede dispensationem obtinuerint; et praesertim Episcopos ex Ordine S. Francisci, utpote qui non solum ad id obligantur ex praeccepto memoratae Constitutionis, sed etiam ex propriae regulae praecceptis, quibus Bened. XIII robur adiecit.

Alter vero Consultor praemittebat definitionem status religiosi; exponebat in quibusdam Ordinibus, cum alumni professionem emittunt, profiteri regulam; in aliis obedientiam secundum regulam, prout tradit S. Thomas 2, 2, q. 186, art. 9, ad 1. Verum sive primo modo, sive secundo professio emissa fuerit siquis regulam transgrediatur, non semper vota violat, vel mortaliter peccat, sed quando illam transgreditur per formalem contemptum, vel in iis casibus, in quibus regula verum praecceptum continet, ita tamen ut si praecceptum sub gravi obligat, committitur peccatum mortale, si sub levi, veniale: si vero non praecceptum, sed consilium regula exprimat, nullum peccatum patrat prout declaratum fuit a Clem. V, Cap. *Exivit*, § 1, de verb. signific.; quod clare explicat S. Thomas loc. cit.: «Ad primum ergo dicendum, quod ille, qui profitetur regulam, non vovet servare omnia, quae sunt in regula, sed vovet regularem vitam, quae essentialiter consistit in tribus praedictis» (nempe votis).

Consultor addebat in regula aliquando praeter ieiunia, et alia similia, contineri etiam quaedam, quae iuxta peculiarem Instituti spiritum materiam ipsam votorum determinant; ita ex. gr. in Societate Iesu ad removen- dam in exercitio sacri ministerii omnem lucrisuspicionem, regula vetat ne Religiosus quodlibet stipendium in rebus spiritualibus agendis recipere possit, qua regula, ut docet Suarez, votum paupertatis determinatur; et ideo Religiosi illam vi voti paupertatis servare debent.

Quibus praemissis animadvertet Religiosum ad episcopalem vel cardinalitiam dignitatem evectum substantialiter religiosum permanere; ita Sanchez, Suarez, et Card. De Lugo, *Resp. Moral.*, lib. 5, dub. 12; quia status religiosus natura sua cum praefatis dignitatibus quoad substantiam incompatibilis non est. (Vid. S. Thomam, 2, 2, quaest. 185, art. 89). Neque cessat religiosum esse ex Apostolica dispensatione, quia non solum non constat de huiusmodi dispensatione, sed potius argumenta, quibus positive excluditur, habentur; igitur Episcopus Regularis voto paupertatis tenetur, licet in illius observantia a simplici Religioso differat. Et revera quoad primam partem ad essentiam voti paupertatis pertinet, ut quis rebus tamquam propriis non utatur, et ad hoc etiam Episcopus Regularis obligatus remanet docente S. Thoma, 2, 2, q. 185, art. 8, ad 3: *Proprium autem nullo modo habere possunt*; et q. 88, art. 11, ad 4: *Nihil debet habere tanquam proprium, sed sicut dispensator communium bonorum Ecclesiae, quapropter neque dominium, neque proprietatem retinere potest; et si a Summo Pontifice testandi indultum Episcopus regularis obtineat: «Non intelligitur ex proprio facere testamentum, sed Apostolica auctoritate intelligitur esse ampliata potestas suae dispensationis, ut eius dispensatio possit valere post mortem»*. S. Thom., l. c.

Hinc Episcopus Regularis quidquid acquirit, Ecclesiae suae acquirit. Et licet ex c. *Statutum*, C. 18, q. 1: «*Monachus factus Episcopus velut legitimus haeres paternam sibi haereditatem postea iure vindicandi potestatem habeat*»; tamen iuxta interpretationem S. Thom., l. c.: «*Proprium autem ullo modo habere possunt, non enim paternam haereditatem vindicant quasi propriam, sed quasi Ecclesiae debitam*».

Et si Episcopus Regularis sit tantum, Titularis: « *Dicendum est per se, et ex vi iuris acquirere illi Ecclesiae, cuius titulum habet; quia vero non possunt illi cum effectu applicari talia bona in pia opera dispensanda sunt, quae dispensatio ipsi Episcopo est commissa, dependenter autem a Summo Pontifice* ». Suarez, *de Relig.*, Tom. 3, lib. 3, cap. 17, n. 5.

Episcopi vero regulares a Religiosis simplicibus quoad usum bonorum differunt, nam ab ipsa assumptione ad episcopalem dignitatem ex tacita Summi Pontificis concessione possunt bonis ipsis in proprium commodum scilicet in licitos et honestos usus impendere, ac etiam aliis rationabili quidem modo dispensare; sunt enim administratores, et dispensatores reddituum mensae. Exinde Consultor concludebat Religiosum ad Episcopatum evectum remanere ligatum voto paupertatis secundum regulam, quam professus est, nec non debere servare regulas, quae observantiam voti paupertatis determinant.

Deinde Consultor gradum faciens ad votum obedientiae, tradebat Episcopos regulares voto obedientiae obnoxios remanere iuxta modum, nempe vi voti debent Romano Pontifici obedire, licet Superioribus regularibus obedientiam amplius praestare non teneantur, prout etiam accidit Superioribus generalibus ad vitam in munere permansuris, qui alios non habent superiores regulares, sed Romano Pontifici tantum obedire tenentur, et quidem etiam vi voti obedientiae in iis, quae directe, vel indirecte regulam respiciunt.

Maiores habetur difficultates dum disceptatur de obligatione observandi regulas, quas Episcopi regulares professi sunt, etenim Doctores in varias sententias abierunt; omnes tamen (ita Consultor autumabat) in eo conveniunt, 1^o quod Episcopi regulares non tenentur servare regulas sub poenis, et censuris in regulis contra transgressores comminatis. Passerini, *de Triplici statu hominum*, quaest. 185, art. 8, n. 115; 2^o quod non tenentur servare regulas, quae dignitatem episcopalem dedecent, vel episcopali officio repugnant, vel saltem rectum eiusdem officii exercitium impediunt; 3^o quod sub gravi, et sub poena suspensionis latae sententiae debent gestare habitum laneum coloris proprii Ordinis, et coronam habere in vertice capitis ex Const. Bened. XIII, incipien. *Custodes*.

Relate vero ad aliarum regularum observantiam Doctores (ita Consultor) in tres sententias dividuntur: nempe iuxta primam sententiam Episcopus regularis regulas, de quibus agitur, servare non tenetur iuxta Can. *Statutum*, C. 18, quaest. 1, in quo legitur: *Monachus, quem canonica electio a iugo regulae monasticae professionis absolvit, et sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit, eo vel magis quod Episcopus regularis religiosae communis partem amplius non constituit. Alii docent Episcopum Regularem ad observantiam Regularum teneri ex quadam decentia et ex debito morali, quae sub gravi culpa non obligat. Alii tandem innixi auctoritate S. Thomae in locis superius citatis tradunt Episcopos Regulares teneri ad observantiam regularum sub gravi, vel sub levi, prout alios Religiosos obligant, si compatibles sint cum dignitate, et officio episcopali. Hanc tertiam sententiam Consultor retinendam esse contendebat; et sequentes rationes in medium produ-*

cebat; scilicet: obligatio regulae perpetua est, igitur non dissolvitur nisi ex duplici capite: 1. quia incompatibilis sit cum novo statu, ad quem Religiosus legitime assumptus fuerit; 2. vel ex dispensatione S. Sedis. In casu prima ratio ad rem non facit, agitur enim de regulis compatilibus cum episcopali dignitate, et ministerio: sed nec etiam secunda, nullibi enim huiusmodi dispensatio concessa reperitur, etenim Can. *Statutum* a S. Thoma explicatum est, prout supra; insuper refertur in decreto Gratiani, quod per se uti collectio auctoritatem non obtinet; sed tantum valent, quae in eo referuntur, quantum propriam vim habent; porro citatum caput desumptum est ex Concilio Provinciali Altemensi, quod legibus generalibus derogare non poterat, etiamsi ut genuinum agnoscatur, quod tamen nonnulli denegant: quae quidem scriptores citati, minime animadverterant. Huic canonico Consultor alia recentiora documenta opponebat.

Referebat in primis epistolam Innocentii III ad Episcopum Pennen., qui prius erat Abbas Ordinis Cisterciensis, eumque graviter monebat, quia regulas Ordinis minime observabat, scribens: « Tacti sumus dolore cordis intrinsecus, et gravi moerore turbati, quod tu, sicut accipimus, in iniuriam Ordinis tui, et infamiam Ordinationis nostrae agis in pluribus... Verum, de quo miramur non modicum... propriae conditionis oblitus, quod post acceptum Episcopatum quaedam illicita liceas, et expeditas, quae Fr. Cisterciensium observantia reputat inhonesta, picturata sella, et chirothecis uteris sericatis, amplo te galero coronas, et carnis publice usque ad saturitatem te replet... Meminimus quidem, et tu debueras meminisse, qualiter in recessu tuo coram fratribus nostris districte tibi duximus iniungendum, ut Cisterciensis Ordinis observantias custodires, cum Pontificalis susceptio dignitatis non absolveret te a voto, ex quo, licet cum honore sit, sic onus tibi magis auxerit, ut Religiosis nihil penitus deperiret, per quod eius habenas taliter relaxares. Ideoque Fraternitati tuae per Apostolica scripta mandamus, atque praecipimus, quatenus... ita corrigas vitam tuam, et te sic observantiae regulari conformes, ut non rediisse ad saeculum, sed in saeculo potius ipsum, et pompas eius contemnere videaris ». Tom. 1, lib. 5, pag. 666.

Referebat etiam decretum Alexandri VII, diei 26 Iulii 1662 super Episcoporum residentia¹ a Clemente XI anno 1715 confirmatum,² et extensum ad Episcopos regulares in Vicarios Apostolicos, Administratores, et Visitatores deputatos, nempe: « Decernit insuper, ac declarat Sanctitatis Suae mentem nequaquam esse, eosdem Episcopos, si Regulares fuerint, ab obligationibus professioni regulari, quam emisissent, adnexis per adeptionem dignitatis, ac muneris episcopalis ullatenus absolvere, ac eximere, nisi quatenus eiusdem muneris, ac curae pastoralis exercitio impediementi sint ».

Commentabatur deinde Constit. Bened. XIII superius relatam et refutabat Andreuccium, qui in opere, *de Episcopo Titulari*, part. 3, num. 163,

¹ Cf. N. 238.

² S. C. de Prop. Fide, decr. 17 iun. 1715. — Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 285.

BIBLIOTHECA
FRATERNITAS SACERDOTIALIS SANCTI PETRI

docet etiam post Const. Bened. XIII Episcopos regulares teneri ad regulae observantiam *ex sola decentia et honestate*, quia cum agatur de lege odiosa, et poenali, ea non est extendenda ultra casum expressum et aliunde iisdem Episcopis Can. *Statutum* suffragetur. Consultor rationibus ab And. ucci adductis opponebat, quae superius dicta sunt circa C. *Statutum*, nec non verba Constitutionis, nempe: « Statuimus, atque sancimus, ut ex « Monastico, Regulari et Mendicantium instituto, ad episcopalem, seu... « etiam S. R. E. Cardinalatum iam evecti, et in posterum evehendi, univer- « sis, et singulis suae regulae officiis, et obligationibus, quae pontificale... « aut Cardinalatus officium minime impediunt, perpetuo subsint ».

Pontifex, ita animadvertens Consultor, exponit doctrinam S. Thomae, et confirmat, quae ex venerandis Ecclesiae monumentis deducuntur, ita ut in hac Const. novam legem non constituat, sed quae iam obtinebant, renovet, atque confirmet; ac propterea rationem ab Andreuccio allatam nullius momenti esse existimabat, utpote falso supposito innixam. Tandem allegabat sententiam Bened. XIV hac super re expressam in opere, *De beatificatione*, l. 3, cap. 35, n. 11, nempe: « Docet D. Thomas 2, 2, q. 88, art. 11, « ad 4; et q. 185, art. 8: Religiosos assumptos ad Episcopatum teneri ad regu- « lares observantias, quae non impediunt officium pontificale... ac de huius « sententiae veritate absonum esset dubitare post editam a Bened. XIII « Const. an. 1726, quae incipit *Custodes* ».

Hisce prae habitis Consultor concludebat Episcopum regularem in substantialibus religiosum remanere, obnoxium tam votis quam regulis, quae votum paupertatis determinant, et extendunt, nec non obligatum ad alias regulas et observantias cum dignitate et officio episcopali compatibles.

Haec omnia sedulo diligenterque perpensa sunt in Congregatione generali habita die 6 Maii 1864 proposito dubio:

« Se, e come il Vescovo Regolare sia obbligato alla Regola professata? »

Cui E.mi Patres, referente E.mo Quaglia Praefecto, rescripserunt:

Affirmative ad praescriptum Constit. Bened. XIII, incipien. *Custodes*: nempe Episcopus Regularis tenetur observare regulas suae Religionis, quae materiam voti paupertatis determinant; item tenetur alias regulas, et observantias Dignitati et Officio episcopali non repugnantes eadem obligatione gravi vel levi observare, qua tenebatur antequam assequeretur dignitatem episcopalem, ita tamen ut in peculiaribus casibus prudenter iudicium ferre possit utrum cum dignitate et officio episcopali illae convenient.

Et facta de praemissis relatione SS.mo D. N. Pio PP. IX in audientia habita eadem die, Sanctitas Sua resolutionem S. C. benigne approbavit, et confirmavit.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 712-719].

1991.

S. C. Ep. et Reg., *Tarvisina*, 6 maii 1864.

1. An et quomodo Episcopus Tarvisinus ad sacram Ordinationem admittere possit alumnos Instituti N. ex fide Superioris domus declarantis eosdem alumnos adscriptos esse eidem domui; vel potius necessariae sint litterae dimissoriae et testimoniales Episcopi originis, seu domicilii, iuxta formam Constitutionis Innocentii XII, quae incipit: *Speculatores*.¹

2. An et quomodo idem dici debeat quoad alumnos iam promotos ad tonsuram, vel ad aliquem Ordinem.

3. An et quomodo, haud obstante promissione obedientiae Episcopo facta in sacra Ordinatione, liceat Superioribus Instituti (praedicti) transferre eosdem alumnos in aliam provinciam quin venia a dicto Episcopo petatur.

4. An in casu egressus ab Instituto per dimissionem aut dispensationem, iidem alumni subiiciantur iurisdictioni Episcopi dioecesis in qua sita est domus cui adscripti sunt; vel potius illi Episcopo cui subiecti erant priusquam Instituto adscriberentur.

R. Ad 1. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

Ad 2. Affirmative in omnibus.

Ad 3. Superiorem provincialem posse libere uti facultate transferendi alumnos provinciae iuxta Constitutiones a S. Sede approbatas.

Ad 4. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

[Reg. Ep. 1864. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. I, n. 1254].

1992.

S. C. Ep. et Reg., *Piscien.*seu *Ordinis Eremitarum S. Augustini*, 3 iun. 1864.

Religiosus vir Aurelius Pirri Ordinis Erem. S. Augustini, et Prior Conventus, cui titulus S. Mariae in Sylva prope oppidum *Borgo-Ruggiano* nuncupatum Dioecesis Piscien. supplex S. C. rogavit, ut ad conscientiarum tranquillitatem sequens solveret dubium: *Quidam Regularis utens facultate obtenta a Priore sui Conventus, confitetur Sacerdoti, et quidem approbato.*

1. *Quaeritur an valide?* Et quatenus affirmative:

2. *Utrum Prior possit iure subditis suis hanc facultatem concedere nec ne?*

Requisito a S. C. voto unius ex suis Consultoribus, is exponebat certum omnino esse Praelatos Regulares iurisdictionem quasi *Episcopalem* in suos subditos habere: triplicis autem generis esse huiusmodi Praelatos, scilicet *infimos, medios et supremos* secundum superioritatis gradum, quem obtinent: quapropter Moderatores generales esse *praelatos supremos*, Provinciales *medios*, et Superiores Conventuales *infimos*: porro iuxta doctrinam traditam

¹ Cf. N. 258.

a Suarez, *de Relig.*, tom. 4, tract. 8, lib. 2, cap. 22: *Si generatim potestas conceditur Praelatis, vel Praelato, dicendum est dari Praelatis Conventualibus: et a Portecco, In dub. regul.*, verb. *Guardianus*, num. 1: *sive in Regulis, sive in Constitut. Ordinum, sive in Bullis, aut privilegiis Summorum Pontificum nominantur indistincte Praelati, etiam illi (Guardiani) intelliguntur.*

Superiores conventuales esse vere Praelatos R. mus Consultor confirmabat auctoritate tum Fagnani, lib. decret., cap. *ad aures*, cap. V, tum Salmanticensium, qui tract. 18, de privil., cap. 4, part. 1, § 1, attribuant etiam Prioribus et Guardianis non solum dominativam potestatem qualem habent patres familias, sed etiam potestatem iurisdictionis ecclesiasticae, qua possunt ligare, et solvere, et iurisdictionem quasi *episcopalem*.

Deinde Consultor ad quaestionem propius accedens referebat, quae hac super re docent Bardoni et Diana. Porro primus, *De potest. Praelatorum*, resol. 2, num. 23, sibi proponit dubium: «An superiores locales quandoque hac facultatem (excipiendi confessiones) possint pro suis subditis delegare aliis sacerdotibus extra religionem, dando licentiam ipsis subditis, ut extra monasterium eligant confessarium?» Respondet: «Possunt, et probatur tum iure communi: cap. *omnis* 12, de *poenit.*... tum quia in cunctis religionibus superiores locales approbant, et deputant suis subditis sacerdotes pro audiendis suorum subditorum confessionibus; ergo si illi non prohibentur expresse ut aliquando non possint deputare extraneum, poterunt».

Et Diana in Tract. *Super dubiis regul.*, resol. 11, habet: «Dubio: An Guardiani, Priores, Praepositi regularium possint illis praebere licentiam, ut eligant confessarium extra religionem? Affirmative respondeo seclusa constitutione religionis, vel statuto in contrarium: et ratio est, quia qui habent ordinariam potestatem possunt illam alteri delegare, ut habetur in cap. *Quibus, de officio Ordinarii*, et notat Sylvius in addict. ad tertiam partem S. Thomae». Quare R. mus Consultor ad utrumque proponebat affirmativum responsum cum clausula *dummodo non prohibeatur a Constitutionibus Ordinis*.

Voto Consultoris suffragabatur Vicarius generalis Ordinis Erem. S. Augustini, qui deinde gradum faciens ad sui Ordinis Constitutiones referebat § 1, cap. 8, part. 1, ubi legitur: «Ad audiendas confessiones quorumcumque sacerdotum ordinis nostri, et fratrum clericorum, fratrum laicorum... patres aetate, doctrina et vita graviore quilibet Prior in conventu suo deligat». Nec officere arbitrabatur, quod in sequenti paragrapho edicitur, nempe: «Inhibemus autem ne aliquis frater alicui extraneo sacerdoti sive sit religiosus, sive saecularis confiteatur, si copiam sacerdotis nostri Ordinis habere potuerit»; nam in primo conceditur facultas Prioribus deputandi Confessarios; in secundo non cohibetur Priorum facultas, sed Fratribus inhibetur ne ad Confessarios extraneos accedant, super quo Priores dispensare possunt, cum in prologo Constit. edicatur: «Super quae (nempe super Constitutiones) autem in conventu suo Prior dispensandi cum Fratribus habeat facultatem... praeter quam in his casibus, in quibus dispensari aliqua constitutio expresse prohibet» nec ulla in eodem Ordine dispensandi quoad Priores prohibitio habeatur. Quibus omnibus accedere P. Vicarius generalis

existimabat consuetudinem immemorabilem, qua scientibus moderatoribus generalibus Ordinis, quibus ius est constitutiones interpretandi, Priores solent concedere Religiosis facultatem sibi eligendi in Confessarios etiam extraneos.

Quae omnia deducta fuere in generali conventu diei 3 Iunii 1864 cum dubio:

«Se, e come convenga rispondere ai due quesiti proposti nel caso?»

Cui E. mi Patres, referente E. mo Quaglia Praefecto, rescripserunt: In Ordine Eremitarum S. Augustini affirmative ad utrumque, dummodo Sacerdos fuerit ex approbatis ab Ordinario loci. Pro aliis Ordinibus standum Constitutionibus et Statutis.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 720-723].

1993.

S. C. Ep. et Reg., *Congregationis Presbyterorum Saecularium*,
16 sept. 1864.

Moderator generalis cuiusdam Congregationis Presbyterorum, quorum Alumni vota simplicia perpetua profitentur, supplices preces S. C. EE. et RR. porrexerat, ut declararet: 1. Professos in dicta Congregatione esse ab episcopali iurisdictione exemptos iis exceptis, quae ad curam animarum, Sacramentorum Administrationem pertinent; tum etiam exceptis casibus, in quibus Ordinarii iure delegato competit iurdictio iuxta formam SS. Canonum, Concilii Tridentini et Apostolicarum Constitutionum; 2. eosdem professos esse vere ac proprie dictos Religiosos, ita ut ea Congregatio in statu vere religioso constituta habeatur, eiusque professi sint de clero regulari, quamvis vota solemnia non emittant; aut (quemadmodum Greg. XIII in bulla *Ascendente Domino* pro Alumnis Societatis, qui vota tantum simplicia emittunt declaravit)¹ *Sanctitas Vestra edicere dignetur, alumnos nostrae Congregationis esse vere Religiosos*. Ad primam petitionis partem, quod attinet, Moderator generalis in medium proferebat privilegia, quae Suae Congregationi Pius VI et Pius VII concesserant. Porro Pius VI per Litteras Apostolicas in forma Brevis diei 21 Augusti 1789, incipien. *Sacrosanctum Apostolatus officium*² in quibus non solum confirmat rescriptum huius S. C. diei 20 Octobris 1781, quo ad dictam Congregationem *sub iisdem moao et forma, ac aequae principaliter* extendebantur et communicabantur: «omnia et singula privilegia, et indulta tribus Congregationibus (nempe Doctrinae Christianae, Piorum Operariorum, et Clericorum discalceatorum Crucis et Passionis D. N. I. Christi) ab Apostolica Sede usque tunc concessa, et quae in posterum concederentur, quamvis speciali mentione digna», sed etiam «quatenus opus sit, privilegia, exemptiones, indulta, aliasque spirituales gratias dictae Congregationi... tam generaliter, quam specialiter, ac

¹ Cf. N. 153.

² Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 8, p. 345, 346.

« per viam communicationis cum supradictis tribus Congregationibus...
 « etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac alias per Nos seu quoscum-
 « que alios Romanos Pontifices praedecessores Nostros concessa, et in poste-
 « rum pari modo concedenda, quaeque specialem requirerent mentionem...
 « perinde ac si specialiter, et expresse ac pariformiter, et aequae principaliter
 « ei concessa fuissent concedebat ». Et Pius VII per Litteras Apostolicas
 in forma Brevis diei 9 Ianuarii 1807, cui initium *Qui sicut boni*,¹ ad remo-
 vendas conscientiarum anxietates confirmat, et sanat concessionem a Pio VI
 factam, et praeterea declarat in dicta concessione comprehensas esse gratias
 a Clemente XIV Congregationi Crucis et Passionis D. N. I. C. communi-
 catas nec non « comprehendenda esse omnia et singula privilegia, indulta...
 « exemptiones et gratias spirituales etiam specialem mentionem requirentes,
 « quibus praedictae, aliaeque similes Clericorum, seu Regularium, seu Sae-
 « cularium Congregationes (gaudent); et quatenus opus sit eidem Congre-
 « gationi illa omnia et singula tamquam de verbo ad verbum hic expressa
 « et inserta fuissent, concedimus ».

At vero rescripto huius S. C. diei 21 Septembris 1771 Summus Ponti-
 fex in uberiores elucidationem Constitutionum Clericorum Excalceatorum
 P. D. N. I. C. eos exemptionem habere declaraverat: « quoad eas dumtaxat
 « domos, in quibus permanent duodecim ex dictis Clericis de Familia, et
 « in quibus regularis retinetur observantia, tam Ecclesias, quam domos,
 « ac Regulares ipsos degentes exemptos esse, et immunes esse iurisdictione,
 « visitatione et correctione quorumcumque Episcoporum, et Ordinariorum,
 « in quorum respectivis... Dioecibus dictae domus reperiuntur, gaudeant
 « que iisdem privilegiis, et exemptionibus, quibus... aliae Congregationes
 « Regularium donatae sunt, exceptis iis, quae ad curam animarum, et Sacra-
 « mentorum administrationem pertinent, tum casibus, in quibus Episcopis,
 « atque Ordinariis iure delegato competit iurisdicatio ad formam SS. CC.,
 « Concilii Tridentini, et Constitutionum Apostolicarum ».

Huic privilegiorum communicationi Moderator generalis innitebatur;
 quae cum clausulis, et verbis praegnantibus, uti aiunt, suffulta sit, directae,
 et specificae concessionis aequiparari debet, ita ut concessio facta Congrega-
 tionis SS. P. D. N. I. C., eodem prorsus modo Congregationi, de qua
 agitur, impertita intelligatur, ac propterea eadem exemptione frui ac gau-
 dere tuto dicendum sit.

Quibus positis quid in iure cautum sit exponebatur. Distinguebantur
 enim privilegia, quae a iure communi dimanant, ab iis, quae a peculiari
 concessione repetenda sunt. Priora ad Ordines regulares, in quibus vota
 sollemnia emittuntur, spectant, alia ad Instituta votorum simplicium: ista
 namque Instituta nullum ex se, et a iure privilegium habent. Cum ab Apo-
 stolica Sede approbata sint nullo eis concessio privilegio, exempta tantum
 sunt in iis, quae in Statutis et Constitutionibus a S. Sede approbatis conti-
 nentur, scilicet subiiciuntur iurisdictioni Episcoporum, salvo eorum Insti-

¹ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 13, p. 88, 89.

tuto et Constitutionibus ut supra approbatis.¹ Ut igitur alia privilegia
 habeant, oportet ut ea a S. Sede obtineant.

Porro duplici modo privilegia consequuntur, nempe *directe*, cum privi-
 legium alicui Instituto speciatim et expresse tribuitur; et *per communicationem*
 privilegiorum, quibus aliae Congregationes legitime fruuntur. In concessione,
 privilegiorum per communicationem prae oculis habendum est monitum
 Monacelli, Formul. Leg., Tit. 16, Form. 2, Suppl. ad n. 11, scilicet: « Cave
 « ab ita universali, et erronea propositione, nam privilegia tam Iesuitarum,
 « quam aliorum Ordinum Mendicantium, quae involvunt praeiudicium tertii,
 « vel sunt aliis onerosa, aut speciali nota digna, vel quae raro conceduntur,
 « vel demum iurisdictioni ordinariae Episcoporum sunt laesiva, non confe-
 « runtur per solam communicationem, sed indigent speciali et expressa con-
 « cessione, non obstante quod communicatio habeat clausulas praegnates ».²

¹ Hac super re pluries actum est, praesertim in N. 1899, 1900, 1914, 1922, 1987.
 Alias exemptiones et privilegia hae Congregationes non habent, nisi eis ab Apostolica
 Sede specialiter concedantur. Quin imo nec ipsae Tertiariae in communi viventes sine
 clausura, et votis solemnibus amplius gaudent privilegiis a Bened. XIII concessis, quia a
 Clem. XII, Const. *Romanus Pontifex*, diei 30 Martii 1732 (Cf. Bull. Rom., tom. 13,
 p. 221-223), revocata fuerunt; de qua revocatione agit Bened. XIV, in *Insit. Eccl.* 105, n. 76.

Probat auctores, et praesertim Pirhing. in Opere, cui titulus *Ius Canonicum*, lib. III,
 tit. 35, docent decretalem Concilii Lateranensis IV, *Ne nimia* (c. 9, de *religiosis domibus*,
 III, 36), qua prohibetur, *Ne quis de caetero novam Religionem inveniat; sed quicumque*
ad Religionem converti voluerit, unam de approbatis assumat: aliamque decretalem Con-
 cilio Lugdunensis II, *Religionum* (c. un., de *religiosis domibus*, III, 17, in VI^o), qua Con-
 ciliium inhibuit *ne aliquis de caetero novum Ordinem, aut Religionem adinveniat, vel habitum*
novae Religionis assumat, respicere etiam nova Instituta votorum simplicium ex rationum
 identitate: quam sententiam S. C. sequuta est in *Sagien.*, 9 Ianuarii 1835 (Cf. Bizzarri,
 Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 423, 424). His accedit quoad Instituta mulierum Con-
 stitutio S. Pii V, *Circa pastoralis* (Cf. N. 112) propter quam S. Sedes Congregationes
 Mulierum, quae vota simplicia tantum emittunt, nec clausuram servant, approbare mi-
 nime solebat, sed eas tantum tolerabat, ac proinde aliquando S. Sedes earum Constitutiones
 confirmabat, apponebatur clausula: *Absque approbatione Instituti*. De hac praxi loquitur
 Bened. XIV, in Const. *Quamvis iusto* (Cf. N. 398) pro Virginibus Anglicanis; et in *Insti-*
tut. Eccles. 56. Deinde vero ob temporum, rerumque publicarum vicissitudines Sedes Apo-
 stolica coepit in casibus particularibus etiam Instituta votorum simplicium approbare, si
 condiciones ex praxi S. C. requisitae concurrant.

S. Pius V etiam pro virorum Institutis edidit die 17 Novembris 1568 Constit. *Lubricum*
Vitae genus (Cf. Bull. Rom., tom. 4, III, p. 47, 48), qua prohibuit Congregationes Vi-
 rorum, qui vivunt in communi, et sub obedientia voluntaria, et extra votum solenne religionis,
 quorum habitus a saecularibus Presbyteris est distinctus. Vid. etiam N. 1333.

² Consule eundem Monacellum, Tit. 13, form. 4, Suppl. n. 33 et seq., nec non Pignatelli,
 luum, Consul. I, num. 32 et 34, Tom. 10; et Card. Petra, Const. V Innoc. IV, n. 45, Tom. 3;
 Rotam Decis 201, n. 14, et 15; et Bened. XIV in *Inst. eccl.* 23, n. 4. Advertendum etiam
 est in Decretis S. C. super *Statu Regularium* incipien. *Romani Pontifices et Regulari disci-*
plinæ editis die 25 Ianuarii 1848, cautum esse: *Vi cuiuscumque privilegii, facultatis, indulti,*
approbationis, approbationis regularum et constitutionum etiam in forma specifica, quam ab
Apostolica Sede aliquis Ordo, Institutum, Superior, Religiosus consequeretur, nunquam huic
decreto derogatum esse censeatur, nisi ei expresse, et nominatim derogeretur, licet in concessione
derogatoriae generales quantumvis amplae apponantur. Quod si alicui Instituto expresse, et
derogatoriae generales quantumvis amplae apponantur. Quod si alicui Instituto expresse, et
nominatim dispensatio super eodem decreto aliquando concedi contigerit, aliis minime ex-
tendi poterit vi cuiuscumque privilegii, et communicationis privilegiorum (Cf. Bizzarri,
 Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 831-839). — In Pinerolien. (Cf. N. 1922) actum est de
 exemptione Oblatorum B. M. V. ab Episcoporum visitatione.

Quae quidem maiorem vim habere videntur quando agitur de exemptione a iurisdictione Episcoporum, agitur enim *de iure quaesito tollendo*, unde S. Sedes non solet hoc exemptionis privilegium obiter et perfunctorie imperiri, sed verbis clavis et directis: *Eximimus, et immediate S. Sedi subiicimus*. Quin imo docet Barbosa, de Offic. et potestat. Episcop., alleg. 754, n. 6: *exemptionem a visitatione non comprehendit sub generali concessione exemptionum*.

In disceptatione tamen huius quaestionis notabantur verba non solum praegnantia, verum etiam specialia, et extraordinaria, quibus Pius VI et Pius VII communicationem indulserant, nempe «perinde ac si specialiter, et expresse, ac pariformiter et aequae principaliter ei concessa fuissent; tamquam de verbo ad verbum expressa, et inserta fuissent, et specialem mentionem requirerent». Ideoque concludebatur in casu communicationem privilegiorum vim directae et expressae concessionis habere.

Ad secundum postulatam quod attinet Moderator generalis autumabat alumnos suae Congregationis esse vere Religiosos, nam ad constituendum statum religiosum non requiritur iure divino, sed ex sola Ecclesiae institutione solemnitas votorum, prout Gregorius XIII in citata Bulla declaravit, eo vel magis quod eius Congregatio, a Summis Pontificibus, licet per incidens, tamquam religiosa familia enunciata sit, nam Leo XII in Litteris Apostolicis in forma Brevis diei 11 Martii 1828 habet: «Inter religiosas familias... non infimum tenet locum Congregatio...»; et Pius VIII in decreto lato die 31 Iulii 1830, quo Kalendarium proprium Congregationi, de qua agitur, concessit, edicebat... *caeteris regularibus ordinibus accessit Congregatio....* Quod si de hac qualitate certo non constaret, summopere expedire existimabat idem Moderator generalis, ut per speciale indultum qualitas ipsa concederetur, ita ut ipsa Congregatio non tantum ecclesiastica, sed regularis sit, nam efficacior esset Capitulum celebratio, et sacra Superiorum visitatio, et frequentiores in eam postulantium ingressus, eoquod postulantis grave sit Congregationem ipsam esse ecclesiastico-saecularem, non vero regularem et per consequens eius Alumnos non vere religiosos. Addebat etiam in ea professionem solemniter fieri, et a Superioribus acceptari.

Sed ex officio sequentes animadversiones opponerentur. Verum quidem est quod solemnitas votorum non sit iure divino essentialis statui religioso, requiritur tamen ad illum statum constituendum de iure ecclesiastico: quare non est vere religiosus iuxta Ecclesiae disciplinam, qui solemnita vota non emittit, sed dumtaxat vota simplicia profitetur, nisi speciale, et expressum S. Sedis indultum accedat, quo Ecclesiae disciplinae derogetur. Porro Apostolica Sedes numquam hoc privilegium concessit, si excipias Societatem Iesu, in qua professi votorum simplicium, quae post biennium probatam tamen est id ex specialibus causis factum fuisse; et vota simplicia habenda esse in casu uti viam, et praeparationem ad solemnium votorum professionem, ad quam ex eorum institutione tendunt et taliter professos votorum simplicium esse de corpore Societatis verae regularis vota solemnita

proficientis; quod locum non habet in Congregationibus, in quibus professio sistit dumtaxat in votis simplicibus.¹

Proferebantur in exemplum Presbyteri Doctrinae Christianae, qui erant ab initio Clerici Saeculares quia profitebantur vota simplicia, sed deinde Somaschae Congregationi uniti, ideoque solemnita vota emitterent, ad gradum Clericorum Regularium provecti sunt. Postea vero dicta unione revocata ab Innocentio X per litteras Apostolicas *Commissi*, anni 1647,² exorta est quaestio an ipsi Clerici Regulares remanserint; et laudatus Pontifex Const. *Pastoralis Officii*, diei 30 Augusti 1652³ declaravit esse, et fore uti ab initio Clericos Saeculares. E contra Clerici *Matris Dei*, qui ex Const. Clementis VIII de Clero saeculari erant, quia vota simplicia emittebant, postea ad gradum Clericorum regularium evecti fuerunt, cum Gregorius XV eis professionem votorum solemnium permiserit. Neque aliquid facessere arbitrabatur, quod Congregatio, de qua agitur, in superius allatis documentis religiosis familiis, et Ordinibus regularibus aliquo modo aequiparetur, nam haec appellatio non in parte dispositiva, sed in enunciativa tantum memorati Brevis, et Decreti legitur, neque ullo modo in eis de qualitate Congregationis agitur, sed de privilegio admittendi Alumnos ad Ordinationem titulo *Mensae Communis*; et proprium Kalendarium habendi, etenim ex Cap. *Si Summus Pontifex, De Sentent. Excomm.* et ex Constitut. Gregorii XVI, *Sollicitudo*, Nonis Augusti 1831⁴ ex appellatione, et titulo, qui alicui in enuncia-

¹ Moderator Generalis *Societatis a Caritate* nuncupatae summopere exoptabat, ut Societati ipsi, in qua vota simplicia perpetua emittuntur, non solum Regularium privilegia communicarentur, verum etiam vera Congregatio religiosa declararetur. Petitio sedulo diligenterque perpensa fuit: et in Congregatione generali diei 30 Decembris 1838 proposita fuerunt dubia: 1. *Se la Regola dell'Istituto della Carità meriti la formale approvazione della S. Sede?* 2. *Se convenga estendere ad un tale Istituto i privilegi dei Regolari?* 3. *Se questi privilegi vogliano concedersi all'Istituto come a pia Congregazione, o come a Congregazione religiosa?* Quibus E. mi Patres referente E. mo Castracane, rescripserunt: Ad 1. *Affirmative*: Ad 2. *Affirmative iuxta modum*; hoc est: *pro exemptione a iurisdictione Ordinarium quoad visitationem domorum et Ecclesiarum; et quoad disciplinam, et observantiam regularem; itemque pro facultate expediendi suis subditis litteras dimissoriales ad Ordines minores, et Sacros*: Ad 3. *Affirmative ad primam partem, negative ad secundam*.

In generali Conventu diei 12 Iunii 1858 penes S. C. super statu Regularium disputatum est, an qui in Ordinibus religiosorum votorum solemnium praemittere debent professionem votorum simplicium declarandi essent vere Religiosi, vel tantum participes privilegiorum; nonnulli ex E. mis Patribus primam partem propositionis probandam esse existimabant, quia agebatur de votis simplicibus perpetuis ex parte voventis, utpote quae tendunt ad emittenda deinde vota solemnita, in quibus perfectionem, et complementum accipient, prout locum habet in Societate Iesu: alii vero autumabant communicationem tantum privilegiorum esse concedendam cum non expediat privilegium singulare Societatis Iesu ad alios Ordines extendere, ne novus status religionis contra vigentem Ecclesiae disciplinam generaliter probavit statuatur. In hac sententiarum disparitate SS. mus D. N. Pius PP. IX sequentem probavit articulum, qui in declarationibus a memorata S. C. datis sub num. VI legitur: *Professi votorum simplicium participes erunt omnium gratiarum, et privilegiorum, quibus profecti votorum solemnium in memorato Ordine legitime utuntur, fruuntur et gaudent* (Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 855-857).

² Cf. Bull. Rom., tom. 6, III, p. 121-123.

³ Cf. Bull. Rom., tom. 6, III, p. 232, 233.

⁴ Cf. Bull. Rom. Cont., tom. 19, p. 38-40.

tiva tribuitur aliqua dignitas, vel ius, quo antea legitime non fruebatur, ei revera per dictam enunciationem, et appellationem minime concessum intelligi debet.

Nec solemnitas professionis aliquid suffragatur, etenim non solemnitas seu pompa externa constituit statum religiosum, nec acceptatio votorum ex parte Superioris, sed solemnitas votorum, quae nomine Ecclesiae acceptantur. Quapropter huiusmodi Congregationes improprie appellantur Ordines, religiosae familiae, et earum Alumni Religiosi, non vero proprie, et stricto sensu ita ut in statu vere religioso constituentur.

In huius quaestionis disceptatione universa rei ratio diligenter perpensa fuit; et proposita fuerunt sequentia dubia in generali conventu diei 16 Septembris 1864:

1. *Se, e come convenga dichiarare che la Congregazione de' Preti Secolari NN. goda la qualifica di vera Regolare, o almeno le si debba accordare per grazia nel caso?*

2. *Se, e qual esenzione ad essa spetti dalla giurisdizione vescovile nel caso?*

Quibus E.mi Patres, referente E.mo Quaglia Praefecto, rescripserunt: Ad 1. Ad primam partem non esse *vere Regularem*; ad secundam partem non expedire.¹ Ad 2. Attento speciali privilegio praedictae Congregationis a S. Sede concesso affirmative ad formam et modum rescripti diei 21 Septembris 1771 favore Clericorum exalceatorum SS.mae Crucis et Passionis D. N. I. C.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 740-746].

1994.

S. C. Ep. et Reg., Romana, 16 sept. 1864.

COMPENDIUM FACTI. Quaedam mulier nomine Rosa de suis bonis, quae libere possidebat, testamentum condidit, ipsumque publico Notario die 28 Augusti 1840 servandum rite consignavit. Testamenti dispositio in hoc sita erat, ut eadem duobus suis ex fratre nepotibus legatum scutatorum viginti quinque in singulos relinqueret, ac deinde aliud legatum marito suo, cui nupserat, scutatorum centum et quinquaginta assignaret. Circa reliqua bona, quae summam constituebant scutatorum mille supra ducenta, (quoniam nulla Rosae proles erat) scribebat haeredes Clericos quosdam Regulares cum onere singulis mensibus missas quindecim pro animae suae suffragio in eorumdem haeredum Ecclesia celebrandi. Denique pro executione suae voluntatis procuratorem seu executorem testamentarium nominabat supremum praedictorum haeredum Moderatorem.

Post conditum ac traditum testamentum Rosa plures supravixit annos, quo tempore decurrente, patrimonium ipsius non parum adauctum fuit.

¹ E.mi Patres in disceptatione animadverterunt quod huius dubii formula magis praeciae enucleanda fuisset, sed illius reformationem minime necessariam esse duxerunt cum eius sensus ex universa rei ratione, et ex ipsa Moderatoris generalis petitione satis appareret.

Denique labente mense Augusto anni 1861, repentino correpta fuit morbo, qui primitus haud gravis apparuit, sed inopinato ingravescens non multos intra dies Rosae vitam eripuit. Supremus Clericorum Regularium haeredum Moderator animo advertens, neminem posse partim testatum, partim intestatum obire, ad universam Rosae haereditatem, una cum augmento, quod post conditum testamentum obvenerat, suos Religiosos vocatos esse existimavit. Itaque iusso absolutoque iuxta legum praescriptum omnium bonorum inventario ex quo innotuit totum aes haereditarium, omnibus expensis purgatum ad scutata 2951 ascendere, nomine suae Congregationis possessionem haereditatis a Rosa relictæ inire non dubitavit.

At non multo post, se in medium protulerunt duo testatrices ex fratre nepotes, quos legato scutatorum vigintiquinque in singulos honoratos fuisse vidimus; iidemque penes S. C. Ep. et Reg. conquesti sunt, contententes testamentum a Rosa, eorum amita, anno 1840 conscriptum, uti ruptum, adeoque nullum habendum esse, et locum fieri legitimae in eorum favorem successioni; quandoquidem nullus alius testatrici proximior aderat. Porro testamentum ex eo ruptum propugnabant, quod tres invenirentur testes, qui a Testatrice voluntatem commutatam fuisse perhiberent, praeterquam quod decennium a condito testamento nedum semel, sed et bis ac plus etiam praeterlapsum fuerat. Primus testis declarabat, ex testatrice ore sese audivisse, tum quod testamentum variare eadem in animo haberet, quia ob praeteritos nepotes conscientia agitabatur, tum quod in nepotum utilitatem commutationem illam peragere vellet. Testis altera (namque foemina erat) aiebat, se praesente, testatricem dixisse, testamentum renovare velle, ut commodius nepotum suorum egestati consuleret. Tertius ac ultimus testis referebat, sese uti Notarium testatrice negotia gratuito gessisse, cum adpromissione ab eadem sibi facta, quod testamentum reformatura foret, in eoque operam suam largiter esset remuneratura.

Concludebant Oratores, quod, si nihilominus aliter fortasse S. Congregationi, ac dubium superesse videretur, an vere testamentum, uti ruptum, declarandum foret, causa canonica in casu intercedebat, videlicet eorum paupertas, et summa cum testatrice consanguinitas, cur ad omnem cautionem adhibendam, Apostolica Sedes Testatrice voluntatem commutaret, sibi que haereditatem, firmo remanente onere missarum, penitus adiudicaret. Ordinarius super hisce precibus interrogatus, propitiam Oratoribus sententiam aperuit: at vero Clerici Regulares, seu eorumdem Moderator utrique articulo aperuit: at vero Clerici Regulares, seu eorumdem Moderator utrique articulo mordicus obstitit, nempe assertae testamenti ruptioni, et commutationi voluntatis. Itaque, assumpto ab utraque parte Defensore, causa gravissimo Eñorum Patrum S. C. Ep. et Reg. iudicio subiecta est cum duobus, quae ad calcem referuntur, dubiis.

Disceptatio synoptica.

QUID IN MEDIUM AFFERRET CLERICORUM REGULARIUM DEFENSOR CONTRA RUPTIONEM TESTAMENTI. — Notissima est, aiebat Regularium Clericorum Defensor, lex Iustiniani Imperatoris incipiens *Sancimus 27 Cod., de Test.*, Defensor, lex Iustiniani Imperatoris incipiens *Sancimus 27 Cod., de Test.*, qua statutum est, ut testamenta, elapso decennio, irrita habeantur, si per

tres idoneos testes voluntatem a testatore mutatam fuisse constiterit, vel si testator, inter acta Principis, voluntatis suae mutationem rite manifestaverit. Iamvero, idem subiiciebat, quamvis in themate decennii decursus denegari nequiret, attamen nec aderat mutatae voluntatis inter acta Principis manifestatio; neque testium declaratio talis iudicanda erat, qualis necessario requiritur ad effectum, de quo agebatur.

In primis enim testes ex diserta sanctione legis debent esse idonei, quae idoneitas in eo consistit, ut iidem omni exceptione careant; ut ne sint varii et in aliquibus sibi contrarii; ut sint rogati; ut ne singulares, aliisque defectibus sint obnoxii. Iamvero huiusmodi idoneitatem in testibus omnino desiderari, pluribus idem Defensor adductis rationibus confirmabat, quas in specie referre superfluum hic esse ducimus.

Huc accedebat, quod tametsi exceptionum, quas in eos merito cadere comprobatum fuerat, nulla ratio haberetur, non idcirco ipsorum attestatio mutationem voluntatis uti perfectam et consummatam, sed tantummodo fortasse volitam et animo conceptam concluderet. Iamvero ut aliquod testamentum ex voluntatis mutatione ruptum, et irritum vere dici haberique possit, ex memoratae legis censura, per idoneos testes non minus tribus constare debet, quod testator reipsa declaraverit, sese priori testamento stare nolle, aut aliis verbis, voluntatem priori eidem testamento contrariam aperuerit.

Id autem eo magis admittendum est, si consideretur hunc, de quo agitur, casum revocationis testamenti similem habendum esse casui revocationis testamenti prioris, quae per posterius testamentum facta fuerit. Atqui hoc secundo in casu, ut prius testamentum revocatum et rescissum dicatur, non sufficit, si alterum testamentum fuerit inchoatum, sed omnino requiritur, ut fuerit perfectum et numeris omnibus absolutum; secus primum, non alterum, in suo robore permanebit. Idem igitur dicendum est in causa, quam disceptamus, in qua Rosa suam voluntatem non utique actu ac formaliter immutavit, sed tantummodo edixit (quatenus testium dicto stare velis) sese in animo habere immutandi id, quod in testamento anni 1840 constituerat.

QUID IDEM DEFENSOR OBTENDERET CONTRA VOLUNTATIS COMMUTATIONEM. — Defunctorum voluntates sancte religioseque ex praescripto Sacrorum Canonum et potissimum Concilii Tridentini¹ custodiendas esse idem Defensor proclamabat. Quamvis autem postolicae Sedi testatorum voluntatis immutandae facultatem non denegaret, attamen id nonnisi ex aequa et rationabili causa eandem praestare solere propugnabat. Iamvero ab adversariis ante omnia paupertas, qua se laborare asserebant, S. Congregationi obtrudebatur; eam nihilominus vere non adesse vel ex eo inferebat, quod in tutamen precum suarum Advocatum sibi adscivissent, qui sine magno impendio restrictum iuris et facti neque elucubrare, neque typis evulgare potuisset. Neque meliori consilio consanguinitas ab iisdem iactitabatur, quae profecto tam arcta non erat, ut, sine legum violatione, eosdem Rosa praeterire

¹ Sess. XXII, de ref., c. 6, 8.

prohiberetur, si praesertim inspicerentur iustissimae causae a mala eorundem vitae ratione derivantes, propter quas eadem offensa ac subirata merito potius animae suae, quam eorum commoditati consulisset. Quamquam non omnino eosdem neglexerat, quando palam erat, quod eorum unumquemque legato scutorum vigintiquinque largiter honorasset.

QUID RESPONDERET ORATORUM DEFENSOR PRO ADSTRUENDA RUPTIONE TESTAMENTI. Allegata auctoritate Cuiacii, Donnelli, Voetii aliorumque legum civilium interpretum, idem defensor praemittebat, nudam voluntatem absque nulla solemnitate sufficere, ut quis testamentum decem annis ante confectum rescindere valeat, dummodo huiusmodi revocatio testimonio trium hominum comprobetur: ex quo primum arguebat, otiosam esse quaestionem an voluntas ad actum fuerit perlata, vel non: simul ac enim demonstratur, testatorem non amplius in ea voluntate perstare, qua erat, cum prius testamentum confecit, iam sequitur, quod voluntas, uti mutata, sit habenda, eique haud necesse sit amplius inhaerere. Atqui ex superius relata trium testium declaratione satis superque liquere, idem Defensor arbitrabatur, Rosam, priore voluntate posthabita, aliter de rebus suis disponere voluisse.

Quae revocatio (idem prosequabatur) magis magisque attendenda erat, quia Testatrici iusta atque adeo necessaria suberat causa, cur prius testamentum deleret. Quamvis enim fortasse aliquid primis temporibus accidisset, propter quod, eadem suis nepotibus forte subirata foret, nihilominus proximo tempore suam ipsis gratiam reddiderat; miserationem calamitatum, quibus affecti fuerant, benigno animo susceperat, eorumque acerbissimam conditionem erigere ac sublevare statuerat.

Neque vero pro admittenda ruptione testamenti ex lapsu temporis et contraria voluntate requiri subiiciebat, quod mutatio voluntatis solemniter celebranda sit, uti accidit tum, cum prius testamentum per posterius revocatur; unde fit ut valeat primum, donec de valore secundi non constet. Licet enim ad formalem immutationis voluntatis actum Rosa non devenerit, attamen sufficit, si, eadem in voluntate haereditatem suam Clericis Regularibus relinquendi minime perstiterit, quod ex uniformi trium testimonio diserte colligebatur.

QUID PRO OBTINENDA COMMUTATIONE VOLUNTATIS IDEM DEFENSOR AFFERRET. Fundamentum, quo Pontifex innititur in exercendo, quo potitur, iure commutandi defunctorum voluntates, aliud profecto non est, nisi praesumpta voluntas eorundem, quippe qui si in iis, de quibus agendum occurrit, casibus versarentur, verosimiliter a sua sententia recedentes peragerent, id quod Summus Pontifex pro sua sapientia et auctoritate constituit. At vero in hac controversia non solum praesumptio concurret voluntatis Rosae, in hac controversia non solum praesumptio concurret voluntatis Rosae, quae profecto, nisi repentina morbi vi correpta e vita obiisset, tristissimam suorum nepotum conditionem miserata, commodius ac largius eisdem pro-vidisset, sed etiam veritas accedit; siquidem ex declaratione trium testium, qui superius producti sunt, elucescit in facto, eandem testamenti prius facti poenitentem, manifestasse animum supremas eas tabulas revocandi, suisque nepotibus sua bona relinquendi.

Hinc si testes illi, qui ad ruptionem testamenti tuendam sufficere for-

tasse non videantur, satis superque fuisse dicendi sunt ad hanc veritatem adstruendam, quod Rosa in utilitatem nepotum suorum, voluntatis innovandae mentem, dubio procul habuisset.

Huc adde Pontifici non deesse canonicam causam, cur ad hunc commutationis actum deveniat: adest namque arctissima consanguinitas Oratorum cum testatrice, ac praeterea gravissima paupertas, qua iidem divexantur: quae duae res communiter Summum Pontificem inducere solent, ut testatorum voluntatem interpretatus, in pauperum consanguineorum favorem testamenta commutet.

Neque vero praetereundum, quod Rosa Clericos Regulares in re certa haeredes nominavit, nempe in summa scutatorum mille ac ducentorum, qualia oneri missarum, quod imposuit, adimplendo sufficiunt. Si vero iidem compendium insuper adepti sunt augmentorum, quae post confectum testamentum Rosae patrimonio accesserunt, id tantummodo ex dispositione legis, quae vult neminem decedere partim testatum, partim intestatum, minime vero (quando rei, prouti se habet, veritas inspiciatur) ex praecisa mente testatricis, quae, dum testaretur, huiusmodi patrimonii accessiones praevidere non potuit, aut saltem revera non praevидit. Quae cum ita sint, verisimile est (ipse defensor concludebat) eandem suos nepotes potius beneficio suo voluisse afficere, quam personas extraneas, et incertas, utpote sunt Religiosi viri morale corpus constituentes. Ratio itaque crescit, cur Pontifex suam auctoritatem in Oratorum utilitatem exerceat, eoque magis, quod iidem pium missarum legatum sartum ac tectum relinquere sponte profiteantur.

DUBIA:

I. « An constet de ruptione testamenti in casu ».

Et quatenus negative:

II. « An et quomodo locus sit commutationi eiusdem in casu ».

E.mi Patres S. C. Ep. et Reg. die 16 Septem. 1864 rescripserunt:

Ad I. *Negative*.

Ad II. *Affirmative*, *adsignatis scutatis quingentum pro unoquoque ex Oratoribus duobus, comprehensis in dicta summa legatis scutatorum vingitiquaque, facto verbo cum SS.mo*.

[Acta S. Sedis, vol. I, p. 352-358].

1995.

S. C. Ep. et Reg., litt. 30 sept. 1864.¹

Pluribus abhinc annis, ut optime novit Amplitudo Tua, nonnulla Sacrae huic Congregationi EE. et RR. proposita fuere dubia quoad votorum naturam, quae ab istarum Regionum Monialibus emittuntur. Cum vero nihil super iisdem S. Congregatio decernendum ante putaverit, quam locorum Episcopos sententiam rogasset, acceptis tandem illorum responsionibus, minime distulit de universa rei ratione SS.mo Domino Nostro referre.

¹ Archiepiscopo Baltimorensi.

Porro Sanctitas Sua, praevio rei examine ab aliquibus E.mis ac R.mis huius S. Congregationis Patribus habito, auditoque eorum voto, haec quae sequuntur statuit, ac declaravit:

1. Vota, quae a Monialibus a Visitatione B. M. V. nuncupatis emittuntur in Monasteriis locorum Georgestoren., Mobile, Kaskiaskias, S. Aloysii et Baltimore vi Rescriptorum a S. Sede ab eisdem iam obtentorum, esse solemnia.

2. Quoad Clausuram, praedictas Moniales uti posse facultatibus sibi in variis Rescriptis a S. Sede concessis.

3. Ratione habita ad temporum, locorumque circumstantias, in posterum ab eisdem Monialibus Visitationis post expletum novitium, emittenda esse vota simplicia; exactisque quinque annis a votorum simplicium professione, admitti eas posse ad vota solemnia nuncupanda, praeviis spiritualibus Exercitiis per decem dies; professas autem votorum simplicium frui et gaudere omnibus, et singulis gratiis et favoribus spiritualibus, quibus professae votorum solemnium fruuntur, et gaudent.

4. Vota, quae ab aliis Monialibus in Monasteriis iam erectis emittuntur, esse simplicia, excepto casu quo Rescriptum pro votis solemnibus emittendis ab Apostolica Sede obtinuerint.

5. Tandem in Monasteriis in posterum erigendis in singulis Statibus Unitis, vota a Monialibus emittenda esse simplicia.

Itaque de mandato Sanctitatis Suae declaratio haec ad Amplitudinem Tuam per praesentes transmittitur, ut eam cum ceteris istorum Locorum Ordinariis communicare velis ad rectum Monasteriorum regimen ac disciplinam: quod dum perficere curabis, cuncta fausta ac prospera Tibi adprecor a Domino.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 735, 736].

1996.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Praedicatorum*, 2 mart. 1866.

Procurator generalis Ordinis Praedicatorum S. C. exponebat a legibus sui Ordinis statutum esse « *ut si Provinciales noverint aliquos Religiosos insufficientes, et minus idoneos ad confessiones Saecularium audiendas, omni seposito humano respectu, eos suspendant, conscientia in diem iudicii onerata, si ineptos Ministros eo in officio substituerint* »: et apud Ferraris (V. *Approbatio*, art. 2, num. 120) haberi: *Generalis Regularium potest subditos suos a se, vel suis praedecessoribus, vel aliis quibuscumque superioribus ad audiendas confessiones approbato, eosdem ab eisdem confessionibus audiendis suspendere, etiam ex causa occulta, et extraiudicialiter, ut declaravit S. C. EE. et RR. die 2 Iulii 1627*.¹ Prosequatur idem Procurator generalis, quod his non obstanti-

¹ Vid. hanc resolutionem superius (N. 1729), in qua tamen desunt verba *a se, aliis quibuscumque superioribus* et tantum habetur: *Se egli (il Generale dei Teatini) possa sospendere i suoi sudditi approvati da' Generali suoi antecessori alle confessioni*. Quare alia verba addita

bus apud aliquos opinio invaluit, non posse superiores Regulares subditos suos suspendere ab audiendis saecularium confessionibus ea ratione, quod potestas iurisdictionis non recipitur a Superioribus Regularibus, sed ab Episcopo, vel Ordinario; unde contempta superiorum auctoritate, et sola facultate ab Ordinario obtenta Sacramentum Poenitentiae administrant. Quibus praemissis ne Sacramentum nullitati exponatur, quinque proponebat dubia, quae inferius referuntur.

Quaestionis summa in eo posita erat utrum absolutio data a Regulari a solo Episcopo, vel Ordinario approbata valida foret; et an suspensio a Superiore regulari lata nullam administrationem Sacramenti redderet.

Porro Consultor a S. C. deputatus animadvertibat rationem difficultatis peti ex diversa Theologorum sententia circa originem iurisdictionis, quae ad absolvendum requiritur in Sacerdotibus regularibus, et circa medium per quod ad ipsos pervenit, nam nonnulli Scriptores docent quod iurdictio in regulares proveniat ab Apostolica Sede, cum eam immediate communicat Generali Ordinis, qui deinde per provinciales, aliosque superiores delegat sacerdotes idoneos ad audiendas Confessiones, prout exponit Suarezius, *De Religione*, lib. IX, cap. 2, et in tractatu *de Poenitentia*, disp. 28, sect. 3 et 4; ex quo inferunt quod cum Summus Pontifex communicet immediate iurisdictionem Superiori, qui eam delegat suis subditis, nullius esse valoris absolutionem, quam isti saecularibus poenitentibus impertiuntur, quibus sublata est delegatio.

Alii vero (ita Consultor prosequabatur) sententiam oppositam longe probabiliorem, atque communioem sequuntur, scilicet iurisdictionem etiam regularibus ad audiendas saecularium confessiones dari ab Episcopis in suis respectivis Dioecesibus. Unde sequitur, quod si aliquis Sacerdos regularis sine approbatione, et facultate ab Ordinario concessa quempiam saecularem absolvat, irrita, ac nulla sit eius absolutio. Cum igitur potestas absolvendi saeculares proveniat ab Episcopis, ab eis tantum posse huiusmodi facultatem tolli, aut suspendi, aut coarctari. Deinde Consultor con-

sunt, quae in citata authentica resolutione non reperiuntur. Haec resolutio data fuit ad instantiam P. Praepositi generalis Theatinorum, in quorum Constitutionibus, Cap. *De administratione Sacram.* legitur: *Sacerdotum, qui confessionibus saecularium audiendis exponuntur, delectus habeatur; et quamvis peritus quis fuerit, et ad iustam aetatem pervenerit, mature satis agatur, ne ad id munus admittantur, nisi qui idonei sint reperti, nec nisi de licentia P. Generalis.... Antequam mittatur quis pro licentia obtinenda a locorum Ordinariis, sive ad recipiendos Ordines, sive ad confessiones excipiendas domi prius a Praeposito et Patribus ad id delectus diligentissime examinatur. Qui ita ad confessiones excipiendas admissi fuerint, ne prius accedant, quam potestas a suo Praeposito facta sibi fuerit.* Hac de re agit Peregrinus in *Const. Cleric. Regul.*, part. 1, cap. 5, qui commemorat quoddam privilegium a Iulio III anno 1515 concessum Ordini Praedicatorum, quo Pontifex annullat omnes licentias obtentas, et obtinendas in futurum audiendi confessiones sacramentales absque consensu suorum superiorum. De his tamen antiquis privilegiis non certo constat; et si constaret inquirendum esset de illorum vi post Concilium Tridentinum attentio praesertim cap. 22, *Sess. XXV, de Regul.* Insuper si concessa fuerint vivae vocis oraculo prae oculis habenda esset Constitutio Gregorii XV, diei 2 Iulii 1622 incipien. *Romanus Pontifex* (Cf. Bull. Rom., tom. 5, V, p. 37) et extensio facta ab Urbano VIII die 20 Decembris 1631 per litteras Apostolicas, quae incipiunt *Alias fel. rec. Gregorius XV* (Cf. Bull. Rom., tom. 6, I, p. 299, 300).

cludebat Sacerdotes regulares obedientiam suis Superioribus detrectantes, et non abstinentes ab administratione huius Sacramenti ipsis interdicta, peccare, illicite se gerere, attamen eorum absolutionem validam esse. Consultor innitebatur etiam doctrinae traditae a Bened. XIV, *De Synodo*, lib. IX, cap. XVI, §§ 7 et 8, et resolutioni S. C. C. diei 18 Aprilis 1722, qua statutum est non posse Cappuccinos, qui triremibus Pontificiis addicti erant, excipere confessiones in Civitate Centumcellarum absque approbatione Episcopi.

Ad confirmandam Consultoris sententiam in folio referebatur decretum S. Concilii Tridentini, *Sess. 23, cap. 15, de Refor.*, scilicet *nullum* (presbyterum) *etiam Regularem, posse confessiones saecularium, etiam Sacerdotum, audire, nec idoneum reputari, nisi... ab Episcopis... approbationem... obtineat: privilegiis, et consuetudine quacumque etiam immemorabili, non obstantibus.* In medium etiam proferebantur resolutiones S. C. C., diei 6 Martii 1694, in dubio *Iurisdic. Cappellanorum*, lib. 44 Dec., fol. 79, *Frisingen.*, 29 Ianuarii 1707, lib. 57, et *Viterbien.*, 28 Martii 1722.

Ad comprobandum posse Moderatorem generalem suspendere Confessarium suum subditum ab audiendis confessionibus mentio fiebat de resolutione S. C. EE. et RR. superius citata diei 2 Iulii 1627, deque auctoritate Superiorum Regularium dandi praecepta, et inhibitiones suis subditis: nec non ad agnoscendum effectum suspensionis extraiudicialiter a Generali datae suo Religioso ad audiendas Saecularium confessiones exponebatur sententia dicti Peregrini, loc. cit., § 6, ubi habet, validas esse confessiones «quia non est privatio, nec suspensio, quae iudicialiter fieri solet, sed simplex prohibitio, quae non annullat actum; bene verum est, quod actu «sacerdos peccaret, et puniri posset a suo superiore propter inobedientiam».

In disceptatione etiam sedulo perpensa sunt, quae Benedictus XIV tradit in opere, *de Synodo. Dioeces.*, lib. IX, cap. XVI, §§ 7 et 8: et dubiis a Procuratore generali Ordinis Praedicatorum propositis, nempe:

1. An Religiosus non approbatus iuxta leges proprii Ordinis a suo Superiore, vel ipso invito cum sola facultate Ordinarii valide excipiat confessiones saecularium?

2. An Superiores Regulares iurisdictionem habentes possint suos subditos suspendere ab audiendis confessionibus saecularium etiam ex informata conscientia?

Et in casu affirmativo:

3. An valeat suspensio oretenus, et absque scripto enunciata?

4. An absolutio impertita ab eo, qui tali suspensione est innodatus, sit valida?

Et si invalida:

5. An qui huiusmodi absolutionem attentat, irregularitatem incurrat?

Emi Patres, referente E. mo Bizzarri, in Congregatione generali habita die 2 Martii 1866 rescripserunt: Ad 1. Affirmative; ad 2. affirmative, ita tamen ut Religiosus suspensus illicite, non tamen invalide confessiones excipiat; Ad 3. Affirmative cum feratur per modum praecepti particularis; Ad 4. Affirmative; Ad 5. Provisum in praecedentibus.

[Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 753-755].

perpensis, absolveretur a censuris, liberaretur a poenis, et ei restitueretur cura parochialis.

Eiusmodi appellationem idem Parochus communivit quodam libello typis mandato, sed nondum publicato.

Remissis precibus ad Archiepiscopum pro informatione et voto, hic rescripsit: « Vera causa, quae impulit ad aliam dicto (Philippo) parochiam assignandam, fuit probata illius inscitia gerendae ac dirigendae piae peregrinationis modo menti Sanctae Ecclesiae consentaneo, quia occasione festorum B. Mariae Virginis, conventus profanos magis, quam religiosos concitaret. Et quidem ad extremam huiusmodi consilii rationem devenire nolui, nisi post iteratas monitiones paternas, et regulas agendi praescriptas, quas omnes parvi aestimavit ».

Eodem fere tempore Archiepiscopus suas animi amaritudines patefaciabat SS.mo Patri, quod inter suum Clerum religioso zelo praestantem duo Sacerdotes, supra nominatus scilicet Livius, et Parochus Philippus, a vero Ecclesiae spiritu abscederent; ille denigrando Episcopatum et nominatim Archiepiscopum, tanquam si arbitraria ratione agerent; hic sese opponendo auctoritati et clam evulgando per dioecesim, sub obtentu appellationis ad S. Sedem, libellum cuius titulus *Mémoire à consulter*, cuius substantia et forma reprobanda esset.

Dum haec in Gallia eveniebant, S. Congregatio hortata est Parochum qui Romam venerat, ut desisteret ab appellatione et Archiepiscopo se submitteret. Promisit Parochus haec; unde et commendationis epistolas eius favore S. Congregatio dedit Archiepiscopo. At vero Parochus se non stitit coram Archiepiscopo prout debuisset; nihilominus idem Praesul certiore Parochum fecit se eum a censuris esse absoluturum pro exercitio sacrarum functionum in tota dioecesi, excepta paroecia a qua fuit remotus, ac alteram paroeciam eidem se esse collaturum, dummodo suis scriptis reprobaret, 1. suam actam inobedientiam ac agendi rationem, qua remotionem tanquam iniustam et sacris canonibus contrariam affirmaverat; 2. Ut reprobaret libellum *Mémoire à consulter* scatentem propositionibus erroneis, temerariis, falsis, iniuriis Episcopatu Gallico et S. Sedi circa disciplinam in Galliis vigentem de amovibilitate Parochorum, qui *Desservants* appellantur; 3. ut revocare et destruere curaret eiusdem libelli exemplaria quae ope aliorum evulgaverat.

Parochus respondit, praesentem quaestionem remittendam esse Arbitris statuendis, et simul alterum libellum ad Archiepiscopum misit, cuius titulus: *Supplément au Mémoire*, quo, insolenti stylo ac deplorabili, iuxta Curiae iudicium, ipse exposuerat, primum libellum Romae iudicatum fuisse bono spiritu informatum, se consensum praestitisse conciliationi propositae a S. C., ita tamen ut Parochus remaneret in prima sua paroecia, ac posset erigere ibidem nosocomium, et uti Sacerdote Livio, ut antea fecerat.

Archiepiscopus arbitratum propositum reiiciens, Parochum monuit, ut nisi bonis animi sui dispositionibus uteretur, intra designatum spatium, literis pastoralibus damnavisset utrumque libellum. At vero Parochus declaravit se appellationem Romae prosequi velle, et simul epistolam typis tra-

didit inscriptam titulo *Suit au supplément*, quae iudicio Curiae, renferme des expressions fort regrettables et vivement plumées.

Archiepiscopus de his omnibus certiore reddens S. Congregationem, ac etiam mandatum suum plene submittens SS.mo Patri, hoc obtinuit Rescriptum: *Sanctitas Sua, dum improbavit memorati Sacerdotis agendi rationem, praesertim quia veritus non est duos typis edere libellos, quorum uni titulus Mémoire à consulter, alteri vero Supplément au Mémoire à consulter, mandavit etiam, ut Eminentiae Tuae transmittatur exemplar responsi, quod per hanc S. C. ab eadem Sanctitate Sua datum fuit die 5 Octobris 1864 ad Episcopum Ebroidensem in Galliis, nec non alterius responsi a Sa. Mem. Gregorio XVI, per S. C. Concilii sub die 5 Maii 1845 dati ad Episcopum Leodiensem in Belgio, quoad Parochos amovibiles, vulgo Desservants muncupatos, ut noscas, quatenus in huiusmodi quaestionibus alias sibi propositis Apostolicae Sedis mens et sententia fuerit. Spem autem fovet Sanctissimus D. N. fore ut, Sacerdos (Philippus), statim ac per Eminentiam Tuam memorata noverit Sanctae Sedis responsa, non amplius in sua persistat contumacia; quin imo per debitam submissionem, quam in suo in Urbem adventu se praestitutum sponderat, ita paternam Eminentiae Tuae promereatur veniam, ut ad Missae celebrationem rehabilitetur.*

Post huiusmodi Rescriptum Parochus ab Archiepiscopo denunciatus, epistolam idem Parochus rescripsit submissionis plenam, nominatim vero pro duobus publicatis opusculis, reprobans quidquid in illis reperiretur, quod displicuerit Archiepiscopo: fassus est sese non posse inniti inamovibilitati paroeciae ut Parochus remaneret, nihilominus affirmabat se removeri non posse a dicta paroecia, quin sua fama periclitaretur: atque denique quae-rebat, ut non tanquam Parochus, sed tanquam civis seu Presbyter desertus et derelictus remanere posset in ea paroecia, atque inde celebrare Missam in altari B. Mariae Virginis.

Sed neque hoc permisit Archiepiscopus praesertim ob duos libellos, qui a S. Sede fuerant reprobati, ac alteram paroeciam eidem proponenes, earum conditionum observantiam de quibus supra, exegit. Cui epistolae non respondit Parochus; sed cum ab Archiepiscopo assimilarentur errores illis reprobatis in libro scripto ab André, indici librorum prohibitorum inserto, Parochus alia duo opuscula in lucem edidit, quorum uno, titulo *Double réplique*, Archiepiscopus insimulabatur tanquam si non recte traduxisset sensum Apostolicarum Literarum; in altero opusculo Parochus suo favore interpretatus est responsum Gregorii XVI, Episcopo Leodiensi, quo opusculo, Curiae iudicio, plures iniuriae continebantur.

Decessit interea ex hac vita Archiepiscopus, et Parochus iterum S. Sedi preces admovit, iustitiam implorans ac, pendente lite, rehabilitationem ad Missam celebrandam.

Audito novo Archiepiscopo, S. C. rescripsit die 15 Iulii 1867: *Orator rem agat cum proprio Ordinario, ac eius iudicio se dirigat, et quatenus opus fuerit, deinde ab eo commendatus recurat.* At Parochus tanquam suspectam recusavit auctoritatem novi Archiepiscopi, ac instituit, ut quaestio prout de

iure definiretur in S. Congregatione, quam quidem definitionem ipsemet novus Archiepiscopus necessariam existimavit.

Quare servatis de more servandis causa proposita est iuridice definienda in plena Congregatione.

Disceptatio synoptica.

DEFENSIO PAROCHI. Parochus in Urbe Defensorem constituit, qui praecleara oratione eius causam dixit, cuius orationis substantia in causae merito brevissime ad haec revocari potest.

Initio adducebat Orator sententiam S. Augustini ad Auxilium, *epis.* 250, n. 3: «Nec arbitreris, ideo nobis non posse subrepere iniustam commotionem, quia Episcopi sumus: sed potius cogitemus inter laqueos tentationum nos periculosissime vivere, quia homines sumus». Atque in lib., *de Vera religione*, c. 6, conquestum esse inquebat Augustinum de aliquo bono Presbytero censuris affecto, atque edixisse: «Horum plura esse exempla, quam credi potest».

Admissa autem exceptione in Gallia ubi plurimae ac fere omnes parociae sunt amovibiles contra communem Ecclesiae disciplinam, observandas saltem esse, inquebat, leges amovibilitatis, quae a communi iure sunt praescriptae. Inter huiusmodi leges in amovendis Vicariis sic dictis manualibus aut Beneficiariis amovibilibus, requiri iustam et legitimam causam, ob quam appareat intervenisse in remotione saltem *arbitrium boni viri*, Lotter, *de re Benef.*, l. 1, q. 33, n. 31 et seqq. alique plurimi; de qua re sic Giraldi in adnotationibus ad Barbosam, *de off. parochi*, pag. 341: «Etsi Parochi amovibiles valeant toties quoties opus est amoveri, attendere tamen oportet, ut de facto non amoveantur absque legitima causa (S. C. Concilii, 11 Iulii 1628; S. C. Episc. in *Sulmonensi*, die 24 Maii 1645 et 16 Maii 1653 ac alibi pluries). Regulares nihilominus ad nutum suorum Superiorum et Ordinarii quoque amoveri possunt etiam sine causa. Quamobrem edicere potest Episcopus, quod Parochi amovibiles, qui a laicis vel collegio sive societate laicali nominantur, absque sua licentia et auctoritate, non valeant amoveri (Rota decis. 53, n. 20 coram Peutinger, Card. De Luca, *de Benef.*, disc. 80, n. 20). Omnes vero amovibiles Curati amoveri possunt arbitrio Episcopi dioecesani (cap. 1, *de Capell. monach.*); sed non debent amoveri nisi ex causa rationabili et iusta... Nam et in hoc habenda ratio iustitiae, ac amovendorum honori consulendum est. Verumtamen Episcopus nec illis, neque ipsorum nominatoribus allegare tenetur causas remotionis (S. Cong. Concilii, in *Camerinen.*, 18 Septem. 1627).¹

Item ostendebat ex praxi SS. Congregationum nonnulla indicans exempla² et nominatim, quod ad Galliam spectat, adducebat epistolam Card. Praefecti S. Congregationis Ep. et Reg. in *Ebroicen.*, diei 5 Octobris 1864, qua ex mandato SS.mi reprobatur fuit Opusculum Presbyteri Dagomer his verbis: *mandavit, opusculum a Sacerdote Dagomer redactum, ac in lucem editum, cui titulus «Réhabilitation du Desservant» esse reprobandum, tum quia*

¹ Confer Constitutionem Benedicti XIV, *Firmandis*, 6 nov. 1744. — Cf. N. 349.
² Haec exempla vide in Actis S. Sedis, vol. III, p. 511 et seq.

praememoratus Sacerdos ne quidem legibus dioecesanis et concilii provincialis Rothomagensis in illo edendo obtemperavit, tum quia Episcopos incusare veritus non sit, ac si absque probabili causa Parochos amovibiles vulgo Desservants transferre incaute soleant, tum demum, quia iudicis sibi partes occupaverit in quaestione Sanctae Sedi reservata. Idemque eruebat ex nota responsione Gregorii XVI, qua solitum servandum esse edixit anno 1845 per S. C. Concilii, interpellatus ab Episcopo Leodiensi, qui exposuerat: *Episcopi hos Rectores revocandi vel transferendi auctoritate haud frequenter, et non nisi prudenter ac paterne uti solent.*

Hanc autem causae necessitatem locum habere subiungebat Orator, non solum in remotione et destitutione, sed etiam in translatione, quae fiat in Parochi detrimentum; namque ut docet Paris, *de Resignat. Benef.*, l. 3, quaes. 18, n. 2: «nemo cogitur ad permutandum Beneficium quod obtinet... et invitatus nemo transfertur de una ecclesia ad aliam, ut fuit statutum in concilio Constantiensi...» Hoc autem vigere ostendebat in ipsa Gallia, et in provincia Rhemensi, cum in provinciali Synodo Rhemensi habito anno 1849, *sub tit.* 17, c. 3, *de Appellationibus*, legatur: «Idem dicendum de revocatione Vicariorum, qui apud nos omnes sunt ad tempus; ac eorum Presbyterorum, qui sunt amovibiles animarum Rectores; licet profecto non debeant ab Episcopo revocari, nec ad aliam Parochiam transferri nisi iusta de causa»; idque etiam apparere ex duobus responsis mox indicatis S. Sedis, in quibus eadem ratio habetur sive remotionis, sive translationis.

Tanto autem magis requiri causae existentiam Orator ostendebat, quanto magis ipsa translatio aut remotio cedat in detrimentum honoris illius, qui removeatur vel transferatur, prout demonstrat Card. de Luca, *disc.* 97, *de Benef.*, n. 11 et seqq. in qua re conveniunt Auctores.

Neque eiusmodi causam esse debere in removentis mente: nunquam enim in Superiore aliquod deesse potest removendi motivum sed realem requiri causam, eamque probandam et sufficientem recognoscendam aestimatione iudicis iuxta communes amovibilitatis leges, Pignatell., t. 1, *Consul.* 133, n. 19 et seqq. et S. Rota passim.

Post haec devenienat Orator ad reiiciendas rationes ob quas Parochus fuerat amotus: quarum prima erat, quod elegerat Sacerdotem Livium ad concionem habendam, qui asserebatur, neque scientia sacra praestare neque prudentia. Cui respondebat Orator id, si verum fuisset, suppeditare potuisse causam alicuius canonicae animadversionis, non autem remotionis: verum ipsum Livium fuisse iamdiu ab Ordinario adprobaturum; non esse autem Parochum prohibitum seligere concionatorem ex adprobatis, Ferraris, *Biblioth.*, *verb. Parochus*, art. 2, n. 80: at denique Parochum utili tempore invitationem concionandi factam Livio post Curiae prohibitionem revocasse.

Altera remotionis causa esse dicebatur defectus idoneitatis ad regendam paroeciam: cui respondebat Orator, eiusmodi defectum excludi ex ipso ministerio paroeciali, quod per spatium triginta annorum, laude ab ipsa Curia promerita, Parochus, exercuerat: quam quidem laudem quammaximam innumeri clarique viri testarentur, verbisque amplissimis efferrent tum quoad

animarum curam, tum quoad peregrinationem quae antea fere ignoraretur, et Parochum Philippum suo zelo eam adeo promovisse, ut nunc concursus haberetur quinquaginta circiter millium peregrinorum: quare concludebat, cum nulla prorsus extaret remotionis causa frustra Curiam eam quaeritasse in reclamationibus atque conatibus, quibus Parochus agebatur, ut a se removeret falsas imputationes.

At vero, praecisione facta a quaestione translationis, contendebat Orator, suspensionem Parochi esse revocandam: hanc enim, cum gravissima sit poena, non debere infligi sine gravi culpa, *Cap. 4, de Iudic. et Benedictus XIV, de Syn. dioec., lib. 10, c. 1, n. 3.* Curiam autem non aliam designasse culpam, quam inobedientiam et repulsam translationi factam, et epistolam Parochi, in qua hic scripsit translationem esse iniustam et sacris canonibus contrariam: verum si interdum non obedire sit licitum, Reiffenst., *l. 1. Decret., tit. 33, n. 21*, non fuisse illicitum Parocho reiicere translationem, quae suam possessionem laederet suumque honorem: et S. Congregationem Concilii in *Neritonem. Suspensionis*, diei 22 Decemb. 1860 declarasse nullam suspensionem ab Episcopo inflictam, causa protestationis, quam Canonici nonnulli fecerunt qui se laesos in suis iuribus existimabant ex quadam Episcopi dispositione: eo autem magis causam suspensionis nempe inobedientiam, in praesentia cessare inquiebat Orator, quod nemo cogi potest ad recipiendum aliquod Beneficium: quod si Parochus translationem appellaverit iniustam et ss. canonibus contrariam, nil aliud fecisse, quam motivum suae appellationis indicare, quod videmus quotidie in quaestionibus fieri.

Nonnulla denique adducebat Orator circa interdictum accedendi ad sacram Synaxim, de quo non est cur dicamus, cum neque Archiepiscopus tanquam interdictum illud habuerit.

EA QUAE EX OFFICIO FAVORE CURIAE ADDUCEBANTUR. — Adnotabatur initio, si comparari deberent ecclesiae succursales in Galliis cum Vicariis paroecialibus, et Cappelleniis amovibilibus, quemadmodum Orator fecerat, non esse difficile plures adducere Auctores canonica doctrina praestantes, qui sustinent, in huiusmodi Vicariis et Cappellaniis necessariam non esse causam, ut Rectores legitime amoveantur. Atque nominabantur Fagnanus, in *Cap. ad Monasterium, de statu Monachor., n. 23*, Reiffenst., *Ius. Can., tit. de Praeb., n. 45*, Lauren., *For. Benef., p. 1, q. 72*; Card. De Luca ex adverso citatus favore Parochi, *disc. 97, n. 6* etc. Cuius opinionis rationem reddere dicebatur Pyrrus Corradus in *Prax. Benef., lib. 1, c. 6, n. 276* his verbis: « Illud verbum » *ad nutum*, ut ex sua significatione patet, accipitur pro voluntate; et verbum » *voluntas* importat liberam et absolutam voluntatem non autem regulatam, » et propterea, qui facultatem habet amovendi non tenetur ad observantiam » *iuris*, et sic absque causa potest amovere Cappellanum ».

At vero in praesenti themate disputandum superesse animadvertebatur, an ecclesiae succursales Galliarum possint considerari tanquam Beneficia manualia: haec enim Beneficia manualia aliquo sensu dici posse perpetua; cum e contra Rectoria ecclesiarum succursalium in Galliis soleat considerari tanquam officium, quod exercetur *ex concessione Episcoporum*, iuxta verba, quibus utitur Concilium Avenionense, *tit. 11, cap. 1, § 1*, Rhemense an. 1849.

Burdigalense, *tit. 9, Cap. 10*, Tolosanum et caetera, quae circa idem tempus celebrata sunt: haec autem invaluisse in Galliis, non quidem ex aliquo principio communis iuris, quod in Vicariis-Curatis invocari soleat, sed ob adiuncta omnino specialia loci et temporis: quare cum ratio administrandi eiusmodi paroecias formam acceperit a peculiaribus loci temporisque conditionibus, videri procedi non posse iuxta principia communis iuris, nisi in ea parte, quae consona fortasse reperiatur cum iure communi.

Principia autem, quae vigere debeant in tali rerum conditione, erui posse videbantur ex duobus S. Sedis responsis, quae pro causa Parochi Orator attulerat, videlicet ex responso dato in *Ebroicen.* quo reprobatur opusculum Sacerdotis Dagomer, *Quia Episcopus incusare veritus non sit, ac si absque probabili causa Parochos amovibiles, vulgo Desservants transferre incaute soleant*, et ex expositione facta Gregorio XVI anno 1845 ab Episcopo Leodiensi, qui asseruit: *Episcopi hos Rectores revocandi et transferendi auctoritate haud frequenter et nonnisi prudenter ac paterne uti solent.* Ex quibus deduci posse videri, sufficere prudentem paternamque agendi rationem ad removendos et transferendos Parochos *Desservants* appellatos, quae quidem ratio agendi iuxta plurium Auctorum sententiam non sufficeret in Beneficiis manualibus.

Haec autem observabatur esse ratio agendi in Galliis ex plurium Episcoporum testatione, ita ut eiusmodi Rectores removeantur rebus adiunctisque omnibus serio consideratis, ex quo examine appareat revocationem unius alteriusque Rectoris necessariam esse aut utilem spirituali bono Rectoris, aut paroeciae, sive illius a qua removetur, sive illius ad quam transfertur.

Quare hisce positis iuxta disciplinam in Galliis satis vigentem, remotionem seu translationem non considerari tanquam privationem, quae habet rationem poenae, sed tanquam actum prudentis regiminis, uti de Beneficiis manualibus docet Laurenus, *For. Benef., p. 1, q. 74*.

Cum itaque remotio tali modo fiat, concludebatur, non posse haberi rationem Parochi reclamantis, nisi hic ostenderet, Ordinarium ex odio aut malitia egisse aut in damnum ecclesiae, ut docet Card. de Luca, *loc. cit.* Quoties autem id non ostendatur praesumendum esse Episcopum recto iudicio egisse, nec teneri rationem reddere subditis sic administratis sine gravi impedimento in iurisdictionis exercitio.

At vero in praesenti themate remotionem Parochi factam non fuisse in poenam eiusdem Parochi, sed in maiorem utilitatem paroeciae, prout Archiepiscopus eidem Parocho per literas non semel patefecerat, eidem assignans pioscitem etiam paroeciam: quaerebat enim Archiepiscopus Presbyterum magis idoneum ad illam regendam paroeciam, praesertim ratione ingentis peregrinationis, quae spiritu pietatis non amplius fieret.

Praeterea, praecisione facta ab hac speciali ratione administrandi Paroecias, quae in Galliis viget, non defuisse animadvertebatur sufficientem causam removendi Parochum. Namque uti docet Berardi cum caeteris in *Append. de Benef. impropriis*: « non sane, quod eadem causae ad removendum Cappellanum in proposito requirantur quales requiruntur ad removendum Beneficiarium; sed quod certas saltem causas, ut ut leviores, subesse necesse sit ».

In facto autem constare a pluribus annis Archiepiscopum iniunxisse Parocho ampliandi templum, instaurandi coemeterium, erigendi paroecialem domum: constare pariter in facto ad declinandam probabilem confusionem et perturbationem in confluentia quinquaginta fere hominum milium, qui plures dies morabantur in eo parvo pago, quique alia de causa multi accurrebant, quam pietatis causa, Archiepiscopum prius per epistolas, dein per determinatum et circumscriptum ordinem servandum, eidem Parocho prohibuisse, quominus annuntiaret consuetas solemnesque novendiales preces peregrinationis et quominus sine sua speciali auctoritate Parochus concionatorem invitaret; nominatim vero Sacerdotem Livium, qui communi sententia renunciabatur Consiliarius Parochi et auctor opusculorum, in quibus sustinetur doctrina iam a S. Sede reprobata in opusculo Sacerdotis Dagomer etc.

Atqui Parochum morem non gessisse his iniunctionibus, quamvis erogarentur copiosae peregrinationis oblationes in inania ornamenta et pompas sine modo et prudenti iudicio: et inde perstitisse in proposito solemnitates peragendi in consueta recollectione, quae fiebat mense septembri, ac maiori studio celebrandi solemniter missiones mense Maio.

Quoad suspensionis causam adnotabatur, eam non esse reponendam in reiectione paroeciae ab Archiepiscopo eidem Parocho propositae, sed in pertinacia eiusdem Parochi, qui licet a sua paroecia per decretum remotus, tamen perstitisse se Parochum eiusdem paroeciae nominare atque habere, tanquam in Beneficio perpetuo institutum, et invocantem Tridentinum Concilium: in publica inobedientia, qua nolebat admittere in paroecia successorem, a qua recedere nolebat: in scandalo fidelibus exhibito, quo periculum divisionis inter paroecianos merito timebatur.

Porro similibus in adiunctis in *Bergomen. Suspensionis irregularitatis*, agitata in S. Congregatione Concilii die 5 Decembris 1863, proposito dubio: « An et quomodo Decreta episcopalia sustineantur in casu ». S. C. respondit: *Affirmative in omnibus*.

His aliisque utrinque adductis cum ampla documentorum serie, propositum est resolvendum

Dubium:

« An et quomodo sustineantur dispositiones Archiepiscopi (N.) in Presbyterum (Philippum) per epistolas diei 30 Aprilis et 18 Iulii 1864 in casu ».

RESOLUTIO. — S. C. Episc. et Reg. causa discussa die 3 Iulii 1868 respondere censuit: *Affirmative in omnibus quoad translationem et suspensionem; quoad vero Interdictum standum declarationi factae a cl. mem. Archiepiscopi per epistolam diei 1 Maii 1865.*

[Acta S. Sedis, vol. IV, p. 13-25].

1999.

S. C. Ep. et Reg., Romana seu Minorum Observantium, 2 sept. 1870.

COMPENDIUM FACTI. Pia mulier vidua suo testamento iussit eius cadaver deferri in templum S. Bonaventurae, quod pertinet ad Regularem familiam Minorum Observantium, in eoque templo tumulari iuxta cineres praedefuncti viri sui. Legatum inde his verbis constituit: « Relinquo scut. 400 RR. Patribus S. Bonaventurae, ita ut hi erogare debeant scutata decem singulis annis die meae mortis in funere peragendo in suffragium animae meae, et ex reliquis redditibus Missas quinquaginta ». Hoc legatum testatrix auxit aliis scutatis 250 quum alter legatarius moreretur.

Pia testatrice mortua, contigit, ut ex vigentibus legibus sepeliri non potuerit iuxta cineres viri sui, atque eius cadaver in publicum coemeterium delatum sit. Testamentarius Exsecutor legatum nihilominus obtulit Religiosae familiae, sed Superior eiusdem familiae, quem Guardianum appellant, protestatus est « se incapaces esse cuiusvis iuris ad dictum legatum habendum: quod si tamen heredes dare legatum vellent, se illud recepturos tantum eleemosynae titulo, promittentes adnexis oneribus satisfacturos ». Post eiusmodi declarationem nepos testatricis preces admovit S. Congregationi Episc. et Reg. exponens, testatricem in testamento non rationem habuisse quinque pronepotum, uno excepto; atque proinde supplicabat, ut SSmus Pater, paupertatis ratione, commutaret piae testatricis voluntatem, constituendo ex pio legato capellaniam, reservato iurepatronatus tum activi tum passivi pro supplicante suisque descendentes in infinitum.

Remissis de more his precibus ad partes quarum id intererat, auditoque Ordinario, res in disceptationem posita est.

Disceptatio synoptica.

EA QUAE SIBI DEDUCEBAT ORATOR. Quum heres aliquae in preces oratoris quoad substantiam convenirent, ut capellania dicta institueretur, quae onera secumferret a testatrice Regularibus imposita, animadvertibat idem orator, legatum non posse executioni mandari iuxta praescriptum testatricis: commutationem autem propositam tum substantiam tum scopum legati conservare; quum, maiori parte pecuniae investita, singulis annis et funus celebrari posset, et quinquaginta Missae, reliqua distributa pecunia in descendentes testatricis, qui saltem relativa paupertate premerentur.

Quin immo, quum defuncta testatrix sepulta non fuerit in dicto templo nec videri eas Missas et funera amplius in eodem templo esse celebranda.

EA QUAE EX OFFICIO SUNT ANIMADVERSA. Extra quaestionem erat pium legatum esse executioni mandandum quoad substantiam; quum causa finalis legati esset suffragium testatricis, qua causa finali vigente, legatum non cessabat: tota controversia consistebat in modo legatum exsequendi, id est, 1 an in ecclesia S. Bonaventurae Missae essent celebrandae; dubita-

tio enim oriebatur, ex eo quod testatrix, prouti heredes iusserat, non potuerit in ea ecclesia sepeliri: 2 quatenus autem legatum in ea ecclesia executioni mandari deberet, altera oriebatur quaestio, an Regulares minores de Observantia, qui neque in communi possunt possidere, legatum illud acceptare valerent, idest illud pecuniae compendium ex cuius administratione redditus annuos perciperent cum circumscripto Missarum onere. Si hoc enim legatum aliqua ratione non potuissent illi acceptare, tunc subintrabat tertia quaestio quomodo legatum illud esset executioni mandandum.

Itaque, ad primam quaestionem quod attinet, animadversum est ex officio, falsam causam legato non obesse, iuxta *l. 72, § 6, ff. de Condit. et demonst.* in qua legitur: «*Falsam causam legato non obesse verius est, quia ratio legandi legato non cohaeret; sed plerumque doli exceptio locum habebit, si probetur alias legaturum non fuisse*». Item in *l. 17, § 2, ff. eod. tit.* Quare si legatum ita intelligatur, quasi his verbis conceptum: do lego scutata 600 Regularibus S. Francisci in templo S. Bonaventurae, ut funus et Missas pro anima mea quotannis celebrent, quia in ea ecclesia sepeliar, legatum utile manere Regularibus, quamquam sepeliri in ea post mortem non potuerit: tum enim legatum utile illis Regularibus non esse, si heredes probarent, testatricem non fuisse ita legaturam, si cognovisset in coemeterio publico sepeliri debere.

Haec eo magis confirmabantur, quod translatio cadaveris in publicum coemeterium ex vigentibus legibus neque iura defunctorum neque ecclesiarum quoad funera laedat, quum sit quaedam materialis loci translatio ratione publicae sanitatis facta.

Ad alteram quod attinet quaestionem, an Regulares illi possent acceptare legatum de quo agimus, animadversum est primum generatim cum Pitonio (qui hanc quaestionem ex professo pertractat in *discept. eccl. 2*), Fratres Minores non esse totaliter incapaces et per quemcumque modum recipiendi huiusmodi legata Missarum; quum eorum incapacitas consistat in eo, quod non possint habere annua legata per modum assignationis perpetuae, idest tamquam sibi debita in perpetuum per civilem actionem seu vigore actionis ex testamento: posse tamen recipere legata per modum simplicis et purae eleemosynae in stipendium celebrationis Missarum, facta prius protestione, quod non intendant aliquod consequi ius vigore legati.

Ex qua recepta doctrina consequi, heredes obligatione teneri ad adimplendum legatum: quod si adimplere detrectent, non posse quidem cogi ab eiusmodi Regularibus, quatenus tales Regulares sunt, qui ius ad legatum habere non possunt: attamen non prohiberi Syndicum Conventus, non quatenus Regularis est, sed *quatenus unus est de christiano populo*, vel nomine *Romanae Ecclesiae*, quae piarum voluntatum suprema tutrix est, vel ex officio iudicis cogere heredes, ut suae obligationi faciant satis, Ferraris, *Biblioth. can. verbo Legatum*, n. 95 et seq.

Verum in themate difficultatem ex eo oriri animadversum est, quod non ageretur de perpetuo onere heredis celebrare faciendi quotannis funus et Missas atque eleemosynam rependendi; sed ageretur de pecuniae compendio a Regularibus recipiendo et administrando ex quo excedentem etiam red-

ditum perciperent: horum autem legatorum non videri eos Regulares capaces.

Sane refert Fagnanus in *Cap. Nimis parva, de Excess. Prael.*, n. 46, quandam dubiorum seriem, quae ex mandato Urbani VIII in particulari Congregatione soluta sunt, atque inter cetera hoc dubium reperitur: «*An Fratres Minores tam de Familia, quam Reformati sint capaces legatorum annuorum, quae fiunt adiecto onere celebrationis Missarum?*» Cui responsum est: *Fratres Minores tam de Familia, quam ex Reformatione nullatenus esse capaces legatorum annuorum, quae fiunt adiecto onere celebrationis Missarum.*

Eo magis quod fructus ex legata pecunia onera excederet; de qua re resolutum quoque fuisse prout *loc. cit.* refert Fagnanus: *valere legatum annui redditus factum Sacristiae vel Fabricae ecclesiae vel Conventus Fratrum Minorum tam de Familia, quam de Reformatione nisi adsit excessus in quantitate.*

Verum pluribus in casibus similes testamentarias depositiones executioni fuisse mandatas per S. C. aliqua modificatione adiecta, de quibus Fagnanus, *loc. cit.*, n. 21, S. Rota, *Decis. 1325 coram Emerix iunior.* Nominatim vero S. C. C. in quadam causa *Firmana Legatorum*: in ea enim agebatur de quodam legato quod anno 1614 quidam Tancredi Conventui reliquerat in scut. 90 cum onere duorum officiorum quotannis, demandata Syndico Apostolico administratione non solum sortis, sed etiam fructuum, et an. 1618 hoc pecuniae compendium fuit erogatum in emptionem cuiusdam partis Terrae, quae est in Clausuram redacta: quaestio itaque proposita est: «*An liceat dictis Religiosis retinere partem Terrae emptam cum pecuniis legatis... et ad quae onera ipsi teneantur*»; atque responsum prodiit die 31 Maii 1721: *Affirmative iniuncto onere duarum Missarum cantatarum quolibet anno, facto verbo cum SS.mo*

Animadversum praeterea est, quatenus legatum accipere non possent Regulares, non videri tamen heredes exaudiendos in proposita substantiali voluntatis testatricis immutatione, quum neque necessitas appareret, neque ea commutatio consona videretur menti testatricis.

Dubium:

«*An et quomodo annuendum sit precibus Oratoris in casu*».

RESOLUTIO. S. Congregatio Episc. et Reg. causa cognita die 2 Septembris 1870 respondere censuit: *Negative in omnibus et ad mentem.*

Mens S. Congregationis fuit, ut legatum administraretur a Syndico Conventus et redditus, qui superessent celebrationi Missarum et anniversario funeri, erogarentur in Sacristiam et Fabricam ecclesiae.

[Acta S. Sedis, vol. VI, p. 113-117].

2000.

S. C. Ep. et Reg., *Atrebaten.*, 22 apr. 1872.

Episcopus N. humiliter exponit quod nuper fusius relatis S. Congregationi EE. et RR. S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praepositae difficultatibus, quibus obnoxia sit in pro-

pria dioecesi dispositio iuris canonici, vi cuius quolibet triennio mutandus sit mulierum Religiosarum confessarius, ab eadem S. Congregatione Indultum sub die 6 februarii proxime elapsi obtinuerit, prout sequitur: « Vigore specialium facultatum a SS.mo D. N. concessarum, S. C. Episc. et Reg., attentis expositis ab Episcopo N., eidem benigne facultatem tribuit, ad septennium duraturam, confessarios de quibus in precibus confirmandi ita tamen ut si agatur de secundo triennio, consensus duarum saltem ex tribus partibus Sororum capitulariter ac per secreta suffragia praestandus accedat; si vero de ulterioribus trienniis, omnium piae domus Sororum consensus ut supra praestandus accedat. Contrariis quibuscumque non obstantibus. — Romae 6 februarii 1872 ». Porro idem Episcopus N. circa praedicti Indulti applicationem variis dubiis detinetur, quorum solutionem humiliter expostulat:

1. Quomodo intelligenda sit haec vox *capitulariter*? Num tantum de Sororibus quae ordinarie Capitulo intersunt, et in eo iure suffragii gaudent, habentes vocem sive passivam, sive activam, vel de omnibus indiscriminatum Sororibus, etiam novitiis, et de illis quae vocantur conversae?

2. Adsunt in dioecesi N., sicut in caeteris Galliarum, variae domus Sororum quae extra clausuram operibus caritatis externis addicuntur, nempe pauperum et aegrotorum sublevamini, vel puellarum educationi; illae domus non sunt perfecte sui iuris, sed sub regimine Congregationis generalis detinentur. A domo praecipua (maison-mère), in qua resident Superiorissa generalis illiusque consiliariae, emanat directio, cui subiiciuntur illae domus particulares. Quin et Sorores non in eadem domo stabiliter permanent, sed saepius de domo in aliam transeunt, prout exigunt Congregationis necessitates. In istis igitur domibus nullum unquam fit Capitulum proprie dictum; si quaedam oboriuntur difficultates, si quae occurrunt mutanda, modificanda, instituenda, haec omnia semper referuntur Superiorissae generali eiusque consiliariis definienda et statuenda. Porro quod attinet ad particulares illas domos, quomodo intelligenda et applicanda vox illa *capitulariter* de qua in praefato indulto?

3. In multis parochiis, praesertim ruralibus, adsunt duae vel tres et vix quatuor praedictarum Congregationum Sorores puellarum educationi insertientes. Porro illae Sorores, communiter sed extra clausuram degentes, non habent sacellum privatum, sed ecclesiam parochialem sicut caeteri frequentant, ibidem Missae et caeteris officiis adsistentes, sacramenta tum Poenitentiae tum Eucharistiae recipientes; illae insuper Sorores saepius de parochia in aliam transeunt secundum Superiorissae generalis voluntatem. Porro, num in hisce circumstantiis applicanda sit iuris dispositio circa triennalem confessariorum mutationem, praesertim cum in hisce parocciis unicus tantum adsit presbyter, nempe parochus: et, si applicanda sit, quomodo etiam intelligenda sit vox illa *capitulariter*?

4. Voces illae *omnium piae domus Sororum consensus* debentne intelligi de *unanimitate absoluta* vel tantum *moraliter*?

R. Ad 1. Intelligendas esse eas tantum Sorores quae ordinarie Capitulo intersunt.

Ad 2. Intelligendum esse de iis Sororibus quae praefatas domos inhabitant tum quum triennium confessarii completur, et vocem habent in Capitulo.

Ad 3. Sorores de quibus agitur posse peragere extra piam propriam domum sacramentalem Confessionem penes quemcumque confessarium ab Ordinario approbatum.

Ad 4. Affirmativè ad primam partem, negative ad secundam.

[Reg. — Mon. 1872. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1384].

2001.

S. C. Ep. et Reg., litt. 14 mai 1872.

In ordine alla traslazione delle Suore spettanti ad Istituti soggetti ad una Superiora generale per lo più è provveduto nelle rispettive costituzioni, disponendosi in esse a forma del diritto comune che appartiene alla Superiora generale il loro cambiamento nelle case dell'Istituto, ma in alcune delle dette costituzioni viene aggiunto che la Superiora generale in ciò procurerà di mettersi di concerto con gli Ordinarii e, generalmente parlando, così in pratica si diportano le Superiori generali. Siccome poi le case degli Istituti sono soggette alla giurisdizione degli Ordinarii dei luoghi ove esistono, così potranno essi visitarle ed emanare quei decreti che giudicano necessari per togliere gli abusi che si fossero introdotti contro il diritto comune, ed il disposto delle proprie costituzioni, anche in ciò che riguarda l'amministrazione e l'insegnamento; nulla però potranno aggiungere *contra vel praeter constitutiones*. E ciò con più ragione si verifica per le scuole esterne che ritengono le Suore, e per la direzione degli orfanotrofi ad esse affidati, poichè la sorveglianza sull'insegnamento ed educazione della gioventù spetta all'Ordinario locale.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1386].

2002.

S. C. Ep. et Reg., Anagnina 6 febr 1874.

COMPENDIUM FACTI. Fr. Caietanus G. in minoribus Ordinibus hodie constitutus, natus est in civitate S. die 28 Novembris 1849, atque habitum religiosum suscepit die 26 Octobris 1864 apud Minores Conventuales. Post integrum probationis annum professionem votorum simplicium emisit die 1 Novembris 1865 ad tramites Litterarum Encyclicarum *Neminem latet*,¹ quibus inter alia praescribitur: « ut peracto probatione et novitiatu ad praescriptum S. Concilii Tridentini, Constitutionum Apostolicarum, et Statutorum Ordinis, Novitii vota simplicia emittant, postquam *expleverint aetatem*

¹ Die 19 mart. 1857. — Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 853-855.

« annorum sexdecim ab eodem Tridentino Concilio statutam,¹ vel aliam maiorem, quae forsitan a statutis proprii Ordinis a S. Sede approbata requiratur. At vero error illapsus in Litteris a Curia Episcopali S. occasione vestitionis expeditae, in quibus iuvenis scribebatur natus, non die 28 Novembris 1849, sed die 29 Septembris 1849, huic controversiae originem dedit. Omnino certum videtur, superiores Ordinis religiosi, plenam fidem testimonialibus adhibentes, nullatenus veram iuvenis aetatem suspicatos esse ante an. 1869, in quo novae testimoniales petitaе, et die 16 Februarii concessae intuitu Tonsurae, et Minorum Ordinum a Fr. Caietano G. suscipiendorum, veramque illius aetatem exprimentes, in ipsorum manus pervenerunt. Quoad Caietanum, si fides adhibeatur eius dictis, quae nullo modo de falsitate convicta sunt, ipse non incepit serio dubitare de vera sua aetate, et de nullitate suae primae professionis factae ante legitimam aetatem, nisi an. 1869 aliis acceptis testimonialibus, quae veram eius aetatem referebant.

Facta professione votorum simplicium, ipse sese gessit in omnibus tamquam vere professus, et pariter a Superioribus tamquam talis habitus est. Ante Professionem solemnem missus est in alium Conventum sui Ordinis, ubi post tres annos et 70 dies a prima professione, die videlicet 10 Ianuarii 1869, solemnem emisit professionem sine ulla aut ipsius aut cuiuscumque alterius reclamazione: postea vero, cognoscens, ut ipse ait, *primo* professionem suam votorum simplicium emissam fuisse ante aetatem legitimam, *secundo* hanc professionem propter defectum aetatis *nullam* fuisse, et per consequens se nullo modo per tres annos ante professionem solemnem permansisse in votis simplicibus, prout sub poena nullitatis votorum solemnum a SS. D. N. Pio PP. IX praescriptum est, iudicavit pariter *nullam* fuisse suam professionem solemnem, et ad terminos Constitutionis Benedicti XIV, *Si datam hominibus*,² formalem instantiam die 20 Octobris 1871 introduxit coram Ordinario, ut liber ab omni vinculo votorum declararetur.

Post longas investigationes et discussiones, die 10 Ianuarii 1873, prodit a Iudicibus per Benedictinam Constitutionem designatis sententia definitiva in primo gradu instantiae, pro nullitate professionis solemnis; a qua sententia Defensor ex officio Professionum regularium coram S. Congregatione EE. et RR. statim appellavit, atque causa proposita est sub dubitandi formula in calce exscripta.

Disceptatio synoptica.

EA QUAE PROSTANT PRO NULLITATE PROFESSIONIS. Consultor, cui demandatum fuit munus votum edendi in praesenti quaestione, trifariam dividit orationem suam, scilicet 1. inquirendum suscipit utrum professio votorum simplicium a f. Caietano G. emissam hodie debeat nec ne considerari ut valida secundum ius antiquum, abstractione facta a Decreto diei 12 Iunii 1858,³ per quod *professio tacita omnino abrogata est?*

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 15.

² Cf. N. 385.

³ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 855-857.

2. Utrum, posito hoc Decreto hodie debeat necne dicta professio considerari ut valida, et quid inde sequatur pro validitate professionis votorum solemnum?

3. Utrum, posito quod casus foret dubius, sententia deberet ferri potius pro nullitate vel pro valore professionis votorum solemnum?

Atque ad 1. quod attinet animadvertit quod haec professio absque ullo dubio in momento emissionis *nulla* fuit propter Decretum irritans a Concilio Tridentino emanatum, sed dubium est, utrum iuxta ius antiquum intercesserit necne *professio tacita*, vel in momento in quo Caietanus, nihil de nullitate professionis suspicans, et in omnibus se gerens ut professus aetatem pro professione legitimam attigit, vel saltem in aliquo momento posteriori: quae *professio tacita* statim professionem antea *nulliter* emissam convalidasset. Hac in re adesse apud Doctores intricatissimam controversiam liquet ex Fagnano (Cap. *Significatum*, de Regularibus) qui multis auctoritatibus in medium adductis, hanc quaestionem perpendit, necnon ex Ferraris (*V. Regularis Professio*) qui refert celeberrimam causam *Mediolanensem*, in qua dictum dubium magno eruditionis apparatu, citatis ex utraque parte multis textibus iuris, tribunalium decisionibus et Doctorum sententiis resolvitur pro nullitate professionis.

Utraque vero sententia in hoc principio concordat, quod si fiant tam a Religioso, quam ab eius Superioribus actus isti, qui de se inducunt tacitam professionem, sicut sunt delatio continua habitus religiosi, votum in Capitulo etc., et si insuper existat tam in Religioso, quam in eius Superioribus vera voluntas profitendi, et ad professionem recipiendi, tunc statim post expletum tempus legitimum, professio tacita inducitur.

Sed in casu proposito adestne voluntas sufficiens profitendi et ad professionem recipiendi? Qui stant pro validitate professionis, respondent: *Affirmative*, hoc autem probare conantur ex eo quod utraque voluntas in momento professionis *nulliter* emissae aderat absque dubio, et quod perseverantia huius voluntatis manifeste apparet ex actibus externis, qui libere fiunt a Religioso eiusque Superioribus, quique de se professionem inducunt. Nullum ergo, iuxta adductos Doctores, deest in casu proposito ex requisitis ad validitatem tacitae professionis.

Qui vero stant pro nullitate Professionis, dicunt quod in themate non adest sufficiens consensus nec Religiosi nec eius Superiorum. Aderat quidem uterque consensus in actu professionis nulliter emissae; sed emissam professionem, cum nec Religiosus nec Superiores aliquid de illius nullitate suspicentur, actus qui postea sequuntur, non amplius continent, ut necessarium esset, intentionem profitendi, aut ad professionem admittendi. Fiunt enim isti actus ex suppositione quod professio iam existat et valida sit, non vero intentione inducendi professionem, cum iam inductam esse supponant. Igitur secundum istos Doctores, plane deest in casu consensus ad professionem tacitam inducendam certissime necessarius.

Adest etiam tertia sententia, quae distinguit quodammodo inter praecedentes. Secundum Fagnanum aliosque Doctores ad solvendum dubium propositum, oportet sedulo considerare, quid fecisset Religiosus, et quid

Superiores, si nullitatem professionis cognovissent eo in momento, quo completur tempus legitimum. Si nullitatem animadvertentes, nihilominus professionem emittere et recipere in eo momento voluissent, tunc iuxta hanc sententiam, statim professio tacita inducitur, quia ex utraque parte sufficiens adest consensus. Si e contra, cognoscentes nullitatem, professionem emittere aut recipere noluissent, tunc professio tacita nullatenus adest: quia deesset legitimus consensus ad professionem necessarius. Rem illustrat exemplo. — Si superiores qui ante professionem expressam cum Novitio mitissime agant, facta autem professione, illum regant in virga ferrea, ita ut Novitius vinculo professionis adstrictus pene ad desperationem adducatur, certe quando postea completur aetas legitima, si sciret Novitius professionem suam expressam *nullam* fuisse et esse, statim ad saeculum, relicta Religione, evolveret. — Item ponatur, quod Novitius ante professionem dissimulans, humiliter et obedienter se gerat in omnibus: statim vero professione facta, se insolentem exhibeat, certe, quando tempus legitimum completur, si superiores scirent, professionem expressam *nullam* fuisse et esse, illum statim ad saeculum remitterent. — Secus in casibus contrariis. — Et sic ista tertia opinio conciliare pertentat oppositas Doctorum et Tribunalium sententias.

Quaerit 2. utrum validitas, seu potius convalidatio dictae professionis votorum simplicium adhuc sustineri valeat post Decretum diei 12 Iunii 1858 in cuius fine haec habentur: « XI. *Ad valide emittenda vota sollemnia post vota simplicia requiritur professio EXPRESSA et ideo PROFESSIO TACITA OMNINO ABROGATA EST* ».

Ad quaestionem consultor *Negative* respondit, et per consequens votum pro nullitate professionis tam simplicis quam sollemnis emittit.

Et re sane vera, undenam Canonistae deducebant convalidationem seu ratificationem expressae professionis nulliter emissae? Certe ex hoc, quod interveniente postea professione tacita, in momento, quo complebatur tempus legitimum haec professio vere valida, prioris professionis nullitatem sanare intelligebatur. Atqui hodie « PROFESSIO TACITA OMNINO ABROGATA EST ». Ergo in casu, haec professio non existit, nec potuit aliquem effectum habere, nec sanare priorem professionem, proindeque haec professio remanet invalida, prouti invalida et nulla est professio sollemnis, quae ex Decreto diei 7 Februarii 1862 non subsistit, nisi elapso integro triennio ab emissionem votorum simplicium.¹ Ergo confirmanda est sententia, a qua coram hac S. Congregatione appellatur.

At obiicit Defensor haec verba: « *Professio tacita omnino abrogata est* », significant quidem professionem tacitam non posse subsistere *per se solam*: non autem significant professionem tacitam non posse subsistere, si subsequatur et convalidet professionem expressam antea nulliter emissam. Hanc autem propositionem defendit ex analogia quam professio, quae est matrimonium spirituale, habet cum matrimonio carnali. Nonne constat, subdit ipse, quod Concilium Tridentinum matrimonia *clandestina* penitus annullavit

¹ Cf. N. 532.

et irritavit?¹ Per hoc significatur, quod matrimonium totaliter et ex omni parte clandestinum amplius non sustinetur. Si autem matrimonium publice prout iuris est, iam fuerit celebratum, sed nulliter et invalide propter occultum defectum consensus legitimi, et si postea privatim ponatur iste consensus, statim, in momento huius positionis, fit matrimonium clandestinum validum, Tridentino Decreto non obstante, ita ut partes non teneantur ad matrimonium iterata vice coram Parocho celebrandum. Nec ista sanatio prioris matrimonii locum habet tantummodo in *unico* casu, quo matrimonium publicum nullum sit propter defectum consensus legitimi, sed etiam in aliis casibus nullitatis; docent enim Doctores, sublato impedimento, quod fuit causa nullitatis, et perseverante partium consensu, matrimonium nulliter contractum (sic volente Ecclesia) statim convalidari, absque ulla nova celebratione coram Parocho et testibus. — Applicetur haec doctrina matrimonio spirituali, quod est professio religiosa. Sublato impedimento et perseverante partium consensu (idest religiosi et superiorum), statim professio nulliter emissa, convalidabitur, non obstante Decreto novissimo, quod debet intelligi non *absolute*, sed *moderate*, iuxta interpretationem Decreti Tridentini circa matrimonia clandestina.

At valetne talis argumentatio? Videtur quod non, etenim 1. inter matrimonium et professionem adest quidem aliqua analogia, non autem omnimoda paritas, quare nimis infirma est illatio ab uno casu ad alterum.

2. Sensus quo intelligi debet Concilium Tridentinum, per Doctorum conclusiones, per decisiones Tribunalium, et per Sedis Apostolicae oracula traditur, ita ut pro certo admitti debeat interpretatio communis et consueta, licet fortasse verbis Concilii Tridentini prima fronte contraria videretur. Verum nulla suppetit Doctorum sententia, et S. Sedis decisio, ex qua vel minimum appareat, quod particula praedicti Decreti intelligi debeat contra sensum eius clarissimum, ac manifestissimum « *Professio tacita OMNINO abrogata est* ».

3. Licet plures Auctores extendant convalidationem occultam matrimonii nulliter contracti, non tantum ad casum nullitatis provenientis ex defectu consensus, sed etiam ad casum nullitatis provenientis ex alio defectu occulto qui probari non potest, nullus tamen Auctor est, qui ausus sit hanc convalidationem occultam extendere ad casum nullitatis provenientis ex defectu, qui verosimiliter externe probabitur (S. Ligorius, lib. IV, n. IV). Iamvero in themate agitur de defectu, qui non tantum verosimiliter externe probabitur, sed qui de facto, ut patet, externe et invicte probatus est. Ergo argumentatio exposita nihil valet.

4. Abrogatio professionis tacitae, de qua in supralaudato Decreto, debet intelligi non *partialiter* et *restricte*, ut vult Defensor, sed *simpliciter*, *absolute* et *universaliter*. Quid enim per hanc novam ordinationem voluit obtinere SS. D. N. Pius PP. IX? Profecto, voluit efficax tandem afferre remedium dubiis, quae ex tacita professione saepe oriebantur, cum in infinitum dubitari possit circa naturam et existentiam horum actuum, qui sunt in-

¹ Sess. XXIV, de ref. matrim., c. 1.

« tiatus anno profitetur ETIAMSI DECIMUM SEXTUM ANNUM non expleverit,
 « sine dubio eius professio nulla est ob impedimentum aetatis. Eo VERO
 « TEMPORE TRANSACTO cum non amplius adsit impedimentum, sed adsit
 « legitima aetas, sicut potest rite profiteri, ita professionem nullam ratificare ».
 Tandem animadvertit Defensor a veritate alienum nec facile credibile
 existimandum esse quod fr. Caietanus G. aetatis propriae defectum ignora-
 verit; atque ideo pro validitate eius professionis omnino standum esse exi-
 stimat.

His aliisque in medium adductis propositum fuit resolvendum Dubium:
 An et quomodo sit confirmanda vel infirmanda sententia Curiae Episco-
 palis in casu?

RESOLUTIO. Sacra Congregatio Episc. et Regul. die 6 Februarii 1874
 rescribendum censuit: « Supplicandum SS.mo pro dispensatione ad caute-
 lam ».

[Acta S. Sedis, vol. VIII, p. 39-48].

2003.

S. C. Ep. et Reg., 20 iul. 1875.

M. Arcivescovo d'Oregon ebbe proposto i seguenti dubbii, notando, per
 la chiara intelligenza del primo, che il dotto Arcivescovo avea citato un
 testo del Dottor S. Alfonso de' Liguori in cui dicendosi che i confessori
 delle monache decorso il triennio dichiaransi sospesi, si aggiunge: *et hoc
 valet etiam pro confessariis Conservatoriorum*:

1. Nos sœurs de Charité et autres consacrées à l'éducation de la jeunesse
 sont elles comprises sous le nom de *Conservatorium*?
2. Si oui, l'Evêque peut-il autoriser le confesseur à les confesser *ultra
 triennium ratione deficientiae confessariorum idoneorum*?
3. La défense de la S. C. emporte-t-elle la nullité de l'absolution du
 confesseur autorisé par l'Evêque à confesser *ultra triennium*?

Questa S. C. de' Vescovi e Reg. per la risoluzione degli esposti quesiti,
 dopo udito l'oracolo di Sua Santità, avverte primieramente che in genere la
 prescrizione sul cambiamento del confessore triennale deve applicarsi non
 meno ai Monasteri ed ai Conservatorii, che ad ogni altra società di donne
 conviventi *more communitatis*, i quali abbiano i confessori ordinari, salvo
 che da particolari indulti ne fossero dispensati. Aggiunge similmente che
 lo stesso S. Consesso nell'anno 1847¹ ad una richiesta affine alla presente,
 che avea promosso il Vescovo Tridentino, se cioè fossero da cambiarsi nei
 singoli trienni i confessori anche quando, come avviene alle Suore di Carità
 inservienti agli ospedali, queste spessissimo sono trasferite da un luogo e
 da una casa ad una altra, avea già risposto in senso affermativo, concedendo
 però nello stesso tempo all'Ordinario le facoltà di confermarli una o anche
 due volte, osservate sempre le consuete condizioni in tale caso prescritte.

¹ Cf. N. 1950.

Da ultimo ha espressamente dichiarato la Santità Sua che il lasciar con-
 tinuare un confessore nelle comunità di donne come sopra, oltre un triennio
 senza dispensa della S. Sede, alla quale esclusivamente compete il concederla,
 non importa nullità delle assoluzioni sacramentali, ma unicamente un eser-
 cizio illecito di quel sagra ministero. A rimuovere poi l'incertezza che tut-
 tora rimaneva nell'animo di M. Arcivescovo di S. Francesco gioverà fargli
 considerare che ove le Suore o Figlie della Carità di S. Vincenzo de'Paoli
 della sua diocesi abbiano l'abitudine, o debbano confessarsi dal parroco,
 accedendovi nella sua chiesa parrocchiale, o in altra pubblica chiesa, non è
 questo il caso in cui è applicabile la inibizione data ai confessori di prose-
 guire al di là del triennio, mentre la medesima è inflitta unicamente ai con-
 fessori ordinari che si recano ad ascoltare le confessioni nei monasteri, con-
 servatori ed altri luoghi ove convivono donne in forma di comunità.¹
 [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1446].

2004.

S. C. Ep. et Reg., Spalaten., 14 mart. 1879.

1. An Ordinarius vetare possit campanarum pulsationem ante, vel tem-
 pore Missae paroecialis in omnibus dioecesis ecclesiis, officiatis per sacerdo-
 tes saeculares aut regulares.

2. An sacerdotes saeculares cappellani aut rectores, et an superiores re-
 gulares possint introducere functiones extraordinarias, alterare consuetas in
 respectivis ecclesiis, et processiones facere, absque praevia Ordinarii licentia.

R. Ad 1. Quoad presbyteros saeculares Episcopus utatur iure suo, nisi
 laudabilis consuetudo aut privilegium obstet. Quoad regulares, Negative,
 excepto Sabbato Sancto.

Ad 2. Quoad saeculares Episcopus utatur iure suo, servatis resolutioni-
 bus Sacrarum Congregationum, et praesertim S. Rituum Congregationis
 anno 1703, *Urbis et Orbis*.² Quoad regulares, Affirmative, servatis resolutio-

¹ Quoad confessarios monialium haec quae sequuntur, notanda: S. C. Epp. et Regul.,
 2 Maii 1617 et 7 Iunii 1620. « S. C. statuit confessarios monialium debere esse in aetate
 supra quadraginta annos ». — S. C. Concilii, 2 Sept. 1617. — « 1. An archipresbyter Cathedra-
 dralis, cui imminet cura animarum, possit esse confessarius ordinarius monialium.

« 2. An Episcopus possit denegare monialibus petentibus confessarium extraordina-
 rium bis vel ter in anno.

« 3. An confessarii ordinarii possint ultra triennium durare, et maxime per longum
 tempus.

« 4. An confessionalia monialium possint esse in sacristiis, vel in domibus quas inhabi-
 tant confessarii.

« R. Ad 1. Non posse, sed posse indulgeri.

« Ad 2. Non posse, immo teneri offerre.

« Ad 3. Singulis trienniis mutari debere.

« Ad 4. Non posse, sed extare debere in ecclesiis monasteriorum ».

² Confirm. 12 ian. 1704. — Cf. S. R. C. Decr. Authent., n. 2123.

nibus ut supra exceptis processionibus extra ecclesiae ambitum, salvo, pro aliquibus processionibus, specialibus privilegiis.
[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1512].

2005.

S. C. Ep. et Reg., instr. 11 iun. 1880.

Sacra haec EE. et RR. Congregatio, mature praesenti Ecclesiae conditione perpensa, quae pene ubique impeditur, quominus externam explicet suam actionem super materias et personas ecclesiasticas, et considerato quoque defectu mediorum aptorum pro regulari curiarum ordinatione, constituit facultatem Ordinariis locorum expresse concedere, ut formas magis oeconomicas adhibere valeant in exercitio suae disciplinaris iurisdictionis super clericis. Ut autem tota iustitiae ratio sarta tectaque maneat, serveturque processuum canonica regularitas et uniformitas, opportunum censuit sequentes emanare normas, a curiis servandas.

1. Ordinatio pastorale onus incumbit disciplinam correctionemque clericorum a se dependentium curandi, super eorumdem vitae rationem vigilando, remediisque utendo canonicis ad praecavendas apud eosdem et eliminandas ordinis perturbationes.
2. Ex his remediis alia praeveniunt, alia reprimunt et medelam afferunt. Priora ad hoc diriguntur ut impediunt quominus malum adveniat, ut scandalum stimuli, occasiones voluntariae, causaeque ad delinquendum proximae removeantur. Altera finem habent revocandi delinquentes ut sapiant reparentque admissi criminis consequentias.
3. Conscientiae et prudentiae Ordinarii horum remediorum incumbit applicatio, iuxta canonum praescriptiones, et casuum adiunctorumque gravitatem.
4. Mediis quae praeservant praecipue accensentur spiritualia exercitia, monitiones et praecepta.
5. Has provisiones praecedere debet summaria facti cognitio quae ab Ordinario notanda est, ut *ad ulteriora* procedere, quatenus opus sit, et certiore reddere queat superiorem auctoritatem, in casu legitimi recursus.
6. Canonicae monitiones fiunt sive in forma paterna et secreta (etiam per epistolam aut per interpositam personam) sive in forma legali, ita tamen ut de earumdem executione constet ex aliquo actu.
7. Quatenus infructuosae monitiones evadant, Ordinarius praecipit curiae, ut delinquenti analogum iniungatur praeceptum, in quo declaretur quid eidem agendum aut omittendum sit, cum respondentis poenae ecclesiasticae comminatione, quam incurret in casu transgressionis.
8. Praeceptum intimatur praevento a cancellario coram Vicario generali, sive coram duobus testibus ecclesiasticis aut laicis probatae integritatis.
- § 1. Actus subsignatur a partibus praesentibus et a praevento quoque, si velit.

§ 2. Vicarius generalis adiicere valet iuramentum servandi secretum, quatenus id prudenter expetat tituli indoles, de quo agitur.

9. Quoad *poenalia* media, animadvertant reverendissimi Ordinarii, praesenti instructione haud derogatum esse iudiciorum solemnitatibus, per sacros canones, per Apostolicas Constitutiones et alias ecclesiasticas dispositiones imperatis, quatenus eadem libere efficaciterque applicari queant; sed oeconomicae formae consulere intendunt illis casibus curiisque, in quibus solennes processus, aut adhiberi nequeant, aut non expedire videantur. Plenam quoque vim servat suam extraiudiciale remedium *ex informata conscientia* pro criminibus occultis, quod decrevit s. Tridentina Synodus in *Sess. 14, cap. 1, de Reform.* adhibendum, cum illis regulis et reservationibus, quas constanter servavit pro dicti Capitis interpretatione S. C. Congregatio in pluribus resolutionibus, et praecipue in *Bosnien. et Sirmien.* 20 Decembris 1873.

10. Quum procedi oporteat criminaliter, sive infractionis praecepti, aut criminum communium, vel legum Ecclesiae violationis causa, processus confici potest formis summariis et absque iudicii strepitu, servatis semper regulis iustitiae substantialibus.

11. Processus instruitur ex *officio* aut in sequelam supplicis libelli et querelae, aut notitiae, alio modo, a curia habitae, et ad finem perducitur eo consilio, ut omni studio atque prudentia veritas detegatur, et cognitio tum criminis, cum reitatis aut innocentiae accusati exurgat.

12. Processus confectio committi potest alicui probo atque idoneo ecclesiastico, adstante actuario.

13. Unicuique curiae opus est procuratore fiscali pro iustitiae et legis tutela.

14. Quatenus pro intimationibus aut notificationibus, haud praesto sit opera apparitorum curiae, suppletur exhibitione earumdem explenda per qualificatam personam, quae de facto certior, sive eas transmittendo, ope commendationis penes tabellariorum officium, illis in locis in quibus hoc invaluit systema, exposcendo fidem exhibitionis, receptionis aut repudii.

15. Basis facti criminis constitui potest per expositionem in processu habitam, authenticis roboratam informationibus aut confessionibus extraiudicialibus, vel testium depositionibus, et quoad titulum transgressionis, praecepti constat per novam exhibitionem decreti et actus indictionis, perfectorum modis enuntiatis Art. 7 et 8.

16. Ad retinendam in specie culpabilitatem accusati opus est probatione legali, quae talia continere debet elementa, ut veritatem evincat, aut saltem inducat moralem certitudinem, remoto in contrarium quovis rationabili dubio.

17. Personae, quas examinare expediat semper audiuntur separatim.

18. Testes ad probationem, aut ad defensionem, quoties legalia obstacula haud obsistant, sub iuramento audiri debent, quod extendi potest, si opus sit, ad obligationem secreti.

19. Testium absentium, aut in aliena dioecesi morantium exposcitur examen in subsidium ab ecclesiastica loci auctoritate, eidem transmittendo

prospectum facti; et auctoritas requisita petitioni respondet, servando praesentis instructionis normas.

20. Quoties indicentur testes ob facta aut adiuncta essentialiter utilia merito causae, qui examini subiici nequeant, eoquod censeatur haud convenire ut vocentur, aut quia vocati abnuant, mentio eorumdem fit in actibus, et curatur supplere eorum defectui per depositiones aliorum testium, qui de relato aut alia ratione, noverint id quod exquiritur.

21. Quum collectum fuerit quidquid opus sit ad factum et accusati responsabilitatem constituendam, vocatur iste ad examen.

22. In indictione, nisi prudentia id vetet, exponuntur ei per extensum accusationes adversus eum collatae, ut parari valeat ad respondendum.

23. Quando autem ob accusationum qualitates, aut ob alia adiuncta prudens non sit in actu intimationis eas patefacere, in hac solum innuitur eundem ad examen vocari ut sese excuset in causa, quae ipsum respicit uti accusatum.

24. Si iudicio sistere abnuat, iteratur indictio, in quo eidem praefigitur congruum peremptorium terminum, eique significatur quod si adhuc obedire renuat, habebitur ceu contumax; et pro tali in facto aestimabitur, quatenus absque probato legitimo impedimento, istam quoque posthaberet intimationem.

25. Si compareat, auditur in examine; et quatenus inductiones faciat alicuius momenti, debent istae, quantum fieri potest, exhaustiri.

26. Proceditur inde ad contestationem facti criminosi, et conclusionum habitaram, ad retinendum accusatum criminis lapsumque in relativas poenas canonicas.

27. Quum accusatus, tali modo, habeat plenam cognitionem eius quod in actis extat contra se, ultra quod respondere possit, iure se defendendi a semetipso etiam uti valet.

28. Potest quoque, si id expetat, obtinere praefixionem termini ad exhibendam defensionem cum memoria in scriptis, praecipue quando ob dispositionem *Art. 23* nequiverit paratus esse ad responsa pro sua excusatione.

29. Expleto processu, actorum instructor, restrictum conficit essentialium conclusionum eiusdem.

30. In die qua causa proponitur, est in facultate accusati faciendi se repraesentare et defendere ab alio sacerdote aut laico patrocinatore, antea approbatis ab Ordinario.

31. Quatenus praeventus constituere defensorem renuat, Ordinarius consulit constituendo aliquem ex officio.

32. Defensor caute notitiam haurit processus et restricti in cancellaria, ut paratus sit ad defensionem peragendam, quae ante propositionem causae exhiberi potest in scriptis. Ipse quoque subiicitur oneri secreti iurati, quatenus Ordinario videatur indolem causae id expostulare.

33. Transmittitur dein procuratori fiscali processus et restrictus, ut munere suo *ex officio* fungatur; uterque Ordinario traditur qui plena causae cognitione adepta, diem constituit in qua disceptanda et resolvenda sit, curans ut accusatus certior de hoc fiat.

34. Die constituta proponitur causa coram Vicario generali, interessentibus procuratore fiscali, defensore et cancellario.

35. Post votum procuratoris fiscali et deductiones defensionis profertur sententia, dictando dispositivam cancellario, cum explicita mentione, in casu damnationis, canonicae sanctionis accusato applicatae.

36. Sententia indicitur praevento, qui appellationem interponere potest ad auctoritatem ecclesiasticam superiorem.

37. Pro appellatione servantur normae statutae a Constitutione *Ad militantis* s. m. Bened. XIV, 30 Martii 1742,¹ aliaeque emanatae ab hac S. C. decreto 18 Decembris 1835² et Littera circulari diei 1 Augusti 1851.³

38. Comparitio pro appellatione facienda est infra terminum decem dierum a notificatione sententiae; quo termino inutiliter elapso, sententia ipsa in executionis statu reperitur.

39. Interposita appellatione infra decem dies, curia absque mora remittit ad auctoritatem ecclesiasticam superiorem, apud quam appellatio facta est, omnes actus causae originales, idest processum, restrictum, defensiones et sententiam.

40. Auctoritas ecclesiastica superior, capta cognitione actus appellationis, intimare facit appellanti, ut infra terminum viginti dierum defensorem constituat qui approbari debet ab eadem superiori auctoritate.

41. Decurso dicto termino peremptorio absque effectu, censetur appellantem nuncium misisse appellationis beneficio, et haec consequenter perempta declaratur a superiori auctoritate.

42. Quum appellatio producit a sententia alicuius curiae episcopalis ad metropolitanam, Archiepiscopus pro cognitione et decisione causae sequitur normam procedendi in hac instructione traditam.

43. Si contingat quod clericus, non obstante fori privilegio, ob crimina communia subiiciatur processui et iudicio laicae potestatis, Ordinarius, hoc in casu, summariam sumit criminosi facti cognitionem, atque perpendit an ipsum, ad tradita per sacros canones, locum faciat infamiae, irregularitati, aut alii ecclesiasticae sanctioni.

§ 1. Donec iudicium pendeat, aut accusatus detentus sit, prudens est, quod Ordinarius sese limitet ad media provisorio.

§ 2. Expleto tamen iudicio, et libero reddito accusato, curia iuxta exitum informationum ceu superius assumptarum, procedit ad tramites dispositionum praesentis instructionis.

44. In casibus dubiis, et in variis practicis difficultatibus, quae contingere possint, Ordinarii consulant hanc S. C. ad vitandas contentiones et nullitates.

Die 11 Iunii 1880 SS. D. N. Leo PP. XIII audita relatione praesentis Instructionis, eam in omnibus approbare et confirmare dignatus est. [Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1534. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XIII, p. 324-336].

¹ Cf. N. 326.

² Cf. N. 1908.

³ Cf. N. 1961.

2006.

S. C. Ep. et Reg., *Caven. et Sarnen.*, 17 sept. 1880.

1. An et cui ius competat comitandi cadavera ab ecclesiis Regularium, quo collata fuere ad explenda funebria, ad commune coemeterium ubi sepe-
liri debent.

2. An parochi ius habeant percipiendi emolumenta quae ab heredibus
dantur sacerdoti ista comitanti cadavera ad coemeterium.

3. An Religiosi in associatione cadaverum de quibus agitur, accersere
debeant parochum pro comitandis defunctis ad coemeterium.

4. An Regulares incedere possint cum stola et cruce conventuali usque
ad sepulchrum, sive autem utrumque signum deponere debeant in transitu
per paroecias, resumendum postea in coemeterio.

R. Ad 1. Affirmative favore Regularium.

Ad 2. Negative.

Ad 3. Negative.

Ad 4. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam, sine pompa
et recto tramite.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1541].

2007.

S. C. Ep. et Reg., *Romana seu Venetiarum*, 24 mart. 1882.

COMPENDIUM FACTI. Pater Pacificus a Conegliano, Provincialis PP. Capuccinorum Venetae Provinciae, Beatissimo Patri humiliter exposuit quae se-
quuntur. Summus Pontifex Pius IX in audientia habita a Secretario S. Con-
gregationis super Statu Regularium die 6 Augusti 1858¹ duobus dubiis
a Magistro generali Ordinis Praedicatorum propositis, nempe: 1. « *An pro-
fessi votorum simplicium, quae professioni votorum solemnium, iuxta Litteras
Encyclicas diei 19 Martii 1857 praemitti debent,*² *teneantur ad officium divi-
num?* 2. *An teneantur ad observantiam Regulae Ordinis, prout solemniter pro-
fessi?* Respondendum mandavit: Ad primum non teneri ad privatam recitationem
divini officii, debere tamen choro interesse, ut solemniter professi. Ad secundum
affirmative, firma declaratione, iam data quoad votum paupertatis ».³

Hinc non parva inter Theologos praedictae Capuccinorum provinciae
dissensio orta est super onere divini officii recitandi pro clericis professis
votorum simplicium, in Ordine Fr. Minorum. Quidam enim absolute inhae-
rentes declarationi Pii Papae IX in responsione ad primum dicunt, praedictos
clericos non teneri ad officii privatam recitationem, quia praedicta declaratio
utpote generalis, omnes professos votorum simplicium, cuiusque ordinis

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 857.

² Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 853-855.

³ Die 12 iun. 1858, ad IX. - Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 855-857.

afficit. Plurimi autem contrariam sententiam tenent. Isti distinguentes inter
varias Regularium regulas, non loquendo de institutis quae vota solemnia
non habent, observant quod fere in omnium Ordinum regulis non fit spe-
ciale praeceptum divinum officium recitandi, sicuti habetur in regula Fr.
Minorum s. Francisci. Pro omnibus Regularibus votorum solemnium obli-
gatio divini officii recitandi tum in choro, tum privatim extra oritur ex anti-
quissima consuetudine, quae uti aiunt Theologi vim habet legis graviter
obligantis. Et haec obligatio pro singulis praedictorum regularium incipit
a die, quo quis statui regulari perpetuo et solemniter se dedit, idest ab eius
solemni professione.

Non idem autem dicendum de Fr. Minoribus. Pro istis obligatio divini of-
ficii recitandi, non tantum ex antiquissima consuetudine oritur quantum ex
gravi praecepto regulae; quod praeceptum aperte declaratum est a Clemente V,
cap. *Exivi*: « declaramus quod clerici faciant divinum officium iuxta ritum
s. Romanae Ecclesiae... sit obligatorium ». Hinc concludendum est quod ex
vi regulae omnes professi in Ordine Fr. Minorum s. Francisci tenentur ad
officium divinum. Et haec obligatio divini officii recitandi sive in choro,
sive privatim pro Fr. Minoribus tunc incipit, quum incipit obligatio regu-
lam observandi; sed et haec obligatio incipit et ab ipsa votorum simplicium
professione, uti declaravit Pius IX in responsione ad secundum. Ergo et
omnes professi votorum simplicium in Ordine Fr. Minorum tenentur ad
recitationem divini officii sive privatam, sive publicam in choro, uti solem-
niter professi. Hanc sententiam certam habet Minister generalis de Obser-
vantia: ait enim de responsione Pii Papae IX ad primum: haec generalis
resolutio applicari non potest illis Ordinibus, in quibus forte recitatio divini
officii de praecepto iniungitur a regula, uti ex. gr. in Ordine Minorum. Si
enim professi votorum simplicium tenentur ad observantiam regulae Ord-
inis uti solemniter professi, et regula praecipit divini Officii recitationem,
evidenter sequitur, simpliciter professos ad illam teneri.

His non obstantibus cum fautores contrariae sententiae in suo sensu
persistant, orator obsecrat S. Vestram, ut ad rectam et certam normam agendi
praebendam, declarare dignetur dubium in calce expositum.

Pater Minister Generalis rogatus, ut suam sententiam aperiret, audito
Definitorio sui Ordinis, retulit: se suosque Definidores quorum audivit votum
S. Sedis responsis acquieturos, cum eidem placeat, professos votorum sim-
plicium ab recitatione privata divini officii dispensare.

Disceptatio synoptica.

ANIMADVERSIONES P. PROCURATORIS GENERALIS. Retulit hic abfuisse
quando Definitorium generale sui Ordinis controversiam propositam agita-
vit, sed sibi onus incumbere nonnulla subiiciendi EE. PP. prudentiae ad-
vit, sed sibi onus incumbere nonnulla subiiciendi EE. PP. prudentiae ad-
protuendam in sua integritate et vi, regulam s. Francisci. Hinc ait: respon-
sum a sa. me. Pio IX die 6 Augusti 1858 ad primum dubium, nempe: *Non
teneri* (professos votorum simplicium) *ad privatam recitationem divini officii*
generaliter habitum fuisse ceu authenticam declarationem quoad onus in
genere recitandi divinum officium tum in privato, tum in publico, quod

inest religiosis Ordinibus, vi perantiquae consuetudinis, quae vim legis obtinuit: non autem ceu declarationem quoad obligationem recitandi divini officii, quae ex. gr. enascitur a receptione ss. Ordinum, vel a lege speciali alicuius Regulae vel Instituti. Quod si dictum responsum haud limitaretur ad obligationem recitandi divinum officium pro Regularibus in genere, quae ex consuetudine enascitur, sed absolutum foret, absurdum pareret; quia in clerico professore votorum simplicium omnem destrueret legem quoad obligationem officii divini, et quamvis subdiaconus, non obstringeretur ad officium divinum recitandum.

Ex variis responsis ab Apostolica Sede datis, ante responsionem Pii IX, quoad obligationem recitandi divinum officium pro Religiosis Galliarum, eruitur semper servatas fuisse obligationes enatas a Constitutionibus propriis cuiuslibet societatis religiosae. Quomodo ergo dici poterit voluisse Apostolicam Sedem per hoc responsum quasi ad nihilum redigere obligationes promanantes a regulis ipsis particularibus Ordinum Religiosorum, et praecipue ordinis s. Francisci?

Dubium propositum est generale pro omnibus Ordinibus Regularibus, relate ad obligationem divini officii. Sed obligatio divini officii incumbit omnibus Ordinibus religiosis, eo quod descendat ab antiqua consuetudine, quae vim legis obtinuit. Ergo responsum diei 6 Augusti 1858 respexit tantum obligationem recitandi divinum officium, uti generalem pro omnibus Regularibus, vi consuetudinis; haud respiciens obligationes quoad officium quae inveniri possent apud unum vel alterum Ordinem.

Neque dici potest responsum illud induere characterem dispensationis, uti aliquis putavit: eoquod deest forma concessionis, quam nemo expetivit, per supplicem libellum. In Ordine Franciscano apud omnes pro certo habetur, quod professi votorum simplicium tenentur ad recitationem divini officii vi solummodo legis peculiaris, seu regulae s. Francisci, cap. 3: «*Clerici faciant divinum officium secundum ordinem sanctae Romanae Ecclesiae*». Et ideo Minister observantium in litteris circularibus ad suos religiosos, loquens de responso Pii IX ait: «haec generalis resolutio applicari non potest illis Ordinibus, in quibus forte recitatio divini officii de praecepto iniungitur a regula, uti ex. gr. in Ordine Minorum. Si enim professi votorum simplicium tenentur ad observantiam regulae Ordinis, prout solemniter professi, et regula praecipit divini officii recitationem, evidenter sequitur, simpliciter professos ad illam teneri».

In Ordine Conventualium communis generalisque est opinio, responsum diei 6 Augusti haud substulisse, neque infirmasse grave regulae praeceptum, quod omnes obstringit professores ad recitandum divinum officium, tum publice, tum in privato. Eandem esse sententiam apud Capuccinos in cunctis provinciis, una vel altera excepta. His fretus rationum momentis censuit Procurator iam probatum, quod professi votorum simplicium in Ordine Fr. Minorum obligantur, vi regulae, ad recitationem privatam officii divini, non obstante responso diei 6 Augusti 1858. Quoad eosdem manet in suo robore praeceptum regulae: «*Clerici faciant divinum officium, iuxta ordinem sanctae Romanae Ecclesiae, cap. 3*».

VOTUM CONSULTORIS.¹ Haud comprehendere valeo, ait ille, quomodo P. Provincialis venetae Provinciae dubium movere possit, post resolutionem S. C. diei 6 Augusti 1858, qua decisum fuit, professos votorum simplicium, ad quemlibet pertineant ordinem, «*non teneri ad privatam recitationem divini officii: debere tamen choro interesse ut solemniter professi*». Potissima et unica ratio adducta pro affirmativa eruitur ab onere imposito a regula s. Francisci, quae obligat *sub gravi* religiosum quemlibet ad officium divinum recitandum, dum iuxta responsum S. C. etiam professi votorum simplicium tenentur ad observantiam regulae. Attamen post dictum responsum videri nullam habere vim huiusmodi rationem. Nam non solum religiosi Minores per regulam obligantur ad divini officii recitationem sed omnes religiosi Ordines sive Monastici sive Mendicantes. Quae obligatio iuxta Theologos et Canonistas descendit ab antiquissima universalique consuetudine vim universaliis et generalis legis obligantis habente: vi cuius sancti fundatores in suis regulis imposuerunt, vel ad memoriam revocarunt huiusmodi onus, iam praeeexistens. Et re quidem vera nedum regula s. Francisci, sed etiam regulae s. Augustini et s. Dominici hanc imponunt obligationem. Et ideo omnes religiosi huic subiiciuntur obligationi, vi professionis sollemnis, haud exclusis monialibus, ceu declaratum fuit in una *Cenomanen*, diei 19 Aprilis 1844. Proposito enim dubio: «An Moniales in genere stricte teneantur sub gravi, vi professionis earundem ad recitationem divini officii», E.mi Patres, referente E.mo Polidori, rescripserunt: «*Affirmative quoad moniales vota sollemnia professas, iuxta regulam ab Apostolica Sede approbatam, in qua huiusmodi onus imponitur*».²

Hisce prae-notatis, ait Consultor, haud videre mihi est quomodo Patres Capuccini, qui eunt in affirmativam sententiam, asserere valeant *non idem dicendum est de fratribus Minoribus*; quasi ipsi soli regulam haberent, aut obligatio quae inest omnibus professis aliorum ordinum, minoris sit ponderis et gravitatis illa, quam Minores habent sub gravi in vim professionis religiosae.

Quamobrem dico, ait Consultor, quod s. Congregatio cum resolverit, approbante Summo Pontifice, professos votorum simplicium non teneri ad privatam recitationem divini officii, probe noverat quidquid relate ad hoc praescriberent diversorum Institutorum regulae; et consequenter quando emisit istam generalem et praecisam resolutionem *non teneri, saltem implicite, et quatenus opus fuisset*, dispensavit quoque a Regula; ceu quoque dispensavit Pius IX quum emanavit notas reformationes, ab aliis Regulae partibus, quae admissionem et professionem religiosorum tangunt.

Praeterea opportunum animadvertere mihi videtur, quod si Regula s. Francisci obligationem imponat sub gravi recitandi divinum officium, nulla in hoc praecepto adest differentia ab aliis fratribus, quoniam religiosi omnes absque distinctione, *in vim* sollemnis professionis, multique etiam in vim propriae regulae graviter obligantis, obstringuntur ad recitandum

¹ Quum res maximi momenti esset resolvenda eius resolutio commissa fuit pertrahenda plenario Auditorio S. Congreg. Ep. et Reg. cum voto Consultoris.

² Cf. N. 1938.

divinum officium sub lethali. Cum ergo pro omnibus et in genere declaratum fuerit, huiusmodi obligationem haud tangere professos votorum simplicium, ita dici debet, eandem obligationem non tangere neque fratres Franciscas; quod si obligatio haec relinquenda esset pro istis, a pari extendi deberet etiam pro aliis omnibus.

Neque abs re est animadvertere quod si obligatio, imposita a Regula, habenda esset plene distincta a lege universali obligatoria, grave enascetur monstrum: nempe professus, ad ordines sacros inde promotus, omittendo divini officii recitationem, duobus oneraretur lethalibus. Quia duplex violaret praeceptum, si non materialiter, tamen formaliter distinctum; ceu moralistae autumant quoad ieiunii violationem pro Franciscalibus in die ieiunii, per legem ecclesiasticam constituti. Praeterea nullus ex ordinibus monasticis, aut mendicantibus, quod sciam, dubium habuit circa clarissimam decisionem s. Congregationis, cunctique eandem habuerunt pro reali exceptione, favore solummodo Professorum votorum simplicium, peracta.

Idemque P. Generalis Capuccinorum cum suo definitorio cupere videtur, in suo voto, ut professi votorum simplicium sui Ordinis dispensarentur ab obligatione privata divinum recitandi officium. Atqui SS. mus Pater, ceu dictum est, dispensando professos votorum simplicium a privata recitatione officii divini, *saltem implicite* dispensavit a diversis regulis, hoc onus habentibus. Quapropter, conclusit consultor, nihil aliud exposcendum esse videtur, tutoque standum generali resolutioni. Hinc propositum dubium dimitendum fuisse censuit hoc responso: « etiam professi votorum simplicium in Ordine fr. Minorum, non obstante propria regula, stent resolutioni huius Sacrae Congregationis diei 6 Augusti 1858, nempe non teneri ad privatam recitationem divini officii ».

Quibus, aliisque praenotatis, sequens propositum fuit dirimendum

Dubium:

An Professi votorum simplicium in Ordine Minorum ex vi regulae teneantur ad privatam recitationem divini officii, ut solemniter professi.

RESOLUTIO. Sacra Congr. Ep. et Reg. re discussa, sub die 24 Martii 1882 censuit esse respondendum:

Non teneri, ad normam rescripti diei 6 Augusti anni 1858.

[Acta S. Sedis, vol. XV, p. 250-257].

2008.

S. C. Ep. et Reg., litt. 30 dec. 1882.

Le massime adottate da questa S. C. dei Vescovi e Regolari in quanto può aver relazione col voto semplice di povertà sono le seguenti, e suoi prescrivere l'inserzione nelle costituzioni che la stessa S. C. va ad approvare, cioè: « Professi dominium radicale, uti aiunt, suorum bonorum retinere poterunt, sed eis omnino interdicta est eorum administratio, et redi-

tuum erogatio atque usus. Debent propterea ante professionem cedere, etiam private, administrationem, usumfructum et usum quibus eis placuerit, ac etiam Instituto, si ita pro eorum lubitu existimaverint. Huic vero cessionis apponi poterit conditio quod sit quandocumque revocabilis; sed professus hoc iure revocandi in conscientia minime uti poterit, nisi accedente Apostolicae Sedis placito. Quod etiam dicendum erit de bonis quae post professionem titulo hereditario eis obvenierint.

Poterunt vero de dominio sive per testamentum, de licentia tamen Superioris vel Superiorissae generalis, sive per actus inter vivos, libere disponere, quo ultimo eveniente casu, cessabit concessio ab eis facta quoad administrationem, usumfructum et usum: nisi eam concessionem tempore eis benévise firmam voluerint, non obstante cessione domini.

Professis autem vetitum non est ea proprietatis acta peragere, de licentia Superioris, aut Superiorissae, quae a legibus praescribuntur.

Quidquid professi sua industria vel intuitu Societatis acquisierint, non sibi adscribere aut reservare poterunt, sed haec omnia inter Communitatis bona refundenda sunt, ad communem Societatis utilitatem ».

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1585].

2009.

S. C. Ep. et Reg., *Bamberg.*, 17 aug. 1883.

COMPENDIUM FACTI. Antonius parochus in Dioecesi Herbipolensi an. 1872 excipiebat in suo famulatu Catharinam nubilem annorum 27, ex honestis parentibus progenitam. Quae tamen, sex annos ante ab officiali exercitus Bavariae seducta, filium peperit extra legitimum matrimonium. Ceterum huius puellae fama integra apud omnes erat, si praedictum excipias factum. Et superior scholasticus ante id temporis scholam *artium* eidem puellae crediderat; cui praefuit spatium plurimum annorum. Nemo ex paroecianis miratus est quod femina haec apud parochum maneret.

Verumtamen novi administratores municipii, liberales sub specie zeli, sed odium et vindictam praeferebant in parochum eiusque famulam, Curiae episcopali detulerunt, Christifideles scandalum pati ex eo quod apud parochum sit famula filium illegitimum enixa. Addiderunt etiam quod femina illa in Ecclesia haud permaneret in loco, suis paribus destinato; quodque parochus apud quamdam processionem fuisse cum famula super currum eundem. Quoad parochi mores nihil, neque eius detractores, innuere valuerunt: et episcopalis Curia nullum adesse testata est dubium de integritate et honestate parochi eiusdem.

Has delationes Curia haud parvipendit; sed parochum accersivit, variisque peractis inquisitionibus, quoad huiusmodi feminam, per decretum diei 22 Iunii 1877 iussit parochum illico a se remove famulam, cuius non ignorabat noxam. Attamen duo lapsi sunt anni et femina apud parochum manebat. Hinc sub die 19 Iulii 1879 Curia eadem episcopalis, alio edito decreto, addidit praecepto poenam suspensionis, ni parochus, spatium quatuor hebdomadarum famulam non removisset.

Parochus tunc adversus huiusmodi decretum et suspensionis interminationem appellavit apud Curiam Bambergensem. A qua tamen appellatio haec reiecta fuit, utpote omni destituta fundamento. Animo sed vero haud deiectus presbyter suam detulit appellationem ad Apostolicam Sedem, ut nullius valoris sententia haec declararetur.

Disceptatio Synoptica.

IURA PAROCHI. Ambigere nemini licet de rigore sacrorum canonum quoad presbyteros, communem retinentes habitationem cum feminis suspectis aut concubinariis. Et censurae et poenae ecclesiasticae hosce adversus presbyteros iam constitutae fuerunt: quae tamen applicantur *servatis servandis*, prae oculis etiam habendo quod lex poenalis latam haud admittit interpretationem. Ex regula enim iuris 15, in 6 notum est «*odia restringi et favores convenit ampliari*». Et Schmalzgrueber cum aliis quamplurimis doctoribus, *Ius Eccl. univ., lib. III, tit. 2, n. 7*, habet: «*Olim (concupinari) diversis coercebantur poenis, nec unus idemque in iis infligendis servatus est ordo. Hodie circa eosdem observanda sunt potissimum decreta poenalia Tridentini, ut patet ex Bulla Pii V edita anno 1566, ubi Dioecesium Ordinariis in virtute sanctae obedientiae praecipit ut disctricte illa observari faciant. Porro ordo adversus eosdem procedendi describitur a memorata synodo, Sess. 21, cap. 6 et Sess. 25, cap. 14, de ref.: 1. Iubet eos moneri: et quidem monitione speciali, ut notat Gallemart ad cap. 14: unde non sufficit generalis per edictum aut in synodo facta, licet alias haec trinae monitionis vim habeat. 2. Si ita moniti non abstinuerint, ipso facto privati sint tertia parte fructuum, obventionum et proventuum beneficiorum suorum quorumcumque, et pensionum quae fabricae Ecclesiae, aut alteri pio loco pro arbitrio Episcopi applicetur. 3. Si in delicto eodem... nec secundae monitioni paruerint, eo ipso amittunt, et proventus omnes... atque insuper a beneficiorum suorum administratione, quandiu Ordinario videbitur suspendi debent. 4. Si ita suspensi nihilominus eas non expellent iubentur beneficiis... perpetuo privari... 5. Si etiam sic puniti a scandalosis huiusmodi commerciis non destiterint, praeter praedictas poenas, excommunicationis gladio plectantur... Is cui infligitur poena a Tridentino taxata, debet esse vere concubiniarius. Talis esse ille dicitur clericus, qui concubinam vel domi suae, vel etiam extra illam alibi instar uxoris continuo retinet, et assiduam cum ea retinet consuetudinem. Unde poenae istae non cadunt in eum qui simplicem incontinentiam commisit absque qualitate concubinitus, ut declaratum est a Card. apud Gallemart ad caput 14 c. princ. et ratio est, quia poenae cum odiosae sint restringi debent». Hisce in iure animadversis, notatum fuit parochum studuisse factum excusare per haec quae sequuntur rationum momenta; nempe sibi adhuc impossibile fuisse aliam sufficere famulam, quae rem domesticam prudenter curare sciret et valeret. Raro ait his in locis famula huiusmodi culpa expers invenitur; nam mulieres, undequaque moribus integrae, aut nuptias ineunt, aut monasterium ingrediuntur. Quamobrem*

¹ Cf. N. III.

his in adiunctis minus favorabilibus lex quae impedit Clericum excipere in suo famulatu feminam lapsam aut minorem quadraginta annis, in praxi a longo tempore haud asservatur. Fateor enim legem huiusmodi vim suam efficaciter exerere posse, quando agitur de famulis et presbyteris quorum fama aliqua deturpetur actione contra bonos mores; ast in themate nullum adducere valuerunt factum adversus parochum eiusque famulam, neque eorum detractores.

Quod si lex prohibens revocari vellet ad pristinum vigorem, eximi per exceptionem adprecatus est orator, ne per mulieris expulsionem detrimentum patiatur et res domestica bonaque Parochi fama coram paroecianis.

Eiectio autem famulae praedictae, ait parochus, nimis dura pro me ipso, nunc sexagenario foret; qui iam per 25 annos continua affectione capitis nervo-rheumatica angor, et dubietate excrucior an aliam idoneam inveniam famulam, pro innumeris valetudinis meae incommodis.

Famula praeterea quae, post primam culpam, vitam omnino commendabilem duxit, quamplures et meliores insumpsit suae vitae annos Parocho fideliter inserviendo. Ex quo fit ut eadem quoddam ius manendi in parochi domo sibi acquisiverit; et inhumana videri posset eius expulsio, quam pauci exposcunt paroeciani ad vindictam explendam. Deinde domo Parochi egressa mulier haec infirmæ valetudinis, gravi premeretur necessitate, cui parochus nullum ferre posset auxilium in sua indigentia. Quinimo, praeter damnum, parochi vituperaretur fama, quæ quoad mores adhuc intacta mansit, et obmurmuratio gigni posset ex facto expulsionis coactae.

Quamobrem hisce aliisque innixus argumentis, petiit parochus, ut revocata sententia Curiae Bambergensis, datum praeceptum et censurae interminatio revocarentur.

IURA CURIAE. Praemisit Curia, parochum Antonium haud ignorasse culpam mulieris quam aegro animo, ait ille, ab initio excepit in domum suam. Quo posito eidem reverenda erat lex ecclesiastica ubique adhuc vicens, et cuius origo ita antiqua est, quantum concinnatio Decretalium Gregorii IX, lib. 3, tit. 2, cap. 1 (ibi): « Inhibendum est, ut nullus Sacerdos feminas de quibus suspicio potest esse retineat. Sed neque illas quas canones concedunt quibus suspicio potest esse retineat. Sed neque illas quas canones concedunt quibus suspicio potest esse retineat. Sed si qua de his necessitatem habuerit, presbyteri habeant in vico aut in Villa domum longe a sua conversatione, et ibi eis quae sunt necessaria subministrent. Prohibendum quoque est ut nulla femina ad altare praesumat accedere, aut presbytero ministrare aut intra cancellos stare, sive sedere ».

Quae lex confirmatur a Tridentino, *Sess. 25, cap. 14, de ref.* — ibi: « Prohibet sancta Synodus quibuscumque clericis ne concubinas aut alias mulieres, de quibus potest haberi suspicio, in domo vel extra, retinere aut cum illis ullam conversationem habere audeant. » Ex hisce, ait Curia, facile arguitur, personam lapsam cooptari posse inter illas mulieres, *de quibus possit haberi suspicio.*

Quod autem applicata non fuerit lex ista in locis aliquibus ex eo forsitan
repeti potest, quod nulla querela admota sit contra aliquem parochum,

habentem in suo famulatu mulierem lapsam; ita ut haec diu in domo parochi permanere valuerit. Verum quum querela adsit de scandalo, ceu in themate, superior auctoritas tacere nequit, quia periculum est in mora. Risum autem movet, quod parochus nullam aliam invenire potuerit mulierem, moribus integram, ut aliam sufficeret!

Censuit autem Curia episcopalis, adversus parochi opinionem, municipii administratores querelam admovisse zelo bonae causae, non autem odio et vindicta. Fatemur nuperrimos administratores municipales hostes Dei et liberales esse: quod tamen fortius parochum sollicitare debebat ad omnem tollendam scandali occasionem pro his Ecclesiae hostibus, removendo famulam, quam quilibet uti lapsam agnoverat. Exceptio autem in iuris applicatione a parochi pro se invocata, nullimode a Curia indulgeri potest; quia id disciplinae ecclesiasticae relaxationem innueret, praemiumque pertinet.

De damnis, quibus mulier obviam iret si depellatur, magis, ait sententia Curiae, culpandus est parochus quam famula. Ista enim bona fide nescivit quibus legibus sese subiecit parochi domum ingrediendo moribus haud integris; parochus autem noverat legem Ecclesiae prohibentem, et tamen mulierem excepit in domum suam nec de lege certiore illam fecit.

Hisce praenotatis, enucleandum propositum fuit:

Dubium:

An confirmanda vel infirmenda sit sententia Curiae archiepiscopalis Bambergensis in casu.

RESOLUTIO. Sacra Congr. Ep. et Reg. die 17 Augusti 1883 censuit respondere: *Sententiam Curiae archiepiscopalis esse confirmandam, et ad mentem: mens est ut scribatur R. P. D. Episcopo Herbipolensi ut de alia parochia provideat parochum, qui tunc derelinquere famulam debet.*

[Acta S. Sedis, vol. XVI, p. 341-346].

2010.

S. C. Ep. et Reg., *Hispaniarum*, 16 iul. 1884.

1. An Episcopus, auctoritate propria, permittere valeat ut recipi possint in monasteriis clausurae subiectis mulieres quae ingredi cupiunt veluti pensionariae.

2. Pariter potestne Ordinarius, auctoritate propria, ad tempus vel in perpetuum monialem aliquam de uno ad aliud monasterium transferre, etiam Ordinis eiusdem, iusta interveniente causa?

3. Potestne tandem Ordinarius, auctoritate propria, transfere aliquam monialem quando eadem electa fuerit in Superiorissam alterius monasterii, aut censeat utilem esse et expedire translationem eiusmodi cum hoc munere.

R. Negative in omnibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1623].

2011.

S. C. Ep. et Reg., 16 sept. 1885.

Fr. Andreas Lupori, procurator generalis Ordinis Minorum de Observantia.... exponit varias difficultates atque dubia non pauca oborta fuisse quoad modum disponendi de bonis, iuvenibus quomodocumque spectantibus qui, ad Ordinem recepti, expleto votorum simplicium triennio, professionem solemnem emittere cupiunt. Nam iuxta Ordinis statuta et Sacrae Poenitentiariae responsum, sub die 21 Maii 1880 datum, iuvenes ante solemnem professionem bona sua abdicare debent. Iam vero multi quaerunt, quomodo, durante Ordinum religiosorum suppressione, Ordinis statuta necnon Sacrae Poenitentiariae dispositiones executioni mandare debeant.

Dubio procul, iuxta Tridentinum, iuvenes durante anno probationis bona sua abdicare nequeunt.¹ Solummodo duobus mensibus ante professionem, ex licentia Episcopi, de bonis suis disponere valent. Attamen, si professio locum non habet, huiusmodi dispositio nulla est. Agendum iuxta legem civilem nunc vigentem, quae religiosas professiones non agnoscit, omnis actus cessionis, venditionis aut donationis duobus mensibus ante professionem factus, irrevocabilis est, contra Tridentini dispositionem. Praeterea leges civiles inhabiles declarant ad venditionem aut donationem minores 21 annorum. Quibus expositis, quaeritur:

Utrum permitti possit, ut iuvenis profitendus de suis bonis disponat per actum privatum coram Superiore regulari, de Ordinarii licentia, vel coram ipso Ordinario, postea suo tempore ratificandum in forma a lege praescripta etiam post professionem solemnem, et in casu minoris aetatis, aetate maiori assecuta?

Sacra Congregatio Eminentissimorum ac Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, super praemissis mandavit rescribi prout sequitur:

Cum agatur de renuntiatione super illis bonis quibus ius certum haberi potest, parte nempe haereditatis paternae vel maternae, emissa suo tempore iuxta Concilium Tridentinum, renuntiatio ipsa renovetur, quando opus est, quin tamen illa immutari possit. Si vero agatur de renuntiatione eorum quae accidentaliter evenire possunt, in singulis casibus recurrendum ad hanc Sacram Congregationem.

[Reg. 1885. — Cf. etiam « Nouvelle Revue Théologique », tom. XXII, p. 28, 29].

2012.

S. C. Ep. et Reg., *Asculana-Picena seu Firmana*, 27 iul. 1888.

[Tenor huius resolutionis refertur infra, in S. C. Ep. et Reg., *Asculana-Picena seu Firmana*, 15 mart. 1889. — Cf. N. 2014].

¹ Sess. XXV, de regularibus, c. 16.

2013.

S. C. Ep. et Reg., litt. 4 aug. 1888.¹

Ex parte officialis istius curiae ecclesiae expositum nuper fuit, quod in omnibus fere familiis Religiosis, praescribuntur in Statutis certi dies, in quibus omnes ad sacram Communionem accedere debent; et quod multi Communionum catalogum ita intelligunt, quasi nulli sit licitum saepius communicare, etiam de consilio confessarii, nisi accedat quoque formalis consensus superioris vel superiorissae. — Quibus expositis, quaesitum proponit quaenam sit mens Ecclesiae quando approbat haec statuta circa Communionem in familiis Religiosis, an haberi debeant ut *prohibitiva* ne plures fiant communionem: vel *praeceptiva*, ita ut omnes conentur ita vivere, ut mereantur ad sacram Communionem accedere saltem in illis diebus. — Itaque Sacra haec Congregatio Episcoporum ac Regularium, omnibus perpensis, respondit:

Negative ad 1. partem, et facultatem frequentius ad S. Synaxim accedendi relinquendam esse privative iudicio confessarii, excluso consensu superioris vel superiorissae. — Affirmative ad 2. partem, quoties rationalis causa non obstat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1690].

2014.

S. C. Ep. et Reg., *Asculana-Picena seu Firmana*,
15 mart. 1889.

Compendium facti. Decreto diei 13 Ianuarii 1776 R. mus Leonardi Episcopus Asculanus in illa urbe Confraternitatem sub titulo B. Mariae Virginis in Caelum Assumptae erexit, eamque ad Confratrum preces in sodalium SS. mi Cordis Iesu alio decreto 17 Augusti eiusdem anni immutavit, iuxta regulas ac statuta Archiconfraternitatis Urbis Romae, ad hoc ut Officiales et Confratres indulgentias a Summis Pontificibus concessas lucrari valerent.

Citato decreto diei 13 Ianuarii Episcopus statuit, ut Officiales a Confratribus electi ab Episcopo pro tempore confirmarentur: *Officiales a Nobis et successoribus Nostris confirmandos eligendi.*

Altero vero diei 17 Augusti voluit, ut firma remanerent iura episcopalia et parochialia quae in superiori decreto reservata fuerant: « Firmis quoque permanentibus iuribus omnibus episcopalibus et parochialibus, ceterisque aliis in superioribus nostris litteris contentis et expressis et reservatis, quoad reliqua statutis, Ordinationibus, et Constitutionibus typis impressis pro venerabili Archiconfraternitate Urbis emanatis et confirmatis, etc. ».

¹ Ad Archiepiscopum Burdigalensem.

Recentioribus temporibus, seu anno 1879 quidam Eleucadius Natali, qui in anteactis annis carcerarii munus exercuerat, bis petiit, ut inter eiusdem sodalitii fratres connumeraretur; sed ipsius preces bis reiectae fuerunt. Verum precibus tertio repetitis, per suffragiorum pluralitatem tam secreto, quam generali Consilio tandem admissus fuit. Et licet Confratres, qui Eleucadio adversabantur, pro viribus sustinerent ipsius electionem, utpote irregularem, nullam fuisse, nihilominus anno sequenti Eleucadius inter Confratres supranumerarios cooptatus fuit.

Rebus sic stantibus, quidam Canonicus Ambrosi, irrequisito sodalitii Priore, ad Archiconfraternitatem Urbis Romae convolavit, et enumeratis irregularitatibus, quae iuxta ipsius opinionem, in electione Eleucadii occurrerant, ipsam Archiconfraternitatem de sua sententia circa dictam electionem requisivit.

Accepto libello, Archiconfraternitas Romana votum Eleucadio favorabile dedit per suum Priorem, qui imo Episcopo Asculano suggererat, ut Canonicum Ambrosi eiusque Confratres poenis multaret, quas contra rebelles sodalitii Constitutiones praescribunt, quoties acquiescere nolissent.

Ad haec, Curia Episcopalis rem componere studuit; sed inutili et perduto labore, quandoquidem Confrater Formica, tunc temporis Prior, non modo non acquievit Curiae praescriptionibus, sed eo audaciae pervenit, ut aperte denegaverit Episcopo absolutam auctoritatem supra sodalium competere, et quatuor Confratrum suffragio fretus, Eleucadium a Confratrum albo expungere non dubitaverit.

Res utut ad Eleucadii aures pervenit, illico Ordinario recursum fecit, qui oratori suasit, ut ad S. Congregationem Episcoporum et Regularium contra Prioris agendi rationem preces porrigeret.

Eleucadii libellus pro *informatione et voto* ad Episcopum missus fuit, qui enumeratis pluribus irregularitatibus et actibus arbitrariis non modo contra Eleucadium, verum etiam contra alios Confratres et Officiales patrat, decretum ab hac S. C. implorabat, quo Prioris Formica acta nulla declararentur, ideoque Confratres et Officiales ad sua officia exercenda restituerentur; ipse Formica et Canonicus Ambrosi a Confratrum albo deleterentur, vel sin minus incapaces renuntiarentur ad numerum officialium pertinendi; Episcopo supra sodalium ius competere; tandem ut novorum officialium electio differretur et interea Confraternitatis gubernium Assistenti concrederetur.

Verum S. H. C. omnibus perpensis, e re sua esse censuit, propter temporis angustiam, in tali negotio sese non immiscere; hinc statuta die ad Prioris et Officialium electionem devotum est; quae tamen ab irregularitatibus haud immunis fuisse videtur.

Qua de re die 17 Iunii 1883 Episcopus totum negotium ad H. S. C. deuno remisit, enixis precibus expostulans, ut rem quantocius definire dignaretur.

Novis Episcopi precibus acceptis, S. H. C. die 30 Iunii eiusdem anni respondit opportunius esse, ut Episcopus ipsemet quaestionem definiret

iuxta Const. Clementis VIII, quae incipit, *Quaecumque*,¹ et statuta atque decreta synodalia, prae oculis quoque habitis decretis in Confraternitatis erectione anno 1776 ab Episcopo Leonardi editis.

Hoc responsum haud arrisit Episcopo, qui idcirco aliquantulum super sedere satius esse iudicavit. Verum manu tangens sodalitii res in dies in pessum ruere; suae Dioecesis Vicario generali indixit, ut mox citatum H. S. C. rescriptum diei 30 Iunii 1883 executioni demandaret.

Episcopi mandata Vicarius generalis faciens, praemissis quae de iure praemittenda erant, in Consilio generali diei 29 Iunii 1884, antequam ad novi Prioris et Officialium electionem procederetur, decretum edidit, vi cuius Eleucadius inter Confratres iterum connumeratus fuit; Confratres Ambrosi et Plebani per tres annos a voce tum activa tum passiva suspensi fuerunt, Confrater vero Formica a sodalium catalogo expunctus fuit. Praecepit insuper ut electiones protraherentur, usque dum notum fuisset, quinam essent Confratres, quibus eligendi ius competeret.

Ab huiusmodi decreto illico appellatum simulque petitum fuit, ut causa apud S. Congregationem avocaretur, ex eo quod Curia episcopalis iudicium ferre haud valebat super negotio, cuius magna pars fuerat.

Hoc habito libello, die 13 Iulii 1884 Archiepiscopo Firmano iussum fuit, ut causam ipse, ceu primae instantiae iudex definiret. Quod mandatum die 14 Aprilis 1885 eidem renovatum et iniunctum fuit, ut sine mora processum institueret eumque perduceret usque ad pronuntiationem sententiae.

Curia Archiepiscopalis Firmana, quatuor sodalium qui in iudicio sistebant, deductionibus auditis et flocci faciens nonnullas protestationes ab ipsis contra eiusdem Curiae agendi rationem exhibitas, die 21 Septembris 1886 definitivam sententiam decreto Curiae Asculanae fere in omnibus propitiam pronuntiavit.

Huiusmodi sententia interesse habentibus notificata, ex parte quatuor sodalium alter recursus ad H. S. C. porrectus fuit, quae, Archiepiscopo Firmano praecepit, ut una cum tabulis processualibus, definitivam sententiam ad eandem S. Congregationem transmitteret, ut controversia supremo E. morum Patrum iudicio subiiceretur.

Disceptatio Synoptica.

Quae quatuor sodalibus favent. Quatuor sodalium patronus, ut sententiae Curiae Archiepiscopalis Firmanae impugnet, relata lacinia eiusdem partis dispositivae, quae sic se habet: « Ven. Confraternitas SS. Cordis Iesu Asculi Piceni, uti ceterae eiusdem civitatis Confraternitates, facultatem habet iura exercendi, et opera explendi a propriis Constitutionibus statuta, dependent tamen ab auctoritate ecclesiastica » asserit huiusmodi principium, utpote nimis latum et extensum, a veritate abhorrere.

Hoc ut probet, ait quod § 5 Constitutionis Clementis VIII, quae incipit, *Quaecumque*, praescribit quidem ad Episcopi ius spectare Confraternitatum Statuta approbandi, mutandi vel corrigendi; sed ita intelligendum esse

¹ Cf. N. 192.

subdit, ut hoc ab Episcopo semel peracto, in Confratrum potestate sit, intra limites ipsis praescriptos, agendi independenter ab Episcopo.

Quo posito, patronus sustinet Confratres cuiuscumque sodalitii immunes ab auctoritate ecclesiastica habendos esse, quoties eorum resolutiones negotia ipsius sodalitii intima respiciunt, et indirecte tantum cum pietatis operibus connectuntur, quae ad statutorum tramitem ab ipsis explenda sunt.

Hinc Confratribus plenam libertatem atque independentiam ab Episcopi auctoritate indulgendam esse circa media eligenda, quae ad finis consecutionem conducunt, negotia Confraternitatis intima respicientis; cum hoc religioni indifferens atque innocuum sit.

E contra quoties Confraternitatum decisiones pietatis et religionis opera directe pertingunt, officium Episcopi esse curare, ut huiusmodi opera non damno sed religionis bono compleantur.

Hanc esse doctrinam subdit, quam S. H. O. pluries tradidit, praesertim vero in una *S. Angeli*, 2 Augusti 1581, ubi haec habentur: « *Episcopus potest visitare Confraternitates cum usu sacrorum, non solum in propriis oratoriis, sed etiam in Regularium Ecclesiis, in his quae respiciunt administrationem et adimplerementum onerum, vel relationem habeant ad Confratres* ». ¹ Cui concinit *Derthonen.*, 22 Martii 1604. In *Castellanet.* vero 14 Novembris 1603 praescribitur, quod Episcopus se immiscere non valeat in bonorum Confraternitatum administrationem, *dum illa non dilapidant*. ² Quod si in *Ragusina*, 1 Aprilis 1596, et aliis statuitur, quod Ordinarius Confratrum conventibus interesse valeat, huiusmodi potestas hisce verbis limitatur, scilicet, *dummodo non faciat novitates*. Imo in *Veliterna*, 13 Iunii 1879 additur: *quin tamen suffragium ferre valeat*.

Ex mox citatis patronus deducit allegatam paragraphum sententiae Archiepiscopalis atque sequentem, nempe *Episcopo competit iurisdictio non modo circa res religiosas, vel legata pia, sed etiam in his, quae administrationem vel disciplinam respiciunt*, utpote nimis extensas et quavis coarctatione destitutas, distinctioni superius expositae non respondere, ideoque respuestas esse.

Hinc urget illegitimum habendum esse decretum Episcopi Asculani diei 3 Iulii 1882, quo sanare praesumpsit suppositas vel veras irregularitates, quae legitimae admissioni Eleucadii Natali obstarent; quandoquidem huiusmodi decreto Episcopus rebus sese immiscuit, quae a libera Confratrum potestate dependent.

Post haec patronus agendi rationem Prioris Formica defendendam suscipit, pro viribus sustinens suspensionis poenam Officialibus Cantalamessa, Saladini atque Ferrari ad tramitem iuris ab ipso inflictam fuisse, ac idcirco iustam et validam esse.

Ipse revera perpendit agendi rationem Prioris in themate neque irregularem, neque rebellem auctoritati dioecesanae dici posse; ex eo quod Confraternitatis statuta Priori facultatem tribuunt Confratres puniendi eosque

¹ Cf. N. 1387.

² Cf. N. 1623.

suspendendi. In casu vero optimas adfuisse rationes suspensionis poena praedictos Confratres plectendi; praecipue vero comitem Saladini, ex eo quia in Consilio 28 Iulii 1882 ausus fuerat Prioris subsignationi declarationem subiicere Confraternitatis iurium quam maxime laesivam; et allegat adagium: *extra territorium ius dicenti impune non paretur*.

Ex paritate rationis existimat a quavis reitatis labe Priorem immunem fuisse, tum cum Episcopi praescriptionibus executionem dare renuit, quibus ipsi mandabatur, ut sodaliti electiones protraherentur. Hoc siquidem pii sodaliti exclusivae competentiae esse affirmat, cum de re agatur, quae eiusdem sodaliti intimam et rectam agendi rationem respicit.

Relate vero ad electionem in fratrem Eleucadii Natali eam, ob ipsius qualitates atque aetatem, invalidam fuisse arbitratur.

Invalidam quidem praepremis fuisse ob viri qualitates, quia sodaliti Regulae in capite II praescribunt inter Confratres eos tantummodo recipiendos esse, qui ob gradus conditionem vel vitae genus spectabiles sint. Porro *carcerarii* qualitas, etiam in eo, qui hoc officium sancte exercet, quandam levem notam relinquit, quae nullo annorum fluxu unquam deletur.

Invalidam deinde electionem fuisse urget ob aetatem, quia Eleucadius Natali 55 annos a statutis praescriptos iam superaverat, tum cum inter Confratres adscriptus fuerat.

Verumtamen aliam quoque nullitatis rationem patronus in eo reperit, quod scilicet in Eleucadii Natali electione observata haud fuerunt, quae Regula in capite III circa Confratrum electionem statuit.

Sane Regula in dicto capite exigit, ut inter Fratres adscribendus sodaliti Priorem praepremis adeat, ut ab ipso moneatur de iis omnibus, quae observare debet: ut supplicem libellum deinde porrigat, in quo nomen, cognomen atque patria postulantis describantur, et insuper fratris oblato nomen significetur, cui ipse notus est; ut Novitiorum Magister de ipsius qualitatibus inquirat ac in Consilio secreto prudenter referat. Quod si habitae informationes favorabiles sunt, dictus supplex libellus tribus diebus festivis in choro publicetur, ad hoc ut Confratres, si impedimentum aliquod adesse cognoscant, de eo Priorem secreto admonere valeant. Hisce omnibus peractis, inter Fratres connumerabitur, quoties in Consilio tam secreto, quam generali suffragiorum pluralitatem obtinuerit.

Iam vero patronus inquit huiusmodi praescriptiones in Eleucadii Natali electione observatas haud fuisse; quandoquidem ipsius supplex libellus occulte lectus fuit. Unde concludit, ipsius electionem, utpote ex improvise et per vim peractam, nullam, invalidam et quovis firmitatis robore destitutam renunciandam esse, sive eius substantia, sive forma inspiciatur.

Quod de Natali electionis nullitate dictum fuit, idipsum de Curiae episcopalis decreto diei 3 Iulii 1882 asserendum esse urget; tum quia absque partis contradictorio editum fuit, tum quia etiam hoc decreto sodalitis statuta correcta fuerunt.

Probat praepremis decretum nullum fuisse utpote absque contradictorio prolato, quia iuxta communem DD. sententiam iudicium circa fratrum eligibilitatis vel inelegibilitatis controversias veri processus normis proferendum

est, Bassi, *De Sodalitiis*, quaest. IV, n. 6; Franc., *De Cathedral.*, cap. 27; Cortial, *Decis.* 143, n. 24, alique.

Ipsius nullitatem secundo loco evincit ex eo, quod per ipsum sodaliti statuta correcta fuerunt, quae utpote ab ipsa S. Sede iam approbata, Episcopus corrigere non poterat, ceu tradunt Bassi, op. cit., cap. IV; Ferraris, voc. *Confraternitas*.

Verum, dato etiam quod speculative loquendo, sit in Episcopi potestate statuta a S. Sede approbata corrigere, in themate haud potuisse contendit, quia Episcopus occasionem corrigendi statuta a casu particulari arripuit: quod unius Summi Pontificis proprium est.

Quod si citatum diei 3 Iulii decretum vim non habebat electionem Natali confirmandi, eo minus hanc vim inesse subdit resolutionibus Consilii tum secreti diei 27 Decembris 1879, tum generalis diei sequentis; quandoquidem huiusmodi resolutionibus statutis derogatum est. Quod sodaliti Regulae contrarium est, quae in Cap. XVIII Officialibus, Consilium secretum constituentibus, prohibet, quominus aliquid praecipiant, quod eidem Regulae adversetur; et praeterea praescribit, ut notificationes in tribus Consiliis secretis approbatae sint et in uno generali confirmatae, ad hoc ut vim habeant.

Constito autem in facto quod Eleucadius Natali in fratrem legitime cooptatus haud fuerit, patronus existimat ab Episcopali Curia frustra et iniuria questus moveri, ex eo quod eiusdem Natali nomen ab albo sodalium deletum fuerit.

Tandem patronus pro aris et focus sustinet sententiam Curiae Asculanae nullam recensendam esse pro ea parte, qua electio officialium, die 10 Iunii 1883 peracta, invalida declaratur; siquidem, iuxta sententiam haud infirmatae notae Doctorum, approbatio huiusmodi electionis ex parte auctoritatis dioecesanae non modo non est necessaria, sed positive excluditur: De Luca, disc. 31, n. 24; Bassi, loc. cit. etc.

Hisce tum in facto, tum in iure perpensis, patronus postulat ut H. S. C. decernat:

1. Sodalitium SS.mi Cordis Iesu in Urbe Asculana erectum ab auctoritate dioecesana independens esse, tam in negotiis sodaliti intimis et propriis pertractandis, quam in fratribus et officialibus eligendis.
2. Eidem sodaliti facultatem competere iura exercendi et opera a Constitutionibus statuta explendi, quin auctoritas ecclesiastica sese opponere valeat.
3. Curiae Episcopali potestatem haud competere impediendi, quominus sodalitium iura exequatur, et munera sodaliti inhaerentia adimpleat; et eidem Curiae ius tantum inesse, iuxta allegatas Constitutiones iurisdictionem exercendi in rebus religiosis, vel quae legata pia pertingunt.
4. Agendi rationem Prioris Formica Constitutionibus conformem fuisse, in iis omnibus quae egit tam relate ad sodalitium et Confratres, quam relate ad auctoritatem ecclesiasticam; et resolutiones in Consiliis captas legitimas et regulares fuisse.
5. Legitimas et validas pariter fuisse electionem in Priorem Confratris Aloisii Odoardi et Officialium, quae die 10 Iunii 1883 locum obtinuit, et resolutiones captas eo tempore quo ipse Odoardi sodaliti praeerat.

6. Recursus Curiae Episcopali Asculanae porrectos iniustos fuisse; et illegitimas habendas esse praescriptiones, inhibitoria et mandata eiusdem Curiae contra sodalitatis moderatores et in praeiudicium ipsius sodalitatis editas.

7. Eleucadium Natali incapacem esse, ut inter Confratres sodalitatis SS.mi Cordis Iesu adscribatur.

8. Tandem Curiae Episcopali Asculanae onus incumbere damna et expensas omnes persolvendi.

Quae quatuor Confratribus adversantur. Favore Curiae Episcopalis perpensum fuit, quod Episcopus Asculanus Leonardi, Confraternitatem SS.mi Cordis Iesu erigendo iuxta Constit. fel. rec. Clementis VIII, quae incipit, *Quaecumque*, sibi et suis successoribus ius reservavit statuta approbandi, Officiales confirmandi; et insuper iura omnia tum episcopalia tum parochialia sarta tecta esse voluit.

Animadversum praeterea fuit quod Episcopus Confraternitatem Asculanam Archiconfraternitati Urbis Romae aggregando, in vigorem revocavit id quod in superius citato erectionis decreto statuerat, praescribens quod, in reliquis, Confraternitas statutis se subiiceret pro Ven. Archiconfraternitate Urbis Romae tunc approbatis.

Ex quo sequitur, quod totum illud quod Cardinalis Vicarius in decreto erectionis Archiconfraternitatis almae Urbis suae auctoritati ordinariae reservaverat, reservatum intelligebatur Episcopo Asculano relate ad Confraternitatem Asculi institutam.

Iam vero, cum ex facto constet quod Cardinalis Vicarius suo erectionis decreto, sibi ius reservaverit Archiconfraternitatis Romanae statuta, si opus esset, *in melius mutandi, reformandi, ampliandi etc.*, et praeterea decreverit, ut praedicta Archiconfraternitas ipsius visitationi ac iurisdictioni ordinariae et suorum successorum in perpetuum omnino subiaceret: sponte fuit haec eadem iura Asculanis Episcopis pro tempore reservata esse debere.

Ideoque actuali Episcopo Asculano ius competere statuta suae Confraternitatis, quoties necessitas et utilitas id exigat, in melius mutandi, reformandi, ampliandi etc., nec non ipsam Confraternitatem visitationi ac suae iurisdictioni ordinariae subiiciendi.

Nec diversam esse doctrinam H. S. C., quae in pluribus resolutionibus tradidit, quod « Episcopus potest visitare Confraternitates cum usu sacrorum non solum in propriis oratoriis, sed etiam in regularium ecclesiis, in his quae respiciunt administrationem et adimplementum onerum, *vel relationem habent ad Confratres* ».

Porro in praesenti casu cum controversia inter Confratres exorta esset, Episcopus e re sua esse duxit eam obtruncare, declarando validam fuisse Fratris electionem, qui suffragiorum pluralitate in Consilio tam secreto, quam generali, ad normam Confraternitatis Constitutionum, idoneus renuntiatus fuerat.

Hinc decretum diei 3 Iulii 1882 nihil aliud fuisse quam actum iurisdictionis ordinariae quo Episcopus, contra paucos Fratres rebelles, in pleno firmitatis robore manuteneri voluit Confraternitatis statuta quae in Cap. III

mandant, ut in fratrem cooptetur vir ille, qui in ambobus Consiliis suffragiorum pluralitatem obtinuerit.

Quin obiicere iuvet, iuxta statuta, Eleucadium Natali in fratrem recipi non potuisse tam ob carcerarii officium, quod antea exercuerat, quam ex eo quod 55 annos iam superaverat. Huic siquidem difficultati occurri posse videtur, animadvertendo non ad singulos Confratres, sed ad auctoritatem ecclesiasticam et ad Consilia tum secreta, tum generalia ius spectare iudicium ferendi super significatione quae statutis tribui debet.

Cum itaque tam auctoritas ecclesiastica, quam ambo Consilia Eleucadium Natali eligi posse declaraverint, ceteris Confratribus nihil aliud superesse, quam ut ipsum in fratrem reciperent; idque in obsequium tum praedictae auctoritatis, tum regularum, quae obedientiam, humilitatem, silentium et paupertatem a Confratribus omnibus exigunt.

Quod si statuta requirunt in fratres recipiendos esse, qui ob gradus et ministerii qualitatem praestantes sunt, id intelligendum esse de tempore quo admittuntur, vel quo Confratres adhuc sunt, quin respectus ad praeteritum habeatur; quadoquidem in statutis de huiusmodi tempore mentio nulla fit.

Quod statuta quoad hoc punctum aliter accipienda haud sint, ideoque Eleucadium Natali iure electum fuisse, confirmant epistolae tum Principis Chigi, tum R.mi Paulini Carlucci, ambo Ven. Archiconfraternitatis SS.mi Cordis Iesu Urbis Romae Priores, qui ad rem sciscitati, responsum pro validitate electionis dederunt, addentes poenas contra rebelles a statutis praescriptas adhibendas quoque esse.

Quo vero ad alteram difficultatem ab aetate deductam observatum fuit, hanc regulis praefixam haud fuisse, quae ab Episcopo Leonardi approbatae sunt; sed posterius statutam fuisse in quibusdam statutorum mutationibus a Romana Archiconfraternitate peractis, quae saltem pro hac parte, ab Episcopo Asculano approbatae haud fuisse videntur: siquidem plures alii, etsi annos 55 praetergressi essent, admissi fuerunt, quin aliqua adnotatio vel oppositio ad rem facta fuisset.

Relate ad Archiepiscopi Firmani sententiam, hanc iustam fuisse etiam pro ea parte, qua a censura et suspensione fratres Cantalamessa, comes Saladini, et Ferrari absoluti fuerunt, ex facto probatum videtur, quod ii, contra ea quae praescribuntur in statutis ad Caput XIX, absque praevia monitione, et ratione sufficienti suspensi fuerunt. Idque manifestum erumpit ex dictis quatuor Confratrum patroni, qui datae suspensionis poenae hanc adducit rationem, scilicet quod ii auctoritati ecclesiasticae contra Priorem et Fratres Priori adhaerentes recursum porrexerunt.

Tandem quod Episcopus ius habeat confirmandi Officiales, nullatenus dubitare sinit decretum, quo Episcopus Leonardi Confraternitatem erexit, ubi ad rem haec legantur: *... ac officiales a Nobis ac successoribus Nostris confirmandos.*

Idipsum confirmatur a S. C. C., quae in Asculana, diei 3 Maii 1725, dubio: « *An liceat R.mo Episcopo remove officiales et ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei et graves exceptiones patiantur* », respondere censuit: *Affirmative.*

Hinc nulla esse videntur Consilia omnia sive secreta, sive generalia a die 26 Aug. 1882 habita; nec non electio in Priorem Marchionis A. Odoardi, ceu a sententia Curiae Archiepiscopalis definitum fuit.

Ex dictis pariter consequi Archiepiscopalem sententiam confirmandam esse etiam pro ea parte, qua decretum fuit, ut frater Formica ab albo sodalium deleretur.

Hisce pro utraque parte expositis, E^mi Patres rogati fuerunt, ut dirimere dignarentur sequens dubium:

An et quomodo sententia Curiae Archiepiscopalis Firmanae confirmanda vel infirmanda sit in casu.

Resolutio. Sacra Congregatio EE. et RR. in plenario conventu diei 27 Iulii 1888 rescriptum edidit: *Ad mentem*; et mens erat, quod Archiepiscopus Firmamus una cum Asculano Episcopo, utpote de personis interesse habentibus ac de controversia instructi, rem pacifice componere curarent.

Conaminibus in irritum cessis Archiepiscopus Firmanus et Asculanus Episcopus schema conciliationis et responsum negativum Confratrum, seu melius Prioris Odoardi ad H. S. C. remiserunt.

Quibus acceptis, sub die 21 Decembris anni 1888 controversia in plenario E^morum Patrum conventu, sub dubio superius exscripto, denuo proposita fuit. Et E^mi Patres, spe freti quod res de bono et aequo componi posset, rescribere censuerunt: *Dilata et ad mentem*; mens est: Archiepiscopus Firmanus actoribus indicet, ut in termino 10 dierum schema conciliationis tam ab Ipso quam ab Episcopo Asculano propositum *pure et simpliciter* acceptum habeant. Et casu quo Confratres obtemperare recusent, S. Congregatio causam *in statu et terminis* reproponeat, et sententiam ad normam iuris pronuntiabit.

Verum, cum hac quoque vice Archiepiscopi conamina optatum exitum obtinere haud potuissent, causa iterum, sub dubio super enunciato, sapientissimo E^morum Patrum iudicio proposita fuit.

RESOLUTIO. S. Congregatio EE. et RR. omnibus mature perpensis, sub die 15 Martii 1889 propositum dubium sequenti responso dimittere censuit: *Sententiam Curiae Archiepiscopalis Firmanae esse confirmandam et amplius.*

[Acta S. Sedis, vol. XXII, p. 104-116].

2015.

S. C. Ep. et Reg., *Regien.*, 15 mart. 1889.

Compendium facti. Ex remotissimis temporibus Episcopi Regii Aemiliae studuerunt, ut oeconomicae conditiones quamplurimorum beneficiorum illius Dioecesis, omnino deterrimae, tolerabiliores fierent, redditibus usi aliarum Ecclesiarum, quae divite censu honestarentur. Quamobrem arrepta concursus occasione, praevisque episcopali decreto, pinguioribus imposuerunt pensiones paroeciis, *ad vitam onerati* tantum. Et eiusmodi pensione

onerati, nedum decretum Episcopi exceperunt, atque subsignarunt, sed post canonicam institutionem soliti etiam fuerunt formalem exhibere syngrapham pro solutione oneris apud Curiam, quae aequam peragere valeret distributionem inter parochos pauperiores.

Antistes qui, praesens in tempus eandem moderatur Dioecesim, numquam easdem imposuit pensiones, nisi auctoritate suffultus Apostolica pro paucis vacationis casibus, qui locum habuerunt tempore suae administrationis, et quin formaliter constaret de oneris aequitate. Solerti etiam cura studuit Antistes idem, ut ad pensionis solutionem excitarentur tardiores; qui opimis inspectis redditibus, quibus ditantur, facili ratione propria implere valerent onera, in auxilium quamplurimorum parochorum, qui omni destituuntur commoditate, et miseriae aerumnis divexantur.

Curae tamen et studia Antistitis felici caruerunt exitu quoad nonnullos morosos in solvendo: quinimo nonnullus ex parochis pensione gravatis eo pervenit, ut futili innixus ratione, abscisse onera implere renuerit. Qua de re coactus fuit Antistes Apostolicam adire Sedem, ne frustra tempus et operam impenderet; et ut sanatio accederet expetivit decretis episcopalibus, per quae fuerant praedictae pensiones impositae.

Decem et septem, ait Ordinarius, esse parochos pensione oneratos, et ex his septem tantum solutionem oneris integram non peregissee. Horum parochorum insimul notulam exhibuit reddituum; animadvertens, rationem qua impositae fuerunt pensiones, haud esse omnino regularem; ast ad antiquissimum remeare tempus et omnino manutenendas esse ait; quia parochi hisce pensionibus sublevati, in actu concursus aut examinis tempore easdem consequuti sunt, congruae, aut sin minus beneficii instar.

Disceptatio Synoptica.

Episcopi possunt paroeciis imponere pensiones. Animadversum fuit non deesse doctores quamplurimos, qui tribuunt Episcopis facultatem imponendi pensiones personales, seu ad vitam gravati. Inter alios recensendus est Fagnanus, *ad cap. Nisi essent* 21, *de praebendis*.

Nec obstat Constitutio *Quanta* f. r. Benedicti XIII: nam seu retentum fuerit, ipsam respicere tantum abusus illius temporis, contra quos evulgata fuit, seu eandem destitutam fuisse suo effectum primissimo, in facto nunc est quod Episcopi consueverunt, Apostolica Sede non reclamante, imponere pensiones beneficiis paroecialibus pinguioribus, ut indigentia aliorum paroeciarum sublevaretur.

Consuetudo inolita firmatur auctoritate ephemeridis Acta S. Sedis, vol. IV, p. 78, in nota: « Episcopi ex iamdiu invecta consuetudine pensiones imponunt in collatione beneficiorum... ».

Quamobrem auctores recentiores nullam de Constitutione illa peragunt mentionem, et facultatem imponendi pensiones Episcopis tribuunt indiscriminatim quoad beneficia vel simplicia vel particularia. Hisce accensendus est Vecchiotti, lib. 3, cap. 3, p. 39: « Aliquando tamen pensio non imponitur beneficio ipsi, sed personae beneficiarii, unde eius morte extinguitur, neque beneficio ipsius successorem transit. Huius temporariae pensionis imponendae

facultatem Episcopis esse plures canonistae, innixi textui *Nisi essent*, c. 21, *de praeb.*, contendunt ob eam rationem quod nulla fiat beneficii sectio, seu dismembratio, quum personae non beneficio ipsi imponatur.

Neque deest auctoritas S. C. Concilii; nam in una *Nullius Foropompili*, 23 Augusti 1834 et in *Asculana*, 25 Iunii 1836 Episcopis innuitur, ad augendas parochorum congruas posse etiam uniri, suspendi, dismembrari, aut annua pensione gravari Cappellanas vel beneficia quaecumque, regularibus tantummodo exceptis.

Huic sententiae concinit Reiffenstuel, lib. III, tit. 12, p. 4, n. 88: «Etsi regulariter loquendo Episcopus vel alius collator, Papa inferior, non possit conferre beneficium sub reservatione pensionis, cuius persolvendae, nihilominus in casu speciali, atque ex iusta et rationabili causa potest etiam Episcopus pensionem imponere, seu constituere saltem duraturam ad vitam beneficiarii gravati, atque in eam consentientis, cum quo extinguatur pensio. Conclusio haec quoad priorem partem est certa; et patet ex rubrica et textu praesentis tituli, ubi pro regula ponitur: *beneficia sine diminutione conferantur cum similibus*». Alteram conclusionis partem tenet Glossa in c. *Audivimus*, v. pensionem, *de collusion. deteg.* Innocentius, c. *De cetero*, n. 7, et Abbas *ibid.*, n. 2, *de transact.* Navarrus, *consil.* 43, n. 4, *de simonia*. Garcias, p. 1, *de beneficiis*, c. 5, n. 295 et 296. Gonzales, *ad reg. 8 Cancell.*, gloss. 5, p. 5 n. 27, citans Rotam in una *Meliten. canonicatus*, 6 mart. 1597, coram d., Merlino et alias saepius. Fagnanus, c. *Nisi essent*, n. 28, *de praebendis*, citans complures alios, atque asserens hanc esse receptissimam sententiam.

«N. 89: non obstat rubrica et textus praesentis tituli: *ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur*, et similibus. Siquidem per huiusmodi pensionem non gravatur beneficium dumtaxat, et sic adhuc beneficium sine diminutione confertur: nec fit aliqua sectio circa proventus ipsius, cum hos omnes recipiat beneficiarius gravatus, licet postea ad dies vitae suae, sive quamdiu tenuerit beneficium debeat certum quid praebere Pensionario».

Sub N. 103 loquens de Edicto Datariae diei 11 Novembris 1692 per quod prohibentur pensiones super ecclesiis paroecialibus, ait: «ad alteram vero partem prohibentem ne admittantur resignationes aut permutationes paroeciarum cum reservatione pensionum ad cuiuscumque favorem et sub quocumque titulo, etiam praestationis alimentorum; responderi potest eo modo quo in simili ad constit. b. Pii V, quae incipit, *Intolerabilis*,¹ contra confidentias 1569 Kal. Iunii emanatam respondet Barbosa, p. 2, *de offic. et potest. Episcopi*, alleg. 85, n. 11, citans Nicol. Garciam, p. 1, *de beneficiis*, c. 5, n. 313 et Fillucium, tract. 42, *de pensionibus*, c. 3, n. 5, videlicet quod eiusmodi verbis non sit Episcopis abrogata aliqua facultas, qua prius licite uti poterant; sed solum prohibeatur, vel puniatur impositio pensionis ab Episcopis facta sine causa videlicet rationabili et iusta».

Pensionem in themate requisitis haud destituuntur quae auctores requirunt, seu causam iustam et honestam ad hoc, ut imponi queant. Pensiones enim impositae fuerunt *ad vitam gravati* et ideo temporaneae et personales

¹ Cf. N. 139.

stricto loquendo sunt. Constituuntur in quantitate determinata pecuniae, minime vero in quota proportionali reddituum; et non inducunt beneficii sectionem. Non sunt graves, quia numquam attingunt tertium reddituum partem. Causa vero harum pensionum legitima et iusta omnino est, quia necessitate innititur et obiecto sublevandae indigentiae plurimorum parochorum, qui vere egent: minime ut alicui gratificetur, aut ob titulos illos, contra quos edita fuit Constitutio Benedictina. Neque tandem posthaberi potest quod gravati ipsi, sponte sua, semel atque iterum has exceperunt pensiones. Et ideo adversus eos qui in mora sunt, post decreti acceptationem, et post solutionis syngrapham, vim propriam omnino exerunt haec iuris principia, *quod semel placuit, semper placere debet; sic convenisti mecum*.

Constituti in mora nullam excusationem habent, quasi decepti novitate rei fuerint; nam antiquissimae sunt pensiones eadem, omnibus notae, neque nuperrimis impositae collationibus. Unica in his rebus novitas est solum reductio ipsarum pensionum rite peracta ab anno 1867, ex quo taxae et gravamina civilia augeri coeperunt.

Ex adductis ergo liquido patet nullam deficere conditionem, ut rite impositae dici queant pensiones in themate; nullumque perfugium oneratis adesse, quam easdem tempestive persolvere, omnem relinquendo moram.

Episcopi nequeunt imponere pensiones paroeciis. Quum redditus Beneficii, praeter honestam Rectoris vivendi rationem, sint convertendi in pios usus, ideo quando superior pensionem imponit, determinat hosce pios usus, quibus addicendum est, quod superest. Quando similiter Pontifex ob causam detrahit de fructibus beneficii, iam eosdem applicat in usus pios. Sed hoc ordinarie loquendo locum habet quoad beneficia simplicia: quoniam rector cum cura animarum, vel Episcopus vel Parochus ipse sit, suos habet pauperes propriamque Ecclesiam quibus debet superfluum.

Hinc multa prolapsa sunt saecula, quin ageretur de imponendis oneribus aut pensionibus super Beneficia, curam animarum habentia. Et quando consuetudo contraria inolvere coepit, pensiones impositae sunt ad id solummodo, ut haberet unde vivere, qui confectus annis et incommodis, par amplius non erat implendis ministerii sacri oneribus, taleque resignaverat beneficium. Qua de re tantum resignantibus beneficia pensiones concessae fuerunt, iusta adstante causa et de Romani Pontificis consensu.

Exemplum pensionis impositae beneficio cum animarum cura reperitur in Concilio Calcedonensi, part. 2, art. 10 in fine. Aliud exemplum praebet S. Gregorius Magnus, qui scribens ad Episcopum Galliarum iubet dari pensionem Episcopo illi, qui infirmitatis causa implere sacra sua onera amplius nequit, Can. *Quamvis*: «Ipse data petitione se non ulterius ad hoc ministerium intellectum habere, nec ad alia officia, subvertente infirmitate, posse fateatur assurgere; alium suo loco expetit ordinandum; quo facto omnium solemniter electione, alter qui dignus fuerit Episcopus ordinetur, sic tamen ut quousque eundem Episcopum in hoc saeculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem Ecclesia ministrentur».¹

¹ C. 14, C. VII, q. 1.

Et ipsum Tridentinum, etsi forsan adiuncta temporum immutata, contrarium suaderent, magna cum difficultate admisit pensiones imponendas super beneficium cum cura animarum. Siquidem cum ageretur de ratione consulendi necessitatibus Ecclesiae cathedralis et dignitati episcopali, innuit in hunc finem uniendos esse plures tenues redditus beneficiorum nonnullorum, sed excipit beneficia paroecialia, « *de beneficiis aliquibus, dum tamen curata non sint* ».¹ Decernit etiam consulendum esse paroeciis pauperibus sive per unionem tenuium beneficiorum, sive per decimas imponendas.

Quoad Ecclesias paroeciales aegre videtur indulsisse, ut super eisdem imponerentur pensiones, quia de his loquendo ait: « *Ecclesiae paroeciales, quae summam ducatorum centum, secundum verum annum valorem non excedant, nullis pensionibus aut reservationibus fructuum graventur* ». Ast concessio haec cum difficultate facta in praxim deducta fuit ita immodice, ut Apostolicae Sedis interventus necessarius fuerit. Nam in Italia praesertim parochi pensionibus onusti, impares evaserant collabentibus ecclesiis reparandis et cultui divino sibi consulendo.

Resque hisce de causis eo pervenerant, ut Romanus Pontifex Innocentius XII coactus fuerit medelam afferre per decretum diei 11 Novem. 1692; quo prohibuit, ut paroeciae pensionibus onerarentur. Bonum obtinuit exitum donec in vivis ageret Innocentius XII, postea vero in desuetudinem abiit, tamquam temporanea provisio; iterumque paroeciae gravari pensionibus coeperunt.

Tum vero, ut novis ingruentibus malis Benedictus XIII remedium afferret, Constitutionem edidit, *Quanta pastoribus*, diei 6 Septembris 1724; cui uti fundamentum ponit onus divinum incumbens parochis quoad pauperes, aiens: « Inter cetera, quae animarum rectoribus divino praecepto mandata sunt, quemadmodum Tridentina Synodus recte admonet, illud esse dignoscitur, ut ipsi pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerant;² hoc est illis, qui inopia laborant, praesertim vero viduis, atque virginibus orphanis; pupillis et infirmis, non modo spiritualia debitae pietatis et caritatis officia tribuant, verum etiam more boni patris familias, eorum necessitatibus pro viribus subveniant, et quaecumque possunt, temporalia subsidia conferre non praeterrmittant ».

Deinde Summus Pontifex valde dolet, quod parochi pensionibus onerati, coacti fuerint negligere onera divinitus eisdem imposita, tum quoad pauperes, tum quoad divini cultus decorem. Et laudibus exaltans edictum Innocentii XII, ad litteram inserit in hanc suam Constitutionem, idem confirmat in suo robore, et renovat, reservando sibi suisque successoribus in Romano Pontificatu auctoritatem imponendi super paroeciis pensiones: « *quo Beneficiorum proventus, et locorum personarumque conditio imponi permiserint, in favorem dumtaxat et commodum Fabricae earundem Ecclesiarum* ».

Ex hac ergo Constitutione omnis facultas onerandi paroecias pensionibus a Tridentino concessa perimitur ab eo qui supra omne Ius stat, idest a Papa,

¹ Sess. XXIV, de ref., c. 13.

² Sess. XXIII, de ref., c. 1.

qui in cap. *Proposuit* 4, de concess. praebend. exprimit celsitudinem suae auctoritatis per verba: « *qui secundum plenitudinem potestatis de iure possumus supra Ius dispensare* ».

Quum ex citata Constitutione certum sit soli Papae competere ius imponendi pensiones in beneficiis paroecialibus, sequitur quod omnis pensio imposita paroeciis per Ordinarios nullius sit valoris, nisi in antecessum expetita fuerit facultas a R. Pontifice. Neque dicere iuvat quod beneficiatus ipse, sponte sua, onus pensionis exceperit; nam ignorantia beneficiati de existentia dictae Constitutionis Benedictinae addere valorem nequit pensioni nulli in radice; quinimo consensus ille expetitus et concessus quoad pensionem sapere posset pactum simoniacum. Pensiones autem de quibus quaestio est, impositas fuisse ab Episcopis, absque auctoritate Apostolicae Sedis, colligi potest vel ex eo, quod nullum in Curia episcopali requiratur documentum.

Praeterea animadversum fuit, quod si praedictae pensiones regulariter quoque impositae fuissent, auctorante Romano Pontifice, tamen nullius valoris esse possent alios ob titulos; quatenus nempe deesset *causa, modus, et mensura* in earundem impositione. *Causa*, iuxta De Luca, *De pens.*, disc. 40, n. 4: « iustificanda est aliunde per extrinsecas probationes, neque in hoc defertur ipsius Ordinarii assertioni, ex generali propositione, de qua apud Rotam dec. 224, ut prohibitus facere dicatur etiam prohibitus confiteri seu asserere ».

Modus impositionis suspicionem ingerit quod nulliter pensio imposita fuerit; nam dum pensio imponeretur, nil aliud patefactum fuit onerato, quam quod pensio haec exhibenda erat Curiae episcopali ceu dispensatrici: quin patet personae, quarum favore cederet. Modus hic invalidam reddit pensionem eiusmodi, quae probabiliter accenseri potest simoniae confidentialis.

Mensura in imponendis pensionibus posthaberi nequit: nam certum est pensionem imponendam excedere nequire tertiam reddituum partem, liberam ab oneribus, iuxta Constit. *Speculatores*,¹ Innocentii XII, ut beneficiatus competenter vivere valeat: « *Beneficium eius sit redditus, ut ad congruam vitae sustentationem, detractis oneribus, per se sufficiat* ». Ast mensura haec facili de ratione servari nequit hisce praesertim nostris temporibus, quando beneficiorum redditus taxis gubernii civilis iugiter imminuuntur, et summa earundem reddituum variare potest quotannis.

Quibus in utramque partem animadversis, propositum fuit enuncleandum

Dubium:

An et quomodo confirmanda vel revocanda sint Decreta episcopalia, quae imponunt annuas pensiones, ad vitam gravati, supra beneficia curata in casu.

Resolutio. Sacra Cong. Episcoporum et Regularium, re discussa sub die 15 Martii 1889 censuit respondere: *Affirmative ad primam partem, negative ad secundam et amplius.*

[Acta S. Sedis, vol. XXI, p. 550-558].

¹ Cf. N. 258.

2016.

S. C. Ep. et Reg., *Apamien.*, 14 apr. 1890.

An de iure communi possit Episcopus subdelegare omnes sacerdotes suae dioecesis, ut possint dare investituram, seu mittere presbyteros institutos in possessionem beneficii, et professionem orthodoxae fidei audiant.

R. Ordinarium quoad immissionem in possessionem, posse delegare; quo vero ad fidei professionem excipiendam, non posse.

[Reg. Ep. 1890. – Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1726].

2017.

S. C. Ep. et Reg., *decr. Quemadmodum*, 17 dec. 1890.

Quemadmodum omnium rerum humanarum quantumvis honestae sanctaeque in se sint; ita et legum sapienter conditarum ea conditio est, ut ab hominibus ad impropria et aliena ex abusu traduci ac pertrahi valeant; ac propterea quandoque fit, ut intentum a legislatoribus finem haud amplius assequantur; imo et aliquando, ut contrarium sortiantur effectum. Idque dolendum vel maxime est obtigisse quoad leges plurium Congregationum, Societatum aut Institutorum sive mulierum quae vota simplicia aut solemnia nuncupant, sive virorum professione ac regimine penitus laicorum; quandoquidem aliquoties in illorum Constitutionibus conscientiae manifestatio permissa fuerat, ut facilius alumni arduam perfectionis viam ab expertis Superioribus in dubiis addicerent; e contra a nonnullis ex his intima conscientiae scrutatio, quae unice sacramento Poenitentiae reservata est, inducta fuit. Itidem in Constitutionibus ad tramitem sacrorum canonum praescriptum fuit, ut sacramentalis Confessio in huiusmodi Communitatibus fieret respectivis confessariis ordinariis et extraordinariis; aliunde Superiorum arbitrium eo usque devenit, ut subditis aliquem extraordinarium confessarium denegaverint, etiam in casu quo, ut propriae conscientiae consulere, eo valde indigebant. Indita denique eis fuit discretionis ac prudentiae norma ut suos subditos rite recteque quoad peculiare poenitentias ac alia pietatis opera dirigerent; sed et haec per abusionem extensa in id etiam extitit ut eis ad Sacram Synaxim accedere vel pro lubitu permiserint, vel omnino interdum prohibuerint. Hinc factum est, ut huiusmodi dispositiones, quae ad spirituales alumnorum profectum et ad unitatis pacem et concordiam in Communitatibus servandam fovendamque salutariter ac sapienter constitutae iam fuerant, haud raro in animarum discrimen, in conscientiarum anxietatem, ac insuper in externae pacis turbationem versae fuerint, ceu evidentissime comprobant. Quare SS. mus D. N. Leo divina providentia Papa XIII, pro ea qua praestat erga lectissimam hanc sui gregis portionem peculiari sollicitudine, in Audientia habita a me Cardinali Praefecto S. C.

Episcoporum et Regularium negotiis et consultationibus praepositae die decimaquarta Decembris 1890 omnibus sedulo diligenterque perpensis, haec quae sequuntur voluit, constituit atque decrevit.

1. Sanctitas Sua irritat, abrogat, et nullius in posterum roboris declarat quascumque dispositiones Constitutionum, piarum Societatum, Institutum mulierum sive votorum simplicium sive solemnium, nec non virorum omnimode laicorum, etsi dictae Constitutiones approbationem ab Apostolica Sede retulerint in forma quacumque, etiam quam aiunt specialissimam, in eo scilicet, quod cordis et conscientiae intimam manifestationem quovis modo ac nomine respiciunt. Ita propterea serio iniungi moderatoribus ac moderatricibus huiusmodi Institutorum, Congregationum ac Societatum ut ex propriis Constitutionibus, directoriis ac manualibus praefatae dispositiones omnino deleantur penitusque expungantur. Irritat pariter ac delet quoslibet ea de re usus et consuetudines etiam immemorabiles.

2. Districte insuper prohibet memoratis Superioribus ac Superiorissis cuiuscumque gradus et praecminentiae sint ne personas sibi subditas inducere pertentent directe aut indirecte, praecepto, consilio, timore, minis, aut blanditiis ad huiusmodi manifestationem conscientiae sibi peragendam; subditisque e converso praecipit, ut Superioribus maioribus denuncient Superiores minores, qui eos ad id inducere audeant; et si agatur de Moderatore vel Moderatrice Generali denunciatio huic S. Congregationi ab iis fieri debeat.

3. Hoc autem minime impedit quominus subditi libere ac ultro aperire suum animum Superioribus valeant ad effectum ab illorum prudentia in dubiis ac anxietatibus consilium et directionem obtinendi pro virtutum acquisitione ac perfectionis progressu.

4. Praeterea firmo remanente quoad confessarios ordinarios et extraordinarios Communitatum quod a Sacrosancto Concilio Tridentino praescribitur in *Sess. 25, Cap. 10, de Regul.* et a S. M. Benedicto XIV statuitur in Constitutione quae incipit *Pastoralis curae*,¹ Sanctitas Sua Praesules Superioresque admonet ne extraordinarium denegent subditis confessarium quoties ut propriae conscientiae consulant ad id subditi adigantur, quin iidem Superiores ullo modo petitionis rationem inquirant, aut aegre id ferre demonstrent. Ac ne evanida tam provida dispositio fiat, Ordinarios exhortatur, ut in locis propriae dioeceseos, in quibus mulierum Communitates existunt idoneos sacerdotes facultatibus instructos designent, ad quos pro sacramento Poenitentiae recurrere eae facile queant.

5. Quod vero attinet ad permissionem vel prohibitionem ad sacram Synaxim accedendi eadem Sanctitas Sua decernit, huiusmodi permissiones vel prohibitiones dumtaxat ad confessarium ordinarium vel extraordinarium spectare, quin Superiores ullam habeant auctoritatem hac in re sese ingerendi, excepto casu quo aliquis ex eorum subditis post ultimam sacramentalem Confessionem Communitati scandalo fuerit, aut gravem externam culpam patnaverit, donec ad Poenitentiae sacramentum denuo accesserit.

¹ Cf. N. 388.

6. Monentur hinc omnes, ut ad sacram Synaxim curent diligenter se praeparare et accedere diebus in propriis regulis statutis; et quoties ob fervorem et spiritualem alicuius profectum confessarius expedire iudicaverit ut frequentius accedat, id ei ab ipso confessario permitti poterit. Verum qui licentiam a confessario obtinuerit frequentioris ac etiam quotidianae Communionis, de hoc certiore reddere Superiorem teneatur; quod si hic iustas gravesque causas se habere reputet contra frequentiores huiusmodi Communiones eas confessario manifestare teneatur, cuius iudicio acquiescendum omnino erit.

7. Eadem Sanctitas Sua insuper mandat omnibus et singulis Superioribus generalibus, provincialibus et localibus Institutum de quibus supra sive virorum sive mulierum ut studiose accurateque huius decreti dispositiones observent sub poenis contra Superiores Apostolicae Sedis mandata violantes ipso facto incurrendis.

8. Denique mandat, ut praesentis decreti exemplaria in vernaculum sermonem versa inserantur Constitutionibus praedictorum piorum Institutum, et saltem semel in anno, stato tempore in unaquaque Domo, sive in publica mensa, sive in Capitulo ad hoc specialiter convocato alta et intelligibili voce legantur.

Et ita Sanctitas Sua constituit atque decrevit contrariis quibuscumque etiam speciali et individua mentione dignis minime obstantibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1745].

2018.

S. C. Ep. et Reg., *Malacitana*, 14 aug. 1891.

In decreto a S. Congregatione Episcoporum et Regularium die 17 Decembris praeteriti anni 1890 edito,¹ haec verba leguntur: « Sanctitas Sua Praesules Superioresque admonet, ne extraordinarium denegent confessarium quoties, ut propriae conscientiae consulant, ad id subditi adigantur, quin iidem Superiores ullo modo petitionis rationem inquirent, aut aegre ferre demonstrent ». Quibus verbis haec subsequuntur: « At ne evanida tam provida dispositio fiat, Ordinarios exhortatur, ut in locis propriae dioceseos, in quibus mulierum Communitates existunt, idoneos sacerdotes facultatibus instructos designent, ad quos pro Sacramento Poenitentiae recurrere eae facile queant ». Omnibus perpensis, necnon sanctae Apostolicae Sedis patefacto proposito nullum infligendi vulnus disciplinae de confessariis ordinario et extraordinario, Episcopo Malacitano sequentia eveniunt dubia, quae ipse sacrae Congregationi solvenda submittit:

1. Quis sub nomine Praesulis vel Superioris, cuius est subditis concedere vel denegare confessarium extraordinarium, intelligitur? An ipse qui ordinarium confessarium deputavit, vel potius qui domui praeest, sive vir sit, sive femina?

Cf. N. 2017.

2. Cum ex Decreto, Superior, quicumque sit, nequeat confessarium extraordinarium denegare, immo nec aegre se ferre petitionem demonstrare, teneturne subditi precibus semper indulgere, quamvis plane videat necessitatem esse fictam, et, vel scrupulis vel alio mentis defectu ut veram ab ipso petente apprehensam?

3. Praesul, qui ex dictis confessarium extraordinarium subdito concedit, designare debet in unoquoque casu nominatim personam ipsius confessarii, vel idem Religiosus eligere poterit, inter diversos ab Ordinario deputatos, qui hoc sibi munus impleat?

In eodem allato Decreto hoc praeceptum invenitur: « Quoties ob fervorem et spiritualem alicuius profectum confessarius expedire iudicaverit, ut frequentius quam diebus statutis in propriis regulis accedat Religiosus ad sacram Synaxim, id et ab ipso confessario permitti poterit ». Cum vero in pluribus Constitutionibus, ab Apostolica Sede approbatis, non tantum certae statuuntur dies ut Religiosi ad sacram mensam accedant, verum explicite vetetur ne ultra praefatas dies ipsi Religiosi Communionem accipiant, veluti de monialibus Discalceatis Sanctae Mariae de Monte Carmelo constat, sequens oritur dubium:

Utrum Constitutiones quarundam Familiarum Religiosarum, quibus vetatur ne moniales sive Religiosi sacram Eucharistiam recipiant ultra certas et statutas dies, abrogatae fuerint, in hoc capite, decreto 17 Dec. 1890, ita ut eis non obstantibus liceat confessario frequentiore accessum suis Religiosis poenitentibus concedere: vel adhuc post memoratum decretum in vigore maneant.

R. Ad 1. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

Ad 2. Affirmative; sed subditi moneantur non posse extraordinarios confessarios petere, nisi ad id adigantur ut propriae conscientiae consulant.

Ad 3. Negative ad primam partem; affirmative ad secundam.

Quo vero ad postremum dubium, quod frequentiore ad S. Synaxim accessum quam diebus statutis in propriis regulis respicit, abrogatas censendas esse constitutiones quibus vetatur, ne Moniales sive Religiosi sacram Eucharistiam recipiant ultra certos et statutos dies.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1763].

2019.

S. C. Ep. et Reg., 1 febr. 1892.

1. Il favore accordato alle monache di ricorrere ad uno straordinario *quoties ut propriae conscientiae consulant ad id adigantur*¹ è così illimitato e incondizionato che esse se ne possano servire costantemente senza ricorrere mai al confessore ordinario, e senza poter essere sindacate neppure dal Vescovo su questo punto, e da esso in qualche modo impedito se fossero guidate da ragioni biasimevoli e insulse?

¹ Cf. N. 2017, 2018.

2. I confessori aggiunti hanno alcuni doveri di coscienza di rifiutarsi ad ascoltare le confessioni delle suore, quando riconoscono che non esiste un plausibile motivo che le astringa di ricorrere ad essi?

3. Se parecchie suore (e peggio ancora se la maggior parte di esse) ricorressero costantemente a qualcuno dei confessori aggiunti, il Vescovo deve tacere, o intervenire con qualche provvedimento per tutelare la massima sancita nella bolla *Pastoralis*: « Generaliter statutum esse dignoscitur, « ut pro singulis monialium monasteriis unus dumtaxat confessarius deputetur? »¹

4. E posto che debba intervenire, qual provvedimento potrà legalmente adottare?

Ad 1. Negative.

Ad 2. Affirmative.

Ad 3. Negative ad primam partem; Affirmative ad secundam.

Ad 4. Moneat Ordinarius moniales et sorores de quibus agitur, dispositionem Articuli IV Decreti *Quemadmodum*,² exceptionem tantum legi communi constituere pro casibus dumtaxat verae et absolutae necessitatis, quoties ad id adigantur, firmo remanente, quod a S. Concilio Tridentino³ et a Constitutione s. m. Benedicti XIV incipien. *Pastoralis curae*, praescriptum habetur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1781].

2020.

S. C. Ep. et Reg., decr. *Auctis admodum*, 4 nov. 1892.

Auctis admodum ex singulari Dei beneficio votorum simplicium Institutis, uti multa inde bona oriuntur, ita aliqua parit incommoda facilis alumnorum huiusmodi societatum egressus, et consequens, ex iure constituto, regressus in dioecesim originis. Haec autem graviora efficit temporalium bonorum inopia qua nunc Ecclesia premitur, unde Episcopi saepe providere nequeunt ut illi vitam honeste traducant. Haec, aliaque id genus, etiam de alumnis Ordinum votorum solemnium, perpendentes nonnulli sacri locorum Antistites, pro ecclesiastici ordinis decore et fidelium aedificatione, ab Apostolica Sede enixis precibus postularunt, remedium aliquod adhiberi. Cum ergo totum negotium SS. mus D. N. Leo PP. XIII detulisset Sacrae huic Congregationi Episcoporum et Regularium negotiis et consultationibus praepositae, E. mi Patres in Conventu Plenario habito in Vaticanis aedibus die 29 mensis Augusti anni 1892, praevio maturo examine ac discussionibus per generale decretum, ubique locorum perpetuis futuris temporibus servandas. Quas, cum SS. D. N. in Audientia diei 23 Sept. huius

¹ Cf. N. 388.

² Cf. N. 2017.

³ Sess. XXV, de regularibus, c. 10.

anni 1892 infrascripto Secretario benigne impertita probare et confirmare dignatus fuerit; ea quae sequuntur per praesens decretum Apostolica auctoritate statuuntur et decernuntur:

1. Firmis remanentibus Constitut. S. Pii V, diei 14 Oct. anni 1568, incipient. *Romanus Pontifex*,¹ et declaratione sa. me. Pii PP. IX edita die 12 mensis Iunii anni 1858,² quibus Superioribus Ordinum Regularium prohibetur, ne litteras dimissoriales concedant novitiis aut professis votorum simplicium triennialium, ad hoc ut titulo *paupertatis* ad sacros Ordines promoveri valeant, eadem dispositiones extenduntur etiam ad Instituta votum simplicium, ita ut horum Institutorum Superiores non possint in posterum litteras dimissoriales concedere pro sacris Ordinibus, vel quomodocumque ad sacros Ordines alumnos promovere titulo *mensae communis*, vel *missionis* nisi illis tantum alumnis, qui vota quidem simplicia, sed perpetua iam emisierint, et proprio Instituto stabiliter aggregati fuerint; vel qui saltem per triennium permanserint in votis simplicibus temporaneis quoad ea Instituta, quae ultra triennium perpetuam differunt professionem. Revocatis ad hunc effectum omnibus indultis ac privilegiis iam obtentis a S. Sede, necnon dispositionibus contrariis in respectivis Constitutionibus contentis, etsi tales Constitutiones fuerint a S. Sede Apostolica adprobatae.

2. Hinc notum sit oportet, de generali regula, haud in posterum dispensatum iri, ut ad maiores Ordines alumnus Congregationis votorum solemnium promoveatur, quin prius solemnem professionem emisierit, vel per integrum triennium in votis simplicibus perseveraverit, si alumnus Instituto votorum simplicium sit addictus. — Quod si interdum causa legitima occurrat, cur quispiam sacros Ordines suscipiat triennio nedum expleto, peti poterit ab Apostolica Sede dispensatio, ut clericus vota solemnia nuncupare possit, quamvis non expleverit triennium; quoad Instituta vero votorum simplicium, ut vota simplicia perpetua emittere possit, quamvis non expleto tempore a respectivi Instituti Constitutionibus praescripto pro professione votorum simplicium perpetuorum.

3. Dispositiones contentae in decreto S. C. Concilii iussu sa. me. Urbani VIII edito die 21 Septembris 1624, incipiente *Sacra Congregatio*,³ ac in decreto eiusdem S. C. iussu sa. me. Innocentii XII edito, die 24 mens. Iulii anni 1694, incipiente *Instantibus*, ac in aliis decretis generalibus, quibus methodus ordinatur a Superioribus Ordinum Regularium servanda in expellendis propriis alumnis, nedum in suo robore manent, sed servandae imponuntur etiam Superioribus Institutorum votorum simplicium, quoties agatur de aliquo alumno vota simplicia quidem sed perpetua professo, vel votis simplicibus temporaneis adstricto ac in sacris insuper Ordinibus constituto dimittendo; ita ut horum neminem et ipsi dimittere valeant, ut nunc dictum est, nisi ob culpam gravem, externam, et publicam, et nisi culpabilis sit etiam incorrigibilis. Ut autem quis incorrigibilis revera habeatur,

¹ Cf. N. 129.

² Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 855-857.

³ Cf. Bull. Rom., tom. 5, V, p. 248-250.

Superiores praemittere debent, distinctis temporibus, trinam admonitionem et correctionem; qua nihil proficiente, Superiores debent processum contra deliquentem instruere, processus resultantia accusato contestari, eidem tempus congruum concedere, quo suas defensiones sive per se, sive per alium eiusdem Instituti religiosum, exhibere valeat; quod si accusatus ipse proprias defensiones non praesentaverit, Superior, seu Tribunal, defensorem, ut supra, alumnum respectivi Instituti ex officio constituere debebit. Post haec Superior cum suo Consilio sententiam expulsionis aut dimissionis pronuntiare poterit, quae tamen nullum effectum habebit, si condemnatus a sententia prolata rite ad S. C. EE. et RR. appellaverit, donec per eandem S. C. definitivum iudicium prolatum non fuerit. — Quoties autem gravibus ex causis procedendi methodus supradicta servari nequeat, tunc recursus haberi debeat ad hanc S. C. ad effectum obtinendi dispensationem a solemnitatibus praescriptis, et facultatem procedendi summario modo iuxta praxim vigentem apud hanc S. Congr.

4. Alumni votorum solemnium, vel simplicium perpetuorum, vel temporalium, in sacris Ordinibus constituti, qui expulsi vel dimissi fuerint, perpetuo suspensi maneant, donec a S. Sede alio modo eis consulatur; ac praeterea Episcopum benevolum receptorem invenerint, et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint.

5. Qui in sacris Ordinibus constituti et votis simplicibus obstricti sive perpetuis, sive temporalibus, sponte dimissionem ab Apostolica Sede petierint et obtinuerint, vel aliter ex Apostolico privilegio a votis simplicibus vel perpetuis vel temporaneis dispensati fuerint, ex claustrum non exeant, donec Episcopum benevolum receptorem invenerint, et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint; secus suspensi maneant ab exercitio susceptorum Ordinum. Quod porrigitur quoque ad alumnos votorum simplicium temporalium, qui quovis professionis vinculo iam forent soluti, ob elapsam tempus, quo vota ab ipsis fuerunt nuncupata.

6. Professi tum votorum solemnium, tum simplicium, ab Ordinariis locorum ad sacros Ordines non admittantur, nisi, praeter alia a iure statuta testimoniales litteras exhibeant quod saltem per annum sacrae theologiae operam dederint, si agatur de subdiaconatu; ad minus per biennium, si de diaconatu, et quoad presbyteratum, saltem per triennium, praemisso tamen regulari aliorum studiorum curriculo.

Haec de expresso Sanctitatis Suae mandato praefata S. Congregatio constituit atque decernit, contrariis quibuscumque, etiam speciali et individua mentione dignis, minime obstantibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1819].

2021.

S. C. Ep. et Reg., instr. 27 nov. 1892.

La S. Congregazione sopra la Disciplina Regolare, sempre intenta al bene delle Corporazioni Religiose, non può trascurare i giovani che ne sono le più belle speranze: quindi, autorizzata dal S. Padre, conferma le Costitu-

zioni Apostoliche che sonosi svolte ne'tempi decorsi per norma del loro stato ordinario, et impartisce ai Superiori Generali pe'soggetti alla *Leva militare* le seguenti prescrizioni speciali.

1. Per quelli che appartengono alla prima categoria, e non possono essere certi di venire riformati, la *Professione solenne* e l'ammissione agli *Ordini Sacri* debbono essere ritardate fin dopo compiuto il rispettivo servizio attivo di un anno, o di altro tempo necessario.

2. È utile favorire il volontariato di un anno, anche sussidiando i giovani bisognosi, o in parte, o in tutto, secondo i mezzi di cui può disporre ciascun Ordine, onde loro sia dato di supplire alla tassa richiesta dal Governo, ed alle altre spese durante il servizio; ma s'intende che tale aiuto si darà solamente a giovani di buone speranze, docili ed obbedienti.

3. È spedito che prima d'intraprendere il volontariato o servizio maggiore, abbiano atteso ad un corso di Esercizi spirituali almeno per dieci giorni, ed abbiano fatto una parte degli studi teologici, premesso il corso regolare degli altri studi, onde siano più fondati nelle idee religiose e nella religiosa istituzione.

4. Acciocchè i giovani conservino più facilmente la loro vocazione, e vi corrispondano con la condotta, oltre alle salutari ammonizioni, la possibile frequenza dei Sacramenti, la lettura di buoni libri, s'imporrà loro di far capo agli Ecclesiastici designati dagli Ordinari dei luoghi per la loro coltura spirituale; e questi non mancheranno di prestare a favore dei coscritti nel miglior modo possibile l'opera loro proficua, ed a seconda delle circostanze. A facilitare poi tale opera i Superiori Generali ordineranno a' Provinciali di dar conto dei loro sudditi ai lodati Ordinari, indicando la dimora dei medesimi, e raccomandandone la vigilanza. Gli Ordinari dalla loro parte indicheranno ai Provinciali i sacerdoti a cui debbono rivolgersi i giovani coscritti.

In ogni cambiamento di stazione i giovani sono obbligati a dare analoghe notizie al P. Provinciale, e riferirgli, per quanto è possibile, l'andamento della loro vita. Se durante il servizio hanno qualche settimana di permesso debbono attendere, almeno per tre giorni, agli Esercizi spirituali. — Non occorre poi dire che nelle città dove ci sono case della Religione, i Provinciali possano deputare qualche loro religioso per la cura spirituale dei detti coscritti; ma rimane sempre fermo l'obbligo d'informare l'Ordinario del luogo dei giovani che vanno a compiere il servizio militare nella loro diocesi.

5. Quelli che finito il servizio militare di un anno, o di tempo maggiore, perseverano nella santa vocazione, e risulta della buona condotta tenuta, verranno riammessi nell'Ordine, dove per prima cosa faranno un corso di Esercizi spirituali, e non saranno promossi alla *Professione solenne*, nè agli *Ordini sacri*, se non dopo un tempo sufficiente, non minore di un anno, affinchè intanto diano saggio della stabilità nella loro vocazione, riassumano gli studi sacri, e rimanendo per questo tempo o nel Professorio, o in qualche altro luogo di stretta osservanza sotto la direzione di un Religioso grave per età e per costumi all'uopo deputato, diano prova della loro virtù.

Massima cautela dovrà usarsi per quelli, che invece del volontariato, abbiano fatto il servizio ordinario di tempo maggiore.

Saranno per tutti necessarie le lettere testimoniali degli Ordinari diocesani, nel cui territorio abbiano dimorato almeno *tre mesi*. E rimangono sempre ferme le prescrizioni dei Sacri Canonici, in ordine a quelli che presentano difetti inducenti irregolarità, per i quali deve implorarsi nei singoli casi la dispensa Pontificia.

6. Le misure di precauzione indicate al N. 4 si osserveranno anche riguardo a quelli che dopo la Professione e gli Ordini sacri venissero richiamati al servizio militare per un tempo notabile.

7. Dandosi finalmente casi eccezionali e non previsti, i Superiori Generali degli Ordini dovranno ricorrere a questa Sacra Congregazione per le analoghe istruzioni e deroghe.

[Leonis XIII Acta, vol. XII, p. 291-294. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXV, p. 635-639].

2022.

S. C. Ep. et Reg., decr. 16 sept. 1893.

Inaestimabilis unitatis vinculo, quo ad invicem dissectae disiunctaeque Societates ad instar foederis sub una eademque alicuius ex sociis praeeminentia absque sui iuris peculiarisque Statuti detrimento consociantur, nihil sane antiquius nihilque utilius ad proprium finem ac prosperitatem facilius assequendam unquam dari excogitarique potest. Hinc sapientissimus Pontifex Dominus Noster Leo divina Providentia Papa XIII, unitatis et pacis amator, ad inclytas ac tantopere bene meritas Benedictinas Congregationes virorum, quos nigros appellant, omnem curam cogitationemque convertit eum in finem, ut inter eas fraterna, quasi icto foedere, consociatio fieret ad universi Ordinis utilitatem et incrementum. Eius votis optatisque adfuit Eminentissimus Ioseph Benedictus S. R. E. Cardinalis Dusmet, qui almam hanc Urbem petiit, primumque lapidem deposuit in Collegio S. Anselmi in Aventino monte a fundamentis excitando, praefuitque in Aedibus S. Calisti conventui Abbatum, virorumque delegatorum ex variis Benedictinorum Familiis huc vocatis ad enunciatam fraternam consociationem, collatis inter se consiliis, ineundam, constabiliendam perficiendamque. Fortunante Deo, universa rei ratione perpensa, haec scita et placita concordibus animis constituta fuerunt, et a Sanctitate Sua suprema auctoritate comprobata, uti videre est in Apostolicis litteris in forma Brevis expeditis ac typis editis die 12 Iulii hoc anno ineunte 1893,¹ quarum brevitatis ergo nonnisi id tantum quod huius decreti ratio postulat, perstrictim summatimque refertur. Primum enim placuit, comprobatumque fuit omnes Congregationes Benedictinorum, quos nigros vocant, veram fraternam confoederationem inivisse, quae tamen confoederatio nullam Congregationem alteri subiicit. Atque ut aliqua unitas habeatur, Abbatem Primate omnium Congregationum creari oportere, qui Romae degat pro negotiis totius Ordinis bonum directe respicientibus, firmis manentibus omnium Benedictinorum Congregationibus,

¹ Cf. N. 619.

Constitutionibus, declarationibus, privilegiis, muneribus ac dignitatibus. Dein Abbatem Primate assumendum esse ex universo Corpore Congregationum, nullo facto nationum discrimine. Tertio eundem Abbatem Primate esse insimul Abbatem Collegii S. Anselmi de Urbe cum ordinaria iurisdictione, ibique commorari debere: ipsum autem Collegium non censi pertinere ad aliquam ex dictis Congregationibus, sed familiam habere ex omnibus conflata. Placuit tandem, sub *num. 4 et 5* earundem litterarum Apostolicarum ea omnia statuere quae respiciunt tempus Abbatis Primatis in officio, vacationem novamque electionem necnon nominationem quam hac prima vice Sanctitas Sua dignata est facere in persona Hildebrandi De Hemptinne, Abbatis Maredsolensis e Congregatione Beuronensi, Eum constituens Abbatem Primate, adeoque S. Anselmi, tamdiu duraturum, quamdiu S. Sedi placuerit.

Quod vero ad hanc S. Congregationem Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praepositam attinet, ex mandatis Sanctitatis Suae seorsum definiendum ab ea est enucleate quae sint partes muneris Abbatis Primatis, quaeque singularia eius iura et officia erga Ordinem universum. Iussa faciens Summi Pontificis Sacra haec Congregatio, rebus omnibus sedulo accurateque perpensis, ea quae sequuntur decernenda esse existimavit.

Imprimis quod respicit Abbatem Primate uti Abbatem Collegii S. Anselmi in Urbe, cum is habeat in eo ordinariam iurisdictionem, ea omnia peragere ibi valet quae alii Abbates Ordinarii eiusdem Ordinis in eorum Monasteriis iuxta proprias Constitutiones peragere queunt.

Dein quod spectat ad singularia eius iura et officia erga Ordinem universum, praeter ea quae in praedictis litteris Apostolicis *sub num. 5* enunciantur circa relationes Collegii cum singulis Congregationibus, ne inanis sit eius Praelatio, aequum decernere visum est, ut omnes Abbates Generales singularum Congregationum Benedictinarum quolibet quinquennio relationem super statu cum morali, tum materiali respectivae Congregationis ad eum transmittere teneantur, praesertim ut universi Ordinis conditio eum minime lateat.

Insuper ubi exoriri contingant inter Praesides vel alicuius Congregationis Abbates dubia vel dissensiones quae componi nequeunt in propriis Congregationibus, constituere placet ut ad Abbatem Primate confugiant, qui paterna caritate nihil intentatum relinquet, ut animi omnium Monachorum in pacis vinculo confirmati Deo humiliter et laetanter inserviant.

Quod si necessitas urgeat, visitandi aliquam ex Benedictinis Congregationibus confoederatis, ipse ius habeat eam visitandi, gaudens prae ceteris in actu visitationis omnibus praeeminentiis et honoribus; quam visitationem sive per se, sive per aliquem idoneum Monachum, ab se ad id specialiter deputandum, exercere valeat.

Ceterum si agatur de quaestionibus quae componi pacifice nequeant quaeque dilationem non patiantur, in casibus vere urgentibus, attenta necessitate, illico Ipse decernat quod aequius melius in Domino decernere iudicabit, facta postea relatione ad hanc S. Congregationem.

Tandem invigilet et curet, ut in singulis memoratis Congregationibus regularis disciplina servetur.

Quod si in posterum aliqua occurrat super praemissis declaratio, tunc pro re nata ad hanc S. Congregationem EE. et RR. recursus erit habendus.

Hisce itaque Apostolica auctoritate praestitutis ac suprema sanctione munitis, Sacra haec Congregatio spem habet certissimam fore ut singulae Congregationes Benedictinae earumque religiosi viri, cuiuscumque sint gradus, dignitatis et praeeminentiae, Sacratissimi Principis curis et sollicitudinibus obsequentes, hoc decretum non modo sint animo volenti excepturi, sed alacriter et gratanter amplexaturi: quod quidem in perenne singularis benevolentiae Sanctitatis Suae Leonis XIII erga S. Patriarchae Monachorum occidentalium Ordinem monimentum, eiusdemque Ordinis ornamentum, Deique laudem et gloriam redundat.

Apostolicis ac proprii Ordinis Constitutionibus aliisque in contrarium facientibus etiam speciali et individua mentione dignis non obstantibus quibuscumque.

Ex Audientia SS.mi die 3 Septembris 1893 habitâ ad E.mo Cardinali Praefecto, SS.mus praesens decretum in omnibus ratum habuit et confirmavit.

Datum Romae, ex Secretaria S. Congregationis EE. et RR., die 16 Septembris 1893.

[Acta S. Sedis, vol. XXVI, p. 743-746].

2023.

S. C. Ep. et Reg., instr. 29 nov. 1893.

Ad praecavenda removendaque scandala et omnia dissidia de medio tollenda, quae in Republica Aequatoris contingere solent in agitandis criminum causis, quae *Mixti Fori* communiter audiunt, S. Congregatio Episcoporum et Regularium, de Apostolica auctoritate SS.mi D. N. Leonis, divina providentia, Papae XIII, haec, quae sequuntur, statuenda ac decernenda curavit.

Art. I. Vetitum esto Curiis Ecclesiasticis Reipublicae Aequatoris poenam infligere pro quovis titulo personis laicis in causis *Mixti Fori*, nisi prius habitae fuerint necessariae et opportuna probationes tum in genere quoad crimen, tum in specie quoad personam, nec non lata fuerit sententia ad normam iuris, iuxta acta et probata.

Art. II. Praefatae probationes a Ministris Curiae Ecclesiasticae, ab Ordinario ad id specialiter deputatis assumi debeant, praevio processu, in forma saltem summaria et oeconomica, iuxta instructionem pro causis criminalibus ecclesiasticis, typis editam ab hac S. Congregatione, die XI Iulii anno MDCCCLXXX.¹

Art. III. Exceptis casibus a canonica Iurisprudencia expressis, ut infra

¹ Cf. N. 2005.

innuitur, prohibetur, durante assumptione actorum processualium, quominus ad capturam delinquentis deveniatur, cum idem intimari potius valeat ad se praesentandum in Curia, ad effectum peragendi ipsius constituta, quo casu dimittatur sub praecepto sese iterum sistendi in die propositionis causae.

Art. IV. In criminibus vero, quae personarum earumque domorum ordinem pacemque saepe perturbant, idest in crimine *stupri*, *incestus*, *adulterii* et *concubinitus*, permittitur delinquentis captura, dum acta processualia assumuntur, dummodo gravia indicia vel probationes contra ipsam delinquentis personam existant, nempe:

§ 1. Cum *stuprum*, *incestus* et *adulterium* per violentiam patrata denuncientur. Violentia autem habetur cum graves minae, percussiones, ostensio et usus armorum concurrant, vel cum abusus sit personae quae in statu alienationis mentis invenitur: et cum denique *stuprum* vel *incestum* delinquens patravit in personam minoris aetatis ex auctoritatis abusu sive tutoriae sive curatoriae, sive quomodocumque directoriae.

§ 2. Idem dicendum cum in crimine graves suspensiones, vel gravia indicia concurrant insidiarum in vitam alicuius ob patratum crimen, vel periculum fugae ipsius delinquentis.

Art. V. Captura pariter permittitur, durante processu, in causa *Furti sacrilegi*.

Art. VI. In huiusmodi criminibus *Mixti Fori* iurisdictio ex praeventionem alterutrius auctoritatis, idest ecclesiasticae vel laicalis dependet.

Art. VII. Cum praeventio steterit ex parte Curiae Episcopalis, omnia ipsa Curia perficiat, usque ad sententiam inclusive, ad tramites ecclesiasticarum praescriptionum.

Hisce ita praestitutis, S. Congregatio, praeter ea quae monentur a sacrosancto Concilio Tridentino in Sess. XIII, Cap. I, de *Reformatione*, circa severitatem iudicis cum paterna caritate temperandam, prae oculis habendum esse diiudicat quod Doctor egregius S. Isidorus, Hispaniarum decus ac sacrae iurisprudentiae fulgidissimus splendor, inter Episcoporum officia recensuit, nempe: «Nullum damnare (Episcopum debere) nisi comprobatum, nullum excommunicare, nisi discussum. Quique ita humilitate pariter et auctoritate praeesse debet, ut neque per nimiam humilitatem suam subditorum vitia convalescere faciat, neque per immoderantiam severitatis potestatem exercent».

[Leonis XIII Acta, vol. XIII, p. 369-371].

2024.

S. C. Ep. et Reg., instr. 31 iul. 1894.¹

Sanctissimus Pater, Leo PP. XIII, cui apostolicum sacrae praedicationis ministerium adeo cordi est, utpote christiano populo, his praesertim temporibus, recte instituendo tantopere necessarium, magno quidem animi

¹ Ad Italiae Episcopos Praesulesque Religiosorum Ordinum.

sui dolore accepit, in annuntiandis e suggestu fidei mysteriis multa peccari; complures scilicet, aliquot abhinc annis, eosque gravissimos, irrepsisse abusus in modum, quibus saepenumero sacra hodie praedicatio spretu digna aut saltem sterilis ac prorsus inutilis efficitur.

Quapropter antecessorum suorum vestigia premens, hanc S. Congregationem Episcoporum et Regularium causis dignoscendis praepositam iussit ad Italiae Episcopos, Praesulesque Religiosorum Ordinum sese convertere, eorumque vigilantiam ac zelum vehementer excitare, ut quoad per ipsos fieri potest, huic incommodo remedium afferant, atque illud omnino removendum curent.

Augustis igitur Sanctissimi Patris praeceptis obsequens haec S. Congregatio R. mis Episcopis ac Regularium Ordinum, Coetuumque ecclesiasticorum Praesulibus hasce regulas omni diligentia studioque observandas exhibet.

1. Primum quidem quod ad sacri oratoris personam attinet, caveant huiusmodi adeo sanctum ministerium ulli concedere, qui nec sincera christiana pietate praeditus, nec fervido in Dominum nostrum Iesum Christum amore incensus sit; sine quo aliud profecto non esset orator, nisi *aut aesonans aut cymbalum tinniens* (I. Cor. XIII, 1), nec unquam verum divinae gloriae et salutis aeternae animarum zelum habere posset, qui solus et ratio impellens et finis ultimus evangelicae praedicationis sit oportet.

Haec vero christiana pietas, sacris verbi dei praeconibus adeo necessaria, etiam in exteriori agendi ratione fulgeat necesse est, quae cum traditis e suggestu documentis pugnare non debet; nec quidquam iidem praeserere vulgare aut mundanum; sed tales se exhibere, ut quisque illos existimet *ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei* (I. Cor. IV, 1): *secus enim, ut S. Thomas Aquinas animadvertit, si doctrina est bona, et praedicator malus, ipse est occasio blasphemiae in Doctrinam Dei* (Comment. in Matth. V).

Cum pietate vero et christiana virtute etiam scientia sacra coniunctum socianda est; quum apprime compertum sit, atque assidua experientia comprobatum, praedicationem vere sapientem, rite ordinatam ac fructuosam ab iis, qui bonis studiis, praesertim vero sacris, instructi non sint, frustra expectari; eosque cuidam, qua praestant, naturali loquacitati fidentes, qui nihilum (aut parum admodum) se praeparent, pulpitem ascendere.

Hi nimirum nil aliud conficiunt, quam aerem verberant, divinoque verbo contemptum irrisionemque, quin id fortasse advertant, misere conquirunt: quibus idcirco iure merito congruit minax illud divinum effatum: *Quia tu scientiam repulisti, ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi* (Os. IV, 6).

2. Postquam igitur sacerdos (non vero ante) quas recensimus dotes sibi comparaverit, tum solum R. mi Episcopi et Regularium Ordinum Praesules magnum divini verbi praedicandi ministerium eidem concedere poterunt: sed tamen continenter advigilantes, ut iis dicendis rebus inhaereat orator, quae sacrae praedicationi proprie conveniunt. Hae quidem res (quae materia propria sunt sacrae praedicationis) his divini Redemptoris verbis continentur: *Praedicate Evangelium... Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis*. (Matth. XXIII, 20). Quae verba enarrans Angelicus Doctor scribit: « Praedicatores debent illuminare in credendis, dirigere in operandis,

vitanda manifestare; et modo comminando, modo exhortando, hominibus salutaria praedicare ». (Loc. supr. citato). Et S. Trident. Concilium: « Annuntiantes eis vitia, quae eos declinare, et virtutes, quas sectari oportet, ut poenam aeternam evadere, et coelestem gloriam consequi valeant » (sess. V, c. 2, de Ref.). Sed multo amplius a summo Pontifice Pio IX id declaratum fuit haec scribens (Litt. encyclic. 9 Novembris 1846):¹ « Non semetipsos, sed Christum crucifixum praedicantes, sanctissimae nostrae Religionis, dogmata et praecepta, iuxta catholicae Ecclesiae et Patrum doctrinam ac splendido orationis genere, populis clare aperteque annuncient: peculiaris singulorum officia accurate explicent; omnesque a flagitiis deterreant, ad pietatem inflamment, quo fideles Dei verbo salubriter relecti, vitia omnia declinent, virtutes sectentur, atque ita aeternas poenas evadere, et coelestem gloriam consequi valeant ». Ex quibus omnibus manifesto liqueat, Symbolum, Decalogum, Ecclesiae praecepta, Sacramenta, virtutes et vitia, varia hominum officia pro conditionis cuiusque varietate, hominis novissima, aliasque id genus aeternas veritates ordinariam debere sacrae praedicationis materiam constituere.

3. Atqui haec gravissima argumenta a multis divini verbi praeconibus indignum in modum negliguntur: qui quidem quaerentes quae sua sunt, non quae Iesu Christi; ac probe noscentes, hasce materias ad popularem auram, quam expetunt, sibi conciliandam magis prae aliis idoneas nequaquam esse, eas omnes, praesertim in concionibus quadragesimalibus, et quibusdam aliis celebrioribus anni solemnitatibus, consulto praetereunt: unaque cum rebus earum nomina permutantes, antiquis concionibus novum aliquod genus praedicationis sufficiunt, quas morales collationes falso sensu acceptas, vocant; quibus mens auditorum, vel potius phantasia, otiose permulceatur, non vero voluntas salubriter permoveatur, pravique reformentur mores. Hi nimirum non advertunt, conciones quidem morales omnibus, polemicas vero collationes plerumque paucis prodesse; atque hos ipsos paucos, si accuratius fuerint bonis moribus instructi, seu si diligentius adiuti, quo maiori castitate, animi demissione, atque obedientia erga Ecclesiae auctoritatem praediti sint, id unum sufficeret, ut mentem innumeris contra fidem erroribus immunem, et ad veritatis lucem suscipiendam paratorem haberent: errores enim circa religionem, praesertim inter catholicos populos magis ab effrenatis animi cupiditatibus, quam a quibusvis mentis aberrationibus plerumque originem ducunt; iuxta quod scriptum est: *De corde exeunt cogitationes malae... blasphemiae...* (Matth. XV, 19), et in Psalmo XIII, v. 1: *Dixit insipiens in corde suo non est Deus*. « In corde suo, inquit Regius Psalter (sapienter hic adnotat S. Augustinus), non vero in mente sua ».

4. Nec vero ideo collationum polemicarum usum damnandum existimamus, quae si recte perficiantur, et ipsae admodum utiles, imo etiam necessariae, tot inter errores contra religionem quoque sparsos, quandoque esse possunt. Sed omnino a christianis suggestibus vaniloquia illa arcenda sunt,

¹ Cf. N. 504.

quae de theoreticis potius rebus, quam practicis, pertractant; de civilibus potius, quam religiosis; maioris videlicet speciei, quam fructus; quae proinde ephemeridum palaestris, aulisque academicis apta forte erunt; at vero a loco sancto prorsus absona.

Quod vero ad illas polemicas collationes attinet, quae religionis ab adversariorum impugnationibus defensionem spectant, sunt eae quidem identidem necessariae, at cuiusvis humeri onus non sunt, sed solummodo robustiorum. Imo ipsi maxime strenui oratores magna debent prudentia uti: huiusmodi enim apologiae in iis tantummodo locis, iisque temporibus, atque iis auditoribus faciendae sunt, qui vere illis egeant, et a quibus aliquod spirituale emolumentum reipsa sperari possit: cuius rei iudices maxime omnium competentes, locorum quorumlibet Episcopos esse manifeste patet. Has vero apologias ea decet ratione fieri, ut earum demonstratio in doctrina sacra potius, quam in humanis seu naturalibus argumentis, solidissime fundetur: tali demum sapientia ac perspicuitate elaborari, ut periculum evitetur, ne in quorundam auditorum mentibus altius defixi errores inhaereant, quam appositae veritates magisque percellant animos obiecta, quam responsa. Praesertim vero cavendum est, ne frequentior, quam par est, harum collationum usus aestimationi noceat et desiderio moralium concionum, quasi vero istae inferioris ordinis ac minoris momenti sint, quam polemicae; ac proinde praedicatorum et auditorum vulgo relinquendae: dum contra omnino constat, moralem praedicationem fidelium universitati longe maxime necessariam esse, nec nobilitate a polemica vinci: ac proinde etiam valentiores et celebriores oratores in auditorum conspectu quantumlibet electissimo ac frequentissimo hanc deberent, saltem aliquando, sincero zelo exercere. Quod nisi fiat, frequentes isti auditores semper de erroribus disserere audient, qui saepenumero in iis, qui intersunt, nequaquam reperiuntur; nunquam vero de culpis vitiisque, quae in hisce potius auditoribus, quam fortasse in aliis, profecto vulgaribus, abundare solent.

5. At vero si plerique in thematum tractandorum selectione abusus deflentur, plerique alii et quidem haud minus graves, sunt in ipsa thematum tractatione deplorandi. Circa quam haec praeclara documenta tradit idem S. Doctor Aquinas (loc. cit.): « Ut vere sit lux mundi, tria debet habere praedicator verbi divini: primum est stabilitas, ut non deviet a veritate; secundum est claritas, ut non doceat cum obscuritate; tertium est utilitas (seu recta intentio), ut quaerat Dei laudem, et non suam ». Sed heul triste infortunium! Plerarumque hodie concionum forma non solum ab evangelica perspicuitate et simplicitate longe abest, quam illa constanter praeseferebat; sed etiam obscuris ambagibus tota obvolvitur, et in abstrusis argumentis, communem populi captum excedentibus, versatur, ut illud propheticum effatum in mentem subeat hic opportune repetendum: *Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis* (Thren. IV, 4).

Quod autem peius est, ille divinus character concionibus abest, ille christianae pietatis habitus, illa S. Spiritus unctio, per quam praeco evangelicus semper de se ipso profiteri et possit, et debeat: *Sermo meus et praedicatio mea non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis; sed in ostensione spiritus*

et virtutis. (I. Cor. II, 4). Hi contra persuasibilibus humanae sapientiae verbis ferme unice innixi, verbum Dei, parvi aut nihili pendunt: Sacram videlicet Scripturam, quae quidem praecipuus sacrae eloquentiae fons sit oportet: quemadmodum summus Pontifex super Cathedram Petri sedens, nuper gravissimis verbis, quae huc referre opportunum putamus, edocebat (In Encycl. De studio S. Scripturae, 18 Novembris 1893):¹ « Haec propria et singularis Sacrarum Scripturarum virtus a divino afflatu Spiritus Sancti profecta, ea est quae oratori sacro auctoritatem addit, apostolicam praebet dicendi libertatem, nervosam victricemque tribuit eloquentiam. Quisquis enim divini verbi spiritum et robur eloquendo refert, ille non loquitur in sermone tantum, sed et in virtute, et Spiritu Sancto, et in plenitudine multa (I. Thess. I, 5). Quapropter ii dicendi sunt praepostere improvideque facere, qui ita conciones de religione habent, et praecepta divina enunciant, nihil ut fere afferant, nisi humanae scientiae et prudentiae verba, suis magis argumentis, quam divinis innixi. Istorum scilicet orationem quantumvis nitentem luminibus, languescere et frigere necesse est, utpote quae igne careat sermonis Dei, eademque longe abesse ab illa, qua divinus sermo pollet virtute: *Vivus est enim sermo Dei et efficax, et penetrabilior omni glaudio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus* (Hebr. IV, 12). Quamquam hoc etiam prudentioribus assentiendum est, inesse in sacris Litteris mire variam et uberem, magnisque dignam rebus eloquentiam: id quod Augustinus pervidit, diserteque arguit (De Doctr. Chr., IV, 6, 7), atque res ipsa confirmat, et praestantissimorum in oratoribus sacris testimonium qui nomen suum assidue sacrorum Bibliorum consuetudini, piaque meditationi se praecipue debere, Deo grati affirmarunt ».

6. En igitur sacrae eloquentiae potissimus fons, sacra Biblia. Sed isti Evangelii praecones dicti, temporum nostrorum ideis ac moribus imbuti, neglecto per summum nefas fonte aquae vivae, ex humanae sapientiae cisternis dissipatis suam eloquentiam hauriunt: potius quam divinitus inspiratas sacrorum Librorum sententias afferant, aut sanctorum Patrum, aut Conciliorum, auctores quamplurimos, eosque profanos, novissimos, atque etiam viventes, testes adducunt; quorum sententiae affatim ambiguas interpretationes, et quandoque etiam valde periculosas, saepe saepius admittunt. Est etiam pessimus sacrae eloquentiae abusus, religiosa themata unice ob praesentis vitae rationes, quin de futura vel mentio fiat, passim pertractare: commoda recensere a christiana religione mundo allata, et officia dissimulare: divinum Redemptorem uti egregium *φιλάνθρωπον* pingere, et Eius ut Iudicis aeterni, iustitiam praeterire. Exiguus exinde huiusmodi praedicationis fructus: ex qua forte mundanus quisque homo persuasus exit, se, quin mores corrigat, dummodo in Christum credat, probum christianum fore » (Card. Bausa Archiep. Florent., ad iuv. cler. 1893).

Sed quid istorum hic fructus refert? Hic profecto non est id quod ipsi in primis expetunt: auditoribus blandiri exoptant, quibus *pruriunt aures*

¹ Cf. N. 621.

(II. Tim. IV, 3); et dummodo templa stipata videant, eorum parvi interest animas fructu vacuas permanere. Proinde nunquam de peccato disserunt, nunquam de hominum novissimis, numquam denique de aliis veritatibus gravissimis, quae auditores salubriter *contristare ad poenitentiam* possent (II. Cor. VII, 9); sed solummodo *placentia* loquuntur (Is. XXX, 10): atque hoc idem faciunt eloquentia quadam potius tribunitia, quam apostolica; magis profana quam sacra, quae complures manus plaususque ipsis comparat, a S. Hieronymo graviter reprobato, cum ad Nepotianum scriberet: *Docente te in ecclesia non clamor populi, sed gemitus suscitetur: auditorum lacrymae laudes tuae sint*. Ex quo fit, ut eorum praedicatio, ita in templo, sicut alibi, theatri quadam aura circumfusa appareat, quae eam omni sacro caractere expoliat, omnique spirituali efficacia destituit. Exinde item in populo, imo etiam in plerisque e clero, adeo depravatus gustus divini verbi, et exsurdum palatum: exinde tandem piorum scandalum, perversorum atque incrementi *placentia* verba audiendi causa, praesertim vero si sonoris illis ac magnificis nominibus *civili progressu, patria, recenti nostrorum temporum scientia*, aliisque id genus, allecti profuse confluant, postquam oratorem fragorosis plausibus fuerint prosequuti, oh! iste, aientes, verum ac legitimum concionandi callet modum! e templo exeunt quales illuc intraverant, sicut Iudaei, qui *omnes quidem mirabantur, sed non omnes convertebantur* (S. Augustinus in Matth. XIX, 15).

7. Haec igitur S. Congregatio quum, supremis Romani Pontificis praeceptis obtemperans, tot tamque gravibus sacrae praedicationis corruptelis consuetudine inductis remedium afferre omnino velit, omnes R. mos Italiae Episcopos, Generales coenobitarum Praesules, atque omnes ecclesiasticorum coetuum Rectores compellat, ut in easdem apostolica animi fortitudine insurgant, atque iisdem penitus extirpandis sedulo dent operam.

Itaque memores, se iuxta sacrosancti Conc. Trident. praescriptum (sess. V, cap. 2, de Ref.) *viros idoneos ad huiusmodi praedicationis officium assumere* addictos esse, hac in re quam maximam diligentiam curamque adhibeant. Si quidem sacerdotes designandi ad suam ipsorum dioecesim pertineant, iis adeo augustum ministerium, *nisi prius*, sive per examen, sive alio quolibet opportuno modo, *de vita, de scientia, de moribus comprobati fuerint* (C. T. loc. cit.) nequaquam concedant. Si vero illi ad aliam dioecesim spectent, neutiquam Episcopi in sua concionaturos admittant, praesertim vero occurrentibus quibusdam solemnioribus anni solemnitatibus, nisi proprii Episcopi, seu Praesulis, litteras ostendat, quae et sacerdotem bonis moribus praeditum, et huic officio idoneum esse testentur.

Generales item cuiusvis religiosi Ordinis, Societatis, Congregationis Praesules nemini e sacerdotibus sibi subditis publice concionari, inscio loci Episcopo, permittant; eoque minus decet, traditis testimonialibus litteris illos quoque mittere, ut Episcopis se sitant, nisi prius accurate inquisierint, et certissime optimam noverint sacerdotum eorumdem et moralem vivendi, et consuetam concionandi rationem.

Si vero cuiuslibet dioecesis Episcopus, postquam aliquem sacerdotem,

litteris huiusmodi a suis commendatum ad Dei verbum praedicandum in propria dioecesi exceperit, eumque deinceps in sacro ministerio peragendo ab normis monitisque hic per nos traditis aberrantem conspexerit, opportune primum eundem admoneat, ut si fieri possit, quam primum resipiscat: quod nisi sufficiat, ob officio illico removeat, poenis etiam canonicis, si necessitas urgeat, adhibitis.

Ceterum quoniam haec S. Congregatio Reverendissimorum Episcoporum, et Praesulum religiosus quibusvis Ordinibus praepositorum, diligentiae ac zelo se tuto fidere posse probe novit, idcirco per ipsos praecipue fore confidit, ut haec nova recensque Dei verbum annunciandi, seu potius adulterandi ratio quam primum reformatam se prodatur: et sacra ipsa praedicatio, vanis verborum lenociniis amotis, augusto ac nativo suo splendori, supernaturali simul efficacia denuo suscepta, in Dei laudem, aeternam animarum salutem, ac spiritualem Ecclesiae totiusque christiani Orbis utilitatem, tandem aliquando restituatur.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1878. — Cf. etiam Leonis XIII Acta, vol. XIV, p. 265-276].

2025.

S. C. Ep. et Reg., *Canarien.*, 9 apr. 1895.

Utrum Superiorissae generales saltem illae quarum Institutum approbationem S. Sedis adhuc desiderat, quoties aliquam Sororem ex una in aliam domum alterius dioecesis transferre, vel Superiorissam subalternam instituere, sive ab officio absolvere velint, rem cum Ordinariis in quorum dioecibus domus istae inveniantur conferre debeant, illorum confirmationem obtinere, saltem assensum, vel illos de re conscios facere.

R. Superiorissas Generales, in casibus de quibus agitur, uti iure suo, et sufficere ut eadem Superiorissae, ratione dumtaxat convenientiae, Episcopum loci de dictis dispositionibus certiores reddant.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1892].

2026.

S. C. Ep. et Reg., *Abulen.*, 20 nov. 1895.

Episcopus Abulensis exponit quae sequuntur:

Ex Decreto *Auctis admodum* istius Sacrae Congregationis die 4 Novembris 1892¹ sancitum fuit: alumnos votorum solemnium vel simplicium, tam perpetuorum, quam temporalium, in Sacris constitutos, qui expulsi vel dimissi fuerint, perpetuo suspensos mansuros, donec a Sancta Sede alio modo eis consulatur, ac praeterea Episcopum benevolum receptorem invenerint, et de patrimonio ecclesiastico sibi providerint: alumnos vero, qui

¹ Cf. N. 2020.

sponte ab Apostolica Sede dimissionem petierint et obtinuerint, ex claustrum non egressuros donec Episcopum benevolum receptorem invenerint, et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint, secus ab Ordinum susceptorum exercitio suspensos esse mansuros. Circa interpretationem vero huius Decreti hac in parte quaedam oborta sunt dubia, quae reverenter Vestrae Eminentiae sapientiae subiicit:

I. Utrum haec verba « Episcopum benevolum receptorem invenerint et de patrimonio ecclesiastico sibi providerint », ita collective sint intelligenda, ut ad tollendam suspensionem ambo sint necessaria, nempe, et Episcopum benevolum receptorem invenire, et patrimonium ecclesiasticum constituere, vel sufficiat tantum Episcopum benevolum receptorem invenire?

II. Utrum haec verba, quae in numero V leguntur « secus suspensi maneat ab exercitio susceptorum Ordinum », ita sint sumenda, ut Religiosus, qui obtenta Apostolica licentia claustrum exierit, quin prius Episcopum benevolum receptorem invenerit vel de patrimonio ecclesiastico sibi providerit, sit suspensus tantum donec Episcopum benevolum receptorem inveniat et patrimonium ecclesiasticum sibi constituat, vel sit suspensus donec ab Apostolica Sede suspensio tollatur, invento Episcopo benevolo receptore et patrimonio ecclesiastico constituto?

S. C. Emorum ac Rmorum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, omnibus mature perpensis, respondet:

Ad primum dubium: Affirmative ad primam partem; Negative ad secundam.

Ad secundum: Affirmative pariter ad primam partem; Negative ad secundam.

[Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 559, 560. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, p. 282, nota 1].

2027.

S. C. Ep. et Reg., Romana, 13 mart. 1896.

COMPENDIUM FACTI. Ioseph Bruned sodalis Archisodalitii a Pretiosissimo Sanguine, erecti in ecclesia S. Nicolai ad Carcerem Tullianum, an. 1894 munus obivit Deputati pro tumulatione cadaverum in cappella sepulcrali ad Campum Veranum, praefato Sodalitio pertinenti. Anno expirato et instituta ratione gestionis sodalis Bruned, creditor evasit erga Archisodalitium in libel. 85, 15 pro expensis in antecessum factis ipsius nomine. Accusatus a nonnullis Superioribus Sodalitii de indebita adiudicatione fere 1000 libellarum, incassum instetit apud Guardianos pro declaratione suae innocentiae et pro confirmatione exhibitae redditionis rationum.

Hac praeclusa via ipse ad obtinendam iustitiam primum se convertit ad Praesidentem Sodalitii qui tamen inutiliter tentavit conciliationis modum, dein ad Primicerium et tandem ad Cardinalem Urbis Vicarium Archisodalitii Pro-Protectorem: ob quem tamen recursum PP. Guardiani, nullo

praehabito voto Congregationis, ipsum suspenderunt ab albo fratrum sodalitatibus usque ad novum ordinem.

Exhaustis omnibus mediis pro habenda compositione Ioseph Bruned per supplicem libellum apud S. Congregationem EE. et RR. reclamavit, petens ut debita summa libell. 85 sibi reddatur, facta competenti amissi honoris reclamatione, nec non ut inflicta suspensionis poena auferatur.

Disceptatio Synoptica.

DEFENSIO SODALIS BRUNED EX OFFICIO. Rationum redditio exhibita a dicto Sodali, advertebatur ex officio, regularibus est suffulta documentis dati et accepti, et ex his, rationibus dispunctis clare eruitur reapse ipsum esse creditorem in libellis 85, 15 contra ipsum Sodalitium, quod nihil in contrarium hucusque protulit; quin aliquid officiat declaratio in suis literis informativis emissa a Secretario, vulgo *della Banca*, nempe quod sodalis Bruned, praeter libellas 83, varia menstrua mandata a Camerario Sodalitatis exegerit et quod libellas 105 reddere debeat Guardiano Trivelli: nam hae assertiones non probantur, et dein obstat factum quod Congressus *della Banca* iussit solvi expetitam summam, dummodo sodalis Bruned redderet documenta et obiecta confraternitatis, quod acceptavit ipse conditionate, seu praevia retractatione diffamationum, subscribenda a Superioribus Sodalitii.

Quod autem hae diffamationes contra Sodem Bruned vere intercesse- rint, nedum constat ex testimonio Canonici Praesidentis Sodalitii, sed etiam evincit depositio ipsa ab officio Deputati ante praefixum a Statutis terminum inflicta, ob facta honorabilitatem personae vulnerantia, et omni destituta fundamento.

Tandem quod motivum temporanae expulsionis a Sodalitio, fuerit recursus ad Emum. Pro-Protectorem et explicite confessus est ipse Canonicus Praeses et in parte admittitur etiam in epistola qua supradictus Secretarius irrogatam poenam Sodali Bruned communicavit.

Hisce aequa lance libratis, ad proposita

Dubia:

I. *An Consilium Officialium, vulgo di Banca Archisodalitatis a Pretiosissimo Sanguine, teneatur restituere Sodali Bruned libellas 85, 15 ab ipso solutas in casu?*

II. *An et quomodo ab eodem Consilio honor Sodalis Bruned laesus ob diffamationes contra ipsum evulgatas redintegrandus sit in casu?*

III. *An expulsio Sodalis Bruned ab albo Fratrum aggregatorum sustineatur in casu?*

RESOLUTIO. Sacra C. Episcop. et Regul. causa discussa sub die 13 Martii 1896, rescripsit:

Ad I. *Affirmative.*

Ad II. *Providebitur in tertio.*

Ad III. *Negative et fratrem Bruned esse redintegrandum etiam cum approbatione redditionis rationum.*

[Acta S. Sedis, vol. XXIX, p. 36-38].

2028.

S. C. Ep. et Reg., S. Deodati, 13 mart. 1896.

COMPENDIUM FACTI. Decreto diei 18 Iunii 1891 Episcopus S. Deodati nominabat ad paroeciam S. Apri in Mattineuria suae dioecesis parochum Sacerdotem Marchal. Verum Canonici Regulares Lateranenses rati, hoc decretum suorum iurium laesivum derivantium ex conventionione inita inter Episcopum et Ordinem praefatorum Regularium an. 1878 et a S. Congr. EE. et RR. approbata eodem anno, per suum Abbatem Generalem recursum ad eandem S. Congr. obtulerunt, et quaestione discussa in Generalibus Comitiis diei 9 Martii 1894 sub dubio – *An decretum Episcopale diei 18 Iunii 1891 sustineatur in casu* – E.mi Patres rescripserunt: *Negative*.¹ Quae decisio confirmata fuit etiam in Congr. Plenaria diei 24 Augusti eiusdem anni.

Hac edita decisione, Abbas Generalis Canonorum Reg. Lateranensium illico instetit apud Episcopum circa modum practicum ipsam exequendi, interim petens ut Canonici Regulares Lateranenses in Mattineuria existentes ad facultatem confessiones audiendi et praedicandi rehabilitarentur.

Cum petitioni obstitisset Episcopus, Abbas Generalis rem exposuit S. Cong. per oblatum libellum, in quo dum declarabat, pro nunc nuntium mittere possessioni paroeciae de Mattineuria stante obice ex parte Gubernii et Municipii localis, urgebat tamen petitam redintegrationem facultatis qua, ipse aiebat, sui religiosi iniuste privati erant.

E contra Episcopus in suis literis responsivis S. Congregationi sub die 25 Martii 1895, praemisso quod reservatio regressus ex parte religiosorum ad paroeciam de Mattineuria erat modus perpetrandi in ipsa perturbationem, acriter contendebat expostulatam redintegrationem neque *in iure* neque *in facto* admitti posse. Non *in iure* quia facultas concessa Canonici Regularibus Lateranensibus excipiendi confessiones et praedicandi fuit dependenter a munere parochiali, cum data fuerit nullo praevio examine et per simplicem approbationem ad paroeciam; ideoque praefato munere cessante, etiam adnexa facultas cessavit. Non *in facto*, quia si canonici Regulares Lateranenses rehabilitarentur, totis viribus eniterentur ad recuperandam paroeciam conciliando favorem aversi sibi populi et ita scandala et iurgia exoriri possunt stante Municipii et Gubernii oppositione.

Disceptatio Synoptica.

OBSERVATIONES EX OFFICIO. R.mus Advocatus Summista animadvertibat, in linea iuris statutum esse tamquam generale principium, Ordinarium non posse indistinctim omnibus religiosis suae dioecesis vel omnibus religiosis alicuius Instituti facultatem denegare excipiendi confessiones et praedicandi in dioecesi: ita tradit Card. de Luca, de *Iurisdict.*, dis. 32, n. 10. Et ideo quem-

¹ Haec causa relata et tractata fuit in Actis S. Sedis, vol. XXVI, p. 624-627.

admodum si Episcopus omnibus religiosis denegaret facultatem audiendi Confessiones vel praedicandi, possent ipsi iuste conqueri, atque mediante recursu ad Superiores illum cogere ad huiusmodi facultatem eis tribuendam, ex deductis per Companit.; ita Giraldis, *Ius Pontif.*, par. 1, lib. 1 Decretal., tit. 31, de officio iudicis Ordinarii et signanter Lucidi, de Visitatione SS. LL., vol. 2, cap. 4, § 4. Nec possunt Episcopi, inconsulta Sede Apostolica, omnibus simul unius Conventus confessariis, iam a se vel a suis praedecessoribus approbatis adimere facultatem audiendi confessiones, licet ex rationabili causa aliquos suspendere eis liceat ex citata Constitut. Superna Clementis Papae X.¹

Ad argumentum autem ab Episcopo S. Deodati productum, quod haec facultas cum esset subordinata exercitio muneris paroecialis, ipso facto cessaverit per muneris paroecialis amissionem, R.mus Summista reponebat, quod Canonici Regulares Lateranenses a paroecia exturbati fuere per factum iniustum et violentum, uti patet ex supra relata S. Congr. decisione, quae iussit Regulares praefatos in iura paroecialia esse restituendos: proindeque allegatum factum utpote iniustum et violentum non potuit gignere privationem facultatis excipiendi confessiones et praedicandi.

Quoad vero rationem facti, ab Episcopo allegatam, nempe quod concessa dicta facultate, canonici regulares Lateranenses, *curam per aversum populi animum amissam, recuperare ambientes, variis blanditiis favorem plebis Mattineuriae sibi conciliare adnitentur, dum Administrator Saecularis nihil reliquum habeat, ut hunc favorem sibi retineat*; etiamsi hoc admittatur, utrum sit motivum sufficiens pro deneganda petita redintegratione, id pro solutione remittebat iudicio et prudentiae E.morum Patrum.

Hisce discussis ad propositum

Dubium:

An Episcopus S. Deodati teneatur redintegrare in facultate excipiendi confessiones et praedicandi in sua dioecesi Canonicos Regulares Lateranenses, Mattineuriae degentes in casu?

RESOLUTIO. Sacra Cong. Epis. et Reg. quaestione disceptata sub die 13 Mart. 1896, rescribere censuit, *Affirmative*.

[Acta S. Sedis, vol. XXVIII, p. 679-682].

2029.

S. C. Ep. et Reg., decr. Singulari, 27 mart. 1896.

Singulari quidem protectione et auxilio dignae semet exhibent mulieres illae, quae in piis religiosisque Institutis Dei se devovent ut in proximorum bonum longe lateque opera misericordiae exercent nedum directe, sed stipem etiam iisdem operibus sustentandis quaeritantes, atque egregiam eapropter humilitatis, patientiae, charitatis, aliarumque virtutum laudem praesferentes. Cum tamen hoc colligendarum eleemosynarum ministerium prae-

¹ Cf. N. 246.

muliebri quaeritantium indole ac hodierna humanae societatis conditione periculis haud vacet nisi opportunis cautelis communiatur, Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium nonnullis Episcopis petentibus, re diligenter et mature perpensa, haec quae sequuntur statuit ac decrevit.

1. In votorum simplicium Institutis opus quaeritandi eleemosynas alumnae non aggrediantur nisi in spiritu fidei, quod stipem non sibi quaerant sed ipsi Christo Iesu, memores verborum eius: *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*. Praeterea Ordinarios locorum, etiamsi eorum territoria pertranseant, obsequio, reverentia et devotione prosequantur tamquam parentes et patronos, quos adeant cum fiducia pro consilio, auxilio ac praesidio in qualibet necessitate.

2. Iisdem votorum simplicium Sororibus non liceat eleemosynas quaerere sive intra dioecesim in qua ipsae resident, sive extra, sine licentia Ordinarii loci respectivae residentiae.

3. Stipem quaesiturae extra dioecesim respectivae residentiae licentiam obtinere insuper debent ab Ordinario loci in quo eleemosynas quaeritare desiderant.

4. Nihil tamen impedit, quominus Superiorissae, nulla petita licentia ad sublevandam domuum vel piorum operum, quibus praesunt, inopiam, possint eleemosynas undequaque sponte oblatas accepto habere, vel etiam per litteras impetrare ab honestis ac benevolis personis quibuscumque, usquedum a legitimo Superiore rationabili ex causa non prohibeantur.

5. Ordinarius loci, in quo extat domus Sororum quaeritare volentium, licentiam eis non concedat: 1. si de vera domus vel pii operis necessitate sibi non constet; 2. si quaeritatio commode fieri possit per alios ab ipsomet Ordinario designados. Si autem necessitati occurri valeat per quaeritationem in loco, in quo Sorores resident vel infra propriam dioecesim, Ordinarius licentiam eisdem non impertiatur eleemosynas colligendi extra dioecesim.

6. Utraque licentia tradatur gratis et in scriptis, in qua quilibet Ordinarius leges et condiciones imponere poterit, quas pro locorum, temporum et personarum adiunctis magis opportunas in Domino iudicaverit. Licentia vero Ordinarii piaie Sororum domus contineat litteras vel commissorias ad parochos aliasve prudentes personas pro Sororibus quaeritantibus intra dioecesim, vel commendatitias ad Ordinarios aliarum dioecesium pro Sororibus extra propriam dioecesim quaeritantibus. In litteris commissoriis mandetur parochis aliisve probis personis, ut consiliis et meliori qua possunt opera praesto sint Sororibus, earum agendi rationem invigilent, et si quid in eis minus rectum rescriberint, statim ipsi Ordinario referant. In commendatitiis exorentur Ordinarii locorum, ut in sua quisque dioecesi Sorores ad quaeritandum admissas protegat ac adiuvet ac si sibi subditas eas haberet.

7. Quisque loci Ordinarius Sorores ex aliena dioecesi advenientes ad eleemosynas colligendas non admittat, nisi prius eadem licentiam proprii Ordinarii sibi exhibuerint. Sororibus vero huiusmodi licentiam exhibentibus ipse suam, si lubeat, impertiatur licentiam quaeritandi in propria dioecesi. Ubi autem Sorores, etiamsi utraque licentia praeditae, in eleemosynarum

quaestu male se gerant, statim in propriam domum eas redire Ordinarius iubeat, opportunisque etiam mediis, si opus fuerit, compellat.

8. Superiorissae, praesertim extra locum ubi domus habent, numquam ad eleemosynas quaerendas mittant sorores, nisi binas, aetate et animo maturas, intra dioecesim non ultra mensem, extra dioecesim non ultra duos menses et semper ea pecuniae summa instructas qua, inopinato quocumque casu cogente, possint statim domum redire. Sorores quaeritantes semper et ubique ea qua decet, modestia eniteant, virorum familiaritatem et sermones inutiles caveant; clamores, tabernas aliaque loca incongrua evitent; nec in domibus longiorem moram faciant, quam sit necessarium pro expectandis eleemosynis. Singulae nunquam incedant, neque ab invicem separentur, nisi necessitate impellente. Iter facientes, si commode fieri poterit, utantur via ferrea; sed, quantum possunt, de nocte neque ab uno loco discedant, neque ad alium perveniant. De suo adventu futuro praemoneant illum, cui datae sunt Episcopi litterae, eique cum pervenerint se sistant precesque adhibeant, ut intercedat pro invenienda hospitalitate apud aliquod pium feminarum Institutum, vel saltem apud aliquam honestam mulierem, nunquam vero in domo ubi possint in aliquod periculum offendere. Matutinas ac vespertinas preces non omittant: quotidie de mane aliquam ex vicinioribus ecclesiis petant, ibique Sacro assistant: singulis hebdomadis Poenitentiae et Eucharistiae sacramentis reficiantur. Ante solis ortum et post occasum eleemosynas per loca non quaeritent. Elapso tempore ad quaeritandum eis praefixo, sine ulla mora ad propriam superiorissam recto tramite remigrent. Eleemosynas numquam arroganter vel tamquam debitas postulent, sed breviter et humiliter sua et piorum operum exposita inopia, si quid sponte offertur accipiant, secus patienter divinae Providentiae confidant. Alias normas opportunas, quae a propria superiorissa dari poterunt, adamussim observent.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1924].

2030.

S. C. Ep. et Reg., instr. (ad Ep. Hungariae), 28 maii 1896.

Quibus Hungaria agitur temporibus, catholicae religioni libertatique ecclesiasticae adversis, illud accidit sane iucundum, quod multi ex clerico-rum ordine non quae sua sunt, sed quae Iesu Christi quaerentes, pro Dei Ecclesiaeque causa et pro fidelis populi utilitatibus, sedulam operam impendant, strenueque huc usque se gesserint. Hoc etenim felix est meliorum auspiciis, iuxta egregium illud sancti Cypriani praeconium: *Sacerdos Dei evangelium tenens et Christi praecepta custodiens occidi potest, non potest vinci*.¹ At vero deplorandum est, non paucos quidem et detrectare laborem et reformidare pugnam. Cuius rei inquireribus causas, ea potissimum apparet, huiusmodi clericos a spiritu, quem per manuum impositionem acceperant, descivisse, atque ea quae mundi sunt misere consectantes,

¹ Epist. I Ad Cornel.

defecisse omnino a genere virorum illorum, per quos salus in Israel efficiatur oportet.

Nemo igitur non videt quantum intersist ecclesiasticam disciplinam in regno hungarico relevari et confirmari, idque omni studio animorumque contentione et concordia perfici, ut clerici digni reddantur ministri Christi ac fideles dispensatores mysteriorum Dei, qui populum optimis virtutibus ornatum in viam veritatis et sanctitatis verbo et exemplo dirigant, eique in tantis communis patriae angustiis ad praelianda praelia Domini per arma iustitiae praeceant.

Quare ex Apostolica auctoritate ac nomine augusto Ssmi D.ni Nostri Leonis divina providentia Papae XIII, sacra haec Congregatio negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita ea, quae sequuntur, ad Cleri disciplinam praecipue spectantia statuit atque decernit: pro certoque habet fore ut sacri Antistites et Ordinarii omnes regni hungarici, quorum *vigilantiam diligentiamque* pastorem summus idem Pontifex in recenti ad ipsos epistola encyclica commendavit,¹ novum hoc testimonium sollicitudinis caritatisque eius animo gratissimo accipiant.

I. Singularem Episcopi curam eo intendat ut Clerum efficaciter revocent opportunisque remediis inducant ad plenam earum rerum observantiam, quas sacri canones et ecclesiasticae leges praescribunt quoad vitam et mores clericorum.

II. Quoniam vero huius vitae morumque fundamenta in dioecesanis Seminariis iaciuntur, Ordinarii nullum sedulitatis modum omittant, quo alumni in sortem Domini vocati optime instruantur sancteque educantur. Persuasum habeant, nihil in administratione episcopali esse, quod curam suam sollicitam, et operosam aequae postulet, quam Seminarium, in quo totam spem salutis et profectus animarum, de quibus summo pastori Christo rationem reddituri sunt, positam esse constat. Itaque ad officium rectoris in primis virum eligant doctum, prudentem, Christi spiritu plenum, qui tum sermone tum opere adolescentes clericos probe recteque, sicut oportet, instituat et dirigat. Praefectum etiam pietatis constituent sacerdotem aetate maturum, gravem, experientia et usu vitae spiritualis eximium, gloriaeque divinae studiosum, qui non solum confessiones alumnorum audiat, sed eos etiam in exercitiis vitae clericalis, oratione, meditatione aliisque quasi manuducere, et ad virtutes sacerdotales comparandas vehementer incitare valeat. Neque alios magistros disciplinarum in Seminariis adhibeant, nisi qui alumnos, quum solida doctrina imbuere, tum vitae simul integritate et probitate exemplo suo informare possint. Cordi etiam sit episcopis, ut ipsi aliquoties per annum Seminarium visitent, in eoque visitationis munere tum de magistrorum diligentia, tum de progressu, quem in disciplina et studiis clerici fecerint, accurate inquirent,² paternaeque cum caritate alumnos alloquantur et cohortentur. Seminarii moderatores operam dent, ut alumni, sin minus octavo quoque die, qui mos in plerisque Seminariis laudabiliter

¹ Ep. *Insignes Deo*, 1 maii 1896. — Leonis XIII Acta, vol. XVI, p. 107-119.

² Concil. prov. Mediol. sub sancto Carolo Borr., I, tit. II, decr. 25.

observatur, certe frequenter ad sacramentum poenitentiae frequentiusque ad divinam eucharistiam rite accedant. Universim, eo adnitantur ut adolescentes sibi commissi non externa tantum disciplina contineantur, vel quasdam tantummodo habilitates clericali statui proprias acquirant, sed id totis viribus agant ut ad pietatem veram studiumque gloriae divinae et salutis animarum accendantur, ut spiritum abnegationis vocationi ecclesiasticae suapte natura congruentem pectore concipiant et in solidis virtutibus quotidie magis adulescant. Quibus de rebus ea quoque valeant quae habentur in pontificiis litteris *Quod multum diuque*, ad episcopos Hungariae datis die XXII Augusti anno MDCCCLXXXVI.¹

Episcopi autem, memores gravissimae Apostoli admonitionis: *manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis*,² summa cum diligentia explorent num forte sint qui, non vocati a Deo, seipsos sive ob quae-stum sive ob ambitionem terrenamque quamcumque cupiditatem ad sacerdotium ecclesiasticumque ministerium intrudant, *quo quidem hominum genere mercenariorum nihil infelicius ac miserius, nihil Ecclesiae Dei calamitosius esse potest*.³

III. Sacerdotes quanta fieri possit maiore frequentia ad poenitentiae sacramentum accedant. Quotannis item per aliquot dies spiritualibus exercitiis vacent: quo adiumento, si rite adhibeatur, nullum fortasse est aliud utilius ad spiritum in Clero resuscitandum et roborandum. Id autem quo melius exequi possint, Episcopi quolibet anno sacerdotes omnes, et, si videatur, etiam singulos exhortentur, vel vocent in Seminarium aliamve piam domum ubi per aliquot dies spiritualibus commentationibus animum excolant, et propriae salutis et sanctificationis grande negotium agant. Opportune etiam sacerdotes moneantur de gravi obligatione horas canonicas recitandi, studiisque maxime sacris impigre vacandi, ut officiis propriae vocationis digne utiliterque satisfacere possint.

IV. Sed imprimis Episcopi sedulo invigilent ut parochi eorumque adiutores obligationes proprii muneris fideliter expleant, quum plane certissimum sit sanguinem ovium suarum e manibus eorum a Iudice supremo repetitum iri. Et *cum praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini praedicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, et in cetera munia pastoralia incumbere*,⁴ propterea Episcopi opportune importune, ut monet Apostolus, *instent* ut viri ecclesiastici in cura animarum occupati, nulla in re negligentes et desidiosi inveniantur. Instent in sacra visitatione aliave quavis capta opportunitate, ut curiones nequaquam intermittant propriis ovibus adesse, sive sacramentales confessiones excipiendo, sive infirmos visitando, sive moribundis adsistendo, sive catechesim impertiendo, sive evangelium ad captum populi explicando, sive denique fide-

¹ Cf. N. 594.

² I. Tim. V, 22.

³ Catech. rom., de sacr. ord., c. VII, 3.

⁴ Conc. Trid., sess. XXIII, c. 1, de reform.

lium pietatem alliciendo canonica piarum Societatum ac Sodalitiorum institutione vel sacrarum, festivitatum celebratione, omnibusque operibus, quae religiosa proprii muneris solertia suggerit. Et quoniam nonnullis in locis parochi eorumque in cura animarum adiutores, ad fidelium confessiones audientibus praesto esse non soleant, nisi vocati, adeo ut, quod sane admodum dolendum est, plerique parochianorum vix unquam extra tempus paschale ad sacramenta accedant, Episcopi ex auctoritate agant ut parochi, maxime in maioribus sollemnitatibus licet non rogati in confessionali se sistant paratosque se exhibeant, immo fideles frequentes exhortentur ut tam eximia salutis subsidia ne negligant et rite percipiant. Assidui quoque sint curiones in verbo Dei praedicando. Et quum, ut ait Chrysostomus, *exemplo qui non praedicat, doctor miserabilis sit*, solliciti curent Episcopi ut mores sacerdotum plebi fideli offendiculo minime sint. Frustra enim a populo vitae christianae integritas quaeritur, si in eius pastoribus sancti mores non resplendeant. Quare fortiter constanterque, quum opus fuerit, Ordinarii exequantur quae a sacris canonibus et maxime a Concilio Tridentino¹ circa clericorum continentiam, emendationem et punitionem praescribuntur; *ne subditorum neglectae emendationis ipsi condignas, Deo vindice, poenas persolvant.*² Nullum enim, teste Gregorio M., *ab aliis maius praeiudicium, quam a sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; quando ipsi peccant, qui compescere aliorum peccata debent; nulla animarum lucra quaerunt, ad sua quotidie studia vacant, terrenam concupiscunt, humanam gloriam intenta mente captant.*

V. Curent pariter Ordinarii ut homines, quos cultioris ingenii vulgus existimat, quibus alioquin nulla ut plurimum est religionis cura nullaue eius vera cognitio, aut concionum ope, aut diariorum, quae elegantia sermonis et rerum gravitate commenduntur, dogmata fidei ac praesertim divinam Ecclesiae constitutionem per Clerum edoceantur. Quod ut obtineatur, admodum expediet si catholicae consociationes iam pluribus in locis utiliter institutae latius propagentur.

VI. Peculiari itidem modo curent, ut doctrinae christinae in gymnasiis praeceptores, quorum officium sane gravissimum et perquam utile est, eligantur sacerdotes non minus doctrina quam vitae integritate conspicui, qui demandatum sibi munus diligenter exequantur, et praeterea adolescentibus auctores sint, ut piis Congregationibus Beatae Mariae Virginis, vel sodalitatibus Ssmi Cordis Iesu vel sacratissimi Rosarii nomen dent, et sacramenta poenitentiae et Eucharistiae saepius devoteque suscipiant. Agant quoque opportune Episcopi ut instructioni religiosae plus quam hucusque concessum est temporis tribuatur, prout res ipsa gravioris per se momenti ac verae necessitatis prae ceteris omnibus expostulat. Dent similiter operam ut in omnibus gymnasiis eadem lingua utentibus unus idemque liber ad religionem docendam adhibeatur. Cuius rei gratia Episcopis curae sit ut compendium huiusmodi, in manus discipulorum tradendum, a viro idoneo compo-

¹ Sess. XXV, c. 14. de reform.

² Sess. XVII, c. 1. de reform.

natur, et, ab ipsis examinatum et approbatum, in usum scholarum praescribatur, Evigilandum quoque ut etiam profanarum disciplinarum magistri mentem Ecclesiae in docendo, ut par est, observantes, religionem revereantur, atque magistro religionis non solum non adversentur, sed eum pro ratione muneris sui opportune etiam iuvent. Quod ut efficacius fiat, Episcopi meminerint ius libros scholasticos profanarum etiam disciplinarum designandi sibi vindicare.

VII. Insuper modis omnibus Episcopi adniti ne cessent ut Universitas studiorum Budapestinensis, a Cardinali Petro Pázmány praeclarissimo viro condita et fere catholicorum institutis sustentata, reddatur catholicis, Episcoporum auctoritate regenda. Interim vero et donec religioni studiosorum melius provideatur, id saltem obtinere conentur, ut omnibus Dominicis festisque diebus, a sacerdote in primis idoneo ad alumnos academicos sermo habeatur, quo ea in primis catholicae doctrinae capita docte diligenterque explicentur ac demonstrentur, quae in vita publica aeque ac privata hodie maxime negligi solent et impugnari. Agant etiam Episcopi, ut in utraque Hungariae universitate, ad exemplum aliarum Academiarum, instituantur, institutique foveantur studiosorum coetus seu societates, eo proposito, tum ut iidem mutuo incitentur exemplo ad recte religioseque vivendum, tum ut in consuetis conventibus recolant ex veritate retractatum si quid acceperint in scholis catholicae veritati contrarium. Praeterea optimum factu erit si in coetibus suis ducta ex variis disciplinis themata certatim enucleent, propositis praemiis allekti.

VIII. Et quia de christiana civitatum constitutione, de civium officiis, de amore patriae, similibusque de rebus praeposterarum et exitiosarum opiniones obtinent inter cultiores praesertim homines, ideo instent Episcopi ac locorum Ordinarii ut per sacros concionatores crebro inculcentur Ecclesiae documenta, quae praecipue Encyclicis Litteris «*Immortale Dei*»¹ et «*Sapientiae christianae*»² sunt tradita.

IX. Episcopi vehementer hortentur parochos et catechistas fidelium hungarica lingua non utentium, ut debito quidem obsequio satisfaciant civili legi, qua pueri in scholis solerter doceri debent linguam hungaricam; at doctrinam christianam non antea eis hungarico idiomate tradant, quam pueri eandem linguam plene didicerint. Hoc aeque puerorum aeterna salus et reipublicae bonum postulat. Similiter parochis et eorum adiutoribus praecipiant, ut non antea hungarica lingua in concionibus utantur, quam compertum habeant eam a parochianis probe intelligi. Quod si parochiani aliis atque aliis linguis utantur, nec omnes hungaricum idioma sufficienter intelligant, parochi omnem dent operam, ut iis quoque fidelibus verbum Dei in propria lingua convenienter annuntietur.

X. De Sodalitatibus, quae ad scopum culturae popularis promovendae institutae sunt, quum omnibus hominibus quamlibet religionem profitentibus pateant, neque catholicam formam institutionemque prae se ferant,

¹ Cf. N. 592.

² Cf. N. 605.

idcirco iniungant Episcopi parochis ut diligentissime caveant, ne fideles, eas adeuntes sodalitates, sensim sine sensu indifferentismi errore venenoque inficiantur, aut simile huic aeternae salutis detrimentum aliud incurrant.

XI. Praestat quammaxime, singulis provinciis suas esse catholicas ephemeres, plures etiam quam quae in aliquibus locis numerantur, et non hungarico tantum sed alio quoque idiomate conscriptas, prout cuiusque mos fert provinciae, et ad captum intelligentiae populi accommodatas.

XII. Hisce itaque in profectum ecclesiasticae disciplinae et in bonum fidelium praestitutis, multum sane efficacitatis ad optatum exitum accedet ex ipsa Ordinariorum sollertia. Qui quidem in omnibus seipsos exemplum praebentes bonorum operum, in doctrina, in integritate et gravitate,¹ omni certe pastorali sollicitudine hanc ordinationem debitae executioni mandabunt, districtaque suo quisque Clero praecipient ut eidem morem gerant, singulasque eiusdem praescriptiones diligenter adimpleant. Atque in hunc finem Ordinarii in pastoralibus visitationibus, statis temporibus peragendis, rationem specialiter de exacta perfectaue earum omnium observantia a singulis clericis exquirant; et si quos invenient desidiosos extimulent, si quos negligentes redarguant, si quos recalcitrantes castigent. Omni insuper quo praestant zelo diligentissime curent ut ecclesiastica beneficia non modo denegentur indignis, sed dignioribus omnino conferantur: atque ad id facilius obtinendum sese interponere etiam, quoad fieri poterit, ne praetermittant apud eos, qui patronatus aut electionis iure gaudent, eosdem opportune commoventes de pergravi iudicio, quod apud Deum et homines subituri sunt, quoties ecclesiastici redditus, qui instituti sunt pro decenti tuitione operariorum vineam Domini utiliter excolentium, in alium usum ab se convertantur et operariis inutilibus aut prorsus indignis pro lubitu et iniuria tradantur. [Leonis XIII Acta, vol. XVI, p. 132-142].

2031.

S. C. Ep. et Reg., instr. 21 iul. 1896.²

A tutti è noto come i Romani Pontefici in ogni età e per ogni dove abbiano rivolto ogni loro pensiero e sollecitudine alla sana istruzione di quelli che Dio elesse suoi ministri. Hanno eretto o favorito scuole, seminari, e financo Università, in cui i giovani dell'uno clero e dell'altro potessero essere istruiti nelle lettere, nelle scienze sacre e profane, ed altresì venir decorati di gradi accademici; in modo però che informati fossero alla verace e genuina scienza che va unita alla fede ed alla pietà. La S. Sede Apostolica infatti ed i Vescovi esercitavano vigile direzione sulla scienza e sull'insegnamento, sulla fede e sui costumi.

Avviene però di questi giorni, per le mutate vicende dell'Italia, che alcuni sia del clero secolare che del regolare si credano costretti a compiere

¹ Ad Tit. II, 7.

² Ad Italiae Episcopos et familiarum religiosarum Moderatores.

il corso di certi studi nelle Università civili, estranee del tutto al sapiente e salutare potere ecclesiastico ed alla vigilanza dei sacri Pastori. Stando così le cose, non è chi non vegga in quanti e quali pericoli e danni incorrer possa la gioventù ecclesiastica. Per la qual cosa la Sacra Congregazione preposta agl'interessi dei Vescovi e dei Regolari stabili di emettere, secondo il volere di S. S. Papa Leone XIII, la seguente istruzione per tutti i Vescovi e Superiori degli Ordini Religiosi e delle Congregazioni d'Italia.

1. Perchè vengano ammessi all'Università anche quegli alunni, che abbiano conseguito la idoneità fuori dei licei governativi, i Vescovi ed i Superiori degli Ordini e delle Congregazioni non mandino i loro sudditi a prepararsi presso i detti licei, ma piuttosto presso istituti ecclesiastici, scuole o collegi, di cui si conosca l'ottimo e veramente cattolico insegnamento. Che se per mancanza d'istituti, di scuole o di collegi, o per altre gravi circostanze sia necessario che alcuni vengano mandati ai licei governativi, bisogna osservare esattamente le stesse regole che qui stabiliremo per chi si iscrive alle Università.

2. Nessuno del clero secolare frequenti le Università governative senza espressa licenza del proprio Vescovo, il quale nel concederla abbia soltanto di mira quel che la necessità della diocesi esiga, affinchè negl'istituti destinati all'istruzione, eretti o da erigersi, si abbiano professori idonei e muniti di diploma.

3. Gli Ordini e le Congregazioni che non esercitano l'ufficio dell'insegnamento non madino i loro giovani alle Università governative. I novizi poi di quegli Ordini e Congregazioni che professano l'insegnamento non siano mai mandati alle Università; nè i professi le frequentino senza averne prima ottenuto espressa licenza dal Generale, il quale la concederà solamente a quei che sono necessari e sufficienti per i collegi e le scuole loro.

4. Gli alunni dell'uno e dell'altro clero attendano nelle Università solo a quei corsi che sono necessari ad ottenere la laurea ovvero quei titoli accademici di cui hanno bisogno.

5. È di grande momento scegliere con accuratezza quei che devono frequentare le Università. Non si dia tal permesso ai giovani, se prima non abbiano compito con lode l'intero corso filosofico e teologico, prescritto o dalle costituzioni diocesane per il clero secolare, o da quelle dell'Ordine o della Congregazione dei religiosi.

6. Nel mandare i giovani bisogna anche attendere alla perspicacia ed elevatezza del loro ingegno, alla costanza negli studii, all'indole che dev'essere ben educata, forte e tenace nei buoni proponimenti. Sopra ogni altro però, per quei che si scelgono, si tenga conto della bontà dell'animo e dell'integrità dei costumi. Siano giovani che abbiano un gran concetto del dono della fede e della vocazione per cui Dio li chiamò al suo ministero; giovani che amino con ardore la Chiesa cattolica; che professino rispetto e riverenza verso la Santa Sede Apostolica con la mente, con le parole e con le opere; giovani, che imbevuti dei principii della nostra santa Religione e dediti agli esercizi di pietà, risplendano per integrità di costumi, e per vita veramente ecclesiastica. Si scelgano infine coloro che diano fondate

speranze di apportare colle loro azioni onore allo stato ecclesiastico per eminenza nelle scienze, e si acquistino venerazione per merito d'azioni virtuose.

7. A rimuovere vie più sicuramente i pericoli, i Vescovi abbiano cura che i loro giovani ecclesiastici, mentre frequentano le Università, dimorino in Seminario; in mancanza di esso in qualche casa religiosa, o se non altro, presso qualche provetto sacerdote secolare, fuori il caso che abbiano quivi parenti coi quali possano coabitare. Degni di lode e di stima sarebbero quei solerti sacerdoti, o quei secolari di specchiata pietà che istituissero, ove le circostanze lo permettano, un qualche ospizio per gli studenti ecclesiastici, ove costoro, con poca spesa potessero trovare una dimora sicura, ed atta alla quiete degli studii ed agli esercizi di pietà.

8. Se la Università trovasi fuori diocesi, gli Ordinarii dei giovani li raccomandino al Vescovo di quel luogo, al quale essi saranno tenuti di presentarsi appena giunti, e prestare ossequio, finchè ivi dimorino. L'Ordinario ed il Vescovo del luogo d'accordo affidino gli alunni alla cura ed alla vigilanza di qualche sacerdote prestante per virtù, per scienza e per conoscenza della gioventù, il quale li diriga e sovente renda conto all'Ordinario della loro condotta. Esiga inoltre il Vescovo dai propri alunni frequenti lettere, ed egli si giovi anche di questo scambio epistolare per consigliarli, ammonirli, eccitarli, e confermarli nei santi propositi.

9. I Superiori degli Ordini, e delle Congregazioni preferiscano sempre le Università di quei luoghi ove si trovino case dell'Ordine o della Congregazione, ed impongano agli studenti che quivi abbiano la loro dimora. Se non hanno casa propria nella sede dell'Università, procurino ad ogni costo che gli alunni vengano ricevuti in qualche altra casa religiosa o nel Seminario vescovile o in qualche altro istituto ecclesiastico. Qualora manchi un convento o una casa propria, non mandino uno dei loro sudditi a frequentare l'Università; ma due insieme o più, affinchè a vicenda si custodiscano, s'aiutino ed eccitino a compiere i doveri della loro vocazione. Impongano al Superiore della casa più vicina, o a qualche altro religioso dotato di virtù, di sapere e di solerzia, di visitare spesso codesti giovani, per osservare e dare relazione sulla loro condotta e sull'assiduità nello studio; affinchè il Generale possa provvedere quanto occorra con opportuni consigli. Procuri inoltre il Generale che gli scrivano spesso ed egli alla sua volta risponda, per tener ferma la loro unione col capo dell'Ordine e della Congregazione, e li educi con paterne istruzioni ed ammonimenti nello spirito di ubbidienza e di osservanza.

10. Si affida al prudente zelo dei Vescovi e dei Superiori la cura di scegliere quella fra le Università, in cui si conosca esser minori i pericoli, ed apparisca dalle circostanze essere più facile l'uso dei consigli coi quali provvedasi alla pace, ai buoni costumi ed al progresso dei giovani. Se avvenga per avventura che qualche professore di proposito dia lezioni contro la religione o contro i costumi, procuri il Vescovo od il Generale che gli alunni frequentino un'altra Università, o non assistano a siffatte lezioni; valendosi cioè della legge che esige l'iscrizione al corso universitario, non già assiduità

a tutte le lezioni. Del resto, fuori di questo caso, gli alunni ecclesiastici assistano con diligenza alle lezioni, per far progresso nelle scienze e dare ai compagni esempio di diligenza, ai professori testimonianza di ossequio.

11. Per quel che riguarda i libri ed i compendii delle lezioni, in cui forse occorran cose contro la religione o i costumi, la verità della storia ecclesiastica, i diritti della Chiesa cattolica e del Romano Pontefice, qualora non si possa evitare l'uso di tali libri e compendii, i Vescovi ed i Superiori provvedano a questo caso secondo il bisogno; inoltre procurino di porre il rimedio al veleno con ottimi libri, con consigli di sacerdoti per sapere, pietà ed esperienza; i quali aiuteranno i giovani a conoscere i sofismi ed a confutare gli errori dai quali saranno forse avvelenati i libri scolastici od i compendii delle lezioni. Inoltre con ogni studio facciano temere ai loro giovani la lettura di quei giornali e periodici che ingannano con false e pericolose dottrine, colle narrazioni e colle lusinghe, e insensibilmente rubano e pervertono il retto pensare ed agire.

12. I Vescovi ed i Superiori religiosi esortino i giovani a mostrarsi dignitosamente ossequiosi ai superiori ed ai professori dell'Università, a trattare i compagni tutti gentilmente, nessuno però con familiarità. Vietino assolutamente di dare il nome a circoli o a qualsivoglia società politica o turbolenta; mai intervengano a quelle adunanze, che mirano a muover lagnanze o proteste contro i superiori.

13. I Vescovi che hanno sede nelle città ove si trovano le Università, procurino di favorire, qualora esistano, e di fondare, ove manchino, circoli e società di studenti ecclesiastici. Si giovino allo scopo di sacerdoti secolari o regolari più idonei, commettendo almeno ad uno l'ufficio di Assistente ecclesiastico. Toccherà a costui stabilire le riunioni degli studenti e presiedervi. Quivi gli studenti ecclesiastici, lasciate da parte le politiche contese ed ogni amor di partito, conversino, disputino o leggano su questioni letterarie, storiche, filosofiche. Nè omettano di recitare insieme orazioni ed istituire esercizi di pietà e da farsi in giorni determinati: cosicchè in queste società regnino sante gare, carità fraterna e pietà cristiana. In questi circoli di ecclesiastici potranno anche ammettersi, cautamente e col permesso dell'Assistente ecclesiastico, studenti secolari, ma quelli solamente di retto pensare ed agire e che siano commendevoli per religione, pietà e specchiati costumi.

14. I Vescovi ed i Superiori esortino vivamente i loro sudditi a perseverare con costanza nello spirito della vocazione. A questo fine adoperino tutti i mezzi più efficaci: l'orazione cioè, la frequenza dei sacramenti, i pii esercizi, il disprezzo delle vanità, la fuga dei cattivi e degl'infingardi. Ai religiosi specialmente deve raccomandarsi la fedeltà nell'osservare quel che al loro stato si conviene: l'orazione mentale quotidiana, l'esame di coscienza, la lettura spirituale, il silenzio ed il raccoglimento. Nel tempo delle vacanze gli studenti religiosi ritornino al loro convento od alla casa religiosa del loro Istituto, e li riprendano colla comunità l'osservanza esatta delle loro regole. Tutti gli studenti, siano del clero secolare che del regolare, in tempo delle vacanze facciano gli Esercizii spirituali.

15. Che se, non ostante le cautele e le diligenze fin qui indicate, ed altre che la pastorale e paterna sollecitudine potrà aver suggerito, i Vescovi e i Superiori religiosi si accorgeranno che alcuno dei loro sudditi siasi allontanato dal retto sentiero della verità e della virtù, lo chiamino subito dall'Università, poichè è meglio interrompere il corso dei suoi studii, anzichè permettere la rovina dell'anima di lui.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1948. — Cf. etiam Leonis XIII Acta, vol. XVI, p. 220-228].

2032.

S. C. Ep. et Reg., *Zamoren.*, 15 ian. 1897.

Episcopus Zamorensis, in Hispania, ad pedes S. V. provolutus, humilime exponit: N. N. Sanctimoniale Ordinis Praemonstratensis in conventu civitatis N., huius dioecesis, ex Constitutionibus civilibus hispanicis ius habere ad haereditatem capiendam, quae eidem contigit ex morte fratris presbyteri, recens defuncti. Hinc quaeritur:

1. An praefata Sanctimonialis, posita solemni religiosa professione, quam iamdiu emisit, licite in conscientia possit gestiones agere, sive per se sive per procuratorem, ut haereditatem capiat proprio nomine coram saeculari iudice, in bonum tamen totius Communitatis, ut par est; vel potius egeat, ratione voti paupertatis, legitima dispensatione ad praedictas gestiones iuridicas agendas ad haereditatem acquirendam?

2. Dato quod dispensatione egeat: an haec eidem tribui possit a conventus Superiorissa, aut ab Episcopo, cui conventus subest: vel necessario, ratione solemnis voti, a Sede Apostolica obtineri debeat? — Demum, posita necessitate recurrendi ad Apostolicam Sedem pro praedicta dispensatione, Episcopus orator suppliciter postulat:

3. Ut praefatae Sanctimoniali facultas tribuatur ad iuridicas gestiones per procuratorem instituendas ac perficiendas pro haereditate sibi ac proprio nomine capiendam, quae in bonum cedat totius Communitatis.

4. Ut eidem Episcopo oratori sufficiens facultas elargiatur, ut dispensare possit super vota paupertatis in casibus similibus ad id, ut providere valeat pro urgentia quae regulariter in iisdem occurrit. — Et Deus...

Sacra Congregatio E. morum ac R. morum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, super praemissis censuit respondendum prout respondet:

Ad 1. et 2. providebitur in tertio.

Ad 3. Affirmative pro petita facultate; ita tamen ut haereditas acquiratur Monasterio.

Ad 4. Affirmative pro petita facultate ad triennium, pro casibus dumtaxat urgentibus, in quibus nempe non suppetat tempus recurrendi ad Sanctam Sedem.

[Reg. — Mon. 1897. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 120, 121].

2033.

S. C. Ep. et Reg., *Romana*, 4 mart. 1898.

Il Congresso di Banco della predetta Arciconfraternita, sentendosi gravato da tale decisione,¹ implorò da questa S. C. il beneficio di una nuova udienza, beneficio che gli venne concesso dai Moderatori di questa S. C. col seguente Rescritto in data 18 Aprile 1896: « *Reproponatur. — Et notificetur Rescriptum E. mo Almae Urbis Vicario, qui non dedignetur de praedicto Rescripto monere Partes* ».

Pertanto in conformità di tale Rescritto nell'odierna Generale Adunanza fu riproposta la causa sotto la forma del seguente dubbio: *Se e come debba confermarsi, oppure revocarsi la decisione presa il 13 Marzo 1896 nel caso?*

Et S. C. in comitiis plenariis die 4 Martii 1898 respondit: *Affirmative in omnibus ad primam partem. Negative ad secundam.*

[S. C. Ep. et Reg., Comitua Plenaria 1898, n. 6685/14].

2034.

S. C. Ep. et Reg., *Lublinen.*, 8 mart. 1898.

Litterae Amplitudinis Tuae die xvi Iunii MDCCCXCIV datae ad obtinendam authenticam solutionem nonnullorum dubiorum circa praescriptionem delictorum carnis in causis criminalibus clericorum, remissae fuerunt ad hanc sacram Congregationem negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praepositam, ad hoc, ut ea, qua ipsa pollet, competentia in re criminali clericorum, quid in proposita quaestione sentiendum decerneret. Omnibus sedulo perpensis, E. mi Patres in Comitiis habitis die iv Martii MDCCCXCVIII haec retinenda censuerunt: tralatitii scilicet iuris esse, in causis criminalibus ecclesiasticis locum habere praescriptionem, et quidem nedum quando iudex procedit ad instantiam privati accusatoris, sed et quando ad vindictam publicam seu ex officio inquit; huius vero praescriptionis eum proprium effectum esse, *ut solam perimat actionem poenalem*, siquidem per accusatum seu inquisitum, aut per eius procuratorem, expresse de praescriptione in iudicio oppositum fuerit.

Exinde facile est deprehendere, integrum tum accusandi tum inquirendi ius manere usquedum expresse non opponatur praescriptio, et omnino tenere iudicium, si eadem opposita minime fuerit.

Quod si in iudicium praescriptio deducta fuerit et legitima recognoscatur, tunc perimit quidem actionem criminalem, at non civilem, quae forte ex eodem delicto promanet; et hinc, non obstante praescriptione, reum manere obnoxium omnibus effectibus canonicis non criminalibus ex patrato delicto provenientibus manifesti iuris est. Immo licet praescriptione actio poenalis

¹ Cf. N. 2027.

extinguatur, non tamen tollitur exceptio, quae perpetuo manet; iuxta iuris effatum: « Temporalia ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum »; ideoque delictum illud, etsi praescriptum, potest reo semper opponi per modum exceptionis, eique obest, si ad ecclesiasticas provisiones concurrere vellet.

Quod autem spectat ad tempus necessarium ad dictam praescriptionem inducendam, regula generalis est, actionem iniuriarum spatio unius anni; crimen peculatus et delicta carnis spatio quinque annorum; caetera vero crimina spatio viginti annorum a die commissi delicti continuorum praescribi. Verumtamen si agatur de delictis, quae successiva sunt et permanentia, in his nulla praescriptio locum habet nisi a die cessantis delicti; quemadmodum si delictum fuerit *totaliter* occultum, praescriptionem non a die commissi criminis, sed a die scientiae accusatoris vel inquisitoris currere placet.

Illud demum haud praetereundum est, quod criminibus raptus, stupri per vim illati, et adulterii cum incestu coniuncti, nonnisi lapsu viginti annorum praescribatur; criminibus vero suppositi partus, parricidii, assassinii, laesae maiestatis, duelli, falsae monetae, apostatus, haeresis, simoniae, concussionis, abortus et sodomiae nullo unquam tempore praescribatur, sed perpetuo horum criminum rei, dum vivunt, accusari et inquiri possunt.

Quibus omnibus Ssmo Domino Nostro relatis, Sanctitas Sua sententiam, Eminentissimorum Patrum adprobare dignata est.

Haec significanda habui Amplitudini Tuae, cui fausta et prospera omnia a Deo adprecor.

[Leonis XIII Acta, vol. XVIII, p. 24-26. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1992].

2035.

S. C. Ep. et Reg., *Aquen. et Lucionen.*, 11 mart. 1898.

COMPENDIUM FACTI. — Sacerdos Augustus Onesimo Cailleton dioecesis Lucionensis, professus religiosus sub nomine P. Laurent, in abbacia S. Michaelis de Frigolet, Ordinis Praemonstratensium in dioecesi Aquensi in Gallia, decreto diei 26 octobris 1894 ab Ordinario huius dioecesis Visitatore Apostolico praefatae Abbatiae, dimissus fuit duobus annis cum dimidio post renovationem religiosae professionis. Contra hoc decretum P. Laurent appellationem interposuit apud S. Cong. Episc. et Regul. petens 1. Suam professionem ceu validam recognosci, 2. et quatenus haec secunda professio ceu nulla esset declarata, ipsam *sanari in radice*.

Verum petitio ex-Religiosi P. Laurent omnino fuit reiecta a S. Congregatione decreto diei 14 Maii 1895: *Negative ad utrumque*. Tunc P. Laurent aliam viam iniit contra Ordinem Praemonstratensium, nempe proposuit actionem refactionis damnorum apud eandem S. Congregationem. 1. Quia a Superioribus Ordinis missus fuerat ad Novitiatum peragendum in Angliam, in qua regione morbos contraxerat; 2. Quia ob dimissionem ab ordine amiserat media ad necessariam vitae sustentationem, et nulla emolumenta a clero saeculari obtinere poterat. At proposita quaestio sub dubii formula:

An et quomodo sit locus refactioni damnorum in casu, a S. Congreg. sub die 8 Maii 1896 dimissa fuit responso: *Negative in omnibus*.

Contra hanc resolutionem P. Laurent imploravit beneficium novae audientiae, et insimul postulavit interventum in causa Ex-Superioris Generalis Ordinis P. Paulini, qui iuxta P. Laurent fuerat causa damnorum. S. Congregatio admisit novam causae discussionem et ad secundum sub die 9 martii 1897 rescipsit: *habebitur ratio in die propositionis causae quoad meritum*. Verum defensor ex-Religiosi P. Laurent nuncium misit tractationi huius incidentalis quaestionis in praesenti iudicio, sibi reservans ius eam elucubrandi, quatenus opus sit, in alio iudicio post emissam a S. Congregatione decisionem.

Disceptatio Synoptica.

RATIONES PRO CONFIRMATIONE DECISIONIS. — Archiepiscopus Aquensis quoad quaestionem interventus in causa ex-Religiosi P. Paulini (in mundo Boniface) contendit nullimode esse concedendum. Nam 1. P. Paulinus pluries fuit damnatus et suspensus a S. Sede et adhuc in sua rebellione perdurat, quia imo scriptis et verbis impulit ipsum actorem P. Laurent ad se subducendum a legitima potestate Superiorum. 2. P. Paulinus est iniustus detentor bonorum Conventus S. Michaelis, et licet pluries a S. Sede iussus fuerit ea restituere, parere tamen noluit. 3. Demum P. Paulinus cohabitavit cum femina suspectae famae, et non erubuit sollicitare pecuniam a fidelibus ad fundandum quoddam pium opus sub nomine *Purgatorii opus* et Archiepiscopus Avenionensis praecavere debuit fideles a P. Paulini fallaciis eum denuntians in publica ephemeride vulgo *La Semaine Religieuse*.

Cum itaque indignitas P. Paulini sit manifesta, ipse excludi omnino debet a praesenti iudicio, et eius interventus in causa ad testimonium ferendum favore P. Laurent denegandus.

Progreditur deinde Archiepiscopus ad quaestionem principalem et sustinet, sententiam S. Congregationis esse confirmandam. P. Laurent sibi impetare debet exitum praecedentis iudicii: si enim ipse societatem non inivisset cum P. Paulino a Religione expulso et damnato, et se obsequentem exhibuisset erga suos legitimos Superiores, facile hi expostulassent sanationem in radice suae duplicis professionis. Sed e contra P. Laurent dimissus ab Ordine confugit ad P. Paulinum, quem verbo, scriptis et pecunia adiuvit in sua rebellione contra Ordinem: ipsum cohabitantem cum mala femina pluries invisit ab eoque consilia expetivit.

Insuper P. Laurent eiectus ab Ordine adhuc retinet habitum religiosum contra Superiorum inhibitionem, et non vult reddere pecuniae summam sibi ab Ordine traditam pro expensis foundationis novi conventus. Iure merito proinde petita damnorum refactio P. Laurent est deneganda.

RATIONES PRO RECESSU A DECISIONE. — Ex adverso Defensor ex-Religiosi P. Laurent sustinet Ordinem Praemonstratensium teneri erga suum clientem ad indemnitatem ex capite tum iustitiae, tum aequitatis. Revera quod ordo respondere debeat de damnis, defensor arguere enititur ex facto quod P. Laurent ad Ordinem admissus fuit unanimi suffragio duobus tantum votis

contrariis, et quod choro receptus fuit uti ex adnotationibus in regesto Communitatis a P. Laurent et P. Paulino tunc Superiore erumpit. Iam vero P. Laurent ex Ordine dimissus nullum correspectivum obtinuit: aliunde ad curandam suam valetudinem graves expensas ferre cogitur et recurrere non valet ad dioecesanam capsam Lucionensem pro sacerdotibus infirmis destinatam. Hinc concludit quod Ordo has expensas sustinere debet cum notum sit adagium quod *qui dat causam damni, damnum sarcire tenetur*.

Deinde defensor, praenotato quod Ordo Praemonstratensium nullo documento fulcit suas assertiones, excepto informationis libello Procuratoris Generalis ipsius Ordinis procedit ad refutandas adversariorum accusationes. Prima accusatio ex parte Ordinis est quod P. Laurent Romam perrexit absque licentia Superiorum, post decretum a S. Congregatione expulsionis P. Paulini ab Ordine. Reponit Advocatus, quod P. Laurent id peregit ex charitate christiana, tum ad defendendum suum ex-Superiorem, tum ad suspendendum civilem processum contra Ordinem coram Tribunali Torascapensi in Gallia.

Item reiicit Defensor literas plenas minis et contemptu erga Superiores tributas P. Laurent: harum nullum exemplar ex parte Ordinis adhuc est productum. Quoad vero rationes pecuniae collectae a P. Laurent favore Ordinis, pluries petitas et numquam exhibitas, respondet quod hae nunc inveniuntur in actis, et mora in exhibitione excusatur ab absentia P. Laurent a sua residentia. Falsum item est, prosequitur Defensor, quod P. Laurent repugnantiam experiatur vitae Communitatis. Si ita res est, cur ipse missus fuit ad novam religiosam domum fundandam ceu probat Superioris epistola sub die 12 novembris 1891? Verum quidem est quod P. Laurent non rediit ad Monasterium iuxta praefixum terminum a Superiore in Paschate Domini an. 1894. Sed hic terminus a Superiore P. Denis fuerat prorogatus ad successivum festum SS. mae Trinitatis, quo tempore Conventionibus minoris momenti disiectis, quas Procurator Generalis in suis literis informativis cumulat, sed nullo valido documento firmat, Defensor concludit quod Ordo Praemonstratensium, inspecta iustitia, tenetur ad indemnem reddendum dimissum P. Laurent.

Sed si non ex iustitia, saltem ex aequitate, aliqua indemnitas P. Laurent iuxta Defensorem est tribuenda. Ex una enim parte agitur de infirmo sacerdote, omni auxilio destituto et qui nullam opem ex capsula dioecesana Lucionensi sibi adpromittere valet. E contra Ordo Praemonstratensium fortunae mediis abunde pollet: videtur ergo esse charitati christianae consonum quod ipse suppetias ferat sacerdoti egeno, qui pluribus annis in Ordine militavit et a quo non pauca obtinuit emolumenta.

Hisce utrinque deductis, solutioni propositum fuit sequens

Dubium:

An sit standum vel recedendum a decisis in Casu.

RESOLUTIO. Die 11 Martii 1898 Sacra Congregatio Episcop. et Regul.

re matura deliberatione pensata, rescripsit: *Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.*

[Acta S. Sedis, vol. XXX, p. 727-731].

2036.

S. C. Ep. et Reg., 31 ian. 1899.

1. An Religiosi perpetuo saecularizati simplici rescripto saecularizationis perpetuae, auctoritatem habeant accipiendi, ac retinendi Beneficia ecclesiastica, sive residentialia, vel etiam cum animarum cura sine Apostolicae Sedis habilitatione.

2. An institutiones parochorum, et canonicorum, ex Religiosis tantum saecularizatis perpetuo, neque ad Beneficia habilitatis, sint invalidae, quamvis bona fide peractae.

3. An demum valeant ipsi in possessione Beneficiorum manere veluti legitimi possessores.

Resp. Ad 1. Negative.

Ad 2. Investituras, de quibus in casu, esse nullas in radice.

Ad 3. Negative, et recurrant ad S. Sedem pro sanatione, revalidatione, habilitatione, et facultate.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2037].

2037.

S. C. Ep. et Reg., 21 febr. 1899.

Utrum parochus N. perpetuo saecularizatus et legitime in curam animarum institutus, posset facere suos fructus Beneficii parochialis; et in quamnam rationem.

R. Affirmative ad 1. partem; — Ad 2. Pro sui congrua sustentatione tantum.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2039].

2038.

S. C. Ep. et Reg., 6 apr. 1900.

In Congregatione Generali diei 6 Aprilis 1900, proposito dubio circa praecedentiam Tertiariarum Ordinis S. Francisci aliorumque Ordinum Regularium in Processionibus, Emi Patres declarandum esse censuerunt: *Tertiarios S. Francisci, necnon aliorum Ordinum, tum solummodo habere ius praecedentiae in Processionibus, cum iidem collegialiter incedunt sub propria Cruce ac veste uniformi induti, vulgo sacco.*

Facta de praemissis relatione SS.mo D. N. Leoni PP. XIII in Audientia habita supradictis die, mense et anno ab E.mo Praefecto S. Congregationis Episcoporum et Regularium, Sanctitas Sua praefatam declarationem approbavit et publicari mandavit.

[Analecta Ecclesiastica (a. 1900), p. 261, 262].

2039.

S. C. Ep. et Reg., decr. *Perpensis*, 3 maii 1902.

Perpensis temporum adiunctis, attentisque peculiaribus casibus, qui ad S. Sedem haud raro deferuntur, nec non postulatis sacrorum Antistitum, visum est huic S. C. Eñorum ac Rñorum PP. S. R. E. Cardinalium negociis et consultationibus Episcoporum et Regularium praepositae non esse ulterius cunctandum super quaestione iampridem proposita: an scilicet et quomodo expediat praescribere, ut in sanctimonialium monasteriis, in quibus solemnia vota nuncupantur, praemittantur solemnibus vota simplicia ad certum tempus duratura. Re itaque mature perpensa ac discussa, in conventu plenario habito in aedibus Vaticanis die 14 Martii 1902, praefati Eñi ac Rñi PP. S. R. E. Cardd. censuerunt: supplicandum esse SS.mo D. N. Leoni d. p. PP. XIII, ut ad moniales votorum solemnium extendere dignaretur, iuxta congruum modum, ea quae salubriter constituta fuerunt a fel. rec. Pio PP. IX pro religiosorum virorum familiis, per encyclicas litteras S. Congregationis super Statu Regularium, incip. *Neminem latet*, datas die 19 Martii 1857,¹ et per litteras sub Annulo Piscatoris, incip. *Ad universalis Ecclesiae regimen*, datas die 7 Februarii 1862,² cum subsequutis respective declarationibus. — Porro Sanctitas Sua, in Audientia habita ab infra-scripto Card. praedictae S. C. Praefecto die 3 Maii 1902, audita de praemissis relatione, sententiam praeauditorum PP. Cardinalium probavit, mandavitque per huiusmet S. C. decretum edici praescriptionum capita, quae infra scripta sunt, perpetuo inviolateque servanda:

1. In omnibus et singulis sanctimonialium monasteriis cuiuscumque Ordinis seu Instituti, in quibus vota solemnium emittuntur, peracta probatione et novitiatu ad praescriptum S. Concilii Tridentini, Constitutionum Ap. et legum Ordinis seu Instituti a S. Sede approbatarum, novitiae vota simplicia emittant, postquam expleverint aetatem annorum sexdecim ab eodem Concilio Trid. statutam³ vel aliam maiorem, quae forsitan a constitutionibus proprii Ordinis vel Instituti a S. Sede approbatis requiratur.
2. Huiusmodi professae post expletum triennium a die, quo vota simplicia emisierint, computandum, si dignae reperiantur, ad professionem votorum solemnium admittantur: sublata cuilibet potestate hac super re dispensandi, ita nempe ut si qua, non exacto integro triennio, ad professionem

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 853-855.

² Cf. N. 532.

³ Sess. XXV, de regularibus c. 15.

solemnem, quacumque ex causa, admitteretur, professio ipsa irrita prorsus foret ac nullius effectus.

3. Firma tamen in suo quaeque robore manere declarantur indulta a S. Sede iam impertita, quorum vi, nonnullis in locis seu Institutis, professio votorum simplicium ad longius tempus emitti possit.

4. Praeterea ex iustis et rationabilibus causis, de quibus tum monasterii superiorissa tum novitiarum magistra fidem scripto facere debent, poterit Ordinarius pro monasteriis suae iurisdictioni subiectis et Superior Generalis seu Provincialis pro monasteriis, quae exemptionis privilegio gaudent, indulgere, in casibus particularibus, ut professio votorum solemnium differatur, non tamen ultra aetatem annorum viginti quinque expletorum.

5. Vota simplicia, uti praefertur, emissa perpetua sunt ex parte voventis; et dispensatio super iisdem Romano Pontifici reservatur.

6. Professae istiusmodi votorum simplicium fruuntur et gaudent iisdem indulgentiis, privilegiis et favoribus spiritualibus, quibus legitime fruuntur et gaudent professae votorum solemnium proprii cuiusque monasterii; et quatenus morte praeveniantur ad eadem respective suffragia ius habent.

7. Eadem tenentur ad observantiam regularum et constitutionum non secus ac solemniter professae; itemque tenentur choro interesse: quatenus vero legitime impediuntur quominus choro intersint, ad privatam officii divini recitationem non obligantur.

8. Tempus a constitutionibus cuiuslibet Ordinis seu Instituti praescriptum ad *vocem activam* et *passivam* assequendam a die emissionis votorum simplicium computatur: verumtamen professae votorum simplicium nunquam suffragium, imo ne locum quidem habebunt in capitulis in quibus et quatenus agitur de admittendis ad professionem solemnem; eaeque deputari quidem poterunt ad minora coenobii officia; sed ad munia superiorissae, vicariae, magistrae novitiarum, assistentis seu consiliariae, et oeconomae eligi nequeunt.

9. Potiores iure, utpote seniores, censentur quae prius vota simplicia nuncupaverint; ita tamen ut quaecumque, iuxta superius dicta, professionem solemnem ultra triennium distulerint, loco interim cedant etiam iunioribus solemniter professis, recepturae iterum iura ratione prioris professionis quaesita ubi primum vota solemnium et ipsae emisierint.

10. Dos pro quolibet monasterio statuta tradenda est ipsi monasterio ante professionem votorum simplicium.

11. Professae votorum simplicium retinent *radicale* suorum bonorum dominium, de quo definitive disponere non poterunt, nisi intra duos menses proxime praecedentes professionem solemnem, ad normam S. Concilii Trid., Sess. XXV, de Regular. et Monial., cap. XVI. — Omnino vero interdicta ipsis est eorumdem bonorum administratio, nec non quorumcumque reddituum erogatio atque usus. Debent propterea ante professionem votorum simplicium cedere, pro tempore quo in eadem votorum simplicium professione permanserint, administrationem, usumfructum et usum quibus eis placuerit, ac etiam suo Ordini seu monasterio, quatenus ex huius parte nihil obstet et ipsae plena libertate id opportunum existimaverint. — Quod si

durante tempore votorum simplicium alia bona legitimo titulo eis obveniant, eorum quidem dominium radicale acquirunt, sed administrationem, usumfructum et usum cedere quamprimum debent ut supra, servata etiam lege non abdicandi dominium radicale nisi intra duos menses proximos ante professionem solemnem.

12. Ad dimittendas e monasterio praefatas votorum simplicium professas, recurrendum erit, in singulis casibus, ad S. Sedem distincte exponendo graves causas, quae dimissionem suadere seu exigere videantur.

13. Sorori professae votorum simplicium a monasterio discedenti sive ob votorum dispensationem a Sancta Sede Ap. impetratam, sive ob decretum dimissionis ut supra emissum, restituenda erit integra dos quoad sortem, exclusis fructibus.

Igitur haec S. Congregatio de expressa Apostolica auctoritate, praesentis decreti tenore, quaecumque superius praescripta, declarata ac sancita sunt, ab omnibus, ad quos seu quas spectat, ex obedientiae praecepto servari et executioni demandari districte iubet, non obstantibus contrariis quibuscumque etiam speciali et individua mentione dignis, quibus ad praemissorum effectum a Sanctitate Sua specialiter et plene derogatum esse declarat.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2138].

2040.

S. C. Ep. et Reg., Bononien., 28 iul. 1902.

Cum applicatio decreti *Perpensis temporum adiunctis*¹ a S. Congregatione Episcoporum et Regularium opportunissimo consilio nuper editi nonnullis dubiis videatur obnoxia, infrascriptus Archiep. N. pro iis dirimendis, ad eandem S. C. recurrit, et authenticam responsionem exposcit.

1. Quaelibet Instituta monialium habent caeremoniale seu rituale pro admittendis novitiis ad religiosam professionem. Ritus autem praescriptus generatim unicus est, cum unica fere ubique antehac extiterit professio. Iam quaeritur, utrum ille ritus servandus deinceps erit pro prima, aut pro secunda, aut pro utraque professione? Quod si duplex ratio sacram functionem celebrandi deinceps erit inducenda, pro duplici nempe professione votorum simplicium et votorum solemnum, spectabitne ad Episcopos (aut ad Superiores Generales quoad monasteria exempta) caeremonias servandas et formulam a profitentibus exprimendam determinare? Quatenus *affirmative*, quaenam in praxi erit norma generatim sequenda? Quatenus *negative*, caeremoniale seu rituale erit impetrandum ab ista S. Congregatione, aut a Congregatione Sacrorum Rituum?

2. In numero 8 Decreti recognoscitur capitulum monialium pro admittendis ad professionem solemnem illis, quae congruo tempore in professione votorum simplicium permanserunt. Porro, huiusmodi capitulum eritne necessario faciendum illis in Communitatibus in quibus de acceptance,

¹ Cf. N. 2039.

de vestitione et de professione alumnarum capitulariter agitur? Quod si fieri absolute debeat, sufficietne pro aliqua a professione excludenda quod moniales capitulares secreto suffragia contraria conferant, aut necesse erit ut quaelibet monialis suffragii contrarii rationem expresse declaret, exponendo nempe *graves causas quae dimissionem suadere seu exigere videantur*, S. Sedis iudicio subiiciendas? Ratio dubitandi ex eo oritur, quod peracta professione simplici, Communitas religiosa non est amplius libera retinendi aut dimittendi alumnam, sed res pleno iure ad supremam Ecclesiae auctoritatem spectat.

3. Num. 7 Decreti declaratur professas votorum simplicium choro interesse debere, quatenus vero legitime impedianur, quominus choro intersint, ad privatam Officii recitationem non obligari. Quid vero si qua a choro abstineat absque legitimo impedimento? Quae ita se gerat, negligentiae notam coram Sororibus, et, quod magis est, culpa maculam coram Deo videtur incurrere. At obligatane erit divinum Officium privatim recitare?

4. Num. 10 Decreti statuitur dotem esse solvendam ante professionem votorum simplicium. — Num. 6 professis votorum simplicium omnes favores spirituales indulgentur quae competunt professis votorum solemnum nec non omnia suffragia si morte praeveniantur. — Num. 12 decernitur ad dimittendas a monasterio votorum simplicium professas, recurrendum esse in singulis casibus ad S. Sedem. Quae hisce in locis sanciantur nullam difficultatem praeseferunt pro iis Ordinibus aut Institutis, in quibus hucusque unica observata est votorum professio. Ast adsunt religiosae Familiae quae, iuxta regulas adprobatae a S. Sede, duplici professione simplici et solemni, utuntur. Quid sane si ad tramites Constitutionum huiusmodi Institutorum, aut dos solvenda esset ante professionem solemnem, aut privilegia (praesertim pia post mortem suffragia) pro monialibus votorum simplicium essent minora, aut (quod potius videtur) Superiorissa generalis haberet facultatem dimittendi professam votorum simplicium? Quae in praefatis numeris enuntiantur, suntne *praeceptiva* pro omnibus omnino Institutis votorum solemnum, aut exceptionem patiuntur relate ad Ordines seu Instituta quae speciales dispositiones quoad praedicta habent sive in Regula sive in Constitutionibus?

R. Ad 1. Ritus seu caeremoniale in unoquoque monasterio receptum adhibendum esse in emittenda prima professione, pro qua consuetae formulae, suppressis, si adsint, verbis solemnitate exprimentibus, adiciatur novitiam nuncupare vota simplicia iuxta decretum a S. Congr. EE. et RR. diei 3 Maii 1902 editum: professionem autem secundam emitti posse privatim in choro sive in oratorio interiore, coram Communitate, in manus Superiorissae, praevia approbatione Ordinarii, seu Praelati regularis, quoad monasteria exempta.

Ad 2. Capitulum habendum esse etiam in praefatis casibus; eius tamen votum esse mere consultivum, locum quoque fieri posse discussioni super qualitatibus candidatae, scrutinium vero per secreta suffragia peragendum esse. Porro si omnia vel pleraque suffragia contraria forent admissioni ad solemnem professionem, ita ut, attento etiam articulo 4 ipsius Decreti, age-

retur de dimittenda Sorore a monasterio, res subiicienda esset iudicio S. Sedis, ad quam proinde Ordinarius vel, pro monasteriis exemptis, Praelatus regularis distinctam omnium relationem transmittet.

Ad 3. Professas votorum simplicium ad recitationem divini Officii extra chorum non teneri.

Ad 4. Recurrendum esse in casibus particularibus.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2148].

2041.

S. C. Ep. et Reg., 21 nov. 1902.

Se possa un religioso prima della professione disporre che i frutti del suo capitale accumulino al capitale stesso.

R. Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2151].

2042.

S. C. Ep. et Reg., *Meliten.*, 12 dec. 1902.

Il Vescovo di Malta con lettera pastorale ordinò processioni generali per l'acquisto del giubileo dell'anno santo, obbligando ad esse tanto il clero secolare quanto il regolare. I Regolari di non pochi Ordini religiosi protestarono contro di questo editto, non credendosi obbligati alle dette processioni. *Quaeritur*:

Se i Regolari sieno tenuti ad intervenire alle processioni intimate al clero della città dall'Ordinario per l'acquisto del giubileo, come nel caso.

R. Regulares in casu teneri.¹

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2156].

2043.

S. C. Ep. et Reg., 15 ian. 1903.

S. Congregationis EE. et RR. decreto *Perpensis temporum adiunctis*, dato 3 Maii 1902² praescriptum est, ut in sanctimonialium monasteriis, in quibus emittuntur vota solemnia, his praemittantur a novitiis simplicia quoque vota; porro eiusdem S. C. responso dato in una *Bononiensi* die 28 Iulii 1902³ resolvitur: Ritus seu caeremoniale, in unoquoque monaste-

¹ Conc. Trid., Sess. 25, cap. 13, *de Regul.*: « Exempti autem omnes tam clerici saecularis quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas processiones vocati, accedere compellantur, iis tamen exceptis qui strictiori clausura perpetuo vivunt ».

² Cf. N. 2039.

³ Cf. N. 2040.

rio receptum, adhibendum esse in emittenda prima professione pro qua consuetae formulae, suppressis, si adsint, verbis solemnitate (votorum) exprimentibus, adiiciatur novitiam nuncupare vota simplicia, iuxta decretum a S. Congr. EE. et RR. die 3 Maii 1902 editum: professionem autem secundam emitti posse privatim in choro seu oratorio interiore coram communitate in manus Superiorissae, praevia approbatione Ordinarii, seu Praelati Regularis quoad monasteria exempta. Sancitis igitur: in prima simplicium votorum professione ritum receptum, suppressis solum verbis solemnitate votorum exprimentibus, esse adhibendum, atque secundam solemnium votorum professionem posse emitti privatim, haec dubitatio mihi movetur:

1. Sitne Ordinarii vel, quoad monasteria exempta, Praelati Regularis, audito Superiorissae voto, decernere ut secunda quoque professio publice fiat coram Ordinario vel Ordinarii commissario.

2. Quod caeremoniale sit adhibendum in secunda professione, si privatim coram Superiorissa fit, quodque adhibendum, si publice fit coram Ordinario eiusve commissario.

3. Utrum et quo modo in casu posteriori manendum in actionibus symbolicis: benedictione ac traditione veli, annuli, coronae, quae hucusque in ritu solemnisi professionis adhibebantur, et ad mentem decreti *Perpensis temporum adiunctis*, posthac iam in prima votorum simplicium professione in usu erunt.

R. Ad 1. Affirmative, dummodo Superiorissa et Communitas postulent, ut professio, de qua agitur, publice fiat.

Ad 2. In utroque casu secundae professionis requiritur tantummodo, ut Professa proferat formulam professionis adhibitis verbis solemnitate votorum exprimentibus.

Ad 3. Provisum in 2.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2158].

2044.

S. C. Ep. et Reg., *Bellovacen.*, 21 apr. 1903.

A Moderatoribus quorundam Institutorum mere dioecesanorum S. Congregationi Ep. et Reg. sequentis dubii, circa votorum dispensationem, solutio proposita fuit, nempe: « An dispensatio votorum pro monialibus domorum filialium in dioecesi existentium diversa ab illa, in qua degit domus princeps, competat Ordinario domus filialis, vel potius Ordinario domus principis ». — S. Congregatio, audito Consultorum voto, atque attenta Constitutione « *Conditae a Christo Ecclesiae* », ¹ respondendum mandavit: Ad primum, Affirmative; ad secundum, Negative.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2167. — Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXV, p. 721].

¹ Cf. N. 644.

2045.

S. C. Ep. et Reg., 25 aug. 1903.

La Congregazione dei Missionarii Figli del Cuore Imm. di Maria ottenne dalla S. Congregazione dei VV. e RR. nel 1880 la facoltà di ricevere i suoi alunni gli Ordini Sacri col titolo *mensae communis* con questa clausola *exclusis tamen quoad titulum mensae communis iis qui societatem ingrediuntur proprio titulo S. Ordinationis gaudentes*. La S. Congregazione degli Affari Straordinari poi, in data 29 Marzo 1881, accordò *ad decennium* la grazia senza la restrizione surriferita, aggiungendo che la grazia serviva *tum pro ordinatis, tum pro iis qui iam ordinati alio titulo eadem ingrediuntur ibique profitentur*. Questa grazia fu negata nel 1891 tanto dall'una quanto dall'altra delle mentovate Sacre Congregazioni.

Ora si domanda se i novizi che possiedono un beneficio residenziale, prima della professione debbono ricorrere alla S. Congregazione dei Vescovi e Regolari per poter rinunciare il beneficio, o piuttosto il beneficio vaca per il fatto della professione?

Sacra Cong. Eñorum et Rñorum S. R. E. Cardinalium negotiis et Consultationibus EE. et RR. praeposita proposito dubio: An in Congregatione Missionariorum nuncup. Imm. Cordis B. M. V. Filiorum professio perpetua vacationem beneficiorum residentialium inducat: respondendum censuit prout respondit: *Affirmative*.

[Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 287, 288].

2046.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis Carmelitarum Excalceatorum*,
26 mart. 1904.

P. Procurator generalis Ordinis Carmelitarum Excalceatorum ad pedes S. V. provolutus humiliter petit ut declarare dignetur:

An, quum quaedam sanctimonialis ex hac vita migret, nondum expleto triennio votorum simplicium, ad normam Decreti S. Congregationis Episcoporum et Regularium diei 3 Maii 1902,¹ dos in casu remanere debeat Monasterio, vel potius restituenda sit propinquis aut heredibus ab intestato eiusdem defunctae?

Sacra Congregatio Eñorum et Rev. morum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, omnibus mature perpensis, proposito dubio respondendum censuit prout respondet: « *Affirmative* ad primam partem; *negative* ad secundam ».

[Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 664. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2190].

¹ Cf. N. 2039.

2047.

S. C. Ep. et Reg., *Sancti Hippolyti*, 11 maii 1904.

Guardianus fratrum Minorum in Dioecesi Sancti Hippolyti commorantium atque pertinentium ad regularem provinciam Sancti Bernardini in Austria, praevio Sacrorum Pedum Tuorum osculo, humillime exponit:

Ordinariatus praefatae Dioeceseos, secus atque in Vindobonensi ecclesiastica provincia ad quam Episcopatus Sancti Hippolyti spectat, immo et contra morem in illa Dioecesi hucusque pacifice retentum, a Religiosis minoritis in Conventu ipsius civitatis degentibus exigit, ut exhibeantur sibi libri Missas manuales Coenobii continentes, atque subsecutam earundem applicationem, hocque ratione paroeciae quam illic fratres Ordinis Minorum Monasterio adnexam habent. Attamen, cum de re agatur paroeciam et iurisdictionem Episcopi nullimode respicienti, neque sermo fuerit de applicanda Missa pro populo aliisve oneribus parochialibus explendis; ipse Guardianus, non Ordinario Dioecetano, sed Regularibus Praelatis, rationem de Missis manualibus debet, ad normam Apostolicarum Constitutionum atque generalium Ordinis legum, suo tempore exhibere.

Hoc autem loco Constitutionibus Apostolicae Sedis et Seraphici Instituti omissis, quae vigilantiam super Missarum manualium celebratione Regularium Praelatis committunt, ideoque hanc sollicitudinem ab Ordinario locorum avocasse probantur, sufficiat hic auctoritatem clarissimi viri Angeli Lucidi, qui cum aliis auctoribus et canonistis in opere *De Visitatione Sacrorum Liminum*, Romae anno 1866, ita ad rem loquitur in Vol. II, Cap. IV, Append. III, num 95, XI, agens de iis in quibus Regulares exempti nullatenus Episcopis subduntur: « Non possunt (Episcopi) eos (Regulares) compellere ad exhibendos libros sacristiae, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ut inde constare possit de integra satisfactione obligationis debita ex legato pio, ex decreto laudatae Congregationis (Concilii) in *Urbinate*, 10 Martii 1663, ad cap. 18, Trident., sess. 21 (lib. 23 decr., pag. 456) ».

Itaque humillimus orator, pacem cum omnibus maximeque cum Ordinariatu loci integram servare cupiens, neque Ordinis iuribus quae Apostolicae Sedis sunt iura volens aut potens afferre nocumentum, enixe Sanctitatem Tuam rogat, ut significet Episcopo nullam sibi vindicare posse citatem Tuam rogat, ut significet Episcopo nullam sibi vindicare posse inspectionem super Missarum manualium implemento, cum Apostolica Sedes ordinavit hanc vigilantiam Praesulibus Regularium exemptorum unice competere.

Sacra Congregatio Eñorum et Rñorum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, omnibus mature perpensis, quoad dubium propositum a P. Superiore Conventus Fratrum Minorum in civitate S. Hippolyti existentis, responderi mandavit prout sequitur:

« *Scribatur Ordinario ad mentem*. Mens est, quod exemptio a iurisdictione episcopali fratribus Minoribus S. Francisci competens extenditur etiam ad

Missas manuales: ideoque Episcopus in visitatione canonica nullam sibi vindicare potest inspectionem librorum Missarum manualium in paroecia fratrum Minorum in casu ».

[Acta S. Sedis, vol. XXXVI, p. 718, 719].

2048.

S. C. Ep. et Reg., *Ordinis S. Benedicti*, 13 maii 1904.

SPECIES FACTI. Iuvenis Petrus Salmon, postquam postulati experimentum et novitatus annum in Ordine S. Benedicti apud Solesmense Coenobium expleverit, votorum simplicium professionem a. 1899 emisit. Tamen ob quamdam infirmitatem, quae neurastenia vulgo nuncupatur, quaeque in veram dementia degenerare poterat, Salmon non fuit admissus ad vota solemnia explenda, quinimo a. 1901 ex Ordine dimissus fuit. Contra huiusmodi dimissionem ipse ad H. S. Congregationem Episcoporum et Regularium appellavit.

DEFENSIO DIMISSI. Salmon praemittit Consilium generale Ordinis Benedictini propter solam infirmitatem ab Ordine eum dimisisse, quemadmodum ex quadam epistola Magistri Novitiorum diei 13 Februarii 1902 liquet. At obstant *Declarationes* S. C. super Statu Regularium diei 12 Iunii 1858,¹ post editam Const. *Ad Universalis*, 7 Febr. 1862² cunctos Ordines Regulares afficientes, quae relate ad dimissionem professi votorum simplicium haec statuunt sub articulo V: « Licet ad decernendam dimissionem neque processus neque iudicii forma requiratur, sed ad eam procedi possit sola facti veritate inspecta, tamen Superiores procedere debent summa charitate, prudentia, et ex iustis et rationabilibus causis, quacumque humana affectione remota, secus eorum conscientia graviter onerata remaneat. *Nemo autem ex causa infirmitatis post professionem votorum simplicium superventae dimitti poterit* ». In casu autem infirmitas non antecedens sed subsequens votorum simplicium professionem censenda omnino est; ideoque nequit esse sufficiens ipsius dimissionis ratio. Unde iuvenis dimissus concludit se in Ordine Benedictino, ubi professionem simplicem emisit, semper vivere et mori velle.

DEFENSIO DIMITTENTIS. Ex adverso Abbas Primas Ordinis S. Benedicti, ad dimissionem tuendam, sustinet quod Salmon, antequam ad postulati experimentum reciperetur, iam afficiebatur aliqua corporis debilitate seu aegritudine, quae anemia communiter dicitur, et quae grave periculum dementiae superventurae inducebat. Quod adeo verum est, ut Consilium generale Ordinis, priusquam praefatum iuvenem dimitteret, ne nimia severitate accusaretur, plurimum resolutionem suam distulit, dies meliores expectans; sed inutiliter omnibus adhibitis mediis dimissionem ante votorum solemnium professionem tandem decernere debuit.

Neque, iuxta Abbatem, in themate invocari possunt *Declarationes* S. C.

¹ Cf. Bizzarri, *Collectanea* S. C. Ep. et Reg., p. 855-857.
² Cf. N. 532.

super Statu Regularium, diei 12 Iunii 1858, quia ipsae loquuntur de infirmitate post professionem votorum simplicium superventa, non autem de infirmitate in antecessum contracta. Potius heic applicandum videtur rescriptum S. H. C. diei 15 Septembris 1873. Nam ad dubium a Minoribus Franciscanis propositum: « An iusta sit et rationabilis causa idem motivum, quod fuisset sufficiens ad novitium a professione arcendum, v. g. aptitudinis defectus ad Ordinis officia, quamvis minora et respective communia, obeunda, sicut praedicationis aut confessionis, vel etiam ineptitudo ad obligationes proprii status adimplendas, sive id oriatur ex animi levitate vel iudicii defectu etc., ita ut ob huiusmodi causas, a Superioribus immediatis recognitas et pro certo affirmatas, professus votorum simplicium potius oneri et perturbationi quam utilitati et aedificationi futurus esset propriae religioni, exclusa semper infirmitate post professionem superventa, ob quam professus dimitti nequit », responsum fuit: « Non esse interloquendum, cum agatur de re ab Apostolica Sede commissa iudicio et conscientiae Superiorum ». Hoc a fortiori concludit Abbas valere in casu, ubi agitur non tantum de mentis debilitate, de ineptitudine ad officia Ordinis communia obeunda, deque inutilitate pro Ordine, bene vero de vera amentia, de absoluta impotentia ac de morali et materiali Communitatis damno.

VOTUM CONSULTORIS. Abbatis placitis congruit conclusio viri Consultoris ab H. S. C. de suo voto rogati, qui, quamvis admittat Superiores Benedictinos male egisse in admittendo iuvene Salmon ad novitatum et ad professionem simplicem, tamen optime fecisse ait in eius expulsionem ab Ordine. Ratio ab eo allata est, quod mens S. Congregationis in citatis *Declarationibus* edendis non fuit ut Ordini in perpetuum ligaretur professus simplex, qui Communitatis pacem et tranquillitatem turbare valeret ob infirmitatem, cuius praesertim germen in antecessum extaret, sed tantummodo ne dimitteretur professus simplex qui vel ex gravibus servitiis Ordini praebitis vel etiam, sic disponente divina Providentia, post emissa vota simplicia infirmus evaderet.

DUBIA. I. *Se e quale più lata interpretazione debba darsi all'articolo V delle Dichiarazioni 12 Giugno 1858: « Nemo autem ex causa infirmitatis post professionem votorum simplicium superventae dimitti poterit ».*

II. *Se il decreto, col quale il giovane Salmon professore di voti semplici fu dimesso dall'Ordine Benedettino, si sostenga nel caso*

RESOLUTIO. Et S. Congregatio EE. et RR. omnibus matura deliberatione perpensis, die 13 maii 1904 responsum dedit:

Ad I. *Non proposita.*

Ad II. *In casu solam infirmitatem non esse causam sufficientem dimissionis.*

[Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 445-448].

2049.

S. C. Ep. et Reg., 5 aug. 1904.

P. D. Maurus Serafini, Abbas Generalis Congregationis Cassinensis a primaeva Observantia O. S. B., ad pedes Sanctitatis Tuae provolutus, humiliter proponit dubium prout sequitur circa Decretum quod incipit « *Quemadmodum* », datum die 17 decembris 1890 de Confessariis Monialium.¹

Licet die 12 augusti 1891² Sacra Congregatio Episcoporum et Regularium responderit ad 2: « Superiorem teneri subditi precibus semper indulgere quamvis plane videat necessitatem esse fictam, et vel scrupulis vel alio mentis defectu ut veram ab ipso petente apprehensam »; insuper ad 3: « Religiosam petentem eligere posse inter diversos ab Ordinario deputatos, qui sibi munus Confessarii impleat »; nihilominus nonnullae Sanctimonialium vel Sororum Religiosarum Superiores adhuc contendunt sibi licere, decisis non obstantibus, Sorori petenti Confessarium, quem prae caeteris mavult, denegare ex motivis, uti aiunt, extrinsecis.

Quaeritur utrum, saltem ob motiva huius generis, Superiorissa licite possit Confessarium ex deputatis a Sorore electum ipsi denegare? Et Deus etc.

Et S. Congregatio Negotiis et Consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, omnibus sedulo perpensis, die 5 Augusti 1904 respondit: « *Negative*; sed si adsint rationes vere graves, Superiorissa eas subiiciat Ordinario, cuius iudicio standum erit ».

[Acta S. Sedis, vol. XXXVII, p. 87, 88. — Cf. etiam Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2204].

2050.

S. C. Ep. et Reg., 2 iun. 1905.

Sanctimonialis N..., praemisso pedis osculo, humillime exponit quatenus ante religiosam professionem, ita de propriis redditibus disposuit, iuxta normam proprio Ordini assignatam a S. Congregatione Episcoporum et Regularium 15 Iunii 1860, quae in Collectanea Andreae Bizzarri praescripta legitur³ pro Maristis in articulo *quoad votum paupertatis*, ut illos quasi ex aequo suo fratri et propriae communitati cederet.

Iamvero frater nunc, ob auctas necessitates, maiori subsidio indiget, quod illi concedere oratrix in votis habet. Quapropter humillime postulat:

I. An iuxta normas a S. Congregatione Episcoporum et Regularium die 28 Iunii 1901 datas,⁴ possit cum sola superiorissae licentia dispositionem reddituum mutare?

¹ Cf. N. 2017.

² Cf. N. 2018.

³ Pag. 806.

⁴ Ista *Normae*, secundum quas S. C. procedere solebat in approbandis novis Institutis votorum simplicium, praescribunt, ut eorundem Institutorum alumni ante

II. Et quatenus negative, ut S. Sedes praedictam facultatem indulgere dignetur.

Pro qua gratia...

Sacra Congregatio E. morum S. R. E. Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita, super praemissis rescribendum censuit prout rescribit:

Ad I. *Affirmative*.

Ad II. *Provisum in primo*.

[Acta S. Sedis, vol. XXXIX, p. 206, 207].

2051.

S. C. Ep. et Reg., 18 aug. 1905.

Ex decretis Apostolicis *Neminem latet*¹ et *Perpensis*,² et ex declarationibus super iisdem, a S. C. de Statu Regularium emissis tam pro religiosis quam pro monialibus post vota simplicia ad professionem solemnem admittendis, requiritur votum Capituli conventualis, quod quidem votum non deliberativum sed mere consultivum est, ad instructionem animi Superioris. Qui Superiores, iustis de causis, professionem solemnem differre possunt ultra statutum triennium, non tamen ultra aetatis annum vigesimum quintum. Hinc saepe contingit ut Superior, post auditum Capitulum conventuale, dilationem decernat. Quapropter quaeritur:

An dilata professione solemni post Capituli votum, Superior teneatur iterum exquirere votum Capituli, cum tempus advenerit admittendi candidatum ad professionem solemnem.

R. *Negative*.

[Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2218].

2052.

S. C. Ep. et Reg., decr. 16 iul. 1906.

In approbandis seu commendandis novis Institutis votorum simplicium iampridem praescribi consuevit ut a moderatoribus seu moderatricibus generalibus tertio quoque anno ad S. Sedem Apostolicam transmittatur relatio de statu personali, disciplinari, materiali et oeconomico propriae cuiusque congregationis. Huiusmodi enim relatione singula Instituta, quorum domus in variis extant dioecibus dissitisque locis, explorata perspectaque fiunt eidem S. Sedi; quae idcirco continua providentia ea pro-

primam votorum emissionem bonorum administrationem, usum et usumfructum, cui maluerint, cedere debeant (n. 115) apposita etiam, si placuerit, conditione revocabilitatis istius cessionis (n. 116); « revocatio autem et etiam mutatio horum actuum cessionis licite fieri nequit durantibus votis *sine licentia moderatricis generalis* » (n. 117).

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 853-855.

² Cf. N. 2039.

sequi, et, si quando a legibus deflectere videantur, sive cohortationibus sive correctionibus mandatisque ad pristinam observantiam revocare potest.

Cum vero perspicuum sit parum vel nihil utilitatis inesse praedictae relationi si, uti non raro factum est, fusius expositis quibusdam ad rem minus facientibus, vix innuantur aut plane reticeantur ea, quae potissimum cognoscere oportet; hinc ad optatum finem facilius ac tutius assequendum peropportunum visum est, ut etiam modus et ratio conficiendi relationem omnibus et singulis, ad quos spectat, communi lege praescribatur.

Itaque haec S. Congregatio negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praeposita redigendum curavit elenchum quaestionum, quibus distincte indicantur ea omnia, quae in relatione utiliter seu necessario sunt exponenda, eumque, post maturum examen, in plenario E. morum Patrum coetu approbatum, cum omnibus et singulis moderatoribus et moderatricibus generalibus Institutorum, per modum *instructionis*, cui sese conformare oporteat, communicandum esse censuit.

His autem relatis SS^{mo} Domino Nostro Pio Divina Providentia Papae X in audientia habita ab infrascripto Cardinali eiusdem S. Congregationis Praefecto die 17 Iunii 1906, *Sanctitas Sua* rem ultro probavit, iussitque per hanc ipsam S. Congregationem omnibus et singulis moderatoribus et moderatricibus Institutorum vota simplicia profitentium Apostolica Auctoritate mandari, prout praesentis decreti tenore mandatur, ut in triennali relatione proprii cuiusque Instituti ad singulas quaestiones in elencho hisce litteris adiuncto conscriptas et ab *Eadem Sanctitate Sua* approbatas confirmatasque, memores rationis quam Deo, cordium scrutatori, reddituri erunt, fideliter atque examussim respondeant: contrariis quibuscumque etiam speciali et individua mentione dignis non obstantibus.

INSTRUCTIO SEU ELENCHUS QUAESTIONUM

AD QUAS RESPONDENDUM EST A MODERATORIBUS SEU MODERATRICIBUS GENERALIBUS INSTITUTORUM VOTA SIMPLICIA PROFITENTIUM IN RELATIONE AD S. SEDEM TERTIO QUOQUE ANNO TRANSMITTENDA.¹

PRAEMITTENDA.

1. - Doceatur quae decreta approbationis seu commendationis et quando Institutum a S. Sede obtinuerit.
2. - Quinam sit finis sive scopus peculiaris Instituti.
3. - Num titulus Instituti ab initio assumptus aut scopus vel habitus sodalium aliquatenus postmodum immutati fuerint et quam auctoritate.

¹ Haec Instructio post Codicis Iuris Canonici promulgationem parumper modificata est ad normam can. 510, itemque S. C. de Religiosis, decr. 8 mart. 1922 (Acta Ap. Sedis, vol. XIV, p. 161-163), et instr. 25 mart. 1922 (Acta Ap. Sedis, vol. XIV, p. 278-286).

4. - * Quot sodales ab initio usque in praesens, aut saltem ultimo vicennio, habitum Instituti induerint.

5. - * Quot sodales a fundatione Instituti usque in praesens, aut saltem ultimo vicennio, et quomodo ab eo recesserint, sive tempore novitiatus, sive post emissa vota temporanea, sive post emissa vota perpetua. Num et quot fuerint *fugitivi*.

6. - Quandonam ultima relatio ad S. Sedem missa fuerit.

I. DE PERSONIS.

a) De admissis.

7. - Quot novi sodales ab ultima relatione admissi fuerint.

8. - Num omnes praescripta testimonia exhibuerint.

9. - Num speciali aliquo modo seu industria ad nomen Instituto dandum quis allectus fuerit; et praesertim num ephemeridum ope moderatores hunc in finem usi sint.

10. - (*In Institutis religiosorum*). Num litterae testimoniales per Decretum *Romani Pontifices*¹ praescriptae in singulis casibus expetitae fuerint.

11. - Quoties et super quibus impedimentis seu defectibus dispensatio necessaria fuerit et a quonam superiore ecclesiastico concessa.

12. - In quam domo et quanto tempore Postulantes seu candidati commorati fuerint.

b) De Novitiis.

13. - Quot sint domus Novitiatus et num unaquaeque auctoritate S. Sedis instituta sit.

14. - Quot novitii post ultimam relationem habitum Instituti susceperint.

15. - Quot nunc in Novitiatu degant.

16. - Num Novitii a Professis rite separati existant.

17. - Num omnes habeant integrum exemplar Constitutionum.

18. - Num omnes ante professionem per annum integrum et continuum in domo Novitiatus sub cura magistri degerint.

19. - Num, quantum et qua auctoritate, tempus Novitiatus ultra terminum in constitutionibus praefinitum prorogatum vel imminutum fuerit.

20. - Utrum Novitii primo novitiatus anno vacaverint tantummodo exercitiis pietatis, an aliis etiam et quibus operibus addicti fuerint.

21. - Num durante secundo anno Novitiatus (ubi peragitur) novitii in alias domus missi fuerint.

22. - (*In Institutis Sororum*). Num ante admissionem ad habitum et ad primam professionem Episcopus vel eius delegatus examen praescriptum instituerit.

c) De Professis.

23. - Quot nunc sint in Instituto sodales a) votorum temporaneorum, b) votorum perpetuorum.

* Ad interrogationes aut interrogationum partes asterisco notatas non nisi in prima, post promulgatam hanc instructionem, relatione respondendum erit.

¹ Die 25 ian. 1848. - Cf. Bizzarri, *Collectanea S. C. Ep. et Reg.*, p. 831, 832.

24. - Num vota temporanea semper tempore debito fuerint renovata.
 25. - Num sodales tempore debito ad vota perpetua admissi fuerint post elapsum tempus votorum temporaneorum.
 26. - Quot sodales sive professi sive novitii post ultimam relationem obierint.

d) *De egressis et dimissis.*

27. - Quot post ultimam relationem ab Instituto recesserint a) ex novitiis, b) ex professis temporaneis, c) ex professis perpetuis.
 28. - Num in dimittendis sodalibus semper observatae fuerint normae in Constitutionibus praescriptae.
 29. - Num semper et a quo superiore ecclesiastico, in casibus dimissionis, obtenta fuerit dispensatio super votis emissis.
 30. - (*In Institutis Sororum*). Num in casibus dimissionis professorum in perpetuum accesserit confirmatio apostolica.
 31. - (*In Institutis virorum*). Num in dimittendis sodalibus semper et in omnibus observatum fuerit Decretum «*Auctis admodum*»¹ et nominatim num in casu professi perpetui, vel professi votorum temporaneorum quidem, sed constituti in Ordine sacro, Moderatores Instituti
 a) praemiserint trinam monitionem;
 b) admiserint, concesso congruo tempore, legitimam rei defensionem, eiusque rationem debitam habuerint;
 c) an, quoties et qua facultate processerint summario modo.
 32. - (*In Institutis Sororum*). Num egressis quacumque de causa dos, quomodolibet constituta, integre tradita fuerit, una cum suppellectili quam ad Institutum attulerant, in eo statu in quo tempore egressus reperiebatur.
 33. - Num iis quae propriis bonis destitutae erant, in casu egressus ex Instituto, necessaria suppeditata fuerint, quibus tuto et decenter in propriam familiam reverti potuerint.

II. DE REBUS.

a) *De domibus.*

34. - Quot domos Institutum habeat, et in quibusnam dioecesibus: an et quot habeat provincias.
 35. - An et quot novae domus post ultimam relationem apertae fuerint: et an in omnibus intercesserit legitima auctoritas et servata fuerit ratio in constitutionibus praescripta.
 36. - Quot sodales diversarum classium in singulis domibus commorentur, et (si diversa opera ab Instituto exercentur) quibusnam operibus addicti sint.
 37. - Num post ultimam relationem domus aliqua suppressa fuerit et cuiusnam auctoritate.
 38. - Utrum singuli sodales proprias cellas habeant, an saltem in communi dormitorio suum quisque cubile convenienter ab omnibus aliis separatum.

¹ Cf. N. 2020.

39. - Num infirmis curandis separatus locus undequaque aptus addictus sit.
 40. - Num pro recipiendis hospitibus adsint in domo cubicula sufficienter, ut decet, a communitate religiosa separata.
 41. - (*In Institutis Sororum*). Num habitatio Capellani sive confessarii ingressum separatam, et nullam cum Sororum habitatione communicationem habeat.
 b) *De bonis.*
 42. - Quinam fuerint ab ultima relatione annui redditus et expensae a) tum Instituti in communi, b) tum uniuscuiusque domus.
 43. - Num ab ultima relatione sive Institutum in communi, sive certae domus in particulari nova bona mobilia vel immobilia et cuius valoris obtinuerint.
 44. - Num pecuniam semper utili foenore et honesto ac tuto collocaverint.
 45. - Utrum et quam iacturam bonorum suorum, post ultimam relationem, fecerint, vel damna subierint, et qua de causa.
 46. - Num et quae bona sive immobilia sive mobilia pretiosa abalienaverint, et qua facultate.
 47. - Num illorum bonorum, quae *capitalia* vocantur, partem aliquam consumpserint.
 48. - Num arca communis vel domus aliqua particularis aere alieno gravetur, et quanto.
 49. - Num ab ultima relatione nova debita contraxerint; quaenam, et qua auctoritate.
 50. - Num unaquaeque domus procuratorem sive oeconomum, distinctum a Superiore domus et ab oeconomio generali, habeat.
 51. - Num Procuratores, sive generales sive locales, rationem suarum administrationum praescriptis temporibus reddiderint; et an huiusmodi rationes modo praescripto examinatae et approbatae fuerint.
 52. - Num lites de bonis habeant.
 53. - Num in omnibus domibus adsit arca tribus clavibus clausa; et an servantur leges ad rem latae.
 54. - Num et quo pacto pecuniam sive res pretiosas, a saecularibus depositas, custodiendas acceptaverint.
 55. - (*In Institutis Sororum*). Utrum dotes Sororum iuxta leges canonicas in tuto ac fructifero investimento collocatae fuerint; an et quae earum pars, quo modo et cuius permissu in expensas faciendas insumpta fuerit.
 56. - Num et quaenam legata pia seu foundationes in Instituto, sive pro missis celebrandis, sive pro operibus caritatis exercendis, existant.
 57. - Num huiusmodi onera fideliter adimpleta fuerint.
 58. - Num pecunia, qua huiusmodi foundationes factae fuerunt, rite collocata et seorsim ab aliis quibuslibet administrata fuerit.
 59. - Num Episcopo iuxta Constitutionem «*Conditae*»¹ de huiusmodi foundationibus ratio reddita fuerit.

¹ Cf. N. 644.

60. – Quantum superfluae pecuniae in fine cuiuslibet anni a singulis domibus in arcam communem collatum fuerit.

61. – Utrum sponte an invite huiusmodi pecuniae collatio ab omnibus facta fuerit.

62. – An superiorissa vel oeconoma habeat pecunias, de quibus libere, etsi pro bono Instituti, disponat, quin ullam rationem reddat.

III. DE DISCIPLINA.

a) De vita religiosa.

63. – Num in unaquaque domo exercitia spiritualia pro singulis diebus, mensibus, annis vel aliis certis temporibus statuta accurate peragantur.

64. – Num omnes sodales quotidie missae sacrificio assistant.

65. – Utrum omnes sodales exercitiis communibus interesse possint, et an illis qui quandoque pro negotiis domesticis ab aliquo exercitio communi eximuntur, saltem concedatur tempus privatim illud peragendi.

66. – Num observetur Decretum *Quemadmodum*¹ a) quantum ad confessionem: num pariter servetur decretum *Sacra Tridentina*² circa communionem eucharisticam; et an utrumque Decretum statis temporibus lingua vernacula in communi legatur.

67. – Num in Institutis Sororum ubique quovis triennio confessarius ordinarius mutetur, vel debita auctoritate confirmetur.

68. – Num praescriptiones de clausura servanda in parte domus Religiosis reservata fideliter observentur.

69. – Num Religiosis frequenter permittatur locutorium adire et an Constitutiones in hac re serventur.

70. – Num Religiosis e domo egredientibus semper a Superioribus socius addatur.

71. – Num, qua ratione et quibus temporibus habeantur institutiones catechisticae et piae exhortationes ad conversos aliosque alumnos nec non ad famulos seu convictores.

72. – Num scripta circa pietatem, religionem etc., etiam ad usum Instituti tantum, typis edantur absque Episcopi licentia.

73. – Num et quibus libris, sive antiquis sive recentioribus, etiam manu scriptis, sola moderatorum Instituti licentia editis sodales utantur.

b) De observantia quarundam specialium legum.

74. – Num omnia circa Capitulum Generale praescripta diligenter observata fuerint: a) quoad litteras convocatorias; b) quoad electionem delegatorum; c) quoad electionem scrutatorum et secretarii; d) quoad electionem Moderatoris generalis; e) quoad electionem Consiliariorum, Oeconomi et Secretarii generalium.

¹ Cf. N. 2017.

² S. C. C., 20 dec. 1905. – Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 2225.

75. – Num omnino liberum fuerit sodalibus litteras quae ab inspectione Superiorum exemptae sunt, sive scribere sive recipere.

76. – Num lex de mutandis Superioribus post statutum tempus fideliter observetur. Num, quot dispensationes et a quo super hac lege impetratae fuerint.

77. – Num Moderator Generalis et Superiores Provinciales praescriptam domorum visitationem rite peregerint.

78. – Num Moderator Generalis et Superiores sive Provinciales sive locales praefinitis temporibus consiliarios suos convocent, ut cum eis agant de negotiis sive Instituti sive Provinciae sive domus.

79. – Num in deliberationibus debita libertas consiliariis servata fuerit.

80. – Num in Consilio Generali electiones libere et iuxta normas praescriptas factae fuerint.

81. – Utrum omnibus sodalibus necessaria, praecipue quoad victum et vestitum, a Superioribus ea qua decet caritate paterna suppeditentur, et an forte sint qui haec sibi ab extraneis procurent.

82. – An alicubi sodales sint numero insufficientes ita ut nimis graventur laboribus cum gravi valetudinis discrimine.

83. – Num provideatur ne quid desit infirmis ex iis, quibus iuxta propriam cuiusque conditionem indigent, atque ut in corporalibus et spiritualibus necessitatibus qua par est caritate subleventur.

84. – (*In Institutis Clericorum*). Quot annis clerici vacent studiis a) litterarum humaniorum, b) philosophiae, et c) theologiae.

Quatenus autem studia domi peragantur, quot professores singulis disciplinis tradendis sint addicti.

85. – Num omnes studentes:

a) integrum cursum studiorum perfecerint antequam e domo studiis destinata exierint;

b) ante promotionem ad sacros Ordines studia per pontificium decretum *Auctis admodum*¹ respective praescripta rite perfecerint;

c) caetera omnia a sacris canonibus pro admissione ad Ordines requisita (circa titulum Ordinationis, litteras dimissorias etc.) religiose observaverint.

86. – Num Pontificia decreta statis temporibus publice legenda, reipsa lecta fuerint.

c) De operibus Instituti.

87. – Quot personis (vel classibus personarum) beneficia contulerint sodales iis operibus quibus iuxta scopum sui Instituti sese devovent.

88. – Si numerus istarum personarum post ultimam relationem alicubi imminutus fuerit, indicentur rationes.

89. – (*Pro Institutis quae stipem ostiatim colligunt*).

a) An ex constitutionibus clare et certo constet de iure seu officio stipem ostiatim colligendi;

b) Num decretum «*Singulari*»,² d. d. 27 Mart. 1896, ipsis Constitutionibus insertum sit;

¹ Cf. N. 2020.

² Cf. N. 2029.

c) num illud decretum in omnibus religiose observetur.

90. - Num ab Institutis Sororum habeantur in suis domibus diversoria aut valetudinaria pro personis quibuscumque, etiam diversi sexus; et quatenus affirmative, cuius licentia et quibus cautelis.

91. - Num et quomodo Sorores in seminariis vel collegiis vel quibuscumque ecclesiasticorum virorum domibus rem domesticam gerendam assumpserint.

92. - Num Sorores opera quaedam caritatis exercent (v. g. erga infantes aut parturientes aut chirurgi cultro incisos) quae virgines Deo dicatas et habitu religioso indutas dedecere videntur.

93. - Num Sorores, quae infirmis in privatorum domiciliis inserviunt, praescriptas a Constitutionibus cautelas semper adhibeant.

94. - Num Superiores permiserint commorationem sodalium in domibus saecularium, et quanto tempore.

95. - (*Pro Institutis Religiosorum*). Num aliquod institutum Sororum quasi ab ipsis dependens, sibi quoque aggregatum, directe vel indirecte, retineant vel dirigant et quam auctoritate.

96. - Num post ultimam relationem aliquod novum opus, vel potius nova species operum aliis iam existentibus adiuncta fuerit, et quam auctoritate.

97. - Num in Instituto vel in aliquibus domibus irrepserint abusus et qui?

98. - Num querelae vel difficultates existant a) cum Ordinariis locorum, b) cum confessariis, c) cum capellanis.

Responsa autem ad suprascriptas quaestiones non solum a moderatore seu moderatrice generali, sed etiam a singulis consiliariis seu assistentibus generalibus, praevio maturo examine, signanda erunt.

Quod si quis ex iisdem consiliariis seu assistentibus aliquid magni momenti praeterea S. Sedi significandum esse putaverit, id etiam per privatas atque secretas litteras praestare poterit. Verumtamen memor ipse sit conditionis suae et sciat conscientiam suam graviter oneratum iri, si quid a veritate alienum secretis eiusmodi litteris exponere audeat.

[Pii X Acta, vol. III, p. 144-155. - Cf. etiam Acta S. Sedis, vol. XXXIX, p. 347-355].

2053.

S. C. Ep. et Reg., *Mazarien. et Civitatis Plebis*, 7 dec. 1906.

DUBIA. Episcopus Mazariensis huic S. C. exposuit in sua dioecesi antiquam vigere consuetudinem, vi cuius in monasteriis clausurae Papalis, praeter confessarium ordinarium, duplex confessariorum species existit. Habentur nempe confessarii extraordinarii tum generales, qui aliquibus tantum in casibus confessiones Religiosarum excipiunt, tum particulares, qui quarundam monialium confessionem habitualiter audiunt. Omnes porro confessarii extraordinarii, sive generales sive particulares, sunt ad nutum Episcopi nec triennium observant. Hinc idem Episcopus petiit ut solverentur priora sex infrascripta dubia confessarios monialium respicientia; quibus

et septimum additum fuit; ab Episcopo Civitatis Plebis propositum, circa confessarium puellarum in collegio degentium.

I. *An antiqua consuetudo varios confessarios extraordinarios particulares et generales deputandi toleranda sit in casu?*

II. *Utrum confessarius, expleto triennio, ab Episcopo approbari queat in eadem communitate religiosa tamquam extraordinarius bis vel ter in anno ad normam Conc. Trid., sess. 25, cap. 10, de Regul.?*

III. *Num tolerari possit quod confessarius ordinarius, post elapsum triennium, deputetur uti confessarius habitualis seu extraordinarius particularis quarundam monialium, quae aliorum confessariorum ministerium recusant?*

IV. Et quatenus negative: *Episcopus orator facultatem petit aliquem confirmandi pro monasteriis Mazarae ac Lilybaei, attenta confessariorum penuria.*

V. *An confessarii extraordinarii particulares adstringantur legi triennii, quo expirato veniam Apostolicam pro munere proseguendo expetere teneantur?*

VI. Et quatenus affirmative: *Episcopus orator a S. Sede exposcit sanationem omnium defectuum pro praeterito, nec non facultatem pro iisdem confessariis excipiendi confessiones ad aliud triennium.*

VII. *An confessarii ordinarii puellarum in collegio degentium durare debeant dumtaxat ad triennium, quo elapso, nequeant per aliud tempus confessiones in eodem collegio recipere absque licentia S. C. Episcoporum et Regularium?*

Hisce super dubiis haec S. C. EE. et RR. votum duorum ex suis Consultoribus exquisivit, ab ipsis etiam expostulans utrum et quomodo expediat reformare ius in subiecta materia constitutum.

CONSULTORUM VOTA. Prior Consultor praemittit legem unius confessarii ordinarii conservandam esse, sive ob directionis spiritualis uniformitatem sive ad abusus devitandos. Siquidem Benedictus XIV, Bulla *Pastoralis curae*, diei 5 Augusti 1748,¹ quamvis huius generalis legis rigorem in nonnullis casibus temperasset, tamen unicuique moniali peculiarem confessarium habitualement pro libito sibi deligere vetuit. Haec deinde lex pluribus decretis confirmata fuit, atque per *Normas* diei 28 Iunii 1901, art. 140 extensa fuit ad sorores votorum simplicium. Attamen unius confessarii ordinarii lex minime respicit saeculares personas seu *educandas*, quae cum monialibus vel sororibus vivunt; quin imo iuxta decretum huius S. C. diei 27 Aug. 1852² moniales, quavis ex causa extra monasterium degentes, et sorores, ad tramitem *Normarum*, art. 149, quoties in publica ecclesia confessionem suam peragunt, apud quemlibet confessarium pro utroque sexu approbatum confiteri possunt.

Insuper rigor unicus confessarii ordinarii per trinam praescriptionem moderatus fuit. Prior videlicet consistit in triennali eiusdem confessarii mutatione non obstante contraria consuetudine, sicut decrevit hic S. O. die 4 Martii 1591,³ 15 Febr. 1593,⁴ 26 Nov. 1602,⁵ 10 Martii 1634,⁶ mense

¹ Cf. N. 388.

² Cf. N. 1964.

³ Cf. N. 1440.

⁴ Cf. N. 1476.

⁵ Cf. N. 1614.

⁶ Cf. N. 1743.

Ianuarii 1847,¹ et in *Normis*, art. 142. Quae mutatio in genere locum habet apud moniales et sorores, necnon apud mulieres et puellas in communitate viventes quae unicum confessarium ordinarium retinent, non autem quoad eas quae, licet vitam communem ducant, quacumque tamen de causa in ecclesiis publicis confitentur ac proinde unum confessarium ordinarium non retinent. Altera praescriptio invenitur in constitutione confessarii extraordinarii a Conc. Trid. decreta,² atque confirmata a Benedicto XIV et servata in *Normis*, art. 143, ubi edicitur quod sororibus confessarius « extraordinarius bis, ter aut saepius in anno offeratur ». Quod praeceptum, iuxta Bullam Benedictinam et edictum Clementis XI, viget etiam pro mulieribus et puellis in communitate degentibus ac unicum confessarium ordinarium habentibus, minime vero applicatur monialibus vel sororibus sese confitentibus in publica ecclesia. Tertia tandem derogatio est concessio peculiaris confessarii extraordinarii facta singulis monialibus vel sororibus ad iustam ipsarum petitionem; sicut statutum fuit in citata Bulla Benedictina, in decreto *Quemadmodum*, 17 Dec. 1890³ et in *Normis*, art. 144-147. Quibus praehabitis egregius vir ad proposita dubia ita per ordinem respondit:

Ad I. Negative quoad confessarios extraordinarios particulares habituales expetitos a singulis Religiosis uti ordinarios earum confessarios; affirmative quoad confessarios extraordinarios generatim omnibus Religiosis propositos ad normam decreti *Quemadmodum*.

Ad II. Negative immediate post praedictum triennium confessarii ordinarii et antequam elapsum fuerit aliud a praedicto officio vacationis triennium.

Ad III. Negative, sed moniales quandoque obtinere poterunt, in peculiarem confessarium, praedictum confessarium, cuius consilio et opera, iustis de causis, indigere se arbitrantur, non ex animi levitate neque ex indiscreta affectionis singularitate, et praevia requisita Ordinarii approbatione. Cfr. *Normae*, art. 144, 145.

Ad IV. Affirmative stante et durante necessitate, prudenti eiusdem Ordinarii iudicio, sed pro toto monasterio.

Ad V. Provisum in primo et tertio.

Ad VI. Affirmative ad primam partem; ad secundam partem affirmative sed pro toto monasterio.

Ad VII. Affirmative ad primam partem; ad secundam partem, non posse pro triennio immediate sequenti, absque licentia S. C. EE. et RR., confessiones in eodem collegio audire.

Demum Consultor haec praecipua reformationis capita in ius hac de re constitutum proponit; nempe quod 1) confessarius extraordinarius in suo officio nonnisi ad annum perseveret, quo elapso, confirmari possit ad secundum vel etiam ad tertium annum, iuxta ea quae statuta sunt pro trienniali confirmatione confessarii ordinarii; 2) confessarius ordinarius post expletum

¹ Cf. N. 1950.

² Sess. XXV, de regularibus, c. 10.

³ Cf. N. 2017.

triennium deputari possit in extraordinarium, et hic post annum in ordinarium, dummodo tamen ipsi eodem tempore proprium munus vicissim non mutent; 3) etiam Regulares esse possint confessarii ordinarii monialium Episcopis subiectarum; 4) confessarius extraordinarius monialibus et sororibus concedatur quinquies in anno, nempe in *Quatuor Temporibus* et in exercitiis spiritualibus; 5) tandem confessarius extraordinarius nedum « in mortis articulo » iuxta *Normas*, art. 148, sed etiam in gravi et periculosa infirmitate ultro libenterque offeratur.

Alter vero Consultor praemittit regulam confessarii extraordinarii pro monialibus statutam fuisse a Conc. Trid. (sess. 25, cap. 10, de Regul.), atque a Benedicto XIV, Bulla *Pastoralis curae* confirmatam et extensam ad sorores necnon ad mulieres et puellas in communitate viventes. Cfr. etiam Const. *Condita a Christo*¹ et *Normae*. Quod attinet ad confessarium extraordinarium, qui in casu speciali confessiones audit, Benedictus XIV in citata Bulla tres determinavit casus, in quibus licet peculiarem confessarium alicui moniali vel sorori concedere, nempe in casu gravis infirmitatis, insuperabilis reluctantiae adversus confessarium, denique cum ipsa aegrotans pro maiore animi sui quiete atque ulteriori in vita Dei progressus facultatem petit confitendi aliquoties alii sacerdoti approbato. Quam facultatem aliquando dumtaxat Benedictus XIV concedendam esse decrevit prout haec S. C. particularibus indultis concessit, et in decreto *Quemadmodum*, addita declaratione diei 1 Febr. 1892,² necnon in *Normis*, art. 144-146 sancivit. Si autem propter casum omnino specialem ab hac norma discedendum esset, indultum Apostolicum, arbitrio Episcopi remittendum, necessarium esse saepe saepius hic S. O. declaravit.

Praeterea lex triennalis mutationis confessarii ordinarii inducta fuit ad praecavendos abusus qui tum ex parte confessarii tum ex parte monialium oriri possent; at, iuxta Consultorem, ex frequenti confessarii ordinarii mutatione non minus malum gignitur. Sane hoc modo moniales difficulter propriae conscientiae quieti providere possunt, cum unusquisque confessarius diversa methodo pro sua indole animas dirigat, dum e contra eadem directio omnino necessaria est ad animas in perfectionis semitas dirigendas. Imo diuturno commercio magis animarum communitas firmatur, ac moniales plenius confessario confidunt ac animam candidius aperiunt; secus vero moniales plerumque refugiunt ab onere arcana cordis detegendi novo confessario, ac proinde a via maioris perfectionis retrahuntur vel priorem confessarium ordinarium uti particularem petunt. Hinc nil mirum, ait ipse, si ex diversa directione oriantur difficultates ac controversiae in communitatibus, ubi, praeter ordinarium, plures deputantur confessarii particulares; quod non verificatur in locis, scilicet in Germania, Gallia, Austria, Belgio, Hollandia, Anglia, in quibus confessarius ordinarius non observat triennium; ibi enim pauci admodum et pro casu speciali deputantur confessarii particulares extra ordinem. Caeterum egregio

¹ Cf. N. 644.

² Cf. N. 2019.

viro videtur nimis odiosa, praeter indultum Apostolicum, praestatio suffragiorum ex parte monialium ut confessarius ordinarius in suo munere perseverare posset.

Transiens deinde Consultor ad supra relata dubia solvenda, sic respondendum censet:

Ad I. Affirmative quoad confessarios generales extraordinarios; negative quoad particulares.

Ad II. Nihil obstat.

Ad III. Provisum in primo.

Ad IV. Provisum in tertio.

Ad V. Lex triennii tantum confessarium ordinarium obligat.

Ad VI. Provisum in quinto.

Ad VII. Provisum in tertio.

Tandem ipse haec praecipua reformationis capita subiicit: 1) si numero ita esset aucta communitas ut confessarius ordinarius vix suum munus solus adimplere posset, licitum sit Episcopo pro suo arbitrio unum vel plures confessarios ordinario adiungere, ad eius nutum amovibiles; 2) confessarius ordinarius officium suum exerceat, quin attendatur ad legem triennii; Episcopi autem et alii Superiores, visitatione canonica peracta, abusus, quos repperint, corrigant etiam per confessarii ordinarii remotionem; 3) confessarii ordinarii etiam in communitatibus monialium Episcopo subiectis assumantur, e clero quoque regulari.

RESOLUTIONES. Emi Patres S. Congr. Episcoporum et Regularium in comitiis generalibus diei 7 Decembris 1906, omnibus sedulo perpensis, responderunt:

Ad I. Affirmative quoad confessarios extraordinarios generales; negative quoad particulares, exceptis casibus determinatis in Const. Pastoralis curae Benedicti XIV.

Ad II. Negative antequam annus ab expiratione triennii elapsus fuerit, excepto casu, quo ob penuriam confessoriorum Ordinarius aliter providere nequeat.

Ad III. Negative, exceptis casibus, de quibus in primo dubio.

Ad IV. Reformato dubio; Et quatenus negative: An, attenta confessoriorum penuria, Ordinarius aliquem confirmare possit? — Arbitrio et conscientiae Ordinarii, sed tantum uti extraordinarium generalem.

Ad V. Negative.

Ad VI. Non indigere.

Ad VII. Leges de confessario ordinario pro singulis monasteriis deputando non respicere collegia puellarum.

[Acta S. Sedis, vol. XL, p. 73-79]

2054.

S. C. Ep. et Reg., Romana, 18 ian. 1907.

DUBIA. Haec S. Congregatio circa erectionem confraternitatum laicorum in monasteriis monialium die 6 Nov. 1595 sequens decretum in *Tirasonen.* edidit:¹

« Non placet Sacrae Congregationi Regularium negotiis praefectae ut in monasteriis monialium sub quovis titulo instituantur confraternitates laicorum, ad tollenda quam plurima, quae ex huiusmodi institutionibus suboriri possunt incommoda. Quocirca cum oppido de *Alfano* istius dioecesis in quodam monasterio monialium sancti Dominici societatem Nominis Dei erectam esse resciverit, decrevit eadem Congregatio ut Dominationi tuae rescriberetur, quod ego his litteris praesto, ne in posterum sive supradictam confraternitatem sive alias similes quovis nomine in monasteriis monialium, aut institui aut institutas exerceri permittat... ».

Huic decreto inniti videtur etiam responsum S. Congr. Indulgentiarum et SS. Reliquiarum in *Andegaven.*, die 29 Febr. 1864, ad IV.² Cum enim proposita esset quaestio: « In Gallia cum minime existant Religiosae a S. Sede approbatae et aliunde plures adsint communitates quasi-Religiosarum, quae scholas dirigunt et congregationes habent puellarum tam externarum quam alumnarum, valde utile esset confraternitates erigere in earum ecclesiis; quaeritur, an possint erigi? »; responsum prodiit: « Non expedire ».

Ex altera vero parte Leo XIII die 7 iulii 1883 permisit ut confraternitates SS^{mi} Cordis Iesu etiam in sacellis Religiosarum institui possint, nulla habita ratione distantiae alias praescriptae. Similiter iam Pius IX Brevi 26 Nov. 1861 concesserat, confraternitatem Immaculati Cordis B. M. V. pro conversione peccatorum erigi posse in omnibus domibus, in quibus catholica iuventus educatur, dummodo sint ab Ordinario recognitae et habeant capellam propriam. De facto congregationes B. M. Virginis et filiarum Mariae saepissime erigi solent in domibus Religiosarum, ubi puellae educantur scholasque frequentant, ita ut etiam puellae externae admittantur ad pias istas congregationes.

Ex usu igitur et praxi tum intra tum extra Italiam decretum illud supra memoratum Sacrae Congr. EE. et RR. restringendum esse videtur ad monasteria monialium, quae strictam observant clausuram, et ad confraternitates laicorum utriusque sexus, quae utique si in ecclesiis talium monasteriorum erigerentur, incommoda non levia producere possent. Quando vero agitur de illis puellarum congregationibus piisve unionibus, quae in domibus et sacellis Religiosarum ad fovendam iuventutis pietatem rectamque institutionem fundantur, damna illa vix sunt timenda; imo res ipsa postulare videtur, ut in ipsa ecclesia seu sacello Religiosarum et non alibi erigantur.

¹ Cf. N. 1544.

² Cf. Decreta Authentica S. C. Indulg., n. 403.

Quapropter ad omnem tollendam hac in re difficultatem sequentia dubia pro solutione oblata fuerunt:

I. *An decretum S. Congregationis EE. et RR. diei 6 Nov. 1595 extendatur etiam ad pias congregationes puellarum in domibus et sacellis Religiosarum erectas?*

II. *Utrum in prohibitione erigendi confraternitates in ecclesiis communitatum religiosarum, etiam a S. Sede non approbatarum, verbum confraternitates intelligendum sit dumtaxat de confraternitatibus sensu stricto dictis, et de personis utriusque sexus, quae nullam habent cum Religiosis relationem; an etiam de illis piis unionibus aut congregationibus puellarum, quae a praedictis Religiosis docentur et educantur?*

VOTUM CONSULTORIS. Electus vir, praemisso textu suprarati decreti S. C. EE. et RR. diei 6 Nov. 1595, necnon alterius huic similis ab eadem S. C. editi die 15 Martii 1599, quaestionem instituit circa valorem horum decretorum, an scilicet haec decreta habenda sint uti generalia vel potius particularia. Contendit nullum ex hisce decretis esse formale decretum generale, quo S. Congregatio prohibeat erectionem confraternitatum laicorum in monasteriis monialium. Ipsum enim decretum in *Tirasonen.* die 6 Nov. 1595, quod est documentum praecipuum in hac materia, est particulare decretum pro particulari dioecesi datum. Attamen subdit huiusmodi decretum merito haberi ab auctoribus uti generale, quum motivum prohibitionis in eodem adductum ita sit generale ut omnia monialium monasteria respiciat. Idque eo vel magis quia in praefato decreto affirmatur generalis mens Congregationis contraria huiusmodi erectionibus, quemadmodum apparet etiam ex explicita applicatione, quam dicti decreti fecit eadem S. C. ad casum particularem in una *Fulginaten.* diei 26 Aug. 1891. Concludit proinde, sive spectetur doctrinalis interpretatio sive etiam authentica, decretum praesertim in *Tirasonen.* diei 6 Nov. 1595 vim decreti generalis habere ac prinde generalem esse prohibitionem ne in monialium monasteriis confraternitates laicorum erigantur.

Inquiri praeterea de huius prohibitionis extensione, quid nempe veniat sub vocabulis *confraternitates laicorum* et *monasteria monialium*. Porro vox *confraternitas* in iure determinatum sensum non habet, quum etiam pro pia unione, congregatione aut pio opere usurpetur. Attamen associationes omnes ad triplicem classem reduci possunt, nempe: 1 ad confraternitates strictae sumptas; 2 ad confraternitates late sumptas; 3 ad confraternitates latissime sumptas seu pias uniones. Hae postremae definiri possunt: fidelium associationes ad pietatis et caritatis opera exercenda institutae. E contra prima et secunda confraternitatum species ad modum organici corporis sunt constitutae, uti eruitur ex decreto *Urbis et Orbis* S. C. Indulgentiarum, diei 26 Nov. 1880.¹ Differentia vero inter primam et secundam speciem in eo est quod prior destinata sit etiam ad cultum publicum, ut tradit *Ursaia*, et innuitur a decreto dictae S. C. *Urbis et Orbis*, diei 25 Aug. 1897, ubi distinguuntur «confraternitates proprie dictae, idest ad modum organici corporis et cum sacco constitutae, a confraternitatibus late acceptis».²

¹ Cf. Decreta Authentica S. C. Indulg., n. 453.

² Cf. Collectanea S. C. de Prop. Fide, vol. II, n. 1980.

Atque generatim antiquiores auctores quando loquuntur simpliciter de confraternitatibus, loquuntur de confraternitatibus quae praecipue ad divinum cultum institutae sunt, ut habet Bassi (*De sodalitiis, quaest. 1, n. 7*). Hinc etiam prohibitio S. C. EE. et RR. certo cadit super confraternitates prioris speciei, quae proprie laicorum confraternitates appellantur.

Quoad vero duas alias species, triplex fieri potest hypothesis: scil. 1 quod associatio componatur ex personis utriusque sexus vel etiam ex solis feminis ex toto vel ex parte saltem monasterio extraneis; 2 quod associatio componatur ex solis monialibus; et 3 quod componatur ex puellis quae sub monialium custodia educantur. Porro si agatur de prima hypothesis, idem dicendum est quod de laicorum confraternitatibus; quia incommoda quae Sacra C. EE. et RR. evitare intendit, heic quoque verificantur. Cfr. Theodorus a Spiritu Sancto (*tract. dogm.-mor., de indulg., part. 2, cap. 2*).

Relate ad alteram hypothesim quaestio fit a doctoribus, an scil. moniales adscribi possunt confraternitatibus. Ephemerides *Monitore ecclesiastico* (vol. 9, part. 11, pag. 91) tenent hoc in genere approbandum non esse, sed iustis intercedentibus causis tolerari posse ab Episcopo; et citant epistolam S. C. EE. et RR. diei 1 Martii 1782 ad Episcopum Albinganensem.¹ Et Pascucci (*Part. 11, de monialibus, pag. 94*) alteram refert eiusdem S. C. epistolam diei 27 Oct. 1593 ad Archiepiscopum Iadrensem. Attamen *Acta S. Sedis... pro societate SS. Rosarii* (vol. 1, cap. 1, 10) tuentur posse moniales adscribi confraternitati SS.mi Rosarii, et ad rem referunt Breve Pauli V, diei 14 Apr. 1608 ad Archiepiscopum Remensem. Afferri etiam potest Breve Pii IX diei 11 Aug. 1871, quod supponit moniales adscribi posse confraternitatibus SS.mi Rosarii.

Quoad vero erectionem confraternitatum in monialium monasteriis et quidem pro solis monialibus, praefata *Acta S. Sedis* (vol. 1, n. 8) tradunt hoc fieri prohiberi a iure communi, pluribus citatis S. C. EE. et RR. decretis. Haec tamen decreta, Consultori non videntur continere prohibitionem erigendi confraternitates pro solis monialibus, quamvis ipse admittat huiusmodi confraternitates approbandas non esse. Et sane ex his adscriptionibus et erectionibus facile oriri possunt gravia inconvenientia contra regularem observantiam ac potissimum abusus contra legem clausurae. Quod si nulum ex his inconvenientibus et abusibus timeatur, nihil prohibet, iuxta ipsum, quod huiusmodi adscriptiones et etiam erectiones, de consensu tamen Ordinarii, permittantur.

Relate ad tertiam hypothesim contraria potius tenenda est norma, ut nempe foveantur adscriptiones et etiam erectiones piarum associationum, dummodo non obstet regularis observantia monasterii; expedit enim ut educandae assuescant iis operibus quae inserviunt ad pie vivendum in mundo et quam maxime iuvant ad pietatem et caritatem fovendam.

Restat dicendum quid veniat sub vocabulis *in monialium monasteriis*. Nomine *monialium* veniunt sensu proprio tantummodo feminae quae vota solemnina emittunt in aliquo approbato Ordine: et *monasteria* seu conventus

¹ Cf. Bizzarri, Collectanea S. C. Ep. et Reg., p. 394, 395.

dicuntur loca quae ipsae habitant et generatim ubi habitant Regulares. Cfr. *Normae* S. C. EE. et RR. pro novis institutis etc., sect. 1, § 2, n. 32. Cum ergo in decretis S. C. EE. et RR. sermo sit de *monialium monasteriis*, haec decreta per se respiciunt dumtaxat moniales strictae sumptas earumque monasteria. Facile autem intelligitur quod per monasteria intelligi debent etiam capellae et ecclesiae publicae, scil. extra clausuram sitae, eo vel magis quod in capellis internis, ratione clausurae qua moniales tenentur, neque concipi potest regularis erectio confraternitatum laicorum.

Nunc fit quaestio, num prohibitiones factae pro monialibus votorum solemnium earumque monasteriis valeant etiam pro sororibus votorum simplicium earumque domibus. Apud auctores nullum citatur decretum S. C. EE. et RR. relate ad hunc casum, et tantummodo apud *Analecta iuris Pontificii*, (tom. 7, pag. 637) habetur sequens animadversio: « Res plena periculis est ut sorores recipiant in suis ecclesiis pias confraternitates ». Et sane si agatur de confraternitatibus laicorum strictae sumptis non solum incommoda, de quibus decreta S. C. EE. et RR., sed etiam gravia inconvenientia timenda sunt ab huiusmodi erectionibus, cum sorores votorum simplicium generatim non teneantur lege clausurae Papalis. Ergo a fortiori hisce institutis applicanda sunt decreta S. C. EE. et RR. pro monialibus lata: caeterum generatim a doctoribus legislatio pro monialibus applicatur etiam, data proportionem, sororibus votorum simplicium iuxta notam iuris regulam: *ubi eadem est ratio, ibi eadem debet esse iuris dispositio*. Cfr. *Acta S. Sedis* (vol. 1, pag. 628 in nota).

Cum tamen hae sorores non teneantur generatim lege Papalis clausurae facilius admitti potest in earum ecclesiis et sacellis erectio confraternitatum pro solis feminis. Habetur quidem supra relatam decretum S. C. Indulgentiarum in *Andegaven*, diei 29 Febr. 1864; sed quamvis verba huius decreti generalia sint et respiciant quascumque confraternitates, etiam favore puellarum quae in hisce domibus educantur, erectas, tamen decretum hoc haud videtur continere strictam prohibitionem, quum verba *Non expedire* dicenda sunt importare potius inopportunitatem quam prohibitionem strictae sumptam. Quare doctores facile admittunt exceptiones. Cfr. *Wernz (Ius Decret.)*, tom. 3, n. 708; Concilium Plen. Americae Latinae (tit. 9, cap. 4) praesertim pro associationibus Filiarum Mariae; rescriptum S. C. Indulgentiarum 1 Febr. 1879 pro archisodalitate adorationis perpetuae, cui adscribi possunt personae utriusque sexus.

Cum congregationes Tertiariorum saecularium similitudinem aliquam habeant cum confraternitatibus, quaeri nunc potest, an quod dictum est de confraternitatibus valeat etiam de congregationibus Tertiariorum. Uti patet hic sermo esse nequit de erectione Tertii Ordinis favore ipsarum monialium vel sororum votorum simplicium, quia et ipsae ex decreto S. C. Indulgentiarum diei 16 Iulii 1887 prohibentur adscribi in Tertium Ordinem S. Francisci Assisiensis,¹ ac proinde ob rationis paritatem etiam in omnes alios Tertios Ordines. Quoad vero extraneos, idem dicendum est quod de con-

¹ Cf. *Acta S. Sedis* vol. XX, p. 111, 112,

fraternitatibus, scilicet pro puellis educandis erigi possunt congregationes Tertii Ordinis tam in monialium monasteriis quam in domibus sororum votorum simplicium; pro aliis extraneis haud videtur erigi posse in ecclesiis monialium, quae Papali clausurae obstrictae sunt, non item in ecclesiis vel oratoriis sororum votorum simplicium, dummodo agatur de solis feminis.

RESOLUTIONES. Emi Patres S. Congr. EE. et RR., omnibus mature discussis, die 18 Ianuarii 1907 responderunt:

Ad I. et II. *Prohibitionem S. C. Episcoporum et Regularium diei 6 Nov. 1595 in Tirasonen., quae referebatur tantummodo ad confraternitates stricto sensu acceptas in ecclesiis Religiosarum votorum solemnium, valere etiam pro ecclesiis sororum votorum simplicium. Quod vero attinet pias associationes, quae tantum ex mulieribus coalescunt, nihil ob stare quominus in praedictis ecclesiis, servatis servandis, erigi possint. Si vero agatur de piis associationibus utriusque sexus erigendis, res remittitur prudenti arbitrio et conscientiae Ordinariorum, quorum erit assidue advigilare ut omnia rite recteque procedant.*

[Acta S. Sedis, vol. XL, p. 141-147].

2055.

S. C. Ep. et Reg., Pinerolien., 19 apr. 1907.

COMPENDIUM FACTI. In urbe Pineroliensi extat asceterium monialium a Visitatione B. M. V. vulgo *Visitandine* cum clausura pontificia. Ipsarum autem constitutiones, quae approbatae fuerunt ab Urbano VIII et a Clemente XI, circa Religiosarum funera sub art. 50 praescribunt quod, defuncta aliqua sanctimoniali, vocandus erit parochus loci cum duobus presbyteris adsistentibus pro sepultura peragenda. Insuper in directorio art. 15 legitur quod Sorores, in signum unionis cum clero, peculiarem observantiam fovere debent erga parochum localem, qui easdem funerare tenetur absque ullo iure aut aliqua praetensione super monasterium vel ecclesiam.

At cum exinde nonnulli exorti fuerint abusus, Ordinarius dioecesanus die 19 Iunii 1788 monasterium in casu dispensare sibi licere duxit a dictorum articulorum observantia, ius funerum tribuendo confessario ordinario monialium; quod tamen nonnisi decreto 16 Maii 1817 ab hac S. C. ratum habitum fuit atque dein die 30 Nov. 1853 confirmatum. Interim anno 1865 suppressis monasteriis et prohibita tumulatione intra claustra, R. mus Rinaldi tunc Episcopis Pineroliensis, instante parochus Sancti Mauriti, in cuius territorio situm erat asceterium monialium Visitationis, die 5 Maii 1866 decrevit ad eundem parochum spectare ius recipiendi cadavera sanctimonialium ad ianuam clausurae eaque comitandi ad coemeterium, soluta tamen taxa libell. 20, etiamsi ipse ob specialia adiuncta non interveniret. Huic episcopali decreto, licet invite, tunc obtemperarunt moniales Visitationis, sed ex superventa morte dicti parochi a. 1905 occasionem nactae sunt eandem quaestionem iterum excitandi, atque, postquam incassum petierunt a Capi-

tulo cathedrali, a quo pendet paroecia S. Mauritii, redintegrationem in suis privilegiis, ad hanc S. C. confugerunt.

ANIMADVERSIONES. Favore monialium a Visitatione observatur quod vi iuris communis Regulares privilegio gaudent associandi cadavera confratrum ad coemeterium sine parochi interventu, dummodo tamen hoc fiat recto tramite et absque pompa. Ita statuit S. C. Concilii in causa *Ordinis Praedicatorum*, 24 Ian. 1846, in *Caven. et Sarnen.*, 17 Sept. 1880, in *Meliten.*, 22 Sept. 1882, etc. Quod eadem S. C. in *Siracusana*, 24 Febr. 1872 valere declaravit etiam « pro monialibus stricte dictis, etsi iurisdictioni Ordinarii subiectis, quarum cadavera deferri possunt ad coemeterium modo praedicto ab earum cappellanis absque interventu parochi ». Quinimo hoc idem applicatur Religiosis utriusque sexus, qui licet sint cum votis tantum simplicibus tamen privilegio exemptionis fruuntur a iurisdictione ordinarii. Tunc enim locus exemptus loco extra dioecesim aequiparatur, et ius sepulturae Regularium fit independens a iuribus parochialibus. Hinc quemadmodum ius funerandi in monasteriis virorum pertinet ad superiores regulares, ita in monasteriis mulierum hoc ius pertinet ad confessarium, qui parochi loco habetur, uti declaravit S. C. EE. et RR. in *Tranen.*, 30 Maii 1856¹ et 17 Sept. 1858.² Unde uti nullius valoris est habendum decretum Episcopi Pineroliensis de anno 1866, quippe quod opponitur iuri communi pro monialibus cum votis solemnibus et clausura papali statuto. Nec oggeri potest praescriptio, utpote quae nullo nititur fundamento. Etiam actualis Episcopus et ipse Consultor ab hac S. C. electus monialibus in casu favent.

Ex altera vero parte favore parochi S. Mauritii adnotatur in primis quod supraelati articuli constitutionum et directorii monialium a Visitatione B. M. V. praescribunt earum subiectionem parochi locali quoad funera, ut exinde etiam unio foveatur cum corpore ecclesiastico. Hinc in materia funeraria praefatae sanctimoniales habendae sunt extra ius commune privilegiatum pro aliis monialibus stricte dictis. Praeterea Clemens XI in sua Bulla diei 22 Iunii 1709 haec inter alia statuit quoad moniales Visitationis: « Qua de re, ubi oportuerit, Ordinariorum localium, quorum iurisdictioni subiectis, opera implorare nequaquam praetermittetis ». Accedit quod inconvenientia, quorum intuitu lata sunt rescripta huius S. C. a. 1817 et 1853, quando nempe parochus S. Mauritii peragebat exequias intra claustra monasterii, omnino cessarunt a. 1866 quum Episcopus contrarium edidit decretum. Hinc cessante causa, etiam vis derogationis cessavit, et dispositiones constitutionum et directorii denuo obligare coeperunt. Praeterea mens laedebatur quum parochus exequias persolvebat in ipso monasterio; hodie e contra actio parochi omnino extra ipsum evolvitur. Caeterum in themate adesse videtur legitima praescriptio, quum a 39 annis moniales Visitationis suo iuro seu potius derogatione suis constitutionibus statuta non sint usae.

¹ Cf. N. 1975.

² Cf. N. 1977.

DUBIUM. *An decretum a R.mo Rinaldi Episcopo Pineroliensi die 5 Maii 1866 sustineatur in casu.*

DECISIO. Emi Patres S. Congr. Episcoporum et Regularium in plenario conventu diei 19 Aprilis 1907 responderunt:

Ad mentem. Mens est quod, attentis omnibus in casu, ad confessarium monialium spectat ius agendi exequias super cadaveribus earundem monialium, eaque associandi ad publicum coemeterium, dummodo tamen associatio fiat recto tramite et sine pompa.

[Acta S. Sedis, vol. XL, p. 728-731].